IACOBI CANCERII VARIARVM RESOLUTIONUM PARS SECUNDA.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

IACOBI CANCERII VARIARVM RESOLUTIONUM

IVRIS CÆSAREI, PONTIFICII, & Municipalis Principatus Cathaloniæ,

PARS SECUNDA.

CAPVT I.

De Minoribus vigintiquinque annis, & eorum reſtitutione.

SVMMARIUM.

1 *Conſtitutiones Cathaloniæ jure optimo appellantur Ius municipale, licet quoad Cathalanos ſint Ius commune.*

2 *Conſtitutiones Cathaloniæ ſtrictè, & ad litteram ſunt interpretandæ.*

3 *In Cathalonia appellatione Iuris communis intelligitur jus Pontificium: & civilis, Romanum.*

Conſtitut. 1. & 2. titul. de menors de vint y cinch anys, *adverſantur juri communi, ibid.*

4 *Dictæ duæ conſtitutiones loquuntur de filiis emancipatis aliter quàm per contractum matrimonii, minoribus tamen, & de filiisfamil. tam minoribus, quàm majoribus.*

In hoc capite ubi fiet mentio ſimpliciter de filiis, de iſtis filiis eſt intelligendum, ibid.

At ſi filius in Cathalonia faciat aliquam obligationem cum juramento abſque patris conſenſu, talis contractus teneat, ibid.

5 *Iuramentum tollit defectum non ſolùm minoris ætatis, ſed etiam ſtatuti requirentis certam ſolemnitatem in contractu.*

6 *Statutum poteſt auferre fidem inſtrumento etiam jurato, ita ut nihil probet, nec etiam juramentum ipſum.*

7 *Statutum an poſſit prohibere ne juramentum in aliquo inſtrumento apponatur.*

8 *Princeps ſæcularis an poſſit aliquid circa juramentum ſtatuere.*

9 *Mens dict. conſtit. eſt ut fragilitati minorum, & filiorumfamil. qui fraudibus obnoxii ſunt, conſulatur, & ne per aliquos circumſcribi valeant.*

10 *Lex humana poteſt facere juſta ex cauſa, ne alicui ex juramento jus quæratur, & num. 11.*

12 *Regula quod una via prohibetur, alia non debet admitti, limitatur.*

13 *Vbi lex, vel ſtatutum introducit in aliquo actu ſolemnitatem aliquam ad evitandas fraudes, contractus contra diſpoſitionem dictæ legis vel ſtatuti factus, non firmatur juramento.*

Statutum ubi prohibet perſonam aliquam contrahere, vel ſe obligare, tunc contractus non firmatur juramento, ibid.

14 *An dicta conſtit. habeant locum ubi filius contrahit cum forenſi, & extra Cathaloniam.*

Quid ſi in Cathalonia, ibid.

15 *Iura municipalia non ligant probabiliter ignorantes.*

16 *An dicta conſtit. extendant ſuas vires extra Cathaloniam.*

17 *Statutum inhabilitans perſonam etiam reſpectu certæ ſolemnitatis, porrigit vires extra territorium.*

18 *Intellectus* conſtit. final. hujus tituli.

19 *An prædictæ conſtit. comprehendant forenſem contrahentem in Cathalonia? remiſſivè.*

20 *Intellectus* cap. 24. privilegii, Recognoverunt Proceres, *quo cavetur ut nemo poſſit repetere rem aliquam ab illo qui emit eam per curſorem publicum, & publicè, niſi refuſo ſibi pretio.*

Dictum caput dicti privilegii non habet locum ubi emptor ſciret venditorem non eſſe dominum rei quam vendit, ibid. Et ibi traditur an dictum cap. procedat in rebus immobilibus.

Et ſimiliter an habeat locum contra forenſes, Clericos & ſcholares, ibid.

21 *Dictum cap. habet locum in permutatione, quia eſt inductum ob favorem publicum.*

22 *Statutum in venditione cum propriè debeat ſumi, non habet locum in permutatione.*

Fallit ut ibid.

23 *Statutum loquens in venditione habet locum in permutatione, ſubſiſtente eadem ratione.*

24 *An dictum caput vigeſimumquartum habeat locum ubi res vendita Barcinone publicè, & per curſorem publicum eſſet alteri ſpecialiter obligata, & creditor vellet eam evincere per hypothecariam.*

25 *An dictum cap. vigeſimumquartum habeat locum in permutatione? remiſſivè.*

26 *An contractus filij forenſis contrahentis in Cathalonia abſque patris conſenſu teneat.*

27 *An dicta conſtitutiones habeant locum ubi contraxi cum filio qui falſo juravit ſe habuiſſe uxorem.*

28 *Iuramentum aſſertorium quo minor jurat ſe eſſe majorem, excludit minorem à beneficio reſtitutionis in integrum.*

Limita in tribus caſibus, ut num.29. & 30.

31 *Dictum iuramentum aſſertorium non excludit minorem à beneficio nullitatis allegandæ, quæ provenit ex defectu ſolemnitatis à ſtatuto requiſita.*

32 *Conſenſus paternus requiritur à dicta conſtitutione pro forma.*

33 *Vbicumque lex, vel ſtatutum introducit aliquid cum certis modificationibus, quidquid ibi exprimitur, cenſetur de forma.*

34 *Taciturnitas per quinquennium poſt minorem ætatem habita, actum etiam nullum confirmat.*

Patria jure deficiente, ad quod ſit recurrendum, ibid.

35 *In contractibus lucrativis requiritur taciturnitas per decennium.*

Querela etiam ſimplex, & extrajudicialis facta intra dictum quinquennium, ſive decennium, impedit ratihabitionem, ibid.

Cui iſta querela fieri debeat, ibid.

36 *Proteſtatio conſervatoria juris proprij tertio damnoſa, illi eſt renuncianda.*

37 *An dicta taciturnitas habita per quinquennium poſt minorem ætatem, vel ex quo ipſe liberè ſe obligare poterat, confirmet obligationem nullam factam in Cathalonia per filium abſque conſenſu patris.*

38 *Lex* quod ab initio, ff. de regulis juris, *limitatur.*

39 *Dicta taciturnitas quinquennij vel decennij, non tollit remedium* legis 2. Codice de reſcind. vendit.

Minores non debent eſſe deterioris conditionis quàm majores.

40 *Quando habeat locum* l. fin. C. ſi major factus.

41 *An dicta conſtit. comprehendant caſum, in quo filius pro dote alicujus mulieris abſque paterno conſenſu ſe obligavit.*

42 *Iura nova generaliter loquentia, non intelliguntur loqui in caſibus ſpecialibus, aut habentibus favorem ſpecialem.*

43 *Statutum generaliter loquens an complectatur dotis cauſam, & num.44.*

45 *Publicæ utilitatis favore jura generaliter loquentia non reſtringuntur ex habilitate perſonæ præter habilitatem ætatis & intellectus, & numero 46.*

47 *An conſenſus qui per dictas conſtit. requiritur, poſſit præſtari per nuntium, vel epiſtolam.*

48 *Conſenſum qui pro alio præſtat, quid debeat providere.*

49 *Quoties conſenſus alicuius requiritur ad aliquem actum, ille qui tenetur præſtare conſenſum, tenetur providere, an ille actus ſit utilis illi in cuius favorem conſenſus deſideratur.*

50 *An ſi pater fideiuſſerit in contractu filij, contractus filij teneat, quaſi in eo adſit paternus conſenſus.*

51 *Conſenſus qui reſultat ex dicta fidejuſſione, dicitur expreſſus rebus ipſis, & facto.*

Plus eſt conſentire facto quàm verbis, ibid.

52 *Si pater, & filius ſimul contrahunt cum aliquo, an ſit ſatisfactum dictis conſtitutionibus.*

53 *An dicta conſtit. habeant locum in contractu filij facto abſque patris conſenſu tempore peſtis, & num.55.*

54 *Conſenſus ſuperioris, ſeu alterius ad aliquem actum requiſitus, poteſt ex cauſa neceſſitatis omitti.*

56 *Neceſſitas non ſubjacet legi.*

57 *Ceſſante ratione legis, ceſſat etiam ipſa lex.*

58 *Filius fecit obligationem ſine conſenſu patris, pro ea intervenit fidejuſſor, an teneat fidejuſſio.*

59 *Extante ſtatuto, ut quis non poſſit contrahere ſine certa ſolemnitate, ſi contrahat ſine illa, ex illo contractu non oritur civilis, nec naturalis obligatio.*

60 *Vbi principalis nulla ſpecie obligationis tenetur, fideiuſſio eſt nulla.*

61 *Fideiuſſor per juramentum tenetur ut principalis.*

62 *Imputandum eſt illi qui voluntariè ſe obligavit.*

63 *An dicta conſtit. includant donationem cauſa mortis, ita ut filij ſine conſenſu paterno eam facere non poſſint.*

64 *An facilius permittatur donare quàm teſtari.*

65 *Donatio cauſa mortis an ſumat plus de natura contractus, quàm ultimæ voluntatis.*

66 *Stante ſtatuto ut mulier non poſſit donare ſine conſenſu propinquorum, an poſſit donare cauſa mortis.*

67 *Donatio cauſa mortis quoad efficaciam eſt ultima voluntas.*

68 *Statutum quod prohibet contrahere, differt ab eo quod prohibet obligari.*

69 *An contractus filii factus abſque patris conſenſu reconvaleſcat, ſi ex poſtfacto pater præſtet conſenſum.*

70 *Conſenſus requiſitus ex forma ſtatuti, debet in ipſo actu præſtari, vel ante, aut poſt; incontinenti tamen, nulloque modo ex intervallo.*

Requiſita ad ſolemnitatem ſeparari nequeunt, ibid.

71 *An contractus patris cum filio factus valeat, & num.72.*

Conſenſus requiritur ad ſolemnitatem, & auctoritatem actus, ibid.

73 *Nemo poteſt ſibi ipſi auctor fieri in cauſa propria.*

Declara ut num.75.

74 *Extante ſtatuto ut in contractibus mulierum certa ſolemnitas requiratur, illa ſolemnitas non requiritur, ſi mulier patri donet, vel etiam cum patre contrahat.*

Lex confidit de patre erga filium, ibid.

Certum eſt neminem ad ſui commodum poſſe conſentire; & ſi conſentiat, nihil aget, ibid.

76 *Conſenſus in genere præſtitus an valeat ad commodum conſentientis.*

An pater cenſeatur bona fide cum filio contraxiſſe, ibid.

77 *Statutum diſponens ut ſtetur dicto alicujus in cauſa propria, eſt contra ius naturæ & meram æquitatem.*

78 *An dicta conſt. habeant locum ubi filius contrahit ut procurator alicuius.*

79 *Et quid ſi tutorio nomine.*

80 *An dicta conſt. habeant locum, ſi filius contrahat per procuratorem.*

81 *An filii per dict. conſtitut. prohibeantur adire hæreditatem ſine patris conſenſu, & numero 82. & 83.*

Declara

Digitized by Google

Declara ut num. 86.

Iura municipalia debent intelligi in propria ſignificatione, ibid.

84 *Attenditur quod principaliter agitur, & non quod venit in conſequentiam.*

Actus ex principali fine ſunt judicandi, non verò ex ſecundario, ſive accidentali, ibid.

85 *Statutorum verba ſunt intelligenda per prius, & non per illud quod in conſequentiam venit.*

Licitum eſt contrahentibus ſe invicem fraudare, ibid.

87 *An ſi quis in teſtamento diſpoſuiſſet de aliqua re quæ eſſet de hæreditate ſibi relicta, & ſic per dictum relictum cenſeretur eam adiiſſe, dicta aditio cenſeretur revocata, ſi teſtator illud teſtamentum poſtea revocaſſet.*

Declaratio ſemel facta non poteſt revocari ob tertii præjudicium, ibid.

88 *An filii in Cathalonia poſſint aliquid confiteri in judicio abſque patris conſenſu.*

89 *Lex etiam exorbitans & pœnalis extenditur ad caſum, ad quem niſi extenderetur, fruſtraretur.*

90 *Confeſſio facta in judicio inducit obligationem.*

91 *An filiusfamil. habeat legitimam perſonam ſtandi in judicio ſine patris conſenſu, de jure communi.*

92 *Conſenſus paternus per dict. conſt. requiſitus, debet eſſe expreſſus.*

Vbi requiritur conſenſus expreſſus, non ſufficit tacitus, ibid.

93 *Conſenſus requiſitus ad ſolemnitatem actus debet eſſe expreſſus.*

Tacere eſt medium inter conſentire, & diſſentire, ibid.

94 *Statutum loquens de conſentiente, non verificatur in tacente.*

95 *Vbi requiritur in aliquo actu conſenſus ratione præjudicii, ſufficit tacitus.*

96 *Quomodo cognoſcatur conſenſum requiri in aliquo actu pro ſolemnitate formali ad integrationem actus vel perſonæ, vel ratione præjudicii & intereſſe, & num. 97.*

98 *Quid intereſt inter iſtos duos conſenſus.*

99 *Contractus factus per filium abſque conſenſu paterno an valeat, ſi pater injuſtè nolit conſentire, & num. 100.*

Quid hoc caſu ſit faciendum, ibid.

Citatus tanquam conſanguineus ſive conjunctus ad præſtandum conſenſum à ſtatuto requiſitum in contractu alicujus, debet perſonaliter comparere.

101 *Contractus utiles à filiis facti ſine conſenſu paterno valent.*

Limita ut num. 104.

102 *Leges prohibentes prodigos contrahere, non habent locum quando contrahunt ad ſui utilitatem.*

103 *Inductum in favorem, non debet retorqueri in odium.*

105 *Si pars ante judicium vel actum conſummatum apponat defectum ſolemnitatis, non eſt in manu perſonæ privilegiatæ ſuſtinere actum ob utilitatem.*

106 *An dicta conſtit. quatenus de filiis minoribus loquuntur, habeant locum in eo qui ingreſſus eſt jam vigeſimumquintum annum.*

Statutum loquens de minoribus vigintiquinque annis, an intelligatur de cœptis, vel de completis, ibid.

107 *Dies cœptus, & non annus, regulariter habetur pro completo.*

108 *An filii poſſint renunciare diſpoſitioni dictarum conſtitutionum, & num. 109. & 112.*

Limita ut num. 113.

110 *Omnis ſolemnitas ſeu forma ſubſtantialis, eſt juris publici.*

111 *Ius publicum pactis privatorum tolli non poteſt.*

Declaratur conſtit. fin. tit. de actions y obligations, *ibid.*

114 *An ſi pater generaliter præſtiterit per publicum inſtrumentum conſenſum filio ad faciendum quoſcumque contractus quos facere velit, filius poſſit vigore dicti conſenſus efficaciter obligari.*

115 *Conſenſus requiſitus ad aliquem actum, in ipſo actu eſt ſpecificè, & expreſsè præſtandus.*

Minor viginti annis poteſt donare bona ſua Eccleſiæ ſine ſolemnitate requiſita per conſtit. 2. titul. de tudor, y curador, *ibid.*

116 *An dicta conſtit. habeant locum ſi filius contrahat cum Eccleſia, Monaſteriis, aut aliqua perſona Eccleſiaſtica, & num. 117.*

118 *Novitius qui eſt intra annum probationis, an cenſeatur perſona ſæcularis, vel Eccleſiaſtica, & num. 119. & 121.*

120 *Statutum requirens certam ſolemnitatem in contractu, an habeat locum in contractu celebrato cum Novitio, dum eſt intra annum probationis.*

122 *Ingreſſus monaſterium poteſt teſtari ſine ſolemnitate à ſtatuto requiſita.*

123 *Novitius nullam renunciationem poteſt hodie facere, aut obligationem, niſi juxta formam ſacri Concilii Tridentini,* capite decimo ſexto, de regul. ſeſſ. 25.

124 *An brachium Eccleſiaſticum ſibi præjudicet per conſenſum quem præſtat in conſtitutionibus condendis.*

125 *Filii an poſſint facere remiſſionem, ſeu liberationem ſine conſenſu parentum.*

126 *Quoties ſtatuto prohibetur quis ſe obligare ſine certa ſolemtiate, non poteſt ſine ea aliquem liberare, aut remittere, & num. 127.*

128 *An in Cathalonia filius ſine patris conſenſu poſſit donationem ſibi abſenti factam repudiare.*

129 *Aliud eſt non acquirere, aliud debitum amittere.*

130 *Extante ſtatuto, quod mulier non poſſit alienare immobilia ſine certa ſolemnitate, poteſt ſine ea donationem rerum immobilium ei abſenti factam, antequam eam acceptet, repudiare.*

An Prælatus poſſit repudiare hæreditatem Eccleſiæ delatam abſque debitis ſolemnitatibus, ibid.

Quid ubi aliquo recepto jura Eccleſiæ competentia alteri cederet, ibid.

131 *Solemnitas requiſita per conſtitut. Paulinam, an ſit neceſſaria in ceſſione facta de juribus hæreditariis per monaſterium, & ſic per Eccleſiam.*

132 *Quomodo intelligatur conſt. Paulina, incip. Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienand.*

133 *Vt dicta Paulina conſtitut. habeat locum, probari debet eam eſſe receptam in loco ubi diſceptatur.*

In alienatione rerum Eccleſiaſticarum in Cathalonia neceſſariò debet intervenire Papæ auctoritas.

134 *Eiuſdem juris eſt actio perſonalis ad rem conſequendam, cuius eſt ipſamet res.*

135 *Minor etiam ad lucrum reſtituitur.*

Declara ut ibid. remiſſivè.

136 Si filio abſenti ſit in Cathalonia facta donatio aliquo pro eo ſtipulante, an filius talem donationem ſine patris conſenſu repudiare poſſit, & num.139.

137 De æquitate Canonica ſtipulari alter alteri poteſt.

Declara ut num.138.

140 De jure civili alteri ſtipulari non poteſt, nec alteri per alterum actio quæri.

141 De jure civili naturalis obligatio eſt inefficax ad agendum.

142 Obligatio non poteſt quæri abſenti, cum debeat fundari in perſona illius, in qua contractus ſubſiſtentiam percipit.

143 Vt utilis actio quæratur ei pro quo facta eſt ſtipulatio, neceſſaria eſt ſtipulantis ceſſio.

Regulariter quando alteri per alterum acquiritur, non acquiritur via recta, ſed mediante ceſſione, ibid.

Quomodo procedat dicta regula, num.144.

145 Prædicta procedunt in procuratore in actionibus perſonalibus, ut non quærantur domino, pro quo ſtipulatus eſt, niſi facta & acceptata ceſſione.

146 Quid ſi notarius nomine filii abſentis ſit ſtipulatus.

Quid ſi in donatione juramentum intervenerit, ibid.

147 An dicta conſtit. quæ de filiis loquuntur, habeant locum in filiabus: & num.148.

149 Maſculinum an concipiat fœmininum in ſtatutis.

150 Statuta recipiunt interpretationem extenſivam cauſa abſurditatis vitandæ.

151 Conſtit.2. tit. diſſolt lo matrimoni, an habeat locum ubi cum filiis primi matrimonii non concurrit noverca, neque ejus filius, ſed hæres extraneus à patre inſtitutus.

152 An ſi filius fecerit aliquem contractum ſuper aliqua re, ubi pater jus aliquod habebat, & pater conſenſerit juxta formam dict. conſtit. pater ſibi per dictum conſenſum præjudicaverit, & numero 155.

153 Conſentiens in aliquo contractu ex forma ſtatuti, an juri ſuo præjudicet: & num.159.

154 Notarius conficiens inſtrumentum ſuper re, in qua jus habet, an ſibi præjudicet.

156 Quid in Advocato & procuratore, qui patrocinantur in cauſa in qua jus habent.

Advocatis officium eſt publicum, ibid.

157 Præſtans auctoritatem in aliquo actu, ſibi præjudicat.

158 An pater in Cathalonia indiſtinctè teneatur præſtare conſenſum in contractibus filiorum.

160 Filiusfam. major an poſſit eſſe tutor in Cathalonia, & quid de jure communi, & num.162.

161 Qui non eſt ſufficiens pro ſe, minus poterit eſſe pro alio.

In his quæ ſunt publici juris, filiusfamil. reputatur paterfamil. ibid.

163 Si filius vult dicere contractum à ſe factum nullum, quòd in eo deſit patris conſenſus, tenetur quod accepit ex illo contractu reſtituere, quatenus eſt factus locupletior.

164 Locupletari nemo debet cum jactura aliena.

165 Pupillus recuperans rem venditam ſine tutoris auctoritate, tenetur reſtituere pretium, quatenus ex eo factus eſt locupletior.

166 Quando dicatur quis factus locupletior ex aliqua pecunia.

Cui incumbat jus probandi filium eſſe factum locupletiorem, ibid.

167 An dicta conſtit. habeant locum in filio, qui deſponſatus eſt per verba de præſenti, & n.172.

Declara ut num.174.

168 Statutum dicitur lex municipalis, & quod dicitur de uno, dicitur de alio.

169 Sponſa licet per verba de præſenti non dicatur propriè uxor, extante ſtatuto quod filia maritata excludatur à ſucceſſione patris, non cenſetur excluſa ſponſa, etiam per verba de præſenti.

170 Iura tractantia de viro, & uxore, non habent propriè locum in ſponſo, & ſponſa.

171 In ſtatutis attenditur communis uſus loquendi regionis, ubi ſtatutum viget.

173 Communis uſus loquendi non indiget probatione, ſed tantum allegatione, licèt ſit cautela ipſum probare, & quomodo debeat probari.

Vbi agitur de odio viri, aut uxoris, appellatione uxoris non venit ſponſa, etiam de præſenti, ibid.

175 An dict. conſt. habeant locum ubi quis contraxit cum filio, quem patremfamilias cenſebat, & ut talis publicè habebatur. Deciſio Senatus.

176 An filii qui habent peculium caſtrenſe vel quaſi, poſſint in Cathalonia actus obligatorios facere abſque patris conſenſu, & num.177.& 178.

179 Actus factus ex neceſſitate, non comprehenditur ſub ſtatuto ſive lege prohibente actum fieri.

180 Contrahens ex neceſſitate præcedentis obligationis, non dicitur propriè contrahere.

181 Statutum ut quis non poſſit ſe obligare ſine certa ſolemnitate, intelligitur de nova obligatione & voluntaria, non de ea quæ fit ſuper veteri.

182 Si filius vendiderit aliquam rem alicui ſine patris conſenſu, & res illa perierit, an emptor poſſit allegare dominium dictæ rei non fuiſſe in eum tranſlatum, & ſic rem illam periiſſe filio ut ejus domino, & num.183.

Inductum in favorem alicujus, non debet in ejus odium retorqueri, ibid.

184 Animal ſi moriatur intra triduum à tempore venditionis, præſumitur mortuum ex morbo quem tempore venditionis habebat, & numero 185. & 186.

187 Res venditæ curia diſtrictu ſi pereant intra tempus intra quod de curiæ ſtylo poſſunt recuperari à domino earum, an pereant emptori, an debitori domino qui fuit earum.

188 An dicta conſt. habeant locum ubi ambo contrahentes eſſent filii.

Privilegiatus contra pariter privilegiatum non gaudet privilegio, ibid.

Fallit ut num.189.

190 An dicta conſt. habeant locum in obligationibus filiorum deſcendentibus ex delicto, vel quaſi.

191 Minor qui veniam ætatis impetravit quoad contractus, & judicia, habetur pro majore, non quoad munera publica.

192 Minor habens curatorem, non poteſt impetrare veniam ætatis.

193 Quando veniæ ætatis impetratio noceat impetranti.

194 An filius minor emancipatus à patre, qui veniam ætatis impetravit, poſſit facere actus obligatorios abſque patris conſenſu in Cathalonia.

195 Statutum ſi extet ut in contractu minoris requiratur certa ſolemnitas, ſi minor impetraverit veniam ætatis, & contraxerit ſine illa ſolemnitate, an contractus valeat.

196 An filii legitimati per reſcriptum comprehendantur ſub diſpoſitione dictarum conſtitut. & numero 198.

197 Statutum loquens de filio, non comprehendit legitimatum.

198 Statutum favorabile extenditur ad eos qui ſub larga vocabuli ſignificatione comprehenduntur.

Filii

Digitized by Google

Filij legitimati regulariter æquiparantur legitimis, ibid.

199 *Statutum habens locum in vno ex æquiparatis, habet locum & in alio.*

Neque ad id oportet ut ita æquiparata exequentur, vt inter ea nulla ſit differentia, ibid.

201 *Id tacitè pro ſtatuto habetur, quod veriſimiliter ſtatutum fuiſſet, ſi à ſtatuente quæſitum fuiſſet.*

202 *Filij ſpurij legitimati in dictis conſtit. comprehenduntur.*

203 *Filij legitimati & diſpenſati quoad effectum æquiparantur.*

204 *An filius teneatur in foro conſcientiæ adimplere obligationem, quam fecit abſque patris conſenſu, ſi in ea omnis partis deceptio & fraus ceſſauerit.*

Declara vt num. 212.

205 *Quando actus valet de iure gentium, quia habet voluntatem, & conſenſum partium, licet non ſit ſeruata forma à iure poſitiuo inducta, eſt tutus in foro conſcientiæ.*

206 *Naturaliter debitum in animæ iudicio neceſſariò eſt ſoluendum.*

207 *Vbi lex ciuilis aliquid iuſtè ſtatuit, tale ſtatutum eſt etiam in foro pœnitentiali ſervandum.*

Idem dic de ſtatutis laicorum, num. 208.

209 *Naturalis obligatio inter alios effectus habet hunc vt imponat neceſſitatem ſoluendi aut reſtituendi in foro animæ.*

210 *In Cathalonia filij ſe obligantes abſque patris conſenſu, non obligantur ciuiliter, nec naturaliter.*

Natura quos non obligat, non ligat conſcientia, ibid.

211 *Lex reſiſtens actui ſiue obligationi, impedit oriri obligationem ciuilem & naturalem.*

Quando lex dicatur reſiſtere actui, ſiue obligationi, ibidem.

213 *Filiusfam. conſtitutus in publico cuiuſdam vniuerſitatis officio, ſi fecit aliquas obligationes abſque patris conſenſu, an ſint validæ?*

214 *Statutum quod filius non poſſit contrahere ſine conſenſu patris, an habeat locum ſi filius contrahat cum republica, & ſic ibi traditur an dicto caſu dictæ conſtitutiones habeant locum.*

215 *An patris conſenſus per dictas conſtitutiones in filiorum contractibus requiſitus, ex temporis diuturnitate interueniſſe præſumatur.*

216 *Minor non habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio ſine curatore, neque in ciuilibus, neque in criminalibus.*

Fallit ut num. 220.

217 *Iudicium intentatum contra minorem non habentem curatorem ad litem, eſt nullum.*

Fallit ut num. 218.

Quid ſit facturus qui litigat cum minore non habente curatorem ad lites, ibid.

219 *In cauſa poſſeſſionis minor habet perſonam idoneam ſtandi in iudicio.*

Quod intellige vt num. 220. 221. & 222.

223 *Cauſa de domibus euacuandis eſt iudicium poſſeſſorium.*

224 *Minor cum iuramento de non contraveniendo contra proceſſum nec ſententiam, habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio.*

Similiter vbi litigat per procuratorem cum iuramento conſtitutum, ibid.

225 *Quid ſi minor ſit mulier, quæ procuratorem cum iuramento conſtituat.*

126 *Iuramentum ita ligat fœminam atque maſculum minorem.*

Non ſuccurritur magis fœminæ quàm mari, niſi in caſibus à iure expreſſis, ibid.

227 *Minor licèt litiget cum auctoritate tutoris vel curatoris ſi in cauſa lædatur, habet beneficium reſtitutionis in integrum.*

228 *Secus ſi litigat per procuratorem cum iuramento conſtitutum.*

Quid in hoc Principatu & Senatu obſeruetur, ibid.

229 *Traditur limitatio, an prædicta procedant in cauſis criminalibus.*

231 *Reſtitutio conceſſa minori, an proſit maiori dicti minoris litis conſorti.*

232 *Regiæ Audientiæ opinio.*

233 *Intra quantum tempus debeat peti reſtitutio in integrum? Et ibi traditur quod Eccleſia & Reſpublica, ſi ſint læſæ vehementer, reſtituuntur poſt quadriennium, & vſque ad triginta annos, licèt læſio non excedat dimidiam partem iuſti pretii.*

Iſtud quadriennium eſt vtile à principio, ibid.

234 *An iſtud quadriennium duret vſque ad centum annos? remiſſiuè.*

235 *Senatus deciſio circa illud quadriennium citatur.*

Tempus centum annorum dicitur immemoriale, ibid.

236 *Per hoc tempus cenſetur poſſidenti ius plenè quæſitum, quia illud tempus habet vim legis, conceſſionis, & privilegii iuſtè, & decenter parti conceſſi.*

237 *Eccleſia Romana non reſtituitur aduerſus centenariam præſcriptionem.*

238 *Reſtitutio competens Reipublicæ, Eccleſiæ, & ſuo caſu minori, debet peti intra quadriennium.*

239 *Eccleſia & vniuerſitas finguntur eſſe in vltimo inſtanti minoris.*

240 *Eccleſia & Reſpublica ſi ſint vehementer læſæ, etiam vltra quadriennium reſtituuntur.*

Senatus deciſio circa prædicta affertur, ibid.

Quæ dicatur vehemens læſio, iudicis arbitrio remittitur, ibid.

241 *Minor non reſtituitur adverſus contractus quos fecit poſt vigeſimum quintum annum, licèt illos fecerit intra quadriennium.*

242 *Quid probare debeat minor, vt reſtituatur in integrum.*

Minor non reſtituitur ſi fecit quod quilibet paterfamilias prudens feciſſet, licet ex eo ſecuta ſit diminutio ſui patrimonij, ibid.

243 *Minor reſtitutionem petens, non debet allegare, nec probare eſſe hodie intra tempora reſtitutionis.*

Condicens chirographum, quod ſpe futuræ numerationis illud dederit, non tenetur probare ſe eſſe intra biennium à tempore, quo chirographum dedit.

Quod intellige vt ibid.

244 *Lite pendente reſtitutiones poſtulatæ debent concedi abſque vlla læſionis probatione.*

De obſeruatione Regij Senatus circa hæc, ibid.

245 *An & quando minor adverſus ſuam confeſſionem reſtituatur? remiſſiuè.*

246 *An ſi minor legitimetur ad aliquem actum iure communi aut municipali, ſi in eo lædatur, habeat beneficium reſtitutionis in integrum.*

247 *Minor non reſtituitur in caſu dubio, qui ſe habeat ad damnum, & etiam ad commodum.*

Limita vbi caſus ille ex veriſimili magis ſe haberet ad damnum, quàm ad lucrum: quia tunc actus ille iudicatur damnoſus, licèt fieri potuiſſet vt fuiſſet lucroſus, ibid.

248 *Minor non reſtituitur adverſus remiſſionem iniuriæ per eum alicui factam, nec adverſus executionem pœnarum, quam remiſit.*

249 *Vſuf. mariti vxores, declaratur.*
250 *In delictis minor nequaquam reſtituitur.*
Minori exiſtenti in dolo denegatur reſtitutio in integrum, ibid.
251 *Minor adverſus delictum quod conſiſtit in omittendo, præſervatur illæſus, & reſtituitur.*
252 *An minores comprehendantur ſub ſtatuto aliquid generaliter diſponente, & n.253.& 254.*
255 *Minores reſtituuntur adverſus concordiam omiſſam.*
256 *Cautela vtilis minoribus impoſterum litigaturis.*
257 *An ex cauſa juſtæ ignorantiæ, aut alia juſta cauſa detur reſtitutio in integrum adverſus præſcriptionem 30. annorum completam.*
258 *Quid in hoc Principatu Cathaloniæ obſervetur.*
259 *An minor ſi litiget contra minorem reſtituatur.*
260 *Lex* Non eo minus, Cod.de procurat. *non habet locum vbi minor litigat contra minorem.*
261 *Privilegiatus quando vtatur privilegio contra pariter privilegiatum.*
262 *Quando quis dicatur certare de lucro captando, & quando de damno vitando.*
Deciſio Senatus, ibidem.
263 *An reſtitutio in integrum impediat executionem Regiæ ſententiæ.*
Quid Regia Audientia obſervet, traditur ibid.
264 *An reſtitutio in integrum impediat executionem inſtrumenti guarentigij?*
265 *An minor poſſit contrahere?*
Minor licet veniam ætatis impetraverit, bona ſua immobilia nec alienare, nec obligare ſine decreto poteſt, ibid.
266 *Minor læſus reſtituitur in integrum.*
Quid ſi læſio non adfuit tempore contractus, ſed poſtea ſupervenit?
267 *Quid interſit, an minor lædatur circa rem, an circa pretium.*
268 *Implorans beneficium reſtitutionis in integrum debet reſtituere quod ex illo contractu accepit.*
Hoc intellige ut num. 269.
270 *Vbi contractus cum minore factus fuit validus, minor tenetur probare pretium quod recepit à ſe deperditum, & malè conſumptum. Si verò contractus fuit nullus, qui cum minore contraxit tenetur probare pretium fuiſſe converſum in vtilitatem minoris.*
271 *Qui pecuniam dedit mutuo minori, ſemper probare tenetur fuiſſe verſum in vtilitatem minoris.*
272 *Quod pecunia fuerit verſa in vtilitatem minoris, vel quod fuerit ab eo deperdita, ſufficit probatio per veriſimiles conjecturas.*
In his quæ ſunt difficilis probationis, ſufficit probatio per conjecturas, & limita vt ibidem.
273 *An minor reſtituatur vbi læſio non adfuit tempore contractus, ſed poſteà ſupervenit.*
274 *Læſio regulariter attenditur tempore contractus, niſi contractus habeat tractum ſucceſſivum, & ibi traditur deciſio Senatus.*
275 *Legitimè factum ex ſupervenienti caſu ad imperfectum reduci non debet.*
276 *Poſſunt in Cathalonia conſtitui & creari cenſualia, prout paſſim creantur ex pecunia ante creationem cenſualis debita.*
277 *Poſſunt etiam ita conſtitui, vt pretium antea in pecunia numerata conventum poſtea voluntate venditoris ſolvatur in pecoribus, oleo, frumento, &c.*
Dubium circa hæc cenſualia, vt n.278.& 279.
280 *An cenſualia poſſint creari ex penſionibus eiuſdem cenſualis debitis.*
281 *An cenſuale jam creatum poſſit minori pretio quàm quo eſt conſtitutum, vendi, remiſſivè.*
282 *Quod dictum eſt de cenſualibus, ad violaria applica.*
283 *Quanta debeat eſſe læſio minoris vt reſtituatur.*
284 *An minori læſo vltra dimidiam juſti pretij competat beneficium reſtitutionis in integrum, an tantùm remedium ordinarium* l. 2. C. de reſcind. vend. *& n.289.*
285 *Auxilium extraordinarium quando concurrat cum ordinario.*
286 *Conventus actione* d.leg.2.Cod.de reſcind.vend. *habet electionem reſtituendi rem, aut juſtum pretium ſupplendi, neque ad fructuum reſtitutionem tenetur.*
287 *Per reſtitutionem in integrum cogitur præcisè rem reſtituere, & vnà cum fructibus.*
288 *Minor poteſt petere rem vnà cum fructibus ſine debitis ſolemnitatibus alienatam.*
290 *Reſtitutio tantum reddit quantum læſio abſtulit.*
291 *Non tollitur minori beneficium reſtitutionis vbi non interfuit illius vendere pretio juſto, vel injuſto.*
292 *Iuramentum excludit minorem à beneficio reſtit. in integrum.*
Fallit vt num.293.& 294.
295 *An filius doctor in jure comprehendatur ſub diſpoſitione dictarum conſtitutionum, remiſſivè.*
296 *Abſolutio à juramento eſt neceſſaria antequam quis poſſit venire contra contractum juratum ratione enormis læſionis.*
297 *Si ante impetratam abſolutionem quis contraveniat, abſolutio poſtea ei conceſſa nihil prodeſt.*
Declara vt num. 298.
299 *De æquitate canonica admittitur purgatio moræ, etiam vbi adeſt juramentum.*
300 *Diſpoſitio legis* ſi quis major, C. de tranſaction. *non ſervatur in practica.*
301 *Reſtitutio in integrum ad appellandum, ſeu ſupplicandum, debet peti coram judice à quo.*
Deciſio Senatus ibid.
302 *An minor reſtituatur adverſus fori declinatoriam omiſſam.*
Deciſio ſacri Senatus, ibid.
303 *An minor reſtituatur adverſus omiſſas exceptiones contra teſtes.*
Deciſio Senatus, ibid.
304 *Minor dominus directus an reſtituatur adverſus lapſum duorum menſium, qui dantur à jure communi ad vtendum jure prælationis.*
Minor cum agit de acquirendo, an reſtituatur, ibidem.
Declaratur remiſſivè, num.305.
306 *Lucrum radicatum amittens, damnum pati dicitur.*
307 *Minor dominus directus an in Cathalonia reſtituatur adverſus lapſum triginta dierum, quos habet dominus directus ad vtendum fatica.*
308 *An Doctor in jure reſtituatur in integrum.*

QVIA circa duas conſtitutiones, quæ ſub hoc titulo habentur, magnas & diverſos lites paſſim exoriri vidi, eas plenè enucleare decrevi. Earum verba ſunt hæc:

Per prohibir à molts deſordens que ſes viſt ſon eſtats fets per molts homens iovens, qui per iugar, y altres cauſas deshoneſtas, han manlleuats violaris è fetes altres obligacions en gran deſtructio de llurs patrimonis: ab llocacio y aprobacio de la preſent cort ſtatuim y ordenam, que algu de qualſevol condicio ſie, menor de 25. anys, que tingua pare y no tingua, ni haia ningunà muller

Digitized by Google

muller encara que ſia emancipat, no puga fer alguns contractes obligatoris, y ſi de fet los fechie, ſian haguts per nulles, y no ſen puga fer iuy, ſi donchs no ſeran fets ab expres conſentiment, e ferma de llur pare: e que quant als dits contractes ſie ſuſpeſa la auctoritat als notaris, aſſi que los contractes que contra la dita conſtitutio ſeran fets, ſian aguts per ſcrituras privadas, e no ſi puga metre iurament.

Altera vero conſtitutio ſic habet.

Aiuſtant à la conſtitutio del Rey don Ferrando Segon, que comenſa, Per provehir, &c. cap.57. de les corts de Monſo del any 1510. Statuim y ordenam ab lloacio y aprobacio de la preſent cort, que de aſſi avant dita conſtitutio haya tambe lloch en fills que tenen pare y eſtan fora poteſtad de acquell, encara que ſian mayors de 25. anys, y que ningunas ſcrituras publicas, ni privadas, que firmaſſen per aquells, tingan valor ni effecte, ni faſſan fé en iuy, ni fora iuy, ſuſpenent en aſſo la auctoritat dels notaris, com ab dita conſtitutio eſta provehit, no obſtant que lo contracte ſia formar fora Cathalunya, com la executio ſe faſſa dins Cathalunya.

1 Antequam hujus capitis materiam ingrediar, libet primùm (quia de eo fui rogatus) præmittere conſtitutiones Cathaloniæ jure optimo dicti Principatus jus municipale appellari: quia conſtitutiones alicujus Regni, ſive Provinciæ dicuntur ſtatuta in Regno, ſive Provincia t ita Afflict. *deciſ.*21. *num.*9. *& deciſ. fin. num.*6. Thom. Gram. *deciſ.*74. *num.*3. *& deciſ.*101. *num.*4. qui alios citant, & ſic Hieron. Rorr. *in comment. ad Molin. & in tract. de cenſor.* poſt practicos Aragoniæ per eum relatos, foros Aragonum, qui leges ſunt illius Regni, ſtatuta appellat, & ſic eos ſtricti juris eſſe profitetur. Sic Rojas *in epitome ſucceſſ. cap.*29. *num.*5. *& cap.*30. *per tot.* jus Regni Valentiæ municipale appellat. Sic Vincent. Ann. *allegat. fin. num.*39. conſtitutiones Regni Neapolis jus municipale appellat, & paſſim Afflict. *in comment. ad d. conſtit.* Georgius Cabedo *deciſ.*211. *in princ. part.*1. leges Regni jus commune eſſe profitentur. Oliba *in Vſat. alium namque, cap.*12. *numero* 16. *de iure fiſ.* dicit in Cathalonia appellatione juris communis intelligi jus Pontificium, & civile Romanum.

2 Hinc conſtitutiones Cathaloniæ ſtrictè, & ad litteram eſſe interpretandas, tradit Mier. *in conſt. al abuſ. n.*26. *collat.*10. *& in cap. Item ſtatuimus, num.*4. *collat.*4. Et eum referens Mic. Fer. 3. *part. obſer. c.*180. *verſ. pro contrario*, & alibi paſſim, & uſaticos Cathaloniæ jus ſtatutarium, & non commune efficere, tradit Marquil. *in Vſat. Magnates, fol.*91. *col.*3.

Et licet aliqui Reges alicujus regni ſive provinciæ jus commune illius regni ſive provinciæ dicant, ut Lup. *de donat. inter vir. & uxor. in princip. num.*3. *&* 4. Suar. *in l. quoniam in prioribus, in declarat. l. Regni, in princ. Cod. de inoffic. teſtam. & in l. poſt rem iudicatam, in declar. l. Regni, in extenſ.*1. *ff. de re iudic.* & Anton. de Gamma *deciſ.*3. *n.*6. & alij per eos relati. Georg. Cabedo *deciſ.*211. *part.*1. *in princ.* leges Regni jus commune eſſe profitetur Magon. *deciſ. Luten.*75. *num.*16. ubi poſt Gozad. Riminal. & alios dicit, ſtatutum dici alterum jus commune in terris ſtatuentium. Intellige dici jus commune quoad eos qui ſunt in regno aut provincia: & jure optimo; nam jus municipale in loco jus commune eſt, ut in ſpecie nor. Nat. *conſ.*541. *num.*16. allegat text. *in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iur.* Alios citat Menoch. *conſ.*313. *n.*29. *lib.*4. ſuapte tamen natura jus municipale eſt. Et ſic iidem ipſi qui dictum jus nolunt ullo modo municipale, ſed commune appellare, in effectu de eo ut de jure municipali ſtatutario judicant. Quod ex eo vel maximè patet, quod ipſi paſſim ex diſpoſitione juris municipalis ad diſpoſitionem dictarum legum regni, aut provinciæ argumentantur, ut facit Afflict. *in conſt. Neapol. & utriuſq. Sicil.* Lup. Anton. Gom. Burgen. & alij *in ſuis comm. ad ll. Regni Caſtellæ.* Et inſuper quoties legem regni exponunt, quæ à jure communi deviet, eam ut à jure communi exorbitantem, tantum eſſe intelligendam in caſu de quo loquitur, nulloque modo extendendam, contendunt: ubi ultra prædictos affirmat etiam Mier. *in tit. de oppoſ. notorum, part.*1. *fol.*104. *n.*18. ubi dicit d. conſt. cum ſit jus municipale, non eſſe extendendam. Et idem Mier. *tit. de interpr. conſt. fol.*99. *n.*4. dicit conſtitutiones eſſe ad litteram intelligendas. Suar. *in repet. d. l. quoniam in prioribus, in declar. l. Regni, q.*9. *n.*16. Ant. de Gamma *deciſione* 283. *n.*4. nam certè niſi ita ſentirent, talem legem non à jure communi exorbitare, quinimò jus commune ponere dicerent, & per conſequens non ſtrictè in caſu tantum de quo loquitur eam intelligerent, *arg. l. non eſt novum, cum* 2. *leg. ſeq. ff. de leg.* tradit Gam. *deciſ.*317. *n.*4. & Zabarel. *in clem. Procuratorem, n.*12. *de proc.* Idem Ant. de Gam. *deciſ.*314. *n.*6. ubi tale jus alicujus regni & provinciæ ſtatutarium & commune dictis reſpectibus appellat, & Lup. *in præfat. ad rub. de donat. int. vir. & uxor. n.*12. ubi jus conſuetudinarium ut commune haberi in loco ubi viget, dicit: non quod ſuapte natura non ſit municipale, ſed quod cum illic ſit omnibus illud jus generale, & commune vincat, pro jure communi inter eos meritò haberi poſſit. Mich. Fer. 3. *part. obſer. cap.*12. *circ. fin.* ubi dicit dominum Regem poſſe pragmaticas ſanctiones facere, dummodo non ſint contra conſtit. generales Cathaloniæ. Bene hoc not. Decian. *in tract. cauſ. crim. lib.*2. *cap.*38. *n.*4. & eum referens Alder. Maſcard. *de generali ſtatutor. interpr. concluſ.*2. *n.*8. Hoc ſenſit Ant. Oliba *in Vſa. alium namque, c.*12.
*n.*16. *de iur. fiſ.* dum dixit, in Cathalonia appellatione 3
juris communis intelligi jus Pontificium; & civilis, Romanum. Neque huic Olibæ ſententiæ adverſatur quod tradit Menoch. *conſ.*313. *num.*29. *lib.*4. ubi tradit quod ubi ſtatuto alicujus civitatis cavetur, quod ubi per ejus ſtatuta circa aliquem caſum non ſit proviſum, ſtetur juri communi, intelligi de jure municipali illius provinciæ, quod quoad ſubditos commune dicitur. Nam ſententia Menochij procedit, quia ibi loquebatur de lege civitatis, quæ particularis eſt illius provinciæ. Oliba loquitur, cum ſit ſermo de jure communi ſimpliciter in hac patria: nam ſi ſtatuto alicujus civitatis, aut villæ provideretur, quod ubi per alia ſtatuta circa aliquem caſum non reperitur quidquam, ſtaretur juri communi; intelligitur de jure communi Cathaloniæ, ſi per ipſum caſus reperiretur deciſus, quia cum eo caſu reperiretur duplex jus commune, peculiare provinciæ, & jus commune Romanorum, in dubio intelligeretur loqui de jure communi provinciæ, & ita cenſeo intelligenda quæ tradit Alder. Maſcard. *de interpret. ſtat. concl.*2. *num.*88. *& ſeq.*

Accedit, quod omnium eſt maximum, quod in Cathalonia, eius iura non abſolutè à domino noſtro Rege, ſed unà cum Curia generali Cathaloniæ conduntur, ut in conſt. 1. *Volem, tit. de uſatges, conſt. y altres lleys*, not. latè Calic. *in extr. cur. per tot.* & nobilis à Peguera *in deciſ. crim. c.*39. *n.*18. *&* 12. ob quod dicta iura municipalia merito ſunt appellanda, licet ut dictum eſt, quoad Cathalanos ſint communia, iuxta gloſ. notab. *in c.*1. *§. nos Romanorum, in verſ. criminalibus, de pace conſtan. in feu.* Ant. de Gam. *in deciſ.*3. *n.*6. *& deciſione* 314. *n.*6. & ita ſenſiſſe viſus eſt Senatus in cauſa Vicecomitis de Canet, cum Vicecomite de Evol, die 26. Octobris, anno 1555. ad relationem magnifici Franciſci Montaner, & Franciſci Vallſeca Regiorum Senatorum: & die 11. Auguſti 1584. ad relationem magnifici Petri Balle, in cauſa Philippi Cacitera, contra Franciſcum Altariba. Quid plura? Habemus text. expreſſum *in conſt.*2. *tit. quant ſia licit, o no, a quiſcun venjarſe*, ubi conſtitutiones Cathaloniæ, leges municipales appellantur. Et ſic ita tene.

Et

4 Et deveniendo ad capitis noſtri materiam circa di-
ctas conſtit. principaliter QVÆRO I. An ſi filiuſ-
fam. minor, ſive major, vel emancipatus aliter quàm
per contractum matrimonij, minor tamen (de quibus
filiis dictæ conſtitut. loquuntur, & ſic eum in hoc capi-
te filios ſimpliciter nominabo, de his intellige) contra-
hat in Cathalonia cum juramento, abſque patris con-
ſenſu, talis contractus teneat? Videtur dicendum quod
ſic, per ea quæ not. Alex. *conſ.29.n.14. concl.7.* ubi dicit,
quod ſtante ſtatuto, quod mulier non poſſit contrahe-
re ſine præſentia conſanguineorum, juramentum mu-
lieris confirmat contractum per ipſam celebratum abſ-
que dicta ſolemnitate. Idem ante eum tradit Paul. de
Caſt. *in l.fin.n.4.ff. qui ſatiſd. cogant.* quos refert & ſe-
quitur de communi atteſtans Joan. Gutier. *in rep. au-
thent. ſacramenta puberum, n.40.C. ſi adverſ. vend.* His
adde ea quæ latè tradidi ſup. *c.7. de tutor. num... & c.8.
de donat. num...* ubi multos citavi, quibus addo Corn.
conſ.36. videtur prima facie, vol.2. ubi conſuluit quod
donatio facta à muliere minore, forma ſtatuti non ſer-
vata, firmatur juramento. Curt. Jun. *conſ.47. Sacratiſſi-
mè circa præmiſſam, n.4. verſ. vera enim.* Feder. de Sen.
conſilio 272. Laur. de Pinu *conſ.78. n.7.* ubi ex mente
aliquorum quos citat, concludit magis communem eſſe
5 opinionem, juramenta tollere defectum non ſolùm mi-
noris ætatis, ſed etiam ſtatuti requirentis etiam for-
mam in contractu, & ſequitur Math. Brun. *conſ.127.
num.61. lib.2.*

6 Contrarium tamen eſt verius: etenim cum per di-
ctam conſtitut. auferatur inſtrumentis factis per dictos
filios fides, juramentum in eis appoſitum, propter de-
fectum probationis manet ſine effectu: ut poſt multos
quos citavi, tenui *lib.1. Reſol.c.8. de donation. n...* quibus
addo Hier. Gab. *conſ.21. n.32.* & alios per eum cita-
tos. Addo Malvaſ. *conſ.86. num.18.* Rotam *in noviſ. de-
ciſ. part.3. lib.1. deciſ.8. num.6.*

7 Addo quod in d. conſtitut. prohibetur, ne in dictis
inſtrumentis poſſit apponi juramentum, & caſu quo
appoſitum fuerit, dicta inſtrumenta fiat nulla, & exe-
qui non poſſint. Quamvis dubitari viderim, an d. pro-
hibitio & annullatio valeant, multoſque affirmare vi-
di quod non, per tradita per Jaſ. *in dicta Authent. ſa-
cramenta puberum, ad fin.* Chaſ. *in conſ. Burgund. rubr.4.
§ 7.* Alex. *conſ.125. lib.1.* Afflict. *lib.3. conſt. Neapolit.
rub.5. num.38.* Curt. Sen. *conſ.43.* Alex. & Jaſ. *in l.fin.
ff. qui ſatiſ. cogan.* Cyn. Salic. & Paul. *in leg. ult. C. ſi cont.
jus, vel util. public.* qui omnes probare nituntur, leges
& conſuetudines Principum ſæcularium non poſſe vim
juramenti tollere, neque illud prohibere.

8 Eſt tamen contrarium proculdubio verius. Poteſt
ſiquidem Legiſlator laicos circa juramentum præſtan-
dum ſtatuere ex aliqua juſta cauſa, ne id præſtetur in
aliquo, vel in inſtrumento apponatur. Ita Imol. & Dom.
in cap. quamvis pactum, ad fin. de pact. in 6. not. Jaſ. *in d.
Authent. ſacramenta puberum, num.84.* Parlador. *libro
ſecundo rerum quotidian. capite 4. num.53.* & Paul. de
Caſtro *in l.fin. n.4. ff. qui ſatiſdare cogan.* Fortu. *in tract.
de ultim. fin. juris, illat.20.* Hieron. Gabr. *conſ.31. n.31.*
Poteſt enim contingere, ut multum interſit Reip. ali-
qua juramenta non fieri; & ſic Princeps ſecularis juſtè
prohibere poterit ne talia juramenta præſtentur, uti
ſatis apertè probat text. *in l.2. Codice de indict. viduit.
tollen.* ubi prohibetur juramentum fieri de viduitate
ſervanda. Multiſque hoc probat Covarruv. *in dict. cap.
quamvis pactum, prima parte relect. §.3. à num.7. uſque
ad num.11.* Joan. Gutier. *in repet. dicta Authent. ſacra-
menta puberum, à num.150. uſque ad num.155.* Pinel. *in
repet. l.2. 3. part. num.11. & 12. C. de reſcind. vendit.* Pe-
trus de Belluga *in ſpec. Princip. rub.13. §. quadam, n.77.
& 78.* Rol. à Valle *conſ.99. numero 20. & 27. volum.3.*
& Marſil. *ſing.194.* Sicque cùm per dictas conſtitut. id
agatur, ut fragilitati minorum, & filiorumfamil. con-
ſulatur, & ne per aliquos, cum ipſi fraudibus ſint ob- 9
noxij, decipi & circumſcribi facilè poſſint, *argum. le-
gis tranſactionem*, ubi Bald. Paul. Jaſon, & alij, *Codice
de tranſact.* ſanctè per eas ſtatutum eſt, ne in talibus
inſtrumentis, in quibus aliàs facilè decipi poſſent, ju-
ramentum apponi poſſit, ne juramentum eſſet vincu-
lum iniquitatis. Et etiam optimè adjectum fuit, ut in
caſu quo appoſitum ſit, nullum ex eo recipienti jus ac-
quiratur, & ſic in terminis cenſuit Marilian. *deciſ.82.
numero 2.*

Etenim licèt ſi juramentum ſemel obligaſſet, non 10
poſſet per judicem ſecularem remitti, nec ejus vires
extenuari: ſecus tamen ſi juramentum nunquam obli-
gavit, quia tunc ex cauſa poteſt lex humana facere ut
ex tali juramento nullum quæratur jus recipienti, ut
perbellè declarat Covar. *in d. §.3. num.11.* ubi dicit
ita defendi diſpoſitionem text. *in l. ſi quis inquilinos,
§. ult. de leg.1.* ubi cavetur juramentum nullam habe-
re vim, neque obſervandum eſſe, quoties quod jura-
tum eſt, bonis moribus repugnat. Quod idem ante
eum adnotavit Bal. *in l. omnes populi, col.9. ff. de juſt.
& jure*, Anchar. *in d. cap. quamvis, de pact. in 6. & in
cap. canonum ſtatuta, verſ. quid diceres, de conſtitut.*
Marſil. *ſing.194.* & Chaſſan. *in conſuet. Burgund. rub.4.
§.7. num.58.*

Juvat quod tradit Rom. *conſ.112.* legem, vel ſtatutum, 11
ſuadente æquitate, per indirectum poſſe contra jura-
mentum ſtatuere. Idem tradit Ruin. *conſ.53. primò vi-
dendum, lib.2.* communem eſſe iſtam ſententiam per
innumeros ab eo relatos tradit Mandoſ. *ad Lud. Rom.
d. conſ.12.* Brun. à Sole *in ſuis qq. legal. q.21. n.34.* & Sera-
phin. *de privilegiis juramenti, privileg.74. num.29. & 30.*
ubi dicit tali caſu limitari regulam quæ habet: *Quod 12
una via prohibetur, alia non debet permitti, l. magis pu-
to, §. ſi pupillus, ff. de reb. eorum.* Dicens eam non pro-
cedere, ubi eſt diverſa ratio inter prohibitum princi-
paliter, & illud per quod ad ipſum pervenitur. Quam
regulam ſic etiam limitat Hond. *conſ.45. in fin.* viden-
dus Barb. *in 1. part. lib.2. n.73. cum 3. ſeq. ff. ſol. matrim.*

Ex quibus ſequitur, quod licet pars quacum filius
contraxit, vellet probare contractum, & juramentum
in eo appoſitum, non per dictum inſtrumentum, ſed
per teſtes, prout ſuo caſu poſſet, ut multis relatis tradit
Seraph. *de privil. jur. privil.34. in fin.* Natta *conſ.603.
num.24.* & Maran. *de ord. jud. part.6. 10. act. n.31.* ubi
ſentit, acta quæ de neceſſitate non requirunt ſcriptu-
ram, ubi ſcriptura aliqua ex cauſa ſit nulla, poſſe pro-
bari per teſtes: ſecus quæ requirunt ſcripturam, niſi
eſſent deperdita. Quem refert Paul. Maran. *inter conſ.
crim. diver. conſ.91. in prin. lib.2.* imò & per partis quæ
facta ſit major confeſſionem, ut per Ant. Theſaur. *deci-
ſione 66. in fin.* & in ejus præjudicium, licet ſecus in præ-
judicium tertij, ut per Miet. *coll.6. part.1. fol.135. col.3.
c.20. de don. minor.20. an. n.3.* quod nihilominus nulla
eſſet habenda ratio de dicto juramento. Tum etiam
quia cum d. conſt. ſint factæ ex dicta juſta & rationa-
bili cauſa, non firmantur juramento, ut not. Bart. *in l. fin.
in fin. C. ne fidei. dot. den.* Lud. Rom. *d. conſ.12. per tot.* Dec.
conſ.532. Felin. *in c. Eccleſia ſancta Mariæ, de conſt.* An-
gel. *conſ.160.* Anchar. *conſ.330. num.14. & 15.* dicit
communem Mandoſ. ad Roman *d. conſ.12.* faciunt &
quæ tradidi *lib.1. reſol. c.8. de donat. num...*

Tum quia cùm d. conſtitut. introducant d. ſolemni- 13
tatem ad evitandas captioſas circumventiones & de-
ceptiones, quæ contra filios fraudibus obnoxios, per
verſutos & tenellæ inventutis voraces machinari ſo-
lent, *arg. d. l. tranſactionem, cum ibi not. C. de tranſact.* ut
& ex ejus procemio apparet, & certum ſit contractus
contra earum diſpoſitionem factos, etiam accedente
juramento, non validari, ut latè tradidi ſuprà, *d. cap.8.
de donat. num... &c.* Juvat quod tradit Bart. *in l. ſi quis
pro eo, num.9. ff. de fideiuſ.* quod ſtatutum ubi pro-
hibet

hibet perſonam aliquam contrahere, aut ſe obligare, tunc contractus, vel obligatio non firmatur juramento: ipſum refert & ſequitur Pau. de Caſt. *conſ.466. viſo compromiſſo, in fin. vol.1.* & Bellug. *in ſpec. Princip. rub.12. §. quedam, per tot.* Iſtamque ſententiam veriorem & magis communem, licèt non ſit ſine contradictore, tradit Suar. *in l.1. titul. de las arrhas, numer.24. & 25.* & Stephan. Gratian. *deciſ.102. numer.11.* ubi dicit non eſſe faciendam vim de juramento ubi ſtatutum annullat contractum tanquam dolosè & ſimulatè factum.

14 QVÆRO II. De caſu ſuper quo conſului. Quidam filiusfam. Cathalanus contraxit in Aragonia abſque patris conſenſu cum quodam Aragonenſi, eique publico inſtrumento confeſſus eſt debere centum libras, ratione quorundam pannorum quos ab eo emit. Dictus Aragonenſis acceſſit ad Cathaloniam, acturus ex dicto contractu ad dicta centum: dubitatum fuit an dictus contractus eſſet validus. Conſului quod ſic, eo quòd talis caſus non comprehenderetur ſub dictis conſtitutionibus.

Motus fui rationibus & juribus ſequentibus. Primùm, quia dictus Aragonenſis bona fide contraxit cum Cathalano, & ſine ſcire ipſum eſſe filiumfam. ſine non, jure exiſtimabat poſſe cum eo contrahi, cum id jure prohibitum non reperiatur, imò ſit permiſſum, *l. filiusfam. ff. de action. & oblig. l. tam ex contractibus, ff. de judic. §. item inutilis, verb. filij,* jun. gloſ. *Inſt. de inutil. ſtipul. l.1. & tot. tit. ff. quod cum eo,* & conſtitutio-
15 nes, & jura municipalia Cathaloniæ juſtè potuit ignorare, cum eſſet forenſis, *cap. ut animarum, de conſt. lib. 6. l. fin. ff. pro ſocio.* Statuta autem, ſeu jura municipalia non ligant probabiliter ignorantes, *l. fin. ff. de decret. ab ordin. fac. capite ſecundo,* ubi latè Doctores, maximè Felin. *numer.6.* Dec. *num.7.* & Beroi. *n.9. & 29. de conſtit.* not. Bar. & Doct. *in d. l.1. C. de ſumma Trinit. & fi. Cathol.* & Anchar. *in cap.1. ver. hanc partem, de conſtitut.* quem unà cum multis aliis refert & probat Ant. Gabr. *de ſtat. concluſ.8. num.4.* not. & Paul. de Caſtro *conſ.424. ad primum, num.1. circ. med. vol.2.* ubi id extendit etiamſi forenſis contraheret in loco ubi dicta ſtatuta, ſive jura municipalia vigent, dummodo ea ignoraret, quod in dubio præſumi tradit, niſi ex longa converſatione ibi facta contrarium præſumeretur, per text. *in l. fin. cum ibi not. ff. de decret. ab ord. fac.* quod idem tradit Roman. *conſ.228. & 491.* & Padil. multos referens *in l. conſtitutiones, C. de ju. & fa. ignor.* Iſtam ſententiam tenet Anchar. *in cap. contra ſtatuta, q.11. prin. de conſtitut.* Alex. *conſ.41. lib.5.* alios in iſtam ſententiam adducit Menoch. *in addit. ad lib. 2. præſ.2. n.6. ver. declaratur hic caſus,* Vincentius de Franch. *deciſione 72.*

16 Quantò magis quod licet Aragonenſis noſſet dicta jura municipalia Cathaloniæ, cum contraheret in loco non ſubdito dictis juribus municipalibus, & cerneret ſe dictis juribus non ſubditum, optimè potuit dicta jura ſpernere, utpote quæ in tali contractu non militarent. Pariſ. tenet contrarium *conſ.99. ad fin. libro primo.*

Quia licet dictæ conſtitutiones extendant vires ſuas extra territorium, tum quia id cavent, juxta not. per Hieron. Gabr. *conſ.1. num.2.* qui plures cumulat.
17 Tum quia licèt id non caverent, ſtatutum inhabilitans perſonam etiam reſpectu certæ ſolemnitatis porrigit vires extra territorium, ut multis relatis tradit dictus Gabr. *dict. conſ. 1. num. 7.* & nov. in propriis terminis noſtrarum conſtitutionum Bartolus *in leg. ex caſtrenſi, ff. de caſt. pec.* & Mat. ab Azpil. *conſ. 7. tit. de teſtamen. libro tertio, volum.1.* Vincent. de Fran. *deciſ.72.* Morotius *conſ.53. num.11.* Alb. *conſ.70. num.2. lib.1.* Beteta *conſ.99. num.7. & 8.* Pariſ. *conſ 99. num.56. lib.1.* Rimin. *conſ.508. lib.3.* Ruin. *conſ.31. & conſ.160. lib.4.* Capra *conſ.21. num.7. & 8.* Id tamen eſt verum reſpectu ſuorum ſubditorum, ſecus reſpectu aliorum: contrarium licet non firmet, ſentire videtur Marilia. *deciſione 72. num.7.* quia talia ſtatuta non ligant non ſubditos contrahentes etiam cum ſubditis extra territorium ſtatuentium, ut colligere licet ex his quæ tradunt Doctores *in l.1. C. de ſum. Trinit. & fide Cathol. & in cap.1. de conſt. & l. fin. ff. de juriſd. omn. jud.* Ant. Gab. *de ſtatut. concluſ.6. num.4.* & Paul. de Caſt. *in d. conſ.424.* Natta *conſ.643. per tot. volum. 4.* & Mar. ab Azpil. *conſ.4. de conſtitut. lib.1. vol.1.* in expreſſo iſtam ſententiam ſequitur Bald. *in l. fin. ff. de juriſd. omn. jud.* & novè Steph. Gratian. *deciſ.102. poſt principium,* vide Hieron. à Laur. *deciſ.134.*

Et ſic dictam conſtitut. finalem hujus tit. quoad ver- 18
ba ejus finalia cenſeo eſſe intelligendam tantùm quoad ſubditos; ut ſi abirent per fraudem ad contrahendum extra Cathaloniam, ſeu caſu extra Cathaloniam contraherent, tales contractus per filios facti abſque paterno conſenſu ſint nulli, ad ea quæ tradit Aret. *conſilio 54. & 73.* Pariſ. *conſilio 84. num.57. lib.1.* Rolan. *conſ.33. num.46. lib.3.* Tiraq. *de ll. connub. gloſ.8. numero 217. in fin.* Secus tamen ſi extra Cathaloniam cum non Cathalanis, abſque fraude tamen contraherent, ut idem Aret. *conſ.54. num.1. verſ. ex qua eſt concludendum.* Pro quo allego dictum ſubtiliſſimum Pauli de Caſt. 424. *ad primum, volum.2.* qui in expreſſo iſtam ſententiam per ſuprà tradita fundamenta tenet, ubi pro dictæ ſententiæ corroboratione tradit determinationem Dyn. & Marc. de Fano, in caſu ſequenti. Extante ſtatuto in civitate Caſtelli, ut emens rem alienam à non domino bona fide, & ſine fraude, non teneatur eam reddere vero domino rei, niſi refuſo ſibi pretio; fuit quædam res ſublata cuidam forenſi, & vendita in civitate Caſtelli ad incantum publicum: dicunt dictum ſtatutum non nocere domino vero rei forenſi petenti rem dictam ſibi furto ſubtractam: & ſic quod debeat res illa ei reddi nullo pretio per eum refuſo, ut eſt de jure communi, *l. incivilem, Cod. de furt. l. ſi mancipium, Cod. de rei vendic.* Eſtque ratio, quia ſtatuta quoad deciſoria non ligant forenſes, *l.1. Cod. de ſumma Trinit. & fide Cathol.* & not. in terminis Menoch. *de præſump. lib.5. præſ.29. num.39.* ſtatuti namque reſpicientis publicam utilitatem etiam in pœnalibus fit lata interpretatio. Bartol. *in l.2. §. qui*
exercitium, ff. de his qui not. infam. Dec. *conſ.65. num.3.* 19
Et an hæ conſtitutiones comprehendant forenſem contrahentem in hac patria, tradit *lib.1. cap.10. de Emancip. an. fin.* Conducunt etiam ad prædicta quæ ſatis in terminis tradit Cioff. *conſ.57. volum.1.* Hoc nota quoad intellectum *cap.24. privilegij vulgò dicti, Recognoverum Proceres, quod eſt in 2. vol. conſtit. ſub tit. con-*
ſuetuts de Barcelona. Quo cavetur ut nemo poſſit re- 20
petere rem aliquam ab illo qui emit eam per curſorem publicum, & publicè, niſi refuſo pretio. Circa quod illud etiam adnotare libet, non habere locum ubi emptor eſſet in dolo, ſciens venditorem non eſſe dominum rei quam vendit, ubi benè ex multis reſolvit Menoch. *de præſump. lib.5. præſ.29. num.36. ubi num.37.* ſubdit, talia privilegia contra clericos locum non habere. Subjicit etiam Menoch. quia ibi tractat materiam *d. l. incivilem, num.26.* qui emit rem ab hoſtibus, vel latrunculis exteris, non teneri rem reſtituere domino, niſi refuſo pretio, per text. *in l. mulier in opus, ff. de capt. & poſtlim. reverſ.* multoſque in iſtam ſententiam adducit, qui moventur ea ratione, quod ex quo dominus non potuiſſet rem illam conſequi ab hoſtibus vel latrunculis illis actione aliqua, æquum eſt ut redemptori pretium reſtituat, maximè cum & iſto caſu ceſſet præſumptio, quod emptor ſit particeps furti, vel quod fuerit negligens in perſcrutanda conditione venditoris. Ad intelligentiam dicti privilegij conducit

Digitized by Google

eunducit videre Alex. Trentacinq. *variar. reſol. lib.3.*
*tit. de empt. & vend. reſolut.*12. *num.*12. & Ludovic.
Rodolph. *lib.2. quaſt.*46. ubi reſoluit ſimilia ſtatuta
valida, utpote condita ob publicam utilitatem: re-
ſoluit etiam juxta ea quæ hic trado, talia ſtatuta non
juvare emptorem qui ſcivit rem per eum emptam eſſe
alienam. Et ſimiliter non habere locum contra foren-
ſes, nec clericos, nec ſcholares. Hinc non juvatur diſ-
poſitione *l. quoties, C. de rei vend.* ſecundus emptor,
cui res fuit tradita, qui ſcivit alij eſſe venditam, ut
per Bald. *in rub. C. de revoc. his quæ in frau. cred.* & citat
multos Marilia. *in d. l. quoties, num.*293. Et etiam ex
Regio Senatu reſoluit Michaël Ferrer. 3. *part. obſeru.*
*cap.*518. *ad finem*, ubi etiam tractat, an dictum caput
habeat locum in re immobili.

21 An dictum cap.24. habeat locum in permutatione,
dixi in facti contingentia quod ſic, conſiderato quod
ipſum eſt inductum ob favorem publicum & utilita-
tem publicam, ut notat Baldus *in lege finali, num.*4.
ff. de condict. ob cauſam. Sequitur Alexand. *conſ.*197.
*num.*1. *lib.*7. & ſic militat eadem ratio: facit lex *ſtatu-*
liberi à cateris, §. Quintus, ff. de ſtatulib. & ſenſit Lopez
*part.*5. *tit.*5. *lib.*55. *num.*9. & eſt valdè ad propoſitum
conſ. Bald. 177. *iſtud ſtatutum, vol.*4.

22 Et licet aliàs ſtatutum in venditione, cum propriè
debeat ſumi, non habeat locum in permutatione, ut
not. fusè Tiraquel. *de retract. lignag.* §.1. *gloſſ.*14.
numero 28. verùm id fallit ſi eſt favorabile, & cauſa
ſtatuti ita militet in emptione atque in permutatio-
ne, ut not. Doct. ubi ſupra, & maximè Bald. *dict.*
*conſ.*177. *lib.*4. & etiam interdum non habet locum,
quia non poteſt alter ſupplere quod permutatur, ut
not. pulchrè Caſ. *in leg.*1. *C. com. utri. jud.* & Alberi.
in d. §. Quintus.

23 Statutum loquens in venditione habet locum in per-
mutatione, ſubſiſtente eadem ratione, Dec. *conſilio* 555.
Chriſtoph. Toroiola *conſ.*56. *num.*14.

24 Et licet dubitari viderim *an dict. cap.*24. *dicti privil.*
habeat locum ubi res vendita Barcinone publicè, &
per curſorem publicum, eſſet alteri ſpecialiter obli-
gata, & creditor vellet eam evincere per hypotheca-
riam ab emptore; & intellexerim per aliquos judi-
ces curiæ Magnifici Regentis Vicariam Barcinonis
ſæpius proviſum fuiſſe, ut talis creditor poſſit per
hypothecariam dictam rem evincere ab eo qui eam
emit Barcinone per curſorem publicum abſque re-
fuſione aliqua pretij: idemque quod hic trado, fuit
declaratum nuper referente Jacobo Pineda, die 13.
Januarij 1605. in cauſa Gabriëlis Arnavat, & Ar-
mant, Actuario Paulo Daroca. Ego tamen cenſui, &
in ea perſto ſententia, contrarium eſſe judicandum.
Eo quòd cum receptum ſit, virtute dicti privilegij,
dominum rem ſibi furto ſubtractam emptam ab ali-
quo Barcinone publicè, & per curſorem publicum
bona fide, non poſſe ab emptore recuperare abſque
pretij refuſione, neceſſariò idem ſit dicendum in
dicto creditore, qui minus jus ea in re habet. Ita
poſtea vidi declaratum in curia Regentis Vicariam
Barcinonis, die 18. Aprilis 1595. per Magnificum
Hieronymum Miquel I. V. D. quæ ſententia poſtea
in Regia Audientia confirmata fuit ad relationem
Magnifici Antonij Oliba R. Aud. dict. die 12. Se-
ptembris 1595. Actuario Puig-Ferrer, pro qua ratio-
ne facit optima deciſio Hieronymi à Laurent. 234. *nu-*
mero 6. *in fin.*

Confert ad prædicta, quia ratio dicti privilegij eſt
favor publici commercij, ut homines invitentur ad
emendum, & vendendum; certi qui qui emunt ſal-
tem in pretio, & acceſſoriis fore ut indemnes ſerven-
tur: favor publicus eſt ut exerceatur mercantia, im-
munitatibus juventur mercatores, *leg. ſemper, §. nego-*
tiatores, ff. de jure immun. & utile eſſe Reipublicæ eſſe

mercatores, not. Bald. *in leg. Macedoniani, in fine, Cod.*
ad Macedonianum, & Rodolph. *lib.* 2. *quaſt.* 46. *num.*7.
& certè ſi dictum privilegium non comprehenderet
dictum caſum, ſerviret de vento, cum nullam ſecuri-
tatem emptores aſſequerentur, imò ſemper timidi
eſſent, ne ipſi pretium amitterent vigore alicuius
obligationis ſpecialis præcedentis, & ſic ita retrahe-
rentur à commercio, ac ſi nullum adeſſet privilegium.
Et ne id ſequatur, neceſſariò dicendum eſt hunc ca-
ſum in dicto privilegio comprehendi, *argument. text.*
in cap. ſi civitas, de ſent. exc. lib. 6. *cap.*2. jun. Gloſſ.
verſ. aliter facta, de vſu. ro. lib. & iſta eſt veritas, quid-
quid aliàs ſit judicatum.

An dict. cap. 24. dicti privilegij, *Recognoverunt* 25
Proc. habeat locum in permutatione, controverſum
hiſce diebus fuit. Pro parte negativa facit, quia ſtatu-
tum loquens in venditione, non habet locum in per-
mutatione, cùm ſit propriè intelligendum, ut agni-
natim per Tiraquel. *de retract. lignagier*, §.1. *gloſſ.*14.
*num.*28. Verùm id fallit, ubi ſtatutum eſſet conditum
ob favorem publicum, ut eſt iſtud, ut dictum eſt, &
etiam quia favor publicus eſt, ut exerceatur mercan-
tia, & ſint mercatores in Republ. ut per Bald. *in leg.*
Macedoniani, in fin. Cod. ad Macedonian. ut per Bart.
*in leg. fin. num.*4. *ff. de condict. ob cau. & conſ.* 117. *Iſtud*
ſtatutum, vol 4. Alexand. *conſ.* 297. *lib.*1. *num.*7. Greg.
Lopez *part.*8. *tit.*5. *lib.*55. *num.*4. & ſtatutum loquens
in venditione habere locum in permutatione, ſubſi-
ſtente eadem ratione, not. Dec. *conſ.*555. & Torniola
*conſ.*56. *num.*4.

Circa prædicta è contrario Qværo, An contra- 26
ctus filij forenſis contrahentis in Cathalonia abſque
patris conſenſu, teneat? Dixi ſup. *lib.*2. *reſol. cap.*10. *de*
emancipat. num.... cum 3. *ſequent.*

Qværo III. Contraxi in Cathalonia cum 27
quodam filio qui juravit ſe habuiſſe vxorem; iſte fi-
lius qui falſo affirmavit ſe habuiſſe vxorem poteſt
puniri crimine ſtellionatus, ut in ſimili fuit quis rele-
gatus per quinquennium, ut per Vrſil. *in addit. ad deciſ.*
Affl. ct. 308. *num.*16. cum agerem adverſus eum ex
inſtrumento quod mihi firmaverat: oppoſuit eſſe
nullum, eo quod patrem haberet, & non habuiſſet
vnquam vxorem, & ſic ſine patris ſui conſenſo fa-
ctum. Replicavi quod ipſe juravit in dicto inſtru-
mento ſe habuiſſe vxorem, & quod eapropter dictum
inſtrumentum erat validum, & ei ipſe ſtare teneba-
tur, cum ipſe me decepiſſet: quæritur quid juris?
Quod dictum inſtrumentum non valeat, & ſic quod
ex dicto contractu dictus filius non remanſerit effi-
caciter obligatus, eſt proculdubio verum. Vt eſt pul-
chra de hoc deciſio Joan. Andr. *ad Speculat. titul. de*
ſentent. §. 6. *incip. Vt autem, in add. incip. procedendum.*
Ubi inquit, quod licèt juramentum aſſertorium, quo 28
minor ſe majorem cum juramento affirmat, excludat
minorem à beneficio reſtitutionis in integrum, *leg.*
ſi alterius, C. ſi minor ſe major. dixer. Niſi minor dolo 29
adverſarij inductus juraverit ſe majorem, ut not. Doct.
in dict. leg. ſi alterius, & Afflict. *deciſ.*393. *in fin.* ita
Angel. *conſ.*150. *num.*5. & quod tradit Sfort. Oddus *de*
*reſt. in integr. part.*2. *quaſt.*60. *art.*5. & ante eum Maur.
*de reſtit. in integr. cap.*171. Vel niſi ex aſpectu minoris 30
conſtet ſe minorem. Nam in his duobus caſibus licèt
per mendacium minor juret ſe majorem, non amittit
beneficium reſtitutionis in integrum, ut not. Joan.
Gutier. *in rep. Authent. ſacramenta puberum, num.*37. *C.*
ſi adverſ. vendit. & ante eum Paul. de Caſtr. *conſ.*53. *viſis*
*actis, num.*3. *circ. med. vol.*2. Quibus adde & tertium,
ubi adverſarius illum minorem ſciret, ut ſic tam ipſe,
quàm minor in contractu doloſè verſatus ſit, ut per
Maur. *de reſt. in integr. cap.*172. *&* 173. Ant. Gomez *in*
leg. Tauri 79. *n.*4. ubi dicit nobilem qui tempore con-
tractus negavit ſe nobilem, non gaudere nobilis privi-
legio,

Digitized by Google

legio, & ſic poſſe carcerari: allegat *dict. gloſ. & ſcriben. in dict. leg. fin. C. ad Maced. & l. qui cum ſe, ff. de re judic.* & prædictas limitiones adfert. Non tamen dictum aſſertorium juramentum excludit eum à beneficio nullitatis allegandæ, quæ provenit ex defectu ſolemnitatis à ſtatuto requiſitæ. Quam deciſionem valde commendant Cremen. *ſing.* 163. Hippol. *ſingul.* 299. Baver. *in tract. de virib. & vir. jura. verſ.* 84. & Roman. *conſ.* 15. *n.* 5. novè Brunor. à Sole *in ſuis qq. legal. quæſt.* 22. *n.* 37. & Maſc. *de prob. concl.* 1059. *num.* 73. *volum.* 2.

31 Sicque cùm dictum inſtrumentum ſit nullum, cùm in eo deficiat ſolemnitas à ſtatuto requiſita, conſenſus nempe patris qui in talibus contractibus requiritur ad integrandam perſonam filii, & ad ſupplendam ejus imbecillitatem, eſt certum dictum filium per dictum juramentum aſſertorium per mendacium per eum factum, non puniri in hoc, ut dictam nullitatem contractus allegare nequeat, ut not. præcitati Doct. ubi ſuprà. Et poſt hæc ſcripta ita in terminis dict. conſt. deciſum reperi apud Thom. Gram. *deciſ.* 12. Stephan. Gratian. *deciſ.* 234. *num.* 5. & ita tenet, licèt in ſimili caſu contrarium per plura fundamenta, ad quæ reſponſio eſt facilis, teneat Joan. Guiet. *in rep. Authent. Sacramenta pub. Codice ſi adverſ. vendit. n.* 55. *cum mult. ſeq.*

32 Quod autem talis requiſitio conſenſus paterni cenſeatur forma per conſtit. inducta, & tradita, paret. Quia quoties ſtatutum aliquid exprimit circa actum conficiendum aliter quàm à jure communi ſit diſpoſitum, cenſetur inducta forma: ita Pet. de Anchar. *conſ.* 36. *viſa quadam*, Aret. *in leg.* 1. *ff. de lib. & poſthum.* Felin. *in cap. cùm dilecta, num* 34. *de reſcript.* Dec. *conſ.* 531. *num.* 1. *& conſ.* 532. *num.* 3. Brun. *de form. titul. Quando aliquid cenſet. tradit. pro for. concluſ.* 9. facit quod

33 not. Anchar. *conſ.* 241. Ea ratione quod ubicumque lex vel ſtatutum introducit aliquid cum certis modificationibus, quidquid ibi exprimitur, cenſetur de forma: ſequitur Dec. *conſ.* 262. *num.* 4. & ubi ſuprà, & Rimin. Junior *conſ.* 467. *num.* 16. & ſic cùm talis conſenſus paternus de jure communi non ſit neceſſarius in contractibus filiorum, ut ſæpe diximus, cum d. conſtit. ipſum expoſcant, ut filii poſſint facere actus obligatorios, non dubium eſt, quin dictus conſenſus requiratur pro forma: & ita in terminis judicavit Senat. Neapol. teſte Gram. *dict. deciſ.* 12. ubi multos idem in expreſſo tenentes citat.

Eſtque hoc in noſtro caſu extra controverſiam, cùm dictæ conſtit. procedant prohibitivè, & ulteriùs annullando; tunc ſiquidem forma incommutabilis inducitur, ut ea communi omnium mente reſolvit Jaſ. & Moder. *in leg.* 1. *ff. de lib. & poſthum.* not. Malvaſia *conſ.* 57. *n.* 23. Pedroch. *conſ.* 37. *n.* 21. *&* 22. Mench. *de ſucceſſ. creat. lib.* 2. §. 14. *requiſ.* 9. *n.* 7. & fusè Beccius *conſ.* 62. *n.* 43. *& conſ.* 66. *num.* 9. *& ſequent.*

34 QVÆRO IV. Explorati juris eſt, ſi minor 25. annis fecerit aliquem contractum onerosum nullum, ſi taceat per quinquennium, poſtquam implevit vigeſimum quintum annum, cenſeri à jure ipſum ratificaſſe dictum contractum ex defectu ſolemnitatis à jure requiſitæ nullum, *leg. fin. C. ſi major fact. alien. ra. ha.* numquid dicta lex habet locum de jure Canonico, & ſic in Cathalonia, in qua ut ſæpe dictum eſt, deficientibus patriæ juribus, prius habetur recurſus ad jus canonicum, quàm civile? Videtur dicendum quod non. Etenim negari non poteſt, quin contrahens cum minore contra juris diſpoſitionem, ſit in mala fide, *cap. qui contra jus, & ibi* Dyn. *de regul. jur. in* 6. & declarat Anton. de But. *conſ.* 45. *juris rigoris.* Ruin. *conſ.* 41. *in fin. volum.* 1. Guid. Panc. *conſ.* 112. *n.* 49. Pat. & Bar. *in leg. ultim. C. ſi major fact. alien. ſine decret. fac. ra. habuer.* & ſic ob dictam malam fidem nullo tempore præſcribere potuit, *cap. fin. de præſcript.* & not. præfati Doctor. ubi ſuprà.

Contrarium veriùs cenſeo, ſiquidem curſus dicti 35 quinquennii poſt perfectam minoris ætatem in contractibus onerosis, & decennii in contractibus lucrativis, non præſcriptionem, ſed ratihabitionem inducit. Ita communiter omnes Bart. intelligunt *in dict. leg. ultim.* & not. Nat. *conſ.* 162. *num.* 13. & Pancir. *conſ.* 112. *num.* 49. *ad fin.* & ſic dicit Bart. *in dict. leg. ultim.* quod quomodocumque minor intra iſtud quinquennium, ſive decennium declararet ſe nolle habere ratum dictum contractum, lapſus dicti temporis non ei obeſſet, licèt extrajudicialiter hoc diceret, quod ante eum tradidit Azor. & Gloſſ. *in dict. leg. final. & ibi* Salic. *verſ. quæro an ſufficiat.* Alexand. *conſ.* 17. *viſo proceſſu, numero quinto, volum. quinto*, Bellon. *conſ.* 12. *numero decimoſ primo*, & Anton. Cuſſ. multis relatis, *conſ.* 134. *num. decimo, & decimoſexto, volum. primo*, Natta *conſ.* 295. *numero ſecundo.* Quod non eſſet ſi lapſus dicti temporis induceret præſcriptionem. Advertas tamen velim, & vide *in titul. de fidejuſſor. num.* 22. iſtam extrajudicialem querelam, ſive proteſtationem debere fieri illi, cui ex ea ſit præjudicium, ut pulchrè advertit Anton. de Gam. *deciſione* 275. *numero tertio*: allegat gloſſ. *in dict. leg. fin. in verſ. conqueſtus*, ibi narrando querelam emptori, ubi 36 ſubdit generalem eſſe regulam, omnem proteſtationem conſervatoriam juris proprii, & ex qua ſequitur præjudicium tertii, debere illi tertio denuntiari: allegat text. *in Authent. ſi omnes, Codice ſi min. ſ. ab hæred. abſt.* & Bart. *in leg. non ſolùm*, §. *morte, num.* 14. *ff. de nov. oper. nunt.* Quæ nota.

Circa prædicta ſequendo ordinem quæſt. Princi- 37 paliter QVÆRO V. de caſu in quo conſului. Quidam filius emancipatus minor fecit quandam obligationem tempore ſuæ minoris ætatis abſque patris conſenſu, qui factus major tacuit per quinquennium, neque de dicta obligatione unquam fuit conqueſtus; cùm contra eum jam ætatis triginta unius annorum ex dicta obligatione ageretur, oppoſuit dictam obligationem eſſe nullam, quòd eſſet facta abſque patris ſui conſenſu: Pars altera replicabat dicens cenſeri ipſum dictam obligationem ratificaſſe, attento quod factus major tacuit per quinquennium, neque de dicta obligatione unquam fuit conqueſtus. Quærebatur quid juris.

Ad hujus quæſtionis reſolutionem adverto, quod ſi olim minor conventus negaret talem contractum feciſſe, & aliter per teſtes non probaretur, quod cùm per dict. conſtitut. dicti inſtrumenti fides ſit ſublata, cum tali caſu non conſtaret de inſtrumento, & ſic de eo quod principaliter agitur, nec poſſet dici conſtare de ratificatione per lapſum quinquennii, ut not. Malvaſia *conſ.* 86. *num.* 17. *&* 18. *lib.* 1.

Nunc ad quæſtionis ſolutionem deveniendo, licèt alias tenuerim prædictam obligationem cenſeri confirmatam per lapſum quinquennii, nec adverſus eam venire poſſe. Tamen nunc re maturiùs perpenſa contrarium cenſeo, eo quòd *dicta lex fin. Codice ſi major factus*, procedat ubi minor ageret, ſecus ubi conveniretur; quia tunc etiam lapſo quinquennio poſſet dicti contractus nullitatem allegare, ut poſt Cravet. not. Malvaſ. *conſ. octuageſimoſexto, num. vigeſimo primo, lib.* 1. *argument. in argum. leg. Labeo, ff. de aqua plu. arcen.*

Reſpondi dictam obligationem cenſeri confirmatam lapſu dicti quinquennii poſt perfectam minoris ætatem, attenta dicti minoris taciturnitate, *argument. dict. leg. fin. Codice ſi mai. fact. alien. ſine decret. fac. rat. habuer.* Et ita in ſpecie ſuper quodam alio ſimili ſtatuto tenere inveni Menoch. *de recuper. poſſeſſ. remed. decimoquinto, num.* 174. *&* 180. Ubi optimè reprehendit Curt. jun. *conſ.* 50. *numero ſexto & ſeptimo* aliter tenentem: idem probat Grat. *Conſilio quadra-*

Digitized by Google

geſimoſeptimo, *volumine primo*, & Matth. Brun. *conſilio* 161. *num.* 29. & 30. *lib.* 2. juvat & *deciſ.* 76. Anton. de Gam.

Confert ad id quod ſingulariter not. Ludovic. Roman. *ſing.* 778. Quod ſi per judicem alicui fuerit interdicta adminiſtratio, & intra interdictum tempus alienet, quod ſi poſtea ceſſante cauſa interdicti labatur quinquennium abſque eo quod ipſe aliquid contra dictam alienationem opponat, quod dicta alienatio cenſetur per eum confirmata, & ratificata: quod dicit notandum ad limitationem *l. quod ab initio*, 38 *ff. de reg. jur.* idem notat Alex. ad Bart. *in d. l. fin.* & ita in terminis cenſuit Senatus ad relationem ſubtilis IC. Domini Jacobi Pineda Regii Senatoris, die 17. Junii 1597. in cauſa fratrum Texidors linteatiorum præſentis civitatis, contra Joſephum Maduxer mercatorem dictæ civitatis.

39 Illud tamen circa prædicta eſt advertendum, quod licèt curſus dicti quinquennii, aut decennii confirmet contractum aliàs nullum: Si tamen in dicto contractu adſit læſio, non tollit remedium *l.* 2. *Codice de reſc. vendit.* quod majoribus competit, ut probat text. qui ſic debet intelligi *in leg.* 2 *Codice ſi major fact. alien. fac. ſine decret. rat. habuer.* ubi Bald. quem ſequutus eſt Pantal. Cremen. *in leg.* 4. *num.* 98. *Codice de reſc. vend.* & Anton. Gom. *de reſtit. minor. num.* 11. Malvaſia *conſ.* 86 *num.* 16. & ita ex facto obtinui. Neque de hoc probabiliter dubitari poteſt, cùm aliàs ſequeretur abſurdum, quod minores eſſent deterioris conditionis quàm majores.

40 Eſt etiam ſciendum, quod *dict. lex fin. Cod. ſi major factus*, tantùm habet locum ex quo minor ſcivit alienationem, & ſic ſi alienatio eſſet facta per tutorem ſine pupillo, tunc illud quinquennium tantùm currat à die ſcientiæ minoris, ut notat Codex Fabrianus *libro quinto*, *titul.* 39. *Cod. ſi major factus*, *definit.* 2.

Natta *conſ.* 295. *num.* 2. dicit quod ut *d. l. fin.* habeat locum, requiritur quod minor habuerit veram & legitimam cauſam alienandi, aliàs non procedit: allegat Bald. *conſ.* 45. *lib.* 2.

41 QVÆRO VI. An d. conſtit. comprehendant caſum in quo filius ſe pro dote alicujus mulieris abſque paterno conſenſu obligavit? Videtur dicendum quod non, juxta tradita per Salic. *in l. fin. circ. princ. Codice de jure dot.* ubi dicit, quod ſtatutum generale diſponens quod inſtrumenta publica non probant, niſi talia inſtrumenta ſint poſita, & regiſtrata in memorialibus, non intelligitur comprehendere inſtrumenta dotalia. Ex quo Salic. dicto Jaſ. *in leg.* 1. *num.* 9. *ff. ſol. matrim.* infert, quod ſtatutum quod generaliter loquitur, & aliquid requirit pro ſolemnitate actus, ut ſunt dictæ conſtitut. quæ pro ſolemnitate actus requirunt conſenſum paternum, non habet locum in 42 inſtrumento dotis. Quod corroborat ex eo quod jura nova quæ generaliter loquuntur, non intelliguntur loqui in caſibus ſpecialibus, aut habentibus favorem ſpecialem, ut notat Bart. *poſt gloſ. in l. ſciendum*, *ff. qui ſatiſ. cogant.* Marc. Anton. Eugen. *conſ.* 9. *num.* 24. *cum* 2. *ſeqq.* & gloſſ. in *leg.* 3. *verſ. decurionibus*, *C. de ſilentiar. lib.* 12. quæ concludit quod privilegium datum alicui non tollitur per legem generalem, poſtea factam in contrarium.

43 Et quod ſub generalitate ſtatuti non includatur dotis cauſa, tenet in expreſſo Bald. Novel. *in tract. de dote*, *in* 6. *parte*, *in ſpecie* 47. *in fine*, & *in ſpecie* 48. ubi concludit quod extante ſtatuto, quod mulier ſe non poſſit obligare ſine interventu certarum perſonarum, non haberet locum ſi mulier ſe obligaret pro dote alicujus mulieris. Idem notat Socin. Sen. *conſilio octuageſimo*, *volumine quarto*, Gozad. *conſilio* 43. *videtur*, *num. duodecimo*, Tiraq. *de retract. conſang. gloſſ.* 14. §. 1. *num.* 91. dicit communem Neguſant. *de pignor.* 8. *part. primo membro*, *num.* 24. *cum.* 3. *ſeqq.* Et ſic ex prædictis videtur dicendum, præfatas conſt. non includere filiumfam. obligantem ſe pro dote alicujus mulieris.

In oppoſitum adducit quod ſtatutum generaliter lo- 44
quens, complectitur dotis cauſam, quæ in illa materia ſpecialiter privilegium non habet, ut notat Gram. *conſil.* 130. *num. nono*, *libro ſecundo*, Ozaſc. *deciſione* 135. *numero tertio*, Bald. *in l. in fraudem*, *per illum text. ff. de milit. teſtam.* Nat. *conſil.* 410. *num.* 20. Vincent. Carot. *de depoſ. part.* 1. *titul. de caſu*, *n.* 23. Hier. Pottol. *in tract. de conſort. cap.* 11. *num. ſexto*, & Decian. *conſil.* 5. ubi dicit dictum Salic. *in d. l. fin.* verum eſſe, quia loquitur in caſu in quo dos eſt ſpecialiter privilegiata. In ea enim *l. fin.* conceditur doti ut in ea non requiratur inſinuatio, & ſic dicit ibi Salic. quod ſtatutum generaliter diſponens, ut nulla inſtrumenta probent, niſi ſint regiſtrata in archivis publicis; cùm illa regiſtratio ſit veluti quædam inſinuatio, dicit Salic. tale ſtatutum dotalia inſtrumenta non complecti, cùm in eo ſint privilegiata, ut inſinuatione non indigeant. Idem tradit idem Decian. dicens ita Florentiæ judicatum *in capite Sedes*, *numero ſeptimo*, *ad fin. de reſcript.* ubi reprehendit Modernos *in dict. l.* 1. *ff. ſol. mat.* quod non probè intellexerint dictum Salic. *d. l. fin. C. de jure dot.*

Mihi certè prior opinio placet, ut filius obligans ſe pro dote alicujus mulieris, remaneat efficaciter obligatus etiam abſque patria conſenſu, non obſtantibus *d. conſtit.* moveor *per l. promittendo*, *ff. de jur. dot.* per quam omnis inhabilitas perſonarum, præterquam ætatis, & mentis, dotis favore ad ſe pro dote obligandum repellitur. Quod intelligo, niſi in fraudem dictæ conſtit. fieret dicta obligatio pro dote, juxt. tradita per Hier. Gab. *conſil.* 10. *per tot.* Cot. *in memor. verb.* ſtatutum requirens conſenſum.

Accedit publica utilitas, quæ in conſtituendo do- 45
tem mulieri indotatæ verſatur; publicæ ſiquidem utilitatis favore jura generaliter loquentia non reſtringuntur ex habilitate perſonæ, præter habilitatem ætatis, & intellectus, *l. ſi quis in gravi*, §. *utrum*, *verſ. is quoque*, *ff. ad Syllan.* ubi Bart. & *in l. omnes populi*, *num.* 55. *de juſt. & jur.*

Propter quæ Bald. Novel. *in tract. de dote*, *part.* 6. 46
privil. 48. *num.* 1. poſt Alber. de Roſat. & Lud. Rom. dicit ſe conſuluiſſe, quod ſtante ſtatuto, quod obligatio, contractus, vel charta, factus, vel facta per filiumfam. non valeat ſine conſenſu patris, quod quidam filiusfam. qui ſe obligavit pro quodam qui emerat certam gabellam, ex communi non juvatur tali ſtatuto.

QVÆRO VII. An conſenſus paternus, qui per 47
dict. conſtit. requiritur, poſſit præſtari per nuntium, vel per epiſtolam? Reſp. quod ſic, ſi pater eſt benè informatus de contractu qui per filium celebratur, aliàs non: ita viſus eſt ſentire Jaſ. & alii per eum relati *in l. fin. Cod. de procurat.* dum dicit talem conſenſum requiſitum per ſtatutum, non poſſe præſtari per procuratorem; poſſe tamen præſtari per nuntium, vel epiſtolam: & apertiùs id probat Decian. *in cap. comparari*, *num.* 4. *de appellat.* dicens poſſe etiam præſtari per procuratorem, ubi conſtituens benè eſſet de facto informatus. Senſit & Suar. *in l.* 13. *tit. de las deudas*, *num.* 32.

Ratioque eſt in promptu, quia ſi præſtat pater 48
filio conſenſum in contractu ipſius, non benè de eo informatus, non ſatisfit dictis conſtit. quia non poteſt ipſe cernere, an filius in dicto contractu decipiatur, & illaqueetur, an non: & quoties conſenſus alicujus requiritur ad aliquem actum, ille qui tenetur præſtare conſenſum, debet prævidere

an

Digitized by Google

an contractus ſit utilis illi in cujus contractu conſenſus deſideratur, juxta trad. per Bart. *in l. ſed ſi hac, §. prætor ait, ff. de in jus vocan.* aliter enim conſenſus præſtitus nihil operatur: ita Paul. de Caſt. *conſ.433. cum ſtatutum, num.1. ad fin. vol.1.* Specul. *de procur. §.1. num.22. verſ. ſed quid ſi ſolùm.*

49 Et ſic in facti contingentia conſului in caſu in quo pater iratus ſcripſit filio, ſuum conſenſum in quodam contractu per eum celebrato requirenti, quod tædebat eum ſuorum negotiorum, & quod de eis nolebat certior fieri; ſed quod ipſemet ad libitum de rebus ſuis faceret, & quod ei cum dicta epiſtola præſtabat ſuum conſenſum ad quoſcunque contractus vellet facere, talem conſenſum ſic præſtitum rationibus prædictis nullius eſſe valoris. Juvat quod pulchrè notat Spec. *titul. de actore, §.1. numero 40.* ibi, ſed opponitur; nam videtur de mente legis ſpecialem exigi, ut pater inquirat cauſas quare agere velit filius. Hinc habens conſenſum præſtare, non poſſe alteri committere, eſt receptum, quaſi videatur electa induſtria perſonæ, ut poſt Archidiac. & Joan. Andr. notat Philip. Franch. *in capite primo, §. ubi verò, numero ſecundo, ne ſede vacante, in ſexto.*

50 QVÆRO VIII. Pater fidejuſſit in contractu filij, nunquid per dictam fidejuſſionem cenſetur conſenſiſſe in contractu filij? Quod per dictam fidejuſſionem pater cenſeatur conſenſiſſe dicto contractui, non dubito, per ea quæ tradidi infra, *cap.5. de fidejuſſ. quæſt.4.* Eſt tamen non levis inveſtigatio, utrum per dictum conſenſum reſultantem ex dicta fidejuſſione, ſit ſatisfactum dictis conſtitut. Videtur dicendum quod non, quia dictæ conſtit. poſtulant expreſſum conſenſum patris in contractibus filiorum, & ſic non ſufficit tacitus, ut in terminis not. relati per Suar. *in l.13. tit. de las deudas, num.30. ad finem*, & dicemus nos infra, *num.85. q.17.*

51 Contrarium verius cenſeo, quippe quod talis conſenſus ſatis dicatur expreſſus rebus ipſis, & factis, *arg. l. de quibus, ff. de leg.* & not. in ſimili Bald. *in ſua Marg. in verb. ſtatutum, verſ. pen.* maximè cum per talem conſenſum menti dictar. conſtitutionum ſatisfiat, prout idem Bald. ibi in terminis notat. Pro quo, quod plus eſt conſentire facto quàm verbo, *leg. tertia. §. falſas, ff. rem rat. haber. & c. dilecti, de appellat.* notat Suarez *in dict. l.13. numere 29. & 30. per tot.* Anton. de Gam. *deciſione 71. num 8.* & Balza. *ad lib. feu. tit. de pace tenen. §. ſi quis, num.25.*

52 Ex quo etiam infero, quod ſi pater & filius ſimul contrahant, & aliter de conſenſu patris non appareat, quod talis contractus non poterit impugnari ex parte filij, ex eo quod in eo non adſit conſenſus paternus, ut in terminis notat Bart. *in l. cùm pater, §. libertis, numere 6. ff. de leg.2.* ubi dicit quod ſtante ſtatuto ut filius non poſſit agere ſine patris conſenſu, ſi pater & filius ſimul agant, pater videtur filio conſentire, & ſic ſtatutum habebit locum: quem refert & ſequitur Alexand. *in l. ſi conſtante, § ſi uxor, num.1. ff. ſol. matrim.* qui multos in eandem ſententiam adducit, & Suar. *in dict. leg.13. numero 30.* & Bertazol. *clauſ.7. gloſſ.11. num.7.* ubi dicit poſt Bald. Salicet. & communiter Scribentes *in leg. ſi is qui, §. neque, ff. de acquir. hered.* paria eſſe conſentire, vel unà cum eo ſe obligare.

53 QVÆRO IX. An dictæ conſtitutiones habeant locum in contractu filij facto abſque conſenſu patris tempore peſtis? Videtur dicendum quod non, per id quod decidit Angel. per illum text. *in § quod autem, in Novel. de non alienan.* ubi dicit, quod ſtante ſtatuto, quod contractus minorum, vel mulierum non teneant, niſi duo notarij interveniant rogati, & ſubſcripti, ſi propter peſtem non potuit haberi niſi unus Notarius, valeat contractus cum uno ſolo: quia propter peſtem receditur à diſpoſitione ſtatuti. Quod Angeli dictum ſequitur Dec. *conſilio 285. viſo puncto, & diligenter, numere tertio;* & Modern. *in leg. fin. C. de teſtam.* notat Corn. *conſ.534. & conſil.131. lib.4.* ubi concludit ſtatutum diſponens teſtamentum mulieris factum abſque præſentia duorum proximorum, non valere, non habere locum in teſtamento mulieris facto tempore peſtis, quorum præſentia haberi non potuit. Idem probat Rip. *in tract. de peſte, titul. de privil. ultim. volunt. numere 25. & 26.* Et ſic videtur dicendum, quod licèt dictæ conſt. requirant conſenſum paternum in contractibus filiorum, quod non intelligantur habere locum in contractibus factis tempore peſtis, ob quam paternus conſenſus haberi nequivit.

Juvat quod ex cauſa neceſſitatis conſenſus ſuperioris, ſeu alterius ad aliquem actum neceſſarius poteſt omitti, ut notat Felician. *in capit. cum acceſſiſſent, numero vigeſimo, de conſtitut.* & Rip. *in tract. de peſt. titul. de privil. contra, numere 142.* Et idem dicendum ſtante ſtatuto, quod in aliquo actu requiratur conſenſus alicujus, ſi ille ſit abſens, & in loco non propinquo, poteſt actus ſine eo geri: ſic Graveta *conſ.1. num.30. in fin.* 54

Ego hac re optimè perpenſa, *in caſu noſtrarum conſtitut.* cenſeo attendendam eſſe qualitatem contractus tempore peſtis per filium celebrati, an ſcilicet neceſſitate aliqua, aut evidenti utilitate urgente, compulſus ſit filius ad contrahendum: tali caſu cenſeo deciſiones prædictorum Doctorum procedere, ut dicti contractus ſint exempti à forma requiſita per dictas conſtitut. Aliàs ſi nulla urgente neceſſitate quæ appareat, aut evidenti utilitate, filius contrahat, ſed ſolùm voluntariè, aut aliqua levi cauſa motus, cenſeo tales contractus, licet tempore peſtis factos, eſſe nullos. Ad quod affirmandum moveor hac ratione. Quia ſi attendamus deciſiones prædictorum Doctorum concludentium propter peſtem diſcedi à diſpoſitione juris, fundantur in neceſſitate quæ tali tempore circa actum faciendum viget, ob quam licet diſcedere à diſpoſitione ſtatutarij juris, & communis, allegando regulam, quod neceſſitas non habeat legem, nec ſubjaceat legi, *leg.1.* ubi Bartol. 55
in fin. Codice de emer. liber. leg.1. ubi Bald. *ff. de offi. io proconſ.* & latè Felin. *in capit. cum acceſſiſſent, de conſtitutionib.* & Gerard. de Petr. Sen. *ſing.100.* Ergo ceſſante iſta neceſſitate, ceſſabit & dictum privilegium, cum ceſſante ratione legis, ceſſet & ipſa lex, *leg. adigere, §. quamvis, ff. de iurepatr. cap. cùm ceſſante, ext. de appell.* Et hoc eſt de mente Felin. *in dict. capit. cum acceſſiſſent, numero 10.* & Jaſ. licèt non omnino ſe explicet, *in l. fin. numero 6. & 7. Cod. de teſtam.* Quod vel maximè in caſu noſtro procedit, ubi dictus conſenſus requiritur pro integratione perſonæ, ut copioſè not. Hier. Gab. *conſ.2. per tot.* & Doct. *in l. tranſactionem, C. de tranſact.* 56 57

Et ita anno 1589. quo tempore hic Barcinone, & in multis partibus hujus Principatus peſtis vigebat, in facti contingentia conſului: res tamen poſtea per concordiam ſopita fuit. Quæ nota, quia alibi ita clarè examinata non reperies. 58

QVÆRO X. De caſu ſuper quo etiam conſului. Quidam filiusfam. major 25. annis, anno 1587. emit quendam mulum à Petro, pretio 50. librarum: quod pretium ei ſolvere certa die quodam chirographo manu ſua confecto, abſque patris conſenſu promiſit: pro eo fidejubendo ſe obligavit Joannes in fine dicti chirographi, manu ſua dictam fidejuſſionem ſcribens. Ubi dies ſolutioni deſtinatus venit, cùm filiusfam. neque dictum mulum, neque bona aliqua haberet, venditor muli convenit fidejuſſorem, ut 59

Digitized by Google

ei ſolueret dictas quinquaginta libras, cùm dictus filiusfamilias ſolvendo non eſſet: excepit fidejuſſor ſuam obligationem fidejuſſoriam fuiſſe nullam, eo quòd dicti ſui principalis obligatio fuit nulla, juxta ea quæ tradidimus infra, *capite 5. de fidejuſſor. numer...* & ... quæſitum fuit, uter juſtam cauſam foveret.

59 Reſpondi fidejuſſorem, licèt contrarium velit Bald. *in l. 1. Codice de fidejuſſ.* & Cyn. *in leg. decretum, Codice quod cum eo.* Hac ratione, quia eſt certum, quod dicta obligatio dicti filiifamilias fuit nulla, *dicto conſ. fin. hoc titul.* adeo ut ipſe nec civiliter, nec naturaliter remanſerit obligatus. Quia quoties ſtatutum dictat ut aliquis non poſſit contrahere, nec ſe obligare ſine certa ſolemnitate, ſi contrahat ſine illa ſolemnitate, ex illo contractu non oritur nec civilis, nec naturalis obligatio. Siquidem ex actu qui peccat in forma, nec oritur civilis, nec naturalis obligatio: ita Imol. *in cap. cum contingat, in 8. membr. colum. 2. poſt med. de iurejur.* Roman. *conſil. 12. numero quarto,* Marſil. *conſil. 117.* plura profectò, *numero 27.* Crot. *in leg. 1. §. ſi quis ita, num. 25. de verb. oblig.* & Franc. Becian. *conſil 22. numero decimo nono,* & quod in terminis noſtræ q. tradit Bart. *in l. cùm lex, ff. de fidejuſ.* iſtam ſententiam tenent alij relati per Addit. ad Farin. *deciſ. 47. verſ. ſextò.*

60 Sicque cùm principalis nulla ſpecie obligationis teneatur, eſt certum dictam fidejuſſionem eſſe nullam, cum non fuerit perſona obligata aliqua ſpecie obligationis, pro qua fidejuſſor intercedere potuerit, *l. fidejuſſor obligari, in princ. cum ſimilib. ff. de fidejuſſ.* Gutier. *de jur. confirm. part. 1. numero quadrageſimo.* Et ita in terminis noſtræ q. reperi conſuluiſſe Laur. de Pinu *conſ. 71.* ubi vult fidejuſſorem in nihilo teneri, licèt juraſſet.

61 Quam tamen ampliationem veram non cenſeo, quia tunc per juramentum fidejuſſor teneretur ut principalis, ut tradit Natt. *conſil 261. numero 14.* Alex. *conſ. 32. in cauſa executionis, lib. 4.* Joan. Ludou. *dec. Peruſ. 27. numero ſecundo,* Bartazol. *clauſ. 7. gloſſ. 19. n. 4.* & tradidimus infrà *in cap. 5. de fidejuſſ. quæſt. 23.* & ſic nihil ad rem quod principalis nulla obligationis ſpecie teneatur, ut not. Paul. de Caſtr. *conſil. 434. viſis omnibus ſcripturis, numero 3. volum. 1.* Hanc tamen ſublimitationem intellige purè de re ubi fidejuſſor ſciret dictam principalis obligationem nullam, ſecus ſi ignoraret, ut not. Additio ad Farinae *deciſ. 44. in add. incip. Et primò quod ſi fidejuſſor juraſſet:* quod placet, quia etſi fidejuſſor ſe conſtituat principalem, cenſetur id facere reſpectu principaliter obligari, & ſic ſemper eſt fidejuſſor, niſi ſpe ſciat principalem in nihilo eſſe obligatum, ut ſenſit Aleaand. *conſilio 66. lib. 4.* Marſil. *in rub. de fidejuſſor. numero 61.* Cephal. *conſilio 220. lib. 2.* Aret. *conſil. 33.* Caſtrenſ. *in leg. ſed Iulianus, ff. ad Macedon. & conſ. 331. part. 1.* Natta *conſ. 51. libro 1.*

Neque obſtat ratio tradita per Laur. de Pinu *in d. conſ. 71.* quod ideo tunc fidejuſſor non teneatur, quia ſequeretur abſurdum quod ipſe teneretur ſatisfacere creditori, à quo nihil habuit, & non poſſet ſe relevare adverſus principalem, pro quo ſe obligavit.

62 Quoniam ſi iſtud inconveniens ſequitur, ſibi imputet, qui ſic ſe voluit obligare, & voluntariè ſe in dicto periculo ponere, juxta ea quæ tradunt Doctor. *in l. fidejuſſor, §. neceſſaria, ff. qui ſatiſdar. cogant.* Creditori autem nihil imputari poteſt, imò eſt judicandus cautelosus, qui cum ſciret adverſus filium ſibi non eſſe conſultum, fecit adhiberi fidejuſſorem cum juramento, ut ſic ei ut principalis tenaretur, & ita in terminis notat Paul. de Caſtr. *dicto conſilio 434.* Viſis omnibus ſcripturis, *numero tertio, volum. 1.* & ita tene, Re maturius perpenſa, credo quod niſi manifeſtè appareret fidejuſſorem voluiſſe conſtituere principalem, quod non teneat fidejuſſio, ut plenè proſequitur Oddus *conſil. 41. per tot.* & ſic intelligo Decian. *conſ. 72. num. 5. lib. 2.* & per illa verba, conſtituit ſe principalem ſolutorem; tamen ſi appoſita ſint, ut in aliis inſtrumentis ſolent apponi, non cenſeo alterari naturam fidejuſſionis, ut not. Oddus ibi, *num. 47.* ſed ubi fidejuſſor ſciret principalem in nihilo teneri, aliud eſſet, ad not. per Addit. *ad deciſ. 44.* Farin.

QVÆRO XI. An d. conſt. includant, & com- 63
plectantur donationem cauſa mortis, ita ut filij ſine conſenſu paterno eam facere non poſſint? Quod attinet ad filiosfam. non eſt dubium, quia nec de jure communi eam facere poſſunt ſine conſenſu paterno, *l. tam is, in fin. ff. de donat. cauſ. mort. §. 1. in princ. Inſt. quib. non eſt permiſ. facere teſtam.*

Dubium tamen eſt quoad filios emancipatos minores, quos eſt certum & poſſe teſtari, *l. qua ætate, ff. de teſt. & l. ſi frater, C. qui teſt. fac. poſ.* & etiam donare cauſa mortis, *d. l. tam is*, cujus intellectum iſtam ſententiam probans egregiè explicat Franc. de Cal. *in rep. l. ſi curatorem habens, in verſ. hunc contractum, n. 24. C. de in integ. reſtit. minorum.* Suar. *allegat. 20. n. 9.* Didac. Spino *de teſt.* 64
in 5. part. gl. rub. alios in iſtam ſententiam adducens, ubi pro ſententiæ corroboratione aſſerit, faciliùs permitti donari cauſa mortis, quàm teſtari: allegat *d. l. tam is, §. 1.* an ipſi d. *conſt. hoc tit. 1.* cenſeantur prohibiti donare cauſa mortis abſque patris conſenſu.

Videtur dicendum quod ſic, quia donatio cauſa mor- 65
tis plus ſumit de natura contractus, quam ultimæ voluntatis, ut not. Bart. poſt gloſ. *in l. 2. ff. de dote p. leg.* & latiſſimè Roder. Suar. *dicta allegat. 10. per tot.* ubi multa allegat. Hinc eſt, quod in donatione cauſa mortis requiritur utriuſque præſentia, donatoris, & donatarij, ut not. *in l. inter mortis, ff. de donation. cauſ. mortis.* Et ſic dicit Bald. *in l. 2. de leg. 1.* ea omnia, quia in contractibus ineundis requiruntur, oportere adhiberi in donatione cauſa mortis: quam ſententiam à nemine non recipi, tradit Jaſ. *in dict. l. 2. de leg. 1. numero 7. 9. & 11.* dicens donationem cauſa mortis, quando in eſſe producitur quoad ſolemnitatem, & formam, æquiparari contractibus. Sed poſtquam eſt in eſſe producta, quoad efficaciam, & effectus eſſe ultimam voluntatem, *l. fin. C. de donatione cauſa mortis, & l. fin. C. de codicil.* Subdens iſtam concluſionem eſſe ab univerſo orbe approbatam.

Ex qua communi, & vera concluſione infert ad 66
caſum in terminis noſtrarum conſtitutionum. Quod ſi ſtatutum dictet ut mulier non poſſit contrahere ſine conſenſu paterno, aut duorum propinquorum, ut eſt per totam Italiam, quod nec poterit donare cauſa mortis ſine duorum propinquorum conſenſu. Idem in expreſſo adnotavit Petr. de Ancbar. *conſil. 384.* Dubium in iſta quæſtione facit, *num. 2. & 3.* quem refert & ſequitur Alex. *in dict. l. 2. de leg. 1.* & Abbas *conſ. 147.* factum in effectu ſic proponitur. Quod mihi eſt *conſilium 40. volum. 2.* Franc. de Caldas, multos referens *in rep. l. ſi curatorem habens, verſ. Hunc contractum, num. 14. C. de in integ. reſt. minor.* Iſtam eſſe communem ſententiam atteſtatur Jaſ. *in dict. l. 2.* & ibidem Rip. *num. 10. Quid dicendum?*

Ego cenſeo d. conſt. 1. hujus noſtri tit. non com- 67
prehendere donationem cauſa mortis: quia per dictam conſtitutionem filij prohibentur tantum facere actus obligatorios, & per donationem cauſa mortis eſt certum filios in nihilo ſe obligare, cum ut dictum eſt, donatio cauſa mortis, quantum ad efficaciam, & effectus ſit ultima voluntas, *l. fin. C. de don. cauſ. mort.* not. Doct. *in l. 2. de leg. 1.* & ſic poteſt ut ea, quoties placuerit, revocari, *l. non omnis, ff. ſi cert. pet.*

Neque obſtat communis concluſio ſuperiùs tradita, quia ea loquitur, ubi ſtatutum dictaret, ut quis non

Digitized by Google

non poſſet contrahere, ut nec tunc poſſet donare
68 cauſa mortis. Aliud tamen eſt dicendum ubi ſtatutum dictat (prout d. conſt.) ne filij poſſint ſe obligare. Multum ſiquidem intereſt inter hæc duo ſtatuta, ut notat Alcaand. *ad Bart. in l. apud Iulianum, §. final. ff. quib. ex cauſ. in poſſ. eatur.* Idem Bart. Alca. Jaſ. & alij *in l. more, ff. de acqu. hære.* Franc. de Caldas Petey. & Roder. Suar. ubi ſupra, & noſter Miet. *tit. de donat. min. 20. annis, part. 1. num. 38.*

69 Qværo XII. an ſi filius contraxit ſine patria conſenſu, talis contractus reconvaleſcat, ſi ex poſtfacto pater ſuum conſenſum in dicto contractu præſtet? Cenſeo quod non.

70 Etenim quoties conſenſus alicujus requiritur in aliquo actu ex forma ſtatuti, debet ille conſenſus præſtari in ipſo actu, vel ante, aut poſt, incontinenti tamen, non tamen ex intervallo, ad ſimilitudinem decreti interponendi per judicem in rerum minorum alienatione, ut not. eleganter Caſtr. & alij *in d. §. juſſum:* ita Alex. & Jaſ. poſt Imol. *in l. ſi quis mihi bona, §. juſſum, ff. de acquir. hæred.* Celſ. Hug. *conſ. 34. n. 2.* Bald. *in l. 1. C. qui admitti, col. pen. & fin.* Guid. Pap. *conſil. 187.* Joan. Lup. *in rub. de don. int. vir. & uxor. §. 68. n. 27. cir. med.* Auguſt. Ber. *conſil. 73. circa primum, n. 4. cum 2. ſeq. & n. 13. vol. 1.* noſter Socar. *in comm. P. Alber. c. ſi in aliqua, n. 12. & 13. pag. mihi* 428. & latè Hieron. Gab. *conſil. 2.* Et ſic cum per dict. conſt. talis conſenſus ad ſolemnitatem actus requiratur, clarum eſt debere præſtari in ipſo actu, vel ante, incontinenti tamen, nulloque modo poſſ. præſtari ex intervallo. Eſtque ratio, quia ut dicit Bald. *in c. 1. de alien. feud. pater. cir. princ.* individuum eſt quod ad ſolemnitatem requiritur, nec ab actu ſeparari poteſt, *jux. l. cum antiquitas, C. de teſt.* Celſ. Hug. *conſ. 34. num. 2.*

71 Qværo XIII. circa eaſdem conſt. an contractus patris cum filio factus valeat, & teneat? Ex una parte videtur dicendum, quod non: Etenim cum dictus conſenſus requiratur ad ſolemnitatem, & auctoritatem actus, ut ſupra diximus, eſt certum patrem in cauſa propria ſibi non poſſe talem conſenſum præſtare; cùm nullus auctoritas ſibi in cauſa propria patrocinari poſſit, *l. 1. ff. de auct. tut.* & ita per prædicta in expreſſo tenet Paul. de Caſtr. *conſil. 466. viſo compromiſſo, num. 1. volum. 1.* Curt. Jun. *conſ. 29. num. 9.*

72 Confert ad prædicta, quod cum in donatione cauſa mortis facienda per filiumfam. ſit neceſſarius de jure patria conſenſus, qui tenent ad ſolemnitatem, & validitatem dictæ donationis eum requiri, tenent filiumfamilias non poſſe donare cauſa mortis patri ſuo abſque judicis auctoritate: ita Socin. & omnes *in l. 1. §. fuit quæſitum, ff. ad SC. Trebel.* Idem Soc. *conſil. 87. in præſenti, in fin. 1. col. 1. part.* Dec. *conſ. 245. in cauſa qua, n. 4. & 5. & in l. ſenium,* ubi moder. *Cod. qui teſt. fac. poſ.* Crot. *in l. frater, q. 11. ff. de condict. ind.* & Covarr. *in rub. de teſtam. 3. part. n. 7.* qui omnes moventur hac ratione,
73 ne quis ſit ſibi auctor in cauſa propria, *contra d. l. 1. de auct. tut.* quod intellige ut mediante ſua auctoritate acquirat ea bonis illius cui auctoritatem præſtat, ſecus ex bonis alterius, ut benè declarat Socin. *in d. §. fuit quæſitum, in fine, per tex. in d. l. 1. ff. de auct. tut.* idem novè tradit Franc. Caldas de Peteyr. *in rep. l. ſi curatorem habens, in verſ. contractum feciſti, poſt numerum 45. C. de in integr. reſt. min.*

In contrarium eſt Baldi doctrina *in l. pactum dotali,*
74 *C. de col.* ubi dicit, quod extante ſtatuto, ut in contractibus mulierum requiratur certa ſolemnitas, illa ſolemnitas non debet intervenire ſi mulier patri donet, aut cum eo contrahat. Iſtam ſententiam communiter ſequuntur moderni *in d. l. pactum,* & Jaſ. *in l. tranſactionem, Cod. de tranſact.* Dec. *conſ. 611.* Magnificus, *num. 8.* Alex. *conſ. 29.* præclarè, & ſubtiliter, *lib. 3.* Rip. *in dict. §. fuit quæſitum, num. 2.* Nat. *conſ. 76. In cauſa Ioan. ſecundi, n. 11. de communi* Ant. Pad. *in l. tranſactionem, n. 14. C. de tranſact.* Maſc. *de prob. concluſ. 571. n. 4. vol. 1.* Pat. *conſil. 106. vol. 1.* Barb. *in c. cauſam matrim. de offic. deleg.* & Laur. de Pinu *conſil. 67. n. 8.* Omneſque moventur hac ratione, quia lex de patre confidit erga filium, *l. Aurelius, §. Titius teſtamento, ff. de lib. leg. l. ſi furioſo puberi, ff. de curat. furioſ. l. nec in ea, §. fin. ff. de adult. l. fin. C. de curat. fur.* Et iſtam ſententiam dicit magis communem Ant. Gab. *de ſtatut. concl. 2. num. 5.* *Quid dicendum?*

Ego in terminis noſtræ conſtit. teneo priorem ſen- 75
tentiam. Siquidem cum ea forma ſtatuti ad ſolemnitatem actus requiratur alicujus conſenſus, eſt certum ad ſui commodum illum non poſſe conſentire; & ſi conſentiat, nihil agere: ita Bart. per illum text. *in l. 1. n. 5. ff. de auctor. tutor.* not. Imol. Coman. Alex. & Jaſ. *in l. 1. §. fuit quæſitum, ff. ad SC. Trebell.* Tiraq. cum multis quos refert, *de legib. connubial. gloſ. 8. n. 114. & ſequent.* Celſ. Hug. *conſ. 7. n. 9.* Dec. *conſil. 612. concluſionem, in fin.* & Franc. de Cald. *ubi ſupra,* Guid. Panc. multos citans *conſil. 187. num. 20.* ubi iſtam ſententiam dicit communem, & Suar. iſtam concluſionem probè enucleans, *in l. 13. tit. de las deudas, n. 8. & 9.* Et ſic cum in propoſito dictus conſenſus paternus requiratur ad ſolemnitatem actus, ut ſæpe dictum eſt, eſt certum patrem non poſſe ad ſui commodum dictum conſenſum præſtare, ne ſibi in cauſa propria auctor fiat, *contra d. l. 1. ff. de auctor. tutor.* In propriiſque terminis propter iſtam rationem ita tenet Paul. de Caſt. *conſ. 476. viſo compromiſſo, n. 1. vol. 1.* & Suar. *ubi ſuprà,* fuit etiam de mente Bartol. *in l. frater à fratre, n. 50. & 51. ff. de cond. ind.* & Anton. de Pad. *in d. l. tranſactionem, n. 15.* juvat quod tradit Calder. *conſil. 31. circ. fin. de teſtam.* & Bertazol. *in tract. clauſul. clauſ. 7. gloſ. 19. num. 25.*

Et licet aliqui velint conſenſum in genere præſti- 76
tum valere ad commodum conſentientis, quos refert Pancirol. *conſ. 187. n. 21.* in contrarium tamen eſt communis opinio, ut ibi not. idem Panc.

Adde quod nec tali caſu pater cenſetur bona fide cum filio contraxiſſe, ad tradita per Bart. *in l. frater à fratre, n. 50. & 51. ff. de cond. indeb.* & Menoch. poſt aliquos per eum relatos ad Bart. Socin. *in d. l. frater à fratre, in addit. fin.* quibus adde quod ſingulariter decidit Salic. *in l. tranſactionem, C. de tranſact.* ibi per te vide.

Sententiam Baldi, & aſſeclarum procedere opinor, cum ob filiorum imbecillitatem, & ne ipſi facilè decipi poſſent, requireretur aliqua alia ſolemnitas extrinſeca, ita ut dici non poſſit, patrem ſibi in cauſa propria auctoritatem præſtare: tunc legem ob confidentiam quam habet de patre, habere dictam ſolemnitatem in contractibus per patrem cum filio celebratis, pro eo ac ſi interveniſſet: cùm tali caſu ceſſet ratio conſt. & non ſequatur illud abſurdum, ut idem ſibi ipſi ſit auctor, jux. not. per Bart. *in d. l. frater, num. 50. & 51.* quam ſententiam probaſſe viſus eſt Suar. *in l. 13. tit. de las deudas, num. 8. & 9.* videndus Bertaz. *in tract. clauſ. clauſ. 7. gloſ. 11. per tot.*

Ad quod alludit illud quod ex multorum mente 77
tradit Hier. Gram. *conſil. 41. num. 18.* dum dicit, ſtatutum diſponens ut ſtetur alicujus dicto in cauſa propria, eſſe contra jus naturæ, & meram æquitatem. Et ſic iſtam fuiſſe cenſeo mentem Baldi & aliorum *in d. l. pactum,* quibus addo Auguſt. Bero. *conſil. 50. ſpecie facti, num. 41. vol. 1.* & pro iſta meæ diſtinctionis ſecunda parte adeſt optima deciſio Hier. à Lauten. 135. *num. 9.* ubi dicit ſimilia ſtatuta locum non habere ubi contrahitur cum perſona favorabili conſanguinea, & benè dilecta, allegat *in arg. text. in c. 1. §. 1. per quos fiat inveſt. & c. 1. §. fin. de alien.* ubi quamvis prohibitum ſit ſine Domini voluntate feudum alienare, fallit quando in proximos, & conjunctos alienatetur. Bald.

Cravet. & alios in eandem ſententiam adducens videndus ad propoſitum Steph. Gratian. *deciſ.95.*

78 Qværo XIV. an dictæ conſtitutiones habeant locum, ubi filii ut procuratores alicujus, aut aliàs nomine alieno contrahunt? Reſp. quod non; etenim cùm tunc lædi in aliquo, nec damnificari poſſint, eſt certum dict. conſt. locum non habere, & ita in ſimili per prædictam rationem tenet Jaſ. *in l.exigendi, num.21. Codice de procurat.* ubi dicit, quod ſtante ſtatuto quod in contractibus minorum, aut mulierum requiratur conſenſus conſanguineorum, debet intelligi quando minor, aut mulier contraheret nomine proprio, & ſic poſſet lædi; ſecus ſi contrahat nomine alieno, quia tunc non requiritur ſolemnitas ſtatuti, ſed imputandum eſſe illi, qui eum conſtituit: ita etiam ante eum tenet Angel. *in l.quamvis, ff. de acquir. poſſ.* Roman. & Alex. *in l.quæſitum, ff.de in jus vocan.* Paul. *in l.quicumque, §.fin. ff.de inſtit.* Hieron. Grat. *conſil.46. num.fin. vol.5.* & nouè Brunor. à Sole *in ſuis qq. legal. quæſt.22. num.40.*

79 Et per prædicta ex facto conſultos reſpondi contractus factos à filiofamilias tutorio nomine abſque patris conſenſu, validos eſſe: & quod iſte caſus non comprehendatur in dictis conſtitutionibus, not. in ſpecie Alex. *in d.l.quæſitum, n.3. & 4.* & Jaſ. *in d.l.more, n.51. ff.de acquir. hæred.* Gloſſ. Bart. & alii *in l.cum non ſolum, §.neceſſitate, Cod. de bon. quæ lib.* Suar. *in l.13. tit. de las dendas, n.17. lib.3. for. leg.* & Bettazol. *in tract. clauſ. clauſ.7. gloſſ.19. n.12.*

80 E converſu quæro, an dictæ conſt. habeant locum ſi filius contrahat per procuratorem? Reſp. quod ſic. Quia cenſetur filius contrahere, *argum. text. in l.apud Iulian. §.contractum, ff.quib. ex cauſ. in poſſeſſ.eat.* facit quod not. Bart. *in d.l.apud Iulianum, §.fin.* Campeg. *de dote, part.5. q.108.* Joan. Lup. *in rub.de don.int.vir. & uxor. §68. n.17.* Redditque rationem, quia ille qui non poteſt facere actum per ſe, ſtante prohibitione, nec poterit per alium, ut in reg. *poteſt quis per alium, de reg.jur.in 6.* Et etiam quia licèt agat adminiſtrator, ſeu procurator alicujus, in effectu dominus agere videtur, *d. §.contractum,* not. Angel. poſt Dyo. *in §.actio autem, in fin. Inſt. de action.*

85 Qværo XV. an filii per dict. conſt. ſint prohibiti adire hæreditatem aliquam ſine patris conſenſu? Bart. *in d.l.apud Iulianum, §.fin. n.3.* dicit, quod ſtante ſtatuto, quod mulier non poſſit contrahere ſine conſenſu propinquorum, poterit tamen hæreditatem adire; redditque rationem, quia adire hæreditatem, non eſt contrahere, ſed quaſi contrahere, & jura municipalia debent intelligi in propria ſignificatione, *l.conſtitutionibus, ff.ad municip. l.3. §.hæc verba, de negot. geſt. cum ſimil.* not. Sign. Homod. *conſil.544. in quæſtione quæ vertitur, num.1.*

82 Alex. ad Bart. *§.fin.* tenet cum Bart. ubi ſtatutum loqueretur de contractu: at verò ubi loqueretur de obligatione, ut mulier non poſſet ſe obligare ſine conſenſu propinquorum, dicit quod non poterit hæreditatem adire, cùm per aditionem obligetur creditoribus, & legatariis, *l.more, ff. de acquir.hæred.* Quam ſententiam *in d.l.more,* tenent Bart. Paul. Alex. Jaſ. & alii, & dicit communem Additio ad Signor. de Homod. in conſilio ſtatim allegando: tradit & Matheſ. *ſingul.167.*

83 Contrarium tenent Homod. *conſ.164. ſtatuto civitatis:* Angel. *conſ.317. quod eſt ultimum, incip. ſtatutum, quod mulier,* dicentes tale ſtatutum eſſe intelligendum quoties quis principaliter ſe obligaret: ſecus ſi principaliter acquireret, licèt in conſequentiam obligaretur. Quod etiam fuit de mente Fulgoſ. *conſ.75. ex facto, n.4. cir.med.* Roder. Suar. *in l.13. tit. de las dendas, n.13. verſ. ex quib. ad fin.* & Vincent. de Franc. *deciſ.518. parte 2. n.12.*

Et hoc verum puto, quia attenditur quod principaliter agitur, & non quod in conſequentiam venit, *l.ſi quis nec cauſam, ff. ſi cert. pet. l.hoc legatum, de leg.3.* not. Azpil. *in cap. inter verba 11. q.3. in coroll.2. concluſion. num.16. in fin.* ubi dicit actus ex principali fine judicari, non ex ſecundario, neque accidentali. Iſtam ſententiam per prædictam rationem tenet Paul. de Caſtr. *conſ.91. in cauſa appellationis, num.5. vol.1.* Vincent. de Franch. *d.deciſ.518. num.11.* Laur. de Pin. *conſ.51. per tot.* Adde tot. text. in propoſito notab. *in l.in conditionibus pupillus, ff. de cond. & demonſtr.* ubi licet pupillos non poſſit ſe principaliter obligare ſine tutore, poteſt tamen in conſequentiam. 84

Pro his facit, quia verba juris municipalis ſemper ſunt intelligenda per prius, & non per illud quod poſtea venit in conſequentiam, *l.hoc legatum, de leg.3. & l.qui liberis, §.hæc verba, ff.de vulgar.* conducit quod aduertit Alex. *in l.mutum, num.7. in fin. ff. de acquir. hæred.* hanc eſſe diverſitatem inter contractum, & quaſi contractum aditionis hæreditatis: Quod contractus pendent à voluntate duorum, nempe contrahentium, & ſic in eis poſſe quem facilè fraudari, cum licitum ſit contrahentibus ſe invicem decipere, *l.in cauſa 2. § pen. ff. de minor.* Secus tamen eſſe in quaſi contractu aditionis hæreditatis, qui à voluntate unius pendet, *l.ſi avia, C.de jure deliber. & l.pro hærede, in princ. ff.de acquir.hæred.* Propter quæ cenſeo *per d.conſt.* non eſſe filiis prohibitam aditionem hæreditatis abſque conſenſu paterno, maximè cum beneficio inventarii, ut in ſimili voluit Joan. Lup. *in rubr.de don. int. vir. & uxor. §.68. n.82.* Cenſeo tamen quod ſi filius falſis perſuaſionibus legatariorum, ſeu creditorum hæreditariorum eſſet inductus ad adeundam hæreditatem minùs lucroſam ſine inventarii beneficio, quod talis aditio eſſet nulla, quòd tunc militaret ratio dictæ conſt. juxta not. per Jaſ. *in l.Barbarius, num.6. ad fin. ff. de offic. prætor.* Juvat quod tradit Afflict. *deciſ.393. n.12.* 85 86

Propter prædicta fuit hoc anno 1620. de menſe Auguſti dubitatum: An ſi quis teſtamento diſpoſuiſſet de aliqua re, quæ eſſet de hæreditate ſibi relicta, ſciens eſſe rem illam de dicta hæreditate ſibi relicta, & ſic per dictum relictum cenſeretur eam adiiſſe, ad not. communiter per Doct. *in l.ſi avia, Cod. de jur. deliber.* dicta aditio cenſeretur revocata, ſi teſtator illud teſtamentum poſtea revocaſſet. Et reſolui unà cum aliis ob prædictam revocationem teſtamenti non cenſeri revocatam aditionem prædictam reſultantem ex legato rei de dicta hæreditate in priori teſtamento facto: ita Salicet. *in d.l.ſi avia, Codice de jur deliber.* & ibi Bald. Bart. Alex. Caſtrenſ. Jaſ. & alii, qui omnes concludunt talem revocationem tacitæ aditionis eſſe irrevocabilem, qui ferè omnes ſe referunt ad not. per Bart. *in l.cùm quis decedens 35. §.codicillis, ff. de leg.3.* quia æquiparant talem aditionem confeſſioni debiti factæ per teſtatorem in teſtamento, & concludit ibi Bart. *num.4. & 5.* quod talis debiti confeſſio, ſi aliter de debito non conſtat, debitum non probat, & ſic non habet vim confeſſionis inter vivos, niſi confeſſio fieret parti præſenti, & acceptanti, vel notario ſtipulanti pro tertio. Quod etiam egregiè tradit Salic. *in l.2. num.3. Codice de falſ. cauſa adiecta legat.* reddendo rationem, quia niſi ſequatur dicta acceptatio aut ſtipulatio, contractus non habetet ſua ſubſtantialia, & ſic illam confeſſionem tantùm habere vim relicti, & revocato illo teſtamento, cenſeri revocatam. Dicit tamen Bart. *in d. §.codicillis, num.6.* prædicta vera eſſe, niſi in his confeſſionibus quæ dependent ex mera voluntate confitentis, ut eſt aditio, & declaratio animi, quando præceſſit actus ambiguus, & allegat *d.l.ſi avia.* Dubitavit eo caſu quidam Doctor non parvæ eruditionis de declaratione Bartoli, eo quòd confeſſio debiti de declaratione procedat etiam ex mera voluntate 87

luntate confitentis. Declaravi ipſe ei,& dixi Bartolum eſſe intelligendum, ut ſi confeſſio tendat principaliter ad declarandum animum, & non ad ſe obligandum principaliter, licèt ex declaratione animi reſultet obligatio, tunc illam animi declarationem ſemel factam eſſe irrevocabilem, *d.l.ſi avia*, & Bart. *in d.§.codicillis* : & ſic cùm aditio regulariter tendat ad declarandum animum agentis, & non ad ſe obligandum, imò ad acquirendum, ut not. Doct. ſuprà relati, quibus addo Surd. *deciſ.*132. *num.*11. & 27. dicens approbationem teſtamenti per hæredem factam prodeſſe omnibus, quamvis abſentibus, quia actus tendit principaliter ad declarandam intentionem agentis : at quando tendit principaliter ad ſe obligandum, tunc neceſſariò requiri præſentiam, & acceptationem illius cui acquirenda eſt obligatio : allegat Socin. *conſ.*105. *num.*10. *volum.*4. & ex quo ſemel eſt facta declaratio, non poteſt revocari ob tertii præjudicium, *d.l.ſi avia*, & innumeros refert Curt. Senior *conſil.*27. *numero* 34.

88 QVÆRO XVI. An filii in Cathalonia poſſint aliquid confiteri in judicio ſine patris conſenſu? Dico quod non, & hanc ſequitur Tiraquel. *de legib. connub. gloſſ.*5. *num.*207. Etenim cum filii per dictam conſtit. prohibeantur obligari ſine patris conſenſu, non poterunt ſine eo quidquam in judicio confiteri, nec jus ſuum deducere, *argum. text. in l.ait prætor, poſt princ. ff. de jur. deliber.* Pro quo facit not. Baldi doctrina *in cap.fin. num.*7. *de confeſſ.* ibi, ex confeſſione ſurgeret alienatio proprietatis : ubi ſentit inefficacem eſſe confeſſionem illius, qui alienare prohibetur. Et quod tradit Lup. *in rub.de don.int. vir. & uxor.* §.68. *num.*15. & 20. ubi *num.*16. *verſ. & per hoc tollitur*, reſpondet ad not. per Bart. *in l.apud Iul.* §.*fin. ff.ex quib. cauſ. in poſſ.eat.* qui contra prædicta ſentire videtur. Senſit & Anton. But. *conſil.*5. *viſis puncto, & quæſitis.* Et ita tenet. Nam ſi filiis id liceret, facilè poſſet fruſtrari diſpoſitio d. conſtit. Et ne id ſequatur, dicendum eſt di-
89 ctas conſtit. comprehendere prædictum caſum. Quia lex etiam exorbitans, & pœnalis, extenditur ad caſum, ad quem niſi extenderetur, fruſtraretur, *cap.ſi civitas, de ſentent.excom. in* 6. & *cap.*2. jun. Gloſſ. *in verſ.aliter facta, de uſur.eod. lib.*

90 His adſtipulatur quod confeſſio in judicio facta inducit obligationem, ut not. Doct. per illum text. *in l.unica, C. de confeſſ.* quam facere filii per d. conſtit. ſine patris conſenſu prohibentur.

91 An filiusfam de jure communi habeat integram perſonam ſtandi in judicio ſine patris conſenſu, vide Doct. *in l.cum non ſolùm*, §.*neceſſitate*, *C.de bon. quæ liber.* & Gloſſ. fin. *in cap.fin. de judic. in* 6. & *ibi* Can.

92 QVÆRO XVII. An in caſu dictæ conſtit. ſufficiat tacitus patris conſenſus, nempe patris præſentia, & taciturnitas? Reſp. quod non, & hoc in Cathalonia eſt extra omnem aleam. Quia dict. conſtit. cavetur, ut dictus conſenſus debeat eſſe expreſſus : & ſic non ſufficit tacitus. Quoniam ubi requiritur expreſſus conſenſus, non ſufficit tacitus, nec præſentia conſentire debentis : ita Gloſſ. *in cap.*1. & *ibi* Gemin. *de reb. Eccleſ. non alien. in* 6. & *in cap. Inquiſitores, de hæret. eod. lib.* & *cap.perlatis, de homicid. etiam in* 6. Arch. *in cap.ſine exceptione* 12. *q.*2. Gloſſ. *in cap.ſtatutum*, §.*in nullo, verſ. expreſſus, de reſcript. in* 6. notat Juan. Gutier. *in rep.* l.*nemo poteſt*, *n.*317. *de leg.* 1.

Idem puto alibi eſſe, ubi idem ſtatutum vigeret, licet non diſponeret ut conſenſus deberet eſſe expreſſus. Quia & tali caſu talis conſenſus ſtatuto requiſitus
93 deberet eſſe expreſſus, & non ſufficeret tacitus. Quia cum dict. conſenſus requireretur ad ſolemnitatem actus, ut ſæpè dictum eſt, deberet eſſe expreſſus, & non ſufficeret tacitus : ita Joan. Ant. *in Novel. in reg. is qui tacet, de reg.iur. in* 6. & multi relati per Roder. Suar. *in l.*13. *tit. de las deudas*, *num.*26. *verſ. item ſi requiratur.* Eſtque ratio, quia ut dicit Bart. *in l.*2. §.*voluntatem, ff. ſol. matrim.* tacere, propriè loquendo, non eſt conſentire, vel diſſentire : Sed medium inter conſentire, & diſſentire. Hancque eſſe firmam regulam tradit Cyn. *in l.invitus, C.de procur.* & quod ſi reperiatur caſus in quo tacens habetur pro conſentiente, eſt fallentia à regula. Et ſic cùm ſtatuta debeant intelligi in propria ſignificatione, cùm ſtatutum requirit conſenſum, debet intelligi propriè, & ſic de conſenſu expreſſo, & non de tacito. Propter iſtamque cauſam dicit Franc. Cor. ad Dyn. *in Reg. is qui tacet, de*
reg. iur. in 6. quod quia tacens non dicitur propriè 94
conſentire, non comprehenditur in ſtatuto de conſentiente. Idem tradit Decian. *in reg. qui tacet, ff. de reg. iur.* qui alios allegat.

Et licèt aliqui aliter ſentire videantur *in l.*2. §.*vo-* 95
luntatem, ff. ſol. matrim. tamen in contrarium ibi per eos allegata procedunt in conſenſu qui præſtatur, non pro ſolemnitate formali ad integrationem actus, vel perſonæ, ſed ſolùm ratione præjudicii, ſeu intereſſe, ut benè explicat Jaſ. *in d.*§.*voluntatem*, *n.*5. Campeg. *de dote, part.*5. *quæſt.*81. *in princ.*

Circa quod oportet advertere, quod quoties ſtatu- 96
to, ſive lege requiritur in aliquo actu conſenſus illius, cujus nihil intereſt actum fieri, nec principaliter, nec in conſequentiam, tunc intelligi conſenſum requiri ad integrationem perſonæ, vel actus, ad excludendum fraudem & conſulendum fragilitati : ita Bald. *in l.*1. *n.*10. *C. qui admitti.* Alex. & alii *in l.ſi quis mihi bona*, §.*iuſſum, ff. de acquirenda hæreditate.* Hieron. Gabriel *conſil.*2. *num.*3.

Si verò requiritur conſenſus illius, cujus interſit 97
principaliter, vel ſecundariò actum fieri, vel non fieri: tunc conſenſum non requiri ad integrationem actus, vel perſonæ, ſed ratione præjudicii, ut not. præcitati Doct. *ubi ſuprà*, quibus addo Roman. *conſil.*54. *num.*3. Felin. *in cap. edoceri*, *num.*9. *de reſcript.* Paul. *in l.ſi cum dotem*, §.*eo autem tempore, ff. ſolut. matrim. num.*13.

Quid interſit inter hunc conſenſum, & illum, ex- 98
plicat Bald. *in d.l.*1. & com. Doct. *in d.* §.*iuſſum*, & clarè Hier. Gabr. *d.conſil.*2. *per tot.*

QVÆRO XVIII. Si pater in filij contractu 99
nolit conſentire, valebitne contractus abſque patris conſenſu? Doctores communiter in terminis dict. conſtit. tenent quod ſic, ſi pater injuſtè conſentire recuſet : ita Bart. Paul. & Alexand. *in d.l.ſi cum dotem*, §.*eo autem tempore, ff. ſolut. matrim.* quos ſequitur Guid. Panc. *conſ.*119. *n.*66.

Hæc opinio mihi non diſplicet, ubi certum eſſet 100
patrem injuſtè diſſentire: verùm quia fieri poſſet, ut pater juſtè conſenſum ſuum præſtare recuſaſſet, tutius eſt contrahenti in Cathalonia cum aliquo filio, ut tali caſu contrahat cum eo judicis auctoritate, qui de dicto diſſenſu paterno debet informari, juxta not. per Bart. & Bald. *in l.tranſactionem, Cod. de tranſact.* Spec. *tit. de actore*, §.1. *num.*30. ibi, ſed tutius eſt conſentiat. Joan. Lup. *in rub. de donat. int. vir. & uxor.* §.68. *circ.fin.* Campeg. *in tract.de dote, part.*5. *quæſt.*90. Roder. Suar. *in l.*13. *tit. de las deudas*, *n.*11. Bart. *in l.ſi cum dotem*, §.*eo autem tempore, ff. ſol. matrim.* ubi ait judicem debere examinare an contradictio patris ſit juſta, vel injuſta. Et ſic tali caſu praxis eſt, ut pater citetur ad præſtandum talem conſenſum, vel ad allegandam cauſam contradictionis : ita Steph. Gratian. *deciſ.*257. *num.*33. Bertaz. *in tract.clauſ.clauſ.*7. *gloſſ.*10. *num.*2. & etiam juxt. not. per Bald. *in cap.*2. *de cont. er. feud.* quem refert, & ſequitur Joan. Lup. *in l.*56. *Tauri, n.*3. debetque pater perſonaliter comparere, ut not. Alex. & Jaſ. poſt innumeros per eos relatos *in l.fin. C.de procur.* ubi dicunt, quod citatus tanquam conſan-

Digitized by Google

guineus vel conjunctus ad præſtandum conſenſum
ſtatuto requiſitum in contractibus minorum, vel mu-
lierum, debet perſonaliter comparere. Quæ nota.

101 QVÆRO XIX. An dictæ conſtit. habeant lo-
cum in contractibus, ſeu obligationibus filiis utili-
bus? Reſpond. quod non. Quia ſtatuta prohibentia
contractus mulierum, vel minorum, valere ſine præ-
ſentia, aut conſenſu alicujus; non habent locum in
contractibus utilibus mulieri, vel minori, ſed tantùm
in damnoſis: ita Bald. *in l.neque, per illum text. Cod.
de contr. & commit. ſtipulation.* Socin. *conſil.80. n.8.
volum.4.* & eos referens Anton. de Gamma *deciſ.257.
numero 3.* Roderic. Suar, *in l.13. tit. de las deudas,
num.13.*

102 Facit quod notat Jaſ. & alii moderni *in l.is cui bo-
nis, ff. de verb.obligat.* qui volunt dictam *l.is cui bonis*,
& alias leges prohibentes prodigos contrahere, non
habere locum quando contrahunt ad ſui utilitatem, &
faciunt actum ſibi utilem. Idem not. Imol. & Angel.
in l.meum, ff. de acquir. hæredit. dicentes ſtatutum
prohibens mulierem adire ſine certis ſolemnitatibus,
non habere locum quando hæreditas eſt lucroſa. Se-
quitur Raph.Fulg. *in l.more, ff. de acquir. hæred.* Lo-
dovic.Romano. *conſ.16. num.11. cum tribus ſequentib.*
& Paul. de Caſtr. *conſ.93.in cauſa appellationis, per tot.
volum.1.* Jaſ. *in l.Barbarius, n.7. de offic. prætor. & l.ſi
unus, §.pactus ne peteret, num.32. ff. de pact.* & fusè
Felin. *in cap.dilectus filius 2. de reſcriptis, num.9.*

Quia omnes moventur hac invincibili ratione, quod
ſimilia jura municipalia ſint inducta in favorem illo-
rum, in quorum contractibus, ſeu obligationibus ali-
cujus conſenſus deſideratur, ut eorum fragilitati, &
indemnitati conſulatur, *argum. l.tranſactionem, C.de
tranſactionib.* & ſic non debere retorqueri in eorum
103 odium, *l.quod favore, C.de legib.cap. quod ob gratiam,
de reg.iur. in 6.* & quæ circa hæc adduxi ſuprà, *lib.1.
reſol. cap.13.de empt.& vend. n.44.cum 3. ſequens.* &
multis comprobat Jaſ. *in l.non eo minus, per illum text.
num.3. C.de procur.* & Felin. *d.cap.dilectus, n.9.* Spin.
de teſtament. in 5.part. gloſſ.rubr. num.6. iſtam commu-
nem eſſe ſententiam affirmans.

104 Quæ tamen concluſio eſt limitanda, ubi filius qui
contractum fecit ſibi utilem abſque patris conſenſu,
deficeret mente, quia tunc talis contractus etiam ei
utilis eſſet nullus, ut Maſc. *de probat. concl.73. n.12.* &
ſic dicitur de eo qui fecit teſtamentum ritè, & rectè,
ut non valeat ſi mente careret, ut notant relati per Boër.
deciſ.23. n.48. quibus addo Menoch. *conſ.45. num.40.
lib.1. argum.text. in l.furioſo*, ubi poſt Gloſſ. Bartol. &
alios, *ff.de re iud.* notat in ſpecie poſt per eum citatos,
105 Pinel. *in l.1. 3.part. num.32. C.de bon.mater.* ubi aliam
limitationem tradit, dicens ex multis, quos citat,
quod ſi pars ante judicium vel actum conſummatum
opponat defectum ſolemnitatis, quod non eſt in ele-
ctione perſonæ privilegiatæ actum ſuſtinere ob utili-
tatem: quæ limitatio non poteſt adaptari, niſi ad actus
judiciales, vel conventionales, qui habent tractum
ſucceſſivum; non etiam ad actus conventionales, qui
unico momento perficiuntur, & non habent aliquid in
futurum explicandum.

106 QVÆRO XX. An dict. conſtit. quatenus de filiis
minor. loquuntur, habeant locum etiam in eo qui in-
greſſus eſt vigeſimum quintum annum? Vt clarius rem
doceam: Pone quod quidam filius emancipatus, qui
tamen nunquam habuit uxorem, cùm egreſſus eſſet vi-
geſimum quartum annum, ingreſſus vigeſimum quin-
tum, fecit quandam obligationem abſque patris con-
ſenſu, num valebit illa obligatio, ita ut annus cœptus
habeatur pro completo, & ſic jam non poſſit dici mi-
nor? Cenſeo quod dicta conſtit. r. quæ de filiis mi-
noribus loquitur, ſit intelligenda de illis qui com-
pleverunt vigeſimumquintum annum: moveor per
teat. *in l.3. §.minore, ff. de minor. l.ſi maritus 2. §.ſi
verò minor, ff.ad l.Iul.de adulter.* licèt Grat. *conſil.97.
n.9. vol.1.* contrarium cenſuiſſe videatur, dum aſſerit
ſtatutum loquens de minoribus 25. annis, debere in-
telligi de cœptis, non de completis: cujus ſententia
ſtatim explicabitur.

Pro quo adduco hanc rationem, quia aut contractus
ille quem fecit minor, eſt ei utilis, aut odioſus: ſi uti-
lis, jam diximus non eſſe de mente d.conſtit. prohibere
tales contractus. Si damnoſus, non eſt præſumen-
dum mentem ſtatuentium fuiſſe, ut in odioſis minori
annus cœptus habeatur pro completo, juxta id quod
decidit Bartol. *in d.l.3. §.minore, ff. de minor.* & cum
Doct. *in l.ſi cui, ff. de leg.2.* maximè cum in dubio an-
nus debeat eſſe completus, niſi aliud à jure caveatur,
ut per Abb. *in cap. cum vigeſimum, ſub num.4. ff. de
offic. delegat.* ubi allegat Archid. *in cap.fin.de jud. lib.6.*
quos refert Bonib. *conſ.76. num.4.* Matt.ab Azpilcue. 107
conſ.9. lib.1. tit. de tempor. ordin. num.1. volum 1. ubi
dicit diem cœptum, & non annum, haberi regulariter
pro completo: allegat. text. cum Gloſſ. *in l.qua ætate,
ff.de teſtam & in clem. generaliter, de ætat.& qualit.* Pa-
trocinantur & quæ ex multorum mente tradit elegan-
ter Oddus *de reſtit. in integr. part.1. quæſt.2. art.8.
& 9.* ubi Grat. ſententiam explicat.

QVÆRO XXI. An diſpoſitioni dict. conſti. 108
filii renuntiare poſſint? Videtur dicendum quod ſic:
quia legi, & juri pro ſe introducto quilibet renuntiare
poteſt, *leg.ſi quis in conſcribendo, C.de Epiſcop. & Cler.
& leg.ſi index, cum mille aliis, ff. de minoribus.*

Contrarium eſt verius, quia dictus conſenſus pa- 109
ternus in dictis contractibus, & obligationibus filio-
rum requiritur pro forma ſubſtantiali actus, ut dictum
eſt. Eſtque certum formæ à lege, ſive ſtatuto intro-
ductæ minimè poſſe renuntiari, *l.cum hi, § ſi Prætor,
ff. de tranſact. l.teſtandi, Cod.de teſtam. l.2. C. mandat.
§.is quib. Inſt.eod.* Eſtque ratio, teſte Joan. de Imol. *in* 110
l.quidquid adſtringendi, de verb. oblig. Quia omnis ſo-
lemnitas, ſeu forma ſubſtantialis, eſt juris publici, *l.te-
ſtamenti factio, ff.de teſtam.* Jus autem publicum pactis
privatorum eſt exploratum tolli non poſſe, *l.ius publi-* 111
cum, ff.de pact. l.quidam decedens, ff.de adminiſtr.tutor.
not. Doct. *in l.nemo poteſt, de legat.1.*

Confert ad prædicta, quia diſpoſitio dictat. conſtit. 112
eſt prohibitiva, ob publicam filiorum utilitatem, ne
ipſi decipiantur, & depauperentur, & malè ſua ſub-
ſtantia utantur: & ſic tali diſpoſitioni renuntiari non
poteſt, *leg.1. cum* ibi *not.* per Gloſſ. & Doct. *Cod. ne
fideiuſſ. dot.dent. cap. ſi diligenti, de foro compet. cum
ſimil.* not. Paul. de Caſtr. *conſil.251. viſa quadam,
num.1. volum.1.* Juvat quod notat Anton.Gom. *var.
reſol. tom.2. tit.de reſtit. minor. num.14. verſ. Item in-
fertur.* Quod in Regno Caſtellæ nobiles non poſſunt
renuntiare privilegio quod habent, ne poſſint pro de-
bito pecuniario incarcerari: quia tale privilegium eſt
conceſſum toti generi Nobilitatis, & ejus contempla-
tione, & favore. Quod nota *ad conſt.fin. tit. de actions
y obligations*, per quam in Cathalonia perſonæ milita-
res habent ſimile privilegium. Adde quod nec cum 113
juramento prædictis conſtit. renuntiari poteſt, tum
propter ea quæ tradidi ſup. *quæſt.1.* tum propter tradita
per Bart. *in l.ſi quis pro eo, ff. de fideiuſſor.*

QVÆRO XXII. Pater per publicum inſtru- 114
mentum præſtitit filio conſenſum ad quoſcumque
actus obligatorios faciendum; num contractus per
filium poſtea vigore dicti conſenſus facti tenebunt?
Reſp. quod non. Quia per talem conſenſum ſic per
patrem in genere præſtitum non ſatisfit menti dictæ
conſtitut. Quia quoties conſenſus alicujus in aliquo
actu requiritur, ille qui tenetur præſtare conſenſum,
tenetur ſcrutari an ille actus ſit utilis illi, in cujus
favorem conſenſus requiritur, juxta not. per Bart. *in l.*

ſed

Digitized by Google

ſed ſi hac, §. prætor ait, ff. de in ius voc. quod fieri non poteſt ubi ſic præſtatur conſenſus. Et ubi conſenſus per patrem ſine dicta inquiſitione ex abrupto præſtaretur, haberetur pro non præſtito, juxta tradita per Spec. *de proc. §. 1. num. 21. verſ. ſed quid ſi ſolùm*, Paul. de Caſtr. *conſ. 433. num. 1. vol. 1.*

116 Tum etiam, quia quoties conſenſus requiritur ad integrationem alicujus perſonæ ſive actus, debet in ipſo actu expreſsè, & ſpecificè præſtari, ut notat Paul. de Caſtr. *in l. ſi cum dotem, §. eo autem tempore, numero 7. ff. ſol. matrim.* & latè Hier. Gab. *conſ. 2. per tot.* & quos citavi ſuprà, *num. 61.*

117 Q V Æ R O X X I I I. An dictæ conſtit. habeant locum ſi filij contrahant cum monaſteriis, vel Eccleſiis, aut perſona Eccleſiaſtica? Videtur dicendum, quod non. Quia ſtatutum requirens certam ſolemnitatem in contractu, non habet locum in contractu celebrato cum Eccleſia, ſeu perſona Eccleſiaſtica, quæ non eſt ſubdita ſtatuentibus: ita Ab. Ant. & Dom. *in cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit.* Cald. *conſ. 21. tit. de conſt.* Paul. de Caſtr. *conſ. 433. cùm ſtatutum, num. 3. vol. 1.* Mier. *tit. de don. min. 20. an. p. 1. num. 36.* ubi dicit *conſil. 2. tit. de tudors y curadors*, non impedire, quominus minor 20. annis poſſit ſine ſolemnitate per d. conſt. requiſita donare bona ſua Eccleſiæ.

Ego credo dictas conſt. non habere locum in contractibus celebratis cum Eccleſia, nec cum perſona Eccleſiaſtica contrahentem ad utilitatem Eccleſiæ, reſpectu alicujus piæ cauſæ, ſeu habito reſpectu ad aliquid pium. Secus ſi iſto reſpectu non habito filius contraheret cum clerico, aut Eccleſia, ſed eo modo quo cum aliquo profano privato contraheret: nam tunc ſolemnitatem d. conſt. ſalva ſummi Paſtoris declaratione, in d. contractu, ut ſit validus, debere intervenire cenſeo, per ea quæ in terminis tradit Felin. *in d. cap. Eccleſia S. Mariæ, à num. 81. uſque ad num. 90.* & clariùs Roderic. Suar. *in l. 13. tit. de las deudas, à numero 1. uſque ad num. 7.* facitque pro his optimum conſilium Azpil. ſi rectè ponderetur, quod eſt 6. *tit. de imm. Eccleſ. lib. 3. vol. 1.* & Bertazol. *in tract. clauſ. clauſ. 7. gloſſ. 19. num. 18.*

Tenendo tamen quod d. conſtit. ſeu ſimile ſtatutum indiſtinctè non habeat locum in contractu celebrato cum clerico, num haberet locum in contractu celebrato cum ingreſſo religionem, dum eſt intra annum probationis, & ſic cum novitio?

118 Ad hujus quæſtionis reſolutionem oportet enucleare, an novitius cenſeatur perſona Eccleſiaſtica, vel ſecularis. Multi opinantur novitium haberi pro ſeculari, cum etiam retineat omnia bona ſua, & beneficia, ut not. *in cap. quod à te, ext. de cler. conjug. & in cap. beneficium, de reg. iur. in 6.* & habet teſtamenti factionem, quæ religioſis denegatur, *auth. ingreſſi, C. de Sacroſan. Eccl. cap. 2. de teſt. cap. nolo, 12. quæſt. 2.* & ita per prædicta determinat Paul. de Caſtr. *d. conſ. 433.* vide omninò Joan. Lup. *in l. 9. Tauri, n. 41.* & Cenedo *in collectan. 68. ad text. in cap. tanta eſt vis, qui filij ſint legitimi, num. 5.* ubi innumeros citat.

119 Contrarium, quod novitius habeatur pro perſona Eccleſiaſtica, tenent multi per text. *in cap. religioſo, §. 1. de ſen. excom. lib. 6.* quo probatur novitium religionis approbatæ gaudere privilegio *cap. ſi quis ſuadente diabolo, 17. quæſt. 4.* & cenſeri perſonam Eccleſiaſticam, & gaudere privilegio Eccleſiaſticæ perſonæ. Iuvat etiam text. *in cap. duo ſunt genera, 12. quæſt. 1.* Hoc ipſum expreſsè volunt Joan. And. Dom. & Franc. *in cap. beneficium, de reg. iur. in 6.* Anchar. *conſ. 69.* & de communi teſtatur Mart. ab Azpilcue. *conſ. 5. lib. 2. tit. de foro compet. volum. 1.* & Roderic. Suar. *allegat. 20. num. 29.*

120 Quid dicendum ad reſolutionem quæſt. propoſitæ? cenſeo tale ſtatutum non habere locum in contractu celebrato cum novitiis, eo quòd ipſi tempore quo ſunt novitij, ſint perſonæ Eccleſiaſticæ, & ſubjaceant ſuis Prælatis quoad juriſdictionem, & ſuperioritatem, ſicut profeſſi, licèt revocabiliter, ut pulchrè not. Azpil. *d. conſ. 5.* Joan. And. *in cap. religioſo, poſt princ. de pænit. & remiſ. in 6.* & Balzar. *in 3. lib. feu. tit. de milit. vaſſal. qui arma in prin. n. 19.*

121 Conducit ad prædicta, quia cùm dicti novitij tunc ſint in habitu, & ſtatu Monachi, & religioſo, debent ſecundum eum habitum, & ſtatum judicari, *l. item apud Labeonem, §. ſi quis virgines, ff. de iniur. cap. ſi verò 2. de ſent. excom. text. optimus in cap. recolentes, extr. de ſtat. Monachor.* ibi: ut qui ſimilem cum aliis vitam ſuſcipiunt, ſimilem ſentiant in legibus diſciplinam. Maximè cum ſit præſumptio, eum fuiſſe ingreſſum monaſterium eo animo, ut ibi perpetuò maneat, *argum. text. in c. 2. de regul. lib. 6.* Et licèt fieri poſſit, ut dictus novitius à dicto monaſterio exeat; tamen id, donec ſuccedat, non debet haberi in conſideratione, ſed tantùm debet attendi ſtatus in quo reperitur novitius tempore contractus, ut not. Paul. de Caſtr. *d. conſ. 433.* & meliùs Bart. *in l. Iulianus verum debitorem, in fin. ff. de cond. indeb.* faciunt & quæ tradidimus infra, *cap. 3. de inſt. guaren. num. 49.*

122 Suadentur prædicta, quia favore religionis ſufficit aliquid inceptum eſſe, ſicut cùm quis in opus Reip. *l. 1. § cœpiſſe, ff. de pollicit.* accedit; & quia ingreſſus monaſterium prædicta ratione poteſt teſtari ſine ſolemnitate in teſtando ſervanda, ut tenet Bart. *in auth. ſi qua mulier, C. de Sacroſanct. Eccleſ.* Anton. de But. & Pan. *in cap. in præſentia, de probat.*

Et licèt contrarium teneat Azpilcuet. *in comment. 2. de regul. num. 51.* aſſerens ita tenere Decium *in d. cap. in præſentia, num. 60.* & Salic. *in d. auth. ſi qua mulier.* Prior tamen opinio eſt verior, & magis communis; à qua in judicando, & conſulendo, non eſſe recedendum tradit idem Decius parum ſibi conſtans, *conſil. 31. & pro tenui, num. 3. circ. med.*

123 Illud tamen circa prædicta eſt obſervandum, hodie novitios nullam renuntiationem, aut obligationem facere poſſe, niſi juxta formam Concilij Tridentini, *cap. 16. de reg. ſeſſ. 25.* Qua de re latè agemus infra *cap. 8. de juramento, quæſt. 8. à num. 80. uſque ad num. 86.*

124 Circa prædicta moveo dubium: videtur dicendum quod in Cathalonia ſit indiſtinctè tenendum, quod dict. conſtit. habeat locum in contractibus celebratis cum clericis, attento quod in conſtitutionibus condendis adeſt brachium Eccleſiaſticum, & ſic in eis conſentiendo ſibi præjudicat, juxta tradita per Belluga *in ſpec. Prin. rub. 14. §. veniamus, num. 37. cum 2. ſeq.* & per Mich. Ferian. *ex Tho. Mier. 2. part. cap. 61. verſ. primò, ad fin.* Et ſic nos debere moveri ad tenendum prædictam ſententiam per dictum conſenſum à ſtatu Eccleſiaſtico in d. conſtit. præſtitum, non ſecus, ut diximus per tradita à Felic. *in dicto cap. Eccleſia Sanct. Mariæ, quæſt. 8.*

Contrarium verius cenſeo, ut propter dictam rationem poſſem affirmare dictam concluſionem.

Quia poſito, quod adſit conſenſus multorum Eccleſiaſticorum d. conſt. pro ſtatu Eccleſiaſtico, non potuerunt ipſi conſentire in eo quod tendit in detrimentum totius ordinis clericalis, *cap. ſi diligenti, de foro compet.* not. in capreſſo Beſſia. *in conſuetud. Alver. tit. de præſcript. cap. 17. art. 17. verſ. 9. eſt conſiderandum.* Ad hoc, quod dictum brachium Eccleſiaſticum cùm interponit ſuum conſenſum in geſtis à Curia; facit proteſtationem, quod nullo modo per dictum conſenſum intendit præjudicare in quocunque jure quomodolibet ordini Eccleſiaſtico competenti, ut etiam not. Mic. Fer. *d. cap. 6. verſ. 1. ad fin.*

Per quam proteſtationem eſt certum ſibi omnia

iura

Digitized by Google

jura competentia illæſa ſervari, *leg. ſi debitor*, *§.1. ff. quib. mod. pig. vel hypo. ſol.* & *ibi* Bartol. copioſè, idem Bartol. & alij *in leg. non ſolum*, *§. morte*, *ff. de novi oper. nunciat.*

125 Hæc intellige in his quæ deſtruunt libertatem Eccleſiaſticam, ſeu jura Eccleſiaſtica, ſecus in aliis, ut per Anton. Oliban. *de action. part.1. lib.3. cap.3. num.42. & ſeq.*

126 QVÆRO XXIV. An juxta præfat. conſtit. in Cathalonia filij ſine parentum conſenſu poſſint facere aliquam remiſſionem, ſive liberationem? Reſpond. quod non.

Quia quoties quis ſtatuto prohibetur ſe obligare ſine certa ſolemnitate, nec poteſt ſine ea aliquem liberare, aut remittere: ita Bald. & Bart. *in l. ſi unus*, *§. 1. num.14. ff. de pact.* idem Bart. *in leg. Mævia*, *§. ſ. num.4. ff. ſol. matr.* ubi dicit quod qui non poteſt ſe obligare, non poteſt renuntiare; quia per renunciationem obligatur ad non petendum: dicit communem Catel. *in ſuis memor. in verb. ſtatutum requirens*, & Jaſ. *in leg. ſi unus*, *§ pactus ne peteret*, *num.24. ff. de pact.* ubi ex Angel. & Alexand. iſtam communem concluſionem dicit limitari, ubi ſtatutum loqueretur per verbum *obligari*, ſecus ſi per verbum *contrahere*, eo quòd cum renuntiatio, & liberatio non ſint propriè contractus, *leg. Labeo*, *§. contractum*, *ff. de verb. ſign.* & jura municipalia ſint ſtrictè interpretanda, jus municipale prohibens contractum, non cenſeatur prohibere quaſi contractum.

127 Quæ tamen limitatio diſplicet Jaſ. ſive ſtatutum utatur verbo *Obligari*, ſive verbo *Contrahere*. Et benè, quia utrumque ſtatutum habet locum in refutatione, ſive liberatione, diſtractu, & quaſi contractu, ubi eadem in omnibus viget ratio: ita Bald. *in rub. Cod. de pact.* Jaſ. *in leg. ſive apud acta*, *num.4. cum ſeq. Cod. de tranſact.* & *in dict. §. pactus ne peteret*, *num.26.* Socin. *conſil... num.26. lib.4.* Roman. *conſil.12. ad fin.* Decian. *in cap. qua fronte*, *num.3. de appellat.* Joan. Campeg. *de dote*, *part.5. quæſt.107. & 109.* Joan. Lup. *in rub. de don. int. vir. & uxor. §.68. num.9.* Faciunt & multa fundamenta quæ tradit Jaſ. *in d. l. ſive apud acta*, & *in d. §. pactus ne peteret*. & Roder. Suar. *in l. poſt rem judicatam*, *in 8. limit. leg. regni*, *per tot. ff. de re judic.*

128 QVÆRO XXV. An in Cathalonia filius ſine patris conſenſu poſſit donationem ei abſenti factam repudiare? Cenſeo quod ſic, quia per d. conſtitut. filij non prohibentur facere ſine patris conſenſu, niſi contractus, quibus ipſi ad aliquid obligentur, & ne ipſi per eos depauperari valeant. Repudiando autem talem donationem filius ad nihil ſe obligat, neque damnum aliquod ſentit, cùm ante acceptationem nullum ſit ei jus quæſitum, *l. ſi ego*, *cum ibi not.* per Gloſſ. *ff. de neg. geſt. cap. ſi tibi abſenti*, *de præbend. in 6.* tradit plenè Anton. Theſſaur. *deciſ.7. per tot.* & ſic cum mens dict. conſtit. tali caſu ceſſet, & debet ceſſare earum diſpoſitio, *leg. adigere*, *§. quamvis*, *ff. de jurepatronat. lege quarta*, *§ toties*, *ff. de damn. infect. cap. cùm ceſſante*, *de appell.*

129 Accedit quia diverſa ratio eſt in non faciendo lucrum, & ſic in non acquirendo, quàm in damnum ſentiendo, *lege finali*, *C. de codicil.* & *lege quia autem*, *ff. quæ in fraud. cred.*

Et ſic per prædicta decidit Paul. de Caſtr. *conſ.171. in caſu præſenti viſis omnibus*, *per tot. volum.2.* quod mulier, quæ per ſtatutum prohibetur alienare immobilia ſine certa ſolemnitate, poteſt non ſervata dicti ſtatuti ſolemnitate repudiare donationem bonorum immobilium ſibi abſenti factam, antequam ipſa eam acceptet. Quod pulchrum Caſtrenſis dictum refert, & ſequitur Felin. *in cap.2. num.7. cir. med. de conſtit.* & novè Joan. Gutier. *alleg.3. num.12.* ubi aliquos obices repellit, qui antea per Caſtr. refelluntur *dict. conſ.171.*

Hinc eſt quod prælatus Eccleſiæ poteſt ſine Superioris conſenſu repudiare legatum factum Eccleſiæ, ut tradit Feder. de Senis *conſ.9. & 28.* Anchar. *conſ.136. in princ.* Stephan. Grat. *deciſ.17. num.17. conſ.341. num.8.* Berreta *conſil.70. poſt princ.* Riminal. junior opinionem in practica ſervari, & communem eſſe dicit Aret. *in l. is qui hæres*, *ad fin. ff. de acquir. hæred.* quam multis relatis ſequitur Roland. à Val. *conſ.15. per tot. volum.1.* ubi ſi Prælatus poteſt ſine conſenſu Superioris legatum, quod non niſi commodum importat, *l. ſi hæreditatem*, *ff. mand.* multo magis poſſe repudiare hæreditatem nondum acquiſitam, quæ aliquando ſolet eſſe damnoſa, ut not. Gloſſ. & Doct. *in d. l. ſi hæreditatem*, dicit. Ibidemque *num.14. cum ſeq.* etiam de ea tranſigere aliquo recepto poſſe affirmat. Nam etſi 130
aliquid recipiendo & cedendo adiiſſe videatur hæreditatem, & ſic ejus dominium acquiſiviſſe, *l. ſi avia*, *C. de jure deliberan.* & Cervan. *in leg.6. Tauri*, *n.79.* Codex Fabrian. *lib.6. tit.12. de rep. hæred. defin.20.* & ſic ſuper eo tranſigere ſine debitis ſolemnitatibus non poſſe: id non obſtare inquit, quod dicta aditio fuerit facta, non ad effectum acquiſitionis hæreditatis, & ejus retentionis, imò ad effectum renunciationis ejus; & ſic quod illa acquiſitio momentanea non habeatur in conſideratione. Idem not. Socin. *conſ.53. vol.3.* & pulchrè iſtum articulum declarans Vinc. de Franc. *deciſ.14. per tot. part.1.* ubi declarat quid interſit inter ſimplicem renunciationem, & illam quæ fit cum ceſſione, aut donatione: iſtamque adduxi *lib.3. cap.25. quæſt.9.* Ad propoſitum conferunt tradita per Tiraq. *de legib. connub. gloſſ.5. num.31.* & noviſſimè Menoch. *de arbitr. iud. caſu 171. num.53.* & Mantic. *de coniect. lib.12. tit.11. num.17.*

Ad iſtud propoſitum alios laudavi *lib.3. reſolut. cap.15. de renunciat. quæſt.9. poſt princ.* quibus addo Codic. Fabrian. *lib.6. tit.37. de repud. hæred. defin.20.* Cervantes *in dict. leg.6. Tauri*, *num.79.* Valenzue. *conſ.78. num.15.* & Stephan. Gratian. omninò videndum *deciſ.17. per tot.* qui *num.29.* ſubdit ſolemnitatem requiſitam per conſtitutionem Paulinam, non eſſe neceſſariam in ceſſione facta de juribus hæreditariis 131
per monaſterium, & ſic per Eccleſiam. Et licèt ipſe id limitet ubi monaſterium priùs adiiſſet, & deinde eodem inſtrumento ceſſiſſet & renunciaſſet: hæc limitatio mihi vera non videtur, quia mihi proculdubio verius videtur, in eodem inſtrumento non dari prius nec poſterius, ut per Bart. *in l. lecta*, *num.18.* & *ibi* Cagnol. *num.229. ff. ſi cert. pet.* Surd. *deciſ.321.* & Rotam in noviſſimis *deciſ.756. in fin. part.1.* qui concludunt pacta omnia appoſita in eodem inſtrumento ſimul & ſemel, & in eodem inſtanti vires ſuſcipere, & non dari in eo prius & poſterius. Conferunt quæ ad propoſitum ex Covar. & aliis trado *lib.3. reſol. cap.7. de pact. num.300. cum 3. ſeq.*

Et quia de conſtitutione Paulina, incip. *Ambitioſæ*, 132
de reb. Eccleſ. non alienan. hic mentionem fecimus, & eius intellectum non bene percipi ab Advocatis video, nec ſatis ipſam explanavit Fontanella *de pact. nupt. gloſſ.13. part.4.* brevi illam explanabo. Eſt recepta ſententia, dictam Paulinam intelligi, ut auctoritas ſummi Pontificis non requiratur in alienatione rerum Eccleſiaſticarum, ubi ſolemnitas, ſeu forma iuris antiqui ſervata ſit, videlicet tractatus, & conſenſus capituli, & auctoritas Epiſcopi, de qua *in cap.1. de reb. Eccleſ. non alienan. in 6. can. ſine exceptione 12. quæſt.2. & clem.1. de reb. Eccl. non alien.* not. Redoan. multis relatis *in tract. de alien. rer. Eccl. quæſt.35. & 36.* Avend. *de exeq. mand. d. cap.4. num.39. & 40.* Cabal. *deciſ.19. num.23. & 28. part.2.*

Et ſi ſint bona monaſteriorum, ſufficit auctoritas ſui ſuperioris Provincialis, nempe qui Epiſcopo in eo æquiparatur, ut benè not. Avendañ. *de exequen. mand. lib.2.*

lib.2.cap.4.num.34. allegat Gloſſ. & Doct. *in cap. cùm contingat, de for. compet.*

133 Et quia dicta Paulina non habet locum niſi ubi uſu recepta eſt, & ſic debere probari receptam eſſe in loco ubi diſceptatur, tradit Redoan. *d. quæſt.* 36. Gutierr. *Canon. quæſt. lib.1. quæſt.* 8. Mohedan. *deciſ. 1. de conſt.* & deciſio Rotæ *in noviſſim.* 896. *lib.* 3. oportet ſcire in Cathalonia eſſe receptam, & plus additum, quod in alienatione rerum Eccleſiæ neceſſariò debeat intervenire auctoritas Papæ, ut eſt conſtitutio Provincialis Tarraconæ 8. *tit. de alienation. rerum Eccleſ.* de qua meminit Marquil. *in uſat. Statrimus, folio* 387. Solſ. *in lucerna laud. quæſtione finali, num.* 15. de cujus validitate dubitari nequit, ex traditis per Zabarell. *in Clem. prima, num.* 9. *de reb. Eccleſ.* Avend. *d. cap.* 4. *num.* 34. *verſ. Neque aliis juribus*, præterquam quod id ita obſervatur.

Et licèt Gutier. *d. alleg.* 3. *num.* 14. *in fine*, dicat hanc Caſt. doctrinam *in d. conſ.* 171. per Jaſ. refutari *in l. cum filiofam. num.* 169. *de leg.* 1. fallitur mehercle Gutier. quia iſtam doctrinam ibi Jaſ. niſi oſcitanter legatur, non impugnat, ſed tantùm dicit, quod illud quod Caſt. *in d. conſ.* 171. *num.* 1. ſub dubio relinquit, an ſtante ſtatuto, quòd mulier non poſſit alienare immobilia ſine certis ſolemnitatibus, poſſit mulier redonare rem illam ei, putà patri, qui ſibi priùs eam donaverat: non eſſe verum; per text. *in leg.* 2. *Cod. ſi adverſus donat.* ita igitur tene.

134 Neque obſtat quod tradit Rol. à Val. *d. conſ.* 15. *num.* 31. quod jus quod habeo ad rem immobilem, cenſetur eo jure, quo res immobilis, juxt. Gloſſ. *in §. fin. in Auth. de non alien. & l. qui actionem, ff. de reg. jur. & l. ſi ad reſolvendam, C. de præd. minor.* & not. Ant. Gom. *de reſtit. in integ. num.* 14. Suar. *alleg.* 20. *num.* 7. Quia in caſu propoſito non poſſumus dicere habere donatarium ante acceptationem jus aliquod ad rem donatam, ſed meram quandam facultatem ad eam acquirendam, prout in expreſſo advertit Eman. Coſt. *in rep. l. qui duos, §. cùm in bello, in verſ. bona vendicaret, num.* 9. *ff. de reb. dubiis*, & latè Vinc. de Franc. *deciſ.* 101. *per tot.* qui omninò eſt videndus. Juvat & deciſ. Anton. de Gamm. 118. *per tot.* Bartol. *in l. unic. num.* 4. *ff. de condict. ex leg.* ubi declarat diſcrimen inter jus & facultatem.

135 Eſt tamen circa prædicta advertendum, quod licèt filius in Cathalonia non obſtantibus d. conſt. poſſit repudiare talem donationem, verùm ſi eſt minor, & in dicta repudiatione fuit læſus, quia fortè utilis erat donatio, poteſt implorare beneficium reſtitutionis in integrum, cùm minor etiam in lucro reſtituatur, *l. ait Prætor, in fin. ff. de minor. cum ſeq. cap. conſtientus*, & ibi Abb. *de reſtit. in integ. l. & ſi ſine, §. reſtitutus, ff. hoc tit.* facit text. *in l.* 1. & 2. *C. ſi min. ab hær. ſe abſtineat*, & not. Sfort. Odd. iſtam concluſionem latè & doctè declarans *in tractatu de reſtit. in integr. part.* 1. *quæſt.* 4. *art.* 8. & 9.

136 Circa prædicta quæro. Petrus in Cathalonia fecit donationem filio cujuſdam abſenti, quodam tamen ejus amico pro eo ſtipulante: num tali caſu poterit dictus filius repudiare dictam donationem ſine patris conſenſu? Dico, quod ſic: nam omiſſa illa quæſtione, an de jure communi extraneus poſſit alteri ſtipulari, & quomodo, de qua plenè tractant Doctores *in l. ſtipulatio iſta, §. alteri, & ſeq. de verb. oblig. & §. alteri, Inſt. de inutil. ſtipul.*

137 De æquitate Canonica, qua in hac patria utimur, eſt certum, ſtipulationem alteri per alterum factam valere, ut notat Gloſſ. *in cap. Quoties cordis oculus, 1. quæſtione ſeptima*, cujus opinionem communem eſſe teſtatur Ang. Aret. *in §. alteri, Inſt. de inutil. ſtipulation.* Alciat. *in cap. cùm contingat, num.* 21. *de jurejur.* Covarr. *in cap. quamvis pactum, parte ſecunda, §.* 4. *num.* 2. *de pact. in* 6. Felin. *in cap. ſi cautio, num.* 27. *de fide inſtrumentorum.* Dictam Gloſſam Canoniſtas ſequi teſtatur Alciat. *in rub. de verb. obligat. num.* 15. & eos referens probat Lud. Gutier. *in repet. l. nemo poteſt, num.* 155. *de legat.* 1. & tradidi ipſe *lib.* 3. *reſol. cap.* 7. *de pact. num.* 337. & *ſeq.*

Et licet aliqui dictam Gloſſ. reprobent, inter quos 138 Alex. *in d. l. ſtipulatio iſta, §. alteri, num.* 9. & alii, quos enumerat Jaſ. ibi *num.* 5. dicens communiter reprobari per text. *in cap. quamquam, de uſur.* Sine dubio tamen eſt vera, quoties verba obligationis ſunt directa ad ſtipulantem, & executiva ad abſentem: ut ſi dicas, Promitto. Quia hoc caſu oritur naturalis obligatio, ut notat Gloſſ. *in dict. §. alteri, verſ. nihil intereſt*, quæ de jure Canonico efficax eſt ad agendum, per text. *in cap.* 1. *de pact.* Secundùm communem intellectum, de quo aliàs dicemus.

Et ita dictas duas opiniones contrarias conciliat Abb. *in dict. cap. ſi cautio, num.* 6. & Fort. Gar. *in leg. Gallus, in princ. num.* 45. *de lib. & poſth.* Covar. *in dict. cap. quamvis pactum, 2. part. §.* 4. *num.* 9. ubi in fin. reſpondet *ad dict. c. quamquam, de uſur. in* 6. Bero. *conſ.* 61. *num.* 13. *vol.* 2. Corn. *conſ.* 50. *num.* 2. *lib.* 1. Gutier. *in rep. l. unica, num.* 34. *C. quan. non petentium part.* Rimin. omninò in iſta materia videndus *conſ.* 525. *per tot. vol.* 3. & noviſſimè Sanch. *de matrimon. lib.* 1. *diſp.* 7. *poſt princ. & num.* 20. & 21. ubi aurea, *num.* 12. ſubdit unum quotidianum in practica, quod illud quod dictum eſt, alterum pro altero poſſe ſtipulari, & ipſis ſtipulantibus non poſſe donationem, vel promiſſionem revocari ante abſentis ratificationem, accipiendum eſſe in contractibus lucrativis: Nam in onerosis correſpectivis, & ſic ultro citroque obligatoriis, non ſat eſt cujuſquam ſtipulatio, ut firmus & irrevocabilis remaneat contractus, ſed neceſſarius eſt abſentis conſenſus, quo mutuò ſe obliget, cum certum ſit ante utriuſque partis obligationem nihil perfectum eſſe, *l. contractus, Cod. de fide inſtrum.* & ſic contrahentem poſſe reſilire à contractu ante conſenſum abſentis: nam aliàs ſequeretur quod contractus claudicaret, *contra l. Iulianus, §. ſi quis à colludente, de act. empt.* claudicaret ſiquidem ſi contrahens adſtrictus eſſet, & abſens eſſet omni obligatione ſolutus, nec ab initio conveniri poſſet, *ut l.* 1. *ff. de reſcind. vend.* & notat Alexand. *conſ.* 40. *in princ. lib.* 5. iſteque conſenſus debet declarari per actus extrinſecos ad effectum, ut conſtet remanere iſtum abſentem obligatum, ut in ſimili not. Pereg. *de fideicom. art* 2. *num.* 63.

Etenim (ut eò unde divertimus, redeamus) licèt 139 quis poſſit alteri ſtipulari, opus eſt ut acquiratur illi cujus nomine ſtipulatur, ut ille qui ſtipulatus eſt, cedat actionem illi cujus nomine eam recepit, & ut ille eam acceptet: ita eleganter hoc explicat Paul. de Caſt. *dict. conſ.* 171. *num.* 2. Covarruv. *lib.* 1. *reſolut. cap.* 14. *num.* 13. *in princ. & in cap. quamvis pactum, part.* 2. *§.* 4. *num.* 9. *ad fin.* Rip. *in l. ex facto, §. ſi quis rogatus, num.* 69. *ff. ad Senat. Conſult. Trebellian.* Rol. à Val. *conſ.* 19. *num.* 22. *in fin. vol.* 1. & Gutier. *allegat.* 3. *per tot.* Alex. *conſ.* 207. *num.* 2. *lib.* 7. & novè Peregrin. *de fideicomm. art.* 51. *num.* 14. loquitur expreſsè de jure Canonico. Berous *conſilio* 61. *volum.* 2. *num.* 13. Et ſic ante dictam ceſſionem, & ratificationem eſt certum filium poſſe ſine patris conſenſu dictam donationem repudiare. Vide latè Anton. Gabr. *de verb. obligat. concluſ. prima.*

Utrum autem de jure Canonico dicta ceſſio ſit ne- 140 ceſſaria, nuper in foro fuit altercatum. Pro hujus rei perfecta declaratione præmitto, quod eſt indubitata ſententia, quod diſpoſitio *leg. ſtipulatio iſta, §. alteri, ff. de verb. obligat. & §. ſi quis alii, Inſtitut. de inutil. ſtipul.* procedit de jure Canonico, quia ut de jure civili regulariter alter alteri ſtipulari non poteſt, nec

alteri

alteri per alterum actio quæri, ut habetur *in prællegat. jur. & in leg. 1. Cod. per quas perſon. nobis acquir.* Sic nec de jure canonico, ut habetur *in cap. quamquam*, qui tent. judicio meo, apertè hoc probat *de uſur. lib. 6.* ubi ita ſenſit Anchar. *ſub num. 3.* & Archidiac. *num. 1. ante fin.* not. Anton. *in proœmio Decret.* Abb. *in cap. ſi cautio, de fide inſt.* Imol. Alex. & Jaſ. multos citans *in dict. § alteri*, Ludov. Roman. *conſ. 441.* ubi *num. 8.* dicit dictum *cap. quamquam*, manifeſtè id probare. Si enim (ait) quilibet ſtipulari potuiſſet ad uſurario ſufficienter caveri uſuras volentibus, fruſtra Papa ibi dixiſſet, aut alii, *& qui eis poſſent acquirere*: & dicit iſtam ſententiam communem Caldas de Pereyr. *de jure emphyt. part. 3. cap. 6. num. 6. ante fin.* novè Mantic. *de tacit. & ambig. convent. lib. 14. tit. 24.* eſt & optima Gloſſ. *in cap. conſtitutis, verb. ſi te uxoris nomine, de procur.* ubi multùm benè Abbas *num. 7.* dicens Gloſſ. *in dict. cap. quoties cordis, verſ. & per te, 1, quæſt. 7.* procedere in caſu de quo loquitur, quoties nempe (ut dictum eſt) verba obligatoria directa ſunt in ſtipulantem, & executiva in abſentem; & eo caſu ideò valet de jure canonico, & non de jure civili, quia licèt de jure civili oriatur naturalis obligatio propter conſenſum utriuſque, promittentis nempe, & ſtipulatoris, *dict. leg. ſtipulatio iſta, §. ſi quis inſulam, de verb. obligat. & leg. 1. ff. de pact.* verùm cum non oriatur civilis obligatio, niſi interſit, quia ſtipulationes ſunt inventæ ob intereſſe ſtipulantis, *dict. §. alteri, & §. alterius, Inſt. de inut. ſtipul.* & de jure civili naturalis obligatio ſit inefficax ad agendum, *leg. juris gentium, §. ſed*
141 *cùm nulla, ff. de pact.* fit ut jure civili talis ſtipulatio non teneat, quæ & de jure civili valeret, dato intereſſe ſtipulatoris, ut jur. præd. & not. Gloſſ. *in leg. hujuſmodi, de legat. 1.* & not. Matien. *lib. 5. nova recop. tit. 16. leg. 2. gloſſ. 5. num 3.*

De jure verò canonico, cum non attendatur in dictis ſtipulationibus intereſſe, ſed tantùm fidei obſervatio, naturalis obligatio, quæ ex dicta ſtipulatione oritur, producit actionem, *cap. 1. de pact. cum ſimil.* & ſic talis ſtipulatio ſuſtinetur & valet, & actio quæritur ſtipulatori ex obligatione naturali, qua ei remanſit promiſſor obligatus, prout & pulchrè explicavit Riminal. *conſ. 525. volum. 3. per tot.* & Roman. *dict. conſ. 441. num 8.* Corn. *conſ. 50. num. 7. lib. 1.* pulchrè Matien. *lib. 5. nova recopilat. titul. 16. lib. 2. gloſſ. 5.* & alii relati per Sanchez *de matrim. lib. 1. diſp. 7. num. 21.*
142 qui omnes reſolvunt obligationem non poſſe quæri abſenti, cum debeat fundari in perſona illius, in qua contractus ſubſiſtentiam percepit, *l. quacumque, ff. de action. & obligat. leg. abſenti, ff. de donat. & leg. 1. C. per quas perſonas, nob. acquirit.* exceptis perſonis privilegiatis, de quib. *in d. leg. quacumque, & in dict. §. ſi quis alii, Inſt. de inutil. ſtipulat. & in dict. §. alteri*, hoc multùm benè tradit Corn. *conſ. 51. num. 7. lib. 1.* ſubdens obligationes regulariter, & quaſi ſemper oriri ex contractu ſeu quaſi, maleficio ſeu quaſi, *ut Inſtit. de obligat. in princ. titul. gen. & leg. 1. ff. de action. & obligat.* non ex ratificatione, quæ eſt actus unius, & non eſt contractus, vel quaſi. Et neque prædicta forma ſtipulationis ſervatur in d. perſonis ſeparatis, ut not. Gloſſ. *in §. alteri, Inſt. de inutil. ſtipul.* & not. Bald. *in l. 1. n. 20. Cod. per quas perſon. nob. acq.*

143 Hoc præſuppoſito pro vero & indubitato, cum ideo de jure canonico talis ſtipulatio valeat, quia ex obligatione naturali, quæ oritur eo caſu, quæſita eſt actio ſtipulanti, eſt certum neceſſariam eſſe ejus ceſſionem, ut utilis actio quæratur ei pro quo eſt facta ſtipulatio. Quia eſt regula certa, quod regulariter quando alteri per alterum acquiritur, non acquiritur via recta, ſed mediante ceſſione: *leg. poſſeſſio. §. final. ff. de acquir. poſſeſſ.* bona Gloſſ. *in §. alteri, Inſtit. de inutil. ſtipulat. & in dict. leg. quacumque*, not. *& in leg. penult. ff. de negot. geſtis*: not. Anchar. *in dict. cap. quamquam, num. 3. in fin. de uſur. lib. 6.* ubi ſubdit, quod ſi qui tenetur cedere, non reperiretur, daretur utilis ſine ceſſione, *per leg. 1. in fin. ff. de inſtit. action. leg. 4. Cod. de action. & obligat. & leg. damni infecti, in fin. ff. de damn. infect.* Roman. *dict. conſ. 441. num. 8.* fusè Roland. *conſ. 19. volum. 2.* ubi dictam ceſſionem requiri affirmat, niſi ſit perſona ex dictis privilegiatis, quæ ſtipulata eſt: ſequitur Peregrin. *de fideicommiſ. art. 51. n. 14.* refert Anton. Gabr. *de verb. obligat. concluſ. 1. num. 53.* multum benè Marcabr. *conſ. 30. num. 187. cum mult. ſequent.* ubi *num. 206.* ſubdit, ſi diceremus non requiri ceſſionem, daremus intelligi acquiſitionem fieri ipſo jure ex legis diſpoſitione: allegat Bald. *in leg. 1. in fin. ff. de his qui ſunt ſui vel alien. jur.* not. & Rub. *conſ. 11. num. 7.* pulchrè Surd. *deciſ. 229. num. 14.* & novè videndus Mantic. *de tacitis & ambig. convent. d. libr. 4. titul. 24.* Alexand. *conſ. 207. num. 2. lib. 7. & conſ. 40. num. 8. lib. 5.* Ubi ſubdit, quod licèt quando alteri per 144
alterum acquiritur, regulariter non acquiratur recta via, ſed mediante ceſſione; verùm id procedit quando agimus de acquirendo actionem, ſecus ſi agamus de acquirendo exceptionem, putà tranſactionis, pacti, vel doli, quia tunc alteri acquiritur ſine ceſſione, *leg. reſcriptum, §. fin. cum leg. ſequent.* & ibi Bart. *num. 3. ff. de pact.* idem Bart. *in leg. ſtipulatio iſta 38. §. ſi ſtipuler, num. 4. de verb. oblig.* & *ibi* additio, pulchrè hoc tradit Bero. *conſ. 61. num. 13. lib. 2.* ubi reſolvit de jure Canonico ex ſtipulatione alteri per alterum facta cum juramento, ubi verba obligatoria concepta ſunt in ſtipulantem, poſſe petere illum pro quo eſt facta ſtipulatio. Secundùm prædicta cenſuit Senatus referente Magnifico Hieronymo Seujuſt, die 2. Decembris 1609. in cauſa Nobilis Hieronymæ de Aragall, contra Jacobum de Aquilar, Peralta, & de Can porells, Notario Joanne Brotons.

Prædicta procedunt regulariter & in procuratore, in 145
actionibus perſonalibus, ut ex non aliter domino, pro quo ſtipulatus eſt, quærantur, niſi facta ceſſione, & acceptatione, *leg. 1. & 2.* cum *ibi* not. per Bald. Salicet. & alios, *Cod. per quas perſon. nobis acquir. leg. ex nominis, Cod. de hered. vel action. vend. leg. 2. §. non ſolum, ff. de hered. vel action. vend.* eſtque per dict. text. communis reſolutio, quod excepta cauſa poſſeſſionis, hoc eſt excepto eo quod poſſedibile eſt, non poteſt via recta per procuratorem nobis acquiri, ſed ceſſione opus eſſe, ut benè declarat Salic. *in leg. 1. & 2. Codice per quas perſon. nob. acquir.* & Bald. *in dict. leg. 1. num. 7.* Caſtrenſ. *conſ. 195. lib. 2.* Decius *conſ. 225.* Ozaſc. *deciſ. 33. n. 2. & 3.* Surd. *conſ. 331. n. 34.* & Dec. *conſ. 229. num. 14.* & Barboſ. *in 3. part. rub. num. 81. ff. ſolut. matrim.*

Hinc iſtam ceſſionem cogi facere tam procuratorem, quàm negotiorum geſtorem, not. *in dict. leg. poſſeſſio, §. fin. ff. de acquir. poſſ.* not. Gloſſ. *in §. alteri, verb. ut ſupra dictum eſt, in fin. Inſtit. de inutil. ſtipulat. gloſſ. 1. in leg. hujuſmodi*, [illegible] id not. Angel. *de legat. 1. leg. pen. cum ibi not. ff. de negot. geſt.* & not. relati per Anton. Gabr. *de verb. oblig. concluſ. 1.*

Quid tamen erit, ſi illæ perſonæ eſſent ſtipulatæ, 146
ex quarum ſtipulatione acquiritur etiam ignoranti, cujuſmodi ſunt quæ traduntur per Gloſſ. *in §. ſi quis alii, Inſtit. de inut. ſtipul. & in leg. ſtipulatus ita, §. ſi ſtipuler, ff. de verbor. obligat.* vel etiam notarius ſtipulatus fuiſſet nomine filii abſentis; quia tunc jus, & actio acquiſita eſſet dicto filio, licèt abſenti, & ignoranti: ut egregiè tradit multa allegans Rol. à Val. *dict. conſ. 19. per tot. volum. 1.* Marcabr. *conſ. 10. num. 10. cum ſeqq.* & tradidimus & nos *lib. 1. reſol. cap. 8. de donat. num. 26. & 27.* Idem cenſeo, quia cùm prædictis caſibus non acquiratur alicui perfectè, & irrevocabiliter, ſed tantùm revocabiliter, ut not. Doctor. *in locis præallegat.* Addo Peregrin. *de fideicom. art. 51. num. 14.* ubi dicit

hoc

hoc intereſſe inter ſtipulationem privati, & notarij,
quod ex ſtipulatione privati nomine abſentis non
quæritur actio, niſi præceſſerit ceſſio vltra ratihabitio-
nem. Ex ſtipulatione autem notarij, ſecuta ratificatio-
ne, ſtatim quæritur actio ſine ceſſione, & Cagnol. *in
l. invito, num. 18. & 19. ff. de reg. jur.* Eſt certum, fi-
lium per dictam repudiationem ad nihil ſe obligare,
quod ſaltem veniat ad diminutionem ſui patrimonij,
ut in terminis per plura fundamenta notat Decian.
*conſ. 160. quæritur breviter, per tot. 3. par. cap. 7. n. 262.
& ſeq.*

Et idem dico, ubi donans donationem juraſſet, quia
licèt tunc ex illo juramento jus, & actio filio abſenti,
cui juratum eſt, ſit quæſita, ut plenè tradidi *ſupr. lib. 1.
reſol. cap. 8. de don. num. 23.* ubi multos citavi, quibus
adde Joan. Gutier. *in rep. cap. quamuis pactum, n. 53.
& 55. de pact. in 6.* tamen dicta acquiſitio intelligitur
facta revocabiliter, ut in ſtipulatione notarij, ut ex mul-
tis tradit Rol. *d. conſ. 59. à num. 29. vſque ad num. 33.* &
pulchrè Marc. Ant. *inter conſil. crim. diver. conſ. 94. n. 5.
vol. 2.* Cagn. *d. l. invito, n. 18. & 19.* ubi pulchrè hoc de-
clarat, & Dec. *dict. conſ. 260.* Hocque intellige ex parte
donatarij, ſecus ex parte donatoris, ut explicat Cagnol.
d. l. invito, ita Ruin. *conſ. 119. n. 8. lib. 1. & conſ. 47. n. 4.
lib. 5.* Tiraq. *de iure conſt. 3. part. limit. 3. n. 64. & ſeq.*
Marcabrun. *conſ. 19. n. 10.* alios cito ipſe *lib. 3. reſol. c. 7.
de pact. n. 263. & ſeq.*

147 Qværo XXVI. An d. conſt. quæ de filiis lo-
quuntur, habeant locum in filiabus? Videtur dicendum
quod non, quia cum d. conſt. corrigant jus commune,
debet fieri interpretatio ut illud corrigant quanto mi-
nus fieri poſſit, *c. dilectus, de conſuet. l. 2. C. de noxal. cum
ſimil.* & ſic non debet fieri extenſio ad filias. Et propter
dictam rationem in terminis d. conſt. viſus eſt ſenſiſſe
Fulgoſ. *conſ. 70. ex facto, n. 3. ad fin.* faciunt quæ latè tra-
dit Bartol. *in l. Cæſar, num. 19. & 26. ff. de public. &
vectigal.*

148 Accedit, quia in ſtatutis contra jus commune, maſ-
culinum *filius*, vel *filij*, non verificatur in filiabus, vel
filia, juxta not. per Domin. *in cap. grandi, de elect. in 6.*
dicentem ſtatutum excludens matrem à ſucceſſione
filij, non excludere à ſucceſſione filiæ. Sequitur Dec.
in l. fœmina, n. 115. ff. de reg. jur. faciunt not. per Corn.
conſ. 11. lib. 1. Quod ſtatutum excludens matrem pro-
pter agnatos, non excludit propter agnatas. Et quod
tradit Bart. *conſ. 229.* cauetur ſtatuto, Quod in ſtatutis
appellatione fratris non continetur ſoror. Faciunt &
quæ ipſe tradidi *ſupr. lib. 1. reſolut. cap. 24. de filiis,
qui mat. cont. ſine conſen. paren. num. 8. & 9.* Iſtam eſſe
magis communem ſententiam, per plura quæ cumu-
lat, affirmat Joan. Bologn. *conſ. 9. à num. 33. vſque ad
num. 94.*

149 Contrarium verius cenſeo à majoritate rationis d.
conſt. nam ut ſæpè dictum eſt, dictus conſenſus in di-
ctis filiorum obligationibus deſideratur, ut fragilitati,
& indemnitati minorum, & filiorumfam. etiam maio-
rum conſulatur: & ne per aliquos circumſcribi valeant.
Et ſic multò magis dicendum eſt, ea habere locum
in filiabus, cum fœminæ infirmioris ſint conſilij, quàm
maſculi, *l. 1. C. quan. mul. tut. offi. fung. poſſ.* Alioqui ſe-
queretur abſurdum, quod per dict. conſtit. conſuleretur
imbecillitati filiorum, & omitterentur filiæ ſine proui-
ſione, quæ regulariter filiis ſunt imbecilliores. Et ſic
ne iſtud abſurdum ſequatur, dicendum eſt filias com-
prehendi etiam in ſuprà allegatis conſtitutionibus.

150 Cum ratione abſurditatis vitandæ ſtatuta omnia reci-
piant interpretationem etiam extenſiuam, *leg. quæſi-
tum, ff. de teſtib. leg. aliud, §. abſurdum, ff. de reg. jur.* not.
Bart. *in ſuis quæſt. q. 2. num. 11. & in leg. omnes populi,
n. 49. in fin. ff. de iuſt. & jur.* Cravet. *conſ. 155. num. 7.* &
ita ſenſiſſe viſus eſt Joan. Bolog. *dict. conſ. 9. n. 93.* &
facit Regiæ Audientiæ deciſio ad relationem nobilis
Ludovici à Peguera, Regij Senatoris ampliſſimi, in
cauſa pupilli Maſdouellas, contra Dominam Caſtel-
lanam de Petamola, die 20. Iunij, anno 1591. ubi fuit 151
declaratum, *conſtit. 2. tit. diſſolt lo matrimon.* locum ha-
bere non ſolùm ubi concurrunt filij primi matrimo-
nij ſuæ matris hæredes, & eorum noverca, vel ejus fi-
lij, & hæredes, de quo caſu expreſsè d. conſt. 2. loqui-
tur: ſed etiam ubi nec adeſſet nouerca, nec ejus filiis
ſed hæres extraneus à patre inſtitutus, idque à maiori-
tate rationis.

Quæ ſententia poſtea referente inſigni præcepto-
re Domino Antonio Oliba, anno elapſo confirmata
fuit.

Circa d. conſt. Qværo XXVII. filius quidam 152
fecit quendam contractum ſuper quadam re, ubi eius
pater certum ius habebat: pater præſtitit conſenſum
in dicto contractu, num ſibi præiudicavit per præſta-
tionem conſenſus?

Videtur dicendum, quod non. Quia talis conſenſus
requirebatur ex diſpoſitione dictarum conſt. & ſic cum
pater neceſſariò illum præſtare teneretur, in nihilo ſibi
præiudicavit, *argum. leg. cum quadam, C. de adminiſt.
tutor.*

Per quem text. ita in propinquo conſentiente ex 153
forma ſtatuti, tradit Bald. *conſ. 102. punctus, col. 1. circ.
med. lib. 2.* Paul. de Caſt. *conſ. 250. omnis difficultas, vol. 1.
& conſ. 424. Quia ſcio, n. 2. eod. lib.* ubi quod guberna-
tor civitatis interponens decretum in tranſactione ip-
ſius civitatis, non præiudicat iuri ſuo quod habebat in
bonis contentis in tranſactione, quia tale decretum
interpoſitum ſit ex neceſſitate officij.

Pro quo facit quod tradit Corn. *conſ. 208. lib. 4.* ubi 154
voluit quod Notarius conficiens inſtrumentum ſu-
per re in qua ius habet, non præiudicat iuri ſuo. Et
quod tradit Felin. *in c. quamuis, n. 6. de ſent. & re iud.*
ubi dicit, quod ſi quis cauſam ad ſe ſpectantem videat
inter alios agitari, & hoc ipſe ſciat, quia iudex eſt illius
cauſæ, in nihilo ſibi præiudicat eam diffiniendo, cùm
neceſſitate officij illam diffinire teneatur: quamuis
cautelam eſſe aſſerit, ut iudex proteſtetur; ſubdens ſe-
cus eſſe in Advocato, & procuratore, quia eorum
officium eſt voluntarium.

Veritas tamen eſt in contrarium. Nam licèt pater 155
teneatur præſtare conſenſum ſuum in contractibus fi-
liorum, ut teneant, iuxta diſpoſitionem d. conſt. ve-
rùm non cogitur præſtare ſuum conſenſum in contra-
ctibus, qui in eius præiudicium ſint facti per filium.
Et ſi conſentit, quia voluntariè id facit, ſibi præiudi-
cat: ita probatur *in l. fin. de inoff. teſtam.* ubi ſi filius
exhæredatus advocaverit, ſeu patrocinium præſtiterit
pro legatario, cenſetur approbare teſtamentum, nec
poteſt illud impugnare.

Ad idem eſt tex. *in cap. ex litteris,* iunct. Gloſſ. *ext.* 156
de tranſact. ubi ſi quis ſcienter patrocinatur petenti rem
propriam ipſius Advocati, ſibi præiudicat, not. Paul.
de Caſt. *conſ. 314. omiſſ. primo, & ſecundo dubio, ad
fin. vol. 2.* Et ſic licèt officium Advocati ſit publicum,
& cogatur Advocatus alterius cauſam agere, *leg. pro-
videndum, C. de poſtulan.* non tamen cogitur poſtula-
re pro alio contra ſeipſum.

Quod ſententiam latam contra illum, quem quis ut
Advocatus ſeu Procurator defendit, non poſſit impedi-
re Advocatus ſeu Procurator pro iure proprio, ſi illud
tempore Advocationis non ignoravit, not. Anchar.
conſ. 33. ubi vide.

Pro his facit text. *in leg. ex ſententia, ff. de teſt. tut.* 157
& leg. unic. §. ff. ad leg. Corn. de falſis. ubi ſi notarius ad-
ſcripſerit ſe in tutorem teſtamento, conſenſiſſe videtur:
facit etiam pro his optima Gloſſ. *in cap. ex litteris, in
verſ. non inficiaretur, de tranſact.* ubi quod præſtans
auctoritatem in aliquo actu, ſibi præiudicat.

Et ſic licèt in Cathalonia pater teneatur præſtare 158
conſenſum

conſenſum in contractibus filiorum per d.conſt. non tamen indiſtinctè præſtare cogitur: imò ſi viderit talem contractum filio nociuum, non debet conſentire, aliàs à paterno officio deviaret. Et ſic ſicut in contractu filio damnoſo non cogitur ſuum conſenſum præſtare, ſic nec in contractu ſibi præjudiciali, ut etiam tradem⁹ *infr.c.14. de procur.q.5.n.28. & ſeq.* de procuratore qui nomine domini ſuper re ſua ſcienter contrahit.

159 Deducta autem in contrarium procederent, ubi quis ex neceſſitate ſtatuti indiſtinctè tenetur præſtare talem conſenſum.

Quia cùm tunc nihil ei imputari poſſet, ſibi per dictum conſenſum non præjudicaret, *dict. leg. cum quadam*, cum ibi not. *C. de admin.tutor.§. ſi tutor, Inſtit. de inoff.teſtam.* ubi id not. Angel. Aret. Vigl. & Minſinger. & ita in expreſſo iſta not. Crauet. *in quaſt. de indemnit. mul.* quæ eſt poſita poſt tract. *de antiquit. temp. num.38. in fin.* & Cabal. *in tractat. de tutor. num.175.*

160 QVÆRO XXVIII. De quæſtione de qua controuerti vidi. An filiusfam.major in Cathalonia poſſit eſſe tutor? Quod de jure communi filiusfam. poſſit eſſe tutor, eſt text. expreſſus *in §.1. Inſtit. qui teſtam. tutor. da. poſſ.*

161 In Cathalonia contrarium videtur dicendum. Quia cùm ipſe pro ſe non ſit ſufficiens ad contrahendum, & ſe obligandum abſque patris conſenſu, minùs poterit pro alio, *l.fin. C.de legit. tut.*

162 Contrarium in terminis determinat Alexand. *in leg.more,num.51.ff.de acquir.hær.* dicendo non debuiſſe dari tutorem, ſed quod ubi datus eſt, datio tenet. Et ita tenet, ut corrigatur jus commune, quanto minus fieri poſſit, *jur.vulg.* Iuuant quæ tradidi *ſup.num.71.* & licèt videatur ad id patris conſenſum requiri, quod tutor remaneat obligatus de reddenda ratione tutelæ, & ad alia de quibus *in leg. legitimos, ff. de legit. tutor.* contrarium tene: tum quia dicta obligatio venit ex quadam conſequentia, quod ut dictum eſt, non attenditur, & ſic multa ſunt prohibita directè, quæ per conſequentiam ſunt permiſſa, *leg.In pretor, ff. de ſtat.hom.* tum quia cùm officium tutoris ſit publicum, & neceſſarium, in eo de patria poteſtate non curatur: cùm in his quæ ſunt publici juris, filiusfam. reputetur paterfam. *leg. filiusfam.ff.de his qui ſunt ſui, vel alien. iur.* & ita in terminis poſt Angel. per præd.cta, & alia ab eo allegata, tenet Roder. Suar. *in leg. de materia, tit. de las deudas, numero decimoſeptimo, ad finem*: & iſta eſt veritas.

163 QVÆRO XXIX. Quidam filius vendidit abſque paterno conſenſu quendam fundum Petro pretio octuaginta librarum, qua pecunia emit par mularum: dictus filius mortuo patre qui paulò pòſt deceſſit, egit aduerſus Petrum ad recuperationem fundi, allegando nullitatem venditionis ex defectu conſenſus paterni. Petrus oppoſuit, quod reſtitueret ei dictas mulas, quas ex pretio dicti fundi emerat, nolens aliter fundum reſtituere. Conſului juſtitiam fouere Petrum, cùm dictus filius dictas mulas adhuc penes ſe habetet, aliàs ſecus, niſi ex eis factus eſſet locupletior.

164 Nam licet filius poſſit dicere contractum nullum, tamen ſi quid ex contractu accepit, tenetur reſtituere, quatenus ex eo eſt factus locupletior, ne cum jactura aliena locupletetur, contra diſpoſitionem *leg. jure naturæ ff.de reg.juris, & cap.locupletari, de reg. iur. in 6. num...* in ſimili Anton.Gom. *tom.2.reſol.c.6. de mutuo, num.2.*

165 Et ſic videmus quod pupillus recuperans rem vendit. m ſine tutoris auctoritate, tenetur reſtituere pretium, quatenus ex eo eſt factus locupletior, *l.fin. C. de uſucap.pro empt.* text.opt.*in l.prædiorum, & l.ſi prædium, C.de præd. min.*

Dicitur autem quis locupletior ex aliqua pecunia factus, ſi habeat pecuniam ſaluam, vel aliquid ex ea emptum, vel ſi emerit res ſibi neceſſarias, licèt modò non extent: ita Gloſſ.*in leg.fin.C.de uſucap.pro em.t.&* *ibi Doct.not.& in leg. verum, §.ſciendum, ff. de min. & in leg. pupillo, ff. de ſolut.* & Iuuc.à Coſ. Fur. *§.1.n.41. Inſt. quib. mod. re cont. oblig.* onus autem probandi filium eſſe factum locupletiorem, eſt extra controuerſiam incumbere filij aduerſario, cum ſit fundamentum ſuæ intentionis, *leg.1.C.de prob.* & not.in ſimili Purpur. poſt Socin. *conſ.304.n.14.* & hoc attento, contractus eſt nullus, ut in terminis not. Bart. & alij *in leg. prædiorum, C.de præd.min.* & Nat. *conſ.631. num.7.* & declarabimus *infr.num.150.* 166

QVÆRO XXX. An d.conſt. habeant locum in filio qui deſponſatus eſt per verba de præſenti? Cenſeo quod ſic. Siquidem d.conſt. requirunt, ut filius abſque patris conſenſu poſſit contrahere, & actus obligatorios facere, ut habeat, vel quod habuerit vxorem. Et cùm jura municipalia ſint propriè intelligenda, ut tradit Dyn.*in l. §.1.ff.de ver.ſign.* Signor.de Homod.*conſ.144. num 2.* Franc.Becc.*conſ.76.n.9.* ubi dicit, ſtatutum dici legem municipalem, & quod dicitur de vno, dici quoque de alio. 167

Eſt proculdubio dicendum, d.ct. conſtitutiones habere etiam locum in dicto caſu, cùm non poſſit dici filium habuiſſe, nec habere vxorem: cum ſponſa, licèt per verba de præſenti, non poſſit propriè dici vxor. 168

Vxor ſiquidem dicitur poſt nuptialem benedictionem, & ſolemnitatem, & ſeu carnis copulam: antea verò dicitur ſponſa, *cap.ex publico, de conuerſ. conjuga.* Vbi Abb. dicit, quod appellatio viri, & vxoris intelligitur de his qui matrimonium conſummauerunt, non autem de his qui ſolum contraxerunt per verba de præſenti. 169

Unde ſtante ſtatuto, quod filia maritata non ſuccedat patri, ſed debeat eſſe ſua dote contenta, ſponſam etiam per verba de præſenti per tale ſtatutum non cenſeri excluſam, tradit But. & Anchar. *in cap.1. de conſtitut.* & Felinus *in cap. tertio loco, num. 2. de præſumpt.*

Idem affirmat Signor. de Homod. *dict. conſ.144. in quæſtione qua vertitur, num.1.* dicens jura tractantia de viro, & vxore, propriè locum non habere in ſponſo, & ſponſa. Sequitur Dec. *conſ. 540.* Quæritur in effectu, *num.6. & 7.* cum eis eſt Mariſl. *ſing.106* Ioan. Lup. *in rub.de don.int.vir.& vx.§.68.* Anchar. *conſ.21.num.13. & 14.* Hinc dicit Couar.*in tit. de ſponſ.in 2. par.cap.1. §.unic.* matrimonium ante carnis copulam eſſe perfectum quoad vinculum, & ſanctitatem ſacramenti, ſecus quoad ſignificationem. 170

Hinc etiam dicit Ioan. Cor. poſt Bald.& alios quos allegat, *in leg.qui liberos, num.10.ff.de ritu nupt.* communem eſſe ſententiam, ſtatutum dictaos, ut præmortua vxore, vir lucretur dotem, non habere locum in ſponſa etiam per verba de præſenti, quæ propriè vxor non eſt.

Ad prædicta confert quod in ſtatutis attenditur communis vſus loquendi regionis, ubi viget ſtatutum, ut tradita per Bart.*in leg.1.ff.de ſuis & legit.hæred.* Ubi etiam concludit communem vſum loquendi præferri propriæ ſignificationi verborum, per *leg. liberorum, §.& quod Caſſius, de leg.3.* ubi etiam dicit, quod verbum dubium debet intelligi ſecundùm communem vſum loquendi: not. Felin. *in proœmio decret. num.6.* Matheſ. *not.95.* Lodouic. Roman. *ſingul.422.* pulchrè Thom. Triviſ. *deciſ. ciuil. 40. numero 8.* & Maſcard. *de probat. concluſ. 1124. numero 18.* ubi *num. 21. & 22.* ampliat, *& numero 23. & 24.* utiliter limitat: ibi vide. 171

Et ſic cum ſecundum vſum communem loquendi hujus 172

hujus Principatus, ante conſummatum matrimonium appelletur ſponſa, poſt verò conſummationem matrimonij uxor: eſt certum in dict. conſt. appellatione uxoris (ſive mulieris) non intelligi ſponſam, etiam per verba de præſenti, quam vulgus (*deſpoſada*) appellare ſolet. Et propter prædictam rationem ita in noſtris terminis not. Suar. *in leg.9. titul. de los pleytos, num.9.*

173 Hoc in expreſſu tradunt Anchar. *dict. conſ.12. numero 13.* Abb. *in cap. ſi inter, de ſponſ.* Dec. *conſ.540. num.12.* ubi dicit dictum communem uſum loquendi non indigere probatione; ſed ſatis eſſe allegare: laudat tamen Advocatum qui ad cautelam de dicto communi uſu loquendi articulat. Et quod neceſſariò allegans commumem uſum loquendi, debeat eum probare, ex multis tradit Maſcard. *de prob. concl.329. n.2.* ubi tradit formam eum probandi. Neque obſtat, quod ſponſa per verba de præſenti veniat ſaltem ſub larga uxoris ſignificatione, ut dictum eſt; quia hic agitur de odio. Et in ſpecie quod ubi agitur de odio viri, aut uxoris, appellatione uxoris non veniat ſponſa per verba de præſenti, ex multis copioſè reſoluit Franc. de Cal. *in rep. leg. ſi curatorem habens, in deſin. reſt. verſ. laſit, n.127. & 128. Cod. de reſtit. in integ. minor.* unde cum hoc caſu agatur de obligando marito, & ſic de ejus odio, eſt certum appellatione uxoris non contineri ſponſam per verba de præſenti. Iſtam etiam ſententiam probat Boër. *deciſ.22. num.38.* ubi ſubdit ſponſam de præſenti non lucrari donationem propter nuptias, niſi in domum viri traducta eſſet, vel alibi cum eâ cubuiſſet, not. Marſil. *ſing.106.* & Vinc. de Franc. *deciſ.503 num.23. part.3.*

174 Cenſui tamen quod ſi ſponſa per verba de præſenti in domum filij traducta eſſet, ut cum eo conjungeretur, quod tali caſu in ejus contractibus paternus conſenſus non deſideraretur, quòd tunc matrimonium habeatur pro conſummato, per id quod not. Joan. Lup. *in rub. de don. int. vir. & ux. §.69. cir. princ.* Salic. *in leg. cum te, C. de don. propter nupt.* Felin. *in rub. de ſponſ. num.3. & in cap. tertio loco, de præſumpt.* Marſil. *ſing.106. num.4.* Corſet. *ſing.8.* Alexand. *conſ.129. ſuper primo dubio, lib.7.* Dec. *conſ.540.* & quod ex communi Doct. ſententia tradit Homod. *conſ.144. in fin.* & tradit in terminis Suar. *in l.9. tit. de los pleytos, n.19. verſ.* unum tamen. Adde ea quæ ipſe trado *lib.3. reſol. cap.11. de ſponſ. & matr. quæſt.5.*

175 Qværo XXXI. An d. conſt. habeat locum, ſi quis contrahat cum filio, quem patremfam. cenſebat, & talis publicè opinabatur, & ut talis publicè agebat, & contrahebat? Cenſeo quod non, & quod iſte error communis illum excuſet. Quia ut dicit Seraphin. *de privil. iuram. privil.83. num.54.* dolus aut culpa imputari non poteſt ei qui contrahit cum minore, circumſcriptis etiam ſolemnitatibus à ſtatuto requiſitis, ſi alij ſic paſſim publicè faciunt: allegat Cravet. *conſ.6. numero 78.* not. hoc in terminis Grat. *conſ.46. num.17. & 18 vol.1.* Piot. *in tract. de in litem iuran. §.7. n.17.* adducens ad id opt. text. *in leg. ſi quis patremfam. ff. ad Macedon.* & gloſſ. *in leg. qui cum alio, verſ. cius, ff. de reg. iur.* & ante eos Paul. de Caſt. *in leg. eſt receptum, num.5. ff. de iuriſdict. omn. iud.* & not. in ſimili Ant. Gom. *tom.2. var. reſolut. cap.6. de mutuo, n.2. verſ.3. limit.* Maſcard. *de probat. concluſ.648. num.27. vol.2.* & ita ſenſiſſe viſus eſt Senatus, referente egregio Doctore Jacobo Pineda Regin Senatore præſtantiſſimo, die 17. Junij 1597. in cauſa fratrum Taxidors lintheariorum præſentis civitatis, contra Joſephum Maduger mercatorem d. civitatis.

176 Qværo XXXII. An filij qui habent peculium Caſtrenſe, vel quaſi, poſſint actus obligatorios facere abſque conſenſu paterno? Dico quod ſic, uſque ad quantitatem dicti peculij: quia in eo filius reputatur paterfam. & plenum jus habet, *leg.1. §. fin. & leg.2. ff. ad Macedon. leg.2. & 3. Cod. de caſt. pec. lib.12.* & ita per prædicta in ſimili ſtatuto tenet Didac. Perez *in l.1. tit.8. lib.3. ordin. col.1032.* quem refert & ſequitur Joan. Gutier. *in Auth. ſacramenta puberum, à n.49. uſque ad num.53. Cod. ſi adverſ. vend.* juvat quod tradit Rod. Suar. *in leg.13. tit. de las dendas, num.11.* & Corraſ. *lib.2. Miſcel. cap.4. num.3.* Felic. de Solis *de cenſib. lib.2. c.2. n.20. in fin.* Quæ ſententia mihi valdè placet, quòd non ſit veriſimile filium, qui fuit diligens in acquirendo peculium Caſtrenſe, ſeu quaſi, fore ut illud vanis hominum illecebris, aut falſis perſuaſionibus perdat atque dilapidet.

Qværo XXXIII. Quidam debebat centum 177
Petro, Petrus dicta centum legavit cuidam filiofam, ita ut in eis ejus pater uſumfructum non haberet: iſte debitor ſoluit dicta centum dicto filiofam. qui ei abſque patris conſenſu quietationem de dictis centum fecit: quæſitum fuit an dicta quietatio fuerit valida? Videbatur dicendum quod non, per id quod tradidi ſuprà, *quæſt.14 num.123.*

Contrarium eſt verius. Quia iſte debitor ſoluit di- 178
cto filiofam. quod ei debebat, & ſic dictus filiusfam. de neceſſitate cogebatur ad quietandum, *leg. diſſolutæ, C. de condict. ex lege, l. ſicut datam, C. de lib. cauſ. leg. ne cenſu, C. de diſcuſſ. lib.10. leg. plures, C. de fide inſtr.* & iſtam ſententiam fuit ſecutus Senatus Regni Aragonum, auctore Mar. Montet. *deciſ.1. num.13.* & vide omninò *num.58. uſque ad num.65. & ſeq.* & ſic cùm dicta quietatio ſit facta per filium ex neceſſitate, non includitur iſte caſus ſub d. conſtit.

Quia regula eſt quod actus factus ex neceſſitate, non 179
comprehenditur ſub lege prohibente actum fieri, *l.1. ff. de exec. tut. l. ut gradatim 1. ff. de muner. & honor. c. ſi quis propter neceſſitatem, extr. de fur. c. quod non eſt licitum, de reg. iur. in 6.* & ita per prædicta in ſimili conſuluit Ant. Cioff. *conſ.37. vol.1.* Ludou. Rom. *conſ.394.* Præſuppoſito quod viva voce, *per tot.* Aymon. Cravet. *conſ.215.* Patre dedit, & Jaſ. *in leg. ſi unus, §. pactus, num.29. ff. de pact.* facit text. opt. ad propoſitum *in l.1. C. quan. decr. opus non eſt.* Ubi tutor abſque judicis decreto poteſt retrovendere, ubi id faceret vigore contractus præambuli à defuncto facti.

Confert ad prædicta, quod tradunt Alex. Soc. 180
Dec. & communiter Modern. *in leg. ſi tibi pecuniam, ff. ſi cert. pet.* quod contrahens ex neceſſitate præcedentis obligationis, non dicitur propriè contrahere: tradit Pinel. *in l.1. 3. part. num.51. C. de bon. mat.* pro quo eſt optimus tex. *in d. l.1. C. quan. decr. opus non eſt.*

Et quod tradit Paul. de Caſt. *conſ.183. in cauſa quæ* 181
vertitur, lib.1. num.2. quod ſtatutum quod quis non poſſit ſe obligare ſine certa ſolemnitate, intelligitur de nova obligatione, & voluntaria, non de ea quæ fit ſuper veteri. Juvant etiam quæ ad propoſitum tradit Franc. de Cald. *in l. ſi curatorem habens, in verſ. tex. cum non abſimilis, à num.35. uſque ad num.38. C. de in integ. reſt. min. fol.1065.*

Qværo XXXIV. Quidam filius vendidit quem- 182
dam equum cuidam ruſtico pretio quinquaginta aureorum: mortuus eſt equus intra tres dies, ruſticus intellexit dictum filium non potuiſſe alienare dictum equum abſque patris conſenſu; & ſic cenſuit dominium dicti equi non fuiſſe in eum tranſlatum; ob idque periiſſe dicto filio, ut domino equi, *jux. l. pignus, C. de pign. act.* & ſic recuſabat ſolvere partem pretij de quo ei erat habita fides. Quæſitum fuit, quid juris?

Reſpondi equum periiſſe emptori, & non dicto fi- 183
lio venditori. Nam cùm ſit factum favore dicti venditoris, ut dominium in emptorem non ſit tranſlatum, ſi res periit in poſſe emptoris, ei perit, & non venditori, ne ſequatur abſurdum, quod inductum in favorem retorqueatur in odium: ita Bart. Alexand.

Jaſ. & communiter Doct. poſt Gloſſ. *in leg. non omnis*, §. *ſi pupillus*, per illum text. *ff. ſi cert. pet.* ubi Socin. *in fine* aſſerit, *regulam d. leg. pignus*, quod periculum pertinet ad dominum rei, limitari quando dominium non eſt tranſlatum à tradente ejus fauore. Idem tradit Tiraq. *de leg. connub. gloſſ. 6. n. 267.* Pariſ. ad Bart. *in l. more, ff. de acq. her. in fin. addit.*

Et licèt Dec. *in dict.* §. *ſi pupillus*, cenſeat contrarium; ne tamen recedas à priori opinione, quæ vera eſt, & communis.

184 Dixi tamen quod cùm dictus equus eſſet mortuus intra triduum, quod periret venditori: quia præſumebatur mortuus ex morbo, quem tempore venditionis habebat, ut not. Imol. & Alex. *in leg. ſi quis cum aliter, ff. de verb. oblig.* idem Alex. & Bart. *in leg. ſi quis in rixa, ff. ad leg. Corn. de Sicar.* Rip. *in tract. de peſte, ver. medicorum auxilio, num.* 141. Trigoſ. *ſing.* 110. Boër. *decif.* 323. *n.* 12. & Ioſeph. Ludou. *decif. Peruſ.* 118. *quæ eſt fin. part.* 2.

185 Et cùm Joan. And. *ad Specul. tit. de empt. & vend. in add. incip.* de illo qui vendidit bouem, *quæ eſt ſuper v.* 44. requiri velle videatur, ut appareat aliqua cauſa ex qua præſumatur animal morboſum apud venditorem, vtpote quod repertum fuerit habere iecur putridum, vel quid ſimile: quod etiam velle videtur Trigoſ. *dict. ſing.* 110 Præd cti autem Doct. videantur velle contrarium, ut abſque aliquo ſigno, ſed ſolùm eo quòd animal moriatur intra triduum à tempore venditionis, præſumatur mortuum ex morbo quem ante venditionem habebat, & ſic debeat condemnari venditor ad reſtitutionem pretij, niſi ipſe probet animal fuiſſe mortuum ex cauſa intra dictum triduum orta, ut quia intra illos tres dies cõmediſſet herbas venenoſas, vel plus juſto fuiſſet fatigatum, vel quid ſimile, ut etiam in terminis cenſuit Ioſeph Ludov. *dict. decif. Peruſ.* 228. *quæ eſt fin. part.* 2. Iuxta opinionem Joan. And. conſolui, quæ mihi verior videtur.

186 Nam ſi non apparent aliqua ſigna morbi præcedentis, non video ego quamobrem magis affirmare debeamus animal mortuum fuiſſe ex morbo præcedenti, quàm ex morbo qui tunc temporis ex improviſo dictum animal corripuit, provt & in hominibus videmus hodie ſanos eſſe, & cras repentino quodam morbo corripi, & occidi. Et ita in terminis cenſuit Borgn. *decif.* 7. *n.* 21. *part.* 2. dicens ex Decio, & Steph. Bor. qui non eſt infectus, non præſumi infirmum, ſed ſanum, & ex ſuperveniente infirmitate mortuum: & ſic dictum equum ſtatim aperiri feci, & morboſus ab expertis fuit judicatus. Quo facto partes inter ſe concordarunt.

187 Per prædicta etiam in caſu quotidiano conſului, quod cùm ſit conſuetudo ferè in omnibus curiis ordinariorum Principatus Cathaloniæ, ut res mobiles debitorum venditæ in curiæ diſtrictu poſſint retrahi à debitore intra decennium poſt venditionem earum: quod ſi intra dictos decem dies pereant, peribunt emptori illarum rerum, cui traditæ fuerunt, & non debitori, cum ejus fauore ſit introductum, ut poſſit recuperare. Et ſic cùm in facti contingentia quidam bos ſic emptus fuiſſet, & intra dictos decem dies occidiſſet, conſului ipſum occidiſſe damno emptoris, in cuius poſſe erat, & non illius cuius antea erat bus. Et ita poſtea pronunciatum fuit. Quamuis hic caſus non ſit exceptio à regula, cùm emptor rei venditæ curiæ auctoritate ſit rei emptæ dominus, etiam intra tempus intra quod poteſt retrahi ab eo, qui antea eius erat Dominus, *argument. leg.* 2. *ff. de in diem addict.* Et ſic nil mirum ſi ei, ut ejus domino, res per eum empta pereat.

Sic videmus in eo qui emit cum pacto de retrovendendo; nam licèt ſit obligatus retrovendere quoties venditor velit, interim tamen ipſe eſt dictæ rei dominus: & ſic ſi quod damnum in ea, non ex rei natura, ſed fortuitò contingat, id dicto emptori, ut eius domino cedit, ut tradit Cabal. *decif.* 16. *n.* 48. *part.* 2. & pulchrè Nat. *conſ.* 601. *volum.* 4. qui iſtam quæſtionem reſoluens, multas alias quotidianas explicat: eum vide.

188 Qværo XXXV. An dictæ conſtit. habeant locum vbi ambo contrahentes eſſent filij, & ſine parentum conſenſu contraxiſſent? Videtur dicendum, quod non; quia privilegiatus contra pariter privilegiatum non gaudet privilegio *leg. verum*, §. *fin. ff. de minor.* conducit quod tradidi infra, *n.* 239. *cum trib. ſeq.* & etiam idem contrarium tenet Laderch. *conſ.* 66. ubi dicit, ſtatutum quod minor non poſſit ſe obligare, intelligi niſi cum alio minore contrahat.

189 Contrarium verius opinor; nam licèt ſint ambo æquè privilegiati, præfertur qui de damno vitando certat, ut ex mente multorum, & Regij Senatus tradidi infra, *num.* 241. facit quod in terminis tradit Cabal. *in tract. de tutor. num.* 169. quod minor poteſt agere contra alium minorem emptorem, ad reuocandum rem alienatam ſine debitis ſolemnitatibus: not. Old. *de reſtit. in integr. part.* 1. *quæſtione* 8. *articulo* 4. & *ſequent.*

290 Circa præd.ctas conſtit. liber advertere, eas non habere locum in obligatione deſcendenti ex delicto, vel quaſi, idque ne delicta remaneant impunita, *leg.* 1. *C. ad leg. Cor. de Sicar.* not. in terminis Suar. *in leg.* 13. *tit. de las deudas*, *n.* 16. *multos citans.* Sic videmus prohibitionem legis factam minori, & prodigo, non extendi ad delictum, ſeu quaſi, ut not. Gloſſ. & Doct. *in leg. ſi quis in tantum, C. vn. vi*, tradit Bart. *in leg. is cui bonis, ff. de verb. oblig.* & facit text. opt. *in leg. ſed ſi ex parte*, §. *quemquam, ff. quod cum eo*, & not. Franc. de Cal. *in leg. ſi curatorem habens, in ver. text. cùm non abſimilis*, *n.* 43. *C. de in integ. reſtit. min.*

192 Et ita minor qui veniam ætatis impetravit, quoad contractus & judicia habetur pro majore, non quoad munera publica. Suar. *alleg.* 12. *n.* 7.

192 Sicque minor ſiue habeat curatorem, ſiue non, poteſt impetrare veniam ætatis: ita Menoc. *de recup. poſſeſſ. rem.* 15. *num.* 49.

193 Veniæ ætatis impetratio non nocet impetranti dum eſt in minori ætate, niſi ex eo tempore, quo in judicio eſt producta, vel aliàs judici præſentata, *leg.* 1. *ver. impetrata, junct. leg. ea quæ, C. de temp. in integr. reſtit.* & ita fuit decisum ad relationem Hieron. Aſtor. *in cauſa* 1. *Caſſas contra* 1. *Vilamala.*

194 Qværo XXXVII. Vtrum filius minor emancipatus à patre, qui veniam ætatis impetravit, poſſit contrahere abſque conſenſu paterno? Cenſeo quod ſic. Nam per impetrationem veniæ quia habetur pro majore, & ſic amittit beneficium reſtitutionis in integ. *leg.* 1. *C. de his qui ven. ætat. impetrauer.* Et ſic cùm habeatur pro majore, & in contractu filij majoris emancipati non ſit neceſſarius paternus conſenſus, ut *in d. conſt.* per conſequens nec in contractu filij emancipati minoris, qui veniam ætatis impetravit.

195 Hanc ſententiam in terminis tenet Paul. de Caſt. *in leg.* 2. *num.* 8. *Cod. de his qui veniam ætat. impetr.* ubi dicit, quod ſi exiſtat ſtatutum, ut in contractu minoris requiratur certa ſolemnitas, ſi minor impetravit veniam ætatis, & contraxerit ſine illa ſolemnitate, valet talis contractus: reddit rationem, quia cùm ſit ſpeciale in alienatione, & hypotheca rerum immobilium, vt per impetrationem veniæ non diſpenſetur circa ſolemnitatem, in contrarium eſt quoad alia jus commune. Et ita ſupradictam concluſionem intellige.

196 Qværo XXXVIII. An filij legitimati per reſcriptum, comprehendantur ſub diſpoſitione dictarum conſtitutionum? Videtur dicendum, quod non.

Nam

Nam cùm ſtatuta, ſive jura municipalia, ſint propriè, & ſtrictè interpretanda, ut ſæpius dictum eſt, & not. *in leg. 3. §. hæc verba, ff. de negot. geſt. leg. ſi ſervi veſtri, C. de noxali, leg. quod conſtitutum, ff. de milit. teſtam. cum ſimil.* dictæ conſt. quæ de filiis loquuntur, non ſunt intelligendæ, ut comprehendant legitimatum per reſcriptum, qui propriè filius non poteſt apellari, *leg. qua in provincia, §. divus, in fin. ff. de ritu nupt.* & ſic dicit Bald. *conſ. 388. reſpondeo, & conſ. 131. titulus principis, lib. 3.* definitionem filiationis quæ habetur *in leg. filium eum definimus, ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni juris,* non competere legitimato. Idem tenet Iaſ. poſt Caſtr. *in leg. cùm acutiſſimi, n. 5. C. de fideicom.*

197 Et in terminis, quod ſtatutum loquens de filio, non extendatur ad legitimatum, tradit Franc. de Curt. *conſ. 13. & 16.* Celſ. Hugo *conſ. 88. n. 5.* Laut. de Pin. *conſ. 56. num. 17.* Ludou. Roman. *conſ. 92. n. 6.* dicentes ſtatutum non extendi ad caſum fictum: & ſic tradit Roman. *dict. conſ. 92.* ſtatutum loquens de cive, non trahi ad civem ex privilegio, ſed ad civem naturaliter tantum. Et ſimiliter ſtatutum loquens de perſonis, non habere locum in univerſitate, quæ ficta perſona eſt, tradit idem Roman. *conſ. 400.*

198 Accedit quod ſtatutum ſimpliciter de filiis loquens, non comprehendit niſi legitimum, & naturalem: ita Bart. *conſ. 229. cavetur ſtatuto, lib. 1.* & Dec. *conſ. 471.* juridicam eſſe arbitror, *num. 6.* Contrarium verius cenſeo. Nam cùm dictæ conſt. ſint favorabiles, ſunt extendendæ ad filios legitimatos: cum ſtatutum favorabile ad eos qui ſub larga vocabuli ſignificatione comprehenduntur, extendatur, ut per Bald. Salic. & Paul. de Caſtr. *in leg. qui ſe patris, Cod. unde liberi,* & trademus nos infra, *cap. 7. num. 59.* Quantò magis quod legitimati regulariter filiis legitimis æquiparantur, ut in Authent. *quibus modis naturales efficiantur legitimi, §. ſit igitur licentia,* & in Authent. *quibus modis naturales efficiantur ſui, §. & quoniam variè,* & iterum *ibi,* ſi quis ergo filios legitimos, *& leg. qui in provincia, §. divus, ff. de ritu nupt.* not. Anton. de Gamma *deciſ. 11. n. 2. & 3.*

199 Et ſic regulariter omnia jura loquentia de filiis legitimis, habent locum & in legitimatis, ut per multos per eum relatos tradit Mathæ. Brun. *conſ. 70. num. 70. lib. 2.* Tiraq. *in repet. l. ſi unquam, num. 71. C. de revoc. donation.* & Joan. Guter. *in repet. §. ſui, num. 186. Inſt. de hered. qual. & differ.* Et cùm ſtatutum in uno ex æquiparatis habet locum, eſt certum & habere locum in alio, ut not. Abb. Dec. & alii *in cap. tranſlato, de conſtit.* Gloſſ. & Bart. *in l. ſi quis ſervo, C. de ſervo fugit.* Bald. *in Authent. poſt fratres 1, C. de legit. hæred.* Franc. Viv. *deciſ. 255. n. 22. lib. 2.* Mart. ab Azpil. *in cap. ſi quando, except. 20. num. 8. de reſcript.* ubi ſubdit, neque oportere ea ita exæquari, ut inter ea nulla ſit differentia. Adde quæ ipſe trado *lib. 3. reſol. cap. 3. de privil. quæſt. 15. per tot.*

200 Hinc dicit Bald. *in l. eam quam, C. de fideicom. & in leg. cùm acutiſſimi, n. 7. C. eod.* quod extante ſtatuto quod filiis maſculis extantibus, filiæ non ſuccedant, quod filii legitimati excludunt fœminas, perindè atque legitimi. Quod Baldi dictum ſequitur Iaſ. *in d. l. cùm acutiſſimi, n. 2.* Tiraq. multos referens *in l. ſi unquam, n. 82. C. de revocand. donat.* Dicit communem Curt. Jun. *conſ. 153. n. 12.* Albert. Brun. *in tract. ſtat. maſcul. 12. art. q. 4. n. 62. & 70.* Hoc etiam probat Joan. Guter. *in rep. l. nemo poteſt, n. 333. de leg. 1.*

201 Ad prædicta confert quod illud tacitè habetur pro ſtatuto, quod veriſimiliter ſtatutum fuiſſet, ſi ab ſtatuente quæſitum fuiſſet, ut tradit Gloſſ. ſing. *in l. tale pactum, §. fin. in gloſſ. fin. ff. de pact.* quam ibi Doctores communiter ſequuntur: iſtam Gloſſ. in legibus, ſtatutis, conventionibus, & reſcriptis procedere, poſt Bald. affirmat *ibi* Iaſ. *num. 16.* Singularem & receptam eam dicit Mart. ab Azpil. *in Miſcellan. de orat. Miſcell. 92. in fine.* Gozadin. *conſ. 103. num. 7.* In dictis autem conſtitutionibus eſt certum, ſtatuentes interrogatos, reſponſuros, velle ut filii legitimati ſub diſpoſitione d. conſtit. includantur, cum ipſi ſic patri ac filii legitimi ſuccedant, & in eorum ſint poteſtate, & ſic velle eos ut in eorum obligationibus conſenſus paternus adhibeatur, cum pater eos ſibi ut legitimos & naturales appropriaverit. Accedit quod cum in eis militet eadem ratio quæ in filiis legitimis & naturalibus, proculdubio dicendum eſt, eos in d. conſtit. comprehendi, cùm non extenſio, ſed comprehenſio dicatur illa quæ eandem habet rationem, ut notat latè Pariſ. *conſ. 80. num. 12. in fin. vol. 1.* Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſ. 51. num. 11.* Aym. *conſ. 89. num. 13.* Molin. *in conſuet. Pariſ. tit. 1. §. 1. gloſ. 1. num. 9.* & Tiraq. *in l. ſi unquam, verb. donatione largitus, num. 179. C. de revocan. donat. & in tract. de retract. lignag. §. 1. gloſ. 9. num. 227. 228. & 230.* Quod vel maximè hoc caſu procedit, cùm agatur de trahendo verbum ad ſignificationem, quam ſaltem ſub larga ejus ſignificatione comprehendere poteſt, ut not. præcitati Doctores ubi ſuprà. Addo Gozad. *conſ. 59. num. 21. & 22.* Alban. *conſ. 109. num. 15. & 20.* Molin. *de primogen. Hiſpan. lib. 1. cap. 4. num. 25. & lib. 3. cap. 5. num. 23.* Cravet. *conſ. 98. num. 15.* Spurii autem legitimati, an ſub dictis conſtit. comprehendantur, in foro altercatum vidi. Ex facto conſultus reſpondi affir- 202
mativè, ſive dictos ſpurios legitimatos, ſive ut alii malunt, diſpenſatos appelles, quod iſti quoad rei effectum in nihilo differant, ut multis relatis tradit Marc. Anton. Eugen. *conſ. 52. num. 48. & conſ. 52. num. 55.* ubi concludit diſpenſatum æquiparari omninò legitimato, & ſic ut legitimatum conſequi omnes juris effectus legitimi, quod optimis juribus, auctoritatibus,
& rationibus probat. Contrarium tenet Molin. *de* 203
Hiſpan. primogen. lib. 3. cap. 3. num. 36. & Joan. Garcia *de nobilit. gloſ. 21.*

QUÆSTIO XXXIX. An filios teneatur in foro con- 204
ſcientiæ adimplere obligationem quam fecit abſque patris conſenſu? Videtur dicendum quod ſic, dummodo omnis fraus ceſſaverit, juxt. not. per Pan. *in cap. relatum 1. de teſt.* ubi dicit, quod ſtante ſtatuto, quod contractus factus cum muliere non valeat niſi certa forma ſervata, quod talis contractus factus ſine fraude cum muliere, etiam ſtatuti forma non ſervata, valeat in foro conſcientiæ: idem latè approbat Felin. *in cap. 1. de conſtit.* Facit quod tradit Innoc. *in cap. quia propter, de elect. & cap. ſi celebret, de cler. excom. miniſt.*
num. 5. Quod quando actus valet de jure gentium, quia 205
habet voluntatem, & conſenſum partium, licèt non ſit ſervata forma inducta à jure poſitivo, eſt tamen tutus in foro conſcientiæ. Idem tradit Pan. *in cap. 1. in fin. de reſtit. in integr.* Felin. *in cap. 1. de conſtit.* ubi latè hæc dicta refert: & novè Plot. *in tract. de in litem jur. § 6.*
num. 6. Eſtque certum, id quod naturaliter debetur, in 206
animæ judicio neceſſariò eſſe ſolvendum, ut not. Bart. *in conſtit. ad reprimendam, verſ. denunciationem, n. 9.* Abb. *in cap. plerique, de immun. Eccleſ. col. pen.* Anch. *in reg. poſſeſſor, de reg. jur. in 6. quæſt. 1.* hoc ut notorium probatione non indigere, profitetur Covarruv. *in cap. cùm eſſes, num. 4. ext. de teſtam.* not. & Anton. Padill. *in l. cùm quis, num. 31. C. de jur. & fact. ignor.*

Contrarium verius exiſtimo, ut & in animæ judicio dictæ conſtitutiones ſint ſervandæ: moveor ad id affirmandum per id quod egregiè in terminis not.
Bald. *in conſ. 285. ſi quis juris civilis, volum. 3.* ubi di- 207
cit, quod ubi lex civilis aliquid ſtatuit, tale ſtatutum etiam in foro pœnitentiali, & animæ eſt ſervandum, niſi aliàs ioſit fraus aut dolus, *cap. quoniam omnes, de præſcript.* alioqui ſi diceremus, eſſet dicere leges civiles eſſe vitioſas, & multorum animas illaqueare, & damnare; quod non eſt dicendum, cùm leges civiles

excuſent conſcientiam à peccato, ut ibi plenè per eum. Idem not. And. de Iſern. *in cap.1. §.1. ante fin. de pace juram. firman. in uſib. feud.* Et quod leges civiles juſtæ peccatum in ſe non continentes, in animæ
208 judicio ſint ſervandæ, de communi atteſtans tradit Jaſ. *in l.nemo poteſt, n.105. de leg.1.* Qui ibidem *num.106.* aſſerit etiam ſtatuta laicorum juſta aliqua ratione facta eſſe ſervanda in foro conſcientiæ: allegat Gloſſ.ordin. *in cap. quæ in Eccleſiarum, in gloſſ.1. de conſtit.* & ibi Bald. idem not. Abb. Felin. & Decian. *in cap.1. de conſtit.* & eos referens Covar. *in d.cap.cùm eſſes, n.6. de teſtam.* Suar. *in l.quoniam in prioribus, in declar. l.regni, circ.princ. n.8. Cod.de in offic. teſtam.* & Joan. à Rojas *in epitom. ſuc. cap.20. num.143.*

209 Neque allegata in contrarium obſtant, quia procedunt, ut ex auctoritatibus in contrarium adductis patet, quoties quis per ſtatutum, aut legem remanet naturaliter obligatus. Quod quando ſit, explicat egregiè Bart. *in l.ſi quis pro eo,* & clariùs *in l.cum lex, ff. de fideiuſſor.* Nam tunc cùm naturalis obligatio inter alios effectus habeat hunc, ut imponat neceſſitatem ſolvendi, aut reſtituendi in foro animæ, ut ſuperius dictum eſt, fit ut talis in foro conſcientiæ remaneat obligatus, ſecus ubi quis non remaneret natu-
210 raliter obligatus; juxta vulgatam Baldi traditionem: Quos natura non obligat, conſcientia non ligat, ut in noſtro caſu, ubi filii obligantes ſe ſine paterno conſenſu, non remanent nec civiliter, nec naturaliter obligati, ut ſuperiùs tradidimus *num..* quia tunc in animæ judicio talem contractum ſervare tenetur, ut ex multis verius eſſe reſoluit Didac.Spin. *de teſtament.in 5.part. gloſſ. rub. circ. finem.* Quod non remaneant naturaliter obligati, conſtat ex hoc quod dictæ conſtitutiones reſiſtunt obligationibus quæ fiunt per filios ſine patris conſenſu, dum dictos contractus, & obligationes reprobant, & etiam eos ſine dicto conſenſu obligari
211 prohibent. Tali ſiquidem caſu lex dicitur reſiſtere contractui, ſive obligationi, & impedit oriri non ſolum civilem, ſed & naturalem obligationem, ut declarat & not. Bart. *in d.l.cum lex,* Spin. *de teſtam. gloſſ.15. princ. de filiis legit. n.50.* Borg. *deciſ.21.n.64. part.3.* Plot. *in tract. de in lit. iur. § 5. n.47. & 48.* & latè Covar. *in cap.quamvis pactum, in 2.part. § 4. n.6. de pact. in 6.* ubi exemplificat in terminis noſt. conſt. in muliere, quæ per ſtatutum ſine viri licentia contrahere prohibetur, & ſi contraxerit, quod contractus ſit nullus: dicens contractum per mulierem ſine dicta licentia factum, nec naturalem producere obligationem, eo quod lex ei reſiſtat. Ita etiam exemplificat Bart. *in d.l.cum lex, num.6.* Ludon. Roman. *conſ.437.* Hier. à Laur. *deciſ.78. n.12. circ. med.* Azpil. *conſ.9. tit. de empt. & vend. num.6. & 7. lib.3.vol.1.*

212 Prædictam concluſionem intellige, ut ſi filius aliquid ratione dictæ obligationis acceperit, & ex eo ſit factus locupletior, id ſaltem reſtituere teneatur, ne cum jactura aliena contra naturalem æquitatem locupletetur, vt adnotavimus ſuprà, *num.152. cum ſeq.* & juvat quod in ſimili tradit Gotier. *in repet. d. Auth. Sacramenta puberum, num.84.* & Spin. *de teſtam. dict. 5.part. gloſſ. rub. in fine.*

213 QVÆRO XL. Quidam filiusfamilias maior fuit conſtitutus in quodam cujuſdam univerſitatis publico officio: eo tempore fecit aliquas obligationes abſque patris conſenſu, quæſitum fuit an eſſent validæ? Reſp. quod non, cùm per dictum publicum officium non eſſet à patria poteſtate liberatus, ad not. in terminis per Caſtrenſ. *in l.1. §.in filio, n.2. per illum text. ff.ad SC. Maced.*

214 Dixi tamen obligationem, quam fecit dictæ univerſitati ex conſequentia dicti publici officii, validam eſſe, etiam citra patris conſenſum: quia ſtatutum quod filius non poſſit contrahere abſque patris conſenſu, non habet locum ubi filius cum Repub.contraheret, prout advertit Caſtrenſ. *in dict. l.1. §. in filio, num.4.* & tradidi ipſe ſuprà, *num.36. 37. & 151.* quod nota.

Tandem ad intellectum dict. conſt.1.& 2. hujus tit. 215
eſt egregia inveſtigatio, an patris conſenſus in filiorum contractibus per dict.conſt. requiſitus, ex diuturnitate temporis interveniſſe præſumatur. Multorum hinc inde relatis opinionibus, egregiè iſtam q. fœdere diſtinctionis reſoluit Maſcard. *de probat. concluſ 1316. num.22. vol.3.* ad eum te rejicio, ejus enim diſtinctio placet maximè in cauſa noſt. conſtit. requirentium expreſſum conſenſum. Vide etiam Peregr. *de jur.fiſc.lib.6. tit.8. poſt num.25.* Quibus adſtipulatur *deciſ.* Anton. de Gamma 270. Neque illud omittam, filium condemnatum quòd exceptionem nullitatis ex dict. conſt. omiſerit opponere, poſſe poſt ſententiam in judicatum tranſactam eam opponere, ut in ſimili not. Suar. *in l.13. tit. de las deudas, in fin. lib.3. for. leg.* & Ant. Padil. *in l.1. n.50. C.de jur. & fac. ignor.* per ſingularem Baldi doctrinam *in l.fin. num.7. C. ad Macedon.* ubi dicit quod quando lex removet potentiam à perſona contrahentis, exceptio ſeu defenſio poteſt opponi, etiam poſt rem judicatam.

Sententiam namque latam contra minorem indefenſum, non eſſe nullam in cauſa appellationis, not. Add. ad Matheſ. *ſing.44. num.17.* allegat Bart. *in leg. alienam, C.de procur.* Alex. *in l.contra pupillum, de re judic.*

QVÆRO XLI. An minor habeat legitimam per- 216
ſonam ſtandi in judicio abſque curatore? Reſpond. quod non: ita probat text. *in l.1. C. qui legit. perſon. ſtan. in judicio non hab.* Et ſic judicium intentatum 217
contra minorem non habentem curatorem, eſt nullum, *l. acta, §.1. ff. de re jud.* not. Bart. *in l.ſicut proponis, C. quomod. & quand.jud.* fac. text. *in l.cum & minores, C. ſi adverſ. rem judic.* Iſtam eſſe communem ſententiam in civilibus, & criminalibus, tradit Joan.Bologn. *conſ.3. n.24.* Rol. *conſ.32. n.9. & conſ.51. n.35. vol.1.* allegat text. *in l.clarum, C.de auctor.præſtan.* & Ang. *inter conſ. crim. diverſ. conſ.30. num.73. vol.2.* ubi ex multorum mente prædicta procedere aſſerit, ſive curator nunquam fuerit in judicio, ſive fuerit in principio cauſæ, vel medio tantùm.

Hæcque ſunt vera, quatenus judicium eſt contra 218
minorem: nam in ejus favorem valet, *l.non eo minus, C. de procur.* tradit Mich.Fer. ex mente Regii Senatus *3.part. obſerv. cap.492.* Quid hoc caſu pars adverſa minoris ſit factura, tradidi ſup. *lib.1. reſol. cap.13. de empt. & vend. n..*

In quibuſdam caſibus minor habet legitimam per- 219
ſonam ſtandi in judicio abſque aliquo curatore. Primùm in cauſa poſſeſſionis, *ut l.fin. C.qui legit. perſon. ſtan. in jud. non hab.* quam legem in omni judicio poſſeſſorio locum habere tradunt *ibi* Bart. Paul. & com. Doctor.

Quod intellige ſi minor agat, ſecus ſi conveniatur: 220
ita Paul. *in d.l.fin.* Menoch. *de recup. poſſ. rem.6. n.38.* Maur. *de reſtit. in integr. cap.273.* ubi ex aliquorum mente aſſerit id ad reconventionem extendi. Et ſic cenſeo eſſe intelligendam dict. deciſ. Regii Sen. apud Mich.Fer. *cap.492.*

Eſtque obſervandum, quod ſi minori ſit objectum 221
quod non habet legitimam perſonam ſtandi in judicio, eo quòd ſit minor, & non habeat curatorem, & quod eum aſſumat; ſi poſtea eo non obſtante ad ulteriora procedat, etiam actus qui poſtea fierent in ejus favorem, eſſent nulli, ut tradidi *lib.3. cap.17. de ſentent. quæſt.11.* ubi iſtam qu. latè examinavi. Addo Joan. de Heuia Bolaños *in cur. Philip. part.1. §.10. num.8.*

Item intellige niſi cum poſſeſſorio concurrat cauſa 222
proprie

proprietaris, ut tradunt Gloſſ. & Doct. *in d.l.fin. C.qui legit. verſ. hab.*

Et ſic per prædicta in facti contingentia obtinui, ut cùm diceretur quædam cauſa de domibus evacuandis ad inſtantiam cujuſdam minoris, & fuiſſet in medio cauſæ oppoſitum à parte, non poſſe ad ulteriora in cauſa procedi, quin daretur minori curator ad lites, ne judicium claudicaret; & replicaſſem cauſam de domi-
223 bus evacuandis eſſe judicium poſſeſſorium, juxta not. per Socin. Jun. poſt aliquos per eum relatos *conſ.*182. *n.*3. *vol.*2. ubi dicit præceptum de diſgombrando domum, & judicium de tenuta, eſſe judicium poſſeſſorium, quem ſequitur Cabal. *deciſ.*13. *n.*24. *part.*1. & ſic d. minorem habere legitimam perſonam ſtandi in d. judicio abſque curatore, obtinui interlocutoriam pro minore, ut ad ulteriora in cauſa, non obſtantibus in contrarium prætenſis, procederetur.

224 Item, ſi minor juraverit de non contraveniendo nunc & in futurum contra proceſſum & ſententiam, ſeu conſtituat procuratorem cum dicto juramento, valet ejus judicium ſine curatore ad lites: ita Bart. *in Auth. ſacramenta puberum, n.*22. & Jaſ. *num.*76. *C. ſi adverſ. vend.* Boër. *deciſ.*92. Guid.Pap. *deciſ.*35. Spec. *in tit. de actor. ver. quid ſi mulier,* Gram. *conſ.*61. *n.*6. *in civil.* Gerar. de Petraſanct. *ſing.*66. Bart. *conſ.*101. Gerardus de Tuderto, Vincent. de Franc. *deciſ.*448. *p.*3. Hanc eſſe communem opinionem atteſtatur Franciſc. Bee. *conſ.*59. *n.*11. Joan. Gutier. *in d. Auth. ſacramenta puberum, n.*118. *C. ſi adverſ. vend.* ubi quærit, an idem ſit in muliere minore quæ procuratorem cum juramento conſtituit, & remittit ſe ad not. per Marant. *de ordin. jud. part.*6. *tit. & quandoque appellatur, n.*95. *fol. mihi* 105. ubi Marant. aſſerit iſtam quæſt. hactenus non vidiſſe deciſam, & determinat prædictam concluſionem
225 in muliere non procedere; moveturque certa ratione, quæ certè attento communi notariorum ſtylo, qui in ſimili caſu faciunt dictos minores jurare de non veniendo contra proceſſum, nec ſententiam, neque ſe juvando auxilio minoris ſuæ ætatis, neque ex alia cauſa, parum valet: neque ipſe eam probat, niſi quoad quandam legem municipalem ibi per eum adductam.

226 Et ſic contrarium verius exiſtimo, ut & in muliere prædicta concluſio procedat, cùm juramentum ita liget minorem fœminam uti maſculum, juxt. not. *in cap. quamvis pactum, de pact. in* 6. Guid. Papæ *deciſ.*217. Seraph. *de privil. juram. privil.* 119. Pro quo facit, quia non magis ſuccurritur mulieri quam maſculo, niſi in caſibus à jure expreſſis, ut not. Doct. per illum text. *in l. fin. C. de jur. & fact. ignor.* tradit Purpur. poſt multos per eum citatos, *conſ.*265. *num.*7. *vol.*1. Dec. *in cap. paſtoralis, num.*16. *de except.*

227 Circa prædicta non abs re erit animadvertere, quod ſi minor litigat cum auctoritate tutoris vel curatoris, ſi in cauſa lædatur, habet beneficium reſtitutionis in integrum, *l. etiam, C. ſi tutor, vel curat. interven. l. pen. & ult. C. ſi adverſ. rem judic. cum ſimil.*

228 Si verò minor litigat per procuratorem cum juramento ab eo conſtitutum, dubium eſt an amittat beneficium reſtitutionis in integr. Multi ſiquidem tenent partem negativam, ut Spec. *tit. de action. verſ. quid ſi minor, num.*10. & paſſim id fieri profitetur Petr. Foller. ad Marant. *de ordin. jud. part.*6. *tit. & quand. appell. n.*107. *in addit. incip. Ego puto;* Rebuff. *in tract. de reſtit. & relevat. art.*1. *gloſſ.*2. *n.*4. & Vincent. de Franc. *deciſ.*448. *part.*3. Urſil. ad Afflict. *deciſ.*114.

Contrarium, quod tali caſu minori reſtitutio in integrum non ſit concedenda, tradit Bart. *in l. minor an.*25. *ff. de minor.* ubi conſulit Advocatis minorum, ut curent ne litigent per procuratorem cum juramento conſtitutum, ſubdens quia aliàs eis etiam læſis non dabitur reſtitutio in integrum. Sequitur Capel. Thol. *deciſ.*65. *& deciſ.*49. Thom. Gram. *conſ.*61. *civil. n.*6. Guid. Pap. *deciſ.*35. & 494. Steph. Bert. *conſ.*87. *viſis dubiis, vol.*1. Maſcard. *de probat. concl.*1273. *n.*17. *vol.*3. Ludou. Saccar. *conſ.*28. *n.*3. Moron. *conſ.*70. *n.*2. Receptiſſimam eſſe iſtam opinionem, conſtanter affirmat Bee. *dict. conſ.*58. ubi *n.*8. *& ad fin.* eam limitat, ſi procurator non eſt ſolvendo; nam tunc in ſubſidium reſtitui affirmat, per text. *in l. cùm mandato, ff. de minor.* Et novè ex multis concludit Joan. de Hevia Bolaños *in cur. Philippica, part.*1. §.10. *poſt n.*8. Et ita ipſe in præſenti Principatu practicari vidi, & in Senatu obſervari, ex Gulielm. Sunyer, quodam Regio Senatore audivi. Et novè iſtam ſententiam innumeris relatis tenet, & communem dicit don Garcia Maſtril. *deciſ.*54. Reſolvit tamen quod licèt minor conſtituat procuratorem ad litem cum juramento, cogendum eſſe ad requiſitionem adverſarii, ut aſſumat curatorem ad litem, quod hoc ei non noceat, cùm poſſit nominare eundem procuratorem, & proſit adverſario ne poſtea dicere poſſit ſe juraſſe per vim, vel aliàs: quod verum puto ſi adverſarius ſolveret expenſas conſtitutionis curatoris, prout & ſenſit Maſtril. *ibi, in fine.*

Prædicta concluſio in cauſis criminalibus non pro- 229
cedit, in quibus licèt minor juraret, ut dictum eſt, judicium ſine curatoris auctoritate non ſuſtineretur: ita Bald. *in l.*1. *verſ. ſed pone, minor videns, Cod. de confeſſ.* Guid. Pap. *conſ.*150. Ant. Gabr. *de minor. concl.*5. *num.*18. Iſtam etiam opinionem probat praxis Cathaloniæ. Alios caſus ubi minor habet legitimam perſo-
nam ſtandi in judicio ſine curatore, vide apud Marant. 230
de ordin. 4. *part. tit. Iudicium validum vel invalidum, n.*47. & ante eum apud Innoc. *in cap. ex parte, n.*2. *de reſtit. ſpoliat.* adde optimum text. cum Gloſſ. *in cap. fin. de jud. in* 6. in quo cavetur, in cauſis ſpiritualibus, & beneficialibus minorem ſine curatore poſſe per ſe ſtare, reſtitui tamen ſi lædatur.

QVÆRO XLII. Si duo, vel plures, quorum unus 231
eſt minor, habent rem vel cauſam communem; an reſtitutio minori conceſſa proſit & majori dicti minoris conſorti? Communis & vera reſolutio eſt, quod ſi res vel cauſa erat merè dividua, non prodeſt majori, *l. uni, C. ſi in commun. eadémque cauſa,* & ibi Doct. Secus ſi res vel cauſa erat individua, ut ſervitus, *l. ſi communem, ff. quemad. ſervit. amitt.* not. Doct. *in d. l. unic.* & Afflict. *deciſ.*213. *agitur,* Maur. *de reſtit. in integr. cap.*185. *& ſeq. uſque ad cap.*192. ubi communem dicit; & novè multos referens Oddus *de reſtit. in integrum, part.*1. *quæſt.*46. *art.*4.

Si autem minor impetravit reſtitutionem adverſus ſententiam; illa non prodeſt majori qui non appellavit, niſi cauſa ſit individua, *l. fin. C. ſi unus ex pluribus appellaver.*

Regius Senatus obſervat, ut in cauſis communi- 232
bus minori & majori, reſtitutio conceſſa minori proſit & majori abſque diſcrimine dividui, vel individui, ut tradit Mich. Fer. 3. *part. obſerv. cap.*480. In rebus extrajudicialibus fore cenſeo, ut à præfata communi opinione non diſcedat, cùm hic non militet ratio finiendarum litium, & evitandorum circuituum, quæ illic.

QVÆRO XLIII. Intra quantum tempus de- 233
beat peti reſtitutio in integrum? Vera & indubitata concluſio eſt, quod intra quadriennium continuum, computandum à die quo minor implevit vigeſimum quintum annum, text. eſt expreſſus *in l. fin. C. ſi de temp. in integr. reſtit.* & ibi Gloſſ. ordinar. & communiter Scribentes. Intellige tamen iſtud quadriennium à principio eſſe utile, & ſic non currere, niſi minor ſcientiam læſionis habuerit, ut ex innumeris reſolvit Franc. de Cab. *in rep. l. ſi curatorem habens, in deſin. verſ. infra legitimum, n.*2. *C. de in integ. reſt. min.* Joan. Gutier. *can. q. lib.*2. *c.*16. *n.*20. *& lib.*4. *cap.*76. Alex. pulchrè *conſ.*75. *n.*7. *lib.*1. Oddus *de reſt. in integ. q.*89. *part.*2. *art.*7. & 8.

In præſcriptione tamen immemoriali aut centenaria hoc non procedit. Socin. Jun. *conſ.7. n.31. lib 3.* & cenſuit Senatus ad relationem D. Joan. Sabater Reg. Conſil. clariſſimi, die 1. Junii 1564. & in cauſa Reverendi Pauli Soler beneficiati beneficii Sancti Hippolyti in ſede Barcin. contra Univerſitatem de Guimera, quæ ſententia in cauſa ſupplicationis, ad relationem magnifici Narciſſi Pauli Regas fuit confirmata.

234 An iſtud quadriennium duret uſque ad centum annos & ultra, extante ignorantia petentis, innumeri tenent quod ſic, quos refert Ant. Theſaur. *deciſ.134. n.4.* innumeros etiam refert Oddus *de reſtit. in integr. part.1. q.20. art.4. n.39.* ſubdens non deeſſe aliquos qui atteſtantur & de mille annis.

Contrariam ſententiam, quod dictum quadriennium nec minori detur uſque ad centum annos, not. innumeri relati per Ant. Theſaur. *d. deciſ.134.* dicentem *n.15. verſ. infertur tertiò*, iſtam ſententiam eſſe magis communem.

235 Noſter Senatus uſque ad centum annos minori & Eccleſiæ concedit reſtitutionem, ut ſæpè vidi: ultra centum tamen annos nihil deciſum legi, ſæpè tamen conſultus reſpondi non eſſe concedendam. Hac ratione, quod tempus centum annorum dicatur tempus immemorabile. Velaſquez *in l.14. Tauri, gloſſ.1. num.13.* Molin. *de Hiſpan. primog. lib.2. cap.6. n.55. & 62. & eo lib. cap.3. n.62. & 63.* Natta *conſ.446. num.11.* Avend. *in l.41. Tauri, gloſſ.1. num.16.* Alex. *conſ.16. num.56. lib.5.* Decian. *reſponſ.24. num.110. lib.1.* Maſtr. *deciſ.114. num.46.* Et hujus rei ratio redditur, quia cùm hominum memoria, ac etiam vita ſolùm per centum annos durare præſumatur, *l. fin. C. de ſacroſ. Eccleſ. l. an uſusfructus, ff. de uſufruct.* dicit ex multis communem Gutier. *pract. quæſt. lib.3. quæſt.63. num.9.*

236 Et per hoc tempus cenſetur poſſidenti jus plenè quæſitum, & ſublatum omne jus contra quemcumque, etiam contra Principem, & hoc licet aliàs eſſet impræſcriptibile; & hoc quia tale tempus habet vim legis, conceſſionis, & privilegii juſtè & decenter conceſſi parti; & præſumptionis juris & de jure, ut not. omnes per illum text. *in l. hoc jure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quotid. & æſtiva*, & ſignanter Felin. *in cap. cum nobis, n.7. de præſcr.* Decian. *reſp.24. n.113. vol.1.* & ſic ex lapſu tanti temporis cenſetur res legitimè acquiſita, & quod intervenerint ea omnia, quæ ad acquiſitionem neceſſaria erant, etiam quoad ea, quibus jus reſiſtit, ut poſt Bero. not. Maſtril. *deciſ.114. num.19.* Cephal. *conſ.458. n.69. tom.3.* & inducit præſumptionem juris & de jure, *cap.1. de præſcript. in 6.* & *ibi* Gloſſ. Bart. *in l.1. ante fin. C. de ſum. Trin. & fide Cathol.* Butr. *in cap. pervenit, de cenſib.* Oldrad. *conſ.172.* Bald. *conſ.439. lib.3.* Boſſ. *tit. de regaliis, n.21.* Bero. *conſ.115. n.38. lib.1.* ubi dicit præſumi titulum qui prodeſſe, ac intervenire poſſet, & qui rei, de qua agitur magis convenit. Cephal. *conſ.45. n.64. & conſ.459. n.1. & ſeq.* qui ibidem *n.23.* ait reſtitutionem ceſſare ubicumque præſcriptio fuit temporis immemorialis: allegat Alberic. *in l. ſequitur, §. ſi viam, ff. de uſucap.*

237 Cravet. *conſ.20... ſub n.37.* ſubdens nec Eccleſiam Romanam reſtitui adverſus centenariam: allegat Boër. *deciſ.39. ſub num.7.* Jaſ. *conſ.209. n.7.* ubi dicit, quod non credit quod reperiatur aliquis Doctor in mundo, qui aliter tenuerit in iſta præſcriptione immemoriali: quin potiùs dicit ſe credere, quod aliquis ſani capitis non audebit attentare contrarium.

238 Reſtitutio verò quæ competit Reip. Eccleſ. & ſuo caſu majori, debet etiam peti intra quadriennium; computatur tamen à die contractus, ſive læſionis, text. eſt *in cap.1. de reſtit. in integr. lib.6. & clem.1. eod. tit.* not. etiam Gloſſ. ordin. *in l. Reſpublica*, & *ibi* Doct. *C. quib. ex cauſ. major.*

Eſtque ratio, quia Eccleſia & univerſitas finguntur 239
eſſe in ultimo inſtanti minores, ut not. Innoc. *in cap.2. circ. med. de reſt. in integr.* Oddus *de reſt. in integr. part.1. q.19. art.7. poſt num.73.* & Eman. Coſta *in rep. l. Gallus, §. & quid ſi tantum, in 2. part. n.81.* & ſemper eſt in eodem ſtatu, ut not. Bart. *in l. ſi pupillorum, ff. de reb. cor.* proptereà in Eccleſia non habere locum *l. fin. C. ſi major fact. alien. ſin. decr. fact. rat. hab.* ex multis reſolvit Cabal. *deciſ.42. n.92. part.1.* Quod intellige ſive dicta læſio ſit cauſata ex contractu, vel quaſi; ſententia, vel actu judiciario, ſive ex curſu vel lapſu temporis maximi, vel modici, *d. clem.1.* & *ibi* Doct. Id quod Regia Audientia probat, ut patet ex deciſionibus traditis per Mich. Fer. *3. part. obſerv. cap 477. & 478.*

Illud non oportet ſilentio præterire, quod ſi Reſp. 240
eſt vehementer læſa, ultra quadriennium datur ei reſtitutio, ut advertit benè eruditus Oddus *de reſtit. in integr. part.1. quæſt.19. art.7. in fin.* & cenſuit Senatus ad relationem D. Joan. Caſtello Regij Senatoris ampliſſimi, die 11. Decembr. 1594. in cauſa Syndici civitatis Gerundæ, & Oeconomi ſedis dictæ civitatis: & idem eſt in Eccleſia, ut tradit Oddus ubi ſupra, *in princip.* dicens ibi *num.73.* ſecus eſſe in minore, per rationes per eum ibi adductas, ubi etiam *n.70.* ſubdit judicis arbitrio remitti quæ in hoc caſu dicatur vehemens læſio. Illud non diſſimulabo, quod licèt iſta vehemens læſio non debeat excedere dimidiam partem veri pretii, ut notat Coſt. ubi ſup. *n.85.* eſſe pluſquam manifeſtum, poſſe Eccleſiam & Rempub. uſque ad 30. annos dictam reſtitutionem petere, per text. cum Gloſſ. *in l. ſicut, in verſ. perſecutione, C. de præſcr. 30. an.* per quam ita in ſpecie tenuit Coſt. ubi ſup. *num.4.* dicens cum officium judicis progreditur ultra quadriennium, debere eſſe perpetuum. Idem not. Covar. *lib.1. r. ſol. cap.3. num.10. & ſeq.* Eſt etiam circa prædicta adver- 241
tendum, quod minor non reſtituitur adverſus contractus quos fecit poſt vigeſimum quintum annum, licèt intra dictum quadriennium, ut probat text. ſingularis & unicus, *in l. doli exceptio, verb. diverſum, ff. de novat.* niſi in caſu *l. fin. C. de repud. hæredit.* quem *ibi* Bart. reputat ſingularem & unicum.

QVÆRO XLIV. Quid probare debeat minor ut 242
reſtituatur? Dic quod duo, ſecundum veram & communem opinionem: ſe ſui facilitate, aut dolo adverſarii læſum: & intra minorem ætatem, *leg. verum, §. ſciendum, ff. de minor.* not. Jaſ. *in l. nam & poſtea, §. ſi minor, n.5. ff. de jurejur.* Corn. *conſ.135. n.7. lib.2.* Dec. *in l. nihil conſenſui, §. jus publicum, n.3. ff. de reg. jur. & conſ.89. n.10.* Ruin. *conſ.119. n.13. lib.5.* Celſ. Hugo *conſ.101.* & Odd. *de reſt. in integr. part.1. q.4. art.2. & art.5.* ubi *n.21.* aſſerit minorem non reſtitui, ubi nec ſui facilitate, nec dolo adverſarii læſus eſſet; quinimò actus ille ex quo diminutio patrimonii ei evenit, à quolibet prudente patrefam. factus eſſet; pro quo ibidem
n.23. multos allegat. Dubitari tamen licet, utrum de- 243
beat etiam probare ſe hodie intra tempora reſtitutionis eſſe. Veritas eſt quod non, *l. ſi minorem, C. de in integr. reſt. minor.* quidquid *ibi* Salic. & Alex. dicant, prout pulchrè probat Eman. Coſt. *in rep. l. ſi ex cautione, verſ. quæro, n.3. C. de non num. pecun.* ubi pro dictæ ſententiæ corroboratione adducit, quod ut condicens chirographum, quod ſpe futuræ numerationis quis dederit, non tenetur ſe probare eſſe intra biennium à tempore quo chirographum dedit: ſic nec minor qui probavit ſe eſſe læſum intra minorem ætatem, non tenetur probare hodie eſſe intra tempora reſtitutionis. Hac ratione, quia uterque eorum probavit apud judicem natum eſſe ſibi beneficium, & tali beneficio non eſſe ſibi præſcriptum, docere non tenetur, prout regulare eſt id in omni præſcriptione.

Idem tradit Imol. *in c.1. & in cap. conſtitutus, de reſtit. in integr.* & Addit. ad Alex. *in d. l. ſi minorem, qua incip.*

Intellectus

Intellectus. Salic.dicit communem Sfor.Odd. *in comm. de reſt.in int.q.* 39. *art.*1. Iſtam communem concluſionem intelligo, niſi per partem eſſet oppoſitum, minorem non eſſe intra tempora reſtitutionis, ut poſt Rebuff. Maſcardus *de probation, concluſ.*1058. *num.*34. *volum.*2.

244 Illud tamen tacitus non prætetibo, quod ſi lite pendente reſtitutiones poſtulentur, debent concedi abſque læſionis probatione; ita Spec. *de reſt.in int.*§ 2. ubi dicit, quod ſi minor petit ſe reſtitui adverſus exceptiones peremptorias probandas, quas ante ſententiam omiſit per negligentiam probare, fit reſtitutio non probata læſione: ſequitur Aret. *conſ.*66.*n.*9. Afflict. *deciſione* 114. Aufrec. *q.*53. quod intellige dummodo aliquid deducatur, quod læſionem præſeferat, prout advertit Celſ. Hugo *conſ.*101. *per tot.*

Et ita obſervat Regius Senatus, & jure optimo. Etenim ſi lite pendente eſſent faciendæ probationes ad docendum de læſione, ut vult Oſaſc.*deciſ.*158.*n.*13. ubi alios in eandem ſententiam adducit, cauſæ fierent immortales, quod publicæ utilitatis cauſa nullatenus eſt ferendum.

244 QVÆRO XLV. An & quando minor adverſus ſuam confeſſionem reſtituatur. Vide tex. cum gloſ. & ibi Scribentes *in cap.*2.*de reſt.in integ.in* 6. Alex. *in leg. nam & poſtea*, § *ſi mino*, & *ibi* Jaſ.& alij, *ff.de jureiuran.* Nat.*conſ.*558. Spec. *de reſt. in integ.*§ 1.*num.*36. & latè Sfor. Odd. *in tract. de reſtit. in integ. par.* 2. *quæſt.* 65. *art.*6.7.8.*&* 9. ubi *in dict.*8.*art.* declarat, an minor debeat probare læſionem, ut reſtituatur adverſus propriam confeſſionem, an non?

246 QVÆRO XLVI. An ſi minor jure communi, aut municipali ſit legitimatus ad aliquem actum, habeat beneficium reſtit. in integ. ſi in eo lædatur? Reſp. quod ſic: ita gl. ordin. *in leg. unica, C.ſi de mom. poſſ. fuer.ap.& in l.ait prætor, in ver.quid aliud, ff.de minor.*& gloſ. *in cap.ex parte, de reſtit.ſpoliat.& in c.fin. de jud.in* 6. not. Joan.Andr.*ad Spec.tit.de reſt.in integ.*§.*quis autem, in addi. incip. Salvo quod, ſuper num.*4. in expreſſo Rom.*conſ.*90 *Viſo themate, n.*3. Bal.& Paul. de Caſt. *in l.fin. Cod.qui legit.perſon.in judic.habea t.* Facit elegans conſil.Paul.de Caſt.393. *Pro evidentia, lib.*2. ubi concludit, quod ſi conſtitutio diſponat ut minori 25. ann. currat præſcriptio, debet intelligi ut currat mero jure, ſed quod non cenſeatur denegatum beneficium reſtitutionis in integrum: quod novè ſecutus eſt Bec. *conſilio* 12.*n.* 68. qui multa ad propoſitum allegat. Videndus Oddus *de reſtitutione in integrum, quæſt.*15. *art.* 9. *poſt principium.*

247 QVÆRO XLVII. An minor reſtituatur in caſu dubio, qui ſe habebat ad damnum & commodum, ſi poſtea ei caſualiter damnum contingat? Reſp. quod non. Quia non dicitur quis lædi ex tali contractu, licèt poſtea damnum caſualiter contingat, *leg. de fideicommiſſo*, & *ibi* Paul. de Caſt Alex.& moderni, *Cod. de tranſact.* not. Bar. *in l.cum Arthemidoram, C. ut in poſſeſſ.legat.* quem refert & ſequitur Nat. *conſ.* 181. *in fin.* Bombi.*conſ*39.*in fi.* Bru.à Sole *in ſ.is qq. legal.q.*1.*n.*6. Maur. *de reſtit.in integrum, cap.*297. Menchac.*libr. qq. foren.cap.*68.& novè Franc. de Caldas *in repet.l.ſi curatorem habens, ver.vel adverſarij dolo, in defin.reſtit.n.*12. *C.de in integrum reſt.minor.* Hoc limita ubi caſus magis propenderet ad damnum quàm ad lucrum, quia tunc ſi damnum contingat, dicitur læſus, ut declarabo infra, *num.*253.

248 Ad hæc minor non reſtituitur adverſus remiſſionem injuriæ per eum factam, nec adverſus executionem pœnarum, quam remiſit, *l.auxilium*, & *ibi* Doct. *ff.de minor.* not. Mierez *c.*12.*num.*15.*&* 16.*collat.*9. not. etiam Franc. de Cal. *in rep. leg. ſi curatorem habens in ver.læſio, num.*18. Sfor. Odd. *de reſt.in integrum, par.*2 *q.* 85.*n.*45.*art.*7. Guid. Pancir.*conſ.*99.*n.*12. Joan. Maur. *de reſt. in integ.c.*152.*& c.*158. ubi in fine ait, minorem lapſis ſexaginta diebus, in quibus jure mariti vir uxorem accuſare poteſt, non reſtitui.

Quod nota pro Vſat. *mariti uxores*, de quo multa 249
dixi ſupra *lib.*1.*cap.*9.*de dot.& dona. propter nup.num.*.. Adde quæ ad propoſitum tradit Fran.de Cald. *in dicta lege ſi curatorem habens, in defin. reſtitut. in d.verbo læſio, numero* 22.

Neque in delictis minor reſtituitur, *l.ſi ex cauſa*, §. 250
*nunc videndum, ff.de minoribus, l.auxilium, in princ.ff. eo tit.l.*1.*C.ſi adver.delict.* not. Bar. *in l.ſi quis in tantam, C. unde vi.* Conducit & quod not. idem Bar. *in l.*1.§. *nunciatio, num.*33.*ff.de nov.oper.nuntia.* ubi concludit, quod minoribus exiſtentibus in vero dolo non datur reſtitutio. Dicit communem Franc. de Cal. *in repetition.l. ſi curatorem habens, Cod. de reſtitut. in integ. in verſ.adverſarij dolo, n.*49.

Iſtam concluſionem intellige ſi delictum ſit atrox, 251
ut quia ſit prohibitum jure divino, aut naturali, ut eſt furtum, homicidium, & ſimilia: ſecus ſi jure civili tantum: ita Jaſ. *in d.*§.*nunciatio, num.*11.*cir.prin.* Matth. *ſing* 164.& *ibi* Saray. Ant.Gom *de delict.c.*1. *n.*62. Put. *conſ.*107.*v.*34. & Fran.Cal.*in d.n.*49.

Item intellige, quod adverſus delictum, quod in 252
omittendo conſiſtit, minor præſervatur illæſus, *l. fin.C. ſi adver.delic.l. fi.Cod. in quibus cau. reſt. in int. non eſt neceſſ.l.minoribus, Cod. de his qui. ut indi.* not. poſt Caſt. Felin.*conſ.*34.*num.*9.

QVÆRO XLVIII. An minores comprehen- 253
dantur ſub ſtatuto aliquid generaliter diſponente. Gulielm. de Cune. *in l. ingenuam, Cod.de ingr. manu.* examinat iſtum articulum, & longam facit diſtinctionem. Veritas eſt, reiecta Cunei diſtinctione, quod minores includuntur ſub ſtatuto generaliter diſponente, *l.ſi ſin.*,§.*Lucius, ff.de admi.tuto. cap. conſtitutus, de reſtit. in integ.* not. Bar. *in l.*2. *Cod. de fundo patri. lib.*10. Anch.*in rep.c.canonum ſtatuta, ext.de conſtit.*& Ang. *in l. cum notiſſimi, C.de praſcr.*30.*an.& in l.fi.C.in quib.ca.ſ. reſ.integ. non eſt neceſ.* Natta *conſ.* 541.*n.*16. Communem iſtam ſententiam atteſtatur Alex.*conſ.*65.*v.lum* 6. & Mandoſ. ad Rom. *conſ.*166. *in addit. incip. Subdita.* Hoc etiam viſus eſt ſenſiſſe Dec. *conſ.* 566. *n.*7. *&* 8. ubi dicit ſtatutarias præſcriptiones contra minorem currere, reſtitui tamen eum in integr. quod etiam probavit Innoc.*in d.c.conſtitutus*, & Roman.*conſ.*120 & ex noſtris Socar.*in comm.P.Alber.capit. Item eſt conſuetudo, n.*24.*pag.mihi* 542.

Quam concluſionem limita, ut per Ferdin. Vaſ. *con.* 254
*illuſ.lib.*1.*c.*32.*n.*12.& Sfor.Odd.*de reſt.in integr.par.*2. *q.*15.*art.*7.*à n.*63. *uſque ad n.*66. hoc ſcripſi *in* 3. *par. tit.*20.*de legat.n.* 64. qui ex multis aliquot limitationes colligunt.

Vnum hoc minoribus favorabile à paucis Advo- 255
catis animadverſum, nullatenus, utpote neceſſarium, & quotidianum, eſt ſilentio involuendum: quod ſi quis cum minore de aliqua re litigate vellet, & demùm adverſarius minoris, interventu amicorum contentus eſſet recipere certam quantitatem pro centum, quæ adverſus minorem prætendebat, contentaretur, ut ei quinquaginta, aut ſexaginta ſolverentur: & minor dictam concordiam recuſaret, & cum litigaretur, demùm per ſententiam eſſet condemnatus ad integra centum, quæ ab adverſario petebantur, quod minor poteſt petere reſtitutionem in integrum adverſus concordiam omiſſam, ex quo ex dicta ſententia apparet de ejus læſione & talis ſententia, etiam tranſacta in judicatum, ei non nocebit: ita Bal. *in l.*2.*Cod.de reſcin.vend.* idem Bal.& Bar. *poſt. gloſſ. in l.ſi ex cauſa*, §. *nunc videndum, ff. de minor.* not. Franc. Cremen.*ſing.*29. Roma. *ſing.*403. Boër. *deciſ.*63. & Feli. *in cap. fi.in fi. ext. de proba.* ubi etiam Bal.

Et ſic Bar.*in d.*§.*nunc videndum*, conſulit Advocatis, 296
qui

Digitized by Google

qui habent adverſarios minores, Ecleſias, & ſimiles, qui jure minoris fruuntur, ut conſulant patribus, quod caueant ab iſtis tractaribus, & concordiis. Et è contrario, ut Aduocatus minoris conſulat parti ſuæ, ut curet fieri iſtam concordiam ante ſententiam, tradit addit. ad Rom. *d. ſing*. 403. Quæ nota, quia practicabilia & vtilia.

257 QVÆRO XLIX. An adverſus præſcriptionem triginta annorum ſemel completam detur reſtitutio in integrum ex aliqua juſta cauſa abſentiæ vel ignorantiæ? De jure communi conſtat partem affirmatiuam eſſe crebriori calculo approbatam, ex his quæ tradit Bart. communiter receptus *in leg*. 1. §. *ſi quis propter, ff. de itinere actuque priuat*. communem iſtam ſententiam dicit poſt longam diſputationem Couar. *in reg. poſſeſſor*, 3. *par*. §. 3. *de reg. in* 6. Dec. *conſ*. 29. *& conſ*. 36. *n*. 9. Pinel. *in Authent. niſi tricennale, num*. 58. *C. de bon. mater*. & innumeri quos recenſet Menchac. *contr. illuſt. cap*. 75. *lib*. 2. & nouè Sfort. Odd. *de reſt. in integ. part*. 2. *q*. 90. *art*. 4. *&* 5.

258 Vitum autem iſta opinio in Cathalonia ſit ſervata in facti contingentia, in magno Aduocatorum conflictu, defendi quod non. Quia ut tradidi *lib*. 1. *c*. 15. *de præſcrip*. in Cathalonia omnes cauſæ, tam bonæ, quàm malæ, præſcribuntur ſpatio 30. annorum, *per vſat. omnes cauſæ, ſæpius in d. c*. 15. *allegatum*, quia ex re colligitur mentem dicti vſat. eſſe, ut nemo lapſis 30. annis, habens juſtam cauſam, vel non, nec per reſtitut. in integrum, aut aliàs audiatur, ſed omnino dictæ præſcriptioni acquieſcere debeat, idque ne dominia rerum diu ſint incerta, quæ fuit cauſa finalis d. vſat. Et ita in terminis d. vſatici decidit Joan. Maur. *in tract. de reſtit. in integ. cap*. 110. referens ita Senatum Dolanum, ubi ſimile ſtatutum habetur, obſervare. Poſt hæc ſcripta ex Doct. Regiæ Audientiæ intellexi Senatum reſtitutionem concedere adverſus præſcriptionem longiſſimam 30. annorum ex capite juſtæ ignorantiæ, aliave juſta cauſa. Et dicta reſtitutio ex capit. juſtæ ignorantiæ conceſſa fuit, referente Monſer. Guardiola.

259 QVÆRO L. An ſi minor litiget contra minorem, reſtituatur? Videtur dicendum quod non, *l. verum*, §. *fin. ff. de min*. ubi privilegiatus contra pariter privilegiatum non gaudet privilegio, *cum ſimil*.

260 Hinc dicit Bald. *in c. cauſam* 2. *de judiciis*, *l. non eo minus, C. de procur*. non habere locum ubi minor litigat contra minorem: ita cenſuit Senatus referente Magiſtro Hieronymo Aſtor, die.. Decembris 1602. in cauſa fratrum Solers Villæ Franchæ Pœniten. contra Simeonem Refeques Notarium dictæ Villæ, Actuarius Boſch Notarius. Et *in l*. 2. *C. de priuil. fiſ*. aſſerit privilegia Scholaſticis attributa per auth. *habita, C. ne fil. pro pat*. non competere Scholaſtico, qui in alium Scholaſticum agit, quod vtriuſque ſit idem privilegium: iuuat Old. *conſilio* 119. *Titius condidit, in fin*.

261 Iſtam concluſionem veram cenſeo, ubi ambo æquè privilegiati certarent de damno vitando, *l. ſed & milites, ff. de excu. tuto*. vel de lucro captando, ut not. Anchar. *conſ*. 37. ubi ſi duo ſint immunitatis privilegium aſſecuti, ne à creditoribus intra quinquennium moleſtari poſſint, ait, non eſſe locum privilegio vnius in alium, quia vterque de lucro contendit. Felin. *in c. in præſentia, num*. 39. *de probat*.

262 At verò ſi vnus certet de damno vitando, alter de lucro captando, tunc qui certat de damno vitando vtitur ſuo privilegio, etiam contra pariter privilegiatum, *l. fin. ff. ex quib. cau. maio*. notat in expreſſo Roman. *conſ*. 166. *num*. 14. Stephan. Gratian. *deciſ*. 196. Barbat. *conſ*. 15. *vol*. 3. Paul. de Caſtr. *conſ*. 37. *ut benè attingatur, num*. 5. *vol*. 2. ubi pulchrum ponit exemplum, quando dicatur vnus de damno vitando certare, & alter de lucro captando. Cephal. *conſ*. 116. *n*. 5. *&* 6. *vol*. 1. & nouè Oddus *de reſtitut. in integ. par*. 1. *q*. 18. *artic*. 5. Laderch. *conſ*. 66. *per tot*. & ita obſervatum vidi per Regium Senatum, ad relationem Mag. Federici Font-Paſtor, olim Regij Senatoris, in cauſa monaſterij Sanctarum Crucum, aduerſus tutores & curatores Baronis de Rocafort, tunc pupilli.

QVÆRO LI. An reſtitutio in integrum impediat executionem regiæ ſententiæ, itavt nec præſtita cauſione executioni mandari poſſit? Reſpon. quod non, ſi conſtet malitioſe, & animo differendi executionem peti; ſecus ſi videatur peti non calumnioſe, & ſi eſt dubium an petatur calumnioſe, proceditur in executione præſtita ſatiſdatione, ut per Pan. Anchar. & alios *in c. ſciſcitata, de in integ. reſtit*. Bald. *in auth. quæ ſupplicatio, C. de precib. Imp. offer*. Afflict. *deciſ*. 356. Vincen. de Fran. *deciſ*. 86. Fran. de Cal. *in l. ſi curatorem habens, in defi. reſtit. ver. per quod, à n*. 22. *vſque ad n*. 27. *C. de in integ. reſt. minor*. & Oddus *de reſt. in int. par*. 2. *q*. 43. *art*. 1. *&* 2. Et iſtam ſententiam probat Regius Senatus, ut tradit Mie. Fer. 3. *par. obſer. c*. 479. 263

Vtrum autem reſtitutio in integrum impediat executionem inſtrumenti guarentigij, dixi infrà, *cap*. 3. *de inſt. guaren. q*. 5. *n*. 46. 264

QVÆRO LII. An minor poſſit contrahere? 265
Reſpon. quod ſi eſt major quatuordecim annorum, licet minor 25. poteſt contrahere, & efficaciter civiliter, & naturaliter ſe obligare, ſi curatorem non habeat, *l. puberes, ff. de ver. oblig. & l. ſi curatorem habens, C. de in integ. reſtitut*. & *ibi* Cyn. Bart. Bald. Albet. Paul. & Salic. & nouè Franc. de Caldas *in ver. implorare in integrum*, & idem Bart. & alij *in l*. 1. *ff. de nouat*. Hæc intellige de obligatione perſonali, non quoad obligationem bonorum immobilium vel mobilium, quæ ſeruando ſervari non poſſunt, quæ eſt certum ſine decreto ipſum alienare, nec obligare poſſe, juxt. communem reſolutionem *in d. l. ſi curatorem habens*, niſi juramentum in contractu adſit, ad tradita *in vulgat. auth: Sacramenta puberum, C. ſi adverſ. vendi*. ut latius infra declarabo. Et licet per obligationem perſonalem poſſit deveniri ad venditionem bonorum, tamen cum id veniat in conſequentiam, non attenditur: ad ea quæ ex multis reſoluit Farinae. *deciſ*. 44. *n*. 6. *an. fin*.

Eſt & aliud, quod ſi in dicto contractu minor eſt læſus, poteſt in integrum reſtitui, *d. l. ſi curatorem habens, & l*. 1. *& per tot. tit. ff. de reſt. in integ*. & paſſim Doctor. 266

Circa iſtam læſionem oportet aduertere, minorem 267
poſſe lædi circa rem, vt ſi alienauerit rem ſibi vtilem, & quam ei alienare non expediebat, & tunc reſtituitur ad rem, & contractus reſcinditur, & habetur pro non facto, *l*. 1. *&* 2 *C. ſi aduerſ. vend. & in l. ſi res*, §. 1. *de jure dot*. not. Gloſſ. *fi. in l. ſi quidem, C. de præd. mino*. ubi Bart. & reliqui. Oddus *de reſtit. in integ. par*. 1. *q*. 4. *art*. 10. *n*. 89. *& par*. 2. *q*. 58. *artic*. 1. *n*. 15. *&* 16. videndus Socin. *conſ*. 57. *n*. 47. *lib*. 4. & Specul. *de in integ. reſtitut*. §. 2. *n*. 3. ubi additio ait, poſſe eſſe, vendere rem quam non expediat vendere, ſine læſione, ut tamen competat reſtitutio, docendum eſt quare non expedierit minori rem illam vendidiſſe, ad ea quæ ipſe tradidi ſuprà, *lib*. 1. *c*. 13. *de empt. & ven. q*. 1. *ant. fi*. Conſului nuper & obtinui, ſat eſſe docere quod res vendita afferebat ſatis bonum annuum reditum, & quod minor non habuiſſet neceſſe vendere, cum pecunia non indigeret, *per text. optimum in l. lex quæ tutores, in fin. ibi, intercedente ſæpe pecunia. C. de admi. tuto*. Adde & ratione vicinitatis, dici intereſſe pecuniariter, *l. ſi cui, cum ibi not. de legat*. 2. & ratione affectionis, quod res fuerit Majorum, *leg. ſi in emptionum* 35. *ff. de minorib*. notat fuſe Tiraqu. *de retract. ligna. in præfa. num*. 34. *& ſeq*.

Interdum non lædi circa rem, ſed circa pretium, ut quia vendidit rem ſuam non juſto pretio, vel quia aliquam rem emit pluris juſto, & tunc non reſtituitur adverſus contractum, ſed aduerſus pretium, ut not.

Bart.

Bart. poſt Gloſſ. *in dict. leg. ſiquidem*, & *in dict. leg. ſi res*, §. 1. *de jur. dot.* Idem Bart. & Bald. *in leg. 1. Codice ſi adv. cred.* Gozad. *conſ. 44. num. 14.* Aym. *conſ. 7. num. 2.* Rol. à Val. qui multos refert, *conſ. 59. num. 4. volum. 5.* Pan. & Canon. *d. c. conſtituens, de reſt. in integ.*

268 Neque illud tacitum eſt relinquendum, qui implorat beneficium reſtitutionis in integrum, debet reſtituere quod ex illo contractu accepit, *leg. quod ſi minor*, §. *reſtitutio*, *ff. de minor*, *leg. cum te fundum*, *C. de pact. int. empt. & vend. leg. 1.* & ibi claré Paul. de Caſtr. *C. de rep. quæ fiunt in iudic. reſtit. in integ.* not. Cravet. *dict. conſ. 7. in fin.* Corn. *conſ. 138. ad fin. volum. 1.* quos refert, & probat Rolan. à Valle *dict. conſ. 59. numero 7.*

269 Hoc intellige ſi minor eſt factus locupletior, aliàs ſecus: ita Bart. & reliqui *in leg. prædiorum*, *Cod. de præd. minor.* & plurimi congeſti ab Octav. Simoncel. *in tract. de decr. lib. 3. tit. 7. num. 17. & 18.*

270 Verùm circa hoc oportet advertere, quod ubi contractus cum minore fuit validus, putà quia in eo intervenerunt ſolemnitates requiſitæ, tunc minor tenetur probare pretium quod recepit, eſſe à ſe deperditum, & malè conſumptum: ita gloſſ. *in dict. leg. prædiorum*, Lucas de Pen. *in leg. 3. præſ. 178. Cod. de apochis, lib. 10.* ubi dicit minorem præſumi ex pretio locupletatum, ſi in contractu obſervatæ fuerint debitæ ſolemnitates. Si verò in contractu non fuerint adhibitæ debitæ ſolemnitates, tunc qui contraxit cum minore, tenetur probare pretium fuiſſe converſum in utilitatem & commodum minoris: ita gloſſ. *in d. l. prædiorum*, quam ibi ſequuntur Bart. Bald. & Salic. Natt. *conſ. 631. n. 7.* Simoncel. *d. tit. 7. n. 20.* Jaſ. *in l. nam & poſtea*, §. *ſi minor*, *ff. de iureiur. n. 21.* Riminal. Jun. *conſ. 5. n. 76. lib. 1.* & novè Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. 27. in fine*,

271 ubi iſtam communem concluſionem ex mente gloſſ. Salic. & aliorum *in d. l. prædiorum*, limitat in eo qui mutuò dedit pecuniam minori, aſſerens illum ſemper teneri probare pecuniam fuiſſe verſam in utilitatem minoris. Quibus adde Matheſ. *ſingul. 58.* & ibi Saray *in addit.* & gloſſ. *in d. l. quod ſi minor*, §. *reſtitutio*, *ff. de*

272 *minor.* Prædicta omnia laté proſequitur & probat Pinel. *in rep. l. 2. part. 2. c. 4. C. de reſc. vend.* ubi *num. 66. in fine*, aſſerit ſufficere veriſimiles conjecturas verſionis pecuniæ in utilitatem, vel amiſſionis: allegat Decium, qui benè id probat *conſ. 36. Et pro tenui, n. 8. verſ. tertiò advertendum*, gloſ. *in auth. hoc ius, in fine, Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Quod & ipſe probo: in his enim quæ ſunt difficilis probationis, ſufficit probatio per conjecturas, ut plenè tradit Menoch. *de arb. ind. caſu 116.* ubi enumerat caſus qui ſunt difficilis probationis: & ibidem *num. 22.* inquit etiam in aliquibus caſibus difficilis probationis requiri exactam, & plenam probationem. Quod vel maximè procedit, ubi in criminalibus difficilis probationis agitur criminaliter, ut probè explicat Boſſi. *in tract. cauſ. crim. tit. de partu ſuppoſito, n. 11. 14. & 34. cum tribus ſeq.* & Dec. *conſ. 189. latatus ſum, n. 3. & 15.* & idem Boſſi. *tit. de offic. cor. n. 14. & 19.* & Maſcardus *de probat. concluſione 44. per tot. volum. 1.*

273 An autem minor reſtituatur ubi læſio non adfuit tempore contractus, ſed ex poſtfacto ſupervenit, tradit pulchrè Oddus *de reſtit. in integ. parte ſecunda, quæſt. 57. art. 3.*

274 Illud hîc opportunè inſeram, quod licèt læſio regulariter attendatur ſecundùm tempus contractus, & non ſecundùm tempus ſuperveniens, *leg. ſi voluntate*, *Cod. de reſc. vend.* *vinditio*, notant Doctores *in lege ſecunda*, *Codice illo titulo*: id intelligi, ubi contractus perficitur unico momento, & non habet tractum ſucceſſivum: ſecus tamen ubi contractus habet tractum ſucceſſivum, & eſt explicandum aliquid de futuro, quia tunc ex æquitate læſio poſtea tractu temporis ſuperveniens conſideratur.

Iſtamque ſententiam fuit ſecutus Senatus die 31 Januarij 1600. in cauſa Confratriæ piſcatorum Dertuſæ, contra ipſam civitatem Dertuſæ, referente Hieronymo Senjuſt, & curſu temporis læſo, & gravato ſuccurritur, cum tunc læſio ſingulis annis reſtricetur, & ſic quotannis adveniente tempore ſolvendi pars gravetur, ut ita Pinel. *in rep. l. 2. Cod. de reſc. vend. part. 2. cap. 1. num. 27.* laté Rol. à Val. *conſ. 13. num. 159. cum mult. ſequent. volum. 2.* & ita in terminis not. Nat. *conſ. 548. num. 36. cum 2. ſequent.* Balza. *in 2. lib. feud. tit. ſi de feu. defunct. §. omnes, num. 15.* Ozaſcus *conſ. 47. num. 16.* & Anton. Theſaur. *deciſ. 226.* ubi ait judicem poſſe contractum ad æquitatem reducere, quando res tractu temporis efficeretur iniqua, & in immenſum creſceret.

Idem ſenſiſſe viſi ſunt Vin. Ann. *alleg. 16. num. 4.* Dec. *conſ. 335. num. 3.* ubi dicunt, in his quæ tempore mutationem recipiunt, licere ex cauſa nova ſupervenienti à qualibet diſp oſitione recedere. Quam ſententiam Sacer Senatus æquitatis amator probat, & eadem cauſa penſiones cenſualium, quæ in frumento aut oleo ſolvebantur, quia multò pluris res illæ nunc valebant, quàm tempore contractus, ſanxit ſolvendas impoſterum in pecunia numerata ad rationem ſolidi pro libra, juxta extrav. conſt. Matt. *de empt. & vend.* & Anton. Theſaur. *deciſ. 154.* Gaſpar. Roder. *de annu. reddit. lib. 1. quæſt. 12. num. 17.* Quod etiam probat Rota Avenio. Auctore Hier. à Lauren. *deciſ. 66.* Quam tamen limitationem procedere cenſeo, ubi magis contractus ad damnum, quàm ad lucrum, legis aut hominis præſumptione, aut aliàs ver ſimiliter propenderet, ut tunc debeat fieri dicta reductio, ut ſenſit Dec. *in l. de fideicommiſſo, Cod. de tranſact.* Nat. *dict. conſ. 548. n. 36. cum ſequent.* Brunor. à Sole *in ſuis qq. leg. q. 1. per tot.* ubi innumeros citat. Seſſa & Oddus *de reſt. in integ. part. 1. quæſt. 4. art. 5. num. 30. & part. 2. quæſt. 85. artic. 4. num. 28.* Vide Nattam *dict. conſ. 48. n. 40.* ubi dicit, ratio dubij eventus non habet locum ubi caſus magis propenderet ad damnum quàm ad lucrum, & tradit ſimilia exempla de juven , & ſene: allegat Curt. Jun. *in leg. de fideicommiſſis, Cod. de tranſact.* ubi etiam Dec. *in fin.* ubi dicit actum non dici principalem, ſi ſit factus ſecundùm probabilem, & veriorem conjecturam vitæ, *dict. leg. hereditatum*: ſic in renunciatione reciproca fideicommiſſi, ſi unus eſt ſenex, alter juvenis, propter imparitatem, quia *iuxt. leg. hæreditatum*, ſperat longiorem vitam juvenis, dicitur læſus juvenis, ut not. Rip *in leg. quia Roma*, §. *duo fratres*, *num. 47. de verb. oblig.* Oddus *de reſt. part. 2. q. 85. artic. 4. numero 28.* Brun. de Sole *quæſt. 1. num. 11.* licèt teneant contrarium relati per Marzar. *conſ. 22.*

Et ita dico quod incertitudo non juſtificat contractum, quando dubium non eſt æquale. Pinel. *in leg. 2. part. 2. c. 1. num. 9. C. de reſc. vend.* Surd. *conſ. 451. n. 15. lib. 3.* ponit exemplum in vita ſenis & juvenis.

Secus ubi contractus æqualiter ſe ad lucrum, & damnum haberet, quia tunc non cenſeo abſque injuſtitia poſſe fieri reductionem aliquam. *argument. text. cum ibi not. in leg. de fideicommiſſo, Cod. de tranſact. leg. ſi pater puellæ, C. de inoffic. teſtam. leg. ſi iactum, de action. empt. c. in civitate, de uſur. & l. ſi Gaudentius, C. de contr. empt.* per quem text. dicit Bald. *conſ. 15. lib. 4.* & eum ſecutus Aym. *conſ. 11. n. 18.* quod illud quod legitimè factum eſt, ex caſu ſupervenienti ad imperfectum reduci non debet. Propter iſta conſului, non diu eſt, contractum emptionis cuiuſdam tetrodecimi perpetui cu- 275
juſdam oppidi Cathaloniæ, eſſe reducendum ad æquitatem: nam licèt diceretur tempore emptionis dictum contractum habuiſſe ſe ad lucrum, & dar nnum; negari tamen non poſſe, quin magis propenderet ad lucrum quàm damnum: cum univerſitates utplurimùm ſoleant augeri, rarò diminui.

Hnc

Huc conferunt quæ tradit Avendañ. *reſponſ.33.n.4. verſ.8.& fin.concluſ.* ubi dicit, quod vendito frumento ad creditum, prout plus valuerit menſe Maii proximè venturi, ſi creſcat pretium immoderatè, propter talem creſcentiam & cariſtiam poteſt emptor petere, ut reducatur valor ad moderatum pretium: circa hæc videatur Roland. à Valle *conſ.1. num.159.& ſequent. volum.* 2. nota hæc, quia utilia. Et quia in ſermonem contractuum cenſualium incidi, obiter (publicæ utilitatis cauſa, ut nempe viteotur multæ lites, quæ paſſim ſuper dictis contractibus cenſualibus ſuſcitantur) libet advertere, in Cathalonia conſtit. extravagantem Pii V. editam 14. Kal. Feb. anno 1569. de cenſuum creatione, non eſſe uſo receptam. Et licèt dubitari poſſet, quomodo affirmari poſſit, non fuiſſe uſu receptam, quaſi in manu ſubditorum ſit legem Superioris admittere, vel non admittere, ut in hoc caſu, ubi ſummus Paſtor utendo ſua ſupernaturali poteſtate, declarat contractum cenſiticum alia forma quàm in dicta extrav. factum, eſſe uſurarium; tamen dubitationem à ſe depellet, qui legat quæ fuſè, & crudite ſuper declaratione iſtius proprii Motus, tradit optimè Felician. de Solis *de cenſib. lib.1. cap.9. per tot.* ſenſit & probè noſter Mieres *part.2. collat.9. cap.6. de pœnis officialium non ſervant. conſtit. prohibent. fier. remiſ. crim. donec ſatisfact. fuer. in curia, num.11. fol.81. col.2.*

276 Sicque hinc eſt, quod poſſunt in Cathalonia conſtitui, & creari cenſualia, prout paſſim creantur ex pecunia ante creationem dicti cenſualis debita, prout & ante dictum proprium Motum ubique licitum erat, ut in expreſſo not. Azpil. *conſ.13. de emption. & vend. lib 3. volum.1.*

277 Poſſunt etiam ita conſtitui, ut pretium antea in pecunia numerata conventum, poſtea voluntate venditoris dictæ annuæ penſionis ei ſolvatur in pecoribus, oleo, frumento, & alia qualibet re juſto pretio taxata, prout ſecluſa dicta extravag. conſt. licitum eſt, ut tradit Azpil. *dict. conſ.13 & in comment. de uſur. n.105.* & ſic talia cenſualia paſſim Senatus approbat, & pro eis ſententiam fert.

Sicque die 9 Decemb. 1597. in cauſa Alemandri de Trago Domicelli, contra Joannem Alegre Vicecomitatus Caſtribuni fuit declaratum, cenſuale creatum ex ſpeciebus invalidum, ad relationem Magnifici Michaëlis Salba & de Vallſeca, allegatur *in deciſ.* Vin. *deciſ.369. n.4.& 5.* & Felician. de Solis *de cenſib. lib.1. cap.8. num.12.13.& 15.*

Quod cenſuale poſſit creari ex ſpeciebus, Surd. *conſ.62. num.37. volum.1.* Franc. Milan. *deciſ.1. reg. Sicil. part.2.* Honded. *conſ.17. & 35. volum.2.* Theſaur. *deciſ.154.*

278 Eſt tamen arduum dubium, ſuper quo nihil à Senatu ſtatutum vidi, an cenſuale poſſit creari, ſecluſo dicto proprio Motu, ita ut pro ejus pretio dentur certæ res, puta vinum, oleum, frumentum, vel aliæ res certo pretio æſtimatæ: ita ut non ſit in voluntate venditoris annuæ penſionis petere pro pretio dicti cenſualis quidquam aliud quàm dictas res ſic taxatas. Iſtam quæſt. latè diſputat Felic. de Solis *lib.1. de cenſib. cap.4. a num.8. ad num.13.* & eam negativè rationibus ibi per eum adductis reſolvit.

279 Oppoſitum tenet Azpil. *in comment. de uſur. n.515.* ubi pro pretio daretur venditori res æquè utilis, ac pecunia numerata. Eandem ſententiam tenet Salzedo relatus à Gutierrez, licèt ipſe contrariam tueatur *lib.2. pract. q.176. n.2.* Ego in puncto juris ſententiam Felician. de Solis, communem, & veram arbitror. Ex bono tamen, & æquo, & ſic in ſupremis tribunalibus ſententiam Azpil. ſequendam cenſeo, quòd nullum ea in re intereſſe partium vertatur, ut & in ſimili ſic cenſuit Azpil. *in comment. de uſu. n.112.* ibi. Dixi ſupra bis. Et Gaſpar Roder. *de annu. reddit. lib.1. q.13.*

Dubitati nuper contigit, an cenſualia poſſint creari 280
ex penſionibus ejuſdem cenſualis debitis. Doctores in partes ſunt ſciſſi. Vergin. de Bocc. *in tractat. de manuten. cap.19. de cenſib. num.36.* tenet quod non, ea ratione, quod uſuræ non pariant uſuras, *leg. fin. Cod. de uſur. & leg. ſi non ſortem, §.1. ff. de condict. indebit.* licèt principaliter in dicto Proprio Motu Pii V. ſe fundet: ſenſit Gaſpar Roder. *de ann. redd. lib.1. quæſt.12. n.27.* eadem ratione quod penſio eſt acceſſio, & quod non detur acceſſio acceſſionis, *dict. leg. fin. Cod. de uſur. leg. nec eorum, & ibi* Bart. *ff. de uſur.* Contrarium in facti contingentia conſului, tum quia cùm penſiones debeantur jure actionis, debentur ut ſors, ut not. Vincent. de Franc. *deciſ.254. num.9.& 12.* & ſic ut ex aliis dubia poſſunt creari cenſualia, ſecluſo Motu proprio Pii V. ut ſuperiùs traditum eſt, ſic ex dictis penſionibus decurſis. Quam ſententiam etiam probat Gaſpar Roderic. *de annuis redditibus, lib.1. quæſt.13. num.42.& 43.* tum propter tradita noviſſimè contra Felician. de Solis, qui contrariam ſententiam ſequitur per Ludovicum Velaſquez de Avendañ. *in tractat. de cenſibus Hiſpaniæ, cap.38. num.51. cum ſequent.* ubi multis rationibus, & auctoritatibus tenet, ex penſionibus decurſis novum cenſuale creari poſſe, & hoc eſt valde uſitatum in Cathalonia, ut creentur cenſualia ex penſionibus decurſis alterius cenſualis.

Hinc deciſionem *leg. ab Anaſtaſio, & leg. per diverſas, Cod. mandati,* non ſervari in praxi, tradit Anton. Gomez. Junior *in tract. de cenſib. c.3. condit. quarta, n.12.* ubi etiam ſubdit, ſaltem non habere locum in venditione nominum, ſed tantùm actionum. Parlad. idem ſenſit *lib.2. rer. quot. §. fin.3. part. §.4. n.10. cum ſequent.* dum poſt Bart. dictas leges procedere dicit cùm quis vendit actionem adverſus quid poſſidentem, ſecus cum quis vendit nomina quæ poſſidet.

Dubitari etiam, & controverti millies vidi, an 281
cenſuale jam conſtitutum, & creatum, poſſit minori pretio, quàm quo eſt conſtitutum vendi. Semper affirmativè ex facto conſultus reſpondi, hac ratione, quod cenſualia jam creata cenſeantur bona immobilia, ut tradidi ſupra, *lib.1. reſol. cap.7. num.78.* & in nihilo differant ab aliis rebus immobilibus, quæ poſſint cedere in emptionem, & venditionem: & ſic poſſe vendi hodie minoris, cras pluris, prout quiſque poteſt, ut fit in cæterarum rerum venditione, quarum pretium nunquam firmum, & ſtabile manet, ſed hodie eſt unum, cras alterum, *leg. pretia rerum, ff. ad leg. fal.* Hinc vulgo dici ſolet: Quod vile eſt, carum; quod carum, vile putato: ob omnium rerum viciſſitudines, & ita propter prædictam rationem tenet in terminis Azpil. *in comment. de uſur. num.112.* & ita tene abſque diſtinctione quam ſuper hoc facit Felic. de Solis *de cenſib. lib.2. cap.1. num.43.& 44.* quia rationem dictæ diſtinctionis bonam non video.

Quæ diximus de cenſualibus ad violaria, quæ in 282
Cathalonia ſunt frequentia, applica.

QVÆRO LIII. Quanta debeat eſſe læſio, ut minor 283
reſtitui poſſit? Varia dicunt Doct. *in l. ſcio, ff. de reſt. in integ.* & novè Sfort. Oddus *in tract. de reſtit. in integ. part.1. quæſt.4. art.22.* Veritas eſt, quod ad judicis arbitrium refertur, ut tradit Covar. *lib.1. reſol. cap.3. n.11. verſ. Ego ſanè,* & multi quos refert Menoch. *de arbitrar. judic. caſu 75.* facit quod tradit Nat. *conſ.658. n.7. cum 2. ſequent.* quod conſilium omninò vide; pulchram enim in eo quæſt. reſolvit, quam ex facto habui, & per ejus dicta obtinui, quod minor qui dedit immoderatam dotem ſorori ſuæ, ut nuberet, debeat reſtitui in integrum adverſus læſionem, ſuper quo videas etiam Sfort. Odd. *de reſtit. in integr. part.2. quæſt.59. art.5.* ubi iſtum paſſum doctè more ſuo declarat. Ubi ex Natta, Silva, Abb. & aliis concludit prædicta procedere, etiamſi juramentum interveniſſet in conſti-

tutione

rutione dotis, ſi exceſſus ſit nimis gravis, & enormis: & reſoluit tunc dici exceſſum gravem, & enormem, cùm dos fuit conſtituta ultra dimidiam congruæ dotis, vel ultra dimidiam ejus quod propriæ facultates patiebantur. Nec auditur maritus ſi obiiceret, Ego eam non duxiſſem, niſi eam dotem attuliſſet, prout advertit Vincent. de Franch. *deciſ.* 104. *num.* 3. optimam reddens rationem, quam etiam ſequitur Coſta *de remed. ſubſidiar. remed.* 108. *num.* 5. prædicta limitans, & declarans ubi dos eſſet data in bonis immobilibus: nam ſi eſſet marito tradita in pecunia numerata, quæ non appareret, & ſic eſſet conſumpta, tutum eſſe maritum refert; allegat Urſil. ad Afflict. *deciſ.* 86. Caroc. *deciſ.* 78. *num.* 4. licèt Pereg. *de iure fiſci lib.* 3. *titul.* 18. *num.* 79. teneat conſtante matrimonio dotem non poſſe minui, quia eſt dominus dotis, & eam hăbet titulo oneroſo; & fuſiùs hæc tradidi ſuprà, *lib.* 1. *cap.* 19. *de dote & donation. propter nupt. num.* 119.

284 QVÆRO LIV. Utrum minor, qui in contractu quem fecit, læſus eſt ultra dimidiam juſti pretij, poſſit implorare beneficium reſtitutionis in integrum, an tantum remedium *leg.* 2. *Cod. de reſc. vend.* Covar. *lib.* 1. *reſolutionum, cap.* 3. *num.* 11. *verſ. Tertio hinc deducitur*; tenet Minorem, & Eccleſiam, quæ jure minoris fungitur, poſſe conſequi beneficium reſtitutionis in integrum, licèt læſio dimidiam juſtæ æſtimationis exceſſerit. Idem ante eum tenuere citati à Pinel. *in rep. leg.* 2. *Cod. de reſc. vendit.* 3. *p. num. decimònonò, circ. med.*

285 Nam licèt ſit indubitata juris concluſio, reſtitutionem in integrum tanquam auxilium extraordinarium non competere ubi eſt locus auxilio ordinario, ut not. gloſſ. Bart. & Bald. *in leg.* 1. *Codice ſi adverſ. fiſc.* tamen id fallit quoties auxilium extraordinarium eſt pingue, ut not. gloſſ. *in leg. fin.* ubi Bald. *num.* 5. *C. ſi adverſ. rem iud.* latè Oddus *tract. de reſtit. in integ. quæſt.* 2. *num.* 7. & pleniùs *quæſt.* 17. *part.* 1. & Franc. Bec. *conſilio* 12. *num.* 79. ubi dicit idem eſſe, quando dicta duo remedia competunt contra diverſos, *per text. in leg. etiam, Codice ſi tutor, vel curat. interv.* ubi Bart. & Salic. ibi enim habetur, eſſe in electione minoris agere contra tutorem, vel curatorem, vel reſtitutionem petere.

286 Et ſic cùm dicta reſtitutio in integrum ſit pinguius remedium, quàm auxilium ordinarium, *dict. leg.* 2. quia conventus actione *d. leg.* 2. habet electionem ad reſtituendam rem, vel ad ſupplendum pretium. Quod non eſt in reſtitutione in integrum, quia præcisè cogitur rem reſtituere, *l. patri, §. & ex diverſo, ff. de minor. & l. quod ſi minor, §. reſtitutio, eod. tit.*

287 Et inſuper conventus actione *dict. leg.* 2. non tenetur ad fructuum reſtitutionem, ut plenè not. Doct. *in d. l.* 2. & *ibi* latè Pinel. *in* 2. *part. cap.* 4. Covar. *lib.* 2. *reſol. cap.* 3. *n.* 9. & Anton. de Gam. *deciſ.* 212. & per reſtitutionem in integrum res cum fructibus reſtituatur, *l. quod ſi minor, §. reſtitutio, & d. §. & ex diverſo, ff. de minoribus*, ſit ut reſtitutio in integrum concurrat cum dicto remedio ordinario *dict. leg.* 2. *C. de reſc. vend.*

288 Minor enim poteſt repetere rem alienatam ſine debitis ſolemnitatibus unà cum fructibus, *leg. ſi prædium, & l. non ſolùm, C. de prædiis minor.* Dec. *conſ.* 403. *num.* 19. Rimin. Jun. *conſ.* 5. *num.* 41. Gratian. *deciſ.* 234. *num.* 27.

289 Eſt iſta eſt veritas intellecta cum grano ſalis: nempe quod ſi minor ſit læſus ſolùm in pretio, & illa læſio excedat dimidiam juſtæ æſtimationis, tunc minor non poſſit agere niſi remedio ordinario *dict. leg.* 2. cùm per ipſum omninò ei ſubveniatur; ſecus ſi dimidiam juſtæ æſtimationis: Quia cum tunc pinguius ſubveniatur ei per beneficium reſtitutionis in integrum, ut dictum eſt, poteſt eo uti. Et ita in terminis not. Aym. *conſ.* 7. *num.* 2. Gozad *conſ.* 44. *num.* 14. Nat. *conſ.* 548. *num.* 30. Cyn. & alij *in leg. ſi quidem, Cod. de præd. minor.* Roland. à Val. *conſ.* 59. *num.* 4. *lib.* 1. Seraph. *de priu. iur. priu.* 83. *num* 58. & Fulgoſ. *in dict. leg. ſi res, §.* 1. *per illum text. ff. de iur. dot.* Et iſtam diſtinctionem ſequere, quæ juridica eſt, cùm reſtitutio
id reſtituat, quod læſio abſtulit, *leg.* 1. *& leg. quod ſi* 290
minor, §. reſtitutio, ff. de minor. idem novè tenet Stephan. Gratian. *deciſ.* 130. *num.* 17. 18. *& per tot.*

Et prædicta magis declarando dico non tolli mi- 291
nori beneficium reſtitutionis, ubi non interfuit illius vendere pretio juſto, vel injuſto; quia hæc læſio dicitur conſiderabilis, ut reſtituatur, ut tradit Oddus *conſilio* 40. *num.* 19. *&* 20. *& num.* 32. ubi dicit quod ex hoc dicitur probata læſio minoris ad obtinendam reſtitutionem ex edicto minorum, quod res minori fuerit vendita ſine cauſa, vel utilitate aliqua. Et ampliat, licèt ex pretio aliæ res eſſent emptæ: *& num.* 33. ſubdit, dici damnoſam venditionem ex eo quod res ab antiquo fuiſſet majorum minoris, & dicit communem.

Quod diximus, minorem 25. annis non habentem 292
curatorem poſſe contrahere, & efficaciter ex contractu obligari, verumtamen læſum habere reſtitutionem in integrum, procedit niſi minor juraverit contractum. Quia per juramentum excluditur à beneficio reſtitutionis in integrum, ut not. communiter Legiſtæ *in dict. Authent. ſacramenta puberum, Codice ſi adverſ. vend.* & Canon. *in cap. quamvis pactum, de pact. in* 6. not. Capella Toloſ. *deciſ.* 45. Bart. & Moderni *in l. ſciendum, ff. de verb. oblig.* novè & fusè Franc. de Cald. *in rep. l. ſi curatorem habens, in verſ. minoribus, num.* 2. *Cod. de reſt. in integr. minor.* & practici noſtri, quos retuli ſuprà, *lib.* 1. *c.* 7. *de tutorib. num.* 14.

Hoc intellige, niſi minor dolo adverſarij, & fal- 293
ſis ejus perſuaſionibus ſit ad contrahendum inductus; quia tunc non obſtante juramento, poteſt implorare beneficium reſtitut. in integ. ut not. Maur. *de reſt. in integ. cap.* 122. juvat quod tradidimus ſupra *numero vigeſimoprimo*, & quod tradunt Scribentes *in dict. Authent. ſacramenta puberum, & in dict. cap. quamvis pactum.*

Et idem licèt non interveniat dolus contrahentis, 294
ſed dolus reipſa, utpote quia minor enormiter fuerit læſus, quia ex enormi læſione oritur dolus re ipſa, ut patet ex his, quæ tradidimus ſuprà, *lib.* 1. *reſolut. c.* 13. *num.* 11. Quia tunc non obſtante iuramento poterit beneficium reſtitutionis in integrum petere, ut plenè not. Maur. *de reſtit. in integ. c.* 122. facit quod tradidi *d. c.* 13. *n.* 10. *&* 11. ubi dixi etiam maiorem poſſe venire contra contractum per eum iuratum, data enormi læſione, quam diximus eſſe, cum excedit dimidiam iuſti pretii: ita Gerar. Maynar. *lib.* 3. *deciſ.* 38. *& ſeq.*

Nuper in foro diſceptatum fuit, an filius Doctor in 295
iure comprehendatur ſub diſpoſitione dictarum conſtit. Ego cenſui quod ſi minor eſt, comprehendatur, cùm in talibus experientia magiſtra, videamus rationem finalem conſt. militare, cum licèt periti ſint, ætas non ſiverit eos rerum experientiam habere, ut advertit Sfort. Oddus *de reſtit. in integ. part.* 1. *quæſt.* 13. *art.* 7. *n.* 33. *& ſeq.* ubi dicit eſſe in proverbio, Doctores in iure excellentes, eſſe in cæteris rebus admodum ineptos, & ſic ait, nil mirum ſi adoleſcentes, licet periti ſint in cæteris, in ſuis negotiis imprudentes eſſe queant, ob quod illis probata læſione, in his quæ iuris peritiam non concernunt, magis æquam eſſe ſententiam, ut concedatur reſtitutio, cenſet. In Doctoribus verò maioribus cenſet habere locum illud Ciceronis ab eodem relatum *n.* 32. *qui lib.* 3. *de Oratore*, ait quod iuris Periti non ſolùm de iure reſpondebant, verùm de filia collocanda, de fundo emendo, de agro colendo, & de omni officio, atque negotio conſulebantur, ut qui rerum omnium cognitionem habere debeant, cùm iuriſprudentia, ex

Ulp. *l.1. de inſt. & iur.* ſit divinarum atque humanarum rerum notitia, juſti, atque injuſti ſcientia. Quæ Odd.i ſententia ſummam habet veritatem, & æquitatem: & ſic ſub prima conſtitutione, quæ loquitur de minoribus, filios licet Doctores comprehendi cenſeo, non tamen ſub poſteriori, quæ de filiis majoribus loquitur. His aſſentitur Joan. Garcia *de meliorat. & expenſ. cap.23. num.14.* ubi dicit unius mercatoris aſtutiam vincere Salmantinam, & Bituricenſem Juriſprudentiam.

296 In dubium tamen verti licet, an in prædicto caſu ſit neceſſaria abſolutio à juramento, antequam veniri poſſit contra contractum juratum. Veritas eſt quod quoties minor, vel major ratione enormis læſionis venit contra contractum juratum, debet prius impetrare abſolutionem à juramento, ut poſt multos, quos retuli, tenui *d.c.53. num.15. circa med.* quibus addo Anchar. *conſ.382.* Abb. *in c.cum contingat, n.22. & 23. de iureiur.* Paul. Pariſ. *conſ.45.n.52.volum.1.* Pinel. qui de communi atteſtatur *in rep.l.2.3.part.cap.1.num.8.C.de reſc.vendit.* Rol.a Val. *conſ.59.n.27.lib.1.* Auguſt. Bero. *conſ.51. ſubtiliter, n.5. volum.1.* ubi dicit, quod ſi ante abſolutionem impetratam jurans contraveniſſet, tanquam periurus deberet excludi: iſtam ſententiam tenet Parlad. *lib.2. rer. quot. c.4. n.56. & arg. l. ſi quis maior,*
297 *C.de tranſact.* & ſi poſtea vellet illam petere, non poſſet, nec abſolutio quæ poſtea concederetur, aliquid prodeſſet, ex quo ante abſolutionem conceſſam ſemel contraveniſſet, & periurus fuiſſet. Hæc Bero. Sequitur Brunor. à Sole *in ſuis qq.leg.q.22.num.57.* Math. Brun. *conſ.144.n.10.& 11.lib.2.* Ant.Cioff. *conſ.77.n.4.vol.1.* Eandem ſententiam amplectitur Joan. Guter. *in Authent. Sacramenta puberum, n.96. C.ſi adverſ. vend.* Dicitque quod ſi quis contra juramentum aliquid petat, & petitio admittatur, ſi tempore diffinitivæ ſententiæ proferendæ non conſtet de relaxatione juramenti, quod dictus agens debet repelli à judicio: ſentiens etiam parte non opponente de periurio, debere à judicio repelli: quod verum non puto, neque etiam illud quod ad prædictam concluſionem addit Bero. recipiendum, ſaltem in Cathalonia arbitror.

298 Etenim (ut Guterij opinionem refellam) ſi pars non opponat de periurio, valet proceſſus per periurium factus, ut multis relatis tradit Aym. *conſ.199.num.12.* ubi *num.13.* ex Corn. tradit periurum non repelli ab agendo, niſi quando excipitur adverſus eum de periurio, ad effectum ut incurrat pœnas *l. ſi quis maior, C.de tranſact.* Franc. Viv. *deciſ.120. lib.1. n.32.* licèt enim pars periurium remittere non poſſit, quia id ſolùm ad ſuperiorem Eccleſiaſticum pertinet, ut tradidimus infra *de iuram.c.8.num.128.* poteſt tamen remittere exceptionem ſibi competentem, quam ſi non opponit, cenſetur ei renunciare, *leg. ſi ſervum, §. non dixit prætor, ff. de acquir. hæred.* not. Cravet. *dict. conſ.199. & conſ.87. num.4.* Hinc tradit Ozaſc. *deciſ.42. poſt n.4.* Marſil. *conſ.19. n.8.* quod jurans aliquid ita eſſe, ſi fuerit admiſſus ad probandum contrarium, probationes relevabunt, non obſtante iuramento: eos refert, & ſequitur Seraphin. *de priu. iur. priu.59. num.55. in fin.* Anton. Gaſpar *de abſolut. iur. § 3.*

299 Ad hæc præfata Beroij doctrina in hac patria, ubi æquitate canonica utimur, neutiquam recipi poteſt: ea ſiquidem attenta, licèt quis inceperit venire contra contractum juratum, nulla abſolutione à juramento obtenta, poteſt moram purgare, & relaxationem à dicto juramento petere: ita Bald. *in leg. qui crimen, Cod. qui accuſar. poſſ.* Alexand. *in dict. leg. ſi quis maior, num.7. & ibi* Jaſ. *num.26.* Dec. *conſ.138.* & diligenter, *poſt num.7.* Addit. ad Roman *ſing.449.* Marſil. *ſing.463. num.2.* Petrus de Raven. *ſing.306.* Anton. de Butr. & Imol. *in cap. cum dilecti, de arbit.* & ita practicari vidi.

Circa quæ hæc obiter attingam, diſpoſitionem *d. leg. ſi quis maior, Cod. de tranſact.* imponentis certas pœnas illis qui veniunt contra contractum juratum, ut rigoroſam in practica non ſervari: ita Corn. *conſ.246. num.3. lib.3.* Rol. *conſ.57. viſo proceſſu, num.46. & 47. lib.1.* quos refert, & ſequitur Franc. Bec. *conſ.106. num.24.* tradit Borgn. *deciſ.38. n.20. part.3.* Neviſa. *in Silva, lib.5. num.62.* ubi dicit Curias parlamentorum non obſervare rigorem *dict. leg. ſi quis maior:* quod etiam firmat Rol. *dict. conſ.57. num.46. & 47.* Et ita in Senatu Montis Ferrati ſe ſervati vidiſſe tradit Becius *dict. conſ.506. num.24.* Quod idem nec in Regio Senatu, nec alibi in Cathalonia diſpoſitionem *dict. leg. ſi quis maior*, in praxi obſervati, me vidiſſe, aut audiviſſe, affirmare poſſum. 300

QVÆRO LV. Coram quo judice ſit petenda reſtitutio in integrum adverſus omiſſam appellationem? Veritas eſt quod coram judice à quo, cùm coram eo læſio contigerit: ita Bart. Bald. & alij *in l. preces, C. de appell.* & alij quos refert, & ſequitur Rebuff. *de reſtit. & relevamen. num.17.* & eſt de mente Senatus, ut per Mich. Fer. *1. part. obſ. cap.475.* 301

QVÆRO LVI. An minor reſtituatur adverſus fori declinatoriam omiſſam? Innumeri tenent quod non, eo quòd ſit modicum præjudicium minori, non oppoſuiſſe dictam exceptionem declinatoriam, quos longa ſerie, eos ſecutus recenſet Franc. de Cald. *in leg. ſi curatorem habens, in defin. reſtit. verſ. vel adverſarij dolo, n.15. C. de in integ. reſtit. minor.* & Sfort. Odd. *de reſtit. in integ. part.2. quæſt.64. art.5. circ. princ.* ubi *num.19.* ex multorum, quos allegat, mente ad judicis arbitrium remittit, ut nempe videat, an tali damno fuerit ipſi minori omiſiſſe illam exceptionem, ut reſtitui debeat. Partem affirmativam Senatus (non diu eſt) ſecutus fuit: ſed nec à negativa arbitror diſceſſurum, ubi cerneret, omiſſionem declinatoriæ attuliſſe damnum præjudiciale dicto minori, ad exemplificata ibi per Odd. & per Covarru. *in pract. cap.26. numero quarto, in fin.* & per Vincent. de Franc. *deciſ.439. num.7. part.2.* 302

QVÆRO LVII. An minor reſtituatur adverſus omiſſas exceptiones contra teſtes? Veritas eſt quod ſic, ubi ex eorum reprobatione victoria ſuæ cauſæ dependeret, ut per Boët. *deciſ.245. num.7.* Odd. *de reſtit. in integ. part.2. quæſt.65. art.53. num.95.* tradidi ipſe *lib.3. reſolut. cap.20. de reſt. num.36.* Ubi ita Regium Senatum obſervare oſtendi, & videas quæſo additionem, à die quo fuerunt domino directo præſentata inſtrumenta, currunt domino directo triginta dies ad utendum fatica, & deponendum pretium: ita fuit deciſum per Regium Senatum, referente Joanne Sabater, die 26. Januarij 1595. in cauſa Joannis Puig, contra Mariam-Helenam Maſcaros Villæ Perpiniani: & dicitur in dicta ſententia, quia licèt aliàs dominus ſciverit, non dici plenè ſciviſſe, niſi ſit certificatus de re vendita, de modo ſolutionis, & aliis: quod fit per præſentationes inſtrumentorum, & in d. ſententia cenſetur quod dominus poteſt purgare moram, antequam ei opponatur quod non ſolverit pretium intra dictos 30. dies. 303

Hinc fit, quod die 17. Maij, anno 1585. ad relationem Magnifici Franciſci Sans & r. Puig, in cauſa Antonij Vidal mercatoris, & Michaëlis Baſtida civium Barcinonis, fuit declaratum, dominum directum à die quo declaravit ſe velle uti fatica, teneri intra triginta dies pretium rei venditæ offerre aut deponere, hoc etiam not. *in conſtit. item ne ſub laudemio, num.22. ad fin. part.1. fol. mihi 566.*

QVÆRO LVIII. & ultimò, an minor dominus directus alicuius rei, qui intra tempus ſtatutum *à leg. fin. C.de iur. emphyt.* vel intra aliud loco eius (ut in Cathalonia intra triginta dies à ſtatuto ſubrogatum, non 304

usus

uſus fuit fatica, ſive jure retinendi rem, cujus dominium utile eſt venditum eodem pretio, putà quia pretium intra dictum tempus ad utendum fatica ſtatutum non obtulerit, neque depoſuerit, aut aliàs reſtituerit? Partem negativam tenent aliqui, eo quod minor agat de acquirendo dominio utili, & ſic de acquirendo; quo caſu minori reſtitutio negatur, *leg. unica, C. de reputation.* quæ dicit quod minor in lucro manere non debet per reſtitutionem in integrum.

305 Quod quomodo intelligatur, explicat doctiſſimè Sfort. Odd. *de reſtitut. in integrum, part. 1. quæſt. 4. art. 8. & 9.*

306 Oppoſitum tamen verius cenſeo: nam omiſſa illa diſputatione, an minor dicatur hoc caſu damnum pati, cùm qui lucrum radicatum amittit, damnum pati dicatur, ut not. gloſſ. ſing. *in leg. 1. §. ſi quis propter, verſ. per in integr. reſtit. ff. de itiner. actuque priva.* & ſic debeat reſtitui; eſt certum, cùm dictum tempus ad utendum jure prælationis, non ſit ſtatutum domino directo in alicujus odium, ſed mero domini directi favore, & jure; caſu quo, in caſu prædicto dicatur minor acquirere, quod tali caſu minor etiam & ad lucrum, licet conſequenter in alterius damnum reſultet, debeat reſtitui, ut pulchrè declarat Oddus *d. artic. 9. per tot.* ſequitur Caldas *in l. ſi curatorem habens, in defin. reſtitut. verſ. vel adverſary dolo, numero* 82. Maurit. *de reſtit. in integ. cap. 390.*

307 Dubito tamen quod hæc opinio in Cathalonia ſervetur, propter ea quæ ex mente Senatus tradit Socar. *in com. P. Alb. c. cautum, n. 64. & 65. pag. 562. & 563.* Ubi ex mente Senatus dicit, quod ſi dominus intra triginta dies uſus fuerit fatica, non poteſt à dicta venditione diſcedi, etiamſi majus pretium offeratur, nec beneficio minoris ætatis, nec alicujus cauſæ piæ. Qua ratione, ut æqualitas ſervetur, *leg. fin. Cod. de fruct. & litium expenſ.* cenſeo, ſi dominus intra triginta dies non fuerit uſus fatica, futurum, ut eadem nec beneficio reſtitutionis in integrum admittatur: hos triginta dies non currere niſi à die quo dominus directus habuerit plenam notitiam venditionis emphyteuticariæ, & omnium pactorum, & aliarum rerum contentarum in venditione, & ſic à die præſentationis inſtrumenti venditionis, licèt alias ſciviſſet venditionem eſſe factam, pronuntiavit Senatus die 26. Januarij 1595. ad relationem domini Joannis Sabater in cauſa Joannis Puig, contra Mariam Elenam Maſcaros Villæ Perpiniani, & jure optimo, quia non dicitur quis habere ſcientiam alicujus rei, niſi habeat facti ſcientiam cum omnibus qualitatibus ſuis: gloſſ. notabilis *in cap. concertationi, verſ. ſi ſciveris, de appell. in 6.* quæ habet quod ubi lex, vel ſtatutum ponderat ſcientiam alicujus actus reſpectu alicuius qualitatis, non dici aliquem habere ſcientiam illius actus, niſi ſciat illam qualitatem: quod benè declarat Gemin. *in dict. cap. concertationi, num. 14. & 15.* & *ibi* Franc. *in fin.* & alij communiter. Sequitur Jaſ. *in leg. qui Romæ, §. duo fratres, num. 68. ff. de verb. oblig.* Barz. *deciſ. 57. numero* 12. Hier. Gab. *conſ. 36. num. 59. & 60.*

Ratio rationis eſt, quia poteſt quis habere ſcientiam alicuius inſtrumenti, quod non ſe factum ſit ſuper aliquo facto, & non habere notitiam de contentis in inſtrumento: ita Angel. *conſ. 94. cum lis, & quæſtio, num. 5.* Corn. *conſ. 193. minor, num. 8. volum. 4.* & Cravet. *conſ. 193. num. 8.*

308 Dubitatum hoc anno 1622. fuit, an Doctor in jure reſtituatur in integrum. Reſolui verem & indubitatam eſſe ſententiam, quod in his quæ non reſpiciunt juris peritiam, ſed factum, adminiſtrationemve ſuorum bonorum, & ſic circa læſionem quæ ei contigit in contractibus reſtitui, ut not. Meynet. *deciſ. 38. lib. 3.* Joannes Garcias *de melior. & expenſ. cap. 23. num. 35.* reddens rationem, quia imperitiſſimi ſolent eſſe juris maximè periti in rerum ſuarum adminiſtratione, ſubdens vincere Salmantinam & Bituricenſem Juriſprudentiam aſtutiam unius mercatoris: ſubiiciens in hac cauſa reſtitutionis debere dari dicto Doctori minori curatorem: quod ante eum benè ſcriptum reliquit Bald. *in leg. ſed & milites, §. qui autem, numero 1. & 2. ff. de excuſat. tut.* ubi ſic loquitur. Nota quod dignitas non ſupplet numerum annorum: und licèt minor ſit legum Doctor, tamen indiget curatore in judicio. Hæc Bald. Prædictam Sententiam tenet etiam multis relatis Oddus *de reſtitut. in integ. part. 1. quæſt. 23. numero 31. & 32. 33. & 34.* ubi ampliat ad aliquid inconſultè factum in cauſis: quod etiam tradit Jaſ. Chriſtophor. Port. *in §. 1. Inſtit. de fiduciar. tut. num. 7.*

CAPVT II.

De iuriſdictione omnium Iudicum, & foro competenti.

SVMMARIVM.

1 *An iudices inferiores poſſint regium portarium in ſuo territorio delinquentem capere, & punire.*

2 *Regulariter quis non poteſt adire Principem per viam querela, omiſſis ordinariis iudicibus.*

Fallit dicta concluſio in pupillis, viduis, & reliquis miſerabilibus perſonis, num. 4.

5 *Idem procedit in Cathalonia, & num. 5. Declara ut num. 21.*

6 *Iſtud privilegium, ut vidua & pupilli poſſint vocare quempiam ad curiam Principis quoad primam cauſa cognitionem, competit ipſis, licèt ſint divites.*

Declara ut num. 7.

8 *Fallit prædicta concluſio ubi vidua eſſet inhoneſta.*

Vidua inhoneſta non gaudet privilegiis viduis à iure ratione viduitatis conceſſis, ibid.

9 *An fœmina quæ virum quidem habet, ſed inutilem, ut quia eſt captus ab hoſtibus, bannitus, vel ad Regias triremes condemnatus, gaudeat hujuſmodi privilegio.*

Paria ſunt in iure non eſſe, vel inutiliter eſſe, ibidem.

10 *Quid de fœmina quæ nunquam virum habuit, ſed degit in cælibatu.*

An talis fœmina habeatur, de jure pro vidua, ibidem.

11 *Præſumptio eſt contra declinantem à tribunali Supremo ad inferius.*

12 *Appellatione pupilli quis in propoſito intelligatur.*

De obſervatione Regij Senatus, numero decimotertio.

14 *Miſerabiles perſonæ quæ dicantur, remiſſivè.*

15 *An Eccleſia dicto privilegio gaudeat.*

16 *Declaratur Regia pragmatica, quæ eſt unica,* titul. de evocations de caulas, *in ſecundo volumine conſtitut.*

17 *Dominus Rex cognoſcit de cauſis Monachorum & exemptorum, & quando.*

18 *Ex cauſa perhorreſcentiæ poteſt quis adire Principem per viam quærela, omiſſis ordinariis judicibus.*

19 *Dicta perhorreſcentiu de jure communi quomodo probetur.*

20 *Et quomodo de jure Cathalonia.*

22 *An vidua, pupillus, & alia miſerabiles perſona gaudeant dicto privilegio electionis fori adverſus ſui ſimiles idem privilegium habentes.*

23 *Quid Regia Audientia obſervet: & n.24. & 25.*

26 *An habeat locum in terris Baronum tale privilegium.*

Statutum ſimpliciter diſponens ſuper deciſionibus cauſarum, non comprehendit cauſas miſerabilium perſonarum.

Privilegium conceſſum miſerationis gratiâ, ut tollatur, non ſufficit generalis derogatio, ibid.

27 *An dictum privilegium competat predictis miſerabilibus perſonis, ubi jam lis eſt cœpta coram ordinario.*

Quid in ſecunda inſtantia, ibid.

28 *An ubi dicta miſerabiles perſona habent cauſam communem cum aliis non miſerabilibus, dicti non miſerabiles gaudeant dicto fori privilegio propter communionem.*

29 *Quid Regius Senatus obſervet.*

An ſi dicta miſerabiles perſona agant ex jure ceſſo, gaudeant privilegio dicta Lunicæ, *ibid.*

30 *An dicto fori privilegio dicta miſerabiles perſona renunciare poſſint.*

31 *Quadam alia cauſa quoad primam earum cognitionem poſſunt ad Regiam Audientiam evocari, remiſſivè.*

32 *Quilibet in curia Principis inventus poteſt ibi conveniri. Fallit num.36.*

33 *Quid in Cathalonia.*

34 *Conſt.14. Conſiderant, tit. de evocationi de cauſas, declaratur.*

35 *Princeps non poteſt mandare officialibus Baronis ut non judicent in aliqua cauſa, niſi cum conſilio talis perſona.*

37 *Qua ſint cauſa, ob quas jus revocandi domum alicui competit.*

Ius revocandi domum non ſolùm competit repertis in curia Principis, ſed etiam in qualibet alia curia, ibid.

38 *Exceptio juris revocandi domum debet ut dilatoria ante litem conteſtatam opponi.*

39 *Quid in Cathalonia.*

40 *Cives Barcinonenſes non poſſunt in vim cujuſdam privilegij trahi ad Regiam Audientiam quoad primam cauſa cognitionem, niſi adverſarius prius eis firmaverit de jure in curia Vicarij, aut bajuli Barcinonæ.*

Declara ut num.41.

42 *Cap.107. privilegij* Recognoverunt Proceres, *declaratur.*

Limita ut ex mente Senatus, ibid.

43 *Item dictum privilegium non habet locum ubi ageretur de re aliqua qua eſſet extra Barcinonem, & ibi reperiretur civis Barcinonenſis, quia ibi poſſet conveniri.*

In aliis etiam caſibus non habet locum, ibid.

44 *Si clericus incidenter ad cauſam aliquam vocetur, non cogitur coram judice laico litigare, remiſſivè.*

45 *Iuriſdictio quid ſit, & quotuplex, remiſſivè.*

46 *Iuriſdictio alta qua dicatur, & qua baſſa.*

47 *Merum imperium habens de quibus criminibus cognoſcere poſſit.*

Deciſio Senatus, ibid.

48 *Condemnatio ad regias triremes ad tempus an ſit meri imperij.*

49 *Mixtum imperium habentes in Cathalonia de quibus cauſis poſſint cognoſcere, & num.50. & 51. deciſio Senatus.*

52 *Habens juriſdictionem ſimplicem poteſt imponere pœnam quinque ſolidorum.*

53 *Iuriſdictio civilis plena continet omnem juriſdictionem civilem, & mixtum imperium.*

54 *Qua pertineant ad merum imperium, & qua ad mixtum: remiſ.*

55 *De quibus criminibus cognoſcant habentes mixtum imperium in Cathalonia.*

Condemnatio ad pœnam qua ſit meri imperij, ſi dominus meri imperij convertat eam in pecuniariam, pœna illa pecuniaria eſt domini mixti imperij, ibid.

56 *Vbi quis ex delicto eſſet condemnatus ad pœnam pecuniariam, ſi pro eius inopia eſſet convertenda in corporalem, iudex competens illius pœna erit iudex.*

57 *Tortura an ſit meri, vel mixti imperij.*

Tortura eſt gravior pœna quàm membri abſciſſio, ibidem.

58 *Relegare an ſit meri vel mixti imperij.*

Fuſtigatio eſt pœna ſimilis relegationi, ibid.

59 *Qui poteſt alicubi certum actum iuriſdictionis exercere, poteſt & alios ei ſimiles.*

60 *Creare Notarium, ſeu ſcribam actorum iudicialium poteſt qui habet iuriſdictionem civilem. Et etiam poteſt creare omnes Officiales neceſſarios ad exercendam dictam iuriſdictionem, & num.62.*

Deciſio Senatus.

Creare Notarios generales ſolius eſt Principis, ibid.

61 *Acta iudicialia debent ſcribi per Notarium ſeu ſcribam deſignatum per dominum iuriſdictionis.*

62 *Deputatio ſcriba actorum iudicialium eſt illius ſpeciei iuriſdictionis, cuius eſt cauſa, in qua fit deputatio.*

Conceſſa iuriſdictione, qua conceſſa cenſeantur, ibidem.

63 *An Baiulus Baronis poſſet deputare actorum iudicialium ſcribam, ubi Baro non deputaſſet, remiſ.*

64 *Carcerem habere poteſt habens iuriſdictionem civilem.*

Intellige ut num.65.

66 *Etiam habens omnimodam iuriſdictionem, non poteſt habere carceres nimis duros.*

Carcer quis dicatur nimis durus, reſidet in iudicis arbitrio, ibid.

Carcer non eſt ad pœnam, ſed ad cuſtodiam, ibid.

67 *Qui habent iuriſdictionem civilem ſimplicem, quid poſſint, & num.68.*

Hac ſimplex iuriſdictio multis in Cathalonia iure caſtri competit. ibid. num.68.

69 *Iuriſdictio per conſuetudinem & praſcriptionem quaritur & ampliatur.*

Quid interſit quari iuriſdictionem conſuetudine, aut praſcriptione, ibid.

70 *De delicto commiſſo extra territorium poteſt iudex originis vel domicilij cognoſcere, & numero 71.*

Declara ut num.72.73. & 75.

74 *An iudex domicilij vel originis poſſit condemnare ſubditos ob delictum extra territorium commiſſum.*

Quid de iudice loci delicti, num.77.

76 *Praventio non habet locum ubi quis non fuit benè punitus in loco domicilij, ſive originis.*

Iudex loci eſt iudex delictorum in ſuo territorio commiſſorum.

77 *Terri*

77 *Territorium malis hominibus purgari intereſt Reipublica.*

78 *Iuriſdictio pluribus communis in eodem territorio, quonam pacto exercenda.*

Quid Regius Senatus obſervet ibi, remiſſivè.

79 *An ſi unus ex dictis dominis in dicto territorio, deliquerit, poſſit ab altero puniri.*

Par in parem non habet imperium, ibid.

Receditur à regulis juris ubi periculum eſt in mora, ibid.

80 *An dominus habens merum imperium, poſſit punire alium habentem ſolam ſimplicem juriſdictionem in eodem loco.*

81 *An domini temporales poſſint prohibere vaſſallis ſuis venationem.*

Princeps tollere non poteſt qua ſunt juris naturalis, & iuris gentium, ibid.

Fallit ex juſta cauſa, ut num.82.

83 *Inferior à Principe venandi libertatem tollere non poteſt, & num.87.*

Limita ut num.84.

85 *Cautela pro dominis terrarum, ut jus prohibitionis venandi, ſive piſcandi acquirant.*

86 *Subditis contraria cautela.*

88 *Publica utilitatis eſt certo tempore venationem interdicere.*

89 *Argumentum de jure venandi ad jus piſcandi, & è contrario, valet.*

90 *An domini terrarum habeant ſuam intentionem fundatam quoad jus prohibitionis piſcandi & venandi, ex eo ſolo quod probent ſuos vaſallos ſolitos eſſe ab eis petere licentiam piſcandi, aut venandi, & num.91.*

92 *In dubio pro libertate eſt pronunciandum.*

93 *Ordinarius ſyndicatur pro culpis ſui Locumtenentis: de ratione num.94.*

95 *Si Ordinarius ex aliquibus tenetur aliquem eligere in ſuum Locumtenentem, non tenetur pro illius culpis, & ibi de ratione.*

96 *Ad quem ſpectet juriſdictio in via publica.*

97 *Ad Regem ſpectat reddere tuta itinera publica.*

98 *Viam aliquam publicam eſſe, quomodo debeat probari? remiſſivè.*

99 *Via publica ſimul atque ingreditur plateam moritur, & amplius non dicitur via publica, ſed platea.*

Via qua ſunt intra urbem, non ſunt de regalibs Regis, ibid.

100 *An domini temporales poſſint prohibere ſubditis ne litigent coram alio quàm coram ſe.*

101 *An facta dicta prohibitione poſſit vaſſallus convaſſallum coram judice Eccleſiaſtico convenire ſuper cauſa, cujus judex Eccleſiaſticus, eſt judex competens.*

Laicorum ſtatuta non ligant Eccleſiaſticos, nec laicos cum eis contrahentes, ibid.

102 *Statutum ut nemo audeat ſub certa pœna deferre triticum molendum ad aliud molendinum quàm Reipub. non comprehendit molendina Eccleſia.*

Fallit ut num.104.

103 *Statutum prohibens fieri alienationem in non ſubditum, non comprehendit Eccleſias.*

105 *Expreſſa dicitur contradictio, qua colligitur ex facto prohibitioni contrario.*

106 *An Barones poſſint prohibere ſubditis conſtructionem furnorum & molendinorum, & ne eant ad alium furnum, ſeu molendinum, quàm ſuum.*

Deciſio Regij Senatus, ibid.

107 *Si reperiatur inſtrumentum in quo dominus promittit ſubditis tenere eis idoneum furnerium, & furnum; an ex hoc videatur habere ſuam intentionem fundatam, quod ipſi teneantur ire ad furnum ſuum, & num.110.*

108 *In iuribus negativis actus ſemper fieri praſumitur iure facultatis, niſi volens facere actum ſit prohibitus, & prohibitioni acquieverit.*

109 *Ex his qua iure facultatis fiunt, nullo tempore, quantumvis longiſſimo, alicui ius quaritur.*

Limita ut ibid. remiſſivè.

111 *Pactum factum in favorem alicuius, non debet in odium eius retorqueri.*

112 *An iuriſdictio praſcribatur.*

Praſcriptio iuriſdictionis in uno articulo, non extenditur ad alium qui ſit diverſa ſpeciei iuriſdictionis, praterquam in tribus caſibus, ut ibi remiſſivè.

113 *Merum & mixtum imperium in praiudicium inferioris à Principe quanto tempore praſcribatur.*

114 *Quid in praiudicium Principis?*

115 *Princeps habet ſuam intentionem fundatam de iure communi quoad iuriſdictionem.*

116 *Adverſus illum qui habet fundatam intentionem de iure communi, non praſcribitur niſi praſcriptione immemoriali, vel 40. annorum cum titulo.*

117 *Merum imperium in Cathalonia adverſus Principem nullo modo praſcribitur.*

118 *Si quis in Cathalonia poſſederit merum aut mixtum imperium per triginta annos, defenditur in poſſeſſorio, & de facto deiici à poſſeſſione nullo modo poteſt.*

119 *Idem eſt de Regaliis qua ad Regiam dignitatem pertinent.*

Declara ut num.121.

120 *Quidquid eſt conceſſibile per Principem, eſt praſcriptibile, ibid.*

122 *Qua regalia competant Domino Regi, tum iure Cathalonia, tum etiam communi.*

123 *Qua regalia non ſint conceſſibiles, & qua conceſſibiles, num.124. & 126.*

125 *Regalia non veniunt in generali conceſſione, imò requirunt ſpecialem conceſſionem.*

126 *In praſcriptione Regaliorum an requiratur ſcientia Principis, aut ſuorum Officialium? remiſſivè.*

127 *Conſt.*2. tit. de præſcript. *non comprehendit regalias.*

Verba debent ſumi in potiori ſignificatu, ibid.

*Dicta conſtit.*2. titul. de præſcript. *de quibus Principis bonis loquatur, ibid. & numero 128. & 129.*

128 *Bona qua ſunt de patrimonio Principis privato, praſcribuntur modo communi, quo alia bona privatorum.*

Quid in Cathalonia, num.130.

129 *Bona patrimonij fiſcalis Principis quanto tempore praſcribantur de iure communi, & numero 140.*

131 *In Cathalonia fiſco delata ob commiſſum crimen laſa Maieſtatis Divina, quanto tempore praſcribantur.*

132 *Bona vacantia quanto tempore in Cathalonia adverſus fiſcum praſcribantur, & num.133.*

134 *Dicitur facta incorporatio quando capta eſt poſſeſſio.*

135 *Denunciatio bonorum vacantium facta poſt completam praſcriptionem, non eam perimit.*

136 *Alleganti aliqua bona eſſe de patrimonio privato Principis, eſt onus probandi.*

137 *An ordinarius lite pendente poſſit uti iuriſdictione in illum qui ſe exemptum ex privilegio, aut aliàs allegat.*

Digitized by Google

138 *Milites in Cathalonia non ſunt de foro Baronum, nec ſuorum Bajulorum, ſed tantum de foro D. Regis.*

Talis quiſque præſumitur, qualis in poſſeſſione reperitur.

An lite pendente quis à ſuo ſtatu & poſſeſſione dimoveri poſſit, ibid. & num. 139.

140 *Milites, Domicelli, & alij de genere militari ex regalia Regis, tam in civilibus, quam criminalibus, ſunt de foro D. Regis, & ſuorum Vicar. & d. privilegio renunciari non poteſt, quia eſt introductum favore ordinis militaris, & num. 141.*

Illuſtres perſonæ capite plecti non poſſunt, inconſulto Principe, ibid.

142 *Licèt poſſeſſio ſit contra jus commune, modò juvetur juſti tituli allegatione, lite pendente non poteſt quis ſua poſſeſſione privari.*

143 *Si judex laicus ceperit aliquem Clericum, qui habitu laicali incedebat, an teneatur eum ſtatim remittere ſine aliqua cauſa cognitione, ſiue Clericus, vel non.*

Quis ordo in dicta cognitione habenda ſervetur de iure communi, & quis in Cathalonia, ibid.

144 *Si clericus & laicus ſimul delinquant, num dicta cauſa, ne continentia cauſæ dividatur, & ne contingat in eadem cauſa diverſas ferri ſententias, ſit remittenda judici Eccleſiaſtico, tanquam digniori, & num. 145. & 147.*

Magis dignum attrahit ad ſe minùs dignum, ibid. num. 144.

146 *Quid in Cathalonia ſervetur.*

148 *Si quis poſt delictum commiſſum eſt factus clericus aut monachus, an poſſit puniri per judicem ſæcularem, & num. 149. & 150. & ibi quid in Cathalonia.*

151 *Quando dicatur quis ſuſcepiſſe Ordinem, aut titulum Eccleſiaſticum in fraudem.*

152 *Si quis in carceribus aſſumeret Ordinem ſacrum, aut ſuſciperet titulum Eccleſiaſticum, an poſſet puniri per iudicem ſæcularem.*

Quid in principatu Cathaloniæ ſervetur, ibid.

153 *Clericus qui tacens ſe clericum fuit condemnatus per iudicem ſæcularem, poteſt etiam poſtquam ſententia tranſierit in iudicatum, opponere exceptionem fori declinatoriam, & ſic ejus executionem impedire.*

154 *Iſte clericus poſtea poterit per iudicem ſæcularem condemnari in expenſis factis ratione retardatæ exceptionis.*

Executio tamen dictarum expenſarum eſt facienda per judicem Eccleſiaſticum, & quid in civilibus, ibid.

155 *Iudex non poteſt commutare, aut minuere pœnam, ad quam delinquentem condemnavit.*

Deciſio Regij Senatus, ibid.

156 *Limitatur prædicta concluſio.*

157 *Proclamata facta à Magiſtratibus, an ſint extincta, finita eorum adminiſtratione, & num. 161.*

158 *Commiſſio facta de capiendo aliquem, aut immittendo in poſſeſſionem, morte committentis expirat, & num. 159.*

160 *Guidaticum datum per Officialem durat donec officium durat.*

162 *Officialis faciens aliquid iniuſtè de conſilio ſui aſſeſſoris, an teneatur in ſyndicatu.*

Declaratur num. 171.

163 *Deciſio Regij Senatus.*

164 *Iudex non excuſatur quod ad partis inſtantiam aliquid fecerit, neque pars, ſi quid iniuſtum à iudice impetraverit.*

165 *Aſſeſſores electi & creati à Principe habent iuriſdictionem; cæteri verò aſſeſſores ab officialibus electi nullam habent iuriſdictionem.*

166 *Laicus non poteſt eſſe vicarius Epiſcopi, cùm iuriſdictio Eccleſiaſtica debeat exerceri per perſonas Eccleſiaſticas.*

167 *Eſſe iudicem & aſſeſſorem ſunt incompatibilia.*

168 *Mortuo Præſide ſeu Officiali ordinario, cui aſſeſſor aſſiſtit cum iuriſdictione, expirat aſſeſſoris iuriſdictio.*

169 *In quibus conſiſtat officium aſſeſſorum ordinariam iuriſdictionem habentium? remiſſivè.*

170 *Officialis faciens aliquid de conſilio aſſeſſoris, non dicitur eſſe in dolo.*

Agens actione iniuriarum, dolum allegare debet, ibid.

172 *Captus nulliter vel iniuſtè, ſi fuerit relaxatus ſub ſacramento & homagio, vel ſub fideiuſſoribus de repræſentando toties quoties, cenſetur capturam approbaſſe, itaut ex ea iudex ſyndicari non poſſit, ſecundum Celſ. Hug.*

Iſta ſententia improbatur ab Auctore, num. 174. ubi refert ſe ita in Senatu obtinuiſſe.

173 *Captus ſponte ſolvens, videtur capturam approbaſſe.*

175 *Non eſt præſumptio approbationis ſumenda, cùm alia cauſa quàm approbationis ſumi poſſit.*

176 *Carceris metus eſt iuſtus.*

Senatus obſervantia circa manulentam, ibid.

177 *Officialis finita officij adminiſtratione tenetur in loco officij manere quinquaginta dies, & ſi recedit, poteſt per querelantes contra eum iurari in litem.*

Limitatur prædicta concluſio, num. 182.

178 *Idem procedit de iure ſpeciali Cathaloniæ.*

Conſt. 18. tit. de offici de Jutges de taula, *declaratur, ibid. & num. 180. & 181.*

179 *Quod fit iure permittente, nullam pœnam meretur.*

183 *In Cathalonia iudices tabulæ, ſive ad ſyndicandum miſſi, præfigunt iuxta patria iura querelantibus triginta dies ad ſuas querelas deferendum, num lapſis dictis triginta diebus eorum querelæ admittantur? remiſſivè.*

184 *Officialis qui abſolutus fuit à ſyndicatu, poteſt agere actione iniuriarum adverſus eum qui contra eum egit, & non probavit.*

185 *Si ſubditus malè tractetur ab ordinario, eximitur ab eius iuriſdictione.*

186 *Idem eſt in Baronibus malè tractantibus vaſſallos.*

Quid Senatus obſervet, ibid.

187 *Iuriſdictio Baronum ſequeſtratur, ſi ea abutantur.*

188 *Pater cogitur emancipare filium, & dominus manumittere ſervum, ſi eos malè tractent.*

189 *Poſſidens rem obligatam ſpecialiter cum clauſulis Conſtituti & Precarij, renunciationis proprij fori, & ſubmiſſionis cuiuſcumque alterius, poteſt ratione dictæ rei conveniri coram quocunque iudice, quem creditor eligere volet, & num. 190.*

Quid Senatus obſervet, num. 192.

191 *Vt poteſt quis ſe ſubmittere cuicunque iudici, ita & bona ſua, & fortiùs poſſunt affici bona quàm perſona.*

193 *An procuratores iuriſdictionales, & ſic iudices delegati debeant ponere ſuam poteſtatem in cauſis quæ coram eis ventilantur, ut proceſſus valeat, & num. 195.*

Declaratur dicta concluſio, num. 196. 197. & 199.

Quid ſit de ordinario, num. 194.

198 *Præſumitur pro iuriſdictione etiam delegata, ubi ſententia eſt lata contra præſentem.*

200 *Defectus iuriſdictionis reddit iudicium retro nullum.*

201 *Qualitas tribuens iuriſdictionem, an debeat ante omnia probari.*

Digitized by Google

202 *Iuriſdictio judicis menſuratur ex eo quod petitur, non ex eo quod in veritate debetur.*

Deciſio Senatus, ibid.

203 *Probibere delationem armorum, an ſpectet ad habentem juriſdictionem civilem, vel ad habentem juriſdictionem criminalem, & num. 204. & 205.*

205 *Celſ. Hugo* conſ. 86. num. 5. & 6. *tradit aliqua notabilia circa cognitionem caſuum juriſdictionum diuiſarum.*

207 *Iudex inferior poteſt iuuare juriſdictonem ſuperioris per pœna impoſitionem.*

208 *Officiales pro re parvi ponderis non poſſunt grauem pœnam imponere, aliàs contrauenient in nihilo tenebitur.*

Delicti qualitatem non debet excedere pœna, ibid.

Multas imponere pro arbitrio, an poſſint Magiſtratus, ibid.

209 *Si in aliquo præcepto apponatur pœna inconſueta, non parens excuſatur.*

210 *Officialis pœnas inconſuetas apponens, poteſt ſyndicari.*

211 *An & quot modis juriſdictio prorogetur? remiſſivè.*

212 *In cauſa appellationis judicium prorogari non poteſt.*

Senatus deciſio, ibid.

213 *Si judex appellationis per viam querelæ adiri poteſt, eius iuriſdictio eſt prorogabilis.*

214 *In cauſa criminali non poteſt prorogari iudicium tacitè vel expreſsè, in præiudicium iudicis competentis.*

215 *Per cautionem de iudicio ſiſti, & iudicatum ſolui, an intelligatur prorogata iuriſdictio illius iudicis coram quo eſt præſtita.*

216 *Ex contumacia juriſdictio nunquam videtur prorogata.*

Senatus deciſio, ibid.

217 *Quando Papa vel Princeps ſibi cognitionem, aut juriſdictionem reſervavit, partes non poſſunt alterius juriſdictionem prorogare.*

Senatus deciſio, ibid.

218 *Ille qui ex privilegio non poteſt conveniri niſi coram certo judice, poteſt tali privilegio renunciare.*

Domini Inquiſitores virtute clauſularum renunciationis proprii fori, & ſubmiſſionis cujuſcunque alterius, non poſſunt eligi in judices in Cathalonia, ibid.

219 *An qui ſunt de iuriſdictione Regis, poſſint prorogare iuriſdictionem Baronis per contractum, renunciando proprio ſuo foro cum iuramento, & ſe foro alterius cuiuſcunque ſubmittendo.*

220 *Quando iuriſdictio cenſeatur conceſſa cumulativè vel privativè, per multa exempla declaratur, num. 221. uſque ad 223.*

222 *Quid ſi conceſſa ſit per dictionem taxativam.*

224 *Præventioni quando ſit locus.*

225 *Declaratur conſt.* Negun home, *quæ eſt 6. hoc. tit. & num. 226.*

227 *Quot modis fiat præventio, remiſſivè.*

228 *In criminalibus ſi unus iudex prævenerit in citatione verbali, alter in reali, capiendo reum, quis præferatur?*

Declara ut num. 229.

230 *Qui ſint caſus ubi præventio locum non habet, remiſſivè.*

231 *Extra territorium nemo iuriſdictionem exercere poteſt.*

Fallit dicta concluſio in iuriſdictione voluntaria, ibid.

Quæ fallentia recipit duas declarationes, ut numero 233. & 234.

232 *Conſtit.* Clarificavit, *quæ eſt 14. hoc tit. non habet locum in iuriſdictione voluntaria, ſed tantùm in contentioſa.*

235 *Quæ dicatur iuriſdictio voluntaria, & quæ contentioſa.*

236 *Iuriſdictio contentioſa poteſt etiam extra territorium exerceri, ſi adeſt partium conſenſus; & iudicis proprii territorii.*

237 *Quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, diebus feriatis expediri poſſunt.*

238 *Promiſſio de ſolvendo debitum poſt decem dies, quam ſponte faciunt debitores in Cathalonia apud curiæ acta, poteſt fieri die feriato.*

Confeſſio partis poteſt recipi in iudicio die feriato, ibid.

An talis promiſſio probetur per acta curiæ ſine teſtibus, & abſque eo quod conſtet iudice præſente eſſe factam, num. 241.

239 *Acta curiæ ſine teſtibus probant.*

Declara ut num. 240.

242 *Imperator non poteſt ſtatuere, ut in magnis cauſis credatur uni tantùm in præiudicium alterius, & ibi de ratione.*

Fallit ut num. 243.

244 *Statutum quod ſtetur iuramento damnum paſſi, non valet niſi in modicis.*

245 *Præveniens per citationem, licèt ſtatim poſtea moriatur, non poteſt iudicis citantis iuriſdictionem declinare.*

246 *Conſtit.* fin. hujus tit. ſeu cap. 20. *de quo ibi ſit mentio, declaratur.*

247 *Iudex ſæcularis an ſit competens in cauſa uſurarum.*

248 *Quot modis quis ſortiatur forum? remiſſivè.*

249 *Roma eſt patria communis totius orbis, & ſic quilibet ibi inventus poteſt ibi conveniri.*

250 *Barcino inter Cathalanos eſt patria communis, & ſic quilibet in ea inventus ibi poteſt conveniri.*

Declaratur dicta concluſio, num. 251. & 252.

253 *Officialis ab aliquo offenſus, an poſſit eſſe in dicta cauſa iudex, & num. 254. 255. & 256. quid Senatus obſervet.*

257 *Iudices inferiores tenentur capere delinquentem, etiam ubi de delicto per eum commiſſo cognoſcere non poſſent, & ad ſuperiorem remittere.*

Deciſio Senatus, ibid.

258 *Iudex an poſſit ferre ſententiam ſuper non deducto neque petito, probato tamen, & num. 260.*

259 *Senatus iudicat ut Princeps, ſola facti veritate inſpecta.*

Declara ut num. 261. & 262.

263 *An Barones poſſint cogere vaſallos, ut cant de uno loco ad alium, ut eis jus reddatur.*

264 *Ius reddi debet in loco ſolito.*

265 *Sumptibus & laboribus litigantium debet parci.*

266 *Declaratur conſt. 10. huius tit.*

267 *Iudex executor poteſt cognoſcere de oppoſitione proprietaria facta à tertio.*

268 *An* §. ſi ſuper rebus, l. à divo Pio, ff. de re jud. *comprehendat clericum, ut ſi ipſe prætendat res, in quibus ſit executio, eſſe ſuas, debeat comparere coram iudice executore.*

269 *Conſt. 11. huius tit. declaratur, & num. ſeq.*

270 *Dicta conſt. non habet locum ubi uxor ſe opponeret ex alia cauſa, quàm dotis, aut ſponſalitii.*

271 *De poteſtate executoris dati à Senatu ad exequendam ſententiam aliquam, licèt propriam & ordinariam Iuriſdictionem habeat.*

272 *Conſt.* Ajuſtant al capitol, tit. de offici de Jutges y aſſeſſors, *declaratur.*

273 *Actus eſt nullus ubi forma data à lege vel ſtatuto non ſervatur.*

274 *Exercens actus Doctoris, cum non ſit, punitur pœna falſi, & ſimiliter faciens aliquid nomine alicuius, eo inſcio.*

275 *An judices ordinary temporales poſſint in officio reſirmari, tum jure communi, tum Cathalonie, & num. 276. & 277.*

278 *An Offi. ialis in officio aliqua juſta cauſa reſirmandus, debeat antea ſyndicari.*

279 *Fidejubens pro Officiali annali, non tenetur amplius ſi reſirmetur.*

280 *Habitantes in aliquo territorio ubi quis habet merum & mixtum imperium, an teneantur praſtare ſacramentum, & homagium domino territorij, & num. 281. & 282.*

283 *Iuramentum fidelitatis ad debeat praſtari habenti ſimplicem juriſdictionem.*

284 *Quid interſit inter juramentum fidelitatis quod praſtatur ratione juriſdictionis, & illud quod praſtat vaſallus ob feudum quod à domino habet, & num. 285. & 286.*

286 *Vaſſallus intra quod tempus teneatur domino juramentum praſtare.*

287 *Iudex qui nullam protulit ſententiam, an poſſit iterum judicare,* & *num. 288.*

Iudex qui nulliter judicanit, non dicitur judicaſſe, & ſic non fecit litem ſuam, ibid.

289 *Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum aquiparatur ordinario.*

290 *Vtrum in Cathalonia judex qui nulliter judicauit, poſſit iterum judicare, & num. 291.*

Sententia nulla intra quod tempus tranſeant in rem judicatam, ibid.

292 *Conſt.* 1. tit. de appellat. *declaratur, & num. 293.*

De *nullitate dici poteſt ſimpliciter, ſeorſum ab appellatione, & ſimul cum appellatione, ibid.*

294 *Conſt.* 6. tit. de appellat. *declaratur.*

295 *Dicta conſtit.* 1. & 6. titul. de appellat. *non auferunt poteſtatem dicendi de nullitate ſententia ſeorſum ab appellatione, modò fiat ante ſententiam.*

296 *An conſt.* 1. tit. de appellations, *habeat locum in mandato facto per judicem ex abrupto, & ſine cauſa cognitione.*

297 *Praceptum de ſoluendo, nunquam in iudicatum tranſit.*

298 *An vaſſalli poſſint cogi per dominos ut eos adiuuent pro maritanda filia, & numero 299. & 300.*

301 *Quid in Cathalonia obſervetur, & deciſio Senatus, ibid.*

302 *Num vaſſalli qui tenentur contribuere in dote filia domini, cogantur iteratò contribuere, ſi filia ſit facta vidua, & iterum nubat, & an teneantur tantùm pro dote prima filia contribuere.*

303 *Et an vaſſalli teneantur contribuere pro filia illegitima domini Regis, & ibi quid in Cathalonia.*

304 *Quis ſit iudex aquarum currentium, tum iure communi, tum Cathalonia, & num. 305.*

306 *An minor 25. annis poſſit eſſe judex ordinarius, vel delegatus.*

307 *Quid de iure Cathalonia, & ibid. quid dicendum de dicto minore quoad publica officia.*

Conſtit. 3. *incip.* Statuim, tit. de offici de Iutges y aſſeſſors, *declaratur, ibid.*

308 *An in Cathalonia graduatus in iure ciuili aut canonico, minor 18. annis, poſſit eſſe aſſeſſor aut iudex ordinarius.*

309 *Pupillus poteſt eſſe iudex ordinarius ſi ad eum iuriſdictio per ſucceſſionem tranſiuit, cum declaratione, de qua ibi.*

Et quid in Cathalonia, num. 310.

311 *An qui habet merum imperium tantum in aliquo loco, poſſit ibi continuò tenere furcas erectas.*

312 *Dominus qui habet in aliquo loco merum imperium tantum, aut iuriſdictionem in aliquibus cauſis tantum, an poſſit ibi continuò tenere Officialem pro ſua iuriſdictione exercenda cùm caſus euenerit.*

313 *An vocatus ad conſilium cenſeatur guidatus.*

314 *Guidaticum datum in caſu quo dari non potuerit, eſt ſeruandum per eum qui ipſum dedit.*

Deciſio Senatus, ibid.

Guidaticum datum ab inferiori an ſuperior ſeruare teneatur.

Guidaticum an amittatur ob ſubſequens delictum, ibid.

315 *Prohibere ne homines ex loco ſano accedant ad locum infectum, & è contrario, an pertineat ad habentem merum imperium, vel ad habentem ciuilem iuriſdictionem, & numero 316. & 318.*

317 *Ad dominum territorij ſpectat cuſtodire ſuum territorium, & ſuos ſubditos ab omni malo.*

Habens iuriſdictionem ciuilem, eſt dominus territorij & vaſſallorum.

319 *Si aliquis ſacularis faciat aliquid in contemptum fidei Chriſtiana, an poſſit à judice ſaculari puniri? remiſſiuè.*

An liceat iudici Eccleſiaſtico carcerare laicos, remiſſiuè, ibid.

320 *Par in parem non habet imperium.*

Fallit in Cathalonia, ut ibid.

321 *Donatio facta alicui Baroni in Caſtro & iuriſdictione ſua, an metu facta praſumatur, remiſſiuè.*

Quid in Cathalonia, num. 322. & ibi intellectus conſtit. 4. titul. de coſas prohibidas als officiales.

323 *Intellectus* conſtit. 1. titul. Que no ſia licit ceſſionar.

324 *An iuriſdictio Locumtenentis per mortem Officialis qui eum conſtituit expiret.*

325 *Contentionum iuriſdictionum praxis, remiſſiuè.*

326 *An poſſit Rex cogere Barones ut oſtendant titulum ex quo exercent iuriſdictionem.*

327 *Iuriſdictiones omnes Regni regulariter ſunt Regis.*

328 *Iudex an ſit citandus ad defendendum ea qua ratione ſua iuriſdictionis fecit.*

329 *Poteſt Epiſcopus ſuum Officialem laicum in officio delinquentem punire.*

330 *An poſſit Baro punire familiarem Sancti officij, qui erat ejus baiulus, & in baiulia officio deliquerat.*

331 *Cum in Cathalonia diverſis conſtit. ſit cautum ut iudices omnes eſſe debeant Cathalani, quomodo fit ut multi ſint Barones non Cathalani, qui exercent in ſuis Baroniis omnimodam iuriſdictionem? remiſſiuè.*

QVÆRITVR primò, an Iudices inferiores poſſint Regium Portarium in ſuo territorio delinquentem capere & punire. Dic quod ſic, ſi non deliquit in officio, & ſi deliquit, poteſt capere, ſed debet capturam ſuperiori notificare. Guid, Pap. *deciſ.* 328. Pet. Nic. *in tract. de iure ſign. cap. 17. num. 4. & cap. 16.* tractat an Regij Portarij poſſint exequi ubique ſententias inferiorum, ſecus de jure Cathaloniæ, ut Mic. Fer. 3. *part. obſeru. cap.* 302. 1

Regulariter neminem in prima cauſarum cognitione poſſe vocari ad curiam Principis, omiſſa ordinarij

curia

curia, eſt explorati juris : ut de jure communi probat text. *in l.nemo, C.de juriſdict.omn.ind.& §.1. in Novell. ut differ. jud.*

3 Et de jure municipali text. *in conſt.2. las cauſas, hoc tit. & in conſt.1. & per tot. de evocations de cauſas à la Real Audiencia*, & not. Miet. *tit. de for. campet. part.1. pag.12. n.10.*

4 Dixi regulariter ; nam ſunt aliquæ perſonæ, quibus licitum eſt de jure vocare adverſarium ad curiam Principis, etiam pro examinanda lite in prima inſtantia, ut ſunt pupilli, viduæ , pauperes, & aliæ miſerabiles perſonæ : ita probat text. *in l.unic. C.quan.impe.int.pupill. & viduas, ad fin.*

5 Quod etiam probat jus noſtrum Cathaloniæ, ut habetur *in d.conſt.1. & 2. de evocations de cauſas.*

6 Circa quæ eſt advertendum, quod viduis , & pupillis etiam divitibus competit hoc privilegium : ita Azo *in ſum. C.quan.imp. int.pup. & vid.* Innoc.*in c.ex parte B.de for.comp.n.2. in fin.* ubi etiam Abb. Pan. Ruin. *in rep.cap.per veſtras, 2. notab.n.12, de don.int.vir. & ux.* Rol.à Val.*conſ.76.n.35.vol.1.*qui multos refert : Vinc. de Franc. *decif.100.n.12.part.1.*Dec. *in c.cæterum,n.14. cir.med. de jud.* Et licèt aliqui contrarium teneant , ut not. præcitati Doct. *ubi ſupr.* ita tene propter rationes quas pro confirmatione hujus opinionis tradit Natta *conſ.590.circa præſentem,per tot.* & fusè noviſſimè Menoch.*in add.ad caſum 66.de arbit. n.9. & 10.* & ita ſervat Senatus.

7 Eſt tamen verum , quod dictis pupillis,& viduis divitibus non ſubvenitur in expenſis publicis ad litis proſecutionem, ut not.Afflict. *lib.1.conſt. Neap. tit.33. poſt Iſer.*ibi, Covar.*in pract.c.6.n.2.cir.finem,& c.7.n.3. circ.med.* & Vinc.de Franc. *d.decif.100.n.20.* Quod & praxis Cathal.probat,ut ipſe vidi. Pro quo facit, quod tradit Mic. Fer.*2.part.obſerv.c.8.in fin.*ex mente Regii Senatus.

8 Unum tamen eſt, quod ſi vidua ſit inhoneſta , non competit ei hoc privilegium. Quia hoc privilegium competit ratione viduitatis : viduam autem,quæ ſit inhoneſta,& luxurioſè vivat , viduitatis privilegia à jure communi , & municipali conceſſa amittere , eſt certum,*l.his ſolis*, ubi Bald. & Salic. *Cod.de rev. don.* not. Felin. *in d.cap.ſignificantib. poſt num.8.* Afflict. *lib.1. conſt.Neap.tit.33.num.4.& 5.* Franc.de Avil. *in c.Prat. in proœmio,num.36.* & Plot. *in tract.de in litem jur.§ 8. num.10.*

9 Eſt inſuper obſervandum , huiuſmodi privilegium competere fœminæ, quæ maritum quidem habet , ſed ei inutilem, utpote quia eſſet captus ab hoſtibus, bannitus, vel ad Regias Triremes damnatus : cùm talis, quæ maritum habet inutilem, vidua de jure dicatur, ut not.Gloſſ. *in l.fin.in verb. arbitr.C. ad l. Flav. de Plag.* quam probat Jaſ. *in l. ultim. num. 3. ff. de offic. ejus cui mand.eſt juriſd.* & latè Corta *in memor. in verb. vidua:* in expreſſo iſtam ſententiam poſt aliquos per eum relatos, tenet Felin. *in dict.cap.ſignificantibus, num. 8. de offic. delegat.* Mart. ab Azpil. *in c.hac autem , in princ. num.4.de pœnit.diſt.1.* Avil.*in dict.proœm. num.32.* Vivi. *decif.297.circa princ.* Vincent. de Franch. *decif.100.*& Joan.Lup.*in d.cap.per veſtras, 2. notab. num.12. & 13.* Et ita tene , quia paria in jure habentur, non eſſe, vel inutiliter eſſe,*l.de ætate, §.nihil, de interrog. action.l.4. §.condemnatum,de re judic. & l.unica, Cod. de rei uxor. act.* firmat hoc multis exemplis Jaſ. *in d.c.fin. num.3.* & novè Menoch. *in add. ad caſum 66. num. 13. de arbitr.*

10 An tamen dictum privilegium habeat quæ virum nunquam habuit , ſed cœlibem vitam agit, non ſatis inter Doct. convenit. Ego partem affirmativam veriorem cenſeo , cùm talis fœmina cœlibem vitam agens de jure pro vidua habeatur, *leg.malum,§.viduam, ff. de verb.ſign.*Iſtam ſententiam probavit Old.Alber.Bald.& Fulgoſ. *in dict.l.unica, Cod.quan.imp.int.pup.& viduam.* Lup. *in dict. cap. per veſtras, notab.2, num. 12.* Guid. Pap.*decif.566.* & Vivi. *decif.65.* qui pulchras rationes adfert, & ita tene : licèt aliud velit Covar. *in pract. cap.7. num.2.* ea ratione , quod talis fœmina ex lata ſignificatione dicatur vidua. Et quod hæc lata ſignificatio non ſit admittenda in hoc caſu , ubi agimus de privilegio adverſus juris communis regulas exorbitanti.

Etenim ipſe idem Covarruv.ibidem *in d.num.2.verſ. Eſt in hoc tractatu* , aſſerit tale privilegium habere & fœminam , quæ virum inutilem nacta eſt. Quæ tamen fœmina non aliter quàm ex lata ſignificatione dicitur vidua,ut not.præcitati Doct. *ubi ſup.* & Alciat. *in d.l.malum,verſ. cæterùm,* & Gloſſ. *in d. l.fin. Cod. de plagiar.*

Neque mirum , quod hæc lata ſignificatio in præſenti caſu admittatur. Quia dictum privilegium non infert alteri præjudicium. Nam ut ait Innoc.*in cap. de cauſis, num.5. in fin. de offic. & pot. delegat.* non paratur partibus præjudicium , ſi juriſdictio judicis inferioris in aliqua cauſa devolvatur ad ſuperiorem : cùm melius quis ſperare debeat juſtitiam in curia Principis, quàm judicum inferiorum. Et ſic in propoſito dicit Vinc. de Franch. *decif. 100.num. 2.* quod eſt magna præſumptio contra declinantem à tribunali ſupremo ad inferius. 11

Appellatione pupilli quis in propoſito intelligatur, variant Doct. Multi eum intelligunt qui eſt patre orbatus, & verſatur in annis pupillaris ætatis : ita Alber. *in dict.l.unica,* & Cyn.*in leg. orphanotrophos, ad fin.C. de Epiſc. & Cler.* & Gloſſ. *in dict.l.unic.in verſ. contra pupillos.* 12

Regius Senatus hoc caſu pupillum intelligit eum qui in annis pupillaris ætatis verſatur , licet patrem habeat , dummodo non ſit in eius poteſtate , ſecutus ſententiam Rol. *conſ.76 num.42. volum. 1.* & Nattæ *conſ.590. num.3.* quæ æqua eſt , quia ut dicit ibi Nat. pupillus qui eſt intra decimumquartum annum , & amiſit patriam poteſtatem , dicitur fortunæ injuria affectus , cum patris ſubſidio ſit orbatus , & ſic inter miſerabiles perſonas enumeratur : pro quo facit quod omnes curatore , ſeu tutore egentes, reputantur miſerabiles perſonæ , *cap. pervenit , 86. diſtinct.* & notat Azpil. *conſil. 1. titul. Cleric. vel Monach. libro 3. volum.1.* 13

Miſerabiles perſonæ quæ dicantur , explicat probè Innoc. *in d. cap. ſignificantibus , num.1. & ſequent.* & clariùs Spec. *de inſtr. edition. §.13. nunc verò , num.6.* Vivi. *decif.65.* Judicis arbitrio hoc eſſe relinquendum tradunt Cyn. Alber. Bart. Bald. & communiter Doct. *in dict.leg. unica,* & novè Menoch. *de arbitrar. judic. caſu 69.* qui multos in dictam ſententiam adducit. Sicque advenæ, licet divites , dicuntur miſerabiles perſonæ. Olib. *de jure fiſc. in uſat. alium namque, cap.13. n.38.* & noviſſimè Menoch.*in add.ad dictum caſum 66. num.20.* 14

Revocati in dubium vidi , an Eccleſia gaudeat prædicto privilegio vocandi quemque ad curiam Principis quoad primam cauſarum cognitionem. Veritas eſt, quod non, ut not. Canon. *in cap.ſi Clericus, de for. compet.* & *ibi* Joan. Imol. Iſtam eſſe communem opinionem aſſeverat Afflict. *decif. 257. & in conſt. Neap. lib. 1. rub.37. num. 17.* & Alexand. *conſ. 103. in fin. vol.5.* Quod intellige, niſi ſit pauper , quia tunc aliorum pauperum jure fungetur , ut not. Covar. *in pract. cap.7.num.3.* 15

Et ſic in Cathalonia per Regiam Pragm. Carol. datam Barcinon. 16. Jannar. anno 1520. quæ eſt unica, *tit.de evocations de cauſas, in 2. vol. ca ſt.* ſtatuitur, ut omnia monaſteria, & cæteri Religioſi , ut ſunt Commendatarij, quoad dictum privilegium habeantur pro paupe- 16

Digitized by Google

pauperibus, & ita deciſum per Regium Senat. tradit Mic.Fer.1. *part obſeru.c.*8. ubi dicit, dict. Reg.Pragm. intelligi per Regium Senatum, ut quoad dictum privilegium tantum dict.monaſteria, & Religioſi habeantur pro pauperibus: ſecus quoad expenſas proſecutionis cauſæ.

17 Dominus Rex longiſſimo vſu cognoſcit de cauſis monachorum, & exemptorum, dummodo non ſint cauſæ Eccleſiaſticæ, neque criminales, ſed ciuiles, deſcendentes ex contractu, vel quaſi: ita Calic.*in Marg. fiſc.dub. 6. caſu* 151. & ita hactenus eſt in vſu in Cathalonia.

18 Ad hæc & dictum priuilegium competit cum quis inferioris conditionis acturus eſt aduerſus aliquem potentem, cuius ipſe potentiam timet, adeò ut præ eius potentia coram ordinario jus ſuum conſequi deſperet. Quia & huiuſmodi à iure communi conceditur, ut dictum ſuum adverſarium apud curiam Principis vocet, etiam quoad primam cauſæ cognitionem, *dict. l.*
19 *vnica, Cod. quand. imper. int. pupil. & vid.* Quæ perhorreſcentia de jure communi probatur iuramento dictam perhorreſcentiam, & timorem allegantis, ut *in c. ſtatutum*, §.1. & *ibi* Joan.And. & Phil.Franc.*de reſcript. in* 6.not.Domini de Rota *deciſ.*2. *tit. de reſcrip. in nou. & in antiq.eod.tit.deciſ.*61. Felin. *in c.accedens* 2.*n.*13. *ut lite non conteſt.*

20 De iure tamen Cathaloniæ non ſtatur iuramento eam allegantis, ſed debet de ea per teſtes, aut aliter conſtare, ita habetur *in conſt.*1.*tit.de enocations de cauſas*, & *ibi* Mier. *n.*78. ubi tradit duas differentias inter hoc priuilegium conceſſum cauſa perhorreſcentiæ, & cauſa miſerabilium perſonarum, quas cum tota dicti caſus praxi tradit Mich.Fer. 1. *part.obſer.c.*7. ibi per te vide.

21 Illud tamen circa prædicta oportet obſeruare, prædictum privilegium nec miſerabilibus perſonis competere in Cathalonia in cauſis, quarum æſtimatio eſt minor tercentarum librarum, ut habetur *in conſt.*24. *conſiderant, tit.de enocations de cauſas.*

22 An autem vidua, pupillus, & cæteræ miſerabiles perſonæ gaudeant prædicto priuilegio aduerſus ſui ſimiles idem priuilegium habentes, in controverſiam cadere vidi, fusè & doctè examinat hoc Couarruv. *in pract. cap.*7. *num.*4. ubi aliquot caſus diſtinguit: vide eum, & nouè Menoch. *de arbitrar. in addit. ad quaſtionem* 66.

23 Regius Senatus omnibus proſpiciens indiſtinctè dictum priuilegium aduerſus æquè priuilegiatum concedit: hac ratione, quod ex eo nemo cenſeatur grauatus, imò omnibus magis conſulatur, cum ſit certum ibi melius quemuis jus ſuum, quàm apud iudices inferiores conſecuturum, iuxt. tradita per Innoc. *in cap. de cauſis, num.*5. *de offic. & pot. jud. delegat.* & quod ſit præſumptio contra declinantem à ſupremo tribunali ad inferius, ut not. Vincent. de Franch.*deciſ.*100.*n.*21. *part.*1. Crederem tamen aliud ſeruaturum ubi ex hoc perſona priuilegiata aliquo incommodo afficeretur, cum magis id ſeruet ex dicta æquitate, quàm de rigore iuris, ad tradita per Couar.*in pract.d.c.*7.*n.*4. & Vincent. de Franc.*deciſ.*188.*par.*1. Videndus Mier. *coll.* 11.*fol.*3. *col.*2. Hocque deciſum fuit referente Michaële Salba & de Valleſicca, facto verbo in Regia Audientia die 3. Julii 1598. in cauſa illorum Alberchs, loci de Olo, contra Catharinam Alberch viduam: ſcriba cauſæ Papiol.

24 Adde quod & prædicti vidua, pupillus, & reliquæ miſerabiles perſonæ, habent hoc priuilegium etiam aduerſus habentem priuilegium expreſſum, quod eius cauſæ non poſſint euocari in prima cauſæ cognitione ad Curiam Principis: niſi expreſsè in dicto priuilegio fiat mentio de miſerabilibus perſonis: ita Cyn. & Salic. *in d.l.vnica*, & Mier. *in dict.conſt.*1. *tit. de euocations de*
*cauſas, num.*6. ubi alios referens dicit, ſtatutum diſpo- 25
nens ſuper deciſionibus cauſarum, non comprehendere cauſas miſerabilium perſonarum, quod requiratur ſpecialis derogatio, ut *dicta l.vnica* derogatum cenſeatur: cùm priuilegium conceſſum cauſa miſerationis nunquam tollatur per generales derogationes, & diſpoſitiones, ut not. Doct. *ubi ſupra*, addo Roman. *conſ.*269. Alexand.*conſ.*122. *viſo puncto, vol.* 4. & ita pronunciatum per Regiam Audientiam tradit Mi-
chaël. Fer.1.*par obſeru.cap.* 12. Eſt etiam pro hoc opti- 26
ma *deciſ.*187. Vincent. de Franc.& 192.*part.*1. Hinc eſt, quod in terris Baronum priuilegium *d.l.vnica*, habet locum, cum ei non cenſeatur derogatum per conceſſionem iuriſdictionis primarum, & ſecundarum cauſarum in omnes habitantes in Caſtro, ut per Vinc. de Franc. *d.deciſ.*192.*num.*2. Ant. Theſaur. *deciſ.*177. *n.*11. & hoc iure vtimur. Contra fiſcum tamen non habent miſerabiles perſonæ fori priuilegium: ita Menoc. poſt aliquos per eum relatos, *in add. ad caſum* 66. *ſuper n.*52.*de arb.* allegat *l.ſi ut proponis, C.de bonis proſcript.*

Præterea controuerti ſolet, an dictum priuilegium 27
competat d.miſerabilibus perſonis, poſtquam iudicium erat cœptum coram iudice inferiori. Veritas eſt, quod ſic, ut explicat Pet. de Bellu.rationem reddens *in Spec. Princ.rub.*25.*ver.ſed pone,num.*9.& 10. Nat. *conſ.*590. *num.*25. Neuia. *in ſylua nupt. lib.*6. *num.*38. & Anton. Theſaur. *deciſ.*177. *num.*6. ubi *num.*8. iſtam euocationem cauſarum etiam in ſecunda inſtantia fieri poſſe tradit, & in Cathalonia habemus text. *in conſt.*4. *ſtatuim, tit. de euoc. de cauſas*, & ita practicatur. Quod ego intelligo, vbi cum iſtis miſerabilibus perſonis lis fuiſſet incepta. Secus ubi ipſi in lite alii ſucceſſiſſent, quia tunc non poſſent iudicium illud declinare, imò ibi tenerentur ſe defendere, *l. hæres abſens*, cum *ibi* not. *ff.de iudic.* & notat etiam in expreſſo Vincent. de Franch. *deciſione* 364. *numero* 2. *part.* 2. & in fiſco qui ſucceſſit in litem, communem eſſe iſtam ſententiam atteſtatur Mencha. *de ſucceſſ.reſolut. lib.* 2.§. 18. *num.*7.

Quid de conſortibus litis dictarum miſerabilium 28
perſonarum, num iſtud priuilegium ratione communionis habebunt? De iure communi claram habemus deciſionem *in l. vnica, C. ſi in comm. eademque cauſa.* Ex qua colligitur, beneficium vnius conſortis alium ſequi, ubi de re indiuidua tractatur, aut res ſit connexa, alias ſecus: quod pulchrè declarat Joan. Mau. *in tract. de reſtit. in integ. cap.* 185. *num.* 5. *& ſeq.* Matthæ. de Afflict. *deciſ.* 213. & in terminis Natt. *conſ.* 590. *numero* 16. *cum aliis ſeqq.* Cabal. poſt aliquos per eum relatos, *in tract. de vſuf. mul. relict. numero* 165. & nouè Menoch. *in addit. ad caſum* 66. *num.* 37. *de arbitr.*

Ego quod ad propoſitum attinet, illum qui cum 29
dictis miſerabilibus perſonis ius commune habet, indiſtinctè ad dictum priuilegium per Regium Senatum admittendum cenſeo, per ea, quæ in ſimili ex mente Regii Senatus tradit Mich. Fer.3. *part.obſer.cap.* 480. iuxta hanc meam reſolutionem tenet Gaſpar Roder. *de annu. redditib.lib.*3. *quaſt.*4. *num.*43. In controuerſiam etiam deductum vidi, an dictæ miſerabiles perſonæ gaudeant priuilegio *d. l. vnica*, ſi agant ex iure ceſſo. Matthæ. de Afflict. *in conſt. Neap.lib.*2. *rub.*37. *num.*25. *&* 27. tenet partem affirmatiuam, non diſtinguendo vtrum agat ex iure ceſſo ex cauſa lucratiua, vel oneroſa, dummodo ceſſio ſit vera, & ſine fraude, & ita indiſtinctè tene, cùm facta ceſſione verè ſine fraude, iam agatur de re miſerabilis perſonæ, ad notat. *in C.de hered. vel act.ven.* & ita in hac patria practicari vidi, & eſt text. *in conſt.*5.*tit.de euocat. de cauſas*, ubi per dict. conſt. cauetur ut vidua iuret donationem eſſe fictam, & not.Mier.*collat.* 11.*fol.*3.*col.*1. videndus

Codex

Codex Fabrian. *lib. 3. tit. 52. de iuriſd. omn. iudic. defin.22.* ſi ſit ceſſio ex cauſa lucratiua, contrarium tenet Menoch. *in add. caſus 66. de arbitr. num. 43.* tenet idem eſſe ſi ceſſio ſit ex cauſa oneroſa, ſiue lucratiua.

30 Iuxta prædicta quæro, an dicto priuilegio renunciare poſſint dictæ miſerabiles perſonæ? Dico, quod non. Quia cùm dictum privilegium ſit conceſſum miſerationis intuitu, ei renuntiari non poteſt, ita Gloſſ. *in l.unica, ver.Excedere,Cod.quan.impe.int. pup. & vidu.* quam *ibi* commendant Bald. & Salic. eam etiam ſequitur Felin. *in cap.ſi diligenti, num.16. de for. compet.* & Bellug. *in Spec.princip.rub.13. ver. ſed pone, num.9.* Viui. *deciſ. 66.num.2.* & Natt. *dict. conſ.590. num.15.*

Aliquas alias cauſas, quæ in prima cauſæ cognitio-
31 ne poſſunt in Regia Audientia examinari, tradit Mic. Fer. *1.par.obſer.per tot.*

32 Hanc ſolùm attingam, Principis Curiam hoc juris habere, ut quilibet qui in ea inuenitur, licèt ibi non contraxerit, poſſit apud Curiæ iudices à quolibet conveniri, ut not. *in cap.fin.de for.comp.* Quod licèt de curia Romana loquatur, tamen idem eſt in curia Principis ſecularis: ita Henric. *in d.cap.fin.* & *ibi* Pan.Bald. Ang. & Cur. junior *in l.2. §. legatis, ff. de judiciis*, & Rod.Suar. *in l.poſt rem iudicatam, verſ. circa iudicem, num.21.in 5.q.ff. de re iudic.*

33 Quod & in Cathalonia obſervatur, ubi etiam Dominus Rex, aut ejus Locumtenens Generalis in Cathalonia eſt, ibi quilibet inventus poteſt coram curiæ judicibus, à quolibet, etiamſi non ſit miſerabilis perſona, nec aliqua alia qualitas concurrat, conveniri. Dummodo cauſa ſit major centum librarum, ut plenè ex mente Regij Senatus tradit Mic.Fer.2.*p.obſer.c.2.& 3.* quod dicit eſſe notandum ad limitationem *conſt. 14.*
34 *conſiderant, tit. de euocations de cauſas.* Vbi etiam ſubdit, dictam conſt. 14. comprehendere etiam cauſas in Baroniis habitantium: & ita per Senatum pronuntiatum.

Princeps non poteſt mandare officialibus Baronis
35 ut non judicent in aliqua cauſa, niſi cum conſilio talis, quia eſſet turbare vaſſalli iuriſdictionem: ita Nat.*conſilio 408.in princ.*

36 Vnum tamen eſt, quod ſi quis ad curiam Principis ex juſta aliqua & neceſſaria cauſa acceſſiſſet, habet jus reuocandi domum, ideſt, ut non cogatur ibi reſpondere, ſed ut remitti debeat ad locum proprij domini): quaſi ibi non videatur eſſe, cùm ex cauſa neceſſaria, ſeu probabili ſit.

37 Quæ autem ſint iſtæ cauſæ neceſſariæ, & probabiles, ob quas competit iſtud privilegium reuocandi domum, tradunt poſt Gloſſ. Bar. Albet.Paul. & Doct. *in d.l.2.§. legatis, ff. de iudiciis*, & Canon.*in cap. licet, col.2. de foro compet.* ubi Fel.poſt Socin. aſſerit *in num. 31.ad med.* dictum jus reuocandi domum competere non ſolum repertis in curia Principis, ſed etiam in qualibet alia.

38 Quæ exceptio jure communi, tanquam dilatoria debet opponi ante litem conteſtatam, ut not. Inno. *in d.cap.licet 2.de foro compet.& in cap.exceptionem, de except.*

39 At in Cathalonia dicta exceptio, ut aliæ dilatoriæ, debent opponi intra octo dies, qui dantur reo ad reſpondendum petitioni actoris, ut tradidi ſupra *lib. 1. reſ.cap.18.n.6.* & not. Mich. Fer. *1.par.obſeru. cap.9. vendde dicta obſeruantia, cir. med.* & idem Fer. in terminis noſtri caſus *in 1.par. obſer. Guber. gener. Cathal. cap.7. verſ. iſta exceptio.*

40 Id etiam non eſt tacitum relinquendum, quod licet Dominus Rex, aut Locumtenens generalis ſit Barcinone, non poteſt quis trahere ſuum aduerſarium, ſi ciuis ſit Barcinonis, ad curiam Domini Regis in prima cauſæ cognitione, niſi prius pars firmaverit de directo, hoc eſt, de jure dicto civi Barcin. in curia Vicarij, vel Bajuli Barcinonis, de qua juris firma ſit certior factus Dominus Rex, ſeu ſua Regia Curia: & hoc per privilegium dictæ ciuitati conceſſum per Dominum Regem Petrum tertium, die 26. Iulij, anno 1380. quod eſt *in 2. vol. conſt. ſub tit. de donar libell, ò demanda.*

Eſtque dictum priuilegium in viridi obſeruantia. 41
Quod privilegium intelligitur de cauſis, de quibus fieri debet proceſſus in ſcriptis, non etiam de cauſis verbalibus, ut ex mente Senatus tradit Mich. Ferr. *1. part.obſeru.cap.9.verſ. vlterius, & in 1. part. obſeruant. Gubernat.cap.56.in fin.* Quam declarationem ſæpe ipſe 42
tribui *cap. 107. priuilegij, Recognouerunt Proceres*, quo dictis ciuibus Barcinonenſibus conceditur, ut non cogantur litigare extra ciuitatem Barcinonem in cauſis principalibus, quod privilegium eſt inſertum *in 2. vol. conſtit. tit.de conſuetuts de Barcelona*, ut dictum caput dicti privilegij non intelligatur de cauſis verbalibus, ſed de illis de quibus debet fieri proceſſus in ſcriptis, & eſt de mente Senatus, ut per Mich. Fer. 3.*par. obſer. cap.123.*

Item dictum privilegium cenſeo non habere lo- 43
cum ubi ageretur de re aliqua, & illa eſſet extra Barcinonem, & ibi reperiretur civis Barcinonis, quia non obſtante d.privilegio, poſſet ibi ubi res eſt, conueniri. Moueor per text. *in cap.1.de priuil.in 6.* ubi exemptus poteſt conveniri coram ordinario loci delicti, contractus, & rei, ſi ibi exemptus reperiatur, & ſic eodem modo exemptus per d. priuilegium poterit ſic conveniri: videndus omninò Capyc.*deciſ.122.num.5.* Etenim contendi, dicto privilegio locum non eſſe, quando ipſi incidenter ad aliquam cauſam vocarentur: tum ne continentia cauſæ diuidatur, *leg nulli, Cod. de judic.& leg.1.& 2.ff.de quib. reb. ad eund. jud. eatur* hocque probat expreſsè Capyc. *deciſ.122.num.3.* Tum quia ipſi dicto caſu non principaliter (ut dicit priuilegium) ſed in conſequentiam litigarent, & ita ipſe ſæpe contra multos ciues huius ciuitatis in praxim deduxi: de quo privilegio latè ago *lib.3. cap.1. num.72.* Et ſimiliter non habet locum ubi ſuo foro ipſi renuntiaverint, & cuicumque alij ſe ſubmiſerint, ut ex mente Senatus tradit Mich. Fer. *in 1.part.obſer.Guber. gener. Cathal. cap.59.* Et ſic clericus ratione euictionis
an ſit citandus coram judice ſeculari, vide Caroc. 44
ſing.66. Si autem clericus incidenter ad cauſam aliquam vocatur, putà ratione euictionis, non cogitur coram judice loci litigare, ex his quæ tradit Alex.ad Bar. *in l.ſolent, in verſ.prorogare, ff. de alim.& cibar.* Capy. *deciſ.121. num.3.* Et ſic clericus & laicus ratione ejuſdem rei coram Epiſcopo ſunt conveniendi. Bart. *in l. præcipimus,§.fin. Cod.de appell.* Matthæ. *not.143.* Continentia cauſæ poteſt diuidi inter diverſas perſonas, & de eadem re poſſunt proferri diverſæ ſententiæ inter diverſas perſonas. Veſil. ad Afflict. *deciſione 213, num.8.*

Iuriſdictio quid ſit, & quotuplex, latè explicant 45
DD.*in l. imperium, ff. de juriſdict. omn. judic.* Solùm more meo, quædam practicis obuia, non exactè hactenus, quod viderim, explicata, & alia, quæ in locis peregrinis traduntur, quæ tamen eorum vſus quotidie indicat, attingam.

Quia in Cathalonia multi Barones habent in ali- 46
quibus oppidis non omnimodam juriſdictionem, ſed tantum vnam, aut alteram juriſdictionis ſpeciem. Aliqui ſiquidem habent altam juriſdictionem, id eſt, merum imperium, & juriſdictionem criminalem: alij baſſam juriſdictionem, ideſt mixtum imperium, & juriſdictionem ciuilem: alij ſimplicem iuriſdictionem: libet explanare qui caſus pertineant ad merum imperium, qui ad mixtum, qui ad ſimplicem iuriſdictionem,

Digitized by Google

riſdictionem, & hoc attenta conſuetudine Cathaloniæ.

Iſti caſus traduntur latè per Marq. *in vſat. Hoc quod iuris eſt ſanctorum, verſ. octaua, quod habeat iuriſdictionem, pag.303. col.2.* & copioſiùs *in vſat. in baiul. verſ. ecce quod dictum eſt, pag. 326.*

47 . Et in ſumma referam, qui habent in Cathalonia merum imperium, cognoſcunt de criminibus, pro quibus mors naturalis, aut membri mutilatio infligitur. Item cognoſcunt de criminibus factis cùm baliſta, lancea, enſe, pugione, aut telo, etiamſi mors ex eis, aut mutilatio membri non ſequatur, & de furtis excedentibus valorem ducentorum ſolidorum, vel etiam minoribus, ſi facta fuerint cum armis, ſeu violentia, vel in publico itinere, quæ pœnam mortis, aut mutilationem membri mererentur, ut & colligere licet ex his quæ decidit Sacer Senatus ad relationem Docti J. C. Narciſſi Pauli Regas, Regii Conſiliarii, die 30. Octob. anno 1595. in cauſa Reverendi Franc. Oliveres, Canonici Sedis Gerund. & Prioris Monaſterii B. Mariæ Villæ de Rividano, cum Illuſtr. March. Aytonæ, Vicecomite Capiariæ, & de Baſſo.

48 Sed quid ſi rei eſſent qui condemnarentur ad Regias triremes? Magna fuit ſuper hoc, non diu eſt, hic Barcin. altercatio: cenſui ſemper, & cenſeo ad habentem merum imperium ſpectare condemnationem ad Regias triremes, cùm condemnatus ad triremes, licèt ad tempus, ſit interim mortuus civiliter, *l.2. ff. de pub. iud.* Et id ad judicem inferiorem non ſpectat, *l. illicitas, §. qui vniuerſ. ff. de offic. præſid.* faciunt not. per Pet. de Bellug. *in Spec. princ. rub.24. verſic. Et primò videamus, num.3.*

49 Qui habent juriſdictionem civilem, miſtum nempe imperium, poſſunt cognoſcere de omnibus cauſis civilibus, & pecuniariis quarumcunque ſummarum & quantitatum, & eas executioni demandare, de cauſis liberalibus, & tranſactione alimentorum. Et poſſunt jubere cavere, & in poſſeſſionem mittere: & de terminis amotis, falſis ponderibus, ſeu menſuris cognoſcere, quoad banna nempe pecuniaria inde appoſita, ſecus quoad punitionem delicti commiſſi ratione falſitatum ponderum, ſive menſurarum, ut ibidem declarat Marquil. & ita eſt intelligenda *deciſ.490.* Guid. Pap. & ita cenſuit Senatus *in dict. deciſ.* ad relationem dicti Mag. Regas, & not. Socin. *in l. imperium, ff. de iuriſd. omn. iudic.*

50 Ad hæc poſſunt dare tutores, & curatores pupillis, minoribus, furioſis, & mente captis, & bonis vacantibus, & bonis abſentium, & hæreditatibus jacentibus. Dum tamen facultates & bona prædictorum non excedant ſummam tercentarum librarum monetæ Barcin. ut in dicta Regia ſententia traditur.

51 Item emancipationes facere in poſſe ſuo de majoribus ſeptem annorum. Et decreta interponere in alienationibus rerum minorum, bonorum vacantium, hæreditatum jacentium, & mente captorum, dummodo non pro majori ſumma tercentarum librarum. Et etiam de cauſa reſtitutionis in integrum cognoſcere, & dare licentiam congregandi univerſitatem, ad effectum tractandi de negotiis dictæ univerſitati neceſſariis, & ad effectum firmandi confœderationem, ſive unionem cum aliis univerſitatibus, pro expulſione, & perſecutione hominum facinoroſorum, & pro eo obligandi bona dictæ univerſitatis, ut in d. Regia Sententia continetur. Videndus etiam ſuper his Joan. Vinc. de Ann. *alleg.52. n.8.* ubi dicit, illum propriè habere mixtum imperium, qui eſt dominus territorii, cùm propriè mixti imperii ſit mittere in poſſeſſionem, *l. iubere cavere, ff. de iuriſd. omn. ind.* allegat Bald. *in l.1. §. ſi initio, ff. de offic. præfect. urb. & in l. nec quicquam, §. ubi decretum, de de offic. proconſul. & cap. ſignificaſti, de offic. delegat.* & inſuper *n.40.* ſubdit cauſas appellationum eſſe mixti imperii, allegat Bart. *in l.1. §. ſolent, ff. quando appellandum ſit.* Alex. *in l. imperium, n.33. ff. de iuriſd. omn. iud. & n.77.* ſubdit ſpectare ad officiales Domini terræ intervenire in Parlamentis univerſitatis: allegat Gloſſ. *in l.2. de decurion.* Capyc. *d. deciſ.21.* Soc. *in l.1. n.24. ff. quod cuiuſque univerſ. nom.*

52 Habens juriſdictionem ſimplicem poteſt imponere pœnam quinque ſolidorum, *emparas facere*, & pro emparis factis quinque ſolidos exigere poteſt, pro levibus criminibus incarcerare, judicis arbitrio: cognoſcit de minimis cauſis ſine ſcriptis, Marquil. *in uſat. in baiulia, fol.326.*

53 Hoc unum ſciendum, quod juriſdictio civilis plena continet omnem iuriſdictionem civilem, & mixtum imperium. Mier. *col.4. cap.26. num. 57. fol.105. col.1.*

54 Sicque capere non poteſt qui tantum habet ſimplicem juriſdictionem. Marſil. *in pract. §. attingam, num.7.* vide Bald. *conſ.161. lib.3. & conſ.120. lib.1.* Jaſ. *in leg.3. de iuriſd.* Socin. *conſ.187. volum.2.* Quæ pertineant ad merum imperium, quæ ad mixtum, Vincent. de Anna *allegat.52.*

55 Inſuper ad habentes dictam juriſdictionem civilem in Cathalonia pertinet cognoſcere de levioribus criminibus, & ea punire, & caſtigare. Quæ ſint iſta crimina, ibidem tradit Marquil. *in d. uſat. in Baiulia, fol. mihi 327. col.4.* ubi etiam ſubdit poſſe fuſtigare, & ponere in caſtello, citra tamen ſanguinis effuſionem. Præterea ſi quis privatus agat jure actionis, non judicis officio, civiliter ex omni delicto, vel quaſi, poteſt cognoſcere. Item poteſt inquirere contra cantilenas, ſive libellos diffamatorios cantantes, facientes, vel affigentes: poteſt etiam concedere licentiam ſaltandi, & tibicines conducendi: & etiam poteſt compellere ad firmandas treugas pro caſibus ad juriſd. civilem pertinentibus, ut eſt in dicta Regia Sent. Item diffidamenti cauſam, niſi ſit fictum, vel contra univerſitatem, ad habentem juriſdictionem civilem ſpectare pronunciavit Senatus ad relationem r. Sunyer & r. Lobregat, die 11. Maii 1562. in cauſa Reverendi Abbatis Montis-Serrati, cum Vicario, & conſulibus Villæ-Franch. Pœnit.

56 Ex prædictis colligo, quod ubi quis fuiſſet condemnatus ex delicto ad aliquam pecuniam, & condemnatus præ ejus inopia eam ſolvere non poſſet, & ſic eſſet deveniendum ad pœnam corporalem, ut tradidimus *infr. cap.9. num.35. cum ſeq.* quod judex dictæ cauſæ civilis non poſſet eam declarare, niſi aliàs etiam ad ſimilem pœnam imponendam haberet juriſdictionem, ut poſt multos not. Capyc. *deciſ.27. num.19.* & è contrario ſi quis eſſet condemnatus ad aliquam pœnam, quæ eſſet meri imperii, & poſtea dominus juriſdictionis commutaſſet dictam pœnam corporalem in pecuniariam, illa pœna pecuniaria ſpectaret ad habentem juriſdictionem civilem, mixtum nempe imperium, ut not. Capyc. *d. deciſ.27. num.17.* & Vinc. de Franch. *deciſ.318. num.6. p.2.* quæ nota quia practicabilia. Pœnas pecuniarias imponere eſt juriſdictionis civilis, ut per Capyc. *deciſ.27.* fallit ubi conſuetudo eſſet in contrarium, ut per Andr. Iſern. *in tit. de pace tenen. cap.1.* qui refert Capy. *d. deciſ.27.* ubi *n.12.* dicit in effectu, quod ſi quis ratione ſui meri imperii poſſit cognoſcere de aliqua cauſa, ſi vult pœnam pecuniariam imponere, debet requirere habentem juriſd. civilem, ut imponat: videatur Vinc. de Franch. *deciſ.274.*

57 In dubium verti vidi, an is qui in Cathalonia habet juriſdictionem civilem, poſſit torquere. Ex quo conſultus reſpondi quod non, hac ratione, quia tortura eſt gravior pœna, quàm ſit unius membri abſciſio, *§. fin. in auth. ut nulli iud.* E cùm mutilatio membri non ſit juriſdictionis civilis, ſed meri imperii moris, ut not. Doct. poſt Gloſſ. *in d. l. imperium, ff. de iuriſd. om. ind.*

Digitized by Google

iudic. nec minus erit tortura, quæ major pœna eſt: & ita in terminis not. Bellug. *in Spec. Princip. rub. 19. §. dicamus, num. 10.*

58 Controverti item vidi, an in Cathalonia habens juriſdictionem civilem in aliquo loco, poſſit relegare? Cenſeo quod ſic. Etenim cùm poſſit fuſtigare, ut ſuprà oſtenſum eſt, poterit & relegare; cùm fuſtigatio ſit pœna ſimilis relegationi, ut not. Thom. Gram.
59 *conſ. 37.* quem refert, & ſequitur nobilis à Peguer. *in ſuis quæſt. crim. c. 16. n. 4.* Quicunque ſiquidem poteſt alicubi certum actum juriſdictionis exercere, poteſt & alios ſibi ſimiles, ita Aym. Crav. multos citans *de antiq. temp. part. 4. ſect. Tranſeo nunc, n. 16.* & ex noſtratibus Marq. *in uſat. Hoc quod juris eſt Sanctorum, pag. 305. col. 4.* Socar. *in com. P. Alber. cap. ſi verò aliqui allodiarii, pag. mihi* 174. *col. 4. num. 30.*

60 Neque illud eſt diſſimulandum, quod habens alicubi juriſdictionem civilem, poteſt creare, ſeu deputare notarium, ſeu curialem, hoc eſt, actorum judicialium ſcribam, quem ipſe voluerit, *l. 1. ff. de iuriſd. omn. iud. cap. ſtatutum, §. notarium,* de *reſcript. in 6.* ſenſit Abbas *in cap. cùm P. Tabellio, de fide inſtr.* & ibi Felin. *q. 10.* dum dixerunt quod magiſtratus, ſeu domini habentes juriſdictionem, & etiam Prælati in eorum juriſdictione ſpirituali, poſſunt creare tabelliones: nam de hujuſmodi actuum ſcribis eſt intelligendum, & non de tabellionibus generalibus, qui inter quoſcunque poſſunt conficere inſtrumenta de quibuſcunque rebus; id enim ſolius Principis eſt: ut not. Innoc. & alii *in d. cap. cùm P. Tabellio.*

61 Et per talem ſcribam per Dominum juriſdictionis deputatum acta judicialia debent ſcribi, non per alium, *l. in fraudem, §. quoties, ff. de iure fiſc.* per quem text. dicit Bald. *in l. 1. circ. fin. C. de ſpol.* quod ſi alius ea ſcriberet, non facerent fidem. Sequitur Thom. Gram. *conſ. 66. num. 5. in civilibus.* Purpur. & alii per eum relati *conſil. 593. n. 4.* qui ibidem *num. 2.* aſſerit talem deputationem dicti notarii, ſeu curialis, eſſe illius ſpeciei juriſdictionis, cujus eſt cauſa, in qua fit deputa-
62 tio. Idem ſenſit Marq. *in dict. uſat. in baiulia, col. fin.* dum dicit etiam ad dictam juriſdictionem civilem pertinere, habere & tenere curiam & notarium, ſeu ſcriptorem dare, & curſores, & alios officiales, per quos dicta juriſdictio civilis exerceri poſſit: redditque rationem, quia conceſſa juriſdictione, cenſentur ea omnia conceſſa, ſine quibus juriſdictio ipſa exerceri nequit, *l. 1. ff. de iuriſd. omn. iud.* & ſenſit Senatus ad relationem egregij I. C. Jacobi Pineda, Regij Senatoris ampliſſimi, die 16. Junij 1597. in cauſa Eleonoris Martinæ cum Abbate Sancti Geneſij de Fontaynes: & idem cenſuit antea in d. Regia ſententia lata ad relationem D. Regis.

63 An autem Bajulus Baronis poſſet deputare actorum judicialium ſcribam, ubi Baro non deputaſſet? Conſului quod ſic, per prædicta: quibus addo Fulu. Pacian. *de probation. lib. 2. cap. 21. n. 54.*

Officialem creare in aliquo loco, non eſſe actum juriſdictionalem, tradit Stephan. Bertran. *conſil. 170. num. 4. vol. 3.* allegat *l. obſervare, § poſt hoc, ff. de offi. proconſul.*

64 Ex quibus etiam ſequitur, poſſe tenere carcerem, tum quia eſt neceſſarius ad exercitium dictæ juriſdictionis civilis, ut delinquentes, qui per habentem juriſdictionem civilem puniri poſſunt, dum eorum cauſa agitur, ibi cuſtodiri valeant; tum etiam, quia carcer eſt illius ſpeciei juriſdictionis, cujus eſt cauſa,
65 pro qua quis detinetur, ut pulchrè explicat Socin. *in d. l. imperium, num. 21.* Cenſeo tamen quod iſte carcer debet eſſe honeſtus, cauſa tantùm cuſtodiæ, & juxta criminum quæ punire poteſt qualitatem, ut colligitur ex not. à Socin. Jaſ. & aliis *in d. l. imperium.* Propter quæ in facti contingentia contendi quendam Baronem, qui tantùm juriſdictionem civilem in quodam oppido habebat, non potuiſſe conſtruere quandam foveam ſubtus terram ad detinendos ibi delinquentes, ubi ſtatim in morbum incidebant, cum id eſſet excedere metas cuſtodiæ, & etiam ſuæ juriſdictionis; cum ſi diu ibi detinerentur, imò & intra paucos dies, periclitarentur de vita: & ita conſului vaſſallis, ut ea de re proponerent querelam coram Regia Audientia. Sed non fuit neceſſe, quia Baro correxit ſe.

Adde quod & habenti omnimodam juriſdictio- 66
nem non licet uti carceribus ſubterraneis, & nimis duris, ut not. Corn. *conſ. 325. num. 4. lib. 4.* Eſtque ratio quia carcer non datur ad pœnam, ſed ad cuſtodiam, *l. aut damnum, §. ſolent, ff. de pœnis,* utrum autem carcer ſit nimis durus, reſidet in judicis arbitrio, ut egregiè poſt multos per eum relatos tradit Menoch. *de arbitr. iud. caſu 305.*

Qui habent juriſdictionem civilem modicam, ſeu 67
ut alii dicunt, ſimplicem, habent coërcitionem banni tantum quinque ſolidorum, & hæc utplurimùm, multis jure Caſtr. in Cathalonia competit, prout advertit Marq. *in dict. uſat. Hoc quod iuris eſt ſanctorum, & in uſat. in Baiulia.* Socar. *in comment. P. Alber. in cap. ſi verò, qui allodiarij, per tot. pag. mihi* 167. & Celſ. Hugo *conſ. 71. n. 7.* & hic non poteſt cognoſcere niſi de cauſis minimis, in quibus ordo judiciarius non obſervatur, eo quòd ſi in eis ordo judiciarius obſervaretur, plus in eis expenderetur, quàm eſſet valor cauſæ, juxta not. *in d. l. imperium.*

Inſuper habent tantum modicam coërcitionem. In 68
quibus iſta modica coërcitio, ſive caſtigatio conſiſtat, declarat Marq. *ubi ſuprà,* Bart. Alex. Jaſ. Socin. & alij *in l. magiſtratibus, ff. hoc tit.*

Neque quiſquam miretur ſi quis in Cathalonia, & alibi, habens alicubi unam aut alteram ex prædictis ſpeciebus juriſdictionis, exerceat fortaſſe actus alterius ſpeciei juriſdictionis. Quia id plerumque evenit ex præſcriptione & conſuetudine.

Juriſdictio ſiquidem poteſt per præſcriptionem, & 69
conſuetudinem quæri, & ampliari, *cap. cum contingat,* cum *ibi* not. per Gloſſ. & Doct. *de for. compet.* not. Bald. *de præſcript. part. 2. 5. part. princ. q. 3. per tot.* ubi apoſtillæ, Purpur. *conſil. 428. n. 20.* Menoch. *conſ. 2. n. 308. & ſequent. vol. 1.* & egregiè Bell. *in ſpec. princ. rubr. 22. §. & quia quotidiana, per tot.* ubi *num. 13. cum aliquot. ſequent.* tradit aliqua notabilia diſcrimina inter hos duos modos quærendi juriſdictionem conſuetudine, aut præſcriptione: eum vide, quia pulchrè loquitur. Idem ex noſtris ſenſiſſe viſus eſt Mier. *tit. de offic. Vic. num. 7. part. 1.* ubi ſubdit iſtam veritatem, conſuetudinem facere multos circa iſtam materiam in Cathalonia errare.

Ad quæſtiones deveniendo principaliter. Quæro I. 70
de caſu de quo millies fui conſultus. Quidam Villafranchenſis commiſit delictum Tarraconæ, vel alibi extra juriſdictionem Bajuli Villæ Franchæ: nunquid Bajulus Villæ Franchæ poterit cognoſcere de illo crimine à ſubdito extra territorium ſuum commiſſo? Multi tenent quod non, inter quos Bald. & Salic. *in l. cunctos populos, C. de ſumma Trin. & fid. Cathol.* Idem Bald. *in Marg. ad Innocent. verb. Excommunicatus, verſ. 12.* Nel. de S. Gem. *in tract. Banni, in 2. part. 2. tempor. q. 58.* ubi dicit ita obſervari. Sequitur Jaſ. *in l. ubi pactum, n. 18. C. de tranſact. & in l. extra territorium, n. 22. ff. de juriſd. omn. iud.* Balb. *in cap. 1. §. ſi iudex, de pace tenend.* & multi, quorum diligenter meminit Franciſcus Becian. *conſil. 93. circ. princ.* qui de communi atteſtantur.

Veritas eſt in contrarium, pro quo eſt text. ſatis in 71
terminis *in c. cùm contingat, de for. compet.* ubi habetur quod judex ratione domicilii, ſeu proprius Epiſcopus,

Digitized by Google

poteſt punire ſuum ſubditum pro delicto commiſſo
extra diœceſim, ſeu ſuum territorium, text. in l.1. ubi
Bart. Cod. ubi de crim. agi oport. not. Abb. in cap. fin.
n.38. de for. compet. & in cap. cùm contingat, n.7. eod. tit.
Idem Bart. in l. ſi cui, §. fin. num.6. de accuſat. Socin.
in tract. fallent. in lit. D, reg.12. Franc. Viv. deciſ.303.
num.8. Joan. de Auan. in d. can. cum contingat, & aper-
tiùs in cap. animarum, de conſtit. in 6. ubi dicit ſive
ſubditus delinquat extra diœceſim, & ſic extra territo-
rium, ſive in loco exempto, poteſt ratione delicti con-
veniri coram judice ſuo, & not. in terminis noſter
72 Marq. in uſat. in baiulia 120. verſ. Iuxta quod quæro,
fol.324. & relati per Magon. deciſ. Lucenſi 26. &
deciſ.70. Et hæc eſt vera, & communis concluſio ab
utriuſque juris Interpretibus recepta, quoties ad cri-
minis punitionem ageretur per accuſationem, ut judex
domicilii, vel originis poſſit cognoſcere de delicto
extra territorium commiſſo, ut tradit Franc. de Avil.
in cap. prætor. cap.51. gloſſ. la tierra, & multos referens
Covar. in pract. cap.11. num.6. Imò & quilibet alius
judex illius loci ubi inventus fuerit delinquens, prout
ibidem atteſtatur Covar. optimam reddens rationem,
idem tradens n.10. de vagabundo, ut à quocunque ju-
dice loci ubi ipſe moram fecerit, vel per quem tranſie-
rit viator, poſſit ſine alicujus inſtantia puniri, allegans
illud, Ubi te invenero, ibi te judicabo, & text. in l.1.
ubi Doct. C. ubi de crim. agi oper. Quod utrumque &
noſter Regius Senatus probat, ut tradit Mich. Fer.
3. part. obſerv. cap.100.

73 Eſt tamen dubium, an dicta communis concluſio
procedat, quoties ageretur ad criminis punitionem ex
officio, & ſic per inquiſitionem. Quod etiam hoc caſu
prædicta concluſio procedat, tenuit Abb. in d. cap. cùm
contingat, n.7. circ. med. ubi Felin. in princ. idem Abb.
conſ.14. Ant. in cap. fin. de for. compet. Bart. poſt Cyn.
in l. cunctos populos, C. de ſum. Trin. & fid. Cath. idem
Bart. in l. relegatorum, §. interdicere, de interd. & releg.
iſtam ſententiam communiter à Canon. eſſe receptam
atteſtatur Covar. d. cap.11. n.6. verſ. His equidem, circ.
princ. Legiſtas tamen inter ſe diſſidere dicit; ſecutus
tamen dictam opinionem, & eam apud Legiſtas com-
munem profitetur. Sequitur Vinc. de Franc. deciſ.66.
Jul. Clar. in Pract. crim. q.39. n.3. Becc. d. conſ.93. Ant.
de Gam. deciſ.53. & ex noſtratibus Marq. in uſat. in
Baiulia, verſ. iuxta quod quæro, pag. mihi 334. col.2. &
hoc jure utimur in præſenti Principatu, licèt aliud
velle videatur Mier. tit. de iur. tab. & can. expen. n.62.
part.1. fol.78. col.3.

74 Circa prædicta quæro, utrum ſicut judex domicilii,
vel originis poteſt cognoſcere de delicto per ſubditum
extra territorium commiſſo, poſſit dictum delictum
remittere dicto ſubdito.

75 Ex facto conſultus reſpondi, quod non. Et quod
dicta concluſio, quod judex domicilii, vel originis
poſſit cognoſcere de delictis per ſubditum extra ter-
ritorium commiſſis, procedat ad effectum puniendi
delinquentem, ſecus ad effectum ei veniam delicti
concedendi, per not. per Bald. in l. pen. q.6. C. de execut.
76 rei iudic. ubi dicit, quod præventio non habet locum
quando aliquis in loco domicilij, ſive originis non
fuit benè punitus, quia tunc poterit puniri in loco
perpetrati delicti: quem refert, & ſequitur Hieron. de
Monte in tract. de fin. regund. cap.25. n.10.11. & 12.
Vinc. de Franc. deciſ.66. ubi in terminis prædictam
communem concluſionem ſic declarat. Et in facti
contingentia conſului quibuſdam Ordinariis, ut quoſ-
dam, qui in ſuo territorio deliquerant, per judicem do-
micilii ſub certa quadam parva pecuniæ ſumma remiſ-
ſos, ubi eos in ſuo territorio invenirent, licèt dictam
remiſſionem oſtenderent, carceribus manciparent.
Pro hac ultra prædictas auctoritates adducebam, quod
ſi id liceret, daretur anſa delinquendi, & eſſet aper-
ta via fraudibus. Nam tales delinquentes ſtatim con-
fugerent ad ſuum domicilium, & antequam detru-
derentur in carcerem, poſſent ſe componere cum
judice domicilii pro re minima, & ſic conſequeren-
tur delicti impunitatem. Quod facilè à multis judi-
cibus quis conſequi poſſet, cum Remp. ſibi commiſ-
ſam non læſiſſet. Hoc conſideraſſe viſus eſt Petr. de
Bellug. in ſpec. Princ. rub.23. §. dicamus, verſ. & ſciat,
num.4. ad med. ubi ſic per prædicta dictam quæſt.
determinat, & poſtea ita in terminis in Luſitania de-
ciſum vidi apud Anton. de Gam. deciſion.53. videndus
omninò circa hæc Bart. in tract. de imiſdict. quæſt.4.
num.10.

E contrario cenſui, quod ſi judex loci delicti ce- 77
piſſet delinquentem, & ei delictum, parte læſa ſatiſ-
facta & conſentiente, aut aliàs legitimè remiſiſſet, &
condonaſſet, quod judex domicilij, ſive originis am-
plius de dicto delicto cognoſcere non poſſit; quia
judex loci delicti eſt judex proprius delictorum in ſuo
territorio commiſſorum. Quia Reſp. in cujus territo-
rio delictum eſt commiſſum, afficitur ſpeciali injuria,
& illius magiſtratus maximè offenduntur, quorum in-
tereſt Remp. malis hominibus purgari, & ſic eorum
eſt propria dictorum criminum cognitio, argum. text.
in l.2. & l. congruit, de offic. præſ. & cap. Paſtoralis, de re
indic. Et ſi ille delictum condonet, Judex domicilij
vel originis de hoc conqueri non poſſet, cùm ipſe non
ſit offenſus, nec ejus Reſpubl. læſa. Neque præſumi
poteſt fraus in judice loci delicti, cùm ob prædicta
non præſumatur rem ſuam (ſic enim dici poteſt) ipſum
jactaſſe, arg. l. cùm de indebito, ff. de probat. Iſtam ſen-
tentiam viſus eſt probare Jul. Clar. in Pract. crim. §. fin.
q.57. num.9. & Ant. de Gam. deciſ.53. num.2. Eſtque
de his optimus in jure patriæ text. in conſt. los Veguers,
quæ eſt 13. tit. de pau, y treva, quæ ſatis apertè præ-
dicta probat.

Quæro II. Si juriſdictio pluribus ratione do- 78
minii in eodem territorio competit, quonam pacto ſit
exercenda? Iſtam q. pulchrè ad ſaturitatem uſque
tractat Covarruv. in pract. cap. fin. Quid in ea Regius
Senatus ſtatuerit, tradit etiam egregiè nobilis à Pe-
guer. in Deciſ. crimin. cap.10. ad per eos dicta te re-
mitto.

Circa prædictum caſum quæro, ſi unus ex dictis do- 79
minis deliquerit, an alter eum punire poſſit? Omiſſis
opinionibus, veritas eſt quod non, per vulgarem illam
regulam, par in parem non habet imperium, l. ille à
quo, §. tempeſtivum, ff. ad SC. Trebell. cap. innotuit, extr.
de elect. not. in expreſſo Bart. in l. inter tutores, poſt n.6.
de admin. tut. idem Bart. & Bald. in l. fin. ff. de rer. div.
Paul. de Caſtr. in l. eſt receptum, ff. de iuriſd. omn. iud.
Et eſt communis opinio, ut atteſtatur Felin. in cap. pru-
dentiam, n.4. de offic. delegat. quam etiam & ex noſtra-
tibus ſequuntur Guliel. de Val. in uſat. ſi quis contra-
dixerit, n.2. & Marq. ibi, q.6. pag. mihi 96. col.1. Iſtam
ſententiam ex Bald. utiliter limitat Cor. in memor. verſ.
Par in parem, quando mora eſſet periculum allatura:
quod idem ſecutus fuit Jaſ. in l.1. n.71. ff. de iur. omn.
iud. quod placet, quia ut dicit ibi Jaſ. ubi periculum
eſt in mora, receditur à regulis juris.

Dubium hoc nuper in foro incidit, duo Domini 80
habent juriſdictionem in aliquo loco, unus juriſdi-
ctionem civilem plenam, alter verò merum impe-
rium. Utrum qui habet merum imperium, poſſit pu-
nire habentem civilem plenam. Reſp. affirmativè, ubi
ipſe aliàs non eſſet exemptus à juriſdictione dicti Con-
domini, & commiſiſſet delictum extra officium, ut eſt
pulchra deciſio omninò ad propoſitum videnda Ca-
pyci 27. n.11. & Vincent. de Franch. deciſ.274. Secus
de occaſione officii commiſſi, ne judex eſſet in cauſa
propria, & ita obſervat Senatus. Et è contrario ſi
Officialis habens merum imperium delinqueret extra
officium

officium, & aliàs eſſet ſubjectus juriſdictioni habentis civilem plenam, & delictum eſſet de dicta juriſdictione, poſſet eum de dicto delicto punire, ad tradita per Capye. & Vinc. de Franc. *ubi ſup.* addo noſtri Regii Senatus deciſ. *inf. hoc cap. n.89.*

81 QVÆRO III. An domini temporales poſſint prohibere vaſſallis ſuis venationem? Reſp. quod non, imò nec Princeps. Etenim venandi libertas eſt juris naturalis, & gentium, *l.1. & 3. & l. quod in littore, ff. de acq. rer. dom. & §. feræ, Inſt. de rer. div.* Princeps autem ea quæ ſunt juris naturalis, & gentium tollere non poteſt, *§. ſed naturalia, Inſt. de jure natur. cap. ult. diſtinct. 6.* Et per prædicta iſtam ſententiam firmiter tenet Hoſt. Joan. Andr. & Anton. *in cap. non eſt, de decimis,* Thom. Gram. *deciſ. 67. num. 9.* Rol. à Val. *conſ. 9. n. 10. vol. 2.* Ant. Scap. *in tract. jur. non ſcript. lib. 2. cap. 35.* Franc. Mar. *deciſ. 529. num. 14. lib. 1.* Dec. *conſ. 197.* In caſu inquiſitionis; Jaſ. qui de communi atteſtatur, *conſ. 119. vol. 4.* Neque obſtat text. *in cap. 1. §. Nemo retia, de pace tenen. & de ejus viol. in feud.* qui loquitur in locis privatis, vel Principis, contra Domini voluntatem, ſecus in publicis, ut per Vinc. de Franch. *deciſ. 158.* Balz. *in d. § nemo retia, num. 13.* Afflict. *in conſt. ſcire volumus, n. 6. rub. 1. lib. 3.*

82 Quæ ſententia in ſe eſt veriſſima, licèt verum ſit ex multis juſtis cauſis Principem venationem prohibere poſſe, ut *in d. §. nemo retia,* adnotaverunt Marq. Laur. Car. Alex. & multi alii, Gram. *deciſ. 67. n. 9.* & multi quos refert & ſequitur Covar. *in reg. peccatum, in 2. p. relect. §. 8. n. 1. de reg. jur. in 6.* Quod eſt extra controverſiam, cùm ſit certum Principem contra jus gentium vetare poſſe ex juſta cauſa: ut not. Felin. & alii *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſt. & in cap. 1. de prob.* Rol. à Val. *conſ. 9. per tot. vol. 2.* facit quod cenſuit Regius Senatus ad relationem eruditiſſimi I.C. Domini Joannis Caſtillo, Regii Senatoris, Regiique patrimonii Advocati hactenus inviſi, die 6. Octob. 1594. qui ad inſtantiam Syndici confratriæ piſcatorum civitatis Barcinonis, prohibuit cum Regia ſententia quibuſdam piſcatoribus, ne impoſterum piſcarentur reti quodam dicto *Gangil*, quòd eſſet piſcandi modus Reip. damnoſus, cùm eo omnes ferè piſces, & minuti caperentur: quod in terminis poſt Bald. notat Balz. *in com. ad lib. feud. tit. Quæ ſint regalia, verſ. Piſcationum, num. 2. & in tit. de pace tenen. lib. 2. §. nemo retia, n. 15.* idem tradit *de venditione,* & Chaſſan. *in conſuet. Burg. rub. 13. §. 7. poſt num. 3.*

83 Inferior tamen à Principe dictam venandi libertatem tollere non poteſt, ut not. præcitati Doct. *in dict. locis præallegatis,* quibus addo Guid. Pap. *deciſ. 514.* Rol. à Val. *conſ. 22. n. 37. vol. 2.* Franc. Mar. *deciſ. 531. n. 14. vol. 1.* Petr. de Avend. *in tract. de exeq. man. Regiis, 1. part. cap. 2. n. 11. & 12.* Salon de Pace multos referentem *conſ. 16. n. 20. & 21.* Marq. *in uſat. ſtratæ, quæſt. 4. pag. 208.* qui Thom. Micr. refert.

84 Quod limita, niſi prædicti Domini temporales inferiores id jus præſcripſiſſent, putà quod ipſi per publica proclamata prohibuiſſent venationem, & ſubditi dictæ prohibitioni acquieviſſent tempore longiſſimo. Nam tunc eſſet dictis Baronibus jus prohibendi venationem acquiſitum: ita Rip. *in l. qui minus, n. 133. ff. de flum. & in cap. cum Eccleſia Sutrina, n. 51. de cauſ. poſſ. & prop.* Balb. *in tract. de præſcript. in 5. q. 5. part. princ. in fin.* Bald. *in l. lapilli, in 3. q. ff. de rer. div.* & communiter Doct. *in cap. ſignificante, de appell.* Sal. de Pac. *d. conſ. 16. n. 20. & 21.* Ant. de Padil. *in l. ſi quas actiones, n. 20. C. de ſerv. & aqua,* & ſic dicit Jacob. de S. Georg.
85 *in inveſt. ſua, in verſ. & cum venationibus, col. 1.* eſſe cautelam pro dominis terrarum, ut faciant dictas prohibitiones per proclamata pœnalia, quia ſi ſubditi propter talia proclamata deſiſtant à venando, domini conſtituentur in quaſi poſſeſſione prohibendi, & quod ſi per longa tempora ſubditi acquieſcant, domini tale jus præſcribent, juxt. not. *in l. 1. & 2. C. de ſerv. & aqua.* Gloſſ. & Doct. *in l. qui luminibus, ff. de ſerv. urb. præd.* & not. Ruder. Suar. *allegat. 16.* & Chaſſan. *in conſuet. Burgund. rub. 13. §. 7. num. 4.*

Quæ cautela non eſt ignota Baronibus Cathaloniæ, & ſic pauci ſunt qui dictum jus prohibitionis venandi in terris ſuis non præſcripſerint, & ſic jam de conſuetudine nunc omnes Barones, in Cathalonia, ſtatim atque ſunt Barones, venationes & piſcationes in ſuis territoriis prohibent.

86 E contrario ſubditis datur cautela, ut quamprimùm dictum proclama eis innotuerit, ab eo appellent, ne applaudere videantur: ita Gram. poſt aliquos per eum relatos, *d. deciſ. 67. n. 14.* Rip. *in d. l. quominus, n. 143.* & Chaſſan. *ubi ſup.*

Licèt vaſſalli non appellent, ſi de facto contradicunt prohibitionibus venando aut piſcando, nullum jus quæritur domino: ita Surd. *conſ. 445. n. 14. lib. 3.* & Socin. *in com. P. Alb. in cap. ſi aliquis, num. 114. in fin. fol. 391.* ipſe ego *lib. 3. reſol. cap. 4. de ſervit. n. 146.*

87 Item prædicta concluſio, ut inferiores à Principe non poſſunt tollere libertatem venandi, eſt intelligenda, ut perpetuò illam tollere non poſſint, ſecus ad tempus ex juſta aliqua cauſa: ita Covar. *in reg. peccatum, in 1. part. §. 9. num. 2. verſ. igitur princeps, in princ.* & Balz. *in dict. §. nemo retia, num. 15.* ubi id utiliter limitat in locis clauſis, vel cum tali inſtrumento, quo tot animalia caperentur, ut eſſet Reipubl. damnoſum. Quod idem antea adnotavit Chaſſan. *in conſuet. Burg. rub. 13. §. 7. n. 3.* & tradidimus ſuprà ex mente Senatus, *num. 77.*

88 Interdicere certo tempore venationem, eſt publicæ utilitatis, ut notat Laderch. Imolen. *conſ. 71. num. 11.* & habetur per totum *tit. de Cazar y Peſcar, in vol. 1. conſtit.*

89 Quæ diximus de jure venandi, applica ad jus piſcandi: argumentum ſiquidem de uno ad aliud procedit, *l. injuriarum, §. fin. ff. de injur.* not. in terminis Decian. *conſ. 197.* in caſu inquiſitionis, *n. 3. circ. med. & conſ. 303. n. 19.* & Balz. *in d. §. nemo retia, num. 14. circ. med.* & ſic Doct. præallegati indiſtinctè de venatione, & piſcatione loquuntur.

90 Juxta prædicta quæro. Non conſtat quod dominus conſueverit prohibere vaſallis venationem, aut piſcationem, conſtat tamen quod ipſi cum volunt piſcari, aut venari, ſoliti ſunt petere licentiam à Domino, nunquid ex hoc Baro habet ſuam intentionem fundatam ut non poſſint ipſi piſcari, aut venari ſine ſua licentia? Videtur dicendum quod ſic; nam ſi ipſi poſſent ſine dicta licentia venari, aut piſcari, non eſſet quod eam à Barone peterent. Propter quam rationem ita ſenſit Abb. *in cap. cùm olim, per illum text. de cenſib.* Socin. *conſ. 11.* in cauſa Dominæ Catharinæ, *num. 2. 3. & 4. lib. 3.* Nat. *conſ. 522. num. 9.* Caſanate *conſ. 39. n. 53.* ubi iſtam materiam per totum conſilium egregiè tractat.

91 Contrarium verius puto per not. per Decian. *dicto conſ. 197. num. 3. ad med. verſ. non obſtat,* ubi dicit non eſſe reprehendendam illorum modeſtiam, imò commendandam, qui dum propria auctoritate agere potuerunt, Superioris tamen licentiam impetrare elegerunt. Pro cujus dicto facit text. opt. *in cap. 2. §. cùm autem, ibi, bonarum mentium, de obſerv. jejun.* Juvat
92 etiam, quia in dubio pro libertate eſt pronuntiandum, *l. quoties dubia, ff. de reg. jur. & l. inter pares, ff. de re jud. & cap. fin. de re judic.*

93 QVÆRO IV. De quæſtione quam habui de facto. Certum eſt quod Ordinarius ſyndicatur pro malè geſtis à ſuo Locumtenente, ut habetur *in l. nullus qui, & in l. neminem, C. de decur. lib. 10. & in l. 1. C. ad l. Jul. repet.* & apud nos *in conſt. 13. tit. de offic. de Veguers,*

Digitized by Google

Sorveguers, not. Miet. *tit. de ſubbaiul. n. 1. part. 1. fol. 115.* ubi dicit Bajulum teneri culpis ſubbajuli, in ſubſidium, & Marq. *in uſat. tutores, verſ. quæro quid ſi bajulus, pag. mihi 314.* nunquid Vicarius Villæ-Franchæ Pœnitenſis ſyndicabitur pro male geſtis à ſubvicario quem habet in villa Sancti Petri de Riudevillas, qui creatur hoc pacto, quod univerſitas Sancti Petri ex antiquiſſima conſuetudine cum Regia ſententia confirmata, nominat duos homines ex dicta Villa oriun-
94 dos ad dictum munus, & Vicarius Villæ Franchæ unum ex eis eligere tenetur? Reſp. quod non. Etenim ratio, quare ordinarius ſyndicatur pro culpis ſui Locumtenentis, eſt propterea quod eſt imputandum dicto ordinario, qui talem Locumtenentem elegit, arg. text. *in l. 2. ff. ſi menſ. falſ. mod. dixer.* cum multis ibi per Gloſſ. allegatis, *& d. conſt. 13.*

95 At in propoſito caſu, Vicario Villæ-Franchæ nihil eſt, quod imputandum ſit, cùm dicta electio quam facit, ſit neceſſaria, & non voluntaria, ita ut potiùs dici poſſit dictam univerſitatem creare dictum Locumtenentem, quàm dictum Vicarium, *arg. l. unum ex familia, §. ſi de falcidia, de leg. 2.* quem text. ad hoc Bart. expendit *in l. more, n. 5. de iuriſd. omn. iud.* & ita per prædicta in terminis tenet Burgund. *conſ. 48. num. 12. & 13.* Super quo ſubvicario illud velim ſcias, quod cùm ſit unus ex incolis dictæ Villæ Sancti Petri, quod licèt ſit ſubvicarius, non ob id ipſe, nec ejus familia eximuntur à juriſdictione Reverendi Domini Abbatis Domini dicti loci, quam in eum, ſecluſo dicto ſubvicarii officio, habet: ad ea quæ ex multis reſolvit Amad. à Ponte *in qq. laudemialibus, q. 23. num. 18. 19. & 20.* ubi dicit, non eſſe inconveniens, quod in eodem loco quis ſit ſubditus & ſuperior diverſis reſpectibus: quod & ipſe adnotavi *lib. 3. cap. 131. num. 306.* & ita in terminis cenſuit Senatus, referente inſigni Doctore nemini hac tempeſtate ſecundo, Domino Franciſco Sans, olim hic Regio Senatore, nunc verò apud Sen. Conſul. Mier. in ſupremo Aragonum Regio Conſilio Senatore digniſſimo, die 20. Maii 1583. in cauſa Illuſtriſſ. Comitis Empuriarum, tunc & nunc Regij Sequeſtri, adverſus Capitulum Sedis Gerund. & Syndicum loci, & termini Villamotorum, fundatur *per deciſion.* Capyc. 27. *numero 11. in fin.* & Vincent. de Franch. *deciſ. 274.* Surd. *conſilio 47. num. 9.* Bardonel. *conſ. 3. num. 25.*

Eſtque ſciendum, quod ſi univerſitas eligat officialem, & per alium confirmetur, ſi poſtea agatur de eo deponendo propter crimen, non poteſt revocari ab electore, ſed à confirmatore. Angel. *in §. de cætero, in auth. de defenſor. civit.* & Felin. eum referens *in cap. cum acceſſiſſent, n. 5. circ. med. de conſt.*

96 Q V Æ R O V. ad quem pertinet juriſdictio in via publica? Veritas eſt, quod pertinet ad illos qui circumquaque juriſdictionem habent, ut per Bald. *in l. plures, C. de cond. inſert.* Guid. Pap. *deciſ. 177.* Marq. *in uſat. Camin, notat. 6. circ. fin. pag. mihi* 168. *colum. 4. & ibi* Guliel. de Valleſ. *numero quarto, quinto, & ſexto,* & Mier. *part. 1. tit. de via public. numero nono & decimo, fol. mihi 25.*

Hinc apparet, minùs bene ſenſiſſe Dom Ludovicum à Peguera, olim hic egregium Senatorem, *in pract. cap. 15. de proceſſu Regaliæ in vim uſat. Camini, & ſtrata, n. 5.* dum poſtquam diſputavit, an viæ publicæ computarentur in territorio, dicit apud Senatum obſervari, non eſſe de territorio, ſed de regaliis Domini Regis: allegat *cap. 1. quæ ſint regaliæ, in feud.* Nam parcat mihi ſapientiſſimus ille Senatus, licèt verum ſit quod camini, & ſtratæ, ſeu viæ publicæ ſint de regaliis Dom. Regis, verùm ob hoc non deſinunt eſſe illius cujus eſt territorium, ut bene notat Gulielm. de Val. *in dict. uſat. Camini, num. 5.* Hincque eſt quod Baro poteſt cognoſcere etiam apud nos, prout quondiu cognoſcit de delicto commiſſo in ſtrata, camino, ſeu via publica: notant Doct. in locis præallegatis, & noviſſimè noſter Oliban. *de action. part. 1. lib. 3. §. omnes, num. 27.* dicens Ordinarios, & Barones procedere dicto caſu via ordinaria, non formando proceſſum regaliæ, ſed delicti, & niſi eſſent de territorio, Baro de delictis inibi commiſſis nullatenus cognoſcere poſſet. Et illud quod viæ publicæ ſint de regaliis Domini Regis, fit ex eo quod ſunt ſub protectione Domini Regis, & ob id ibi delinquens cenſetur quodammodo ſpeciali injuria afficere Regem, & ob id cauſas delictorum inibi commiſſorum ad ſe avocat in vim ſuarum Regaliarum.

Eſt tamen verum, quod ſolet Locumtenens genera- 97
lis Cathaloniæ cauſas delictorum commiſſorum in via publica ad ſe evocare, eo quòd viæ publiæ in Cathalonia ſunt ſub protectione Domini Regis, ut *in dict. Vſat. Camini, qui eſt 2. ſub tit. de commercis, y ſeguer de camins:* & qui ibi delinquit, quadam ſpeciali injuria afficit Dominum Regem, ejus ſecuritatem violando: maximè cùm ad Principem ſpectet reddere itinera publica tuta, ut not. Bart. & Angel. *in leg. ne quid, ff. de incend. ruin. & naufrag.* & propterea Dominus Rex poteſt dictas cauſas ad ſe evocare, ut notat Marq. *in uſat. ſtrata, col. fin. verſ. ſed cum hodie.* Tum etiam, quia viæ publicæ ſunt de Regaliis Domini Regis, ut *in cap. 1. de feud. quæ ſint regalia,* declarat hoc bene Mier. *ubi ſup. de via public.*

Viam autem aliquam publicam eſſe, quomodo 98
probari debeat, notat Laderch. *conſilio 124. numero quinto.*

Dicitque Oliban. *de act. part. 1. lib. 3. §. omnes, n. 27.* ubi dicit ordinarios & Barones procedere dicto caſu via ordinaria, non formando proceſſum regaliæ, ſed delicti.

Circa hoc te admonitum volo, ſuper quo etiam 99
conſului, quod ſtatim quod via publica ingreditur plateam, moritur, & non dicitur via publica, ſed platea: ita Bartol. *in leg. prima, ff. de loc. & itiner. publ.* quem refert & ſequitur practicus noſter Calic. *in tract. de Sono emiſ. quæſt. 5. verſic. Quæro an maleficium commiſſum in platea,* & Marq. *in dict. Vſat. ſtrata, col. 3. in fin.* Neque viæ quæ ſunt intra urbem, ſunt de regaliis Domini Regis, cùm earum cura ad Magiſtratus pertineat, *leg. ſecunda, §. hoc interdictum, ff. ne quid in loco public.* notat in expreſſo Franc. Bec. *conſilio decimoquinto, numero quinto, & 21.* Quod nota.

Q V Æ R O VI. an Domini temporales poſſint 100
prohibere ſubditis ſuis ne litigent niſi coram ſe? Reſp. quod ſic, *cap. ex tranſmiſſa, de for. compet.* & per Bart. & Moder. *in l. 1. §. & poſt operis, ff. de nov. oper. nuntiat.* Joan. Fab. *in leg. prima, in fin. C. de offic. præf. vigil. & in l. ſi quis ex conſenſu, C. de Epiſc. aud.* & Henr. Bovet. *ſing. 66. num. 5.* Vinc. Ann. *allegat. 59. num. 13.* dicitque ibi Ann. quod vaſſallus non poteſt præjudicare domino in juriſdictione, comparendo in alio judicio. Faciunt quæ not. Petr. de Avendan. *in 2. part. de exeq. mand. reg. cap. 27. num. 14. fol. 136. col. 2.* & ſic iſtas prohibitiones ſæpe vidi fieri per Barones per publica pœnalia proclamata, notat Camil. Bellug. *in ſpecul. Princip. §. leges regni, num. 59. verſ. juriſdictionem.*

Interrogatus fui ſuper prædicto caſu, an facta per 101
Dominum dicta prohibitione, vaſſallus citans convaſſallum coram judice Eccleſiaſtico, incidat in pœnam dicti proclamatis. Reſpondi quod non, talia ſiquidem proclamata non ſunt intelligenda, ut comprehendant curias Eccleſiaſticas, tali ſiquidem in caſu eſſent nulla, utpote contra libertatem Eccleſiaſticam, *cap. fin. de immun. Eccleſ. lib. 6.* ibi enim declarat Rom. Pont. libertatem Eccleſiaſticam tolli, ac minui,

ſi

ſi prohibeatur laicis cum clericis contrahere commercia, & permutationes inire, & ſimilia, quæ eis de jure communi licent: ita notant Ant. de Butr. *cap. noverint, de ſent. excom. & cap. cùm terra, de elect.* Alex. *in l. filiusfamilias, §. Divi, num. 11. de legat. 1.* Fulgoſ. & Paul. Caſtr. *in Authent. Caſſa, C. de ſacroſ. Eccleſ.* latè Thom. Grammat. *dec. ſ. 10. num. 13.* & in expreſſo Fab. *in l. 1. in fin. C. de bon. matern.* ubi dicit quod mulier, quæ ex conſuetudine, ſive ſtatuto, ſine conſenſu alicujus agere prohibetur, poterit in Curia Eccleſiaſtica agere ſine dicto conſenſu. Confert & quod tradit Bald. *in l. generali, C. de ſacroſ. Eccleſ.* quod ſtatuta laïcorum non ligant Eccleſias, nec laïcos cum eis agentes, & eſt in terminis textus ad literam *in cap. quoniam, de immun. Eccleſ. in 6.* & in expreſſo ita ſenſit Azpilc. *conſilio 6. de immun. Eccleſ. lib. 3. vol. 2.*

102 Juvat quod in ſimili tradit Calderin. inter conſilia Anchar. *conſ. 12.* ubi dicit, quod ſi extet ſtatutum, ut nemo auderet ſub certa pœna triticum molendum deferre ad aliud molendinum, quàm Reipublicæ, non intelligi illud ſtatutum quoad molendina Eccleſiæ: idem notat Anchar. *conſ. 12. & conſ. 155.* Socin. *conſ. 172. lib. 2.* Jaſ. *in l. civitas, ff. ſi cert. pet.* Boër. *deciſ. 125.* Rip. *lib. 1. reſp. cap. 11.* Jaſ. *in repet. l. quominus, num. 156.* ubi communem dicit, *ff. de flumin.* ſequitur Panorm. *in cap. Eccleſia S. Mariæ, n. 31. de conſtit.* Facit etiam quod tradit Homod. *conſ. 21.* quod ſtatutum prohibens fieri 103 alienationem in non ſubditum, non comprehendit Eccleſiam: quam ſententiam communem eſſe dicit Jaſ. *in l. filiusfam. §. Divi, n. 72. de legat. 2.*

104 Maximè cùm talia proclamata utplurimùm fiant ob propriam Baronum utilitatem, quod multum conſiderat Bald. *conſ. 410. lib. 5.* Aym. *de antiquit. tempor. part. 4. ſection. circa præmiſſa, num. 4.* Nam ſi ob bonum publicum, aliamve juſtam cauſam dicta proclamata fierent, tunc valida eſſent dicta proclamata, etiam in præjudicium Eccleſiæ, juxta ea quæ tradidi ſuprà *lib. 1. reſolut. cap. 24. num. 10.* & ita in terminis, multis relatis tenet Covar. *in reg. malæ fidei poſſeſſor, in 2. part. relectionis, §. 4. num. 8.* Cravet. *de antiq. temp. part. 4. ſect. circa præmiſſa, num. 18. ad fin.* Homod. *d. conſ. 21.* & latè Grammat. *dict. deciſ. 102.*

105 Hoc tamen nota, quod licèt non appellaverint à prohibitione, ſufficit quod de facto contrarium fecerint; nam expreſſa contradictio dicitur, quæ colligitur ex facto prohibitioni contrario. Cravet. *conſ. 158. n. 8.* allegat Oldrad. *conſ. 1.* Socin. *conſ. 80. num. 21. lib. 4.* ſubdens majorem eſſe contradictionem, quæ facto fit, quàm quæ verbis, *l. ſcire leges, ff. de legib. l. fin. ff. de divort. l. ſi inſtitutus, §. 1. ff. de inoffic. teſt. cap. dilecti,* & ibi Decian. *de appellat.*

106 QUÆRO VII. An Barones poſſint prohibere ſubditis ne eant ad molendinum, niſi ad ſuum molendinum, nec ad coquendum panem, niſi ad ſuum furnum, & poſſint eis prohibere conſtructionem furnorum? Reſp. quod non, niſi intervenisſet domini prohibitio, & ſubditi tali prohibitioni acquieviſſent per longiſſimum tempus: ita Joan. And. & Abb. *in cap. ſignificante, per illum text. de appell.* Rol. à Val. *conſ. 22. vol. 2. per tot.* Steph. Bertr. *conſ. 3. cuicunque licitum eſt, per tot. vol. 2.* Pract. noſter Socarr. *in comment. Petr. Alber. cap. ſi verò, n. 49. & 50. pag. mihi 179.* Boër. *deciſ. 125.* Fab. *in §. æquè, n. 20. Inſt. de action.* Guid. Pap. *deciſ. 298.* Rip. *in dict. cap. cùm Eccleſia Sutrina, num. 44. & 45.* Jaſ. *in rep. l. quominus, num. 31. ff. de flum.* & ibi Rip. *num. 133.* quod eſt verum, licèt domini habeant proprios furnos, & ibi Vaſalli ſoliti eſſent coquere panem ſoluta mercede, *argum. text. in l. quæro, ff. de jure pat.* not. Nat. *conſ. 325.* & Anton. Theſaur. *deciſ. 17. num. 2.* quam omninò vide, quia iſtam concluſionem multis ampliationibus, & limitationibus valdè utilibus ornat. Et ita ſuperioribus diebus pronunciatum intellexi per Regium Senatum ad relationem inſignis præceptoris mei Antonii Oliba Regii Conſiliarii digniſſimi.

Ex prædicta quæſtione oritur quoddam dubium, 107 de quo nudiusquartus fui interrogatus. Quidam Baro prætendens ſe poſſe cogere ſuos ſubditos ad coquendos panes in ſuo furno, & volendo eis impedire conſtructionem furnorum ad proprium uſum, producebat quoddam inſtrumentum antiquiſſimum, ubi Barones olim dictæ Baroniæ promittebant dictis ſuis ſubditis tenere eis furnerium, & furnum aptum ad coquendum panem. Ex quo inſtrumento prætendebat reſultare pactum inter Baronem, & ſubditos, quod ipſi non poſſent coquere panem in alio furno quàm ſuo, & per conſequens illos furnum facere non poſſe, maximè cum à centum annis, & ultra ſemper in ſuo furno coxiſſent. Reſpondi dicto Baroni, ipſum juſtitiam non fovere, licèt vaſſalli per longiſſimum tempus in ſuo furno coxiſſent. Quia ut dicit Rip. *in d. cap.* 108 *cum Eccleſia Sutrina, num. 50. de cauſ. poſſ. & prop.* in iſtis juribus negativis, prout eſt ſervitus altiùs non tollendi, jus non eundi ad molendinum, ſive furnum alterius, & ſimilibus, ſemper actus præſumitur fieri jure facultatis, niſi volens facere fuerit prohibitus, & prohibitioni acquieverit.

Et ex his quæ jure facultatis fiunt, eſt certum nullo 109 tempore poſſe dici jus alicui quæſitum, nec præſcriptionem cauſatam, *cap. poſſeſſiones, 16. q. 1.* Gloſſ. fin. *in l. ſolet, ff. de offic. procons. & leg.* not. Bart. *in l. cùm de in rem verſo, ad fin. ff. de uſur.* copiosè Rip multis exemplis id docens *in d. c. cum Eccleſia Sutrina,* & ſimiliter Jaſ. *in l. quominus, n. 28. cum mil. ſeqq. ff. de flumin.* Ran. ad Guid. Pap. *deciſ. 198.* Corraſ. *in l. ſervitutes 4. ſervitutes, num. 5. & 6. ff. de ſervitut.* & Cravet. *de antiq. temp. 4. part. ſect. fin. à num. 35. uſque ad fin. & conſ. 111. à num. 22. uſque ad finem,* ubi utiliter iſtam concluſionem limitat, ibi per te vide.

Neque quidquam ei prodeſt dictum inſtrumentum, 110 quo ipſe Baro ſuis ſubditis adſtringitur ad habendum eis furnerium, & furnum aptum, ut ibi panes coquere poſſint; quia ex hoc non ſequitur, quod ipſi non poſſint ire ad alium furnum, ut in expreſſo multis iſtam ſententiam comprobat Stephan. Bertr. *d. conſ. 3. num. 7. uſque ad fin. vol. 1.* Pro quo mihi hæc ratio 111 facere videtur, quia illud pactum videtur factum in favorem ſubditorum, ne ipſi ſint ſine furno ad coquendum panes, & ſic non debet in eorum odium retorqueri, *cap. quod ob gratiam, de regul. jur. in 6. & l. quod favore, C. de legib.* Et pacto in mei favorem appoſito, eſt certum me non poſſe cogi uti, ut not. Paul. de Caſtr. *in l. quamvis, ff. de pig. action.* & ita per prædicta conſului: & ita poſtea conſuluiſſe reperi in ſimili caſu Joan. Rip. *in d. l. quominus, num. 135. de flum.* ubi dicit, quod facta tranſactione inter dominum, & vaſſallos, ut vaſſalli teneantur dare domino vigeſimam pro molitura, quod vigore dictæ tranſactionis non poſſunt ipſi cogi molere in molendino domini: dicens non eſſe bonam conſequentiam, ſubditi tenentur ſolvere domino pro molitura ad rationem vigeſimæ: ergo coguntur molere in ejus molendino, & dat inſtantiam, ut ibi per eum.

QUÆRO VIII. An juriſdictio præſcribatur? Reſp. 112 quod ſic: ita Bart. *in l. 1. §. denique, ff. de aqua quotid. & æſtiv.* & ibi Imol. & Rom. idem Bart. *in l. imperium, ff. de juriſd. omn. judic.* ubi Jaſ. *num. 20.* iſtam eſſe communem opinionem fatetur: eandem probarunt Pan. & communiter Canon. *in cap. cùm contingat, de foro compet.* Surd. *in proœmio fori, num. 16.* ubi limitat, niſi nunquam eveniſſet caſus in quo potuiſſet exerceri juriſdictio, quia tunc nunquam præſcriberetur, *l. unus, in fin. ff. de serv. ruſt. præd. & alleg. 26. num. 17. uſque ad fin.* & Chaſſ. *in conſuet. Burgund. rub. 1. in princ. num. 91.*

ubi advertit præſcriptionem juriſdictionis in uno articulo non extendi ad alium, qui ſit de alia ſpecie juriſdictionis: præterquam in tribus notabilibus caſibus, quos ibi affert, ibi vide. Et vide Decian. *conſil.*271. Innoc. *in cap. dilecto*, *de capel. monach.* Suar. *alleg.*6. & vide pulchrum Dec. *conſil.*271.

113 Eſt tamen ſciendum, quod juriſdictio meri, & miſti imperii, in præjudicium alicujus privati, & ſic inferioris à Principe, præſcribitur ſpatio triginta annorum, ut per Anchar. *conſ.*142. clarior & brevior, *n.*12. Alex. *conſ.*16. *num.*27. *lib.*5. Aret. *conſ.*154. Felin. *in cap. cum nobis*, *de præſcript.* Aym. *de antiq. tempor.*4. *part. ſect. Abſolutis differentiis*, *num.*13.

114 In præjudicium tamen Principis, ut præſcribatur, requiritur tempus, cujus initii memoria non extet, vel quadraginta annorum cum titulo: ut per Covar. qui multos refert *in regul. mala fidei poſſeſſor*, *in* 2. *part. relect.* §.3. *num.*2. *per tot.* quod hac ratione affirmat, quia juriſdictio tota eſt Principis, nec per aliquem ſine ejus conceſſione, aut permiſſione exerceri poteſt, *leg. prima*, *ff. de conſtit. Princ.* notant Doct. *in leg. prima*, *ad fin. ff. de juriſdict. omn. judic.* & Bald. *conſ.*161. *n.*2. *valum.*2. & Baix. *in com. ad lib. feud. tit. de allodiis*, *in*
115 *princ. num.*8. Et ſic Princeps habet præſumptionem juris pro ſe, quod juriſdictio ſit ſua, & quod ad alium ſine ejus mandato pertinere non poteſt. Et ſic quod cùm juris præſumptio ſit pro Principe, & contra alios, ſit certum juriſdictionem non poſſe præſcribi niſi præſcriptione, quæ hominum memoriam excedat, vel quadraginta annorum cum titulo, quæ præſcriptioni immemoriali æquiparatur, *cap.* 1. *de præſcript. in* 6.

116 Rationiſque ratio eſt, quia adverſus habentem fundatam intentionem ſuam de jure communi non præſcribitur, niſi præſcriptione immemoriali, vel quadraginta annorum cum titulo, *dict. cap.* 1. *de præſcript. in ſexto*, & notat Mier. *titul. de adimpriviis lignor. paſcuor. & aquar. parte prima*, *num.*6. *fol. mihi vigeſimoſeptimo.*

117 In Cathalonia merum imperium adverſus Principem nullo tempore præſcribitur, ut *in uſat. Hoc quod iuris eſt ſanctorum*, *qui eſt* 1. *ſub tit. de præſcriptions*, & *ibi* Marq. *verſ. pone*, *Poteſtas agit*, *fol. mihi* 305. *col.* 1. & 2. Iacob. de Mont. Jud. *in fin.* & Guliel. de Valleſ. *num.*3. ubi idem Marq. & Guliel. de Valleſ. idem eſſe dicunt de aliis regaliis, quæ ad Regiam dignitatem pertinent, ut ſint omninò impræſcriptibiles.

118 Unum tamen eſt, quod ſi quis in Cathalunia poſſederit merum aut mixtum imperium per 30. annos, defenditur in poſſeſſorio, ita ut non poſſit de facto ejici à poſſeſſione: ita Mier. *in conſtit. Item quod vicarii*, *collat.*3. *num.*23. *fol.*30. & Oliban. *in uſat. alium namque*, *cap.*6. *num.*35. *in fin. de jure fiſci.*

119 Quod intellige de regaliis, quæ non ſunt conceſſibiles, ſecus de his quæ ſunt conceſſibiles, ſecundùm Socar. *in com. P. Alber. in cap. ſi verò*, *num.*38. *pagin. mihi* 176. *col.*2. iſtas enim tempore immemoriali præſcribi affirmat, & hoc ut quanto minus fieri poſſit, derogetur juri communi. Sic enim & de jure communi procedit, ut plenè not. Covar. *in d. reg. mala fidei poſſeſſor*, *in* 2. *part. relect.* §.2. *n.*8. *per tot.* Bellug. *in ſpec. Princ. rub.*22. §. *& quia*, *n.*40. & 41. & Aym. *de antiq. tempor. part.*4. *ſect. abſolutis*, *n.*13.

210 Eſtque ratio, quia quidquid eſt conceſſibile per Principem, eſt præſcriptibile, *l. quod Principis*, *ff. de aqua pluv. arcend.* & *l. quominus*, *ff. de flumin.* & not. Jaſ. *in l. imperium*, *num.*20. *circ. med. ff. de juriſd. omn. judicum.*

121 Iſtam tamen ſententiam de jure Cathaloniæ veram non puto, imò regalias licet conceſſibiles, quæ tamen Regi, ut Regi, ita ut non alii præter Regem, competant, tam jure communi, quàm patriæ, impræſcriptibiles, propter generalitatem dicti Uſat. *Hoc quod juris eſt ſanctorum*, cenſeo: quod idem ibi Pract. adnotarunt, ubi Marq. *pag.*309. *col.*4. *verſ. item eſt ſciendum*, *uſque ad fin. uſat.* enumerat Regalias quæ com- 122
petunt Domino Regi jure Cathaloniæ, & quæ jure communi. Hæc intellige cum diſtinctione tradita per Oliban. *in uſat. alium namque*, *cap.* 6. *numero* 35. & *ſequent.*

Quæ regaliæ non ſint conceſſibiles, declarat Cov. 123
in d. reg. mala fidei poſſeſſor, *part.*2. §.2. *num.*8. ubi dicit quod regalias quæ competunt Regi in ſignum ſupremæ juriſdictionis, ut ad ipſum appelletur, & per oppreſſos recurratur, Princeps à ſe abdicare non poteſt, & ſic ſunt impræſcriptibiles: idem poſt Mier. not. Nic. Fer. 1. *part. obſerv. cap.*13. ubi dicit, Regem non poſſe ſibi auferre ſupremam regaliam recurrendi ad eum, niſi Sedi Regiæ renunciatet: allegat Innoc. *in c. cùm venerabilis*, *de cenſib.* eſt etiam videndus Bellug. *in ſpec. Princ. rub.*23. *verſ. ſed pone*, *num.*12. Regalias in Cathalonia non habet Princeps niſi tantùm Rex, ut not. Marquil. *in uſat. Princeps namque*, *quæſt.*11. *fol.*202.
ubi dicit in Cathalonia nos non habere Principem niſi 124
Regem. Regaliæ verò quæ non competunt Principi in ſignum ſupremæ juriſdictionis, ſed tantùm ſunt principi reſervatæ in ſignum ſupremæ ſuæ dignitatis, ita ut nullus alius præter Principem eas exercere valeat, ut creare Notarios, legitimare, imponere vectigalia, concedere veniam ætatis, famæ reſtituere, & ſimilia, quorum ſit mentio *in cap. ſuper quibuſdam*, § *præterea*, *de verb. ſignific.* ſunt conceſſibiles, ut not. Socar. *in dicto cap. ſi verò aliqui allodiarii*, *num.* 38. Iacob. Calig. *in Prærog. milit. n.*27. Belluga *in ſpec. Prin. rub.*22. §. *& quia*, *num.*40. & 41. Vincent. de Franch. *deciſ.* 125. facit text. *in cap.* 1. ibi, *niſi quæ ſpecialiter quibuſdam conceduntur*, & ibi Feudiſtæ, *Quæ ſunt regalia.* Per quæ text. verba communiter tenetur, quod 125
regaliæ non veniunt in generali conceſſione, ſed requirunt ſpecialem conceſſionem: ita Gaſp. Valleſ. *in dicta l. imperium*, *num.*50. Jacob. à S. Georg. *num.* 14. Boët. *quæſt.*50. *num.*12.

Adde quod & Regaliæ quæ competunt Regi in ſig- 126
num ſupremæ juriſdictionis, ſunt conceſſibiles, non privativè quoad Principem, ſed cumulativè, ut colligitur ex his quæ ex mente Regiæ Audientiæ tradit Mich. Fer. 1. *part. obſerv. cap.* 13. & Franciſc. Becius *conſ.*15. *num.* 24. In quantum diximus in Cathalonia merum imperium non præſcribi, cùm multi ſint gradus meri imperii, ut per Doct. *in d. l. imperium*, intellige de mero imperio (præter dictas regalias) quod eſt animadvertere in facinoroſos homines, ut tradit Socar. *in cap. ſi verò aliqui allodiarii*, *num.*27. *pag.*174. In præſcriptione Regaliorum an requiratur ſcientia Principis, aut ſuorum Officialium, vide per Franc. Bec. *conſil.*15. Covar. *in* §.2. *n.*8. Aym. *de antiq. tempor. part.*4. *ſect. abſolutis*, *n.*14. Capyc. *deciſ.*57. Ant. de Padil. *in l. ſi quis actiones*, *num.*56. *Cod. de ſer. & aqua*, & ex noſtratibus Socar. *in com. P. Alber. cap. ſi verò*, *n.*36. *pag. mihi* 176. nam cùm in præſcriptione requiritur ſcientia, ſufficit ſi interveniat ſcientia Populi, aut officialium Domini contra quem præſcribitur. Morla *in empor. in tit.* 2.
*num.*63. Quæ nota ad intellectum *conſtit.*2. *tit. de præ-* 127
ſcript. ex prædictis ſiquidem liquet *in dicta conſt.* non comprehendi regalias. Circa cujus intellectum, quia nuper fui interrogatus, obiter licet advertere, d. conſt. ut corrigat jus commune quanto minus fieri poſſit, *cap. cùm dilectus*, *cum ſimil. de conſuet.* & ut in priori ſignificatu verba ſumantur, *leg.* 1. §. *qui in perpetuum*, *ff. ſi ager vectig. vel emphyt. pet.* § *ſed jus*, *Inſt. de jur. nat. gent. & civ.* eſſe intelligendam, ut loquatur de bonis Principis, quæ ut Principi ei competunt, utpote quæ ſint propria Regiæ Coronæ.

Non tamen loqui de bonis quæ licet ſint Principis 128
propria,

propria, non tamen jure Principatus ea habet, ſed ut privatus, utpote qui ea acquiſierit antequam eſſet Princeps, vel poſtea ei relicta ſunt teſtamento, aut donata, aut aliàs ut quilibet privatus acquiſivit, quæ bona dicuntur de patrimonio proprio Principis, & præſcribuntur talia bona Principis modo communi, quo alia privatorum bona, juxta tradita per Covar. *in dict. regul. malæ fidei poſſeſſor, dict. §. 2. ad fin.* Bald. *in l. 2. in princ. C. com. de uſucapion.* Boër. *deciſ.* 264. Cravet.
129 *de antiq. temp. part. 4. ſect. abſolutis, num. 33. cum ſeq.* ubi quæ ſunt propriè bona patrimonii fiſcalis Principis, quadraginta annis præſcribi affirmat: idem ante eum tradit Boër. *dicta deciſ.* 264. ubi communem eſſe iſtam opinionem dicit; & ita ſe rei veritas habet. Declara
130 tamen eam, ut per Covar. *in dict.* §. 2. *circ. fin.* ubi reprehendit Guid. Pap. aliter ſentientem *deciſ.* 416. Et ſic quoad iſta bona prædictam conſtit. 2. intelligendam eſſe arbitror, non quoad ea quæ Princeps ut privatus acquiſivit. Neque quoad illa bona, quæ ad Principem ratione criminis commiſſi, vel vectigalis non ſoluti, aliave ſimili de cauſa delata ſunt, non tamen adhuc fiſcali patrimonio incorporata, quia quoad illa ſequendum eſt quod tradit Bart. *in l. in omnibus, ff. de diverſ. & tempor. præſ.* Boër. *dict. deciſ.* 274. & Doct. *in*
131 *§. res fiſci, Inſt. de uſucap. & longi tempor. præſ.* In Cathalonia circa bona fiſco delata ob commiſſum crimen læſæ majeſtatis divinæ, ſtatutum eſt tempus 38. annorum, ut *in conſt. 5. meſavant, tit. de præſcript.* de cujus intellectu aliàs aliqua dicam.

132 Quoad bona vacantia quanto tempore in Cathalonia adverſus fiſcum præſcribantur, fuit hoc anno 1620. diſputatum. De jure communi habemus expeditum præſcribi dicta bona vacantia quadriennio à tempore denunciationis, *leg. intra quatuor, ff. de diverſ. & tempor. præſcript. leg. prima, Cod. de quadrien. præſcript. §. res fiſci, Inſt. de uſucapion.* & ubi non adſit denunciatio per viginti annos à tempore vacationis, *leg. prima, §. præſcriptio, ff. de jure fiſci, leg. in omnibus,* ubi Bart. & alii, *ff. de diverſ. & tempor. præſcript.* not. Peregr. *de jure fiſci, lib. 6. titul. 8. num. 32. & num. 4.* Joan. de Plat. Lucas de Peña, & alii *in leg. prima, Cod. de bonis vacantib. lib. 10. & ibi* novè Andreas de Barulo *ante finem.*

133 In Cathalonia cum *dicta conſtit. ſecunda, titul. de preſcriptions,* non habeat locum niſi circa incorporata regio patrimonio; ut dictum eſt, & tradit poſt aliquos Practicos per eum relatos Oliban. *in uſat. alium namque, cap. 6. num. 39.* ſtamus diſpoſitioni juris communis, ſecundùm quod per viginti annos præſcribuntur, ut dictum eſt. Sed cùm in Cathalonia non detur præſcriptio decem, vel viginti annorum, ſed iſtæ ſint redactæ ad triginta annos, ut tradidi *lib. 1. cap. 15. de præſcription. num...* fit ut dicta bona vacantia præſcribantur ſpatio triginta annorum: ita Oliban. *in dict. cap. 6. num. 38.*

134 Dicitur autem incorporatio facta cum capta eſt poſſeſſio, *leg. ſi quando 2. Cod. de bonis vacant. & ibi,* vel bona delata deſcripta ſunt inter alias res fiſcales. Hinc dixit Lucas de Peña *in rubr. Cod. de bonis vacant. num. 2.* Incorporare eſt corporis alicujus membra facere, & benè explicat Bart. *in leg. fin. poſt num. 8. C. de bonis vacant.*

135 Et advertatur quod denunciatio dictorum bonorum vacantium, quæ facta eſt poſt completam præſcriptionem, non eam perimit, ut not. Salicet. *in leg. prima, in fin. C. de quadrien. præſcript.* & Peregrin. *de jure fiſci, lib. 6. tit. 8. num. 40. in fin.* ſic dicimus de debiti recognitione facta poſt completam præſcriptionem ignoranter, quod non interrumpat ipſam præſcriptionem, quæ jam completa erat, ut tradidi *lib. 1. cap. 15. de præſcr. poſt num. 13.*

Eſt tamen advertendum, quod allegánti aliqua bona eſſe de patrimonio privato Principis, incumbit onus probandi, ut pulchrè tradit Caſt. *conſ. 106 circa num. 3. vol. 1.* 136

QUÆRO IX. An ordinarius lite pendente poſſit uti juriſdictione in eum qui ſe exemptum ex privilegio allegat? Dic quod non, ſi allegans ſe exemptum, eſt in poſſeſſione exemptionis: ſed ſi ordinarius eſſet in poſſeſſione ſubjectionis, tunc lite pendente ſuper exemptione, poteſt uti in eum juriſdictione, ut erga ſuos ſubditos: ita Phil. Franc. *in cap. cum perſonæ, §. ſi verò, num. 3. de privil. in ſexto,* & Capyc. *deciſ. 189. num. 9.* ſenſit & Abbas *in cap. cum veniſſent, num. 8. de inſtitution.* Et non ita diu eſt, cum fuit deciſum per Regiam Audient. ad relationem inſignis Juris Conſulti Senatoriſque ampliſſimi, Joannis Caſtillo, qui pronunciavit bajulum quendam Baronis poſſe uti juriſdictione in quendam, qui ſe exemptum prætendebat: allegabat ſiquidem ſe nobilitatis privilegium habere, & de genere militari eſſe, & ſic non de foro Baronis, ſed Domini Regis, juxta conſt. *ſi negun, in titul. de juriſdict. de tots Iutges,* & etiam ad tradita per Calign. *in Prærogativ. militar. num. 29. & 30.* ubi dicit nec milites in criminalibus poſſe puniri à Regio Vicario. Id ipſum videtur ſtatuere ſententia *Reg. Petr. III. in 2. volum. conſtitut. titul. de juriſdict. de tots Iutges, cap. 6.* idemque dicit Calig. *in Vſat. ex magnatibus, num. 2. verſ. 18.* ubi dicit id procedere ex conſuetudine Cathaloniæ. Idem not. Socarra *in conſuetud. Pet. Albert. cap. Barones, num. 37. fol. 415.* Mieres *part. 1. collat. 2. cap. 45. de privil. fori militum, fol. 24.* Dicit *ibi* Mieres *num. 13. & num. 17.* in diœceſi Gerundenſi Prælatos, Barones, & Milites aliis in locis & caſtris juriſdictionem habentes, de conſuetudine in civilibus uti juriſdictione in bonis militum intra eorum juriſdictionem exiſtentium, quamvis dubitat de tali conſuetudine, & quamvis ibidem *num. 18.* dicit credere valere, tamen Regem concurrere cum Barone in dicta Juriſdictione: *& num. 11. fol. 24.* ait milites non poſſe ſe ſubmittere foro Baronis, & renunciare foro Regis, ex eo quod ſunt reſervati juriſdictioni Domini Regis, cùm de jure communi ſubſint juriſdictioni Baronis ubi habitant, *§. illud tamen decernimus, in auth. ut judices ſine quoquo ſuffrag. col. 2.* lite ea de re in Regia Audentia vertente, eo quòd bàjulus erat in poſſeſſione ſubjectionis dicti qui ſe exemptum allegabat, neque mirum, quia talis quiſque præſumitur, qualis in poſſeſſione reperitur, ut ex Bartol. & aliis colligit Marant. *in repet. leg. is poteſt, num. 274. ff. de acquir. hæred.* unde reſultare dicit illud, qualem te invenero, talem te tenebo, *leg. moveor, & ibi* Bald. *Cod. ſi ſerv. export. venier.* Eſtque certum, lite pendente neminem à ſtatu in quo tempore litis motæ erat, eſſe depellendum, *leg. qui ſtatus, ff. de re milit. & leg. reus, §. 1. ff. de muner. & honor.* & tradit Gloſſ. not. *in leg. Titia, verſicul. denegandam, ff. ſolut. matrim.* & licèt dicti textus in oppoſitum ſoleant allegari; qui eos ſic allegant, intelligunt eos, ubi pars tempore litis motæ certum ſtatum, aut poſſeſſionem non habebat, quinimò promoveri ione volebat; tali ſiquidem caſu verum eſt eam lite pendente non poſſe frui ſtatu, ad quem promoveri volebat: ita ſenſiſſe viſus eſt Covar. *lib. 1. reſolut. cap. 16. num. 11.* Franc. de Avil. *in cap. prætor, cap. 5. gloſſ. 1.* & facit pro his text. *in cap. nonne 8. quæſt. 4. & cap. tantis, diſt. 81.* Garcia *de nobil. gloſſ. 35. num. 49.* hæc pulchrè declarat, ampliat & limitat Lancell. *de attentat. cap. 4. limit. 1.* Pro his etiam facit quod lite pendente nemo debet ſua poſſeſſione privari, *ut tot. tit. ut lite pend.*
137
138

Hinc dicit Lancell. *de attent. cap. 4. limit. 1. n. 113. in nov. impreſ.* in præjudicium talis poſſeſſionis, quæ novè 139

Digitized by Google

dicitur poſſe attentari, *eodemque num.* 13. aſſerit, qui prætextu hujus recentis poſſeſſionis vellet continuare, non excuſaretur ab attentatis: allegat. Auguſt.Beroum *conſ.* 110. An à ſententia, *in fin.* dum dicit, quod ſi alicui eſſet data tenuta, & ſtatim occaſione dictæ tenutæ eſſet mora his, non poſſet hac lite pendente habens tenutam ſub prætextu continuationis ab attentatis excuſari, *lib.*3.

140 Neque prætermittam, quod Socar. pulchrè explicat *in ſupradict. comment.* Petr. Albert. *in dict. cap. Barones, num.*37.*&* 38. *fol.*415. & idem Mier. *in dict. part.*1. *collat.*2.*cap.*45.*de privil.fori milit.fol.*24.*num.*4. ubi dicit milites, domicellos, & alios de genere militari ex regalia Regis, tam in civilibus quàm criminalibus eſſe de foro domini Regis & ſuorum Vicariorum, & dicto privilegio renunciari non poſſe, cùm ſit introductum favore totius ordinis militaris.

Idem Mier. *collat* 2. *fol.*19. *cap.*56. *tit. de foro militum*, idem atteſtatur *num.* 6. Idem probat Marquillus *in Vſat. ex magna, fol.*264. *col.*3.*verſ. Et licèt prædicta*, multa ad propoſitum allegans. Et reſtrictio quam facit Calic. *ubi ſupra, in dict. prærogativa militari, num.*30. 31. *&* 32. quod milites puniuntur per dominum Regem, & non per alium: & in uſatic. *Placitum mandetur, fol.*44. *verſ.*18. eſt intelligendum, ut corporaliter milites per vicarios Regios puniri nequeant inconſulto Prorege.

Et hoc quia illuſtres perſonæ capite plecti non poſſunt inconſulto Principe, *leg.divi fratres, ff.de pœnis, & leg.*1.*ff.quando provocandum ſit*, not.Parlador.*contr. quotidian. cap.*1. *num.*20. vel potiùs intelligunt prædicti Doctores, dici puniri per dominum Regem, ſi puniatur per ejus Vicarium, ut ſe ipſum declarando tradit Marquil.*in uſat.placitum mandetur, fol.*67.*col.*3.*verſ.*18. Ubi poſtquam dixit milites in Cathalonia tantum puniri per dominum Regem, & non per alium, poſtea ſubdit quod de militibus neque in civilibus, neque in criminalibus nullus cognoſcere poteſt, niſi dominus Rex, ſeu ejus Vicarius.

Ex his infero, quod hoc anno 1619. contendi refutando quæ circa hæc tradidit Fontanel.*de pact.nuptial. clauſ.*3. *gloſſ.*3.*num.*38. Vicarium Regium, tam in civilibus, quàm criminalibus eſſe judicem competentem perſonarum militarium, licèt malè faceret ſi dictam militarem perſonam capite plecteret inconſulto domino Prorege, niſi aliàs ſui prædeceſſores eſſent in tali conſuetudine, quam validam eſſe dubitari nequit, ex quo non adeſt defectus juriſdictionis: & pro validitate dictæ conſuetudinis *eſt pragm.*9.*in cap.relationibus, tit. de juriſdictions de tot jutges.*

141 Juvantur hæc, quia ubi tantum Practici dicunt, milites in Cathalonia puniri per dominum Regem, intelligunt puniri per dominum Regem cum puniuntur per ſuos vicarios.

Nam dicta controverſia ſolum eſt reſpectu Baronum, & in favorem domini Regis, & ſuorum vicariorum, ut patet in prællegatis locis, nempe Mier. *in dict.cap.*56. *& dict. cap.*45. & Calic. *In dict. Vſat. Placitum mandetur* 18. & Marq. *in Vſat. ex magnatibus, fol.* 264. Socar. *in dict. cap. Barones, num.* 38. *fol.*415. & quatenus dicit Mier. *dict. cap.* 45. *fol.* 24. *num* 4. quem allegat Fontanel. ubi ſuprà, *dict. clauſ.*3. *gloſſ.*3.*num* 38. milites non poſſe renunciare tali privilegio, ſunt intelligendi, ut non judicentur per Barones; non tamen excluduntur Vicarii Regii, qui abſque renunciatione ſunt proprii judices, & renunciatio ſolùm eſſe poſſet quoad conſulendum dominum Proregem pro deciſione, aut aliàs eam evocandum ad Regium conſilium.

142 Et hoc verum cenſeo, licèt poſſeſſio, in qua quis reperitur lite pendente, ſit contra jus, dummodo alicujus legitimi tituli allegatione juvetur, ut ſenſit Franc. *in dict. cap.cùm perſonæ*, Capyc. *dict. deciſ.*189. Covarr. *dict. cap.* 16. *num.* 11. & communiter Legiſtæ *in leg.ſi emancipati, Cod.de collat.* quæ nota, quia quotidiana, & ſubtilia.

Hinc etiam eſt, quod ſi laicus cepit Clericum aliquem, quem laicum eſſe exiſtimabat, ſi ille talis publicè exiſtimabatur, & laicali, ſeculariquè habitu incedebat, non tenetur eum remittere, donec ſit cognitum per judicem Eccleſiaſticum, ſitne clericus, an laicus, qui id tenetur cognoſcere vocato judice ſæculari, *cap. ſi judex laicus, de ſent.excommun.in ſexto*: not. hoc in expreſſu Boſſ. *in tractat.cauſ. crimin. tit.de foro compet. num.* 152. dicens quod ſi ille captus communiter clericus habebatur, & de eo talis erat fama, quod ſtatim abſque aliqua cognitione deberet remitti, per text. *ubi omnes in dict. cap. ſi judex laicus, de ſentent. excommunicat. in ſexto*, quem text. optimè declarat Marq. *in uſat.capeus, quæſt.*17. *fol.*49. *col.*4. in Cathalonia dicta cognitio non fit, juxt. text. *in dict. cap. ſi judex laicus*, ſed per D.Regium Cancellarium, ut ex infrà dicendis apparebit. 143

Qværo X. Clericus, & laicus ſimul intervenerunt in committendo quodam crimine: nunquid cauſa iſta eſt remittenda Judici Eccleſiaſtico, ne continentia cauſæ dividatur? 144

Quidam tenent quod ſic, propter illam regulam, magis dignum attrahit ad ſe minùs dignum, *cap. quanto, de judic. cap.quod in dubiis, de conſec. Eccleſ.* In iſta ſententia fuit Anton. de Pra. Vete. *in leg.*2. *in fin. ff.qua ſentent.ſine appell.reſcind.* Marſil. *ſing.*180. Socin. *in cap.*2. *de mut. petition.* Felin. *in cap.placuit, de præſcript.* & dicit communem Boſſ. *in tract. crimin. cauſ. in tit. de foro compet. num.* 116. nec ab ea diſſentit Bart. *in leg. præcipimus, §. eadem obſervando, Cod. de*
appell. Contrariam ſententiam, quod laicus debeat pu- 145
niri per judicem laicum, & clericus per judicem Eccleſiaſticum, tenet Capyc.*deciſ.*173. Igneus *in leg.Senatuſconſulto, num.*14. *ff.ad SC. Syllan.* iſtam ſententiam in praxi ſervari tradit Covar. *in pract. cap.* 34. *num.*1. *in fin.* Anton.Gom. *de delict. cap.*10.*n.*6.*in fin.* Anton. Padil. multos referens *in l. ſi libellum, num.* 7. *C. de diverſ.reſcr.* & Anton.Scap. *in tract. jur.non ſcript.lib.*1.
cap. 11. *num.* 12. Quæ & in Cathalonia obſervantur, 146
teſte Mich.Fer. 3.*part. obſerv. cap.*218. dicens ita ſæpiſſimè per Regium Cancellarium de conſilio Doctorum Regiæ Audientiæ declaratum.

Idem in civilibus puto, niſi cauſa ſit individua: 147
quia ſi clericus, & laicus in cauſa individua eſſent obligati, cauſa remitteretur ad judicem Eccleſiaſticum, tanquam digniorem, ut not. *in dict. leg. præcipimus, §.pen. C. de appellat.* & licèt Bart. *in l. ſolent, num.* 14. *ff.de alim. & cibar.legat.* velit ut laicus, & Eccleſiaſticus ſimul cognoſcant, tamen prior opinio eſt vera: not. *ibi* Alexand. *etiam in addit. dict. leg. ſolent*, ad Bart. videndus in materia Marſil. *tit. de fidejuſſ. numero* 130. *&* 131.

Fusè iſtam quæſt. proſequitur Joan.Gutier. *pract. qq. lib.*1.*quæſt.*6. & Eman.Roder. *qq.regular.tom.*2.*quæſt.*2. *art.*4. qui in prædictam ſententiam inclinant. Subdens Roderic. ibi, in judicem regularium prædictam dubitationem non cadere, cùm non habeat juriſdictionem à jure communi, ſed ex conceſſione privilegiorum, & ſic intra eorum limites eſſe continendam. Neque omittam quod Gregor. Lupaz poſt Bald. *part.*1. *tit.*6. *de los clerigos, leg.*57. *num.* 5. *in fin.* tenet quod ſi ſint plures poſſeſſores hæreditatis, quibus univerſaliter debeat offerri libellus, quod ſi eſſent laici, excepto uno qui ſit clericus, debet judicium agitari coram judice laico. Idem tenet Gulielm. Bened. *in cap. Raynutius, verſ. & uxorem nomine Adelaſiam, deciſ.*2. quod ſi plu-

res

res conveniantur hypothecaria, & omnes ſint laici præter unum qui ſit clericus, debent conveniri coram judice ſeculari, *num.*47.

148 In hoc propoſito QVÆRO, quidam poſtquam deliquit factus eſt clericus, vel ingreſſus eſt religionem, num iſte poterit puniri per judicem ſæcularem? Veritas eſt, quod aut iſte delinquens ſuſcepit abſque fraude ordinem Eccleſiaſticum; & tunc prorſus eſt exemptus à juriſdictione judicis ſæcularis, *cap. propoſuiſti, de foro compet. & leg. ſi quis poſtea, ff. de judic.* ita communiter teneri atteſtatur Plaz. *de delict. cap.* 35. *num.* 1. Vincent. de Franc. *deciſ.* 209. *& deciſ.* 384. & innumeri relati per Joan. Gutier. *lib.* 1. *pract. quæſt.* 5. atteſtatur de communi Franc. Monal. *conſ.* 133. *num.* 1. *lib.* 1. & Pet. Cabal. *reſol. crim. caſu* 108. Aut aſſumpſit ordinem Eccleſiaſticum, & ingreſſus eſt religionem in fraudem, ad effectum nempe, ut ſe eximeret à juriſdictione ſæculari, & tunc non eſt exemptus, quinimò poteſt per judicem laicum contra eum procedi, ut not. Old. *conſ.* 4. Federicus de Senis *conſ.* 79. Anton. Scap. *in tract. jur. non ſcript. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 6. & eſt communis opinio, teſte Covarr. *in pract. cap.* 32. *poſt num.* 4. *verſ.* 2. *concluſio*, qui multos refert, videndus Bart. *in tract. de juriſdict. quæſt.* 3. *num.* 8.

149 Unum tamen eſt, quod non poterit puniri pœna corporali per eum, ſed tantum in confiſcatione bonorum, aut pœna pecuniaria: ita Bart. *in leg.* 1. *ff. de pœnis*, Plaz. *in dict. cap.* 35. *num.* 3. omnino videndus Cabal. *deciſ.* 10. *volum.* 5. Boſſ. *in tract. crim. cauſ. titul. de pœnis*, *num.* 38. Covar. *dict. cap.* 32. *num.* 4. *verſ.* 3. *concluſio*. Jul. Clar. *in pract. crimin.* §. *fin. quæſt.* 36. *n.* 43. ubi ait talem delinquentem poſt delictum factum clericum, remanere ſubditum judici laico reſpectu cauſæ, & bonorum, non tamen reſpectu perſonæ: ita Farinac. *quæſt.* 8. *num.* 102. & Bobadil. *part. prima*, *lib. ſecundo*, *cap. decimo*, *num.* 77. *& ſequent.* ita etiam tenet Franciſc. Monal. *conſ.* 114. *num.* 6. & Alvar. Valaſc. *conſul.* 48. ubi ſubdit iſtum talem remanere quoad pœnam corporis afflictivam; & ſic tenet non remanere exemptum quoad pœnam exilii, quam dicit non eſſe corporis afflictivam: videndus in materia Farinacius *conſ. crim.* 77. *lib.* 2. Alexand. ad Bart. *in leg.* 1. *ff. de pœnis*, Imol. *conſ.* 118. *&* 119. Eman. Rodericus *qq. regul. tom.* 2. *quæſt.* 2. *art.* 3. Cabal. *dict. caſu* 108. Iſtam ſententiam ex multis communem dicit Angel. de Caſt. *inter conſil. crimin. diverſ. tom.* 2. *conſ.* 37. & declarat ex Doct. motore cauſam criminis non eximi à juriſdictione judicis ſecularis, imò ipſum teneri cognoſcere de dicto crimine, & condemnare reum factum in fraudem clericum, & poſtea requirere ipſum debere Epiſcopum, ut ei licentiam concedat exequendi ſententiam in dicto clerico, quam ſi negat, poſſe ad Superiorem appellare. Perſonam tamen dicti clerici in fraudem facti omninò eximi à juriſdictione dicti judicis ſæcularis, ita ut nec pro dicto delicto eum carcerare, nec carceratum detinere ſine dicta licentia Epiſcopi poſſit.

150 Iſtam ſententiam poſt per eum relatos, tenet Farinac. *conſ.* 77. *num.* 10. ubi iſto caſu ſi clericus ſit carcerandus, aut torquendus, judicem Eccleſiaſticum debere hoc facere. Idem tenet Monaldus *conſ.* 133. *num.* 4. *lib.* 2. Ego ſub ſanctæ Romanæ Eccleſiæ correctione, ut in omnibus, cenſeo, ſi delictum commiſſum ante clericatum in fraudem adeptum, ſit tale, ut reus ſe ab eo defendere non poſſit, niſi captus in carceribus, *juxt. leg. pen.* §. *ad crimen*, *ff. de pub. judic.* quod judex ſæcularis poterit eum carcerare ſine licentia Epiſcopi, quia eum poſſit cognoſcere de cauſa ſine ejus licentia, & cauſa non poſſit aliter diffiniri quam exiſtente reo capto, certum eſt quod poterit detinere captum reum pro cauſa diffinienda, aliàs enim non poſſet de cauſa cognoſcere.

In hanc ſententiam inclinare videtur Alvar. Valaſc. *conſul.* 48. *num.* 4. *in fin. & num.* 7. dum dicit judicem ſecularem hoc caſu remanere judicem dictæ cauſæ, etiam criminalis, in qua non agitur de pœna corporis afflictiva, exemplificat id ubi tantum agitetur de pœna exilii, quo caſu in vinculis cauſam agendam eſſe eſt ſatis compertum.

Attamen in terminis contra iſtam ſententiam tenet dict. Franciſc. Monal. *conſ.* 133. Alexand. ad Bart. *in leg.* 1. *ff. de pœnis*, tenet non poſſe capi, Pet. Cabal. *in reſol. crimin. caſu* 108. Sententiam tamen exequi in ejus perſona abſque licentia Epiſcopi non poterit. Facit quia tali caſu non diceretur judex ſæcularis procedere contra perſonam Clerici, tum quia id fit in conſequentiam, quod non attenditur, ut ſuprà *cap.* 1. *num.* 77. *&* 78. tum quia carcer non eſt ad pœnam, ſed ad cuſtodiam, *l. aut damnum*, §. *ſolent*, *ff. de pœnis*. Quid in præſenti Principatu obſervetur, colligere licet ex Mich. Fer. 3. *part. obſervantia*, *cap.* 209.

Eſtque ſciendum quod tunc præſumitur quis aſ- 151
ſumpſiſſe ordinem Eccleſiaſticum in fraudem, cùm quis poſt delictum commiſſum, & ante ſuſceptum ordinem fuit accuſatus, vel denunciatus, vel ſanè infamatus de dicto delicto: ita Plaza *in dict. cap.* 35. *num.* 1. *ad fin.* Covarr. *dict. cap.* 32. *poſt num.* 4. *verſic. fraus verò*, qui notabilia jura ad propoſitum allegat, & Clar. *dict. quæſt.* 36. *num.* 44. Cabal. *dict. caſu* 108.

Unum tamen advertendum eſt, quod ſi quis in car- 152
ceribus ſacros Ordines ſuſcepiſſet, vel aliquem Eccleſiaſticum titulum obtinuiſſet, quod dicta Ordinis, aut tituli Eccleſiaſtici ſuſceptio non impediret, quominus Judex ſæcularis poſſet ipſum captum punire, non ſolùm in bonis, ſed & in perſona: ita Bartol. *in leg.* 1. *num.* 3. *in fin. ff. de pœnis*, Joan. Andr. *in cap.* 1. *de obligat. ad ratiocin.* Vincent. de Franc. *deciſ.* 209. Proſper Farinac. *conſ.* 77. *num.* 11. qui multos citat. Alios laudat Joan. Gutier. *pract. qq. lib.* 1. *quæſt.* 5. & Cabal. *dict. caſu* 108. Chaſſan. *in conſuet. Burgun. rub.* 1. *de juſtice*, §. 5. *verſ. s'il n'a ſa grace*, *num.* 67. & noſter Marq. *in uſat. captus*, *quæſt.* 14. *fol.* 49. *colum.* 3.

Et ita ipſe practicari vidi in hoc Principatu, in cauſa cujuſdam nobilis, qui cum de quibuſdam homicidiis convictus eſſet, & in carceribus detineretur, opera aliquorum adeptus eſt quoddam Eccleſiaſticum beneficium: nihilominus cùm firmata contentione per judicem Eccleſiaſticum repeteretur, per illuſtriſſim. & admodum Reverendum Ludovicum à Copons profundiſſimæ, & incredibilis eruditionis Doctorem, Regiumque Cancellarium ampliſſimum, dictæ repetitioni locum non fuiſſe pronunciatum fuit: & ſic dictus nobilis fuit per ſuam Excellent. capite obtruncatus.

Adde circa prædicta, quod ſi quis clericus tacens 153
ſe clericum, fuerit per judicem ſæcularem condemnatus, poteſt etiam poſt ſententiam, quæ in judicatum tranſierit, opponere exceptionem fori declinatoriam. Quia iſte clericus non potuit conſentire tacitè, nec expreſsè in juriſdictionem judicis ſæcularis, ſaltem in criminalibus cauſis ubi agitur de punitione perſonali, *cap. ſi diligenti*, *de for. compet. cap. ſignificaſti*, *eo tit. cap. at ſi clerici*, *de judic.* not. Dec. dicens ita eſſe judicatum *conſil.* 241. Et eſt ectiam, quod declinatoria fori, quæ reddit judicium retro nullum ex defectu juriſdictionis, quæ nec prorogari potuit, nec prorogata cenſetur, poteſt quandocumque etiam poſt ſententiam opponi, & impedit executionem illius ſententiæ, à qua alioqui non poſſet appellari, ut per Felin. *in cap. exceptionem*, *num.* 28. *de except.* fusè Cov. plures citantem *in pract. cap.* 33. *num.* 2. & ita in praxi ſervari vidi.

Circa hoc tamen animadverſum volo (ut evites varietates opinionum Doctorum) in hoc Principatu admodum

modum illuſtrem Regium Cancellarium non ſemel declaraſſe, clericum qui conventus coram judice ſæculari uſque ad ſententiam, vel ejus executionem, omiſit opponere exceptionem fori declinatoriam, poſſe condemnari per dictum judicem ſæcularem in expenſis quas coactus fuit ejus adverſarius facere ratione retardatæ exceptionis, per text. ad hoc celebrem *in dict. cap. exceptionem*. Eſt tamen verum, quod executio dictarum expenſarum eſt facienda per judicem Eccleſiaſticum, prout tradit Mich. Fer. 3. *part. obſ. cap.* 205.

In civilibus totum dubium ceſſare ex prædictis patet, cum & clericus qui in fraudem juriſdictionis ſæcularis aliquid facit, conveniatur coram ſæculari, nulla habita ratione clericatus; ita Bald. *in l. fin. num.* 54. *C. de edict. divi Adrian. tollend.* Sequitur Parlador. *lib.* 2. *rer. quotidian.* 2. *part.* §. *fin. num.* 11.

155 Qværo XI. An judex poſſit tollere, commutare, aut minuere pœnam, ad quam delinquentem condemnavit. Dic quod ſolus Princeps poteſt id facere, juxta text. *in leg.* 1. §. 1. *ff. de quæſtion.* notat Boſſ. *in tract. cauſ. criminal. titul. de Pœnis, num.* 9. Marquil. *in uſat. Hoc quod juris eſt ſanctorum, pag.* 311. *col.* 1. *ad fin.* Calic. *in extr. curiar. cap. ſeptimo, num. quinquageſimo primo, in fin.* Felin. poſt Innocent. *in cap. qualiter*, §. *ad corrigendum, de accuſat.* Roland. cum multis quos citat *conſ.* 18. *num.* 79. & 80. *volum.* 1. Vinc. de Franc. *deciſ.* 370. *part.* 2. ubi dicit, quod licèt Barones, & alii qui jure proprio habent juriſdictionem, ante ſententiam poſſint facere gratiam de delictis vaſſallis ſuis, ubi partis remiſſio adeſt, niſi in caſibus eis prohibitis (ut in Cathalonia ſervatur;) ſecus tamen poſt ſententiam. Idem alios relatis not. Joan. Anton. Lanar. *conſil.* 5. *num.* 2. & *ſeq.* alios allegat Petralicet. *de poteſt. Princip. cap.* 8. *num.* 39. & *ſeq.* Avendañ. *de exequend. man. part.* 1. *cap.* 7. *num.* 9. ubi optimè id declarat. Adde Salzed. *in pract. crim. canon. cap.* 134. *num.* 2. ubi dicit, quod ex quo Epiſcopus damnavit clericum in exilium ex legitima cauſa, non poteſt ipſe gratiam facere, & eum ab exilio revocare: allegat Præt. *in cap. in primis,* 2. *quæſt.* 1. *cap. cùm te, de re judic.* Sed ſolum Papam id poſſe facere: ſubdit tamen quod ſi de facto id feciſſet, poſſet de facto id revocare, *arg. text.* & eorum quæ *ibi* tradit Bald. *in cap.* 1. *de pact.* idem Bald. *in cap. accedens* 1. *in fin. ut lit. non conteſt. text. optim. in leg.* 1. §. *hoc edictum, ff. ſi mulier ventr. nomin.* not. Anchar. *conſ.* 6. videndus Tiraq. *poſt leg. connubial. gloſ.* 1. *n.* 15. unum tamen eſt, poſſe quemlibet judicem dare licentiam exuli revertendi ex juſta cauſa, ut per Bart. & *in dict. leg. relegati, de pœnis*, Salcedo *ubi ſupra*, & quod voluit Bartol. [*in l. relegati, ff. de pœnis*, dum inquit, quod relegato, vel miſſo in exilium non poteſt dare judex licentiam veniendi, & revertendi, ſed ſolus Princeps. Eſtque hoc de mente Regii Senatus, ut notat Michaël Ferrer. 2. *part. obſerv. gener. Guber. cap.* 35. ubi nec generalem Gubernatorem Cathaloniæ id facere poſſe, Senatum decreviſſe atteſtatur. Hæc adeo vera ſunt, ut procedant licèt per errorem facta fuiſſet condemnatio, & non poſſit poſtea pœnam remittere niſi ſolus Princeps, ut per Calic. *in extrav. curiar. cap.* 7 *num.* 51. *in fin.*

156 Iſtam concluſionem limita, ſi judex in ſententia reſervaſſet ſibi miſericordiam, aut gratiam, ut per Marquil. *in d. uſat. Hoc quod juris eſt, pag.* 311. *col.* 1. Et quod judex poſſit ſibi reſervare in ſententia poteſtatem immutandi ſententiam, tenet gloſſ. *in l. Labeo,* §. 1. *verſic. ſed ſi purè, ff. fam. erciſ.* quam ſequitur Anchar. *conſ.* 108. *n.* 17. *in fin.* Angel. *in l. judex poſteaquam, ff. de re judicat.* & ita practicatur in Cathalonia. Conſului tamen interrogatus, ut dicta reſervatio ponatur in ſententia ante verbum (condemno) propter id quod tradit Bart. *in d. l. judex poſteaquam, num.* 5. quem multi ſequuntur.

157 Qværo XII. An proclamata & prohibitiones pœnales factæ à magiſtratu, ſint finitæ, finita ſua adminiſtratione, & ſic juriſdictione extincta? Veritas eſt, quod ſi prohibitiones pœnales ſint factæ a magiſtratu, non in judicio, ſolemniter adhibita cauſæ cognitione, ſed extra judicium ſine cauſæ cognitione, non ſunt perpetuæ, ſed expirant finita juriſdictione: ita firmat Gloſſ. *in l. fin. in verſic. adminiſtrationem, ff. de pœnis*, quam *ibi* Bart. communiter approbari profitetur, quam etiam ibi Alexand. *in addition.* ſequitur, tradit Spec. *tit. de advoc.* §. 1. *num.* 38. & iterum *tit. de legat.* §. *ſupereſt, num.* 41. Afflict. *deciſ.* 128. *num.* 2. & *ſequent.* & *deciſ.* 290. *num.* 2. Idem voluit gloſſ. *in leg.* 1. *Cod. de poſthum.* inquiens, quod præfectus præcedente accuſatione de aliquo delicto, & cauſæ cognitione, poteſt in perpetuum diffinitivè pronuntiando interdicere Advocato, ne cauſas agat: ſecus ſi interloquendo interdicat, & ſine cauſæ cognitione, quia ultra tempus ſuæ adminiſtrationis non extenditur: quam ibi ſequuntur Odofr. Alber. Salic. Rom. Bart. Bald. & Paul. qui eam communiter approbari atteſtantur.

Facit etiam gloſ. *in cap. à nobis*, ubi Abb. *num.* 12. & Felin. *num.* 4. *de ſent. excom.* ubi dicit, quod ſi Epiſcopus ferat ſententiam excommunicationis contra aliquos, putà, Quiſquis furtum fecerit, ſit excommunicatus, non extenditur ultra tempus ſui officii, niſi ſucceſſor eam confirmaverit: ſecus ſi ſtatutum, vel decretum facit. Id quod voluit Abb. *in cap. fin. de offic. delegat.* & *in cap. pen. num.* 9. *de cler. non reſid.*

158 Hinc etiam eſt, quod commiſſio facta per judicem de capiendo aliquem, vel mittendo in poſſeſſionem, ſi ſit facta ſine cauſæ cognitione, expirat morte committentis, ut pulchrè declarat Soc. *in l. amore, n.* 83. *ff. de juriſ. omn. jud.* dicens aliud eſſe ſi dicta commiſſio eſſet facta cum cauſæ cognitione, ſubditque ſic eſſe ibi intelligendum Bart. & ſuos ſequaces: notat hoc. Pet. Peckins *in tract. de jure ſiſtendi, cap.* 4. *num.* 16.

159 Et per prædicta conſului, mandatum quod Franciſcus de Barbera domicellus, Vicarius Villæfranchæ dederat nuntio ſuæ curiæ, de capiendo quendam vigore cujuſdam inſtrumenti guarentigii, nempe ſcripturæ Tertii, ſine cauſæ cognitione (ut communiter in Cathalonia fieri ſolet per Ordinarios, qui viſo inſtrumento guarentigiæ dant licentiam capiendi debitorem, reſervatis defenſionibus) morte dicti de Barbera Vicarii fuiſſe extinctum. Quod idem in terminis tradit Alex. ad Bart. *in l. fundi, ff. de acquir. poſſ.* Soc. *in d. l. more, num.* 84. & Franc. Becian. *conſ.* 4. *num.* 13. licèt aliud velit Marſil. *in l. fin. num.* 185. *ff. de jur. omn. jud.* & alii ab eo relati. Pro quo facit quod ex mente Senatus tradit Mic. Fer. 3. *part. obſ. cap.* 132.

160 Hinc etiam dicit Roman. *in l.* 1. *num.* 10. *C. de poſtul.* quod licentia ſtandi in civitate, data per officialem bannito, intelligitur durare, donec durat officium: quod nota pro ſalvoconductu, ſive guidaticis, quibus paſſim in Cathalonia utimur.

161 Eſt tamen ſciendum, quod proclamata facta ſecundùm formam à lege ſeu conſuetudine loci inductam, ſunt perpetua: ita Bald. *in leg.* 1. *num.* 7. *Cod. de hæred. inſtitut.* ubi dicit, quod ſi bannitio fiat ſecundùm formam inductam à lege, ſeu loci conſuetudine, tunc eſt perpetua; ſi autem fiat ex conſequentia juriſdictionis, ſine ſpeciali ordinatione legis, aut conſuetudinis loci, habet naturam mulctæ: & ideò ultra tempus juriſdictionis ejus, qui eam fecit, non extenditur.

162 Qværo XIII. An officialis teneatur in ſyndicatu, ſi aliquid injuſtè fecerit de conſilio ſui Aſſeſſoris? Dic quod ſic, ſi ipſe officialis elegit ſibi Aſſeſſorem; quia imputatur ei, quod talem Aſſeſſorem ſibi elegerit, *leg.* 2. *ff. ſi menſor falſ. modum dixer. leg. ſed ſi*

quis

quis, §. *fin. ff. de inſtit. action.* ubi habetur teneri illum,
qui committit aliquid imperito: adeſt etiam apud nos
text. optimus *in conſtit.* 13. *titul. de offic. de Veguers,*
Sotveguers, &c. not. in terminis Bart. Alex. Paul. Jaſ.
& alii *in l. ſi convenerit, de re judicat.* Spec. *titul. de re-*
quiſit. conſil. §. 1. *num.* 13. Felin. *conſil.* 24. *num.* 15. Franc.
de Avil. *in cap. prætor. cap.* 4. in gloſſ. *ſea obligado, n.* 21.
Marquil. *in uſat. nullus nunquam, verſic. nota quod judex,*
fol. mihi 243. *col.* 3. Salon de Pace *conſil.* 48. *num.* 12.
163 Celſ. Hugo *conſil.* 114. *num.* 5. Quam ſententiam & re-
gius Senatus amplectitur. Etenim cùm Chriſtophorus
Eſteve Bajulus de Avinyonet, de conſilio cujuſdam
Doctoris Villæ-Franchæ, quem honoris cauſa taceo,
& ex proviſionibus per eum factis conjeciſſet in car-
ceres Jacobum Ferret de Clariana, & ibi eum per
multos dies detinuiſſet, & ipſe defenderem dictum
Ferret, viſaque inquiſitione adverſus eum fulminata,
vidiſſem nullam in ea fuiſſe, neque eſſe cauſam quam-
obrem ipſe potuiſſet carceribus mancipari, oſtenſo
aliquantulum bajulo, & ſuo aſſeſſori errore ſuo, &
injuſtitia, interpoſui recurſum à dictis injuſtis proce-
dimentis contra dictum Ferret factis, in Regia Au-
dientia, & tandem ad relationem Doctiſſimi Jur.
Conſul. Joſephi Mur, Regii Senatoris, die 18. Janua-
rii 1594. fuit dictus bajulus condemnatus verſus di-
ctum Ferret quem injuria affecerat ob dictam injuſtam
capturam, & in carceribus detentionem: cum tamen
bajulus ne latum (ut aiunt) unguem à conſiliis & pro-
viſionibus ſui Aſſeſſoris, quem ipſe ſibi elegerat, diſ-
ceſſiſſet, & ea inquiſitione conſtaret.

Idem obtinui contra Jacobum Reventos bajulum
termini de Sobirats. Nam cùm ei denuntiaſſet Ga-
briel Marti agricola dicti termini, quod Antonius
Meſtre agricola de Avinyonet, animo eum injuriandi
occidiſſet quandam ovem dicti Marti, & nullus ea de
re eſſet teſtis præter quandam filiam dicti denuntian-
tis, dictus bajulus de conſilio alterius Doctoris Villæ-
Franchæ conjecit in vincula dictum Antonium Me-
ſtre, & ibi eum detinuit per quindecim dies, poſtea
ipſum relaxavit. Deinde dictus Meſtre, me Advoca-
to, conqueſtus fuit de dicto bajulo coram Judicibus
Tabulæ, dicendo ipſum fuiſſe à dicto olim bajulo in-
juria, & damnis moleſtis affectum, quòd pro re parva,
& non conſtito de delicto ſufficienter ad capturam,
cum in vincula conjeciſſet, & ibi per multos dies de-
164 tinuiſſet. Et licet dictus bajulus ſe excuſare voluiſſet,
quod ad partis inſtantiam id feciſſet, allegavi tamen
id nihil eum excuſare, ad tradita per Jul. Clar. *in*
Pract. crim. quæſt. 28. *num.* 2. & Azpil. *in cap. ſi quando,*
in 7. *cauſa nullitat. num.* 12. *de reſcript.* ubi ſubdit quod
ſi quid injuſtum judex ad inſtantiam partis fecerit,
pars non excuſatur quominus ſuo adverſario actione
injuriarum, aut alia teneatur, quod id judicis auctori-
tate fecerit: ita Decian. *conſil.* 125. aſſerit ſpoliatum à
judice te inſtante, cenſeri ſpoliatum à parte, & Gu-
chat. *in tract. de immiſ. in poſſ. num.* 128. *in fin*, Anchar.
autem *conſil.* 133. ſatis inadvertenter *n. fin.* tenet quod
auctoritas judicis non ritè interpoſita non excuſat par-
tem quominus criminaliter puniatur. Et ſic tandem di-
ctus bajulus fuit per Judices Tabulæ condemnatus
verſus dictum Antonium Meſtre in expenſis, damnis,
& injuria, prout petitum erat.

Ubi verò Officialis non ſibi elegiſſet Aſſeſſorem,
ſed eſſet ei datus per Principem, tunc Officialem fa-
cientem aliquid de conſilio dicti Aſſeſſoris prorſus ex-
cuſari, notant præfati Doctores, cùm nihil ſit quod ei
imputari poſſit. Addo noſtrum Miet. qui latè hæc pro-
ſequitur *part.* 1. *collat.* 4. *cap.* 28. *de Aſſeſſore Villa Fran-*
165 *cha, fol.* 108. ubi ſubdit tales Aſſeſſores electos & crea-
tos à Principe, habere juriſdictionem, cæteros verò
Aſſeſſores ab officialibus electos nullam habere juriſ-
dictionem, ſed tantum eorum officium conſiſtere, ut
examinatione cauſæ aſſiſtant Officiali habenti poteſta-
tem judicandi, & cum ad cauſam rectè decidendam
inſtruant, *l.* 1. *&* 4. *C. de Aſſeſſor.* eſt optima gloſſ. *in cap.*
ſtatutum, §. *Aſſeſſorem, verſ. aſſeſſorem, de reſcript. in* 6.
Spec. *de aſſeſſor.* §. *aſſeſſor*, Dec. *in rubr. ff. de offic. aſſeſſor.*
& in cap. ſi pro debilitate, num. 7. *de offic. deleg. & conſil.* 7.
num. 3. Boſſ. *in tract. cauſ. crimin. tit. de ſentent. num.* 29.
& ſeq. Marta *in tract. de juriſ. part.* 4. *caſu* 174. Bobadil.
in polit. lib. 3. *cap.* 8. *num.* 255. *in fin.* Morla *in empor.*
Iuris, part. 1. *tit.* 2. *de juriſd. omn. jud. q.* 6. *num.* 18. Sigiſ-
mund. Scaccia *in tract. de jud. cauſ. crimin. & hæreſic.*
cap. 23. ubi dicit, Vis videre aſſeſſorem nullam habere 166
juriſdictionem? laïcus non poteſt eſſe Vicarius Epiſ-
copi; cùm juriſdictio Eccleſiaſtica debeat exerceri
per perſonas Eccleſiaſticas, ut per Abb. *in cap. decer-*
nimus, num. 12. *de judic.* & tamen laïcus poteſt eſſe
ejus aſſeſſor, ut notat Dec. *in rubr. ff. de offic. aſſeſſor. in*
fin. & in d. cap. ſi pro debilitate, num. 10. *& in cap. de-*
cernimus, num. 17. *de judic.* ubi limitat ſi conſilium ejus
de neceſſitate eſſet ſequendum: ſic etiam dixit Miet.
ubi ſuprà, *num.* 6. ſententiam latam de conſilio aſſeſ-
ſoris excommunicati eſſe validam, eo quòd ipſe non
ſit judex, ſed tantùm aſſeſſor, ſeu conſiliarius: allegat
Gloſſ. *in d.* §. *Aſſeſſorem, verſ. pro ſuſpectis*, quæ in meo
libro id non dicit, quanvis ejus opinionem veram puto:
Videndus Bart. *in tract. de juriſd. quæſt.* 9. ubi dicit ob
id ſententiam non poſſe proferri per aſſeſſores, quan-
vis in civilibus de conſuetudine contrarium obſervari
dicit & Miet. *d. cap.* 28. *num.* 6. Aliquas limitationes
vide per eundem Bart. *in l. præcipimus*, §. *quod ſi, C. de*
appellationib. Quid quod eſſe judicem & aſſeſſorem ſunt 167
incompatibilia, *l. fin. Cod. de aſſeſſor.* eo quòd ſibi ipſe
conſulere nequeat, *arg. l. pen. ff. de arbit. & l.* 2. *ff. de ſti-*
pulat. ſerv. notat hæc latè Decian. *d. conſil.* 8. *num.* 2.
& 3. Super his advertere libet aſſeſſores, de quibus in
noſtris conſtitutionibus agitur, *tit. de offici de jutges y*
aſſeſſors ordinaris, habere in vim dictarum conſtitutio-
num juriſdictionem ordinariam, quia reputantur quaſi
vicarii officialium quibus aſſiſtunt, ut notat Miet. *col-*
lat. 4. *cap.* 27. *per tot. fol.* 107. & benè explicat, Paul. de
Caſtr. *in rub. ff. de offic. aſſeſſor.* Parlad. *rer. quotid. lib.* 2.
cap. 1. *num.* 10. *& ſeq.* ubi ex multis reſolvit, mortuo 168
Præſide officiali ordinario, cui aſſiſtit aſſeſſor cum ju-
riſdictione, mortuo eo expirare juriſdictionem aſſeſ-
ſoris, cum ejus juriſdictio cum juriſdictione Officialis
conjuncta ſit, & quodammodo ab ea pendeat, *cap.* 1.
de offic. vicar. in 6. Et iſtos ordinarios aſſeſſores cùm
à lege, ſeu à Principe juriſdictionem habeant, amo-
veri ab officio non poſſe, eſt clarum, *argument. leg.*
ſolent, & *ibi* gloſſ. & Doct. *ff. de offic. proconſ. & legati*,
& notat Roman. *conſ.* 115. ubi ait Officialem ele-
ctum à Rege, non poſſe Proregem amovere. Senſit &
Marant. *in ſpec.* 4. *part. diſtinct.* 5. *numero decimo.* In qui- 169
bus officium iſtorum aſſeſſorum ordinariam juriſdi-
ctionem habentium conſiſtat, benè tradit Mieres *dicto*
cap. 27. *collat.* 4. *part.* 1. *numero quinto*, ubi dicit ſen-
tentiam ipſos ferre non poſſe ſine interventu Officia-
lis, *per text. in cap. ad noſtram, de conſuetud.* ob præ-
dicta conſului anno 1613. Dominis Conſiliariis Bar-
cinon. qui in quadam cauſa (habent ſiquidem juriſdi-
ctionem in multis) ſumpſerant aliquos aſſeſſores, &
ipſi jam deſcripſerant ſententiam, quia injuſta eis vi-
debatur, non cogi eam pronuntiare. Nam cùm tan-
tum ipſi eſſent conſiliarii, poterant eorum conſilium
non ſequi, *argum. leg. ſecunda*, §. *fin. ff. mandat.* & no-
tat Morla *ubi ſupra, in empor juris, part.* 1. *tit.* 2. *de ju-*
riſ. omn. judic. quæſt. 9. *num.* 18.

Et ſic prædicta ſententia poſtea per judicem ap- 170
pellationis facto verbo in regia Audientia fuit con-
firmata, excepto quod fuit abſolutus bajulus ab inju-
ria propter conſilium ſui Aſſeſſoris: & meritò qui-
dem, quia non potuit dici ipſum fuiſſe in dolo, cùm

proce

procedimenta fecerit de conſilio Aſſeſſoris, arg. text. *in l.2.* cum ibi not. *ff. quod quiſque iuris in alterum ſtatuerit*, & ceſſante dolo non eſſe locum actioni injuriarum eſt manifeſtum, *l.ſi non convitii, C. de iniur. l.illud, §.1. ff.eod.* not. Bald. *conſ.230. omne factum, in fin. vol.3. & conſ.277. in cauſa, lib.5.* Cravet. *conſ.13. n.2.* ubi quod agens actione injuriarum, dolum allegare debet: tradit multis relatis Menoch. *de præſumpt. lib.5. præſ.3. num.47.* & facit text. *in l.3. ff. de iniur.* & ita in terminis ſenſiſſe viſus eſt Miet. *tit. de tabul. n.61. part.1. fol. mihi 84.* communem eſſe iſtam ſententiam, quod Officialis faciens aliquid de conſilio ſapientis Aſſeſſoris ſui, excuſetur à dolo, & tantum teneatur parti læſæ ad intereſſe, dicit Iaſ. *in d.l.2. n.4. quod quiſque iur.* & cum referens Avil. *in cap. prætor. cap.1.* in gloſſ. *A las partes, n.21.*

Iſte Jacobus Revenms, de quo ſermonem feci ſupra, anno 1599. fuit iterum electus in officium bajuli de Subirats, & pro parte aliquorum ſingularium fuit ei oppoſitum eſſe inhabilem ad dictum officium, quia fuit ſemel condemnatus per judices Tabulæ, & quod *iuxta conſtit.3. tit. de perſon. prohib. regir officis*, non poteſt ad aliquod officium Regium promoveri: nihilominus, quia illa conſtit. intelligitur ubi Officialis eſt condemnatus pro aliquo magno delicto, *iuxta conſtitut.6. titul. de officis de iutges de taula*, & id oppoſui pro parte dicti Reventus, per Regiam Audientiam ad relationem Magnifici Joannis Gallego, die 6 Martii 1599. fuit declaratus dictus Jacobus Reventos habilis ad prædictum officium Bajuli Regij de Subirats.

171 Ubi verò Officialis Aſſeſſorem ſibi non elegiſſet, ſed ſibi fuiſſet datus à Domino Rege, ut eſt in multis Vicariis præſentis Principatus, tunc faciens aliquid de eius conſilio, omninò excuſatur: quia tunc cùm nullam culpam ſuſtineat, nullam debet pati pœnam, *leg. ſancimus, C.de pœnis:* ita Iaſon poſt per eum allegatos *dict. leg.2. num.4. verſ. limitat,* & *ibi* Alex. *num.8.* & Avil. *in cap. prætor. cap.4.* in Gloſſ. *ſea obligado, n.22.* Eſtque hoc de mente Senatus, iuxta tradita per Mich. Fer. *in 2. part. obſerv. Gub. gener. Cathal.cap.35.* An autem dictorum aſſeſſorum, & officialium, quos Princeps creat, teneantur ipſe facta emendare, negativè per multa jura reſoluit Jac. Calic. *in Extrav. Curiar. cap.7. n.117.*

172 In iſta ſyndicatus materia, unum notabile, ſi verum eſt, tradit Celſ. Hugo *conſil.71. num.10. & conſilio 121. num.2.* quod ſi index incarcerari fecerit aliquem nulliter, ſive injuſtè, quod ſi poſtea dictus captus ſit relaxatus ſub iuramento, vel fideiuſſoribus datis de repræſentando toties quoties: vel, ut noſtrate ſermone utar, ſit traditus idoneæ manuleutæ, quod per dictam manuleutam, ſive fideiuſſorum præſtationem, cenſetur capturam approbaſſe, ita ut poſtea dictus iudex ob dictam capturam ſyndicari non poſſit: innumeri probant iſtam ſententiam, quos refert Farin. *quæſt.27. n.150.*

173 Pro hoc facit, quod tradit Barthol. Socin. *in l. à divo Pio, § in venditione, num.11. ff. de re iudic.* quod captus ſi ſponte ſolvat, videtur capturæ conſenſiſſe: allegat Bart. *in q. incip.* Lupus, *num.18.* ubi capto volenti ſolvere, dat cautelam, ut proteſtetur, quod coactus ſolvit, & quod per talem ſolutionem nullo modo dictæ capturæ conſentit, imò jus ſuum intactum reſervare intendit: facit etiam pro his optimus text. *in l.2. C.de his, quæ vi, metuſve cauſ. fiunt.*

174 Contrarium tamen verius puto, quod captus, non obſtante dicta manuleuta, poſſit in ſyndicatu agere adverſum iudicem, qui illum iniuſtè in vincula con-
175 jecit. Non ſiquidem poteſt dici captum per dictam manuleutam capturam approbaſſe, cùm alio reſpectu, quàm approbationis, facta eſſe potuerit, juxta not. per Bart. Paul. & Doct. *in dicta leg. ſecunda, C.de his, quæ vi metuſve cauſ. fiunt*, quam Doctrinam, ut veram & indubitatam ſequitur Axpil. *conſil.4. num.9. & 10. tit. de his quæ vi, met. cauſ. fiunt, lib.1. vol.1.* cùm
utplurimùm dictæ manuleutæ præſtentur per captos 176
ob metum carceris, qui juſtus eſt, *leg. qui in carcerem, ff. de eo quod met. cauſ.* & ſic ob redimendam ſuam vexationem, quod impunè cuicumque licet, *leg. quod evitandi, Cod. de cond. ob turp. cauſ. cap. dilectus 2.* ubi Canon. *ext. de ſimon.* notat Old. *conſ.280.* & facit in argumentum optimus text. *in cap. ſollicitæ, de reſtit. ſpoliat.* & ita in dicta Regia ſententia lata contra Bajulum de Avinyonet, fuit judicatum. Dictus ſiquidem Ferrer dictam manuleutam præſtiterat, & in proceſſu de ea conſtabat. Et ita ſenſit in terminis Pekins *in tract. de jure ſiſtend. cap.13. num.7. circ. med.* Pariſ. *conſil. 48. num. 1. lib. 1.* Senatus ſervat, quod ſi publicato proceſſu præſtetur manuleuta, cenſeatur approbata captura, ſecus ſi ante proceſſus publicationem præſtetur.

Ad hæc, ut aliqua notabilia in Syndicatus materia 177
dicam, certum eſt, quod Officialis non poteſt recedere à loco ſui officii antequam ſyndicetur, *ut in auth. ut iudices ſine quoquo ſuffrag. per tot. in leg.1. Cod. ut omn. iud. tam civil. quàm milit. l. conſiliarios, C.de Aſſeſſor.* imò tenetur poſt finitum officium in d. loco ſtare per quinquaginta dies, alias poteſt contra eum jurari in litem per querelantes, & eorum juramentum eſt ſufficiens ad eum condemnandum, *§. ſuper hoc ſancimus, in Novel. de collat.* & ibi not. Angel. & Doct. & Luc. de Pen. *in l. ordinariorum, col.2. Cod. de cohortal. lib.12.* Pariſ. de Put. *in tract. de ſyndic. in verſ. Probatio in ſyndicatu, n.1. & 2.* Capyc. *deciſ.121. n.12.* Plot. *in tract. de in litem iurand. §.30. n.2.* Clar. *in pract. crim. q.21. n.29.* Maſcard. *de probat. concluſ.471. n.8. vol.1.* & Franc. de Avil. *in cap. prætor. cap.1.* in gloſſ. *dadivas, n.22. cum ſeq.* ubi utiliter declarat, & limitat.

Quod etiam probat jus ſpeciale Cathaloniæ, *ut in* 178
conſtit.18. quæ incipit *Ordenam, tit. de offic. de Iutges de Taula*, ubi habetur, Officialem non poſſe recedere à loco officii, finito officio, niſi lapſis quinquaginta diebus. Diſponit tamen dicta conſt. ut de licentia expreſſa ſuorum fidejuſſorum, quos in intuitu ſui officii dedit, poſſit à dicto loco recedere.

Quæro nunc circa d. conſtit. an ſi Officialis loco ſui officii decedat ante quinquaginta dies de licentia expreſſa ſuorum fidejuſſorum, poſſit contra eum per querelas jurari in litem.

Videtur dicendum quod non; etenim cùm jure 179
permittente id faciat, nullam pœnam pati debet, *leg. Gracchus, C.de adulter.*

Contrarium verius puto; cenſeo ſiquidem dict. 180
conſtitut. eſſe intelligendam reſpectu fidejuſſorum tantùm, ut Officialis impunè, quod ad eos attinet, ſi veniam ab eis impetraverit, diſcedere poſſit: cùm alias poſſent ipſi pro ſuo intereſſe dictum Officialem ante ſyndicatum recedentem capere, ſeu capi facere, & facere eum puniri, *argument. text. in §. ſi quis autem, verſic. neceſſitatem, in authent. ut iudices ſine quoquo ſuffragio*, not. Iaſ. *in leg. prima, num.3. cum 3. ſeq. Cod. ut omnes iudices, tam civil. quàm milit.* Paris de Puteo *in dict. tract. ſyndic. verſic. An ſi official. aufugit, num.1. cum ſequent.* & noſter Calic. *in Margar. fiſc. in 7. dub. titul. Caſus in quibus propria auctoritate pot. quis ſibi ius dicer. caſu quinquageſimoquarto*: faciunt etiam quæ tradunt Bart. & Bald. & alij *in l. neque, ff. de in ius vocand.*

Reſpectu tamen querelantium dicta licentia nihil 181
operabitur, neque impediet, quominus ipſi, ſi Officialis ante dictum tempus recedat, poſſint ſuo juramento probare contra eum furta, robarias, baratarias, extorſiones, damna, & alia mala, quæ dicerentur facta.

facta per eum: tum quia factum vnius alteri non nocet, *l. non debet, ff. de reg. iur. cum ſim.*

Tum quia dicta conſtitutio eſt interpretanda, ut quanto minus poſſit corrigat jus commune, *leg. ſecunda, Codice de noxal. action. cap. cum dilectus, ext. de conſuet.*

182 Prædicta intellige, niſi officialis qui receſſit ante dictos quinquaginta dies, ſponte cito reuerſus eſſet, quia tunc (cum fugiſſe non videatur) tolluntur omnia indicia, quæ ex fuga præcedenti contra eum fuiſſent orta, ut per Bartol. *in leg. quis ſit fugitiuus, §. 1. per illum text. ff. de edil. edict.* Bald. & Doctor. *in leg. 1. C. de ſer. fug.* Curt. *in leg. admonendi, n. 134.* ubi etiam alij, *de jureiur.* Felin. *in c. nullus, num. 7. de præſumpt.* & Auil. ubi ſupra, *in d. cap. 1. in gloſ. datiuis, n. 24.* vel etiam quando receſſit.

183 Circa prædicta quæro, in Cathalonia Iudices Syndicatores ſolent iuxta diſpoſitionem conſtitut. 7. & aliarum, *titul. de offi is de Iutges de Taula*, facere fieri proclamata, vt qui habent querelas contra olim officiales, intra triginta dies eas coram ipſis proponant, num lapſo dicto termino, volens querelam deferre, audietur? Vide Boſſ. bene hoc declarantem *in tract. crim. cau. titul. de official. corrup. pecu. numero 32. & 33.* Giualcha. *in conſ. 1. de Syndica. numer. 55.* Franc. de Auil. *in cap. iudic. Syndic. cap. 3.* in gloſſ. *pregonar, numer. 10. & 11.* ubi declarat, quomodo poſtea Officialis alibi conueniri poſſit: & per noſtrum Mier. *tit. de*
184 *for. proc. inoffic. Iud. Tribu. num. 70. fol. 26. part. 2.* Illud etiam in iſta ſyndicatus materia tacitus non prætcribo, Officialem, qui abſolutus fuit in ſyndicatu, poſſe agere actione iniuriarum aduerſus querelantem, qui non probauit, *l. item apud Labeonem, § ſi quis libellos, ff. de iniur.* not. Bart. *in leg. ſi, ff. ad turpil.* & in terminis poſt Pat. de Puteo Franc. de Auil. *in capit. præto. cap. 1. glo. donation, n. 42.* ubi conſulit, ut expectetur ſententia, & ſi contingat abſolutio, poſtea tuto actum iri actione iniuriarum.

185 Principaliter quæro XIV. an ſi aliquis ordinarius perſequatur & malè tractet aliquem ſubditum, poſſit ſubditus conſequi, vt ſit exemptus ab eius iuriſdictione, & ut ſub alterius iuriſdictione collocetur? Reſp. quod ſic, *l. vnica, C. de officio comi. ſacri patrimo.* not. Cali. *in extr. curia. c. 7. num. 76.* facit quod tradunt Bart. Bald. Salic. & alij *in l. 1. C. ſi quacunq. præd. poteſt.* quod ſi judex afficiat contumeliis aliquem, ille ipſo jure eſt exemptus ab ejus juriſdictione, quos refert & ſequitur Socarra *comme. P. Alber. cap. ſi in aliquo, in fin. pag. 258. n. 8.*

186 Hinc eſt, quod ſi Baro grauet indebitè, & iniuſtè ſuos ſubditos, poterit ipſe priuari ſeu ſuſpendi ejus vita durante juriſdictione in ſuos vaſſallos, ut pulchrè poſt multos per eum relatos tradit Gramm. *deciſ. 104.* & Rol. à Val. *conſ. 18. vol. 3.* Guid. Pap. *deciſ. 62.* Ceſſ. Hugo *conſ. 60. num. 49. in fin.* Gregor. Lopez *part. 2. tit. 13. l. 22. gloſ. 6.* & Joan. Anto. Lana. *conſ. 5. num. 13.* & Petra *de poteſt. Princ. cap. 8. num. 74. & ſeq.* ubi declarat quando intelligatur Baronem malè ſe gerere erga ſubditos, & practici Cathalani *in Vſat. ſimiliter & ſi ſenior.* Et ita per Sacrum Senatum ad relationem Magnif. Stephani Riuſech Regij conſiliarij die 8. Iulij 1555. Antonius Bargallo agricola termini Captariæ fuit exemptus à juriſdictione Ludouici de Boſſados Domini termini Captariæ, quòd ob quandam litem quam cum eo ducebat dictus Bargallo, ab eo paſſim opprimeretur.

187 Ad prædicta confert etiam, quod ex mente eiuſdem Senatus tradit Nobilis à Pegue. *in ſuis quæſtio. crimin. c. 16.* ubi tractat quando juriſdictio alicuius Baronis poſſit in Cathalonia ſequeſtrari, eo quòd ipſe eâ abutatur.

188 Iuuat etiam quod ex dicto Senatu tradit Mic. Fer. 3. *par. obſer. cap. 320.* quod pater cogitur emancipare filium, Dominus manumittere ſeruum, ſi eos malè tractent.

QVÆRO XV. De quadam quæſtione de qua ſæpe controverti vidi. Petrus vendidit quandam penſionem annuam Joanni, quam ei promiſit certo termino ſingulis annis ſoluere, obligans pro ea omnia bona ſua generaliter, & ſpecialiter quandam petiam terræ, renuntiando foro proprio, & ſe ſuaque bona cuicumque judici tam Eccleſiaſtico quàm ſæculari ſubmittendo, vti fermè in omni publico inſtrumento fieri ſolet: deinde Petrus vendidit illam rem ſpecialiter obligatam cuidam tertio, an ille tertius vti poſſidens rem illam ſpecialiter obligatam, poterit conueniri coram judice, quem eliget Joannes, quemadmodum poteſt dictus Petrus. 189

Ex facto conſultus reſpondi affirmatiuè. Etenim cum bona omnia dicti debitoris, & per conſequens res illa ſpecialiter obligata ſint per debitorem ſubmiſſa cuicunque curiæ, quod non dubium eſt, quin facere potuerit; nam ut potuit perſonam ſuam cuicumque curiæ ſubmittere, *leg. ſi quis ex conſenſu*, & ibi Doct. *C. de Epiſ. Audientia*, & not. Bar. *in l. 1. §. & poſt operis*, & ibi Iaſ. *num. 11 ff. de no. ope. nunt.* & idem Bart. *in l. 1. & 2. ff. de judi.* & Canoniſtæ *in c. ſignificaſti, de for. compet.* & optimus text. *in l. 1. ibi*, niſi ſuo priuilegio ſpecialiter renuntiauit, *ff. ſi quis in jus vo. non ie.* multo magis potuit res ſuas, quia fortius poteſt aſſici res, quam perſona, ut poſt aliquos tradit Feli. *conſ. 46. num. 19* Cel. Hugo *conſ. 60. n. 34. & 36.* & cum res tranſeat cum ſuo onere, *l. traditio, ff. de acquir. re. dominio*, eſt certum quod qui poſſidet rem illam ſpecialiter obligatam cum dictis clauſulis conſtituti, & precarij, renuntiationis proprij fori, & ſubmiſſionis cuicunque curiæ, poteſt ratione dictæ rei conveniri coram judice à creditore electo. Et hoc ex Regio Senatu tradere viſus eſt Mich. Fer. 4. *par. obſ. cap. 37.* Et licèt dicar non vidiſſe in Regia Audientia deciſum, vidi tamen ipſe: die ſiquidem 13. Octobr. 1594 Illuſtris, & perquam Reuerendus Ludovicus à Copons, Regius Cancellarius ampliſſimus ex ſententia octo Regiorum Senatorum ita cenſuit in cauſa cuiuſdam Doct. huius ciuitatis, qui poſſidebat quandam domum ſpecialiter obligatam pro quodam cenſuali, quod præſtabatur cuidam beneficio: nam cum ipſe poſſeſſor tertius dictæ domus conventus fuiſſet hypothecaria ad præſtationem dicti cenſualis coram judice Eccleſiaſtico, prætendit non potuiſſe conueniri coram iudice Eccleſiaſtico, cum ipſe laicus eſſet: tandem firmata contentione inter judicem Eccleſiaſticum, & ordinarium Regium, qui erat Vicarius præſentis vrbis Barcinonis dicti poſſeſſoris, fuit per dictum Dominum Cancellarium declaratum firmæ juris factæ per dictum Doctorem, in dicta curia ſeculari locum non fuiſſe, nec eſſe, quinimò prædictum dictæ domus poſſeſſorem teneri rationibus præmiſſis ſubire judicium dictæ curiæ Eccleſiaſticæ. 190

191

192

Iuxta iſtam deciſionem cenſuit Dominus Jacobus de Agullana, die 9. Octobris 1606. in cauſa contentionis ortæ ratione firmæ juris factæ per coniuges Lucians Populæ Claramontis, contra Paulam Colldeſanza, vxorem Joan. Colldeſanza, Actuario Joanne Boſogoda.

Idem obtinui die 14. Decembris 1599. exiſtente Cancellario Domino Raphaële Rouirola in cauſa Don Blaſij Berga ciuitatis Dertuſæ contra Marianam Moliner, ciuitatis Ilerdæ, ut poſſidentem locum de la Granadella ſpecialiter obligatum pro quodam cenſuali, pro cuius penſionibus contra eam agebatur in curia Eccleſiaſtica Dertuſæ, & ipſa firmauit de iure in poſſe Protegis, & Regiæ Audientiæ; interuenerunt Hieron. Aſtor, & Jacobus Puigmija.

193 Qværo XVI. De caſu in quo etiam conſului, Barones utplurimum in Cathalonia præter baiulos, quos in ſuis Baroniis creant, conſtituunt quemdam procuratorem iuriſdictionalem generalem, qui in ſuis Baroniis iuriſdictionem exercet, num iſti procuratores iuriſdictionales in cauſis quæ coram eis ventilantur, debeant ſuam poteſtatem in proceſſu ponere, alias proceſſus ſit nullus (neque omittam explicationem in huc loco quam tradit Jaſ. *in l. 1. num. 7. Cod. de procurat.* ubi ait, mandatum iuriſdictionis dicitur delegatio.) Iſta quæſtio venit reſoluenda ex his quæ tradit Guid. Pap. *deciſion.* 322. ubi dicit quod ſi agitatus, & completus eſt proceſſus coram Locumtenente alicujus judicis ordinarij, & in proceſſu non conſtat de ejus locumtenentia, quod talis proceſſus non valet: ſubdens ſecus eſſe in ordinario, de cuius poteſtate non eſt neceſſe conſtare in proceſſu, cum pro eo præſumatur, allegat gloſſ. notab. *in cap. cum in jure peritus, in gloſſ. fin. de offic. delega.* fuit & hoc de mente Innoc. *in d. c. cum in jure peritus.* Idem ſentire viſus eſt Paul. de Caſtr. *in l. vnicn in fin. C. Vt qua deſint Aduoc.* Crauet. multos referens *conſ.* 266. *num.* 6. & nouè Maſcat. *de probat. concluſ.* 945. *per tot. vol.* 2.

194 Ego in prædicto caſu ſic dicendum cenſeo, ut in judice ordinario qui publicè eſt in quaſi poſſeſſione adminiſtrationis illius officij, non ſit neceſſe ut de ejus poteſtate in proceſſu appareat, licet ejus juriſdictio à parte negetur, cum pro eo præſumatur, ut not. gloſſ. *in dict. cap. cum in jure peritus*, & Doct. ubi ſupra. Idem ſenſiſſe viſus eſt Bald. *in auth. ſi qua per calumniam, C. de Epiſ. & cle.* Guid. Pap. *deciſ.* 259. Vant. *in trac. de nullit. tit. de nullitat. ſen. ex defe. iu. or. numer.* 20. qui *num.* 21. ſubiungit, quod ſi in aliena prouincia ſeu loco, aut tribunali, ubi de dicta juriſdictione nullatenus conſtat, à parte negaretur, debere eam probari ſaltem per famam, & communem opinionem: Sequitur Maſc. *de probat. concluſ.* 945. *n.* 14. *vol.* 2. Iuuat & quod not. Bart. *in leg. prima, numero quarto, Cod. qui, & aduer. quos.*

195 In judice verò delegato, cum juriſdictio delegata ſit odioſa, ut not. gloſ. *in cap.* 1. *de reſcript. in* 6. & Maran. poſt aliquos per eum relatos, *de ord. judi. par.* 4. *diſtinc.* 5. *num.* 30. 33. & 36. aliud eſt obſervandum. Nam ſi negetur, eſt plenè probanda: ita gloſſ. & omnes *in dict. cap. cum in jure peritus*, notat Crauet. *conſ.* 266. *num.* 6. Calder. *de offic. deleg. conſi.* 2. Roman. *conſ.* 59. Decian. *in leg. vnica, Cod. de man. Prin.* Purpu. *conſ.* 446. *n.* 8.

196 Quod verum cenſeo, niſi in loco ubi quis aſſereret ſe judicem delegatum, eſſet dominus delegans, & ſic facilè pars eum adire poſſet, & ab eo explorare, an id ita eſſet, quia tunc nulla probatio dictæ poteſtatis requireretur, ita Spec. *tit. de probat. §. videndum, numer.* 3. quem ſequitur. Roman. multum præfata auctoritate gaudens *in l. ſciendum, ff. de ver. oblig.* Jaſ. *in leg. ſi ex quacunque, ff. ſi quis in jus voc. non ierit.* Decian. *in leg. vnica, n.* 22. *C. de manda. Prin.* Gramma. *deciſ.* 36. *num.* 27. & 28. Imo. & Feli. *in cap. quod ſuper his, de fide inſtru.* Ozaſ. *deciſ.* 71. *n.* 3. Ioſe. Ludo. *deciſ. Peruſi.* 104. *par.* 2. & nouè Anto. Scap. *in trac. iu. non ſcrip. c.* 36. *n.* 2. *lib.* 2. ubi de communi atteſtatur.

197 Vnum tamen eſt, quod ſi partes litigauerint coram dicto procuratore iuriſdictionali Baronum, & ſic iudice delegato, & de eius poteſtate nihil à partibus ſit dictum, ſed demum lata ſit ſententia quæ in iudicatum tranſierit, quod dicta ſententia valet, licet de poteſtate dicti procuratoris, & ſic iudicis delegati in proceſſu non conſtet; & debet executioni mandari, quidquid dixerit Guido Pap. *deciſ.* 332. & Aym. multos referens *dict. conſ.* 266. *n.* 6. per ea quæ tradit Abb. *in c. ſicut, n.* 21. *de re indic.* Feli. *in d. c. cum in iure peritus, n.* 10. Caſſad. *deciſ. vnica, tit. de præſump.*

Eſtque ratio, quia præſumitur pro juriſdictione 198 etiam delegata, vbi ſententia eſt lata contra præſentem, ut communiter tenent Doct. *in dict. cap. & in iure peritus*, ubi But. *num.* 3. Abb. *numer.* 9. Roman. *in dict. leg. ſciendum.* Soc. *in dict. auth. ſi quis in aliquo, num.* 12. *C. de eden.* Hieron. Gabr. *conſ.* 40. *num.* 16. & Angel. *conſ.* 198.

Quam tamen tantorum Patrum ſententiam cum 199 grano ſalis intelligendam cenſeo, ut ſi per partem opponatur, dictam ſententiam ex defectu iuriſdictionis iudicis eſſe nullam, quod ſemper etiam poſt ſententiam opponi poteſt, ut tradit gloſſ. final. *in Clem.* 1. *de ſequeſt. poſ. & fruct.* Purpu. alios citans, *conſ.* 446. *num.* 26. Franc. Bec. *conſ.* 22. *num.* 7. & Matthæ. Bru. *inter conſil. crimi. diuer. conſ.* 155. *num.* 30. *vol.* 2. quod procurator teneretur docere de ſua poteſtate. Nam cùm partes non poſſent illi ſuo conſenſu iuriſdictionem tribuere, *leg. priuatorum, Cod. de iuriſ. omn. iud. & l. qui neque, ff. de iudi.* non dubium eſt, quin dicta ſententia eſſet nulla, niſi illum iuriſdictionem habuiſſe oſtenderetur, ex defectu poteſtatis, quæ in quocunque actu requiritur, *c. cum ſun. de offi. deleg. l. cum te, C. de donat.* 200 *prop. nup.* Quia defectus iuriſdictionis reddit iudicium retro nullum: ita Bald. *in l. criminis, Cod. qui accu. non poſ.* Purpu. *conſ.* 446. *num.* 27. Decian. *dict. conſ.* 22. *num.* 7. Matthæ. Bru. ubi ſuprà, & quæ tradidimus ſupra *num.* 138.

Pro prædictis facit, quia recepta eſt in iure con- 201 cluſio, quod qualitas tribuens iuriſdictionem debet probari, alias procedimenta ſunt nulla, ut notat Menſil. *in l. ſi quis ne quæſtio, verſic.* 167. *& ſeq. de quæſtion.* Celſ. Hogo *conſil.* 71. *numero* 9. Aym. *conſ.* 196. *num.* 5. & communiter Canoni. *in cap. Romana, §. contrahentes, de for. compet. lib.* 6. *& in c. ſi clericus laicum, de fo. competen.*

Et licet ſuper iſta concluſione Doctores inter ſe 202 diſſideant, cum alij velint, ſolam negationem qualitatis tribuentis iuriſdictionem, licèt non excludat funditus iudicis iuriſdictionem, impedire tamen proceſſum ſuper principali, ut non teneatur reus reſpondere libello, niſi prius ſummariè cognoſcatur de illa qualitate tribuente juriſdictionem, ut not. Felin. & alij *in dict. cap. ſi clericus laicum*: alij, ut Bart. *in l.* 2. *ff. ſi quis in ius voca. non ierit*, teneant ſufficere quoad iuriſdictionem iudicis, quod ſi id quod exprimitur eſſet verum, non excluderetur iudicis iuriſdictio, neque de eo oporteret ſummariè ante omnia cognoſci, ſed ſat eſſe ut in cauſa principali probetur, ut etiam voluit Innoc. *in c. cum ſit, de for. comp.* & Craue. *conſ.* 196. *num.* 4. *in fi.* Gui. de Suza *in auth. qua in prouincia, Cod. vbi de crim. agi opor.* & Cabal. *deciſ.* 3. *num.* 17 *par.* 1. Aliud eſt cognoſcere de qualitate, aliud de meritis cauſæ, ita Curt. iunior *conſ.* 124. *numero ſeptimo.* Hanc opinionem cenſeo veriorem, pro qua adduco optimum text. *in l. cum quandam puellam, ff. de iur. omn. iudic.* ubi iuriſdictio menſuratur ex eo quod petitur, & non ex eo quod in veritate debetur. Pro quo facit quod decidit Senatus ad relationem optimi I.C. Bernardi Roig, Regij Senatoris, qui die 29. Iulii 1597. in cauſa Joan. Vallea Vicariæ Penitenſ. contra Jacobum Soler, facto verbo in Regia Audientia cenſuit proceſſum dictæ cauſæ fuiſſe renuntiandum inter cauſas majores, attenta dicti Soler petitione, ut ſic quoad fundandam iudicis iuriſdictionem, id quod exprimitur in libello habeatur pro vero: quam tamen concluſionem intellige iuxt. declarationem Alexan. *in dict. leg. ſecunda, n. decimoſexto, ff. ſi quis in ius voc. non ier.* vide omnino bene & fuſe Ant. de Butrio *in c. ſi clericus, num.* 6. *de for. competen.*

Qværo XVII. Abbas Montis Serrati habet 203 iuriſdictionem ciuilem in oppido Sancti Petri de Riudeuillas, Vicarius Villæ Franchæ habet criminalem

nalem, ſucceſſit quod cum ſuſcitarentur aliqua jurgia inter quoſdam dicti oppidi, ob vitanda ſcandala, & mala ferè imminentia, quod procurator juriſdictionalis Domini Abbatis mandavit fieri præconium in dicta villa, quatenus ad pœnam trium librarum nemo de nocte auderet portare arma intus dictam Villam. Pauco poſt tempore Vicarius Villæ-Franchæ idem præconium fieri fecit, dubitatum fuit pro parte dicti Vicarii Villæ Franchæ, an dictus procurator Domini Abbatis potuiſſet mandare fieri tale proclama. Et idem pro parte dicti Domini Abbatis fuit dubitatum, an Vicarius Villæ-Franchæ potuiſſet mandare fieri dictum præconium, cum ipſe non niſi juriſdictionem criminalem in dicta Villa haberet.

204 Hac de re conſultus reſpondi ambos ſuo officio rectè functos fuiſſe. Et primùm quod Dominus Abbas, ſeu ejus procurator potuiſſet mandare fieri tale proclama, non dubium eſt, maximè cum adeſſet juſta cauſa ſcandali, & ſeditionis vitandæ, juxta ea quæ ad propoſitum tradit Cravet. omninò videndus *conſil.* 314. *per tot.* & Franc. Becian. *conſil.* 4. *num.* 3. præſertim cum per dictum præconium provideretur, ut vitarentur mala, & damna, quorum cognitio poſſet ſpectare ad dictum Dominum Abbatem, juxta ea quæ tradidi *ſuprà, num.* 49.

205 Eadem ratione dictum præconium potuit fieri à dicto Vicario, cum etiam per dictum præconium provideretur ne ſequerentur homicidia, & alia id genus mala, quæ ad juriſdictionem dicti Vicarii, & ſic ad merum imperium pertinent, juxta tradita per Guid. Papæ *deciſ.* 437. *num.* 7. Proſper. Carav. *inter conſil. crimin. diverſ. conſil.* 117. *per tot. vol.* 2. Iſtamque Doctrinam in expreſſo comprobat Celſ. Hugo *conſil.* 86. *num.* 6. ubi cum quidam haberet juriſdictionem civilem in Cathalonia, in certo loco, & alter criminalem, iſte qui habebat juriſdictionem criminalem prohibuit per publicum præconium, ne quis ſub certa pœna colligeret meſſem, aut vindemiam, niſi priùs per ſuum inſpectorem recognoſceretur: cum dubitaretur de validitate dicti præconii ex defectu juriſdictionis, quòd id ſpectaret ad juriſdictionem civilem, reſolvit quod valoit: Et quod cum habens juriſdictionem civilem tantum in Cathalonia non poſſit regulariter cognoſcere de furtis excedentibus valorem centum aut ducentorum ſolidorum, & longè majora committi poſſent per eum, qui dictis proclamatibus contravenire vellet, fuit factum, ut optimè habens juriſdictionem criminalem ea facere potuerit.

206 Accedunt ad prædicta ea quæ de publica utilitate, cujus cauſa fuerunt facta dicta præconia ab ambobus dominis, tradit ibi Celſ. Hugo *d. conſil.* 86. *num.* 5. ubi tradit pulchrum exemplum, quod legito.

207 Pro dicto Domino Abbate & illud faciebat, quod judex inferior poteſt juvare juriſdictionem ſuperioris per pœnæ adjectionem, ut per gloſſ. *in verb. tolli, in clem.* 2. *de elect.* ubi pulchrè Card. *num.* 3. & Decian. *conſ.* 199. viſis & diligenter conſideratis, *n.* 3. *circ. finem*, vide quæ trado *lib.* 3. *reſol. cap.* 12. *num.* 232. *& ſeq.* Addo Roland. *conſil. tertio*, *num.* 33. *libro ſecundo.* Ex his intellige quæ circa bannorum promulgationem, à quo nempe, an ab habente juriſdictionem civilem, an habente criminalem debeant proferri, tradit Capic. *deciſ.* 27. *num* 29.

208 QVÆRO XVIII. Officiales ſæpe rem parui momenti prohibent ſub pœna graviſſima, num contraveniens dictæ prohibitioni poterit pro dicta pœna pignorari? Ex facto conſultus reſpondi, quod non. Quia pœna delicti qualitatem excedere non debet, *l. reſcriptum, ff. de his quibus ut indig.* not. Jaſ. *in l.* 2. *ff. ſi quis jus dicent. non obtemperav.* Gramm. *deciſ.* 5. *num.* 32. Marſil. *conſ.* 6. *in fin. & conſ.* 10. Et ſic magiſtratus non poſſunt inobedientes mulctare pro eorum arbitrio, ſed ſecundùm modum à jure limitatum, *l. eos, C. de modo mulctar. & l.* 2. *C. de ſportul.*

209 Hinc eſt quod ſi in aliquo præcepto apponatur pœna inconſueta, non parens excuſatur, ut notat & tradit Angel. *in l. fin. C. de canon. largit. lib.* 10. quod dictum uti ſingulare commendat Jaſ. *in l.* 1. §. *is videtur*, *n.* 3. *ff. ſi quis jus dicent. non obtemp.* Celſ. Hugo *conſ.* 60. *num.* 50. & Bened. de Plot. *inter conſil. crimin. diverſ. conſ.* 3. *num.* 36. *volum.* 2.

Et per prædicta liberavi quendam à pœna centum librarum ei impoſita per Vicarium Villæ Franchæ. Nam cùm dictus Vicarius dictum ſuum ſubditum in quodam itinere inveniſſet, & ei mandaſſet ſub pœna centum librarum, ut die ſequenti ſiſteret ſe domi ſuæ, dicens ejus opera ſe habere neceſſe uti, & per incuriam dicto mandato non paruiſſet, ob idque vellet eum pro dictis centum libris pignorari ipſum, prædicta de cauſa à dicta pœna liberavi. 210 Conduxit ad dictam abſolutionem, quod Vicarius levem in proceſſu cauſam inſeruerat, quamobrem dictam pœnam ſubdito impoſuiſſet. Eſtque advertendum, quod Officialis pœnas inconſuetas apponens poteſt ſyndicari, *ut l. eos, C. de mod. mulct. cum ibi not.*

211 QVÆRO XIX. Quot modis juriſdictio prorogetur? Vide per Abb. & alios poſt Gloſſ. *in cap. P. & G. de offic. deleg.* Bald. *in Margar. in verb. Prorogatio*, & Legiſtas *in l.* 1. *ff. de judic. & in l. ſi quis ex conſenſu. C. de Epiſc. Audient.* & Marant. *de ord. iud. p.* 4. *diſt.* 12.

212 Hoc intactum non relinquam, judicium in cauſa appellationis prorogari non poſſe, ut probat text. *in cap. Romana, in princ. de for. compet. in* 6. not. Anchar. *conſ.* 345. *in fin.* Felin. *in d. cap. P. & G. num.* 7. Spec. *de appellat.* §. *nunc tractemus*, *num.* 4. Alex. ad Bart. *in l.* 2. *in princ. ff. de judic.* Natt. *conſ.* 82. *num.* 7. Eſtque ratio, quia appellatio debet fieri gradatim, & ſic non poteſt fieri ad iudicem incompetentem, licèt conſenſus partium accedat. Quod etiam probat Regius Senatus, ut tradit Mich. Fer. 3. *part. obſerv. cap.* 144. *in fin.* Judex verò proprius appellationis eſt prorogabilis, ut not. Sahagun *in cap. de cauſis, num.* 9. *de offi. deleg.* Stephan. Gratian. *deciſ.* 78. *num.* 13. Proprius iudex appellationis dicitur qui poteſt adiri per viam querelæ. Gratian. *deciſ.* 78. *num.* 33. Vide omninò Ozaſc. *deciſ.* 7. ubi dicit quod ſi pars non appellaverit intra decem dies, ſi poſtea partes proſequantur appellationem, non poterunt efficere quin ſententia tranſierit in iudicatum, & ſic ſententiam in dicta cauſa latam nullam eſſe: ita poſt Bald. & Salic. tradit Lancel. *de attentatis cap.* 12. *amplias.* 2. *num.* 17. *&* 18.

213 Si iudex appellationis per viam querelæ adiri poteſtat, eius iuriſdictio eſt prorogabilis, ut not. Stephan. Gratian. *deciſ.* 78. *num.* 33. allegat Fran. Marc. *deciſ.* 419. *part.* 1. & alios ipſe etiam addo *lib.* 3. *reſol. cap.* 10.

214 Similiter nec in cauſa criminali poteſt prorogari tacitè, vel expreſſe iuriſdictio, in præiudicium iudicis competentis, ita Bald. *in l. ſi quis ex conſenſu, C. de Epiſc. Audient.* Boſſ. *in pract. tit. de for. compet. n.* 180. *& ſeq.* bene tamen in præiudicium ipſius partis, ut multis comprobat Jul. Clar. *in pract.* §. *fin. q.* 42. Felin. *in d. cap. P. & G. num.* 9. ubi *num.* 10. advertit minorem 25. annis non poſſe prorogare juriſdictionem alterius iudicis, nec declinare ſine auctoritate ſui curatoris, etiam cum iuramento. Cuius dictum verum non puto in civilibus, per *Authent. Sacramenta puberum*, cum ibi not. *C. ſi adverſ. vendit.*

215 Circa prædicta quæro, cum eſſem extra propriam patriam, quidam per iudicem loci, ubi fui inventus, fecit ſequeſtrari mulum quem ducebam, ut illud ſequeſtrum ſive empara (ut noſtratibus terminis utar) tolleretur, præſtiti ſolitam cautionem, iudicio ſiſti, & iudicatum ſolui: an per dictam cautionem viſus ſim prorogaſſe iuriſdictionem illius iudicis in illa cauſa:

in facti contingentia conſului quod non, per not. per Innoc. in cap. ad monaſterium, & ibi Felin. num. 9. extr. in de re judic. Alex. leg. quidam conſulebat, num. 14. de re judic. ubi etiam Bart. & in l. vir boni, ff. judic. ſolvi. Eſtque ratio ſecundùm prædictos Doct. quia cùm ex neceſſitate talem ſatiſdationem præſtiterim, non poſſum dici conſenſiſſe. Tum quia per d. cautionem non videtur fori exceptioni renuntiatum, ut not. Bart. in d. l. vir bonus, num. 4. faciunt quæ tradunt Bart. Bald. & com. Doct. in l. fin. C. ubi in rem actio: & Celſ. Hugo conſil. 46. num. 10. eſt & optimus text. cum ſua gloſſ. in l. 1. ff. ſi quis in jus vocatus non ierit, & ob id de conſuetudine generali renuntiatur proprio foro in talibus cautionibus. Et ita tene, licèt aliud ſentire videatur Borg. & per eum relati deciſ. 1. num. 11. part. 1.

216 Adhæc, ex contumacia nunquam juriſdictio videtur prorogata, licèt verum ſit, quod contumaci incumbit onus probandi defectum juriſdictionis, ut not. Bald. in l. licet, C. de procur. Innoc. in cap. fin. de dilat. idem Bald. in l. ſi quis ex conſenſu, C. de Epiſc. Audient. ubi dicit id verum eſſe, ſi judex erat ipſo jure incompetens, ſecus ſi ope exceptionis, quod etiam tenet Innoc. in cap. præterea, de dilat. Thom. Gram. voto 27. n. 1. & 2. Et eſt de mente Regii Senatus, ut colligitur ex traditis à Mic. Fer. 3. part. obſer. cap. 130. ad fin.

217 Inſuper quando Papa, ſive Princeps certam cognitionem aut juriſdictionem ſibi reſervat, partes non poſſunt alterius juriſdictionem prorogare: ita not. in cap. inter dilectos, de exceſſ. prælat. & in cap. cùm M. de conſt. Archid. in cap. ſibi qui, de reſcript. in 6. Celſ. Hugo conſil. 46. num. 12. & Bellug. in Spec. Princ. rub. 23. verſ. Sed pone, num. 9. & 10. Et eſt de mente ſacri Senatus, ut habetur per Mic. Fer. 1. part. obſ. cap. 15.

218 Illud tamen ignorare non oportet, quod ſi Princeps favore alicujus ei concedit, ut non poſſit niſi coram tali judice conveniri, quod ille ſi foro proprio renuntiaverit, & cuicumque alii ſe ſubmiſerit, poterit coram quocumque judice conveniri, ut ex Regio Senatu tradit dict. Fer. 1. part. obſ. cap. 13. & in 1. part. obſ. gener. Guber. c. 59. per text. l. ſi quis in conſcribendo, C. de pact. qui ſatis apertè loquitur. Illud hic obiter adnotare libet, dominos Inquiſitores hæreticæ pravitatis in Cathalonia non poſſe eligi in judices virtute clauſularum renuntiationis proprii fori, & ſubmiſſionis cujuſcumque alterius, ut habetur in 2. vol. conſtit. titul. ſancta inquiſitio, in 24. cap. ex capitibus conceſſis per dominum Inquiſitorem generalem.

219 An qui ſunt de juriſdictione Domini Regis, poſſint prorogare juriſdictionem Baronis per contractum renuntiando proprio foro ſuo cum juramento, & ſe foro alterius cujuſcumque ſubmittendo, dubitatum fuit in Senatu ad relationem Domini Raphaëlis Rubi & Coll, anno 1612. in menſe Decembri. Pro parte negativa allegabantur Doct. quos refero lib. 3. reſolut. cap. 10. de conſent. in juriſdiction. num. 25. cum multis ſequentibus, & Boër. deciſ. 114. Stephan. Bertran. conſ. 305. lib. 1. part. prior. Hoc magis ſine dubio eſſe in ſubdito Principis, quàm alterius ſuperioris inferioris, poſt Bald. Afflict. & Roland. à Valle notat Surd. conſil. 47. num. 35. lib. 1. & num. 36. in fin. ſubdens fortiora eſſe jura quæ habet Princeps in ſubditos, quia habet illud idem jus, quod habent vaſſalli in ſubditos, & præterea jus principale & feudi. Sed tamen receptior ſententia, & quæ ubique practicatur, ut dicit Boër. dict. deciſ. 114. eſt quod vaſſalli Domini Regis, nulla ejus particulari exiſtente prohibitione, vel aliàs reſervata, in allodialibus prorogant judicis alterius juriſdictionem, ut benè notat Alexand. in leg. 1. §. & poſt operis, num. 20. ff. de nov. oper. nuntiat. Roland. dict. conſil. 88. num. 21. & ſeq. qui alios refert, & not. noſter Mieres part. 1. collat. 2. cap. 45. de privil. fori milit. num. 21. fol. 24. ubi ait milites non poſſe renuntiare proprio foro, & ſubmittere ſe foro Baronis, quia eorum juriſdictio per. dict. conſtit. Negun home, erat reſervata Domino Regi: cùm aliàs de jure, & milites habitantes in terris Baronum ſint de eorum juriſdictione, §. illud tamen decernimus, in auth. ut judic. ſine quoquo ſuffragio, collat. ſecunda, dicitque Boër. dict. deciſ. 114. in fin. quidquid ſit de jure, de conſuetudine tamen obſervari, ut fiant dictæ prorogationes.

Quæro XX. De caſu ſuper quo conſului: Ædiles Villæ Franchæ habent juriſdictionem ex Regio Privilegio in eos; qui falſis menſuris, & ponderibus utuntur. Bajulus Villæ Franchæ qui eſt Judex ordinarius dictæ Villæ, invenit quendam hominem utentem falſis ponderibus, carceribus eum mancipavit volens eum caſtigare. Ædiles prætendebant dictum bajulum non habere juriſdictionem circa dictum delictum, ſed dicti criminis punitionem, & cognitionem ad eos ſpectare. Conſului dictum Bajulum, & dictos Ædiles concurrere in cognitione, & punitione dicti criminis, & ſic eſſe inter eos locum præventioni. 220

Certum eſt enim, quod cùm dictus Bajulus habeat omnimodam, & generalem adminiſtrationem in dicta Villa, quod quidquid intra dictam Villam admittitur, ad ſuum officium ſpectat, l. 1. §. cum urbem, ff. de offic. præf. urb. not. Anch. conſ. 164. num. 7. Rol. conſil. 80. num. 2. vol. 2.

Et licèt dictis Ædilibus dicta ſpecialis juriſdictio ſit data, propter id non cenſetur in aliquo derogatum juriſdictioni dicti ordinarii. Quia talis juriſdictio ſpecialis non cenſetur data privativè ad ordinariam Poteſtatis maioris juriſdictionem, ſed cumulativè, ut probat text. in leg. fin. Cod. de juriſd. omn. judic. ubi licet Rectori militum in cauſis illas concernentibus detur juriſdictio à lege in perſonas eorundem; nihilominus maiori judici, atque generaliori non intelligitur juriſdictio in dictorum militum cauſis adempta: idem probat text. in capite Per hoc, de hæret. libro ſexto, & in clem. 1. eod. titul. ubi licèt circa cauſas hæreſim concernentes in civitate ſeu diœceſi deputetur aliquis ſpecialis Inquiſitor, nihilominus per hoc non intelligitur adempta juriſdictio circa idem maiori judici ordinario ejuſdem diœceſis, ſcilicet Epiſcopo. Facit etiam text. ſecundùm verum intellectum in cap. ut debitus, de appellat. qui declarando text. in cap. ſtuduiſti, de offic. legat. vult quod per ſpecialem attributionem juriſdictionis delegatæ in una cauſa factam, non intelligatur adempta poteſtas ordinario, quominus ea integra circa idem juriſdictionem exerceat. Sicque dict. caput ſtuduiſti, intelligendum eſſe notat Gloſſ. in dict. cap. ut debitus, in verſ. ſed numquid, & in dict. cap. ſtuduiſti, in verſic. ante cognitionem, & utrobique Doct. 221

Eſt etiam ad prædicta text. valde expreſſus in leg. prima, Cod. de offic. præfect. urb. qui valde in terminis prædictam concluſionem probat, ubi & Bart. notat & Thom. Gramm. deciſ. 30. num. nono, Rol. de communi atteſtans conſ. 80. volum. 2. Anchar. conſil. 164. de viribus, numero ſeptimo, Jaſ. in leg. quod in rerum, §. ſi quis, de legat. 1. & novè Menoch. de præſ. lib. 2. præſ. 18. num. 26.

Quod adeo verum eſt, ut multi teneant prædicta procedere, licèt dicta ſpecialis juriſdictio eſſet conceſſa per verba taxativa, ut ſi dictum eſſet, ut ſolus ille cognoſcat, ut voluit Dec. conſil. 3. Rol. conſ. 80. num. 10. vol. 2. ubi alios refert, quibus aſtipulari videtur text. in leg. ultim. Cod. ubi cauſ. fiſc. & in l. viros, Cod. de diverſ. offic. lib. 12. 222

Quæ tamen ampliatio mihi vera non videtur per rationes traditas à Rip. in tract. de peſte, tit. de remed. præſ. num. 62. 223

Digitized by Google

num.62. Felin. *in cap.paſtoralis,de offic.ordin.* ubi octo limitationes ad dictam concluſionem affert.

Sicque cùm in prædicto caſu concurrant dicti Ædiles, & Baiulus,& dictis ædilibus dicta juriſdictio cenſeatur attributa cumulatiuè ad ordinarium, & non privatiuè, eſt certum fuiſſe inter eos locum præuen-
224 tioni. Quia tunc præventio locum habet, quando eadem de cauſa plures per ſe, & in ſolidum cognoſcere poſſunt, ut declarat Abb. *in cap. prudentiam, de offic.deleg.* Bart. poſt Gloſſ. *in l.ſi vni, de judic.* & Menoch. *dict.praſ.*18. *num.*37. apud quem ibi plenè vide quando præſumatur juriſdictio conceſſa cumulatiuè, aut privatiuè, & vide quæ trado *lib.* 3. *cap.* 13. *numero* 159.

Nota quod quando Princeps concedit juriſdictionem Baroni, non intelligitur abdicare à ſe dictam juriſdictionem, quin poſſit ea uti quoties voluerit, ut notatur *in cap. dudum, de prebend.in* 6. not. Grammat. *voto* 28. quod Barones Cathaloniæ privatiuè ad Regem habent juriſdictionem, niſi in certis caſibus, ideo dicuntur Reguli, ut notat Ludou. à Peguer. *deciſ. crimin.*2. *numero* 6.

225 Et ſic cenſeo eſſe intelligendam conſtit. *Negun home*, quæ eſt 6. huius tit. per quam tribuitur juriſdictio Dominis directis in emphyteutas ſuper rebus, quas ab ipſis in emphyteuſim tenent, ut adnotavimus ſupra *lib.*1. *reſol.cap.*12. *num.*61. ut intelligatur conceſſa juriſdictio dictis dominis directis cumulatiuè ad ordinarium, non privatiuè.

226 Eſt tamen verum, quod licèt per d. conſt. non cenſeatur adempta juriſdictio ordinario in dictis cauſis; datur tamen facultas Emphyteutæ ut non cogatur circa eas ſubire judicium alterius quàm domini directi: quod ſenſiſſe viſus eſt Mier. *tit.de judic. feud. num.*11. *fol. mihi* 50. *col.*2. *qua not.ad intellectum dict. conſtitutionis.*

227 Præuentio fit moltis modis, qui not. per Doct. *in l.fin. ff. de iuriſd. omn. judic. & in leg.ſi quis poſtea, ff. de judiciis.*

228 In criminalibus tamen licèt vnus judex præuenerit in citatione verbali, & poſtea alter in citatione reali, capiendo reum, dicta captura perſonaliter facta, licèt ſit poſterior, præfertur citationi verbali: ita poſt Ang. Cæpol. *in tract. de ſeru. ruſt.prad.tit. de mart.c.*26. *num.*21. tradit Hier. de Monte Brixi. *in tract. de fin. regun. cap.*25. *num.*13. Bald. *in l.*1. *C.vbi de crim. agi opor.& auth. ſed in nouo jure, Cod.de ſer.fugit.&* Io.An. *in cap.* 1. *de obligat. ad ratioc.* Boſſi. *in pract. tit. de foro compet.num.*97.

229 Quod eſt verum, niſi quis procuraſſet ſe capi, ut evitaret judicium primi judicis citantis, quia præuentio procurata ei ſuffragari non poteſt, ut per Angel. *in leg. ſi ſeruus plurium, §..de leg.* 1. Veronen. *cauſ.*5. Quando quis deliquit, Boër. *deciſ.* 2°9. *ſub num.*10. Guid. Pap. *conſ.* 153. *num.* 2. & nouè Beci. *conſil.* 69. *num.*7.

230 Multi caſus, in quibus præuentio locum non habet, enarrantur per Hieronym. de Monte Briatan. *dict. cap.* 25. & Maſcar. *de probat. concl.* 1226. *volum.* 3. *per tot.*

231 Quæro XXI. Certum eſt extra territorium neminem juriſdictionem exercere poſſe, *l.ſi.cum ſimil. ff.de juriſ.omn. jud.* numquid id habet locum in juriſdictione voluntaria? Reſpond. quod non, imò juriſdictio voluntaria poteſt extra territorium exerceri, *l.*2.*ff. de offic. Proconſ. l.*1.*C. de emanc. liber. cap. nouit,* & *ibi* Doctor. *ff.de offic.legati.* Jaſ. *in l. vlt.ff. de juriſd. omn. judic.* ub Hippol. *num.*7. Dec. *num.*6. Communem iſtam eſſe ſententiam teſtatur Boër. *deciſ.*30. Phil.
232 Franc. *in cap.vlt.de offic. Vicar. in* 6. Et ita cenſuit Senatus, ut refert Mich. Ferret. 3. *part. obſeru. cap.* 471. dicens conſtit. *Clarificant, quæ eſt* 14. *hoc tit. de juriſdict. de tots Jutges*, non habere locum in juriſdictione voluntaria, ſed tantùm in contentioſa: idem ex eiuſdem Senatus mente tradit nobil. à Peguer. *in deciſ. crim. cap.*18.

Prædictam concluſionem intellige inter proprios 233
ſubditos, vel eos qui proprio conſenſu poſſunt prorogare juriſdictionem, & quoad bona intra eiuſdem territorium exiſtentia, *cap.nouit, de offi.legat.* not. Bald. *in l.*2.*C.de iur.aur.annul. ad finem,* & Couar. *de ſponſal. part.*2.*cap.*8.*§.*8.*num.*15.

Declaro ſecundò dictam concluſionem, ut non 234
habeat locum in eo qui habet juriſdictionem ab inferiore à Principe, ut not. Bart. Bal. Alber. & communiter Doct. *in l.*2.*ff.de offi.Proconſ.* Ripa *in tract. de peſte, tit.fin.num.*50. Phil. Franc. *in cap.fin. de offic. Vicar. in* 6. Barbat. *in cap.nouit, de offic. delega.* Deci. *in l.fin. num.*6. *ff.de juriſdict.omn.jud.*

Dicitur autem voluntaria juriſdictio, quæ non 235
exercetur in invitum, ſed volentem, ut eſt adoptio, emancipatio, manumiſſio, agnitio bonorum poſſeſſionis ſecundum formam *l.fin. C. de edict. diui Adrian. tollend.* quando nullus exiat contradictor: conferre beneficia, creare Officiales, & alij ſimiles actus, qui non fiunt contra invitos, ut benè not. Maran. *de ordin. jud. part.*4. *diſtinct.* 18. ubi etiam explicat quæ dicatur juriſdictio contentioſa, & ante eum Marſil. *in l. fin. n.*89.*ff.de juriſd.omn. jud.*

Quæ contentioſa juriſdictio poteſt etiam extra 236
territorium exerceri, ſi adeſt partium conſenſus, & etiam conſenſus judicis proprij territorij, *ut d.q.*1. *in cap. Epiſcopum, cum duob.cap. ſequent.* Gloſſ. *in cap. ut litigantes, de offic. ordin. in* 6. not. plenè Canon. *in clem. quamuis, in princ.& iterum in §.volumus,de foro compet. & in cap.nouit,de offic.legat.*

Super quibus illud non eſt diſſimulandum, ea quæ 237
ſunt voluntariæ juriſdictionis, & quæ à partium voluntate pendent, poſſe tam jure civili quàm canonico coram judice expediri diebus feriatis, etiam in honorem Dei, *l.actus omnes*, ubi commun. ſcribent. *C. de feriis*, not. Bald. & Anton. But. *in cap. conqueſtus, de feriis*, Bart. *in l. diuus, ff. illo tit.* latè Viui. *deciſ.*35. *per* 238
tot. ubi prædicta de cauſa aſſerit deciſum eſſe in Regia Audientia Terræ Bari, obligationem, ſeu promiſſionem de ſoluendo debitum ſponte factum penes acta Curiæ die feriato valere, eo quòd fiat à debitore ſponte confitente, & voluntariè ſe obligante. Ita ante eum viſus eſt ſenſiſſe Bald. *in marg.in verb. feria, verſ. vlt.* poſt Innoc. ab eo allegatum, quos ſecutus fuit Maran. *de ordin. judic. part.* 6. *titul.de actor.adil. num.*44. dum dicunt confeſſionem partis in judicio recipi poſſe in die feriato.

Circa iſtam promiſſionem de ſoluendo, quæ fieri ſolet penes acta Curiæ, caſum vtilem & quotidianum, in quo conſului, libet enarrare. Repertum fuit penes acta cuiuſdam Curiæ (Actuarium honoris cauſa taceo) Petrum ſumpſiſſe ſibi decem dies ad ſoluendum centum ducatos Joanni, Joannes cœpit agere via executiua contra dictum Petrum vigore dictæ promiſſionis: Petrus negabat ſe talem promiſſionem penes Curiæ acta, nec alibi feciſſe, imò nihil debere Joanni affirmabat. Joannes debitum probare aliter non poterat quàm per dicta Curiæ acta, quæ licèt 239
ſint ſine teſtibus, plenè probare aſſerebat, cum Curiæ acta teſtibus non indigeant, *ut in cap. quoniam contra falſam, extrauag. de probat. & l. in donationibus, Cod. de donat.*

Hac de re conſultus dixi, Joannem juſtitiam non 240
fouere. Nam quod acta Curiæ probent ſine teſtibus, intelligitur in his quæ propriè ſunt de actis, ut ſunt libellus, litis conteſtatio, & ſimilia quæ fiunt coram judice, & eo illa fieri mandante, juxta ea quæ tradunt Alexander Imol. *in lege acta, de re iudicata*, & Bald.

in lege illud, Cod. de ſacroſanctis Eccleſiis, & Marant. *de ordin. judic. tit. de actor. edit. num.* 16.

Secus de his, quæ licèt ſint de actis, non fiunt coram judice, ut procuratio, & contractus qui fiunt apud acta, & ſimilia: nam in his, ut in cæteris rebus, teſtes requiruntur ad eorum probationem: ita Afflict. *deciſione* 135. Marant. *de ordin. judic. in 6. part. princ. tit. de actorum editione, num.* 16. Bald. *in lege Sancimus, Cod. de teſtament.* pulchrè Thomas Grammatic. *conſil.* 63. *per tot.* & novè Seraph. *de privileg. iuram. privileg.* 34. *num.* 9.

241 Et ſic cùm dicta promiſſio de ſolvendo eſſet ſine teſtibus, nec coram judice facta appareret, obtinui ut de ea nulla ratio haberetur, non obſtante quod allegabatur de Curiæ ſtylo dictas promiſſiones de ſolvendo, ſolùm ſolere fieri coram actuario, & ſine teſtibus. Replicavi ſiquidem dictum ſtylum in rebus magnis non valere, invitaret ſiquidem ad delinquendum; eſſet etenim in poteſtate ſolius actuarii exhaurire ſubſtantiam alicuius, ponendo in actis Curiæ magnæ quantitatis aliquam promiſſionem. Quod nullatenus dici poteſt.

242 Quia nec Imperator poteſt ſtatuere ut credatur in magnis cauſis juramento unius tantùm in præjudicium alterius, ut not. Rom. *ſingular.* 361. *& ſingul.* 715. & *ibi* poſt Felinum *in cap. conſtituens, num.* 16. *de reſcriptis, & in cap. ſicut, de ſententia excommunicat.* Facit text. optim. *in cap. indicas Hermannum*, 3. 9. 9. Prædictorumque ratio eſt, quia id eſt contra jus divinum, ſecundum quod in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum, non unius tantùm, *cap. novit, de indic. & cap. in omni, de teſt.*

243 Quamvis in aliquibus caſibus ex juſta aliqua cauſa Princeps & ſtatutum facere poſſent, ut uni crederetur in præjudicium alterius, ut tradunt Innoc. & Abb. *in cap. nuper, de teſtib.* Idem Abb. Dec. & alii *in cap. ſicut, de probation.* Jaſon *in lege admonendi, num.* 191. *ff. de iureiurand.* Facit quod circa iſtam materiam latè tradit Plot. *in tract. de in lit. iuran.* §. 48. *num.* 8. *cum*
244 *multis ſequentibus*, ubi dicit, quod ſtatutum, vel decretum, quod credatur juramento ſolius Officialis, vel damnum paſſi, non valeat niſi in modico. Hæc not. quia ex his in duabus diverſis cauſis conſecutus fui honorem, & non ſine commodo.

245 Qværo XXII. De quæſtione quam ex facto habui: citavi quendam ad quandam cauſam quam contra eum movetam: poſt factam citationem obtinuit quoddam beneficium, voluit declinare juriſdictionem dicti ſui judicis, de cujus mandato erat citatus. Obtinui quod non poterat, per text. *in leg. ſi quis poſtea, ff. de indic. & cap. penultimo, de foro competenti.* Ubi habetur, quod prævento per citationem non prodeſt ſtatus mutatio, nec novi privilegii acquiſitio, quin coram judice citante teneatur litigare. Confert etiam text. *in l. 2. Cod. ut lite pendent. & l. cùm quadam, ff. de iuriſdict. omn. iudic.* & quod not. per Gloſſ. *in cap. ut debitus, de appellat.* & per Doct. *in cap. fin. de except. in* 6. In civilibus hoc procedere indiſtinctè affirmat Abb. *d. cap. pen. ad fin. & in cap. 1. de obligat. ad ratiocin.* Feder. de Sen. *conſ.* 97. & Specul. *tit. de reo, num.* 4. Quid ſit in criminalibus, dixi ſuprà *num.* 153. *cum ſequent.*

246 Huc alludit *cap.* 20. *incip. E per tolre*, Curiæ anni 1550. de quo fit mentio *in conſt. fin. hoc tit.* & habetur *in 2. vol. conſt. tit. ſancta Inquiſicion, Miniſtres, y familiars de ella,* in confirmat. Cardinal. Adrian. Epiſcopi Dertuſ. *n. cir. med.* ubi ſtatuitur, quod ſi quis poſt aliquas obligationes per eum factas, aut delicta commiſſa, efficiatur familiaris ſancti Officii, non propter id poteſt declinare forum judicis ſui, quem in prædictis obligationibus, & delictis habebat: nec D. Inquiſitores poſſunt inhibere dictis judicibus quominus in dictis cauſis contra dictos familiares procedant; & ubi id facerent, dicti Judices in dictis cauſis (dicta inhibitione ſpreta) procedere poſſent.

Qværo XXIII. An judex ſecularis ſit judex 247
competens in cauſa uſurarum? Iſtam quæſtionem pulchrè ex multis reſoluit Didac. Spinus *de teſtament. in 13. part. gloſſ. rub. à num. 66 uſque ad fin.* & fuſiùs nobilis à Pegu. *in ſuis deciſion. crimin. cap. 30. per tot,* ubi quod hæc opinio in Cathalonia ſervetur, tradit; ibi per te vide. Non enim eſt mei inſtituti aliena ſcripta tranſcribere, aliquo non addito, mutato, vel declarato.

Qværo XXIV. Quot modis quis ſortia- 248
tur forum? Vide Gloſſ. notabilem *in cap. 1. 3. quæſtione* 6.

Circa hoc ſcire oportet, quod ſicut Roma totius 249
orbis eſt patria communis, & ſic quilibet ibi inventus, poteſt ibi conveniri, *l. Roma*, cum *ibi* not. *per*
Gloſſ. & Doct. *ff. ad municip.* Sic inter Cathalanos Bar- 250
cino eſt patria communis: ſic Mier. *in conſt. item vol. quæ eſt* 37. *col.* 2. *fol. mihi* 17. Marquil. *in uſat. Cechiam molendinorum, not.* 6. *pag.* 215. *col.* 4. ubi dicit civitatem Barcinonem propter ſui præexcellentiam eſſe hoc privilegio dotatam, ut ſit patria communis, & ſic quod quilibet extraneus in ea perſonaliter repertus poſſit ibi conveniri: & de hoc refert quoddam privilegium dictæ civitati conceſſum à Rege Jacobo II. datum Valentiæ 6. Kalend. Januar. anno 1306. & ibidem *not.* 7. aſſerit, quod ſicut Roma eſt caput totius orbis, *l. 1. §. ſed & ſi quæ, C. de vet. iur. enucl.* Sic civitas Barcinonis eſt caput totius principatus Cathaloniæ. Et ſic hoc jure utimur, ut quilibet extraneus in ea perſonaliter inventus, poſſit ibi ad judicium trahi. Idem referens Marquil. tradit Mich. Fer. *in 1. part. obſerv. Guber. general. Cathal. cap.* 57.

Iſtam concluſionem interpretatus eſt Senatus, ut in- 251
telligatur Barcinonem eſſe patriam communem inter Cathalanos, & regnicolas, ſecus inter alios.

Et ſic Valentinus, Aragonenſis, vel quivis alius forenſis, qui non ſit ex Principatu Cathaloniæ, in dicta civitate inventus, ſi aliter in ea forum non ſortiebatur, non poteſt ibi conveniri, propterea quod ibi perſonaliter inveniatur, ut eſt deciſio dicti Regii Senatus, quam affert Michaël Ferrer. *1. part. obſerv. cap. 9. in fine, & in 1. part. obſerv. Gubern. general. Cathal. cap.* 57.

Inſuper dictam concluſionem Regius Senatus de- 252
claravit habere locum, ubi utraque pars, actor ſcilicet & reus, reperiuntur perſonaliter Barcinone, nec ſufficit tantum quod reus ſit præſens, ſed etiam requiritur, quod actor ſit præſens, & non ſufficit ut ibi reperiatur procurator actoris præſens: ita Michaël Ferrer. *dict. cap. 9. verſ. Adde licèt ſuperfluum videatur.* Et ita practicatur.

Limita & tertiò non habere locum adverſus eum, cui jus revocandi domum competit, ut declaravimus ſuprà *num.* 34. *cum tribus ſequentibus*, & declarat hoc benè Michaël Ferrer. *in 1. part. obſerv. Gubernat. gener. Cathaloniæ, cap.* 57. Emanuël de Claris Aquis *ſingular.* 236.

Qværo XXV. De caſu qui (pauci dies ſunt) 253
evenit. Utrum Officialis ab aliquo offenſus poſſit eſſe in dicta cauſa judex? Omiſſis opinionibus veritas eſt quod ſi offenſio eſt facta officio, & dignitati, utpote ſi facta ſit obtentu dignitatis & officii, poteſt ipſe officialis offenſus cognoſcere cauſam, & ſic eſſe iudex in cauſa propria, ſive factum ſit notorium, ſive non, ut not. Bart. *in l. ſi quis, §. ſi quos, in fin. ff. de pœnis*, dicens id eſſe de mente Cyn. *in l. 1. C. ne quis in ſua cauſa*, not. Innoc. *in cap. fin. de pœnis.* Sequitur Phil. Franc. *in c. 1. de pœnis, lib. 6.* fac. text. *in cap. ex parte, extr. de verb. ſignific.*

ſignific. & tradit pulchrè Franc. de Avil. *in cap. prætor, cap.* 3. gloſſ. *Abogados*, *num.* 12.

254 Si verò injuria non eſſet facta intuitu officij, ſeu dignitatis, ſed principaliter ipſi perſonæ, tali caſu talis Officialis non poteſt eſſe dictæ cauſæ judex, niſi delictum ſit notorium, ut not. Bart. *in dict. §. ſi quos,* Innoc. *in d. cap. ex parte.* Dec. *in cap. cùm veniſſent, num.* 6. *de jud.* Capyc. *deciſ.* 224. fac. text. *in l. Senatus, ff. de offic. Præſid.* Et præter notorietatem delicti pœna eſſe debet à jure determinata, ut dictus Officialis poſſit eſſe dictæ cauſæ judex, ut not. Præp. & Canon. *in cap. propoſuit, de appellat.* Jaſ. *in l. qui juriſdictioni, num.* 3. *ff. hoc tit.* Abb. *in cap. cùm veniſſent, de judic. & in d. cap. propoſuit*, & utrobique Dec. & Felin. & fusè Franc. de Avil. ubi ſuprà.

255 Et prædicta etiam iotellige de judice ordinario, ſecus de delegato, quia licet delictum ſit notorium, & pœna à jure ſtatuta, non poteſt eſſe in dicta cauſa propria judex: ita Abb. *in cap. cum veniſſent, de judic. & in cap. cùm dilectus, de pœnis.* Dec. *in d. cap. cùm veniſſent, num.* 5. *circ. med.* Franc. *in d. cap.* 1. *de pœnis, num.* 4. *in* 6. & Avil. *d. num.* 12. *verſ. judex verò.*

256 Si eſt dubium, utrum injuria ſit facta intuitu officij, aut perſonæ, tunc Ordinario dandus eſt adiunctus: ita poſt aliquos per eum adductos tradit Vivi. *deciſ.* 278. His caſibus in Cathalonia Senatus ad ſe cauſam evocat, ut ipſe vidi. Et probat iſtam praxim Avilea *in dicto cap.* 3. Gloſſ. *Abogados*, *num.* 13. vide *lib.* 3. *mearum Reſolutionum*, *cap.* 13. *numero* 187. *& ſequent.*

Unum tamen eſt, quod quando Ordinarius non poteſt eſſe judex, aut quia offenſa ſit ſuæ perſonæ facta, & delictum non ſit notorium, & pœna à jure determinata: vel in caſu, quo eſt incertum, an ſit facta offenſa intuitu perſonæ, aut officij, quod dictus Ordinarius poteſt delinquentem capere, & carceribus mancipare, dum delictum ſuperiori notificat, ut not. Phil. Franc. in *dict. cap.* 1. *num.* 4. *circa med. de pœnis*, fac. textus optimus *in* 3. *audient, in novel. de defenſ. ci-*

257 *vit.* ubi judices inferiores tenentur capere illos qui crimen aliquod, de quo ipſi cognoſcere non poſſunt, commiſerunt, & eos ad ſuperiorem remittere: quem text. ad hoc commendat Roderic. Suar. *in l.* 2. *tit. de los emplaçamientos*, *verſ. ſed attende, num.* 48. quæ not. ad multa loca ubi ſunt diverſæ juriſdictiones. Pro hoc eſt opt. Senatus deciſio, referente magnif. Narc. Paul. Regas, Reg. Conſil. die 30. Octobris, anno 1595. in cauſa Rev. ren. Franc. Oliverea, Canonici Sedis Gerunden. & Prioris Monaſterij Beatæ Mariæ de Ridaura, cum Illuſtriſſ. Marchione Aytonæ, Vicecomite Caprariæ & de Baſſo.

258 QVÆRO XXVI. An Judex ſuper facto deducto ex uno caſu, & probato ex alio, poſſit ferre ſententiam ſuper probato non deducto, neque petito? Reſp. quod non: ita Alex. *in l. ſi ita ſtipulatus* 526. §. *Chryſogonus*, *n.* 7. *ff. de verb. oblig.* Jaſ. *in l. certi condictio*, §. *ſi nummos*, *poſt n.* 31. *ff. ſi cert. pet.* ubi etiam Bart. *n.* 6. Eſtque ratio, quia qui in libello intentionem ſuam ad certam cauſam, rem, vel tempus reſtringit, ſi non probat, ſuccumbit, *l. habebat*, *in princ. ff. de inſtit. action. cap. Abbate ſanè, de ſentent. & re judic.* Innoc. *in cap. ſuper litteris*, *num.* 3. *de reſcript. & in cap.* 1. *num.* 2. *de litis conteſt.* Signor. *conſ.* 20. *num.* 5. Rom. *conſ.* 120. *per tot.* Arias Pinel. *in l.* 2. *part.* 3. *cap.* 3. *num.* 28. *C. de reſcind. vendit.* & Tiraquel. cum magna cohorte ſcribentium, *de retract. convent. ad fin. num.* 98.

259 Hæc concluſio limitatur, ſi cauſa venerit coram ſupremis judicibus. Nam ipſi tenentur judicare ſola veritate facti inſpecta, ut Princeps, cùm Senatus Principem repræſentet, ut not. Bart. *in leg. Æmilius, ante fin. ff. de minor.* Dec. *conſ.* 200. *in fin.* Aym. *conſ.* 198. *num.* 7. Anton. Cloff. *conſ.* 99. *num.* 1. *vol.* 1. Guid. Pap. *queſt.* 58. & noſter Calic. *in Margar. Fiſc. in* 8. *dub. num...* Bec. *conſ.* 52. *num.* 89.

260 Et judices qui judicant ſola facti veritate inſpecta, licet judicium ſit intentatum ex una cauſa, & probatum ex alia, poſſunt ferre ſententiam ſuper cauſa probata, & non deducta: ita Capyc. *deciſ.* 10. *numero* 22. Marant. *de ordin. iud.* 4. *part. diſtinct.* 9. *num.* 17. *& in repet. l. ſi poteſt, num.* 193. *&* 594. *ff. de a. quir. hæred.* Rolan. à Valle *conſ.* 53. *num.* 12. *lib.* 2. Aym. *conſ.* 198. *num.* 7. Cavalc. *titul. de uſufruct. mulier. relict. num.* 107. quam ſententiam probat ſacra Regia Audientia, iuxta tradita per Michaelem Ferrer. 1. *part. obſerv. cap.* 15. & vidi ipſe in individuo ita pronunciatum ad relationem egregij I. C. Monſerrati Goardiola, Senatoris doctiſſimi pariter ac integerrimi, nunc in ſupremo Aragonum Regio Conſilio Regentis digniſſimi, in cauſa Franciſci Bonet Villæ Franchæ Penitent. contra pupillum Capellades.

Et quia nonnullos non pœnitendæ eruditionis viros errare vidi in hoc, quod non rectè intelligebant quomodo intelligatur, ut iudex qui procedit ſola facti veritate inſpecta, poſſit proferre ſententiam ſuper probatis, & non petitis, id planum facere operæpretium duxi.

261 Eſt igitur dicta concluſio intelligenda, ut quoties quædam res eſt in iudicio petita ex una cauſa, & illa cauſa ex qua petebatur, non erat probata, fuit tamen probatum dictam rem ad agentem pertinere ex alia cauſa in iudicio non deducta, ut tunc iudices qui ſola facti veritate inſpecta iudicant, poſſint pro agente ferre ſententiam, & rem illam ei ex cauſa in iudicio probata, licèt non deducta, adiudicare.

Purà (ut res exemplo fiat clarior) petij domum ex cauſa donationis, & donationem non probavi, probavi tamen ad me dictam domum ſpectare ex cauſa emptionis. Senatus debet pro me ferre ſententiam ex cauſa dictæ emptionis, licèt eam in judicio non allegaverim.

262 Secus tamen eſſet ſi probaſſem de alia re quàm petita, quia tunc nullo modo poſſet ferri ſententia ſuper probatis non petitis. Ita Parladorius *lib.* 2. *rerum quotidianarum, cap.* 10. ut ſi eùm egiſſem ad domum, probaſſem de vinea; nam tunc Senatus nullo modo, licèt ei conſtaret vineam ad agentem pertinere, ſuper ea, quæ nullo modo fuit petita, quidquam declarare, aut pronunciare poſſet, ut per Bald. *in leg. edita*, *num.* 30. *Cod. de edend.* Felin. *in cap.* 1. *num.* 2. *de probat.* Borg. Cavalc. *in tract. de uſufructu mul. relict. num.* 107. Tiraq. multis relatis, *de retract. convent. ad fin. num.* 98. *cum multis ſequent.* Hieronym. Gabr. *conſ.* 33. *num.* 3. & novè Viv. *deciſ.* 340. *num* 4. dicentem ita in Regia Audientia Apuliæ judicatum: optimè hæc proſequitur Avendaño *reſponſ.* 1. *num.* 21. 21. *&* 23. dum agens de interpretatione *leg.* 11. *tit.* 1. *lib.* 3. *ordinam.* quæ diſponit ut procedatur ſola facti veritate inſpecta, non inſpecta cauſa agendi, ſed re quæ petitur, an conſtet in veritate ad actorem pertinere, concludit intelligi illam legem, rem petitam debere dari actori, licèt conſtet ad eum pertinere ex alia cauſa quàm ex illa, ex qua fuit actum, non tamen debere dari rem diverſam à petita, licèt probatum eſſet ad actorem pertinere. Alios caſus ubi judex poteſt ſuper non petitis pronunciare, tradit Jaſ. *in leg. vinum*, *à num.* 23. *uſque ad num.* 32. *ff. ſi cert. pet.*

263 QVÆRO XXVII. Quidam Baro, cum multa oppida haberet, & in unoquoque ſuum bajulum, voluit ut ſingulares ex quodam oppido irent ad aliud oppidum ejuſdem Baronis, ut ibi eis ejus redderetur: Prætenderunt homines ex dicto oppido, eos quoad primam cauſarum cognitionem non poſſe cogi exire

Digitized by Google

extra ſuum oppidum, ut eis jus redderetur, ſed eis eſſe jus reddendum per ſuum bajulum in ſuo loco, ſecundùm antiquiſſimam conſuetudinem. Hac de re pro parte Baronis conſultus dixi, vaſſallos juſtitiam fovere.

264 Tum quia jus debet reddi in loco ſolito, *leg. ultim.* ubi Bart. & Bald. *ff. de iuſt. & iur.* & ſequitur ibidem Jaſ. idem Bart. *in leg. 1. numero quarto, Codice de ſent. ex brevic. recitan.* & ita in expreſſo propter prædictam rationem in ſimili conſuluit Guid. Pancir. *conſ. 119. num. 72.*

265 Tum etiam, quia ut parcatur laboribus, & expenſis litigantium, non debent compelli de uno loco ad alium ire, ut eſt caſus *in §. & iudicare, in Authent. de defenſ. civitat.* & not. Lud. Rom. *conſ. 393.* Præſens conſultatio, *num. 10. circ. fin.* Juvat & quod tradit Guliel. de Valle *in Vſat. placitare,* & in terminis quod jus debeat reddi vaſſallis in propria patria, Vinc. Franc. *deciſ. 166. num. 6. part. 1.*

Huc alludit conſtitut. 10. *incip. Ordenam,* hoc titul. ubi ſtatuitur, ut cauſæ Vicariæ intra Vicariam, & Bajuliæ intra Baiuliam terminentur. Mens ſiquidem dictæ conſtit. eſt ut parcatur partium laboribus, & ſumptibus, quos ſubire tenerentur, & cogerentur ad locos exteros ire, ut jus eis redderetur: ita in ſpecie not. Mich. Fet. 1. *part. obſeru. Guber. Gener. Cathal. cap. 13. circ. med. verſ. Primà quia cauſa,* & ita conſului.

266 QVÆRO XXVIII. De quodam caſu quotidiano. Fait expoſitum retroclamum ſcripturæ tertij in curia Vicarij præſentis civitatis, fuerunt expeditæ litteræ ſubſidiariæ, judex requiſitus cœpit in cauſam executionis, ſeu inventariavit, (ut noſtrati ſermone utar) bona debitoris, contra quem litteræ erant expeditæ. Quidam tertius coram judice requiſito ſe oppoſuit, dicendo illa bona inventariata eſſe ſua, & ſic in eis non debere fieri prædictam executionem.

267 Dubitatum fuit, an dictus Judex requiſitus poſſet de dicta oppoſitione proprietaria facta per tertium cognoſcere. Veritas eſt, quod ſic, per text. expreſſum *in leg. à Divo Pio, §. ſi ſuper rebus, ff. de re iudic.* Ubi I. C. defert judici executori ut cognoſcat in quibus rebus ſit facienda executio: quod *ibi* not. Bart. *num. 6.* quem communiter receptum eſſe tradit Covarr. *in pract. qq. cap. 6. num. 5. ad fin.* quod etiam multis relatis tradit Menochius *de arbitr. iudic. quaſt. 38. num. 8. & 16.* not. etiam Canon. *in cap. Paſtoralis, §. quia verò,* ubi Gloſſ. *de offic. deleg.* & Innoc. *in cap. cùm ſuper, num. 7. in fin. de ſent. & re iudic.* ubi dicit ad executorem non pertinere cognoſcere niſi de proprietate, & hoc iure utimur in Cathalonia: quod etiam ſenſit Mier. *part. 1. cap. 13. fol. 104. & titul. de oppoſ. uxor. num. 9. & 10.*

268 An autem *dict. §. ſuper rebus,* comprehendat Clericum, ut ipſe allegans poſſeſſionem rei in qua fit executio, debeat non animo prorogandi iuriſdictionem iudicis laici, coram eo comparere ad probandum de ſua poſſeſſione, ad effectum, ut à dicta executione deſiſtatur, vel debeat ſuum iudicem adire, ſuam poſſeſſionem allegans, & petens ipſe de ea cognoſcat, & iudici laico inhibeat, tradit pulchrè Purpurat. *conſ. 26. per totum,* cum omnino vide, quia pulchrè diſſerit. Adeo prædicta vera ſunt, ut etſi laicus poſſideret res quas à notorio Eccleſiæ eſſe conſtaret, non eſſet ad iudicem ſecularem remittendus, ſed Eccleſiaſticus cognoſceret, ut not. Suarez de Paz *in ſua pract. tom. 2. prælud. 2. num. 17.* ubi reddit rationem, quia notorium per negationem non eſſe iuri dubium, *cap. ſuper eo, de teſtib.* & ſic firmare ait Butr. & Panorm. *in cap. ſi clericus laicum, de foro compet.* ſic limitando illum text. Et idem eſſe ait Paz *in dict. n. 18.* ubi clericus actor ſe offerret in continenti probare rem eſſe Eccleſiæ, ſeu ſuam, quia tunc ait non eſſe laicum remittendum, imò iudicem Eccleſiaſticum teneri cognoſcere: multos allegat, vide *ibi* per eu.

Ad prædicta alludere videtur conſtit. *ſtatuim, y ordenam,* quæ eſt 11. hoc titul. in qua cavetur, quod ſi fiat executio in bonis viri per iudicem ordinarium Baronis, virtute litterarum requiſitoriarum, ſi uxor obligati prætenderet bona mariti ſui non ſufficere ad dotem ſuam, & ſponſalitium, quod eo caſu de valore dictorum bonorum cognoſcit Baro, ſeu eius baiulus, qui eſt iudex requiſitus, & non iudex requirens: quod etiam adnotavit Michaël. Ferrer. 3. *part. obſeru. cap. 102. in fin.* 269

Quam conſtit. intelligendam cenſeo, ubi non diſceptaretur, an dicta uxor eſſet prior, & potior creditrix, quàm ille ad cuius requiſitionem fit dicta executio. Quia ſi de eo non conveniat, exiſtimo dictam quæſtionem debere tractari coram iudice requirente, & non coram iudice domicilij uxoris, & ſic coram iudice requiſito. Quia tunc non cognoſceretur, nec in quibus rebus eſſet facienda executio, nec de dictarum rerum valore: ſed quis in dictis rebus eſſet præferendus pro ſuo credito, quod ad iudicem requirentem ſpectat, ut not. Doctor. in locis præallegatis, & trademus nos infra *cap. 15. de litteris requiſitoriis.* Et dicta conſtitutio non eſt extendenda ad ita caſum de quo loquitur, iuribus vulg. ſæpius alias allegatis. Et idem poſtea ſenſiſſe reperi Mier. *titul. de oppoſit. uxor. part. 1. pag. mihi 104. num. 18.* ubi ſubdit dictam conſtit. non habere locum ubi uxor ſe opponeret ex alia cauſa quàm dotis, aut ſponſalitij. 270

Executor datus à Senatu ad exequendam ſententiam aliquam, licèt propriam, & ordinariam alioqui iuriſdictionem habeat, putà ſi ſit iudex loci in quo fit executio, non poteſt de oppoſitione facta à tertio cognoſcere, niſi ei cauſæ cognitio demandata ſit, ſed debet ad Senatum remittere, & quoad illum in executione ſententiæ ſuperſedere: ita Codex Fabr. *lib. 7. tit. 20. de execut. rei iudicat. defin. 45.* 271

QVÆRO XXIX. De caſu in quo conſulere habui: conſtit. *Attſtans al capitol, tit. de offici de Iueges y Aſſeſſors,* diſponit ut nullus Judex qui tantum ſit gradu Bacchalaureatus inſignitus, poſſit proferre ſententiam aliquam in cauſis criminalibus, in quibus poſſit procedi ad quæſtionem, aut aliam pœnam corporalem, niſi cum voto, & ſententia duorum in iure Doctorum, aut unius Doctoris, & unius Bacchalaurei. Succeſſit quod quidam I. C. qui eſt tantùm Bacchalaureus, non advertens ad diſpoſitionem dict. conſtit. protulit abſque ullius Doctoris ſuffragio quandam ſententiam criminalem, qua condemnavit captum ad Regias Triremes. Dixi talem ſententiam uti nullam executioni mandari non poſſe. 272

Quod ſit nulla, patet; cùm ſit lata contra formam, & diſpoſitionem dict. conſtit. nihilque intereſt, quod dicta conſtitutio non procedat annullando, per text. optimum, ubi omnes, *in l. non dubium, Cod. de legib.* ubi habetur formam datam à lege, ſive ſtatuto, eſſe ſervandam, aliàs actum eſſe nullum: idem not. Iaſ. *conſ. 191. Placet, volum. 2.* & per prædicta ita in ſimili caſu conſuluit Curt. *ſen. conſ. 46. ſuper, n. 14. verſ. confirmo.* Iaſ. *conſ. 149 in iuſta, verſ. ſecundà quia, volum 4.* quos refert, & ſequitur Plot. *in tract. de in lit. iuran. §. 9. num. 13. in fin.* 273

Et ſic oblata quadam requiſitione dicto baiolo, ne dictam ſententiam, utpote nullam prædictis de cauſis, executioni mandaret, abſtinuit à dicta executione, & poſtea mitiori pœna fuit punitus.

Conſuluique dicto iudici Bacchalaureo, ut impoſterum à dictis ſententiis ſe abſtineret; quia poterat

per

Digitized by Google

per Senatum pœna falſi puniri, eo quòd exerceret actus Doctoris, cùm non eſſet, juxt.not. per Bart. & communiter DD. *in leg.eos, §.qui ſe, ff. de falſ.* Plot.
274 *ubi ſup. n.13.* Felin. *in cap.1.n.5. de Magiſtr.* obi multa exempla ponit de illo qui fingit ſe illum, qui non eſt, & de eo qui facit aliquid nomine alterius, eo inſcio, multa ad propoſitum congerit Proſper Farin. *conſ.37. per tot. lib.1.*

275 QVÆRO XXX. An judices ordinarii temporales poſſint in officio refirmari? Reſp. quod non, nec jure communi, *leg.divus*, ubi omnes, *ff.ad municip.* & not. Vinc. de Ann. *in alleg.15.* & Viv. poſt aliquos per eum citatos *decif.129.*

276 Nec ſpeciali Cathaloniæ, ut *in conſt.1. & 2. tit. Que officis temporals no ſien continuats*, ſenſit Mier. *tit.de offic. trien. num.6. part.2.*

277 Hæc concluſio admittit aliquas fallentias, quas tradit Gloſſ. *in dict. leg.divus.* Quæ & in Cathalonia locum habent, cùm in contrarium nihil cautum ſit: imò dict. conſt. cùm ſint juri communi conformes, admittunt & prædictas de jure communi fallentias, cum text. municipalis legi generali conformis ejus ſapiat naturam. & quemadmodum illa per omnia interpretetur, ut tradit Bart. *in rep. leg.Cæſar, num.26. ff.de pub.& vect.* & præter dict. fallent. admittunt & illam quæ traditur io dict. conſt.1.

278 Circa prædicta QVÆRO, An Officialis in officio ex aliqua juſta cauſa refirmandus debeat antea ſyndicari? Cenſeo, quod ſic jure communi, & ſpeciali Cathaloniæ. Certum ſiquidem eſt, Officialem finito tempore officii eſſe ſyndicandum, ut *in l.unic. Cod. ut omnes judices*, & in Cathalonia probatur *per tot. tit. de offici de jutges de Taula*: ergo, &c.

279 Neque poteſt dici fieri prorogationem; nam cùm tempus officii ſit finitum, non poteſt dici prorogatio, ſed nova conceſſio, *argum. text. in leg. cum ſtipulatus ſim mihi à Proculo, ff. de verb. oblig.* tradit Vinc. de
280 Ann. *alleg.11. num.6.* qui aliqua ad propoſitum utilia affert, & Viv. *dict. decif.129.* ubi in fine aſſerit hinc eſſe quod fidejubens pro Officiali, ſi ille finito anno in officio confirmetur, non teneatur pro tempore refirmationis, qui multos allegat.

QVÆRO XXXI. An habitantes in aliquo territorio ubi quis habet merum & mixtum imperium, teneantur præſtare ſacramentum, & homagium Domino territorij?

281 Reſp quod ſi nullas res feudales tenent à domino, ſed tantùm in ejus territorio commorantur, non tenentur ei præſtare homagium, ſumpto propriè vocabulo, ſed tantum ſimplex juramentum fidelitatis, ut habetur *in cap. 1. §. fin. Qualiter vaſſal. jurar. deb. fidel. dom.* not. hoc in propriis terminis Guid. Pap. *decif.317.* Stephan. Bert. *conſ.219. non poteſt nobilis, num.4. volum.3.* Purpur. *conſ.176.* & noſter Socar. *in com. Petr. Alber. in cap.duplex, num.24. pag.mihi 311. colum.1.*

282 Verum autem ad iſtud juramentum fidelitatis, quod ratione juriſdictionis præſtatur, teneantur qui non habitant in domini territorio, ſed tantùm in eo tenent aliquas poſſeſſiones, non tamen in feudum à domino, aliquando in facti contingentia dubitari vidi. Veritas eſt quod non: ita Joan. Anton. But. & Imol. *in cap. ni eis, de jurejur.* Albert. Brun. *conſ.35.* Rol. à Val. cum multis quos refert, *conſilio 53. numero 5. volum.1.* dicens ab iſta opinione in judicando, & conſulendo non eſſe recedendum, & hoc jure utimur in Cathalonia.

283 In controverſiam etiam deduci vidi, num iſtud juramentum debeat præſtari habenti ſimplicem juriſdictionem? Ex facto conſultus Reſpondi, quod ſic, per ea quæ not. Gulielm. de Vallet. *in uſat. omnes homines*, quem refert & ſequitur Socar. *in comm. Petr. Albert. capite 1. numero 69. pagina 56. colum.2.* quod habenti juriſdictionem civilem præſtatur juramentum fidelitatis, non habenti criminalem: vide *in fol. 46. part.3.*

Hoc juramentum fidelitatis quod præſtatur ratione juriſdictionis, multùm differt ab homagio, ſeu fidelitatis juramento, quod præſtat vaſſallus ob feudum quod à Domino habet. Quia illud juramentum tantum continet tria, vitam, membrum, & rectum honorem, *ut in dict. cap.1. in fin. Qualit. jur. deb. vaſſal. fid.* 284

Hoc verò multa alia complectitur, quæ plenè proſequitur Jacob. *in tract.de homag. colum.6. verſ.6. principaliter quæro*: aliquid per Rol. à Valle *conſ.53. n.9. volum.2.* Stephan. Bert. *dict. conſ.219. n.4.* & Socar. *in d.cap.duplex, num.22 cum mult. ſeq.* idem Roland. à Valle pleniùs *conſ. 52. vol.3.* ubi dicit an juramentum fidelitatis poſſit præſtari per ſyndicum, & quid de homagio.

Illud etiam adverte, quod dictum juramentum fidelitatis, quod ratione juriſdictionis præſtatur, debet à vaſſallo præſtari eo ipſo quod vaſſallus eſt, ut not. Socar. alios citans *dict. cap. duplex, numero 25. pag.311.* 285

Juramentum verò, ſive homagium, quod vaſſallus præſtat ratione feudi, non ſtatim cogitur illud præſtare, ſed poſt annum & diem, vaſſallus plebeius, & militaris poſt annum & menſem, computandum ut tradidimus *ſupra lib.1. reſolut. cap.12. de feud. n.66. & 67.* 286

QVÆRO XXXII. An judex qui nullam protulit ſententiam, poſſit iterum judicare? De jure communi eſt indubitatum, quod judex qui nulliter judicavit, poteſt iterum judicare, *leg. ſi preces, Cod. quomod. & quan. jud. leg.1. Cod. de ſent. & interloc. omn. judic.* 287

Eſtque ratio, quia talis Judex qui nulliter judicavit, non dicitur judicaſſe, cùm ſententia nulla, non dicatur ſententia, ut not. omnes *in leg.4. §.condemnatum, ff.de re judic. clem. Paſtoralis, eod.tit.* hinc eſt quod non dicitur feciſſe litem ſuam, ut not. Gloſſ. in *l. 1. in pr. ff. de var.& extr. cognit.* not. Grat. *conſ.13. num.38. volum.1.* & Mart. ab Azpilc. *in cap. Hac autem*, ſup. Gloſſ. *in fin. de pœnit. diſtinct.1. & in cap.ſi quando, de reſcript. remed.2. num.2.*

Prædictam concluſionem veram intellige in ordinario, ſecus in delegato, ut eſt text. expreſſus, ubi omnes, *in leg.ſi ut proponis 1. C.quomod. & quand. judex*, not. Viv. *decif. 53.* Franciſc. de Cald. *in repet. leg.ſi curatorem habens, in defin.reſtit. verſ. implorandum, n.21. Cod. de in integr. reſt.min.* Felin. & alij *in cap.ex litteris, de officio delegat.* Stephan. Bertrand. *conſ.13. quia decif. num.3. volum.2.* & noſter Mier. *tit. de cauſ. milit. num.3.* 288

Niſi eſſet delegatus ad univerſitatem cauſarum, quia cùm talis æquiparetur ordinario, ut not. Gloſſ. *in cap.cum cauſam, in verſ. delegatus, in fin.de appellat.* poteſt ut ordinarius iterum judicare, & ita per prædictam rationem tenent Angel. Imol. & Modæt. *in leg. quod juſſit, ff. de re judic.* Felin. *in dict. cap. ex litteris, de offic. deleg.* ubi tradit aliquos caſus ubi Judex delegatus poteſt de nullitate ſuæ ſententiæ cognoſcere. 289

Dubium tamen eſt, an hæc concluſio in Cathalonia procedat: videtur dicendum, quod non. Quia in Cathalonia ſententiæ diffinitivæ, licet nullæ, lapſo decennio tranſeunt in judicatum, niſi ab eis ſit appellatum, vel intra decennium, quod datur ad appellandum de nullitate dictum, *ut in conſt.1. tit.de appellations*, & tradidi *lib.1. reſol. cap.17. de appell. n.14.* addo Marq. *in uſat. de omnibus namque, q.12. & 13. fol.mihi 67. col.1.* 290

Digitized by Google

Et ſic à dicta ſententia nulla eſt appellandum, cùm appellatio debeat fieri ad ſuperiorem, *l.2.§.ſi quis, in appel. ff. de appell.* & not. Gloſſ. *in cap.1. de conſuet. in 6* ubi dicit, non poſſe conſuetudine induci, ut appelletur ad minorem iudicem, vel ad parem, unde neceſſariò dicendum eſt non poſſe ordinarium iterum de dicta cauſa cognoſcere.

291 Inſuper quominus de nullitate cognoſci poſſit per eundem iudicem, videtur diſponi *per conſt.6. incip. la conſtitution, tit. de appellat.* ubi cavetur, ut ubi ſit appellatum, & de nullitate dictum, idem iudex ſimul de nullitate & appellatione cognoſcere debeat.

Contrarium credo verius, quia certum eſt, quod appellare, & de nullitate dicere, ſunt diverſa: & ſic prohibita appellatione, non prohibetur de nullitate dici, ut not. Bald. *in l.1. C. ne lic.tert.provoc.* Dec. *in l.1, num.6. C. de bon. poſſeſ. ſec. tab.* Purpur. *conſ.342. n.2.* Phil.Franc. *in c. directæ, in fin. de appell.* Hinc fit ut appellatio debeat fieri intra decem dies, nullitas autem poteſt deduci uſque ad triginta annos: ita Card. *in Clem.1. num.12. de re judic.* Salic. *in leg. ſi præſes, Cod. quomod. & quand. iud.* Franc. *in d. c. directæ.* Bald. *in leg. data opera, col.15. verſ. quid ſi bannitus, Cod. qui accuſ. non poſſ.* Et appellatio debet fieri ad Superiorem, nullitas autem coram eodem judice poteſt proponi, ut proximè diximus.

292 Dicta autem conſtit.1. *tit. de appellat.* corrigit jus commune reſpectu temporis, in quo intra quod dici poteſt de nullitate ſententiæ. Non autem diſponit, ut pro nullitate debeat adiri Judex appellationis, & ſic cum ſit caſus omiſſus, remanet in diſpoſitione juris communis, *leg. commodiſſimè, ff. de lib. & poſth.* & *l. ſi cum dotem, ff. ſol. matr.*

Neque obſtat dict. conſtit.6. *tit. de appellationis*, qua cavetur ut ſi ſit de nullitate dictum, & appellatum, idem judex debeat ſimul de utraque re cognoſcere, quaſi videatur velle, quod id facere non poſſit idem Judex qui judicavit, ſed tantum appellationis Judex.

293 Nam reſpondeo eſſe explorati juris, poſſe dici de nullitate ſimpliciter, ſeorſum ab appellatione, ut not. Bald. & Salic. *in leg. unica, Cod. ſi de moment. poſſeſſ. fur. ap.* & idem Bald. *in leg.1. Cod. ne liceat ter. provoc. verb. ſecundò nota litteram.* Poſſe etiam dici de nullitate non ſimpliciter, ſed ſimul cum appellatione, ut not. præcitati Doctor. ubi ſuprà, & Petr. *in cap. dilecto, de appellation.* & Bart. *in leg. ſi expreſſim, de appellation.*

294 Et ſic vult dict. conſtit.6. quod ſi mixtim de nullitate, & appellatione ſit dictum, quod iudex appellationis ſimul de utraque cognoſcat, ita ut finita cauſa appellationis, ſit etiam finita cauſa nullitatis. Quod ſecus eſt de iure communi, ſecundum quod ſublata cauſa appellationis, adhuc remanet firma cauſa nullitatis, ut per Bald. *in dict. leg. ſi expreſſim*, quem refert, & ſequitur Pract. Pap. *in form. appellationis à ſententia diffinitiva, verſ. & in quantum ſit aliqua, n.a.* & hoc corrigitur per dictam conſtitut.6. juncta prima.

295 Non tamen auferunt dict. conſtitut. facultatem dicendi de nullitate ſimpliciter & ſeorſum ab appellatione, modò fiat ante appellationem. Et ſic cum ſuper hoc nihil ſit immutatum, eſt ſtandum diſpoſitioni iuris communis. Quod enim non mutatur, ſtare non prohibetur, *leg. præcipimus, Cod. de appellat.* Adde quod cum dict. conſtit. 1. & 6. devient à iure communi, debent reſtringi, ut quanto minus fieri poſſit, à iure communi recedant, *c. cum dilectus, de conſuet. l.2. C. de noxal.* & ita in ſimili Adnotavit Franc. Becc. *conſ.99. num.32. in fin.* facit quod not. Mier. *tit. de cauſis nullit. part.2. num.13. fol. mihi 39.* qui ibidem *num.17.* ſentire videtur per dict. conſt.1. non prohiberi quin etiam lapſo decendio non poſſit dici de nullitate ſententiæ per viam actionis, quod idem in ſimili ſenſiſſe viſus eſt Anton. Gamm. *decis.140. num.2.* Pariſ. *conſ.95. num.36. volum.1.* quod ſublata exceptione non cenſeatur ſublata actio, ut not. Jaſ. *in leg.1. n.9. ff. de juriſd. omn. jud.* Quod licet de iuris ſubtilitate ſuſtineri poſſet, repugnat tamen menti dictæ conſt. quæ utrumque comprehendere videtur, & dicere de nullitate per viam exceptionis, vel per viam actionis, quod vel maximè colligitur ex *dict. conſt.6. tit. de appellat.* Alioqui enim non ſequeretur effectus litium finis, cui dict. conſt. ſtudent. Sequitur Stephan. Gratian. *decis.151.* Gutier. *lib.1. pract. quæſt.96. n.3.* iſtam opinionem in practica ſervandam tradit Mier. *collat.6. cap.12. num.17.*

Circa prædictam 1. conſt. *tit. de appellat.* libet adducere caſum de quo, pauci dies ſunt, fui interrogatus, an nempe dict. conſt.1. habeat locum in mandato iudicis facto ex abrupto, & ſine cauſæ cognitione, ut licet de iure communi ab eo non ſit neceſſe appellare, cùm ſit nullum, & nunquam tranſeat in iudicatum, ut not. Innoc. *in cap. cum veniſſent, de reſtit. in integr.* Purpur. *conſ.556. num.7.* & Doct. *in cap. cum ceſſante, de appellat.* vide omninò Caſtrenſ. *in leg. de pupillo, §. meminiſſe, num.5. de novi oper. nunt.* debeat tamen in Cathalonia per dict. conſt.1. *tit. de appellat.* dici de eius nullitate intra decendium, aliàs tranſeat in iudicatum. 296

Reſp. quod non. Siquidem dict. conſt.1. loquitur de ſententia, & ſic præſupponit factum eſſe proceſſum & adhibitam cauſæ cognitionem, ut in terminis argumentatur Suar. *in l.2. tit. de los emplazamientos, num.27. circ. med.* quæ omnia in mandato ex abrupto facto deficiunt.

Circa prædicta oportet advertere præceptum de ſolvendo nunquam in iudicatum tranſire, ut per Natt. *conſilio 51. numero 7. & 8,* ubi quod plus eſt, loquitur de præcepto de ſolvendo in confeſſum facto. 297

Ad hæc tale mandatum ex abrupto factum non dicitur ſententia; ſed quædam comminatio: ita Pet. de Belluga multos citans, *in ſpec. Princ. rub.11. §. nunc tractandum, n.6. & 7. per leg.1. & 3. C. comm. epiſt.* ſubdens Gloſſ. *in leg. cum non ſolum, §. neceſſitatem, Cod. de bon. quæ liber.* quæ dicit quod ex præcepto iudicis oritur actio in factum, intelligi, ubi ſit factum præcedente cognitione, aliàs ſecus: dicta autem conſtit. debet intelligi in proprio ſignificato, ut tradidi *ſuprà, lib.1. reſol. cap.5. de ſucceſſ. ab inteſt. num.39.* Inſuper, ut proximè dixi, debet reſtringi, ut quanto minus fieri poſſit, corrigat jus commune, & hoc videtur fuiſſe de mente Mier. *tit. de cauſ. nullit. par.2. num.14.* Aliqua alia non pœnitenda ad intellectum *dict. conſt.1. tit. de appellat.* vide infra, *cap.15. à num.40. ad num.48.* & etiam vide quæ trado *lib.3. reſol. cap.13. num.174. & 176.*

Qværo XXXIII. An domini temporales poſſint cogere vaſallos, ut eos iuvent ad maritandam filiam? Reſp. veram & communem eſſe concluſionem, quod non, regulariter, & hoc ſive dictus dominus ſuperiorem cognoſcat: ita Bart. *in leg.1. Cod. de excuſ. mun. lib.10.* facit tex. ubi id expreſſè not. Joan. Fab. & Paul. de Caſt. *in leg.3. Cod. de ſtatuis & imag.* Bald. & idem Paul. de Caſt. *in l. neminem, Cod. de Sacroſanct. Eccleſ.* Guid. Pap. *ſingul.13. & decis.57.* Boër. *decis.126. & 127.* & Pract. Socar. *in com. Pet. Alb. cap. ſi verò, num.64. pag. mihi 182.* communem dicit Clar. *in §. feudum, quæſt.29.* & Ozaſc. *conſilio 51. à numero 28. uſque ad num.35.* 298

Eſt tamen verum, quod ubi dominus non recognoſcens ſuperiorem, præ eius inopia non poſſet

commo

Digitized by Google

commodè filiam maritare, quod tunc vaſſalli tenerentur eum adjuvare, & tali caſu dominus poſſet eis imponere collectam, ut tradit Boër. *dict. deciſ.* 126. *numero* 7. Guid. Pap. *deciſ.* 57. *& ſing.* 13. Paul. de Caſt. *conſ.* 20. in cauſa iſtorum de Ceret, *per tot. vol.* 1. Nat. *conſ.* 380. *per tot.*

300 Dixi, dominus non recognoſcens ſuperiorem. Quia ſecus cenſeo in dominis inferioribus, qui nec præ eorum inopia poſſunt ſubditos collectare, etiamſi habeant merum, & mixtum imperium, & omnimodam juriſdictionem, ut multis relatis reſoluit Clar. *in* §. *feu. q.* 29. dicens taleas, ſive collectas imponere eſſe de Regalibus, & ſic reſervatum ſummo Principi in ſignum ſuperioritatis. Inferiores tamen dominos id facere poſſe ubi jus ex conſuetudine, pacto, aut conventione haberent, tradit Ozaſc. *dict. conſ.* 31. vide Dec. *in c. ſi autem, de reſcrip.* Dec. *in l.* 1. *ff. de except.* Juvat quod ex mente ſacri Senatus tradit Mich. Ferr. 3. *part. obſeru. capite* 381. & ita etiam olim cenſuit Regia Audientia ad relationem profundæ eruditionis I. C. D. Franciſci Sans, nunc in ſupremo Aragonum Conſilio Regij Senatoris clariſſimi, die 20. Maij 1583. in cauſa Illuſtr. Comitis Empuriarum, tunc, & nunc Regij ſequeſtri, adverſus Capitulum Sedis Civitatis Gerund. & ſyndicum loci, & termini Villamororum.

301 Quid in Cathalonia circa prædicta ſervetur, expreſsè eſt cautum *tit. de Coronatges, y Maridatges.* Ex quo titulo manifeſtè colligitur in Cathalonia dominos inferiores non poſſe collectare vaſſallos pro filia maritanda. Nam cum d. tit. de D. noſtro Rege loquatur, eſt certum alios excludi, *argum. l. cum prætor, ff. de iud.* maximè cum tale jus eis regulariter de jure communi non competat, & ita conſului non diu eſt, contra quendam Baronem, qui vaſſallos ob filiam ſuam maritandam collectare volebat; qui tamen à prætentione deſtitit.

302 Juxta prædicta QVÆRO, num ubi vaſſalli ex conſuetudine, pacto, vel conventione poſſent collectari pro filia maritanda, ſi ſemel ipſi contribuerint in dote filiæ Domini ſui, ſi fiat vidua, & velit iterum eam maritare, cogantur iteratò contribuere? Communis concluſio eſt, quod non, ne ſecundò graventur, ut not. Boër. *dict. deciſ.* 126. *num.* 12. *circ. med.* & Socar. qui alios refert, *dict. cap. ſi verò, num.* 64. Pro hia facit, quod ex multis tradit Anton. Gab. *de legib. & conſtit. concluſ.* 2. *num.* 9. quod vaſſallus qui contribuere tenetur pro maritagio filiæ domini ſui, debeat contribuere in maritagio primæ filiæ tantum.

303 An autem vaſſalli pro filia illegitima ſui Regis maritanda contribuere teneantur, tradit bene, & copioſè Boër. *deciſ.* 127. *per tot.* quem omninò vide, quia nihil ſuper hoc eſt in Cathalonia ſancitum, ut habetur in privileg. conceſſo per Reg. Fer. 2. *Brachio Ecclesiaſtico, quod eſt in* 2. *volum. conſtitut. tit. de coronatg. y marida. in fin.*

304 QVÆRO XXXIV. Quis ſit iudex competens aquarum currentium? Reſp. quod de jure communi, & municipali dominus Rex. Primum probatur *per tot. tit. Cod. de aquaduct. lib.* 10. & latè per Vivi. *deciſ.* 344.

305 Poſterius probatur *per uſat. ſtrata*, qui eſt primus, *tit. de ſervituts, aygues, &c.* & *ibi* latè Marq. *verſ. nota quod ſolus Princeps, pag.* 207. *col.* 4. *in princ.* ubi dicit Bajulum generalem Cathaloniæ nomine Domini Regis eſſe judicem ordinarium aquarum currentium; & ſic ad eum ſpectare concedere uſum dictarum aquarum: & ibi declarat quæ dicantur aquæ currentes, & ita ſemper obſervari vidi.

Quæ tamen ſunt intelligenda, niſi Baroni in privilegio eſſent conceſſæ aquæ & flumina, ut advertit Vin. *dict. deciſ.* 344.

QVÆRO XXXV. An minor 25. annis poſſit eſſe Judex ordinarius, vel delegatus? Quid de jure communi procedat, plenè tractant Legiſtæ *in leg. quidam conſulebant, ff. de re jud.* & Canon. *in c. cùm vigeſimum, ext. de offic. delegat.* 306

In Cathalonia adeſt text. *in conſtit.* 3. *ſtatuim mes avant, tit. de officis de Jutges, y Aſſeſſors ordinaris,* ubi ſtatuitur, minorem viginti quinque annis non poſſe eſſe Aſſeſſorem, aut Judicem ordinarium, niſi ſit Doctor, Licentiatus, aut Bacchalaureus in jure Civili, aut Canonico. 307

Quid quoad publica officia? Videas *l. rempub. ff. de muner. & honor.* cujus intellectum vide apud Bart. *l.* 1. *C. qui ætate, & profeſſ. ſe excu. lib.* 10. & *ibi* Jacob. Rebuff. & Guliel. Bened. *in c. Raynuntius, verſ. adiecta impuberi, numero* 49. *& ſeq. fol.* 219. vide omninò *leg.* 2. *C. de vacat. muner. lib.* 10.

Circa prædictam conſtitut. moveo dubium, an in Cathalonia graduatus in jure Civili, aut Canonico, minor 18. annis, poſſit eſſe Aſſeſſor, aut Judex ordinarius? Cenſeo, quod non, prout nec jure communi, juxta not. *in dict. leg. quidam conſulebant, & in dict. cap. cum vigeſimum:* cum uſatici, & conſtitutiones ſumant interpretationem à jure communi, ut notavimus *lib.* 1. *reſol. cap.* 3. *de leg. num.* 10. niſi in duobus caſibus: qui not. *in dict. leg. quidam conſulebant, & in dict. cap. cùm vigeſimum.* 308

Ex quo etiam infero, quod cum de jure communi etiam pupillus poſſit eſſe Judex ordinarius, ſi ad eum juriſdictio per ſucceſſionem tranſivit, ut videmus in ſucceſſoribus Regum, Ducum, Comitum, & aliorum Dominorum temporalium, quos contingit aliquando mori relictis filiis in pupillari ætate, in quos tranſit, & remanet juriſdictio paterna, licet juriſdictionis exercitium committatur tutoribus eorundem, *ut in leg. conſ. ff. de cur. furio.* & not. Doct. *in dict. leg. quidam conſulebant, & in dict. cap. cum vigeſimum.* 309

Sic & in Cathalonia, *dict. conſt.* 3. eſſe intelligendam, non in his ad quos juriſdictio per ſucceſſionem tranſit, ſed in hia qui in juriſdictione ſuccedunt iure electionis, ut quia à Rege, ſtatuto, aut aliàs ad dictum officium ſint electi. De delegato iudice nihil per Cathaloniæ jura quoad prædicta ſancitur, & ſic ſtandum eſt diſpoſitioni *dict. c. cum vigeſimum, de offic. delegat.* 310

QVÆRO XXXVI. Utrum ille qui habet tantum merum imperium in aliquo loco, ubi alter aliquam habet juriſdictionem, poſſit ibi furcas erigere, & continuò erectas tenere. Oldrad. *conſ.* 161. *incip. orta materia quæſtionis*, ponit iſtam quæſtionem, & eam affirmativè reſoluit: ipſum ſequitur Socar. *in com. P. Alb. in c. vaſſallus, n.* 22. *&* 23. *pag.* 255. licèt pro parte contraria Senatum pronuntiaſſe referat. Mihi certe, ſalva tanto Senatui reverentia debita, magis arridet Oldradi Sententia ratione publicæ utilitatis, quæ conſiſtit in hoc ut furcæ ſint erectæ, ut homines eas videndo deterreantur à delictis committendis, in qua publica utilitate Oldr. ſe fundat. 311

Neque obſtat quod dominus qui habet in aliquo loco ſolum merum imperium, aut juriſdictionem in aliquibus cauſis tantum, non poſſit ibi continuò tenere Officialem, niſi cum caſus evenerit, ut ex mente Regij Senatus tradit Mich. Ferr. 3. *part. obſer. cap.* 59. & Capyc. *deciſ.* 27. *num.* 34. & eſt text. expreſſus *in cap.* 1. *de offic. ordin. num.* 6. Quia in eo non verſatur publica utilitas, ut in erectione furcarum. cùm in illo loco continuo Officialis appareat ad juſtitiam miniſtrandam, & ad quoſcumque delinquentes capiendos. 312

QVÆRO XXXVII. De quæſt. quæ (pauci dies ſunt) ſucceſſit. Quidam Baro ſummus amicus meus fecit ex cauſa iuſta congregari concilium hominum cu- 313

juſdam

Digitized by Google

juſdam oppidi ſui, habito conſilio, fecit capi unum
de dictis conſiliariis pro quodam crimine antea per
dictum conſiliſtium vaſſallum ſuum commiſſu, dubi-
tatum fuit an per dictam vocationem eſſet guidatus:
conſului quod ſic, per Gloſſ. *notab. in cap.15. quæſt.2.*
& text. in leg. non alias, ff. de judic. & ita poſtea in
terminis tenere reperi Pet. de Bellug. *in ſpec. Princ.*
rub.21. num.4.

314 Circa iſtam guidatici materiam obiter licet adver-
tere, guidaticum datum in caſu quo dari non potue-
cit, eſſe ſervandam, ut ex multis reſoluit idem Bellu.
rub.22. num.73. & ex mente Sacri Senatus latè com-
probat nobilis à Peguer. *in ſuis deciſ. crim. cap.39.*
numero decimo, de materia guidatici, vide latè per
Farinac. *quæſtione 28. per totam, & conſilio 46. tomo*
ſecundo.

Et inſuper ex facto conſultus reſpondi ſalviconductus
beneficium non admitti per ſubſequens deli-
ctum, quoad delicta antea commiſſa, licèt nihil poſſit
quoad delictum poſtea commiſſum, cùm pro futuris
criminibus non cenſeatur datus ſalvuſconductus, *leg.*
ſi unus, §. illud, ff. de pactis: motus fui per ea quæ
in terminis conſulendo tradit Roſel. de Roſel. *inter*
con. crim. diver. conſilio vigeſimo ſeptimo, volumine ſe-
cundo, & notat pulchtè hæc declarans Blan. *in pract.*
crimin. verſ. datis defenſionibus, numero quinquageſimo
quarto.

An autem ſalvumconductum, ſive guidaticum à
Judice inferiori ex cauſa alicui datum ſuperior tenea-
tur obſervare, non ſatis inter Doctores conſtat. Par-
tem negativam regulariter verum eſſe conſtat, cum
inferior juriſdictioni ſuperioris præjudicare nequeat,
c. inferior, diſt.21. & cap. cùm inferior, de majorit. &
obed. cap. cum veniſſent, de iud. cap. ut noſtrum, de appel.
& not. Bart. *in leg.1. §. fin. num.2. ff. à quib. appel. non*
liceat, & ob dictam rationem iſtam ſententiam firmat
Jaſ. *in leg. conventionem, num.4. ff. de pact.* Boſſ. *in*
pract. cauſ. crim. titul. de citat. num.39. & Blan. *ubi*
ſuprà, numero 40. qui ibidem, *num. 17.* neceſſitate
aliqua urgente, ubi dictum guidaticum datum eſſet,
ſervandum à ſuperiore eſſe, quaſi nec tali caſu cen-
ſeatur factum citra ſuperioris licentiam, ſeu con-
ſenſum, ſentire videtur, ob jura quæ illic allegat,
quod & mihi placet, cum multa neceſſitas faciat li-
cita, quæ aliàs eſſent illicita, ut fusè tradit Ge-
rard. de Pet. Sanct. *ſingul.100.* Eſtque prædicta conclu-
ſio de mente Senatus, ad tradita per Michaëlem Fer.
tertia parte obſervant. cap.468. & ſequent. ubi habe-
tur ſacrum Senatum decidiſſe remiſſionem delicti fa-
ctam per Baronem, aut Regium Officialem, poſt fa-
ctum proceſſum regaliæ de dicto delicto, etiam inſcio
Barone, & Officiali eſſe nullam, & non debere à
Senatu obſervari.

315 Qværo XXXVIII. De caſu de quo (duo
anni ſunt) fui conſultus, & pendet nunc lis in Regia
Audientia. Quidam dominus qui ſolum habet merum
imperium in certo oppido, cum juxta dictum oppi-
dum peſtis vigeret, fecit fieri proclama, ne quis ſub
pœna 25. librarum ad dictum locum infectum accede-
ret, ut in ſimilibus fieri eſt ſolitum.

316 Dominus juriſdictionis civilis prætendit ad ſe per-
tinere facere dictum proclama: quæſitum fuit quid
juris? Conſului ad habentem juriſdictionem civilem
id ſpectare: nam ut dicit Bart. *in leg. ne quid, ff. de*
317 *incend. ruin. naufrag.* ad dominum territorij ſpectat cu-
ſtodire territorium, & ſuos ſubditos ab omni malo: &
probat text. *in leg. nam ſalutem, ff. de offic. præfect.*
vigil. his patrocinatur optima deciſio 27. Anton. Ca-
pyc. Et cum habens juriſdictionem civilem ſit domi-
nus territorij, & vaſſallorum, & ei præſtetur jura-
mentum fidelitatis, ut per Frec. *de ſubf. lib.1. de offic.*
magn. inſtit. num.26. & Balza. *in lib.2. feu. defunct. mi-*
lit. §. omnes, num.16. verſ. quid ſi filij, Vinc. Ann.
allegat.52. num.68. eſt certum ad eum ſpectare facere
fieri dictum proclama, ut ſic dicti ſui vaſſalli, & ter-
ritorium, à dicto malo liberentur: vide Joan. Fran-
ciſc. Capiblancum *in tract. de iure & auct. Baron.*
pragm.8. numero 271.

Cenſui tamen quod ubi dominus territorij dicto 318
damno non providiſſet, & monitus adhuc eſſet in
mora, potuiſſet & dominus meri imperij ei provi-
dere per ſuum proclama, juxta ea quæ tradidi *ſuprà,*
num.186.187. & 188. facit & dicta deciſ.27. Anton.
Capyc.

Qværo XXXIX. An ſi aliquis ſecularis facit 319
aliquid in contemptum fidei Chriſtianæ, poſſit à judi-
ce ſeculari puniri? Vide Gud. Pap. *deciſ.63.* Fel. &
alios *in cap. poſtulaſti, de Iudæis*, Oldrad. *conſ.36. &*
conſ.210. & Bellu. *in ſpec. Princ. rub.12. §. quadam,*
num.3. ubi *num.96. & 97.* tradit an liceat judici Eccle-
ſiaſtico carcerare laicos, de quo vide etiam Covar. *in*
pract. c.10. num.2. & Franc. de Avil. *in cap. prætorum,*
cap.20. in gloſſ. uſurpan, num.14.

Illud etiam circa juriſdictionis materiam libet ad- 320
vertere, quod licet alias de jure communi par in pa-
rem non habeat imperium, *leg. ille à quo, §. tempe-*
ſtivum, ff. ad SC. Trebell. de jure tamen Cathaloniæ
Bajulus facit juſtitiam de Vicario, & è contrario Vi-
carius de Bajulo: ita poſt Mich. Fer. *in 2. part. obſ.*
gener. Gub. Cathal. c.39. & eſt pro hoc text. *in conſt.*
los officials, hoc tit.

Neque illud diſſimulabo ſuper quo conſului, do- 321
nationem factam cuidam Baroni in Caſtro, & juriſ-
dictione ſua, non præſumi metu factam, niſi aliud
concurrat, juxta tradita per Plot. *in tract. de in litem*
iur. § 3. numero 15. qui alios refert. Martin. Lauden.
conſi in 21.

Quamvis oppoſitum in Cathalonia videtur dicen- 322
dum, *per conſt.4. Ordenam è ſtatuim, tit. de coſas prohi-*
bidas de officials, & quod ſuper ea tradit Mier. *part.1.*
fol.35. ſed contrarium verius puto, eo quòd d. conſt.
quarta loquatur de Officialibus Regiis, per illa ver-
ba, *à algun Official noſtre*, & ſic ad alios Officiales non
eſt extendenda, *leg. præcipimus, §. fin. C. de appel.*
leg. ſancimus, cum ſimil. C. de teſtam.

Facit pro his quod dicit Mier. *tit. ne fiant alien. in* 323
poten. part.2. fol.14. colum.3. conſt.1. tit. Que no ſia li-
cit ceſſionar, non habere locum in Officialibus Baro-
num, Deputationis, & ſimilibus; ſed tantum in Re-
gia, quod dicta conſtit.1. loquatur ſimiliter *de officials*
noſtres.

Quia anno 1695. Franciſcus à Barbera miles Vica- 324
rius Villæ Franchæ Pœnitent. deceſſit, & magna fuit
inter aliquos Doctores Villæ-Franchenſes altercatio,
an ejus Locumtenens potuiſſet exercere juriſdictionem
uſque ad adventum ſucceſſoris? operæpretium factu-
rus viſus ſum, & ſi hunc caſum, antequam juriſdi-
ctionis materiam abſolverem, hic infererem. Sed quia
pulchrè illum declarat Molin. *de primog. Hiſpan. lib.1.*
cap.25. num.6. cum multis ſequent. ad eum te remit-
to: aliquid vide per Marant. *de ordin. iud. part.4. tit.*
an ſit iudicium ordin. vel delegat. & nonnihil quod ex
mente Senatus tradit Mich. Fer. *in prima parte obſerv.*
Gener. Gub. Cathal. c.9. tractat & Morla *in empor. iur.*
tit.1. quæſt.27.

Illud tamen in materia juriſdictionum ſubdam, 325
praxim contentionum juriſdictionum inter quoſcum-
que judices, pulchrè, & fusè tradi ex Senatus men-
te per Mich. Fer. *3. part. obſerv. à cap.166. uſque ad*
caput 236. ibi per te dum caſus occurret, vide.

Cum huic capiti extremam jam manum in poſuiſ- 326
ſem, fui interrugatus, an Dominus Rex poſſet cogere
Barones, ut ei oſtendant titulum ex quo juriſdictio-
nem alicubi exercent. Reſpondeo affirmativè, eo

quod Rex in ſuo Regno habet ſuam intentionem fundatam quoad juriſdictionem, ut fusè tetigimus *lib.1. reſol. cap.11. num.34.* ubi multos allegavi: quibus addo Sot. *de juſt. & jur. lib.4. queſt.4. art.2.* Bellon.
327 *conſ.2. num.2.* Alber. *in leg. beneficium, num. 26. ff. de conſtit. Princ.* & Suar. *allegat.7. num.7.* ubi per multa jura quæ allegat, dicit omnes juriſdictiones Regni eſſe Regis, & omnes judices ab eo adminiſtrationem accipere, quod & nos ſuperiùs annotavimus, *num.106.* & ſic nil mirum quod poſſit cogere exercentes in regno juriſdictionem, ut doceant titulum, cuius vigore illam exercent, ut tradidimus *ſup. lib.1. reſolut. cap.12. n.36.* & addo in propriis terminis Anton. de Padil. *in leg. Altius, num.4. in fin. & num.6. & 7. Cod. de ſeruit. & aqua*, & Franc. de Auil. *in cap. prætor. cap.1. num.18.* & nouè multos citantem Mar. Anton. Pereg. *in tract. de fideicomm. art. 52. num. 139.* Eſt tamen verum quod licet titulum non haberent, præſcriptione adverſus eum ſe tueri poſſent: quod quomodo procedat, tradidimus *ſupr. à num. 104. uſque ad num. 109.* not. & Rod. Suar. *alleg.6. num.17.* & Pereg. *d. art. 52. n.141. & 142.*

328 Fui item interrogatus, an & quandò judex debeat citari ad defendendum, quæ fecit ratione ſuæ juriſdictionis? Communis, & vera reſolutio eſt, quod ſi judex proceſſit ex officio, eſt citandus ad defendendum ab eo ratione ſuæ juriſdictionis facta, ut per Luc. de Peñ. *in l. appâritores, C. de exact. lib.10.* & Innoc. *in cap. in noſtra, de procur. n.8.* ubi tunc judicem loco partis eſſe affirmat. Secus quando ad partis inſtantiam proceſſit, niſi præter partis intereſſe & ſuum ea in re verteretur, ut not. ibidem ipſi Luc. de Peñ. & Innoc. *ubi ſup.* Abb. *in cap. cum ſpeciali, num.8. de appellat.* Mart. ab Azpil. *conſ. 5. tit. de appell. num.9. lib.2. vol.1.* Bart. *in leg.1. §. rem*, ubi Add. *ff. ad Turpil.* Alex. *in l. de vnoquoque, ff. de re judic.* Felin. *in cap. dilectus, lo primero, n.6. de reſcript.* Marſil. *in rep. d. l. de vnoquoque, num.34.* Ludou. Rom. *conſ.343. ex propoſito themate, n.13.* & Boër. *deciſ.259. num.13.* ubi iſtam communem eſſe ſententiam profitetur, & ita ſæpe in facti contingentia non ſemel practicaui.

329 Neque hic indeciſum relinquam, quod Epiſcopus poteſt ſuum Officialem laicum in officio delinquentem punire: vide Marcum Anton. *variar. reſolut. lib.3. reſol.14.*

330 Conſuluit me etiam quidam Baro, num ipſe poſſet punire quendam Bajulum ſuum, qui in officio deliquerat, erat tamen familiaris ſancti Officij. Reſpondi ei negatiuè, eo quòd dictus familiaris ſancti Officij non deſiiſſet eſſe de juriſdictione dominorum Inquiſitorem, licet ejus Bajulus eſſet, & quod ei imputandum erat, qui non ſibi ſubditum in Bajulum elegiſſet, juxt. not. per Vincent. de Franch. *deciſ.479. part.2.* & probat in argumentum textus optimus *in conſt. pen. tit. de perſones prohibidas regir officis.* Dixi tamen ei, ut dictum munus ei auferret, & quod id licitè facere poterat, juxta tradita per Paul. de Caſt. *in l. ſi quis curialis, C. de Epiſc. & Cler.* prædictamque conclusionem ſatis in terminis firmat Anton. Gom. *tom.3. reſol. cap.10. ad finem*, & Joan. Garc. *in tract. de nobil. gloſſ.9. num.33.* Portol. *ad milit. §. clericus, in prin.* Ibandus de Bardaxi *ſuper foris Aragon. tit. Quod Prælati in cauſ. crim. num.5.* Chaſſan. *in conſuet. Burgund. rub.1. tit. des Iuſtices, §.5. in ver. S'il n'a grace, n.73.* Pet. Cabal. *var. reſolut. crim. caſu 4.*

331 Nuper fui à quodam Doctore interrogatus, cùm in Cathalonia diverſis conſtitutionibus ſit cautum, ut judices omnes debeant eſſe Cathalani, quomodo fiat ut multi ſint Barones non Cathalani, qui exercent in ſuis Baroniis per ſe, & ſuos Officiales omnimodam juriſdictionem. Reſpondi prohibitionem conſtitutionum non comprehendere eos qui jure proprio juriſdictionem exercent, ſed tantùm eos qui jure alterius, ad ea quæ poſt Alciat. & Anton. Sola tradit Surd. *conſ.161. num.8.* qui dicunt, quod ſi iure communi aut ſtatutario quis non poſſit officium gerere, ubi patrimonium, uxorem, aut affines habet, non id intelligi in eo qui non jure alterius, ſed proprio exercet juriſdictionem.

CAPVT III.

De Inſtrumento guarentigio, & ſcriptura tertij.

SVMMARIUM.

1 *Inſtrumenta de jure communi executionem paratam non habent.*
2 *Statuta tribuentia executionem paratam aliquibus inſtrumentis, ſunt iuri communi contraria, & ob id reſtringenda.*
3 *Partium conventione fieri non poteſt, ut inſtrumentum aliquod habeat executionem paratam.*
Limita ut num.4.
5 *Partes facere non poſſunt, ut ſcriptura privata habeat executionem paratam.*
6 *Guarentigia quid ſit.*
7 *Quod inſtrumentum dicatur hodie guarentigium, ſeu clauſulam guarentigia continere.*
Praxis petendi executionem inſtrumenti guarentigij. ibid.
8 *Inſtrumentum ſcriptura tertij in Cathalonia eſt guarentigium.*
9 *Inſtrumenta guarentigia non poſſunt executioni mandari, niſi ſint liquida.*
10 *Si quis ſit obligatus ad centum inſtrumento guarentigio, qua habet facultatem in eodem inſtrumento ſolvendi in certis ſpeciebus, an ex dicto inſtrumento agi poſſit adverſus eum via executiva ad dicta centum, & num.11.*
12 *Inſtrumentum guarentigium continens certam tritici, vini, aut olei menſuram, poteſt executioni mandari antequam liqueat quantus ſit valor tritici, vini, aut olei.*
Declara ut num.13. & 14.
15 *An poſſit minor capi vigore inſtrumenti guarentigij, ubi legitimè ſit confectum inſtrumentum, & eius iuramento.*
16 *Inſtrumentum ſcriptura tertij poteſt executioni mandari contra Clericos, quia & ipſi utuntur contra laicos.*
17 *An poſſit peti executio inſtrumenti guarentigij alibi ſine litteris requiſitoriis iudicis, ubi inſtrumentum eſt confectum.*
18 *Sententia arbitrorum poſſunt mandari executioni per iudicem partis condemnata, ſine arbitrorum requiſitione.*
19 *Inſtrumentum quod in una provincia ex lege municipali habet paratam executionem, an habeat eam in alia provincia, ubi non eſt illa lex municipalis.*
Deciſio Senatus, ibid.
20 *In executivis attenditur ſtatutum loci ubi executio petitur.*
Et hoc licèt petatur executio vigore litterarum iudicis qui ſententiam tulit, ſive loci inſtrumenti guarentigij.
De iſto Senatus.
21 *Inſtrumentum guarentigium æquiparatur ſententiæ diffinitivæ in iudicatum tranſactæ.*

Digitized by Google

22 Iudex non poteſt procedere via executiva ad executionem ſententiæ latæ per iudicem alium, niſi ab eo ſuis litteris ſit requiſitus.

23 An per præventionem iudicij impediatur executio inſtrumenti guarentigij.

24 Factum doloſè & directò in alterius præiudicium, de jure tenet.

Quod nullum eſt, nullum producit effectum. ibid.

25 Litis pendentia facit illicitum quod antea aliàs erat licitum.

26 In executivis litis præventio adverſarij non impedit executionem, nec appellatio operatur effectum ſuſpenſivum.

27 Litis pendentia non alterat poſſeſſionem, ſeu ſtatum quem quis tempore litis motæ habebat, & numero 28.

29 Lis calumnioſè mota non cauſat attentata, & non habetur pro mota.

30 Sententia legis, ſive canonis, non habet iudicis officium executivum, niſi ſuper facto ſententia hominis feratur.

31 Fiſcus, & qui poteſt procedere executivè, non poteſt lite pendente executivè procedere, ſi probabiliter dubitetur an ſit debitor.

32 Exceptio litis pendentiæ non remoratur executionem ſententiæ, nec inſtrumenti guarentigij.

Quid hoc caſu ſit faciendum ex obſervatione Regiæ Audientiæ. ibid.

33 Exceptio quod inſtrumentum, cuius vigore inſtatur executio, non eſt inſtrumentum, vel quod ſaltem non eſt guarentigium, an faciat ſuſpendi executionem.

Deciſio Senatus. ibid.

34 Ex inſtrumento guarentigio cancellato non poteſt agi via executiva, ſed ordinaria.

Inſtrumentum corroſum, & notoriè defectuoſum, an executioni mandari poſſit. ibid.

35 Inſtrumento guarentigio continenti manifeſtè contractum uſurarium, an ſit executio tribuenda, & num. 36. & 42.

36 Extante ſtatuto, ut inſtrumenta guarentigia mandentur executioni, exceptio reſpiciens nullitatem contractus non impedit executionem inſtrumenti.

De ratione, num. 37. & 38.

39 Renuncians inſtrumento non cenſetur renunciaſſe debito, ſed probationi inſtrumenti.

40 Contractus contentus in inſtrumento poteſt eſſe reprobatus, & inſtrumentum valere, & è contrario poteſt eſſe inſtrumentum nullum, & contractus validus.

42 Iudex ex officio poteſt compellere creditorem paratum ad uſurarum exactionem, ut deſiſtat.

43 Inſtrumentum factum ſuper contractu reprobato non poteſt dici inſtrumentum.

44 An iudex Eccleſiaſticus poſſit inhibere iudici ſæculari ne in cauſa, in qua agitur an contractus aliquis ſit uſurarius, necne, procedat donec per eum ſit cognitum an ſit uſurarius, remiſſivè, & numero 45.

46 An Princeps laicus teneatur obedire Papæ circa bona.

47 Si iudex ſæcularis eſt certus ſuæ iuriſdictionis, & videat inhibitionem ſibi factam eſſe iniuſtam, non tenetur ei parere, imò ab ipſa appellando ad ulteriora procedere, & num. 48.

49 Quilibet iudex ſæcularis poteſt cognoſcere de re ſpirituali, non directò, ſed per modum cauſæ.

50 Iſta propoſitio (ex facto ius oritur) quomodo ſit intelligenda, & num. præced.

Et quando dicatur quæſtio facti ſeparata à quæſtione iuris, ibid. & num. 51.

52 Quomodo partes concordant in facto, iam non eſt quæſtio facti, ſed iuris.

53 Ignorantia iuris non cadit in Principe & eius Senatu, in quo Princeps repræſentatur.

54 An inſtrumentum guarentigium nullam admittens exceptionem niſi ſolutionis, admittat exceptionem compenſationis, & num. 56. 60. & 61.

55 Compenſans non dicitur excipere.

57 Circuitus inutiles ſunt vitandi.

58 Fruſtra fit per plura quod poteſt fieri per pauciora.

59 Compenſans dicitur ſoluere, ſed fictè, & n. 62.

63 An exceptio compenſationis in Cathalonia admittatur ad impediendam executionem inſtrumenti ſcripturæ tertij, & n. 64. & 65.

64 Scriptura tertij admittit exceptionem ſolutionis & ſatisfactionis, de qua per publicum inſtrumentum conſtat.

Compenſatio eſt realis ſatisfactio. ibid.

66 An ſcriptura tertij admittat exceptionem novationis, & delegationis.

Res iudicata ſi novata fuerit, non mandatur executioni, ibid.

67 An reſtitutio in integrum impediat executionem inſtrumenti guarentigii.

68 Per reſtitutionem paratur exceptio, non obligationis extinctio.

69 An inſtrumentum, in quo quis eſt obligatus in centum, plus minuſve, prout facto calculo apparebit, cenſeatur liquidum, & ſic executionem mereatur, & num. 72.

70 Status præſens, & non qui eſſe poteſt, debet in conſideratione haberi.

Venditio facta pro centum, & quanti pluris reperietur, dicitur certa, ibid.

71 Sententia in qua quis eſt condemnatus in certa quantitate, addita clauſula (in plus minuſve) ſecundum formam ſtatutorum, dicitur certa.

Tempus donationis inſpiciendum eſt quoties agitur de cognitione inofficioſæ donationis, ibid.

73 Cenſuale creari debet ex pretio certo & indubitato: & quod non poſſit ſe habere ad eſſe, & ad non eſſe.

74 Inſtrumentum guarentigium continens confeſſionem debiti ſine cauſa, an poſſit mandari executioni.

75 An præſcriptionis exceptio, quæ inſtrumento ex quo agitur, remanet probata, impediat executionem inſtrumenti ſcripturæ tertij, & num. 76.

77 Verum volens probare per confeſſionem partis ad impediendum executionem inſtrumenti guarentigij, audiatur, & num. 78. & 79.

80 Probatio quæ fit per adverſarij confeſſionem, nunquam cenſetur excluſa.

81 An inſtrumentum guarentigium habeat paratam executionem adverſus hæredem.

82 Inſtrumentum guarentigium non afficit tertium.

83 Si pendente executione moriatur ille, contra quem fit executio, continuatur contra hæredem; eo tamen prius citato, & probato quod ſit hæres.

84 Licet per ſtatutum impediatur appellatio ab inſtrumento guarentigio, non cenſetur impedita quoad tertium.

85 Extante ſtatuto ut procedatur ſummariè in cauſis vertentibus ſuper inſtrumento guarentigio, non intelligitur reſpectu tertij.

Quod nota ad intellectum conſt. 1. & fin. tit. de cauſ. ſummar. ibid.

86 Statutum quod appellatio deſerta fiat non facto depoſito in tres, non comprehendit non nominatum in ſententia.

87 Tit. nihil appellatione pendente innovandum non habet locum reſpectu tertij.

Limita ut num. 88. & 89.

90 Tir

Digitized by Google

90 *Tertius non nominatus in inſtrumento, non poteſt agere via executiva vigore illius inſtrumenti, licet ejus interſit, & num.91.*

92 *Quid in hærede creditoris, an poſſit agere via executiva adverſus debitorem.*

Quid in ceſſionario, num. 93. & ibidem deciſio Senatus.

94 *An poſſit agi executivè contra illum qui eſt obligatus ſolvere in diverſis locis, ubi nempe creditori placuerit, antequam creditor deſtinaverit debitori locum ſolutionis faciendæ.*

95 *Debitor qui tenetur ſolvere unam de pluribus rebus, quam nempe creditor eliget, non eſt in mora, donec creditor elegerit.*

96 *An poſſit agi executivè adverſus illum qui eſt obligatus ad certum quid, nullo tempore ſolutioni adjecto, abſque eo quod creditoris interpellatio præceſſerit.*

Qui commodat, vel mutuat aliquid, non poteſt incontinenti repetere, ibid.

97 *Qui promiſit aliquid dare vel facere, nullo præfixo tempore, non conſtituitur in mora ſine interpellatione.*

98 *An extante ſtatuto ne civis contra concivem poſſit agere ex aliquo inſtrumento executivè, poſſit forenſis ex jure ſibi ceſſo à cive agere via executiva contra illius concivem.*

An ſtante prædicto ſtatuto pœnali, civis ratione dictæ ceſſionis per eum factæ inciderit in pœnam. ibid.

99 *Non poteſt eſſe quis melioris conditionis quàm auctor à quo jus habet.*

Declara ut num.101.

100 *Ius ceſſum ſine vitio perſonali ad ſucceſſorem tranſit.*

Declara ut num.102.

103 *An admittatur appellatio à proviſione de exequendo inſtrumento guarentigio, & num.104.*

105 *An creditor poſſit petere executionem adverſus debitorem, qui pecuniam de judicis mandato ſequeſtratam habet.*

106 *An exceptio non numeratæ pecuniæ remoretur executionem inſtrumenti guarentigii.*

Extante ſtatuto ut contra inſtrumentum nulla exceptio poſſit opponi, non cenſetur ſublata exceptio quæ ex eodem fonte provenit. ibid.

107 *Confeſſus in judicio per modum contentioſæ juriſdictionis, non poteſt opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ: ſecus confeſſus in judicio per modum voluntariæ juriſdictionis.*

108 *Exceptio rei non traditæ, quæ ex ipſo inſtrumento guarentigio oritur, impedit ejus executionem.*

Adverſus inſtrumentum guarentigium admittitur exceptio implementi non ſecuti, ibid.

109 *Inſtrumentum guarentigium à ſtatuto rejiciens omnem defenſionem, præterquam ſolutionis, in Cathalonia reiicit & judicis officium.*

110 *In quibus contractibus habeat locum exceptio non implementi, ex regula* frangenti fidem, &c.

111 *Nullitas non implementi non tollit actionem, ſed ſuſpendit tantùm exercitium actionis.*

112 *Exceptio non implementi non poteſt opponi, niſi ab eo cui eſt implendum.*

113 *A quo poſſit allegari nullitas.*

114 *Contra inſtrumentum guarentigium poteſt opponi quod non eſt inſtrumentum, & impeditur executio, ſi eſt patens, ut ſi careat die aut teſtibus.*

115 *An exceptio, ne quis exigatur niſi in quantum facere poteſt, retardet executionem inſtrumenti guarentigii.*

Quid in Cathalonia, num.116. & 117.

118 *An petens executionem inſtrumenti guarentigii, poſſit reconveniri, remiſſivè.*

119 *An ex tacita conventione competat alicui jus petendi rigidam executionem ſine aliqua exceptionis oppoſitione, & num.120.*

121 *Scriptum & non ſcriptum non differunt quoad ſubſtantiam, ſed bene quoad executionem.*

122 *An cenſeatur inſtrumentum guarentigium habere paratam executionem, & quoad intereſſe in inſtrumento promiſſum, remiſſivè.*

123 *An ut ſuſpendatur actio inſtrumenti guarentigii, debeat fieri depoſitum non ſolùm de quantitate reclamata, ſed de expenſis factis circa executionem, remiſſivè.*

124 *Creditor qui vigore inſtrumenti guarentigii cœpit agere via ordinaria, an ea relicta poſſit agere via executiva.*

125 *Non licet variare de ſuperiori judice ad inferiorem, etiamſi adſit in inſtrumento clauſula variandi de uno iudicio ad aliud, ex ſacri Senatus obſervantia.*

126. *Executivam viam intentandi praxis.*

Exceptio rei iudicatæ quomodo opponi debeat. ibid.

127 *Quamvis ſententia contra ſententiam non tentat, tamen ſi pars conveniatur in alio iudicio de eadem re, & non opponat exceptionem rei iudicatæ, valebit ſecunda ſententia.*

128 *Creditor cui bona debitoris ſunt addicta pro pretio quod pro eis de iudicis licentia obtulit, quod erat integrum eius debitum, & pretium coactus fuit deponere ad iudicis ſoltam, propter diverſas creditorum oppoſitiones in dicto pretio factas, an poſſit ad debitoris capturam recurrere.*

129 *An ſi filiusfamilias ſe obligavit ſimul cum patre, ſtatim atque ſui juris eſt factus, poſſit opponi retroclamum contra ipſum.*

130 *An captus vigore inſtrumenti guarentigii, ſi ceſſerit bonis, debeat à carceribus relaxari, tum jure communi, tum Cathalonia, remiſſivè.*

131 *Si creditor accipiat pignus à debitore, in dubio pignus præſumitur idoneum.*

132 *An executione facta pro credito in bonis debitoris, impediatur executio in perſonam, vel è contrario.*

133 *Procurator ad lites an poſſit petere executionem inſtrumenti guarentigii, & ſic retroclamum (ut noſtrati ſermone loquar.) exponere.*

134 *Non poteſt peti executio inſtrumenti, ſeu ſententia adverſus hæredem, dum eſt intra tempus conficiendi inventarium.*

Limita ut ibi remiſſivè.

135 *Inſtrumentum guarentigium ſi eſt deperditum, ejus tamen tenor teſtibus probatur, an habeat paratam executionem.*

Teſtes & inſtrumenta pari paſſu ambulant. ibid.

Declara ut num.136.

137 *An creditor poſſit procedere via executiva contra debitorem ſui debitoris.*

138 *Creditor non habet plus juris in exigendo debitore ſui debitoris, quàm eorum creditor ejus debitor.*

139 *An creditor qui noctu ſolutionem à debitore recipere recuſavit, poſſit die ſequenti petere executionem adverſus dictum debitorem.*

140 *Pro debito pura Comanda datur in Cathalonia executio realis & perſonalis.*

Pura Comanda quæ dicatur.

241 *Deciſio Senatus in civitate Burcinon. in executione Comandæ.*

142 *Inſtrumentum ſocietatis finita ſocietate poteſt pro ſorte principali exequutioni mandari.*

143 *An obligatio ſcriptura tertii facta per eum qui eo tempore laicus erat, habeat effectum contra eundem factum clericum, ita ut poſſit in foro etiam Eccleſiaſtico contra eum procedi via exequutiva.*

144 *Factum nobilis Iacobi Caſſadori dum eſſet clericus, & poſt aliquot annos uxori conjunctus.*

145 *An actus aliquis debeat judicari juxta tempus in quod eſt collatus, an juxta tempus in quo actus ipſe fuit factus, & num.146.& 153.*

147 *Non valet citatio facta die feriata in honorem Dei, ut compareat quis die non feriata, quia jus reſiſtit tali actui.*

148 *Paria ſunt aliquid fieri certo tempore, vel fieri alio, & conferri in illud.*

149 *Quando lex reſiſtit initio cauſa efficienti & perſona diſponenti, tunc non poteſt actus conferri in tempus habile: ſecus autem ubi lex reſiſtit ſuſcipienti, vel inſtituto.*

150 *Exemptio clericorum à limine judicii ſæcularis, juris eſt divini, non humani.*

151 *Multa admittuntur per legem aut ſtatutum, quæ non licent ex humana conventione.*

152 *In geſtis per clericum, tam criminalibus quàm civilibus judici ſæculari non competit juriſdictio neque actu, neque habitu.*

154 *Ad fundandam juriſdictionem attenditur qualitas quæ aderat ab initio tempore actus geſti, aut delicti commiſſi.*

155 *Adverſus clericum qui aliquam adminiſtrationem à judice ſæculari habuit, judex ſæcularis eſt competens, ut compellatur via ſummaria ad reddendam rationem adminiſtrationis, non autem via ordinaria.*

156 *An poſſit obtineri ſuperſedimentum in executione penſionum cujuſdam violarii quod falſò fabricatum prætendebatur, eo quòd Notarius aufugiſſet.*

157 *Si teſtis revocet extrajudicialiter quod cum juramento in judicio dixerat, idque ante ſententiam, debilitatur ejus fides; ſecus ſi poſt ſententiam.*

158 *Non debet tribui parata executio inſtrumento quod Notarius confitetur ſe falſò ſcripſiſſe.*

159 *Conſt.* 5. incip. Meſavant, tit. de execution de cenſals y violaris, *explicatur.*

160 *An poſſit exponi retroclamum ſcriptura tertii contra eum qui promiſit ſub pœna tertii, & clauſulis guarentigii vacuare tali die domum per ipſum conductam.*

1 INSTRUMENTA de jure communi execu-
tionem paratam non habent, ſed ordi-
naria via res eſt agenda, producendo li-
bellum, litem conteſtando, & ad diffi-
nitivam deveniendo, *l. minor* 25. *annis cui fideicom-
miſſum*, ubi Bart. Bald. Angel. Albet. & Pat. *ibi* ad
Bart. *ff. de minor.* & Paul. de Caſt. *in l. ſi pacto*, *num.* 2.
C. de pact. ubi ait inſtrumenta de jure communi exe-
cutionem paratam non habere, & ſic oportere ſuper
2 eis ferri diffinitivam. Subdens quod ob id ſtatuta diſ-
ponentia aliqua inſtrumenta habere paratam execu-
tionem, eſſe juri communi contraria, & ſic eſſe re-
ſtringenda. Idem not. Angel. *in l. ait prætor*, §. *ſi ju-
dex*, *ff. de re judic.* Calcan. *conſ.* 17. *num.* 3. Barbat.
conſ. 42. *lib.* 1. Roder. Suar. *in l.* 1. *tit. de las ganancias*,
num. 3. & fusè multos referens Anton. Theſſaur. *de-
ciſ.* 26. *num.* 1. & 2.

3 Quod adeo verum eſt, ut nec partium conventio-
ne fieri poſſit ut inſtrumenta habeant paratam exe-
cutionem, ut poſt Bald. not. Jaſ. *in l. qua de legato*,
num. 6. *de legat.* 1. Franc. Marc. *quæſt.* 396. & Balb. *deciſ.
ſeu concl.* 226. Quod verum eſt, ſecundùm tamen di-
ſtinctionem traditam ab Anton. de Canat. *in tract. de
execut. inſtrum. quæſt.* 12. *num.* 68. ut ſi partes conve- 4
niant quod inſtrumentum habeat executionem rea-
lem, valeat pactum, ſecus ſi perſonalem, niſi in ca-
ſu *l. fin. C. de cap. & poſtlim. rever.* quem refert & ſe-
quitur Gab. Saray ad Matheſ. *not.* 20. *num.* 8. & Becc.
conſ. 17. *num.* 2. Galeſ. *in tract. ad form. Camer. oblig.*
2. *part. quæſt.* 4. *in fin.* Anton. Theſſaur. *deciſ.* 26.
num. 26. & innumeros citans Borg. Caval. *deciſ.* 1.
num. 7. *part.* 1.

Scriptura privata ut habeat executionem paratam, 5
partes non poſſunt facere: ita Cabal. *deciſ.* 27. *num.* 18.
& 19. *part.* 2.

Fit tamen communiter ut in Civitatibus & Provin-
ciis extent ſtatuta aut privilegia, quæ inſtrumentis pa-
ratam executionem tribuunt, taliaque inſtrumenta ap-
pellantur guarentigiata.

Eſt autem guarentigia præceptum quoddam quod 6
fit per Notarium de inſtrumento rogatum ea poteſtate
ſibi à ſtatuto conceſſa parti roganti, ut obſervet in illo
inſtrumento contenta: ita Bart. *in l.* 1. *ff. de jud.* Jaſ. *in
l. error*, *num.* 16. *C. de jur. & fac. ignor.* Addit ad Guid.
Pap. *deciſ.* 117. Menoch. *de arbit. jud. caſu* 17. *num.* 6.
& Boër. *deciſ.* 295. *num.* 6.

Et ut clariùs rem doceam, hodie illud inſtrumen- 7
tum dicitur clauſulam guarentigiæ continere, quod
ex privilegio, ſeu ſtatuto paratam habet executio-
nem, ita ut ejus vigore competat exactio ſine ſtrepi-
tu, & figura judicii, de facto incipiendo ab execu-
tione reali, ſeu perſonali: ita perbellè hoc declarat
Ludov. Romar. *conſ.* 173. *in præſuppoſito caſu*, *num.* 1.
quem refert & ſequitur Anton. Theſſaur. *deciſ.* 26.
num. 12. *circ. princ.* ubi tradit praxim petendi execu-
tionem inſtrumenti guarentigii, quæ eſt, ut pars præ-
ſentet judici inſtrumentum, ejus executionem petens,
& tunc judex viſo dicto inſtrumento guarentigio,
ejus executionem ſine ulla partis citatione decernit:
quam praxim probant Suar. *in l. poſt rem judicatam*,
in 12. *limit. l. fori*, & poſt eum Anton. Padill. *in l.* 1.
num. 2. *Cod. de jur. & fac. ignorantia*, quæ & in hac
patria obſervatur.

Et ſic cùm in Cathalonia inſtrumentum ſcripturæ 8
tertii, ex privilegio dictæ ſcripturæ tertii, quod eſt
in 2. *volumin. conſtitut. ſub titul. de actions y obligat.*
habeat executionem paratam, eſt certum tale inſtru-
mentum in quo ineſt obligatio ſub pœna tertii, dici
poſſe guarentigium: & in ſpecie ita ipſum nominat
Celſ. Hug. *conſ.* 45. *num.* 4. eſtque hoc extra contro-
verſiam.

Talia inſtrumenta guarentigia non poſſe executio- 9
ni mandari, niſi ſint liquida, ad ſatietatem uſque tra-
didimus *ſup. lib.* 1. *Reſol. cap.* 17. *de appel. num.*... Addo
Pereg. *de jure fiſci*, ubi in debitore fiſcali ampliat
lib. 6. *tit.* 7.

Circa hoc nunc ſubtile moveo dubium. Pone quod 10
quis publico inſtrumento guarentigio debet Titio
centum, qui habet facultatem ſolvendi in vino, fru-
mento, ſeu alia re: itaut centum ſint in obligatione,
& vinum, ſeu frumentum in ſolutione: num poterit
agere Titius via executiva contra ſuum debitorem ad
illa centum?

Reſpondeo quod ſic, forma tradita per Bart. *in l. ſi* 11
quis ſtipulatus fuerit decem in mille, *num.* 5. *ff. de ſol.*
ubi etiam *num.* 2. egregiè explicat, quando dicatur
unum eſſe in obligatione, & alterum in ſolutione, &
ibi com. DD. & Caſt. *num.* 2.

Super his hoc te ſcire volo, ſi inſtrumentum gua- 12
rentigium

Digitized by Google

rentigium contineat certam tritici , vini , aut olei quantitatem , poſſe executioni mandari , antequam liqueat quantus ſit tritici , vini , aut olei valor : ita Covar. *lib.2. reſol. cap.11. num.1.in fin.* ubi reddit rationem , quod incertitudo valoris debitum incertum
13 non reddat. Subditque quod eùm auctio & ſubhaſtatio pignorum differtur, conſtituitur certus tritici, olei, aut vini valor per teſtes , aut peritos æſtimatores : & ita in praxi ſervari vidi. Gutier. *pract. quaſt. lib.3. quaſt.39. num.22.*

Nam expoſito retroclamo pro certa quantitate frumenti , facta inventario in bonis debitoris , non reperto in ejus bonis tritico , fieri ſummariè liquidationem valoris frumenti, ut pro ea quantitate poſſet continuari executio.

14 His adverſatur Ildephonſus Perez de Lara *in tract. de anniverſar. cap.10. num.68.* dum ex multis reſoluit, non ſufficere in diſcurſu executionis liquidari quantitatem debitam , eo quòd virtus executiva debeat ineſſe à principio. Allegat Avendañ. *de exequend. mandat. cap.1. num.2*. Boër. *deciſ.159.* Magon. *deciſ. Lucenſi 3.* & alios. Sed prior opinio eſt verior : nam in caſu propoſito à principio jam virtus executiva ineſt , quia liquidò debetur certa ſumma tritici , olei, vini , vel ſimilium rerum , & pro ea petitur executio, neque à principio valor peti potuit : ad valorem ſiquidem devenitur poſtea , cum captis bonis debitoris in cauſam judicati , non reperitur in bonis debitoris ſumma tritici , olei , aut vini retroclamata. Et ſic eſt intelligendus Oliban. *de action. part.1. lib.3.§.curare , num.21.*

15 Minor an poſſit capi vigore inſtrumenti guarentigii, ubi legitimè ſit confectum inſtrumentum, & cum juramento, uti eſt ſolitum. Dico quod ſic, ut tenet Jaſ. *in l.neque impuberes , ff. de in jus vocand.* Roland. *de lucro dotis, quaſt.44. num.12.* Avendañ. *reſponſ. fin. poſt num.7.* Et licèt aliqui teneant contrarium, iſtas tamen ſententias benè conciliat Carau. *in ritib. mag. cur. ritu 166. num.13.* Marthæ. Brun. *deciſ.60. num.3. quaſt.4. quaſt.princ. num.21.* & fusè Baëza *de inope debit.cap.8. à num 3. uſque ad finem.*

16 Neque in hoc loco omittam , quod inſtrumentum ſcripturæ tertii poteſt mandari executioni contra clericos , eo quia eo ipſi utuntur contra laicos , quia clerici utentes ſtatuto , ſeu conſuetudine contra laicos , & adverſus ſe laicos uti conſentire debent : ita Felic. de Solis , multis relatis , *lib.1.de cenſibus, cap.9. num.5.*

17 Principaliter QUÆRO I. An inſtrumentum guarentigium confectum in uno loco , poſſit abſque aliqua requiſitione judicis loci in quo confectum eſt , & habet paratam executionem , demandari executioni in alio loco per judicem illius loci ? Bart. *in l.à divo Pio,*
18 *§.ſententiam , in fin. ff. de re judicat.* tenet quod ſic; redditque rationem , quia ſicut ſententiæ arbitrorum poſſunt mandari executioni per judicem ordinarium partis condemnatæ abſque aliqua requiſitione arbitrorum, & hoc quia nullam poteſtatem exequendi habent : ſic & inſtrumenta guarentigia ubique , nullius expectata requiſitione , executioni mandari poterunt, quia à ſtatuto notariis conceditur , ut præcipiant partibus ut obſervent contenta in inſtrumento : quod præceptum , ſive guarentigia , ita mandatur executioni, ut ſententia diffinitiva ; ipſi tamen exequendi poteſtatem nullam habent : hæc Bart.

19 Illud Bart. dictum Paul. Alex. Jaſ. & alii *in d.§.ſententiam* , verum intelligunt , quoties in illo loco adeſſet ſtatutum , ut inſtrumenta guarentigia paratam haberent executionem : ut tunc cùm illud ſtatutum eſſet intelligendum , ut alia inſtrumenta in quovis loco confecta haberent promptam executionem , bene poſſet tale inſtrumentum ubivis confectum ibi ſine cu-

juſquam requiſitione debitæ executioni mandari , aliàs ſecus , ſed via ordinaria eſſet agendum : idem probat Bald. *in l.1. quaſt. 4. C. ne fil. pro patr.* Palat. Rub. *de donat.int.vir.& uxor.in princ.num.23. circ.med.* & Rodet.Suat. *in l.poſt rem judicatam , verſic.circa judicem, num.24.ff.de re judicat.in declaration. l.regni* , ubi egregiè declarat , inſtrumentum quod in una provincia habet paratam executionem , non habere eam in alia provincia , ubi ejus petitur executio , ſi ibi tale inſtrumentum juxta leges illius provinciæ non habeat promptam executionem. Eſt circa hæc advertendum , quod ſi inſtrumentum in loco in quo eſt confectum,non habet executionem paratam , ſi illud in alio loco habeat paratam executionem , & ibi petatur ejus executio, non poſſe ei tribui etiam in illo loco paratam executionem , quia opus eſt eſſe confectum , & in loco ubi petitur executio : ita ex multis reſolvit Matt. Monter. *deciſ.9. num.52.*

Et ſic non diu eſt , quando conſului inſtrumentum chartæ Comandæ , quod in Aragonia charriſſima patria mea habet juxta foros Aragonum paratam executionem, eam hic in Cathalonia non habere , cum id hic non ſit ſtatutum.Nam licet charta Comandæ,juxta conſtit. Cathaloniæ , ut infra dicemus , habeat paratam executionem , & ſic videatur dicendum eam executionem juxta ſupradicta tribuendam eſſe cuicumque chartæ Comandæ ubicumque confectæ , id procederet , ſi Comanda eſſet talis qualis per conſt.1. requiritur , ſic purà , ſi eſſet pura , non habens diem , juramentum , nec fidejuſſorem , ut in conſt.2.3.& 7. *tit.de actions , y obligations.* Et eùm in d.charta Comandæ Aragoniæ adſit iuramentum , ſit ut in Cathalonia nostra via habeat paratam executionem. Et ita poſt hæc ſcripta in propriis terminis pronunciatum vidi per ſubtiliſſimum I.C. Hieronymum Aſtor , Regium Conſiliarium integerrimum , die 1. Septembr. anno 1597. In cauſa Martini Aſſenſio , loci Almuniæ de dona Godina regni Aragonum , qui vigore chartæ Comandæ, quam ei in Aragonia firmaverat Antonius Tornec Cathalanus Villæ de Falcet , obtinuerat in curia Vicarii Montis Albi paratam executionem contra perſonam , & bona dicti Torner pro quantitate in dicta charta Comandæ contenta. Et cùm dictus Torner appellaſſet ab executione contra eum proviſa per dictum Vicarium Montis Albi ad Regiam Audientiam , fuit in dicta Regia Audientia declaratum, non potuiſſe procedi , rationibus prædictis, executivè contra dictum Torner , vigore dictæ Chartæ Comandæ ſed tantum potuiſſe procedi via ordinaria ſummaria, per præceptum nempe de ſolvendo intra decem dies, cum clauſula juſtificativa : Et ſic omnia procedimenta executiva facta per dictum Vicarium fuerunt revocata.

Quam ſententiam & ipſe probo , etiam ubi eſſet 20
requiſitio judicis illius loci ubi confectum eſt inſtrumentum , quod ibi habet paratam executionem , ut nec tunc judex requiſitus , ſi in ſuo loco non habeat paratam executionem , tale inſtrumentum teneatur ei paratam executionem concedere.

Quoniam in executivis attenditur ſtatutum loci ubi petitur executio , ut not. Bart. Bald. Paul. Jaſ. & communiter Doctores *in leg.1 Cod.de ſum. Trinit. & fid.Cathol.* Palac ubi *ubi ſup.* Franc. Avin. *in cap. prat. cap. 40.* in Gloſſ. *donde ſe biziere , per tot.* Marſil. *in rep. leg. fin. num.58. ff. de juriſdict. omn. judic.* Borgn. Caval. *deciſ.10. num.31. part.1.* in terminis poſt Bald. Rom.& Suar. *in dict.leg.poſt rem judicatam, §.circa judicem , num.22.*

Suadentur prædicta , quia talia inſtrumenta gua- 21
rentigia æquipárantur ſententiæ diffinitivæ , ut not. *in leg.cum unus,ff.de bon.aut.jud.poſſid.* & not.Roman. *conſ.76. num. quarto* , Covarruv. *in pract. cap. 16. in fin.*

fin. ſenſit Vio. deciſ.304. ad fin. & Maſcard. de probat. concluſ.348. num.56. volum. 1. Padilla in leg. ſi cauſa cognita, num. 13. Cod. de tranſact. ubi inſtrumentum nullam admittens exceptionem æquiparari ſententiæ dicit.

22 Et ſic ut judex oon poteſt procedere via executiva ad executionem ſententiæ latæ per alium judicem, licèt ab eo ſit ſuis litteris requiſitus, ſi ubi dicta executio fieret, non ſervarentur loci, ubi petitur executio, ſtatuta, ad not. in leg. properandum, §.ſin autem reus, Cod.de judic.leg.cum unus, ff.de bon.aut.jud.poſſ.cap.Romana, §. contrahentes, de foro compet. in 6. ubi Phil. Franc. num.4. & per Paul. Alexand. & alios, in leg. à divo Pio, §.ſententiam, ff. de re judicat. & in expreſſo Suar. in dict. leg. poſt rem, §.judicem, num.21. Et cenſoit in terminis Senatus referente doctiſſ. Regio Conſiliatio Joanne Caſtello, die 14. Decembris 1592. in cauſa t. Vilagraſſa, contra Illuſtriſſ. Duciſſam Cardonæ: ſic nec poterit procedere via executiva ad executionem dicti inſtrumenti guarentigii, etiam ad requiſitionem judicis ubi confectum eſt, cum io dict. loco tale inſtrumentum ex ſe executionem paratam non habeat.

23 QVÆRO II. An per præventionem judicii impediatur executio inſtrumenti guarentigii? Reſp. quod non: ita Bart.& communiter DD. in l.4. §.condemnatum, ff.de re judic. Afflict.deciſ.387.num.3. Viv.deciſ. 204. Paul.de Caſtr. conſ. 260 Viſis compromiſſo, laudo, vol.1.Pet.de Bellug.in Spec.Princip.rub.41. §.leges regni, num.47. verſ.ſed alio intrinſecus, & Gal. in for.camer.oblig. part.3. in cap.de vi inſtrum. obligat. camer. in fin. & Borgn.Cavalc.deciſ.Fiviſ.1.num.15.part.1. noeat Surd. conſ.542. num.10. Flamin. Cartar.deciſ.113. Lancel. de attent.part.4. de attent. lite pend. limit. 11. num.11. Molina de Hiſp.primog.in annot.quas poſuit in fin. lib. num. 16. dicens illud quod dicitur, judicium ordinarium prios intentatum, non impedite quo minus judicium executivum, eo pendente inſtitui poſſit, ad leg. fin. C. de ordin. cognit. procedere quando reus contra quem executio erat facienda, judicium ordinarium propoſuiſſet; ſecus ſi illud inſtituiſſet ipſemet cui jus exequendi competebat: alios ipſo allegavi ſupra, lib.1. cap.17. de appellat. num. 24. ubi ſubdidi practicari in Regio Seoatu, ut prævento judicio per debitorem, creditor juratoriam præſter cautionem tempore expoſitionis retroclami, aliquos tamen Senatoras dictam cautionem floccifacere. Hoc & in Francia obſervatur, ut not. Rebuff. ad Conſtit. Reg.tom.2. gloſſ.4. num.7. ubi dicit pendente lite ſuper petitorio reum condemnati ad præſtandum quæ ex lege contractus tenetur: egregiè Vincent. de Franc. deciſ.373. Giurba deciſ. 100. Quod in dubio ſequendum cenſeo, cum illa præventio judicii facta cenſeatur doloſè, & calumnioſè, experientia magiſtra, ad impediendam executionem dicti inſtrumenti guarentigii: & litem inſtitotam calumnioſè & doloſè, ſit certum non cauſare attentata, nec producere effectus litis pendentiæ, ut benè not Boër. deciſ. 161. num.4. & Lancellot. de attentat. lite pendente, cap. 4. part. 2. limit. 4. & cap. 20. de attentat. poſt inhibition. limit.7.

24 Factum ſiquidem doloſè, & directò in alterius præjudicium, de jure non tenet, ut ex multis concluſi lib.3.cap.11.de ſponſalib.num.246. & ſequent. & Molin. de Hiſp.primog.in addit. ad num. 8. ubi dicit regulam, Qui jure ſuo utitur nemini facit injuriam, procedere niſi ex profeſſo jure ſuo uteretur aoimo fraudandi, & præjudicandi: & quod nullum eſt, nullum producit effectum, ut fusè per Decian. conſ. 8. num.208. lib.1. Et ſic hoc caſu nullam cautionem per creditorem præſtandam cenſeo. Ubi verò veroſimiliter judici conſtaeet, non calumnioſè, ſed ex cauſa factam litis præventionem, priorem Senatus obſervantiam ſequendam. Hinc dixi executionem fieri poſſe contra bona per patrem obligatum donata filio, dum ipſe ære alieno premeretur, cùm fieri cenſeatur doloſè in fraudem executioonum creditorom, ut nonoiſi via ordinaria adverſus donatatium ageretur.

Etenim cùm quid eſt factum in fraudem vel paratæ executionis, vel miſſionis, non impeditur executio, ut per Bald. in l.ob maritorum, Cod.ne uxor pro marito, num.4. per text. in l.chirographa, §.fin. ff. de adminiſt. tutor. ſequitur Amatis deciſ. 49. num. 6. & hoc quia fraudibus eſt obviandum, & eis via eſt claudenda, leg. fraus, ff.de legib. & l.fraudis, de reg. jur.& l.Julianus, §.mutui, ff. ad Macedon. benè hæc probat Parlad. rer. quotid. lib.2. cap. fin. part.4. §.5. num. 10. & ſequent. Curia Philip. part. 2. §.11. num.9. & cenſuit Amator Rodrig. in tractat. de execution. ſentent. cap. 4. in fin. Neque prædictis obſtant quæ reſoluit Fontanella de pact. nuptial. clauſ. 4. gloſſ.15. num. 66. & ſeq. (licèt irreſolutam ſuam doctrinam relinquat,) dum dixit litis pendentiam facere illicitum quod aliàs antea eſſet licitum.

Hinc ait, qui habet facultatem aliquid faciendi 25
propria auctoritate, ſi ſuper eo pendeat lis, non poterit uti propria facultate. Hinc ſi Officiali moveatur lis ſuper ſuo officio, ſi ante litem inchoatam illud non exercuerit, non poterit lite pendente exercere, ut per Specul. de cenſib. §. 2. num. 16. alia exempla cumulat Fontanella ubi ſuprà. In ſumma ut veram reſolutionem hujus theoricæ habeas,

In executivis litis præventio adverſarii non impe- 16
dit executionem, ut nec appellatio operatur effectum ſuſpenſivum, ut per Sigiſm. Scacciam multos referentem in tract.de appell. quæſt.17. limit.9.per tot. ubi fusè, & Maſtril. deciſ.157. part. 2. & fusè Marius Giurba de-
ciſ.100. per totam, ubi num. 16. ex multis concludit 27
in executivis non habere locum exceptionem litis pendentiæ. Similiter nec cùm quis ante litem motam erat in poſſeſſione exercitii, ſive uſus alicujus juris, cùm litis pendentia non alteret poſſeſſionem, ſeu ſtatum quem quis tempore litis motæ habebat, leg. qui ſtatus, de re militar. leg. reus, §.1. de muner. & honor. & tot. tit. ut lite pendent.

Et hoc ubi ſuper mero jure mota eſſet lis, ſecus ſi 28
ſuper facto, ſuper quo jus fundatur, ut ſi dominus domus locatæ vellet juxta privilegium Barcinon. pro ſolutione mercedis capere ex inventis in domo, & conductor prætenderet ſe ſoluiſſe, & ſuper eo jus firmaſſet, locator non poſſet lite illa pendente uti proprio jure, quod non de jure, ſed ſuper factu in quo ſua propria facultas fundatur, diſceptaretur, & illud propter litis pendentiam dubium eſſet. Pro quo eſto prima deciſio Oxaſci 86. num.2.

Hinc conſului, licèt collectæ exigantur via executiva, cum quædam univerſitas mutare vellet formam antiquam exigendi ſine cauſa quæ juſta videretur, & ſuper eo verteretur lis inter ipſam, & quoſdam ſingulares, lite pendente non poſſe fieri dictam mutationem: pro quo allegavi text. in §.ex geſt. de mandat. Princ. in Authent. quem ad hoc ponderavit Oxaſc. deciſ.86. num. 2. Sic etiam intelligo deciſionem relatam per Lancellot. de attentat. part. 2. cap 4. num. 31. Quam etiam exiſtimo habere locum, quoties ad impediendum jus propriæ facultatis, moveretur lis calumnioſè ſuper facto, & id conjiceretur, argum. leg. cum hi, §.ſi cum lis, ff.de tranſact.

Hinc eſt litem calumnioſè motam, ut ſuperiùs di- 29
ctum eſt, non cauſare attentata, ut per Boër.deciſ.161. num.4. Lancellot. de attentat. cap. 4. part. 2. limit. 4. & cap. 20. limit. 7. Vincent. de Franch. deciſ. 373. & pulchrè ante hos Alexand. conſ.65. poſt num. 1. libro quinto, ubi reſoluit non haberi litem pro mota, quæ calumnioſè

lumnioſè mota ſit : neque mirum, cum factum doloſè in alterius præjudicium, non teneat, ut proximè dictum eſt.

30 Prædictis alludit quod traditur, ſenteotiam legis, ſive Canonis non habere judicis officium executivum, niſi ſuper facto ſententia hominis feratur, ut per Anchar. *conſ.* 190. Plura contra proceſſum, qui allegat *cap.*2. *§.confiſcationis, de haret. lib.*6. *& elem. præſentis, de cenſib.*

31 Confert etiam quod poſt Bald. & Angel. tradit Ozaſc. *deciſ.*86. *per totam*, quod fiſcus, & qui poteſt procedere executivè, non poteſt lite pendente executivè procedere, ſi probabiliter dubitetur, an ſit debitor; optimè etiam Laſarte *de decim. vendit. cap.*18. *num.*32.

32 Suadentur prædicta, quia ſicut exceptio litis pendentiæ ſuper retractatione ſententiæ in judicatum tranſactæ non impedit, neque retardat executionem ſententiæ, ut not. Innoc. *in cap. cum in jure, num.*3. *de offic.deleg.* Rom. *conſ.*76.*num.*9. Bald. *in leg.unica, Cod. ſi plures una ſentent.* Marant. *de ordin.judic.titul. Et poſt omnia advertas circ.exec.part.*6. *num.*59. *& inter conſil. civilia.* Thom.Gram. *conſ.*95.*num.*2. & Roder.Suar. *in leg. poſt rem judicatam, in declarat. leg. regni, §.circa judicem, num.* 19. *ff.de re judic.* Sic nec executionem inſtrumenti guarentigii, quod ſententiæ in judicatum tranſactæ æquiparatur, ut proximè tradidimus, & not. in terminis Roder.Suar. *in dict. leg.poſt rem judicatam, §. circa judicem, num.* 15. & novè Felic. de Solis *in tract. de cenſib. lib.*3. *cap.*2. *num.*9. idemque nuper legi apud Molin. *in annotat.ad quatuor libros de Hiſpan.primogen. quæ ſunt in fine libri, num.*16. ubi dicit, quod illud quod dicitur, judicium ordinarium prius intentatum, non impedire quominus judicium executivum eo pendente intentari valeat, *leg. fin. Cod. de ordin. cognit.* illud procedere quando reus, contra quem executio erat facienda, judicium ordinarium propoſuiſſet, ſecus quando illud propoſuiſſet ipſemet cui jus exequendi competebat; nam ex eo juri exequendi renunciaſſe dicit.

Pro prædictis etiam facit quod tradit Bald.*conſ.*261. *num.*2. *volum.* 1. ubi dicit, ubi tollitur exceptio, quia parata eſt executio, non impeditur executio, licèt reus præveniat agendis : hoc tradidi *lib.* 3. *cap. de action. num.*56. *& cap.*10.*de contention. juriſdict. num.*.., & ita ex mente Sacri Senatus tradidimus ſupra, *lib.* 1. *reſolutionum, cap.* 17. *de appellat. num.* 24. ubi docui, quid hoc caſu pars ante omnia ex Senatus mente facere teneatur, ibi videas, ne in Retroclami expoſitione erres.

33 QVÆRO III. Quis agit ex quodam inſtrumento guarentigio : ille contra quem agitur, opponit quod illud inſtrumentum ex quo agitur non eſt inſtrumentum, vel quod non ſit confectum à Notario, vel quod in eo deficiant teſtes, vel quod non ſit inſtrumentum guarentigium, ut ex eo agi poſſit via executiva. Num talis exceptio faciet ſuſpendi talem executionem, cum in Cathalonia inſtrumentum guarentigiatum nullam admittat exceptionem, præterquam ſolutionis, de qua per publicum inſtrumentum conſtet? Reſp. Quod ſi ex inſpectione inſtrumenti appareat de aliqua ejus nullitate, quod ſic : non tamen ſi nullitas allegata veniat probanda, ut in ſpecie aliquibus citatis tradit Menoch. *de præſumpt. lib.*2. *præſumpt.*48. *num.*1. Bellu. *in ſpec. Princip. rubr.* 41. *§. leges Regni, num.*47. *circ. med.* Matthæ. Bru. *conſ.*68. *num.*2. *lib.*1. Maſcard. *de probat. quæſt.*8. *num.*18. *volum.*1. Galle. *in tract.de for. camer. oblig. part.*1. *quæſt.*3. *num.*5. Patrocinatur quod not. Caſt. & Jaſ. citato Bartol. *in leg.*2.*§.fin. in fin.ff.qui ſatiſ.cogan.* Viu. *deciſ.*304.*ad fin.* Avendañ. *in leg.*4. *&* 5. *tit.de las exceptions, poſt num.*26. & Rota *in noviſ.deciſ.*50. *num.*30.*part.*2. & Seſſe *in tract.de inhibition. cap.*4.*§.*4. *num.*23. qui omnes reſolvunt, quod licèt ex ſtatuto prohibeatur oppoſitio exceptionis contra inſtrumentum, non prohibetur exceptio, quod non ſit inſtrumentum, & quod poſt Carol. de Graſ. tradit Bardonel. *conſ.*73. *num.* 12. *&* 13. quod non dicitur quis contravenire ſtatuto prohibenti exceptionem contra inſtrumentum, quod opponitur, quod non eſt inſtrumentum : ſequitur Avendañ. *in declarat. ad l.* 4. *&* 5. *tit. de las exceptions, num.*26. *verſ. ideoque ille*, reddens rationem, quoniam negato facto, videtur negata omnis actio dependens ex facto, *leg. ſi duo, §. idem Iulianus, ff. de jurejuran.* Eſtque hoc de mente Regii Senatus, ut tradit Mich. Fer. 3.*part. obſervant. cap.*107. Et pro materia, & ita praxis obſervat.

34 Ex quibus infero, quod ſi quis ſub ſpe futuræ ſolutionis cancellaſſet alicui aliquod inſtrumentum guarentigium, ſi debitor non ſolveret, quod creditor non poſſet agere via executiva ex dicto inſtrumento cancellato, cùm vitium dicti inſtrumenti ex ejus inſpectione appareret, ſed tantùm agere poſſet via ordinaria. Quod in terminis adnotavit Maran. *de ord.jud. part.*6. *tit.& producuntur ſcriptura, n.*11. & ante eum Bald. *in leg.*1.*ff.ut in poſſeſſ.legat.* & Paul.de Caſtr. *in leg.fin.n*... *Cod. de edict. D. Adrian. tollen.* ſenſit & Bart. *in leg.*1. *§. & hæreditatis, ff.de his quæ in teſt.delent.* & Suar. *in leg. poſt rem judicatam, in ſexta extenſ.leg.Regn. ff.de re jud.* ubi tradit an inſtrumentum corroſum poſſit executioni mandari. Videndus ad propoſitum Bardel.*conſ.*73. *num.*12. ubi dicit inſtrumentum defectuoſum notoriè, vel carens aliquo requiſito neceſſario, non dici inſtrumentum, nec fidem facere. Avendan. *in declarat.leg.*4. *&* 5. *titul. de las exceptions, num.*24. quæ eſt poſt ſua reſponſa, dicit nullam legis virtutem aut prohibitionem poſſe excludere exceptionem, quæ colligitur ex inſpectione ipſius inſtrumenti. Hinc clauſulam, *Sine retardatione ſolutionis penſionis*, non operari, ſi ex bulla conſtaret non deberi : ita ex Rota & aliis tradit Valenzuela *conſ.*38. *num.* 26. Adeò hoc eſt verum, ut procedat, etiamſi exceptiones, quæ ex ipſis actis aut inſtrumentis reſultant, requirerent altiorem indaginem, & magnam cauſæ cognitionem, ut not. ex Rota noſt. Garcia *de expenſ.cap.*5. *num.*489. *& ſeq.* & eos referens Valenzuela *dict.conſ.*48.*num.*26.

35 Et ſimiliter ſi inſtrumentum ex ejus tenore uſurarium appareret, non ei tribueretur executio, ut not. Baez. *in tract. Guaren. quæſt.*38. Dec. *in cap. ex parte, num.*8.*de offic. delegat.* Gall. *in tract.de for. camer.oblig. titul.de vi inſtrum. cam. oblig. n.*1. Capyc. *deciſ.* 175. Viu. *deciſ.* 304. & Matthæ. Bru. *conſ.*68. *per tot.lib.*1. facit text. optimus *in leg.fin.Cod.de ordin.cognit.*

36 Quod in puncto juris verum non puto, ubi ſtatutum dictat, ut inſtrumenta guarentigia mandentur executioni, ut eſt in Cathalonia; quia tali caſu exceptio reſpiciens nullitatem contractus, non impedit executionem inſtrumenti. Quia aliud eſt inſtrumentum, 37
aliud contractus, ut not. Bart. *in leg.ſi librarius, circ. princip. ff. de reg. jur.* Thom. Gram. *conſ.*11. *in princ. in civilibus.* Joan.Pet. Surd. *in tract.de aliment. titul.*8. *privileg.*3. *num.*8. *& deciſ.* 277. *num.* 3. *& deciſ.* 43. & Bald. *in leg.ultim.Cod.de falſ.cauſ. adject.legat.* Ubi dicit ſtatutum loquens de contractu, non habere locum in inſtrumento, nec è contrario.

38 Etenim contractus, ſive obligatio, eſt ipſa partium conventio : Inſtrumentum verò eſt ſcriptura authentica, per quam dicta conventio, ſeu obligatio probatur, *leg.ſervum filii, § cum qui Chirographum, de leg.*1. Bart. *in leg. ſi quis legatum, ad fin. ff.de falſ.* Alexand. *conſ.*122. *num.*3. *lib.* 2. Dec *conſ.*17. *num.* 3. *&* 4. *&*
*conſ.*169. *num.* 2. ubi dicit hinc eſſe quod renuncians 39
inſtrumento, non cenſetur renunciare debito, ſed tantùm probationi ipſius inſtrumenti, & Suar. *in*

leg. poſt rem judicatam, *in 6. limit. declar. leg. regni, per tot. ff. de re judic.*

40 Hinc etiam eſt, quod poteſt eſſe, ut contractus ſit reprobatus, & tamen inſtrumentum valebit, ut not. Bartol. *in dict. leg. ſi quis legatum*, & Port. *in §. ſed ſi uxori*, *Inſtit. de legat.* & è contrario inſtrumentum erit nullum, quia non habebit ſolemnia requiſita: & contractus, ſeu obligatio, quæ teſtibus probari poterit, valebit. Ita Bellon. *conſ.* 22. *num.* 6. & pulchrè Natta multos citans, *conſ.* 609. *num.* 21. 22. & 23. & Suar. ubi ſupra: & propter prædicta ita in terminis noſtræ quæſtionis tenet Bartol. *in leg.* 1. §. *& parui, ff. quod vi aut clam*, quem ſequitur Corn. *conſ.* 241. *verſ. ſimiliter, volum.* 3. Alexand. *conſ.* 83. *in fin. volum.* 5. Seraph. *de privil. juram. privil.* 77. *num.* 28. Jaſ. *in leg.* 1. §. *ſi quis ita*, *num.* 21. *ff. de verb. oblig.* & viſus eſt ſenſiſſe Joan. Guter. *in rep. leg. nemo poteſt*, *num.* 442. *de leg.* 1.

41 Ex æquitate tamen non malè faceret judex qui tali inſtrumento continenti contractum notoriè uſurarium exceptionem denegaret.

42 Cum judex ex officio poſſit compellere creditorem paratum ad uſurarum exactionem, ut deſiſtat, *cap. tuas*, *cum ibi not. de uſur.* & poſſit etiam judex ex officio obviare peccato evidenter imminenti, non conſiderato an parti competat remedium, necne, ut not. Gloſſ. *in cap. capientes*, §. 1. *de elect. in 6.* Eſtque pro hoc notabilis deciſ. Capyc. 175. quam omninò vide: & etiam quod circa prædicta tradit Azpil. *conſ.* 10. *lib.* 5. *tit. de uſur. volum.* 2. & Gutier. *de juram. confir. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 19. & Menoch. *conſ.* 109. *in fin.* His accedit Joan. Baptiſt. Lup. *in leg.* 2. *num.* 91. *C. de pact. inter empt. & vend.* ubi tenet uſurarum exceptionem poſſe opponi poſt ſententiam ad impediendam ejus executionem, ubi incontinenti, & ſine altiori indagine plenè conſtaret de uſura, *argum. leg. ille à quo*, §. *ſi de teſtamento*, *ff. ad Trebellian.*

43 Ad prædicta conducit, quod inſtrumentum factum ſuper contractu à jure reprobato, non dici poteſt inſtrumentum, ut not. Alexand. ad Bart. *in dict.* §. *& parui facit*, *text. in leg. fin.* ubi Bald. *C. de litigioſ.*

44 An autem judex Eccleſiaſticus poſſit inhibere judici ſeculari, ne in cauſa, in qua agitur an contractus aliquis ſit uſurarius necne, procedat, donec per eum ſit cognitum an ſit uſurarius? Diſputat Bart. *in leg. quoties*, *Cod. de judiciis*, & tenet quod ſi eſt quæſtio facti coram judice ſeculari, quod non: ſecus ſi juris. Et ibi declarat quando dicatur quæſtio facti, & quando juris, & iſta ſententia Bart. eſt vera. Vide iſtam quæſt. omninò pertractatam per Gaſpar. Roder. *de annuis reddit. lib.* 3. *quæſt. quarta*, *num.* 122. *uſque ad fin.* Adde Joan. Garcia *de nobilitat. gloſſ.* 1. *num.* 34. ubi dicit in his incidentibus cauſis non agi de jure dictæ cauſæ incidentis, ſed de facto. Videndus etiam Barb. *in leg. Titia* 35. *n.* 53. *&* 54. *ff. ſolut. matrim. tom.* 2. omninò Gutier. *de juram. confir. cap.* 2. *part.* 1. Farin. *in tract. crimin. quæſt.* 8. *num.* 150.

45 Circa prædicta QVÆRO IV. Pone, Judex Eccleſiaſticus inhibet ſeculari exequenti contractum guarentigium, quem ſecularis habet pro indubitato, non eſſe uſurarium, ut ſub pœna excommunicationis ſuperſedeat in executione dicti inſtrumenti, donec cauſa uſuraria, tanquam præjudicialis executioni, per eum terminetur, num ipſe dictæ inhibitioni parère tenebitur?

Sic dicendum (ſub correctione ſanctæ Matris Eccleſiæ) puto, licèt judex Eccleſiaſticus ſit major ſeculari, & ſic poſſit ipſum inhibere ne procedat, *cap. ſeculares*, *de for. compet. in 6. cap. licet*, & ibi Gloſſ. *de except. eod. lib.* not. Doct. *in l.* 4. §. *condemnatum*, & ibi Ripa *num.* 18. *ff. de re judic.* Verum juriſdictiones ſunt diverſæ, & una ab altera non dependet, *cap. cùm ad verum*, *diſtinct.* 96. *cap. novit*, *de judic. cap. ſi duobus*, & ibi Doc. *de appellat.*

Hinc Principem laicum non teneri obedire Papæ 46
in temporalibus circa bona, not. Innocent. *in cap. inquiſitioni*, *de ſentent. excommun.* Beroi. *conſ.* 117. *vol.* 3. Decian. *in tractat. cauſar. crimin. de judic. Eccleſ. crim. cont. laic. cap.* 10. *num.* 1. alios refert Surd. *conſ.* 424. *num.* 36. *& num.* 2. *ſequent. lib.* 3. ubi ex multis reſolvit, Papam non eſſe majorem in cauſa, in qua etiam judex ſecularis cognoſcere poteſt. Addo Calder. *conſilio* 236. inter conſilia Anchar. alios refert Joſeph de Seſſe *in tractat. de inhibit. magiſt. juſtit. Aragon. cap* 8. §. 4. *num.* 41. & antea *cap.* 4. §. 2. *num.* 7. & multùm benè *cap.* 27. Ex his ſi judex ſecularis eſt certus ſuæ 47
juriſdictionis, & ſic videat inhibitionem, quæ fit ei, eſſe injuſtam, non teneri ei parère, immò appellando ad cautelam à dicta inhibitione, & à comminatis cenſuris, ad ulteriora poſſe procedere, not. relati per Gutier. *de juram. confirm. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 25. immò Marſil. *ſing.* 490. *poſt num.* 2. non eſſe neceſſariam appellationem ait, dicens eam nullam, ut quæ incipiat à præcepto invalido: ita etiam poſt Alban. & alios tradit Surd. *conſ.* 424. *num.* 32. Marta *de juriſdict. part.* 2. *cap.* 4. *num.* 26. *& ſequent.* not. Seſſe *de inhibition. cap.* 5. §. 9. *num.* 78. 79. *&* 80. Eſtque ratio, quia inhibitio habet in ſe tacitam conditionem, ſi de jure fieri poteſt, ut per Lancellot. *de attentat. cap.* 20. *de attentat. poſt inhibit. declar.* & ſic ſi fiat de facto, nullum operari effectum, quia deficit conditio: allegat Bero. *conſ.* 85. *num.* 23. *lib.* 3. Idem Beroi. *conſ.* 117. *lib.* 3. Bald. *in leg.* 1. *in fin. Cod. quomod. & quando judex.* Socin. *conſilio* 99. *lib.* 3. Mandoſ. *de inhibit. quæſt.* 9. *in fin.* Thom. Ferrar. *cautel.* 53. Tiber. Decian. *in tract. cauſ. crimin. tit. de inhibit. quæ fiunt per judic. Eccleſ. cap.* 12. Hercul. *in tract. de inhibit. cap.* 18. *num.* 55. Rimin. *conſ.* 549. *num.* 4. & in terminis noſtræ quæſt. alios refert Surd. *dict. conſ.* 424. *num.* 35.

Ex his concludo, judicem ſecularem poſſe ſpernere 48
inhibitionem judicis Eccleſiaſtici in caſu quo videt eum poſſe cognoſcere, eo quòd in dicto caſu judex Eccleſiaſticus licèt ipſe poſſit cognoſcere, ſit par, & par in parem non habet imperium, ut in propoſito ratiocinatur Surd. *dict. conſ.* 424. *num.* 38. *& ſequent.* & Joſeph. de Seſſe *in tract. de inhibit. magiſt. juſt. Aragon. cap.* 8. §. 4. *num.* 41. Hond. *conſ.* 25. *num.* 15. *&* 16. *lib.* 1. cum tamen eſt dubium, crederem teneri parère, ut eo caſu majori: ad ea quæ tradit Mand. *de inhibit. quæſt.* 47. Tiber. Decian. *in dict. tract. cauſ. crimin. tit. de inhibit. quæ fiunt per Eccleſias*, *cap.* 12. *n.* 8. Lancel. *de attent. in præfat. cap.* 20. *quæſt.* 3. *num.* 91. Caſtrenſ. *in leg. omni innovatione*, *Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* & noviſſimè per Joſeph. de Seſſe *in dict. tract. de inhibition. magiſt. Inſtit. Aragon. c.* 8. §. 4. *num. quadrageſimo primo*, *quadrageſimo ſecundo*, *& quadrageſimo tertio*, & in terminis noſtræ *quæſt. cap.* 27. ubi reſolvit, quod ſi ex facie inſtrumenti appareat ipſum uſurarium, quod debeat ſervari inhibitio, aliàs ſecus, & benè: quia cùm tunc non adſit quæſtio facti, cùm ſit certum, juris tantum eſt quæſtio, ut dicit Barboſ. *in dict. leg. Titia*, *num.* 23. *in fin.* Hoc ſenſiſſe viſus eſt Menoch. *conſ.* 180. *num.* 50. & per conſequens eſt articulus ſpiritualis, & ſic pertinet ad judicem Eccleſiaſticum, ut patet ex traditis à Bart. & Jaſ. *in leg. quoties*, *Cod. de judiciis*, Paul. de Caſtr. *in leg. omni innovatione*, *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Don Ludov. de Peguer. *deciſ.* 30. Capyc. *deciſ.* 7. Joan. Garcia *de nobil. gloſſ.* 1. *num.* 34. Barboſ. *in leg. Titia* 35. *num.* 53. *&* 54. *ff. ſol. matrim.* Farin. *in tract. cauſ. crimin. quæſt.* 8. *n.* 150. Joan. Gutier. *de juram. confirm. part.* 2. *cap.* 1. Bobadilla *lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 235. Vincent. de Franc. *deciſ.* 551. & fusè Gaſpar Roderic. *de annu. reddit. lib.* 3. *quæſt.* 4. *num.* 122. *cum multis ſequent.* qui malè *num.* 132. ſolvit, non dari differentiam realem inter quæſtionem facti, & quæſtionem juris, cùm non poſſit eſſe quæſtio facti, quin ſit de jure, cùm una ab altera ſeparari non poſſit, &

inter

Digitized by Google

inter ſe habeat connexionem, allegans Fulgoſ. conſ. 134.
circ. fin. & quia ex facto jus oritur, leg. ſi ex plagis, §. ſi
in clivo, ff. ad l. Aquil. Quamvis revera differentia realis
detur, quia licèt ex facto jus oriatur, & ſic unum ab
altero videatur ſeparari non poſſe. Verùm reſpondet
Jaſ. in dict. leg. quoties, & benè num. 7. quod ex facto
non oritur jus ſpirituale: ſequitur Alvar. Valaſquez
conſult. 159. num. 10. volum. 2. facit quod tradit Joan.
Garcia de nob. dict. gloſſ. 1. num. 34. & ſequent. quod in
incidentibus non dicitur agi de jure cauſæ inciden-
tis, ſed de facto: videndus Anton. Theſaur. deciſ. 117.
& Cevall. com. cont. com. quæſt. 403. & 504. Bobadil.
49 ubi ſuprà. His inſervit quod tradit Capye. dicta deciſ. 7.
num. 4. quemlibet judicem ſecularem poſſe cognoſce-
re de re ſpirituali, non directò, ſed per modum cauſæ,
ut ſi pronunciet filium ſuccedere debere, quia legiti-
mus eſt. Subdens aliud eſſe directo pronuntiare, aliud
per modum cauſæ, leg. 1. Cod. de ordin. judic. allegat
Bald. in Authent. ad hæc, Cod. de Latin. liber. tol. & Jaſ.
in dict. leg. quoties, verſ. limita, ſicut è converſo Epiſ-
copum poſſe declarare matrimonium non fuiſſe inter
aliquos, & per conſequens hæreditatem talem perti-
nere non ad digni filium, ſed ad talem, tradidimus
poſt Abbat. & alios, lib. 3. reſolut. cap. 11. de ſponſ. dib.
num. 173.

50 Melius hæc declarat Barboſ. in dict. l. Titia, num. 25.
dicens illud quod dicitur ex facto jus oriri, non id
dici quod quæſtio juris ſit inſeparabilis à quæſtio-
ne facti, cum ſint diverſæ res, & una nihil commune
habeat cum alia: ſed id dici, quia jus dependet ex
facto, & quod juxta circumſtantias facti, & cauſæ, jus
varietur, ut dixit Dec. conſ. 584. quod quælibet mi-
nima facti mutatio facit jus variare, ob quod dicit ex
Jaſ. in dict. leg. quoties, num. 7. Rip. in cap. 1. num. 17.
de judic. quod licèt quæſtio juris ſit ſpiritualis, non
tamen quæſtio facti, ſi modò à quæſtione juris eſt ſe-
parata, ſecus ſi à quæſtione juris non ſit ſeparata. Di-
citur autem quæſtio facti à quæſtione juris ſeparata,
quando in cauſa de qua agitur ſufficit pronunciare ſu-
per facto, ſeu quaſi poſſeſſione illius juris, & è con-
trario ubi in illa cauſa non ſufficit pronuntiare ſuper
facto, ſeu ſuper quaſi poſſeſſione illius juris, tunc quæ-
ſtiones juris & facti dicuntur inſeparabiles: ita Bald.
in Auth. et qui jurat, num. 27. Cod. de bon. author. judic.
poſſid. Jaſ. in dict. leg. quoties, num. 8. Barboſ. in dict.
leg. Titia, num. 46. Et ſic ſi ſit quæſtio bonorum, & in
eam incidat quæſtio matrimonii, quia in iſta cauſa, ad
obtinendum ſufficit probare matrimonium, quatenus
in facto conſiſtit, hoc eſt conjuges eſſe in poſſeſſione
matrimonii, judex ſecularis poteſt cognoſcere de iſto
incidenti, & ſuper eo per modum cauſæ pronuntiare,
ut not. innumeri relati per Bobad. in polit. tom. 1. lib. 2.
cap. 18. num. 235. Bardonel. conſ. 32. num. 15. ſic judex
laicus cognoſcit de excommunicatione, ad effectum
vitandi excommunicatum, & eum non audiendi in ju-
dicio, cognoſcendo de facto, an nempe fuerit declara-
tus pro excommunicato per judicem Eccleſiaſticum,
non ſe intromittendo de validitate excommunicatio-
nis: ſic cognoſcit ſuper facto decimarum, & beneficii,
quando ad hoc ſufficit quaſi poſſeſſio, ut pro. Rot.
deciſ. 8. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. alios refert Cevall.
com. con. commu. quæſt. 504.

51 Quando verò non ſufficit in illa cauſa ad obtinen-
dum probatio facti, ſed & ſit neceſſaria probatio ju-
ris, & quando quis allegat ſe clericum ad effectum
ut de ejus cauſa ſeu delicto tantum cognoſcat judex
Eccleſiaſticus, quia iſto caſu non ſufficit cognoſcere
ſuper poſſeſſione clericatus, ſed debet probari titulus
legitimus, cap. ſi diligenti, de for. compet. cap. legum 2.
quæſt. prima, cap. ſi judex laicus, de ſent. exc. in 6. tunc
non ſufficit probare coram Eccleſiaſtico poſſeſſionem
clericatus, cùm multi ſint in ea poſſeſſione, qui non
ſunt clerici, & ſic debet probare ſe legitimè ordina-
tum, ut ſuprà.

Circa prædicta obſerva ne erres, quod ex Baldo, & 52
aliis ſupra tradidi, quod ſi partes concordant in facto,
jam non eſſe quæſtionem facti, ſed juris: id intellige,
ubi ageretur de jure ſuper dicto facto principaliter, ſe-
cus ſi incidenter, & per modum cauſæ, ut per Bald. in
Authent. ad hæc, Cod. de Latin. liber. tol. Capye. deciſ. 7.
num. 4. & poſt Azpilcuet. & alios Barboſ. in dict. leg.
Titia, num. 53. in fin.

Circa prædicta contendi apud Dominos de Senatu 53
circa quandam inhibitionem eis factam in quadam
cauſa per Illuſtriſ. Hiſpaniarum Nuntium in Senatu,
non poſſe cadere dubium, an cauſa illa de jure ſpecta-
ret ad Regem, vel non, cùm ignorantia juris non ca-
dat in Principe, ejuſve Senatu, in quo Princeps repræ-
ſentatur, argum. leg. omnium, Cod. de teſtam. cap. 2. de
conſt. in 6. & quæ tradit Petrus Gregor. de appellat.
lib. 1. cap. 6. num. 4.

Quæro V. An inſtrumentum guarentigium nul- 54
lam admittens exceptionem, niſi ſolutionis, admittat
exceptionem compenſationis? Multi tenent quod ſic,
inter quos Angel. conſil. 124. Quidam Nicolaus: quem
ſequitur Jaſ. in leg. cùm quis, §. ſi juravero, num. 3. ff. de
jurejurand. & Felin. in cap. ſub eo ta, num. 2. de ſent. &
re judic. Hac ratione, quod cùm compenſatio ſit ſolu-
tio, licet impropriè, ut not. Bartol. & Bald. in leg. Iu-
lianus, ff. de con. indeb. ob id compenſans non dicatur 55
excipere, ut not. etiam Bart. in leg. 2. num. 2. de except. &
ita etiam propter prædictam rationem tenent Gratian.
conſ. 121. num. 18. volum. 1. & multi citati per Menoch.
de præſumpt. lib. 2. præſ. 48. num. 34. Sebaſt. Medicis de
compenſ. part. 2. quæſt. 20. Quibus & ipſe ſubſcribo, ſi de- 56
bitum, cujus compenſatio opponitur, ſit liquidum,
habens executionem paratam. Tali enim caſu creditor
agens vigore inſtrumenti guarentigii, non poterit re-
ſpuere dictam compenſationis exceptionem. Obſtaret
enim ei regula, Dolo facit qui petit quod ſtatim reſti-
tuturus eſt, cap. dolo facit, de reg. jur. in 6. & l. dolo facit,
ff. de doli excep. in qua regula eſt fundata æquitas com-
penſationis, ut not. gloſſ. in §. in bonæ fidei, ubi Joan. Fab.
& alii, Inſtit. de action. cum aliàs ex una manu creditor
acciperet, & ex alia dare teneretur. Quem circuitum jura
abhorrent, l. ſi dominus, ff. de condict. indeb. Confert quod 57
not. Bald. in leg. fin. Cod. de compenſ. Quod fruſtra fit 58
per plura, quod poteſt fieri per pauciora. Et ita ſentire
videtur Capye. deciſ. 167. Viu. in ſuis com. opin. verb.
compenſatio. Oziſc. deciſ. 92. num. 35. & Jaſ. in dict. §. ſi
juravero, num. 2. & ita inſtrumentum quod non ad-
mittit exceptionem, dicitur liquidum, quod verò ad-
mittit exceptionem, dicitur illiquidum, ſi pars illud
impugnet, in cap. 4. num. 18.

Suadentur prædicta, quod qui compenſat, dicitur 59
ſolvere: compenſare ſiquidem, & ſolvere paria ſunt,
leg. ſi peculium, §. 1. ff. de ſtatulib. & leg. debitor, ff. qui
pot. in pig. hab. facit text. optimus in leg. dediſſe, ff. de
verb. ſignif. ubi ſatis intelligendus eſt dediſſe, qui com-
penſavit.

Puto tamen quod ſi in inſtrumento guarentigio ad- 60
ſit juramentum de ſolvendo, quod tunc compenſatio-
nis exceptio non admitteretur, eo quòd juramentum
debet in forma ſpecifica adimpleri, cap. ad noſtram,
1. & cap. querelam, extr. de jurejur. & ita per prædi-
ctam rationem tenent Alexand. conſ. 91. verſ. ſic actus, vo-
lum. 2. Socin. in leg. Iulianus, ff. de condict. indeb. Lau. de
Pinu conſ. 84. num. 17. Rol. conſ. 17. num. 14. volum. 1.
Guzad. conſ. 69. num. 10. & Oziſc. deciſ. 92. num. 35. &
Gabr. Saray ad Math. ſing. 54. qui multos refert, &
noviſſimè Carol. Bardonel. conſ. 72. num. 8.

Compenſatio tamen non dicitur vera ſolutio, ſed 61
impropria, & ficta, leg. debitor, ff. qui pot. in pignor. hab.
d. leg. ſi peculium, § 1. ff. de ſtatuliber. & not. Bart. Bald. Iaſ.
&

Digitized by Google

& alii *in dict. leg. Iulianus*, & Felin. *in dict. cap. ſuborta, num. 2.* Galleſ. tamen *in tract. ad for. camer. oblig.*
62 *in 2. part. quæſt. 2. ad 4. partic.* aſſerit id in judicis arbitrio poſitum eſſe, neque judicem, qui eam admittat, poſſe reprehendi. Quod non ſit in æquitate poſitum, ut creditor velit exigere debitum, & quod nolit ſolvere quod debet, cum eo eſſe videtur Menoch. *dict. præſumpt. 48. num. 36.* cenſuit novè Trentacinq. *conſ. 79. ad fin.*

63 Ex quibus videtur dicendum, non admitti in Cathalonia compenſationis exceptionem adverſus agentem ex inſtrumento ſcripturæ Tertii, cùm in omnibus inſtrumentis adſit regulariter juramentum.

64 Contrarium verius cenſeo. Etenim ſcriptura Tertii, ut ex ejus privilegio apparet, admittit exceptionem ſolutionis, & ſatisfactionis, de qua per publicum inſtrumentum conſtet; & cum compenſatio ſit realis ſatisfactio, ut ex multis probat Covarruv. *in cap. quamvis pactum, in 1. part. relect. §. 4. num. 9. verſ. ea verò, de pact. in 6.* eſt certum quod ſi de debito, quod in vim compenſationis opponitur, conſtet liquidò, poterit opponi dicta compenſationis exceptio adverſus agentem ex inſtrumento guarentigio, ſeu ſcriptura Tertii.

65 Quod ego intelligo ſi debitum, quod in vim compenſationis opponitur, appareat per publicum inſtrumentum nullam admittens exceptionem, juxta ea quæ tradit Paul. de Caſtr. *in leg. ex cauſa, num. 1. in fin. Cod. de compenſ.* Dec. *in cap. ex parte 2. num. 7. verſic. 15. fallit, extr. de offic. delegat.* quem cum aliis refert Menoch. *dict. præſ. 48. num. 20.* & novè Trentacinq. *dict. conſ. 79.* Qui dict. Menoch. etiam *num. 25.* ita ait, dictum inſtrumentum ſcripturæ tertii, ſeu guarentigium admittere exceptionem cujuſcumque liberationis, de qua per publicum inſtrumentum conſtet, dubitari nequit, cum ſtatutum admittens exceptionem ſolutionis, admittat cujuſcumque liberationis, ut per Alberic. *in leg. ſolutionis, de ſolut.* ſequitur Cavol. *deciſ. 97. num. 13.*

66 An ſcriptura tertii admittat exceptionem novationis, & delegationis? Cenſeo quod ſic, cùm per eas parti remaneat ſatisfactum. Contrarium tenet Aſin. *in ſua praxi, §. 31. cap. 46.* Pro mea ſententia facit, quia res judicata non mandatur executioni, ſi novata fuerit, ut per Parlador. *lib. 2. rerum quotidian. cap. fin. part. 1. §. 1. num. 20.* & Cod. Fabrian. *lib. 1. tit. 9. de prec. imp. offeren. defin. 4.* ubi *num. 4.* aſſerit novatione facta qualitatem prioris obligationis non attendi, *leg. aliam, ff. de novation. leg. ult. Cod. de uſur. rei judic.*

67 QVÆRO VI. An poſſit opponi beneficium reſtitutionis in integrum adverſus inſtrumentum guarentigium, ad ejus executionem remorandam? Reſpondi quod non. Etenim cùm nullam admittat exceptionem, præterquam ſolutionis, & ſatisfactionis, de qua per publicum inſtrumentum conſtet, & per reſtitutionem veniatur ad exceptionem, ut not. Gloſſ. *in leg. in cauſa, in princ. in verſ. erit mandati actio, ff. de*
68 *minor.* ubi dicit, quod per reſtitutionem paratur exceptio, non obligationis extinctio; hinc eſt, ut ea non admittatur ad dictam executionem impediendam: ita in terminis Addit. ad Specul. *incip. quid ſi ſtatutum, in novis, titul. de reſtit. in integr.* & poſt Socin. Menoch. *dict. præſ. 48. num. 43.* & Rodetic. Suar. *in leg. poſt rem judicatam, in 2. part. declar. leg. regni, num. 44. verſ. ſed pro evidentia, ff. de re judicat.* Honded. *conſ. 27. num. 30. volum. 2.* multos refert Barzius *deciſ. 87. num. 16.* Addo Joan. Bapt. Coſta *de remed. ſubſid. remed. 100. num. 11.*

69 QVÆRO VII. De caſu ſuper quo conſului. Promiſi tibi certo termino ſolvere centum, ſub pœna Tertii, ita ut ſi facto calculo inter nos reperiatur minus me tibi debere, illa minor quantitas tantum cenſeatur promiſſa: nunquid lapſo dicto termino, nulla facta calculatione, poterit fieri adverſus me rigida executio vigore dicti inſtrumenti? Reſpondi quod ſic, quia dictum inſtrumentum, attento præſenti ſtatu, eſt liquidum: & licèt fieri poſſit, ut facta calculatione minus debeatur, tamen ſtatus præſens, & non qui eſſe poteſt, debet in conſideratione haberi, juxta text. & Gloſſ. *in l. 2. ff. de in diem addiction. leg. ſtatuliber à cæteris, in principio, ff. de ſtatuliber.* not. Gutier. *de*
gabel. quæſt. 95. num. 27. ubi dicit donationem factam 70
novitio requirere ſtatuti ſolemnitatem, quoniam attenditur tempus donationis, quod certum eſt, & non futurum, quia eſt incertum, quia poterat non profiteri; & ita per prædictum text. tenet Socin. *in leg. pecuniam, ff. ſi cer. pet. & conſ. 528. volum. 3.* dicens ita pluries in facti quæſtione obtinuiſſe: ſequitur Borg. Caval. *in tractat. de tutor. num. 263.* Idem conſulendo deduxit Paul. de Caſtr. *conſ. 429. viſis, & conſideratis, volum. 1.* ubi dicit, quod qui habet inſtrumentum debiti purum, & efficax, poteſt ejus executionem petere pendente compromiſſo quod ſuper eo factum eſt, licèt per ſententiam arbitrorum ſperetur inſtrumentum in aliquo tolli, vel novari. Subdens debere inſpici præſentem ſtatum, & non illum, qui evenire poteſt. Adjiciens hæc verba, niſi compromiſſum expreſsè animo novandi factum fuiſſet, & Dec. *conſ. 618. in caſu propoſito, num. 5.* ubi pro corroboratione prædictorum allegat text. *in leg. hac venditio, §. 1. ff. de cont. empt.* ubi venditio dicitur certa, ſi facta ſit pro centum, & quanti pluris reperietur. Barn. Cornaxxan. *deciſ. 2. num. 37.* Georg. Cabed. *deciſ. 62. lib. 1.* & quæ trado *lib. 3. cap. 17. de ſentent. num. 231.* & valet ſententia, *condemno te, niſi intra duos menſes ſolviſſe probaveris:* Tuſchus *concl. 108. num. 67.*

Pro his faciunt quæ tradit Bartol. *in leg. judex poſt-* 71
quam, in fin. ff. de re judicat. de judice qui condemnavit reum in certa quantitate, addita clauſula, *in plus, minuſve, ſecundum formam ſtatutorum:* ut talis ſententia executioni mandari poſſit, dicens talia verba non facere ſententiam conditionalem, ſed reſolvendam ſub conditione: id ipſum not. Gramm. *deciſ. 58. num. 10.* Zaſius *in leg. à divo Pio, §. in venditione, num. 40. ff. de re judic.* Oxaſc. *deciſ. 145. & 146.* & fusè Seraph. *de priu. jur. priu. 77. num. 8.* allegat Gloſſ. not. *in leg. 1. in nona quæſtion. Cod. de inoffic. donat.* ubi ad cognoſcendum, an donatio ſit inofficioſa, tempus donationis inſpicitur, nec revocatur, licèt ex poſtfacto inofficioſa fiat: multos etiam citat Flamin. Chartar. *deciſ. 83.*

Et ita (non diu eſt) fuit pronunciatum ad relatio- 72
nem nobilis, & doctiſſimi viri Ludovici à Peguera, Regii Senatoris. Etenim cùm t. Fuſter Mercator Tarraconenſis eſſet obligatus ſub pœna Tertii, Petro Tries agricolæ, & Caſtellui exigere certam pecuniæ quantitatem intra duos annos, promittendo eam ſolvere exactam, vel non exactam: cum eo tamen, ut ſi dictus Fuſter expenſas aliquas feciſſet in nominum aliquorum exactione, & poſtea nomina illa reperirentur inania præ inopia debitorum, quod dictus Tries teneretur reficere dictas expenſas dicto Fuſter, & ſumere in exonerationem quantitatis promiſſæ dicta nomina inania; lapſo dicto termino ad ſolvendum ſtatuto, dictus Tries retroclamum expoſuit ſcripturæ Tertii adverſus dict. Fuſter pro dicta quantitate per eum promiſſa.

Et enim dictus Fuſter oppoſuiſſet, quod dictum retroclamum contra eum exponi non poterat, quia dictum inſtrumentum non erat liquidum, eo quòd videndum erat, an ipſe dicto tempore aliquas expenſas feciſſet in aliquibus nominibus exigendis, prout multas fecit, & quod ipſe, & nomina aliqua, quæ fuerunt reperta inania, erant compenſanda uſque ad concurrentem

tentem quantitatem cum pecunia per eum promiſſa: & ſic quod dictum inſtrumentum, ut illiquidum, non poterat mandari executioni: nihilominus fuit prouiſum, attento quod dictum debitum promiſſum erat certum, & liquidum, attento præſenti ſtatu, quod retroclamum rectè erat expoſitum, & quod ſine præiudicio executionis procederetur ad liquidationem dictarum expenſarum, & nominum, quæ inania eſſe dicebantur, præſtita per creditorem idonea cautione, quæ tum iuxta privilegium ſcripturæ tertii, tali caſu, cum nempe executionem iniuſtè fieri pars prætendit, debet præſtari, tum & de iure communi, ad tradita per Afflict. *deciſ.*387. Socin. *in dict. leg. pecuniam*, *n.*11. *ff. ſi cert. pet.* allegant *Auth. qua ſupplicatio*, *C. de precib. imper. offer.* & Hieron. à Laurent. *deciſ.*124. *num.*11. *circ. princ.* & Caualc. *deciſ.* 27. *num.*48. *part.*2. Sicque quod hic dicitur, retroclamum fuiſſe bene expoſitum, intelligitur quoad hoc, ut executio ſuſpendi nequeat: nam ſi poſt factam executionem probaretur pro plus debito eſſe expoſitum, tunc declararetur male expoſitum, & ſic quoad merita, valor expoſitionis pendet à futuro euentu, ut ex his quæ not. Doct. hic allegati colligitur, ut not. Cornazz. *deciſ.*... *num.*17.

Attamen ſi debebam tibi centum liquidò, & illiquidè multa; & ſoluiſſes aliquam pecuniæ ſummam, in cauſam debiti illiquidi, & expoſuiſſem retroclamum pro debito liquido, & deinde conſtaret de eo quod ſolui, indebitum illiquidum adhuc ſupereſſe, an faciat retroclamum malè expoſitum, fuit pronunciatum, quod non, ad relationem magnifici Hieronymi Senjuſt in cauſa Joaonis Franciſci Roſel Medici Doctoris, contra Gabrielem Llobera Bibliopolam, die 23. Ianuarii 1598. quæ in cauſa ſupplicationis fuit confirmata referente magnifico Anton. Olibans, die 3. Martii 1599.

In caſu tamen ſequenti contrarium conſului, licet in contrarium fuiſſet lata ſententia ſubſcripta per quendam eminentem Doct. huius ciuitatis. Caſus eſt.

Petrus confeſſus fuit debere Joanni mille, ſexcenta ex certa cauſa, & reliqua quadringenta ex penſionibus aliorum cenſualium, quæ ei præſtabat, & ratione expenſarum aduerſus eum factarum, adiecta clauſula, *Saluo recti calculi jure*, & ex dictis mille creatum fuit cenſuale: deinde cenſualiſta lapſis aliquot annis dixit de nullitate dicti cenſualis, quod pretium non eſſet certum, & quod ille illud firmauerat oppreſſus mole creditorum: fuit lata ſententia contra cenſualiſtam auctoritatibus prædictis, & etiam quia clauſula illa, *Saluo recti calculi iure*, intelligenda erat de maiori quantitate quàm expreſſa, & non de minori. Contrarium conſului, quoniam præallegata loquuntur reſpectu executionis alicuius ſententiæ, aut inſtrumenti, ut illa clauſula non faciat diſpoſitionem conditionalem, licèt reſolubilem ſub conditione, & ſic donec de contrario non conſtet, executionem non impediri, ut præter Doct. præallegatos not. Bald. *in leg. Publia*, § *fin. ff. depoſit.* alios refert Bertazol. *de clauſ. contract. clauſ.*38. *gloſſ.*2. Verùm in propoſito caſu agitur de validitate creationis cenſualis, quod eſt certum creari debere, ex pretio certo & indubitato, & non quod poſſit ſe habere, prout in vim d. clauſulæ, ad eſſe,
75 & ad non eſſe, videlicet quod in dubium reuocari poſſit an pretium ſit debitum, necne, uti ex multis reſoluit Lud. Velaſc. de Auend. *de cenſib. c.*38. *n.*19. & 20. & quod clauſula illa, *ſaluo iure recti calculi*, solùm intelligatur de maiori ſumma, eſt quid ridiculum, cum (præterquam quod ex ſe patet) idem importet quod plus minus, ut not. Bertazol. *de clauſ. contract. clauſ.*28. *gloſſa ſecunda*. Allegat ad id textum optimum *in l. Publia*, §. *fin. depoſit.*

74 QVÆRO IX. Certum eſt, quod ſcriptura publica, ſiue priuata, debiti confeſſionem continens, ſi eſt ſine cauſa, non probat, ut latè tradidimus *lib.*1. *reſol. c.*22. *de campſor.* Quid autem erit, ſi reperiatur inſtrumentum guarentigium habens à ſtatuto paratam executionem, continens debiti confeſſionem, nulla expreſſa cauſa, num poterit executioni mandari? Communis opinio eſt quod ſic, ut not. Felin. *in cap. ſi cautio*, *n.*10. 11. & 15. *de fide inſtrum.* nam cùm confeſſio in judicio ſine cauſa valeat, ut tradunt innumeri relati à Felin. *d. num.*10. & per Maſcard. *de probat. concl.*348. *n.*8. *volum.* 1. & confeſſio quæ fit in inſtrumento guarentigio, cenſeatur ac ſi facta eſſet in iudicio, cum ibi ſit præceptum iudicis chartularij factum in confeſſum, quod in iudicio factum videtur, ut not. Felin. *in d. cap. ſi cautio*, *num.*15. Hinc eſt ut dicta confeſſio in inſtrumento guarentigio contenta, etiam ſine cauſa, non cenſeatur indiſcreta. Et ita per prædictam rationem ante Felinum tenuit Bald. *in l. ſicut*, *C. de repud. hæred.* & *in l.*2. *C. de execut. rei ind.* quam refert & ſequitur Jaſ. *in d. l. ſicut*, *num.*7. ubi etiam Alex. & Dec. *conſ.*682. *n.*4. & 5. Hanc eſſe communem ſententiam atteſtatur Galleſ. *in tract. ad for. Camer. oblig. part.* 2. *in* 1. *q.* *ad* 4. *clauſ. camer. oblig.* *num.*13. Et ita ipſe (pauci dies ſunt) conſului: ita etiam tenet Joan. de Bardaxi *in tit. de promiſſ. ſine cauſa*, *num.*3.

75 QVÆRO X. Promiſi tibi ſoluere centum certa die ſub pœna tertij, poſt dictum diem lapſi ſunt triginta anni, an poſſis ex dicto inſtrumento agere adverſus me via executiua? Reſp. quod ſic: licèt enim de jure communi & Cathaloniæ omnes actiones triginta annis præſcribantur, ut abundè diſſeruimus *lib.* 1. *reſol. cap.*16. *de præſcript.* tamen cùm præſcriptio non tollat actionem ipſo jure, ſed ope exceptionis, ut tradit Bald. *in rub. C. ſi aduerſ. cred.* Felin. & Anchar. *in cap. ad aures*, *de præſcrip.* & alij per nos adducti *ſup. lib.*1. *reſol. c.*18. *de excep. n.*28. & ſic debeat à parte allegari, ut judex de ea rationem habere poſſit, ut fusè demonſtravimus *d. cap.*18. *num.* 26. & 27. Interim non dubium eſt, quin creditor ex dicto inſtrumento via executiva agere poſſit.

76 An autem ſi per partem allegetur dicta præſcriptio, illa allegatio faciat ſuſpendi viam executiuam, cùm præſcriptio quam allego, remaneat probata ex inſpectione inſtrumenti ex quo tu agis; cùm à die natiuitatis actionis in eo contentæ lapſi ſint 30. anni, & ego aliud probare non debeam, iuxta ea quæ latè deduxi *ſup. c.*15. *de præſum. n.*18. cenſeo quod non, cùm nulla exceptio impediat executionem inſtrumenti ſcripturæ tertij, niſi ſolutionis, aut ſatisfactionis, de qua per publicum inſtrumentum conſtet, ut dictum eſt. Et ſic non obſtat, quod ex multis reſoluit Flamin. Chartar. *deciſ.*120. *per tot.*

77 QVÆRO XI. De caſu in quo conſului. Expoſitum fuit retroclamum ſcripturæ tertij per Petrum contra Joannem, Joannes prætendit ſoluiſſe Petro, ſolutionemque vult probare per adverſarij confeſſionem medio juramento in judicio faciendam, vtrum donec Petrus dictam confeſſionem fecerit, debeat dicta executio ſuſpendi.

Ego cenſeo, quod ſi pars quæ reſpondere tenetur medio juramento, ſit præſens, ita ut de facili reſpondere poſſit, & ſic non videatur exigi dicta confeſſio gratià remorandæ executionis, quod dum pars reſpondere ceſſabit, ſuſpendetur executio, iuxta not. per Felin. *in cap.*2. *num.* 12. & *ibi* Modernos *de probat.* Dec. *in cap. ex parte*, *lo* 2. *num.*7. *verſ.*14. *fallit*, *de offic. delegat.* & Menoch. *de præſumpt. lib.*1. *præſum.*48. *n.*19. Franc. Viv. *deciſ.*175. ubi dicit, ſtatuto quocumque præciſo & rigoroſo facultatem excipiendi excludente, non intelligitur excluſa exceptio, quam quis vult probare per partis confeſſionem. Videndus eſt Codex Fabrianus

*lib.*4.

Digitized by Google

lib.4.tit.17. plus valere quod agitur, definit.4. vbi dicitur, quod ſi per alteram ex partibus objiciatur contractus ſimulatio, & deferatur partialiter juramentum ſuper dicta ſimulatione, non priùs pro contractu præſumendum, donec actor dictum juramentum præſtiterit.

78 Secus ſi pars eſſet abſens, vel aliàs non ita facilè poſſet ejus confeſſio haberi, quod ſine fraude creditoris contingeret: tunc ſiquidem cum in promptu dicta confeſſio haberi non poſſet, & id abſque culpa creditoris contingeret, non revocanda eſſet dicta executio, ſed ad ſuum finem, præſtita per creditorem cautione, ut diximus, perducenda: cum creditori nihil ſit quod imputetur, imò debitori, quod ſic eo obligato exiſtente, non curaverit ſibi publicum inſtrumentum de ſolutione fieri, ut habetur in privilegio dictæ ſcripturæ tertii Alphonſi primogeniti, dat. Barcinon. 4. Maii 1320. eſt in 2. volum. conſtit. titul. *de actions y obligat.* & hoc caſu ſalvari poſſet opinio Avend. *ſuper leg. 4. & 5. tit. de las exceptions, poſt num.51.* videndus Ozaſc. *deciſ.10. num.6. circ.med.* & omninò benè hoc tractans Franc. Viu. *d.deciſ.175. per tot.* ubi etiam meam ſententiam tenet, niſi conjici poſſet creditorem in fraudem ſe abſentaſſe. Et inſuper *num.6. & 7.* ait de dicta abſentia debere conſtare in proceſſu, eo quòd in judicialibus paria ſunt non eſſe, & non apparere, *l.in lege, ff.de contrah.empt.* Alexander *conſ.125. volumine 4.*

79 Hinc etiam dixi, quod ſi inſtrumentum guarentigium oppugnaretur per aliquam loci, rei, ſeu facti evidentiam, cui locum eſſe veriſimiliter ex inſtrumento conjiceretur, neque aliàs calumnioſè peti appareret, ſuſpendendam executionem donec dicta viſura ſit facta, cum judex de facili per probationem, quæ fallere non poteſt, qualis eſt per rei evidentiam, ut per Maſcard. *de probat. quæſt.*8 multos citat Barz. *deciſ.2. num.57. & 58.* & Joannes Bapt. Coſta *de remed.ſubſid. remed.101. per tot.* certus eſſe poſſit, illum de facto non vexari, & ſit præſumptio pro utente tali probatione, ob quod ea admittitur teſtibus publicatis, & etiam poſt concluſum in cauſa, ut benè not. Coſta *d. remed.101. in princ.* ubi *num.2.* ex multis ex qualitate talis probationis, adverſus inſtrumentum camerale, ſeu guarentigium, talem probationem, licet omnis alia via probandi ſit rejecta, admitti reſoluit.

80 Eſtque recordatione dignum, quod probatio quæ fit per adverſarii confeſſionem, nunquam cenſetur excluſa: ita Codex Fab. *lib.4. titul. 15. de teſt. definitione 36. & eod.lib.4.titul.17. plus valere quod agit. defin.4.in fine.*

81 Quæro XII. An inſtrumentum guarentigium habeat paratam executionem adverſus hæredem? Reſp. quod non, ſed via ordinaria adverſus eum eſt agendum: ita Bald. *conſ.140. volum.3.* idem Bald. & Imol. *in l.ſi bina, ff.de injuſt. teſtam.* quos refert & ſequitur Marant. *de ordin. judic. part.6.tit. Et poſt omnia advertatur circa execut. num.32.& in d.part.6.titul. Et producuntur ſcriptura, num.24.* Idem alios citans tradit
82 Paul.de Caſtr. *in l.poſtulante, ff.ad S.Conſ. Trebel.* Eſtque ratio, quia inſtrumentum quantumvis guarentigium, tertium non afficit, ut diximus ſuprà *1.lib.Reſol.cap.17.de appel.num.25.* quod verum eſt licèt tertius poſſideret res ſpecialiter obligatas, *l. 1. C. ſi unus ex pluribus,* ubi Angel.& Bald. *in l. 1.C.com.de legat.* quos refert Seſſe fusè hoc tractans *in tract.de inhibit. cap.15. §.1.num.11.& ſeq.*

Et licet hæres & defunctus una cenſeantur perſona, *ut in Novel.de jurejur.à morient.præſtit.* tamen priùs debet exenti an ille ſit hæres, necne, quod neceſſariò via ordinaria eſt tractandum, ut not. Boër. *deciſ.10.* Socin. *in tract. fall. reg.d.135.incip. Executio ſententiæ, vel inſtrumenti,* ubi multos refert, Roder.Suar. *in l.poſt rem judicatam, in 2. limit. l. regni, ff.de re judic.* & Anton. Cioff. *conſ.90.vol.1.* Ex his ſequitur, quod poſt Alex. dixit Honded. *conſ.78. num.32. volum.2.* quod ſi ſtatutum diſponat ut contra inſtrumentum nulla poſſit opponi exceptio niſi ſolutionis, non habet locum niſi inter perſonas inter quas inſtrumentum eſt confectum.

83 Hincque eſt, quod ſi pendente executione moriatur ille contra quem fit executio, continuatur dicta executio contra hæredem, citato tamen prius eo, & probato quod ſit hæres, & ita practicatur.

84 Ex prædictis fit, quod licet per ſtatutum impediatur appellatio ab inſtrumento guarentigio, non tamen intelligatur impedita quoad tertium, ut nut. *in cap. ſuper eo, de offic.deleg.* & not.Dec. *conſ.199. Et pro tenui, num.5.* plures adducens: intellige de ſuſpenſiva, non de devolutiva, quia à devolutiva poteſt debitor, ut dictum eſt, appellare, & tertius à ſuſpenſiva, ſi non habeat cauſam à debitore; quia ſi habet, debet uti eodem jure quo ille à quo cauſam habet, ut per Parlad. *lib.2.rer. quotid. cap. fin. part.5. §.15. num.2.* allegat *d. cap.ſuper eo, de offic. delegat.* Facit quod tradit Bald. *in l.1.Cod. commun.de legat.* quod ſi ſtatutum vult ut procedatur ſummariè in cauſis vertentibus ſuper inſtrumento guarentigio, ut eſt in Cathalonia, intelligatur inter eos inter quos eſt confectum inſtrumentum, non reſpectu tertii: quod dictum extollit Alex. *in l.1. §.ſi hæres, num. 1. ff.ad Trebel.* Quod not. ad intellectum *conſt.1.& fin.tit.de cauſ.ſummarias.*

85 Patrocinantur & multa quæ ad propoſitum tradit Suar. *in d.l.poſt rem judicatam, in d.2.declarat. l.regni,* & Felin. *in cap.cùm ſuper, num.15. de ſentent.& re judicata.* Gram.*vol.6.num.1.* benè hæc tradit Sigiſmund. Scaccia *de appel.quæſt.17. limit.6.memb.4. num.43.* Sic enim Suar. *in d.l.regni declaratione,* ait cum in Aragonia non admittatur adverſus inſtrumentum probatio per teſtes, id intelligi reſpectu eorum inter quos eſt confectum inſtrumentum, non reſpectu tertii: tradit Seſſe *dict. cap.15. §.1. num.21.* 86 Sic ſtatutum quod appellatio deſerta fiat non facto depoſito intra tres, non comprehendit non nominatum in ſententia. Veral. *deciſ.198. part.3.*

87 Confert ad prædicta gloſſa notabilis *in l. creditor, in princ.in verſ.poſſe, ff.mandat.* quæ dicit quod *tit.ff.nihil innov. appellatione pendente,* non habet locum reſpectu tertii: quam gloſſam vehementer extollit Corſetus *ſing.6. in verb. Appellatio, lo 1.* 88 Et ſic attentata per tertium lite pendente non revocari ſummariè, ſed juris ordine ſervato, niſi unà cum tertio ſit facta innovatio per partem, not. Rota *deciſ.4. in antiqu. ut lite pendente,* vel niſi ille tertius aliquid innovaret, fundando ſe in cauſa principali, à qua eſt appellatum, ut not. *in d.cap.ſuper eo, num.2.de offic.delegat.*

89 Multa ad propoſitum ex multis reſolvit Joannes Gutierrez *in rep. l.nemo poteſt, à num. 387. uſque ad num.396.* ubi ampliando dicit, & in hærede prædicta aliquatenus habere locum, ut licèt ſuus auctor juraverit omnia & ſingula in inſtrumento contenta vera eſſe, poſſit hæres dicere contractum ſimulatum, nec perjurii vitium ad eum pertinere, *cap. veritatis, cum aliis, de jurejurand.* Quod ſe declarando ait intelligere reſpectu perjurii, non reſpectu effectuum quos juramentum in illo contractu ad ejus validitatem cauſavit: quia hæres quoad eos ut ejus auctor remanet ligatus, & ita eſſe intelligendum *d.cap.veritatis,* dicit. Et ita eſſe intelligendum Caſtrenſ. *in l.ſi grege, num.45. de legat.1.* & Felinum *in cap. de cauſis, num.2. de offic. delegat.* ubi dicit, quod ſi plures de populo, aut collegio jurent aliquid adimplere, licèt nullus illorum vivat, ſucceſſores obligari illo juramento: nam ait eſſe intelligendum reſpectu obſervantiæ promiſſionis, quia populus qui nunc eſt, idem putari debet quàm qui à

centum

centum annis fuit, *leg. proponebatur, de judic.* & *gloſ. in cap. denique 7. q. 1.*

90 Hinc etiam eſt, quod tertius non nominatus in inſtrumento, non poteſt agere vigore inſtrumenti guareotigij via executiua contra principalem debitorem, licet dicti tertij interſit: ita Jaſ. *in l. ſi quis nec cauſam, n. 10. ff. ſi cer. petat. & in l. juris gentium, §. Prætor ait, num. 13. ff. de pact.* Bald. *in l. ſi pro te, in fi. C. de dot. prom.*
91 ubi dicit, quod is qui non eſt nominatus in inſtrumento, non poteſt ex illo prætendere executionem, nec actiuè, nec paſſiuè, licet intereſſe ex eo prætendat. Quem refert & ſequitur Maran. *de or. iu. tit. Et ante omnia aduer. cir. execu. n. 32.* Steph. Ber. *conſ. 2. Viſis pub. n. 9. & conſ. 57. Quamuis ſententia, n. 1. vol. 3.* & Joan. Guter. *in l. nemo poteſt, n. 32. de leg. 1.* & Roder. Suar. *in d. l. poſt rem judicatam, in 2. limit. l. regni, num. 2. in prin.* Caſſanate *conſ. 29. n. 28.* ubi dicit clauſulas executiuas tertio non prodeſſe.

92 Dubium tamen eſt, an è contrario hæres creditoris poſſit agere via executiua adverſus debitorem ex inſtrumento guarentigio? Dico quod ſic, ad tradita per Alex. & Paul. de Caſtr. *in l. poſtulante, ff. ad Trebel.* allegat Joan Andr. ad Spec. *tit. de ceſſio. action.* facit tex. ubi Bald. *in l. 1. C. quor. lega.* per quem textum dicit ibi Bal. quod ſemper hæres renſetur nominatus in inſtrumentu, dato quod in eo non fiat meotio de hærede. Sequitur Suar. *in l. poſt rem judicatam, in declar. l. regni, in extenſ. 1. num. 10. & 11. ff. de re judic.* ubi dicit ſe intelligere dictam concluſionem, dummodo hæres legitimè ſuam, & ſe hæredem probet. Quod intellige parte non citata, ut trado ipſe *lib. 3. c. 29. de legat. n. 233.* & Menoch. *de arbit. caſu 221. num. 51. & 52.* Honded. *conſ. 50. num. 26.* Hoc ſenſit Bar. *in l. ſi quis inficiatus, n. 2.* quia reſpectu hæredis ſui creditoris non conſtituitur in mora, niſi fiat ei fides, quod ſit ille hæres: hoc volt *in l. per diverſas, q. 10.* & Jaſ. *in d. l. vinum, num. 10.* clariùs Aleiatus *in l. 5. ante finem, verſ. Nam etſi lex iubeat, ff. ſi cer. peta.* vbi dicit: Nam etſi lex jubeat petente creditore debitorem in carcerem duci, non ducetur niſi debitori denunciatum ſit, ceſſionem factam eſſe, cùm propter ignorantiam nihil imputari poſſit ei qui non ſoluerit.

Idem ſentit Peckius *de jure ſiſtendi, cap. 3. n. 4. poſt med.* & licèt dicat Rebuff. tenere contrarium eſſe vſu receptum, eſt intelligendum eum debitor viuente creditore erit jam in mora, & ſic eſt intelligenda deciſio Boerij 107. & Ant. Maſſa Galleſius *de camer. oblig. par. 3. tit. de per. peten. execu. poſt n. 11.* dicit quod ſi debitor ſiue creditor moriatur, quod hæres non poteſt petere executionem, niſi priùs legitima intercedente citatione. Cenſeo tamen quod ut hæres poſſit agere via executiua contra debitorem, oportet ut ei prius notificet ſe eſſe hæredem illius cui ipſe ſoluere tenebatur: nam dum id ignorat, non videtur eſſe in mora, cum ignoret juſtè cui ſoluat, juxta tradita per Jaſ. *in l. vinum, n. 10. ff. ſi cer. pet.*

93 In ceſſionatio non puto neceſſariam notificationem ceſſionis, ut tradidi *lib. 1. reſ. cap. 17. n. 32.* quod debitor tali caſu non habeat juſtam ignorantiam; quia ſi ignoravit ceſſionem, ſciebat tamen ſe teneri ſoluere ſuo creditori primitiuo: & eſt præſumptio, quod ut non ſoluit ei, ita nec ſoluiſſet ceſſionario, licèt ceſſionem ſciuiſſet, *argum. text.* cum glo. *in l. cum ancillis, ver. cognitum, C. de inceſt. nup.* Surd. *conſ. 374. num. 16. lib. 3.* Marrabr. *conſ. 44. n. 18. & ſeq.* & quæ trado ipſe *lib. 3. cap. 16. n. 47.*

Ex hoc etiam dictam meam limitationem intellige, ubi debitor in vita creditoris non fuiſſet in mora, quia dies ſolutionis non veniſſet; nam tunc neceſſaria eſt dicta notificatio. Aliàs ſi in vita creditoris fuiſſet in mora, poſſet hæres agere non præcedente dicta notificatione, provt poterat defunctus: & nota hæc, quia alibi ita clarè explicata non inuenies. Hoc caſu manifeſtè ſenſit Senatus *cap. 386.* per Michae. Ferrer. not. & vide ad propoſitum Craue. *conſ. 325 num. 11. ante finem*, & Nattam *conſ. 16. num. 9.* ubi dicit, quod ſi reus poſt edoctum inſtrumentum perſiſtat in lite, præſumitur quod ſimiliter litigaſſet, ſi à principio productum fuiſſet. Rebuff. *in conſt. Pariſ. titul. de expenſis, dam. & intereſ. art. 1. gloſſa unica, num. 15. volum. 1.* Optimè omnium Decia. *reſponſ. 18. num. 155. volumine primo.* Parlador. *rerum quotidianar. lib. ſecundo, c. fi. par. 5. §. 2. num. 17.*

QVÆRO XIII. Petrus promiſit cum clauſula guarentigia ſoluere centum certo termino Joanni, Barcinone, Villæ-Franchæ, Tarraconæ, Ilerdæ, & generaliter ubicunque locorum contigerit poſtulari per Joannem. Euenit quod Joannes nunquam elegit locum ſolutionis faciendæ, & ſic non interpellavit Petrum debitorem, ut illa centum ei ſolueret: vtrum ſine aliqua requiſitione poſſit Joannes petere executionem dicti inſtrumenti adverſus Petrum? Alexand. *conſ. 45. incip. In cauſa & lite, vol. 5.* format hanc quæſt. & reſoluit eam negatiuè hac ratione, quod incertitudo loci ſolutionis faciendæ per debitorem, fecit ne debitor vnquam fuerit in mora. Hoc Alexan. dictum extollit, & menti tenendum exclamat Marſil. *ſingul. 123.* ſequitur Pariſ. *conſ. 5. n. 47. volum. 4.* Pro quo facit quod tradit Corn. *conſ. 246. in fin. volum. 3. verſ. ſi autem referatur ad venditorem*, ubi dicit, quod ſi emptor promiſit 95
venditori dare in ſolutum duo paria iuuencorum in feſto ſancti Bartholomæi, ſi voluerit, vel pecunias, quod per lapſum diei non conſtituitur debitor in mora, cum eſſet incertum emptori an teneretur ſoluere vitulos, vel pecuniam, ita ut imputandum ſit creditori qui tacuit, & non declarauit an vellet vitulos, vel pecuniam. Iſtam Cornei doctrinam ſequitur Rol. à Val. *conſ. 57. n. 39. vol. 1.* qui alios citat, & nouè Matt. Montet. *deciſ. 6. per tot.* 94

QVÆRO XIV. An procedimenta executiua facta contra obligatum cum clauſula guarentigia, non habente diem adiectum ſolutioni faciendæ, nullaque præcedente interpellatione valeant? Cenſeo quod non, per ea quæ ad propoſitum affert Abb. *in cap. licet, 10.* & *ibi* Felin. *numero tertio*, quos refert & ſequitur Galleſ. *in trac. ad for. came. oblig. tit. d. quæſtio poſt proceſ. incip. num. 1.* Quod verum hac ratione cenſeo, quia cum non ſit dies certus ſolutioni deſtinatus, neque ipſe ſtatim cogatur ſoluere, ſed cum congrua temporis intercapedine, ut not. gloſſa, & Doctor. *in l. 2. C. commo. & in l. ſi pœnam, ff. de ver. obligatio.* quod qui commodat vel mutuat, non poteſt ſtatim repetere, ſed aliquo temporis interuallo, ne amici beneficio decipiatur: interim dum non eſt interpellatus, non poteſt dici verè eum fuiſſe in mora, cum incertum ſit, an duret amici voluntas, ut dicta pecunia vtatur. 96

Suadetur hoc ex his quæ tradunt Jac. de Aret. Bart. Raph. Imol. & Alex. *in l. ſi ex legati cauſa, de ver. oblig.* quod ubi quis promiſit dare vel facere, nullo præfixo tempore, eſt opus interpellatione, ut in mora conſtituatur: idem tradit Ange. *conſ. 253. Viſis ſtatutis, n. 3.* Beci. poſt multos per eum congeſtos *conſ. 105. n. 20.* & Azpil. *conſ. 6. tit. de jurejur. lib. 2. n. 6. vol. 1.* ubi ampliat licèt promiſſio eſſet jurata, dicens juramentum non tollere neceſſitatem interpellandi, ubi ſit adiectum contractui, in quo illa requiritur. 97

QVÆRO XV. Eſt ſtatutum in hac ciuitate, ne quis poſſit agere contra conciuem via executiua. Ceſſi ego mea jura forenſi, num poterit agere ille contra debitorem via executiua? Ratio dubitandi 98
eſt, quia non debet eſſe quis melioris conditionis, 99
quàm auctor ſuus, à quo jus in eum tranſiuit, *leg. in omnibus officiis, ff. de reg. iur.* vbi pulchrè Cagnol. & ſucceſſor cum eo cui ſucceſſit pro eodem reputatur, *car.*

Digitized by Google

adverſus conſules, de immunit. Ecclef.& c.paſtoralis, de offi.ordina,l.hæres abſens,ff.de judi.

100 Pro alia parte videtur dicendum contrarium , eo quod illa prohibitio ſit perſonalia, & non afficiat rem, & ſit certum, jus ceſſum ſine vitio perſonali ad ſucceſſorem tranſire, *leg.an vitium,in 1.rep.ff.de diner.& tempor.praſ.l.vitia poſſeſſionum, C.de acquir. poſſeſſ.* not. Rebuff. *conſ.* 186. *ver. item exceptio cohærens perſonæ,* Anchar.*conſ.*244.& Dyn.*in cap.is qui in ius,de reg.jur.*
101 *in 6.n.9.&* 10. ubi dicit in jure cohærente rei vel cauſæ, ſucceſſorem vti eo jure quo illum in cuius locum ſucceſſit , ſecus in jure perſonæ cohærente. Magis communis & vera opinio eſt, quod ubi ſucceſſor habet titulum lucrarium, vel quaſi , obſtat ei exceptio, quæ auctori ſuo, licèt perſonæ cohærens , *per textum expreſſum in l.apud Celſum,§.ſi quis autem,*& *ibi* Bar.*ff. de doli excep.* Secus ſi habet cauſam onerosam , ut ibi not.& tradit Dy.*in d. cap.is qui, num.*17. Dec. *conſ.*59. *licèt in caſu, ad fin.* Alex.*in l. ſi cum dotem, §.patri,n.*5. *ff.ſoluo.matrim.* & noue & fuſe Brunor. à Sole *in qq. lega,qu.*10. *per tot.* & ita cenſuit Senatus Regni Aragonum, auctore Mar. Monter. *deciſ.*25.*à. num.*3.*vſque ad num.*16. & Vrſil.ad Afflict. *deciſ.*64. ubi etiam limitat ſi in fraudem ceſſio facta eſſet.

102 Sed QVÆRO, an extante dicto ſtatuto, cum impoſitione alicuius pœnæ ſi quis ceſſerit jura ſua , & ceſſionarius agat contra debitorem conciuem via executiua, qui ceſſit jura inciderit in pœnam ? Cenſeo quod nòn, per id quod decidit Bart. *in Authen. hoc locum,C.ſi ſecun. nup.mu.* quod ſi teſtator reliquerit vxorem vſufructuariam , donec dotem non exegerit, ſi ipſa ceſſerit jura ſua alij , non venit contra conditionem. Sequitur Guid. Pancir. *conſ.*8. *num.*13. & ita conſului ſuper proclamate pœnali facto per quendam Baronem , ne vaſſallus contra conuaſſallum poſſet agere ex inſtrumento guarentigio via executiua : de cuius præconij validitate aliàs dicam. Hæc intellige omni fraude ceſſante, ut not. Vrſil. ad Afflict. *deciſione* 74.

103 QVÆRO XVI. An admittatur appellatio à proviſione de exequendo inſtrumento guarentigio ? Dixi ſuprà *lib.*1.*reſol,c.*17. *de appellat. à n.*22. *vſque ad n.*29. adde Joan.Guter. *in rep.l. nemo poteſt, n.*447.*&* 448.*de legat.*1.& Suar. *in l.poſt rem judicatam,in 6.q.ad declar. l.reg.* qui idem mecum ſentiunt.

Et poſt hæc ſcripta deciſum vidi per Rotam Valentinam in quodam proceſſu , qui ſorte ad meas manus venit die 16. Octob. anno 1500.in cauſa executionis inſtatæ vigore inſtrumenti guarentigij per Antonium Pedro mercatorem Regni Valentiæ , contra Petrum Andreu, Syndicum ciuitatis Dertuſæ , cuius fuit actuarius Gulielm. Nicol. de Hona , ubi declaratum fuit, ſupplicationem interpoſitam ad S.C.R.M.per dictum Andreu à ſententia lata in dicta cauſa executionis eſſe admittendam quoad effectum deuolutiuum, non tamen quoad ſuſpenſiuum.

104 Unum tamen eſt, quod ubi appareret ex eiſdem actis de iniuſtitia, tunc appellatio admittitur , etiam quoad factum ſuſpenſiuum, ut not. Alex. *conſ.*106.*n.*27.*lib.*3. Menoc.*de adipiſ.remed.*4.*n.*850.*&* 854. & Steph. Gratian.*deciſ.*4.*n.*4.ubi cum prædictis & aliis concludit & in poſſeſſorio , & in executiua admitti appellationem, etiam quoad effectum ſuſpenſiuum , ubi apparet de injuſtitia ex eiſdem actis.

105 QVÆRO XVII. An ſi pecunia quam debeo ſit apud me judicis mandato ſequeſtrata, poſſit creditor petere executionem inſtrumenti adverſus me ? Dixi infra *in cap 4.de ſequeſt. & empara, numero decimo nono cum tribus ſeq.*

106 QVÆRO XVIII. An exceptio non numeratæ pecuniæ remoretur executionem inſtrumenti guarentigij ? Cenſeo quod ſic , quoniam extante ſtatuto, ut contra inſtrumentum guarentigium nulla exceptio opponi poſſit, non cenſetur ſublata exceptio quæ provenit ex eodem fonte, vtputa ex eodem actu, vel inſtrumento, ut per Felinum *in cap.ex parte, lo* 2.*num.*12. *de offic.delega.* & *ibi* Dec. *ver.* 19. *fallit,* Rip. *in l.*1. *§. ſi quis ita, n.*40.*ff.de verbo.obliga.* Marſil.*in l.*1.*§. ſi ſerui, n.*6.*ff.de q.*Bero.*in c.item cum quis,num.*33.*de reſt.ſpolia.* Roman *conſ.*42. Suar.*in l.poſt rem judicatam, in* 2. *par. decla.l.reg.verſ.ſed pro euidentia, n.*38. *de judi.* & nouè Joan.Petr. Surd. *in tract. de alimen. tit.*8. *pri.*53.*n.*11. Rota *in noviſ. deciſ.*626. *num.*10. *par.*1. bona deciſio Vincen.de Fran.623. *lib.*4. Et poſt Caro.de Graſ. Bardonel.*conſ.*73.*n.*11. ubi dicit à ſtatuto reiiciente omnes exceptiones non cenſeri ſublatam exceptionem patentem ex inſtrumento.

Ita etiam ſentit Morla *in emporio juris , tit.*5.*n.* 25. ubi dicit ſimiliter obſtare exceptionem rei non traditæ. De iſta exceptione not. in terminis Deci. *conſilio* 421.*Plene & ſubtiliter, n.*2. & Bar. *in l. Iulianus, §. offerri , circa med.* dicit adverſus inſtrumentum guarentigium admitti exceptionem implementi non ſecutam. Codex Fabrian. *lib.*8. *tit.*23.*de excep. defin.*43. vide Roman. *conſ.*76. Quinimò ſi exceptio reſultat ex eodem inſtrumento ex quo quis agit , Judex etiam parte non opponente poteſt de ea habere rationem , ut poſt Rom.not. Iban.de Bardaxi *ſuper for. primo, de ordi.cogni.in fi.*

Et ſic cum ex dicto mutui inſtrumento, ex quo agitur, naſcatur dicta non numeratæ pecuniæ exceptio, eſt certum eam poſſe opponi ad impediendam dicti inſtrumenti executionem : cùm ea oppoſita creditor aliter quam per inſtrumentum prædictum intentionem ſuam probare non debeat, *l.ſi.& per tot. C. de non num. pecu.* Et ita in terminis propter prædicta tenet Suar.ubi ſuprà,*n.*13. & Afflict.*in conſt. Neap. lib.*1.*rub.*40.*n.*13. Jaſ. *in l. qui pecuniam, n.*2.

Et in expreſſo iſtam etiam concluſionem tenere 107
videtur Cyn.*in l. in contractibus,col.*4.*C.de non num.pec.* vbi dicit quod licèt confeſſus in judicio per modum contentioſæ juriſdictionis non poſſit opponere iſtam exceptionem , quia non feciſſe eam præſumitur ſpe futuræ numerationis, cum invitus eam fecerit : poteſt tamen eam opponere qui per modum voluntariæ iuriſdictionis in publico guarentigio inſtrumentum confitetur.Idem not. Jaſ. *in l. qui pecuniam, num.*7. *ff. ſi cer.pet.*Felin.*in cap.cautio,num.*47.*de fide inſtrum.*Eman. Coſt. *in l.ſi ex cautione,in* 11.*fal. C.de non nume. pecu.* Bal.Sali.& Pau.*in l.vnic.Cod. de confeſ.*Practicus noſter Mic. *tit.de arbi.& pœnis compro.rigidè exeq.n.*19.*par.*2. & Suar.ubi ſuprà,*num.*26.ubi id extendit, licet in dicto inſtrumento eſſet renunciatum excep. *non nume. pecu.* quòd ſit certum talem renunciationem non valere , ad not.per Doct.*in l.ſi ex cautione, & l. cum fidem, Cod. de non num. pecn.*

Sic exceptionem rei non traditæ , quæ ex ipſo in- 108
ſtrumento guarentigio oritur, impedire ejus executionem,not.Deci. *conſ.*421. *Plene & ſubtiliter , num.* 2. alios refert Morla *in emp.juris, tit.*5. *num.*25. Iban. de Bardaxi *ſuper for. Aragon.fo.*1.*tit.de ordi.cogni.in fi.* ubi dicit , quod ubi exceptio reſultat ex eodem inſtrumento ex quo quis agit, judicem poſſe de ea habere rationem, etiam parte non opponente : quod quomodo procedat , inferius declarabitur. Sic additio ad Bar. *in l.Iulianus, §. offerri, cir. med.* dicit adverſus inſtrumentum guarentigium admitti exceptionem implementi non ſecuti.

Idem not. Codex Fabrian. *lib.*8. *titul.*23. *de except. defi.*43.& egregiè Ludo.Roma.*conſ.*76.ubi reſoluit exceptionem implementi non ſecuti non remorari executionem inſtrumenti guarentigij, niſi de ea in promptu appareret, & non eſſent neceſſarij teſtes ad ejus probationem,& Cuſta *in tract.de re integra, diſ.*81.*n.*3.

ubi

ubi in fine poſt Rotam *deciſ.97. ante finem*, ait exce-
ptionem non adimplementi non poſſe opponi con-
tra agentem diverſo jure, & ſic ex alio contractu.
109 Ambroſ. *deciſ.Peruſ.15.per tot.* & inſuper Rota ubi ſu-
prà, ſubdit quod ſi inſtrumentum guarentigium à
ſtatuto reiiciat omnem defenſionem, præterquam
ſolutionis, de qua per publicum inſtrumentum con-
ſtet, provt eſt ſcriptura tertij in Cathalonia, reiicit &
judicis officium, provt explicat Bart. *in l.1.§. hoc inter-
dictum, num.8.ff.quod vi aut clam*, & ſic in Cathalonia
ſupplere non poſſet. Videndus eſt etiam Carocius *de
loc. & conduct. p.2. tit. de evict. n. 18. & ſeq.* ubi ſub-
dit quod exceptio non implementi ex regula, *frangen-
ti fidem*, &c. non habet locum in contractibus nomi-
natis, poſtquam pars quæ vult agere, executa eſt con-
tractum pro parte ſua, & ſic fidem expleuit; quia
tantum tunc ad implementum agere poteſt, & non
ad reſciſſionem, ut not. Bald. *in l.inciuile, in princ. C. de rei
vend.* Alex. *in l.cùm proponas 2.num.4.C.de pact.* & cla-
110 riſſimè omnium hoc explicans Franc. Bec. *conſ.43.
num.25.* ubi aſſerit omnia jura dicentia, non obſer-
uanti non obſeruandum, & ſic poſſe à contractu recedi,
procedere in contractibus nominatis, ubi non eſt fa-
cta executio contractus, ut quia qui vult recedere,
adimpleuerit iam contractum pro parte ſua: nam eo
caſu tantum agi poſſe, ut adverſarius adimpleat. Quod
intellige ubi pars omninò adimplevisset contractum
pro parte ſua, ſecus ſi adhuc ſupereſt adimplere; quia
cum non habeatur pro adimpleto, cum non dicitur
factum vel impletum cùm aliquid ſupereſt agendum,
*l.ſoluendo, de verb. ſignific. & l. fin. de in ius vocan.
l.pen. C. ad S. Sillan. cum concor.* tunc habebit locum regu-
la, non obſervanti non obſervandum, & ſic poteſt
recedere à contractu, & ad ejus reſciſſionem agere,
ut per Brun. *conſ.48.num. 4.lib.1.* Roland. à Valle *con-
ſil. 69.n.41. vol.4.* Caroc. ubi ſuprà, *num.21.* multùm
& bene tractat Carol. de Graſſis *in tract. de exception.
excep.13.* ubi *num.5.* ſubdit opponentem hanc exce-
ptionem, non teneri aliquid probare ex parte ſua, ſed
actorem teneri probare, quod pro parte ſua adimple-
uerit, innumeros ad iſtud propoſitum citans, & ante
eum fusè examinat Maſcar. *de probat. concl.1387. lib.3.*
Ambroſ. *d. deciſ.15. ante finem.* Videndus in materia
Marc. Anton. de Amatis *dec.30.num.15. & 16.* allegat
Rotæ deciſionem *in nouiſ.277. Tres fuerunt, n.2. part.2.*
111 quæ dicit, quod nullitas non implementi non tol-
lit actionem, ſed ſuſpendit tantum exercitium actio-
nis. Et hanc opinionem credo veram, ubi non adim-
plens non contravenisset promiſſis committendo, ſed
tantùm omittendo, ut tunc non poſſit adverſarius à
contractu reſilire, ſed tantum agere ut adimpleat in-
tra certum tempus, aliàs contractus habeatur pro non
facto: & quod interim nec ipſe debeat obſervare
contractum, cùm eo caſu adverſarius beneficio dicti
contractus ſe juvare non poſſit, ad tradita per De-
cian. *conſ.44. lib.2.* Roland. *conſ.37. num. 17. & ſeq.
lib.1.* & Surd. *conſ.150. num.3. lib.1.* & Ambroſ. *deciſ.
Peruſ. 3. num.37.* Hæc ego intelligo per viam actionis,
ſecus per viam exceptionis, ut declaravi *lib. 1.cap.13.
de empt. & vend. num...* bene hæc tradit Franc. Beci.
conſ. 45. lib.1. ubi *num.30.* ex multis reſoluit, facta op-
poſitione in judicio de implemento non facto, non li-
cere explere.
112 Circa quam exceptionem animadvertendum eſt,
non poſſe eam opponi, niſi ab eo cui implendum eſt,
ut not. Paul. de Caſtr. *conſ.288.n.2.lib.1.* Alex. *conſ.127.
num... lib. 7.* Deci. *conſ.452.* & eos referens Cravet.
conſ.192.num.109. Menoch. *conſ.1.num.370.* Eſtque ra-
tio, quia nemo poteſt conqueri de eo quod ſua non
intereſt, *l.ex conventione, Cod. de pact. l.ille à quo, §. ſi de
teſt. ff. ad Trebel.* Gloſ. *in l.qui habebat, ff. de manumiſ. teſt.
& in l.ſi à creditoribus, Cod. de ſervo pig. dato manumiſ.*

Bart. *in tract. de repreſal. q.5. princip. poſt princ.* & bene
Cephal. *conſ.3.n. 110. 111. & 112.* ubi dicit paria eſſe
validam eſſe ſententiam, vel nullam, & non poſſe di-
cere de nullitate ob defectum intereſſe, vel alias, not. &
Angel. *conſ.187. in fin.*
Hinc nullitatem non poſſe allegari niſi ab eo in 113
cuius fauorem eſt introducta, reſolui ex multis *lib.3.
reſol. cap.2. de inuen. num. 216.* Addo Gutierrez *lib. 2.
practicar. quæſtionum, cap.22.* Auendañ. *reſpon. 28.
num.31.*
Contra inſtrumentum guarentigium poteſt op-
poni quod non eſt inſtrumentum, & impeditur exe-
cutio ſi eſt patens, ut quia inſtrumentum careat die, 114
aut teſtibus, ut not. Bart. *in l.1. num.3. ff. quod vi aut
clam*, & *ibi* Addit. & *in l.4.* ubi etiam Additio, & *§.con-
demnatum, ff. de re judic.* ubi habetur, quod ſententia
nulla non dicitur ſententia. Anton. à Canario *de execut.
inſtrum. q.11. num.23.* ubi dicit præceptum non ritè fa-
ctum non dici præceptum: allegat gloſſam penul. *in c.
tua, de cler. non reſid.*
Qværo XIX. Maritus quidam eſt obligatus 115
ad dotis reſtitutionem per inſtrumentum guarenti-
giæ, & ut noſtratibus terminis vtar, ſub pœna tertij
agitur contra eum ex dicto inſtrumento, num poterit
obiicere exceptionem, Ne exigatur niſi in quantum
facere poterit, quam ei competere tradidimus *lib.1.
reſol. cap.9. de dote, num...* ad remorandam dicti inſtru-
menti executionem? Videtur dicendum quod ſic, quia
talis exceptio poteſt opponi contra inſtrumentum,
contra quod ex forma ſtatuti nulla exceptio admitti-
tur, ut not. Bart. Paul. & alij *in l.ſi filiusfam. ff. quod cum
eo*, quos refert & ſequitur Roder. Suar. *in l.poſt rem iu-
dicatam, in 2. par. declar. l. regni, ver.7. pro euidentia,
num.47. de re judic.* Veritas eſt, ut not. præcitati Doct.
ubi ſup. quod ſi ſtatutum dictet, ut nulla exceptio poſ-
ſit opponi contra inſtrumentum, bene poſſit opponi
dicta exceptio, quæ non obiicitur contra inſtrumen-
tum, ſed contra executionem. Si autem ſtatutum di-
ctet, ut neque contra inſtrumentum, neque ejus exe-
cutionem aliqua exceptio opponi poſſit, tunc non poſ-
ſit opponi. Ita etiam in expreſſo not. Socin. *in l. miles,
n.4. ff. de re judic.* Suar. *in l. poſt rem judicatam, n.4...* Celſ.
Hugo *conſ.45. per tot.* & Vincent. de Franc. *deciſ.181.
num.11. par.1.*
Et ſic cùm in Cathalonia adverſus executionem 116
inſtrumenti guarentigij nulla exceptio opponi poſſit
niſi ſolutionis, aut ſatisfactionis, de qua per publi-
cum inſtrumentum conſtet, ut patet ex Prag. R. Jac.
II. dat. Tarraconæ 17. Kal. Febr. 1320. quæ eſt *in 2. vo-
lum. conſt. 6. & 7.* & in ordine ſub tit. *de action. & oblig.*
ibi, Ne ſuper ſolutione dictorum debitorum, & dicta-
rum pecuniæ quantitatum, ſub pœna tertij vſque nunc
ſcriptarum, nec impoſterum ſcribendarum, exceptio-
nem aliquam niſi ſolutionis, aut ſatisfactionis aliqua-
tenus admittatis. Eſt certum in Cathalonia dictam ex-
ceptionem non poſſe opponi ad impediendam inſtru-
menti guarentigij executionem.
Licèt tamen regulariter executionem Inſtrumenti 117
guarentigij nulla exceptio impediat, niſi depoſiti, aut
ſolutionis, de qua per publicum inſtrumentum appa-
reat, provt eſt in Cathalonia: ex cauſa tamen non ma-
lè faceret Senatus, ſi in executione ſuperſederi man-
daret, etiam non facto depoſito, nec apparente publi-
co inſtrumento ſolutionis, aut ſatisfactionis, purà ſi
vrgentes apparerent coniecturæ contra creditorem,
provt in terminis poſt Rebuff. Codex Fabr. *lib. 4. tit.7.
de action. & obligat. defin.12.* faciendum ſenſit. Quod
ego non ſemel per Senatum practicatum vidi, &
æquiſſimè, ut ſemper.
Qværo XX. An petens executionem inſtru- 118
menti guarentigij, reconveniri poſſit? Dicam infra *in
cap.13. de reconventione.* Adde hoc idem procedere licèt

inſtrumentum prius eſſet expreſſe à partibus renouatum, ut per Parlador. *lib. ſecundo rer. quot. cap. fin. par.* 1. §. 12. *lim.* 7.

119 QVÆRO XXI. An ex tacita reconventione competat alicui jus petendi rigidam executionem ſine exceptionis oppoſitione? Cenſeo quod non. Et ſic cum Petrus haberet conductam domum per triennium pro centum & quinquaginta libris, quas ſoluere promiſit cum clauſula guarentigiæ, nempe ſub pœna tertij, in Cathalonia, ut ſæpe dictum eſt, & ſtetiſſet in dicta domo per ſex annos, conſului locatori volenti agere contra Petrum via executiua pro mercede ſecundi triennij, id eum facere non poſſe, eo quòd de mercede dicti ſecundi triennij in dicto inſtrumento non erat inter partes actum, ſed tantùm ad eam conductorem teneri ex tacita reconductione, ut in terminis not. Bald. *in l. legem, Cod. locati*, ubi dicit quod inſtrumentum guarentigium non poteſt exequi pro tacita reconductione. Sequitur Afflict. *deciſ.* 365. *n.* 15. Pariſ. ad Bart. *in l. item quæritur, §. qui impleto, verſ. delinqueret, ff. locat.* Menoch. *de præſump. lib.* 3. *præſ.* 85. *num.* 46. ubi dicit inſtrumentum non cenſeri repetitum in relocatione, & ſic in ea exequi non poſſe. Joan. Bologn. *conſ.* 26. *n.* 27. de communi atteſtatur Jaſ. *in l. certi condictio, num.* 21. *ff. ſi cert. pet.* ubi Bald. referendo hanc reddit rationem, quod ubi ex ſtatuto inſtrumen-
120 tum habet executionem, cenſetur habere executionem quoad expreſſa in inſtrumento, non quoad ea quæ virtualiter ex inſtrumento eliciuntur. Et ſic ait
121 quod ſcriptum, & non ſcriptum non differunt quoad ſubſtantiam, ſed bene quoad executionem, quia illud habet executionem, hoc non. Idem not. Feli. & Deci. & communiter Moderni *in capite Tranſlatio, extra de conſtitut.*

Adde quod ſi expreſſe dictus contractus per partes eſſet renouatus, adhuc non poſſet ex eo agi via executiua, ut not. Parlad. *lib.* 2. *rerum quotidianar. cap. fin. par.* 1. §. 12. *lim.* 7.

Si autem promittitur quid illiquidum in inſtrumento guarentigio, debet peti à judice, ut declaret illud illiquidum, non ut condemnet. Ita Jaſ. *in l.* 1. *n.* 31. *ff. de edendo.*

122 An autem ubi ex ſtatuto habet inſtrumentum executionem, ſit idem in intereſſe in eo promiſſo, vide ad ſaturitatem uſque *deciſ.* Ozaſ. 129. & Regij Senatus apud Mich. Ferret. 3. *par. Obſer. cap.* 70. Ex qua Senatus deciſione colligere potes, ſat eſſe ut fiat de-
123 poſitum de quantitate reclamata, ut ſuſpendatur executio inſtrumenti guarentigij, neque oportere fieri depoſitum de expenſis circa executionem factis: tum quia illiquidæ ſunt: tum etiam attenta diſpoſitione privil. ſcripturæ tertij, & ita practicatur. Bene hæc omnia tradit Maſſa Gelleſio *de for. cam. obligat. in cap. de vi & efficacia inſtrum. oblig. cam. n.* 13. *&* 14. ubi ampliat ut nec parata executio concedi poſſit circa ea quæ non reperiuntur in inſtrumento ſcripta, ſed colliguntur intellectu ex virtute & conſequentia eorum quæ ſcripta ſunt, licèt ea conſequentia ſit neceſſaria, id eſt, quæ de omni, & ſemper verificetur: nam pro his quæ non inferuntur neceſſariò, ſed tantùm contingenter, ſub dubio non ponit.

124 QVÆRO XXII. An ſi creditor vigore alicuius inſtrumenti guarentigij cœperit agere contra debitorem via ordinaria, poſſit ea relicta agere via executiua? Dixi *lib.* 1. *reſol. cap.* 17. *de appellat. num...* ubi negatiuè reſolui, eo quòd renunciaſſe videatur viæ executiuæ, dum cœpit agere via ordinaria, tanquam electione vnius ex contrariis, ut in terminis not. Roman. *conſil.* 133. & alij, quos *d. cap.* 17. *num...* allegaui: quibus addo Maran. *inter conſi. ciuil.* Thom. Grammatic. *conſ.* 95. *num.* 27. Borg. Caual. *deciſ. Finiz.* 1. *num.* 16. *par.* 1. Velaſquez *ad l.* 45. *Tauri, gloſſ.* 7. *num.* 7. & ita tene, licèt non tranſeat ſine pugna hæc concluſio, juxta tradita per Felicianum de Solis *in tract. de cenſib. lib.* 3. *c.* 2. *n.* 9. Adde quod idem Solis priorem ſententiam amplecti videatur, dum *lib.* 2. *de cenſib. cap.* 1. *num.* 34. inquit licere creditori tranſire de via ordinaria ad executiuam, refectis expenſis, renunciando nempe viæ intentatæ, juxta ea quæ tradidi *lib.* 1. *reſolut. cap.* 17. *num...*

Neque exiſtimes hæc repugnare his quæ diximus ſuprà, *num.* 19. *& ſeq.* quia illic tradita procedunt ubi debitor adverſus creditorem ſuper dicto inſtrumento aut contractu movit litem. Quæ verò hic dicimus, procedunt ubi creditor intentaſſet viam ordinariam, & idem poſtea tranſiret ad executiuam: & in quantum *in d. cap.* 17. *d. num...* aliquid adduxi de variatione, quæ licet creditori ex facultate ſibi conceſſa à debitore in inſtrumento quo ſe illi obligavit, libet lecto- 125
rem admonere, ſacrum Senatum obſervare, ut non liceat variare de ſuperiori judice ad inferiorem, etiamſi in inſtrumento adſit clauſula, Ad aliud: ut per Mich. Ferret. 3. *par. obſer. cap.* 524. Dixi plura in materia ſuprà, *lib.* 1. *cap.* 17. *de appellat. n.* 37. Iſtas fallentias tradit Seſſe *in tract. de inhibit. Magiſ. Iuſt. Aragon. cap.* 2. §. 3. *num.* 48.

126 Circa prædicta ne erres, oportet ſcire, quod intentare volens viam executiuam, non debet petere à judice ut pronunciet partem teneri, & ei eſſe obligatam ad aliquid, quia diceretur intentata via ordinaria, ſed tantum juxta ſententiam aliquam, aut inſtrumentum guarentigium, ut relaxet, ſeu concedat mandatum de manutenendo, vel exequendo pro quantitate, ſiue re petita, ut multis relatis notabiliter tradit Borgn. Caual. *deciſ.* 19. *num.* 21. *par.* 3. & *deciſ.* 21. *num.* 16. *&* 17. *par.* 1. Senſit & antea Bar. *in l.* 1. *n.* 7. *C. de ord. judic.* ubi in ſimili ſubdit, quod opponens exceptionem rei judicatæ, non debet petere, ut declaretur ſuper juſtitia, aut injuſtitia cauſæ, ſed tantùm non poſſe ad vlteriora in cauſa procedi, obſtante dicta exceptione rei judicatæ.

Hinc dixit Jaſ. *in l.* 1. *num.* 31. *ff. de eden.* quod ſi in inſtrumento guarentigio promittitur quid illiquidum, non debere peti à judice, ut condemnet, ſed ut declaret, & explicet illud illiquidum. Quæ nota, quia non diu eſt, in his quendam Doctorem qui cœlum ſe digito (ut eſt in proverbio) attingere poſſe opinabatur, errare vidi.

Circa hæc nota quod licèt ſententia contra ſenten- 127
tiam non teneat, *cap. inter monaſterium, de re judic.* verùm ſi pars conveniatur in alio judicio de eadem re, & non opponat exceptionem rei judicatæ, valebit ſecunda ſententia, ut not. Fel. *in c. inter cæteras, n.* 4. *in §. declar. circ. fin. de ſent. & re judic.* Vide omninò hoc declaratum per Lanfranc. de Orian. *in c. quoniam contra falſam, n.* 38. *cum ſeq. de probat.*

Inſuper circa id quod in *c.* 17. *n.* 38. dixi, creditorem, non obſtante quod vigore inſtrumenti guarentigij fecerit executionem in bonis debitoris, poſſe facere capi debitorem, donec de debito ſit ei ſatisfactum.

Quæro nunc de caſu de quo heri à quodam Doctore amico fui conſultus.

Quidam creditor vigore inſtrumenti ſcripturæ 128
tertij fecit executionem in bonis ſui debitoris, & dicta bona in cauſam executionis capta fecit publicè ſubhaſtari, & demùm in defectum emptoris, juris ordine ſeruato, fuerunt ei addicta & allibrata. Quo facto, quia in pretio quod pro dictis bonis obtulit, alij creditores ſe oppoſuerunt, fuit ipſe coactus pretium per eum oblatum deponere, ut ejus fieret diſtributio inter creditores, juxta ſuorum creditorum potioritatem, & prioritatem. Demùm dubitatum fuit, an dictus creditor poſſet recurrere ad capturam debitoris? Reſpondi quod ſic, cùm ei de debito nullo

modo

Digitized by Google

modo ſit ſatisfactum, *argum. l. ſi quis alia*, *& l. creditor*, *ff. de ſolut. & l. non videtur*, *ff. de acquir. poſſeſſ.* eſtque de hoc pulchra *deciſ.* Guid. Pap. 348. ſenſit & Bald. *in l. qui legati*, *Cod. ut in poſſeſſ. legat.* & Dec. *conſ.* 12. *num.* 2. *ad fin.*

129 Nunc occurrit dubium, ſi filiusfamilias ſe obligauit ſimul cum patre, ſtatim atque ſui juris eſt factus, poſſit exponi retroclamum contra ipſum? Respond. quod ſi ex instrumento conſtaret ipſum tempore obligationis fuiſſe in patria poteſtate, & nunc eſſe ſui juris, quod non, quia non poteſt conveniri, niſi in id quod facere poteſt, ut not. *in l. 2. ff. quod cum eo*: & quia habet iſtud beneficium, carcerari nequit. Vide Carauit. *ritu* 166. & Bart. *in l. ſi filius*, *ff. quod cum eo*, Gutier. *de jur. confir. 1. part. cap. 16. n. 46.* Paz *in pract. 3. part. tom. 3. cap. vnic. n. 5.* ſi id non conſtaret ex inſtrumento, in vinculis dictam exceptionem allegare teneretur, ut dicit de filio, de quo dubitatur an ſit in poteſtate, Carauit. *ritu* 166. *n.* 77.

130 QVÆRO XXIII. An captus vigore inſtrumenti guarentigij, ſi ceſſerit bonis, debeat à carceribus relaxari? Dixi ſuprà *lib. 1. cap. 17. num.* 39. & infrà, *cap. 9. de ceſſion. bon. cir. princ.* ubi vtrobique declaraui, quid de jure communi procedat, & quid de jure Cathaloniæ.

131 Vnum tamen eſt, quod ſi creditor acceperit pignus à debitore, quod in dubio pignus præſumatur idoneum, ut per Gloſſ. communiter approbatam *in leg. 2. verb. redigere*, *Cod. de pignor.* quod creditor in dubio non poteſt facere capere debitorem tanquam ſuſpectum. Secus ſi conſtaret clarè pignus non eſſe idoneum: ita Doct. *in leg. creditor 1. ff. ſi cert. pet.* Neguſ. *de pignor. 3. part. 2. memb. num.* 37. licet benè poſſit agere contra debitorem, ut ſoluat, ut tradidi *in cap. 5. num.* 33.

132 QVÆRO XXIV. An ſi creditor fecerit executionem in bonis debitoris pro credito, impediatur executio in perſonam, vel è contrario? Dixi *lib. 1. reſol. cap. 17. num.* 38. addo Vincent. de Franch. *deciſ.* 200. *num.* 3. & Vincent. Caroc. *in tractat. de ſequeſt. part. 3. quæſt. 17. num.* 2. ubi dicit facto ſequeſtro, licere ire ad capturam perſonæ, nec vnum aliud impedire, donec creditori plenè ſit ſatisfactum: & quod tradit ante eos Bald. *in leg. qui legati*, *Cod. ut in poſſeſſ. legat.* quod licèt creditor habeat bona debitoris ſequeſtrata, poteſt debitum petere, attento quod non eſt ſibi ſatisfactum: quem refert & ſequitur Dec. *conſ.* 12. *num. 2. ad fin.*

133 QVÆRO XXV. An procurator conſtitutus ad lites, poſſit petere executionem inſtrumenti guarentigij? Iſtam quæſt. ex mente Bart. affirmativè reſoluit Suar. *in decl. l. regni*, *ad l. poſt rem judicatam*, *verſ. quia ſuprà*, *n. 8. ff. de re judic.* & ita in hoc Principatu practicari vidi: ita Parlador. *lib. 2. rerum quotidian. cap. fin. §. 2. 3. part. n.* 1.

134 QVÆRO XXVI. An poſſit peti executio inſtrumenti adverſus hæredem, dum eſt intra tempus conficiendi inventarium? Dic quod non, ut per Bart. per illum text. *in leg. fin. § donec*, *C. de iur. deliber.* ubi etiam dicit, quod exceptio quod quis eſt intra tempora conficiendi inventarij, impedit litis conteſtationem, & ſic impedit, ne intra dictum tempus poſſit fieri adverſus hæredem executio ſententiæ contra defunctum latæ: idem multos referens tradit Didac. Spin. *de teſt. gloſſ. 35. princ. tit. de confect. inuentar. num.* 45. limitationes aliquas notabiles ad dictam concluſ. vide per Alexand. *in d. § donec*. Adde traditam ab Spin. ubi ſuprà, cùm nempe hæres ante dictus tres menſes perfecit inventarium, quia tunc cùm finita ſit cauſa dilationis, eſt finita dilatio, *leg. illa*, *& leg. à filia*, *ff. ad Trebell.* cuius limitationis meminit etiam Alexand. *in dict. § donec*, licèt obiter.

Cancerij variar. Reſol. Pars II.

QVÆRO XXVII. An inſtrumentum guarentigium deperditum paratam habeat executionem, ſi ejus tenor per teſtes probetur? Vera, & communis reſolutio eſt quod non: ita tenet Parlador. *lib. 2. rerum quotidian. cap. fin. par. 1. § 5. n.* 15. dicens nullam probationem, quantumuis liquidiſſimam, paratam executionem habere: ita Bart. *in leg. 1. § & hæreditatis*, *ff. de his quæ in teſtam. delen.* & ibi Caſtrenſ. *n. 4. & in leg. noſtram*, *num. 5. Cod. de teſtam.* Et licèt non deſint qui teneant oppoſitum, quod paria ſint de aliqua re adeſſe inſtrumentum, vel teſtibus probari, ut per Gloſſ. *in leg. fin. verſ. depoſitionibus*, *Cod. de edict. diu. Adri. tollen.* 135

quos longa ſerie recenſet Saray ad Marheſil. *ſing.* 5. ne recedas à priori ſententia, utpote veriſſima. Quia fundamentum illorum procedit quoad fidem faciendam, *leg. in exercendis*, *Codice de fide inſtrument.* ſecus quoad modum procedendi, & hoc voluit Bald. *in leg. generali*, *Codice de Sacroſanct. Eccleſ.* dum ſcriptis mandauit, ſcriptum, & non ſcriptum non differre quoad eſſentiam, benè tamen quoad executionem. Iuuant & quæ ſuperiùs nos tradidimus *n. 87. & 88.* & ita tene; nam aliàs aperiretur via mille fraudibus, & vexationibus, & hoc jure in hac Patria vtimur. 136

QVÆRO XXVIII. An creditor qui habet viam executiuam contra ſuum debitorem, habeat etiam eam adverſus ſui debitoris debitorem? Iſtam quæſt. pulchrè explicat Angel. *in leg. à diuo Pio*, *§. ſic quoque*, *ff. de re judic.* & eum ſequutus Roder. Suar. *in leg. poſt rem judicatam*, *in 2. quæſt. declar. leg. regni*, *ff. de re jud.* & ex noſtratibus Calic. *in Marg. fiſ. 3. dub. n.* 28 qui in debitoribus debitoris fiſcalis loquitur. 137

Circa hoc obiter adnotare libet, ut euites errorem in quem quidam Aduocatus huiuſce ciuitatis, qui ſibi multum tribuit, pauci dies ſunt, incidit, creditorem non poſſe plus juris habere virtute ſuæ obligationis in exigendo debitores debitoris ſui, quàm habet debitor ſuus, illorum creditor: ita Bald. Alex. & Angel. *in l. à diuo Pio*, *§. ſic quoque*, *de re judic.* quos refert, & ſequitur Suar. *vbi ſupra*: de debitore debitoris vide *in cap. quamdiu fiſcus vel priuatus*: vide etiam elegans conſilium Purpurati 88. 138

QVÆRO XXIX. An creditor, qui noctu recuſauit recipere ſolutionem à debitore, poſſit luce ſequenti petere executionem dicti debiti adverſus dictum debitorem? Dicam infrà, *cap. 6. de ſolut. numero 52. & 53.* 139

Pro huius materiæ coronide libet advertere, in Cathalonia pro debito puræ comandæ, quæ eſt in qua nec eſt dies, nec juramentum, nec fideiuſſor, concedi executionem perſonalem, *ut in conſt. 2. 3. & 7. titul. de actions y obligat.* An autem concedatur executio prompta realis, in controverſiam deductum vidi. In facti contingentia conſului affirmatiuè. Nam ſi dicto debito comandæ tribuitur à conſtit. parata executio perſonalis, clarum eſt cenſeri tributam etiam & realem, quæ acceſſoria eſt, cùm bona perſonæ accedant, *leg. iuſtiſſimè*, *in princ. ff. de ædil. edict.* *§. in pecudum fructu*, *Inſt. de rer. diviſ.* qui text. dicunt perſonam eſſe cunctis rebus pretioſiorem: faciunt quæ tradit Celſ. Hugo *conſ. 60. num. 34. & 36.* ubi ait, bona ut acceſſoria perſonæ conditionem ſequi, *l. 1. §. res*, *C. de impon. lucrat. deſcr. lib. 10. & l. per procuratorem*, *in fin. ff. de acquir. hered.* Facit pro his, quia faciliùs conceditur executio realis quàm perſonalis, ad tradita per me ſuprà *num.* 4. & infra *cap. 9. num.*... & per Cabal. *deciſ. 1. per totam*, *par.* 1. & ſenſit manifeſtè Senatus ad relationem doctiſ. Hieron. Aſtor, die 1. Septemb. 1597. in cauſa Mar. Aſſenſio, contra Antonium Tornet. Sicque maiorem eſſe capturam perſonæ quàm rerum, atteſtatur Mart. Monter. *deciſ. 9. num.* 46. 140

Prædicta inſequendo dicam quod in ciuitate Bar- 142

cinonæ in executione comandæ cenſuit Senatus in cauſa tutorum pupillæ Martinæ filiæ Jacobi Mariy mercatoris, contra viduam Marinam, ad relationem Joan. Gallego de menſe Martij 1608. ſeruandum eſſe priuilegium, quod eſt *in 2. volum. conſt. ſub tit. de actions y obligaſions*, & eſt *cap.* 3. Idem ſenſit Olib. *de jure fiſci*, *c.* 11. *n.* 18. ego cenſeo ſeruandas eſſe etiam Barcinonæ, *d. conſt.* 2. 3. *&* 7. *tit. de act. & oblig.* cum ſint poſteriores dicto privilegio, & magis fauorabilea.

142 Hoc vnum de ſocietate, ut intelligas volo, quod inſtrumentum ſocietatis ſocietate finita, poteſt pro ſorte principali executioni mandari, ut tradit Pariad. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin. part.* 1. §. 12. *limit.* 4. *n.* 35. Vrſil. ad Afflict. *deciſ.* 205. *n.* 7. *ad med.*

143 Dubitatum fuit hiſce diebus, an obligatio ſcripturæ Tertij facta per eum qui eo tempore laicus erat, habeat effectum contra eum factum clericum, ita ut poſſit in foro Eccleſiaſtico contra eum procedi via executiua: multi conſuluerunt affirmatiuè per Bart. doctrinam *in leg. cunctos populos*, *num.* 29. *Codice de ſumma Trinit. & fide Cathol.* Vbi reſoluit, inſtrumentum publicum, quod ex lege ſeculari executionem paratam habet, habere eandem vim adverſus clericum in proprio ejus foro, hac ratione quod ſtatuta ſimpliciter facta, quæ non redundant contra ea quæ ſunt conceſſa clericis in priuilegium, ſed competunt ut cuilibet, ſunt ſeruanda in foro Epiſcopali: quam rationem affert idem Bart. *in leg. de quibus*, *ff. de legibus*. Iſtam ſententiam impugnata Bartoli ratione ſequitur Couarruu. *in pract. cap.* 8. *poſt num.* 5. alia ratione, quod lex Imperatoris, alteriuſve Principis ſecularis, imperij jura habentis, quæ ſit generalis & damnum ſpeciale Clericis, aut Eccleſiis non inferat, efficit clericos, & in foro Eccleſiaſtico ſit ſervanda: allegat *cap.* 1. *de noui oper. nunciat.* Jaſ. *in leg. quoties*, *num.* 24. *Cod. de rei vendicat.* Addo Surdum *conſ.* 301. *per tot. lib.* 3. & Menoch. *conſ.* 800. *lib.* 8. *per tot.* & Salcedo *in pract. cap.* 55. ita etiam tenet Vincent. de Franch. *deciſ.* 656. & Genuenſ. *in praxi Archiepiſcopali*, *cap.* 15. contrarium tamen cenſui, ſubmiſſionem Iudici ſeculari ſub pœna tertij factam per clericum, non afficere eum, etiam dimiſſo habitu clericali, reuerſum ad laicalem, ut pro iſta opinione in contentione ſequenti hæc allegaui.

144 Nobilis Iacobus Caſſador dum eſſet clericus, & obtineret Decanatum Sedis Gerundæ, obligavit ſe pro quodam cenſuali, quo hæreditas paterna, ad quam ipſe erat vocatus per fideicommiſſum, ad eum in vim dicti fideicommiſſi perveniret, ſubmittendo ſe eo caſu pro ſolutione dicti cenſualis, ſeu ejus penſionum cuicumque judici ſeculari, cum obligatione ſcripturæ Tertij. Euenit quod dicta hæreditas paterna deuenit ad dictum Don Jacobum Caſſador, qui per aliquot annos eam poſſedit, obtinendo ſemper dictum Decanatum, quibus elapſis dimiſit ſtatum clericalem, & duxit vxorem, cum in hoc ſtatu eſſet, & ceſſaret in ſolutione alicuius penſionis, fuit expoſitum contra ipſum tertoclamum in curia ſeculari, cum videret ipſe dictam ſuam renunciationem proprij fori, & ſubmiſſionem Judici ſeculari ſub pœna tertij, vti factam in præjudicium libertatis, ſeu exemptionis ordinis clericalis eſſe nullam ipſo jure, & huius articuli eſſe judicem incompetentem, ſeu verius incapacem Iudicem ſecularem, firmauit jus & de jure in poſſe Curiæ Eccleſiaſticæ, ad effectum ut per eum in forma contentionis ſcriberetur curiæ ſeculari ne de dicta cauſa & ejus meritis ſe intromitteret, ſed partes & cauſam ad curiam Eccleſiaſticam remitteret, & ſuper hoc fuit per curiam ſecularem firmata contentio, ut dominus Cancellarius declararet in qua curia dicta cauſa eſſet tractanda, in ſeculari, an in Eccleſiaſtica.

Deciſio prædicta pendet ab eo, an dictus actus judicari debeat juxta tempus in quo eſt collatus (poſito citra veri præjudicium, quod ſit facta dicta collatio) an juxta tempus in quo actus ipſe fuit factus. Nam ſi debet judicari juxta tempus in quod fuit collatus (præſuppoſita dicta in tempus collatione) res eſt clara pro judice ſeculari, quia eo tempore ſubmiſſio videtur facta à laico: ſi ſecundum tempus, quo fuit factus, eſt etiam res clara pro judice Eccleſiaſtico, cum ſit judicandum de actu clerici, & cum qualitas Eccleſiaſtica in judicium eſt deducta, ſolus judex Eccleſiaſticus cognoſcere debet, an ad ipſum vel judicem ſecularem juriſdictio pertineat; ita Socin. *in cap. ſi clericus laicum*, *num.* 12. *& ſequent. de foro competenti, in* 6. & Mattha *in tract. de juriſdict. part.* 4. *cent.* 2. *caſu* 145. *in fin.* 145

Quod debeat judicari juxta tempus in quod fuit collatus, videtur dicendum: Quia actus judicatur validus vel inualidus juxta tempus in quod ejus effectus confertur: text. optimus *in leg. in tempus*, *ff. de hered. inſtit. & leg. quod ſponſa*, *ff. de donat. propt. nupt. leg. alia*, §. *eleganter*, *ff. ſolut. matrim.* cum multis concordantibus, & vtrobique Doctores, & Guid. Pap. *ſing.* 347. *& deciſ.* 327.

Contrarium eſt verius, quia dicta theorica non 146
procedit ubi actus eſt nullus fauore publico, vel ob favorem Eccleſiæ, not. Gloſſ. *in cap. dilecto*, *in fin. de preben.* quam extollit *in leg. ex facto*, *num.* 3. *ff. de vulgar. in leg. jus publicum*, *fallent.* 5. *ff. de pact.* Felin. *in cap. cum acceſſiſſent*, *num.* 7. *de conſtit.* & multi relatâ per Caldam de Pereyr. *de jure emphyt.* 3. *part. quæſt.* 10. *num.* 5.

Ex quo fit, ut data tali nullitate ob reſiſtentiam juri fauore Eccleſiæ, vel publico, actus non poſſit conferri in tempus quo aliàs fieri poterat, *leg. ſi minor*, *ff. de ſer. expor.* ubi Bart. & Bald. & alij: Baeza *de non melioran. filiab. cap.* 11. *num.* 58. Zabarel. *conſ.* 105. *num.* 6. text. eſt optimus *in leg. inter ſtipulantem*, §. *ſacram*, *de verb. obligat.* not. Gutier. *de jurament. confirmat. part.* 1. *cap.* 51. *num.* 32. Sanch. *de matrim. lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 19.
& Dec. *conſ.* 145. Molina *de Hiſpan. primogen. lib.* 4. 147
cap. 1. *num.* 16. *&* 18. & meliùs Ripa *in leg. nemo poteſt*, *num.* 121. *de leg.* 1. dicens ob prædicta talem actum non poſſe conferri in tempus habile, & ita limitari *leg. in tempus*, *ff. de hered. inſtit.* & habere locum *leg. quod ab initio*, *de regul. iuris*: idem Ripa *in leg. ſi conſtante*, *num.* 13. *ff. ſolut. matrim.* Joan. de Imol. *in dict. leg. in tempus*, *in fin.* dicens ob id non valere citationem factam die feriata in honorem Dei, ut compareat die non feriata, quia actui citationis in die feriata in honorem Dei jus reſiſtit, quod probat per text. *in leg. fin. C. de feriis*, in illis verbis, *Sileat vox horrida præconis*: idem eleganter tradit Bart. *in leg. alia*, §. *eleganter*, *ff. ſolut. matrim.* ubi reſoluit, *num.* 4. pactum quod maritus teneatur vltra quàm facere poſſit, licèr conferatur in tempus ſoluti matrimonij, non valere:
nam (ait) licèt pacta ſint aliquid fieri certo tempore, 148
vel fieri alio & conferri in illud: id fallere ubi tempore quo fit actus, requiritur certa habilitas, *dict. leg. ſi minor*, *ff. de ſeru. exportan.* benè etiam idem Bartol. *in leg. ſi conſtante*, §. *quoties*, *num.* 3. *&* 7. *ff. ſolut. matrim.* ubi dicit Regulam prædictam non procedere vbi initio actus lex reſiſtit: melius hoc declarat Socin. *in leg. Gallus*, *num.* 2. *ff. de liber. & poſthum.* defendens ab objectis validam eſſe inſtitutionem ſerui alieni, ſi conferatur in tempus quo erit ſuus, reddens rationem.

Quia quando lex reſiſtit initio cauſæ efficienti, & 149
perſonæ diſponenti, tunc procedere *leg. ſi minor*, *ff. de ſeru. export.* ut non poſſit conferri actus in tempus habile, ſecus ubi lex non reſiſtit diſponenti vel inſtituto, ut *d. leg. Gallus*, *& leg. in tempus*, *ff. de hered. inſtit.*

&

Digitized by Google

& dicit ſubtiliter hæc tradi à Bart. *in leg. anteren. ff. de regul. Carmiana*, & ſubdit eſſe bonum textum *in leg. alia, §. eleganter, ff. ſolut. matrim.* benè etiam hæc not. Jaſ. *in leg. fin. num.8. Cod. de pact.* dum pro intellectu illius legis, *in verſ. & quia, juncto verb. ſecundùm veteres*, dicit eſſe notandam limitationem ad regulam, quæ eſt, Paria eſſe fieri aliquid tempore licito, vel etiam illicito, & conferri in tempus licitum, dictam *leg. in tempus, & dict. leg. quod ſponſa, Cod. de donat. ante nuptias*, limitari ubi in illo actu de præſenti fieret aliquid turpe, vel aliud cui lex reſiſteret: optimè Cravet. *conſ.197. num.8.*

Unde cum renunciationi proprij fori, & ſubmiſſioni Judicis ſecularis factæ per clericum jus reſiſtat initio ipſius actus, & tempore quo fit, *cap. ſi diligenti, de foro competenti, & cap. ſignificaſti, eodem titul.* & non ſolùm jus humanum reſiſtit, ſed & divinum, ut not. Gutier. *in leg. nemo poteſt, num.107. ff. de legat.1.* dicens exemptionem clericorum à limine Judicii ſe-
150 cularis, juris eſſe divini, non humani, multa jura & Doctores ad id allegans, & Marta *d. tractat. de juriſdiction. 2. part. cap.6. per totum*, fit ut non potuerit dicta renunciatio, & ſubmiſſio conferri in tempus quo fieri poſſet.

Et hoc quomodò magis in terminis reperiri poſſit, ego non video, & ad corroborationem quod iſta ſint in terminis terminantibus, adduco quod *leg. alia, §. eleganter, ff. ſolut. matrim.* adducitur inter alia jura ad declarationem Regulæ, paria eſſe quid fieri tempore licito vel illicito, & conferri ad tempus licitum; nam agitur ibi de renunciatione facta per pactum tempore quo fieri non poterat, collatum in tempus quo fieri poterat, & ibi Barboſa *in dict. §. eleganter, num.14. tractat. de renunciatione facta per clericum*, & ſic de intellectu *dict. cap. ſi diligenti*, in quo fundatur tota hæc materia, & nullam eſſe aſſerit, tanquam factam in derogationem ſtatus Eccleſiaſtici: & *num.15.* adjungit, eſſe contra jus publicum, & conſequenter; licèt de collatione nihil loquatur, clarè ſentit fieri non poſſe; ex quo in dicto loco id tractatur, & Bartol. & alij tenent fieri collationem non poſſe cùm actui reſiſtit jus.

151 Quid plura? idem Barboſa ibidem, *num.37. in fin. & ſequent.* tollit difficultatem quæ propoſita fuit ab uno ex dominis Judicibus, doctiſſimo certè Senatore: dicens non valere argumentum à lege ſeu ſtatuto ad pactum affirmativè, tanquam à majori ad minus, multa ſiquidem admittuntur per legem aut ſtatutum, quæ non licent ex humana conventione: allegat *leg. nemo poteſt, ff. de legat.1.* quod & advertit Bart. *in dict. §. eleganter, num.12.* & Dec. *in l. neque ex prætorio, num.5. de regul. jur.*

Quantò magis quod ad id quod doctiſſimus ille Senator dicebat, quod ſi clericus faceret quandam obligationem ſine ſubmiſſione judici ſeculari, & ſic validam, vel etiam cum ſubmiſſione, quia tunc ſolùm ſubmiſſio reiicitur, & contractus remanet validus, ut benè excutit Marta *in tractat. de iuriſdict. part.4. conſ.2. caſu 152. num.9. & ſequent.* ſi poſtea ille dimiſſo habitu clericali uxorem duceret, poſſe conveniri coram judice ſeculari, ego id admitto ad effectum ne compelleretur ad implendum promiſſa ſummatim, & quaſi executivè.

Quoniam etſi Eccleſiaſticus cognoviſſet, executio deberet fieri per laicum, *argum. cap.1. de offic. ordinar. cap. cùm Epiſcopus, de offic. ordin. in 6.* latè Palac. Rub. *in repet. cap. per veſtras, §.44. num.3.* Garcia *de nobilit. gloſſ.9. num.503.* & Covarruu. *pract. cap.10. num.1. & ſequent.* At verò ſi ſuper ſubſtantia obligationis, articulove aliquo ejus ſubſtantiali aliquid controverteret clericus factus laicus, ac ſuper eo peteret ſe remitti ad Eccleſiaſticum, exiſtimo non poſſe cogi ad ſubeundum judicium ſeculare.

Quia in geſtis per clericum criminalibus & civili- 152
bus judici ſeculari non competit juriſdictio, neque actu, neque habitu. Panormit. *in cap. qualiter & quando, num.7. de iudic.* Vincent. de Franc. *deciſ.427. n.4.* & deciſione allegata per Farinac. *conſ.68. num.17. part. prima*, & ſic opus eſſe novo conſenſu dicti clerici facti laici.

Huc ſpectat quod ad fundandam juriſdictionem 153
attenditur qualitas quæ aderat ab initio tempore actus geſti, aut delicti commiſſi: ita Alexander, & ibi Addition. *conſ.8. num.16. lib.1.* Vincent. de Franc. *dicta deciſ.417. num.5.* Grammat. *deciſ.10.* Caballus *reſolut. Criminal. cap.147. num.9. & 10.* Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.156. tom.2.* Bobad. *in polit. lib.2. cap.17. num.34. & cap.18. num.83.* Verùm hæc ratio ſolùm concluderet competere juriſdictionem pro actu geſto tempore clericatus, aut pro delicto tunc commiſſo judici Eccleſiaſtico, non tamen tolleret adiectionem novi fori per mutationem ſtatus, ad not. poſt Gloſſ. & alios *in leg.2. Cod. de iuriſdict. omn. iudic.* & Caſtrenſ. *in leg. fin. poſt princip. Cod. eodem titul.* quam ad propoſitum citat Cataviet. *titu 16. num.10* & ſic requiritur incapacitas iudicis ſecularis, ut benè ſentit Gratian. *dict. cap.226. num.41.*

Neque præfata diſtinctio eſt nova, quia & adverſus 154
clericum qui aliquam adminiſtrationem à Judice ſeculari habuit; eſt Judex competens ſecularis, ut via ſummaria & quaſi executiva in conſequentiam ſuſcepti officij compellatur ad reddendam rationem dictæ adminiſtrationis, non autem via ordinaria, ut notant quamplures relati per Muñoz de Escobar *de ratiocin. cap.7. à num.7. uſque ad num.20.* qui aſſerunt hoc caſu Judicem potius de facto quàm de jure cognoſcere: & ea quæ ad propoſitum notat Bobadilla *in polit. lib.2. cap.18. num.21.*

Jam igitur ex prædictis liquet actum dictæ ſubmiſ- 155
ſionis Judicis ſecularis nullatenus potuiſſe conferri in tempus habile, quo nempe dictus clericus dimiſſo habitu clericali laicus fieret, & conſequenter eſſe judicandum ſecundùm tempus quo factus fuit.

Et ſic cum de actu clerici ſit iudicandum, ſecularem iudicem eſſe prorſus incapacem, *cap.1.13. quæſt.1.* Covar. *in pract. cap.31. num.1.* Garcia *de nobilit. gloſ.9.* & Marta *in ſuo tract. de iuriſdict. paſſim.*

Et conſequutivè dominum Cancellarium teneri declarare locum eſſe firmæ iuris factæ in curia Eccleſiaſtica, cum aliàs eſſet remittere cauſam non ſolùm ad Judicem incompetentem, ſed & incapacem cognitionis dictæ cauſæ. Et ubi in hoc aliquid dubietatis eſſet, quod non credo, ſatis apertum eſt in dubio declarandum eſſe iuriſdictionem cauſæ ſpectare ad iudicem Eccleſiaſticum, non ſecularem, ut not. Butr. *in cap. ceterùm, num.9. de iudic.* communem eſſe atteſtatur Jaſ. *in leg.2. num.19. ff. ſi quis in jus vocat. non ierit*, alios refert Marta *in tract. de iuriſdict. part.4. cent.3. caſu 145. num.1. & 10.* & hæc ego, ſalva domini Cancellarij declaratione, pro indubitatis habeo.

Superioribus diebus fuit in foro dubitatum, an 156
poſſet obtineri ſuperſedimentum in executione quarumdam penſionum cuiuſdam violarij, quod falſo fabricatum prætendebatur, & notarius qui illud confecerat, aufugerat, & tempore ſuæ fugæ reliquit inſtrumentum à ſe confectum, in quo cum iuramento tale inſtrumentum falsò fabricaſſe aſſeveraverat: aderant etiam alia adminicula dictam falſificationem denotantia.

Dubium oriebatur, quia ut ſæpiùs dictum eſt, contra inſtrumentum ſcripturæ tertij non admittitur alia exceptio, quàm ſolutionis, & ſatisfactionis, de qua

per publicum inſtrumentum conſtet. Contrarium conſului, qooniam ut inſtromentum guarenrigium, ſeu ſcripturæ tertij habeat paratam executionem, debet eſſe certum, & omni dubietate catens, ut ſæpius dictum eſt, & not. innumeri relati per Barz. *deciſ.60. num.2. & 5.* Inſtrumentum autem quod notarius confitetur falſo fabricaſſe, negari non poteſt quin aliquatenus reddatur dubium, & incertum, propter illam notarij aſſertionem, quæ etiam facit Judicem dubitare an ſit vérum vel falſum, & quid credere debeat, circumſtantiis hinc inde penſatis, ad not. per Innoc. *in cap.1. verb. ex variis tamen circumſtantiis, de arbitr.* quem ſecotus fuit Bald. *conſ.252. Poſtquam notarius, poſt princ. lib.4.* concludeos, ex qoo notarius qui eſt auctor inſtrumenti, ejus fidei dettahit per propriam confeſſionem, judicem non debere ei credere, niſi facta prius indagatione veritatis, & ſic poſt Nat. dixit Oddus *conſ.78.* quod licèt confeſſio Notarij oon præjudicet parti, verùm reddit eam ſuſpectam.

157 Suadetur hoc, quod ſi teſtis revocet extrajudicialiter quod cum juramento in judicio dixerat, ſi eſt ante ſententiam, debilitatur eius fides, ſecus ſi poſt ſententiam, ut per Butr. *in cap. cum in sua, de teſtib.* & ibi benè Felin. *num.4. & 6.* Aretin. *conſ.71. num.1. ad fin.* & quod tradit Bartol. *in leg. generaliter, in fin. Cod. de non num. pecun. & in leg. eos, de falſis*: teſtes autem & notarium æquiparari, oot. *in leg. dominus, de teſtam.* & poſt Bart. not. Bald. *in dict. conſ.252. in princ.* Ex his fit ot iudex dicto inſtrumento, cum non poſſit de ejus fide dubitare, non poſſit tribuere paratam executionem.

Hoc in propoſito ſenſiſſe viſus eſt Michaël Ferrer. *3. part. obſeru. cap.107.* dum dixit privilegium ſcripturæ tertij, & inſtrumentum guarentigium habere tantùm locum contra verè obligatos.

Neque his obſtat quod confeſſioni Notarij dicentis ſe falſum commiſiſſe, non creditur ad tertij præjudicium, ut poſt Specul. Caſtrenſ. Roland. Boſſ. & alios tradit Surd. *deciſ.135. num.2. & deciſ.107.* Oddus *conſ.78. num.8.*

Nam omiſſo quod id procedit quoad deciſoria, ut propter ſolam confeſſionem Notarij non auferatur jus parti, niſi ſit veriſimilis, vel aliis adminiculis fulta, ut not. Surd. *dict. deciſ.125. & deciſ.107.*

158 Verùm quoad ordinatoria iudicij, ut non procedatur vigore inſtrumenti executivè, ſed tantùm ordinarie, ſat eſt quod aliquid ioterveniat qnod reddat inſtrumentum aliqua ex parte dubium, aut incertum, ut & cum hoc operetur confeſſio Notarij dicentis ſe falſum ſcripſiſſe, ut ſuperiùs dictum eſt; concluſi, non debere tali inſtrumento tribui paratam executionem: ut ſeoſit Michaël Ferrer. *3. part. obſeru. dict. cap.107.* & clatiùs Marcheſ. *de commiſſion. appel. in cauſa camer. oblig. part.1. §.1. num.58.92. & ſequent.*

159 Verùm in prædicto caſu, cum joxta *conſt.5. incip. Meſavant, titul. de execut. de cenſals y violaris*, executio alicujus inſtrumenti cenſualis aut violarij non poſſit impediri per exceptionem falſitatis, metu nullitatis, præſcriptioois, aut compenſationis, niſi facta ſolutione, aut depoſito unius ex penſionibus debitis, conſului fieri debere depoſitum unius penſionis: ad quod iuvat *conſt.19. eius tituli de execut. de cenſals y violaris.*

160 De anno 1618. fuit dubitatum in Senatu, an poſſet exponi retroclamum ſcripturæ Terrij contra quendam, qui promiſerat ſub pœna tertij, & clauſulis guarentigiis vacuare tali die domum per eum conductam. Conſului quod oblata requiſitione, ut vacuaret, ut conſtaret de non facto, potuiſſe decerni contra eum executionem guarentigiam, & ſic proviſum fuit, & fuit in carcerem detruſus.

Motus fui quia erat certum, quod ſi inſtrumento guarentigio quis ſe obligaverat ad faciendum aliquid, poſſe contra eum decerni executionem, ex eo quod iſlod non fecerat, ut poſt Imol. not. Fulv. Pacian. *de prob. lib.1. cap.28. num.65.* Barzius *deciſ.108. num.19.* & Anton. Maſſa Galleg. *de formula cameral. oblig. cap. de vi inſtrumenti oblig. camer. num.10. fol.121.*

CAPVT IV.

De Sequeſtro & Empara.

SVMMARIVM.

1 *Sequeſtratio vtroque iure eſt prohibita, & etiam iure Cathalonia, num.2.*

3 *Sequeſtratio in quibus caſibus permittatur? remiſſivè.*

4 *Vbi prohibita eſt ſequeſtratio, admittitur bonorum deſcriptio.*

Declara ut num.5.

6 *Empara verbales qua paſſim ſunt in Cathalonia, ſunt à iure prohibita, uſu tamen ſunt recepta, num.7.*

De ratione, num.8. & 9.

10 *Empara non poſſunt fieri per Iudicem Eccleſiaſticum, in manibus laici, & num.12.*

11 *An empara poſſint fieri in poſſe Clerici per iudicem ſecularem.*

13 *Res emparata ſi pereant abſque alicuius culpa, pereunt debitori domino rerum, niſi empara iniuſtè facta eſſet.*

14 *Quanto tempore duret ſequeſtrum.*

15 *Empara verbales, & ſatiſdatio pro eis tollendis praſtita, durant anno in Cathalonia.*

Declara ut num.16. & 17. ubi declaratur conſt.5. tit. de ſeq. y emparas.

Iudicis ſaltum neutri partium obeſſe debet, ibid. num.16.

18 *Dicta conſt.5. loquitur de emparis verbalibus, qua nempe ſiunt de iudicis mandato ex abrupto, & ſine cauſa cognitione, qua alibi,* inhibitiones judicis, *dicuntur.*

19 *Sequeſtrum victualium quandiu duret in Cathalonia.*

Res ſuas manifeſtare ad tertij utilitatem quis non cogitur, ſecus tamen res alienas, ibid.

20 *Sequeſtrum tollitur de iure communi per ſatiſdationem, ſic & dicta empara in Cathalonia.*

Limita & declara ut num.21. & 22.

23 *Factum Don Franciſci de Grill, contra Donnam Annam de Cardona.*

24 *Si pecunia quam Petro debebam, ſit mihi de iudicis mandato ſequeſtrata, durante dicto arreſto, ſivè empara, Petrus non poteſt agere adverſus me, ut ei ſolvam.*

Limita tribus modis, ut num.26.28. & 29. & declara ut num.30.

Quid adverſus fideiuſſorem? traditur remiſſivè num.52.

25 *Iuſſus iudicis excuſat à mora, periurio & pœna, cum declaratione de qua ibi in fine, remiſſivè.*

31 *Empara an poſſit fieri die feriato.*

Empara an poſſit fieri nundinarum tempore, ibid.

32 *Sequeſtrum ſive empara, ſi in re aliena fiat, nihil valet.*

33 *Poſſeſſor praſumitur dominus.*

34 *Iniuſtè faciens fieri ſequeſtrum ſive emparam, tenetur parti ad intereſſe, & actione iniuriarum.*

35 An

35 *An judex poſſit eſſe ſequeſter in cauſa in qua judicaturus eſt.*

Quid in Cathalonia, num. 36.

37 *Apud quem in Cathalonia depoſita, & ſequeſtra fieri debeant.*

Depoſita de jure communi apud quem fieri debeant. ibid.

Conſt. fin. tit. de depoſit, y depoſits, *declaratur. ibid.*

38 *An facta ſequeſtro in bonis debitoris, poſſit fieri in ejus perſona executio.*

39 *Non teneor acceptare ſequeſtrum tritici poſiti in horrea meo, cuius dominus tritici habet claves.*

40 *Si plures empara ſint facta in bonis alicujus debitoris, an empara prius facta, ut eſt prior tempore, ſit potior iure.*

41 *Nullus actus poſterioris creditoris poteſt praiudicare priori.*

42 *Conſt.* 1. hoc tit. *quoad illa verba* (ſia aguda) *declaratur.*

43 *Quoties lex vel ſtatutum loquitur per hac verba,* ipſo facto, ipſo jure, *dicitur canonem lata ſententie continere.*

44 *An cum lex vel ſtatutum aliquid ſtatuit ipſo iure fieri, veluti cum pœna ipſo iure imponitur, requiratur iudicis ſententia, late diſcutitur.*

45 *Quando ſententia non trahit ſecum executionem, id eſt cum pœna ipſo iure non incurritur, proculdubio eſt neceſſaria ſententia condemnatoria iudicis.*

46 *Sequeſtrum propriè non cadit in rebus immobilibus.*

Vbi contra aliquem eſt ſuſpicio, poteſt ei interdici alienatio rerum immobilium. ibid.

47 *Prohibetur alienare de rebus hareditariis poſſeſſor hareditatis, de qua eſt controverſia, niſi ſatiſdatione praſtita.*

48 *Dicta prohibitio alienationis rerum immobilium tantum importat quantum ſequeſtrum in rebus mobilibus.*

49 *Sequeſtrata res an poſſit vendi.*

50 *An facta una empara in bonis debitoris excedentibus valorem pecunie debita, poſſit fieri per eundem creditorem in aliis bonis dicti debitoris pro eadem credito alia empara.*

51 *Sequeſtrum, ſive empara nullam litis pendentiam inducit.*

Empara lite pendente, niſi cauſa cognita fieri non poteſt. ibid.

52 *Debitoris pecunia ſequeſtrata an creditor adverſus fideiuſſorem agere poſſit.*

53 *An cautia data pro tollenda empara duret etiam in alia inſtantia, donec ſententia tranſierit in iudicatum.*

54 *An qui fideiuſſit pro tollenda empara, non teneatur niſi uſque ad valorem rei emparata.*

55 *Ad quid teneatur fideiuſſor de iudicata ſolvendo, remiſſivè.*

An fideiuſſor de iudicata ſolvenda teneatur ultra debitum principale, ad expenſas quas fecit creditor in litigando, & conveniendo debitorem. ibid.

56 *Pro ſequeſtranda puella in loca honeſto, ut liberè nubere poſſit, Dominus Rex adiri poteſt.*

1 SEQVESTRATIONEM utroque jure regolariter prohibitam eſſe, ſatis ſuperque notum eſt, *cap.* 2. & *ibi* Gloſſ. & Doct. *ext. de ſeq. poſſeſſ. & fruct. Clem.* 1. *eod. tit. c.* 1. *ut lite pendente, & leg. unic. C. de probib. ſequeſt.*

Quod & Jus municipale Cathaloniæ probat, *ut per tot. tit. de ſequeſtrs, y empara*, ubi cavetur ſequeſtrationem in Cathalonia locum non habere, niſi in caſibus à jure permiſſis. Idem notavit nobilis à Peguer. *in deciſ. crim. c.* 36. *num.* 15. 2

In quibus autem caſibus ſequeſtratio de jure communi permittatur, tradit Jaſ. poſt Gloſſ. *in leg. ſi fidejuſſor, §. fin. ff. qui ſatiſdar. cogant.* notat etiam Gloſſ. *in dict. leg. unica, & in leg. Imperatores, ff. de appell.* & plenius Gloſſ. *in dict. cap. ſecundo, de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct.* Panorm. *in cap. dilectus, eod. tit.* & novè Vincent. Caroc. *in tractat. de ſequeſt. part.* 2. *per totam.* 3

Eſt tamen advertendum in quibus caſibus eſt prohibita ſequeſtratio, admitti bonorum deſcriptionem, ut per Bart. & Doct. *in dict. leg. un. & in leg. defenſionis facultas, C. de iur. fiſc. lib.* 10. *& in leg. Imperatores, §. fin.* & Canon. *in dict. c.* 2. 4

Quod ego verum cenſeo, ubi petens deſcriptionem doceat de intereſſe ſuo, aliquave juſta cauſa, ob quod deſcriptionem petat, aliàs ſecus. 5

Sic etiam ſentire videtur Bald. *in dict. leg. defenſionis*, Angel. *per illum text. in leg. fin. C. de annon. & trib. lib.* 10. Idem Angel. ad Bart. *in leg.* 1. *C. de apochs publ. lib.* 10. Jaſ. *in dict. leg. ſi fidejuſſor, §. fin. num.* 29. & novè Vincent. Caroc. *in tract. de ſequeſt. part.* 4. *roſt queſt.* 15. Quod idem ex mente Regij Senatus tradit Mich. Fer 3. *part. obſeru. cap.* 122.

Ex his colligo emparas quæ in Cathalonia paſſim fiunt, otputà ſi quis ſive ſit forenſis, ſive non, mihi teneatur ad decem, & ſcio illum habere pecuniam ſive rem aliquam apud aliquem, facio judicis mandato pecuniam, ſive rem illam debitoris mei penes illum ſiſti, & atreſtari, & ſic judex ei penes quem res aliena eſt, prohibet ne ſolvat, remve quæ apud ſe eſt reddat, aut transferat, ob quod dictæ emparæ, inhibitiones à Cabal. *deciſ.* 3. *per tot. parte prima*, appellantur, eſſe à jure ſine aliqua juſta cauſa, aut ſuſpicione prohibitas. 6

Pro his facit quod tradunt Paul. de Caſt. & alij *in leg.* 3. *num.* 3. *C. ubi in rem actia exerc. deb.* quod ſi reperiatur forenſis cum ſe mea quam peto, detineri non poſſit, ſi præſtet cautionem de reſpondendo in ejus foro: idem not. Celſ. Hug. *conſ.* 71. *num.* 41. & Vincent. de Caroc. *de ſequeſt. part.* 4. *queſt.* 2. *numero* 9.

Uſu tamen dictæ emparæ, & inhibitiones receptæ ſunt. Quod etiam adnotavit Rebuff. *in conſt. Reg. tit. de litter. oblig. art.* 6. *gloſſ.* 3. *num.* 45. ubi iſtam conſuetudinem in Francia, Italia, Hiſpania, & multis aliis locis vigere dicit. Et idem *num.* 24. hujus conſuetudinis generalis rationem eſſe dicit, ad vitandos ſumptus, & expenſas, quæ fieri poſſent ad perſequendum debitorem alibi commorantem; quia aliquando plus expenderetur in conſequendo debitum, quàm eſſet ipſum debitum, quod permitti non debet, *leg. Mediterranea, C. de annon. & tribut. lib.* 10. ubi habetur non debere fieri id in quo faciendo plus expenderetur, quàm inde poſtea commodi perciperetur, iſtaſque rationes adducit Petrus Peckius *in tract. de jure ſiſten. cap. ſecunda.* 7 8

Adeſt & alia ratio, quia niſi dicta arreſta, inhibitiones, & emparæ permitterentur, multi creditores debitis ſuis fraudarentur, quòd bona debitoris, debito liquidato, non invenirent. Et ſic permittit conſuetudo creditoribus in tempore occurrere, ne poſt exitum rem proſequi cogantur, juxta *leg.* 5. *Cod. quand. lic. ſine jud. ſe vind. & leg. ait prætor, §. ſi debitorem, ff. quæ in fraud. cred.* Et ſic jure optimo in Cathalonia hæc conſuetudo probatur. 9

Quam & in Aragonia obſervari, ex Berengario à Cancer.

Cancer, non levis eruditionis Doctore, Almæ univerſatis Oſcenſis hoc anno 1596. Rectore ampliſſimo, fratre meo chariſſimo intellexi.

10 Iſtas emparas non poſſe fieri per judicem Eccleſiaſticum *in* manibus laici, eſt communis reſolutio ex doctrina Bart. *in leg. mulier, ff. de lege commiſ.* & cenſuit Georg. Cabedo, referens ita deciſum *deciſ.86. parte prima.*

11 Empara autem an poſſit fieri in poſſe Clerici per judicem ſæcularem, tractat Port. *in verb. Emparamentum*, Seſſe *in tract. de inhibit. capite* 8. §.3. *numero* 16.

Dico itaque ad majorem declarationem alterius dubitationis, utrum per judicem Eccleſiaſticum poſſit arreſtari, ſive emparari in manu laici debitum perſonæ Eccleſiaſticæ, ſæpè dubitari vidi, & conſului negativè, per ea quæ tradit Port. ad Molin. §. *emparamentum, num.*5. ubi ita judicatum refert, & in Senatu Portugalliæ ita etiam deciſum refert Georg. Cabedo *deciſ.86. lib.*1. & ita tenendum eſt, & apud nos practicatur. Joſeph. de Seſſe ſubobſcurè in iſta materia loquitur *de inhibit.cap.*4. §.9. *num.*15. Et ita ſuperioribus diebus fuit declaratum per Dominum Cancellarium in cauſa contentionis ſuper dicto puncto firmatæ, & iterum hoc anno 1627. de menſe Janvarij fuit idem declaratum.

12 Die 26. Junij 1593. referente magnifico Monſertaro Guardiola, in cauſa Petri Rocha de Parlara, contra nobilem Mariannam de Batutell, quia ipſa fuerat condemnata ad reſtituendum certas res dicto Rocha, & fuit ſupplicatum, quod attento quod ipſa nihil habebat in bonis præter fructus quoſdam pendentes, quod ipſi ſequeſtrarentur, facto verbo in Regia Audientia fuit dictum ſequeſtrum proviſum.

Poſtmodùm verò cum in quadam cauſa quæ vertebatur coram Magnifico Joanne Magarola inter manumiſſores teſtamenti Mariæ Annæ Xammar & Gaver ex una, & Hieronymum de Gaver ex altera, fuiſſet petitum præſtari per eum cautionem, aut bona ſequeſtrari, cùm partes concordarent eum eſſe pauperem, & nulla mobilia poſſidere, fuit declaratum die 30. Janu.1607. non eſſe locum dicto ſequeſtro, nec præſtationi cautionis. Actuario Perez.

13 Res emparatæ ſi pereant abſque alicujus culpa, pereunt debitori domino rerum, niſi empara eſſet injuſtè facta: ita Peck. *in tractat. de jur. ſiſtend. cap. trigeſimo, num.*5.

14 Sequeſtrum quanto tempore duret, not. Jacob. de Aret. *in tract. de ſequeſt. num.*12. & Meooch. *de arbitr. jud. caſu* 457. Emparas tamen quas diximus in
15 Cathalonia eſſe uſu frequentes, cautum eſt in Cathalonia ſolùm anno durare, & etiam cauſam juris firmæ, ſive ſatiſdationis datæ pro dicta empara cancellanda, ut habetur *in conſtitut.*1. *hoc titul. de ſequeſtres y empar.*

16 Quam conſtit. quoad ultimam ejus partem intelligendam cenſeo, niſi facto judicis fieret, ne dicta cauſa ſatiſdationis, ſive juris firmæ intra annum finiretur; quia tunc talis ſatiſdatio non irritaretur, cum factum judicis neutri partium obeſſe debeat, *l.*1. *in fin. ff. ſi quis caut.* §.1. *Auth. de appell.* Faciunt quæ ad propoſitum tradit Jacob. de Aret. *in tract. de ſequeſt. num.*16. Paul. de Caſtr. *conſ.*184. *Videtur dicendum, volumine primo.*

17 Et idem dicendum eſt, ſi adverſarius fuerit in cauſa quominus lis finem acceperit, *argum. l. petendæ*, ubi Doct. Cod. *de temp. in integr. reſtit.* & quod tradit Innoc. *in cap. de cauſis, num.*5. *de offic. delegat.* & Bart. *in l. ſi oleum, in princ. ff. de dolo*, text. opt. *in cap. non debet, de regul. in* 6. Adde quæ trado 3. *part. reſolut. cap.*19. *num.*102.

Inſuper oportet advertere, quod dicta conſt. 1. lo- 18
quitur de emparis verbalibus, de his nempe prohibitionibus, quæ utplurimum fiunt de mandato judicis ex abrupto, & ſine cauſæ cognitione, & partis citatione.

Adde in Cathalonia victualium ſequeſtrum, ſive 19
emparam non niſi per duos menſes durare, *ut in conſtit. fin. hoc tit.* Circa iſtas emparas, ſive inhibitiones de non ſolvendo, aut reſtituendo, quæ paſſim de judicis mandato fiunt, hoc (quia de eo dubitari vidi) non prætermittam ad inſtantiam illius qui petit dictam inhibitionem ſive emparam, poſſe judicem cogere aliquem ut juramento manifeſtet quod alicui debet, & quas res ejus habeat, ut ex multis reſoluit Borgn. *deciſ.*3. *num.*1. *part.*1. dicens quod licet quis non poſſit cogi ut propalet res proprias ad tertij utilitatem, tenetur tamen propalare res alienas, ut tertius jus ſuum conſequi poſſit, & ita practicari vidi, & not. Strach. *in tract. de mercat. tit. de decoctor. in 7.p. num.*14. vide *lib.*3. *c.*17. *de ſent. num.*524.

Sicuti ſequeſtrum de jure communi per ſatiſdatio- 20
nem tollitur, *l. fidejuſſor, §. fin. ubi communis Doctorum Schola, ff. qui ſatiſdare cogant.* ſic & empara in Cathalonia *dict. conſt.*1. habetur *in pract.*3. *Per.III. que eſt* 1. *tit. de emparas y ſequeſtres, in* 2. *vol. conſt.*

Quæ jura tam communia quàm municipalia in ca- 21
ſu ſingulari limitarim, cum quis habens aliquem obligatum cum inſtrumento guarentigio, ſuſpicans ne aliquæ pecuniæ, aut res debitoris occultarentur, & ſic credito fruſtraretur, qui fortaſsè alia bona non habebat, obtinui ſequeſtrari, ſeu emparari, & deinde confeſtim producto dicto inſtrumento inſtiti in eis pro debito dicti inſtrumenti fieri executionem: nam tali caſu debitor talem emparam, ſive ſequeſtrum, quamvis oblata ſatisdatione, non poſſet facere revocari.

Quia cùm ſequeſtrum, ſive empara ſit virtute in- 22
ſtrumenti puri, & liquidi, non revocatur per cautionem, ſed opus eſt reali ſolutione, *l. pecunia, §. fin.* & *ibi* Bart. *ff. ut in poſſeſſ. leg.* Cinr. *in l. unica, C. de prohib. ſeq.* Galleſ. *ad for. cam. oblig. q. fin. num.*39. Cor. *in memor. verb. fidejuſſor, ult.* & multis relatis Vinc. Caroc. *de ſeq. part.*2. *q.*19. *ad fin.*

Eſtque ratio, quia cùm ſequeſtrum non ſit ob ſecuritatem litis agitandæ, ſed tantum ut pars ſolvat, & ſic pro debiti executione, tunc per ſatiſdationem non tollitur, ut ex Bart. Paul. & Alex. reſoluit Rodet. Suar. *tit. de los emplaçamientos, §. ulteriùs nota, num.*8. & 9.

Et ſic hæc intellige, ubi inſtrumentum eſſet guarentigiatum, ob cujus negationem non efficitur dubium, neque illiquidum: licèt aliàs negatio, faciat rem dubiam, ut poſt Bald. & Felin. not. Aym. *conſ.*55. *num.*3. & tradidimus fusè *cap. praced.* ubi ante realem ſolutionem partem nullatenus audiri docuimus. Secus ſi guarentigium non eſſet, adverſus quod ante ſolutionem pars ad dicendum, & probandum quidquid voluerit, admitteretur. Quia tunc licèt dies ſolutionis veniſſet, ſequeſtrum per partis cautionem aliquid adverſus inſtrumentum allegantis tolleretur. Ant. Padill. *in leg. ſi cauſa cognita, numero* 13. *in fin. Cod. de tranſact.* aſſerit inſtrumentum nullam admittens exceptionem æquiparari ſententiæ, ſecus illud quod admittit exceptionem, cum hoc ad nutum partis reddatur dubium.

Adde quod idem cenſeo, licèt inſtrumentum eſſet guarentigium, ſi dies ſolutionis non veniſſet, ſed empara ob ſuſpicionem ob quam aliæ emparæ fieri ſolent, facta eſſet: quia & tunc talis empara per idoneam ſatiſdationem abſque dubio tolleretur, cum tunc non poſſet dici fuiſſe factam, niſi pro ſecuritate, non autem pro debiti executione, cum dies ſolutionis nondum veniſſet.

In

23 In cauſa Dom Franciſci de Grill, contra Domnam Annam de Cardona & Codina, ſuit petitum per nobiles conjuges de Grill, quod attento quod Domna Franciſca de Cardona & Rovira promiſerat, & ſe obligaverat facere, ut dicta Domna Anna filia ſua firmaret in certa concordia, & pro eo obligaverat fructus ſuæ hæreditatis, cum nihil aliud haberet: & attento quod dictam concordiam impugnabat dicta Domna Anna, quod dicta Domna Franciſca præſtaret cautionem pro dictis fructibus, aliàs quod ſequeſtrarentur: & per Anton. Oliban. die 20. Martij 1594. facto verbo fuit proviſum, quod dicta Domna Franciſca præſtaret dictam cautionem, aliàs quod provideretur de ſequeſtro petito.

24 Circa iſtas emparas, QUÆRO I. Debebam Petro centum, judex ad requiſitionem cujuſdam arreſtavit apud me dictum debitum, num Petrus durante dicto arreſto poterit adverſus me agere, cum ſim ei obligatus in inſtrumento guarentigio? Dico, quod non, ut per Bart. *in l. mulier, ff. de lege commiſſo.* Joan. And. *in add. Spec. tit. de ſequeſt. poſſ. & fruct. in add. incip. in l. ſi fidejuſſor, in not.* Guid. Pap. *deciſ.* 340. *n.* 3. Pract. Fer. *in for. ſequeſt. verſ. audeat, num.* 2. Maſuer. *in ſua pract. in rub. de execut. §. item creditor*, ubi dicit debitorem penes quem pecunia eſt arreſtata, non poſſe compelli ut ſolvat ſuo creditori, niſi ſemoto arreſto. Sequitur Rebuff. *in tract. de litter. oblig. art.* 6. *gloſſ.* 3. *num.* 64. Galle. *ad for. came. oblig. part.* 2. *q.* 3. *ad* 4. *part. came. oblig. num.* 3. & 4. Guid. Pap. *deciſ.* 110. Cioff. *conſ.* 62. *num.* 2. *cir. med. vol.* 2. & Codex Fabrian. *libro* 4. *tit.* 10. *de hæred. action. defin.* 11.

25 Eſtque ratio, quia juſſus judicis excuſat à mora, cum ei ſubditus parere teneatur, ut not. Bart. & Paul. per illum text. *in l. fin. ff. de lege commiſſor.* quem text. ad hoc reputat ſingularem Bald. *in cap. fin. de ſequeſt. poſſ. & fruct.* ſequitur Natt. *conſ.* 348. *num.* 4. Rebuff. *in tract. de litter. oblig. art.* 6. *gloſſ.* 2. *n.* 65. Chaſſan. *in conſuet. Burg. in rub. des droicts, n.* 43. ubi dicit id excuſare à mora, quod à periurio, juxta *c. brevi, de jurejur.* A periurio autem, & à pœna tale arreſtum de mandato judicis factum excuſat, *ut in c. venientes, de jurejur.* & not. Oldr. *conſ.* 277. Jaſ. *in l. ſi quis major, n.* 20. *C. de tranſact.* ubi etiam Ant. Padil. *n.* 34. facit text. *in l. non videntur, §. qui juſſu, ff. illo tit. l. ſervo invito, §. cum Prætor, ff. ad Trebell. l. ſi Prætor, in princ. §. Marcellus, ff. de iud.* & Dyo. *in cap. quod quis mandato, de regul. iur. in* 6. ubi iſtam concluſionem quomodo procedat, declarat.

26 Suadentur prædicta, quod etſi dictam pecuniam, quam Petro debebam, alij juſſu judicis ſolverem, excuſarer, & eſſem à Petro liberatus, juxta not. *in l. Paulo Callimacho, §. fin. de leg.* 3. *& in l. liberto, §. Lucius, ff. de annuis legat.* traditur copioſè per Dyn. & Bart. *in l. creditor, ff. de ſolut.* & Luc. de Pen. *in l. unica, C. ut nullus ex Vicar. lib.* 11. quod intellige, ut egregiè poſt longam diſputationem reſoluit Afflict. *deciſ.* 150. *Rex Alphonſus.*

27 Iſtam communem concluſionem limitandam cenſeo, ut procedat ſi Petrus, & ſic creditor habuiſſet notitiam dicti arreſti, ſive emparæ, aliàs ſecus: & ſic eſt conſilium ut debitor illam creditori notificari faciat, prout pulchrè advertit Joan. Andr. ad Spec. *in d. addit. incip. in l. ſi fideiuſſor, in not.* & Gutier. *lib.* 1. *pract. qq. q.* 113. *num.* 16.

28 Limitatur ſecundò, ut non procedat ſi debitoris opera, & fraude dictum arreſtum eſſet factum, ut per Bald. *in d. l. mulier, in verſ. ego crederem*; & Add. ad Guid. Pap. *deciſ.* 210. *in apoſt. incip. Secundum Bartolum*, tradit Nat. *conſ.* 233. Caro. *de ſequeſt. p.* 3. *q.* 10. *n.* 4. Rom. *in l. fin. ff. qui ſatiſd. cogant.* & ſenſit Miet. *in conſt. Item ſtatuim, tit. de cenſals, part.* 2.

29 Tertiò limitatur ubi ſequeſtrum factum eſſet poſt moram commiſſam, & tempus ſolvendi, ad notata per Afflict. *deciſ.* 150. Rot. Genuæ *deciſ.* 61. *num.* 6. & 9. & Borgn. *deciſ.* 25. *num.* 12. *part.* 2. Joſeph. Seſ. tenet iſtam ſententiam, & refert ita deciſum in Aragonia, *in tract. de inhibit. & Magiſt. iuſtitia Aragon. cap.* 4. §. 8. *num.* 6. vide latè Gutier. *pract. quæſt. lib.* 1. *q.* 113. *per tot.* Menoch. *de arbitr. caſ.* 137. *num.* 34. ſequitur & Caroc. *in tract. de ſequeſt. part.* 3. *num.* 2. & Seſ. *in d. tract. de inhibit. cap.* 4. §. 9. *num.* 7. & ſic debitum privilegiatum, putà ſcripturæ tertij, apud nos eſt emparatum penes debitorem, & cogitur ipſe non obſtante empara illud deponere, & conſignare debitori ad ſoltam judicis emparantis: aliàs poſſet exponi retroclamum contra debitorem, ad effectum ut debitum deponat, & ei conſignet ad judicis ordinationem. Et illud depoſitum fieri poſſe, etiam quod empara fuiſſet facta poſt moram per eum commiſſam, cenſeo, & ſæpè conſului, dummodo eſſet res integra, putà quod nondum adverſus ipſum eſſet expoſitum retroclamum, & depoſitum fuiſſet creditori intimatum in dicta empara. Et licet ſuper hoc hæſitet Regens Seſſe in ſuo eleganti tractat. *de inhibit. c.* 4. § 8. *& c.* 8. §. 1. *ante fin.* ego id pro conſtanti habeo. Etenim dubitari nequit, emparam potuiſſe fieri in poſſe debitoris, ex quo pecunia apud eum reperiebatur, & ſic licet mandatum quod fit debitori à judice emparante debitum penes ipſum, non liberet eum à mora incurſa, verùm ligat eum ut ex tunc creditori ſolvere nequeat: ex quo tamen tempore emparamenti erat in mora, ut ab ea liberetur, cogitur exburſare pecuniam, & debitum, ut dictum eſt, deponere. Ubi autem empara fuiſſet facta antequam debitor fuiſſet in mora, quia tunc nunquam moram aliquam debitor incurrit, & judicis mandatum ex tunc à mora excuſat, non cogitur exburſare pecuniam, niſi de judicis mandato.

30 Cenſeo etiam quod ubi dictum judicis mandatum non adſtringeret creditorem, putà quia non eſſet ei ſubditus, aut aliàs quod niſi debitor deponeret legitimè pecuniam, poſſet adverſus eum peti executio: nec mirum, cum dictum judicis mandatum ei non noceret, *argum. l. fin. ff. de iuriſdict. omn. iudicum.* Pro quo faciunt quæ tradit Mich. Ferr. 3. *part. obſerv. cap.* 129. *ad fin.* & in terminis Grat. *conſ.* 28. *num.* 15. *volum.* 1.

Juvat iſtam ſententiam text. *in conſt.* 5. *tit. de execut. de cenſals*, quam & juxta prædicta intelligendam cenſeo, & text. *in l. ſi reus paratus, ff. de procur.*

31 QUÆRO II. An Empara poſſit fieri die feriato? Reſp. quod ſic, cùm regulariter non fiant, niſi ob periculum quod eſt in mora: ita Rebuff. *in conſt. Reg. tit. de litter. oblig. art.* 6. *gloſſ.* 2. *n.* 59. & quod not. Jaſ. per illum text. *in l. de pupillo, §. ſi quis rivos, de novi oper. nunciat.* Borg. Caval. *deciſ. Fivi.* 1. *n.* 41. *part.* 1. *& deciſ.* 3. *num.* 15. & Roder. Suar. *in leg. poſt rem iudicatam, in* 4. *ampliat. declarat. l. Regni, per tot. ff. de re indic.* Quid autem nundinarum tempore? Dicam *in c.* 10. & duo in iſto num. tradita not. Peckius *in tract. de iur. fiſc. c.* 47. *num.* 1. & 4.

32 QUÆRO III. Arreſtavi mulam quam quidam debitor forenſis in hoſpitio habebat: probat ille debitor illam mulam non eſſe ſuam, ſed eam tenere ad conductum, nunquid empara valebit? Reſp. quod non, ut per Rebuff. *ubi ſup. d. gloſſ.* 3. *num.* 51. Eſtque ratio, quia ſequeſtrum in re aliena factum non valet, ſed debet fieri in propriis bonis, ut firmat Alexan. *conſ.* 6. *num.* 1. *vol.* 4. Caroc. *de ſequeſt. part.* 4. *q.* 8. *num.* 1. & Borgn. Cavalc. *deciſ. Fivi.* 3. *num.* 35. *part.* 1. 33 Unum tamen eſt, rem illam apud debitorem repertam præſumi ſuam, cum poſſeſſor dominus præſumatur, *l. ſive poſſidetis, Cod. de probat. l. fin. C. de rei vend.* not.

Canon.

Canon. *in cap. cum Eccleſia Sutrina, ext. de cauſ. poſſ. & propriet.*

34 Circa prædicta oportet animadvertere, quod qui injuſtè emparam aliquam fecit, tenetur parti læſæ ad intereſſe, *l. ſi oleum*, ubi Bart. *ff. de dol. ma.* & Cabal. *deciſ. Fiviſ. 1. num. 37. & deciſ. 4. num. 1. part. 1.* & etiam tenetur actione injuriarum, *l. injuriarum, §. ſi quis prohibeat, in fin. ff. de injur. l. qui pendentem, in fin. ff. de act. empt. l. creditores, in fin. ff. de priu. cred.* not. Carol. poſt multos per eum congeſtos, *de ſequeſt. part. 3. quæſt. 16.*

35 Qværo IV. An Judex poſſit eſſe ſequeſter in cauſa in qua judicaturus eſt? Dico, quod ſic, *argum. text. in c. litigatores, §. quid ergo, extr. de arbit. cap. expoſita, eod. tit.* & not. Bald. Rom. Alex. Socin. & Jaſ. *in l. ſi fidejuſſor, §. fin. ff. qui ſatiſdar. cogan.* Tiraq. *de retract. conven. §. 4. gloſſ. 7. num. 2.* ubi tamen conſulit judicibus, ut ad ſuſpicionem tollendam ab ea re ſe abſtineant.

36 Hic in Cathalunia ſanctè cautum eſt, ut judex non
poſſit eſſe ſequeſter quantitatis excedentis quadragin-
ta ſolidos, *ut in conſt. fin. titulo de depoſitar. & de de-*
poſitis. Ubi traditur apud quem depoſita & ſequeſtra
37 majoris quantitatis debeant fieri. Ubi de jure commu-
ni ad evitandam moram, & pœnam debeat fieri de-
poſitum, tradit Bald. *in l. acceptum, 13. quæſt. C. de*
uſur. Dicens fieri debere coram judice qui illius
cauſæ erat futurus judex. Sequitur Boër. *deciſ. 114.*
numero 9. Vivi. *deciſ. 380. numero 4.* & ſic dict.
conſt. fin. intelligendam cenſeo, ut ubi creditor & de-
bitor eſſent diverſarum Vicariarum, tunc depoſitum
debeat fieri coram judice Vicariæ, aut oppidi credito-
ris, ſeu apud ejus depoſitarium. Hæc intellige, ubi an-
te litem aliquam cœptam eſſet faciendum depoſitum
ad vitandam moram, pœnam, aut aliàs. Nam ſi lis eſſet
cœpta, & occaſione litis fieret depoſitum, non poſſet
recedi ab ordinatione illius judicis coram quo lis ver-
titur, cùm ipſe ut judex principalis, eſſet etiam & ac-
ceſſorij, ut diximus infrà, *cap. 15. num. 67.*

38 Qværo V. de quæſt. in qua conſului. Obtinui
ſequeſtrum in certis bonis debitoris mei pro centum
quæ mihi debebat: num dicta empara non obſtante
potero intentare alia remedia adverſus debitorem pro
39 conſecutione mei crediti? Veritas eſt quod ſic, ut tra-
didi *ſupr. in cap. præced. de inſtrum. guarent. num. 96.*
& reſoluit Carol. *de ſequeſt. part. 3. q. 17. per tot.* ubi
n. 35. reſoluit aliam quæſt. quam ex facto habui, quod
ſi quidam repoſuit in horreo meo certam quantitatem
frumenti, retinendo claves apud ſe, quod ſi ſit mihi ſe-
queſtrum, ſeu verius inhibitio, ut non patiar dictum
frumentum in horreo meo poſitum levari, quod non
teneor acceptare ſequeſtrum, cum claves non ha-
beam in mea poteſtate.

40 Qværo VI. An ſi plures emparæ ſint factæ in aliquibus bonis, empara prios facta, ut prior tempore præferatur aliis in jure? Reſpondeo quod non, ut pulchrè conſulendo deduxit Joan. Bologn. *conſ. 30. num. 7.* ubi dicit ſequeſtrationem ſecundi creditoris nullum præjudicium poſſe generare priori creditori habenti priùs rem hypothecatam; reddens rationem, quod nullus actus poſterioris creditoris poteſt præjudicare priori: allegat text. *in leg. creditor, ff. qui pot. in pig. habean.*

41 Qværo VII. De caſu in quo conſului. Petrus firmavit de jure, ſeu ſatiſdedit pro cancellanda, & tollenda empara ſuper quibuſdam ſuit granis facta per Joannem, & dedit in fidejuſſorem Franciſcum more ſolito. Facta dicta juris firma, ſive ſatiſdatione, & ſublata dicta empara, Joannes tacuit per annum, nihil petendo à dicto Petro debitore, nec à Franciſco fidejuſſore. Lapſo dicto anno convenit debitorem, & fecit illum condemnari in certa ſumma: deinde petiit executionem adverſus Franciſcum uti fidejuſſorem dicti Petri. Hac de re per Franciſcum conſultus dixi non
poſſe fieri dictam executionem adverſus Franciſcum,
quia tempore quo Joannes creditor convenit Petrum
debitorem, jam erat liberatus à fidejuſſione quam fe-
cerat pro Petro pro dicta empara tollenda, eo quod
juxta *conſt. 1. hoc tit.* emparæ, & cauſæ juris firmæ
pro empara tollenda ſolùm anno durant. Et ſic cum
dictus creditor dictam juris firmam intra annum ex quo
eſt facta, nullo modo proſecutus fuerit, eſt certum di-
ctum fidejuſſorem per lapſum dicti anni ipſo jure à
dicta fidejuſſione fuiſſe liberatum. Illa ſiquidem ver-
ba conſtitutionis (*ſia bagnda per nulla, è extincta*) 42
importent ut ipſo jure, & abſque alia ſententia dicta
juris firma habeatur pro extincta, juxta tradita per
Bart. & Doct. *in l. ſi maritus, la 2. §. legis Iulia, ff.*
de adult. Joan. Lup. *in l. Tauri 47. num. 2.* Marc. Ant.
Eugen. *conſ. 67. num. 2.* & ſic per d. conſt. dicta juris
firma lapſo dicto anno abſque ejus proſecutione decla-
ratur nulla.

In iſta materia videndus Mier. *in conſt. hac noſtra,* 43
num. 165. fol. 258. Quotieſcumque ſiquidem lex, vel ſtatutum habet hæc verba, *eo ipſo, ipſo facto, ipſo jure,* ut dicta conſt. 1. *hoc tit. in d. verſ. ſia bagnda*, dicitur Canonem latæ ſententiæ continere, ut not. Gloſſ. *in cap. cupientes, in verb. ſuſpenſos, de elect. in 6. l. amiſſione, §. qui deficiunt, ff. de cap. dimin. & not. in l. 1.* ubi etiam Gloſ. *ff. de his qui not. infam.* Marc. Ant. Eug. *conſ. 68. num. 12.* Dec. *conſ. 146. num. 5. & 8.* alios refert Gaill. *libro 2. obſervant. 51.* qui & contra iſtam ſententiam tenent, & innumeri relati per Marſil. *in rub. ad legem Corneliam de falſ.*

Ego iſtas opiniones ſic concordandas cenſeo, ut ſententia legis vel ſtatuti tunc indigeat declaratione judicis. Quia executio dictæ ſententiæ juris vel ſtatuti venit extrinſecus facienda: illa ſiquidem executio non poteſt fieri niſi præcedat declaratoria judicis, ut pulchrè not. Marſil. *in d. rub. ff. ad l. Cornel. de falſ. numero 24.* & exemplificat hoc *in num. ſeq.* quod ego allegavi ad intellectum *conſt. pen. & fin. tit. de abatuts.* ubi verò ſententia judicis traheret ſecum executionem, tunc declaratoria non requiritur, ut in excommunicatione, & ſimil. Videatur Jaſ. *in l. ſi quis maior, n. 25. C. de tranſact.* Surd. *deciſ. 40. num. 12.* Menoch. *conſ. 6. caſu 543.* & videatur omninò Hier. Gab. *conſ. 51. numero 36.* & ex noſtratibus Mier. *in ſupradicta conſt. Hac noſtra, num. 165.* declarat quæ verba importent Canonem latæ ſententiæ, ut ſic non requiratur ſententia judicis condemnatoria, ſed tantùm declaratoria, & quæ non, & meliùs per Peregr. *de iure fiſc. lib. 4. tit. 5. numero 7.* Socar. *in com. P. Alb. cap. ſi aliquis, n. 14. pag. mihi 432.* ubi ex multorum mente dicta verba expouit, id eſt abſque alia ſententia: & ſic cùm lapſo dicto anno fuerit dicta fideiuſſio habita per conſt. pro extincta, quidquid poſtea creditor egerit cum debitore, nihil nocuit fideiuſſori, *argum. text. in l. ſi cùm Hermes, C. locati*, & demùm ita obtinui.

Dubitari ſæpe vidi, an cùm lex, vel ſtatutum ſta- 44
tuit aliquid ipſo iure fieri, veluti cum pœna ipſo iure imponitur, requiratur iudicis ſententia. Iſtam quæſtionem agminatim pro utraque parte diſputat Marſil. *in rub. ff. ad l. Cornel. de falſ. à num. 24. uſque ad fin.* Vera reſolutio eſt, quod licèt pœna incurratur ipſo iure, & Canonis, ſeu iuris aut ſtatuti ſententia trahat ſecum executionem, factum hominis non ſit neceſſarium, ut in pœna infamiæ, in privatione actionis, in excommunicatione, & ſimilibus, eſt neceſſaria declaratoria ſuper facto: ita Gloſſ. *in clem. præſenti, de cenſib. in verſ. conſtiterit, & in cle. 2. de pœnis.* not. Joan. And. & Anch. *in cap. felicis, de pœnis in 6.* Angel. *in conſ. 200.* Ægid. *deciſ 678.*

*deciſ.*678. & eſt opt. text. *in cap. cum ſecundum*, §. *confiſcationis, de hæret. in* 6. ubi cum textus utatur verbo, *ipſo jure*, quod Canonem latæ ſententiæ importat, dicit tamen ibi Papa, quod requiritur ſententia judicis declaratoria. Alios citavi *lib.* 3. *Reſol. cap.* 18. *num.* 136. Et licèt non deſint contradicentes, ut per Bertazol. *in rep. l. ſi quis maior, num.* 155. *C. de tranſact.* ſic iſtas opiniones conciliat, ut poſterior procedat reſpectu actuum quos facit delinquens: ex quo enim ille delinquit, incurrit pœnam, & ſic ſi pœna fuiſſet quod efficeretur inteſtabilis ipſo jure, commiſſo delicto, ſi poſtea teſtaretur, teſtamentum eſſet nullum, etiam ante declaratoriam judicis, quia declaratoria ſecuta retrotrahitur, ut bene not. Pereg. *de jure fiſc. lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 167. *cum mult. ſeq. & lib.* 4. *tit.* 5. *num.* 15. & ſi punitur in amiſſione rei, jam ex tunc non facit fructus ſuos, ut not. Pereg. *d. tit.* 1. *num.* 184. *& lib.* 4. *tit.* 5. *n.* 13. & Bertaz. *in d. l. ſi quis major, num.* 696. *& ſeq.* Quoad verò alios, ut nempe delinquens rejici ut talis poſſit ab aliis, requiritur ſententia judicis declaratoria, ut per Franc. *d. cap. felicis*, §. 1. *& cap.* 1. *de homic. in* 6. Anchar. *conſ.* 241. *per prædicta, circ. fin.* ubi dicit, quod omnis executio eſt ſuſpenſa contra excommunicatum, antequam ſit declaratum per ſententiam ipſum eſſe excommunicatum. Et idem Anchar. *conſ.* 190. plura contra proceſſum, ubi dicit quod ſententia Canonis, vel legis, non habet judicis officium executivum, niſi ſequatur ſententia hominis cum cauſæ cognitione ſuper facto: allegat *d. c. cum ſecundum*, §. *confiſcationis, de hæret. in* 6. *& clem. præſenti, de cenſib.* Hæc not. ad intellectum *conſt. pen. & fin. tit. de abatut.* Videndus ad propoſitum Menoch. *conſ.* 6. *caſu* 542. *n.* 26. *& caſu* 543. *num.* 27. *&* 28. & noſter Mieres *in conſt. Hac noſtra, num.* 166. Multos citat Pereg. *de jure fiſc. lib.* 4. *tit.* 5. *num.* 8. ubi concludit ex multis omnia iura mundi pœnam aliquam ipſo jure imponentia, debere intelligi ſecuta ſententia declaratoria ſuper facto, & ante declaratoriam pœnam effectum non habere, & ſubdit ab iſta declaratoria ſuper facto poſſe appellari.

45 Hinc etiam eſt, quod ubi ſententia non trahit ſecum executionem; ideſt quod pœna ipſo jure non incurratur, ut proculdubio ſit neceſſaria ſententia condemnatoria judicis, ut benè not. Hiec. Gab. multa adducens ad propoſitum *conſ.* 51. *n.* 33. *& ſeq. lib.* 1. Formam iſtius declarationis, quæ vulgata eſt, tradit Gail. *obſer.* 15. *lib.* 1. & ubi ſententia legis trahit ſecum executionem, requiritur declaratoria ſuper facto, declarando reum tale quid feciſſe ob quod in pœnam legis inciderit, ut not. celati per me *lib.* 3. *cap.* 18. *num.* 136.

46 Illud circa ſequeſtri materiam te admonitum volo, quod licèt ſequeſtrum non cadat propriè in rebus immobilibus, ſed tantùm in mobilibus, ut not. Doct. *in l. ſi fideiuſſor*, §. *ſi ſatiſdatum, ff. qui ſatiſd. cogant.* poſſe certum immobilium alienationem interdici, ubi contra quem eſt ſuſpicio, *leg. de pollicitationibus, & ibi* Bart. *ff. de pollicit.* illum textum ad hoc reputat ſingularem Bald. *in l. per diverſas, in quæſt.* 6. *C. mand.* Jaſ. *in d.* §. *ſi ſatiſdatum, num.* 8. Suar. *in l.* 2. *tit. de los emplaçam. in fin. num.* 10. & Caroc. *de ſequeſt. part.* 4. *in fin.*

47 Suadentur prædicta ex text. *in l. divus, in princ. ff. de pet. hæred.* ubi prohibetur poſſeſſori hæreditatis, de qua eſt controverſia, alienare de rebus hæreditatis, niſi prædicta ſatiſdatione.

48 Et iſta alienationis prohibitio tantum importat quantum ſequeſtratio in rebus mobilibus: ita Bart. *in d. l. de pollicitationibus, in fin.* Jaſ. *in d.* §. *ſi ſatiſdatum, num.* 31. fac. text. opt. *in l. ſi creditores, in fin. de privil. cred.* & novè Suar. *ubi ſup.*

49 Ex his datur intelligi (de quo controverſiam vidi) rem meam per judicem ſequeſtratam, ſeu de ejus mandato in cauſam executionis captam, non poſſe à me vendi, aliàs venditionem eſſe nullam, ut etiam in terminis not. Hier. Leon. *deciſ.* 22. *per tot.* Guid. Pap. *deciſ.* 210. & Bart. *de alim. num.* 44. ubi pro alimentis, ſi non habeam unde me alam, poſſe vendi tradit, quem ſequitur etiam idem Guid. Pap. *deciſ.* 8. *in fin.* quam limitationem veram cenſet Rebuff. *de præcon. & licit. in gloſſ.* 11. *num.* 16. dummodo id de iudicis permiſſione fiat, quod tutius eſt, not. Valaſc. *deciſ.* 1. *num.* 1. Confert ad prædicta deciſio Surdi 40. *ſub n.* 4. *& deciſ.* 256. *num.* 7. ubi dicit quandam locationem factam pendente judicio ſubhaſtationis eſſe nullam, quia per dictum ſubhaſtationis judicium erat interdicta locatori ſuorum bonorum adminiſtratio. Hieron. Leon *deciſ.* 22. & licèt ſententia non tribuat hypothecam, ut ex Bart. Alex. & aliis tradit Gaſp. Ant. Theſaur. *quæſt. for. q.* 85. *num.* 3. Tamen ſi bona ſint capta in cauſam executionis, efficiuntur pignus prætorium, ut reſolvit Theſaur. *d. q.* 85. *poſt num.* 8. ad quod ſpectat quod tradit Hier. Leon. *d. deciſ.* 22. *poſt num.* 2.

50 Qværo VIII. De caſu in quo conſului: Feci ſequeſtrari centum apud debitorem debitoris mei pro ſexaginta, quæ mihi debebat. Deinde dicta empara in ſuo robore exiſtente, feci aliam emparam in aliis bonis debitoris mei: fuit prætenſum quod cum non deberentur mihi niſi ſexaginta, & haberem centum emparata, quod plenè mihi erat conſultum per primam emparam, & ſic quod non poterat fieri altera empara: tum quia per primam emparam videbatur judici quædam litis pendentia. Contrarium conſului, quia licèt ſit empara prima facta ſuper maiori quantitate quàm debita, non poteſt dici plenè conſultum creditori, cum fieri poſſit ut antequam creditori ſatisfiat, fiant aliæ emparæ, & pecunia avocetur à dicto creditore, juxta ea quæ tradidi *ſuprà, cap. præced. num.* 93. *& hoc cap. quæſt.* 6. Pro quo facit quod notabiliter tradit Jaſon *in leg.* 1. *num.* 23. *ff. ſi quis ius dicen. non obtemp.*

51 Inſuper ſequeſtrum nullam litis pendentiam inducere allegabam. Vinc. Caroc. poſt aliquos per eum relatos *de ſequeſt. part.* 3. *q.* 10. *in fin. & part.* 4. *q.* 13. demùm obtinui poſteriorem emparam, non obſtante priori validam eſſe. Hinc eſt quod pendente lite ſuper ſequeſtro facto contra debitorem, poteſt creditor agere contra debitorem in alio judicio pro debito, ut not. Lancel. *de attentat. caſ.* 4. *limit.* 2. *num.* 4.

Ex his collige iſtas emparas, licèt an te litem cœptam indiſtinctè admittantur, ut ſuprà dictum eſt, tamen poſt litem cœptam nonniſi cauſa cognita permitti. Quod non multùm dubitationis habet, cum negari non poſſit tali caſu quem contra vulgaria juris dogmata lite pendente rei ſuæ adminiſtratione privari. Itaque ſenſit Roder. Suar. *in l.* 2. *legum fori, tit. de los emplaçamientos, verſ. ſed attende, num.* 10. & text. opt. *in l. divus*, §. 1. *de pet. hæred.*

52 Qværo IX. Certum eſt creditorem non poſſe agere adverſus debitorem, cui pecunia de mandato judicis eſt ſequeſtrata, ut ſuperius diximus: num tamen poterit agere adverſus fideiuſſorem, cui nulla eſt facta ſequeſtratio? Vide pulchrè per Hier. Grat. *conſ.* 28. *per tot. vol.* 1.

53 Qværo X. De ſubtili & arduo, necnon quotidiana quæſtione: Nam cautio data pro revocatione ſequeſtri, ſive emparæ, durat etiam in alia inſtantia, donec ſententia tranſierit in iudicatum? Fusè iſtam qu. tractavi *infr. cap. ſeq. de fideiuſſ. q.* 33.

Qværo Ultimò de quo dubitari vidi, an fidejuſſor qui fideiuſſit pro empara tollenda, non teneatur niſi uſque ad valorem rei emparatæ? Reſp. quod non, niſi aliud convenerit, prout multùm bene probat text. *in l. fideiuſſores magiſtratus*, §. *pro Aurelio, ff. de fideiuſſ.* not. Neguz. *de pignor.* 4. *memb.* 2. *part. princ. n.* 54. Surd.

Digitized by Google

de alim. tit.8.privil.50.num.2. Roman. pulchra jura ad id allegans *conſ.270. Pro deciſione, num.6.* ubi explicat ad quid teocaotur fidejuſſores de judicato ſolvendo, & ſubdit fidejuſſorem de judicato ſolvendo, teneri tantum ad id in quo reus eſt condemnatus reſpectu principalis petitionis, non autem ad id ad quod eſt condemnatus cauſâ moræ, aut contumaciæ ipſius rei. Allegat Gloſſ. *in l. ſive duplum, ff. qui ſatiſd. cogant. & l. ult. ff. hoc tit. & l. fidejuſſores magiſtratuum, in princ. & §. & pro Aurelio, eod. tit.* & idem Roman. *conſ.507.* ubi multa allegat. Cenſeo tamen ipſum teneri non ſolùm ad debitum principale, ſed etiam ad expenſas quas fecerit creditor in litigando, & convincendo reum, quòd ad eas tacitè ex contractu fideiuſſionis cenſeatur obligatus, *arg. text. in l. Lrcius, §. Paulus, ff. de admin. tutor.* & not. in expreſſo Marſil. *in rub. de fideiuſſ. num.187. & mult. ſeqq.* qui multos citat; quibus addo Franc. de Avil. *in cap. Prætor. cap.1. gl. mandado, num.9.* & ita obtinoi.

Eſt tamen advertendum circa prædicta, quod ſi ab uno ex fidejuſſoribus creditor recipiat partem, cenſetur renunciaſſe juri exigendi ſolidum ab eo, & ab aliis confidejuſſoribus, olli jus exigendi ſolidi ſibi reſervaverit: vide Jaſ. *in l.1.§. ſi creditores,* & *ibi* etiam Bart. *C. de pact.* & *ibi* omninò Caſt.

Pro ſequeſtranda tamen puella in loco honeſto, ut liberè nubere poſſit, Dominum Regem adiri poſſe, bene tradit Azeved. *conſ.27.* ubi optimas reddit rationes de iſta materia. Videndus etiam Cravet. *conſilio* 190.

CAPVT V.

De Fidejuſſoribus.

SVMMARIVM.

1 *Fidejuſſor utrique obligationi, civili & naturali, & cuilibet earum accedit.*

2 *Vbi nulla eſt principalis obligatio, non tenet obligatio fidejuſſoris.*

3 *Acceſſorium poteſt eſſe ſine principali.*

4 *An creditor poſſit liberare unum ex fidejuſſoribus in præjudicium aliorum confidejuſſoram.*

5 *Fidejuſſor qui emit à creditore cenſuale, in quo ipſe eſt fidejuſſor, an poſſit exigere penſiones à debitore.*

Reſolvitur num.6. & 7. ubi quid in correo.

Correi invicem inter ſe fidejubere cenſentur, numero 7.

8 *An emptio cenſualis, ſeu violarij facta per fidejuſſorem, valeat in vim emptionis, an tantùm luitionis, remiſſivè, & num.18.*

9 *Diverſa eſt ratio inter venditionem nominnm debitoris, & venditionem pignoris.*

10 *Pignus vendi non poteſt niſi ſervatis à imre requiſitis.*

21 *Regulariter qui non poteſt facere tanquam ipſe, poteſt facere tanquam alius.*

Poteſt quis diverſis reſpectibus eodem tempore duorum perſonas repræſentare.

12 *Si quis poſſideat rem ex certo titulo, præſcribit adverſus ſeipſum reſpectu alterias tituli.*

Fallit d. regula, ut num.13.

14 *Fides quæ cenſetur præſtita debitori per fideiuſſorem, eſt de luendo, & liberando pignus, non de emendo pro ſe. Et ſi emerit pignus à creditore mandati, cogitur illud cum fructibus reſtituere.*

15 *Refellnntur adducta in contrarium iſtius concluſionis.*

16 *In pignoribus duo conſiderantur: ius pignoris, quod eſt creditoris; & dominium pignoris, quod eſt debitoris.*

17 *Actus fideiubendi originem trahit ex gratia & amicitia.*

19 *An cenſualiſta debitor annuum redditum petentem exceptione repellere poſſit, quòd iniuſtè ſit creatus.*

20 *An prædictis obſtent* l. fideiuſſor, & l. cùm prior, ff. de diſtr. pign. & l. Paulus, ff. de fidejuſſ. *& numero 22.*

21 *An creditor poſſit transferre pignus cum uſuris in fideiuſſorem, eo modo quo erat penes ipſum.*

23 *An interſit debitoris ne poſſit fideiuſſor pignus emere.*

24 *An fideiuſſor poſſit per eundem iudicem qui contra eum fecit executionem, facere executionem adverſus principalem, ſi ille non eſt ſuus iudex principalis.*

25 *An fideiubens in aliquo contractu cenſeatur ei conſentire, & ſic ipſum contractum approbare, & num.26.*

27 *Extante ſtatuto, quod filius non poſſit ſe obligare ſine conſenſu patris, ſi pater pro filio in dicto contractu fideiubeat, cenſetur ſatisfactum ſtatuto.*

28 *Intellectus* l. 1. §. quid ergo, ff. quod juſſu.

29 *An debitor poſſit imputare fideiuſſori, quod non opposuerit beneficium excuſſionis.*

30 *An fideiuſſor qui promiſit ſoluere ſine aliqua exceptione, cenſeatur renunciaſſe beneficio excuſſionis.*

31 *An fideiuſſor qui ſoluit, non oppoſita exceptione quæ principali competebat, habeat regreſſum adverſus principalem.*

Fideiuſſor qui ſoluit, & non monuit principalem de ſolutione, an poſſit repetere à principali, ſi ipſe ignorans ſolutionem fideiuſſoris iterum ſoluat. ibid.

32 *An fideiuſſor qui ſoluit, poſſit inſolidum convenire ſuos confideiuſſores, dempta ſua parte, & numero 33.*

Quid in correis, ibid. num.33.

34 *Si debitor fecit ſcribi in inſtrumento multos fideiuſſores, ex quibus aliqui erant præſentes, alij abſentes, & præſentes fideiuſſionem fecerunt, exiſtimantes fore ut abſentes illam facerent; poſtea abſentes noluerunt fideiubere: an dilli qui fideiuſſionem fecerunt, poſſint conveniri pro partibus illorum qui noluerunt fideiubere.*

Declara & exemplifica ut num.35.36. & ſeq. uſque ad num.44. incluſivè.

41 *Sufficit uni ex correis promittendi pretium numerari, ut omnes obligati remaneant.*

42 *Quando unica eſt inter plures obligatio, ſufficit cauſam finalem obligationis in uno verificari.*

45 *Ad quid teneatur qui fideiuſſit in id quod ab aliquo quis conſequi non poterit.*

46 *Renunciatio facta per fideiuſſorem creditori ut conveniat debitorem, quia fit non ſolvendo, an liberet fideiuſſorem, ſi debiter id facere negligat, & debitor fiat non ſolvendo.*

47 *Quid ſi denunciet id creditori antequam numeret pecuniam, & requirat eum, ne ea de cauſa numeret, & ea requiſitione ſpreta, creditor numeraverit.*

48 *An lite pendente inter creditorem & unum ex fideiuſſoribus, ſeu principalem, & unum ex correis, poſſit creditor agere contra alium confideiuſſorem, ſive correum.*

49 *An fideiuſſor poſſit accedere obligationi præſcriptæ.*

Fideiuſſio

Digitized by Google

Fideinſſio non tenet ubi nulla eſt principalis obligatio. ibid.

50 *Per præſcriptionem obligatio civilis tollitur, & naturalis elidiuur.*

51 *Ex nihilo nihil fit.*

52 *An fideiuſſio facta nudo pacto valeat, & num. 52.*

Quid de iure Canonico, num. 53. & ibid. intellectus cap. 1. de pact.

55 *An crediter qui habet pignus & fideiuſſorem, poſſit vendere pignus antequam agat adverſus fideiuſſorem: & num. 56.*

57 *Creditor habens pignus an poſſit agere contra debitorem.*

58 *Si lucra facta per coniuges conſtante matrimonio, ſint per pactum inter eos communia, an ſi maritus fecerit aliquam fideiuſſionem, lucra tangentia partem mulieris ſint pro dicta fideiuſſione obligata, num. 63. 64. & 65.*

59 *An extante dicto pacto bona acquiſita per maritum ſint facta uxoris in parte, eo ipſo quod ſint acquiſita, & num. 61. & 62.*

60 *Si quis donet alicui bona ſua præſentia & futura, & conſtituat ſe poſſidere nomine donatary, bona quæ poſt donationem acquiſivit, ſtatim ſunt facta donatary.*

64 *Fideiubere eſt perdere & dilapidare.*

Si maritus ſe implicat multis fideiuſſionibus, mulier conſtante matrimonio poteſt ab eo repetere dotem, quia dicitur malè uti ſubſtantia ſua. ibid.

66 *In tali pacto inter coniuges facto non intelliguntur quæſtus communes, niſi facti ex opera & induſtria coniugum.*

Secus ſi aliquid uni ex coniugibus donaretur, aut legaretur. ibid.

67 *Ad quid teneatur fideiuſſor qui promiſit ſolvere quod conſtabit ſuum principalem debere creditori.*

Talis promiſſio reſtringitur ad cauſam de præſenti. ibid.

68 *Secundum tempus præſens iudicamus, & rebus ſic ſe habentibus.*

Iſta clauſula (rebus ſic ſe habentibus) *intelligitur in diſpoſitione legum, in ultimis voluntatibus, in contractibus, & privilegiis. Item & in iureiurando. ibid.*

69 *Renuncians omni iuri quod habet & habere ſperat, intelligitur ex cauſa de præſenti.*

70 *Qualiter teneatur fideiuſſor qui ſic promiſit:* ſi Veſtus ibi non ſoluet iſta decem, ego ſoluam.

Verum iſte fideiuſſor habeat beneficium excuſſionis. num. 72. & 73.

71 *Dies interpellat pro homine.*

74 *Experientia eſt rerum magiſtra.*

75 *Qualiter teneatur fideiuſſor qui promiſit ſolvere creditori, quod à debitore conſequi non poſſet.*

Fideiuſſor quis propriè dicatur. ibid.

76 *Huiuſmodi fideiuſſor non poteſt conveniri antequam principalis conveniatur, & excutiatur.*

Amplia ut num. 77.

Limita ut num. 79. De veritate dictæ limitationis, numero 80.

78 *Fideiuſſor indemnitatis non poteſt conveniri, niſi principali excuſſo.*

Iuramentum eſt intelligendum ſecundum naturam actus ſuper quo interponitur, num. 80.

81 *Iuramentum recipit omnes conditiones actus ſuper quo interponitur.*

82 *Teneri ſervare aliquem indemnem, eſt eſſe, obligatum ad ſolvendum omne damnum & intereſſe quod patietur ille, cui eſt promiſſa indemnitas.*

83 *An correus poſſit cogere correum, ut eum liberet ab obligatione, ſi diu ſtetit in fideiuſſione.*

84 *Fideiuſſor non poteſt cogere principalem, ut eum à fideiuſſione liberet antequam ſolvat.*

Fallit num. 86. 87. & 88.

85 *Fideiuſſor cenſetur habere mandatum de ſolvendo.*

89 *Quantum tempus requiratur, ut poſſit dici fideiuſſorem diu ſtetiſſe in obligatione, & numero 90. & 91.*

90 *Fideiuſſor in contractu cenſuali, licèt diu ſteterit in obligatione, non poteſt cogere debitorem, ut eum à fideiuſſione & obligatione eximat.*

92 *Nova Auctoris limitatio, ibid.*

93 *Per ſolam unius penſionis ſolutionem non poteſt fideiuſſor debitorem compellere ad redimendum; ſed requiritur quod vexetur pro ſolutione penſionum.*

94 *Qualiter in caſibus prædictis principaliter teneatur liberare fideiuſſorem, remiſſivè.*

95 *An fideiuſſor poſſit ſe obligare ad pœnam corporalem, ad quam principalis eſt obligatus, cùm nullus ſit dominus membrorum ſuorum.*

Limita ut num. 96.

97 *An interpellatio facta debitori noceat fideiuſſori, & è contrario.*

98 *Fideiuſſor non poteſt obligari in duriorem cauſam quàm principalis. Fallit num. 99.*

100 *Fideiuſſor qui ſe obligavit in plus quàm principalis, nec remanet obligatus in quantitate debita per principalem.*

De ratione; num. 101. & 102.

103 *Fideiuſſor poteſt obligari executivè, licèt principalis ſit tantum ſimpliciter obligatus, nec dicitur ex hoc in plus teneri, ſed efficaciùs.*

Intellectus leg. illud, ff. ad leg. Aquil. *dum probat ubi eadem ratio militat, idem ius eſſe ſtatuendum, ibid.*

104 *Fideiuſſor poteſt ſoluere de bonis principalis.*

Limita ut num. 105. & 106.

107 *An prorogatio ſolutionis facta debitori liberet fideiuſſorem.*

108 *Induciæ principali conceſſæ non proſunt fideiuſſori, & num. 110.*

109 *Qui in aliquo caſu tenetur dare fideiuſſorem, an teneatur eum dare in loco, & domicilio creditoris.*

111 *Fideiuſſor qui habuit à creditore confeſſionem de ſolutione, poteſt agere contra principalem, non aliter probata numeratione.*

112 *Si pro eodem debito dentur novi fideiuſſores, an primi ſint liberati.*

113 *Fideiuſſor poteſt repetere à principali uſuras quas creditori ſoluit.*

114 *Fideiuſſor poteſt bonam fidem agnoſcere, & ultrò ſoluere, neque tenetur expectare, ut conveniatur.*

115 *Fideiuſſor non poteſt repetere à debitore quod pro eo ſoluit, ſi eſt quod ei imputetur cur ſolverit: & num. 116. & 117.*

Deciſio Senatus. ibid.

118 *Fideiuſſor poteſt aliquid accipere pro fideiuſſione facienda.*

Declara ut num. 119.

120 *Fideiuſſor de ſolvendo iudicatum an teneatur ſi reus eſt abſolutus in cauſa principali, & condemnatus in cauſa appellationis: & num. 121. & 122.*

123 *Intellectus* legis cum apud, ff. iudicat. ſol.

124 *Sententia lata contra principalem mandatur executioni contra fideiuſſorem de iudicato ſolvendo ſine novo proceſſu, & ſimiliter contra fideiuſſorem de aliquem præſentando, num. 127.*

125 *Secus contra fidejuſſorem contractus, contra quem ſententia contra ſuum principalem lata non mandatur executioni ſine novo proceſſu.*

Fidejuſſor de judicato ſolvendo an poſſit conveniri antequam principalis, ibid.

Praxis petendi executionem ſententia lata contra principalem adverſus fidejuſſorem de judicato ſolvendo, num. 124.

126 *Fidejuſſor de iudicato ſolvendo non poteſt appellare à ſententia qua contra ſuum principalem tranſivit in judicatum.*

Secus in fideiuſſore contractus. ibid.

128 *Fideiuſſor qui promiſit reum coram aliquo tribunali præſentare, non tenetur coram alio repræſentare.*

129 *Fideiuſſor de repræſentando reum toties quoties fuerit requiſitus, ſi poſtea reus per dictum iudicem denuo captus fuerit & aufugerit, an ſit liberatus, & numero centeſimo trigeſimo, & centeſimo trigeſimo primo.*

Deciſio Senatus, numero centeſimo trigeſimo tertio.

132 *In Cathalonia proviſio quod reus ſub fideiuſſoribus relaxetur, ſi fiat proceſſu publicato & cauſa cognita, habet vim abſolutionis.*

Secus de iure communi. ibid.

Dicta proviſiones apud nos Manuleuta dicta, biennio extinguuntur in Cathalonia. ibid.

134 *Fideiuſſor de repræſentando toties quoties, an unica præſentatione liberetur: deciſio Regij Senatus. ibid.*

135 *Qui promittit aliquem præſentare, ſi videat ſe eum non poſſe exhibere quòd aufugerit, an evitet pœnam ſi eius defenſionem ſuſcipiat.*

136 *Qui promiſit aliquem præſentare certa die ſub pœna, an teneatur repræſentare abſque iudicis monitione.*

Quid Senatus obſervet. ibid.

137 *An dictus fideiuſſor poſſit moram purgare, & numero 138.*

Quid in Cathalonia, ibid.

139 *Quando dicatur mora incontinenti purgari.*

140 *Nunquam admittitur actori mora purgatio ad acquirendam actionem: & num. 141.*

142 *An fideiuſſori ſi alleget reum abſentem, & quod neſcit ubi ſit, debeat dari terminus competens ad eum requirendum, & præſentandum, & numero 144.*

Non eſt ſuccurrendum ei qui voluntariè ſe in neceſſitate poſuit. ibid.

143 *Iuſta rei abſentia non excuſat fideiuſſores à pœna per eos promiſſa,* Lex ſancimus, C. de fidejuſſor. *non eſt in uſu in Cathalonia. ibid.*

145 *Obligato ſoluere ſtatim debet dari terminus competens iudicis arbitrio ad ſolvendum.*

146 *An fideiuſſor de præſentando teneatur repræſentare, ſi reus deliquerit poſt cautionem præſtitam.*

147 *Si fideiuſſor antequam intercedat, proteſtatur ſe nolle teneri ex quacumque obligatione quam pro alio fecerit, an ſi poſtea intercedat, remaneat obligatus, remiſſivè.*

148 *Fideiuſſor cui per creditorem non ſunt ceſſa actiones, ſi intendat actionem mandati adverſus reum, an præferatur creditoribus mediis inter fideiuſſionem & ſolutionem, & numero 149. & 150.*

151 *Fideiuſſor habet adverſus principalem duas actiones.*

152 *Conſt. 13.* è per ſemblant, tit. de execution de cenſals, *declaratur.*

153 *An virtute dicta conſt. 13. fideiuſſor poſſit agere executivè contra ſuum principalem.*

154 *An debitor in diem vel ſub conditione, teneatur cavere cum fideiuſſoribus de ſolvendo, adveniente die, ſive conditione.*

155 *Quando implementum contractus ſequitur de neceſſitate, inſpicimus diem celebrati contractus: quando verò ex voluntate ſequitur, diem implementi inſpicimus, & num. 156.*

157 *An qui ſemel ſatiſdedit, cogatur iterum ſatiſdare ſi fideiuſſor datus ſit factus non ſolvendo, & num. 158.*

159 *An creditor cogatur liberare fideiuſſorem datum, ſi alius aquè idoneus offeratur, & num. 160.*

161 *Qui promiſit dare fideiuſſorem, an dando pignus liberetur.*

Admittendum eſt id per quod in omnem caſum ſatisfit deſiderio eius qui ius prætendit, ibid.

162 *Si fideiuſſor habet ceſſam hypothecariam à creditore, poteſt agere contra tertios poſſeſſores debitoris.*

163 *Fideiuſſores ex natura obligationis tenentur inſolidum. Succurritur tamen eis ex epiſtola Divi Adriani, ut fiat diviſio obligationis inter eos qui ſolvendo ſunt tempore litis conteſtata.*

164 *Barcinone licet fideiuſſores renunciaverint beneficio epiſtola Divi Adriani, non tenentur niſi pro parte, niſi alter ex fideiuſſoribus ſit abſens, vel non ſolvendo.*

Fallit ut ibid.

165 *Vſat. ſi ille qui plivium, hoc tit. declaratur, & num. 166. & 167.*

Firmare directum eſt firmare ius, & de iure. ibidem.

168 *Procurator ſimpliciter conſtitutus ad fideiubendum, an poſſit renunciare beneficio excuſſionis, & num. 170.*

169 *Habens ſimplex mandatum ad aliquem actum, poteſt apponere omnes clauſulas, & omnes pœnas qua de conſuetudine ſolita ſunt apponi in illo actu, & num. 171.*

172 *Excuſſionis exceptione non oppoſita, valet proceſſus, & executio cenſetur legitimè facta.*

173 *An excuſſionis exceptio debeat apponi ante litem conteſtatam, an poſſit etiam & poſtea apponi, & num. 174. & 175. Reſolvitur num. 176. & ibi traditur deciſio Senatus.*

177 *Poteſt etiam apponi excuſſionis exceptio poſt litem conteſtatam in vim peremptoria, & ſic non ad impediendum proceſſum, ſed ad evitandam ſententiam condemnatoriam.*

Senatus obſervantia circa dictam excuſſionis exceptionem, num. 178. & Codicis Fabriani approbatio, num. 179. & altera Senatus obſervantia, num. 180.

181 *An dicta excuſſionis exceptio poſſit apponi de iure Canonico, & ſic in Cathalonia, & num. 185. & 186.*

182 *Ius Canonicum non curat apices verborum, ſed rei effectum.*

183 *Excuſſionis exceptio dupliciter conſideratur, & num. 184.*

187 *An poſſidens rem ſpecialiter obligatam, poſſit conveniri nulla facta excuſſione adverſus principalem debitorem.*

188 *Quando dicatur agi hypothecaria.*

Quid in Cathalonia, num. 189.

190 *Excuſſionis forma remiſſivè, & deciſio Senatus. ibid.*

191 *Excuſſio non dicitur facta, niſi ſit facta in bonis rei & fideiuſſorum.*

192 *Ex*

Digitized by Google

192 *Excuſſio non eſt neceſſaria, ubi principalis eſt abſens.*

Declara ut num.193.

194 *Excuſſio an debeat fieri in bonis, etiam extra territorium ſitis.*

Senatus obſervantia, num.195.

196 *Commoda Doctorum legentium, & ſtipendia militum non poſſunt capi in cauſam judicati, niſi in ſubſidium.*

197 *In eodem judicio an agi poſſit contra debitorem & tertium poſſeſſorem, & ſimul de utriuſque bonis diſcuti.*

198 *Vbi creditor excuſſerit debitorem, & repererit bona quæ ſine controverſia poſſideri nequeunt, poteſt agere contra quem voluerit ex tertiis poſſeſſoribus.*

199 *Exceptiones merè perſonales non tranſeunt in fideiuſſorem.*

Limita ut n.200. & 201.

202 *Conſt. unica,* tit. de deutors de univerſitats, *declaratur.*

Fideiuſſor dicitur propriè debitor, etiam in materia pœnali & correctoria, ibi.

203 *De intellectu capituli* 86. Item ſtatuens.

204 *Vbi debitor ſimpliciter ſoluit in exonerationem ſui debiti, illa ſolutio in dubio cenſetur facta nomine omnium qui ad dictum debitum fideiuſſorio nomine conveniri poterant, & num.205.*

Deciſio Senatus, num.206.

207 *Executio dicitur de ordinatoriis iudicij, ſive loquamur de ordine proceſſus, ſive de ordine executionis.*

208 *Lex reſpiciens ordinatoria iudicij vel executionis, trahitur ad præterita, & num.209.*

210 *Per formam executionis non datur iuris ablatio, ſed tantùm modificatio, quæ facilè permittitur.*

1 FIDEIVSSOR dicitur ille, qui alienæ obligationi accedit, *ut tot. tit. ff. & Cod. de fideiuſſor. & §.1. Inſt. eod.* Hunc utrique obligationi, civili, & naturali, vel earum alteri, civili ſcilicet, & naturali, accedere
2 poſſe eſt extra controverſiam, *l.1. & per tot. ff. & Cod. eod.* ubi tamen nulla eſt obligatio principalis, non poteſt eſſe obligatio fideiuſſoris, *l.1. §.ſi quis ita, & l. is cui bonis, ff. de verb. obligation. l. fideiuſſor 1. §. fideiuſſor, l. cùm lex, & l. ſi ſub impoſſibili, ff. hoc noſtro tit. & l. non dubium, Cod. de legib.*

3 Eſtque ratio, quia acceſſorium non poteſt eſſe ſine principali, & ſic niſi aliquis ſit principaliter obligatus, fideiuſſor adhiberi non poteſt: ita per prædictam rationem tenet Bald. *conſ.261. col.2. volum.1.* quem ſequitur Matant. *de ordin. iudic. part.6. tit. de ſatiſdat. num.26.* Eſt text. optimus *in l. Marcellus, ff. de fideiuſſor.* Gloſſ. notabilis *in l. ſi heres pecuniam, ff. ad SC. Trebell. & in l. ſciendum, ff. de verbor. obligat. & in d. l. ſi ſub impoſſibili, verſ. non poteſt:* hoc quomodo procedat, declarat Additio ad Farinac. *deciſione quadrageſimaquarta.*

4 QVÆRO Principaliter I. An creditor poſſit liberare unum ex fidejuſſoribus in præjudicium aliorum confidejuſſorum? Reſolvunt communiter Doct. affirmativè, ſi eſt renunciatum beneficio cedendarum actionum, *per text. ubi Scribentes, in l. ſi ſtipulatus, §. ſi ex duobus, ff. de fideiuſſor.* not. Gloſſ. *in l. niſi, in gloſſ. fin. ff. de pact.* ubi etiam Doct. aliàs ſecus, ut in expreſſo Afflict. *deciſ.182. num.10. cum ſeq.* quem refert, & ſequitur Joan. Guter. *allegat.2. num.12.* faciunt quæ tradit Bart. *in l. ab omnibus, de leg.1.* & noſter Socar. *in comment. P. Albert. cap. ſi verò Allodiarij, num.50. pag. mihi* 181. quando cenſeatur renunciatum beneficio cedendarum actionum, ubi expreſsè non eſt renunciatum, tradit Mantica *de tacit. & ambig. convent. lib.16. titul.19. in fin.* Dec. *conſ.27. num.5. & 6.* Roman. *conſ.422.*

QVÆRO II. De quæſtione quam in facti contingentia habui, & in ea enucleanda non parum inſudavi. Petrus pro quodam cenſuali, quod in ſe ſuſcepit, dedit aliquot fidejuſſores, lapſu temporis unus ex dictis fidejuſſoribus emit à dicto creditore dictum cenſuale, & lapſis quatuor annis poſt dictam emptionem, petiit à debitore dictas quatuor penſiones decurſas: debitor dicta emptione facta per ſuum fidejuſſorem cognita, me ea de re conſuluit. Dixi ei ipſum non teneri ad ſolutionem dictarum penſionum poſt dictam emptionem decurſarum, ſed tantùm ad pretium dicti cenſualis; eo quòd dictum cenſuale cenſeretur redemptum per dictam emptionem factam per fidejuſſorem. Motus fui per text. cum ibi not. per Cyn. & alios, *in l.1. Cod. de dolo, & in l. ſi mandato 2. §.1. ff. de mandat. l. fidejuſſor, & l. cùm ſecundus, §.1. ff. de diſtract.* 6
pignor. leg. Paulus, ff. de fidejuſſor. ubi habetur, fidejuſſorem, quia ſolvere pro debitore, & in toto contractu bonam fidem præſtare promiſit, non poſſe pignus debitoris per creditorem venditum, ratione crediti pro quo eſt facta fidejuſſio; emere ut quendam extraneum emptorem; imò teneri ipſum luere. Idem in ſimili not. Gloſſ. *iun. text. in l. fin. §. quatuor, in verb. competentem, de leg.2.* & Pet. de Bellug. *in Spec. Princ. in rub. 24. verſ. Poſtremò, num. 6.* & ſic in præſenti caſu eſt dicendum, dictum fidejuſſorem non potuiſſe emere dictum cenſuale ſibi præcisè, ſed tantùm conditionaliter, ſi debitor nollet ſibi eſſe redemptum, præſtando fidem per eum in dicto contractu promiſſam, & ſic dum debitoris voluntatem explorare diſtulit, penſiones non currerunt debitori: nam aliàs non eſſet differentia, an emptio eſſet facta ab extraneo, an à fideiuſſore, contra diſpoſitionem jur. præallegat. & ita mihi viſus eſt ſenſiſſe Mier. *tit. de tutel. part.1. fol. mihi* 132. *col.2. n.22.* Parlad. *lib.2. rerum quot. cap. fin. part.5. §.16. num.* 18. novè & latè Eſcobar *de ratiociniis; tom.2. comput.* 17. Felic. de Solis *de cenſib. tom.2. lib.3. cap.2. num.9. verſ. in numero decimo-ſeptimo, & decimo-octavo.*

Et ſic ſenſui, quod ſi fideiuſſor intimaſſet debitori dictam emptionem per eum factam de dicto cenſuali, 7
& eum requiſiviſſet ut ei ſolveret pretium dicti cenſualis, vel ut impoſterum ſolveret ei penſiones dicti cenſualis, ut eas ſolveret tali creditori: quod ſi non ſoluiſſet debitor intra congruum tempus (in his enim proteſtationibus debet inſeri certum tempus & competens, quod juxta qualitatem negotii requiritur, *l. aut qui aliter, ff. quod vi aut clam.* not. Bart. *in l. Æmilius, num.1. in fin. ff. de minorib.* practicavi ipſe *lib.3. reſol. cap.1. de action. & oblig. num.110.*) pretium dicti cenſualis, teneretur ei præſtare penſiones ſequentes dicti cenſualis, eo quòd tunc non poſſet argui fidei ruptæ dictus fideiuſſor: & propterea tali caſu meritò haberetur ut quivis extraneus, *d. leg. fideiuſſor, & d. l. Paulus, l. cum ſecund. §... ff. de diſtract.* & ita novè ſenſit Felic. de Solis *lib.3. de cenſib. cap.1. num.18. verſic. idemque ſtatuo*, qui licèt non ſe explicet, ſic eſt intelligendus: & idem ibi in correis eſſe tradit, & benè, quia correi inter ſe invicem fidejubere cenſentur, ut not. Bart. *in l. reos, ff. de duob. reis,* & Doctor. *in l.1. C. eod.* & Paul. de Caſtr. *in l. vir uxori, §. fin. ff. ad Vellei.* ubi docet quæ utilitas ex eo reſultet: ſequitur Gaſpar Roderic. *de annu. reddit. lib.2. quæſt.17. num.15.* ubi idem eſſe dicit in hærede gravato, qui de pecunia hæreditaria luere potuit, maluit tamen ſibi per ſe, vel per interpoſitam perſonam emere, ut nec tunc ſibi acquirat, ſed hæreditati.

8 Quæſtio illa, an emptio cenſualis ſeu violarij facta per fidejuſſorem valeat in vim emptionis, an tantum luitionis, fuit perbellè diſputata in Senatu hòc anno 1611. in cauſa quæ vertebatur ad relationem Domini Franciſci Ferruz, inter Joannem Franciſcum Codina, & nobilem Baptiſtam Terre. Opinionem quam ſecutus fui *lib. 2. reſolut. in hoc cap. 5. de fideiuſſ. num. 5. & ſeq.* impugnabat doctiſſimus Montſerratus Romani, nunc merito ſuo excellens Regius Senator. Fundamentum ſuum præcipuum erat, quod is qui emit annuum redditum à creditore, & ab eo obtinet ceſſionem, ſuccedit in omne jus, & tale quale competebat cedenti, & ad commodum, & lucrum uſurarium, tanquam ſubrogatus in locum cedentis, & poteſt uti eodem jure quo dictus cedens uti poterat, & hoc ſive ceſſionarius ſit unus ex creditoribus hypothecariis, ſive ex fidejuſſoribus: allegabat ad id text. *in l. fidejuſſor, & l. cùm prior, ff. de diſtract. pign. l. Paulus, ff. de fideiuſſ.* quos text. ſic intelligere ait Cabal. *in tract. de uſur. n. 344.* & 349. Gaſpar Roderic. *de ann. redd. lib. 2. cap. 17. num. 11. & 18.* & Felician. de Solis *de cenſib. lib. 3. cap. 1. num. 19. & tom. 2. in add. ad d. cap. 2. verſ. in, num. 17. &* 18. Ad. *l. 1. C. de dolo, l. ſi mandato, §. Paulus, ff. mandati, & l. fin. §. 4. ff. de legat. 2.* reſpondebat fidejuſſorem ideo ibi non admitti, ut quemlibet extraneum, quia fideiuſſor in caſu illarum legum cenſebatur habere mandatum ad ſolvendum, *l. indebitum, ff. de cond. indebit.* & quod ob id ſi oblata pecunia cum uſuris pignus pro ſe emeret, veniret contra fidem promiſſum, & ſic dolum committeret fidem ſuſceptam rumpendo. Allegabat *in dictis legibus* Bart. Bald. Albet. Salic. Caſtrenſ. Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 111. n. 8.* dicebatque quod licet in dictis juribus id eſſet ſtatutum; verùm quod *in l. fideiuſſor, & in l. cum prior, de diſtract. pignor. & in leg. Paulus, ff. de fideiuſſ.* proviſum erat, ut creditor ſuum creditum uſurarium poſſet transferre in fideiuſſorem eodem iure & eadem forma qua erat penes creditorem, & cum privilegio uſurarum, & quod non deberet induci correctio legum, quod illæ leges, nempe *lex 1. C. de dolo, cum conſonantibus*, procederent in mero pignore: & pro ſua parte allegata procederent in nominibus debitorum uſurariis.

9 Adducebat etiam diverſam rationem eſſe inter venditionem nominum debitoris, & venditionem pignoris; quia creditor de nomine debitoris, ut de iure ſuo, quia nomen eſt creditoris, & non debitoris, *l. 3. C. de hered. & action. vend.* liberè diſponere poteſt inſcio, vel invito debitore, *l. in re mandata, C. mandati.* Pignus autem non poterat vendere niſi ſervatis à iure requiſitis, *ut l. creditor hypothecas, C. de diſtract. pignor.* Tum quia creditor tenetur cedere, & vendere ius ſuum omnibus quibus ius offerendi competit, ut ſecundo creditori & aliis, de quibus *in l. 2. & ſeq. & in l. cum ſecundus, ff. de diſtract. pign. & l. 1. 2. & 3. C. ſi antiquior creditor, cum multis aliis.* Non tamen cogitur vendere pignus, ſive rem, ius, & dominium debitoris. Propterea quia emptori, & ceſſionario iuris creditoris poteſt offerri, æquè ac creditori cedenti, quia ceſſionarius eſt ſubrogatus in eius locum, ut ſuperiùs dictum eſt; ob idque mirum non eſſe, ſi in caſu venditionis pignoris præſumat lex mandatum cum fidejuſſore intercesſiſſe de emendo pignus, quod eſt debitoris, quod utplurimum vili venditur, *l. fin. C. de iure dom. impetrand.* & per conſequens lædi poteſt ex venditione pignoris: in venditione verò nominis debitoris lex non præſumat tale mandatum, cùm debitore inſcio, & invito vendi poſſit nomen debitoris. Ex his dicebat apparere debitorem conqueri non poſſe de fideiuſſore, ſi cenſuale in quo erat fideiuſſor, ad ſui commodum emiſſet: allegabat Gaſpar. Roderic. *dict. cap. 17. num. 18.* & Caball. *in dict. tractat. de uſuris, num. 347. & 349.* & Felicianum de Solis *ubi ſuprà.* Hæc à dicto eruditiſſimo Ramon, cùm de hac quæſtione familiariter inter nos diſputaremus audivi.

Sed à prædicta mea ſententia non eſſe recedendum, quam ex profeſſo tractavit poſtea, me non viſo, & ſecutus fuit Eſcobar *comput. 17.* quæ eſt *poſt tractat. de ratiociniis*, leviſſimaque eſſe prædicta fundamenta, ſequentia apertè demonſtrabunt. 10

Certum eſt regulariter, quod quis non poteſt facere tanquam ipſe, poſſe facere tanquam alium, *leg. ſi pater, §. qui duos*, & ibi gloſſ. multa iura conſonantia allegans, *ff. de adopt.* & not. in terminis Alber. *in d. l. num. 4. Cod. de dolo.* Alexand. *num. 3.* Salicet. *n. 4. ante fin.* 11

Pro quo quod poteſt quis diverſis reſpectibus eodem tempore duorum perſonas repræſentare, *cap. cum olim, de re iudic.* not. Rot. *deciſ. 100. num. 5. part. 1.* Hier. Gabr. *conſ. 52. num. 10. lib. 1.* Cavale. *deciſ. 34. num. 38. part. 3. & deciſ. 19. n. 34. part. 4.* & Menoch. *lib. 3. præſ. 121. num. 11.*

Hinc ſi quis poſſideat rem ex certo titulo, præſcribit adverſus ſeipſum reſpectu alterius tituli: ita Corn. *conſ. 20. num. 5. & 6. lib. 1.* Cavalc. *deciſ. 19. num. 21. & ſeq. part. 4.* not. Caſtrenſ. *in l. filio præterito, ff. de iniuſt. rupt.* & Caſanate *conſ. 37. num. 35.* qui tamen reſolvunt in dubio ex omnibus titulis præſumi poſſidere; cum diverſa ſiquidem iura deveniunt in unam perſonam, retinent ſuam naturam, & conſiderantur de per ſe, & iudicantur ac ſi exiſterent apud diverſas perſonas, *cap. 1. in fin. quid iuris ſi poſt alien. vaſſal.* not. Bart. *in l. 1. ff. de offic. conſul.* Socin. *in l. cum filio, n. 28. ante fin. de legat. 1.* & ibi Cravet. *num. 395.* Socin. *deciſ. 310. num. 12.* & Caſanate *conſ. 10. num. 109. & conſ. 157.* Sic quod quis non poteſt ex iure ſui ipſius, poteſt tanquam tertius extraneus quem repræſentat, ut not. præfati Doctor. *ubi ſupra.* Fallit tamen dicta 12
regula, niſi quis ut ipſe veniret contra fidem iure con- 13
tractus debitam, *iuxta l. 1. C. de dolo*, vel contra fidem ratione coniunctionis perſonæ, *juxta l. fin. §. 4. de legat. 2.* & benè hæc tradit Gloſſ. *in dict. l. ſi pater, §. qui duos, de adopt.* quod etiam ſequuntur Albet. Bart. 14
Bald. Alex. & Caſtr. *in d. l. 1. C. de dolo.* Fides autem quæ cenſetur præſtita per fideiuſſorem debitori, eſt de luendo & liberando pignus, non de emendo pro ſe, ut eſt optimus text. *in l. ſi mandato 59. §. Paulus, ff. mand.* ubi dicit text. quod ſi fidejuſſor emerit pignus à creditore mandati, cogitur illud unà cum fructibus reſtituere, & non debere haberi ſimilem extraneo emptori, eo quòd in omni contractu bona fides præſtari debeat: ex quo textu manifeſtiſſimè colligitur bonam fidem conſiſtere in non emendo pignus pro ſe, ut faceret extraneus, ſed liberando ad favorem debitoris. Idem etiam perbellè probat text. *in l. 1. Cod. de dolo*, ubi habetur quod ſi fidejuſſor emerit à creditore pignora, oblata ei per debitorem quantitate, & uſuris per eum exſolutis, cogitur rem cum fructibus debitori reſtituere, ne poſſit de dolo adverſus eum experiri ratione fidei ruptæ: fides autem rupta fuit, non quia potuit pro ſe emere, ſed tantum luere. Eſt etiam optima Gloſſ. *in l. fin. verb. obligationis, ff. de contrahend. emption.* ubi dicit fideiuſſorem præcedente pacto inter ipſum & principalem poſſe emere pignus, non tamen ſine pacto. Nec eſt omittendus text. clariſſimè hoc probans, *in l. Paulus 95. ff. de fideiuſſor.* ubi habetur quod ſi fideiuſſor emerit pignora data creditori à confideiuſſoribus, non intelligi pignora apud eum eſſe, ut emptorem, cum emere non potuerit, ſed uti redemptorem, & ſic uti erant apud creditorem, ut & ſic fructus ei cedant in exonerationem ſortis.

His præſuppoſitis pro veris & indubitatis, non obſtant 15

ſtant in contrarium adducta. Primoque non obſtat dicere quod prædictæ leges loquantur in pignore, ſecus tamen eſſe in nominibus debitorum, & venditionibus cenſualium, aut violariorum, quoniam in dictis legibus fit mentio de pignore, non reſtrictivè, ſed exemplariter, & quia magis in eis cadat emptio, & luitio, ſeu redemptio, ut in ſimili not. Rimin. *conſ.* 496. *n.* 16. Caſan. *conſ.* 54. *num.* 6. Cravet. *conſ.* 301. *n.* 16. Torniol. *conſ.* 52. *n.* 26. Anton. de Butrio *conſ.* 30. *verſ. item quia regulariter*, alios adduxi *lib.* 3. *cap.* 17. *n.* 270. *& num.* 417. *&* 418. Idem ſiquidem eſt in aliis rebus ubi cadit emptio, & luitio; neque ratio diverſitatis poteſt aſſignari.

Etenim quod fidejuſſor emere in caſibus dictarum legum non poſſit, ſed luere, procedit duplici ex cauſa. Prima eſt, quia fidejuſſor cenſetur ſuſcepiſſe mandatum de ſolvendo, *l. indebitam, ff. de cond. indeb.* Iſtaque ratio, quia cenſetur ſuſcepiſſe mandatum de ſolvendo, & ſic de luendo & commodando debitori, non tamen de emendo pro ſe, in omni actu militat ubi cadit emptio & luitio, & intervenit fidejuſſor, ut fidejuſſor emere non poſſit, ſed luere, & ſic non minus in contractu cenſualis aut violarii, quàm pignoris, ob quod indiſtinctè, & ſimpliciter dixit Mier. *collat.* 6. *part.* 1. *cap.* 9. *de tutel. num.* 22. *fol.* 132. fidejuſſorem non poſſe emere quod debet ſolvere. Rationes ſiquidem diverſitatis allegatæ à Cabal. Roderic. Felician. & Montſerrato Ramòn, ejuſdem apud me auctoritatis cum prædictis, non ſunt alicuius conſiderationis. Nam quod dicunt, quod ideo fidejuſſor non poteſt emere pignus, benè tamen jus nominis, quia nomen & jus reditus non eſt debitoris, ſed creditoris, *l.* 3. *C. de hered. & action. & vend.* benè tamen pignus, & nil mirum ſi fidejuſſor prohibeatur emere rem debitoris, ſed tantùm poſſit eam luere; non tamen prohibeatur emere jus reditus, qui non eſt debitoris, nihil ſuam intentionem juvant. Pro cujus veritatis intelligentia eſt advertendum, quod in dictis annuis reditibus conſiderantur duo: unum, jus exigendi, & iſtud eſt creditoris, *l.* 3. *C. de hered. vel action. vend.* alterum, quod cum dicti reditus annui ſint conſtituti ſuper bonis debitoris, debitor habet facultatem, ſeu jus illud extinguendi, & redimendi, & hoc eſt in bonis debitoris, ut not. in terminis Felician. de Solis *de cenſib. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 18. *verſ.* 3. & conferunt quæ tradidi *lib.* 3. *cap.* 4. *de ſervit.*
16 *num.* 183. Similiter in pignoribus duo conſiderantur, jus pignoris, & iſtud eſt creditoris, & ſic de eo poteſt ad libitum diſponere, *l. cùm poſterior, cum ſimilib. de diſtract. pignor.* conſideratur etiam & dominium pignoris, quod eſſe debitoris nemo dubitat, *ut tot. tit. de pignor. & hypoth. ff. & C. de pignor. action.* & licèt verum ſit, in venditione cenſualis aut violarij non vendi rem aliquam debitoris, verùm eſt certum vendi jus conſtitutum ſuper bonis debitoris, & in iſto jure cadere emptionem & luitionem: & licèt quilibet poſſet emere illud ius ad ſui utilitatem, vel luere, & ſic illud extinguere, verùm fideiuſſor id non poteſt: Tum quia dum intervenit ut fideiuſſor in dicto contractu, cenſetur ſuſcepiſſe mandatum de ſolvendo non ſolùm penſiones, ſed & ſuo caſu ſortem, *iur. præallegat.* & hæc
17 eſt una ratio decidendi *d. l.* 1. *& ſimilium, Cod. de dolo.* Tum, & eſt ſecunda ratio decidendi, quia actus fidejubendi originem trahit ex gratia & amicitia, & non ſervaret legem amicitiæ fideiuſſor, qui potius emere, quàm luere vellet, imò principali iniuriam faceret extinguendo ſuam obligationem fideiuſſoriam, & conſtituendo ſe veluti adverſarium ſui principalis, creditorem eius ſe in dicto cenſuali faciendo, qui actus eſt extranei, non fideiuſſoris: ut benè ſentit Parlad. *rerum quotidian. part.* 2. *cap. fin.* 3. *part.* §. 16. *n.* 17. & cum referens Scobar *dict. cap.* 17. *n.* 12. quod idem antea probè ſenſit Salicet. *in d. l.* 1. *poſt num.* 4. & ibi Alexand. *n.* 4. *ibi, iniuriam, &c.* ob quod dixit Gaſpar Roderic. *d. cap.* 17. *num.* 12. fideiuſſorem non ſolùm ſuſcepiſſe mandatum de ſolvendo pro debitore, ſed etiam de ei commodando.

Et licet dubitare viſus ſit dictus benè eruditus Montſerratus Ramon, quomodo in contractu cenſualium aut violariorum fideiuſſor viſus ſit ſuſcepiſſe mandatum de ſolvendo reſpectu ſortis, cum redemptio dependeat à mera voluntate debitoris: verùm non eſt dubitandum, quia ex natura contractus ubi incideret occaſio ſolvendi ſortem, venit dictum mandatum. Nam ſi eſt clarum fideiuſſorem habere mandatum de ſolvendo penſiones, quomodo id poteſt dubitari de ſorte, ubi eveniret caſus ſolutionis eius, certè non, ne dicamus acceſſorium diverſæ naturæ eſſe à ſuo principali, contra regulam, *Acceſſorium, de regul. iur. in* 6.

Hinc ſi quis impoſuiſſet cenſuale ſuper bonis ſuis, 18
& promiſiſſet intra certum tempus dare idoneam ſpecialem hypothecam, aut ſortem cum uſuris reſtituere, & propterea dediſſet fideiuſſores, quæ conventio valida eſt ubi veriſimiliter appareret eſſe in poteſtate cenſualiſtæ talem hypothecam tradere, ut benè not. Felic. *de cenſib. tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 7. *n.* 1. quod in dubio præſumitur iuxta opinionem ementis reditum annuum, quæ attendi debet; certè nemo dubitaret, quod ſi lapſo dicto tempore debitor non adimpleviſſet promiſſa, & fideiuſſor timens moleſtari emeret à creditore dictum cenſuale, quod dicta emptio tantum valet in vim luitionis, quia apparebat clarè de mandato de ſolvendo. At eſt exploratum nihil differre iſtum caſum à priori, niſi quia in hoc ſe offert fideiuſſori quaſi præcita occaſio ſolvendi ſortem, ubi autem ſine dicto pacto eſt impoſitum cenſuale, non ſe offert, verùm contractus ejuſdem eſt naturæ unus atque alter, cum per illud pactum natura, ſeu ſubſtantia contractus non mutetur, uti benè probat Hieron. Gabr. *conſ.* 152. debet Hieron. *per tot. vol.* 1.

Aliud exemplum tradit Codex Fabrian. *lib.* 4. *tit.* 30. 19
de reſcind. vendit. definit. 22. in cenſualiſta debitore, qui debitum annuum petentem, exceptione repelleret, quod iniuſtè eſſet creatus, & quod ex penſionibus receptis erat redemptus; dicens quod ſi debitor ſuccumberet, poſſet cogi ut reditum redimeret in hoc caſu, ſi fideiuſſor adeſſet, idemque ſi cum debitore prætenderet, ad dictam luitionem cogi poſſet, & è contrario ſi in illa cauſa debitor, & fideiuſſor obtinuiſſent, & aliquid deeſſet ad perfectam cenſualis redemptionem, ad id fideiuſſorem teneri, dubitari non poſſet.

Neque prædictis obſtant *l. fideiuſſor, & l. cum prior,* 20
ff. de diſtract. pign. & l. Paulus, ff. de fideiuſſoribus, in quibus prædicti Doct. ſuam fundant intentionem. Quia ſi attentè dictæ leges legantur, certè dicta iura probant hanc eandem ſententiam. Nam habetur ibi, quod ſi fideiuſſor emerit pignora debitoris, non eſſe apud eum, & apud tertium, & ſic emptorem, ſed ut apud fideiuſſorem, & ſic redemptorem; & ſic eſſe locum iuri offendi, quod competit poſſeſſoribus, & creditoribus hypothecariis anterioribus, vel poſterioribus, *iuxta l.* 1. *C. qui potior. in pignor. habeant.* & per Bald. Gloſſ. & Doct. *in l.* 1. *C. ſi antiq. credit.* uti erant antea cùm pignora erant penes creditorem, quod non eſſet, ſi emptio illa facta per fideiuſſorem, eſſet facta ab extraneo, ut in dictis iuribus not. & *in l. ceſſante, C. de diſtract. pignor.*

In quantum autem prædicti Doctores accommo- 21
dant ad propoſitum dicta iura, dicendo quod creditor poteſt transferre pignus cum uſuris in fideiuſſorem eo modo quo erat penes ipſum creditorem, & quod

fideiuſſor qui ſoluit, poſſit in ſolidum quemlibet ex confidejuſſoribus conuenire, dempta ſua parte, an verò tantum pro virili portione? Dixi quod ſi creditor ceſſit fidejuſſori omnia jura, & actiones, prout apud ſe erant, quod fidejuſſor poteſt agere in ſolidum contra quemlibet ex fidejuſſoribus, dempta ſua portione, ut per Specul. *de renunciat. & conclu.* [illegible] *num.* 20. Felici. de Solis, quem poſt hæc ſcripta vidi, *in cenſib. lib. 3. c. 2. n.* 19. ubi idem in correis eſſe evidentibus rationibus oſtendit, Bart. *in l. Modeſtinus, n.* 10. *de ſolut.* ubi aſſerit creditorem cogendum ad faciendam ceſſionem in ſolidum, eo quòd debeat tale jus cedere quale eſt apud eum. Idem videtur fuiſſe de mente Regij Senatus, ut colligitur ex traditis à Mich. Ferr. *3. p. obſeru. c.* 127. *cir. princ.* & ſæpe id in praxim deduxi contra multorum ſententiam.

Hanc ſententiam ſecutus etiam fuit Greg. Lopez *par. 5. tit.* 12. *de las fiadorias, l.* 11. *n.* 5. *verb. deue tomar.* Et nouè multis relatis iſtam ſententiam defendit Anton. Heringius *in tract. de fidejuſſorib. 3. par. de beneficio ceden. action. num.* 31. *vſque ad fin.* & Vincent. Caroc. *deciſ.* 87. *cir. fin.* ubi iſtam concluſionem declarat procedere, ſi debitor principalis eſſet ſoluendo, ita ut poſteriores fidejuſſores ſolidum ab eo conſequi poſſent, & bene, cùm dictum damnum inter omnes fidejuſſores debeat communicari.

33 Et idem eſt ſi aliquis ex aliis confidejuſſoribus non eſt ſoluendo, quod dictum damnum debet invicem inter omnes fidejuſſores communicari, *argum. l. verum, §. ſi cùm tres, ff. pro ſocio, & l. ſi plures, ſecundum vnum intellectum, ff. de admin. tutor.* not. Old. & Cy. *in l.* 2. *C. de duob. reis,* & Bart. *in l. Modeſtinus, num.* 10. *&* 11. Greg. Lopez *d. l.* 11. *n.* 5. *in fin.*

34 QVÆRO IX. De alia quæſt. non minus vtili, & difficili quàm præcedens. Quis pro aliquo debito dedit plures fidejuſſores, ex quibus aliqui abſentes erant, quos in inſtrumento ſcribi fecit, promittendo fore ut dicti abſentes dictam fidejuſſionem acceptarent: qui ex dictis fidejuſſoribus erant præſentes acceptaverunt, abſentes noluerunt acceptare: dubitatum fuit, an illi fidejuſſores qui acceptarunt, poſſint conveniri pro partibus fidejuſſorum qui non acceptarunt, quaſi ipſi dictam fidejuſſionem contemplatione mutui periculi inter omnes fidejuſſores in inſtrumento nominatos acceptaſſent, non aliter acceptaturi? Si renunciarunt beneficio cedendarum, & dividendarum actionum, res eſt clara, per ea quæ not. Bart. & Doct. *in l. ſi ſtipulatus, §. 1. ff. de fidejuſſ.* Sin minus cenſeo etiam quod ſic, ſi præſentibus dictis fidejuſſoribus qui acceptarunt, & non contradicentibus, creditor debitori numeravit pecuniam, ceſſante ejus omni fraude & dolo, aliàs ſecus. Hoc colligo ex textu *in l. ſi Titius, ff. hoc tit.* quem alibi latè explicabo, & ex his quæ tradit Paul. de Caſtr. *in l. ſi fidejuſſor creditori, n.* 3. *ff. hoc titul.* quod nota, quia ferè alibi in ſpecie non reperies.

35 Pro prædictorum majori declaratione liber ſubiicere caſum, quem nuper in manibus habui. Pater qui donaverat jam bona omnia filio præſentia & futura, reſervata certa minima quantitate ad teſtandum, & uſufructu, & dictus filius donatarius, & ejus vxor impoſuerunt ſibi quoddam cenſuale proprietatis quatuor mille librarum, & penſionis annuæ totidem ſolidorum, datis tribus fidejuſſoribus.

Petrus qui erat creditor cenſualiſta ſoluit pretium dicti cenſualis dicto patri vni ex correis, & ab eo dum vixit recepit annuas penſiones: poſt ejus mortem eas petit à filio, qui renuit ſoluere, eo quòd ipſo inſcio ſoluiſſet pretium dicti cenſualis patri, & ſic ipſum pro dicto cenſuali non eſſe obligatum contendit, maximè cum reſervationem in donatione conſumptam per patrem doceret.

Pro filio hæc faciebant: nam cùm creditor cenſualiſta, ideſt emptor annuæ penſionis, pretium non numeraverit dicto filio venditori, eſt certum non adeſſe celebratum inter eos cenſualem contractum, ad ea quæ poſt Domin. de Soto, Felician. de Solis, & alios tradidi ipſe *lib. 3. Reſol. cap. 1. de action. & obligat. num.* 16. *&* 17. Neque poſſe ſufficere ut pretium vni ex correis numeretur, ut & fuit ita deciſum referente D. Jacobo Puigmija, die 12. Maij 1608. in cauſa Gaſparis Portella, contra Violantem Sala, & Vilarona, actuario Sacares. Pro quo ſunt text. opt. *in l. ſi non ſinguli, C. ſi cert. pet. & leg. pen. C. de duobus reis,* quia illi text. procedunt ubi pecunia vni ex correis numeraretur de aliorum voluntate. 36

Poſita hac concluſione pro vera, dubitatum fuit an fidejuſſores tenerentur in aliquo. Dicebant ſiquidem, quod ipſi fidejuſſerant contemplatione filij donatarij, quia videbant illum habere bona, & ſic ab eo poſſe ſervari indemnes, & non fidejuſſiſſe contemplatione vxoris filij, quæ nihil habebat præter dotem; neque patris, cum ſcirent ipſum bona non habere, cùm ea donaſſet dicto filio. 37

Præſuppoſita dicta ſententia, juſtam eſſe fidejuſſorum prætentionem dixi. Etenim fidejuſſores cenſentur fidejuſſiſſe, habito reſpectu ad bona tam præſentia, quàm futura eorum pro quibus fidejuſſerunt, ſperando in eius poſſe ſine damno conſervari, ut in terminis not. Caſtr. & alij *in l. ſi fideiuſſor 63. ff. de fideiuſ.* Stepha. Gratia. *deciſ.* 215. *n.* 24. 38

Sicque cum in præſenti caſu non poſſet conſiderari quod dicti fidejuſſores contemplati fuiſſent in fidejubendo niſi perſonam tantum filij donatarij (cùm ex pacto omnes eſſent obligati in ſolidum) cum viderent in aliis neque eſſe, neque ſecundum curſum naturalem poſſe eſſe bona in quibus poſſent conſervari indemnes, niſi tantum in bonis filij, dixi eos ejus perſonam tantum fuiſſe contemplatos, & ſic imputandum eſſe creditori cenſualiſtæ, qui pretium omnibus correis non numerauit: cum cogitare debuerit, fieri poſſe, ut ejus gratiâ cui deſierat pretium numerari fidejuſſerint, exiſtimando in ejus tantum bonis poſſe ipſos conſervari indemnes, cum omnes obligarentur in ſolidum: ex quo fit ut dictus creditor agens contra fidejuſſores, exceptione doli mali ſubmoveri poſſit, *arg. d. l. ſi fideiuſſor 63.* cum *ibi* not. per Gloſſ. & Doct. *ff. de fidejuſſor.*

Dubitatum fuit, an prædictis obſtaret quod ignorari non poterat, filium proculdubio ſciviſſe ſolutionem factam patri, & ſic eam ipſum approbaſſe, cum de ea nunquam conqueſtus fuiſſet, & perinde haberi ac ſi ipſi pretium numeratum fuiſſet, cùm paria ſint alicui ſoluere, vel ſoluere alij de ejus voluntate. 39

Obiectio iſta me non multùm mouit: nam licet probaretur filium ſciviſſe dictam ſolutionem ex poſtfacto, non ex eo quod tacuiſſet, cenſeretur conſenſiſſe in eam, ad ea quæ tradit Bart. *in l. quo cum, ff. rem ratam haberi,* alios ipſe refero *lib. 5. cap. 14. de procur. num.* 12. Quinimò præſumendum eſſet tacuiſſe, quia ſciebat jus ſuum ſaluum durare, nempe juxta legis diſpoſitionem ipſum non poſſe teneri pro dicto cenſuali, niſi pretium ei numeraretur pro ſua parte, *argum. leg. ſicut, §. non videtur, ff. quib. mod. pig. vel hypoth. ſolut.* & quod in ſimili tradit Aretin. *conſ. vlt. num. 5. in fi.* Soci. Jun. *conſ.* 107. *num.* 42. *vol.* 3. & Barboſa *in leg. quæ dotis 34. num.* 163. *ff. ſolut. matrim.* Quamuis aliud eſſet ſi præſente dicto filio ſolutum fuiſſet pretium integrum dicti cenſualis, & ſic partem omnem tangentem dicto patri, aut vni ex eis, per ea quæ not. Barb. *d. n.* 163. & quæ not. per illum textum *in l. penultima, Cod. de duobus reis.*

Ego pro cenſualiſta creditore conſului; conſideraui 40
ſiquidem

Digitized by Google

ſiquidem prædictos fuiſſe conſtitutos reos debendi,
cum ad eandem penſionem ſimul & in ſolidum ſe
obligaſſent: non ſolum ſiquidem duo rei ſtipulandi,
aut promittendi conſtituuntur in ſtipulationibus, ſed
& in cæteris contractibus, putà venditione, depoſito,
commodato, & cæteris, ut not. Mynſin. §. 1. *num. 3. Inſt. de duob. reis*, exemplificans, ſi quis eandem rem apud
duos depoſuiſſet, vtriuſque fidem in ſolidum ſecutus,
41 vel eandem rem duobus ſimul commodaſſet. Eſtque
certum ſufficere vni ex correis promittendi pretium
numerari, ut omnes remaneant obligati, *d. l. pen. Cod. de duob. reis*, facit *l. ſi non ſinguli, C. ſi cert. petat.* &
not. Bartol. *in l. eos, in princ. ff. de duob. reis*, text.
opt. *in l. 2. §. 1. & leg. reos, §. cùm in tabulis, ff. de duob. reis.* Et licèt gloſ. in dictis legibus velle videatur,
ut quoties vni ſoluitur pretium, debeat ſolui de
voluntate aliorum, intelligitur aliis non contradicentibus.
Eſtque præſumptio ineſſe in ſolutionibus factis
vni ex correis debendi voluntatem aliorum, niſi
aliud ex coniecturis, aut aliàs colligi poſſit, putà quod
ſit facta creditori proteſtatio, ut aduertit noviſſima
gloſſa marginalis *in d. leg. pen.* declarans *gl. fin. dictæ leg.*
Hoc ſentit Salicet. *in d. l. ſi non ſinguli, poſt princ.* & Alber.
in d. l. pen. dum dictam gloſ. reprobat, & vim litte-
42 ræ text. facere dicit. Et eſt ratio, quia cùm vnica ſit
inter omnes obligatio, ſufficit cauſam finalem obligationis
in vno verificari.

Videndus ſuper his omninò Codex Fabrian. *lib. 8. tit. 26. de duob. reis, defin. 7.* ubi *in prin.* dicit correorum
debendi vnam quidem & individuam eſſe obligationem,
ſicut vnam ſummam, quæ à ſingulis in ſolidum
debetur: allegat *l. 2. & l. 3. §. 1. C. de duob. reis.* Hinc ait
illud eſſe, alterius factum alteri nocere: allegat *d. leg. pen. C. de duob. reis*, & ibidem magis ſe declarando, *ſub n. 9. & 10.* ſubdit factum vnius ex correis qui hominem
occiderit, nocere correo, cum perinde habeatur ac
ſi ipſe occidiſſet, ex eo quod qui occidit, remanet obligatus
primæua obligatione, & conſequenter alij, cùm
obligatio ſit individua: & ob id ſit de natura dictæ
obligationis, quæ ab initio dictam legem habuit, ſubdens
aliud eſſe reſpecto facti, quod non pertineret ad
naturam obligationis ab initio conſtitutæ, *arg. l. vero 12. §. pen. ff. de ſolution.*

Hinc ſolutionem factam vni ex reis credendi, libe-
43 rationem parere quoad alios, not. Bart. *in d. l. reos, num. 9. ff. de duob. reis*, text. expreſ. *in d. l. 3. §. 1. & in l. reos, §. cùm in tabulis, ff. de duob. reis.* Surd. *deciſ. 229. num. 20. & ſeq.* ubi dicit id procedere, conſtito de vera ſolutione,
aliàs per pactum gratuitum vnius ex reis credendi non
poſſe alteri præjudicare.

44 His accedebat, quod cùm præſumamur juris præſumptione
filium ſciviſſe ſolutionem pretij dicti cenſualis
factam patri, cùm ſingulis annis pater cenſualem
penſionem ſolueret: quæ ſcientia præſumitur
tum ratione cohabitationis, ut ex multis reſoluit
Crauet. *conſ. 26. num. 3.* tum ratione conjunctionis, *leg. Octau. ff. unde cogn. l. de tutela, C. de in integ. reſtitut. minor.* Alia citat Chriſtoph. Torniola *conſ. 93. num. 5.* &
nunquam de dicta ſolutione conqueſtus fuerit, imò
ſemper tacuerit, remanet declaratus animus filij, ſibi
placuiſſe dictam ſolutionem fieri patri, ut in ſimili argomentatur
Crauet. *d. conſ. 26. num. 3. in fin.* Et ita poſtea
hoc anno 1609. obtinui in Conſiſtorio Dominorum
Inquiſitorum, in cauſa t. Sala, contra quoſdam de
Matato, in qua fuit aſſumptus aſſeſſor doctiſſimus
Ludovicus Beſturs, optimus huius civitatis Aduocatus.

Si poneremus tamen ex eo, quod pretij pars non
fuit ſoluta illi correo qui multa bona poſſidebat, cujus
contemplatione fidejuſſores dicuntur fidejuſſiſſe,
& præſumitur, ut ſuperiùs oſtenſum eſt, crederem fidejuſſorem
in nihilo teneri, cum ille correus ſit exemptus
ab omni obligatione, non culpa dictorum fidejuſſorum,
nec aliàs fortuitò, ſed ex facto ipſius creditoris,
arg. l. ſi Titius 48. ff. de fidejuſ. & l. ſi paternam, C. ad SC. Velleian. cum *ibi not.*

Qværo X. Ad quid teneatur ille qui fideiuſ- 45
ſit in id quod à tali conſequi non poteris? Text. eſt de
hoc ex[illegible]s *in l. ſi fidejuſſores, ff. eod.* & dicam copioſiùs
ſtatim.

Qværo XI. Fidejuſſor dixit creditori, conue- 46
ni principalem; nam timeo ne fiat non ſoluendo: creditor
id facere negligit, debitor interim fit non ſoluendo,
num fidejuſſor erit ob dictam denunciationem &
requiſitionem liberatus? Vide perbellè apud Bart. *in l. ſi fidejuſſor creditori, ff. hoc titul. & in l. Lucius, in fin. ff. mand.* & Mench. *controu. illuſt. c. 33. n. 8.*

Quid ſi fidejuſſor denunciat creditori antequam 47
numeret pecuniam principali, ne illam ei tradat, quia
eſt factus non ſoluendo, an teneatur, ſi creditor eam
illi tradiderit? Vide quæ not. *in l. Titius, ff. de procurat. & l. ſi fidejuſſor creditori, ff. hoc titul.* ubi Paul. de Caſtr.
omnium optimè hanc quæſt. reſoluit.

Qværo XII. An lite pendente inter credito- 48
rem, & vnum ex fidejuſſoribus, vel principalem,
vnumve ex correis, poſſit creditor contra alium fidejuſſorem,
ſeu correum agere, non obſtante dicta litis
pendentia? Dico quod ſic, ut per Bart. *in Auth. hoc ita, num. 22. C. de duob. reis*, facit text. *in leg. creditor, ff. mandati, & in l. fin. C. de fidejuſſ.* ubi Bal. in expreſſo aſſerit,
lite pendente contra principalem, non impediri
executionem contra fidejuſſorem, nec è contrario. Id
ipſum tradit Anton. Colum. *in ſing. obſtan. perſ. num. 16.*
ubi ſubdit capturam principalis non liberare fidejuſ.
Allegat Bal. *in cap. contingit, extr. de dolo, & contum.* ſequitur
Guid. Pap. *deciſ. 348.* Viu. *deciſ. 269.* & Paul. de
Caſtr. *conſ. 87. In cauſa quæ vertitur, volum. 1.* Aretin.
conſ. 33.

Qværo XIII. An fidejuſſor poſſit accede- 49
re obligationi præſcriptæ? Veritas eſt quod non, quia
cùm fidejuſſio non teneat, ubi nulla eſt principalis
obligatio, ut tradidimus ſupra *num. 1.* & ſit certum per
præſcriptionem obligationem ciuilem tolli, & naturalem
debilitari, ut per Bart. *in l. fin. §. 1. ff. rem ratam hab.*
& *ibi* Caſt. Bald. *in l. ſicut, C. de præſcr. 30. ann.* Pan. Fel. 50
Anton. & Joan. de Imol. *in c. ad aures, de præſcrip.* Corn.
conſ. 176. ad evidentiam, volum. 1. fit ut fidejuſſio obligationi
præſcriptæ accedere non poſſit. Vt ita in ſpecie
tenet Bal. *in l. iam mandatori, C. de non num. pecu.*
Bart. & Paul. *in l. fidejuſſor obligari, §. fideiuſſor, ff. hoc tit.*
idem Paul. *in l. fi. §. 1. ff. rem rat. habe.* But. Joannes de
Imol. & Felin. *in d. c. ad aures, de præſcr.*

Suadentur prædicta ex his quæ in ſpecie not. Ant. 51
But. Io. Imo. & Felin. *in c. ad aures*, & Balb. *de præſcrip. par. 1. q. 6. num. 4.* præſcriptam obligationem nouari non
poſſe, quòd ex nihilo nihil fiat.

Qværo XIV. An fidejuſſio facta nudo pacto 52
valeat? Reſp. quod non, *l. blanditus, C. hoc tit. & l. ſtipulationum 2. §. ſatis acceptio, ff. de ver. oblig.* ubi per
ſtipulationem, & non aliàs, fidejuſſorem obligari diſponitur.

Quod procedit & de jure Canonico, ſecundùm 53
quod licet aliàs ex pacto nudo oriatur actio, juxta
commu. opin. Canon. *in cap. 1. de pact.* & per Azpilc.
conſ. 5. de pac. lib. 1. volum. 1. Caual. *deciſ. 44. num. 35. par. 1.* & Legiſtas *in l. juris gentium, §. quinimò, de pact.*
tamen fidejuſſio nudo pacto præſtita eſt nulla, ut not.
Bald. *in cap. 1. col. pen. de pact.* Riminald. *conſ. 177. num. 7. volum. 2.* ubi dicit id verum eſſe in pacto facto inter
præſentes, prout *d. cap. 1. de pact.* loquitur, & latè Jaſon
in l. lecta, num. 31. ff. ſi cer. petat. ubi dicit, quod licet de
iure Canonico ex pacto nudo oriatur actio, procedit
id in his qui proprio nomine principaliter promittunt,
inter quos principaliter contractus celebratur,
non

Digitized by Google

non tamen in fidejuſſore, cum quo contractus principaliter non celebratur: quod multis relatis ſequitur Cott. *in memor. verb. fidejuſſor, lo* 1. Aliam limitationem ex multis tradit Gomez *variar. reſol. tit. de contra. innomin. tom.* 2. *c.* 8. *n.* 4. ubi dicit, quod licèt de jure canonico oriatur ex pacto nudo actio, *per c.* 1. *de pact.* id procedere in contractu ſimplici, non verò in contractu innominato reſpectivè.

54 Prædicta concluſio fallit in caſu *l. cum oſtendimus, §. fin. de fidejuſ. tut.* fallit etiam & fauore piæ cauſæ, ut poſt Rom. & Felin. tradit Cott. *in memor. d. verſ. fidejuſſor, in fi.* allegat text. *in l. fin. C. ad Vellei.*

55 QVÆRO XV. Debitor dedit creditori pignus, & fidejuſſorem, num poterit creditor vendere pignus antequam agat adverſus fidejuſſorem? Practicus noſter Marquil. *in vſat. ſi ille qui plinium, q.* 22. *pag. mihi* 346. *col.* 1. tenet quod non, ſed quod primò teneatur agere contra fidejuſſorem.

56 Contrarium conſului per text. *in l.* 2. *& l. omiſſis quoque pignoribus, C. de fideiuſſor.* ex quibus text. manifeſtè colligitur, licere creditori pignora habenti agere contra fidejuſſorem; teneri tamen jus pignoris fidejuſſori cedere, vel è contrario.

57 Pro quo facit quod creditor habens pignus poteſt agere contra debitorem: ita Paul. de Caſtr. *in l. qui legat; per illum text. C. vt in poſſeſ. legat.* & *ibi* Alexand. ad Bar. not. gl. *in leg.* 2. *C. de fidejuſſ.* vide *ſup. c.* 3. *n.* 96.

58 QVÆRO XVI. De quadam quæſtione, de qua nudiuſtertius fui interrogatus. Eſt factum pactum in contractu matrimonij, ut lucra facienda conſtante matrimonio, ſint inter conjuges communia, prout iſta pacta ſunt frequentia in Campo Tarraconenſi. Succeſſit quod maritus conſtante matrimonio emit aliqua immobilia, & pro amico fecit quandam fidejuſſionem. Mortuo marito in matrimonio, agitur pro dicta fidejuſſione contra dicta bona per eum conſtante dicto matrimonio acquiſita: vidua prætendit contra dimidiam partem dictorum bonorum agi non poſſe, quippe dicta bona ſint ſua, virtute dicti pacti facti inter eam & virum ſuum tempore ſui matrimonij, & quod maritus fidejubendo ea obligare non potuit.

59 Quæſitum fuit quid juris? Priuſquam dictam quæ. reſoluam, libet ex cauſa indagare, an dicta bona conſtante matrimonio acquiſita, ſint effecta communia inter virum & vxorem, eo ipſo quod fuerunt per maritum acquiſita, & dominium pro parte transierit in maritum, & pro parte in vxorem.

Pro parte affirmatiua eſt gloſ. reputata ſingularis *in l.* 1. *§. in ſocietate*, jun. gloſ. *in l. ſequenti, ff. pro ſocio*, not. Azo *in Summa, tit. pro ſocio*, id amplians, etiamſi traditio facta non ſit, & Bald. *conſ.* 103. *Statuto Tregeſt. ad finem, volum.* 1.

Quam ampliationem veram non puto, ut dictæ res per maritum acquiſitæ conſtante matrimonio, ſtatim ſine aliqua dictarum rerum facta traditione per virum, pro parte fiant vxoris per dictam conuentionem in ſuis capitulis nup. ſai. b... m: cùm ſit cer-

60 tum dominia rerum non aliter quam per traditionem quæri, *l. traditionibus, Cod. de pact.* Pro quo facit quod tradit Couarruuias *in practica, cap.* 29. *in fin.* quod ſi quis donet alicui ſua bona præſentia & futura, ſi conſtituat ſe poſſidere illa nomine donatarij, & ſic ſit facta traditio, quod bona quæ poſt donationem acquiſiuit, ſtatim atque ea acquiſiuit, ſunt facta donatarij: innuens ſecus eſſe ſi non ſit facta traditio. Quod etiam pulchrè tradit Boer. *deciſ.* 204. *num.* 30. *in fin.* & in ſpecie Anchar. *conſ.* 101. dicens quod cum vir dicta bona emerit, ſeu aliter acquiſierit, & ei ſit facta traditio, quod ſine traditione non potuit dominium illud à ſe abdicare, & in alium transferre. Pro quo eſt gloſ. notabilis *in l. in traditionibus, ff. de pact.* & text. *in l. non ſtatim, ff. de pecu,* tradit Bart. *in l. cum falſa, in* 14. *n.* 4. *&* 5. *C. de iur. & fact. ignor.* & Suar. *in l.* 1. *n.* 58. *titulo de las Ganancias.*

Vnde ſi in contractu prædicti matrimonij eſſet adjectum, ut bona per eos conſtante dicto matrimonio acquirenda, conſtituerent ſe nunc pro tunc communi jure admuicem poſſidere, tunc ſtatim atque eſſent acquiſita, tranſiſſet eorum dominium pro dimidia in vxorem, aliàs ſecus. Vide *lib.* 3. *cap. ſeq. num.* 378. *& ſeq.* 61

Et prædicto caſu etiam reuocabiliter; nam cùm dictorum bonorum adminiſtratio liberè pertineat ad maritum, poteſt maritus bene vel male adminiſtrando ſibi & vxori reuocare, dummodo id faceret citra omnem fraudem, imò bona fide, & animo rem familiarem augendi, ut not. gloſ. *in l. nemo, verſ. alienare, ff. pro ſocio,* Suar. *in d. l.* 1. *n.* 53. Rojas *in Epit. ſucceſ. cap.* 33 *num.* 22. Matt. ab Azpilc. *in ſuo manual. c.* 17. *n.* 155. *verſ. ad alterum*, ubi ſubdit, non cenſeri lucra, niſi quæ tempore ſoluti matrimonii remanent lucrifacta: quod etiam probè tradit Joan. Lup. *in l. Tauri* 16. *n.* 9. Gutier. *pract. qq. lib.* 2. *q.* 118. *poſt n.* 14. dicit quod licèt mulier ex lege partiæ acquirat ipſo iure dominium, & poſſeſſionem rerum conſtante matrimonio per maritum quæſitarum: non tamen cum effectu, donec matrimonium ſit ſolutum, & ſic conſtante matrimonio dictum dominium reſidet penes vxorem in habitu, non in actu, & iſte habitus non habet effectum realem donec matrimonium ſit ſolutum, cum maritus abſque fraude non poſſit hæc bona alienare, & de eis diſponere, & ſoluto matrimonio illud dominium conſiſtens in habitu exit in actum. 62

Et ſic ad prædictæ quæſtionis reſolutionem deueniendo, ſiue mulieri ſtatim eſſet acquiſita medietas bonorum conſtante matrimonio acquiſitorum, ſiue tantum ipſa haberet ſpem reſeruatam ad tempus ſoluti matrimonii, dixi ius eſſe pro vidua. 63

Quia cum fideiubere ſit perdere & diſſipare, & à notorio malè vti ſubſtantia ſua, ut not. Jaſ. Angel. & alii *in l. in perſona, §.* 1. *ff. de pact.* adeo ut id ſit cauſa ſufficiens, ut mulier conſtante matrimonio poſſit dotem repetere, ut not. Angel. & Jaſ. *in d. §.* 1. Alex. *in l. ſi conſtante, ff. ſol. matrim.* quos refert & ſequitur Marant. *in diſput.* 6. *num.* 13. maritus fideiuſſionem facere non potuit in præiudicium partis lucrorum vxoris, ut in ſimili not. Bald. *conſ.* 103. *volum.* 1. ubi dicit quod licèt maritus habeat poteſtatem amplam alienandi, & diſponendi de rebus conſtante matrimonio acquiſitis, non tamen poterit donare, eo quòd donare ſit perdere. Id ipſum tenet Segur. *in tract. de bon. lucrat. conſt. matr. fol.* 40. *col.* 4. *in prin.* Rojas ubi ſupra, *d. cap.* 33. *num.* 23. Didac. Spin. *de teſt. gloſ.* 18. *princ. titul. de melior. num.* 114. & Suar. *in d. l.* 1. *n.* 52. *&* 53. iuuat & *deciſ.* Ant. de Gam. 188. ſequitur Gutier. *pract. qq. lib.* 2. *q.* 128. *n.* 4. 64

Eoque magis prædicta in noſtro caſu procedunt, quod dicta fideiuſſio non ſit facta occaſione adminiſtrationis rei familiaris, *argum. text. in l. jure ſocietatis, ff. pro ſocio.* Nam ſi cauſa dictæ adminiſtrationis incidiſſet in dictam fideiuſſionem, proculdubio & pars lucrorum vxoria eſſet etiam pro dicta fideiuſſione obligata, *argum. text. in d. l. jure ſocietatis, jun. gl.* & not. Lup. *in rub. de don. int. vir. & vx. §.* 66. *n.* 20. *in fin.* Suar. *in d. l.* 1. *num.* 54. & Rojas *d. cap.* 33. *num.* 26. iſtamque limitationem admittit Ayora *de partit. cap.* 8. *num.* 13. Quæ nota, quia difficilia, & quotidiana. Hæc omnia ſequuntur Garcia *in tract. de conjug. acquæſtu, num.* 66. & relati per Hieron. Port. *ſuper for. Aragon. obſeruant.* 53. *in fine.* 65

Circa prædicta hoc obiter attingam, quod in tali pacto facto in contractu matrimonii, non eſt cenſendum ut intelligantur quæſtus communes, niſi facti ex 66

opera

Digitized by Google

opera & induſtria conjugum: ſecus ſi aliquid donatetur, ſeu legaretur alicui ex conjugibus, quia illud non venit communicandum, *jux.l.communi, & l. ſed ſi adſciantur, ff. pro ſocio:* facit quod not. Pet. de Anchar. *d.conſ.*102.*n.*7.8.*&* 9. & Suar. *d.l.t.n.*59.

Hoc adieci ut ſatisfacerem cuidam Doctori amico, qui(pauci dies ſunt) de huiuſmodi cauſa me conſuluerat, & ut hic illam miſcerem rogauit: & ut plenius ei ſatisfaciam, addo in iſtis lucris non haberi reſpectum ad ſolutionem dotis, ut tradidi *lib.*1. *Reſolut. cap.* 9. *num.*87. ſed ad matrimonij conſummationem, & cohabitationem. Nam ut ibi diximus, iſta lucra reſpiciunt operam & diligentiam per ambos præſtandam in acquirendo extra domum, vel intra, per vxorem in conſervatione domus, & in aliis quæ in adminiſtratione & labore circa domum ſunt neceſſaria, ut not. Lup. in loco ibi per nos allegato, & Suar. *in l.*1.*tit.de las Ganancias*, *n.*16. Ant. de Gamma *deciſ.*89. & Boët. *deciſione* 22.*n.*33. Et ſic eſt dubium, an vxor ſeparata à viro debeat habere dicta lucra: de quo dicam infra *c.* 7. *n.*72. Vide Gammam *deciſ.*357. an lucra facta per ſponſum dividantur, reſoluitur quod non, niſi accepiſſet dotem, & cum ea negoriaretur. Garcia *in tract. de conjug. acquaſtu*, *n.*52. *&* 53.

67 Q*VÆRO* XVII. Quomodo tenetur ille qui promiſit ſoluere quod conſtabit talem alicui debere? Reſp. quod creditor debet in vita debitoris facere ut conſtet quid ei debeat, aliàs dictus fidejuſſor in nihilo erit obligatus, *l.qui Romæ.§. Augerius*, & *ibi* Bart. Jaſ. Paul. & Doct. *ff.de ver.oblig.* ubi Paul. *in fin.* advertit talem fidejuſſorem intelligi promittere ſoluere quod talem debere conſtabit ex cauſa de præſenti, ſecus ex cauſa poſtea ſuperuenienti. Prædictam ſententiam plures citans ſequitur Per. Follet. *inter conſ.crimin.diverſ. conſ.*75.*n.*14. *vol.* 2. Vide omnino elegans conſilium ſuper iſta materia Cephali 8.*lib.*1. Jaſ. *in leg. qui Romæ*, *§. Augerius, de verb.oblig.* & plenè Barz. *deciſ.*90.*n.*24. *vſque ad fin.*

68 Pro quo facit gloſ. aurea & finalis *in l.quod Servius*, *ff. de condict.cauſ. dat.* quod ſecundùm præſens tempus judicamus, & rebus ſic ſe habentibus. Quam clauſulam, Rebus ſic ſe habentibus, intelligi in diſpoſitione legum, in vltimis voluntatibus, in contractibus, & privilegiis, tradit & probat per multa jura Jaſ. *in d. l. quod Servius*, *n.*8. *&* 9. Et ſimiliter in juramento, *l.fin. ff.qui ſatiſd.cog.c. brevi, de jurejur. & c.cum inter P. de renunciat.* ubi renuncians omni juri quod habet, ſeu
69 habere ſperat, debet intelligi de eo quod habere ſperat ex cauſa de præſenti, ſecus ex cauſa poſt renunciationem ſuperueniente: quod etiam not. Paul. Jaſ. & alij *in d.l.quod Servius*, Bart. *in d.l.qui Romæ*, *§.duo fratres*, *num.*19. *ff. de ver.obliga.* ubi Alex. iſtam eſſe communem ſententiam dicit. Sequitur Matth. Brun. *conſilio* 40.*n.*5.*lib.*1. Maſc. *de prob. concluſ.*1157.*num.*8. Celſ. Hugo *in tract. clauſul.in clau.contract.ver. remittit omne ius*: & noſter Miet. *tit.de his quæ fiunt in frau. contra nup. n.*11. *part.*1.*collat.*6.*fol.*142.

70 Q*VÆRO* XVIII. Quomodo teneatur fideiuſſor qui ſic promiſit, Centum quæ tibi debet Petrus, ſi ipſe non ſoluat tibi, ſoluam tibi? Reſp. quod Petrus debet interpellari ut ſoluat, & ſi non ſolverit, habetur recurſus contra fidejuſſorem, *l.fidejuſſor*, *la* 1. *§. fin.ff. de fidejuſſor.*

71 Et hoc intellige niſi adiecta eſſet dies ſolutioni, quia tunc non eſſet neceſſaria alia interpellatio, quàm lapſus diei: cùm dies interpellet pro homine, *l. magnam*, *C. de com. & contr. ſtipul.l.quoties in diem, cum l. ſeq.ff.de ver.obliga.*

72 Vtrum autem iſte fidejuſſor habeat beneficium excuſſionis, difficilis eſt quæſtio. Multi tenent quod non, inter quos Rip. *in l.ita ſtipulatio*, *n.*50. *&* 51. *de ver.obliga.* Aufre. ad Capel. Toloſ. *deciſ.*196. & Duen. *reg.*355.*num.*1. Alij contra, eo quod cum hæc fide- 73
juſſio ſit conditionalis, non debet plus operari adueniente conditione, quàm ſi eſſet pura: & ita in ſpecie tenent Paul. de Caſtr. *in d. §. fin. numero ſecundo*, *verſ.item*, *op.*2. & novè Ant. Gom. *de fidejuſſ. num.*2. *in fin.* Prior opinio plus placet, propter rationem tra-
ditam à Rip. ubi ſuprà, *numer.*50. Cui addo, quod ex- 74
perientia, quæ rerum eſt magiſtra, *§.ſi verò reus*, *Inſt. de ſatiſdat.* docet ſub dicta conditione fidejubentes eo animo fidejubere, ut beneficio excuſſionis ſe deſtitutos cernant.

Q*VÆRO* XIX. Qualiter teneatur qui promiſit 75
ſoluere creditori id quod à debitore conſequi non poſſit? Reſp. quod iſte non propriè dicitur fidejuſſor, cùm fidejuſſor ſit ille qui ſimpliciter eſt obligatus ad quod principalis: iſte autem non eſt obligatus niſi in ſubſidium, in id nempe quod à debitore exigi non poterit.
Et ſic iſte talis non poteſt conveniri antequam prin- 76
cipalis conveniatur, & etiam excutiatur, *l. fin.ff. ſi cert. pet. & l.decem, ff.de ver.obliga.*

Et hoc, licet iſte fideiuſſor renunciaſſet beneficio 77
excuſſionis, quia illud beneficium non ei competit ratione fidejuſſionis, quia ut dixi, non eſt propriè fidejuſſor, ſed ei competit ex natura obligationis ſuæ: ita notab. dixit Bart. *in l.*1. *C.de conuc.fiſ. debit.lib.*10. *& in l.quaro, ff.*locati: Bald. *Auth. præſente, C.hoc tit.* Sali. *in leg.*1.*C. quod cum eo*, & Jaſ. *in d.l.fin. in prin. ff. ſi cer. peta.* & novè Matth. Brun. *conſ.*8. *n.*6.

Qui omnes Doct. in prædictis locis idem eſſe af- 78
firmant in fidejuſſore indemnitatis, ut non poſſit conveniri niſi principali convento & excuſſo, & hoc licèt renunciaſſet beneficio excuſſionis, cùm natura obligationis dictæ fidejuſſionis id inducat, *d. l. fin.* ubi etiam gloſ. ordina. Odofr. Bart. Bal. Ange. Ful. Sali. Alex. Albe. Iaſ. & Deci. & Cotta *in memo. verb. fidejuſſor indemnitatis.*

Et licèt multi velint id procedere niſi dicti fide- 79
juſſores iuraverint, ut tunc excuſſio non ſit neceſſa-
ria. Contrarium tamen eſt verius, quia cum ex natura 80
conventionis requiratur excuſſio, & iuramentum intelligatur ſecundum naturam actus ſuper quo interponitur, *lege finali*, *Codice de non numerata pecunia*, eſt certum iuramentum non excludere dictam excuſſionem.

Confert ad prædicta, quod iuramentum recipit om- 81
nes conditiones actus ſuper quo interponitur, *capit. quemadmodum*, *extra de jurejurand.* & diximus nos *lib.*1.*Reſolutionum*, *cap.* 8.*de donation.n.*22. & dicemus infrà *c.*8.*de juramento.* Et ſic cum dicti fideiuſſores ex natura obligationis non cenſeantur purè obligati, ſed ſub conditione, ſi creditum à debitore exigi non poterit, ut notant præfati Doctores in locis præallegatis, & clarè Bar. *in d.l.quæro*, *n.*5.*ff.loca.* & Pau. *in d.leg. finali*, *num.*2.*ff.ſi cer.peta.* eſt indubitatum, iuramentum intelligendum ſecundum dictam conditionem, ſi creditum à debitore exigi non poſſit: quod niſi facta excuſſione verificari non poteſt, ut notant Doctores *vbi ſupra.*

Et licet multi teneant contrarium *in d. l. fin.* verum 82
leuibus rationibus mouentur, prout aduertit Deci. *in d.l.fi.num.* 2. & *ibi* ante eum Alex. *numer.* 11. qui ante contrarium tenuerat, *conſ.*21. *lib.* 4. Firmant Anto. & Imol. *in cap. cum contingat, de jurejur.* Felin. *in cap. ex reſcripto, num.*19. *illo tit.* & Couar. *in cap. quamuis pactum, in prima parte relect.§.*4.*n.*4.*de pactis in* 6.

Eſtque intelligendum, quod teneri ſervare aliquem indemnem, eſt eſſe obligatum ad ſoluendum omne damnum & intereſſe quod patietur ille cui eſt promiſſa indemnitas. Gloſſa, Bartolus, Alexander, & alii *in leg.quæro*, *ff.loca.* latè Barzius *deciſione* 34. *num.*2. *& deciſ.*24.*n.*6.

An autem correus poſſit cogere correum, ut eum 83
liberat

Digitized by Google

liberet ab obligatione, ſi diu ſtetit in fidejuſſione, tradit Valaſc. *conſult.* 36. tenens partem affirmativam, licèt Senatum Negativam ſecutum fuiſſe affirmet.

84 QVÆRO XX. An fidejuſſor poſſit cogere principalem antequam ſolvat, ut eum à fidejuſſione liberet? Reſp. quod non regulariter, *l. ſi pro ea, C. mandat. l. Lucius Titius, ff. illo tit.* & jure municipali probatur *in Vſat. ſi ille qui plivium, qui eſt unicus, ſub hoc tit.*

85 Eſtque ratio, quia non tantùm videtur factum mandatum de fidejubendo, ſed & de ſolvendo, *l. indebitam, ff. de condict. indeb. & in l. fidejuſſor pro venditore, ff. de fidejuſſ.* & ſic niſi ſolverit, nullam actionem habet contra principalem.

86 Fallit hæc concluſio in aliquibus caſibus, qui traduntur *in d. l. ſi pro ea*, & utrobique gloſ. quos probè etiam enumerat Crav. *in l. frater a fratre, §. quæſitum, num. 37. cum ſeq. ff. de condict. indeb.* quibus etiam adde alium, quando fidejuſſor pro debito eſſet captus, putà ſi eſſet obligatus cum clauſula guarentigiæ, & vigore dicti inſtrumenti eſſet captus. Nam tunc eo ipſo quod eſt captus, etiamſi non ſolverit, poteſt agere contra Principalem, ut eum liberet: ita Bald. *in d. l. ſi pro ea*, cujus dictum valde extollit Joan. de Arnol. *ſing.* 81. & Franc. de Avil. *in cap. prætor. cap.* 10. gloſ. *execution, num.* 40. alios videre poteris apud Menoch. *de arbit. in addit. ad lib. 2. caſu* 41. *per tot.*

87 Neque hunc caſum omitram, quod fidejuſſor qui vult ire ad ſtudium, poteſt cogere principalem ut eum liberet: ita Specul. *de judic. §. 3. num.* 4. quem ſequitur Spec. *in tract. fallen. reg. 147. fallen.* 5. Abb. & alii *in cap. fin. hoc tit.* Roman. hoc dictum ad cœlum uſque tollens *ſing.* 101. & Marq. *in d. Vſat. ſi ille qui plivium, quæſt.* 17.

88 Circa unum ex caſibus qui traduntur *in gloſſa dict. leg. Lucius Titius, & dict. leg. ſi pro ea*, quod nempe fidejuſſor diu ſtetit in obligatione, ut tunc poſſit cogere principalem ut eum liberet ab obligatione: & dubitant Doct. pro quanto tempore illud (*diu*) ſumatur. Hoc te ſcire volo, communem eſſe ſententiam, ut id ad judicis arbitrium referatur, ut copioſe tradit Menoch. *de arbit. judic. caſu* 41. Et in Cathalonia memet obtinuiſſe, ut lapſo decennio fidejuſſor diu in obligatione ſtetiſſe videatur, ſequendo opinionem gloſſ. *in dicta lege Lucius.* Eſt tamen verum, quod dictæ cauſæ ad Senatum ductæ non fuerunt, quòd partes ab eis non appellaverint.

89 Et hoc intellige ſi fidejuſſor ſtetit in fidejuſſione, obligatione principali jam commiſſa, aliàs ſecus: ita Baldus, Fulgoſius, & alii *in dicta lege Lucius.* Et ſic ſi quis intercesſiſſet pro aliquo tutore vel curatore, vel aliquo adminiſtratore, non poſſet agere ut eximatur à fidejuſſione ante finitam tutelam, vel curam, vel adminiſtrationis officium.

90 Similiter ſi obligatio eſſet ſub conditione, vel in diem, licet diu ſtetiſſet in obligatione, non poſſet agere ante debitum purificatum, & principalem obligationem commiſſam. Et multò minus ubi obligatio eſſet ſucceſſiva, ut in contractu cenſitico, & ſimilibus.

Eſtque prædictorum ratio, quia cùm obligatio principalis certam habet temporis durationem, & metam, ſimiliter & fidejuſſoria ut acceſſoria. Et ſic cum dictam temporis durationem, & metam dictæ principalis obligationis fidejuſſor tempore obligationis præviderit, uſque ad eam videtur manifeſtè ſe voluiſſe obligare. Unde nil mirum ſi lapſo dicto tempore, & diu poſtea ſtetiſſet in obligatione, non poſſit petere ſe à dicta obligatione eximi: ita ex multis reſolvit Menochius *de arbitr. in addition. ad librum ſecundum, caſu quadrageſimo primo, numero quinto & ſexto.* Facit etiam, quia aliàs debitor amici ſui, ideſt, fidejuſſoris beneficio remaneret deceptus, quod eſſe non debet, *argum. text. l. ſecunda, C. commod. & l. ſi pœnam, ff. de verb. oblig.*

Et ſic pauci dies ſunt quando conſului, fidejuſſorem in contractu cenſuali non poſſe cogere debitorem ut à fidejuſſione eum liberet, licèt diu ſteterit in fidejuſſione: & ita poſt hæc ſcripta tenere reperi Felicianum de Solis *lib. de cenſib. cap. 3. num.* 9. dicentem etiam poſt centum annos id fidejuſſorem in contractu cenſitico petere non poſſe, & *tom. 2. lib. 5. cap. 3. num...* 91

Quam concluſionem libenter limitarem, ubi fidejuſſor diu ſtetiſſet in obligatione, & ferè ſingulis annis à creditore moleſtaretur pro ſolutione annui redditus; quia tunc cenſeo fidejuſſorem poſſe cogere principalem, ut eum à fidejuſſione liberet, ad not. *in cap. conſtitutus, de fidejuſſor.* & per noſtrum Marq. *in dict. Vſat. ſi ille qui plivium, quæſt.* 18. Et ita in terminis in quodam fidejuſſore in quodam cenſuali, eo quia penſiones ſæpe ſolvere cogebatur, fuit deciſum per Regium Senatum, ad relationem magnifici Pontii Ceſcaſes, die 16. Aprilis 1580. in cauſa Jacobi Monſerrat de Santafé, contra Petrum Poch, termini de Miranveil. Et in terminis ubi fidejuſſor non ſtetit niſi per decennium in obligatione, & ſolvit duas penſiones tantum, & fuit declaratum, quia conſtat diu ſtetiſſe in obligatione, & duas ſolviſſe penſiones dicti violarii, & ſic ex dicta fidejuſſione damnum paſſum, declarat dictæ luitioni locum eſſe: fuit lata die 25. Auguſti 1595. referente magnifico Joanne Sabater, in cauſa Onufrii Fernell, & Ferrer, contra Pontium Boyt de Agramunt, actuario Sacares. Violarium erat creatum anno 1585. & cauſa fuit incepta an. 1595. & ſemper idem deciſum referente Joan. Magarola, die 10. Jan. 1610. in cauſa conjugum Roviras; contra Petrum Viloſa Domicellum, actuario Font. 92

Et ita per Senatum Valliſoletanum declaratum tradit Gaſpar Roderic. *de ann. red. lib. 2. quæſt. 12. num.* 30. Et licèt illi dicta opinio non placeat, & nec mihi, ut 93
per ſolam unius penſionis ſolutionem poſſit fidejuſſor compellere debitorem ad redimendum: nec noſter Senatus id admittit, ſed requiritur quod vexetur pro ſolutione penſionum, & ſic neceſſe eſt, ut aliquas penſiones ſolvere ſit coactus, quod arbitrio judicis eſt relinquendum. Salic. *in l. 2. num. 13. C. de ſentent. quæ ſine certa quantitate profer.*

Qualiter autem debitor debeat liberare fidejuſſo- 94
rem, tradit Bart. *in d. l. Lucius Titius, in fin. C. mandat.* & Alex. poſt Bald. *in l. ſi pater, C. de collation.* Salic. *in l. 2. C. de ſent. quæ ſine certa quant. profer.*

QVÆRO XXI. An fidejuſſor poſſit ſe obligare ad 95
pœnam corporalem principalis? Reſp. quod non: ita gloſ. *in cap. cùm homo, 23. quæſt.* 5. Bald. *in l. 1. num. 7. C. ne filius pro pat.* Felin. *in cap. contingit 1. de ſent. excom.* Jaſ. *in l. 1. de in litem jurand.* Clar. *in pract. crimin. §. fin. quæſt. 46. num.* 18. Eſtque ratio, quia nemo eſt dominus membrorum ſuorum, *l. liber homo, §. 1. ff. ad l. Aquil.* Hanc eſſe communem ſententiam tradit Menoch. *de arbitrar. judic. caſu 303. num.* 21. ubi ab ea non eſſe recedendum dicit, niſi conſuetudine, vel ſtatuto contrarium caveretur: quod ultimum reprobat Viu. *deciſ. 215. numero tertio.*

Quam concluſionem limita, niſi fidejuſſor ſe obli- 96
garet tanquam commentarienſis, & principalis cuſtos: quia tunc ut carceris cuſtos eadem pœna cum principali puniri poteſt, *l. ad commentarienſem, C. de cuſt. reor.* & *ibi* Salic. & Cyn. & alii relati à Menoch. *de arb. jud. caſu 304. num.* 3. quod etiam probavit Celſ. Hugo *conſil. 121. num.* 1. & ita praxis obſervat.

QVÆRO XXII. An interruptio præſcriptionis 96
contra principalem noceat fidejuſſori, & è contrario? Dixi ſuprà *lib. 1. Reſolut. cap. 15. de præſcrip. ad fin.* & pro confirmatione eorum quæ ibi dixi, vide quæ ex

Digitized by Google

multis novè reſolvit Felician. de Solis *de cenſib. lib.3. cap.4.num.12. per tot.*

98 QVÆRO XXIII. An fidejuſſor poſſit obligari in duriorem cauſam quàm principalis ? Reſp. quod non, *leg.gracè, §.illud, leg.hi qui, l.fidejuſſor obligari, ff.de fidejuſſ.*

99 Quod intellige niſi fidejuſſor contractum juraverit, quia tunc valet fidejuſſio, etiam in eo quod plus eſt in fidejuſſoria, quàm principali obligatione: ita Bart. in *l.ſi à reo, §.pen.& in leg.ſi quis pro eo, ff.de fidejuſſ.* Angel. & Imol. *in leg. hi qui acceſſionis, §.pen. ff.eod.* & eſt communis opinio, ut atteſtatur Bart. *in loco remoto, & in l.cum pater, §.filius matrem, de leg.2.* Dec. *in leg.in eo quod plus, ff.de reg.juris.* Alex. *conſ.32.lib.1. in fin.* & novè Joſeph. Ludov. *deciſ. Peruſ.57. per tot. part.1.* ubi multos concordantes affert. Qui omnes in prædictis locis intelligunt tunc fidejuſſorem ut principalem, & non ut fidejuſſorem.

100 Eſt tamen pulchrum dubium, an fidejuſſor qui in plus ſe obligavit quàm principalis, & non juravit contractum, teneatur ſaltem pro concurrente ſumma principalis.

Veritas eſt quod non. Ita gloſ. *in d.l.gracè, §.illud,* & gloſ. *in §. fidejuſſores, Inſt. de fidejuſ.* quas ſequuntur Doctor. auctore Decio *in dicta leg.in eo quod plus*, ubi iſtam opinionem communem eſſe dicit Cagnol. & Seguſ. *in leg. unum ex familia, §.ſed ſi fundum, num.150. de legat.2.* Joſeph.Ludov. *d.deciſ.57.* & ex noſtratibus Marquil. *in d.uſat.ſi ille qui plivium, quæſt.9.*

101 Eſtque ratio, quia in his quæ fiunt contra legem, ſi non valet quod fit ultra, neque quod fit intra, ut plenè declaravi ſuprà, *lib.1.reſolut. cap.8.de donat.n.47. verſic.& eſt hæc vera.*

102 Et licèt aliqui oppoſitum teneant *per leg. hactenus, in fin. ff.de conſtit. pecun.* ubi licèt in conſtituto durior obligatio eſſe nequeat, tamen ſi in duriorem cauſam fit, valet ſaltem pro concurrenti quantitate, *& per leg. ſancimus, Cod.de donation.* ubi licet donatio excedens quingentos ſolidos non valeat in exceſſu, valet tamen in dictis quingentis ſolidis: tamen miſerè falluntur. Siquidem in dictis legibus in oppoſitum adductis ſtatutum eſt à jure, ut valeat actus in concurrenti quantitate, & in quantitate quingentorum aureorum, & ob id valet. Secus eſſet, ſi id expreſsè non eſſet ſtatutum. Quia tunc ratione formæ à jure quæſitæ, non ſervatæ, actus in totum corrueret, per ea quæ tradidi *libro primo reſolut. cap.8. de donat. num.47.*

103 Neque obſtat, non poſſe dari rationem diverſitatis inter iſtos caſus. Quia mille juris ſpecies paſſim reperiuntur, in quibus licèt par ſit ratio, diverſum jus nuncupatim ſtatuitur. Et *ad leg. illud, ff.ad leg. Aquil. cum ſimil.* quæ habent, ubi militat eadem ratio, idem jus eſſe ſtatuendum. Reſpondetur ex omnium ferè mente procedere in rebus dubiis, ſecus cùm ſumus in claris, utpote quia diverſum jus expreſſim ſtatutum eſt, ut in propoſito: in dicto ſiquidem §. *illud*, expreſſe cavetur, ſi fidejuſſor fuerit in duriorem cauſam obligatus, eum omni modo non teneri: in juribus in oppoſitum allegatis, licet contineantur caſus parem rationem habentes, tamen expreſſim aliud ſtatuitur.

Illud tamen non omittam, quod licèt fidejuſſor non poſſit obligari in plus quàm principalis, poteſt tamen obligari efficacius, *leg. 2. & leg. Marcellus, ff.de fidejuſ.* Hinc dicit Bart. *in leg. hi qui acceſſionis, num.11. ff.hoc tit.* quod poteſt fidejuſſor obligari executivè, licet principalis ſit ſimpliciter tantùm obligatus. Sequitur Hipp. de Marſil. *in rep. rub. ff.de fidejuſſ. num.293. verſ.item fidejuſſor,* & ita in facti contingentia conſului.

104 QVÆRO XXIV. An fidejuſſor poſſit ſolvere de bonis principalis? Reſpondeo quod ſic, modò non debeatur pecunia, ſed ſpecies: nec dicitur committere furtum, vel violentiam, cum nec dolus, nec fraus interveniat, *leg.ſi procuratorem, §.ſi ignorantes*, ubi Bart. Bald. Salic. & com. Doct. *ff.mandat.* idem Bart. *in leg.4.§.Cato*, & *ibi* moder. *ff.hoc tit.* Paul. & alii *in leg. venditor, ff.de judic.* Rol. à Val. *conſ.87.num.47.volum.2.* & Lup. *in rub.de donat.int. vir.& uxor.§.22.n.9.* ubi Bern. Diaz ibi *in apoſtil.* hanc concluſionem limitat, ſi fidejuſſor 105
non eſt ſolvendo, aliàs ei non licere ſolvere de bonis principalis, referendo Felin. *in cap.olim, num.3.verſic. ſecundò niſi fidejuſſor, extr.de accuſ.* Marſil. *in rub.de fidejuſſor, num.364.* Idem ante eos tenuit Bald. *in auth.ſi captivi, Cod.de Epiſcop. & Cler.* Alexand. & Roman. ad Bartol. *in dict.§.ſi ignorantes,* & Suar. *leg.2.titul.de los Emplaçam.verſ.ſed pone, num.26.* Item limita, ſi fi- 106
dejuſſor bona principalis penes ſe habeat, prout advertit Felin. *in dict.cap.olim, n.3.ad fin.* Joan.And. *in c.alii, de accuſat.col.3.* Avil. *in cap.prætor. c.10.gloſ.execution, n.39.* Quod etiam fuit de mente practici noſtri Marqu. *in uſat.ſi ille qui plivium, quæſt.10.* & ita tene.

QVÆRO XXV. An prorogatio ſolutionis facta 107
debitori liberet fidejuſſorem? Vide per Anton. Gab. *de fidejuſſor. concluſ.5.* qui copioſe diſſerit, & novè per Anton. Theſſaur. *deciſ.125.* Gutier. *de juram. confirm. part.1.cap.49.* Barz. *deciſ.20.*

Adde quod nec induciæ principali conceſſæ pro- 108
ſunt fidejuſſori. Bald. Alexand. & Jaſ. *in leg.cum filius, §.in hac, de verb. oblig.* Bald. & Salic. *in leg. quoties, Cod.de precib. Imper. offerend.* tamen principalis debitor cui induciæ conceſſæ ſunt, poteſt fidejuſſorem pro ſuo proprio intereſſe defendere. Surd. *conſ. 436. num.19. leg.idemque, §.generaliter, ff.mandat.* Vincent. de Franc. *deciſ.476.*

QVÆRO XXVI. An ille qui tenetur dare in ali- 109
quo caſu, ſeu negotio fidejuſſorem, teneatur eum præſtare in loco, & domicilio creditoris, vel poſſit eum præſtare in alieno loco, & domicilio? Vide per Bartol. Bald. Anton. Paul. de Caſtr. Alex. & Jaſ. *in leg.ſi fidejuſſor, §.ſi neceſſaria, & in leg.de die, §.jubetur, ff.qui ſatiſd.cog.*

Hoc ſuper his animadverſum volo, inducias prin- 110
cipali conceſſas non prodeſſe fidejuſſori: ita Alexand. Jaſ. & alii *in leg.cum filius, §.in hac, ff.de verb.obligat.* Bald. *in leg. quoties, Cod. de precib. Imper. offerend.* Eſt tamen verum, principalem cui induciæ ſunt conceſſæ, poſſe fidejuſſorem pro ſuo proprio intereſſe defendere, cùm niſi ſervarentur induciæ reſpectu fidejuſſorum, conceſſio ei facta nihil ei proficeret, cum ſtatim ipſe à fidejuſſoribus conveniri poſſet: ita Surdus *conſil. quadringenteſimo octuageſimo ſexto, numero decimonono,* Vincent. de Franc. *deciſ.476.* allegat *l. idemque, §.generaliter, ff.mandati.*

QVÆRO XXVII. An fidejuſſor qui habuit confeſ- 111
ſionem à creditore de ſolutione, poſſit agere contra debitorem non aliter probata numeratione? Reſp. quod ſic, ſecundùm veram & communem opinionem, de qua atteſtatur Paul. & Jaſ. *in leg.duobus, ff.de jurejur.* Alex. *conſ.25. vol.2.* Afflict. *deciſ.94.* Decian. *conſ. 493.* viſo tenore inſtrumenti, *num.6.* Cur.jun. *in l.1.§.ſi quis ita, ff.de verb.oblig.* Eman. Coſta *in rep.l.ſi ex cautione, in 6. & ult.differ.num.10.& 11.C.de non num.pecun.* & novè Maſcard. *de prob.concl.373.num.2.& 3.vol.1.* Rationem reddidi ſuprà *lib.1.cap.13.de emp.& vend.num.37.*

QVÆRO XXVIII. Creditor pro aliquo credito 112
habet fidejuſſores, poſtea pro eodem debito dat debitor alios fidejuſſores, num primi fidejuſſores remanebunt liberati? Vide Bart. Paul. & alios *in l.Valerianus, ff.de prætor.ſtipulat.* & eundem Paul. *in leg.ſi ſe, §.ſi ex conventione, ff.de re judicat.*

QVÆRO XXIX. An fidejuſſor poſſit repetere 113
à debitore uſuras quas ſolvit creditori? Reſp. quod ſic,

ſic ait Joan. And. & Philip. Franc. *in reg. damnum, de regul. jur. in 6.* Innoc. *in c. 2. de uſu.* Card. & Imol. *in cap. pervenit, de fidejuſſorib.* Alex. *conſ. 107. pro investigatione, lib. 2.* & de communi atteſtatur Mar. ab Azpil. *conſil. 3. de uſur. num. 6. lib. 5. vol. 2.*

114 QVÆRO XXX. An fidejuſſor teneatur expectare donec conveniatur, vel poſſit bonam fidem agnoſcere, & ultrò ſoluere? Reſp. Quod poteſt bonam fidem agnoſcere, *leg. idemque, §. fideiuſſores, ff. mand. leg. ſolvendo, ff. de negot. geſt.* Eſtque hoc apertum, licèt aliquos dubitare viderim. Quia fidejuſſor cenſetur habere mandatum de ſolvendo, *l. indebitam, ff. de condict. indeb. l. ſi remunerandi, §. ſi paſſus, ff. mand.* & ſic virtute dicti mandati potuit ultro ſoluere, uti in expreſſo tradit Caſtr. *conſil. 232. In cauſa quæ vertitur, n. 1. vol. 2. & not. in dict. §. fidejuſſores, & in leg. emptor,* ubi gloſ. *ff. de evict.* not. etiam Hieron. à Laur. *deciſ. 111. n. 8.* & Afflict. *deciſ. 40. n. 3.* Facit pro his, quia nemo tenetur cauſam malam tueri, & temerè litigare, ſecundum Bart. & Bald. *in leg. Herennius, §. 1. ff. de evict.* Imò quilibet bonam fidem agnoſcere tenetur, *leg. quoties, §. ſicuti, ff. de admin. tut.* notat gloſ. *in leg. 2. verſic. inſtantia, C. de juram. calum.* & Pet. Surd. multa allegans *in tract. de aliment. tit. 9. q. 42. n. 31.*

115 QVÆRO XXXI. An ſint aliqui caſus in quibus denegatur actio fidejuſſori ad repetendum quod pro principali ſoluit. Reſp. quod ſic, eos vide per gloſ. *in §. ſi quid autem, Inſt. de fidejuſſ.* quibus adde alium, quando injuſtè condemnatus non appellavit, *l. ſi pro ea, C. eod.* Et generaliter quotieſcumque eſt quod illi imputari poſſit, ut not. Doct. *in d. l. ſi pro ea, & in dict. §. ſi quid autem:* & cenſuit Senatus ad relationem integerrimi I.C.D. Joan. Caſtello, Senatoris digniſſimi, die 19. Apr. 1595. in cauſa Joannis Giſpert, Civitatis Ilerdæ, contra Joſephum Spinell dictæ civitatis.

116 Hinc ſi creditor moveret litem contra principalem ſuper ſolutione debiti, & poſtea obtineret, non poſſet conſequi expenſas in dicta lite factas à fidejuſſore, qui non fuit in lite, nec ab eo repetere; quia culpam illam principalis exortam poſt contractum, fidejuſſor præſtare non debet: eſtque quod imputetur creditori, quare ſtatim, quod debitor contradixit, debitum à fidejuſſore non petiit: ita Codex Fabr. *lib. 8. tit. 26. de duob. reis, defin. 8.* Hinc conſului, quod ſi fidejuſſor conventus non contradixerit debitæ ſolutioni, ſed quia fortè paratam pecuniam non habebat, expectavit condemnationem, poſſe tales expenſas quas cogetur ſoluere repetere à principali, ſeu confidejuſſoribus pro virili, quod ſenſiſſe viſus eſt Codex Fabrian. *lib. 8. tit. 26. de duob. reis, defin. 13.*

117 Et ratio quare expenſas non poterit repetere niſi pro virili, eſt quia condemnatio expenſarum, etſi omnes fuiſſent in cauſa, non poterat fieri niſi pro virili, & ſic ceſſio non potuit fieri ultra condemnationem, & tradidi ipſe *lib. 3. reſol. c. 17. de ſententiis, n....*

118 QVÆRO XXXII. An fidejuſſor accipere aliquid poſſit pro facienda fidejuſſione? Reſp. quod ſic, *l. ſi remunerandi, §. fin. ff. mand. & l. hoc jure, §. 1. ff. de don.* & *ibi* Bart. & Paul. & Bald. *in l. antiqua, C. ad Vellejan.* Valaſc. *conſul. 18. num. 2.* commune placitum ex multis reſoluit Felician. de Solis *lib. 2. de cenſib. cap. 5. num. 20. verſ. ſecundò animadverto.*

119 Quod intellige cum grano ſalis, ut advertit Joan. Lup. *in rep. c. per veſtras, not. 6. §. 6. n. 10. & 11. extr. de don. int. vir. & uxor.* & Azpilcuet. *in Man. Confeſſ. c. 17. n. 285. & conſil. 23. n. 4. lib. 5. de uſur. vol. 2.* ut nempe moderatum quid accipiatur, & ceſſet omnis fraus & dolus, ut ibi per eos not. & Surdus *conſ. 306. num. 10. & 11. lib. 3.* & hoc ratione futuri imminentis damni, quo affici poteſt, ut not. præfati Doct. *ubi ſuprà.*

120 QVÆRO XXXIII. De quadam quæſtione quam ex facto habui: Joannes fecit ſiſti in hoſpitio quendam equum, quem Petrus habebat, pro certa pecunia ei à Petro debita. Petrus firmavit jus, & de jure dictæ emparæ, deditque in fidejuſſorem Franciſcum, qui promiſit judicatum ſoluere cum clauſulis aſſuetis, juxta ſtylum. Succeſſit quod agitata fuit lis ſuper prætenſione Joannis contra Petrum coram illo judice, coram quo fuit facta dicta juris firma: abſolutuſque fuit dictus Petrus, & impoſitum ſilentium perpetuum Joanni. Appellavit Joannes à dicta ſententia, & in cauſa appellationis obtinuit; tranſivit dicta ſententia in judicatum. Joannes inſtabat executionem dictæ ſententiæ adverſus Franciſcum fidejuſſorem prædictum; ipſe prætendit dictam executionem adverſus eum fieri non poſſe, eo quòd eius fidejuſſio fuiſſet extincta, eo ipſo quod Petrus prima ſententia fuit abſolutus, prætendens ejus fideiuſſionem in cauſa appellationis non duraſſe, *per text. in leg. cum apud, cum ibi not. ff. iud. ſol.* ubi fideiuſſor de indicato ſolvendo, ſi reus in prima inſtantia eſt abſolutus, non tenetur in cauſa appellationis, licèt in ea reus fuerit condemnatus, ut ibi notant Bart. Odofr. Alber. Caſt. & Roman. *conſ. 100. in fin.* Ancharan. *conſ. 35.* Clarus *in pract. §. fin. quæſt. 46. num. 20.* Vincent. de Franc. *deciſ. 108.* & novè Antonius Theſſaur. cum multis ab eo congeſtis, *deciſ. 202. num. 1.*

121 Contrarium conſului, quia eſt certum, dictam emparam, ſive ſequeſtrum eſſe factum, ut caſu quo Joannes lite finita obtinuiſſet contra Petrum, haberet ubi ſententiam exequeretur, & ſic cùm dicti ſequeſtri loco cautio ſucceſſerit, *l. ſi fideiuſſor, §. fin. ff. qui ſatiſd. cogant.* duravit dicta cautio donec ſequeſtrum duraſſet, & ſic quouſque lis ſit finita.

122 Suadentur prædicta, quia niſi dicta fideiuſſio duraſſet uſque ad litem integraliter finitam, non eſſet conſultum creditori qui ſequeſtrum fieri fecit: mens autem dictæ fideiuſſionis fuit, ut plenè eſſet ei conſultum, & ſic ea eſt attendenda, ut in ſpecie notat Roder. Suar. *libro ſecundo ll. for. leg. ſecunda, titul. de los Emplaçamient. verſ. ſed pone, numero trigeſimoquinto, circa fin.* & ita per prædicta in terminis tenet Hieronym. Gabr. *conſ. 53.* qui reſpondet ad dictam *leg. cum apud.*

123 Dicens eum procedere, & habere locum in prætoria, & neceſſaria cautione, quæ danda eſt ab illo qui alium defendit, etſi mandatum habeat, *§. ſi verò, Inſt. de ſatiſdat.* id ipſum probat Vincent. de Franc. *deciſ. 208.* & novè Anton. Theſſaur. omninò videndus *deciſ. 202.* ubi iſtam communem eſſe ſententiam affirmat, & ad eius declarationem aliquot caſus affert.

124 Ex prædictis colligo, ſententiam latam contra principalem mandari executioni contra iſtum fideiuſſorem de indicato ſolvendo, ſine novo proceſſu, ut notat Bartol. *in leg. prima, ff. iudicat. ſol. & in l. ſi quis reum, ff. de cuſt. reor.* Spec. *de execut. ſentent. §. 1. num. 10.* Aret. *in leg. duobus, §. exceptiones, ff. de iureiurand.* Alexand. *conſ. 155. volum. 2.* & practicus noſter Mieres *in titul. de ſubbaiul. num. 9. part. 1. pag. mihi 115.* Adde Suar. *in leg. 2. titul. de los Emplaçamientos, verſ. ſed pone, num. 6. & 9.* ubi *num. 10. 11. & 12.* tradit praxim petendi executionem ſententiæ latæ contra principalem adverſus fideiuſſorem.

125 Secus tamen contra fideiuſſorem contractus, contra quem ſententia contra ſuum principalem non mandatur executioni ſine novo proceſſu: puta, dato libello, & ſecutis aliis terminis iudicialibus, & ſententia, *leg. grege, §. nam ſi cum, ff. de pignorib. leg. à ſententia, ff. de appellat.* notat poſt Bart. & Bald. Suar. ubi ſuprà *numero vigeſimo, & vigeſimo primo,* & Cravet. *conſ. 172.* ubi fusè diſputat an iſte fideiuſſor de iudicato ſolvendo poſſit conveniri antequam principalis, affirmativeque ſoluit. Sequitur Vincent. de Franch. *deciſ. 400. num. 9. part. 2.*

Digitized by Google

126 Ex quibus etiam ſequitur, fidejuſſorem de judicato ſolvendo non poſſe appellare à ſententia quæ tranſivit in judicatum contra principalem ſuum, cum dicta ſententia ei pariat plenum præiudicium: ſecus tamen eſſe in fidejuſſore contractus, cum ei dicta ſententia contra ſuum principalem lata non noceat niſi aliqualiter: & ſic ipſe poſſet appellare à dicta ſententia, licet contra ſuum principalem in judicatum tranſiſſet, ut tradidi ſuprà *lib.1. capit.17. n. quadrageſimo ſexto*, & notat in expreſſo Ægi. Boſſi. *in pract. titul.*
127 *de carcer. fidejuſſor. committen. num. ſexageſimo*, ubi ſubdit, itidem & contra fidejuſſorem de aliquem repræſentando, fieri executionem ſine novo proceſſu: multa ad propoſitum de fidejuſſore de judicato ſolvendo, vide *lib.3. reſol. c.17. de ſentent. & ear. exec. n.301. uſque ad n.308.* Et quia incidimus in ſermonem fidejuſſoris de aliquem repræſentando, aliqua non inutilia circa iſtam materiam, ſequendo ordinem quæſtionum, libet adducere.

128 QVÆRO XXXIV. An fidejuſſor qui promiſit reum præſentare coram aliquo tribunali, poſſit cogi ad præſentandum eum coram alio tribunali? Dic quod non, per ea quæ latè conſulendo deduxit Roſ. à Val. *conſ.58. num.11. & ſeq. vol.1.* & Mar. Ant. Eug. *conſ.68. per tot.*

129 QVÆRO XXXV. De ſubtili, & practicis obvia quæſtione. Promiſi ad voluntatem judicis reum præſentare intra certum terminum, intra quem poſtea per judicem fuit captus, & ex carceribus aufugit, an ego ad judicis requiſitionem tenear ad præſentationem dicti rei? Aliqui tenent quod ſi reus pro eadem cauſa pro qua detinebatur, cùm de eo præſentando promiſi, fuiſſet captus, quod eſſem à dicta fidejuſſione liberatus, & ſic non tenerer ad ejus præſentationem: ſecus ſi pro alia. Videndus Petrus Caballus *in reſolut. crimin. centur.1. caſu 47.* Ita Joan. Andreas *ad Spec. tit. de Accuſat. §. ſequitur, verſ. item quæro, ecce.* Subdit tamen quod cum pro alia cauſa eſſet captus, ſi ego qui pro eo fidejuſſi, quando reus eſt captus, vado ad judicem, & coram eo proteſtor me habere illum pro præſentato, & quod amplius nolo teneri ex mea promiſſione, quod ſum tutus: quam ſententiam probat Angel. *in l. nullus, C. de exhib. reis, & in l.2. §. final. ff. de cuſt. reor.* Marſil. *in rub. de fidejuſſor. num.142.* Franc. de Avil. *in cap. prætor. c.4. gloſ. entregare, num.15.* Barbat. *in rub. extr. de fidejuſſor.* & Rodet. Suar. *de fidejuſ. in cauſ. crimin. num.30. & 31.* ubi *num.32.* ſubdit iſtum fidejuſſorem, qui ad omnem judicis requiſitionem accuſatum repræſentare promiſit, liberari, ſi eum præſentet antequam à Judice requiratur. Cum prædictis ſentire viſus eſt Gram. *conſ.66. num.64. & 65. in civil.* ubi ſubdit fidejuſſores qui fidejuſſerunt pro carcerato, ut poſſet eſſe in certa camera, liberari, ſi poſtea per curiam in arctiori carcere ponant.

130 Mihi certè (liceat liberè proferre quod ſentio) iſta opinio Joan. Andr. in puncto juris placet, licèt aliqui velint fidejuſſorem liberari ex quacunque cauſa poſtea fuerit reus per judicem captus, ut tradit Afflict. *deciſ.130.* hac ratione, quia curia recipiendo à reo accuſato fidejuſſores, nihil aliud facit, quàm eum ipſorum cuſtodiæ committere, *juxt. text. in leg. ſecunda, ff. de cuſt. reor.* & quod ſi curia poſtea accipit ipſum, ut in ſua cuſtodia habeat, non videtur contenta fidejuſſoria cautione; & ſic fidejuſſoriæ cautioni renuntiare videtur, unde fideiuſſores per dictam capturam remanent liberati.

131 Hæc ſiquidem ratio non ſatisfacit; etenim non eſt optima conſequentia: curia cœpit reum, ergo tacitè renunciavit cautioni fideiuſſoriæ. Etenim cum ipſa reum cœperit ob aliam cauſam, conſultò id facere potuit, ut eum caperet per ſe, & abſque fideiuſſorum opera; eo conſilio, ut ſi evaderet ille inſons ex cauſa, ob quam novè fuerat captus, remaneret tamen adhuc captus ex illa cauſa prima, pro qua fuerunt dati fidejuſſores, ut impoſterum ſi ſupervenirent nova indicia, & probationes, poſſet facilè opera fideiuſſorum in carcerem detrudi, ut in ſimilibus caſibus fieri ſolet, ut tradit Boſſi. *in pract. tit. de ſentent. numero ſexageſimo, & ſexageſimo primo*, quem refert, & ſequitur multis relatis Jul. Clar. *in pract. §. fin. quæſt.46. n.10.* & approbat conſuetudo Cathaloniæ, ut colligere licet ex *conſtit. penult. & ultima, titul. de Manlentas*, & ſic non eſt præſumendum, curiam jus ſuum jactare voluiſſe, *l. cum de indebito, ff. de probat.* facit pro his, quia ex ſeparatis non infertur, *l. Papinianus exuli, ff. de minor. 25. annis.*

Circa hoc obiter animadverſum volo de conſuetudine Cathaloniæ, ſi iſtæ relaxationes reorum quæ fiunt ſub fideiuſſoribus de præſentando toties quoties, &c. fiant cauſa cognita, & proceſſu publicato, habere vim abſolutionis, prout etiam & in regno Neapolis, ut per Vinc. de Franc. *deciſ.248. n.3.* ita ut ea de cauſa licèt poſtea ſupervenissent nova indicia, ampliùs agi non poſſit, quod ſecus eſt de iure communi, juxta tradita per Boſſi. & Clar. *ubi ſuprà.* Item eodem Cathaloniæ iure, dictæ relaxationes, quas nos *Manlentas* dicimus, biennio extinguuntur, *ut not. in d. conſtit. fin. & per tot. tit. de Manlentas.* 132

Atque ut eò unde divertimus, redeamus, ſcias Regium Senatum ſervare opinionem Afflict. *d. deciſ.130.* ut fideiuſſores liberentur ex quacumque cauſa reus fuerit captus, ut patet ex traditis à nobili Ludou. à Peguera *in ſuis Deciſ. Crimin. c.47.* ubi ſubdit in eodem Senatu obſervari, ut talis fideiuſſor de repræſentando toties quoties, non teneatur niſi ſemel præſentare: quod nota ob varietatem opinionum, de qua vide per Jaſ. *in l. duobus, §. ſi ei, num.19. ff. de jurejurand.* & per alios paſſim. 133 134

QVÆRO XXXVI. Promittens aliquem præſentare, ſi videat ſe non poſſe eum exhibere, quia aufugit, vel ſe abſentavit, an evitet pœnam, ſi pro eo defenſionem ſuſcipiat in cauſa principali? Dic quod ſic, in cauſa civili, *leg. ſi eum, ff. ſi quis cautión. leg. ſancimus, Cod. de fideiuſſor.* ſecus in criminali, ubi præſentia perſonæ requiritur: ita Bartol. Paulus, Jaſ. Alexand. & Doctor. per illum text. *in leg. ſi eum, ff. ſi quis caution.* fac. text. *in leg. penult. §. ad crimen, ff. de publicis judic.* & ita intelligenda *deciſ.215.* Vivij. 135

QVÆRO XXXVII. An qui promiſit aliquem præſentare certa die ſub pœna, teneatur præſentare abſque iudicis monitione? Magna eſt inter Doct. altercatio. Videatur Ozaſcus *deciſ.49.* qui pulchrè iſtam qu. ad utramque partem diſputat. Sacer Senatus ob vitandam iſtam opinionum diverſitatem, cum quis venit ſic relaxandus, ſemper providet, ut tali die teneatur ſe repræſentare abſque aliqua monitione. 136

Ibi etiam tradit Ozaſcus, an iſte fideiuſſor poſſit moram purgare? Super quo hoc unum dicam, eſſe receptam ſententiam de jure communi, ubi iuramentum intervenit, non admitti purgationem moræ, juxta not. per Doct. *in l. ſi quis major, C. de tranſact.* In Cathalonia tamen admitti fideiuſſorem ad purgandam moram, dummodo eam purget incontinenti, ſequendo æquitatem canonicam, ſecundùm quam admittitur purgatio moræ incontinenti, re integra, hoc eſt, antequam adverſarius non ſit damnum paſſus propter moram, ut not. Gloſ. & ibi Doct. *in c. potuit, extr. de locat.* & Alex. *in l. ſi inſulam, num.9. ff. de verb. obligat.* Anton. & Imol. *in c. dilecti, de arb.* Bald. *in l. qui crimen, 11. q. in fin. C. qui accuſ. non poſ.* Dec. *conſ.138. Et diligenter, num.5.* & hoc licèt iuramentum intervenerit, ut not. præcitati Doct. *in locis præallegat.* quibus addo Marant. *de ord. iud. part.6. titul. de excep. oppoſ. numero 37.* Rip. *in d. l. ſi inſulam,*

*inſulam, num.*112. Cagnol. *in dict. l. ſi quis maior, nu-*
mero 156. & Corn. *conſ.*25. *part.*2.
138 Adde quod teſi adverſarius propter moram ſit paſ-
ſus aliquod damnum, ſoluto ei intereſſe, admittitur
purgatio, ut not. Rip. *in d. l. ſi in inſulam, num.*105.
allegat gloſſ. *in l. utique, ff. de arbitr.* & multos citans
Didac. Spin. *de teſtam. in* 3. *part. gloſ. rub. num.*65. Pro
139 his facit, quia ubi ſervatur æquitas, debet de facili
concedi quod ſibi non nocet, & alteri prodeſt, *l.* 2. §.
item Varus, ff. de dam. infect. Quando autem dicatur
moram purgari in continenti, refertur ad judicis arbi-
trium, ut not. Menoch. *de arbitr. caſu* 7.
140 In hac materia purgationis moræ obiter nota, nun-
quam admitti moræ purgationem actori ad acquiren-
dam actionem: ita Seraph. *deciſ.*1136. *num.*3. Gratian.
*diſcept. Forenſ. cap.*301. *num.*12. *& cap.*307. *num.*32.
*tom.*2. Surd. *conſ.*157. *num.*19. *tom.*2. *& deciſ.*57.
141 Adde etiam quod & prohibetur moræ purgatio,
ex quo de dicto defecto eſt oppoſitum. Cravet. *conſi-*
lio 246. *numero* 5. Surd. *conſ.*157. *numero* 30. Marſil.
*ſing.*489. Decian. *conſ.*45. *num.* 50. *lib.*1. Maſcard. *de*
*probat. concluſ.*1387. *n.*60. *& ſeq.* & ſic apud nos ſerva-
tur, quod licèt in cauſa ſupplicationis contrarij impe-
rij Salarium ſententiæ debeat opponi in decem, & op-
poſita exceptione dilatoria litis ingreſſum & progreſ-
ſum impediente, ſalarium debeat deponi intra 30.
dies à die oppoſitionis, aliàs exceptio habeatur pro
non oppoſita, licet ſalarium etiam poſt lapſa tempora
conſt. deponere, & ſic moram purgare; non tamen ſi
de non depoſitione ſalarij ſit oppoſitum, & ſic judi-
cavit etiam Senatus, quod licet domino directo vo-
lenti uti fatica intra dies triginta, deponere pretium,
& ſic moram purgare, ut tradidi *lib.*2. *reſol. c.*1. *n.*274.
& ſeq. fallit ſi de eo fuerit oppoſitum: deciſionem re-
fero ſuprà *lib.*1. *c.*11. *de emphyt. poſt num.*57. & deinde
*lib.*3. *c.*2. *de inventario, num.*27. *&* 28.
142 Circa prædicta quæro, ſi iſte fidejuſſor, de quo no-
bis eſt ſermo, fuerit requiſitus ut reum præſentet, &
ipſe allegat eum abſentem, & quod neſcit ubi ſit, ſi
petat terminum competentem ad eum perquirendum,
an ſit ei dandus ad id terminus competens? Videtur
dicendum quod non, cùm promiſerit præſentare to-
ties quoties, & ſic non eſt ei ſuccurrendum, qui volun-
tariè ſe in neceſſitate poſuit, juxta not. *in l. fideiuſſor,* §.
neceſſaria, ff. qui ſatiſdar. cogant. & ita in ſpecie tenet
Celſ. Hugo *conſil.*121. *num.*3. *&* 4. dicens etiam juſtam
abſentiam rei non excuſare fideiuſſores à pœna per eos
promiſſa, eo quòd etiam juſta abſentia non excuſat à
pœna conventionali, ut not. gloſ. ſingul. *in leg. ſi cum*
militaribus, C. de in integr. reſtit. Roman. *in repet. rub. de*
143 *arb.* Corſet. *ſing.*312. In eandem ſententiam concurrit
Jul. Clar. *in Pract. crimin.* §. *fin. q.*47. *num.*23. ſub-
dens diſpoſitionem *leg. ſancimus, Cod. de fideiuſſor.*
non eſſe in uſu. Idem eum referens atteſtatur Anton.
Scapion. *in tract. iur. non ſcript. lib.*5. *c.*72. & eam in
Cathalonia non eſſe in uſu affirmare poſſum.
144 Ego certè prædictam ſententiam in puncto juris
propter prædictas rationes veriſſimam arbitror. Cenſeo
tamen ex æquitate iudicem, ubi ei de juſta & rationa-
bili abſentia rei conſtaret, debere concedere aliquem
competentem terminum ad eum perquirendum, &
præſentandum, ſuo arbitrio. Quia licèt fideiuſſor
promiſerit præſentare quoties requiſitus fuerit, non eſt
cenſendum mentem dicti fideiuſſoris, nec iudicis
fuiſſe, ut ita fideiuſſor ſemper reum in promptu habe-
ret, ut ad digitum (ut ita dicam) ligatum eum habe-
ret. Sed permiſiſſe iudicem, ut interim reus ſua negotia
gereret, cum eo tamen ut ipſe ſemper in mente habe-
ret ſe fideiuſſorem relaxatum, & ſic debere eſſe paratum
ad ſe præſentandum, ubi requiſitus eſſet, ſicque de-
bere iudicem tempus moderatum ſuo arbitrio ad eum
perquirendum, & præſentandum concedere, ut in
terminis not. Scap. *ubi ſup.*
Pro quo adduco in arg. text. *in l. ratum, & l. quod dici-* 145
mus, ff. de ſolution. ubi licet qui ex contractu obligantur
ſimpliciter ad ſolvendum, die illo præſenti pecuniam
debeant, & debeant ſoluere ſtatim: verùm non ita
ſtatim ut debeant venire cum ſacco parato, ſed cum
quodam moderamine, & competenti ſpatio, judicis
arbitrio: quod idem adnot. Mar. ab Azpilc. *de pœnit. di-*
*ſtin.*5. *in* 3. *gloſ. n.*17. Conducit quod interpellatus à le-
ge, ſive ab homine, adhuc habet tempus congruum
iudicis arbitrio declarandum: ita Alvar. *n.*1. Præp. *n.*2.
& 3. & Balzar. *n.*6. *in* 2. *lib. feud. tit. Hic finitur,* §. *ad hoc,*
& Franc. de Avil. *in c. ind. Syndic. c.*20. *gloſ. luego, n.*2. Pro
quo quod aliàs reus iudicis beneficio, qui cum fide-
iuſſoribus relaxavit, remanet deceptus, quod non eſt
permittendum, *l.*1. cum *ibi* not. *C. de his qui veniam*
ætat. impetrav. & ita in ſimili argumentatur Cotrſ. *in*
*l. frater à fratre, num.*50. *ff. de cond. indeb.*
An iſte fideiuſſor teneatur repræſentare reum de- 146
linquentem poſt fideiuſſionem præſtitam, diſputat
fusè Marc. Anton. Eugen. *conſ.*68. pars affirmativa
obſervatur in Cathalonia, ſequendo gloſ. *in leg. ſed*
& ſi quis, §. *illud, verſic. ubi non poſſit, ff. ſi quis caut.*
quam ibi ſequuntur Bart. Bald. Paul. & alij: quæ opi-
nio placet. Etenim eſt certum, & notorium, di-
ctam fideiuſſionem præſtari principaliter de com-
muni conſuetudine, ut reus bene vivat, & à delictis ſe
abſtineat, juxta tradita per Marc. Ant. Eugen. *conſ.*68.
*n.*1. unde meritò pœna promiſſa committitur, ſi reus
ſecus faciat, & delicta perpetret: pro his facit con-
ſtit. final. *tit. de manlleutas.*
Quæro XXXVIII. Fideiuſſor ſi antequam 147
intercedat, proteſtatur ſe nolle teneri ex futura obli-
gatione, quam pro alio fecerit, an remanebit obliga-
tus, ſi poſt dictam proteſtationem intercedat? Pulchrè
hoc tradit Anton. Gom. *de fideiuſſor. n.*12. ubi affirma-
tivè reſoluit, niſi proteſtatio fuiſſet intimata illi, cui
erat ex fideiuſſione obligatus. Pro quo facit quod
tradidimus ſuprà, *num.*28. *cap.*1.
Quæro XXXIX. de ſubtili quæſtione, & de 148
qua nuper fui interrogatus. An fideiuſſor, qui tempore
fideiuſſionis erat primus creditor, præferatur credito-
ribus mediis inter fideiuſſionem, & ſolutionem? Veri-
tas eſt, quod ſi iſti fideiuſſori ſint ceſſæ actiones à cre-
ditore, cum ſuccedat in idem jus quod creditor habe-
bat, præfertur omnibus aliis creditoribus poſteriori-
bus ipſo principali, ut eſt text. *in l. ſi prior,* §. *à Titio, ff.*
*qui pot. in pig. habeant, l.*1. *& per tot. Cod. de his qui in*
prior. cred. loc. ſucced. & l. mandati actio, C. mand.
At verò ſi iſti fideiuſſori non ſint ceſſæ actiones, & 149
ſic ſolùm ipſe habeat contra principalem actionem
perſonalem mandati, qua quilibet reus fideiuſſori
tenetur, *l. rogatus,* §. *qui fide, l. ſi remunerandi,* §. *ſi paſſus,*
ff. mandati, l. indebitam, ff. de cond. indeb. præfertur aliis
creditoribus perſonalibus debitoris poſterioribus ipſo
fideiuſſore.
Non tamen præfertur creditori poſteriori habenti 150
hypothecam. Quia fideiuſſor non habet hypotheca-
riam actionem, quam habet principalis creditor, *l.*
mandati actio, Cod. de fideiuſſor. & ita bis iudicatum atte-
ſtatur Joan. Gutier. *allegat.*4. *circ. fin.* quem refert, & ſe-
quitur Felician. de Solis *de cenſib. lib.*3. *cap.*5. *n.*20. & ſic
conſilium eſt, ut fideiuſſor provideat ſibi de inſtrumen-
to indemnitatis, ut tradit in ſimili Mier. *titul. de Cen-*
*ſals, cap.*15. *circ. fin. part.*2. *collat.*11. *fol.*26.
Ex quibus collige, quod cùm fideiuſſor habeat 151
duas actiones adverſus principalem debitorem, al-
teram mandati, qua ei tenetur ex mandato, *leg. ro-*
gatus, §. *qui fide, & leg. ſi remunerandi,* §. *ſi paſſus, ff. man-*
dati, alteram ceſſam à creditore principali, *leg. Papi-*

nianus, ff. mandati, leg. cùm alter, Cod. de fideiuſſor. & leg. mandati, Cod. eod. multum intereſſe an agar ex iure ſibi ceſſo à creditore, an mandati actione. Illud etiam intereſt, quod ſi fideiuſſor agat actione ceſſa, ſi debitor debeat ex inſtrumento guarentigio, poterit agere contra eum via executiva, uti poſſet creditor, cum ejus ipſe privilegio gaudeat. Si verò actione mandati experiretur, via ordinaria agere teneretur, ut poſt Franciſ. de Avil. tradit Solis *de cenſib. lib.3.cap.3. numero* 4. hoc idem notat Mier. *collat. undecima, part.2. tit. de execution de cenſals, cap.*13. in gloſſ. *ſup. verſ. nols ſia feta.*

152 De jure Cathalon. *per conſt.*13. *è per ſemblant, titul. de executio de cenſals*, fidejuſſores obligari pro cenſualibus & violariis, ſoluentes pro dicta fidejuſſione, licèt non habeant à creditore jurium & actionum ceſſionem, intelliguntur eam habere beneficio conſtitutionis. Quod notat & Mier. *part. ſecunda, collat.* 51. *ſuper dict. conſt.*13. *cap.* 13. amplians dictam conſtitutionem habere locum, etiamſi dicti fidejuſſores renuntiaſſent beneficio cedendarum actionum; & hoc quia intelligerentur renuntiaſſe beneficio hominis, non legis. Et in correis cenſualium & violariorum habere locum dicit, cùm correi ſint inter ſe invicem fidejuſſores, ut not. Doct. *in leg.prima, Codice de duobus reis*, limitat dictam conſtitutionem tantum habere locum reſpectu principalis debitoris, pro quo eſt facta fidejuſſio; non tamen reſpectu tertij poſſeſſoris, nec reſpectu fideiuſſoria, ut propriè in ſuis terminis ſtet, cum ſit derogatoria juris communis: reſpectu confideiuſſoris militat ratio declarata, quia nec de jure communi fideiuſſor pro eo quod ſoluit, habet actionem aliquam contra ſuum confideiuſſorem, *l.ut fidejuſſor* 40. *ff. de fideiuſſor.* adeo ut licèt ex ſua ſolutione confideiuſſor liberetur, neque habeat actionem de in rem verſo, ſeu negotiorum geſtorum: rationem reddit gloſ. *per illum text. in l.ex facto* 30. *verbo, Qua actione inter alias, ff. de negot. geſtis*, quæ vera eſt, & communiter approbatur, quia fideiuſſor ſolvens ſolùm id agit ut ſuum principalem liberet, & ſe ipſum, & non confideiuſſores, & ſic cùm liberatio confideiuſſorum non veniat ex officio geſtionis, quia contemplatione eorum nihil egit, ſed ex natura obligationis, & in quandam conſequentiam id non attendi: allegat *l.dolo, ff. de dolo*, facit *l.ſi quis nec cauſam, ff. ſi cer. pet.* Sequuntur hoc communiter Doctores *in d.l.ex facto, & in l.*5. ubi bene Padilla, *in fin. C. de tranſact.* eſt optimum conſilium Baldi 100. *vol.*4. ubi in ejus fine concludit, qui ſe liberant natura obligationis, & non officio geſtionis, quod unus ſolvit, non repetit ab alio, licèt cum liberaverit, quia nullum negotium geſtum eſt inter eos, allegat *d.l. ex facto*, & quæ traduntur *in l.*1. *C. de tranſact.*

153 An autem virtute iſtius ceſſionis legalis procedentis ex dicta conſtitutione 13. fideiuſſor poſſit agere executivè contra ſuum principalem, conſului quod ſic, quia aliàs conſtitutio nihil operaretur, quia ad agendum via ordinaria jam haber mandati actionem, *d.l.rogatus, §. qui fide, cum ſimil. ff. mandat.* & conſtitutio talibus fideiuſſoribus voluit ita favere, ut licèt non haberent ceſſionem actionum à principali, eam haberent beneficio dictæ conſtitutionis, unde clarum eſt, quod quæcunque poterat facere fideiuſſor adverſus ſuum principalem, habita jurium ceſſione à ſuo principali, poterit beneficio dictæ conſtitutionis 13.

154 QVÆRO XL. An debitor in diem, vel ſub conditione, teneatur cavere cum fideiuſſoribus de ſolvendo adveniente die, vel conditione? Vide *l.omnibus*, ubi omnes, & clarè Paul. de Caſtr. *ff. de iud. & text. in l.omne as, ff. pro ſocio*, & Suar. *in l. poſt rem iudicatam, in 7. limit. l.regni, ff. de re iud.* qui tradit quando poſſit agi ante diem, adverſus debitorem in diem. Et an creditor prior tempore, ſed in diem, præfertur aliis creditoribus poſterioribus, quorum dies jam venerat, ubi tractat an creditor qui primo ſoluit, præfertur illi qui licèt ſit prior, poſterior ſoluit: allegat *l.*1. *& l.potior, ff. qui potior. in pig. hab.* videatur Rip. *in l.privilegia, ff. de privileg. credit.*

Circa hæc nota quod quando implementum contractus ſequitur de neceſſitate, diem celebrati contractus inſpicimus; ſed quando ex voluntate, inſpicimus diem implementi. Ita Suar. *in loco hic allegato.* 155

Et nota quod jura dicentia inſpici tempus numeratæ pecuniæ, quoad hypothecam, quando eſt in poteſtate debitoris non accipere pecuniam, intellige ſi pecunia mutuaretur per creditorem gratis, ſecus ſi ſub aliquo intereſſe datur, ut explicat Bart. *in l.pen. ff.quæ res pig. oblig.poſſ.* Adde quod ubi creditoris intereſt, ut debitor recipiat pecuniam, teneretur eam recipere. Bart. *in l.ſi fidejuſſor, num.*4. *de fideiuſ.* 156

Juxta prædicta quæro, ſi ſemel ſatiſdatum ſit, an iterum ſatiſdare cogatur, ſi fideiuſſor ſit factus non ſolvendo. Dic quod ſi quis tenetur ſatiſdare ex forma, ſive diſpoſitione legis, ſive ſtatuti, licet ſemel idoneè ſatis dederit, ſi poſtea procedente tempore fideiuſſor ſit non ſolvendo, cogitur iterum ſatiſdare, *leg. ſi is cum quo, §. ſi ſemel, cum leg. ſequent. ff. ut in poſſeſſion. legat. leg. ſi ab arbitro, in fin. ff. qui ſatiſdar. cogantur.* 157

Si autem tenetur ſatiſdare ex partium conventione, tunc ſi ſemel idoneè ſatiſdederit, licèt fideiuſſor ex poſtfacto fiat non ſolvendo, non cogitur iterum ſatiſdare, *l.pupilli, §. ſoror*, cum *ibi* not. *ff. de ſolution.* not. Bart. *in l.prætoria, ff. de prætor. ſtipulat. & in leg.*3. & *ibi* Doct. *ff. hoc tit.* Angel. & Paul. *in l.quoties, ff. qui ſatiſd. cogantur.* 158

QVÆRO XLI. An creditor cogatur liberare fideiuſſorem datum, ſi alius æquè idoneus offeratur? Reſp. quod non, *l.ſi mandato meo, §.*1. *ff.mand.* not. Alex. *in l.*2. *n.*8. Jaſ. *n.*3. *ff.ſol.matrim.* idem Jaſ. *in l.fin.n.*43. *C.de iur. emphyt. & in l.ſi domus, §.ſi fundus, n.*31. *de leg.*1. Quod procedit, licèt alius magis idoneus offeratur, ut not. Alciat. & Jaſ. *in l.debitorem, C.de pact.* 159

Iſtam concluſionem intellige in fideiuſſore ſemel dato, & accepto à creditore, ſecus in fideiuſſore tantum promiſſo, quia tunc receptum eſt, ſufficere præſtari alium æquè idoneum: ita Bald. Alex. & Jaſ. *in l.ſi pater, C. de collation.* qui moventur per text. *in l.qui autem, §.*1. *ff. de conſtit. pecun.* 160

Ex quo etiam infero, quod qui promiſit dare fidejuſſorem, dando pignus liberatur, cum ita ſatisfiat voluntati creditoris, imò & magis per pignoris dationem, quàm fideiuſſoris, *leg. plus cautionis, ff. de regul. iur.* notat Bart. *in leg. prætoria* 3. *ff. de prætor. ſtipulat.* & Moderni *in leg.*1. *ff. qui ſatiſdar. cogant.* facit quod tradit Franciſc. Becian. *conſ.*14. *num. trigeſimoſexto*, admittendum eſſe id per quod in omnem caſum ſatisfit deſiderio ejus qui jus prætendit. Neque obſtant quæ in contrarium adducunt Alex. Jaſ. & moder. *in leg.*1. *ff. qui ſatiſd. cog.* quia ad ea pulchrè reſpondet Dec. *in d.l. plus cautionis.* 161

Si autem fideiuſſor habeat ceſſam hypothecariam à creditore, poteſt agere contra tertios poſſeſſores debitoris, *l.mandati actio, C.de fideiuſ.* Neque ei obſtat exceptio cedendarum, quæ obſtabat cedenti; quia apud eum illa exceptio, ex dilatoria tranſitet in peremptoriam, iuſque eius perimeret, cum nunquam in perpetuum eſſet ei præcluſa via agendi, eſtque de except. excuſſionis differre, non perimere, ut per Barz. *deciſione* 20. *&* 70. Neque obſtat quod eſſet plus in ceſſionario quàm in cedente, quia non eſt plus in rei veritate, licet bene in cauſa & exercitio actionis, quod 162

non

non eſt inconveniena, ut per Monter. *deciſ.25. n.25. & 29.* Spec. *de oblig. & ſolut. §.1. in fin.*

163 Hoc circa iſtam fidejuſſorum materiam tacitua non prætermittam, certi jutia eſſe, fidejuſſorea teneri inſolidum pro ſua obligatione, licet id expreſsè non dicatur, *§. ſi plures, Inſt. eod. & leg. non rectè, Cod. eod. & §. ſi plures, in auth. de fidejuſſ.* Succurri tamen eis epiſtola D. Adriani, ut ſi omnes ſoluendo ſint tempore litia conteſtatæ, inter eos obligatio dividatur, & ſinguli pro virili teneantur: eſſe tamen aliquos caſus, ubi dictum beneficium Divi Adriani eos non juvat, qui commemorantur per Doct. *in dict. §. ſi plures.* Inter quos commemoratur unus, ſi dicto beneficio epiſtolæ D. Adriani renuntiarint, quia tunc in ſolidum conveniuntur.

164 Hoc Barcinone non procedere ex conſuetudine ſcripta, de qua habetur *in Privil. Recognon. Procer. quod eſt in 2. vol. conſt. ſub tit. ult. de conſuetuts de Barcelona, cap.9.* ubi licet fidejuſſures dicto beneficio renuntient, non tenentur niſi pro parte, niſi alter ea fidejuſſoribus ſit abſens, vel non ſolvendo: & ſic ut in ſolidum indiſtinctè conveniantur, debent dictæ conſuetudini renuntiare, prout communiter fit in omnibus inſtrumentis.

165 Necnon circa intellectum Uſat. *Si ille qui plivium*, qui eſt vnicus *ſub hoc tit.* libuit adducere, quia in eo peritos errare vidi, primam partem dicti Vſati, quatenus diſponit, ut ſi fidejuſſor fidem ſefellerit ei apud quem fidejuſſit, & ſic ſoluere ei injuſtè recuſet; quod eſt licitum creditori acuydare (ut verbis Uſatici loquar) & diffidare fideiuſſorem, eum pignorando, dummodo ſumat pignora æquivalentia debito, & non majoris valoris; idque propria auctoritate, niſi fidejuſſor directum, id eſt jus & de jure, creditori firmaverit, ut declarat Guliel. de Valleſic. *in uſat. cunctum malum, num.8. & 9.* ubi *num. 12. 13. & 14.* formam dicti acudamenti, & diffidamenti tradit jam abiiſſe in deſuetudinem.

166 Creditori ſiquidem, ſive juſtè, ſive injuſtè fideiuſſor ſoluere recuſet, non licet jus ſibi dicere adverſus fideiuſſorem. Sed debet iudicem adire, *l. non eſt ſingulis, ff. de reg. jur. & tot. tit. Cod. ne quis in ſua cauſa.* Quod & ita jam diu obſervari ſenſiſſe viſus eſt idem Guliel. de Valleſic. *in dict. Vſat. ſi ille qui plivium*, & Calic. *in Margar. fiſcal. dub.7. in rub. caſus in quibus ſibi quis poteſt pro auct. jus dicer. caſu 59. pagina mihi 108. col.2.*

167 Neque ultimam partem dicti uſat. *Si ille qui plivium*, in praxim deduci vidi, ut fideiuſſor à principali in duplum recuperet damna per eum paſſa in dicta fideiuſſione: contentatur ſiquidem quivis ut indemnia à fideiuſſione per principalem ſervetur, juxta diſpoſitionem *l. fideiuſſoribus*, cum ibi not. *ff. de fideiuſſ. c. pervenit, extr. eod.*

168 Neque illud eſt diſſimulandum, de quo (pauci dies ſunt) fui conſultus. Utrum procurator conſtitutus ſimpliciter ad fideiubendum, poſſit renuntiare beneficio excuſſionis? Ex facto conſultus reſpondi affirmativè.

169 Hac ratione, quod procurator qui habet ſimplex mandatum in aliquo actu, vel contractu, poteſt apponere omnes clauſulas, & omnes pœnas quæ de conſuetudine in tali actu, ſive contractu ſolitæ ſunt apponi, ut not. Angel. *in leg. heredem, Cod. de inſtit. ſub condit. fact. & in leg. bene à Zenone, Cod. de quadr. praſcript.* & quod voluit Hieron. Grat. *conſ.104. ad fin. vol.2.* quod in generali mandato propter conſuetudinem venit quod requirit ſpeciale: Et dicit eſſe caſum *in leg. vel univerſorum*, iunct. *fin. leg. præcedentis, ff. de pign. act.* & Ant. Gab. *de conſuet. concl.3. num.25.* quod is qui de mandato alterius poteſt facere contractum, poteſt jurare, ſi aſſuetum eſt jurare in illo contractu: licet aliàs juramentum requirat ſpeciale mandatum, *leg. iuſiurandum quod ex conventione, §. fin. ff. de iureiurand.*

170 Et ſic, cum de conſuetudine talis renuntiatio in fideiuſſionibus ſoleat apponi, eſt certum procuratorem ſimpliciter conſtitutum ad fideiubendum, poſſe dictam renuntiationem facere, & ita per prædicta tenet Bart. *in leg. fin. de his quæ in fraud. cred.* Panor. *in cap.1. ut lite non conteſt.* Jaſ. *in leg. certi condictio, §. nummos, num.5. ff. ſi cert. pet.* & copioſiùs *in leg. ut liberis, numero 9. C. de collat.*

171 Ex quibus infero, quod cum Barcinone, imò & in tota Cathalonia, in omnibus inſtrumentis ſoleant fideiuſſores renuntiare dictæ conſuetudini, de qua modò meminimus, quæ habetur in Privil. *Recognon. Proceres, c.9.* quod ſi in ea quis conſtitueretur ſimpliciter procurator ad fideiubendum, poſſet & dictæ conſuetudinis beneficio renuntiare.

172 Licèt excuſſionis exceptione non oppoſita valeat proceſſus, & executio cenſeatur legitimè facta, ut not. Vinc. Caroc. *de excuſ. part.3. q.5.* verùm excuſſionis exceptionem à parte omiſſam, poſſe per iudicem ſuppleri, not. ibidem Caroc. & vide *de except. excuſſionis*, Coſt. *conſ.47.*

173 Dubitari circa prædicta vidi, an hæc excuſſionis exceptio ſit dilatoria, ut ſic debeat opponi ante litem conteſtatam; an verò ſit anomala, ut etiam poſt litem conteſtatam poſſit opponi.

174 Multi tenent eſſe dilatoriam, & ſic debere opponi ante litem conteſtatam: ita Bart. poſt Gloſſ. *in l.3. ff. de except.* Salic. *in auth. quod ſi debitor, in 11. q. C. de pign.* Alex. *lib.4. conſ.34. conſultus. & conſ.73. in cauſa appellationis, lib.6.* Felin. *in cap. exceptionem, n.41. verſ. & de exceptione excuſſionis, extra de excep.* Anchar. *conſ.294. & 317.* Capel. Tholoſ. *deciſ.168.* Guid. Pap. *deciſ.94. & deciſ.570.* Boër. *deciſ.221.* & Oaaſc. *deciſ.44. n.15.*

175 Alij tenent eſſe anomalam, ut & ante litem conteſtatam, & poſt poſſit opponi: ita tenet Gloſſ. magna *in l. exceptiones 5. ff. de excep.* And. Sicul. *conſ.28.* ſcripſit belliſſimè *lib.1.* Calcan. *conſ.29* ubi iſtam eſſe communem opinionem dicit Sign. de Homod. *conſ.57. creditor, n.7. & ſeq.* Corn. *conſ.86.* Videtur prima facie, *lib 4.*

176 Veritas eſt, quod hæc exceptio poteſt opponi ante litem conteſtatam, quoad impediendum proceſſum, & ſic ut in cauſa amplius procedi non poſſit, quia ea tunc oppoſita ſunt ligatæ manus iudicis, juxta *leg. fin. C. de except.* & actor repellitur à limine iudicij, cùm non ſit aperta via agendi, ut not. Doct. *in leg. decem, ff. de verb. oblig.* Cyn. Bald. & Salic. *in l. exceptionem, Cod. de prob.* idem Bald. *conſ.150. caſus actualiter, poſt princ. vol.2.* & Alex. *conſ.32. vol.4.* & ita ſervavit Senatus anno 1595. ad relationem profundæ eruditionis viri Hier. Aſtor, Regij Senatoris ampliſſimi.

177 Poteſt etiam opponi poſt litem conteſtatam in vim peremptoriæ. & ſic non ad impediendum proceſſum, ſed ad evitandam ſententiam condemnatoriam, ut not. Bald. *d. conſ.150. caſus actualiter, n.1. vol.2.* & ſic eo caſu non ſunt ligatæ manus iudicis, ſed in cauſa proceditur; actor tamen obtinere non poteſt, niſi iudicio pendente doceat de inopia debitoris: ſi probat tamen, obtinebit. Et hoc eſt de mente Bart. & Baldi *in l.2. C. commun. divid. & d. conſ.150. vol.2.*

Iſtamque conciliationem in terminis ponit Paul. de Caſt. *in l. decem, ad fin. ff. de verb. oblig.* Aym. *conſ.77. num.17.* Purpur. *conſ.277. num.1. vol.1. & in l. ex conventione, C. de pact.* & alij quos longa ſerie enumerat Ant. Gab. *de fideiuſſ. concl.1. num.13.* & ita ex facto ſervari vidi in cauſa cuiuſdam viduæ, contra Joan. Capllades Villæ-Franchæ, ad relationem ſubtilis I.C. Franciſci Deſcamps, tunc Regij Senatoris, poſtea

Regentis digniſſimi, qui poſt hæc ſcripta è vivis diſceſſit, cujus anima quieſcat.

178 Senatus non ſervavit iſtam diſtinctionem, ſed indiſtinctè excuſſionis exceptionem dilatoriam judicavit, & ſic opponi debere intra tempus conſtitutionis, aliàs eſſe repellendam, ut fuit deciſum ad relationem magnifici Antonii Olibani die 26. Febr. 1592. in cauſa Vicecomitis de Canet, contra Raphaëlem Llandes Barcinonis: deinde in alia Aula ſimiliter fuit judicatum, referente magnifico Salvatore Fontanet, inter dictum Raphaëlem Llandes, & Comitem de Vallſogona, die 5. Martii 1603. actuario Rourer.

179 Eandem ſententiam tenet Codex Fabr. *lib. 8. tit. 23. de except. defin.* 1. ubi tamen dicit auctorem laudatum poſt litem conteſtatam poſſe ex propria perſona opponere dictam excuſſionis exceptionem: & rationem reddit, quia cùm ejus periculo res agatur, ſua magis intereſt, quàm poſſeſſoris. Et quemadmodum non poteſt auctor imputare poſſeſſori cur dictam exceptionem omiſerit, cùm ſit dilatoria, & ab apicibus juris; nam videtur bonam fidem agnoſcere: ita nec actor ei cur tardiùs litem ſuſceperit, cùm non ultrò, ſed ex neceſſitate caſus ceperit, dicit C. Fabr. *in d. defin.* 1. quod poſſeſſor non tam jus ſuum, quàm auctoris ſui in judicium deduxiſſe videtur.

180 Nunc autem video Senatum pro indubitato habere, exceptionem excuſſionis eſſe dilatoriam, & ſic debere opponi ante litem conteſtatam, aliàs tenere proceſſum, & ſequi condemnationem, non facta excuſſione, nec probatione inopiæ principalis, ut not. Bart. & Bald. *in d. l. 2. C. commun. div.* Rimin. *conſ. 155. poſt princ. vol. 1.* Socin. *conſ. 24. poſt num. 19. vol.* 1. Eſtque ratio, quia eo caſu habetur pro non oppoſita, ut dixit Bald. *conſilio 150. caſus actualiter, num. 1. in fin. vol.* 2. allegat not. *in l. 1. ff. de except.*

Ubi tamen opponatur ante litem conteſtatam, debere actorem, ut obtineat, pendente judicio facere excuſſionem, ſeu probare de inopia principalis debitoris, ut not. Bart. Bald. Rimin. Socin. & alii *ubi ſuprà.* Si verò opponatur poſt litem conteſtatam, & ſic in vim peremptoriæ, obtinere actorem, licèt non doceat de inopia debitoris, cum habeatur eo caſu dicta exceptio (apud eos qui tenent eſſe dilatoriam) pro non oppoſita. Et ita ſervavit Dominus Laurentius Jovee hoc anno 1609. de menſe Martii, in cauſa Franc. Selua de la Coſta, contra Petrum Sabater Villæ-Franchæ Pœnitent. & eo quòd excuſſionis exceptio ſit dilatoria, non poſſe opponi in cauſa appellationis, ex multis reſolvit Caroc. *de excuſ. bon. part. 3. quæſt. 9.*

181 Illud etiam in controverſiam deductum vidi, an hæc exceptio procedat de jure Canonico: nam ſi de jure Canonico non procedit, nec in Cathalonia admitti debet, cum in ea, ut ſæpè dixi, priùs judicetur ſecundum jus Canonicum, quàm Civile.

182 Quod de jure Canonico non habeat locum, tenent Bald. *in l. ſi mancipium, §. 1. de evict. in lect. antiq.* Jaſ. *in l. alienam, num. 3. C. de procur.* Lup. *in rep. cap. per veſtras, §. 34. num. 4.* reddens rationem, quod excuſſionis exceptio ſit de apicibus juris, & quod jus Pontificium non curet apices verborum, ſed rei effectum.

183 Veritas eſt, quod excuſſionis exceptio poteſt dupliciter conſiderari: uno modo reſpectu ordinis judiciarii, ut ſcilicet de ordine judicii ſit, ut priùs excutiantur bona principalis, quàm perveniatur ad fidejuſſores, ſeu tertios poſſeſſores, *d. Auth. præſente, Cod. de fidejuſſ. & Auth. hoc ſi debitor, C. de pign.*

184 Alio modo poteſt conſiderari, non habito reſpectu ad ordinem, & judicii præpoſterationem, ſed ſolùm ad intereſſe partis, quod eſt, ut ſi debitor principalis eſt ſolvendo, ipſe exigatur, antequam fidejuſſor, ſive tertius poſſeſſor moleſtetur, & ſic fundando intentionem ſolùm in dicto intereſſe, ut tradit Corn. *conſ. 5. vol. 3.* Neguz. *de pign. part. 8. memb. 1. num. 31.* Rol. à Vall. *conſ. 9. num. 21. vol. 1.* Aret. *conſ. 127. num. 2.* Menoch. *de arbit. quæſt. 51. num. 8.* & Joſeph. Ludov. qui multos refert *deciſ. Peruſ. 45. num. 7.*

Priori modo dictæ excuſſionis exceptio eſt de apicibus juris, ut not. Doct. *ubi ſuprà.* Poſteriori verò non reſpicit juris apices, ſed æquitatem, ut not. Neguz. *ubi ſuprà*, dicens ſic eſſe intelligendum Bald. *in d. l. ſi mancipium.* Idem not. idem Bald. *in l. fin. §. ſed ſi quis, Cod. commun. de legat.* dicens judicem, cui cauſa eſt commiſſa de æquitate, non poſſe talem exceptionem rejicere, tradit Felin. *in cap. 1. poſt num. 51. de conſt.* Alex. *in l. ſi conſtante, ff. ſol. matr.* Jaſ. *in l. alienam, poſt num. 2. C. de procur.* Purpur. *conſ. 277. num. 10. vol. 1.* Joſeph. Ludou. *d. deciſ. Peruſ. 45. num. 3.* & meliùs *num. 8.* & novè Ant. Theſſaur. *deciſ. 52. ad fin.* 185

Et ſic ſi dicta exceptio opponatur, ut concernit partis intereſſe, clarum eſt & de jure Canonico, quod æquitatem præſefert, locum habere, & per conſequens & in Cathalonia, & etiam coram ſupremis Senatibus, qui uti Princeps ſola facti veritate inſpecta, non curando juris apices, ſed rei effectum, judicant, ad not. per Doct. *in locis præallegat.* ſi bona ſunt in controverſia, & de facili non poſſunt liquidari, habetur executio pro facta. Jacub. de Areu. *in tract. de excuſ. num. 17.* ſequitur Molina *de Hiſpan. primog. lib. 4. cap. 7. num. 31.* 186

An autem ubi debitor conſtituit ſe poſſidere nomine precario creditoris bona hypothecata, creditor poſſit agere hypothecaria contra tertium poſſidentem dictam rem hypothecatam, nulla facta excuſſione adverſus principalem debitorem, non levis eſt inveſtigationis. 187

Partem affirmativam tenet Pract. Pap. *in for. libel. in act. hypot. verb. exceptionem, num. 8.* Guid. Pap. *deciſ. 432. num. 12.* Vin. *deciſ. 177. lib. 1.* Angel. & Alex. *in l. exitus, ff. de acquir. poſſeſſ.* Marant. *de ord. jud. part. 4. diſt. 20. num. 11.* magis communem dicit Joan. Gut. *in rep. l. nemo poteſt, num. 49. de leg. 1. & de contr. juram. c. 28. n. 32.* Idem ſenſiſſe viſus eſt Mich. Fer. licèt non auſus ſit affirmare, 1. *part. obſerv. cap. 37.* Et iſta mihi magis arridet ſententia quàm contraria, ubi ageretur ex remedio *l. fin. Cod. de acquir. poſſeſſ.* vigore conſtituti in inſtrumento appoſiti, ſecus ſi ageretur hypothecaria, ut in terminis voluit Joſeph. Ludov. *deciſ. Peruſ. 45. num. 14.* Rol. *conſ. 9. num. 19. lib. 1.* Ant. Theſſaur. *deciſ. 53. n. 3. & deciſ. 215. num. 2.* qui alios citat. Multos in materia citat Vinc. de Franc. *deciſ. 587. part. 4.* dicens *Auth. hoc ſi debitor, C. de pign.* habere locum etiam quando tertius poſſidet rem ſpecialiter obligatam: multos etiam refert Trentac. *conſ. 17. num. 20. lib. 2.*

Eſtque ſciendum, tunc dici agi hypothecaria, ubi petitur debitum ſolvi, aut bona relaxari. Et tunc condictione ex *l. fin. C. de acq. poſſeſſ.* quando petitur debitum ſolvi, aut poſſeſſionem dictorum bonorum ſibi reſtitui, ut declarat Rol. à Vall. *conſ. 79. n. 35. & 36. lib...* & Matth. Brun. *conſ. 57. num. 1. lib. 1.* 188

In Cathalonia indiſtinctè practicatur, ut etſi agatur hypothecaria contra habentem rem ſpecialiter obligatam, non ſit neceſſaria excuſſio, & ita ipſe practicavi hoc anno 1613. 189

Excuſſionis formam tradidi *ſup. lib. 1. Reſol. cap. 9. num. 103.* Adde quod eandem praxim probat Fran. Viv. *deciſ. 269. num. 2.* quam etiam & Regius Senatus amplectitur, ut apparet in ſententia lata ad relationem magnifici Pontii Ceſcaſes, quondam Regiæ Audientiæ Doctoris, die 22 Decemb. 1578. in cauſa Pauli & Anton. Eſbert, Villæ Franchæ Pœnit. contra Anton. Mila, & Joan. Abril, dictæ villæ. 190

Excuſſio

191 Excuſſio namque non dicitur facta, niſi ſit facta in bonis rei, & fidejuſſorum, *auth. hoc ſi debitor*, *C. de pig.* & vide Gloſſ. *in l. mulier, qui pot. in pig.* & not. Bened. de Plum. *in tract. diſcuſſ. num.15.*

192 Tandem illud ſcias oportet, excuſſionem non eſſe neceſſariam ubi principalis eſt abſens: ita Gloſſ. *in Auth. hoc ſi debitor, in verſic. actum ſit, Cod. de pign.* quam ſequitur Alexand. *conſ.84. in cauſa, lib.5. & conſ.100. diſcuſſis, num.11. lib.5.* Roman. *conſ.93. in princ.* Dec. *in l. fin. num.26. ff. ſi cert. pet.* Aym. *conſ.201. num.45. & conſ.272. in fin.* Grat. *conſ.28. num.18. volum.1.* & Joſeph. Ludou. *deciſ. Peruſ.45. num.16. part.1.*

193 Dicitur autem principalis abſens, cùm eſt in alio territorio quàm ubi judicium agitatur: ita Dec. *ubi ſuprà*, aſſerens poſt eos quos citat, iſtam eſſe veram concluſionem. Idem tradunt Roman. Alexand. Gratian. & Cravet. in locis præallegatis.

Quam concluſionem veram cenſeo, ubi principalis eſſet in loco remoto, aliàs ſecus, per id quod in ſimili communiter tenetur, excuſſionem debere fieri non ſo-
194 lùm in bonis in territorio ſitis, ſed & in his quæ ſunt propè territorium, ut not. poſt Bald. Rol. *conſ.91. in fin. vol.4.* & fusè Ant. Theſaur. *deciſ.40. num.2. & 3.* ubi de uno iſtorum caſuum ad alium argumentatur, & Rodet. Suar. *in l. 2. tit. de los Emplaçamientos, verſ. ulterius quæritur, num.4.*

195 In Senatu obſervari audivi excuſſionem tantùm debere fieri de bonis exiſtentibus in provincia: provinciæ appellatione intelligo totum territorium ſupremo tribunali ſubjectum, quod & ſequitur Codex Fabrian. *lib.18. tit.23. de excep. defin.23.*

196 Nota etiam, quod dicit Jaſ. *in leg. commodis, in fin. ff. de re jud.* commoda Doctorum legentium, & ſtipendia militum, non poſſe capi in cauſam judicati, niſi in ſubſidium: declarat illud (in ſubſidium) quando in aliis bonis non poſſet fieri executio ſine ſaltem magna difficultate, putà propter magnam eorum diſtantiam.

197 Tandem circa excuſſionis materiam illud velim ſcias, poſſe agi in eodem judicio contra debitorem, & tertium poſſeſſorem, & de bonis utriuſque poſſe ſimul diſcuti, ut poſt Corn. not. Marc. Ant. Eugen. *conſ.19. num.85.* & probat Senatus, ad tradita per Mich. Ferr. *3. part. obſerv. cap.59.* & ita practicavi hoc anno 1608. & cenſuit Senatus ad relationem D. Joan. Magarola, in cauſa cujuſdam Cæſarauguſtani, contra D. Alcarraz, & quendam tertium poſſeſſorem, qui ab eo certa bona poſſidebat.

198 Circa excuſſionis materiam nota unum ſingulare. Codex Fabrian. *lib.8. tit.23. de except. defin.42.* dicit creditorem ubi excuſſerit debitorem, quia bona non reperiat, quæ ſaltem ſine controverſia poſſideri nequeunt, poſſe agere contra quem voluerit ex tertiis poſſeſſoribus, *d. leg. Moſchis*: dictus verò tertius poſſeſſor condemnatus, ſi poſtea adverſus poſteriores emptores agere velit, non habere prædictam electionem, ſed tantum debere recurrere ad poſteriorem emptorem, & eo excuſſo, vel ubi bona ſine controverſia haberi nequeant ad penultimum, & ſic deinceps, & hoc ex æquitate, ne tot fiant de lite lites.

199 QVÆRO XLII. De caſu in quo conſului. Pater promiſit dotem filiæ certis terminis ſolvendam, & pro ea dedit fidejuſſorem: ſoluit duas partes dictæ dotis, cum veniſſet dies ſolutionis tertiæ & ultimæ partis dictæ dotis, cùm præ ejus inopia, in quam fortuitò devenerat, dictam dotem ſolvere non poſſet, idque gener videret, convenit fidejuſſorem pro dictæ dotis reſiduo, quod libræ ducentæ erant: fidejuſſor ſocerum dicti agentis ad dictum judicium vocavit, ut ei aſſiſteret, dictumque judicium in ſe ſuſciperet; qui ſocer à fidejuſſore ad dictum judicium advocatus venit, eique adſtitit, ex perſonaque ſua exceptionem, ne exigeretur niſi in quantum facere poſſet, oppoſuit: dubitatum fuit an fidejuſſori dicta exceptio oppoſita per principalem prodeſſet. Videbatur dicendum quod non; quod exceptiones quæ perſonæ cohæreant, non tranſeant in fidejuſſorem, *l. except. quæ perſona*, ubi eſt caſus in terminis, *ff. de except.*

Oppoſitum conſului, quia dicta concluſio limita- 200
tur, & fallit ubi principalis defenſionem fidejuſſoris quocumque modo ſuſcipit; quia tunc exceptio perſonam dicti principalis concernens, per eum ex perſona ſua oppoſita, prodeſt fidejuſſori: ita Bart. *in l. verum, num.3.* & *ibi* etiam Bald. *ff. pro ſocio*: idem Bart. *in quæſt. Piſanæ civitatis, num.15. & in l. & ſi fidejuſſor, ff. de re judic.* per pulchrum text. qui hoc expreſsè probat, *in l. idemque, §. generaliter, ff. mand.* idem not. Paul. de Caſtr. *in l. maritum, num.10. ff. ſol. matr.* & Alexand. *in l. quia tale, num.9. ff. illo tit.* Natta multos allegans *deciſ.658. num.6.* & Caval. *deciſ.8. num.16. part.1.*

Ratioque hujus limitationis eſt, quia aliàs cum fidejuſſori principali ſolventi daretur adverſus eum regreſſus, cum ipſe dicto beneficio uti non poſſet adverſus fidejuſſorem, cùm ei adverſus ipſum non competeret, per indirectum teneretur principalis ultra quam facere poſſet, & ſic dictum beneficium amitteret, & quod una via prohiberetur, per aliam permitteretur, contra text. *in l. ſcire oportet, § ſi mater, ff. de excuſat. tut. & cap. cum quid, de reg. jur. in 6.* Hocque not. in terminis Paul. de Caſt. *in l. maritum, num.10. ff. ſol. matrim.* ubi ſubdit ſat eſſe fidejuſſori ut ipſe denunciet principali, ut d. judicium in ſe ſuſcipiat, & d. exceptionem ex perſona ſua opponat: nam ſi tunc principalis id facere negligat, ſibi imputabitur. Et Socin. *in leg. cum filiusfam §. ſi ſtipulatus, in fin. ff. de verb. oblig.*
ubi dicit, quod ubi per indirectum non auferretur ſuum 201
privilegium principali, ut in caſu ubi principali idem beneficium, ſive privilegium competeret adverſus fidejuſſorem, quod adverſus creditorem tunc principalis ex propria perſona non poſſit juvare fidejuſſorem, & ſic creditorem repellere. Idem ante eum ſenſit Cyn. *in l. quoties, Cod. de precib. Imper. offeren.* & Alexan. *in d. l. quia tale, numero 9. ff. ſolut. matrim.* Quæ not.

Heri fui interrogatus, an conſt. unic. *tit. de deutors, de univerſit.* comprehenderet fidejuſſores debitorum univerſitatis. 202
Reſp. affirmative, quòd fidejuſſor propriè dicatur debitor, ut not. Bart. & communiter Doct. *in l. 1. ff. ſi cert. pet.* fac. text. *in l. 4. ff. de ſolut.* hocque & in materia correctoria, & pœnali procedere, ex multis reſoluit Cotta *in memorab. verb. fidejuſſor, pen.*

Cenſeo d. conſt. intelligi in debito modico, juxta not. per Gloſſ. Bald. & Salic. *in Auth. minoris debitor, C. quib. tut. dar. poſſ.* & multa quæ allegat Franc. Curt. *de ſequeſt. num.37. verſ. ſecundò quæro.* Facit quod in terminis not. Aſin. *in pract. §.26. cap.2. numero 3.* ubi dicit ſtatutum generaliter vel indefinitè loquens, non cenſeri minimum comprehendere, & quod not. Bart. *in leg. ſi prædium, C. de ædil. edict.* facit quod non dicitur nocere quod parum nocet, ut not. Cravet. multa de re minima notans *conſ.46. circ. fin.* ubi duos aureos tem minimam dicit.

QVÆRO XLIII. De intellectu capituli 86. 203
Item ſtatueix, generalis Cathaloniæ curiarum anni 1599. Quidam fidejuſſerant pro quadam Bulla ante dictas curias, quilibet pro ſua certa quantitate, prout moris eſt in domo deputationis: ſolverat principalis totum debitum præter mille libras, poſt dictas curias uſque nuper in anno 1609. Domini deputati decreverant executionem contra unum ex dictis fidejuſſoribus pro dictis mille libris, cùm fidejuſſor pro dicta quantitate

quantitate ſe obligaſſet. Cenſuit iſte fidejuſſor non poſſe contra eum decerni executionem, niſi pro ducentis quinquaginta libtia, quia diviſa quantitate debita ex dicta Bulla inter omnes fidejuſſores pro rata, non cedebat ei pro ſua parte niſi ſolutio dictarum ducentarum quinquaginta librarum. Pro parte fiſci Procuratoria replicabatur, quod ante dictas Curias anni 1559. liberum erat Dominis deputatis de conſuetudine dictæ domus exequi quemlibet fidejuſſorem in ſolidum, pro quantitate quæ remanebat ſolvenda ex debito generali, dummodo ea quantitas non excederet quantitatem pro qua fidejuſſio fuiſſet facta, & quod cùm dicta fidejuſſio fuiſſet facta pro debito contracto ante dictas Curias, non obſtaret dictæ executioni dictum capitulum 86. curiarum dicti anni 1599.

204 Conſului pro fidejuſſore: etenim certi juris eſt, ubi principalis debitor ſimpliciter ſoluit, in exonerationem ſui debiti illam ſolutionem cenſeri in dubio factam nomine omnium, qui ad dictum debitum fidejuſſorio nomine conveniri poterant, *arg. l. Modeſtinus, ff. de ſolut.* & *ibi* not. & *Inſt. quib. mod. tol. oblig. in princ.* fac. text. *in l. inter eos, poſt princ. de ſolut.* & not. in terminis Chaſſan. *in conſuet. Burg. rub.* 11. *tit. des Cenſes*, §. 2. *num.* 43. Dixi ſi ſoluit ſimpliciter, quoniam benè fuit in manu debitoris liberare ſolùm unum ex fidejuſſoribus, ubi pro parte fidejuſſiſſent, ut in hoc caſu, ut eſt text. expreſſus *in l.* 5. §. *ſi duos, ff. de ſolut.* ubi Gloſſ. magna diſputat, quid ſi ſimpliciter in ſolidum fideiuſſiſſent. Ipſam vide, quia bene loquitur, & not. Caſt. *conſ.* 317. *lib.* 1.

205 Ex quibus reſolui de jure per dictam ſolutionem factam per d. debitorem principalem, fideiuſſores pro rata quantitatum, pro quibus fideiuſſerant, fuiſſe liberatos, licèt non incommutabiliter, ſed commutabiliter, ſi DD. deputatis placuiſſet executionem pro tota quantitate facere contra unum ex fideiuſſoribus qui fideiuſſiſſet pro tali quantitate. Et quod cùm id non feciſſent DD. deputati ante curias anni 1599. quod poſtea ea facultate uti non potuerunt, cum fuerit per d. cap. 86. data forma in executionibus faciendis, quam obſervandam dixi in caſu prædicto, non obſtante quod executio fieret pro debito contracto ante d. cur. Quia ſtatutum circa formam executionis faciendæ comprehendit indiſtinctè quaſcumque executiones, ſive fiant vigore obligat. factarum poſt ſtatutum, ſive ante. Quoniam quando factum de præterito expectat perfectionem à facto futuro, lex nova illud factum de præterito comprehendit: ita Gloſſ. fin. commun. recepta *in clem.* 2. *de judiciis*, not. Abb. Imol. & Felin. *in cap. fin. de conſt.* Bart. *in l. omnes populi*, *num.* 47. & Bald. & communiter Scribent. *ff. de juſt. & jure.* Exemplificat Socin. Jun. *conſ.* 21. *volum.* 1. Menoch. *conſ.* 461. *num.* 34. *lib.* 5. Alb. Brun. *conſ.* 1. *num.* 69. *vol.* 1. Magon. *deciſ. Lucen.* 88. *num.* 12. & 13.

206 Hinc deciſum eſt in Senatu, ut refert D. Lud. à Peguer. *deciſ.* 23. *tom.* 2. milites qui ſe obligaverant in perſona & bonis ante cur. anni 1585. ſi poſt dictas curias petatur executio d. obligat. non poſſe pro d. debitis perſonaliter capi, propter conſt. fin. *tit. de actions, y obligations*, editam ann. 1585. qua cavetur milites, aut privilegio militum gaudentes non poſſe pro debitis civilibus, nec pro comanda capi, eo quòd dicta conſt. fin. tanquam reſpiciens executionem, trahatur ad contractus præteritos. Allegat dictam Gloſ. fin. *in dict. clem. ſecunda, de judiciis*, & Bart. *in l. omnes populi, n.* 45. *ff. de juſt. & jure*, ubi concludit, quod ſi ſtatutum fiat, quod pro quolibet debito, de quo conſtet per publicum inſtrumentum, debitor poſſit capi, quod dict. ſtatutum comprehendit debita contracta per publicum inſtrum. ante d. ſtatutum: & alios adducit, quibus etiam aſſentitur Socin. Jun. *conſ.* 21. *n.* 12. *lib.* 1.

Prædictis inſervit, quod executio dicitur de ordinatoriis judicij, ſive loquamur de ordine proceſſus, ſive de ordine executionis, ut per Roman. *conſ.* 143. *num.* 2. quem aliis relatis refert & ſequitur Alderan. Maſcard. *de interpret. ſtat. concl.* 7. *num.* 79. ubi ex multis reſoluit, ſtatutum dans executionem inſtrumentis, reſpicere ordinatoria, declarans hæc procedere ubi ſtatutum executionem concedens ſtaret in nudis terminis procedendi: ſed ſi progrederetur ulteriùs, tangendo merita cauſæ, impediendo oppoſitionem exceptionum peremptoriam, & tractando de probationibus circa cauſam, diceretur reſpicere merita cauſæ; & ſic deciſoria. Hinc *lib.* 3. *c.* 3. *de privil. num.* 436. capturam etiam in criminalibus reſpicere ordinatoria judicij, ex mente Senatus reſoluimus. 207

Eſtque certum, legem reſpicientem ordinatoria judicij, vel executionis, trahi ad præterita, ad not. per 208
Bald. *in l. ſancimus* 1. *num.* 8. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Dec. *in cap. fin. num.* 12. & *ſeq. de conſt.* & retuli deciſionem Senatus *lib.* 3. *c.* 3. *num.* 32.

Ex quibus concluſi, dictum c. 86. trahi ad contra- 209
ctus præcedentes, ex quo tantùm ordinatoria judicij, ſeu executionem concerneret.

Ad id quod traditur, quod jus quæſitum tollitur, 210
præter reſponſa tradita per Socin. Jun. *d. conſ.* 21. Alber. Brun. *d. conſ.* 1. D. Peguer. *d. deciſ.* 23. dico dictum jus non eſſe conſiderabile, eo quòd per formam executionis non detur juris ablatio, ſed tantum modificatio, quæ facilè permittitur, ut per Dec. *d. c. fin. n.* 12. *de conſtit.* & poſt Geminian. in propoſito not. Magon. *deciſ. Lucen.* 88. *num.* 14. & ante eos Bald. *in l. ſancimus*, *num.* 8. *C. de Sacroſanct. Eccleſ.* Quanto magis quod in propoſito caſu nullum jus competebat Dominis deputatis, ad cogendum fidejuſſores ad ſic ſolvendum, cùm non reperiatur lex municipalis dicto juri communi derogans, & ſic dictum caput 86. declarat dictos Dominos deputatos olim id facere conſueviſſe, potiùs via facti quàm juris, ut patet ex illis verbis: *Per llevar las oppreſſions, &c.*

CAPVT VI.

De Solutionibus, & Liberationibus.

SVMMARIUM.

1 *Inſtrumentum quietatorium in dubio cenſetur factum debitori ad probationem ſolutionis qua poterat probari per teſtes.*
2 *Duo inſtrumenta facta ad liberandum probant duas ſolutiones.*
Limita ut num. 3. & 4.
5 *Confeſſus recepiſſe decem ad complementum centum, cenſetur tota centum recepiſſe.*
Idem ſi confiteatur pro reſta, vel reſiduo, num. 6. & 7.
8 *Solvens in dubio cenſetur ſolvere pro propria obligatione.*
Quivis præſumitur facere actum nomine proprio, ibid.
9 *Quæſtio ab Auctore coram Senatu Regio diu agitata.*
10 *Tot ſunt debita quot ſunt cauſæ debendi.*
11 *Ex diverſis ſummis diverſitas obligationum præſumitur.*
12 *Quando una debiti cauſa cenſeatur gravior altera.*
In quam debiti cauſam ſolutio in dubio cedat, remiſſivè, ibid.
13 *Solutio ſimpliciter facta dividitur pro rata inter plura debita æquè gravia.*

14 *Re*

Digitized by Google

14 Regula, Actus ſi non valet prout ago, valeat ut valere poteſt, declaratur, & num. 15. & 16.

17 Actus agentium non debent operari ultra eorum intentionem.

18 Beneficium ab Epiſcopo collatum ex capite invalido, non ſuſtinetur ex capite vālido, ex quo conferri poterat.

19 Aditio facta ex capite incongruo, non ſuſtinetur ex capite congruo, ex quo fieri poterat.

20 Senatus judicat uti Princeps, ſola facti veritate inſpecta.

21 Judices qui judicant ſola facti veritate inſpecta, poſſunt proferre ſententiam ſuper probato, licèt non deducto.

Declara ut num. 22.

Sententia poteſt ferri ſuper non petitis, quando ex eodem fonte competit jus ad petendum, & habendum petita, & non petita, ibid.

23 Plus juſto petens quibus pœnis puniatur.

24 Quid Regius Senatus obſervet.

25 Plus petens, ſi in parte rei petita obtineat, an condemnetur in expenſis, & num. 26.

27 Si actor petat centum, & non obtinet niſi in quinquaginta, praterquam quod in expenſis condemnatur, reus non dicitur eſſe in mora, nec etiam quoad illa quinquaginta, & ſic non tenetur ad intereſſe.

Fallit ut num. 28.

29 Ubi totum petitur, reus non tenetur offerre partem.

De ratione, ibid. & deciſio Senatus.

30 Cautela ne quis incidat in pœnam plus petentium.

In jus alterius ſuccedens plus petens, an excuſetur ab expenſis.

Deciſio Senatus. ibid.

31 In condemnatione expenſarum quid veniat de jure communi.

Ea in re ut plurimum ſtylus curiarum juri derogat, ibid.

32 De ſtylo ſacri Senatus quid in condemnatione expenſarum veniat.

33 A litis ſumptibus excuſatur qui habet juſtam cauſam litigandi, niſi deberentur jure actionis.

Limita ut num. 34.

35 Statutum ut victus victori condemnetur in expenſis, quomodo intelligatur.

36 Quod juſta cauſa non excuſet ab expenſis conventionalibus, quando procedat.

37 Solvens prædoni ex contractu cum eo celebrato, liberatur.

Declara ut num. 40.

38 Filiofam. monacho, & ſervo ex eorum contractibus rectè ſolvitur.

Intellige ut num. 40.

39 Commodatum & depoſitum debent reſtitui deponenti & commodanti, licèt non ſit dominus rei depoſita, ſeu commodata.

Declara ut num. 40.

41 An ex eo quod tibi ſolverim, ſit præſumptio quod nihil debeam à te recipere.

42 Intellectus l. ſi cùm dos, ff. rer. amotar.

43 Solvens creditori alicujus non poteſt adverſus poſteriores creditores ſe tueri, niſi jura ſint ceſſa, & num. 44.

Limita & declara ut num. 44. & ibid. deciſio Senatus.

45 Solutio facta non per perſonam legitimam, aut mandatum habentem, non in futurum obligat.

46 Solutio facta à tertio præſumitur à jure facta de voluntate illius, ad quem ſolvere ſpectabat.

Deciſio Senatus, num. 47.

48 Solutio facta cum proteſtatione quod eam facio voluntariè, & ſine præjudicio jurium meorum, nullum generat mihi præjudicium.

49 Unica ſolutio an poſſeſſionem tribuat, & num. 51.

50 In actibus coactis à lege vel ab homine proteſtatio non prodeſt, niſi utriuſque conſenſus accedat.

52 An ſolvens metu cenſurarum conſtituat adverſarium in quaſi poſſeſſione juris incorporalis.

53 Per unicum præſtationis actum plenum conſtituitur poſſeſſio.

Solvens cum proteſtatione, non dicitur facere actum ſolutionis plenum, quia in eo deficit voluntas ſolventis.

Solutio facta ad ordinationem judicis, non dicitur plena, ibid.

54 An ſolutio trium annorum continuorum probet ſolutionem præcedentium, remiſſivè.

55 Qui promiſit ſolvere certo die, aut dare pignora, an adveniente illo die poſſit præcisè cogi ſolvere.

56 In alternativis electio eſt debitoris.

Declara ut num. 57.

58 Si tibi promiſi ut ex meo nemore poſſis accipere unum aut duo plauſtra lignorum, eſt in electionè mea, ut poſſis accipere unum, aut duo plauſtra.

59 Qui ſolvere promiſit, non liberatur præſtando fidejuſſores.

60 Creditor non cogitur recipere ſolutionem noctu.

Tamen ſi recuſat recipere ſolutionem noctu, tenetur expectare in diem ſequentem, ibid.

61 Dies termini ſolutionis facienda non cenſetur præteritus, ſi die ſequenti ſtatim ſummo mane ſolutio fiat.

62 Filia cedens omnia jura quæ habet ſuper bonis patris, an cenſeatur cedere jura dotis materna, & num. 65.

63 Quid ſi ceſſiſſet omnia jura quæ habet ſuper hæreditate & bonis patris, & num. 64. & 66.

Bona intelliguntur deducto ære alieno, ibid.

64 Hæreditas nomen eſt univerſale comprehendens jura activa & paſſiva, & ſic æs alienum.

65 Renunciatio ſtrictiſſimè interpretanda eſt.

66 Cùm ſit mentio de bonis alicujus univerſaliter, idem judicamus de bonis quod de hæreditate, & è contrario.

Communis uſus loquendi attendi debet, ibid. & numero 67.

68 Liberatio generalis non includit actionem realem.

69 Mandatum de ſolvendo an poſſit revocari, remiſſivè.

70 Exceptio quæ obſtat deleganti, non obſtat delegatario, licèt exceptio rei cohæreat.

Secus eſt in ceſſionario, num. 79.

71 Delegatio non fit ſine ſtipulatione.

Quæ requirantur ut fiat delegatio, ibid.

72 Inter mercatores non eſt neceſſaria ſtipulatio in delegatione.

73 Utrum de jure Canonico, & ſic in Cathalonia delegatio poſſit fieri pacto nudo, & num. 74.

75 Novatio non fit hodie, niſi verbis exprimatur.

76 Quid importet, cùm ceſſio aliquorum jurium & actionum intimatur alicui, acceptare ſimpliciter dictam ceſſionem, & num. 78.

77 Et quid ſi ultra acceptationem interveniat promiſſio de ſolvendo per pactum tantùm.

80 Quæ exceptiones rei cohæreant, remiſſivè.

Quid importet incepiſſe ſolvere partem debiti alicui, ibid.

81 Compenſationis exceptio quæ poterat opponi cedenti,

pot. ſi

poteſt & opponi ceſſionario, ex quocumque titulo ſit facta ceſſio.

Hæc limita & declara ut n.82.83.& 84.

85 *Aliud pro alio invito creditori ſolvi non poteſt.*

86 *Fallit in aliquibus caſibus, remiſſivè.*

87 *Cum pecunia propter ſpeciem debetur, pecunia eſt in obligatione, & ſpecies in ſolutione.*

88 *Cum unum eſt in obligatione, & alterum in ſolutione, licet aliud pro alio ſolvere.*

89 *Quouſque hæc facultas ſolvendi unum pro alio duret, & num.91.92.93.& 94.*

90 *Pars alternativa incerta & non taxata, ſed quæ venit per relationem ad aliam partem taxanda, non dicitur eſſe in obligatione, ſed in ſolutione.*

95 *Praxis petendi ubi utraque pars alternativa eſt in obligatione.*

96 *Vbi utraque pars alternativa eſt in obligatione, una re perempta, in ſuperſtite remanet obligatio, ſi nulla ſit mora eligere debentis.*

97 *In alternativa quando una pars cenſeatur eſſe in ſolutione, & non in obligatione, & num. 98. & 99.*

100 *Promittens dare tot ducatos in certis fructibus, & fructus pro tanto pretio, an omnia in obligatione eſſe cenſeantur, remiſſivè.*

101 *Solvens ex cauſa alicujus contractus, cenſetur ipſum approbare & ratificare.*

102 *Idem ſi ex cauſa alicujus contractus ſolutionem recipiat.*

Deciſio Senatus, ibid.

Limita ut num.103.& 104.

Amplia ut num.107.

105 *Si per metum promiſi tibi ſolvere decem, & juravi, ſi poſtea ſolvo, non cenſeor approbare contractum, ſed ſolviſſe, ne ſim perjurus.*

106 *Actus qui duplici reſpectu fieri poteſt, cenſetur factus prout eſt magis utilis facienti.*

108 *Ratificatio poteſt fieri parte abſente, & ex ea abſenti jus quæritur.*

Declara ut num.109.

110 *Eadem ſolemnitas quæ requiritur in confectione actus, requiritur in ejus ratificatione.*

Declara ut num.111.

Deciſio Regii Senatus, ibid.

112 *Solutio præſumitur facta ex propria pecunia.*

Amplia ut num.113.

114 *Confutatur opinio Romani* conſ.3. *& probatur opinio Cravet.* conſ.129.num.4.

Limita prædictam theoricam ut num.115.

116 *Tutori an rectè ſolvi poſſit.*

117 *Intellectus* l. 1. Cod. quand. decret. opus non eſt.

118 *Si judex præcipiat debitori pupilli ut tutori ſolvat, debitor conſequitur pleniſſimam liberationem ei ſolvendo.*

Neque talis debitor à tali præcepto tenetur appellare, ibid.

119 *Penſiones & annui redditus poſſunt ſolvi tutori ſine judicis decreto.*

Redemptio annui redditus fieri non poteſt ab eo qui alienare non poteſt ſine judicis auctoritate & decreto.

Confeſſio tutoris quando probet veram numerationem in præjudicium pupilli, ibid.

Deciſio Senatus, num.120.

121 *Solvens ſolutioni adjecto liberatur.*

122 *An ſolvi poſſit ſolutioni adjecto, vetante creditore, & n.123.& 124.*

Declara ut num.127.

125 *Facultas ſolvendi adjecto tollitur per litis conteſtationem factam per principalem.*

126 *Item ſi ſolutioni adjectus mutaverit conditionem in deterius.*

128 *Facultas ſolvendi adjecto non tranſit ad ejus hæredes.*

129 *Si partem debiti ſolvi creditori, & reſiduum adjecto, an ſim liberatus, & num.130.*

130 *Intellectus* l.3.C.de novat.

131 *Solutioni adjectus non poteſt agere regulariter ut ei ſolvatur, ſed ſolùm poteſt ab ſponte ſolvente recipere.*

132 *An poſſint tutores terminum ſolutionis prorogare.*

Declara ut num.133.

134 *Quando in fraudem cenſeatur facta diſpoſitio.*

135 *Debitores ſolventes ante diem, an poſſint à ſucceſſore moleſtari.*

136 *An ſolutione debiti principalis tollatur omnis obligatio acceſſoria.*

137 *Creditor cui debentur ducenta, ſi dixerit deberi ſibi centum, an ſibi in aliis centum præjudicaverit.*

Si debitor dixit creditori, ecce centum quæ tibi debeo, cum deberet ducenta, & creditor illa acceperit, non ex hoc debitor habet probatam ſuam intentionem, quod nonniſi centum illi deberet, ibid.

138 *Si tempore ſolutionis faciendæ pecunia ſit mutata, cujus monetæ æſtimatio eſt ſolvenda, an illius quæ erat tempore contractus, an currentis tempore ſolutionis, num.139.& 140.*

141 *Vbi debitor eſt in mora, omne damnum contingens ex dicta mora ad eum pertinet.*

142 *Bonitas monetæ intrinſeca quando dicatur immutata, & quando bonitas extrinſeca: & numero 143.*

144 *Si pecunia promiſſa ſit in totum reprobata, qualiter æſtimatio ſit ſolvenda, & num.145.*

Intellectus cap. olim, & cap. cum Canonicis, de cenſib.& §.qui reprobos, l.eleganter, ff.de pign. act. *ibid.*

145 *Si obligatio eſt conſtituta in pecunia imaginabili, cujus nulla eſt certa ſpecies; & talis moneta variatur, debet attendi tempus contractæ obligationis.*

146 *Si ignoretur quis fuerit valor pecuniæ tempore contractus, debitor liberatur ſolvendo monetam currentem tempore ſolutionis, & ſecundùm ejus æſtimationem.*

Obligatio ſolvendi monetam antiquam tollitur 40. annis contra Eccleſiam, & contra alios 30. ibid.

147 *Solutiones ſubſecutæ declarant qualis fuerit conventio præcedens.*

Ex præſenti in præteritum præſumitur. ibid.

148 *Si pecunia debetur ex ultima voluntate, ſi eſt mutata, debet attendi pecunia quæ currebat tempore conditi teſtamenti, non mortis teſtatoris, & num.149.*

150 *In omni materia in legatis univerſalibus attenditur tempus mortis teſtatoris, & in particularibus tempus conditi teſtamenti.*

151 *Si pecunia debetur ex lege, ſive ſtatuto, attenditur tempus ſolutionis.*

152 *Circa menſuram attenditur tempus contractæ obligationis.*

153 *Intellectus* conſt. unicæ, tit. de peſos, midas y meſuras.

154 *Circa numerum attenditur etiam tempus contractus.*

155 *Si ſolutio debebat fieri certo die in certo loco, & debitor non fuit ibi ad ſolvendum, neque creditor*

ad

Digitized by Google

ad ſolutionem recipiendam, non dicitur debitor conſtitutus in mora per curſum illius diei.

156 *An ſolutionem allegans videatur fateri debitum.*

157 *Contractus ſi eſt factus in vno loco, & ſolutio deſtinata in alium, attenditur locus contractus in his quæ pertinent ad litis deciſionem, & verborum contractus interpretationem.*

158 *Contraxiſſe quis cenſetur in loco in quem ſolutio eſt deſtinata.*

Declara vt n. 159. & ibi intellectus leg. contraxiſſe, ff. de act. & oblig.

160 *Si debitor cum ſtipulatione & juramento ſubmiſit ſe omni & cuicumque curiæ Eccleſiaſticæ, & ſæculari vbicumque exiſtenti, poteſt vbique debitor conueniri.*

161 *Si debitor ſe ſubmiſit cuicumque curiæ, nullo loco expreſſo, poteſt vbique conueniri, niſi ſit locus inſolitus.*

162 *Promittens ſoluere in quocumque loco placuerit creditori, an poſſit in quocumque loco reperiatur conueniri, vt ſoluat.*

Promittens ſoluere vbicumque fuerit inuentus, poteſt vbicumque inueniatur conueniri vt ſoluat, ibid.

163 *Si quis promiſit ſoluere Barcinone, Tarracone, Ilerda, & generaliter in quocumque alio loco, vigore dictæ generalitatis non poterit conueniri in loco remotiori ab expreſſis, & numero 164.*

165 *Promiſſio ſoluendi tribus æqualibus ſolutionibus, qualiter intelligatur.*

166 *Promittens ſe effecturum vt alius ſoluat, illo non ſoluente, remanet obligatus.*

De promiſſione facti alieni, ibid. multa.

167 *Si vniuerſitas tenetur in aliquo cuipiam de vniuerſitate, & pro id exſoluendo teneatur imponere taleam, an in dicta talea contribuere teneatur ille creditor dictæ vniuerſitatis.*

168 *Contrariorum eadem eſt ratio & diſciplina.*

169 *Si vniverſitas litigat cum aliquo particulari ex ea, & pro ſumptibus litis imponit collectam, an in dicta collecta contribuere teneatur qui litigat cum dicta univerſitate.*

Declara vt numero 170. & ibid. lege naturali & diuina non tenetur quis dare arma contra ſe.

171 *Vbi vniuerſitas nihil habet in communi, de quo ſoluere poſſit aliquod debitum, ſinguli de univerſitate coguntur illud ſoluere.*

172 *Quod diſcrimen ſit inter has promiſſiones :* ille & ego ſoluemus tibi : *vel*, ille aut ego ſoluemus tibi : *vel ſi quis ſic promittat*, ſatisfiet tibi.

173 *De natura copulæ eſt, vt conjuncti æqualiter teneantur & admittantur.*

Non poteſt quis alium inuitum obligare. ibid.

174 *De natura alternatiuæ eſt, vt poſita inter perſonas grauatas, faciat quemlibet teneri in ſolidum.*

Alternatiua poſita inter perſonas honoratas ſumitur pro conjuncta, ibi.

175 *Aliqua notabilia in materia Alternatiuæ ex mente ſacri Senatus, remiſſiuè.*

176 *An & quando ob moram debitoris poſſit peti lucrum ceſſans, & damnum emergens, remiſſiuè.*

177 *An & quando pecunia ſoluta per debitorum poſteriori creditori, poſſit per anteriores creditores repeti.*

Sacri Senatus obſeruantia, n. 178.

179 *Conſt. 1.* de tudors y curadors, *an comprehendat remiſſionem factam per minorem 20. annis conjugatum, & n. 180.*

Deciſio Senatus, n. 181.

182 *Reuerentia durat etiam ſoluta affinitate.*

183 *An ceſſio quam creditor acceptauit, habeat vim ſolutionis.*

Ceſſio duplex, ibid.

184 *Ceſſionarius non poteſt agere aduerſus cedentem, niſi priùs facta diligentia contra nomen ceſſum.*

185 *Simplex ceſſio duplex mandatum importat, & num. 186.*

187 *Si nomen ceſſum ſit factum inane negligentia ceſſionarij, ei imputatur.*

188 *Secus ſi debitor ceſſus tempore ceſſionis iam non erat ſoluendo.*

Facere quidpiam ſi tenebar, & non feci, non mihi imputatur, ſi licet factum eſſet, idem erat futurus euentus, ibid.

Facere non teneor id quod dubium eſt an ſit profuturum. ibid.

189 *Cum nomina debitorum venduntur, dantur in ſolutum, aut delegantur, ceſſio jurium habet vim ſolutionis.*

190 *Auctoris conſultatio quoad mercatorem qui cuidam militi conſignauit quinque mille libras ſibi debitas per alium mercatorem, ratione computorum inter ipſos, & quid inde euenerit, latè diſcutitur, & n. 191. & 192.*

193 *Cedens non tenetur præſtare debitores locupletes, & ſoluendo, ſed tantum veros debitores, & ſine exceptione.*

Fallit vt num. 194.

Contractus ex partium conuentione legem accipiunt. ibid.

195 *Qui promiſit debitores ceſſos veros, non tenetur eos veros oſtendere, niſi interpellatus.*

Praxis vt ceſſionarius tutò habeat recurſum contra cedentem, ibid.

196 *Collectas an ſoluere teneantur forenſes, tum jure communi, tum Cathalonia.*

197 *Ad quas collectas Clerici teneantur, remiſſiuè.*

198 *Collectam ibi quis pati debet; vbi bona poſſidet.*

Et quid de forenſibus. ibid.

199 *Quæ dicantur onera realia, & quæ perſonalia, remiſſiuè.*

100 *An conductor teneatur ad collectarum ſolutionem.*

101 *Collecta imponi non poſſunt, niſi excuſſa burſa communi, ibid.*

Et quid in Principe. ibid.

102 *An ſolutio magnæ quantitatis poſſit fieri in minutiſſima pecunia.*

103 *Duo mercatores dederunt ad cambium alteri mercatori mille & quingentas libras, de quibus ipſe fecit apodigiam, quam vnus ex duobus correis ipſi poſtea reddidit cum confeſſione ſolutionis.*

An illa redditio apodigiæ, & ſolutionis confeſſio noceat alteri correo, & numero 204. & 205. & 206.

207 *Debitor ſimpliciter ſoluens, cenſetur ſoluere pro debito pro quo interuenit fidejuſſor.*

208 *Scriptura mercatoris mortui an probet ſolutionem.*

109 *Soluens alij, inuito vel ignorante creditore, non liberatur.*

210 *Soluere quis ſibi ipſi non poteſt, niſi per directionem ſcripturæ in libro ſoluere debentis.*

211 *An poſſit ſolui ſocio pars ſocij.*

212 *Apodigia reperta penes debitorem an probet ſolutionem.*

213 *Solvens partem debiti, an videatur debitum agno-
viſſe.*
214 *Extraneus ſolvens, non cogit creditorem ut ei jura
ſua cedat.*
215 *Si quis emat prædium ab aliquo, & promittat ſol-
vere ſuis creditoribus, an creditores poſſint illum
convenire recta via abſque ceſſione.*
216 *Solvens judici aut apparitori exequenti, libera-
tur.*
217 *Ubi non reperitur emptor qui juſtum pretium offe-
rat, poteſt debitor compellere creditorem ut acci-
piat ex bonis ſuis æſtimata uſque ad concurrentem
quantitatem.*
218 *Si reperiatur inſtrumentum ſolutionis, poteſt be-
neficio reſtitutionis in integrum retractari ſententia
in judicatum tranſacta.*
219 *Solutio quibus præſumptionibus probetur, remiſ-
ſivè.*
220 *Solutio qualibet, licèt interpretativa, habetur pro
vera ſolutione, creditore volente.*
221 *Exceptio ſolutionis an poſſit apponi in actu execu-
tionis.*

CIRCA iſtam ſolutionis materiam quæ-
ro primò de caſu in quo conſului. Pe-
trus debebat Franciſco quingentos au-
reos, diverſis vicibus ſoluit ei centum
aureos, de quibus nullam fecit ei quie-
tationem: poſtea ad requiſitionem dicti debitoris,
Franciſcus creditor fecit ei apocham, qua confeſſus
eſt ſe ab eo recepiſſe centum. Procedente tempore,
fuit inter eos orta quæſtio: debitor dicebat ſe ſoluiſſe
creditori ducenta, & ad hoc probandum allegabat,
quod diverſis vicibus ei dederat uſque ad centum au-
reos, & de dictis particularibus ſolutionibus habebat
teſtes: & quod alia centum ei ſoluit paulò antequam
ei firmaſſet dictam apocham, & fundabat ſuam præ-
tentionem ea dicta apocha.

Creditor centum recepta in particularibus ſolu-
tionibus fatebatur, alia verò centum negabat, dicens
quod dictam quietationem pro dictis centum quæ re-
ceperat in diverſis vicibus fecit, & quod aliquid aliud
non receperat.

1 Conſultus hac de re, reſpondi quod cum non poſ-
ſet probari dictum creditorem tempore dictæ quieta-
tionis recepiſſe aliquam pecuniam, quod dicta quieta-
tatio cenſebatur pro dictis centum facta: Cenſebatur
ſiquidem facta debitori ad probationem ſolutionis
dictorum centum, juxta Bart. doctrinam communiter
approbatam *in l. triticum, ff. de verb. oblig.* & eſt pul-
chra deciſ. Afflict. 198.

2 Si verò ambæ ſolutiones probarentur per ſcriptu-
ram, in dubio præſumerentur diverſæ ſolutiones,
ut not. poſt Gloſſ. Bald. *in l. ne caſu, Cod. de diſcuſ.
lib.* 10. ubi Alex. ad Bart. Idem not. Roman. *ſing.* 553.
Nevia. *conſ.* 66. *numero* 12. *in fin. in l. planè, §. 1. nu-*
3 *mero* 17. *de leg.* 1. Nic. Pig. *in add. ad Roman. dict.*
4 *ſing.* 553. ubi ea mente Doctorum, quos refert,
iſtam concluſionem limitat ubi dictæ duæ ſcripturæ
eſſent ejuſdem datæ: & etiam ubi una ſcriptura
partem; altera verò totum complecteretur: quæ
nota, quia utilia, & in facti contingentia habui.
Circa hæc etiam nota, interdum cancellationem
inſtrumentorum non inducere ſolutionem tunc fa-
ctam, ſed fieri ob præteritam: ita Vivius *deciſ.* 45.
part. 1.

5 QUÆRO II. Debebas mihi centum, confeſſus
fui quodam chirographo manu mea confecto, aut pu-
blico inſtrumento me recepiſſe à te decem, ad com-
plementum illorum centum quæ mihi debebas, num
ex ſola iſta confeſſione, non conſtito de alia ſolutio-
ne dictorum centum, cenſebitur probata ſolutio in-
tegra dictorum centum?

Dic quod ſic: ita Jaſ. *in l. ſi quidem, n.* 4. *Cod. de
tranſaction.* ubi etiam Padilla *num.* 4. Paul. de Caſtr. &
alij *in l.* 2. *Cod. de hæred. inſtit.* Becc. *conſ.* 47. *num.* 8.
Angel. *in l. ſi ex pluribus, ff. de ſolut.* Et idem eſt, ſi
dicatur me recepiſſe decem pro reſiduo, ſive reſta talis
debiti, ut not. Jaſ. *ubi ſup.* Roman. *ſing.* 706. Celſ. 6
Hug. *conſ.* 1. *num.* 52. & Paul. de Caſt. *conſ.* 1. *pro
clariori, num.* 36. *volum.* 3. Beroi. *conſ.* 192. *num.* 2. *vol.* 1.
Eſcobar *de ratioc. cap.* 37. *num.* 3.

Hinc fuit dubitatum ſuper quodam chirographo 7
ubi Petrus Serra confeſſus fuerat recepiſſe ab Antonio
Perull centum libras ad complementum quingenta-
rum librarum, quas aſſerebatur in chirographo rece-
piſſe per manus Joannis Foraſterij: Deinde dictus
Joannes Foraſterius voluit repetere à dicto Antonio
Perull dictas centum libras, aſſerens de ſuo eas exſol-
viſſe dicto Petro Serra.

Contrarium prætendente dicto Antonio, quod ipſe
eas dediſſet dicto Foraſterio, ut eas numeraret dicto
Serra. Et cum nullæ adeſſent probationes pro alicujus
parte, ſed omnes eſſent hauriendæ ex dicto chirogra-
pho, ea de re conſultus reſpondi pro Antonio Perull
debitore, hac ratione, quod cùm dictus Foraſterius
acceptaſſet chirographum ſic ſcriptum, & in eo aſſe-
reretur pecunia recepta à dicto Perull debitore, & ad-
jectum eſſet per manus dicti Foraſterij, quod ex eo re-
ſultabat probatio, quod dictus Foraſterius non dede-
rat pecuniam, ſed tantùm præſtiterat dicto Perull nu-
dum miniſterium in numeratione, ad not. poſt Salic.
& alios per Steph. Bert. benè loquentem, *conſ.* 282.
num. 2. *vol.* 2. *part. prior.* & cum referentem Hier. Magon.
deciſ. Florentina 43. *num.* 14.

QUÆRO III. Debebam tibi centum ex propria 8
obligatione, & alia centum pro aliena; ſolui tibi cen-
tum, non exprimens pro qua obligatione, dubitatur pro
qua ſolutio cenſebitur facta. *Reſp.* quod pro propria,
quia in dubio quis cenſetur ſolvere potiùs pro ſua obli-
gatione, quàm pro aliena, *l. & magis, ff. de ſolut.* &
not. Bart. *in l. Modeſtinus, n.* 4 *ff. eod.* Pro his facit, quia
quivis præſumitur facere actum nomine proprio: ita
Menoch. per multa exempla id declarans, *de arbit.
jud. caſu* 493. *num.* 10.

QUÆRO IV. De quadam quæſtione, quam diu 9
coram Regio Senatu agitavi: impugnabam ſiquidem
quandam ſententiam ſuper ea latam. Onophrius Ca-
pellades mercator Villæ-Franchæ Pœniten. vendidit
Franciſco Bonet Calligario dictæ Villæ certos pannos
pretio ſexcentarum quinquaginta librarum, quod pre-
tium duabus æqualibus ſolutionibus ſolvere intra duos
annos tenebatur.

Eodemque inſtrumento dictus Bonet ſuſcepit ei
exigenda quædam nomina diverſorum debitorum,
ſummæ ſeptingentarum librarum, promittendo dictam
ſummam dictorum nominum intra dictos duos an-
nos, & dictas ſolutiones ſolvere, ſive ea exegerit, ſive
non, cum pacto quod ſi aliqua ex dictis nominibus re-
perirentur inania, vel quod debitores eſſent non ſol-
vendo, vel quod dicta nomina eſſent ſoluta, quod id
cederet oneri dicti Capellades, qui id ſumere debebat
in exonerationem quantitatis promiſſæ, & etiam ex-
penſas, quas dictus Bonet feciſſet pro dictorum nomi-
num exactione.

Evenit quod dictus Bonet ſoluit dicto Capellades
trecentas quinquaginta libras, nulla facta electione,
in quam cauſam ſolverentur.

Poſtea deceſſit dictus Capellades, relicta unica filia
impubere, & hærede: ejus tutores lapſis dictis duo-
bus annis dicti inſtrumenti, expoſuerunt retroclamum
contra dictum Bonet pro quingentis libris, ex illis
quingen

Digitized by Google

qoingentis quinquaginta libris debitis per dictum Bonet dictæ pupillæ Capellades, ex pretio quorundam pannorum venditorum per dictum Onuphrium Capellades dicto Bonet.

Vigore dicti tertoclami bona dicti Bonet fuerunt inventariata, ſeu in cauſam executionis capta, & demùm vendita.

Dictus Bonet coram magnifico judice qui decrevit executionem, prætendit tertoclamum fuiſſe malè expoſitum, eo quòd fuiſſet expoſitum pro majori quantitate quàm debita; prætendebat ſiquidem dictas tercentas quinquaginta libras per eum ſolutas debere cenſeri ſolutas in exonerationem debiti dictorum pannorum. Fuit declaratum dictum tertoclamum bene eſſe expoſitum, eo quod dictus Bonet debebat dictæ pupillæ Capellades dictas quingentas libras tertoclamatas vigore dicti inſtrumenti, ex quo actum eſt, ſi non ex pretio pannorum tantum, ſaltem ex pretio pannorum, & ex obligatione dictorum nominum.

Hac de re conſultus, conſului ut à dicta ſententia ſupplicaretur, & quia fundamenta quibus innitebar, pertinent ad ſolutionis materiam, ideo dictas allegationes hic inſerere operæpretium duxi.

Primùm præmittebam, clarum, & expeditum eſſe, illa debita contenta in dicto inſtrumento, licèt ſolutio eorum eſſet facienda in vno, & eodem termino, eſſe
10 duo debita, & non vnum: tum quia cauſa debendi erat diverſa, & quot ſunt cauſæ debendi, eſt certum tot eſſe debita, juxta not. per Bartol. *in leg. Lucius, §. qua habebat, ff. ad Trebell. & in leg. ubi fidejuſſor, ff. de ſolutionib.* & Guid. Pancir. *conſilio* 131. *numero* 15.

11 Tum quia ſummæ diverſæ, & ex diverſis ſummis diverſitas obligationis præſumitur: ita Bald. Angel. Imol. & alij *in l. ſcire debemus, ff. de verb. oblig.* & Purp. *conſ.* 458. *numero quarto*, nihilque intereſſe aſſerebam, quod dicta duo debita in eodem inſtrumento continerentur, cum ex prædictis debita diverſa eſſe conſtaret, ad tradita per Dec. poſt alios, *conſilio* 318. *viſis, num.* 8.

Inſuper allegabam debitum dictorum pannorum eſſe gravius debito nominum, quia illud debitum erat purum, & liquidum, hoc verò erat illiquidum, & reſolubile ſub multis conditionibus, juxta ea quæ tradit
12 Menoch. *de arbit. jud. caſu* 493. ubi explicat, quando debiti cauſa cenſeatur altera gravior, & in quam cauſam in dubio ſolutio cedat.

Ex quibus dicebam ſolutionem dictarum tercentarum quinquaginta librarum ſimpliciter factam per dictum Bonet, cadere in cauſam pannorum, cum dictum debitum eſſet gravius altero nominum, *leg. caterum, & leg. cum ex pluribus*, 1. & vtrobique Bart. & Doct. *ff. eod.*

13 Adducebam inſuper, quod eſto dicta duo debita eſſent æquè gravia, quod ſaltem ſolutio prædicta cenſebatur facta in cauſam amborum debitorum, pro rata, *leg. in his, §. Imperator, & leg. pupilli, §. pen. ff. eod.* Et ſic cùm ſumpta dicta parte ſolutionis quæ cedebat in cauſam debiti pannorum, adhuc tertoclamum eſſet expoſitum pro majori quantitate, quàm debita, contendebam malè eſſe expoſitum.

Pro parte adverſa adducebatur, quod eſto tertoclamum eſſet malè expoſitum pro debito pannorum, eo quòd de dicto debito non tantum deberetur, ſed quod attento ex altero debito nominum in dicto inſtrumento contento, dictus Bonet deberet pluſquam quantitatē tertoclamatam, quod ex dicto capite debebat ſuſtineri, per regulam illam, Actus ſi non valet prout ago, de-
14 bet valere prout valere poteſt: de qua per Bart. Paul. Alexand. & communiter Doct. *in l.* 1. *§. ſi quis ita, ff. de verb. oblig.* Abb. & Canon. *in cap. ſuper Abbatia, de offic. delegat.* & latè Gemin. *in cap. primo, de deſponſat. impub. in* 6.

Replicavi dictum juris Brocardum in dicto caſu 15
locum non habere multis de cauſis, quæ colliguntur ex traditis per Doct. *in locis præallegatis*: & maximè ex eo quod dicti tutores expoſuerunt tertoclamum limitatè ex cauſa debiti pannorum. Et ſic cùm illa tertoclami expoſitio ſit ſtricte & limitatè facta ex cauſa debiti pannorum, cum ex ea ſuſtineri non potuerit, non poteſt ſuſtineri ex cauſa debiti nominum.

Quia ut dicit Apoſtil. ad Jaſ. *in dict. §. ſi quis ita, in* 16
verſ. expedit 1. quoties intentio agentis eſt circa vnum actum præciſa, & ſpecialis, tunc ſi non valet quod agitur ut agitur, non valet ut valere poteſt, propter juris
regulam, Actus agentium non debent operari vltra eorum intentionem, *l. omnes, ff. ſi cert. pet. cap. de cætero, de reſcript. cum concord.* not. in terminis poſt Caſt. & Cravet. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt* 4. *num.* 57. ubi poſtquam latè diſputavit actum cenſeri factum ita ut omni meliori modo quo poſſit valeat, dicit ibi *num.* 57. dictam concluſionem non procedere cùm quis ſe reſtrinxit ad certam cauſam, quia tunc eam elegiſſe præſumitur, etſi actus corruat: idem poſt aliquos per eum relatos tradit Ozaſc. *conſ.* 53. *num.* 6. & 7. dicens actus agentium non operari ultra eorum intentionem, licet actus eſſet nullus, & invalidus. 17

Facit pro his text. *in c. ex parte, de conc. ff. prab. ſecundum vnum intellectum*: & Joan. And. quem DD. communiter ſequuntur, auctore Lud. Rom. *conſ.* 355. *circa primum, n.* 14. vbi quando Epiſcopus confert beneficium ex capite invalido, non ſuſtinetur ex capite valido, ex quo conferri poterat: Roman. *conſ.* 446. Boër. *deciſ.* 42. 18

Confert text. *in l. ſi is ad quem, ff. de acquir. her. & in* 19
l. ſi avia, ubi Dec. *num.* 7. & 8. *Cod. de ſucceſſ. edict.* ubi ſi quis adeat hæreditatem ex capite incongruo, non ſuſtinetur aditio ex capite congruo, ex quo ſuſtineri poterat. Quia voluntas repugnat poteſtati, & tunc militat regula illa: Quod potui, nolui, quod volui, adimplere nequivi, *l. multum intereſt, Cod. ſi quis alt. vel ſibi*, & not. Azpilc. *conſ.* 14. *de teſtam. lib.* 3. *volum.* 1. *num.* 2. & Socin. *in leg. multum intereſt, num.* 6. *ff. de condit. & demonſt.* text opt. *in cap. cùm ſuper, de offic. delegat.* & ſi ſciens fecit, videtur renunciaſſe, *arg. leg. illud, ff. de acquir. hered.* & hoc eſt quod tradit Bald. *in leg. Bal'ius, per illum text. ff. de pact. dot.* quod habens duo inſtrumenta, ſi vnius petat executionem, non poſſe ex alio in eadem inſtantia obtinere, in quo non ſe fundavit.

Neque item obſtare contendi partis alterius fun- 20
damentum, de quo faciebat magnum feſtum, quod dicta cauſa agebatur coram ſupremo Senatu, qui vti Princeps judicat ſola facti veritate inſpecta, ut per Bar. *in leg. Æmilius, in fin. ff. de minor.* Aym. *conſ.* 198. *num* 7. noſtrum Calic. *in Marg. f. ſc. in* 8. *dub.* clarè Dec. *conſi-*
lio 199. *ex caſu, in fin.* Et Iudices qui judicant ſola fa- 21
cti veritate inſpecta, licet judicium ſit inventatum ex vna cauſa, & probatum ex alia, poſſunt ferre ſententiam ſuper cauſa probata, & non deducta, ut plenè tradidi *ſupr. cap.* 2. *de iuriſd. omn. iud. quæſt.* 26. *num.* 283. *cum* 3. *ſeq.*

Quia dixi, quod licèt dictum debitum nominum 22
deberetur, non poterat ſuper eo Senatus aliquam proferre ſententiam, cum pars tantum in judicio egerit pro debito pannorum, quod res eſt diverſa ab illo altero debito, per rationes quas tradidi *ſuprà, dict. capite* 2. *quæſtione* 26. *numero ducenteſimo quadrageſimo ſecundo*, ad declarationem dictæ concluſionis: ibi per te vide.

Neque juvari poſſe adverſantem contendi, quod ei ex eodem fonte, ex eodem nempe inſtrumento

competeret jus ad petendum, & habendum petita, & non petita, & ſic quod ob id judex poſſit proferre ſenteutiam ſuper non petitis, ut poſt Bald. & Iaſ. not. Vin. Ann. *allegat. 6. numero* 11. tum quia id procederet, ubi partis voluntas poteſtati ſuæ, ut dictum eſt, non repugnaret: tum quia hic actum eſt via executiua pro debito pannorum, & juxta petitionem judex protulit interlocutoriam, ut inſtrumentum quod petebatur executioni mandari, exequeretur pro debito pannorum, & ſic non eſſe curandum, quid judex facere potuerit, cum quid ipſe fecerit conſtet, *argum. leg. ille aut ille, de legat*. 3. Et poſt hæc ſcripta ita in terminis reperi Borg. Caual. *deciſio* *e vigeſima, numero* 23. *parte prima*, ubi dicit petentem vnum, & probantem aliud, poſſe obtinere in cauſa ordinaria, ſecus in executiua.

Cauſa ſupplicationis adhuc pendet indeciſa; pro clientulo tamen ſententiam ſpero.

Circa prædicta, quod licet debitor ex duabus cauſis poſſit ſoluere in quam cauſam velit, verum ſi eſt debitor & vſurarum, non poteſt ſoluere in cauſam ſortis tantum invito creditore, *leg. tutor, §. Lucius, ff. de vſur.* innumeros citat Peregr. *conſ. 99. num.* 8. *lib.* 1. ubi *numero quadrageſimoſexto*, dicit quod ſolutum ſimpliciter, in ſortem & vſuras conuertitur, primo in vſuras, deinde in ſortem. Et quia in iſta quæſtione incidimus in ſermonem plus petentium, obiter aliqua vtilia circa dictam materiam libuit adducere.

23 Plus juſto petens præter alias pœnas, quas à jure civili paritur, *vt per leg. vnicam, C. de pluſpetit. & §. ſi quis agens, cum* 3. *ſeq. Inſt. de act.* punitur in expenſis litis, *c. 1. ext. de pluſpetit.*

24 Regius Senatus non ſolet condemnare plus petentem ad pœnam: text. *in d. §. ſi quis agens, cum 3. ſeq. nec d. l. vnica.* Sed tantum plus petentem in expenſis litis damnat, quamvis in parte rei petitæ obtineat, ſequendo diſpoſitionem text. *in c. 1. de pluſpetit.* ut per Mich. Fer. *3. part. obſer. c.* 449.

25 Et circa id quod dicit (quamuis in parte rei petitæ obtineat) advertit Regium Senatum obſervare, ſi vna quantitas, vel alia res petatur, ſi non in totum obtineat, ſed tantum in parte dictæ quantitatis, ſiue rei, tunc in expenſis condemnetur.

26 Si verò duas quantitates ſiue res petierit, & ſolùm obtineat in vna, & reus ad nihil ſe teneri contendat, tunc quia quilibet pro parte eſt victor, & victus, & ſic alter alteri veniret in expenſis condemnandus, juxta not. per Bartol. *in leg. eos, §. cautione, verſ. ſed quid ſi judex, Cod. de appellat.* Abb. *in dict. cap. 1. de pluſpetit.* Steph. Bertrand. *conſ.* 283. vidi proceſſum, *num. 3. vol.* 3. ratione difficultatis liquidandi dictas expenſas, refert ſolere Senatum dictas expenſas invicem compenſare, & neutram partem in expenſis condemnare: quam ſententiam probat Anton. de But. *d. cap.* 1. & *ibi* Paul. *ad fin.* & alij quos citat Stephan. Bertrand. *d. conſ. 283. num.* 3. Quæ nota, quia alibi aliter practicatur, ad tradita per Hieron. à Laurent. *deciſ. 35. per tot.*

27 Eſtque circa prædicta obſervandum, quod ſi peto à te centum ex certa cauſa, & tu tantum in quinquaginta mihi teneri dicas, niſi actor acceptet illa quinquaginta, dicens ſe promptum, & paratum ea recipere, & ſuper aliis quinquaginta litigare. Si demùm actor non probat, niſi de dictis quinquaginta, ipſe condemnatur, ut dictum eſt, in expenſis, & reus non tenetur ad intereſſe nec dictarum quinquaginta, ad quæ eſt condemnatus. Quia ut dicit Bart. *in leg. qui ſolidum, ff. de leg.* 2. vbi aliquis conventus opponit exceptionem pro parte, niſi actor dicat exceptione oppoſita, ſe paratum aliam partem recipere, reſpectu cuius exceptio non eſt oppoſita, reum non eſſe in mora. Idem tradit

28 Paul. de Caſt. & alij *in dict. l. qui ſolidum*, & Guid. *deciſ.* 496.

Rationiſque ratio eſt, quia quando petitur totum, reus non tenetur offerre partem, quia non eſt veriſimile quod actor vellet eam recipere, *leg. tutor, §. Lucius, ff. de vſur.* not. Crauet. *conſ. 506. numero* 18. ubi dicit clauſulam, Offerens accipere quamlibet particularem ſolutionem, ſaluo jure reſidui, afficere reum diſpendio expenſarum, ſi non offerat partem, quam debere non ignorat, & fuſiùs antea *conſilio* 505. vbi declarat id procedere ubi creditor juſtè ignorare poterat ſolutionem, & ſic ſi actor proteſtatur ſeparatim partem liquidam recipere, ſi reus illam non ſoluat, eſt in mora, & tenetur ad intereſſe, ut not. Doct. *in dict. leg. qui ſolidum*, & eſt de mente Senatus, ut tradit Mich. Ferr. 3. *part. obſer. cap. 449. incip. nobilis dom. Gulielmus.* 29

Hoc vnum circa iſtam pluſpetitionis materiam nota, quod ſi quis dubitat ne plus ab aliquo petat, quod facilè accidit his qui in jus alterius ſuccedunt (nam & hi ſi plus juſto petant, in expenſis condemnantur, neque excuſantur, ut aliqui Aduocati contendebant, *leg. qui in alterius, ff. de regul. juris*, quia illa lex ſecundum veram, & receptam opinionem, de qua *ibi* per Bartol. Decian. Cagnol. & alios, ſolùm habet locum in reo, non in actore. Et ita cenſuit Senatus ad relationem celeberrimi Iuriſconſulti, Regiique Conſiliarij meritiſſimi Ioan. Gallego, die decima octaua Septembris, anno 1597. in cauſa Rettoclami Scripturæ Terrij expoſiti per nobilem Franciſcam de Auols, nunc Gilaberta, ciuitatis Ilerdæ, contra vniverſitatem & ſingulares loci de Belloch pro certa quantitate per dictam univerſitatem debita nobili Franciſco de Auols ejus primo viro: in qua cum probaſſet dicta univerſitas dictam quantitatem ſolutam fuiſſe dicto nobili Franciſco de Auols, cuius ipſa hæres erat, licet ipſa reuera dictam ſolutionem ignoraſſet, fuit pronuntiatum dictum rettoclamum malè eſſe expoſitum, & dicta nobilis actrix fuit condemnata ad reſtituendam dictæ univerſitati quantitatem pro qua executionem fecerat, & damna quæ paſſa fuerat ratione dictæ expoſitionis dicti rettoclami, vnà cum litis expenſis) ut igitur illud periculum effugiant, ſi executiuè agere velint, requiſitionibus opportunis prius vtantur: & ſi ordinaria via experiri optent, ut in fine petitionis adiiciant clauſulam, Paratus deducere id quod legitimè ſolutum apparebit, quæ à pluſpetitione excuſat, ut per Roland. *conſilio ſeptuageſimo primo, numero quadrageſimo primo, vol.* 1. Aym, *conſilio* 325. *numero* 2. Cui ſimilis eſt & alia clauſula, Saluo jure ſuperflui, quam tradit Iaſ. & alij *in dict. §. ſi quis agens, numero* 3. cuius etiam meminit Mich. Ferr. *tertia parte obſeru. cap.* 448. *ad fin.* Item ſuo caſu, & illa, Detractis detrahendis, & deductis deducendis, quam adducit Guid. Pap. *deciſ.* 496. 30

Neque illud hîc omittam, de quo fui interrogatus, an in condemnatione expenſarum veniant damna, quæ litigans paſſus eſt dictæ litis cauſâ. Dic, quod ſic in judicialibus: vide Roman. *ſingul.* 346. Rebuff. *in rep. leg. vnica, numero 47. Cod. de ſent. quæ pro eo quod intereſt.* Quid de jure communi procedat, eſt text. ſatis apertus *in leg. eum quem temerè*, & *ibi* Doct. *ff. de judic. §. hæc autem, Inſt. de pœna temer. litigant.* & hunc articulum pulchrè declarat Menoch. *de arbit. iud. caſu* 154. & poſt eum Anton. Theſſaur. *deciſ.* 67. ubi probè declarat quæ dicantur damna intrinſeca, & quæ extrinſeca, & Barb. *in leg. de diuiſione 5. num. 3. cum 3. ſeq. ff. ſol. mat.* 31

Cum tamen hac in re utplurimum ſtylus curiarum juri deroget, ut dicit Guid. *deciſ. 625. in fin.* Scias in Cathalonia de ſtylo Regiæ Audientiæ, in dicta 32

expenſa

Digitized by Google

expenſarum condemnatione non venire damna aliqua extrinſeca, neque omnia intrinſeca; ſed tantùm expenſas factas circa notarios, acta, ſalarium judicis, & ſimilia.

33 Neque veniunt in dicta condemnatione annuæ penſiones ſolutæ per partem ſuo Advocato, & Procuratori: tantùm ſiquidem Advocato ſolet taxari dimidium ſalarii, quod habuit judex in illa cauſa, & Procuratori dimidium Advocati: quæ taxa facta Advocatis & Procuratoribus, de conſuetudine penes eos remanet ultra penſionem eis per partem promiſſam. Hæc tradit Mier. 2. *part. collat. 9. fol. 85. col. 3. cap. 3. de ſalar. Advoc. poſt num. 13.*

34 Neque illud circa litis ſumptus te ignorare oportet, quod licèt aliàs habens juſtam litigandi cauſam excuſetur à ſumptibus litis: ita Coſta *de facti ſcient. & ign. cent. 1. diſtinct. 21. num. 8.* & latè proſequitur Menoch. *de arbitr. jud. caſu 177.* ubi tradit quando quis dicatur habere juſtam litigandi cauſam: id tamen fallit ubi litis ſumptus jure actionis deberentur, quia tunc ſemper actor eos recuperat, ſive reus juſtam habuerit litigandi cauſam, ſive non. Ita ſervavit Senatus hoc anno 1599. in cauſa Nobilis Ludovici de Caralt, contra Nobilem Petrum de Caralt, fratrem ſuum, & hoc jure utimur. Hoc tamen limitatur ubi dummodo expenſæ non fiant culpâ agentis. Gratian. *diſcept. for. cap. 35. n. 8.* Ita Paul. de Caſt. & alii poſt Gloſſ. *in l. 3. §. fin. de leg. 3.* Et ſic dicit ibi Paul. de Caſt. quod ſi ſtatutum dictet, ut victus teneatur parti in expenſis, ſemper vincens eas à victo conditione ex ſtatuto recuperet: ſecus ſi dictet, ut victus victori condemnetur in expenſis, ut ſic verba dirigantur ad judicem, quia intelligitur, niſi victus habuerit juſtam litigandi cauſam: quod placet, & nota ad multas conſtitutiones ſic dictantes. Facit pro his deciſio 109. Hieronymi à Laur. & Caval. 15. *num. 29. part. 1.* Matt. Montet. *deciſ. 36. num. 30.* aſſerit duobus modis expenſas deberi jure actionis, vel quod expenſæ debeantur vigore ſtatuti dicentis, ut victus victori in expenſis condemnetur, vel vigore ſtipulationis de eis in contractu factæ.

35 In ſtatuto autem dictante quod victus victori condemnetur in expenſis, intelligitur, niſi habeat juſtam litigandi cauſam. Fusè Joſeph. Ludoviſ. *deciſ. Peruſ. 52.* Stephan. Gratian. *diſcept. for. cap. 33. num. 6. & 7.* Olib. *de action. part. 1. lib. 3. §. in bona fidei, num. 14.* poſt Mier. tenet iſtam cauſam excuſare ab expenſis litis & damni paſſi condemnatione: allegat Bart. & Jaſ. *in l. 1. §. fin. ff. ſi quis jus dic. non obtemper.* non tamen excuſare ab expenſis debitis jure actionis.

36 Prædicta quæ diximus, quod iſta cauſa non excuſat ab expenſis conventionalibus, procedunt dummodo non proveniant culpâ agentis, ad notata per Bart. *in l. qui ſolidum, de verb. oblig.* benè multis relatis Surdus *conſ. 142. num. 10. & 11.* ubi ponit exemplum ſi quis plus debito peteret. Quod intellige, ſi non uſus fuiſſet clauſulis quæ à pluſpetitione excuſant, quas tradidimus ſupra *num. 30. ad fin.* Pro prædictis etiam videndus Steph. Gratian. *diſcept. for. cap. 33. num. 8. tom. 1.*

QUÆRO V. De quæſtione quam ex facto habui. Conduxi domum de Petro, quem ejus dominum exiſtimabam; habitavi in ea ſex annos, mercedemque ei ſolvi. Deinde acceſſit ad me Joannes verus dominus domus, petens à me penſionem temporis quo eam inhabitavi: oſtendi me ſolviſſe dictam penſionem illi qui dictam domum mihi locaverat. Opponebat dominus me non potuiſſe illi ſolvere, quia ipſe nihil juris in dicta domo habebat, & ſic nec potuiſſe eam locare:

37 quæſitum fuit quid juris? Reſpondi mercedem dictæ locationis rectè fuiſſe ſolutam Petro, quia eſt certum ſolventem prædoni ex contractu cum eo celebrato, liberari, *l. ſi urbana,* cum ibi notatis per DD. *ff. de cond. indeb.*

Hinc eſt, quod ſi filiusfamilias mutuet pecuniam patris, licèt patri quæratur actio, tamen filiofamilias rectè ſolvatur, *l. filius, C. de pact.* ubi Bart. dicit quod Monacho mutuanti rectè ſolvitur, licet monaſterio actio quæratur, & ibidem ait Bald. quod filio, & ſervo poteſt ſolvi ex eorum contractu, hac ratione moti, quod cum illa actio fuerit quæſita patri, domino, ſeu monaſterio ex contractu, & facto filii, ſervi, vel monachi, rectè eis ſolvi poſſit, *leg. ſi unus, ff. de pact. & leg. quod ſervus,* ubi Bart. *ff. depoſ.* notant Alex. Dec. & Jaſ. *in d. l. filius,* & Afflict. *deciſ. 147. & 335. n. 21.* & com. Doct. *in dict. l. ſi urbana.* 38

Hinc etiam eſt, quod ſi quis rem quam furto ſubtraxit, deponat, vel commodet; depoſitarius, ſive commodatarius, eam illi reſtituere teneatur, & ei reddendo liberatio contingat, *leg. commodare, & leg. ſequent. ff. commod. leg. quod ſervus, & leg. bona fides, ff. depoſiti:* notat Alexand. *conſil. 104. In cauſa, & lite, num. ſeptimo, lib. quarto, & conſ. 37. viſo acto inſtrumento, num. 2. lib. 3.* 39

Prædicta tamen ſunt intelligenda, ubi ſolvens bona fide, ignorans illum cui ſolvit eſſe prædonem, imò exiſtimans eſſe verum dominum, illi ſolveret. Secus enim non contingeret liberatio per dictam ſolutionem. Niſi ille quo cum contraxit, eſſet ſolvendo: ita probat text. expreſſus *in leg. filia,* & ibi Gloſſ. Bart. Paul. & communiter Scribentes, *ff. de ſolut.* not. idem Paul. *in leg. ſi pro va te, §. verſum, ff. de in rem verſo,* & Jaſ. *in dict. leg. ſi urbana, num. 1.* ubi etiam communiter ſcribentes, *ff. de condict. indeb. & in leg. quod ſervus, & leg. ſi quis ſervo, ff. de ſolution.* & meliùs *in leg. quod ſervus, ff. depoſit.* & etiam text. optimus *in leg. bona fides, ff. illo titul.* Quando ſolvens poſſeſſori hæreditatis liberetur à vero hærede, & ſimilia in iſta materia videas apud Bart. Jaſ. & alios *in dict. leg. ſi urbana,* & Innoc. & Abb. *in cap. nihil, de elect.* 40

QUÆRO VI. An ex eo quod ſolverim tibi quod debebam, habeas probatum, quod nihil debeam à te accipere? Reſp. quod non. Quia ſolvens quod debet, non prohibetur petere quod ſibi debetur. *l. ſi cùm dos, ff. rer. amot.* tradunt Bart. Bald. Salic. & Moderni *in l. ſi quidem, C. de tranſact.* 41

Unum tamen eſt, quod eſt aliqua, imò & vehemens præſumptio, quod ſi tibi debuiſſem, non mihi ſolviſſes: ita Petr. de Anchar. *conſ. 434. num. quarto.* Et ſic aliis conjecturis concurrentibus, diſpoſitionem *dict. leg. ſi cum dos,* non procedere, affirmat Aym. *conſil. centeſimo vigeſimo nono, num. 9.* Quæ autem ſint conjecturæ, ex quibus ſolutum, & ſatisfactum præſumatur creditori, tradit Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſ. 135.* 42

QUÆRO VII. Solvi Petro creditori tuo pro te centum quæ illi debebas: An ſi Petrus creditor tuus iterum tecum contrahat, & acquirat hypothecam in bonis tuis, præferatur mihi in dictis centum, quæ ei pro te ſolvi? Reſp. quod ſic, niſi Petrus mihi jura ſua, & actiones ceſſerit: ita habetur *in l. ſi cum pecuniam, & l. fin. Cod. de privil. fiſc.* not. Codex Fabrian. *lib. 8. tit. 9. de his qui in prior. cred. locum ſucceſ. defin. 2. & defin. 6.* ubi ſubdit creditorem non cogi cedere jura ſua cum per manus debitoris ſolvitur, licet pecunia proceſſerit ex alio creditore, ſed tantùm apocham ei facere. Nec etiam cùm extraneus ſolvit, *per leg. nulla, Cod. de ſolution.* Videndus in materia Decian. *conſ. 204.* & Morot. qui benè loquitur *in quæſtion. de ſecundo creditor. num. 5.* 43

Pro his facit, quia ſolvens primis creditoribus non poteſt contra poſteriores creditores ſe tueri, niſi fecerit ſibi cedi jura ab his creditoribus, qui ſolvit, ut ſic in eorum locum ſuccederet, *leg. ſi potiores, Cod. de his, qui in prior. cred. loc. ſuc. & leg. 1. C. ſi antiq. cred. & leg. qui à debitore, ff. qui pot. in pig. hab.* & ubique Gl. & Doct. 44

Iſtam concluſionem intellige in extraneo, ſecus in ſecundo creditore, qui ut ſuum conſervet, ſolvit primo creditori: iſte enim abſque aliquo pacto in jus primi creditoris ſuccedit, *leg. prima, Cod. qui pot. in pig. hab. l. Claudius, & leg. eum qui à debitore, ff. qui potior. in pig. habeant.* & not. Codex Fabrian. *ubi ſuprà, defin.* 2. & hoc in hypothecariis creditoribus procedit, ut *in dict. jur.* notatur.

Si verò quis ſolvat debitori, ut ex pecunia ſolvat primis creditoribus, & non pepigerit de pignore, nec quod ipſe ſuccedere habeat in locum primi creditoris, ſi pecuniam ipſam debitor priori creditori ſolverit, an iſte ſecundus creditor in locum prioris ſucceſſerit, dubitatum fuit in anno 1613. in domo Deputationis per ejus Aſſeſſores. Conſului quod non, oportebat ſiquidem ut inter ſolventem, ſive is creditor eſſet, ſive extraneus non creditor, actum eſſet, ut ipſe ſuccederet in jus primi creditoris, per ea quæ tradit Cod. Fabrian. *d. lib. 8. tit. 9. de his qua in prior. cred. loc. ſucced. defin. 3. &* 4. multos ad propoſitum adducens. Si tamen actum ſit inter debitorem & ſolventem, ut ipſe in jus primi creditoris ſuccedat, & ejus pecunia ad primum creditorem pervenerit, poſteriorem creditorem in jus prioris ſuccedere dubitari nequit, ut benè not. idem Cod. Fabr. *ubi ſuprà*, & quæ tradit Salicet. *in l. ſi à creditore, C. de action. & oblig.* & cenſuit Senatus die 7. Febr. 1568. in cauſa Reverendi Guliel. Petri Comes, Canonici Sedis Barcinonenſis, contra Montſerratum Palomeres mercatorem Barcinon. referente magnifico Franciſco Sala, quondam Regio Senatore.

Item limita in emptore pignoris, etiam extraneo, cujus pecuniâ dimiſſi ſunt priores creditores: nam hujuſmodi etiam ſine aliquo pacto ſe tueri poteſt adverſus poſteriores creditores retentionis judicio, ut multas hinc inde recenſens opiniones tradit Vincent. de Franeb. *deciſ. 34. part.* 2. & licet in fine ſub dubio videatur relinquere, iſtam tamen ex ibi per eum adductis eſſe æquiorem ſententiam patet, à qua nec in judicando, nec conſulendo recedendum exiſtimo. Iſtam etiam ſententiam ſequitur Molina *de retent. quaſt.* 416. Benint. *deciſ.* 50. Magon. *deciſ. Florent.* 59. *num.* 3. licet contrarium Codex Fabrian. *dict. tit.* 8. *lib. 9. defin.* 8. teneat.

Pecunia ſoluta per debitorem poſteriori creditori, an poſſit ab eo per priores creditores avocari? diſtinguit pulchrè Miet. *collat. 9. fol. 85. cap. 8. de ſalar. Advocat. num.* 66. ubi dicit quod ſi bona non eſſent poſſeſſa per creditores, & omnes pariter inſtabant, quod tunc omnium debet eſſe æqua conditio, etſi eum ſit gratificatio, revocatur per alios, *leg. pupillus, ff. qua in fraud. cred.* Si non omnes inſtabant, poteſt ſolvi uni voluntariè, & non revocatur, ſive ſolvat cum judicis auctoritate, ſive non. De hoc eſt pulchra deciſio Afflict. 190. quam Senatus ſecutus fuit.

Qværo VIII. De difficili quæſtiona, & Practicis obvia. Prætendebam Petrum mihi teneri ſingulis annis ad certam penſionem ex certa cauſa: cum vellem exigere dictam penſionem à Petro, & ab eo eam petiiſſem, quidam tertius mihi dictam penſionem ſolvit, & per aliquot annos ſimiliter fecit; cum tamen ego inſcius eſſem an ille ſolveret de mandato Petri, vel non. Demùm petii dictam penſionem à Petro, ille eam ſolvere recuſavit: petii me conſervari in mea poſſeſſione, ſeu quaſi recipiendi ab eo dictam penſionem: ille replicabat me non eſſe in dicta poſſeſſione, ſeu quaſi, quia ille nunquam dictam penſionem ſolverat: probavi quod poſt petitam dictam penſionem à Petro, quidam tertius mihi pro eo, ſeu ſaltem ejus nomine dictam penſionem per multos annos ſolviſſet. Prætendit Petrus dicti tertii factum ſibi nocere non potuiſſe, maximè cum ipſe nihil (prout dicebat) de dicta ſolutione ſciret. Quæſitum fuit quid juris.

Ex facto conſultus reſpondi, quod licet verum ſit 45
ſolutionem non factam per perſonam legitimam, aut mandatum habentem, in futurum non obligare, ut pulchrè not. Laurent. de Pinu *conſ.* 145. *Reverende, num.* 9. Verumtamen quoad hoc, ut dicat eſſe in dicta
poſſeſſione, ſeu quaſi recipiendi aliquid, ſufficit illa 46
ſolutio facta à tertio: quia præſumitur à jure facta de voluntate illius qui prætendebant debitor; cum non ſit veriſimile illum qui ſolvit, voluiſſe jactare ſuas pecunias, *l. cum de indebito, ff. de probat.* & ita not. Laur. de Pinu *d. conſ. 145. num. 9. &* 10. Andr. Gambat. *de offic. & poteſtat. Legat. à latere, lib. 6. num.* 510. Socin. *conſ. 21. viſis, part.* 1. Felin. *in cap. ſicut, num. 31. in fin. de ſent. & re judic.* Oxaſc. *conſ. 1. num.* 62. & Cavale. *deciſ. 45. num. 12. circ. fin. part.* 1. & eſt pulchra deciſ. Rotæ 111. *de cauſa poſſeſſ. & propriet. in antiq. deciſ.* 2. Facit etiam dictum ſingulare Innoc. *in cap. nonnulli, in verſ. mandato, de reſcript.* Et ita obtinui in Conſiſtorio Dominorum Inquiſitorum Cathaloniæ, contra quendam familiarem
ſancti Officii. Et Regius Senatus nuper bis ſecundùm 47
iſtam theoricam judicavit. Addo Seraph. Oliv. *deciſ.* 1485. *num* 4. ubi dicit ſolutionem decimarum & redecimarum factam ab arrendatariis, quoad poſſeſſorium præſumi factam de conſenſu dominorum.

Qværo IX. An ſolutio facta cum proteſtatione, 48
quod eam facio voluntariè, & ſine præjudicio jurium, aut privilegiorum meorum, mihi generet aliquod præjudicium? Reſp. quod non, *l. 1. & fin. C. de his qui muner. pub. ſpont. ſub. lib.* 10. & ibi Bart. Ludov. Roman. *conſ.* 242. *in fin.* Jaſ. *in l. non ſolum, §. morte, in fin. ff. de novi oper. nuntiat.* & novè Guid. Panc. *conſ. 23. in fin.*

Qværo X. An unica ſolutio poſſeſſionem tribuat? 49
Reſp. quod ſic, *cap. cum Eccleſia Sutrina, & cap. cum olim, de cauſ. poſ. & propriet. cap. conſultationibus, de jurepatron.* not. Abb. *conſ. 4. Videtur, lib.* 1. Dec. *conſ. 117. & pro tenui, num. 2. circ. med. & conſ. 124. placet, num.* 1. Ruin. *conſ. 106. num. 9. lib.* 5. Abb. *in d. cap. cum Eccleſia Sutrina, num.* 23. Rip. *in l. interdicto, ff. quor. bon.* & ibi Bart. & idem Bart. *in l. 1. §. hoc interdicto, ff. de itin. actuque priv.* Oldrad. *conſ. 312. in fin.* Purpur. *conſilio* 415. *num.* 10. Feder. *conſ.* 234. Dec. *conſ. 215. n.* 4. & pulchrè per Rip. omninò videndum *in d. cap. cum Eccleſia Sutrina, num. 52. cum ſeq.* ubi iſtam concluſionem quomodo procedat, declarat: & poſt eum Anton. de Padil. *l. ſi quas actiones, num. 23. & 24. C. de ſervit. & aqua.* Et ita tene abſque diſtinctione an ſit præſtatio realis vel perſonalis; quia non eſt dare bonam rationem diverſitatis, juxta tradita per Angel. de Peruſ. *in l. ſi certis annis, C. de pactis*, & Roman. *conſ. 321. in fin.* Dec. *conſ. 136. num. 1. ad med.* licet prædictam differentiam, nulla tamen diverſitatis ratione aſſignata, conſtituat Felic. de Solis *lib. 3. de cenſib. cap. 2. num.* 9. Iſtam ſententiam novè aliis relatis tenet Joan. Andr. Georg. *alleg. 44. num. 7. &* 8. & Pereg. *conſ. 19. num. 5. lib. 5. & mult. ſeqq.* ubi limitat, ut procedat ſi actus ille ſolutionis ſit integer, plenus & effectualis, multos ad iſtud propoſitum adducens.

Dubitatum fuit hiſce diebus, cùm quis ſolviſſet certam penſionem cujuſdam præſtationis annuæ, cum proteſtatione quod prætendebat non teneri ad dictam præſtationem, cum ex certis cauſis prætenderet contractum venire reſcindendum, & quod proteſtabatur quod ſolvebat metu executionis, quam adverſarius comminabatur: & deinde dubitaretur, an illa unica ſolutio operaretur quaſi poſſeſſionem. Pro una parte videtur affirmativè reſpondendum, quia cùm ille actus ſolutionis deſcenderet ex contractu, & non fuiſſet facta voluntariè, conſtituebat recipientem in quaſi poſſeſſione, cum in actibus coactis à lege vel ab homine proteſtatio non proſit, ut per Garciam *de nobilit.* 50
gloſſ.

Digitized by Google

gloſſ.5.num. 6. & clariùs in terminis gloſſ.6. num.66. ubi ex Bart. & Alexand. in l.non ſolùm, §.morte, ff.de nov.oper.nunciat.concludit ſolventem coactum ex cauſa præcedente, licet ſolvat cum proteſtatione, ſibi præjudicare, ex eo quod proteſtatio, quando res inter duos geritur, non proſit niſi utriuſque conſenſus accedat.

51 In contrarium facit deciſio Putei 281. lib.2. tenens quod ſolvens metu cenſuratum, non conſtituit adverſarium in quaſi poſſeſſione juris incorporalis. Rota deciſ.196.part.1. alios referens Gratian. diſcept. forenſ. cap.113.num.10. & ſeq.lib.1.

52 Ego priorem partem puto veram; etenim theorica illa, quod unica ſolutio operetur quaſi poſſeſſionem, procedit ubi ſolutio illa eſt integra, perfecta, plenè & effectualiter facta, ut ex multis reſolvit Peregrin. conſ.19. num. 5. & ſequent. lib. 5. reddens rationem num. 6. ne duæ proprietates, ſeu ſingularitates ſimul concurrant: una de unico actu, altera de actu imperfecto. Allegat in ſuam ſententiam Bald. in l.1.num.1.
53 C. de fideicommiſſ. dum dicit quod per unicum præſtationis actum plenum conſtituitur poſſeſſio: ſecus ſentiens ſi non eſſet plenus. At cum quis ſolvit cum proteſtatione præallegata, non poteſt dicere facere ſolutionis actum plenum, cum in eo deficiat voluntas ſolventis, ad tradita per Put. d.deciſ.281. lib. 2. & ſi ſolutio ſit facta ad ordinationem alicujus judicis, eſt extra omnem difficultatem, dictam ſolutionem non dici plenam, ad ea quæ tradit Steph. Bert. conſ. 278. ad finem, volum. 2. & ex mente Senatus, Michaël Ferrer.3.part. obſerv. cap.7.de reſtitut. ſpoliat. num.79. & 80. Addo Polydor. Ripam obſerv.157. num.4.& 5. concludens ex multis, depoſitum fieri contra voluntatem creditoris, & ſic in facti contingentia conſului. Quamvis verum eſt, quod in dicto caſu allegabam notoriam contractuum invaliditatem, quo caſu ſecundum receptam ſententiam non competit remedium manutentivum, aut reſtitutivum, ut in terminis not. Peregr. dict. conſ. 19. num.4. per text. in cap. ad decimas, de reſtit.ſpoliat. in 6. cap. 1. de reg. jur. cap. conſtitutus, de filiis Presbyt. & quæ tradit Bald. in leg. ſi quis conductionis, ſub num.5. C.locat. & conduct. & Puteus deciſ.284. lib.2. & nos lib.1. cap.18. de except. num.44.

54 QVÆRO XI. An & quando ſolutio trium annorum continuorum probet ſolutionem præcedentium? dixi lib.1.cap.14.de locat.à num.43. uſque ad num.47. Addo pulchram deciſionem Vincent. de Franch.137. & Anton. de Padilla, in loco allegato à Vincent. in fin.dict. deciſ. Carol. Cot. in memor. in verb. ſolutio, & novè Maſcard.de probat.concl.603.à num.9.uſque ad num.23. volum. 2. multa nunc addidi in loco hic allegato lib.1. cap.14.de locat.& conduct. ubi vide.

55 QVÆRO XII. Promiſi ſolvere tibi centum die divi Joannis, aut dare pignora: adveniente die divi Joannis vis ut ſolvam tibi centum. Ego dico eſſe in electione mea ſolvere tibi centum, aut dare pignora, & ſic me velle tibi pignora dare: tu perſiſtis ut ſolvam tibi centum, quæritur quis juſtitiam foveat? Com-
56 munis reſolutio eſt quod creditor. Quia licèt in alternativis electio ſit debitoris, l.plerumque, in fin. ff.de
57 jure dot. cap. in alternativis, de reg. juris in 6. verùm dicta regula habet locum quando alternativa cadit inter duo, quorum utrumque eſt in obligatione: ſed ſi unum eſt in obligatione, & aliud apponitur ſolùm ad cautelam creditoris, & in ejus favorem, tunc creditoris eſt electio, ne ſequatur abſurdum, quod inducta in favorem retorqueantur in odium, cap. quod ob gratiam, de reg. juris in 6. l.quod favore, C.de leg.& ita per prædicta in terminis tenet Bart. in leg.quamvis, ff.de pig.action. Caſt. in l.4.§.ex conventione, ff.de re judicat. & in l.cùm proponas, in fin. C.de tranſact. & in d.l.quamvis. Moder. in l.1. ubi Jaſ. num.6. doctrinam Bart. communiter approbatam teſtatur, ff.qui ſatiſdar. cogant. ubi ſubdit, quod ſi tibi promiſi, ut ex meo ne- 58
more poſſis accipere unum plauſtrum lignorum, aut duo, quod eſt in electione tua accipere unum plauſtrum aut duo, eo quòd tale pactum in favorem creditoris appoſitum cenſeatur. Idem probat Dec.conſ.12. & in cap.inter cæteras, in fine, de reſcript. Purpur. benè hæc declarant, conſ.557.num.22.& 23. Alex. in l.4.§.ſi ex conventione, num.5.ff.de re judicat. & ita tene, licet dura hæc concluſio primo aſpectu videatur, ut colligitur ex traditis à Jaſ. in d.l.4.§.ſi ex conventione, num.6. & in l.1.num.6.ff.qui ſatiſdar. cogant. & Dec. in dict. cap. inter cæteras, in fin. quia non dubium eſt quod dicta alternatio cenſeatur poſita in favorem creditoris, ut ſtatim declarabo.

QVÆRO XIII. An qui ſolvere promiſit, liberetur 59
præſtando fidejuſſores, aut pignora? Dic quod non, per text. in l.4. §.ait Prætor, ff.de re judicat. ubi condemnatus ſolvere, non liberatur dando fidejuſſores. Facit etiam text. in l.quod ſi non ſolvere, ff.de pignor. act. & in l.item liberatus, §.qui paratus, ff.quib. mod.pig. vel hypotheca ſolvit. Not. Bald. Roman. Alex. & Jaſ. in leg.1. ff.qui ſatiſdar.cogant.

QVÆRO XIV. De caſu in quo conſului. Joannes tenebatur Petro in centum ſub pœna tertii, quæ ei debebat ſolvere certo die. Joannes debitor non potuit habere dictam pecuniam niſi dicto die præfixo ſolutioni, qui dicto die attulit dicta centum Petro, cum tamen jam eſſet nox. Petrus noluit dictam pecuniam recipere quòd nox eſſet, & die ſequenti ante meridiem expoſuit retroclamum contra dictum Joannem: dubitatum fuit an dictæ expenſæ juſtè eſſent factæ per Petrum. Conſului quod non: nam licet creditor poſ- 60
ſet recuſare ſolutionem noctu, juxta Gloſſ. in l. more, ff.de feriis, quam ibi ſequuntur Bart.Bald. Angel.Paul. Jaſ. & recentiores, & Dec. in cap.conſuluit, num.38. de offic. delegat. Tamen ſi recuſat, tenetur in diem ſequentem expectare, ut not. Jaſ. in d.l.more, num.11. & pulchrè Mar.Anton.Eugen. conſ.48.num.41.& 44.

His adſtipulatur quod tradit Anton. de Gamma de- 61
ciſ.211. num. 3. quod dies termini ſolutionis faciendæ non cenſetur præteritus, ſi die ſequenti ſtatim ſummo manè ſolutio fiat, per text. in l. ſi fundum, ff.de fund. dotal. & ita poſtea pronunciatum fuit.

QVÆRO XV. De quadam quæſtione quæ val- 62
de hic Barcinone agitata fuit. Soror quædam fratri quittavit quidquid juris haberet in bonis patris pro mille, quæ ei in dotem dedit: procedente tempore petiit à dicto fratre partem dotis, quæ ad eam ſpectabat ex teſtamento matris: quærebatur an dicta ſoror eſſet excluſa à petitione dictæ dotis maternæ ob dictam quietationem. Ex facto conſultus reſpondi quod non, per ſingularem Bartoli doctrinam in leg. ut juriſjurandi, §. liberi, in fine, ff.de operis liber. ubi dicit quod ſi pater reliquit filiæ aliquid, itaut amplius de bonis ſuis petere non poſſit, quod filia poterit petere legatum, & inſuper dotem maternam, eo quòd bona intelligantur deducto ære alieno, leg. bonorum, & leg. ſubſignatum, §. bona, ff. de verborum ſignificatione.

Et ſic cum dos materna ſit æs alienum, argum. legis 63
Prætor, §.emancipati, ff.de collatione bonorum, eſt certum quod filia dotem petendo nihil petit de bonis patris. Idem ſcribit Bald. in leg.ſi cum dotem, §.ſi pater, in fine, ff.ſolut. matrimon. & pleniùs in leg. quoniam novella, num.9. Cod. de inofficioſo teſtamento. Sequitur Ruin. conſ.136. num.7. volum. 1. Oldrad. conſ.297. num.6. Idem Bald. in l.liberti libertæque, num.28. Cod. de oper. liber. Qui Doctores in locis præallegatis ſentiunt ſecus eſſe ſi teſtator dixiſſet ut nihil amplius poſſet petere in hæreditate & bonis ſuis, vel tantum

Digitized by Google

in hæreditate ſua. Addo Stephan. Bertrand. *conſil.*172. *Etiamſi verum, num.*2. & 5. *volum.*2. hac ratione, quod cùm hæreditas ſit nomen univerſale, comprehendens jura activa & paſſiva, & ſic æs alienum, *l. hæreditas, ff. de reg. jur. l. nihil aliud, ff. de verbor. ſignificat.* includatur in dicta quictatione etiam dos materna, quæ ut

65 dixi, æs alienum eſt. Ego Bartoli ſententiam veram cenſeo: renunciatio ſiquidem eſt ſtrictiſſimè interpretanda, itaut quanto minus fieri poſſit, noceat renuncianti, *l. ſi domus, ff. de ſerv. urban. prædior.* Et ſic cùm dicta renunciatio ſatis operetur reſpectu bonorum patris, non debet fieri interpretatio, ut comprehendat dotem maternam, quæ non eſt ex bonis patris, ut ſuperiùs dictum eſt.

66 Verum idem puto ubi renunciaſſet cuicumque juri ſibi competenti in hæreditate patris, quia cum ſit mentio de bonis alicujus univerſaliter, idem judicamus de bonis quod de hæreditate, & è contrario de hæreditate quod de bonis, *l. nam quod, §. fin. & leg. cogi, in princip. ff. ad Senatuſconſultum Trebellianum,* not. Bartolus *in l. Quintus* 2. *§. argento, de aur. & argent. legat.* & in terminis Aym. *conſ.*11. *num.*7. Marcus Antonius Eugen. *conſ.*88. *num.*89. *cum duobus ſequentibus*, Raph. Cuman. *conſ.*51. *Quod dominus*, quem refert & probat Dec. *conſ.*425. *In caſu propoſito, n.*16. *& in Auth. præterea, num.*13. *Cod. unde vir & uxor*, & noſter Miet. *in conſtit. Hac noſtra, num.*53. *part.*1. *fol.*148. *pag.*2. Pro quo etiam facit, quia ita ſe habet communis uſus loquendi, qui attendi debet, *leg. liberorum, §. quod tamen Caſſius, de leg.*3. *& leg. Labeo, ff. de ſupellect. legat.* & quod tradit Marcus Anton. Eugen. *d. conſ.*88. *num.*91.

67 Illud etiam eſt, quod in omni caſu ſi renunciatum fuiſſet juri competenti in hæreditate ſeu bonis alicujus, & nullum jus renuncianti in dictis bonis competeret, ſed tantum in eis eſſet creditor pro dote materna, aut alio debito, quod id veniret in renunciatione, ut aliquid operaretur, ad ea quæ ex multis reſolvit Mantic. *de conject. lib.*10. *tit.*2. *num.*25. *per l. fundus qui locatus, ff. de fund. inſtruct.*

68 QVÆRO XVI. An generalis liberatio includat actionem realem, & ſic ea quæ vendicari poſſunt? Dic quod non, ut dixi ſuprà *lib.*1. *cap.*7. *de tutor. num.*51. *verſ. eſt tamen.* Addo Hieronym. Gabrielem *conſ.*146. *num.*20. Manticam *de conject. ult. volunt. lib.*9. *tit.*4. *num.*3.

69 QVÆRO XVII. An mandatum de ſolvendo revocari poſſit? Dixi *lib.*1. *cap.*22. *de Campſor. num.*17. Circa iſtud mandatum de ſolvendo, volo tibi narrare caſum quem (pauci dies ſunt) habui. Petrus vendidit domum Joanni pretio mille librarum certis terminis ſolvendarum: cum Petrus tradidiſſet domum Joanni, pauco poſt tempore cùm Petrus deberet dictas mille libras Franciſco, Petrus ceſſit dicto Franciſco adverſus Joannem omnia jura, & actiones ſuas ad dicta mille: quæ ceſſio fuit Joanni intimata, qui eam acceptavit, dicens ſe libenter ſoluturum dicto Franciſco, prout Petro ſolvere tenebatur: poſtea cùm primus terminus ſolutionis veniſſet, Joannes ſolvit pecuniam dictæ primæ tandæ dicto Franciſco. Adveniente ſecundo termino, Franciſcus petiit dictam pecuniam ſecundæ tandæ à Joanne. Ipſe recuſat ſolvere, dicens ei ſuper domo vendita litem fuiſſe motam (prout revera erat) & ſic nolle pretium dictæ domus ſolvere, cum immineret evictio in limine contractus, niſi ei fidejuſſores pro evictione præſtarentur, prout tali caſu ſunt per venditorem præſtandi, ut tradidimus *lib.*1. *cap.*13. *de emptione & venditione, num. vigeſimo ſexto, & vigeſimoſeptimo*: Quæſitum fuit uter juſtitiam foveret.

Ad evidentiam prædicti dubii, primùm oportet ſcire, an in caſu præmiſſo ſit facta delegatio, vel novatio: quia ſi eſt facta delegatio, videtur apertum Joannem non poſſe dictam exceptionem opponere Franciſco delegato. Quia exceptio, quæ obſtat de- 70
leganti, non obſtat delegatario, licèt exceptio rei cohæreat, ut voluit Bart. per illum text. *in l. deli, num.*10. *ad fin. ff. de novat. & deleg.*

Quod non ſit facta delegatio patet, quia delegatio 71
non ſit ſine ſtipulatione, *leg.*1. *ff. de novat. & l. delegare* 1. *ff. eod.* & eſt neceſſe ut debitor ipſe qui delegatur per ſtipulationem, id quod debet cum conſenſu delegantis, promittat delegatario: ita Gloſſ. *in leg. quamvis, §. ſi mulier* 2. *ff. ad Vellei.* Doctor. *in l. ſingularia*, ubi Paul. *num.*8. Cur. 27. Dec. 27. Jaſ. 36. *ff. ſi cert. pet.* not. Afflict. *deciſ.*353.

Inter mercatores non eſt neceſſaria ſtipulatio in de- 72
legatione. Put. *deciſ.*124. *lib.*3. Bart. & alii *in l. ſingularia, ff. ſi cer. pet.* bene Dec. *conſ.*421. *plenè, num.*17. ubi ex multis concludit inter debitorem delegatum, & illum cui ſit delegatio, non requiri ſtipulationem, ſed ſufficere quod mercator debitor delegatus promittat per pactum nudum de mandato delegantis ſolvere illi cui fuit facta delegatio, & eo acceptante promiſſionem, delegans liberatur à creditore: quoniam bonum nomen fecit creditor, qui admiſit debitorem delegatum, *l. inter cauſas* 26. *§. abeſſe, ff. mandat. & l. cum ea* 68. *§. creditor, ff. de evict.*

Et ſic cum in propoſito Joannes debitor Petri non ſit per ſtipulationem promiſerit Franciſco dicta mille quæ Petro debebat, eſt certum nullam fuiſſe in dicto caſu delegationem.

Quamvis dubitari poſſet utrum in Cathalonia, ubi 73
jus Canonicum ante Civile ſervatur, poſſit fieri delegatio pacto nudo abſque ſtipulatione, attento jure Canonum, Ex pacto nudo oritur actio, *capite primo, de pactis.* Propter quod delegationem pacto ſolo fieri poſſe ſenſiſſe viſus eſt Decius *conſilio centeſimo ſeptimo, In cauſa, numero primo, verſic. Et in terminis quæſtionis.*

Veritas eſt quod nec Canonum jure delegatio po- 74
teſt fieri ſine ſtipulatione, quia licet dicto jure ex pacto nudo oriatur actio, non tamen id ſat eſt ut ſufficiat ad delegationem. Quoniam nec jure civili ſufficit ut pactum actionem producat, ad hoc ut fiat delegatio: item *leg. illa, in fin. ff. de conſtituta pecunia*, notat Caſtr. *in leg. delegare, ff. de novationib. num.*2. *& tertio.*

Item, nec in prædicto caſu adeſt aliqua novatio, 75
cum de ea nec verbum ullum prolatum ſit, & hodie novatio non fiat niſi verbis exprimatur, *l. fin. Cod. de novat.*

Et ſic remanet expeditum, dictum Franciſcum tan- 76
tum agere poſſe adverſum Joannem, ut Petri ceſſionarium. Neque quidquam facit acceptatio facta à Joanne in ejus præjudicium, cum ſimpliciter acceptaſſe cenſeatur mandatum de ſolvendo ei per Petrum factum, juxta ſingularem & communem Bart. doctr. *in leg. ſingularia, poſt num.* 18. *ff. ſi cert. pet.* & Marc. Anton. Eugenium *conſ.*73. *Pro clara reſolutione, numero* 19. *&* 20.

Imò & quod magis eſt, quod licet dictus Joan- 77
nes præter acceptationem promiſiſſet ſolvere Franciſco, non per ſtipulationem, ſed per pactum, adhuc remanet ſimplex ceſſio, ut notat Rom. ad Bartol. *in l. delegare* 1. *ff. de novat. & delegat.* ubi etiam not. Paul. de Caſt. *num.*3.

Et ſic deveniendo ad noſtræ quæſtionis reſolutio- 78
nem, dico quod cum Franciſcus teneatur agere adverſus Joannem, ut Petri ceſſionarius, quod ei obſtabit dicta exceptio per Joannem oppoſita: quoniam ceſſionario & procuratori in rem ſuam obſtat omnis exceptio rei cohærens, quæ principali, ut notatur *in l. ſi cum emptore, in princ. ff. de pact. in l. qui ſtipendia, C. de procurat.*

procurat.& in l.doli,ff.de nouat.& deleg. & fusè Brunor.
à Sole *in ſuis quæſtionibus legalibus, q.*10. *poſt num.*15.
79 Et hoc licet ceſſionarius, ſive procurator in rem ſuam
habeat titulum oneroſum, *l. in hoc judicium*, §. *ſi inter
ſocios, ff.commun.diuid.l. idemque*, §. *fin.ff.pro ſocio*, tra-
dit Bartol. *in d. l. doli.* Vnde cùm iſta exceptio rei co-
80 hæreat, juxta notata *in l. exceptiones* 2. *ff. de exception.*
eſt certum obſtare dicto Franciſco ceſſionario, ut
ejus principali. Neque obſtat Joanni quod inceperit
ſoluere partem debiti Franciſco, quia id non operatur,
& reliquum neceſſariò cogatur ſoluere: ſed tantùm
operatur, ut non poſſet Joannes amplius ſoluere dicto
Petro, juxta *l.*3. *C.de nouat.*
81 Suadentur prædicta, quia compenſationis exceptio
quæ poterat opponi cedenti, poteſt opponi & ceſſiona-
rio, ex quocunque titulo, ſiue lucratiuo, ſiue oneroſo
ſit facta ceſſio, *d.l.doli mali*, §. *diuerſo, ff.de nouat.l. apud
Celſum*, §. *ſed cum legitima*, & §. *de auctoris, ff. de ex-
ception.dol.* Ita poſt antiquos per eum relatos tenet Gui-
do Papæ *quæſt.* 567. ubi Ranchin. *in addition.* dicit
jus debiti ceſſum tranſire cum ſuo onere compenſan-
di ex perſona cedentis. Thomas Doccius *conſil.* 78.
*num.*24. Deciſi Genuæ 18. Sebaſtian. Med.*de compen-
ſation.var.*1.*quæſt.*43. *num.*4. & 5. Multos refert Anto-
82 nius Theſaur. *deciſ.*118. ubi *n.*2. hoc limitat, ſi tem-
pore ceſſionis jam competebat exceptio compenſa-
tionis debitori adverſus creditorem, qui jus ſuum al-
teri ceſſit: ſecus ſi competere cœpit dicta compenſa-
tionis exceptio poſt factum ceſſionem. Tradit & li-
mitationem aliam, ubi debitor in acta citationis in-
terveniſſet, & delegationem acceptaſſet, vel aliàs ei
fuiſſet intimata ceſſio, & ipſe de compenſatione non
oppoſuiſſet, vel aliàs jura ſua reſervaſſet, ut per Vin-
centium de Franch. *deciſ.* 53. *num.*10. quem ego ſic
intelligo, licèt aliter intelligat Seſſe *de inhibitione,cap.
quinto* §.7. *num. vndecimo*, quod ego fuſiùs ſtatim de-
clarabo.
83 Hoc multò magis procedit, ſi ceſſionarius habue-
rit bona ſua debitoris obligata ante natum jus oppo-
nendæ compenſationis, quod ut dicit Codex Fabria-
nus *lib.*4. *tit.* 23.*de compenſationib. definitione tertia*,
ex quo cœpit debitor debere ſuo debitori, cœpit illud
nomen ei eſſe obligatum, *leg. nomen quoque* 4. *C. quæ
res pignor.obligar.poſſ.* & ſic poſſet ex perſona ſui de-
bitoris agere utili, contra dictum debitoris debitorem,
citra ceſſionem aliquam, *l.ſi cum emptore* 16.*ff. de pact.
l.vltima, ff.de tranſact. l. quarta, Cod. quæ res pign.
obligar. poſſ. & l.ſi conuenerit* 18. *ff. de pignor. action.*
Quod jus illi quæſitum non potuit, ait, ſibi auferre
per ſuum debitorem cum alio contrahendo, *l. id quod
noſtrum, & lege non debet.ff. de regulis juris*, licèt verum
ſit, quod ſi iſte debitor debitoris ſoluiſſet ſuo creditori,
ademiſſet illi creditori utilem, quam contra eum habe-
bat, non facta notificatione ceſſionis, *l.tertia, Cod. de
nouat.*not.Hier.à Laur. *deciſ. Auenionen.*99.*in fin.* & la-
tè ipſe declaraui *lib.*3.*Reſolut. cap.*1.*de actio. & obliga.
n.*136. *cum multis ſequent.* ubi reſolui ao noceat ſcien-
tia habita ceſſionis, aliter quàm vno ex tribus modis,
*d.l.*3.*C.de nouat.* Pro quo & videndus eſt Surd.*conſ.*22.
*lib.*1.Et ſubjicit idem Codex *in praſ. defin.*3.*n.*6. *leg.*2.
§.*ex contrario,ff.de ſepar.*quæ habet licere cuilibet adii-
ciendo ſibi creditorem, facere deteriorem conditionem
creditoris ſui, non obſtare, cum habeat locum in chi-
rographariis, non verò in hypothecariis. Licet tamen
idem Codex *d. defin.*3. teneat exceptionem compenſa-
tionis non poſſe opponi ceſſionario habenti titulum
oneroſum, loquitur contra receptam & veram ſen-
tentiam.
84 Secundam limitationem tradit, ut dictum eſt, An-
tonius Theſ. *d.deciſ.*111.*in fin.* ubi in acto ceſſionis de-
bitor interveniſſet, & ſoluere promiſiſſet ceſſionario
delegationem acceptanti; quod eſt verum, licet exce-
ptio compenſationis eſſet nota ante ceſſionem, per
not.*in d.l.doli*, per Bartolum, & *in l.ſi donaturus*, §. *ſi
quis indebitum, ff. de condict.cauſ.dat.* Secus eſſet ſi non
eſſet facta delegatio, ſed tantum debitor ſimpliciter
ſoluere promiſiſſet, ut ſuperiùs diximus; quia tunc pro-
miſſio intelligitur facta de ſoluendo ceſſionario, ut
priori debitori: ita ut ſi poſſet opponi compenſatio, &
etiam ceſſionario, qui imago eſt cedentis, & eius
perſonam repræſentat, ut poſt Baldum not. Rabotius
ad Guid. Pap. *quæſt.* 567. & quæ tradidi ſupra *num.*76.
Videndus ad propoſitum Carolus de Graſſis *de exce-
ptionib.except.*16. *num.*29.*cum trib. ſeq.* Quæ nota, quia
ſubtilia.

Qværo XVIII. Certi juris eſt, aliud pro 85
alio inuito creditori ſolui non poſſe, *l.*2. § *mutui datio,
ff.ſi cer. petat.* præterquam in aliquibus caſibus, quos 86
probè tradit Joan. Cuiac. *in d.*§.*mutui datio,n.*18. *cum
ſeq.* inter quos eſt unus, cùm pecunia propter ſpeciem 87
debetur, *l.ſi vero*,§ *fin. ff.ſolut. matrim.l. miles*,§.1. *de re
judic. l.ſi fundum per fideicommiſſum, de legat.*1. tunc 88
enim vnum eſt in obligatione, alterum in ſolutione.
Quæro hoc caſu, quouſque duret dicta facultas ſol- 89
vendi aliud pro alio? Reſpondeo quod ſi dicta facultas
ſoluendi aliud pro alio procedat ex diſpoſitione ho-
minis, ut cum deberes mihi centum, ſtipulatus fue-
rim à te ut ſolueres mihi dicta centum die diui Joan-
nis, aut frumentum pro dictis centum: hîc frumen-
tum non eſt in obligatione, ſed in ſolutione, & centum 90
in obligatione. Quia quando vna pars alternatiuæ eſt
incerta, & non eſt taxata, ſed per relationem ad aliam
venit taxanda, non dicitur eſſe in obligatione, ſed in
ſolutione, ut declarat Bar. *in l.ſi quis ſtipulatus fuerit de-
cem in mille,cir.prin.ff.de ſolu.*Paul.de Caſtr. *in l.ſi vero,
§.finali, ff.ſoluto matrimonio.* Hier. Grat.*conſ.*13.*num.*26.
*volum.*1.

Tunc facultas illa ſoluendi aliud pro alio perimi- 91
tur litis conteſtatione, *dict. leg. ſi quis ſtipulatus fue-
rit decem.*

Si autem facultas prædicta procedat ex legis diſ- 92
poſitione, durat dicta facultas, etiam poſt ſententiam,
donec judicati agatur, *l. item veniunt*, §. *idem rectè, ff.
de pet.hered.l.ſi vero.* §. *fin. ff. ſoluto matrimonio*, quem
ita eſſe intelligendum dicit Bar. *dict. leg. ſi quis ſti-
pulatus, num.* 6. Et idem ſi procedat ex diſpoſitione 93
teſtatoris, quæ lex eſt, §.*diſponat*, *in Nouel. de nupt.* ut
not. probè Bart. *in leg.ſi quando*, §.*hæres, per illum text.
de leg.*1.

Facultas autem ſoluendi, quæ eſt in caſu quo vtra- 94
que res eſt in obligatione, ut eſt in alternatiuis certis,
& taxatis, ut ſi quis mihi teneatur ad decem, aut ad
Stichum, aut ad decem, vel triticum ad rationem de-
cem ſolidorum pro modio, ſemper durat facultas ſol-
uendi. Et ſic praxis eſt, ut ante ſententiam reus inter- 95
rogetur quod velit ſoluere, quam tradit gloſ. *in l.*1.*ff.de
act.empt.*Bar.*in l. ſtipulationes non diuiduntur, num.*40.
& 41.*ff. de verb. oblig.*

Circa quod illud oportet aduertere, quod in obli- 96
gatione alternatiua, in qua vtrumque eſt in obligatio-
ne, vna re perempta, in ſuperſtite remanet obligatio, ſi
nulla fuit commiſſa mora eligere debentis, *leg. Sti-
chum, aut Pamphilum, in princ.ff.de ſolut.l.ſi emptione*,§.*ſi
emptio, ff.de cont.empt.*

Dixi in alternatiua in qua vtrumque eſt in obliga- 97
tione. Et ut intelligas, ut promiſi, declarabo. Scias
igitur quod, ut diximus, vbi vna pars alternatiuæ eſt
incerta, & non taxata, & venit taxanda per relatio-
nem ad aliam, illa pars non dicitur eſſe in obligatio-
ne, ſed in ſolutione, ut not. etiam Grat. *conſ.*42.*n.*48.
*volum.*1.

Item quando pars altera alternatiuæ ponitur ad cau- 98
telam creditoris, & ad ejus fauorem, quod eſt quando
ponitur ad executionem, & exactionem ejus quod eſt
in

in obligatione: ut ſi promittam creditori certa die dare centum, aut pignus; illa ſiquidem pignoris datio reſpicit executionem, & exactionem dictæ quantitatis principaliter debitæ, ut per venditionem pignoris deveniant ad ſolutionem dictæ quantitatis; tali caſu illa alternatio cenſetur appoſita in favorem creditoris, & ejus eſt electio.

99 Si autem id quod ponitur in alternativa, non reſpicit executionem & exactionem ejus, quod principaliter eſt in obligatione, ſed imò reſpicit extinctionem debiti principalis: ut ſi ſtipulatus ſum à te ut die Paſchatis ſolvas mihi centum, vel in ſolutum pro dictis centum mihi des talem fundum; tunc quia datio talis fundi extinguit obligationem principalem, cum ex ea contingat liberatio à prima obligatione, *l. eleganter, in princ.* ibi, & videtur eſſe finita, &c. *de pign. action.* tunc illa alternatio reſpicit favorem utriuſque, ut probè concludit Purpur. *conſ.* 287. *num.* 1. *& conſilio* 557. *n.* 21. *&* 28. & ita ante eum declarat Paul. de Caſtr. *conſ.* 295. *ſi dicta pignora, num.* 2. *ad finem, &* 3. *volum.* 2. ubi dicit talem alternationem cenſeri factam gratiâ creditoris & debitoris: creditoris, ſi datio in ſolutum pluris valeat quàm quantitas quæ erat ſolvenda; & debitoris, ſi minoris valeat. Et ita in terminis notat Bened. de Plum. *in l. ſi quis à ſocio, ff. pro ſocio,* quod ſi vendidi tibi equum pro decem, quem ſi non tradiderim intra menſem, tibi ſit venditus talis fundus pro illis decem, quod lapſo menſe dicatur facta novatio, & quod ſolùm fundus peti poſſit: quem refert & ſequitur Rip. *in l. ita ſtipulatus, num.* 64. *ff. de verb. oblig.* Quæ nota, quia alibi ita clarè examinata non reperies.

100 Promittens dare tot ducatos in certis fructibus, & fructus pro tanto pretio, omnia in obligatione eſſe cenſentur: vide Franc. Monal. *conſil.* 5. *numero primo & ſecundo.*

101 QVÆRO XIX. An ſolutos ob cauſam celebrati contractus, cenſeatur illum ratificare & approbare? Reſp. quod ſic, per text. *in l. ſed Iulia, §. ult. & l. ſed, ff. ad SC. Maced. & l. ſi filius, ff. de minor.* 25. *an. l. cum fidem, C. de non num. pecun.* ita reſpondit

102 Aret. *conſ.* 128. *num.* 6. ubi ait, quem cenſeri confirmare, ratumque habere contractum, ſi ex eo ſoluat, vel ſolutionem recipiat; quod tamen declarat procedere de facto quod fit cum parte adverſa, ita quod illud factum implicitum habeat conſenſum utriuſque partis: not. etiam Alex. *conſ.* 117. *numero* 5. *lib.* 5. Bel. *conſ.* 18. *num.* 17. quos refert & ſequitur Menoch. *de recuper. poſſeſſ. remed.* 15. *num.* 119. Salon de Pace *conſ.* 33. *num.* 20. Angel. *conſ.* 151. *poſt num.* 2. & Dec. *conſ.* 463. *In cauſa, num.* 19. & cenſuit Regia Audientia, referente raræ eruditionis I.C. Joan. Sabater, Regio Conſiliario meritiſſimo. Die 25. Octob. 1595. in cauſa pupillorum Pamies, loci de Moſtet Campi Tarracon. contra Claram Morella.

103 Iſtam concluſionem limita, ſi probatur illum qui ſoluit, ſeu ſolutionem recepit, habuiſſe plenam notitiam dicti contractus, ob cujus cauſam ſe ſoluiſſe, aut ſolutionem recepiſſe dicitur. Nam aliàs non diceretur ratificaſſe id quod ignoravit, ſeu de quo plenam notitiam non habuit, neque ſufficit habuiſſe qualemqualem ſcientiam in genere: ita Cravet. *conſ.* 197. *in fin.* Nat. *conſ.* 162. *num.* 31. *& cap.* 33. Menoch. *de recup. poſſ. remed.* 15. *num.* 123. Alex. *conſ.* 135. *num.* 5. *lib.* 5. & Cieff. *conſ.* 314. *num.* 15. *vol.* 1. Grat. *conſ.* 76. *num.* 47. *&* 48. *vol.* 1. Matth. Brun. *conſ.* 48. *n.* 3. *lib.* 1. videndus Seraph. *de privil. jur. privil.* 83. *n.* 69. Cæſar Barz. *deciſ.* 57. qui omnes concludunt, qui allegat ratificationem, debere probare dictam ſcientiam, & ita pronuntiatum fuit per ſacrum Senatum ad relationem clariſſimi Senatoris, tum eruditione, tum conſcientia commendatiſſimi, & Regij Patrimonij Advocati acerrimi, D. Joan. Caſtillo, die 11. Septemb. anno 1594. in cauſa inter Syndicum civitatis Gerundæ, & Syndicum, ſive œconomum Sedis dictæ civitatis: & per Excellentem Doctorem Hieronymum Aſtor, Regium conſiliarium meritiſſimum, in cauſa quorumdam Villafrancbenſium.

Debeſque advertere, quod cum adeſt expreſſa, non eſt expectanda tacita per curſum quinquennij: ad ea quæ not. Menoch. *de recup. poſ. remed.* 15. *numero* 105. 106. 107. *&* 108.

Limita 2. ubicumque poteſt præſumi alia cauſa 104
quàm approbationis, ſive ratificationis contractus, & ſic ſi cum obligatus inſtrumento guarentigio, & ejus vigore ſolui, non cenſeor approbare dictum contractum, ſed ſoluere ne capiar, & executionis moleſtiam ſubeam: & ſic ſolutum potero repetere, ita Bart. Paul. & alij *in l.* 2. *C. quod met. cauſ.* Idem Paul. *in l. pen. ff. de cond. ob turp. cauſ.* ſenſit Roman. *conſ.* 359. *circa primum, num.* 10. & Pulchrè Padill. *in l. interpoſitas, num.* 25. *in fin. Cod. de tranſact.* Cravet. *conſ.* 197. *num.* 12. ubi dicit non induci ratificationem, niſi quando actus fieri non poteſt circa jus & nomen ratificationis, itaut ille actus fieri non potuerit circa approbationem illius actus.

Similiter ſi per metum promiſi tibi ſoluere de- 105
cem, & juravi, ſi poſtea ſoluo, non cenſeor approbare contractum, ſed ſoluiſſe, ne ſim periurus: ita Bart. & Paul. *in d. l.* 2. & Boët. *deciſ.* 100. *num.* 15. *&* 16. ubi multos conſonantes refert. Adde Roman. *ubi ſuprà,* & Mart. ab Azpil. *com.* 4. *num.* 10. *de his quæ vi, met. cauſ. fiunt, lib.* 1. *vol.* 1. & novè Gutier. *de jurament. confirmat. part.* 1. *cap.* 57. *n.* 27. & Padil. *dict. n.* 25. *in princ.* ubi intra alia hanc optimam reddit rationem, quod ubicumque ex aliquo actu poteſt ſumi alia conjectura quàm approbandi contractus, illa potiùs eſt ſumenda, ne in ſui grave præjudicium vitioſum contractum approbaſſe videatur, *vulgat. l. cum de indebito, ff. de probat.* nam ubi de ratificatione agitur, eſt præſumptio quod loquimur de contractibus ſine ſolemnitate factis, & nullis, quia ritè facti non indigent ratificatione, ut dixit Hieronymus Gabr. *conſ.* 146. *num.* 13. & ſic ut plurimùm præjudicialibus.

Hinc latè exemplificans ſcripſit Cravet. *conſ.* 179. *num.* 12. quod ratificatio nunquam inducitur ex actu aliquo, niſi quando ille actus nihil aliud poteſt operari quàm ratificationem. Eſtque rationis ratio, quia 106
actus qui duplici reſpectu fieri poteſt, cenſetur factus prout eſt magis utilis facienti. Surdus *conſ.* 14. *num.* 12. *lib.* 1. Cravet. *conſ.* 106. *num.* 9. & Alexand. *conſ.* 55. *volum.* 5.

Prædictam concluſionem amplia, ut non ſolùm 107
ſoluens, ſed & petens dilationem ad ſolvendum, cenſeatur approbare dictum contractum, *argument. leg. ad ſolutionem, C. de re judic.* notat in ſpecie Roman. *conſ.* 9. *in fin.* Franc. Bec. *conſ.* 106. *num.* 41. Marſil. *ſingul.* 186. & Padil. *ubi ſuprà, num.* 29.

Et circa hæc nota quod ratificatio poteſt fieri parte 108
abſente, & ex ea abſenti jus quæritur: ita Bart. *in leg. Pomponius, ff. de negot. geſt. & in l. quo enim, ff. rem rat. hab.* Cravet. *de antiq. temp. part.* 1. *ſect. viſo de verbis, num.* 44 *&* 45. & Menoch. *de præſ. lib.* 2. *præſ.* 45. *num.* 10. Dec. *conſ.* 45. *num.* 3. *circ. med.* ubi dicit in tali declaratione voluntatis verba enunciativa probare: allegat Matheſ. *num.* 34. & ibi Saray, ubi dicit in his quæ pendent à nudo animo alicujus, verba enunciativa diſponere. Cravet. *conſ.* 866.

Quam concluſionem veram intellige, ubi quis ra- 109
tificat actum geſtum ab alio nomine ſuo, ex ſe validum, licèt non quantum ad mei præjudicium: iſte actus dicitur, quando ſi non illum ratificat, remanet validus in perſona facientis, ut *in l. ſi abſentis, C. ſi cert. pet. & l. fundus ille, ff. de contrahend. empt.* & quod tradit

Bart.

Digitized by Google

Bart. in l. ſi mihi, & Titio, de verb. oblig. vide Aochar.
conſ. 123. num. 7. in fin. Secus ubi quis ratificaret actum
nullum à ſeipſo factum, vel quando actus nulliter fa-
ctus eſſet ratificandus ab alio qui habet poteſtatem
confirmandi; quia tunc eſt vera regula, quod ea-
110 dem ſolemnitas, quæ requiritur in confectione actus,
requiritur in ejus confirmatione, ſive ratificatione,
ut not. Bart. in l. 1. §. 1. de leg. 3. & in l. heredes palam,
§. ſi quid poſt, de teſtam. pulchrè Aret. d. conſ. 128. Add.
ad Bart. in l. Pomponius, ff. de neg. geſt. & Surd. deciſ. 69.
Hieron. Gab. conſ. 146.

111 Et ſic ſi in confectione actus requirebatur partis
alterius præſentia, ſic in ratificatione: ita Aret. om-
ninò videndus conſ. 128. Eximie, num. 1. & 6. verb.
Venio, ubi n. 4. & 9. dicit hoc procedere in ratificatio-
ne quæ fit ab homine, ſecus in ea quæ fit per legem. Et
ſecundùm prædicta cenſuit Senatus, relatore D. Joan-
ne Caſtello, quem ut alterum Alexandrum veritatis
Doctorem meritò appellare poſſumus, die 15. Decemb.
1594. in cauſa inter Syndicum civitatis Gerundæ, &
Oeconomum Sedis dictæ civitatis; quæ nota, quia
ſubtilia.

112 QVÆRO XX. An ſolutio facta præſumatur de
propriis pecuniis? Reſp. quod ſic: ita Bart. in l. cum
proponas, C. pro ſocio. Bald. in l. pen. C. ſi quis alt. vel ſib.
Barbat. conſ. 22. ſcripſit Propheta, lib. 4. Dec. conſ. 51. &
conſilio 348. de duobus breviter, n. 4. Roman. conſ. 274.
& 276. n. 7. Purput. conſ. 506. num. 1. & Aym. conſ. 129.
num. 2. & conſ. 191. num. 8. facit optimus text. in l. &
magis, ff. de ſolution. & in l. ſi filius, C. de neg. geſt. l. cum
pecuniam, & l. qua utiliter, §. fin. ff. eod.

113 Hæc concluſio procedit etiam in caſu, quo quis
emit aliquid pro ſe & alio, vel negotia aliena admi-
niſtrat, vel penes ſe habet cum alia pecuniam com-
munem, quia & tali caſu de propriis pecuniis ſoluiſſe
præſumitur, ut per Bart. in l. 2. per illum text. C. pro ſocio,
& in l. ſi patruus, C. commun. utr. iud. num. 4. Roman.
114 conſ. 3. Ant. de Gam. deciſ. 246. n. 2. Abb. conſ. 46. Tria
mihi, lib. 1. Car. conſ. 160. Factum, ad fin. Sur. de alimen.
tit. 6 q. 8. n. 51. & Alex. conſ. 78. Diſcuſſis, lib. 2. Roman.
conſ. 3. ubi quandam limitationem affert, quæ etſi ali-
quibus placet, vera tamen non eſt, ut probè advertit
Cravet. d. conſ. 129. n. 4. ubi optimam reddit rationem
ad confutationem opinionis Romani.

115 Limitatur prædicta theorica, ſi creditor confitea-
tur recepiſſe pecuniam à tali per manus talis, quia iſta
pecunia non præſumitur eſſe illius qui ſoluit de facto,
ſed debitoris, ut not. Steph. Bertr. conſ. 282. num. 2.
vol. 2. & aliis relatis Magon. deciſ. Florent. 43. num. 14.
Geſta falſi procuratoris poſſunt ratificari etiam parte
abſente, quia actus non eſt omninò nullus, quia licèt
non teneat reſpectu principalis ſine ejus ratificatione,
tenet tamen reſpectu procuratoris, cum ad intereſſe
teneatur, l. ſi uno, §. ubicumque, ff. locat. not. Nat.
conſilio 562. num. 11. Greg. Lopez part. 5. tit. 5. l. 48.
gloſ. 2. dicit: Nota quod cum emit ut negotiorum ge-
ſtor, debet formare verba contractus in perſonam ſuam,
putà: Vendis mihi talem rem, quam emo nomine talis:
nam, ait, ſi conciperet verba ut nuntius, putà: Vendis
tali abſenti cujus ſum geſtor; tamen nihil valeret niſi
ratificaretur per abſentem, quia non reperitur ſubje-
ctum in quo fundetur ratificatio, l. multum intereſt, §.
ſi verò, C. ſi quis alteri vel ſibi.

116 QVÆRO XXI. An ſolui tutori rectè poſſit, ita
ut et ſoluens remaneat omninò liberatus? Reſp. quod
ſolutio facta tutori vel curatori abſque judicis præ-
cepto, parat quidem plenam liberationem, §. at ex
contrario, ubi gloſ. Inſt. quib. alienar. lic. vel non. Verùm
ſi pecunia à pupillo, tutore, vel curatore eſt malè con-
ſumpta, & ſic non eſt ſalua pupillo, neque in ejus
utilitatem verſa, poteſt reſtitui minor contra ſolven-
tem, ut iterùm ſoluat, quaſi non fuerit liberatus, l. 1.
ubi poſt gloſ. Bart. Bald. & Caſ. latè, C. ſi adver. ſolut.
nor. Ant. Cioff. conſ. 108. n. 7. vol. 2. Ant. Gom. lib. 2.
variar. reſol. de reſtit. minor. num. 4. latè Felic. de Solis
de cenſib. lib. 3. cap. unic. n. 3. per tot. & Vincent. de Fran-
chis deciſ. 206. part. 1. ubi num. 23. dat pulchrum intel-
lectum l. 1. Cod. quand. decr. opus non eſt, ubi ſi probe-
tur defunctum pactum fuiſſe de retrovendendo, poteſt 117
tutor reddito pretio licitè retrovendere abſque judicis
decreto, dicens per d. l. 1. C. quando decr. opus non eſt,
non derogari diſpoſitioni text. in d. l. 2. C. ſi adverſ. ſolut.
nam illum text. intelligi ait, ut quoad retrotractio-
nem dominij non ſit neceſſarium judicis decretum,
quia fit ex cauſa præcedenti.

Nihilominus tamen, inquit, qui tremit, ut ſit ſecu-
rus, debere procurare, ut ſolutio pretij fiat tutori, me-
diante judicis decreto, juxta diſpoſitionem legis ſan-
cimus, Cod. de adminiſtratione tutorum. Ubi habetur,
ſolutionem factam tutori cum judicis præcepto, vide-
licet ſi cum recuſaret ſoluere debitor, conventus co-
ram judice, allegaret ſe dubitare, an poſſet tutor dicto
curatori ſoluere, & hoc non obſtante judex ei præci-
peret ut ſolueret, talem ſolutionem parare pleniſſi- 118
mam liberationem, adeo ut contra ſic ſoluentem nullo
modo poſſit minori reſtitui, leg. ait Prætor, §. permit-
titur, ff. de minoribus, aliàs ſecus, ut dicta leg. ſanci-
mus, & notat Antonius Gomezius, & Vincentius
de Franch. ubi ſuprà.

Et reputat hoc ſingulare Paulus de Caſtro in dicta
leg. 1. Cod. ſi adverſus ſolution. & ſingul. 113. & novè
Franc. de Caldas Luſit. in rep. leg. ſi curatorem habens,
in verſ. læſis, num. 59. Cod. de in integ. reſt. min. ubi n. 67.
aſſerit, debitorem cui judex præcepit ut ſolueret, non
teneri appellare, cum credere teneatur judicem ex juſta
cauſa ad id præcipiendum motum fuiſſe, quod idem
ante eum adnotavit Aret. conſ. 24. num. 10. per text. in
l. ait prætor, §. permittitur, de minor.

Iſtam materiam latè tractat ex multis Gutier. de
tutel. & curis 2. part. cap. 22. qui à communi ſententia
diſcedit: & licèt communis ſententia ſit dura, verùm
ab ea non diſcedendum puto, niſi in caſu, ſc. ſi eſſemus
in caſu notorio, quo aliqua ſiniſtra ſuſpicio de ſolutio-
ne conjecturari nequeat, ad notat. in l. pupilli debitor,
ff. de ſolution.

Penſiones tamen, & annui redditus rectè tutori ſol- 119
vi poſſunt ſine judicis decreto, dicta leg. ſancimus, not.
Anton. Cioff. conſ. 9. num. 4. volum. 2. ubi poſt Caſtr.
pulchrè declarat, quando tutoris confeſſio probet ve-
ram numerationem in præjudicium pupilli. De redem-
ptione annui redditus à tutore facienda, ultra prædicta
vide quæ tradit Felician. de Solis lib. 4. de cenſ. cap. uni-
co, num. 4. ubi dicit redemptionem annui reditus, &
ſic cenſualium, & violariorum, quæ inter immobilia
computantur, non poſſe fieri ab eo qui alienare non
poteſt, & ſic non poſſe fieri à tutore, à Prælato, ab he-
rede gravato fideicommiſſo, nec à primogenij poſ-
ſeſſore, eo quòd ſit ſpecies alienationis, argument. text.
in leg. fin. Cod. de reb. alien. ſubdens ut valida ſit hu-
juſmodi redemptio, debere fieri judicis auctoritate,
& permiſſu.

Contrarium fuit deciſum referente Michële Salba 120
& de Valleſicca, die 29. Novembris 1606. Actuario
Papiol, in cauſa Mitquęſiæ Ferrera & Baldo, contra
Parriarios Illerdæ, videatur Montet. deciſ. 1. Pinel. in
leg. 1. part. 3. num. 24. cum ſeq. C. de bon. mater.

Uni etiam ex tutoribus ſeu curatoribus rectè ſolui
poſſe, habetur in leg. conſilio, §. quæſitum, ff. de cura-
toribus furioſi, & leg. quod ſi fortè, §. ſive autem, ff. de
ſolut. & liberation. facit lex fin. C. de authorit. præſtan.
Montanus in tract. de tutel. & curis, c. 32. num. 14. &
ſeq. ubi aliquas limitationes affert, ibi per te vide.

QVÆRO XXII. Habeo facultatem ſolvendi 121
tibi, aut Petro, centum quæ tibi debeo: certum eſt

nu

me liberari ſi ſoluam tibi dicta centum, aut Petro ſolutioni adjecto, *leg. eum qui ita, §. qui ſibi, ff. de verb.*
122 *obligat.* Sed pone, quod poſt dictum contractum inter nos celebratum, dixiſti mihi, ut nullo modo Petro ſoluerem, num ſi ſoluo Petro, liberabor? Videtur dicendum, quod cum hanc facultatem ſolvendi tibi, aut Petro babeam ex contractu, quod tu mihi eam contra contractus formam auferre non poſſis, *leg. aliud, & leg. fin. ff. de ſolut.* notat Bart. Paul. Jaſ. & communiter ſeribentes, *in dict. leg. eum qui ita, §. qui ſibi.* Idem Paol. de Caſtr. *conſ.* 36. Satis clara, *volum.* 2. Saray *in addit. ad Matheſ. notab.* 112. *num.* 3. & Eman. Coſta *in leg. Gallus, §. & quid ſi tantum, in ſecunda part. n.* 29. *ff. de liber. & poſthum.* facit etiam text. optimus *in leg. vero procuratori, ff. de ſolut.*

123 In contrarium facit text. *in leg. ſi cum Cornelius, ff. de ſolut.* ubi habetur pactum de ſolvendo tertio, revocari poſſe. Veritas eſt, quod ſi facultas ſolvendi tertio competat alicui ex ipſo contractu, tunc ſolutioni adjecto poteſt ſolui, etiam vetante creditore, & ita loquitur text. *in d. l. vero procuratori, & l. aliud, & l. fin. ff. de ſolut.*

124 Si verò illa facultas detur per creditorem poſt contractum ex intervallo, tunc talis facultas adimi per creditorem poteſt, & ita intelligitur text. *in dict. leg. ſi cùm Cornelius*, juxt. not. per Bart. *in dict. leg. vero procuratori, jun. leg. ſi cum Cornelius*, Coſta *ubi ſuprà*, & Salon de Pace *conſil.* 28. *numero* 3. & ſatis apertè id docent text. *in dict. leg. vero procuratori, §.* 1. *& d. l. aliud.*

125 Circa quæ illud advertere eſt operæpretium, iſtam facultatem ſolvendi adjecto, tolli per litis conteſtationem factam per principalem, ut notat Bart. per illum text. *in leg. ſi quis ſtipulatus fuerit decem in mille, ff. eod.* Iaſ. *in dict. leg. eum qui, §. qui ſibi, num.* 12. *ff. de ver. obligat.* & Hieron. à Lauren. *deciſ. Avenion.* 149. *num.* 3.

126 Item tollitur dicta facultas ſolvendi adjecto ſolutioni, ſi ipſe mutaverit ſuam conditionem in deterius, ut probat text. expreſſus *in l. cum quis, ff. de ſolut.* quem text. optimè declarat Eman. Coſta *in d. §. & quid ſi tantum, in* 2. *part. num.* 27. *cum* 2. *ſeq.* & Hieron. à Laurent. *dict. deciſ.* 149. *n.* 3.

127 Illud tamen tacitum relinquendum non eſt, utcumque ſit, ſi debitor in ſolutione facienda adjecto nullum intereſſe prætendat, tantumque adjectus ſit poſitus favore creditoris, prohibente creditore, ipſum non poſſe adjecto rectè ſoluere, argum. text. *in leg. jure hoc, §. ſi quis dederit*, & quod ibi not. Bart. & Moderni, *ff. de donation.* & idem Bart. *in leg. ſi eum fundum, num.* 3. *ff. de pact.* & Salon. de Pace *d. conſ.* 28. *num.* 3.

128 Neque illud prætermittam, iſtam facultatem ſolvendi adjecto, ad ejus hæredes non tranſire, *leg. cùm quis, ff. de verb. obligat. & leg. ſi ſtipulatus, ff. hoc titul.* neque mirum, cum regulariter nullum jus adjecto quæratur, *ut in dict. jurib. & in leg. Stichum, §. uſumfructum, ff. hoc tit.* quem text. ad hoc ponderat Eman. Coſt. *in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, in* 5. *part. n.* 12. *ff. de lib. & poſthum.*

129 QVÆRO juxta prædicta, habeo facultatem ſolvendi tibi, aut Petro ſolutioni adjecto, num ſi ſolui tibi partem, & reſiduum Petro, ero liberatus, præſuppoſito quod creditor mihi ſoluere non vetuerit? Videtur dicendum quod non: nam cum jam debiti partem tibi ſoluere cœpiſſem, & reſiduum ſoluere tenebar, *argum. text. in leg.* 3. *C. de novat.*

130 Contrarium eſt verius, ſiquidem *d. lex* 3. tantum habet locum cùm actio eſt certa, & non verbis alternativis, ut ex ipſo text. conſtat, & not. in ſpecie Salon. de Pace *d. conſ.* 28. *num.* 8. & eſt text. opt. *in l. qui hominem, §.* 1. *ff. de ſolut.*

Circa ſolutioni adjectum hoc unum nota, quod re- 131
gulariter non poteſt agere ut ei ſolvatur, ſed ſolùm poteſt ab ſponte ſolvente recipere, *leg. quod ſtipulatus, ff. de ſolut. leg. ſoluendo, ff. de negotiis geſtis*, notat Ruin. *conſil.* 20. *n.* 8. *lib.* 1. verùm fallit ſi ipſe adjectus contractum feciſſet ex quo veniebat ſolutio facienda; tunc ſiquidem eſt locus regulæ, qui mecum contraxit, mecum agat, *leg. eum qui, ff. de action. & oblig. l. ſi is, C. depoſit. & l. his ſolis, ff. de condict. indeb.* not. Magon. *deciſ. Lucen.* 34. *num.* 6. & Tepat. *in tit. de ſoln. ver. Adiectus ſolutioni*, ubi addit & aliam limitationem de adjecto ſolutioni in rem ſuam, quia tunc factus eſt inſtar procuratoris in rem ſuam. Ruin. *conſ.* 759. *num.* 9. *lib.* 1. Rota Avenion. *deciſ.* 149.

QVÆRO XXIII. An tutores poſſint ſolutio- 132
nem prorogare? Veritas eſt quod ſic, quia cum dicantur habere mandatum generale cum libera, poſſunt terminum ſolutionis prorogare: ita Alexand. qui dicit communem *in l. qui Romæ, §. Callimacus, ff. de verb. obligat.* & *ibi* Jaſ. *n.* 12. & multi, quos refert, & ſequitur Tiraq. *de retract. convention. in fin. num.* 18.

Quod ego verum cenſeo, ſi prorogatio termini ſit 133
facta bona fide, & non malitiosè, juxta ea quæ tradidi ſuprà *lib.* 1. *in cap.* 14. *de locat. num.* 21. *in fin.* Pro iſta mea ſententia facit text. *in l. pupilli debitor* 96. *ff. de ſolut.* ubi dicit gloſ. cùm malo animo fuit facta delegatio per tutorem, ſuccurri pupillo beneficio reſtitut. in integrum: & licet Vincentius de Franchis *deciſ.* 281. tenuerit unum ex tutoribus non poſſe ſolutionem prorogare ſine conſenſu alterius: Nam data bona fide, non requiritur dictus conſenſus, cum quilibet ex tutoribus habeat poteſtatem in ſolidum, *l. fin. Cod. de curat. furioſ.* Confert ad prædicta quæ tradit Morot. *conſil.* 38. *per tot.* Et ita obtinuit, quod cum quidam tutor prorogaſſet cuidam debitori pupilli, qui ei debebat centum ducatos ex pretio duarum mularum, quas emerat à patre pupilli, ſolutionem dicti debiti per ſex annos, nulla juſta cauſa apparente, & eo tempore quo pupillus jam erat proximus pubertati, ut beneficio reſtitutionis in integrum declararetur, dictam prorogationem non eſſe ſervandam; dictaque reſtitutio ad cautelam fuit poſtulata, quia non erat neceſſaria, cùm prorogatio eſſet nulla.

Et nullitas eſt certa ex eo, quod in fraudem cenſea- 134
tur facta diſpoſitio, quæ in alium transfert, quod alii ex proximo eventu debetur, ut per Anchar. *conſ.* 430. Ubi etiam ad propoſitum ſubdit poteſtatem diſponendi quem amittere, quando de proximo in alium bona ſunt transferenda. Hinc ea de cauſa dixit Caſtrenſ. *in leg. divortio, §. ſi vir in quinquennium, poſt num. tertium, ff. locat.* fraudulentam præſumi talem locationem factam per maritum de bonis uxoris, & ob id ei ſtare non teneri: hos refert & ſequitur Morot. *dicto conſil.* 37. *num.* 7.

Reperio iterum dict. auctor. Vincen. de Franc. *deciſione* 281. ubi ſubdit, unum tutorem ſine conſenſu alterius non poſſe facere debiti prorogationem, quod ubi bona fide fiat, verum non puto, *per leg. fin. Cod. de auctor. præſtanda*, ſi tutori fuit interdicta adminiſtratio, non poteſt ei fieri, *l. quod ſi fortè* 14. *§. ſunt quidam, de ſolutio.*

QVÆRO XXIV. An debitores ſolventes ante 135
diem poſſint à ſucceſſore moleſtari? Vide text. cum ibi not. *in l. ſi quis domum, §.* 1. *ff. loca.* & explicat hoc pulchrè Boſſi. *in tract. cauſ. crim. titul. Debi. an deli. ſoluer. poſſ. num.* 6. *&* 8.

QVÆRO XXV. An ſolutione debiti principalis tol- 136
latur omnis obligatio acceſſoria? Ad ſatietatem uſque hoc explicat Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 4, 5.

QVÆRO XXVI. Dixi te mihi debere centum, 137
cum debeas ducenta, an ob id in aliis centum mihi præjudicaverim? Barboſ. *in l. ſi cum dos, n.* 2. *ff. de act. rer. amot.*

Digitized by Google

amot. dixit quod non, niſi uſus fuiſſet dictione taxativa, *tantum*, vel ſimili. Ubi etiam ſubdit, quod ſi debitor dixit creditori, ecce centum quæ tibi debeo, & creditor illa accepit, quod non ex hoc reus habeat ſuam intentionem fundatam, quod non niſi centum illi debebat: quæ nota, quia propter d. Bart. doctrinam, non ita pridem feci revocare quandam ſententiam.

138 QUÆRO XXVII. Circa iſtam ſolutionum materiam. Contingit quod tempore ſolutionis faciendæ pecunia eſt mutata, cujus monetæ æſtimatio eſt ſolvenda, an currentis, an illius, quæ erat tempore contractus: Veritas eſt in hac materia ex variis Doctoribus ſelecta, quod ſi pecuniæ bonitas intrinſeca ſit mutata, debet ſolvi ea pecunia, quæ erat tempore contractus, vel uſualis, & currens ad æſtimationem illius quæ erat tempore contractus, *c. olim, de cenſib. & c. quanto, de jurejur.* & Legiſtæ *in l. cum quid, ff. ſi cert. pet. & in l. Paulus, ff. de ſolut.* not. Guid. Pap. *deciſ.* 493. Joan. Corſ. *in l. vinum, num. 7. ff. ſi cert. pet.* Boër. *deciſ.* 327. *n.* 9. & ante eos Spec. *de ſolut. §. 3. num. fin.* & apud noſtrates Marq. *in uſat. ſolidus aureus, verſic. juxta vero præmiſſa.* Ubi quandam Regiam ſententiam refert, *pag. mihi* 361. *col.* 1. & x.

139 Et hoc intellige ſive bonitas intrinſeca pecuniæ ſit mutata, ita ut ſit facta melior, ſive ſit mutata, ut ſit facta deterior. Nam utroque caſu debet ſolvi pecunia quæ erat tempore contractus, ſive nova ad æſtimationem pecuniæ antiquæ, quæ erat tempore contractus, ut probant jura ſuperiùs allegata, & text. *in cap. cum Canonicis*, ubi omnes Doctor. *de cenſib.* notat Corn. *conſil.* 279. *ad fin. & conſ.* 287. *n.* 2. *vol.* x. Socin. *in leg. cum quid, num.* 39. & *ibi* Purp. *num.* 173. *ff. ſi cert. pet.* Guid. Pap. *dict. deciſ.* 493. & *ibi* Ranch. *in addit.* Oldr. *conſilio* 250. factum tale eſt, Bonifacius Aretin. *conſil.* 11. Alexand. *conſ.* 148. Aym. *conſ.* 47. *num.* 6. Covar. *de collat. veter. numiſmat. cap.* 7. §. *unico, num.* 2. Hieron. Gab. *conſil.* 164. *per tot.* Caval. *deciſ.* 16. *num.* 42. *c.* x. & Balzar. *ad libr. ſecundum feudor. tit. quæ ſint Regalia, verſ. Moneta, num.* 9. & 10.

140 Si verò pecuniæ bonitas intrinſeca non eſt immutata, ſed extrinſeca, tunc immutatio nocet, vel prodeſt creditori: inſpicitur ſiquidem tunc non tempus contractus, ſed tempus ſolutionis, ut per Doctor. *in dicto cap. quanto, de jurejuran. & dict. leg. cum quid, & dict. l. Paulus.* Purpur. *conſ.* 290. & *conſil.* 523. *num.* 33. *in fin. & num.* 36. Aym. *conſ.* 47. *in fin.* & Caval. poſt alios *d. deciſ.* 63. *num.* 42.

141 Et hoc niſi debitor eſſet in mora, quia tunc omne detrimentum contingens ex dicta mora ad eum pertineret, ut not. Bart. *in l. Paulus, num.* 6. *in fin.* Covar. *in collat. vet. numiſ. c.* 7. §. *unico, num.* 3. & Boër. *d. deciſ.* 327. *num.* 13. *verſ. quintus caſus.* Vel aliud conſtaret de mente contrahentium, quia illud eſſet ſequendum, ut not. Caval. *dict. deciſ.* 16. *num.* 43.

142 Utque prædicta intelligantur oportet explanare quando dicatur bonitas pecuniæ intrinſeca immutata, & quando bonitas extrinſeca. Dico ex omnium communi ſuffragio, quod ſi materia pecuniæ, aut pondus immutatur, ut quia eſt melioris, aut pejoris materiæ, aut majoris, vel minoris ponderis, dicitur bonitas pecuniæ intrinſeca immutari.

143 Si verò materia, vel pondus pecuniæ non immutatur, ſed eadem exiſtente materia, vel pondere, valor pecuniæ ex decreto Principis, aut aliàs creverit, aut minuerit, tunc dicitur bonitas pecuniæ extrinſeca immutata; ut ſi cum hodie in Cathalonia valet ſcutum aureum viginti & unum ſolidos, ſtatueretur ut valeret viginti quinque ſolidos, aut non niſi viginti: ita colligitur *ex leg.* 1. & *fin. Cod. de veter. numiſ. pot. lib.* 10. & *leg.* 1. *ff. de contrah. empt.* & docet hoc apertè Purpur. *dict. conſil.* 522. *num.* 34. Boſſius *in tract. cauſ. crimin. tit. de moneta, num.* 2. *in fin.* & Caval. *ubi ſuprà.*

Dubitari tamen contingit, ſi in totum pecunia promiſſa ſit reprobata, qualiter æſtimatio ſit ſolvenda. Bart. *l. Paulus, n.* 6. *ff. de ſolut.* tenet quod debet ſolvi in moneta nova ad rationem antiquæ, cujus curſus eſt reprobatus, *per l. eleganter, §. qui reprobos, ff. de pign. action.* ipſum ſequuntur multi *in l. cum quid, ff. ſi cert. pet.* quos & alios multos longa ſerie recenſet Ant. Gab. *de ſolut. concluſ.* 1. *num.* 4. moti per text. expreſſos *in cap. olim, c. cum canonicis, de cenſib.* 144

Communis & vera concluſio eſt, quod ſi reperiatur dicta moneta antiqua reprobata, & debitor non fuerit in mora, quod illa poſſit ſolvi, quia redderetur in eadem bonitate, licèt minoris æſtimationis: ita propter dictam rationem tenuerunt Petr. & Cyn. *in l. minorum, Codice in quib. cauſ. reſtit. in integr. non eſt neceſſ.* Joan. Andr. & Imol. *in dicto c. quanto, de jurejurand.* Jaſ. poſt multos, quos refert *in l. quod te, num.* 16. *ad fin.* ubi de communi atteſtatur, *ff. ſi cert. pet.* Ant. de Gam. *deciſ.* 374. dicit etiam iſtam ſententiam communem Anton. Gab. *de ſolut. concl.* 1. *num.* 5. & *ad dict. text. in cap. olim, & capit. cum canonicis,* Reſpond. Imol. *in dict. l. Paulus*, quod loquuntur quando non reperitur pecunia antiqua reprobata. Idem ſenſiſſe viſus eſt Innoc. *in dict. cap. olim*, ſequitur Alexand. *in l. quod te, num.* 7. *circ. med. ff. ſi cert. pet.* Vel dicti text. intelliguntur, ut vult Jaſ. *in dict. l. quod te, num.* 6. *in fin.* ubi debitor fuiſſet in mora, & ſic eſt intelligendus *d. §. qui reprobos.* 145

Illud etiam non eſt diſſimulandum, quod ſi obligatio ſit conſtituta in moneta imaginabili, tempore cujus eſt certa ſpecies, nec reperitur petia dictæ monetæ, ſed tantum illa conficitur ex certis monetis parvis, ut eſt libra in Cathalonia, non enim reperitur aliqua petia monetæ cuſæ, quæ dicatur libra, ſed viginti ſolidi conſtituunt libram: tunc ſi talis moneta variatur, putà quod decem & octo ſolidi conſtituerent libram, aut viginti duo, tunc inſpicitur tempus contractæ obligationis: ita Purpur. *conſil.* 522. *num.* 3x. Socin. jun. *conſ.* 44. *num.* 9. *vol.* 4. & Graſ. Mu. *lib. com. opin. verb. moneta, verſ. aliquando.*

Circa prædicta oportet advertere, quod ſi ignoretur quis fuerit valor pecuniæ tempore contractus, debitor liberatur ſolvendo monetam currentem tempore ſolutionis, & ſecundùm ejus æſtimationem: ita Corn. *conſ.* 181. Purp. *in d. l. cum quid, num.* 173. Cur. jun. *conſilio* 24. *col.* 4. quos refert & ſequitur Hier. Gabr. *dict. conſil.* 164. *numero* 2. ubi *num.* 9. aſſerit obligationem ſolvendi monetam antiquam, ſeu novam ſecundùm æſtimationem antiquæ, tolli quadraginta annis contra Eccleſiam, & triginta contra alios, quod etiam not. Signor. de Homod. *conſ.* 74. *per tot.* 146

Maximè ſi conſtet aliquas ſolutiones fuiſſe factas de moneta currenti, & ſecundum ejus valorem, quia illæ ſolutiones ſubſecutæ faciunt præſumi talem conventionem præceſſiſſe, juxta ea quæ not. Bald. *in l. ſi certis annis, num.* 9. *Cod. de pact.* Purpur. *conſil.* 522. *num.* 30. Felin. *in cap. cum Bertoldus, num.* 28. *de re judic.* Socin. *conſ.* 145. *volum...* Hieron. Gab. *dict. conſilio.* 164. *num.* 7. & Hieron. Grat. *dict. conſ.* 12. *num.* 78. *volum.* 1. ubi aſſerit, ducatos in præſenti certo valore currentes, præſumi & tempore præterito eadem æſtimatione cucurriſſe, cum ex præſenti in præteritum præſumatur, *leg. ex perſona, & leg. ſive poſſidetis, Cod. de probat.* 147

Item juxta prædicta quæro, an ſi pecunia debeatur ex ultima voluntate, ſi poſtea eſt mutata augmentativè, ſive diminutivè, ut dictum eſt, debeat attendi valor pecuniæ quæ currebat tempore conditi teſtamenti, an mortis teſtatoris, quo tempore dies legati cedit. 148

Quidquid dicat Ludov. Roman. *conſil.* 123. circa primum dubium, quod debeat attendi tempus ſolu- 149

tionis. Veritas eſt, quod tempus teſtamenti eſt attendendum, *leg. uxorem*, §. *teſtamento, de leg.*3. not. Oldr. *conſil.*31. Abb. *in cap. cum olim, de cenſib.* idem Roman. ſibi contrarius *ſingul.*513. Dec. *in leg. quod te, in* 1. *lect. num.*8. *ff. ſi cert. pet.* Car. *in tract. monet. tertia quæſt. cum* 3. *ſeq.* Socin. jun. *conſ.*145. Viſo puncto, *num.*94. *lib.*1. Hieron. Gig. *de penſion. quæſt.*98. Anton. Gabr. *de ſolut. concluſ.*4. Grat. *conſ.*12. *n.*38. *volum.*1. Et iſtam opinionem dicit communem Arias Pinel. *in rubr. Cod. de reſc. vend. part.* 1. *cap.*3. *num.*22. *& ſeq.* Jaſ. *in dict. leg. cum quid, in* 1. *lect. num.*28. *ff. ſi cert. pet.* ubi allegat gloſſ. quam dicit ſignandam *in l. pen.*

150 *verſ. cedit, ff. de fun. inſtruct.* quæ habet, quod in omni materia, in legatis univerſalibus attendimus tempus mortis teſtatoris, in particularibus tempus conditi teſtamenti, quam probat Bart. *in d. l. pen.* & ita prædictam concluſ. intellige.

151 Si verò pecunia debeatur ea l. ſive ſtatuto, attenditur tempus ſolutionis: ita Socin. jun. *conſ.*145. *num.*94. *&* 95. *lib.*1. *& conſ.*142. *vol.*2. Spec. *de obligat.* §. *nunc aliqua, ad fin.* Bald. *in l. illud, in fin. Cod. commun. de legat.* Domin. de ſancto Gemin. *conſ.*136. & Roman. *d. conſ.*123. & Anton. Gab. *de ſolution. concl.*5.

152 Eſtque obſervatione dignum, quod circa menſuram etiam attenditur tempus contractæ obligationis, *c. quanto*, & *ibi* Canon. *de cenſib.* not. Azo *in ſuis Broc. in Brocar. incip.* Eadem menſura, vel moneta: quem refert, & probat Oldr. *conſ.*31. *in fin.*

153 Et ſic conſului quod cum in Cathalonia *per conſt. unicam, tit. de Peſos, Midas, y Meſuras*, omnis menſura ſit reducta ad menſuram Barcinonenſium, quod debebat impoſterum fieri ſolutio rerum debitarum ſecundum dictam menſuram Barcinonenſem, habita ratione ad primævam menſuram, ut ſic neque creditores eſſent in damno, & ita fit.

154 Itidem & circa numerum attenditur tempus contractus, ſive teſtamenti. Et ſic Cyn. Bald. Alber. & Salic. *in l. non modus, per illum text. C. de ſervitut.* & Angel. *in l. ſi ſervitus, ff. de ſerv. urb. præd.* dicunt, quod ſi ruſticus promiſit quolibet anno dare cuilibet Canonico Sancti Laurentij decem pro anniverſario, & tempore promiſſionis non erant niſi ſex, vel octo Canonici, & poſtea ſint viginti, aut plures, quod non tenebitur omnibus viginti Canonicis præſtare dicta decem, ſed ſolùm ſecundum numerum, qui erat tempore promiſſionis. Idem in expreſſo probat Jaſ. omninò videndus *in rep. l. quominus, num.*141. ubi multas ſimiles qu. refert, *ff. de flum.* Paul. de Caſt. *in d. leg. non modus*, referens ibi Pet. ita tenere, ubi dicit, quod ſi quis legat Religioſis cujuſdam loci tantam quantitatem, tantum ſcilicet pro quolibet, quod ſi augeatur numerus, non debet augeri præſtatio. Facit quod tradit Bart. *in leg. ſcio, ff. de ann. legat.* & Natta *conſil.*548. *n.*21.22.23. *&* 24. ubi multis iſtam ſententiam probat, & inter alia, quia in contractibus ſubintelligitur clauſula, Rebus ſic ſtantibus, ſeu ſi res in eadem cauſa maneant, *leg. quæro*, §. *inter locatorem, ff. locat. leg. ſi convenerit, ff. pro ſoc. leg. cùm quis, in princ. & leg. Cornelius, ff. de ſolut. & leg. tale pactum*, §. *fin. ff. de pact.*

155 QVÆRO XXXVIII. Civis Barcinonenſis contraxit cum Tarraconenſi, & ei promiſit certo die ſolvere quidpiam Villæ-Franchæ: dicto die ſolutioni ſtatuto, neque civis Barcinonenſis dictam ſolutionem fecit, neque Tarraconenſis fuit Villæ-Franchæ, aut aliquis pro eo ad dictam ſolutionem recipiendam, num dictus debitor per lapſum dicti diei cenſebitur eſſe in mora? Reſpond. quod non: ita Bartol. *in leg. item illa, ff. de conſtit. pecun. n.*11. *per text. in l. arbiter Kalendis, ff. de arbit.* Socin. junior *conſil.*136. *circ. princ. vol.*2. Jaſ. *conſ.*8. *ſub num.*3. *volum.*1. Beroi. *conſil.*126. *numero* 20. *vol..* Caval. *deciſ.*21. *num.*56. *part.*2. Rol. à Valle *conſil.*57. *num.*36. *&* 37. *vol..* Joan. Petr. Surd. *de aliment. tit.*1. *q.*42. *num.*131. & Cacheran. *conſ.*4. *n.*26. *uſque ad n.*30. ubi pulchrè Bart. doctrinam *in d. l. item illa lege*, limitat, & declarat, ibi per te vide.

156 QVÆRO XXXIX. An ſolutionem allegans, videatur fateri debitum? Dixi ſuprà *lib.*1. *cap.*18. *numero* 8. *cum ſeq.*

157 QVÆRO XXX. De quadam qu. in qua conſului. Quidam Cathalanus cùm Neapoli eſſet, promiſit ſolvere ex certa cauſa alteri Cathalano centum libras certo die Barcinone. Cùm dies ſolutionis veniſſet, & ambæ partes vitam cum morte jam commutaſſent, inter hæredes dubitabatur, an eſſent dictæ centum libræ Neapolitanæ, an Barcinonenſes. Aliqui Doctor. hujus civitatis conſuluerunt; dictam promiſſionem cenſeri de libris Barcinonenſibus, quæ conſtituuntur ex viginti ſolidis, & hoc *per l. contraxiſſe, ff. de action. & obligat.* Etenim cum quis promittit ſolvere, intelligitur de moneta currenti in loco contractus, cùm in dubio ſemper judicentur contractus ſecundum conſuetudinem loci contractus, *l. ſemper in ſtipulationibus, ff. de reg. jur.*

158 Et ſic quod cum quis cenſeatur contraxiſſe in loco, quo ſolutio eſt deſtinata, *d. l. contraxiſſe*, cum in prædicto caſu cenſeatur contractus factus Barcinone, cum ei loci ſolutio eſſet deſtinata, quod ob id cenſerentur promiſſæ libræ Barcinonenſes.

159 Contrarium conſului, dicendo *d. l. contraxiſſe*, intelligi ut in loco, in quem eſt deſtinata ſolutio, cenſeatur contractum, quoad hoc ut qui promiſit, ibi conveniri poſſit, ſi ibi reperiatur, *arg. l.* 1. *ff. de eo quod cert. loco*, ubi Doct. *& c.*1. §. *contrahentes, de for. compet. in* 6. & eſt pulchra deciſ. Thom. Triviſ. *in civil.*48. non tamen quoad hoc, ut verba contractus ſint interpretanda ſecundum conſuetudinem loci, ad quem eſt deſtinata ſolutio, imò debent interpretari ſecundum loci contractus conſuetudinem, licet ſolutio in alium locum ſit deſtinata, ita Dyn. & Bal. *in d. l. contraxiſſe.* Idem Bart. *in leg. cunctos populos, num.*16. *C. de ſum. Trin. & fid. Cath. & in leg. ſemper in ſtipulationibus, ff. de regul. jur.* Rol. à Val. *conſ.*100. *num.*13. *vol.*3. Rod. Suar. *in leg. poſt rem judicatam, in decl.*1. *regni*, §. *circa judicem, n.*29. *verſ. & quid ſi in uno loco contraxit, ff. de re judic.* Barb. *conſ.*15. *ad fin. vol.*2. & Pract. Papienſ. *in for. libel. vend. verſ. Perticarum centum.* Ubi dicit, quod ſi vendita eſt res immobilis ad menſuram, vel mobilis ad pondus, & naſcatur contentio inter emptorem, & venditorem, ad quam menſuram, ſive ad quod pondus ponderari, ſive menſurari debeat res vendita, quod ſervari, & attendi debeat illa quæ conſuevit in loco contractus. Sequitur Purpur. *in leg. vinum, n.*93. *ff. ſi cert. pet.* Afflict. *deciſ.*363. *num.*5. Iſtamque ſententiam poſt longam diſputationem in terminis communem affirmat Rol. à Valle *dicto conſ.*100. *per tot. volum.*3. pro qua eſt optimus text. *in leg. ſi fundus*, jun. gloſ. *ff. de evict.* Et per prædicta dixit Socin. *conſ.*247. *num.*4. *vol.*1. quem refert Rol. *dicto conſ.*100. *num.*8.

Quod ſi teſtator alicui legavit mille florenos, debent ſolvi de illis, qui currebant in loco celebrati teſtamenti; & ita fuiſſet obtentum, niſi creditor à prætentione deſtitiſſet. Unum tamen eſt, quod in his quæ non veniunt ex natura contractus, imò præter naturam ex aliqua mora, vel negligentia, debet attendi ſtatutum loci, ubi ſolutio fieri debet. Bart. *in dict. leg. cunctos populos, num.*18. ubi diſtinguit: quam doctrinam cum diſtinctione ibi communiter ſcribentes approbant, & Marſil. *in l. fin. num.*76. *ff. de juriſd. omn. jud.*

160 Si debitor cum ſtipulatione & juramento ſe ſubmiſiſſet omni, & cuicumque curiæ Eccleſiaſticæ & ſeculari ubicumque exiſtenti, poſſet debitor ubique conveniri, ut not. aliquibus relatis Beroi. *conſ.*138. *numero undecimo, vol.*1. Quod ego intelligo ſi debitor ibi reperiretur, vel ibi haberet bona; aliàs ſecus, ut Alca.

in

in leg. ſi conveneris, *num.* 15. *ad med. ff. de juriſd. omn. judic.* & notat Bald. *conſil.* 167. *num.* 1. *vol.* 3. & reddit rationem, quia in contractibus non datur remiſſio neque ad verum locum, *l. hæres abſens, de jud. c. Romana*, *§. contrahentes, de for. compet. in* 6. Sola *in conſuet. Sabau. de citat. gloſ.* 8.

161 Si debitor ſe ſubmiſit cuicumque curiæ, nullo loco expreſſo, poteſt ubique conveniri, niſi ſit locus inſolitus, ita quod veriſimiliter partes de eo non cogitaverint. Dec. *in cap. primo, de judic.* Galleſ. *de camer. obligat. quæſt.* 3.

162 Quæro XXXI. An promittens ſolvere in quocumque loco placuerit creditori, poſſit in quocunque loco reperiatur conveniri, ut ſoluat? Dic quod non: quia intelligitur illa promiſſio, ut creditor non trahat debitorem extra locum domicilij, *leg. Mævia, in fin. ff. de annu. legat. & leg. cum patronus, ff. de oper. liber.* & propterea dicit Bart. *in leg. ſi convenerit*, *num.* 4 *ff. de juriſd. omn. judic.* talem promiſſionem nihil operari. Secus autem dicit eſſe, ſi promiſiſſet ſoluere ubicumque fuiſſet inventus, quia tunc ubicumque creditor illum inveniſſet, poſſet convenire: allegat text. *in leg. hæres abſens*, *§.* 1. *& leg. ſequent. ff. de judic. & leg. contraxiſſe, ff. de action. & obligat.* quod ubicumque tunc inveniretur, contraxiſſe ibi cenſeretur: iſtam concluſionem utiliter limitat, & declarat Borgn. *decif.* 1. *num.* 8. *part.* 2. ibi vide.

163 Si quis promiſerit ſoluere Barcinone, Tarraconæ, Ilerdæ, & generaliter in quocumque alio loco, vigore dictæ generalitatis, non poterit conveniri in loco remotiori, & majoris diſtantiæ ab expreſſis, Roman. *conſil.* 180. *num.* 9. Socin. *in l. quidam relegatus*, *num.* 7. *de reb. dub.* Felin. *in c. ſedes, de reſcript.* Decius *in c.* 1. *de judiciis.*

164 Ubi verò aliqua eſſent expreſſa, putà: Promitto ſoluere Florentiæ, Paduæ, Romæ, & ubicumque velis, tunc ſub clauſula generali non continerentur loca quæ magis diſtarent quàm expreſſa: ita Roman. *conſilio* 180. *num.* 10. Felin. *in d. c. ſedes*, *num.* 3. *ante fin. de reſcript.* Oldr. *conſ.* 8.

165 Quæro XXXII. Quis promiſit ſoluere certam pecuniæ ſummam in tribus terminis, ſeu ſolutionibus, quando actum intelligeretur, ut ſoluat? Vide Bartol. & alios *in leg. cum qui Kalendis, ff. de verb. obligat.* & Covar. pulchrè hoc declarantem *lib.* 2. *reſol. c.* 11. *n.* 5. & novè Borgn. *deciſ.* 26. *num.* 63. *part.* 2.

166 Quæro XXXIII. An promittens ſe effecturum, ut alius ſoluat, remaneat, illo non ſoluente obligatus? Ex facto conſultus reſpondi quod ſic: nam licet ſimplex promiſſio facti alieni non valeat, *§. ſi quis alium, Inſt. de inutil. ſtipulat.* tamen cum quis promittit curaturum, & effecturum, ut alius faciat, promiſſio valet, & eſt efficax, *d. §. ſi quis alium, & leg. quoties quis alium, in fin. princ. ff. de verb. obligat.* Eſtque ratio, quia tali caſu proprium, & non alienum factum promiſiſſe videtur, ut not. gloſ. *in dict. §. ſi quis alium, in verſ. effecturum, in dict. leg. quoties:* quam rationem Angel. & alij alibi approbant. Idem clarè voluit Corn. *conſil.* 26. *vol.* 1. de communi atteſtatur Pariſ. *conſ.* 102. *videtur*, *n.* 8. *& 9. & ſeq. lib.* 1. & in ſpecie tradit Bald. *in l. pro debito, Cod. de bon. aut. jud. poſſid.* Barba. inter conſilia Alexand. *conſil.* 94. *viſo punito*, *n.* 4. *lib.* 3. & idem Barba. *conſil. ſuo* 37. *Viſo eleganti, in princip. lib.* 1. quibus & ipſe aſſentio, cum factum promiſſum poſſit explicari per promittentem: quod addidi, ne obſtent quæ ſuper iſti promiſſione facti alieni doctè, & cupioſè tradit Matari. *dictus*, 7. *per tot.*

167 Quæro XXXIV. De caſu ſuper quo (pauci dies ſunt) conſultum. Quædam univerſitas tenebatur cuidam de dicta univerſitate in centum: pro ſolvendo dicta centum, fecit univerſitas taleam inter ſingulares de dicta univerſitate: dictus creditor prætendit ſe non teneri contribuere in dicta talea, eo quòd ſic ipſe debitum integrum non conſequeretur? Conſului quod ipſe tenebatur contribuere in dicta talea, per text. ſatis ad hoc expreſſum *in leg. ab omnibus*, *§. ſi Titio, ff. de leg.* 1. per quem text. ita ibi in expreſſo tenent Bartol. Bald. Paulus de Caſtro, & alij, ubi etiam dicunt, quod exſtante ſtatuto, quod ubi homines de tali populo non ceperint malefactorem, quod ille populus teneatur damnum reſtituere, quod ſi unus de dicto populo ſit qui damnum paſſus eſt, quod in emendam teneatur ipſe contribuere pro rata. Idem notat Joan. Andr. Domin. & Philip. Franc. *in cap. cum non deceat, de elect. in* 6. Felinus *in capit. accedentes*, *n.* 8. *verſ.* 6. *concluſio, extra de præſcript.* conſuluit Bartol. *conſilio* 117. *continetur in ſtatuto*, *lib.* 2. notat & Specul. *titul. de cenſib. §.* 2. *numero* 14. & *ibi* latè Joan. Andr. *in addit. incip. & eodem titul.* Rolan. à Valle *conſil.* 69. *num.* 34. *cum ſeq. volum.* 2. Quibus in locis prædicti Doct. (cum contrariorum eadem ſit ratio, & diſcipli- 168
na, *leg.* 1. *in princip. ff. de his qui ſunt ſui vel alien. jur. leg. etſi contra tabul. ff. de vulg. capit. ſciendum, octavo, quæſt.* 1.) tradunt quod ſi quis de collegio gravetur ad aliorum commodum, ipſe etiam participabit dicto commodo.

169 Dubitari in facti contingentia vidi juxta prædicta, de caſu ſequenti. Univerſitas litigat cum quodam particulari, & pro ſumptibus litis imponit collectam: numquid ille qui litigat cum univerſitate, tenebitur in dicta collecta contribuere? Reſpondeo quod non, quia ut dicit Mart. ab Azpilc. *in rubr. de judic. n.* 55. lege naturali, & divina poteſt quis negare arma contra ſe: allegat text. *in leg. nimis grave, Cod. de teſtib.* eſt & text. *in leg. Imperatores, ff. de tutel. & ration. diſtrahen.* & ita in terminis propter prædictam rationem conſuluiſſe reperi Stephan. Bertrand. *conſil.* 126. *pro pleniori, & faciliori*, *num.* 8 *vol.* 1. & ita poſtea pronuntiatum fuit. Idem tenet Bald. *in leg.* 2. *in* 2. *lect. num.* 5. *ff. ad l. Rhodiam de jactu.* Flores Diaz de Mena *variarum qq. quæſt.* 21. *num.* 172. & Garcia aliis relatis *de nobilit. gloſ.* 22. *num.* 3. 4. *&* 5.

170 Cenſui tamen, quod ſi poſtea lite finita, univerſitas remanſiſſet debitrix in quantitate petita dicto particulari, & non haberet remedium prædicta ſolvendi, niſi per impoſitionem collectæ, quod dictus particularis de univerſitate, quia cum ea litigabat, teneatur ut cæteri, eam ſoluere; quia tunc jam non dici poteſt eum dare arma contra ſe, ſed ipſum uti quemlibet alium de univerſitate ſoluere dictam collectam dictæ univerſitati, ut quod ipſa debet, ſoluere ipſa poſſit.

171 Neque ad rem facit, quod ejus occaſione dicta collecta ſit impoſita, ut notant prællegati Doct. *ubi ſuprà*, & clariùs Joan. And. *in d. addit. ad Specul. circ. fin.* & hoc ſentire videtur Blaſi. Flores Diaz de Mena *ſup. q.* 21. *num.* 172.

Super his eſt advertendum, quod ubi univerſitas nihil habet in communi de quo ſoluere poſſit aliquod debitum, quod ſinguli de univerſitate coguntur ipſum ſoluere. gloſ. *in c. cum dilecta*, ubi Pan. Felin. & alij, *de reſcript.* & Gloſ. *in l.* 1. *§ quod ſi nemo, verſ. proconſul, ff. quod cujuſque univerſ. nomine*, & *ibi* Bart. Caſtr. & alij, & hoc impoſita collecta per univerſitatem, ut notant Doct. *ubi ſupra*, & Franciſ. Marc. *q* 489. *& q* 802. *n.* 5. & Guid. Papæ *deciſ.* 8 *in princ.* & ſi univerſitas non vult imponere taleam, judex poteſt eam imponere vocatis de univerſitate, ut ibi notat Guid. Papæ *num.* 2. & ante eum Bart. *in leg.* 4 *§. actor*, *n.* 6. *ff. de re judic.*

172 Quæro XXXV. Quid diſcrimen ſit, ſi quis ſoluere promittat ſic: Ego & ille ſoluemus tibi, vel ſic. Ego aut ille ſoluemus tibi? Reſpond. quod priori caſu, ego non teneor niſi pro dimidia parte, licèt ille alter non conſentiat: poſteriori verò caſu teneor

in ſolidum, licet ille non conſentiat, ut de hoc eſt text. expreſſus *in authent. ſi quando, Cod. de conſtit. pecun.* ubi adiicitur, quod ſi quis impersonaliter loquatur, *ſatisfiet tibi* : non expreſſo à quo, inutilem eſſe promiſſionem.

173 Prædictorum ratio eſt, quia de natura copulæ eſt ut ea conjuncti, æqualiter admittantur, & teneantur, *leg. ſi quis Attio, ff. de uſufr. accreſc. leg. 1. Cod. ſi plur. una ſentent. leg. reos, §. cum in tabulis, ff. de duob. reis, leg. ex duobus, in princ. ff. de leg. 1. l. ſi mihi, & Titio, ff. de verb. obligat. & §. ſed ſi quis, in fin. Inſtit. de inutil. ſtipulation.* & ſic ſi ille non conſentiat meæ promiſſioni, quantum ad illum, illa promiſſio eſt nulla : tum quia eſt certum me illum invitum obligare non poſſe, *leg. his verbis, ff. de duob. reis, leg. inter ſtipulantem, ff. de verb. obligat. & dicta authent. ſi quando.* Tum quia etiam certum eſt me non remanere pro ejus parte obligatum, cùm promiſſio facti alieni ſit nulla, *§. ſi quis aliam, & §. ſed ſi quis, in fin. Inſtit. de inutilib. ſtipulat.* & ſic ſolùm remanere dictam promiſſionem validam pro parte mea, & ſic pro rata tantùm, ut habetur *in dict. leg. his verbis, & in dicta authent. ſi quando, & leg. eum qui, §. ſed & ſi quis, ff. de conſtit. pecun.*

174 Illo verò caſu ubi alternatim promiſi, me, aut illum ſoluturum, ideo etiam illo non conſentiente teneor in ſolidum, quia de natura alternativæ eſt, ut poſita inter perſonas gravatas, faciat quamlibet teneri inſolidum, *dicta authent. ſi quando, & leg. ſi ex toto, §. ſi ita ſcriptum, de leg. 2. & l. ille, aut ille, de leg. 3.* tradit Stephan. Bert. *conſil. 94. puto quod ſi probaretur, num. 4. & 5. volum. 2.* Ubi dicit quod licèt alternativa poſita inter perſonas honoratas accipiatur pro conjuncta, *l. cum quidam*, cum ibi not. *C. de verb. ſig.* poſita tamen inter perſonas gravatas facit quemlibet teneri inſolidum, allegatque jura ſupradicta.

175 Aliqua notabilia de alternativæ materia ex mente Regij Senatus, vide apud Michaël. Fer. 3. *part. obſ. cap. 58. per tot.*

176 Qværo XXXVI. An & quando ob moram debitoris poſſit peti lucrum ceſſans, & damnum emergens? Vide per Mart. ab Azpilc. *in rep. c. 14. q. 3. in 5. notab. & conſ. 6. lib. 5. de uſur. vol. 2.* Ant. Gab. *de ſolut. concl. 10.* & ex noſtratibus nobilem à Peguera *in dec. crimin. c. 32. & ſeq.*

177 Qværo XXXVII. Et ultimò, an pecunia ſoluta per debitorem poſteriori creditori poſſit ab eo per creditores anteriores avocari? Vide pulchram Afflict. *decis. 190.* Capycij 78. Joseph. Ludou. *decis. Peruſ. 54. num. 10.* & omninò Covar. *in pract. cap. 29.* ubi declarat *l. pecunia, C. de privil. fiſ. & leg. fin. §. & præfatam, verſ. ſi verò hæres, C. de jure deliberand.* Caval. *deciſione 27. n. 68. & 69. part. 2.* Ex quibus quàm ipſi inter ſe diſſideant, patet : novè omnium ſententias referens iſtam concluſionem reſolvit Felic. de Solis *de cenſib. lib. 3. c. 5. num. 17.* Mihi certè placet concluſio tradita per Mathæ. Brun. *in tract. de bon. ceſ. c. 25. quæſt. princ.* eſt enim æqua, & per quam infinitæ lites, quæ aliàs ſuſcitarentur, evitantur.

178 Sacer Senatus obſervat opinionem Sacri Conſilij Neapolitani relatam per Afflict. *decis. 190.* quod nempe pecunia ſoluta poſteriori creditori, non poſſit per priorem creditorem hypothecarium avocari à ſecundo, ubi ipſe bona fide eam conſumpſiſſet. Excipitur fiſcus, qui hoc habet privilegium, *l. differre, §. fin. & l. ſeq. ff. de jure fiſ.* & à fiſco ad dotem & ad alias cauſas privilegiatas arguunt not. ut not. Cephal. *conſ. 448. num. 33.* Covar. *in pract. cap. 9.* ubi in Granatenſi prætorio ita deciſum refert. Hos refert Peregrin. *de jure fiſc. tit. 6. poſt num 8.* & pulchrè hæc declarat Joan. Bapt. Coſta *de remediis ſubſidiar. remed. 37. illat. 2.* egregiè Pariſ. *conſ. 64. lib. 4.*

179 Cum finem capiti impoſuiſſem, fui rogatus ut declararem an concluſio per me firmata *lib. 1. reſolut. c. 8. num. 8. & 9.* procederet, ubi adultus jam conjugatus, minor 20. annorum feciſſet dictam remiſſionem, ſeu quietationem olim curatori ſuo. Licèt magna eſſet inter peritos hujus civitatis Advocatos decertatio, partem affirmativam intrepidè aſſerui veram. Neque obſtare dixi quod docti quidem illi Advocati in medium adducebant, *d. conſtit. 2. tit. de Tudors y Curadors*, ſuper cujus diſpoſitione dicta concluſio firmatur, loqui de minoribus 20. annis, qui eſſent ſub poteſtate curatorum, ſecus de aliis, per illa verba conſtitut. *Que algu eſtant en poteſtat de altri, axi com de Tudors, ò de Curadors.* Dixi ſiquidem, & in ea perſto ſententia,
d. conſt. 2. perinde habere locum in adulto conjugato 180
(ſive ſecundum unam opinionem cenſeatur à poteſtate curatorum liberatus, cum jure ipſo municipali conjugatus ſit liberatus à patria poteſtate; ſive ſecus, ſecundum aliam, quod diſcutiendum in aliud tempus reſervo,) atque in non conjugato. Etenim cùm dictæ conſt. 1. diſpoſitio reſpiciat plures diverſi generis minores 20. ann. debet fieri interpretatio, ut intelligatur eos æqualiter determinare, *arg. l. jam hoc jure, cum ſimil. ff. de vulgar.* Et ſic eſt interpretanda dicta conſtit. 2. ut æqualiter, & veriſimiliter dictas remiſſiones, ſeu quietationes prohibere cenſeatur minoribus 20. ann. verſus eos quibus quoquo modo ſunt ſubjecti, & reverentiam aliquam debent, & in eis quandam veluti dominicam poteſtatem recognoſcunt, ſine ſolemnitate in d. conſtit. tradita, & hoc ne ipſi minores, non audendo propter dictam reverentiam dictis perſonis contradicere, decipi ab eis poſſint. Eoque magis quod dicta ratio ita militet in minore 20. annis, ſive ſit à poteſtate curatorum liberatus, ſiva non, cum in utroque, experientia magiſtra, & merito quidem, dicta ſubjectio, & reverentia verſus olim ſuos tutores & curatores reperiatur, maximè ubi ſunt ita tenellæ ætatis.

Hæc conſt. non habet locum in donationibus quæ fiunt in capitulis matrimonialibus, *ſuprà cap. 8. de donation. num. 11.* Juvat iſtum intellectum quod tradunt Alex. & Paul. de Caſtr. *in l. in teſtamento, C. de teſt. milit.*
& quod tradidimus ſupra *lib. 1. reſol. cap. 8. num. 11.* Et 181
ita ſenſiſſe viſus eſt Senatus ad relationem inſignis præceptoris mei D. Antonij Oliba Regij Senatoris, in cauſa cujuſdam Villæ Angullariæ, contra quemdam oppidi de Berbens, quæ ſententia deinde in cauſa ſupplicationis fuit anno 1596. in vigilia Sancti Thomæ, ad relationem doctiſſimi Senatoris nobilis Ludovici à Peguera confirmata.

Facit pro his, quia reverentia durat etiam ſoluta af- 182
finitate, ut pulchrè not. Alex. *in l. generaliter, num. 2. ff. de in jus vocan.* allegat text. *in l. alia, §. eleganter, ff. ſol. matrim. & l. unica, §. cum autem, C. de rei uxor. act.* notat etiam ex multis Marcus Ant. Blanc. *de compr. q. 3. poſt n. 23.* ubi dicit quod conceditur reſpectu reverentiæ durare, & diſſoluta affinitate, ſeu conjunctione: allegat jura prædicta, ſubdens ſecus eſſe quoties aliquid conceditur affinibus eorum reſpectu, quia non habet locum morte interveniente, & ſic diſſoluta affinitate. Propter quod ex communi reſolvit, non habere locum ſtatutum urgens affines ad compromiſſum in illis qui deſierunt eſſe affines ſolut. matrim. allegat Bald. Paul. & Jaſ. *in l. fin. Cod. de verb. ſig.* Alex. *in leg. non tantum, ff. ſol. matrim.* adeſt optimum Caſtrenſ. conſilium 80. *ſuper primo dubio, part. 2.* allegans optimum text. *in l. cui conrum, § affinitates, ff. de poſtulando.* Dictam reverentiam & in filio emancipato ampliat Cal. de Pereyr. *de renovat. emph. q. 16. num. 59. in fin.*

Illud etiam fui rogatus excuterem, an ceſſio quam 183
creditor acceptavit, habeat vim ſolutionis? Reſp. duplicem eſſe ceſſionem, aliam ſimplicem factam tantum ad commodum cedentis, & cùm quis cedit jura
ſua

ſua alteri ad exigendam ab aliquo certam quantitatem, ut de ea ſibi poſſit in aliquo credito ſatisfacere, & hæc tantum ſimplex mandatum importat, & ſic hæc ceſſio non habetur loco ſolutionis, neque ſatisfactionis, niſi facta ſolutione. Socin. *conſ.*73. *num.*13. *lib.*4. ut not. Gloſſ. *in l. legavi, in gloſ. mag. ad fin. ff. de lib. legat.* & Bald. d. Gloſſ. allegant *in cap.* 1. *de beneſ. fra.* eſt & text. optimus *in l. ſi mandavero*, §. *interdum*, *ff. mand.* & ſic hinc eſt quod periculum dicti nominis eſt cedentis, ut not. Matilian. *deciſ.*2. *n.*8. Secus ſi dediſſet nomen in ſolutum, ut ibi per Matilia.

184 Hinc dixit Surd. *conſil.*27. *num.*10. quod ceſſio iſta habet tacitam conditionem, quatenus ceſſionarius poterit conſequi à debitore ceſſo. Surd. *conſ.*269. *n.*24. facit tamen ut dictus creditor ceſſionarius non habeat recurſum contra debitorem cedentem, niſi in eo quod à debitore ceſſo exigere non poterit, *ut in d.* §. *interdum*, ubi omnes, tradit Socin. *conſ.*273. *in præſenti, num.*6. *lib.*2. *& conſ.*37. *lib.*4. *num.*8. Stephan. Bertran. *conſ.*217. *lib.*7. Marc. Ant. Eugen. *dict. conſ.*73. *num.*15. Maſtrill. *deciſ.*179. *num.*15. Gaſpar Roderic. *de ann. red. lib.*2. *quæſt.*17. *num.*33. & Surd. *conſ.*22. *num.*14.

185 *& ſeq. lib.*1. qui omnes concludunt in ſimplici ceſſione ineſſe tacitam conditionem, ſi ceſſionarius conſequatur ſolutionem à debitore ceſſo: & ſic ſimplex ceſſio non habetur pro ſolutione, niſi ſecuta ſolutione, ut not. Socin. *conſ.*37. *num.*8. *lib.*4. Eſtque obſervandum dictam ceſſionem ſimplicem, quam diximus habere tantùm vim mandati, duplex mandatum importare: unum reſpectu illius qui pecuniam eſt ſoluturus, ut nempe ſoluat ceſſionario. Aliud reſpectu ceſſionarij, qui pecuniam eſt recepturus, ut habeat mandatum ad illam petendam, & exigendam. Nam ut dicit Paul. de Caſtr. *in l. vero procuratori* 13. *num.*4. quod ſi mando tibi ut ſoluas Titiò, videor mandare Titio quod recipiat à te, quia iſti actus ſunt correlativi, & ſic *deciſ. Genuæ* 33. *num.*9. Ex litteris cambij duplex oriri mandatum, unum erga perſonam, quæ debet ſolvere: alterum erga illum qui debet pecuniam recipere, allegat Caſtr. *ubi ſupra*, & ſubdit utrumque inchoari, eo ipſo quod litteræ præſentantur debitori, & debitor eas acceptat.

186 Iſtud mandatum de ſolvendo, quod ex ceſſione ſimplici reſultat, licèt ſit in rem ſuam, cum voluntariè ſit re integra, ante acceptationem revocari poſſe eſt certùm. Caſtrenſ. *in l. ſi cum Cornelius, ff. de ſolut.* Marſil. *ſing.*58. *num.*265. Decius *conſ.*521. *num.*25. Bald. *in l.* 1. *num.*19. *C. de action. & oblig.*

187 Unum tamen eſt, quod ſi dictus creditor ceſſionarius fuiſſet negligens in exigendo debitorem ceſſum, ob cujus negligentiam poſtea non potuiſſet exigere quantitatem ceſſam, utpotè quia debitor ceſſus fuiſſet factus non ſolvendo, aut aliàs, quod ipſe in nihilo haberet recurſum contra cedentem, quòd ejus negligentiæ id damni tribueretur, *l. periculum, ff. ſi cert. pet. cap. licet Epiſcopus, de præbend. in* 6.

188 Si autem tempore dictæ ceſſionis jam non eſſet ſolvendo, licet ceſſionarius fuiſſet negligens, nihil ei dicta negligentia obeſſet. Quia culpa non poteſt imputari alicui, ſi non fecerit quod factum non erat profuturum, *l. fin.* §. *ſed quid noceat, ff. quis ordo in bon. poſ. ſerv. l. ſi alius*, §. *eſt & alia, ff. quod vi aut clam*, ubi non tribuitur culpæ non facienti, quo facto, idem erat futurus eventus. Hinc dicit Bald. *conſ.*145. *caſus talis eſt, lib.*3. non tribui culpæ ei qui non fecit impenſam, quæ non erat profutura. Comprobat Cravet. *conſ.*115. *nobilis*, *num.*16. *& conſ.*246. Jacob. *ad fin.* Imò & non teneri quempiam facere id quod eſt dubium an ſit profuturum, tradit idem Aym. *conſ.*83. Petrus, *num.*5. poſt Bald. ab eo allegatum.

189 Altera ceſſio fit cum nomina debitorum venduntur, in ſolutum dantur, aut delegantur. Hæcque ceſſio loco ſolutionis habetur, *l. pupilli*, §. *ſoror, ff. de ſolution. l. inter cauſas*, §. *abeſſe, ff. mandat. leg. delegare, ff. de novation.* quia ex quo creditor dictum nomen recipit, ſuum debiturem liberare videtur, *d.* §. *ſoror*, & not. Bald. *in leg. pro debito, C. de bon. auct. jud. poſſi.* Gozad. *conſ.*38. multos citans Marc. Anton. Eugen. *conſ.* 73. *per tot.* & Matilian. *deciſ.*2. *num.*8.

Hoc anno 1618. fui conſultus: quidam mercator conſignavit cuidam militi quinque mille libras ei debitas per alium mercatorem, volens ut ei dictus mercator eas ſolveret; ratione computorum inter ipſos, fuerunt dicto militi ſolutæ dictæ quinque mille libræ, poſtea paucis illinc diebus deceſſit mercator, qui dictum nomen ceſſerat multis relictis bonis, & multis creditoribus, & nulla reſolutione computorum facta cum milite. Egerunt creditores contra dictum militem, ut contra nomen ſui debitoris eis obligatum. Excipiebat miles, quod dictus mercator cedens debebat illi magnas quantitates, & quod ipſe compenſavit dictas pecunias receptas ex dicta ceſſione uſque ad concurrentem quantitatem ſui crediti, & ſic ſibi de dicta pecunia viſus eſt ſoluiſſe, & facta dicta ſolutione, licet creditores eſſent anteriores eo, aliquam actionem contra eum eis non competere, ex æquitate quam ſervat Senatus & totus mundus, ne aliàs commercium impediretur, ut per Afflict. *deciſ.*190. alios ipſe retuli ſupra *num.*165. Addo Surd. *conſ.*4. *num.*12. Marc. Anton. *lib.*2. *reſolut. reſol. fin. caſu* 15. Coſtam *de remed. ſubſidiar. remed.* 37. Eugen. *conſ.*89. & Ioſeph Ludou. *deciſ. Peruſ.*45. Joan. Gutier. *pract. quæſt. lib.*3. *c.*101. 190

In propoſito contrarium cenſui, quod pecuniæ exactæ adhuc dicerentur extare, non obſtante allegatione conſumptionis, & immixtionis, quoniam non fuit de voluntate dicti prioris transferre dominium pecuniæ per dictam aſſignationem in dictum Coroner ſimpliciter, ſed conditionaliter. Verba ſiquidem illa, *per comptes entre ell y el Señor Prior*, nihil aliud important, quàm quod ſine præjudicio utriuſque partis dictus Coroner reciperet dictam pecuniam ad bonum computum inter eos, & ſic conditionaliter: quod ſi computis examinatis, dicta pecunia ei deberetur, eſſet ſua: ſin minus eam reſtitueret huic parti, prout in computis appareret: & hoc caſu pecunia cenſetur eſſe penes dictum ceſſionarium, non obſtantibus immixtione & conſumptione pecuniæ: & hoc quia apparet pecuniam illam perveniſſe ad dictum ceſſionarium, non uti creditorem certum cedentis, ſed conditionaliter, ſine ullo partium præjudicio, caſu quo eſſet, & dum conditio non verificatur, cenſetur fuiſſe pecunia penes dictum ceſſionarium loco pignoris, ad tradita per Surd. *conſ.*4. *num.*4. *in fin. & num.*40. *&* 41. Ioſeph Ludou. *deciſ. Peruſ.*45. *n.*20. Marc. Ant. *lib.*2. *reſol. fin. caſu* 15. *in fin.* ubi ſi pecunia ſit ſoluta ſine præjudicio partium, cenſetur extare, licèt conſumpta, quia bona fide conſumi non potuit, ex quo non præceſſit cauſa habilis, & titulus legitimus ad translationem dominij, ut plenè etiam tradit Surd. *d. conſ.*4. *num* 40 41. 42. 43 44. *&* 48. Marc. Anton. *d. reſol. fin. in fin.* Coſta *de remed. ſubſi. remed.* 37. *num.*2. *in fi.* Eugen. *conſ.*89. *n.*51. *cum mul. ſeq.* Gutier. *pract. quæſt. lib.*3. *cap.*101. *n.*12. & cùm dicta reſolutio computorum non fuerit facta in vita cedentis, neque fuiſſet in mora, quominus fuiſſet facta, & ſic conditio in vita cedentis non fuerit purificata, dicta pecunia remanſit ut fuit tradita loco pignoris, & ſic ejus deberet fieri collatio inter creditores, juxta ſua jura. 191

Neque poteſt ceſſionarius allegare compenſationem poſt mortem cedentis, & ſibi ipſi ſoluiſſe: tum quia eam allegaret non contra creditorem, ſed contra tertium qui prætendebat eſſe creditor in bonis, quod de jure fieri non poteſt, ut bene probat Vinc. de Franc. *deciſ.*53. *num.*9. *&* 10. ubi concludit ita Senatum judicaſſe. 192

193 Illud etiam eſt, quod hic debitor cedens non tene-
tur præſtare debitores ceſſos locupletes, & ſolvendo:
ſed ſat eſt, ſi eos præſtet veros debitores, & efficaciter
obligatos ſine exceptione, *leg. ſi nomen*, ubi Doct. *ff. de
hered. vel action. vendit.* not. Bald. *conſ.72. ſi quæritur,
lib.3.* ubi ait, quod qui eſt obligatus aſſignare nomina
debitorum, tenetur conſignare veros debitores, non
autem tales qui non ſint ſolvendo, niſi hoc facere poſ-
ſit, vel niſi poſt moram conſignare debentis ſint non
ſolvendo effecti. Idem voluit Paul. de Caſt. *conſ.170.
viſo puncto, n.3. lib.2.* Pariſ. *conſ.88. ad veritatem, n.13.
& ſeq. lib.1.* Bert. *conſ.367. exiſtimo, lib.3. & conſ.217.
viſo inſtrumento, lib.7.*

194 Hoc intellige, niſi aliud inter partes eſſet conven-
ſum, quia tunc cùm contractus ex conventione le-
gem accipiant, illud eſſet ſequendum, *l.1. §. conveniet,
ff. depoſiti*: eſt text. ad litteram *in d. l. ſi nomen.* Tali-
que caſu cùm debitor promiſit præſtare debitores ve-
ros, & bonos, ſufficit ſi eos tales præſtet tempore ceſ-
ſionis; nam ſi poſtea negligentiâ ceſſionarij fiant non
ſolvendo, eſt certum id cedere damno dicti ceſſionarij:
ita poſt Gal. & Pariſ. tradit Marc. Anton. Eugen. *d.
conſ.73. num.15.* dicens quod aliàs eſſet in manu ceſ-
ſionarij differre exactionem in necem cedentis, quod
eſſet abſurdum, *argum. cap. alteri, de reg. jur. in 6.*
idem ſenſit Ruin. *conſ.45. num.4. lib.5.*

195 Circa prædicta eſt utile ſcire, quod qui promiſit
debitores ceſſos veros, non tenetur eos veros oſtendere,
niſi interpellatus, ut ſingulariter not. Paul. de Caſt.
dict. conſ.170. Viſo puncto, num.3. lib.2. dicens ceden-
tem teneri ad ſolvendum, ſi legitimè requiſitus non
oſtenderit debitores ceſſos veros, aut non commoda-
verit inſtrumentum crediti. Idem not. Bert. *d. conſ.217.
vol.7.* ſubdens, ideo eſſe utile ut ceſſionatius requirat
cedentem, ut exhibeat inſtrumentum, quo probari
poſſit creditum, & cauſæ aſſiſtat. Quæ praxis depre-
henditur ex Caſt. *dict. conſ.170. ad fin.* ubi dicit, ſi
ceſſionarius perdiderit cauſam, cedentem non voca-
tum non teneri, ut in evictione: hanc ipſe praxim
ſæpè obſervavi.

196 Illud tandem pro coronide iſtius ſolutionis mate-
riæ ſubiiciam, in Cathalonia de generali ejus conſue-
tudine, foretiſes vulgò dictos terras tenentes, teneri
contribuere in collectis, quæ imponuntur pro ex-
ſolvendis oneribus realibus, & patrimonialibus, prout
ipſe in pluribus Regiis ſententiis vidi, & in expreſſo
de iſta conſuetudine atteſtatur excelſi ingenij, velut
alter Papinianus, Joannes Sabater Regius Conſiliarius
meritiſſimus, in ſententia arbitrali per eum lata inter
Syndicum Villæ de Orta, & Syndicum Villæ de Ar-
nes. De qua fit mentio in Regia ſententia inter eaſdem
partes lata referente dicto Antonio Oliba, die 29.
Novembr. 1593.

197 Ad quas collectas Clerici teneantur, not. pulchrè
Surd. *conſ.301. volum.3.* & egregiè Menoch. *conſ.800.*
quod eſt ultimum, *libro octavo, & conſ.136.* & Rojas
conſ.64. vol.4.

198 Suntque pro his optimi de jure patriæ text. *in con-
ſtit.1. & 2. tit. de obras publicas.* Adde quod Bart. *in l.1.
C. de muril. & in quo loco, lib.10.* aſſerit de generali con-
ſuetudine, ubi quis bona poſſidet, ibi collectam pati.
Idem dicit Bald. *in l. etiam, C. de exec. rei jud.* & utroſque
referens Rol. à Val. *conſ.32. num.8. volum.1.* & Natta
conſ.520. num.24. quod adeò verum eſt, ut ubique fo-
renſibus recuſantibus ſolvere collectas, de facto, cùm
in collectarum exactione executivè procedatur, auſe-
rantur res, vel fructus, ad tradita per Cravet. *conſ.121.*
Bald. *in l. etiam, C. de exec. rei iud.* Gut. *de gabel. q.16.*
Alex. *conſ.68. viſo, vol.2.* & Natt. *conſ.218. num.3.* hoc
verum pro collectis futuris, ſecus pro præteritis. Ozaſ.
deciſ.86. in fin. Surd. *conſ.168. num.57. lib.2.* in dicta ar-
bitrali ſententia dictus Dominus Regius Conſiliarius
publicæ utilitati ſtudendo, declarat quæ ſint onera
patrimonialia, & realia. Et dicit eſſe ſequentia. Ex-
penſas faciendas circa conſtructionem, & reparatio-
nem Eccleſiæ parochialis, & circa ornamenta illius.
Expenſas faciendas circa domum communem univer-
ſitatis, hoc eſt, circa ejus conſtructionem & reparatio-
nem. Item expenſas circa refectionem murorum, via-
rum, pontium, & fontium. Ad hæc, expenſas circa
conſtructionem, aut reparationem hoſpitalis univerſi-
tatis, & ejus apparatus neceſſarios. Et demùm ſubdit
cætera onera his ſimilia, majorem, vel eandem ratio-
nem habentia, ex quibus forenſes vulgò dicti terraſ-
tenentes, commodum principaliter, ſive in conſequen-
tiam reportent. Vide *lib.3. cap.13. de iur. caſtr. n.102.*
Quam ſententiam juridicam eſſe conſtat ex traditis
per Rolan. à Vall. *conſ.79. num.62. cum 2. ſeq. volum.3.* 199
ubi declarat etiam quæ dicantur onera perſonalia, quæ
patrimonialia, & quæ realia? & clariùs Natta *con-
ſilio 215. per tot.* ubi forenſes de conſuetudine ge-
nerali ubique obſervata, atteſtatur teneri ſoluere col-
lectas, quæ pro publica univerſitatis neceſſitate im-
ponuntur. Secus ſi voluntariè imponerentur, ut ibi
ipſe exemplificat. Hæc antè hunc omnium optimè de-
claravit Bartol. *in leg. prima, Cod. de murileg. & in
quo loco, lib.10.* ad quem in collectarum materia
confuge.

Onus reale dicitur, quod imponitur rei, vel præ-
ſtatur ex eo quod percipitur ex re. Non. *conſil.45.
num.21.* Onus verò quod imponitur perſonæ pro re-
bus ad inſtar patrimonij, non dicitur merè reale. Non.
num.24.

Conductorem ad ſolutionem collectarum non te- 200
neri, ſive ſit partiarius, ſive nummis colat, adduxi-
mus ſuprà *lib.1. reſol. cap.14. num.51.* Addo Vincent.
Franc. *deciſ.107.* & fusè hoc diſputantem Marc. Ant.
Eugen. *conſ.96. per tot.* Cenſeo tamen quod poſſint au-
ferri fructus colono pro ſolutione collectarum, ce-
dendo ei actiones, ut quod ei auferetur, compenſare
poſſit cum fructibus per eum Domino præſtandis,
ad tradita per Spec. *tit. de cenſib. §.2. num.10.* & cla-
riùs per Paul. de Caſtr. *in l. ſi pendentes, §.1. ff. de uſu-
fruct.* Quod ego intelligo uſque ad concurrentem
quantitatem, ſeu valorem fructuum, quos ſoluturus
eſſet colonus locatori, & non amplius: quia alias ipſe
gravaretur; & ita nudius tertius conſului. Pro iſta li-
mitatione videatur Bartol. *in l. ædiles, §. conſtituant, ff.
de via publica.*

Illud demùm tacitus non prætèribo, collectam in- 201
dici non poſſe niſi in ſubſidium, ubi bona univerſita-
tis indicentis collectam deſint: ita Natta *conſil.418.*
Joſeph. Ludou. *deciſ. Peruſ.43. num.12. part.2.* ubi di-
cunt collectam imponi non poſſe, niſi prius excuſſa
Burſa imponentis collectam: hoc eſt intelligendum,
non ut Burſa communis penitus evacuetur; ſemper
enim debet in ea remanere pecunia, qua neceſſitati-
bus futuris veriſimilibus occurri poſſet, quia aliàs ca-
ſus inopinatus poſſet eam in magno diſcrimine po-
nere: ita Cagnol. *ad decreta Montis Fer. decret.72.
quæſt.1. num.19. cum 2. ſeq.* Quod idem per illum Re-
gium Senatorem in dicto laudo ſententiatum fuit. Et
hoc in Principe locum habere tradunt ibidem Natta
& Joſeph. Ludou. quibus addo Guid. Papæ *deciſ.551.
in fin.* & latè Cravet. *conſil.241.* & ſic teneri *lib.3. re-
ſol. cap.3. de privileg. num...* contra Marcabrun. *conſ.55.
num...* & alios, Principem non poſſe, nec ex cauſa re-
munerationis privato præjudicare, niſi aliunde non
haberet, allegavi Gratum, & relatos per Amad. à Pont.
in tit. qui feud. dare poſſunt, qui eſt poſt *qq. Laudimial.
num.49. & 50.* Ruin. *conſ.108. num.29. vol.2.* Cravet.
d. conſ.241.

Hiſce diebus accidit caſus ſuper quo conſului: qui- 202
dam caupo hujus civitatis emerat pro nuru ſua quoſ-
dam

dam veſtes ſericas pretio centum ducatorum; deinde voluit ſexaginta ducatos ſolvere in minutiſſima pecunia, qui eam recuſavit accipere. Et conſultus dixi mercatorem juſtitiam fovere, quòd non ſoleret fieri ſolutio tam magnæ quantitatis cum dicta pecunia, conſiderata etiam totius debiti quantitate: & ita poſtea tenere reperi Ant. Fab. *in ſuo Cod. lib. 8. tit. 29. de ſolution. definit. 37.*

203 De menſe Februarii 1618. fui interrogatus ſuper caſu ſequenti. Duo mercatores dederant ad cambium cuidam alii mercatori mille & quingentas libras, & de hoc ad ter probationem, qui recepit ad cambium, dedit apodigiam ſua manu ſcriptam aliis. Deinde qui receperat ad cambium deceſſit: cùm peteretur ab hærede deinde dictum cambium, oppoſuit de ſolutione, & reverà probavit ſolutionem per confeſſionem unius ex dictis mercatoribus, qui dederant cambium: & quia illa apodigia, quam firmaverat debitor, erat penes eum lineata, & in ejus fine erat ſcriptum manu debitoris, quod dictum cambium erat ſolutum. Contra hæc opponebat alter mercator, quod ſuus correus credendi erat magnus amicus debitoris, & erat non ſolvendo, & quod ipſe reddiderat dictam apodigiam debitori, & quod nec dicta redditio hujus apodigiæ, nec confeſſio ſolutionis poterant ei nocere, maximè cùm dictus correus ſuus credendi erat effectus non ſolvendo.

204 Advocatus hæredis allegabat ſolutionem legitimè factam dicto mercatori, quia tempore quo erat facta aſſerta ſolutio, non mutaverat ſtatum in deterius, & ſic ei ſolvi poterat, quia ſolutio facta uni ex ſociis parit liberationem etiam quoad alium, eo quòd ſocietas durante ſocietate faciat ut ſocius dicatur habere mandatum à ſocio ad integrè exigendum, *l. nemo, in princ. ff. pro ſocio*, multos ad propoſitum allegat Magon. *deciſ. Florent.* 106. *num.* 8. ut ex multis *num.* 9. ampliat, etiam finita ſocietate, quoad negotia inchoata tantùm. Joſeph. Ludoviſ. *deciſ. Lucenſi* 25. & Boër. *conſ.* 45. *num.* 2. qui alios referunt. Ego iſtud fundamentum non eſſe ad propoſitum dixi, licèt in ſe verum eſſet. Quoniam non probatum erat, dictos duos mercatores eſſe ſocios, neque probabatur aliqua ſocietas inter eos contracta.

205 Nam ex hoc ſolo, quod ambo ſimul dederint ad cambium, non dicebantur ſocii, *l. in lege* 62. *ff. ad leg. Falcidiam*, & ſic pro parte fuit cuilibet quæſita actio, *l.* 2. *Cod. de duobus reis*, & quilibet præſumitur ſtipulatus in virilem: notatur *in l. ſi unus ex ſociis, ff. pro ſocio, l. reus, §. cùm in tabulis, eodem tit. &* §. 1. & ibi Angel. & alii, *Inſtit. eodem titulo*, & ante eos Bartolus *in Authent. hoc ita, num.* 2. *&* 3. *& leg.* 3. §. 1. *ff. eodem tit.* Et quanvis ex iſta ſimultanea datione cambii, eos ambos negotiari daretur, non ex eo dicerentur ſocii, ut in ſolidum convenire, aut conveniri poſſent, ut notat Bart. *in l. eadem, quæſt.* 7. *num.* 9. *ff. de duob. reis*, Gutier. *pract. qq. lib.* 4. *quæſt.* 59. *per tot.* clarè multis relatis Alvar. Valaſc. *conſult.* 98. *num.* 4. ubi abundè hoc declarat, & Gutier. *ubi ſuprà.*

206 Dubitatum tamen fuit, an redditione chirographi facta per unum, alteri præjudicaretur, quaſi ei eſſet imputandum, cur non attenderit ad chirographi conſervationem, ad notata per Codicem Fabrianum *lib.* 8. *tit.* 26. *de duobus reis, definit.* 4. Nam licèt illa inſtrumenti redditio faciat præſumi ſolutionem debiti eſſe factam, & in dubio ipſa redditio præſumatur, ut notant innumeri Scriptores relati per Hieronymum Portolés *ad Molinum, verb. Inſtrumentum qui, num.* 4. dicit tamen, quod licèt aliqui teneant, debitorem teneri probare redditionem apodigiæ, aliàs non juvari dicta præſumptione: nihilominus contrariam ſententiam eſſe magis communem, præterquam ſi debitor eſſet domeſticus creditoris, vel aliàs valdè amicus, ut per Vincentium de Franchis *deciſ.* 361. Gail. *lib.* 2. *obſervat.* 37. *num.* 6. *&* 7. Menoch. *de præſumpt. præſ.* . Et juvabatur iſta præſumptio, quia in fine dicti albarani erat ſcriptum manu debitoris, qui jam erat mortuus, dictum albaranum eſſe ſolutum: quæ ſcriptura mercatoris mortui multùm juvabat dictam ſolutionem, ad notata per Surdum *deciſ.* 199. *num.* 2. & Ripam *de actis geſtis in articulo mortis, cap.*.. Tamen hæc non obſtare dixi, ex quo nec dicti duo mercatores erant ſocii, nec duo rei credendi; quia nec erat actum expreſsè, ut eſſent duo rei credendi, & obligatio non erat concepta alternativè, ſed copulativè, & eſſet una promiſſio ſimpliciter eis facta de eadem quantitate: quocirca, non erant duo rei credendi, ſed cuilibet erat acquiſita obligatio pro ſua parte, ad tradita per Bartol. *in dicta authent. cum ita, num.* 2. *&* 3. *& in dict. leg. eadem*, §. 1. *ff. de duob. reis.*

Nam ſi duo rei credendi fuiſſent, cuilibet ex eis poſſet ſolvi, ut not. idem Bartol. *in dicta authent. hoc ita, num.* 35. qui *num.* 57. aſſerit ſolam confeſſionem extrajudicialem non nocere alteri correo, benè tamen judicialem: rationem reddit idem Bartol. *in leg. ſi unus* 28. *ff. de pact.* quia pacto gratuito unus ex reis credendi non præjudicat alteri, licet benè pacto non gratuito: idem Bartol. *in leg. tertia, ff. ſolut. matrim.* unde ſi confeſſio expreſſa extrajudicialis ſolutionis debiti non noceret etiam correo credendi, minus poterit nocere præſumpta.

In initio hujus anni 1618. fui de caſu ſequenti conſultus: Petrus Guiretes Villæ Turricellæ de Montegrino vendidit certam quantitatem oryzæ cuidam mercatori Barcinonenſi pretio quadringentarum viginti librarum, & dedit dictus venditor in fidejuſſorem pro ducentis libris quendam notarium dictæ Villæ. Deinde dictus venditor tradidit emptori partem dictæ oryzæ valoris centum ſexaginta librarum, non declarato, an ſolveret pro parte debiti pro qua dederat fidejuſſorem, vel pro alia parte, pro qua non aderat fidejuſſor. Et nec creditor talem electionem fecit, deceſſit deinde non ſolvendo dictus venditor factus, emptor oryzæ prætendit quantitatem ſolutam debere cedere in exonerationem partis debiti, pro qua non erat fidejuſſor, Ipſe autem fidejuſſor prætendit totam quantitatem ſolutam cedere in ſolutionem partis pro qua ipſe fidejuſſorio nomine intervenerat.

Conſului pro fidejuſſore. Etenim negare non poſ- 207
ſumus debitorem ſimpliciter ſolventem cenſeri ſolvere pro debito, pro quo intervenit fidejuſſor, quia gravius reputatur quàm illud, cui non acceſſit fidejuſſor, *l. & magis* 4. *ff. de ſolutionib.* Et licèt procedat ubi debitor eſt ex pluribus cauſis; tamen idem eſt in debito ex una cauſa deſcendente, ubi pro una parte debiti interveniat fidejuſſor, pro alia non, argumento legis *ob triginta* 73. *de ſolutionib. in primo reſponſo.* Et licèt in fine dictæ legis *ob triginta*, contra fidejuſſorem videatur decidi, & ita quidam Advocati ſenſerint; tamen decepti fuerunt in intellectu illius legis, *ob triginta.* Idem ſiquidem ibi deciditur contra fidejuſſorem, quia ibi debitor pro una parte debiti dederat fidejuſſorem, & pro alia pignus. Et cùm creditor vendidiſſet pignus, pecuniam ex pignore redactam deciditur potuiſſe creditorem acceptam ferre in partem debiti pro qua erat pignus, & jure optimo, quia pignus illud reputabatur tanquam fidejuſſor datus pro illa parte, cum ad ſecuritatem dictæ partis uti fidejuſſor detur, ut cenſuerunt Menoch. *de arbitr. caſu* 493. *n.* 7. & relati per Maſcard. *de probat. concluſ.* 1319. *num.* 4. *ad fin.* & ſic pecunia redacta ex pignore, reputatur ac ſi ſoluta eſſet à fidejuſſore dato pro illa parte: unde nil mirum ſi non proſit fidejuſſori dato pro alia parte. Hoc ſenſit Bart. *in dict. leg. ob triginta*, dum dixit leges allegatas per Gloſſ. in contrarium deciſionis dictæ legis, procedere

in pecunia ſimpliciter per debitorem ſoluta, ſecus in pecunia redacta ea pignore dato pro parte debiti: neque ab his recedit Caſtrenſ. ibidem, licet clariùs loquatur Bartol. quamvis ſub brevibus verbis. Declarationem ſolutionis in quam cauſam fiat ſecundum terminos *l. 1. ff. de ſolut.* pete ea traditis per Angel. *in l. juris gentium, §. quod ferè, ff. de pact.* not. Deciſ. *Genuæ 6. num. 16.*

Cum jam huic capiti finem impoſuiſſem, aliqua mihi occurrerunt, quæ quoniam ſcitu digna, & utilia ſunt, quanquam in capitis fine, libuit breviter adducere.

208 Scriptura mercatoris mortui an probet ſolutionem, Surd. *deciſ. 199. num. 2.* ubi reſolvit cum aliquibus adminiculis probare.

209 Solvens alii, invito, vel ignorante creditore, non liberatur. Petr. Faber *in l. quod juſſu, circ. fin. de reg. jur. text. optimus, in cap. invito, C. de ſolution.*

210 Solvere quis ſibi ipſi non poteſt niſi per directionem ſcripturæ in libro ſolvere debentis. Deciſ. *Genuæ 1. num. 8. & 22.*

211 Solvi ſocio pars ſocii, an poſſit: Joſeph Ludov. *deciſ. Lucenſ. 25.* Paul. Æmilius *deciſ. 84. part. 1. & deciſ. 168. part. 3.* Magon. *deciſ. Florent. 106. num. 7. & 8. in fin.* Boër. *conſ. 45. viſo facto, num. 2.*

212 Apodigia capta penes debitorem an probet ſolutionem: vide Vinc. de Franc. *deciſ. 361. & deciſ. 561.* Gail. *lib. 2. obſerv. 37. num. 6. & 7.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3.*

213 Solvens partem debiti, licèt præjudicet ſibi in parte ſoluta, non tamen videtur debitum agnoviſſe, quòd aliam partem cogatur ſolvere, *l. fin.* ubi Gloſſ. & Bart. *C. ne uxor pro marito,* notat Surd. *conſ. 522. num. 16.*

214 Extraneus ſolvens, non cogit creditorem ut ei jura ſua cedat, *l. nulla, C. de ſolution.* Quod procedit, licèt ſolvens eſſet creditor illius pro quo ſolvit, ut notat Neguſ. *de pignor. 5. part. 3. memb. num. 42.*

215 Si quis emat prædium ab aliquo, & promittat ſolvere ſuis creditoribus, an creditores poſſint illum convenire recta via abſque ceſſione? Strac. *in tract. de merc. tit. de decoct. part. 5. num. 9.* tenet quod non: quod verum puto, niſi ſtipulatus ſit notarius nomine creditorum, pro quo Straceha *in tract. de mercat. tit. de adject. 4. part. num. 1.*

216 Solvens judici, aut apparitori exequenti liberatur, *l. quaſitum, de diſtract. pign.* notat Cod. Fabr. *lib. 8. tit. 29. de ſolut. defin. 48.*

217 Ubi non reperitur emptor, qui juſtum pretium offerat, debitor poteſt compellere creditorem, ut capiat ea bonis ſuis æſtimata, uſque ad concurrentem quantitatem, *authent. hoc niſi debitor, C. de ſolution.* quod in Cathalonia obſervatur. Ad hoc ut dicta authentica habeat locum tria requirit Parlador. *lib. 2. rer. quotid. cap. fin. §. 17. num. 23.*

218 Inſtrumentum ſolutionis ſi reperiatur, poteſt beneficio reſtitutionis in integrum retractari ſententia in judicatum tranſacta. Garcia *de Nobilit. gloſſ. 6. §. 2. n. 8. verſ. Simile eſt.*

219 Solutio quibus præſumptionibus probetur, explicat Surd. *deciſ. 105.*

220 Solutio quælibet, licèt interpretativa, habetur pro vera ſolutione, creditore volente. Deciſio Genuæ 4. *num. 11.*

221 Exceptio ſolutionis an poſſit opponi in actu executionis, vide *in lib. 3. cap. 17. de ſentent. num. 308. & 309.*

CAPVT VII.

De Reſtitutione Spoliatorum.

SVMMARIVM.

1 *Contra committentem violentiam & rapinam poteſt agi civiliter & criminaliter.*

2 *Vſatici* Quicunque violenter 1. hoc tit. *eſt conformis diſpoſitioni legis* ſi in tantam, Cod. unde vi.

3 *Spolium etiam ſine vi ſecundùm communem opinionem continet cauſam criminalem.*

4 *In Cathalonia pro ſpolio, aut turbata poſſeſſione non agitur criminaliter, niſi adſit vis.*

5 *Spoliatus ante omnia eſt reſtituendus.*

6 *Procedit dicta concluſio, licèt ſpolium ſit factum à judice.*

7 *Spoliatus à judice, non ſervato juris ordine, perinde eſt reſtituendus atque ſpoliatus à privato, etiam de jure Cathaloniæ, num. 10.*

Et poteſt tali caſu judici reſiſti, uti privato, num. 8.

9 *Adeptus poſſeſſionem à judice, nulla citatione præcedente, nihil plus juris habet, quàm antè habebat.*

Amplia ut num. 12. & 13.

11 *Gloſſa* in cap. præſentium, 7. quæſt. 1. verſ. in aliam, circa fin. *declaratur.*

14 *Generalis citatio non ſufficit, cum poſſeſſor eſt certus.*

15 *Tenuta data alicui, præcedente tantùm citatione generali, eſt nulla.*

16 *In dubio præſumitur actum remedio canonis* Reintegrandæ.

17 *Iudex ſpoliando ſine cauſa cognitione, dicitur quodammodo vim intuliſſe: ſecus ſi ex probabili ignorantia.*

Et ideo ſecundùm aliquos tenetur ad reſtitutionem omnium fructuum, ut num. 18.

19 *Poſſeſſor non poteſt condemnari pro fructibus pro alio poſſeſſore, ſi omnes ſint bonæ fidei.*

20 *Iudex in dubio non intelligitur voluiſſe privare aliquem ſua poſſeſſione: ſecus eſt in privato.*

21 *Spoliator debet reſtituere omnes fructus à ſe perceptos, licèt obtineat in petitorio.*

Intellige ut ibidem de perceptis ante intentatum petitorium.

22 *Spoliator condemnatus auditur ad rem ſuam proſequendam antequam judicato paruerit, oblata idonea ſatiſdatione.*

23 *Intellectus legis* ſi eo tempore, C. de remiſſ. pign. *& num. 24.*

25 *Proclamata generalia non nocent certis poſſeſſoribus, minoribus, abſentibus, & ſimilibus.*

26 *Quid Senatus obſervet circa diſpoſitionem dictæ legis* ſi eo tempore.

27 *Dicta generalia proclamata quem fructum pariant.*

28 *Quomodo limitetur illa regula, quod ſpoliatus etiam à judice non procedente cum cauſa cognitione, & ſic nulla præcedente citatione, ante omnia reſtituatur.*

29 *Agnati vel tutores poſſunt impunè pupillam à matre vi auferre, ſi ſentiant matrem velle eam indigno viro copulare.*

30 *Si poſſideo aliquam juriſdictionem, & tertius uſurpat mihi eam quoad aliquas cauſas, poſſum cogi eam continuare quoad alias.*

31 *Res aliquorum in domo communi ſub clauſura exiſtentes, quomodo poſſint haberi, ſi ſocius habens claves eas tradere recuſat.*

32 *Regula*

32 *Regula,* Dolo facit qui petit quod ſtatim reſtituturus eſt, *an habeat locum in poſſeſſorio recuperanda.*

33 *Maritus qui tenetur reſtituere poſt annum, ſi interim dotem debitam petat, an repellatur exceptione,* Dolo facit, &c. *& num.* 35.

34 *Quando dicta regula, ſive exceptio,* Dolo facit, &c. *non procedat, & num.* 35.

36 *Tempus quod reſpicit obligationem, impedit diem actionis venire, non etiam tempus, quod miſerationis cauſâ indulgetur.*

37 *Annus qui datur marito ad reſtituendam dotem conſiſtentem in rebus mobilibus, datur miſerationis cauſâ.*

38 *Qui effectus reſultent, an tempus inſit obligationi, an verò miſerationis cauſâ indulgeatur, remiſſivè.*

39 *Agens ad recuperationem dotis, non tenetur probare eſſe elapſum annum à tempore ſoluti matrimonii.*

De debitoro in diem, & creditoro conditionali multa ſcitu digna, remiſſivè.

Sumptus funerum uxoris computantur in dotem ejus, ibid.

40 *Si poſt ſpolium tacui per decennium, non poſſum agere de ſpolio.*

De ratione, num. 41.

42 *An ut prædicta locum habeant, neceſſe ſit ut qui civiliter poſſidebat, ſciverit poſſeſſionem ab alio occupatam, eſt controverſum.*

43 *Ex oblivione amittitur poſſeſſio, cùm non niſi animo retineatur.*

44 *Per quod tempus inducatur oblivio, remiſſivè.*

45 *An ut amittatur jus agendi ad recuperandam poſſeſſionem, requiratur bona fides poſſidentis.*

Limita ut num. 46.

47 *Quid in ſpolii judicio ſit probandum, ſi ſpoliatus agat civiliter.*

Quid ſi criminaliter, num. 48.

49 *Conſtitutio ſecunda, quæ incipit* Declarant, tit. diſſolt lo mattimoni, *transfert poſſeſſionem viri defuncti in viduam, etiamſi mortuo viro à tertio fuerit occupata.*

50 *An idem ante dictam conſtitutionem ſecundam eſſet diſpoſitum per conſtitutionem,* Hac noſtra, *quæ eſt prima* in dicto tit. diſſolt lo mattimoni, *& numero* 52.

51 *Statutum ſimpliciter diſponens, ut poſſeſſio defuncti continuetur in hæredem, non habet locum quando poſſeſſio defuncti medio tempore fuit occupata.*

De veritate, num. 56.

53 *Poſſeſſio poteſt in alium ipſo jure, & ſine alicujus facto transferri ex legis, ſive ſtatuti diſpoſitione.*

54 *Poſſeſſor in quem poſſeſſio fuit tranſlata ex diſpoſitione legis, ſive ſtatuti, habetur pro vero poſſeſſore, ſaltem quoad juris effectum.*

55 *Poſſeſſio tranſlata vigore ſtatuti parit interdictum recuperandæ.*

57 *Ubi datur continuatio dominii, aut poſſeſſionis, non datur hæreditas jacens.*

58 *An ſtatutum continuans poſſeſſionem in hærede, ſit ſimile huic noſtræ conſtitutioni ſecundæ, & num.* 59. *&* 60.

61 *Ille in quem poſſeſſio legis, aut ſtatuti beneficio eſt tranſlata, non poteſt illum qui poſſeſſionem de facto occupavit, propria auctoritate expellere.*

Statutum concedens facultatem accipiendi poſſeſſionem propria authoritate, intelligitur ſi poſſeſſio vacet, non ſi ab alio detineatur, ibid.

Intellige ut num. 62.

62 *Civiliter poſſidens an poſſit de facto & propria auctoritate occupatorem expellere, latè & benè declaratur.*

63 *Qui amiſit poſſeſſionem naturalem, non poteſt eam recuperare propria authoritate, niſi retineat civilem, animo ſaltem, & num.* 64.

65 *Recuperatio naturalis poſſeſſionis in continenti, & lite pendente fieri poteſt, & num.* 66.

67 *Ubi procedant deciſiones Doctorum circa hanc materiam.*

68 *An vidua poſſit uti pro recuperatione poſſeſſionis in continenti viâ facti, propria nempe auctoritate.*

69 *Indulta in augmentum, non debent operari contrarium.*

70 *Quando quis vult uti propria auctoritate ad aliquid, poteſt petere aſſociationem Iudicis, aut ejus familiæ, ut ſine rixæ timore id fieri poſſit, & debet concedi abſque partis citatione: & num.* 71. *&* 72.

Contrarium veriùs Auctori videtur, cum limitatione, ibid.

73 *An dictæ conſtitutiones* 1. *&* 2. tit. diſſolt lo mattimoni, *quæ de poſſeſſione loquuntur, intelligantur & in quaſi poſſeſſione.*

74 *An locum habeant dictæ conſtitutiones quoad detentionem.*

75 *An Rex poſſit præſcribere, quòd prius in aliena cauſa tractetur de petitorio, quàm de poſſeſſorio.*

76 *Dictæ conſtitutiones prima & ſecunda,* tit. diſſolt lo mattimoni, *an habeant locum ubi maritus aliquid poſſidebat ut uſufructuarius, & proprietarius, mortuo marito, dictam rem, cujus ipſe erat proprietarius, propria auctoritate accepit, & numero* 79. *&* 82.

Si vidua in tali caſu contra proprietarium agat, quomodo ipſo ſe gerere in ea cauſa debeat, & numero 84.

77 *Proprietarius etiam finito uſufructu, vivo uſufructuario, non poteſt propria auctoritate ingredi poſſeſſionem bonorum: vel mortuo uſufructuario, poſſidente ejus hærede, aut alia perſona; ſed debet agere adverſus uſufructuarium, ejuſve hæredem poſſidentem rem, actione negatoria, vel ex cautione de re reſtituenda præſtita.*

Declaratur hæc concluſio, num. 78.

80 *Statutum diſponens, ut poſſeſſio defuncti continuetur in hæredem, intelligitur de poſſeſſione quæ erat apud defunctum ex cauſa ad hæredes tranſitoria, & numero* 83.

81 *Circa hæc Menochii opinio.*

85 *An remedium recuperandæ, quod vidua ex beneficio dictæ conſtitutionis* 2. *competit, competat & ejus hæredi.*

86 *Dicta conſtitutio eſt juri communi contraria, & ſic eſt ſtrictè interpretanda, num.* 87. *& non eſt ad aliam perſonam extendenda, num.* 88.

89 *Conceſſio contra jus commune, dicitur privilegium.*

Excipiuntur filii primi matrimonii, quos dicta conſtit. ſecunda comprehendit, & num. 92. *& ibi latè diſcutitur, an comprehendantur in dicta conſtitutione nepotes, & num.* 95.

90 *Hæres licèt cenſeatur una perſona cum defuncto, non tamen hæredis hæres, ne plures fictiones copulentur.*

91 *An beneficium conſtitutionis,* Hac noſtra, *tranſeat in fideicommiſſarium, remiſſivè.*

93 *Privilegia mulieri conceſſa, an tranſeant ad filios ejus.*

94 *An*

Digitized by Google

94 *An optio quæ per Regiam Pragmaticam Regis Iacobi, quæ eſt prima* tit. de privil. dotal. *mulieribus conceditur, tranſeat ad filios illius matrimonii, matris hæredes.*

Deciſio Senatus.

An dicta optio concedatur uxoribus militum degentibus in oppidis Baronum, ibid.

Deciſio Senatus.

95 *Nepotes an veniant appellatione filiorum, & numero 96.*

Deciſio Senatus, ibid.

Fallit ut num. 96.

97 *An poſſeſſio quæ transfertur in viduam beneficio dictarum conſtitutionum* 1. & 2. tit. diſſolt lo matrimoni, *transferatur in viduam mortem viri ignorantem.*

Poſſeſſio regulariter ignoranti non quæritur.

Declara ut ibid.

98 *Poſſeſſio quæ ex legis aut ſtatuti diſpoſitione transfertur, in furioſum, in infantem, mente captum, & ignorantem transfertur.*

Beneficium legis communis vel municipalis prodeſt & competit etiam ignoranti, ibid.

99 *Beneficium dict. conſt. 1. & 2. non competit ſimpliciter viduæ, ſed cum qualitate, Pro ſua dote, & num. 100.*

101 *Si vidua in vita ſua non declaraverit ſe velle dimidiam partem donationis propter nuptias, vulgò (eſcreix) an jus declarandi, quod ei competebat, tranſierit in hæredem.*

Deciſio Senatus, num. 102.

102 *Ius eligendi tranſit ad hæredem, ſecus jus declarandi voluntatem.*

Quomodo iſta duo inter ſe dignoſcantur, ibid.

103 *Ille cui competit jus declarandi, ſi ſemel declaret, non poteſt amplius variare.*

104 *An creditores habeant fundatam ſuam intentionem contra viduas, quod poſſideant bona viri beneficio dict. conſt. non aliter probato quod ea poſſideant, & num. 106.*

105 *Beneficia legis, ſtatuti, aut conſuetudinis recipiunt hanc interpretationem, ſi is in cujus favorem fuerunt conceſſa, eis uti velit.*

107 *An vidua poſſit iſtud jus continuatæ poſſeſſionis, & intentandi remedia quæ pro ea illi competebant, alteri cedere.*

108 *Ius recuperandæ poſſeſſionis poteſt alteri cedi.*

Ius recuperandi poſſeſſionem propria auctoritate alteri cedi non poteſt, ibid.

109 *An ſi vir moriatur uxore ſeparata per judicium Eccleſiæ quoad torum, gaudeat beneficio dict. conſt.*

110 *Poſſeſſio fideicommiſſarii capta vacante hæreditate, dicitur vitioſa, niſi habeat licentiam à teſtatore.*

111 *An fideicommiſſarius poſſit propria auctoritate capere poſſeſſionem bonorum ad quæ eſt vocatus, & num. 113.*

Deciſio Regii Senatus, ibid.

112 *Interpretatio dictæ deciſionis.*

114 *Quando dicatur quis incontinenti de jure ſuo docere.*

Quid Senatus obſervet, ibid.

115 *An ſpoliatus reſtituatur quando tertius in ſpolii judicio comparet, dicens rem illam eſſe ſuam, & ſibi eſſe tradendam, & non illi qui ea ſe ſpoliatum dicit.*

116 *An qui ſingulis annis ſolvere conſuevit aliquid, ſi illud ſolvere recuſet, dicatur ſpoliare creditorem quaſi poſſeſſione recipiendi dictum annuum cenſum.*

Quid ſi præſtatio eſt perſonalis, num. 125.

117 *Et quid ſi pars dictam annuam præſtationem devoveret ſub ordinatione, ſive, ut nos dicimus, ad ſoltam alicujus.*

118 *Quomodo gerere ſe debeant qui ſe volunt eximere à ſolutione alicujus præſtationis annuæ, quam ſoliti ſunt præſtare, & num. 119.*

Lite pendente pars non debet facere actum contrarium petitioni ſuæ, ſaltem abſque proteſtatione ſalvitatis ſui juris, ibid.

120 *Perinde ſunt reſtituendus adverſus ſucceſſorem qui negat ſolvere penſionem, licet ipſe nunquam ſolverit, atque adverſus ſuum auctorem, qui ſolvere conſueverat.*

Declara ut num. 122.

121 *Morte debitoris non mutatur, neque alteratur jus creditoris.*

123 *Adverſus tertium poſſeſſorem denegantem ſolvere penſionem, non datur interdictum poſſeſſorium.*

124 *Si dominus penſionis, ſive præſtationis non præſtat id quod facere tenetur, poteſt jure denegari ei ſolutio penſionis.*

Qui non facit quod debet, non recipit quod oportet, ibid.

126 *Remedia poſſeſſorio an dentur pro annuis præſtationibus, & num. 127.*

128 *An in dicto poſſeſſorio ſit opus allegare cauſam præſtationis.*

129 *Spoliatus cui competit interdictum Recuperandæ, non tenetur juſtificare cauſam poſſeſſionis, & num. 130.*

131 *Dejecto aliquando non competit remedium poſſeſſorium.*

Secus de dejecto qui non erat poſſeſſor, numero 132.

133 *Detentatio non juſtificata ex aliqua juſta cauſa reſpectu veri poſſeſſoris, præſumitur injuſta.*

134 *An ad hoc ut quis dicatur eſſe in poſſeſſione, ſeu quaſi exigendi aliquam annuam penſionem, ſufficiat unica ſolutio.*

135 *Intellectus regulæ,* Malè captus, benè detentus.

136 *Spoliatus an reſtituatur ante omnia contra habentem fundatam intentionem ſuam de jure communi.*

Spoliatus, de cujus jure notoriè non conſtat, non reſtituitur, ibid.

137 *Injuſtè captus an poſſit pro alia cauſa recommendari.*

138 *Carceratus pro delicto an poſſit pro debito civili recommendari.*

Recommendatio an poſſit fieri die feriato, ibid.

VIOLENTIÆ, & rapinæ adeo legibus ſunt exoſæ, ut omnibus modis, quibus ſpoliatis potuerint ſuccurrere, voluerint eis viâ tum civili, tum criminali ſuccurri; & non ſolùm per modum agendi, ſed etiam per modum excipiendi, ut habetur per textum *in capite cùm dilectus, & cap. ſuper ſpoliatione, de ord. cognit. lege prima, §. ne quid autem, & §. illud, ff. de vi, & vi armata,* cum mille aliis. 1

Iure etiam ſpeciali Cathaloniæ, quodam ſpeciali odio habentur iſti, qui violentiam, & rapinam committere non dubitant, & ſic per uſat. *Quicunque violenter* 1. *tit. de violen, y reſtitucion de deſpullats*, cavetur idem quod de jure communi, *per leg. ſi quis in tantum, Cod. unde vi,* ut ſi quis rem ſuam apud alium conſtitutam invaſerit, non expectata judicis ſententia, amittat cauſam, & ſic qui paſſus eſt violentiam, ſecurè in poſterum 2

ſterum dictam tum poſſideat: Et ſi invaſerit id quod
per ſententiam obtinere non potuiſſet, debeat reſti-
tuere quantum invaſit illi, cui vim intulit, in æſti-
matione ſcilicet, juxta diſpoſitionem *dict. leg. ſi quis
in tantum.*

3 Spolium etiam ſine vi ſecundum communem opi-
nionem continet cauſam criminalem: Proſper Farin.
diverſ. quaſt. jur. quæſtione 100. *numero* 38. ubi dicit
antea, *numero* 37. quod cauſa criminalis dicitur quan-
do agitur de damno dato in agris, aut animalibus
alienis

4 In Cathalonia pro ſpolio aut turbata poſſeſſione
non agitur criminaliter, niſi adſit vis, ut tradidi *lib.* 3.
*c.4.de ſervit.n.*225. eſtque ſciendum, dici illatam vio-
lentiam cum armis, eo ipſo quod pars habebat arma,
licet ea non extraxerit. Gloſſ. *in leg.1.ver.data,ff.ad leg.
Iul.de vi publ.* vide ibi.

5 Hinc etiam & in prædictorum odium, eſt paſſim
in jure ſtatutum, ſpoliatum ante omnia eſſe reſtituen-
dum, *leg. ſi quis ad ſe fundum, Cod.ad leg. Iul. de vi pu-
blica,leg.ſi maritus* 1.*Cod.de don. int.vir.& vxor.* & not.
communiter DD. *in leg.naturaliter,* §. *nihil commune,ff.
de acquir. poſſeſſ. & in cap.* 1. *de reſtit.ſpol. & cap. re-
integrande,* 3. *quæſt.* 1. not. practicus noſter Mier. *de
reſtit. ſpoliat. part.* 1. *fol.* 25. & Menoch. concluſ.
iſtam multis limitationibus, & ampliationibus or-
nans, in ſuo illo eleganti quidem tractatu, *de re-
cuper. poſſeſſ. per tot.* Et quia circa iſtam concluſionem
aliqua occurrerunt, ſuper quibus conſulere habui, &
non parum negotij habui ea perquirendo, hic ea
attingam.

6 Prædicta regula procedit, etiamſi à judice ſim ſpo-
liatus; ſi enim judex ſine cauſæ cognitione privat me
poſſeſſione alicujus rei, perinde ſum ante omnia re-
ſtituendus, ac ſi eſſem à privato ſpoliatus, *cap.conque-
rente,* & *ibi* Doct.*extr.hoc tit.*not.Gemin. *conſ.*5. Guid.
Pancir.*conſ.*101.*n.*1.Celſ.Hugo *conſ.*129.Brun.*conſ.*167.
*in fin.lib.*2. Mar.ab Azpil. *de appell. lib.*2. *concluſ.*5.*n.*8.
7 *volum.* 1. ubi dicit ſpoliatum à judice, non ſervato
juris ordine, perinde eſſe ante omnia reſtituendum, ac
ſi eſſet ſpoliatus ab eo qui non eſt judex: idem ante
eos not. Panc. communiter receptus *in cap.cum cauſa,
de offic. deleg. in* 4. *not.* ubi dicit quod factum judicis
non ritè procedentis, æquiparatur privati facto, &
8 quod ſic poteſt peti reſtitutio adverſus factum aucto-
ritate judicis non rectè procedentis, ut adverſus ſpo-
lium factum per privatum: ubi plus addit, quod poteſt
judici tali caſu reſiſti, ſicut privato: iſtam Pan. doctri-
nam menti tenendam dicit Azpilc. *de reſcript. in* 7.
cauſa nullitatis, num. 8. *circ.med.* ſequitur Menoch.
cum infinitis, quos allegat, *de recuper. poſſ. remed.* 8.
9 *num.*8.Dec. & Cagnol. *in leg.factum à judice,ff. de reg.
jur.* tradit Natt. *conſ.*653. *num.*3. ubi dicit, quod ade-
ptus poſſeſſionem à judice, nulla citatione præceden-
te, non plus juris habet, quàm antea habebat: multos
alios ad propoſitum citat Decian. *reſpon.* 37. *num.* 27.
cum 3.*ſeq.volum.* 3. Quod etiam expreſsè jus noſtrum
municipale probat, ut *in conſt.* 4. *nos ò officials,* hoc
titulo.

10 Quod etiam *lib.* 2. *Reſol. cap.*2. *de juriſd. omn. jud.*
trado, *n.*150. quod judex non excuſatur ſi fecerit ali-
quid injuſtè ad partis inſtantiam, neque pars excuſatur
quo minus teneatur parti actione injuriarum, aut aliàs
ſi aliquid injuſtum fecerit judicis auctoritate. Dec.
*conſ.*155. aſſerit ſpoliatum à judice ad partis inſtan-
tiam, cenſeri ſpoliatum ab ipſa parte. Bar. *in leg.credito-
res,n.*26.*C.de pign.*

11 Neque obſtat Gloſſ. à multis reputata ſingularis, *in
cap. præſentium,* 7.*q.*1. quæ habet ſpoliatum à judice
non poſſe agere de ſpolio.

Nam dict. Gloſſ. intelligitur, quando judex ordine
juris ſervato id facit, ut not. Pan.Felin.& Dec. *in dict.
cap.cum cauſam,* quos ſequitur pius pariter ac erudi-
tus Mar. ab Azpil. *in relect.c. cum contingat, de reſcrip.
in* 7.*cauſ. nullit.n.*10. & 11. & multi relati à Menoch.
*de recup.poſſ.remed.*8.*cir.prin.* Socin.*conſ.*12.*n.*11. *lib.* 1.
& Decian. *ubi ſup.*

Prædictaque procedunt, quamvis judex diceret, ſe 12
ignoraſſe poſſeſſionem plenam, & ſic ab alio fuiſſe
occupatam, cum non ſit probabilis illa excuſatio, eo
quòd diligenter inquirere, & perſcrutari debuiſſet, an
aliquis poſſideret, vel non, ut not. Zucar. *in leg.vltim.
num.* 129. *Cod. de edict. Divi Adrian. tollen.* Alexand.
*conſ.*84.*num.*9.*lib.*2. Cravet. *conſ.*255.*num.*1.& 5. An-
char. *conſ.* 270. *in primo dubio, numero* 5. ubi ſubdit
poſſeſſorem per factum judicis ſua poſſeſſione pri-
vari non poſſe, licèt fuerit citatus per proclama ge-
nerale.

Cuius dictum verum eſt, cum nec generalis citatio 13
ſufficiat, cum poſſeſſor eſt certus: ita Felin. *in cap.* 2.
*num.*8.*de conſtit.* Pariſ. *conſ.* 25. *num.* 41. & *conſ.* 102. 14
*num.*128. *lib.*1. Alexand. *conſ.* 107. *colum.*1. *lib.* 5. de
communi atteſtatur Menoch. *de recup. poſſeſſ. remed.* 8.
*n.*101. & 102. Franciſ. Bec. *conſ.*12. *per tot.* & Ruin. 15
*conſ.*24. *circa primum, n.*3.*lib.*4. ubi dicit quod tenuta
data alicui, præcedente tantum citatione generali, eſt
nulla, & *conſ.* 17. *quia ſatis, num.* 5. *lib.* 6. multos in
propoſito laudat Pereg. *de fideicomm.art.* 47. *num.*27.
& *ſequent.* ubi *not.* 30. reſoluit, civiliter poſſidentem
poſſe de facto & propria auctoritate, & cum armis
expellere illum qui eam naturalem poſſeſſionem oc-
cupavit, licet cum judicis auctoritate, nulla tamen
præcedente citatione, dicens iſtam eſſe veriorem opi-
nionem.

In dubio præſumitur actum remedio Canon. *rein-* 16
tegranda, Cæſar Barz. *deciſ.*53.*n.*1.

Iudex ſpoliando ſine cauſæ cognitione dicitur quo- 17
dammodo vim intuliſſe. Abb. *in c. loquens, de reſtitut.
ſpoliat,* Doct. *in leg. meminerint, C.vn.vi.*

Si verò ex probabili ignorantia ſpoliet, non dicitur
vim intuliſſe: Dec. *conſ.* 125. Cæſar Barz, *deciſ.* 53.
*num.*25. & ideo *num.*26. aſſerit, ideò teneri ad re- 18
ſtitutionem omnium fructuum: Cravet. *conſ.*140. *nu-
mero* 2.

Nota vnum poſſeſſorem pro fructibus non poſſe 19
condemnari pro alio poſſeſſore, ſi omnes ſint bonæ
fidei, Codex Fabrianus *libro* 8. *titulo* 3. *definitione
prima.*

Iudex in dubio non intelligitur voluiſſe privare ali- 20
quem ſua poſſeſſione, & ubi voluiſſet, non poſſet,
ſecus eſt in privato: notatur *in cap.fin. numero fin.
fol.* 142.

Spoliator debet reſtituere omnes fructus à ſe perce-
ptos, licèt obtineat in petitorio, intellige de perceptis
ante intentatum petitorium. Verùm eſt obſervandum,
non intelligi de petitorio intentato, quod ſuſpenſum
eſt per poſſeſſorium. Ita Cod. Fabr. *lib.*3.*tit.*7. *de ordin.
jud.defin.* 8.

Spoliator condemnatus auditur ad rem ſuam pro- 21
ſequendam antequam judicato paruerit, oblata idonea
ſatiſdatione, ubi fructuum aut damnorum liquidatio
longam temporis moram ſecum traheret, ſoluto in
promptu quod liquidum eſt: ita Cod.Fabr. *lib.*3. *tit.*7.
*de ord.jud.defin.*10.

Et per prædicta, in facti contingentia conſului, 22
quod cùm Bernardus Vrgelles Villæ novæ de Cubelles,
poſſideret quendam manſum: & quidam creditor dicti
manſi pro ſuo credito feciſſet quædam procedimenta
coram Bajulo Villæ Novæ, & diſtrictu curiæ, & dictus
manſus eſſet publicè ſubhaſtatus, & venditus, nun-
quam citato dicto Vrgelles, & demum dicto creditori
pro ſuo credito adjudicatus: & dictus Vrgelles fuiſſet
de facto per bajulum expulſus à poſſeſſione dicti man-
ſi, quod dictus Vrgelles ante omnia erat reſtituendus
in

in poſſeſſionem dicti manſi, ac ſi à priuato dicta poſſeſſione fuiſſet ſpoliatus.

Idque non obſtante, quod pro parte altera prætenderetur, dictum Vrgelles juri ſuo videri renunciaſſe, cum dictus manſus per triginta dies fuiſſet publicè ſubhaſtatus, & ipſe de jure ſuo intra dictum tempus non docuiſſet, *arg.text. in leg.ſi eo tempore, C.de remiſſ. pign.*

23 Quia reſpondebam, *dict.leg.ſi eo tempore*, non obſtare quod ea non habeat locum quando alicui præjudicaretur nominatim; cum tunc ſit neceſſaria ſpecialis citatio, ut not. Bald.*in l.fin. Cod.de edict. Diu. Adrian. tol.* ubi dicit tunc præjudicari alicui nominatim, cum poſſidet, per *leg.ſi deſerta, C.ſi propter pub.penſit.* quam refert & ſequitur Alex. ad Bart. *in dict. leg. ſi eo tempore.* Adde quod Guid.Pancit.*conſ.*20.*num.*34.ait,*dict. leg.ſi eo tempore*, procedere quando creditor in judicio eſſet citatus, non quando proclamate generali citantur creditores, maximè certi, ut ſuum profiteantur creditum.

24 Nam tunc licet non veniant, non ideò jus ſuum amittunt, requiritur ſiquidem ſpecialis citatio, ut ait ibi Pancit.quod etiam perbellè tradit Franc.Becc. *conſilio* 12.*n* 9.*&* 10. Rip. *in l.rem quæ nobis, à n.*4. *vſque*

25 *ad n.*44.*ff.de acq. poſſ.* ubi ait talia generalia proclamata, certis poſſeſſoribus, minoribus, & abſentibus non officere: ſequitur Borg.Caual. *deciſ.*17 *num.*37. *&* 38. & Maſcard. *de probat. concluſ.*1173.*num.*30. *&* 31.*volum.*3. Adſtipulatur & quod tradit Abb. *in c.quamuis, in fin. de ſent.& re judic.* Codex Fabrian. *lib.* 7. *tit.*32. *defin.*14.

26 Et propterea meritò noſter Regius Senatus, & cum eo univerſa Cathaloniæ tribunalia obſeruant, ut cum fit graduatio aliquorum bonorum, licèt fiant proclamata generalia, ut quicumque prætendentes aliquod jus in dictis bonis, intra certum tempus compareant coram tali judice, docturi de jure ſuo; cum creditoribus qui comparuerunt, pecuniæ, aut res adjudicantur, non eis dentur, niſi præſtita per eos idonea cautione de refundendo quod receperunt, ubi in poſterum alij apparuerint creditores priores tempore, & jure potiores.

27 Illud tamen ſcias, talia publica proclamata multùm prodeſſe illis, qui rem publicè factis dictis proclamatibus emunt. Quia eſt certum, ſaltem in pretio per eos ſoluto debere ſeruari indemnes, ne curiæ auctoritate decipiantur, contra diſpoſitionem *l.* 1. *Cod. de his qui ven. ætat. impetr.* Sunt optimi text. *in l. ſi hypothecas, C.de remiſ.pign.& l. quæcumque, C.de fide inſtr. & jure haſta fiſc.lib.*10.Pereg.*de fideic.art.*52.*n.*45. Codex Fab. *lib.*10. *tit.*37. *defin.*14. & meliùs *lib.* 8. *tit.* 16. *de diſtract.pign. defin.*23. & antea *lib.*7. *tit.*20. *de execut. rei ind.defin.*17. In qua *defin.*17. egregiam tradit differentiam multùm practicabilem, quando bona in cauſam executionis capta, ſint data creditori inſtanti executionem in ſolutum, ſeu crediti, vel ſint empta à tertio ut plus offerente: circa materiam conducit, & vide quæ tradit Alban. *conſ.*45. *per tot.* Pro quo facit deciſ. Nic. Boër.112.*num.*14.& quod tradit Boſſ.*tit.de fur.num.*50. quem ſequitur Ioſeph. Lud. *deciſ. Peruſ.*4. *num.*4.*vol.*1. quod emens rem furtiuam, ſi faciat fieri publicum proclama de emptione, quam facere intendit, non tenetur vero domino rem reſtituere, niſi refuſo ſibi pretio, quod pro ea re exſoluit. Iuuat etiam *deciſ.*77. Ant.de Gam.qui multa allegat, & quod tradit Vincent. Ann. *alleg.*58. Seraph. *deciſ.* 1233. Gratian. *defin.for.tom.*1. *cap.*37.*n.*34. Marcheſ. *de commiſ. tit. de commiſſ. oblig. in cauſa Camer. par.*1.§.1. *fol.*772. Idem Pereg.d.*art.*52.*de fideicom.n.*45. dicit in fiſcalibus venditionibus factis præcedente dicto proclamate, ſi non adſit contradictio fideicommiſſarij, nocere ipſi fideicommiſſario.

Prædictam regulam, quod ſpoliatus ante omnia reſtituatur, etiam cum eſt ſpoliatus à judice non procedente cum cauſæ cognitione, & ſic nulla præcedente citatione, in facti contingentia limitavi ubi non omninò ceſſaret præſumptio pro judice, putà ſi veriſimiliter conſtaret ex cauſa aliqua quæ juſta ei videbatur motum fuiſſe, ut conſului in cauſa, ubi judex ad petitionem adulti dicentis bona ſua per tutorem conſumi, non citato tutore, expulit tutorem à domo pupilli, facta deſcriptione bonorum quæ in ea reperiebantur, ſuper qua cauſa contra tutorem qui petebat ante omnia reſtitutionem ad dicta bona, nullam promptam redditionem rationum offerendo conſuluerat antea dilectiſſimus filius meus Gaſpar Cancer. I. V. D. nulli ex juuenibus ſecundus. 28

Pro quo facit quod tradit Dec. *conſ.*449. *n.*31. dicens remedium recuperandæ non habere locum quando quis ex cauſa ſua priuatur poſſeſſione.

QVÆRO principaliter I. De caſu in quo conſului. Erat quædam pupilla in Vicaria Pœniten. quæ diuitiis affluebat: mater penes ſe dictam pupillam habebat, & capta amore (ut ſolent mulieres) cuiuſdam juuenis qui nihil in bonis habebat, nec aliquam artem nouerat ad vitam tranſmittendam, ſummopere deſiderabat dictam pupillam filiam ſuam nuptui tradere dicto iuueni, & ut eum in virum vellet, filiam ſuam, quæ jam erat ætatis duodecim annorum, quotidie hortabatur.

Res eò devenit, ut jamjam ſponſalia eſſent promittenda. Id deuenit ad notitiam curatorum qui ad me acceſſerunt, conſilium ſuper dicto caſu petentes: Conſului eis, ut domum dictæ matris pupillæ accederent, & quod ſi vlla ratione, ſine reſiſtentia aliqua, poſſent, illinc ſecum pupillam aſportarent, & domum judicis deferrens, ut in loco idoneo ſequeſtraretur, ne illecebris matris dicta pupilla viro inutili copularetur: quo per eos facto, mater acceſſit magnificum Vicarium, conquerens criminaliter de dictis tutoribus, quod propria auctoritate pupillam à domo ſua ſubtraxiſſent, petens etiam dictam pupillam filiam ſuam ante omnia ſibi reſtitui.

Oſtendi tamen Aſſeſſori dicti magnifici Vicarij licuiſſe impunè tutoribus, & curatoribus id facere, prout in ſpecie conſuluit Crauet. *conſilio* 18. *numero* 6. & Plot. *in tract. de in lit. jur.* §. 7. *numero* 34. qui aiunt, licere tutoribus & agnatis ubi vident indicia, ſiue conjecturas probabiles, quod mater vellet matrimonio collocare filiam alicui indigno, eripere propria auctoritate puellam de manibus matris, & eam in loco honeſto & non ſuſpecto collocare: dummodo eſſet timor ſcandali, & tantum fiat reſiſtentia verbis: qui viſis dictis auctoritatibus aſſenſit, & matri Audientiam denegavit. 29

Et deinde pupilla in loco honeſto ſequeſtrata, informata de errore in quem incidebat ſi dictum juuenem in virum ſumeret, illum odio habere cœpit, & alij probo viro, & diviti intra duos menſes de conſenſu tutorum, & etiam matris nupſit, quæ deinde mihi maximas gratias egit, quod tale conſilium tutoribus dediſſem, affirmans nulla ratione dictam filiam ſuam dictum matrimonium effugere potuiſſe, niſi curatores de facto ei pupillam eripuiſſent. Quod not.quia huius doctrinæ vſus ſæpe incidit.

Si poſſideo aliquam jurisdictionem, & tertius vſurpat mihi eam quoad aliquas cauſas, poſſum cogi eam continuare quoad alias: Marquil. *in vſat. hoc quod iuris eſt ſanctorum*, *fol.* 302. *columna* 3. *verſ. ſed pone.* 30

QVÆRO II. De caſu in quo etiam conſului. Erant tres qui habebant quandam domum communem, & quilibet ex eis in dicta domo quandam Cameram ubi ſuas res proprias haberet. Domus illa erat clauſa,

Digitized by Google

clauſa, & nullus eam inhabitabat, vnuſque ex dictis condominis communi conſenſu claues habebat, & eas ſuis condominis quoties ab eo petebantur tradebat: ſucceſſit quod cum procedente tempore, alter ex dictis condominis vellet dictam domum ingredi ad extrahendum res aliquas ex camera ſua, & qui habebat claues, recuſaſſet illas ei dare, de facto aperuit dictam domum: conquerebantur conſortes dicentes eum violenter feciſſe, quod ſic oſtium aperuiſſet, & quod ſine iudicis auctoritate illud aperire non poterat.

31 Reſpondi, quod cum ipſe in apertura dictæ domus proteſtatus eſſet, quod pro conſeruatione ſuæ poſſeſſionis, & ad effectum extrahendi ex dicta domo res ſuas, aperiebat dictam domum, & adhibuiſſet teſtes vt viderent quid inde ipſe extraheret, & poſtea dictam domum clauſiſſet, licuiſſet id impunè ei facere.

Motos fui ad id conſulendum, per ea quæ in ſpecie not. Plut. poſt multos per eum relatos, *in tract. de in lit. iurand.* §. 13. *n.* 3. adde Anchar. *conſ.* 186. Ex prædicta facti narratione, *n.* 7. & ita poſteà fuit pronunciatum.

32 QVÆRO III. An regula, *dolo facit qui petit, quod ſtatim reſtituturus eſt*. De qua habetur *in cap. dolo facit, de reg. iur. lib.* 6. *& in l. dolo facit, de doli mali metu've except.* habeat locum in poſſeſſorio recuperandæ? Dixi ſuprà *cap.* 18. *de except. n.* 31. *cum duobus ſeq. lib.* 1.

33 Circa iſtam regulam QVÆRO nunc de caſu quem in manibus habeo, de quo à Doctore non leuis eruditionis fui heri conſultus. Certum eſt maritum, ſeu eius hæredes non teneri ad reſtitutionem dotis, quæ in rebus mobilibus conſiſtit, niſi poſt annum à tempore ſoluti matrimonii, vt copioſè explicuimus *lib.* 1. *c.* 3. *de dote, n.* 49. *&* 50. ſucceſſit quod quidam maritus non receperat niſi medietatem dotis ſibi promiſſæ, cum tamen tota dos ſibi iam debita eſſet, & dies ſolutionis veniſſet; moritur eius vxor abſque prole, voluit maritus petere dotem quæ ſibi debebatur, dicendo ſe non teneri ad reſtitutionem dotis, niſi poſt annum, & ſe interim velle tota dicta dote frui, offerendo cauere, iuxta *l. ſi conſtante*, §. *quoties*, *ff. ſolut. matr.* dubitatum fuit, an maritus poſſet exigere dictam dotem, quæ ei debebatur, an verò ei obiici poſſet, quod dolo eam peteret, cùm pauco poſt tempore eam reſtituturus eſſet.

34 Dubium faciebat, quia dicta regula non habet locum, cum quis reſtituturus eſt ex interuallo, *l. fin.* §. *idem*, ubi Bart. *ff. vt leg. nom. caueat.* Et ſic cum maritus in propoſito non teneretur reſtituere dotem ſtatim, ſed ex interuallo, videbatur dicendum, dictam regulam ei non obſtare.

35 Contrarium conſului per ea quæ in ſpecie not. Bart. Paul. Alex. & Iaſ. *in l. ſi donaturus*, § *ſi quis indebitam*, *ff. de cond. cauſ. data*, qui omnes concludunt, maritum non poſſe agere ad dictam dotem, non obſtantibus his, quæ not. *in d. l. fin* § *idem*. Vbi cauetur petenti aliquid quod oportet eum reſtituere poſt tempus, non poſſe opponi regulam, *dolo facit, &c.* quia dicunt id procedere in eo qui debet reſtituere poſt tempus, quod reſpicit obligationem, & ſic impedit actionis diem venire.

36 Secus ſi eſſet tempus quod non reſpicit obligationem, & ſic non impedit diem actionis venire, prout eſt in tempore, quod miſerationis cauſa indulgetur, quod tempus non impedit diem actionis venire, vt multis comprobat Bart. *in l. ita ſtipulatus, la gran. n.* 36. *ff. de verb. oblig.* quia cum talis mero iure debeat, licèt miſerationis cauſa dilatio ſit ei conceſſa, dolo facere videtur petens id quod mero iure incontinenti reſtituere tenetur.

Et ſic cùm marito miſerationis cauſa detur annus 37
ad dotem reſtituendam, vt not. præfati Doct. *in d.* §. *ſi quis indebitam*, & plenè Bart. *in d. l. ita ſtipulatus, num.* 36. *&* 37. hinc fit, vt non poſſit dictam dotem quam poſt dictum annum reſtituere tenetur, petere. 38

Aliique ſunt effectus, vtrum tempus inſit obligationi, an miſerationis cauſa indulgeatur ſolutioni, quos vide apud Bart. *in d. l. ita ſtipulatus, n.* 37. Notaque prædicta, quia poſſunt eſſe tibi magno honori, prout mihi in quadam cauſa.

Nam cùm egiſſem pro recuperanda dote conſi- 39
ſtente in pecunia, & non probaſſem iam annum eſſe elapſum à tempore ſoluti matrimonii, iudex volebat condemnare clientulum meum: oſtendi ei dictum locum Bart. vbi manifeſtè docet, tempus dicti anni non ineſſe obligationi, ſed tantùm miſerationis cauſa tempore executionis concedi, & ſic dictum tempus non impediſſe diem actionis veniſſe, & ſic quod rectè petebam, & quod licèt pars altera opponeret, ab eo dictam dotem exigi non poſſe, niſi anno elapſo, quod iudex debebat; nihilominus condemnare eum ad ſoluendum lapſo anno, quod ſecus eſſet ſi tempus obligationi ineſſet, quia cum tunc ipſo iure non competeret potentia exigendi ante diem, iudex non poſſet pro actore ferre ſententiam, imò eum ex officio repellere poſſet. Ita Bart. *in l. lecta, n.* 81. *ff. ſi cert. pet. & in leg. ita ſtipulatus, ff. de verb. oblig.* Afflict. *dec.* 179. Angel. *in leg.* 1. *C. de condict. ex leg.* Suar. *in leg. poſt rem iudicatam, in declar. l. regni, in* 7. *limit. ff. de re iudic.* vbi multa & pulchra de debitore in diem, & de creditore conditionali affert: ad eum recurre.

Et ita poſtea iudex pro clientulo pronunciauit.

Illud hic requiſitus inſeram, maritum teneri ſtatim ad ſumptus funerum vxoris, licèt poſtea eos in dotem computet, vt per Vin. *dec.* 197. *n.* 19. Et ſic ſi maritus funeris impenſam non ſoluerit, ſed ille cui dos venit reſtituenda, poteſt cogere maritum, vt ſtatim non expectata dilatione legali, dictam funeris impenſam de dote eis ſoluat, per *l. ſi filio*, & *ibi* Bart. & Additio ad eum, *ff. ſol. matr.*

QVÆRO IV. Petrus ſpoliauit me poſſeſſione quo- 40
rundam bonorum: ſteti per decem annos, quod ea de re aduerſus eum non ſum conqueſtus, lapſo decennio, volo aduerſus eum agere de dicto ſpolio, num potero? Cenſeo quod non, quaſi lapſo decen- 41
nio, non tam facto illius, quàm ob meam negligentiam dicar amiſiſſe dictorum bonorum poſſeſſionem, prout in ſpecie not. Socin. *in l. rem quæ nobis, n.* 8. *in fin. ff. de acquir. poſſeſſ.* Neuiz. *conſ.* 179. *n.* 24. Anton. *in cap. quoniam frequenter*, §. *quid ſi ſuper, extr. vt lite non conteſt.* Deciſ. Rotæ nouiſſim. 81. *lib.* 1. Guid. Pap. *conſ.* 150. *num.* 11. *&* 12. vbi de communi atteſtatur. Contrarium Crauet. *conſ.* 235. *n.* 2. vide ſuper his Aufrer. ad Capel. Tholoſ. *q.* 488. vbi dicit, tutius eſſe petere reſtitutionem in integrum, vel iudicis officium implorare, & Lap. *alleg.* 51. *n.* 9. *&* 10. dict. Crauet. *conſ.* 124. *n.* 14. vbi dicit prædicta procedere ſi aduerſarius opponat præſcriptionem, ſeu defectum iuris agendi ad recuperationem poſſeſſionis.

Quando tempus ineſt obligationi, putà quia ab homine eſt data dilatio ad ſoluendum, tunc licèt ſit nata obligatio ante diem, verùm non actio, & ſic nec debet fieri condemnatio, vt adueniente die ſoluatur. Cagnol *in l. in omnibus obligationibus, n.* 18. *de reg. iur.* & ibi Dec. *n.* 8. Alex. *conſ.* 95. *lib.* 1. vbi excepit annuos reditus. Bart. *in l. ita ſtipulatus* 115. *num.* 37. *de verb. oblig.* Grat. *diſc. for. q.* 151. *tom.* 1. *num.* 34. *& ſeq. q.* 190. *tom.* 2. omninò Ozaſc. *deciſ.* 130.

An vt prædicta locum habeant & neceſſe ſit vt qui 42
ciuiliter poſſidebat, ſciuerit poſſeſſionem ab alio occupatam, eſt controuerſum. Multi ſiquidem requirunt

probationem ſcientiæ, ut not. relati per Neuiz. *dict. num* 34. Addo & Rot. *in nouiſſ part.*1.*dec.*81.Contrarium tenet Panc. & relati ab eo, *dict. conſ.*130. Codex Fabr. *lib.*7.*tit.*7.*de acq.poſſ.defin.*10.22.& 39. in qua *defin.*10. dicit, quod licèt clauſula conſtituti ſtatim transferat poſſeſſionem ciuilem, & naturalem, in contractu puro non habere effectum, ſi conſtitutarius intra proximum decennium apprehendere negligat. Inſuper, *dict. defin.*22.& 39. declarando prædicta, dicit habere locum vbi ille qui naturaliter & ciuiliter poſſidebat, fuit deiectus de poſſeſſione naturali, ſiue ſuo, ſiue alieno corpore poſſideret; ſecus ſi ille, cuius corpore naturaliter poſſidebat, diſceſſiſſet de poſſeſſione, eamque alli prodidiſſet, quia tunc ait, locum eſſe condictioni *ex leg. vlt. C. de acquir.poſſeſſ* quæ vt aliæ condictiones ex lege, durat triginta annis: quod ipſum tradit fusè Theſſ. *deciſ.* 105.& 215.In propoſito caſu ego exiſtimo non eſſe neceſſe vt probetur ſcientia occupationis, ſed ſufficere negligentiam, quæ inducat obliuionem, iuxta not. per illum text. *in leg. ſi de eo,*§.1.*ff.de acquir.poſſ. leg.furtum,*§.*fundi,*cum *ibi* not.*ff.de vſucap.*not.& *in leg.*1.*C.de ſeruis fugit.* Gloſſ.& Doct. *in l.licèt,C.de acquir. poſſ.*

43 Ea obliuione ſiquidem reſoluitur amitti poſſeſſionem, cum nonniſi animo retineatur, vt concluditur *in dict. l.ſi de eo,*§ *ſi fortè,*licèt verum ſit obliuionem non afferre damnum poſſeſſioni, quam alius non inuaſit, *leg.peregrè, quadrageſima quarta, in princ.ff.de acq. poſſeſſ.*

44 Obliuionem induci per lapſum decennii, ferè omnes concordant; quod ego limito niſi aliquid interueniat quod obliuionem expellat, iuxta ea quæ tradidi *lib.*3. *reſolut. cap.*4. *de ſeruit.à num.*171. *vſque ad num.*187.

45 Neque vt amittatur ius agendi ad recuperandam poſſeſſionem, requiritur bona fides poſſidentis, vt volunt relati per Rodolphum *libro* 2. *quæſtione* 47.*numero* 20. cum ius illud non tam dicatur præſcribi per poſſeſſorem, quàm amitti facto illius qui poſſidebat.

46 Hæc etiam ſingulariter limitat Socin. *vbi ſupr.* in perſonis, quibus beneficio reſtitutionis in integrum iudicis officio ſubueniri ſolet, prout ſunt minor, Eccleſia, abſens, & ſimiles, quia & his, etiamſi ſua culpa, & negligentia à ſua poſſeſſione ceciderint, competit iudicis officio poſſeſſorium recuperandæ intra quadriennium, intra quod reſtitutionem in integrum poſſunt implorare, not. idem Soc. *conſ.*126. *n.*2.*vol.*2.Rip. *in cap.ſæpè,n.*16.*de reſtit.ſpoliat.* addo Capel.Tholoſ. *deciſ.*488.Lapum *alleg.*51.*n.*9.& 10. Item hæc intellige ſi opponatur præſcriptio iuris agendi ad recuperandam poſſeſſionem. Crauet. *conſ.* 124. *num.*24.

47 Q V Æ R O V. Quid in hoc ſpolii iudicio ſit probandum? Reſp. Sat eſſe probare antiquiorem fuiſſe poſſeſſionem actoris, quàm rei. Neque eſſe neceſſe probare quod agens de ſpolio ex iniuſta cauſa poſſeſſione ceciderit: quia cùm poſſeſſio iuniur clandeſtina præſumatur, probata antiquiori poſſeſſione actoris, dicitur probatum ſpolium. Ita Bald. *in l.pen.n.*20.*C.ſi à non compet.iud.* Innoc. *in c.poſt electionem,de conceſſ.preb.*& *in c.ſæpè,*vbi etiam Abb.& alii, *de reſtit.ſpol.* dicit communem Panc. *conſ.*130. *n.*1.id etiam eſt de mente Bart. *in l.ſi coloni,C.de agricol.& cenſit.lib.*11. conſuluit Alexand. *conſ.*6.*vol.*3. vbi etiam voluit, quod licèt in libello fuiſſet narrata violentia, & non probata, quod actor poteſt obtinere propter clauſulas in libello ſolitas apponi, Non adſtringens ſe ad aliquod onus ſuperfluæ probationis: &, Petens ſibi ius & iuſtitiam miniſtrari, iuxt. not. per Innoc.& alios *in cap.*2.*de ord.cog.*

Prædictaque intellige ſi ſpoliatus agat ciuiliter: 48
nam ſi criminaliter, debet de ſpolio conſtare, & de ſpoliatoris dolo, *l.ſciant cuncti,C.de probat.* not. Boſſ. *tit de plurib.viol.n.*5.*in fin.* Carol. *inter crim.diuerſ. conſ.*58.*n.*2.*lib.*1.Bald. *conſ.*287.*circa med. verſ quartò eſt,lib.*4. Socin.Iun. *conſ.*18.*lib.*1.& Marc.Ant.Eugen. *conſ.*60. *n.*23. Item dictam concluſionem limita, ubi ageretur aduerſus poſſidentem titulo, & bona fide, ut tradit Panc. poſt aliquos per eum relatos, *conſ.*130. *n.*13. Quod qualiter procedat, & quomodo articulandum ſit, cùm agitur remedio recuperandæ aduerſus titulo poſſidentem, declarat pulchrè Ozaſc. *deciſ.*93. ipſum omninò vide.

Quia de ſpolii materia aliquid etiam agitur in *conſtit.*2. *incip. declarans, titul. diſſolt lo matrimoni,* libet aliqua utilia circa illa quæ illic traduntur, huc afferre.

Dicta conſtitutione 2. cavetur ut poſſeſſio bono- 49
rum viri ipſo facto, & ſine aliquo apprehenſionis actu, tranſeat in viduam, & quod ſi intra tempus faciendi inuentarii, aut poſtea aliquis poſſeſſionem dictorum bonorum apprehenderit, quod dicta vidua poſſit intentare aduerſus talem poſſeſſorium recuperandæ, ac ſi ipſa de facto dicta bona poſſediſſet.

In dubium verti inter quoſdam Doctores vidi, an 50
licèt non fuiſſet dicta conſtit. 2. vidua in Cathalonia poſſet recuperandæ remedium intentare aduerſus eum qui poſt mortem viri, ante ipſam actualiter poſſeſſionem aliquorum bonorum cepiſſet; idque beneficio famoſæ conſtit. *Hac noſtra,* quæ eſt 1. *dicto tit. diſſolt lo matrimoni.* Per quam ſtatutum erat, ut poſſeſſio mariti continuaretur ipſo iure, eo defuncto, in eius uxorem.

Aliqui dicebant quod non, hac ratione, quod ſta- 51
tutum ſimpliciter diſponens, ut poſſeſſio defuncti in hæredem continuetur, qualis eſt dicta conſt. *Hac noſtra,* non habeat locum, quando poſſeſſio defuncti medio tempore fuiſſet occupata per tertium; quòd medium impertinens impediat, ne extrema coniungi poſſint, *l.Pomponius,*§.*quæſitum, ff.de acquir.poſſeſſ.* vbi id not. Iaſ. *in leg ſi Sorori, C.de iure deliber.* & novè Plot. *in tract.de in litem iurand.*§.1.*num.*4. & Borgn. Caual. multos laudans *deciſ.*23. *num.*66. *part.*2.

Ego ad dictam conſultationem vocatus dixi, & 52
adhuc ſum in ea opinione, ut licèt non haberemus dict. conſt.2. *tit. diſſolt lo matrimoni,* ubi manifeſtè diſponitur, ut in viduam mortuo marito cenſeatur continuata poſſeſſio bonorum viri, licèt tertius eam medio tempore, ideſt, antequam vidua verè, & realiter apprehenderit, quod nihilominus dicta poſſeſſio dictorum bonorum, non obſtante tertii medio tempore apprehenſione, cenſeretur continuata in dictam viduam, per diſpoſitionem dict.conſt.1. *Hac noſtra, tit. diſſolt lo matrimoni.*

Quia apud omnes eſt in confeſſo, ſtatuti, ſiue le- 53
gis diſpoſitione, ipſo iure ſine traditione, neque alicuius facto poſſeſſionem poſſe transferri, vt not. Celſ. Hugo *conſ.*119. *per tot.* & innumeri relati ab Ant. Gabr. *tit.de acquir.poſſ.concl.*9.*n.*5.& nouè Molin. *de primog.Hiſp. lib.*3. *cap.*12. *n.*16.

Eſt etiam certum, poſſeſſorem, in quem poſſeſſio 54
ex legis, ſine ſtatuti diſpoſitione poſt alicuius mortè transfertur, quoad iuris effectum pro vero poſſeſſore haberi, vt not. Sign.de Homod. *conſ.*262.*in themate præſuppoſito,n.*2.Bart. *in leg.*1.§ *ſi vir, ff.de acq.poſſeſſ.* Dec. *conſ.*467.benè & conſultè, *n.*18. & ſic ei competere quæcúque vero poſſeſſori, vt not. Doct. *in locis præallegatis,*& per conſequens interdictum recuperandæ. Adde quod Bald. *in c.item cùm quis,de reſt. ſpol.* in ſpecie voluit poſſeſſionem tranſlatam vigore

ſtatuti

Digitized by Google

ſtatuti parere interdictum recuperandæ poſſeſſionis, idem Bald & Rip. *in rub ext de cauſa poſſeſſ. & propriet.* Clau. *in l. cum hæredes, ff. de acquir. poſſ.* Guliel. Bened. *in c. Raynutius, in verb. mortuo itaque teſtatore, ſo 2. n. 72. de teſtam* Dec. *conſ. 84. Excellentis doct. n. 1. in fin.* Goz *conſ. 93. n. 11.* Rip. *in l. 1. n. 14. ff. quor. bon. & in rub. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. n. 24.* Anton. Gabr *de acq. poſſeſſ. concl. 7. n. 1.* Mol. *de primog. Hiſp. lib. 3. c. 13. n. 6. in fin.* Cagn. *in l. hæredem, num. 25. ff. de reg. iur.* & nouè Marc. Ant. Peregr. *de fideic. art. 47. num. 15.*

56 Et per prædicta in propriis terminis priorem ſententiam tanquam falſam reſpuit poſt Chaſſan. Celſ. Hag *conſ. 119. n. 3. in fin.* Et ita tenet per rationem ſtatim reddendam. Eoque magis quod qui contrariam ſententiam amplectuntur, vt ſcilicet ſtatutum transferens poſſeſſionem in hæredem, ſeu quemvis alium, non habeat locum, ſi poſſeſſio medio tempore fuerit per tertium apprehenſa, omnes ferè intelligant dictam occupationem factam à tertio non impedire dictam continuationem poſſeſſionis in hæredem (& iure quidem optimo ita ſentiunt, cùm tali caſu nullum medium tempus conſiderari poſſit inter mortem defuncti, & hæredem, nec dici poſſit etiam per momentum eam poſſeſſionem vacaſſe, vt not. Gloſſ. ordin. *in l. cum hæreditas, in verſ. ſucceſſerit is,*

57 *C. depoſ.* quæ habet, vbi datur continuatio dominii, vel poſſeſſionis non dari hæreditatem iacentem : & eſt de mente Senatus, vt in ſententia lata in fauorem pupilli Maſdouellas, contra dominam Caſtellanam de Peremola, die 20. Iunii 1591. referente inſigni Doctore Regio Senatore, nobili Ludovico à Peguera. quæ poſtea in cauſa ſupplicationis ad relationem Domini mei confirmata fuit.) Sed tantùm id facere, ne hæres propria auctoritate poſſit illum occupatorem dejicere, ſed illum debere in ius vocare.

Quod idem ſenſiſſe viſus eſt Bald. *in rub. de cauſ. poſſ. & propr.* Alex. *conſ. 82. perſpectis his, vol. 2.* Ioan. Faber *in § ſui autem, Inſt. de hæred qual. & differ.* Ant. Gab. *de acq. poſſ. concl. 9. n. 22.* & Boſſ. *in tract. de cauſ. crim. tit de Priuat. & eius prim. n. 297.*

58 Quid quod ſtatutum continuans poſſeſſionem in hæredem non eſt prorſus ſimile huic noſtræ conſtitutioni. Quia in tali ſtatuto ideò poteſt occupatio poſſeſſionis facta à tertio impedire continuationem poſſeſſionis in hæredem, quia poteſt dari medium inter mortem defuncti, & hæredem, cùm hæres non dicatur niſi ex quo adiuit hæreditatem, *l. hæredis appellatio, & l. ſciendum, ff. de verb ſignif.* not. Peregr. *de fideicom. art. 32. n. 3.* quod & in terminis adnotauit idem Peregr. *art. 47. n. 15.* Subdens ubi ſtatutum immediatè induceret continuationem, tunc occupationem ab alio non impedire dictam continuationem. Sic in terminis prædicti ſtatuti, ubi hæres eſſet de ſuis, continuationem immediatam eſſe dicit ibidem, & ante eum Hier. Gabr. *conſ. 36. n. 13.* & nouè aliis relatis Zuchat. *in tract. de immiſ. in poſſeſſ. n. 108. in fin.*

59 Hinc dicit Ant. Gomez in *l. 45. Tauri, n. 8 in fin.* quod vbi immediatè transfertur poſſeſſio ciuilis & naturalis in aliquem, cum occupatio facta à tertio non impediat illam continuationem, quod ille occupans non acquirit poſſeſſionem aliquam, ſed nudam detentationem : quod ante eum tradidit Fulgoſ. *conſ. 230 in fin* Dec. *conſ. 84.* Zuchat. *in tract. de immiſ. in poſſ. n. 108. in fin.* dicens ſtante dicto ſtatuto, ſi quis ingrediatur poſſeſſionem, non effici poſſeſſorem, ſed occupatorem.

60 Sicque cùm dicta noſtra conſtitutio immediatè transferat poſſeſſionem ciuilem & naturalem in viduam, aut filios primi matrimonii matris hæredes reſpectiuè, eſt extra omnem aleam, occupationem factam à tertio non impedire dictam continuationem poſſeſſionis in viduam, aut filios primi matrimonii matris hæredes, quia dicto caſu non quæritur niſi an ſit vidua defuncti, vel filius ex priori matrimonio, & licèt requiratur quod dictus filius ſit hæres matris, & quod mater habuerit dotem, verùm cum lex ſit certa de eo, *l. cùm quidem, §. ſuam,* iunct. *l. ventri, ff. de acquir. hær.* ſtatim operatur effectum, & quoad iudicem paria ſunt eſſe certum à principio, vel ex poſt certificari, *l. certi condictio,* cum ibi not. *ff. ſi cert. pet. l. ſunctio.* vbi Gloſſ. & Doct. *ff. de pœnis, §. curare, Inſt. de act.* Bart Bald. & alii *in leg. Gallus, §. inſtituens, ff. de lib. & poſthum.* alios refert Ludov. Sacc. *reſponſ. 1. n. 14.*

61 Quid quod & prior opinio in idem ferè recidit cum poſteriori ſententia. Non ſiquidem cenſemus, ut liceat illi in quem per ſtatutum poſſeſſio continuatur, illum tertium priuare de facto poſſeſſione per eum apprehenſa, cùm prædo non debeat ſpoliari poſſeſſione ſua, etiam à Spoliato, *l. colonus, & l. cum fundus, ff. de vi, & vi arma,* & ſic dicit Corn. *conſ 166. circa primum, lib. 1.* ſtatutum concedens facultatem propria auctoritate accipiendi poſſeſſionem, eſſe intelligendum ſi poſſeſſio vacet, non ſi ab alio detineatur. Quem refert & probat Dec. *in l. fin. n. 5. C. de edict. D. Audrian. tollend.* & Ioan Gutier. *in rep. l. nemo poteſt, num 361. de legat. 1.* Et in terminis, quod quando ex ſtatuto transfertur ciuilis & naturalis poſſeſſio in aliquem, etiam tertio poſſidente, non poſſit ille in quem poſſeſſio ex ſtatuto eſt tranſlata, tertium poſſeſſorem propria auctoritate à poſſeſſione expellere, tradit Molin. multos referens *de Hiſp. primog. lib. 3. c. 12. n. 12.* & Aluar. Valaſc. qui loquitur in terminis noſtræ conſt. *conſult. 88. lib. 1.*

62 Quamvis hæc maiori egent declaratione. Eſt ſiquidem certum quod qui poſſidet ciuiliter & naturaliter, aut ciuiliter tantùm, poteſt propria auctoritate ingredi res ſic per eum poſſeſſas, etiam per alium occupatas : & ſi ei fiat reſiſtentia per occupatorem, poſſe eum per vim coadunatis amicis expellere pro ſus poſſeſſionis defenſione, *l. clam poſſidere, §. qui ad nundinas. ff. de acq. poſſ. l. qui poſſeſſionem, & leg. cum fundum, ff. de vi & vi armat.* not. Bart. *in l. creditores, n. 19. C. de pign.* Neguz. *in tract. de pign. part. 4. n. 22. cum 2. ſeq.* & Gozad. *conſ. 95. n. 7.* Nat. *conſ. 563. n. 37. vol. 3.* & nouè Borgn. *deciſ. 36. n. 475. part. 3.* Peregr. *d. art. 47. n. 23. & 24.*

Hoc igitur eſt intelligendum, dummodo id faciat quamprimùm ſciat occupationem, vt pulchrè aduertit Bart. *in l. ſi de eo, §. ſi fortè, n. 4. ff. de acq poſſ.* Paul. de Caſtr. *conſ. 10. ſi vera, n. 4 verſ. ſed ex alio, vol. 1.* & nouè Crauet. alios citans *conſ. 5 n. 9.* Secus eſſe ſentientes, ubi habens ciuilem & naturalem poſſeſſionem, vel ciuilem tantùm, ſciret dictam occupationem, & non ſtatim curaſſet de dictarum rerum recuperatione : allegant ad hoc text. notabilem *in l. quamvis, ff. de acq. poſſ.*

Dicta recuperatio incontinenti eſt etiam licita lite pendente, vt ex multis reſoluit Ozaſc. *conſil. 67. num. 46.*

Spoliatus quando dicatur incontinenti recuperare : vide Menoch *de arbitr. caſu 11.* Lancellot. *de attent. cap. 4. in præfat. limitatione prima, n. 20.* Dec. *conſ. 460. n. 20.*

Et hoc modo prædictas Doctorũ deciſiones proximè allegatas eſſe intelligendas cenſeo, vt illi in quē poſſeſſio ciuilis, & naturalis ex ſtatuto eſt tranſlata, non liceat occupatorem ex interuallo propria auctoritate expellere, ſecus incontinenti vbi res occupatas ſciuerit. Pro quo facit quod & priuatus omni poſſeſſione poteſt incontinenti poſſeſſionem ſuam propria auctoritate recuperare, vt not. Doctores per

illum text. *in l.ad rem mobilem.ff.de acq.poſſ.l.ſi quis in ſeruitute,ff.de furt.* Socin. *in d.§.qui ad nundinas, n.*10. Bart.quem communiter DD. ſequuntur *in l.*3. *§.eum igitur,ff.de vi & vi arma.* & noſter Mier. *tit. de reſtit. ſpoliat. n.*16. Et hac ratione ita in terminis decidit Plot.*in tract.de in lit.iurand.§.*3.*n.*26.& Va-
63 laſc.*conſ.*98 *n.*5.*&* 6.*lib.*1. Crauet.*conſ.*5.vbi *n.*9. dicit,qui amiſit poſſeſſionem naturalem,non poſſe eam recuperare propria auctoritate, niſi retineat ciuilem animo ſaltem. Probatur autem retenta, ut ibi per eum,ſi non ſit negligens in recuperando naturalem, imò quærat modos eam recuperandi.

Quod ſenſit antea & Bart.*in l.*1.*§.interdictum, ff. vti poſſid.& in l.ſi de eo,§ fortè,ff.de acq.poſſ.* & nouiſſimè Rot.*decif.*81.*part.*1.vbi dicit,quod dummodò non appareat me ſuſpicari poſſe me repelli,quod ſi ſuper eo adeam iudicem, & manuteneri petam, non ob id dici poſſeſſionem ciuilem amittere, cum tunc ea urbanitate agere dicar. Quod & latè comprobauit Pariſ. *conſ.vlt.n.*8 *lib.*4. cenſuit Peregr. *de fideicom. art.*47.*n.*25. & Ludov.Sacc. *conſil.*1.*n.*27. *&* 28.

Quod ego verum puto, ſi pars quæ adiuit iudicem,ſemper perſeueraret in ſuis diligentiis pro recuperanda naturali: ita vt non conſentiret aduerſarium ea pacificè frui. Fusè hoc not,Ruin. *conſ.*54.*per tot. lib.*4. & nouè Lancellot. *de attent.part.*2.*cap.*4.*ampliat.*1. *in fin.* Peregr. *de fideicom. art.*47.*n.*14. *cum mult. ſeq.*

64 His adſtipulari videtur quod ex multis reſoluit Molin.*de Hiſpan.primog. lib.*3.*cap.*13.*n.*52. *leg.*45. *Tauri*, quæ transfert ciuilem & naturalem poſſeſſionem in maioratus ſucceſſorem, etiam tertio poſſidente, non habere locum aduerſus poſſidentem cum titulo,eo quòd remedia poſſeſſoria non ſoleant concedi contra poſſidentem cum titulo, niſi appareret titulum euidenter nullum eſſe.

65 Eſtque aduertendum, hanc recuperationem naturalis poſſeſſionis incontinenti, & lite pendente fieri poſſe,ut per Ozaſc *conſ.*67.*n.*46.Pariſ *d.conſ.vlt.n.*12. *lib.*4. Dec. *conſ.*460.*n.*19. dicens quod habens ciuilem, ſi accipit de nouo naturalem,non dici de nouo aliquam poſſeſſionem acquirere, ſed continuare, ex quo poſſeſſio naturalis eſt acceſſoria ad ciuilem.Subdens remedium attentatorum non dari ad ea quæ ſunt acceſſoria eorum quæ geſta erant ante litem motam: allegat Panorm.*in cap.vt noſtrum, de appell.*& Imol.*in Clem.*1.*in* 1.*appoſit. vt lite pedent.*

66 Et ob id habens ciuilem, dum quærit modos ad recuperandum naturalem, ea quo ſcit ei eſſe occupatam interim dum eſt in iſto ſtatu,habendo ciuilem, cenſetur habere naturalem, & cenſetur eam continuare. Sic ſenſerunt Dec. *conſ.*460.*viſo,n.*20. Pariſ. *conſ.*1.*n.*143.*& conſ.*41.*n.*38.*&* 39.*lib.*1. Lancell. *de attent part.*2.*c.*4.*limit.*1. *n.*25. vbi dicit iſtam continuationem fieri per modum recuperationis. Hinc iſtam recuperationem dicit continuationem Ruin. *conſ.*59.*n.*2.*lib.*4. Hinc etiam dixit poſt alios Peregr. *d.art.*47.*n.*25.hoc caſu remedium retinendæ habere vim reſtitutorii, cùm non aliàs poſſit turbator à turbatione deſiſtere,niſi naturalem occupatam reſtituat, & Sacca *vbi ſuprà.*

67 Præterea(vt ad rem redeam) dictæ deciſiones Doctorum procedunt, vbi qui occupauit,fundaret ſe in ſtatuto, prætendendo in eum eſſe poſſeſſionem tranſlatam, negando in altero concurrere qualitates ſtatuti,quia illo caſu ſequitur diſcuſſio,iuxta notabile conſilium Oldr.80.*in fin.*vbi pulchra iura allegat: ſecus vbi liqueret in cuius fauorem haberet locum ſtatutum: ita colligere licet ex not. per Ant.Gom.& Palac.Rub. *in l.*45.*Tauri*, & Plot. *d.§.*3.*n.*27. vt in caſu noſtræ conſt.vbi rarò probabiliter talis controuerſia,attenta earum clara ex ſe diſpoſitione,ſuſcitari poterit.Et facit pro his optima *dec.*36.*n.*348.*&* 350. Borgn. Caval. *part.*3. Et ſic ſi ſunt electi duo Imperatores,& vterque inuocat Barones vt aſſocient eos Romam pro capienda corona, propter ambiguitatem non tenentur ire,& poſtea confirmatus non poteſt eos punire: ita Bart. *in lib.*2. *feud.tit.*54. *§.ſed non eſt, n.*15.*in fin.*

Et licèt circa dictam conſtitutionem 2. dubitari 68
viderim,an vidua poſſit vti pro recuperatione poſſeſſionis incontinenti via facti,propria nempe auctoritate,iuxta ſuperiùs notata,eo quòd in dicta conſtitutione aſſeratur ei competere remedium recuperandæ aduerſus occupatorem, vt ſic videatur excluſa via facti. Ex facto conſultus conſului contrarium, eo quòd cum id ſit additum in d.conſt. in fauorem viduarum, non debet fieri interpretatio, vt retorqueatur in odium, vt ſic propter dictam conceſſionem in fauorem earum factam cenſeatur viduis adempta via propriæ auctoritatis, contra *c. quod ob gratiam, de reg.iur.l.quod fauore,C.de legib.l.legata inutiliter, de legat.*1. & ita in terminis ſenſiſſe viſus eſt Iaſ.*in d.§. qui ad nundinas,n.*54. dum dicit poſſeſſoria remedia, & remedium facti, utendi nempe propria auctoritate, concurrere ſimul in eodem,neque unum alterum impedire,quòd ſit utile nobis plura remedia habere, *l.cùm filius,§.variis,de leg.* ſenſit & Plot. *d.§.*3.*n.*26. & Peregr.*d.art.*47.*n.*23.*&* 24.& Menoch.*conſ.*139. *poſt n.*26.*circ.medium.*

Pro iſta ſententia facit quod ex multis reſoluit 69
idem Iaſ. *in l.naturalis,§.nihil commune,n.*118. quod ſpoliatus ſi cœperit agere petitorio ad reſtitutionem rei qua eſt ſpoliatus, poteſt ipſemet ſuſpendere petitionem, & intentare remedium recuperandæ, hac ratione, quod inducta ad augmentum, non debent operari contrarium. Vnum tamen eſt, quod ſi ſpoliatus conqueſtus eſt iudici, non poteſt redire ad recuperationem ſpolii per ſe, etiam incontinenti. Valaſc. *dec.*88. *num.*7.

Circa prædicta illud non eſt omittendum, multis 70
placere, quod cùm quis vult vti propria auctoritate ad aliquid, poſſit petere aſſociationem iudicis, aut eius familiæ,vt ſine rixæ timore id fieri poſſit, eamque debere concedi abſque partis citatione, vt not. Alex.*conſ.*130.*cum ſeq.vol.*4. Salic.Socin.& Neguz. *de pign part.*4.*n.*22.*cum* a *ſeq.* & nouè Borgn.Cav. eos & alios referens *dec.*36. *n.*475.*part.*3. Quamvis mihi (niſi partem carere defenſione liqueat) oppoſitum videatur verius, ut iudex eam ſine partis citatione,nulla ratione concedere poſſit,cum ex ea poſſit ſequi damnum parti alteri, per text. *in l.meminerint, C.vnd.vi,l.de vnoquoque,ff.de re iud.l.nam ita diuus, ff.de adopt.*probat hoc Dec.*in l.fin.n.*32.*verſ.iſta tamen ratio, C.de edict.D.Adrian.toll.* Bart.*in d.l.crediteres, n.*26. *C. de pign.* & ita etiam in dicto caſu conſului: quæ nota,quia quotidiana,& alibi ita clarè non traduntur.

Die 2.Martii 1579.in cauſa reuocationis precarii 71
ſpecialis obligationis Villæ de Reus,facta per capitulum Sedis Tarraconenſ. in quodam cenſuali,fuit referente Magnifico Petro Balle,facto verbo,conceſſa aſſiſtentia cuiuſdam Aleuazirii Iacobo Vila, & Mariæ Annæ Rolet creditoribus dicti cenſualis,qui propria auctoritate reuocauerant poſſeſſionem dicti cenſualis,vt aſſiſteret eis in accipiendo poſſeſſionem Villæ de Reus, donec eſſent ſatisfacti de penſionibus debitis. Proceſſus eſt penes Dominicum Fontana notarium.

Eadem aſſiſtentia fuit facto verbo conceſſa nobili 72
Elenæ de Torrellas, petenti aſſiſtentiam ad nanciſcendam poſſeſſionem corporalem rei cuius precarium reuocauerat, referente Magnifico Bernardo Roig,

Digitized by Google

Roig, contra Dun Carolum de Villademanii, qui idem ſpecialiter obligauerat, & eam precario nomine tenebat, die 1. Decembr. 1600.

73 An d.conſtit. quæ de poſſeſſione loquuntur, & in quaſi poſſeſſione locum habeant, non vulgaris eſt inueſtigationis. Partem affirmatiuam cenſeo veram, quod vbi eadem ratio militat, ſtatutum diſponens circa poſſeſſionem, & in quaſi poſſeſſione rerum incorporalium intelligitur, vt in terminis not. Bald. *in cap. licèt cauſam, in fin. verſ. de probat.* Aret. *in rub. num.7. de acquir. poſſeſſ.* & Socin. *in l.3. in princ. n.2. ff de acquir. poſſeſſ.* Senſit & Rip. *in rub. de cauſ. poſſ. & propr. num.26.* vbi multos contra ſentientes refert, Ant.Gabr. *de acquir. poſſeſſ. concl.9. n.26.* & in terminis noſtrarum conſtit. iſtam probauit ſententiam Ant. de Pad. *in l. ſi quas actiones, n.6. & 7. C. de ſerv. & aqua,* & Molin. *de Hiſpan. primog. lib.3. c.12. num 23.*

74 Inſuper & dictam conſt. locum habere quoad detentionem, tradunt multi relati per Menoch *conſ.139. n.5* qui *n.27.* hoc declarat aduerſus tertium, ſecus aduerſus verum poſſeſſorem, & aduerſus tertium turbantem hanc detentionem, ſeu ſpoliantem, dari actionem hac ratione, quod non eius intereſt ſi ille eſſet detentor tantùm, vel non.

75 Rex an poſſit reſcribere quod priùs in aliqua cauſa tractetur de petitorio quam de poſſeſſorio, communis videtur opinio quod ſic, vt not. Theſſ. *dec.15.* adducitque rationem, quia reſcripta quæ iura partis non tollunt, ſed differunt, ſunt ſeruanda, *l quoties, C. de precib. Imper. offer.* per quem text. Doct. dicunt, dilatoriam exceptionem poſſe à Principe permitti. In Cathalonia non poſſunt in cauſis concedi dilationes moratoriæ, *vt in conſt.6. Per lleuar, tit. de diuers reſcrits, y elongaments,* neque in aliqua executione, vt ibi, & tot. d. tit. ante tamen cauſam cœptam credo quod poſſet, quia conſtitutio tantùm loquitur de cauſis cœptis.

76 Ad hæc pro enodatione dict. conſt. in iſta materia Qværo. Quidam eques Villafrancheuſis, vt vſufructuarius quarundam petiarum terræ poſſedit vita ſua durante dictas terras: dominus dictarum terrarum erat quidam mercator, qui mortuo dicto equite vſufructuario apprehendit propria auctoritate poſſeſſionem dictarum terrarum: vidua conqueſta fuit de dicto mercatore, & beneficio dict. conſt. 2. petiit ſe vt ſpoliatum reintegrari in poſſeſſionem dictarum terrarum. Mercator ea de re me conſuluit, dixi non teneri ipſum ad dimittendam dictam poſſeſſionem, cum ex publicis inſtrumentis, quæ in promptu habebat, conſtaret dictum defunctum fuiſſe dictarum terrarum vſufructuarium, & ipſum mercatorem eſſe
77 proprietarium: & quod licèt proprietarius non poſſit etiam finito vſufructu viuo vſufructuario, propria auctoritate ingredi poſſeſſionem bonorum, vel mortuo vſufructuario, poſſidente hærede vſufructuarii, aut alia perſona, vt not. Menoch *de recuper. poſſeſſ. remed.1. n.7. & 71.* Franc. Mar. *deciſ.867. incip. Quæritur, part.1.* Tiraq. *in tract. Le mort ſaiſit, in 3. part. in 1. declar. n.5.* Imol. *conſ.16.* ſed debeat agere contra vſufructuarium, eiuſve hæredem, vel perſonam poſſidentem actione negatoria, vel ex cautione præſtita de re reſtituenda.

78 Secus tamen eſt vſufructuario mortuo, & hæreditate iacente, & poſſeſſione dictorum bonorum vacua exiſtente, vt not. fusè Tiraq & Franc. Mar. *vbi ſup.* & nouè Borgn Caval. *de vſufruct. mul. relict. num.6. & n.247.* Aug Bero. *conſ.60. Viſo proceſſu, ad fin. vol.1.* & Cott. *in memorabil. verſ. decreto Medıolanenſi, ad fin.* Theſſ. *lib.2. quæſt. for. q.96.* tenet contrarium. Morte vſufructuarii poſſeſſio ciuilis proprietarii attrahit ad ſe naturalem. Natta *conſ.419.* Hoc ego intelligo non ipſo iure, ſed vt præbeat facultatem capiendi naturalem, vt per Menoch. *conſ.139. n.16. & 26.*

Et licèt contrarium videatur dicendum per dict. 79
conſt. 2. cum eius beneficio nunquam poſſeſſionem dictarum terrarum vacuam fuiſſe dici poſſit, dixi dictam conſt. 2. non obſtare. Cùm ſtatutum diſponens 80
vt poſſeſſio defuncti continuetur in hæredem, ſeu aliquem alium, intelligatur de poſſeſſione quæ erat apud defunctum ex cauſa ad hæredes tranſitoria, vt not. Cabal. *in tract. de vſufruct. mulier. relict. n.6. circ. med.* Ant. Gabr. poſt multos per eum relatos, *de acquir. poſſeſſ. concl.9. num.14.* Marc. Ant. Eugen. *conſ.55. à n.6. vſque ad num.10.* Chaſſan. *in conſuet. Burgund. tit. des Succeſſions, §.1. verſ. limit.4.* Plot. *de in litem iurand. §.49. n.39.* Imol. *conſ.16. Viſo caſu transmiſſo,* Tiraq. *vbi ſuprà, n.5.* & Cotta *in memor. verſ. Decreto Mediolanenſi, ad med.* & nouè Borgn. *deciſ.36. num.457. cum ſeq. part.3.* Non fuit in dicta cauſa quidquam iudicatum, quia vidua à ſua prætenſione deſtitit.

Menoch. *conſ.139. num.12.* aſſerit quod ſtatutum, 81
vt poſſeſſio defuncti continuetur in hæredem, non habet locum in detentione reſpectu veri poſſeſſoris, licet benè reſpectu tertii, & *num.27.* & idem eſſe dicit vt non habeat locum quando defunctus poſſidebat, ſeu veriùs detinebat ex conſtituto.

Et ſic cenſeo, quod ſi in hæreditate viri ſint aliquæ 82
res commodatæ, aut depoſitæ, quæ poſt mortem viri ſint ab illis, qui eas commodauerunt, ſeu depoſuerunt, occupatæ, quod vidua non poteſt vti beneficio d. conſt. 2. aduerſus eos. Non ſiquidem poteſt 83
dici in ipſam earum poſſeſſionem fuiſſe continuatam, cùm defunctus earum poſſeſſionem nullam haberet, *l. in commodato, ff. commod. § poſſidere, Inſt. de interdict.* & ita in ſpecie in non abſimili caſu tenuit Tiraq. *in tract. Le mort ſaiſit, in 4. declar. 3. part. n.5.* quem refert, & ſequitur Menoch. *de adipiſc. poſſeſſ. remed.5. n.372.* & Hier. Port. *ſuper for. Arag. obſeru.59. n. 6.* vbi reſoluit, vxorem viduitatem habere non poſſe, nec obtinere in articulo litis pendentiæ, in illis bonis quæ maritus poſſidebat nomine alieno; licet benè aduerſus tertium, vt tradidit Menochius *conſ.139. n.27.*

Aduerte tamen ne erres, quod vt prædicta ha- 84
beant locum, oportet vt reus conuentus non alleget ſimpliciter ſe dictæ rei quam occupauit dominum: nam vidua contradicente, non admitteretur ad dominium probandum, cùm remedio recuperandæ agat: vt in ſimili not. Bald. *in rub. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Dec. *conſ.84.* Excellentiſſimi Doctores. Gonzal. *conſ.93.* Benedict. *in d. c. Raynutius, in verſ. mortuo itaque teſtatore 2. num.81.* & Mich. *tit. de reſt. ſpoliat part.1. fol.15. n.18.* ſed opus eſt vt alleget ſe dominum dictæ rei, & poſſeſſorem: tunc ſiquidem neceſſariò eſt audiendus, & probando de ſuo dominio, & poſſeſſione, obtinebit aduerſus viduam, vt in ſimili not. Tiraq. *in dict. tract. Le mort ſaiſit, in 5. declar. 6. part. n.16.* & facit notabilis *deciſ.* Bellam. *conſil.36.* quam ad propoſitum allegat Celſ. Hug. *conſ. 119. n.6. verſ. vlteriùs quando,* imò ipſo iure neque requiritur retrotraditio. Natta *conſ.563. n.37.* Cabal. *deciſ.36. n.341. part.2.*

Qværo III. Circa d. conſt. 2. An remedium re- 85
cuperandæ, quod beneficio d. conſt. competit viduæ, competat & eius hæredi? Cenſeo quod non, quia ta- 86
lis conſtitutio eſt contra ius commune, cùm de iure communi poſſeſſio in alium non tranſeat, ſed extinguatur morte defuncti, *l. cum hæredes,* cū ibi not. *ff. de acq poſſeſſ. l.1. § Scæuola ff. ſi quis teſtam. liber eſſe inſ. fuer.* & ſic dixit Bald. *in rub. ff. de rei vend. in 1. lect.* quod poſſeſſio hæredis eſt noua poſſeſſio: quia poſſeſſio defuncti eius morte eſt extincta. Et ſic d. cōſt. vt iuri

87 communi contrstia non eſt extendenda, ſed ſtrictè interpretanda, vt in ſimili not. Alex. *in d.l.cum hæredes, n.5.* Bald. *conſ.337. in primis videndum eſt, col.3. verſ. in contrarium eſt veritas, lib.1.* Paul. de Caſtr. *in l.ſeruum, C.de rei vend. & conſ.78. Videtur dicendum, lib 2.* Imol. *conſ.16. Viſo caſu,* & Dec. *in l. ultima, C.de edict. diui Adrian. tollend.* Molin. *de primog. Hiſpan.*
88 *lib.3.c.12.n* 10. Ant. Gabr. *de acquir. poſſeſſ. concl.9. n.3.* & Plot. *de in lit. iur. §.50. n.50.* vbi ex multis reſoluit, ſtatutum volens poſſeſſionem defuncti continuari in hæredem, vt iuri communi contrarium ſtrictè debere intelligi, & ſic de primo tantùm hærede. Vnde cùm d. conſt. fauore viduarum ſit facta, & exorbitet à iure communi, non debet ad aliam perſonam extendi, *l.1.C.de conſt. Princ. l.3. de leg. c. conſtitutus, de conceſſ. præbend. c. ſanè, de priuil.*

His patrocinatur, quod hoc priuilegium eſt perſonale in fauorem viduarum conceſſum, & ſic cum eis extinguitur, *l. in omnibus cauſis id, & l. priuilegia, ff. de reg. iur.* Hinc dicit Aret *in l. Gallus, § & quid ſi tantùm, in pr. ff. de lib. & poſth.* quod diſpoſitio facta contra regulam iuris in vna perſona, non extenditur ad aliam, quod idem antea adnotauit Bald. *in l.1. in*
89 *1. notab. C. de legib.* vbi quod conceſſum ob gratiam, ſiue alicuius priuilegium, ad aliam perſonam non extenditur: eſtque certum, conceſſionem contra iura commune, dici priuilegium, *c. priuilegia, diſt.3.*

90 Ad prædicta etiam confert quod egregiè reſpondit Paul. de Caſt. *conſ.197. Viſis dubiis, n.3. lib.5.* quod licet hæres cenſeatur eſſe vna & eadem perſona cum defuncto, *§.1. in auth. de triente à morien. præſtit.* non tamen hæres hæredis: nam aliàs eſſet copulare, & coniungere multas fictiones, quod fieri non poteſt, per *l.1.C. de dotis promiſſione.* Quod Paul. de Caſtr. dictum ſequitur Dec. *in l. hæredem, n.7. in fin. ff. de reg. iur.* Et propter prædicta ita in expreſſo tenet Alex *conſ.75. vol.2. & conſ.40. vol.3.* Clau. *in l. cum hæredes, in princ. ff. de acquir. poſſ.* Mant. *conſ.244.*

91 An beneficium conſt. *Hac noſtra*, tranſeat in fideicommiſſarium: vide Maſtr. *deciſ.122. numero 9. & 10.*

92 An autem ad filios ex illo matrimonio dictum priuilegium tranſeat, dubium non eſt, cum ex dict. conſt. 2. id expreſſum deprehendatur. Eſt tamen non leuis difficultas, quid ſi per dictam conſtitutionem id non fuiſſet cautum. Idem cenſeo dicendum, quia priuilegia mulieri pro dote conceſſa, licèt perſonalia, ad ſuos hæredes, filios ſcilicet ex illo matrimonio, tranſeant, *l. aſſiduis,* vbi Gloſſ. *in verſ. eis, C. qui potior. in pignor. hab.* & Gloſſ. in §. *fuerat, Inſtit. de actionibus, & in Auth ſiue à me, in gloſſ. fin. C. ad Velles & in l. etiam, ff. ſolut. matr. & in l.1.C de priu. dotis;* not. Alex. *in l. ſi mora, n.3. circ. med. & in d. l. etiam, n.3. ff. ſolut. matr.* Paul & alii *in d. l. etiam, & in l.1. ff. illo tit.* Dec. & Cagn. *in l. in omnibus cauſis id obſeruatur, ff. de reg. iur.*

93 Pro quo facit quod etiam conſt. 2. huius tit. ſi rectè ponderetur, nihil ſuper eo ex profeſſo diſponit, imò habet hoc pro conſtanti, tantùm explicat quid iuris ſit, vbi ad dicta priuilegia velint concurrere filii ex primo matrimonio, & filii ex ſecundo, vel eorum mater. Super quo puncto videas quæ ex mente Senatus adduxi ſuprà *c.1. de minorib. n.140.*

Dixi priuilegia perſonalia mulieri pro dote conceſſa tranſire ad filios illius matrimonii, ne abſolutè intelligas omnia priuilegia perſonalia parentibus conceſſa ad filios tranſire, ſed tantùm quæ matrimonii occaſione ſunt conceſſa, vt pulchrè animaduertit de communi atteſtans Paul. de Caſtr. *in d. l. etiam, in princ. & in fin. ff. ſolut. matr.* allegat Gloſſ. quam communiter receptam dicit *in l. non ſolùm, §. ſi puella, ff. de ritu nuptiarum.*

Per prædicta in facti contingentia omnibus neruis contendendi priuilegium optionis, quæ per Regiam 94
Prag. 1. *ſub tit. de Priuilegis dotals, in 2. vol. conſt.* conceditur mulieribus ratione ſuæ dotis, & ſponſalitii, ad earum filios & hæredes extendi: idem not. Olib. *de act. part. 1. lib.3. §. fuerat, poſt n.5.* & licèt magnifico dictæ cauſæ iudici prædicta in medium adducerem, & allegarem ita olim in Regio Senatu pronunciatum ad relationem Magnifici Gulielmi Sunyer, quondam Regii Senatoris, die 1. Febr. 1558. in cauſa executionis quæ inſtabatur per Hieron. Corner, mercatorem villæ Aqualatæ, contra Benedictum Vigell, vt filium & hæredem Bartholomæi Vigell mercatoris villæ Ceruariæ, in qua ſe oppoſuerunt fratres dicti Benedicti Vigell, pro dote & ſponſalitio Hieronymæ eorum matris, cuius ipſi erant hæredes, vbi fuit eis in dictis bonis conceſſa optio vſque ad concurrentem quantitatem dictæ dotis & ſponſalitii. Nihilo tamen magis dominum iudicẽ in iſtam veram ſententiam adducere poteram. Allegabatque non poſſe affirmari dictum priuilegium mulieribus ſimpliciter conceſſum, cum haberetur in eo reſpectus ad locum: cum ſi mulieres degant in oppidis Regiis, concedatur vno modo, & alio ſi habitent loca Baronum, ob idque non poſſe dictum priuilegium ad filios extendi, conſtanter affirmabat.

Replicabam fortiter, quod non habebatur reſpectus ad locum quoad conceſſionem dicti priuilegii, ſed ad mulieres pro ſua dote & ſponſalitio: ſed tantùm in qualitate conceſſionis rationem loci haberi, quia exuberantius conceditur mulieribus habitantibus loca Regia, cum concedatur quoad bona mobilia, & immobilia, quàm habitantibus loca Baronum, cùm eis tantùm quoad bona immobilia concedatur. Et quod id non impediebat, vt quodquod eſſet priuilegium quod ratione dotis concedebatur mulieri, tranſiret ad eius filios & hæredes. Adducebam etiam priuilegium loco conceſſum, perſonis ibi habitantibus cenſeri conceſſum, *l. ſi non ſpeciali, C. de teſtam. cap. per exceptionem, de priuileg. in 6.* & vtrobique Doctor. & Roman. *conſ.180. ſi admittimus, n.1.*

Hæc demùm ille dominus Iudex optimè perpendens libenter in iſtam condeſcendit ſententiam. Ex prædictis dictam optionem viduæ competere, nemo eſt qui non videat, & not. Olib. *de action. §. fuerat, num.4. in fin. Inſt. de act.*

Eodem circa prædicta iuber adducere, referente magni mehercle nominis I.C. Hieronymo Senjuſt, Regio Conſiliario clariſſimo, die 21. Novemb. 1597. in cauſa executionis quæ inſtabatur contra bona Antonii Collandres, domicelli villæ de Baga, in qua vxor dicti Collandres ſe oppoſuit pro ſua dote & ſponſalitio, & petiit optionem ſibi concedi in bonis viri ſui mobilibus, & immobilibus, iuxta dictam pragmaticam, vſque ad concurrentem quantitatem dotis ſuæ, & ſponſalitii: quia ipſa, & eius vir habitabant in oppido Baronis, non fuiſſe ei conceſſam optionem niſi quoad bona immobilia tantùm, non obſtante quod dicti coniuges Collandres, vt de genere militari, licèt habitantes in terra Baronis, eſſent de iuriſdictione Domini Regis, vt diximus ſuprà *cap.2. n.127.* Quæ nota quia vtilia & quotidiana.

Die 9. Iulii 1605. ambæ duæ Aulæ declararunt concedendam eſſe optionem vxori militis degentis in terra Baronis, contra hanc prouiſionem.

An autem nepotes ex filio in dicta conſtitutione 95
comprehendantur, in foro in ardua cauſa fuit diſceptatum, concordiâ tamen fuit quæſtio ſopita. Omiſſis opinionum anfractibus, partem negatiuam veram cenſui, quod dicta priuilegia perſonalia tantùm tranſeant in filios illius matrimonii, cuius contemplatione fuerunt cõceſſa, vt not. Doct. in locis præallegatis,

&

Google

& ſic nullo modo tranſeant ad nepotes, qui non ſunt filii dicti matrimonii, ut in ſpecie adnotavit Angel. & poſt eum Paul. de Caſt. Imol. & Rom. *in d. l. etiam, ff. ſolut. matrim.* & ſi dicta privilegia quæ mulieribus iure communi ratione dotis competunt, & ad filios tranſeunt, non tranſeunt ad nepotes, multo minus debent hæc privilegia, de quibus agimus, tranſire, quæ tantùm de iure municipali competunt, ad not. per Bald. *in l. quiſquis, 2. col. C. ad l. Iul. Maieſt.* Ioan. Bologn. *conſ. 8. n. 15.* Conducit quod tradit Alex. *in d. l. etiam, num. 3. verſ. Sed pro concordia,* quod privilegium in præjudicium tertii non extenditur ad nepotes: allegat Bart. *in l. liberorum, verſ. quæro quid in reſcripto, de verb. ſignific.* & ita tene.

Eſtque ex dictis adnotandum, quòd ſtatutum loquens de filiis ex eis, vel ex illo matrimonio, non comprehendit nepotes, poſt Socin. & Pariſ. Surd. *deciſ. 72. n. 3.*

96 Et quia hic tetigi quando appellatione filiorum veniant nepotes, velim te non latere, die 12. Octobr. 1597. ad relationem eruditiſſimi Senatoris Michaëlis à Salba & de Valleſicca, in cauſa Antichii Venal, contra Ioannem Venal, ſancti Petri Montis Acuti de Caſtellfollit, per Regium Senatum pronunciatum, appellatione filiorum etiam in materia favorabili non venire nepotes, ubi extant alii filii, patrui nepotum. Idem tradit Mich. Fer. *3. part. obſervantiarum, cap. 367.*

Si eſt data facultas diſtribuendi hæreditatem inter filios, ſi unus ſupereſt, & alii prædeceſſerint, & remanſerint ex eo filii, debet hæreditas filii ſuperſtiti regulariter dari, & non poteſt dari nepotibus ex filiis præmortuis, quia appellatione filiorum non veniunt nepotes ubi ſuperſunt filii: ita not. Doct. hic allegati, allegant text. *in l. cum pater 19. §. hæreditatem, de leg. 2.* ſequitur Socin. *in l. Gallus, §. inſtituens, in fin. ff. de lib. & poſthum.*

Videndus in iſta materia Surd. *deciſ. 72.* Caſſan. *conſ. 59. num. 15.* hoc fallit ubi de mente loquentis aliter appareret, not. additio ad Roman. *in lit. C. ad conſ. 438.* Ad hæc ubi diſpoſitio eſt collata in futurum eventum, & ſumus in favorabilibus, communis opinio eſt quod appellatione filiorum veniunt nepotes. Zanch. *in §. cum ita, 1. part. n. 127.*

Quæ ſententia licèt non tranſeat ſine contradictione, veriſſima eſt, ut per Ceph. *conſ. 16. n. 26.* Curt. Iun. *conſ. 37. ante num. 8.* Socin. Iun. *conſ. 116. num. 11. & 29. vol. 1.* Gozad. *conſ. 366. num. 6.* Alex. *conſ. 120. num. 5.* Pariſ. *conſ. 86. num. 22. vol. 2.* Roman. *conſ. 438. ad fin.* & latè per Pinel. *in l. 1. p. 1. n. 69. cum duobus ſeqq. C. de bon. mater.* ubi diſpoſitio eſſet collata in futurum eventum, & tempore eventus conditionis non reperiatur filius, ſed nepos, in vocatione facta de filio, nepos veniret, etſi eſſemus in ſucceſſione tranſverſali, ut per Bart. *in l. liberorum, ff. de verb. ſignific. & in l. Gallus, §. inſtituens, ff. de liber. & poſthum.* ubi benè Imol. & Alexand. iſtam ſententiam communem eſſe dicunt. & etiam Socin. Iun. *conſ. 116. n. 13. vol. 1.* Ant. Gabr. plures allegans *tit. de verb. ſign. concl. 1. n. 37.* Cevallos *commun. contra comm. p. 2. q. 694. n. 5.* Ceph. *conſ. 662. n. 7.* & Pereg. *de fideicom. art. 22. n. 61.* ubi & in tranſverſalibus fideicommiſſis communem eſſe iſtam ſententiam dicit.

Vide de ſubſtitutione filiorum ex filia præmortuus, Anchar. *conſ. 190. n. 1. & 2.*

97 Circa eaſdem conſtit. QUÆRO IV. An dicta poſſeſſio tranſeat in viduam ignorantem mortem defuncti? Videtur dicendum quod non, cùm poſſeſſio regulariter ignoranti non quæratur, cum ſine animo quæri non poſſit. *l. 1. § adipiſcimur, & in l. 3. in princ. ff. de acquir. poſſeſ.* Veritas tamen eſt quod ſic; nam cùm dicta tranſlatio poſſeſſionis fiat per legem, non deſideratur ſcientia hominis, ut in ſimili not. Bald. *conſ. 404. Cùm dictus conſultor, in 1. dub. lib. 3.* quem refert, & ſequitur Tiraq. *in tract. Le mort ſaiſit le vif, in 18. decl. 2. p. n. 2. 3. & 4.* dicens oppoſitum procedere, cum tractatur de quærenda nobis poſſeſſione opera alterius hominis, non cum beneficio legis, aut ſtatuti.

Idem ſenſit Molina *de Hiſpan. primog. lib. 3. c. 13. num. 24.* ubi dicit poſſeſſionem quæ ex legis aut ſtatuti diſpoſitione transfertur, transferri in infantem, furioſum, mente captum, & ignorantem: cum nihil ex parte eius in quem poſſeſſio transfertur, debeat exerceri: ſed dicta poſſeſſio abſque ullo hominis actu ex legis diſpoſitione transferatur. Prædictorum ratio eſt, quia beneficium legis communis vel municipalis prodeſt & competit etiam ignoranti, *l. quæ ſub conditione, §. fin.* & ibi Paul. *de cond. inſ.* & eius filiis, Angel. de Caſtr. *inter conſ. crimin. diverſ. conſ. 61. n. 8. volum. 2.* 98

Circa prædicta tamen oportet advertere, quod beneficium dictæ conſt. 1. & 2. non competit ſimpliciter viduæ, ſed cum qualitate, ſive adjectione *pro dote ſua*, & ſic ſi dotem habeat, ut tradidimus *ſub lib. 1. reſolut. cap. 9. n. 22. & 23.* & ſit vidua, ut beneficio d. conſt. fruatur, debet fidem facere de dote, quam in dictis bonis habet, ut ibi docuimus. Pro quo in ſimili facit pulchra deciſ. 4. Ant. de Gamma. 99

Neque obſtat ſi dicatur, quod ſi ita eſt, aliquando erit in pendenti, utrum in aliquam viduam ſit continuata poſſeſſio bonorum viri per dict. conſt. an non? cum nempe dubitari contingeret, habeat dotem, necne? Quod videtur eſſe contra mentem dict. conſtit. quæ volunt viduam ſtatim mortuo viro poſſidere eius bona pro ſua dote, & ſponſalitio. Nam reſpondeo quod d. conſtit. ſtatim operabuntur ſuum effectum, vel quod tranſlata ſit poſſeſſio, vel quod non, cum lex ſemper ſit certa de eo quod eſt in natura, *leg. cùm quidam, §. ſumm,* cum ibi not. *juncta leg. ventre, ff. de acquirenda hæreditate.* 100

Circa ſponſalitium, de quo in d. conſtit. tractatur, haud inutile erit referre conflictum qui fuit ſuperioribus diebus inter aliquos Advocatos Barcinonenſes, inter quos minimus ego eram: an hæres viduæ quæ dum vivebat non declaravit an vellet dimidiam partem dicti ſponſalitii, vulgò dicti (*eſcreix*) poſſet declarando eius voluntatem petere dictam dimidiam dicti ſponſalitij, ſive donationis propter nuptias, quam diximus *lib. 1. Reſol. cap. 9. n. 48.* viduis liberè de conſuetudine Cathaloniæ competere, ubi ipſæ eam ſe velle declaraverunt. Et licèt ex quatuor tres partem affirmativam acriter defenderent, dicendo ius eligendi tranſire ad hæredes, *l. illud aut illud, ff. de opt. leg. §. optionis, Inſt. de legat. l. ſi ſtipulatus fuerim illud aut illud, ff. de verb. oblig.* & ſic quod cum viduæ de Cathaloniæ conſuetudine poſſent eligere an velint gaudere tota donatione propter nuptias durante ſua vita, præſtita cautione de eius reſtitutione poſt eorum mortem: an verò velint tantùm dimidiam eius partem ad ſuas liberas voluntates, quod ſi dictam electionem vidua in vita non fecerit, hæres eius eam iur. præallegatis facere poſſit. 101

Contrarium ſemper intrepidè affirmavi, quod licèt ius eligendi tranſeat ad hæredem, iuxta prædicta iura. Secus tamen ius declarandi voluntatem, ut not. Gloſſ. *in l. idem Pomponius, §. fin. ff. de rei vendic. l. 4. ff. locati, l. inter ſtipulantem, §. 1.* ubi Gloſſ. Bart. & alii *ff. de verb. oblig.* not in expreſſo Caſt. *in l. ſi quis intentione, n. 5. ff. de iudic.* not. & Vincent. Ann. *all. 52. n. 57.* & Matt. Monter. *deciſ. 35. n. 14.* 102

Quod autem viduæ non poſſit dici competere ius eligendi, ſed tantùm ius declarandi voluntatem, vel ex hoc patet, quod certum ſit viduas ſtatim mortuo

N 4 viro

Digitized by Google

viro poſſidere virtute d.conſt. *Hac noſtra, tit. diſſolu to matrimoni*, ipſo iure omnia bona viri ſui pro ſua dote, & ſponſalitio, & ſic ex iuris municipalis diſpoſitione verſari ſuper certo, quod mulier mortuo viro pro ſua dote & ſponſalitio poſſideat omnia bona viri ſui: Et quod dictum ſponſalitium. ſive donatio propter nuptias, ea mortua revertitur ad donantem, ut reſolvimus *lib. 1. Reſol. cap. 19 num.* 47. Quo fit, ut cùm verſemur ſuper certo, non cadat hic electio, ad not. per Bart. *in l. inter ſtipulantem*, §. 1. *n.* 4. & Iaſ. poſt Gloſſ. *in l. ſi quis à filio*, §. *ſi quis plures*, *n.* 7. *de legat.* 1. ſed tantùm declaratio voluntatis viduæ, caſu quo velit dimidiam partem donationis propter nuptias ad ſuas liberas voluntates.

Pro quo in argumentum facit dec. Guid. Pap. 505. *circ. medium*, & quod tradit *ſing* 521. & ita eſt tenendum, quidquid ſuper hoc dubitet Gaſp. Ant. *quæſt. for. lib.* 1. *q* 49. quamvis ubi non poſſet imputari mulieri, cur non declaraverit, cum eo teneo. Et ita per ſacrum Senatum fuit pronunciatum die 11. Martii 1599. in cauſa conjugum Llaſeras, contra Franciſc. Ximenes, referente Regio Conſiliario oculatiſſimo D Ioanne Sabater.

103 Ille cui competit ius declarandi, ſi ſemel declaret, amplius non poteſt variare: ita Decius *conſ.* 35. *n* 4. *ad finem.*

104 Neque illud circa hæc eſt prætermittendum, an creditores habeant fundatam ſuam intentionem contra viduas, itaut contra eas agere poſſint, non aliter probato, quod ipſæ poſſideant bona viri ſui, niſi propter dictas conſtitutiones, quæ in eas ipſo iure poſt mortem mariti poſſeſſionem transferunt? Reſp. quod non. Etenim dubium non eſt, quin dictæ conſtitutiones ſint inductæ in favorem viduarum, & ſic eſt certum, quod poſſeſſio in eas non continuatur,
105 niſi ipſæ velint. Quia beneficia legis, & conſuetudinis recipiunt eam interpretationem, ſi is in cuius favorem fuerunt conceſſa, eis uti velit, *l. ult. C. de execut. rei iudic. l. debitoribus*, & ibi Alex. & alii, *ff. de re iudic. l. univerſas*, & ibi Iaſ. *C. de precib. Imp. offerend.* fac. *l. invito ff. de reg. iur.*

106 Vnde creditores volentes agere adverſus viduam, ut poſſidentem bona viri, debent dictam poſſeſſionem probare, neque contra eam beneficio dict. conſtit. juvari poſſunt, ut in ſimili not. Gloſſ. *in verſ. ob eam rem*, & Doct. *in l.* 1. *C. ſi minor ab hæred. ſe abſtin.* & Gloſſ. *in l. ſi cùm dotem*, §. *tranſgrediamur*, *in verſ. extiterit*, *ff. ſolut. matrim.* Et ita in ſpecie tenet Tiraq. *in dict. tract. Le mort ſaiſit le viſ, in* 1. *declar.* 7. *part.* facit text. *in l. neceſſariis*, ubi Bart. *ff. de acquir. hæred.* Quod ego verum cenſeo, licèt vidua in judicio comparerer, & judicium ſubiret reſpondendo in judicio, & litigando, iuxt. not. per Bart. *in d. l. neceſſariis*, *in princ.* & clariùs per Ant. Gom. *tit. de tranſmiſ. hæred.* *n.* 26. *verſ. ſed ego teneo*, Vide Guter. *in* §. *ſui*, *num.*.. *de hæred. qual. & differ.*

107 QVÆRO V. An vidua poſſit iſtud ius continuatæ poſſeſſionis, & intentandi remedia, quæ pro ea illi competebant, alteri cedere? Exiſtimo quod ſic, cùm videamus civilem poſſeſſionem poſſe cedi, & per actum fictum & civilem transferri, ut not. Bart. *in l. interdum*, §. *ultim.* ubi etiam Alex. *ff. de acquir. poſſeſſ.* & idem *in l. quod meo*, *ff. illo tit* Ruin *conſ.* 177. *Viſis & intellectis*, *n.* 3. *lib.* 1. Pet. Anch. & Imol. *in cap. ult. ext. de prec.* Socin. *in l. rem quæ nobis*, *n.* 10. *ff. de acquir. poſſeſſ.* dicens merè perſonalia cedi poſſe, *l. damni*, §. *ſi is*, & §. *emptor*, *ff. de damn. infect.* & notat in ſpecie Tiraquel. *in tract. de retract. lign* §. 26 *gloſſ.* 3. *num.* 31.

108 Inſuper videmus ius recuperandæ poſſeſſionis cedi poſſe, *l. quod ſi in diem*, §. *Iulianus*, *ff. de pet. hæred.* Doctor. *in l. cùm fundum*, *ff. de vi & vi armata*, Rip. *in cap. ſæpè*, *n.* 25. *de reſtit. ſpoliat.* Cravet. *conſ.* 191. *num.* 2. ubi advertit poſt Bald. & Bellam. ius recuperandi poſſeſſionem propria auctoritate, alteri cedi non poſſe: benè tamen poteſt transferri ius recuperandæ poſſeſſionis propria auctoritate. Ant. Amatus *conſ.* 1. *num.* 8.

QVÆRO ultimò circa d. conſtit. An ſi vir de- 109
ceſſerit, uxore exiſtente judicio Eccleſiæ ſeparata à viro quoad torum, gaudeat ea beneficio d. conſtit. Videtur ſervanda diſtinctio tradita per Covarruv. *de ſponſal. part.* 2. *cap.* 7. *num.* 6. quem refert Spin. *de teſtam. gloſſ.* 12. *princ. tit. de melior. n.* 112. & Anton. de Gam. *deciſ.* 97. cujus videlicet culpâ ſit facta ſeparatio. Indiſtinctè tamen tali caſu dictæ viduæ beneficium d. conſtit. competere cenſeo, quòd per dictas conſtit. non habeatur reſpectus ad cohabitationem, ſed tantùm ad dotem mulieris. Quod intellige, niſi ipſa ex delicto dotem amiſiſſet, iuxta ea quæ tradidimus *libro primo reſolut. cap.* 9. *num.* 69. & fac. quæ tradit Pinel. *in l.* 1. *part.* 1. *num.* 58. *C. de bon. mater.*

Poſſeſſio fideicommiſſarii capta vacante hære- 110
ditate dicitur vitioſa, niſi habeat licentiam à teſtatore. Seraph. *deciſione* 271. ubi *numero quinto*, dicit, licèt fideicommiſſarius habeat licentiam capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, non poſſe impedire immiſſionem hæredi, ubi aliquid venit per eum detrahendum.

Principaliter QVÆRO VI. de dicta materia. An fideicommiſſarius poſſit propria auctoritate capere poſſeſſionem bonorum ad quæ eſt vocatus, ſi illorum poſſeſſio ſit vacans? Iſtamque tetigi ſuprà *lib.* 1. *c.* 1. *num.* 58. & ſic ad ibi per me dicta te remitto. Solum hic adjungam, me intellexiſſe, pronunciatum fuiſſe à Senatu, bona fideicommiſſo ſubjecta poſſe apprehendi per vocatos, quando poſſeſſio eſt vacans: & tali caſu ipſos eſſe legitimos contradictores ad impediendam immiſſionem, quam hæres hæredis gravati prætenderet ex beneficio legis fin. *C. de edict. div. Adrian. tollen.* Et nuper ita ſacrum Senatum ſatis clarè cenſuiſſe vidi in cauſa Magdalenæ Foxa, Monialis monaſterii Vallis Domicellæ, contra Reverend. Abbatem, & Conventum monaſterii S. Cucuphatis Vallen. ad relationem conſultiſſimi I. C. D. Hieronymi Aſtor, Regii Senatoris ampliſſimi, die 3. Martii hoc anno 1597.

Super iſta quæſtione exiit nuper hæc proviſio in 111
cauſa nobilis Ferdinandi de Oiraſa villæ Perpiniani, contra nobilem Ioannem de Albert, & Grimau, die 30. Auguſti 1607. referente Hieronym. Aſtor, actuario T. in qua ſententia habentur hæc verba. Attento conſtat dictam donnam Ioannam non potuiſſe apprehendere poſſeſſionem bonorum, quæ fuerunt filiæ ſuæ, quia invenit eam occupatam per dictum de Oiraſa fideicommiſſarium expreſſim ad dicta bona vocatum, qui dicta bona incontinenti mortua donna Victoria eius nepte ex fratre, ea occupavit. Cæterùm, quia conſtat dictæ Victoriæ hæredi gravatæ fuiſſe debitam legitimam in bonis paternis, & per illius hæredem fuiſſe prætenſam ex perſona dictæ Victoriæ, & etiam prætendit quartam Trebellianicam. Et ubi per hæredem gravatum eſt facienda detractio ex rebus fideicommiſſo ſubjectis, non poteſt abſque vitio fideicommiſſarius propria auctoritate poſſeſſionem bonorum accipere, nec in ea conſervari adverſus hæredem agentem beneficio *l. fin. C. de edict. div. Adrian. tollen.* maximè in occurrenti caſu, in quo nec hæres fuit negligens, nec conſtat penes ipſum aliquid extare ex dictis bonis, quod ſufficiat ad ſatisfactionem ſuorum iurium, & propterea ipſe tenetur accipere poſſeſſionem quam de manu hæredis, deductis deducendis, habere deberet.

His

Digitized by Google

His igitur Senatus declarat, quod dicta nobilis Ioanna mittatur in realem & actualem poſſeſſionem bonorum per dictam Victoriam tempore mortis ſuæ poſſeſſorum, & ad dictum effectum dictum de Oriaſa condemnat ad dimittendam & relaxandam ei vacuam & expeditam poſſeſſionem dictorum bonorum, unà cum fructibus.

112 Quam ſententiam Senatum obſervaturum cenſeo, ubi fideicommiſſarius de iure ſuo incontinenti doceret, aliàs ſecus, ut in expreſſo reſolvit Decian. *conſ.* 424. *Proponitur, n.* 19. *& conſ.* 467. *Bene, & conſultò, n.* 13. Iſtamque opinionem ſic intellectam tenuerunt multi, quos recenſet Ant. Gabr. *tit. de fideicommiſſ. concl.* 5. *n.* 2. quibus adde Ioſeph. Ludov. *deciſ. Peruſ.* 91. *n.* 21. *p.* 2. Multos refert Hond. *d. conſ.* 28. *n.* 9. *&* 10. *lib.* 2.

113 Circa quod hoc te ſcire volo, multos tenere fideicommiſſarium non poſſe incontinenti de iure ſuo docere, niſi nominatim & expreſsè ſe vocatum in teſtamento doceat, ut not. Dec. *d. conſ.* 424. *&* 467.
114 qui alios citat. Quibus minimè aſſentio, ſemper enim quis dicitur de iure ſuo incontinenti docere, ubi intentionem ſuam probat intra terminum à iure aſſignatum inſtantiæ & cauſæ principali: ita Rip. *in l.* 4. *§. condemnatum, n.* 32. *ff. de re iudic.* & novè multis citatis Molin. *de Hiſpan. primogen. lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 16. quod à ſacro Senatu paſſim obſervari in diverſis cauſis vidi.

Et ſi dum hoc diſceptatur inter fideicommiſſarium & hæredem hæredis gravati, appareat quæ iura habeat dictus hæres hæredis, debet provideri ut dictus hæres pro menſura iurium ſuorum mittatur in poſſeſſionem rerum fideicommiſſi, & in reliquis manuteneatur fideicommiſſarius: ita Honded. *conſ.* 28. *ad finem, lib.* 2. videatur Peregr. *de fideicomm. art.* 47. *n.* 67. *fol.* 441.

115 QVÆRO VII. An reſtituatur ſpoliatus, quando tertius comparet in illo ſpolii judicio, dicens rem illam eſſe ſuam, & ei eſſe tradendam, non illi qui dicit ſe ea eſſe ſpoliatum? Dicam infrà *in c.* 16. *de tert. oppoſit. quæſt.* 5.

116 QVÆRO VIII. An qui ſingulis annis ſolvere conſuevit aliquid, ſi illud deneget ſolvere, dicatur ſpoliare creditorem quaſi poſſeſſione recipiendi dictum cenſum annuum? Reſp. quod ſic: ita Canon. *in c. mandato, de reſcript.* Inn. *in c. olim* 33. *de reſt. ſpoliat. & in c. ſuborta, de re iud. & in cap. querelam, de elect.* not. Abb. *conſ.* 23. *cir. finem, lib.* 2. Balz. *in* 2. *lib. feu. tit. de contr. int. Ep. n.* 6. Steph. Ber. *conſ.* 128. *Præſtatio inſolitorũ, vol.* 2. Marq. *in Vſat. ſi quis acceperit, verſ. quaro, in poſſeſſione, fol.* 376. *p.* 1. not. Menoch. *de recup. poſſeſſ. remed.* 1. *n.* 45. dicens pro annuis reditibus dari interdictum recuperandæ, eo quòd inter immobilia computantur. Andreas Georg. *allegat...*

117 Et eſt de mente Regii Senatus, ut tradit Mic. Fer. 3. *par. obſerv. cap.* 229. *& c.* 503. ubi tradit idem eſſe ubi pars deponeret dictam annuam præſtationem ſub ordinatione alicujus ad ſoltam alicujos; quod etiam
118 adnotavit Steph. Ber. *d. conſ.* 128. *ad fin.* ubi conſuluit quod ſi ſint qui velint controverſiam movere adverſus dictam præſtationem annuam, non incipiant à recuſatione ſolutionis dictæ præſtationis, ſed intentent actionem negatoriam, dicentes quod licèt non teneatur ad talia, & talia, &c.

Nihilominus talis nititur annis ſingulis eos compellere ad ei ſolvendum, &c. & ſic quod poſtulant declarari eos non teneri ad dictam præſtationem, nec
119 ei ius competiiſſe, nec competere ad compellendum eos ad dictam præſtationem, &c. conſulitque, ut pendente dicta controverſia ſolvant cum proteſtatione de repetendo, ſi judicatum fuerit eos ad illam præſtationem non teneri.

Iſta proteſtatio eſt utilis, ne allegari ex adverſo poſſet per dictam ſolutionem factam lite pendente partem videri renuntiaſſe iuri ſuo, *argum. tex. in c. ex ore, de his quæ fiunt à mai. p. cap.* Ex quo text. colligunt ibi Can. quod ſi intento actionem contra aliquem, & lite pendente facio actum petitioni contrarium, videor meo iuri renuntiare, quem text. ad hoc commendat Roder. Suar. *in leg.* 2. *tit. de los Caſamientos, n.* 39. *verſ. facit, fing.* 9. & conſilium, lite pendente ſolvat, eſt etiam ſanum, quia cùm tempore litis motæ iam ſoliti eſſent ſolvere, per litis pendentiam non poteſt ille ſtatus alterari, *leg. qui ſtatus, ff. de re militari, & leg. rtus, §.* 1. *de muner. & honor.* & ſup. *c.* 2. *n.* 128. Item cum Steph. Bert. tradit poſt Rebuff. & Ioan. Gutierrez Felic. de Solis *lib.* 2. *de cenſ. c.* 1. *n.* 34. *verſ. non. tamen circ. med.* & Borgn. *deciſ.* 37. *n.* 47. *p.* 3. & noſter Pract. Marq. *in d. Vſat. ſi quis acceperit, verſ. quare, pone quod tu agas.*

Et ita ipſe obſervavi in cauſa Ioannis Meſtre del Gorner, & aliorum litis conſortium, contra Univerſitatem de Subirats, ſuper ſolutione quarundam collectarum: & bene ſucceſſit, ad relationem integerrimi Senatoris Domini Antonii Oliba, die 13. Iunii 1594.

Solutio facta à tertio an præjudicet mihi quoad poſſeſſorium, vide *c.* 6. *de ſolut. n.* 43.

Circa prædict. opportunè QVÆRO, ſum in quaſi 120
poſſeſſione percipiendi quandam annuam penſionem à Petro pro re aliqua: Petrus moritur, num ego potero adverſus Petri hæredem continuare dictam quaſi poſſeſſionem, perinde atque antea poteram adverſus Petrum?

In facti contingentia reſpondi quod ſic, quia mor- 121
te debitoris non mutatur, neque alteratur ius creditoris, *leg.* 2. *§. ex his, ff. de verb. oblig.* & ita in terminis tenet Guid. Pap. *dec.* 629. Laurent. de Pino *conſ.* 146. *n.* 5. Menoch. *de recup. poſſ. remed.* 1. *num.* 80. *&* 160. Hieron. à Laurent. *deciſ. Aven.* 82. & Peregrin. *de fideicomm. art.* 46. *n.* 19. *in fin.* ubi aſſerit, poſſeſſionem
ex dictis præſtationibus inſurgentem, activè & paſſi- 122
vè ad ſucceſſores tranſire: adeo ut ſucceſſor in re non poſſit excipere à ſe non exactum, & ſucceſſori in iure non poſſit objici, quod ipſe non exegerit: in Eccleſia latè tradit Garcia *de beneficiis, tom.* 1. 5. *part. cap.* 5. *n.* 37. *&* 38.

Debet tamen actor probare eum eſſe in quaſi poſ- 123
ſeſſione exigendi dictam præſtationem ab anteceſſoribus rei, ut not. Menoch. *d. n.* 89. & ante eum Dec. *conſ.* 136. *in cauſa revocandi, n.* 1. *circa princ.*

Adverſus tamen tertium poſſeſſorem denegantem 124
ſolvere penſionem, non dari interdictum poſſeſſorium, cum adverſus illum poſſeſſionem habere non dicatur, Rom. *conſ.* 311. *n.* 6. tenet Alvar. Valaſq. *de iure emphyt. q.* 32. *n.* 24. ubi aliquas limitationes ex Guid. Papæ, & Tiraq. affert.

Illud etiam circa prædicta oportet advertere, quod 125
ſi quis recipit penſionem, tenetur ex eodem contractu ad aliquid illi, qui tenetur ad dictam penſionem, & ipſe id ei non præſtitit, quod juſtè poteſt ei denegari ſolutio dictæ penſionis: quia qui non facit quod debet, non recipit quod oportet, *l. ſi non fuerit,* ubi gloſſ. *ff. de iureiurand.* not. in ſpecie Menoch. qui alios citat, *d. remed.* 1. *n.* 89. *verſ. declaratur.* Hieron. Gabr. *conſ.* 75. *n.* 6. Ioſeph. Ludov. *deciſ. Peruſ.* 17. & hoc probat Regius Senatus, ut patet in dict. deciſione tradita à Mich. Fer. *dict. c.* 503.

Prædicta de plano procedunt, ubi præſtatio eſt 126
realis, utpotè quæ alicujus rei ratione præſtatur; ſed eſt maximum dubium, an procedant, cùm obligatio eſt perſonalis, ut cùm perſona eſt obligata, nulla habita alicujus pretii ratione: vel etiam quando non apparet de qualitate obligationis, quia tunc remedia poſſeſſoria

poſſeſſoria non dari, multi affirmant, ut refert Menoc. *de recup. poſſeſſ. remed.* 1. *n.* 87. qui multos in dictam ſententiam adducit.

127 Quidquid aliqui dicant, veritas eſt quod ſic, ſaltem in effectu. Quia in iſtis annuis præſtationibus eſt dare quendam ſtatum, ad quem quis poteſt petere ut reſtituatur, & reintegretur, ut not. Abb. & comm. Canon. *in c. querelam, per illum text. de elect.* idem Abb. *in c ſicut, in princ. de re iud.* Felin. *in cap. conqueſtus, in fin. de for. comp.* Afflict. *deciſ.* 395. Dec. *conſ.* 136. *In cauſa.* Hanc opinionem in pract. ſervari tradit Rip. *in leg. fin. n.* 3. *ff. quor. bon.* Mar. ab Azp. *in conſ.* 15. *n.* 7. *lib.* 3. *tit. de empt. & vend. volum.* 1. Octavian. *conſ.* 54. *num.* 11. *& deciſ.* 99. *n.* 49. *cum ſequent.* & novè poſt longam diſputationem iſtam partem ſequitur Felic. de Solis *lib.* 3. *de cenſib. c.* 1. *n.* 8. & noviſſimè Marc. Anton. Peregr. *de fideicommiſſ. art.* 46. *num.* 18. & hoc iure in hac patria utimur.

Solutio annua non obligat in futurum, niſi certam contineat cauſam. Felin. *in cap. cum Bertoldus, n.* 29. *de ſentent. & re iud.* Bart. *in leg. cum de in rem verſo, ff. de uſu.*

128 Dubitari tamen contigit, an agens poſſeſſorio recuperandæ adverſus eum qui denegat ſolutionem annuæ præſtationis, debeat allegare, & probare cauſam præſtationis. Veritas eſt quod non, ita Bald. & Abb. poſt gloſſ. fin. *in d. cap querelam*, Afflict. *deciſ.* 395. *n.* 4. Imò & ſi in tali poſſeſſorio cauſa allegatur, & non probatur nihil obeſt, ut not. Innoc. *in d. c querelam, in fin.* ſequitur Angel. *in l.* 1. *ff. de eden.* ubi ait, quod ſi dico me à te ſpoliatum poſſeſſione annui cenſus debiti mihi ex tali cauſa, licèt illa cauſa non probetur, debere me obtinere, dummodo ſpoliatio probetur, dicens ita ſe obtinuiſſe: iſtud dictum ſequitur Dec. *d. conſ.* 136. *ad fin.* & Rip. *in leg. fin. n.* 4. *ff. quor. bon.* & novè multos referens Mar. Ant. Pereg. *de fideicommiſ. art.* 46. *n.* 21. & ita obtinui in curia Reverendiſſ. Epiſcop. Barcinon. quæ tene mente.

Et quia inter doctos Advocatos dubitari vidi, quid interſit an aliquis petat ſe reſtitui ad priſtinã poſſeſſionem, an verò ad ſtatum, quia ei interdictũ poſſeſſorium non competebat. Sic habe, quod ſpoliatus cui

129 competit interdictum recuperandæ, non tenetur iuſtificare cauſã poſſeſſionis, nec permittere ut adverſarius, licèt dominus ſit, de ea agat. Sed quod ante omnia reſtituatur in priſtinam poſſeſſionem, iuxt. tradita per illum text. *in c.* 1. *de reſtit. ſpol. cap. reintegranda,* 3. *q.* 1. *leg. ſi quis ad ſe fundum, C. ad leg. Iul. de vi publ. & leg. ſi maritus, C. de don. inter vir. & uxor. cum ſim.*

130 Imò ſi ingrediatur juſtificationem cauſæ ſuæ poſſeſſionis, vel patiatur ut adverſarius ingrediatur, & dato termino ad probandum appareat cauſam poſſeſſionis eſſe finitam, vel aliàs inefficacem ad tribuendum poſſeſſionem, ſpoliatus non reſtituetur, *d. c.* 1. *de reſtit. ſpoliat.* not. Vrſil. ad Afflict. *deciſ.* 391. *n.* 12. allegat Dec. *conſ.* 449. *n.* 16. *cum ſeq.* faciunt & quæ tradit Aymon. *conſ.* 46. *n.* 7. alios refert, hoc etiam clarè explicans, Corb. *de iur. emphyt. in quæſt. ultim. dicti tractatus,* & multùm bene Ioſeph. Ludoviſius *deciſ. Peruſ.* 17. *p.* 1.

131 Interdum dejecto non competit remedium poſſeſſorium, putà quia non erat poſſeſſor, tamen quia loco poſſeſſoris habebatur, competit ei iudicis officium nobile, ut reſtituatur in ſtatum ex quo fuit dejectus, vel ut in eo conſervetur, *iuxt. leg. Aquilius Regulus, ff. de donat. cap querelam, de election.* fusè Menoch. *de recup poſſ. remed. ultim.* & hoc caſu ſimiliter reſtituitur ſine juſtificatione cauſæ poſſeſſionis, *d. cap. querelam*, cum ibi notatis. & plene diximus.

132 Si verò qui dejectus eſt non erat poſſeſſor, nec loco poſſeſſoris habebatur, ſed erat detentor, tunc adverſus dominum, & verum rei poſſeſſorem non juvatur ex dicta detentione, niſi eam ex iuxta cauſa procedere juſtificaverit, ut per Spec. *tit. de reſt. Spoliat.* §. 1. *n.* 19. *in fin.* Caſ. *in l. improba, n.* 2. *C. de acquir. poſſeſſ. & in l. ſi ex ſtipulatione, n.* 3. *de acquir. poſſeſſ.* not. Codex Fabrian. *lib.* 4. *tit.* 41. *de loc. defin.* 58. *in fin.* & omninò videndus Alv. Valaſq. *conſul.* 79. *n.* 10. *& 11.* Peregr. *de cauſa propriet. n.* 47. ſenſit & Ang. *in leg. manifeſtiſſimi, §. ſed cum in ſecunda, C. de fur.* & Lucas de Peña *in l. qui agrum, in fin. C. de omn. agro deſerto, lib.* 11. Quod adeo verum eſt, ut licèt in ſummariiſſimo interdicto (Interim) proſit mera detentatio in eo, ut plenè adnotavi *lib.* 3. *cap.* 14. *de manuten. n.* 4. id intelligatur reſpectu tertii, non tamen reſpectu veri domini, & poſſeſſoris, ubi notavi, *n.* 41. ubi alios cito, quibus addo Rim. *conſ.* 104. *lib.* 1. Ant. Gom. *in leg.* 45. *Taur. n.* 12. ubi *n.* 16. *in fin* ſubdit in dubio probata detentatione, præſumi probatam poſſeſſionem, niſi ex adverſo probetur, quod ſolùm detineat; pro quo facit *lex ſtipulatio hoc modo concepta, §. hac quoque,* cum ibi not. per gloſſ. & Doct. *ff. de verb. oblig.* Reſpectu ſiquidem tertii detentatio habetur pro poſſeſſione, ut poſt Dec. Tiraq. & alios reſoluit Menoch. *de adipiſc. poſſ. remed.* 4. *n.* 368. *uſque ad n.* 372.

Prædictorum ratio eſt, quia detentatio non iuſtificata ex aliqua iuſta cauſa, reſpectu domini, & veri poſſeſſoris, præſumitur injuſta, videlicet clandeſtina, violenta, aut precaria, *d. cap. licèt cauſam, de probat.* not. Afflict. *deciſ.* 167. *num.* 3. Camil. Borrel. *conſ.* 40. *n.* 30. Honded. *conſ.* 20. *n.* 21. *&* 22. *vol.* 1. Rota *in novis, deciſ.* 81. *p.* 1. & ſic ea non juvat adverſus verum dominum, licèt bene adverſus tertium, *l. fin. ff. de acquir. poſſeſſ. l. qui precario, ff. de precario, §. interdictum, Inſt. de inter. leg. fin. ff. de rei vendic.* not. Menoch. *conſil.* 139. *n.* 27 *lib.* 2. Hinc licèt prædo ſit manutenendus in ſua poſſeſſione, procedit reſpectu tertii, non illius qui eum expulit, ut per Salic. *in l.* 1. *Codice uti poſſid.* & not. Neviz. *conſ.* 81. *n.* 29. ubi nimirum quod detentor, ut detentione ſe juvare poſ. adverſus dominum & poſſeſſorem, debeat allegare & probare cauſam ſuæ detentionis, & eam eſſe iuſtam. 133

An autem probata vnica ſolutione dictæ annuæ penſionis, dicat eſſe in poſſeſſione, ſeu quaſi recuperandi dictam penſionem, dixi ſuprà, *c.* 6. *de ſolut. & liberat. q.* 10. *n.* 45. Addo Marc. Anton. Peregr. cum multis ab eo relatis, *de fideicom art.* 46. *n.* 19. 134

Nota quod regula illa, *malè captus, bene detentus*, de qua per Caſt. *conſ.* 16. *lib.* 1. Cravet. *conſ.* 46. *& conſ.* 65. *n.* 4. procedit quando notoriè, & plenè conſtat quod denuò eſſet carcerandus. Rota *dec.* 151. *n.* 5. *part.* 2. Sigiſmundus Scaccia *de iudiciis, c.* 94. *n.* 1. *verſ. neque obſtat,* & omninò Bart. *infr. citatus.* 135

Qværo IX. An ſpoliatus reſtituatur ante omnia, adverſus illum, qui habet intentionem ſuam fundatam de iure communi? Vide ad ſaturitatem vſque apud Fer. Vaſq. Mench. *contr. illuſtr. c.* 85. *&* 86. *n.* 4. *&* 19. vbi pulchrè explicat, *cap. ad decimas, de reſtit. ſpoliat.* Capyc. *dec.* 77. Marc. Ant. Peregr. *de fideicommiſſ. art.* 52. *n.* 141. *&* 142. & Ozaſc. *conſ.* 67. *n.* 45. ubi *n.* 42. dicit non reſtitui ſpoliatum de cuius non iure notoriè conſtat, quod nos fusè tradidimus *lib.* 1. *c.* 18. *n.* 31. *&* 32. ſi ſpolium ſit attentatum Senatus reſtituit ſpoliatum, licèt de non iure ſpoliatoris à notorio conſtet, ſequendo ſententiam Lancellot. *de attentatis, cap.* 20. *ampliat.* 17. 136

Qværo X. & vltimò. An indebitè, & iniuſtè captus poſſit pro aliqua iuſta cauſa recommendari, an verò ante omnia ut ſpoliatus ſua libertate debeat relaxari? Quæſtio eſt valde controverſa: veritas eſt iuxta diſtinctionem à Bart. traditam *in quæſt. incip. Lapus.* Secundum quam Senatus pronunciauit; ad tradita per Mich. Fer. 3. *part. obſerv. c.* 457. latè iſtam materiam tractat Farin. *quæſt.* 27. *n.* 152. 137

Circa

Circa hæc QVÆRO, an Carceratus pro delicto, poſſit pro debito ciuili recommendari? Communis concluſio eſt, quod ſic, vt per Bald. *conſ.* 384. *vol.* 2. Bart. *conſ.* 221. *impoſitus, lib.* 1. & eſt de mente Regii Senatus, vt per Mich. Fer. 3. *p. obſ.* 1. 338. not. & Rod. Suar. *l.* 2. *tit. de los Emplaçamientos, n.* 53. vbi tractat an recommendatio poſſit fieri die feriato, & ita tenet licèt Matth. Brun. *de ceſſ. bon.* 11. *q.* 4. *quæſt princ. n.* 33. & Cabal. *dec. Fin.* 1. *n.* 44. *part.* 1. contrarium velint, Don Ludov. à Peguer. *decif.* 135. & novè Farin. *in tract. cauſ. crim. tit.* 4. *q.* 27. *n.* 135.

CAPVT VIII.

De Iuramento.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum non præſumitur præſtitum, niſi probetur, quia extrinſecus & foris aduenit.*
2 *Iuramentum nihil operatur, quando actus præſumitur per dolum celebratus.*
3 *Quando deferri debeat iuramentum ſuppletorium, ſeu vt alii dicunt, neceſſarium:* & numero 28.
4 *Quæ requirantur vt iuramentum in ſupplementum probationis deferri poſſit.*
5 *An iſtud iuramentum in ſupplementum iudex poſſit deferre ex officio, parte non petente.*
6 *Deciſio Regii Senatus.*
7 *Vbi eſt pluſquam ſemiplenè probatum, etiam in cauſis arduis defertur huiuſmodi iuramentum.*
8 *Quando dicatur pluſquam ſemiplenè probatum.*
9 *Quæ dicatur cauſa parua, & quæ magna.*
10 *Poſt concluſionem in cauſa pars non poteſt petere iſtud ſibi deferri iuramentum.*
Deciſio Senatus, ibid.
11 *An poſt concluſionem in cauſa pars poſſit probare ſuas poſitiones per confeſſionem aduerſarii, &* num. 12.
Quid ſacer Senatus obſervet, ibid.
13 *Iuramentum petitum & in ſententia delatum habetur pro eo ac ſi iuratum eſſet.*
14 *In cauſa appellationis iudex non poteſt iuramentum in ſupplementum deferre.*
15 *An ſi quis prætendat treugas eſſe ei fractas, & agat ad pœnam in contractu treugarum promiſſam, ſi pluſquam ſemiplenè probauerit, debeat ei deferri iuramentum ſuppletorium, &* n. 16.
16 *Prædicta cauſa ſic intentata ciuilis eſt.*
17 *Si de cauſa alias criminali agatur ciuiliter, vel de delicto ciuiliter agatur, eſt locus huic iuramento, vbi pluſquam ſemiplenè eſt probatum.*
18 *Iniuriarum actio ciuiliter intentata infamiam irrogat.*
19 *An iuramentum in ſupplementum probationis deferri debeat ad probandum quantitatem, vbi de debiti ſubſtantia conſtat, & non de quantitate.*
Declaratur, n. 20. 21. 22. & 23.
24 *Iudex poteſt ex officio ſeſe informare de quantitate, aut rerum valore, vbi de debito aut rebus conſtat.*
Deciſio Senatus, ibid.
25 *Praxis alicuius æſtimationis faciendæ, ex obſeruantia Senatus.*
26 *Probationes imperfectæ ſufficiunt ad liquidandum quantitatem, cùm de debita ſubſtantia liquet.*
27 *An iſtud iuramentum poſſit deferri tam reo, quàm actori.*
29 *Iuramentum ſuppletivum non defertur vbi ſemiplena probatio eliditur per aliquam præſumptionem.*
30 *An duo teſtes qui non ſunt omni exceptione maiores, habeantur pro vno qui ſit omni exceptione maior, & ſic faciant ſemiplenam probationem.*
31 *Plura imperfecta coniungi non poſſunt ad conſtituendam ſemiplenam probationem.*
32 *Huic iuramento non eſt locus vbi teſtes ſunt ſingulares.*
Limita vt n. 34. & 35.
33 *Numerus teſtium ſupplet eorum defectum. Declara vt ibid.*
36 *Iuramentum in ſupplementum, ſi in prima inſtantia non ſit petitum, an poſſit peti in ſecunda.*
37 *An Iudex ex officio poſſit in ipſa ſententia tale iuramentum deferre.*
Vbi à ſententia, in qua iudex detulit dictum iuramentum appellatur, non obſtante appellatione ſtatim eſt iurandum, ibid.
38 *An iſtud iuramentum poſſit præſtari coram arbitris & arbitratoribus.*
Arbitria ſunt redacta ad inſtar iudiciorum, ibidem.
Quid in Cathalonia ſeruetur, n. 39.
40 *Praxis petendi iſtud iuramentum.*
41 *Promittens aliquid cum iuramento, vel per iuramentum, non dicitur iuraſſe, &* n. 42.
Aliud eſt iurare, aliud cum iuramento promittere, ibidem.
43 *Intellectus* cap. clericus, de iureiur.
44 *Iuramentum an impediat ne ignorantia allegari poſſit, &* n. 45. & 46.
Iuramentum non extenditur ad id, in quo deficit conſenſus.
Voluntas circa incognita non fertur. ibid.
45 *Iuramentum an ad ignorata extendatur.*
Deciſio Senatus, ibid.
46 *In qua traditur an renuntiatio facta per verba prægnantia & generalia, ad ignorata extendatur.*
47 *Iuramentum quando habeat vim expreſſi, &* n. 48. & 49.
50 *In generali diſpoſitione veniunt ea de quibus eſt cogitatum in genere, licèt non in ſpecie.*
Fallit vt num. 51.
52 *Quando dicatur cogitatum in genere, remiſſiuè.*
53 *Quomodo intelligatur iuramentum facere valere actum eo meliori modo quo de iure valere poteſt, remiſſiuè.*
54 *Iuramentum cumulat forum foro.*
55 *An dicta concluſio intelligatur alternatiuè, ſeu electiuè, an verò cumulatiuè.*
De veritate, num. 56.
57 *Argumentum ab abſurdo vitando valet.*
Abſurdum à iure reputatur, vt de eadem re diuerſæ ferantur ſententiæ, ibid.
58 *Exceptio litis pendentiæ eſt fundata in æquitate.*
Trahi coràm diuerſis iudicibus ſimul & ſemel de eadem re, eſt vexari, ibid.
59 *Si pars non opponat de litis pendentia, vterque proceſſus valet.*
Sententia in iudicatum tranſacta, ſi exceptiones obiiciantur ſuper eis, aduerſario non contradicente, iudicium eſt tractandum.
Modus opponendi exceptionem rei iudicatæ.
Exceptio litis pendentiæ, & rei iudicatæ æquiparantur.
60 *Quando allegari poſſit litis pendentia.*
61 *Quando debeat exceptio dilatoria opponi, tum iure communi, tum Cathaloniæ, remiſſiuè.*
62 *An hæres poſſit conueniri coram iudice Eccleſiaſtico, ratione iuramenti per defunctum præſtiti.*

63 *An*

Digitized by Google

63 *An iuramentum tollat beneficium reſtitutionis in integrum, remiſſivè.*

64 *An lex ſecularis poſſit aliquid contra iuramentum ſtatuere.*

65 *An ex iuramento actio naſcatur.*
De æquitate Canonica ex iuramento actio oritur.
Idem, & in Cathalonia, quæ æquitate canonica utitur, ibid.

66 *An dicta concluſio habeat locum in iuramento aſſertorio & promiſſorio.*
Declaratur ibid. *quid ſit iuramentum aſſertorium, quidve promiſſorium.*

67 *In utroque iuramento dicta concluſio procedit: de ratione* ibid.

68 *Ex iuramento promiſſorio ius quæritur abſenti & ignoranti, & irrevocabiliter quoad promiſſorem.*
Limita ut n.69.
De veritate limitationis, n.70.& 71.

71 *Nemo poteſt allegare turpitudinem ſuam.*
Hæres non poteſt redarguere mendacii defunctum, ibid.
Res inter alios acta aliis non prodeſt, nec obeſt, num.72.

73 *Iudex ſecularis poteſt cognoſcere de nullitate abſolutionis iuramenti facta ab Eccleſiaſtico.*

74 *An iuramentum excludat enormiſſimam læſionem*, & n.80.

75 *Pendente lite ſuper abſolutione iuramenti coram iudice Eccleſiaſtico, poteſt agi apud iudicem laicum de contractu exequendo,*& n.76.

77 *An abſolutio à iuramento ad effectum agendi, ſeu excipiendi, debeat concedi parte citata, necne,* & n.78.

79 *An pars gravetur ex eo quod ea inſcia concedatur adverſario abſolutio iuramenti ad effectum agendi.*

80 *Ingrediens monaſterium ſi lædatur enormiſſimè ex ſua renunciatione, non poteſt allegare læſionem enormiſſimam contra talem renunciationem.*
Neque talis renunciatio poteſt reſcindi à monaſterio cauſa graviſſimæ læſionis, ibid.

81 *Renunciatio intrantis Religionem qualiter, & quo tempore fieri debeat, remiſſivè.*

82 *An decretum ſacri Concilii Tridentini,* cap.16. ſeſſ.25. *ſuper renunciationibus quæ fiunt ab ingredientibus monaſterium, comprehendat renunciationes ſeu obligationes iuratas, quas quis ante ingreſſum Religionis fecit, cogitans tamen iam de ingreſſu,* & n.84.

83 *Lex etiam exorbitans, & pœnalis extenditur ad caſum, ad quem niſi extenderetur, fruſtraretur.*

85 *Quando dicatur quis facere obligationem aliquam cogitando de Religionis ingreſſu,*& n.86.

87 *Dictum* cap.16. *Sacri Concilii Tridentini non comprehendit ultimas voluntates.*

88 *In talibus renunciationibus requiritur auctoritas Epiſcopi, aut Vicarii generalis, nec ſufficit licentia Prælati religionis.*

89 *Iuramentum confirmatorium confirmat actus aliàs invalidos.* Et ibid. *quod dicatur iuramentum confirmatorium.*
Qui interpoſuit fidem ſuam in aliquo contractu, cenſetur iuraſſe, ibid.

90 *Limita ſi interpoſita eſſet fides Chriſtiana, ſecus ſi humana.*

91 *Quanam fides in dubio cenſeatur interpoſita.*

92 *Quid ſit bona fides.*

93 *An ſi promiſſa non ſerventur, poſſit quis propria auctoritate ſine metu periurii venire contra iuramentum.*

94 *Iuramentum habet in ſe tacitam conditionem, ſi promiſſa ſerventur.*

95 *Non eſt neceſſaria abſolutio à iuramento ei qui vult venire contra iuramentum ex capite implementi non ſecuti.*

96 *Neque illi qui vult venire contra iuramentum ratione falſa cauſa, aut cauſa non ſecuta.*
Iuramentum intelligitur rebus ſic ſtantibus, & perſeverante eadem cauſa, ſive re, ob quam præſtitum erat, ibid.

97 *Iuramentum nihil operatur ubi deficit conſenſus.*
In errante nullus eſt conſenſus, ibid.

98 *Legitima nullum onus, neque conditionem admittit.*

99 *Confeſſio debiti ſine cauſa, uti indiſcreta, eſt nulla.*

100 *Quid ſi talis confeſſio eſt iuramento vallata,* & num.101.

102 *Iuramentum facit præſumi confeſſionem debiti ſine cauſa factam animo donandi.*
Limita ut n.103.
De ratione limitationis, n.104.105.& 107.

106 *Fatuitas & error potius quàm donatio præſumitur.*

108 *Donatio minoris nec cum decreto valet.*

109 *Donare eſt perdere.*

110 *Promittens cum iuramento potius vendere mihi quàm alii pro eodem pretio: an ſi vendat, transferat dominium in illum emptorem.*
Fallit ut n.111.

112 *Per dictam promiſſionem nullum ius quæritur illi in cuius favorem eſt iuratum, neque reale, neque perſonale adverſus rem, neque in ſecundum emptorem.*
Sed tantum ei quæritur ius perſonale ad intereſſe adverſus expromiſſorem, n.113.

114 *Promittens non alienare, & quod ſi alienaverit, venditio facta habeatur pro nulla, non operatur in præiudicium tertii illud pactum reſolutivum, niſi adſit ſpecialis rei obligatio.*
Per dictam promiſſionem non impeditur translatio dominii, n.117.
Fallit ut n.119.

115 *Iuramentum obligat præcisè ad factum.* Decla*ra ut* n.116.

118 *Iuramentum primum non impedit quominus actus contra ipſum factus valeat, licèt agens ſit periurus.*

119 *Pactum de non vendendo alii quàm tibi pro pari pretio, an ſit perſonale, vel reale,* & n.120.

121 *Promiſſio ſimplex an cenſeatur perſonalis,* & n.122.

123 *Officialis non poteſt exercere iuriſdictionem, licèt ſit ingreſſus locum propriæ reſidentiæ, niſi priùs ſolitum præſtet iuramentum.*
Quod ſit iſtud iuramentum, n.124.

125 *Senator electus qui poſt multos menſes iuravit, non præcedit eum qui medio tempore dictum ordinem eſt ingreſſus, & iuravit.*

126 *Officialis poteſt exercere iuriſdictionem ultra tempus officii ſui, donec ſucceſſor venerit, & non ſolùm quouſque venerit, ſed etiam quouſque dictum iuramentum præſtiterit.*
Deciſio Senatus, n.127.

128 *Tutor non poteſt tutelam gerere, niſi præſtet iuramentum de utilia pupillo faciendo, & inutilia prætermittendo, & iure communi, & Cathalonia.*

129 *An geſta per tutorem qui communiter legitimè adminiſtrare iudicabatur, retractari poſſint, eo quod dictum iuramentum non præſtiterit.*
Argumentum de Officiali ad tutorem valet, ibid.

130 *Dolus*

Digitized by Google

130 *Dolus aut culpa non poteſt imputari illis qui contrahunt cum illo, quocum alii publicè contrahunt.*

131 *Iuramentum poteſt remitti, & relaxari ab eo, in cuius fauorem eſt præſtitum.*

Limita vt n. 132.

133 *Excommunicatio ad petitionem partis lata antequam incurratur, ſolo eius conſenſu tolli poteſt: ſecus ſi ſemel fuiſſet incurſa.*

1 DE iuramento licèt multi multa dixerint, eaque eruditione referta, aliqua tamen non pœnitenda practicis obuia, non ſatis fusè à Doctoribus explanata, vel hic, illicque diſperſa, hic congeram.

2 Iuramentum non præſumitur præſtitum, niſi probetur, quia eſt ex his quæ foris, & extrinſecus adueniunt, *leg. quæcumque, §. fin. ff. de publ. in rem act.* Abb. *in cap tuis, in fin. de teſtib.* Maſcard. *de probat. concl.* 5. *n.* 82.

3 Iuramentum nihil operatur quando actus reputatur, ſeu præſumitur per dolum celebratus. Bart. *in l. omnes populi, n.* 24. *ff. de iuſt. & iure.* Alex. *conſ.* 131. *vol.* 7. Corn *conſ.* 135. *vol.* 1. Seraph. *de priuil. iuramenti, priuil.* 61. *n.* 18.

4 Quia circa materiam iuramenti ſuppletorii aliquæ in dies occurrunt difficultates, eas ante omnia libet enucleare. Certum eſt, iuramentum ſuppletorium, ſeu neceſſarium, vt alii appellant, eſſe illud quod defertur in ſupplementum probationis, quando ſcilicet actor, vel reus ſemiplenè tantùm probauit, quia tunc poteſt iudex parte petente, deferre iuramentum ſemiplenè probanti: per cuius iuramentum ſuppletur eius probatio ſufficiens ad condemnationem, vel abſolutionem, vt not. Gloſſ. *leg. in bona fidei, verſ. decidi, C. de reb. cred.* Iaſon *in l. admonendi, de iureiur.* & Canon. *in cap fin. eod. tit.* & Mart. ab Azpilc. *conſ.* 1. *de arbit. lib.* 1. *vol.* 2. & hoc in cauſis parvis, vt not. Doct. *in locis preallegatis.*

Quæ requirantur ad hoc vt iſtud iuramentum deferri poſſit, tradunt plenè Doct. & præcipuè Iaſ. *in dict. l. admonendi, ff de iureiur.* & clarè Marant. *de ord. iud. pars.* 6. *tit. defer. aliquando iurament. circ princ.* & nouiſſimè per Maſcard. *de probat. concl.* 955. *per tot. volum.* 2.

5 Dubitari contigit, vtrum pars de neceſſitate teneatur petere iſtud iuramentum ſibi deferri, an iudex illud deferre poſſit ex officio, nemine petente. Bart. *in dict. l. admonendi, num.* 60. tenet quod iudex illud deferre non poſſit, niſi parte petente: magis communem eſſe iſtam ſententiam multis relatis, dicit Iaſ. *in dict. l. admonendi, n.* 316. & Capyc. *deciſ.* 35. & multi relati per Maſcard. *de probat. conclus.* 955. *n.* 56.

Contrariam ſententiam tenet Aluar. Valaſc. *conſul* 43. *n.* 19. Alexand. *conſ.* 53. *vol.* 1. Anchar. *conſ.* 276.

6 Grat. *conſ.* 42. *n.* 8. *lib.* 2. & in iſtam partem inclinat Regius Senatus, iuxta tradita per Mich. Fer. 3. *p. obſeru.*

7 *c.* 391. qui *in cap. ſequenti*, refert Senatum obſeruare, vbi eſt pluſquam ſemiplenè probatum, etiam in cauſis arduis, tale iuramentum poſſe deferri.

Quam deciſionem probat Abb. *in cap. mulieri, n.* 6. *ad fin. verſ quid enim, de iureiur.* Paol. de Caſtr. *conſ.* 87. *Quantum ad contenta, lib.* 2. Alex. *conſ.* 122. *viſo proceſſu, n.* 7. *lib.* 1. Corn. *conſ.* 133. *viſis articulis, colum ult, verſ. licèt, lib.* 1. Iaſ. *conſ.* 129. *in caſu, col. fin. lib.* 1. & *in dict. l. admonendi, n.* 231. vbi Curt. *n.* 309. & 315. Aymon. *conſ.* 73. *n.* 26. & *conſ.* 198. *videtur eſſe, n.* 10 Eman. Coſt. *in l ſi ex cautione, verſ. probare numeratam, n.* 4. *C. de non num. pecun.*

8 Dicitur autem pluſquam ſemiplenè probatum, quando vltra ſemiplenam probationem nonnihil probatum eſt, vt ſi duo teſtes depoſuiſſent, quorum alter non eſſet integræ fidei: aut ſi vltra vnum teſtem omni exceptione maiorem, ſint aliquæ coniecturæ fauorabiles, vt tradit gloſſ. *in cap. vidua, de regul.* Roman. Alex. Salic. Iaſ & alii *in d. l. admonendi.* Et ad perfectam huius rei declarationem, videas Ioan. Coraſ. *in rep. dict. l. admonendi, verſ. abſolutis his.* vbi probè explicat, quæ plenam, & quæ ſemiplenam probationem faciant: quo probè intellecto, intelliges vbi ſit pluſquam ſemiplenè probatum.

Quæ autem dicatur cauſa parva, vel magna, reſidet in iudicis arbitrio, inſpecta qualitate perſonarum, vt not. Bart. *in dict. leg admonendi, num.* 53. Alexand. *conſ.* 180. *in cauſa, n.* 6. *lib.* 6. Socin. *conſ.* 159. *præſtantiſſime, columu.* 2. *lib.* 1. & latè Menoch. *de arbitr. iudic. caſu* 190. 9

Illud ſcire oportet, poſt concluſionem in cauſa partem non poſſe petere dictum iuramentum ſibi, neque parti alteri deferri: licèt bene illud iudex ex officio facere poſſit, vt not. Angel. *in leg generaliter, § .. C. de iureiur.* Suar. *in leg. poſt rem iudicatam, verſ. Sed pulchrum, num* 8. *ff. de re iudic.* not. fusè Legiſtæ *in dict leg admonendi,* & Canon. *in cap. fin. de iureiur,* & latè Alexand. *conſ.* 53. *volum.* 1. & Seraph. *de priu. iuramenti, priu.* 33. *num.* 7. & 8. qui de communi atteſtatur. 10

Et etiam Vital de Gamb. *in tract. clauſ. in rub. an poſſ. remune. probat. n.* 12. & 13. Stephan. Gratianus *deciſ.* 36. *n.* 10. 11. & 12.

Quod & Regius Senatus probat, vt colligitur ex traditis per Mich Fer. 3 *p obſ. cap.* 288.

Ex cuius dictis etiam colligo, quod cùm multi Doct. affirment etiam poſt concluſionem in cauſa, poſſe partem ſuas poſitiones probare per confeſſionem aduerſarii, vt not. Fel. *in rub ext de prob n* 6. Dec. *conſ.* 446. *in caſu ad me tranſmiſſo, n.* 55. Gloſſ *in cap* 1. *de confeſ. in* 6. Anton. de Padill. *in l. cùm te, n.* 10. *C. de transact.* & noſter Mier. *tit. ut ſine ſcriptura aduocat. n.* 29. *part* 2. 11

Regium Senatum probare partem negatiuam, quæ communis eſt, & vera, vt not. Ozaſc. poſt innumeros per eum relatos, *deciſ.* 10. vbi concludit ex communi mente Scribentium, poſt concluſum in cauſa in cauſis ordinariis non poſſe fieri interrogationes ad partis inſtantiam, ſed benè ex iudicis officio. In cauſis tamen ſummariis fieri id poſſe, etiam ad partis petitionem. 12

Id ipſum firmat Philip. Franc. *in cap. primo, de confeſſ. in* 6. *numero* 4. qui etiam & multa in eandem ſententiam adducit, & nouè Matth Brun. *conſ.* 147. *num.* 7. *volum.* 2. Quæ diſtinctio Senatui probatur, *vt dict. cap.* 288.

Nuper euenit, referente Magnifico Ioanne Gallego, quod in quadam cauſa, quæ vertebatur coram eo inter 1. & 1. petii iuramentum: in ſupplementum pars mea illud periit, & fuit delatum in ſententia, & in continenti poſt latam ſententiam deceſſit: dixi haberi pro eo ac ſi iuratum eſſet: ita Crauet. *conſ.* 158. *num.* 7. Cephal. *conſ.* 22. Dec. *reſp.* 20. *lib.* 2. Mag. *deciſ. Flor.* 95. Gail. *lib.* 3. *obſ.* 43. Polyd Ripa *in tract. de actib. geſtis in mort. art. cap.* 23. *num.* 11. egregiè Caltenſ. *conſ.* 302. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 261. *n.* 44. *lib.* 3. vbi ait mortem obtinere vim iuramenti: & vide omninò illum ibi, & *conſ.* 23. *n.* 9. vbi dicit, cùm non præſumatur quis in peccato mori velle, mortem habere vim iurisiurandi. 13

In cauſa appellationis iudicem non poſſe iuramentum in ſupplementum probationis deferre. poſt Crot. not. Hippolyt. Montanet. ad Oliban. *de action. part.* 2. *lib.* 11. *c.* 14. *n.* 52. Quod ego intelligo, ſi non fuiſſet petitum, pro quo eſt optima deciſio Stephani Gratiani 36. *n.* 6. vbi multos laudat. 14

Iuxta prædicta QVÆRO de caſu, de quo fui conſultus. Petrus egit contra Franciſcum, cenſens eum ſibi 15

ſibi treugas fregiſſe, pro pœna in contracto pacis, & treugæ appoſita. Et probauit pluſquam ſemiplenè ſuam intentionem, petebatque in ſupplementum probationis iuramentum ſibi deferri: dubitatum fuit an eſſet locus delationi dicti iuramenti.

16 Videbatur intrepidè affirmatiuè reſpondendum, cum in cæteris cauſis magnis habeat locum. Siquidem talis cauſa non eſt criminalis, ſed ciuilis, prout tamen eſſe pronunciauit Senatus, vt per Michaëlem Ferrer. 3. *part. obſeru. c.* 144. Et licèt deſcendat ex delicto, tamen agitur ciuiliter ad pœnam ex contractu debitam.

17 Eſtque certum, quod ſi quis de cauſa aliàs criminali agat ciuiliter, vel de delicto ciuiliter agatur, eſſe locum huic iuramento, vbi actor pluſquam ſemiplenè probauit, vt per Bart. *in l. maritus, n.* 4. *ff. de quæſt. & in l. admonendi, ff. de iureiur.* Alex. *conſ.* 66. *viſo proceſſu, lib.* 1. Ign. *in rep. l. neceſſarios, §. non alias, n.* 235. *in fin. ff. ad S.C. Syll.* & Iaſ. *in repet. dict. l. admonendi, n.* 276. Et iſtam partem puto veram, vbi ex dicta cauſa reos non infamaretur, aliàs ſecus, ad notata per Cyn. & Bald. *in l. bona fidei, C. de iureiur.* Capell. Tholoſ. & ibi Aufrer. *q.* 243. Seraph. *de priu. iur. priu.* 33. *n.* 100. qui alios refert, & eſt text. optimus *in conſt.* 7. *ordenara*, ibi, *E ſi algu de dits officials, tit. de offic. de Taula.*

18 Hinc intellexi Senatum cenſuiſſe non eſſe locum huic iuramento in cauſis actionum iniuriarum, quæ mouentur coram Syndicatoribus, ſeu vt noſtrati ſermone loquar, coram Iudicibus tabulæ, licèt ciuiliter intentetur, quòd actio iniuriarum ciuiliter intentata infamiam irroget, iuxta gloſſam, quam omnes ſequuntur, *in c. cùm te, de re iud.* Et not. Ant. de Gam. multa citans *deciſ.* 139. *n.* 3.

Quando de cauſa criminali dicatur agi ciuiliter, tradit Clar. *in Pract. §. fin. quæſt.* 1. & ex mente Senatus Mich. Ferr. 3 *part. obſeru. cap.* 144. vbi agitur principaliter de pœna fiſco applicanda, eſt cauſa criminalis: ita idem Mich. Fer. 3. *p. obſ. c.* 446.

19 QVÆRO item circa prædicta 2. An iuramentum ſuppletorium habeat locum ad probandam quantitatem, vbi de debito conſtat? Veritas eſt quod ſic: ita Marant. *de ord. iud. part.* 6. *tit. Et deferetur iuramentum, n.* 21. Aym. *conſ.* 198. *n.* 9. Marſil. *ſingul.* 689. Viu *deciſ.* 108 *parte* 1. & Ioſeph. Ludov. *deciſ. Peruſ.* 100. *per tot. part.* 2.

20 Quod eſt intelligendum cum grano ſalis, videlicet quando aduerſarius debitum negaret. Quia tunc debito probato, licèt quantitas non ſit probata, ad eam probandam poteſt deferri iuramentum neceſſarium: ita, & perbellè mea quidem ſententia aduertit Crauet. *de antiq. temp. part.* 1. *ſect. Vidimus abundè, num.* 15.

21 Et idem cenſeo vbi aduerſarius fateretur debitum in certa quantitate, & probatum eſſet de maiori, licèt non de certa: eadem ratione qua vtitur Aym. *d. n.* 15. *&* 16. quæ certè valde placet. Secus ſi fateretur debitum in certa ſumma, & de maiori non probaretur, vt ibid. not. Aym.

22 Item intellige dictam concluſionem iuxta ea quæ diximus, vbi nempe debiti ſubſtantia non eſſet magna, & non eſſet niſi ſemiplenè probatum, aut ſi eſſet pluſquam ſemiplenè probatum, licèt eſſet magna, vt in terminis not. Aym. *conſ.* 198. *n.* 10. & Ioan. Lodov. *deciſ. Peruſ.* 100. *n.* 4.

23 Illoque caſu admittitur iudicis taxatio, habita ratione perſonarum, & ſubiectæ materiæ, prout in ſimili not. Corn. *conſ.* 318. *in fin. lib.* 4. Marſil. *ſing.* 322. & ita deciſum tradit Octauian. *deciſ.* 96.

24 Adde quod & iudex poteſt ex officio, parte non petente, ſeſe informare de quantitate, aut rerum valore, vbi de debito, aut rebus conſtat: ita Bart. *in l. ſi quod ex Pamphila, de leg.* 2. Soc. *conſ.* 215. *præſtantiſſime, n.* 4. *vel.* 2. Ploc. *in tract. de in litem iurand §.* 36. *n.* 8. Purpur. *conſ.* 31. *n.* 9. ita communiter obſeruari affirmans, Boſſ. *tit. de remiſ. merc conduct. n.* 19. Et eſt de mente Regii Senatus, vt per Mich. Fer. 3. *part. obſ. cap.* 323.

Practicam alicuius æſtimationis faciendæ in iſto, & ſimilibus caſibus, tradit Purpur. *d. conſ.* 31. *in fin.* quam facit Senatus paſſim obſeruat, vt in diuerſis cauſis ipſe vidi. 25

Probationes imperfectæ ſufficiunt ad liquidandam quantitatem, cùm de debita ſubſtantia liquet. Peregr. *conſ.* 71. *n.* 11. *lib.* 1. Dec. *conſ.* 246. *n.* 24. *& conſ.* 536. *num.* 12. 26

QVÆRO II. An iſtud iuramentum poſſit deferri tam reo quàm actori? Dic quod ſic: ita Bart. vbi omnes *in d. l. admonendi, n.* 62. & gl. *in l. in bona fidei, verſ. decedi, C. de reb. cred.* Et ſic ſi fui conuentus pro certo debito, de quo conſtat publico inſtrumento, & ſolutionem probaui per vnum teſtem omni exceptione maiorem, vbi ſumma eſſet modica, vel pluſquam ſemiplenè, vbi ſumma eſſet magna, potero petere in ſupplementum probationis iuramentum mihi deferri: & ſi illa ſemiplena probatio non eſt in aliquo eliſa per aduerſantem, iudex tenetur mihi iuramentum deferre, aliàs poſſum ab eo appellare: ita omnes *in d. l. admonendi*, & fuſiùs quàm aliàs Iaſ. *num.* 262. & Seraph. *d. priu.* 33. *n.* 4. qui multos refert. 27 28

Dixi, ſi illa ſemiplena probatio non eſt in aliquo eliſa per aduerſantem. Quia iuramentum ſuppletiuum non defertur vbi ſemiplena probatio eliditur per aliquam præſumptionem: ita gloſſ. *in l.* 1. *verſ. non ſic, C. qui & aduerſ. quos*, vbi Bart. Bald. *in l. in bona fidei, in* 3. *oppoſ. C. de reb. cred. & in l. fin in princ. in verſ. præſumptioni, ff. de eo quod met. cauſ.* & Cur. *in d. l. admonendi*, vbi etiam alii, *n.* 105. *verſ.* 12. *fallit*, & Roman. *conſ.* 91. *n.* 10. *& conſ.* 481. *ad fin.* 29

Eſt tamen non mediocris dubitatio, an duo teſtes qui non ſint omni exceptione maiores, habeantur pro vno qui ſit omni exceptione maior, & ſic faciant ſemiplenam probationem? Imol. *in l. qui teſtamento, in princ. verb. & ſecundum hoc, ff. de teſtam.* tenet quod ſic. Idem tenet Calc. *conſ.* 100. 30

Contrarium eſt verius, quia plura imperfecta coniungi non poſſunt ad conſtituendam ſemiplenam probationem. Amic. *conſ.* 73. *num.* 14. Ioan. Bapt. Caccial. *in rep. d. l. admonendi, num.* 221. vbi dicit plures probationes non ſemiplenas non poſſe coniungi ad conſtituendam ſemiplenam probationem. Sequitur Ant. Gabr. *de probat. concl.* 1. *n.* 46. Iuuat quod tradit idem Gabr. *d. concl.* 1. *num.* 59. quod vt coniungantur imperfectæ probationes, neceſſe eſt vt quælibet probatio, quæ iungi debet, ſit ſaltem ſemiplena probatio. Idem ex noſtratibus tradit nobilis à Peguer. Regius Senator ampliſſimus *in deciſ. crim. cap.* 17. vbi multa de probationibus coniungendis in criminali, ex mente Regii Senatus tradit. 31

QVÆRO III. Circa prædicta, an iſtud iuramentum deferri poſſit vbi ſunt multi teſtes ſingulares? Veritas eſt quod non, quia multi teſtes ſingulares non probant ſemiplenè, quia vnus diminuit fidem alterius: ita Bald. *in l. de quibus, ff. de legib. & in l. iuriſiurandi, C. de reb. cred.* vbi propter prædictam rationem tenet non eſſe locum huic iuramento, vbi teſtes ſunt ſingulares. Idem not. Anchar. *conſ.* 133. *n.* 5. *&* 6. Grat. *conſ.* 110. *n.* 18. *vol.* 2. Ioſeph. Lud. *deciſ. Peruſ.* 9. *per tot. part.* 1. Matth. Brun. *conſ.* 168. *n.* 14. *vol.* 4. Maſcard. *de probat. vol.* 2. *concl.* 955. *n.* 20. 32

Neque obſtat, ſi dicatur quod numerus teſtium ſupplet eorum defectum, vt per gloſſ. *in leg.* 3. *in verſ. numerus, ff. de teſtib.* & tradidimus nos ſup. *lib.* 1. *c.* 20. *n.* 62. quia dicta regula non procedit in hoc caſu, tùm ipſa teſtium multitudo iuncta cum ſingula- 33

ritate

Digitized by Google

ritate ſit cauſa diminurionis fidei teſtium,ut not. Doctores in locis præallegaris,qua ex re infcrunt mille teſtes ſingulares non probare quantum unum. Et ſic dicit Crauer. *de antiq.temp. par.4. ſect. ſed enim, num.4* Quod ſi eſſet unus teſtis tantum legitimè deponens, probaret ſemiplenè,& ſi eſſent plures diverſa loquentes , nihil probarent.

34 Quod tamen limita ubi ſingularitas teſtium aliqua præſumptione juvaretur , quia tunc & plenè probare poſſent , ut multis relatis tradit Menoch. *de praſ. lib.1. q.86.*

35 Limita 2. prædicta procedere,ubi ſingularitas teſtium eſſet obſtativa,vel diverſificativa,ubi videlicet teſtes inter ſe contraria,ſeu diverſa atteſtarentur : ita Maſcard. *d concluſ 955. num.*20. obi multos refert. Secus ubi ſingularitas eſſet adminiculativa, vel cumulativa : ut quando ex dictis teſtibus nulla reſultaret contrarietas,neque factorum diverſitas, imò talibus teſtibus licet ſingularibus coadjuvaretur intentio actoris : ut ſi cùm actor proponeret mutuum de decem , teſtes deponerent de diverſis confeſſionibus factis à debitore diverſis locis , ſeu temporibus Iſta ſiquidem ſingularitas nihil repugnans continet,quia non repugnat quod de eodem debito debitor faciat plures confeſſiones. Neque ex ea reſultat diverſitas factorum, quia licet deponat de diverſis confeſſionibus,non tamen ex hoc ſequitur,quod ſint diverſa debita,cum de uno debito poſſint fieri diverſæ confeſſiones. Et hoc caſu locus eſt delationi dicti juramẽti, cum tunc teſtes conjungantur,non ſolùm ad ſemiplenam,ſed & certis caſibus ad plenam probationem,ut not. pulchrè Aym. *de antiq.temp. par.4.ſect ſed enim, per tot. & conſilio* 267. *n.*3.4. *&* 5. & novè Ioſeph. Ludo. *deciſ.Peruſ.9.à n.7.uſque ad n.15. part.1.*

36 Quæro IV. An ſi iſtud juramentum in prima inſtantia non ſit petitum,poſſit peti in ſecunda? Reſp. quod ſic:ita Cuc. Iun. *in rep.d.l.admonendi, n.*11. quem refert & ſequitur Seraph. *de pri.iura. priu 33.n 194.* Hie. de Mon. Brixia. *in tract de fin.regund.c.68.n.20.* Cap. *deciſ.35.n.4* & Maſc. *de probat. concl.955.n.54. vol.2.* ubi reddit rationem,quia in appellationis cauſa omnes errores purgari poſſunt , qui cauſas cauſæ concernunt, *l.creditor, §.iuſſus, ff.de appellationibus.*

37 Quæro V. Num judex in ipſa ſententia poſſit hoc juramentum deferre ? Partem affirmativam veram cenſeo,per textum ſatis apertum,niſi cavilletur, *in l. generaliter,C.de reb.cre.& iureiur.* per quem ita ibi tenet Bar. Facit text. *in l.cum iudex,Cod.de ſen.& interl.omn.ind.* ubi etiam Bar.& Matth. *n.*7. & quod not. Ioan Andr. *ad Spec.tit.de ſententia,§.iuxt.in add. incip. Sed quid de abſolutoria.* Paul. de Caſtr. *in l.continuus,n.4.ff.de ver.oblig.& conſ.1.pro clariori examinatione,n.13.& 14.vol.3.* Innoc. Felin.& alii *in c. quoad conſultationem,de ſent.& re iud.*& ipſe ſæpe ita practicari vidi. Et oportet ſcire, quod licet à tali ſententia appellent,ſtatim eſt jurandum,ut advertit Bar. *in d.l.generaliter.* Io. Ant.& præcitati *ubi ſup.*

38 Quæro VI. An iſtud ſuppletivum juramentum præſtetur coram arbitris & arbitratoribus ? Iaſ. *in d.l. admonendi, num.*326. tenet iſtud juramentum deferri poſſe à quocunque iudice ordinario,ſive delegato,& etiam coram arbitris electis de neceſſitate iuris, aut ſtatuti, necnon coram arbitris voluntariis, cùm arbitria ſint redacta ad inſtar iudiciorum, *l.1.ff. de arbit.*

De arbitratore nihil dicit : Grat. *conſ.10.volum.2. num.*29. poſt Socin. Iun. per eum allegatum , tenet coram arbitratore hoc iuramentum præſtari non poſſe. Idem tenet Ioan. Bap. de ſan. Bla. *in tract.de arbitr.q.49. n.*90. hoc limitans,ubi arbitrator procederet ut arbiter : nam tunc & dictum iuramentum in litem coram eo præſtari poſſe affirmat.

Contrarium indiſtinctè in utroque iuramento tenet Pariſ. *conſ.76 ad reſolutionem,n.14.vol.1.* Anchar. *conſ.316. In cauſa , per tot.* quos refert & ſequitur Plot. *in tract.de in litem iur.§.38. n.10.in fin.* Quidquid ſit de iure communi,in Cathalonia eſt indubitatum,etiam coram arbitratoribus , cum ut veri iudices habeantur,ut tradidimus *l.1 c.21. de arb.n.18.* 39
& infra *cap.12. de litigioſ.q.3.* dicta iuramenta præſtari poſſe.

Quæro VII. Quænam ſit praxis iſtius iura 40
menti ? Reſp. ut quod publicato proceſſu compareat litigator , dicens : quatenus ex his quæ in proceſſu deduxit & probavit , cenſet ſe plenè ſuam intentionem probaſſe,& ſic debere victoriam reportare ; verùm ad cautelam , ubi in plena probatione , quod non credit,defecerit,cum ſaltem ſemiplenè ſuam intentionem probaverit (ubi ſumus in cauſis parvis,) vel pluſquam ſemiplenè (ubi ſumus in cauſis magnis) petit iuramentum ſuppletorium ſibi deferri,requiriturque in tali actu partis citatio, vel præſentia, ut inſtruit nos Aug. *in l.bonæ fidei,in 2.not. per illum textum,C.de reb.cred.* quem ſequitur Alex. *conſ.122. Viſo proceſſu,col.pen.ad fin. lib.2.*

Principaliter Quæro I. de quæſtione admodum 41
in Cathalonia frequenti. Cum deberem Titio centum,dedi facultatem cuidam tertio, ut nomine meo chirographum conficeret Titio,quo ei confiteretur me dicta centum ei debere,& quod cum juramento intra certum terminum ei illa ſolvere promittebam. Cum adveniente termino ſolutioni præfixo non ſolviſſem , convenit me coram iudice Eccleſiaſtico ad dicta centum , virtute iuramenti quod à me præſtitum dicebatur. Quæſitum fuit quid iuris ? Dixi in fa- 42
cti contingentia , non cenſeri juraſſe talem , qui ſic
cum iuramento promiſit Quia aliud eſt iurare,aliud 43
cum iuramento,vel per iuramentum promittere,per textum ſecundùm verum intellectum *in cap. clericus,de iureiur* quem ita intelligendum eſſe dicit Mat. ab Azpilc. *de iureiur.lib.2.conſ.3.n.2.vol.1.* quod ad multa nota,quia iuramentum quoad eius vim,& iuris effectus multùm differt à ſimplici loquela , & promiſſione, quæ iurata non ſit , ut colligere licet ex traditis per Doct. *in Auth. ſacramenta puberum, C.ſi adver.ven.cap.debitores,& cap.cùm contingat,de iureiur.& cap.quamvis pactum,de pact.in 6.*

Quæro II. An iuramentum impediat ne igno- 44
rantia allegari poſſit , & ſic extendatur ad ignorata ? Videtur dicendum quod non , quia iuramentum non extenditur ad id in quo deficit conſenſus, *l. ſi.C.de non num.pecun.* ubi Doct & ſic non poteſt extendi ad ignorata , cùm certum ſit circa illa conſenſum deficere , cùm voluntas ad incognita non feratur, *l. mater decedens. ff. de inoffic. teſtam.l. ſi is ad quem,& l. hæres inſtitutus, ff.de acquir.hæred.*

Veritas eſt, quod quoad ea quæ in facto conſiſtũt, 45
ſi ignorentur, ad ea iuramentum non extenditur:ita Baver. *de vir.iuramen. verſ.decimus ſeptimus effectus, num.*29. Imol. *in cap.cum contingat,de iureiur.* Dec. *conſ.350.Viſis allegationibus,n.6.& conſ. ſeq.num.8.* & poſt Paul. de Caſt. declarat pulchrè Brun. à Sole *in ſuis quæſt.legalibus q.22.n.49.* & eſt de mente Senatus, ut colligitur ex ſententia lata ad relationem Senatoris integerrimi.& I.V. cognitione præclariſſimi Salvatoris Fontaner,die 19. Iulii 1597. in cauſa Franciſci Febres Minoriſtæ , adverſum Ioannem Febres eius fratrem,ubi pronunciatum fuit , per renunciationem iuratam factam per dictum Franciſcum Febres,etiam per verba generalia,& prægnantia,de legitima paterna,& materna,& de alio iure quod haberet, & habere poſſet quacunque ratione & cauſa in hæreditate, & bonis patris ſui, non fuiſſe excluſum dictum Franciſcum Febres à petitione cuiuſdam

fideicommiſſi in dicto contractu conſtitui, quod in dicta hæreditate & bonis habebat: eo quòd non conſtaret dictum renunciantem tempore renunciationis dicti fideicommiſſi ſcientiam habuiſſe. Natta *conſ.51. n.58. & 59.* Cephal. *conſ.152. n.72. & ſeq.* Menoch. *conſ.484.n.33.* Errans ſiquidem & ignorans, nunquam amittit ius ſuum ex repudiatione præſumpta. Bart. *in l. Clodius, ff. de acquir. hæred.* Aret. *in l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de verb. oblig.* fusè hæc tradit Natta *conſ.501. n.51. cum ſeq. vol.3.* Cephal. *conſ.152.n.72.& ſeq.* & Menoch. *conſ.484.n.35.*

46 Quoad verò ea quæ iuris ſunt, iuramentum impedit ne ignorantia allegari poſſit: ita Doctor. in locis præallegatis, & tradunt Bart. & Roman. *in l. ſciendum, ff. de verb. oblig.* vbi etiam Alex. & Iaſ. qui de communi atteſtatur. Abb. *in cap. cùm cauſam, n.11. de empt. & vend.* Capell. Thol. *dec.49.* vbi Aufrer. Et ſic ſi mulier renunciat Velleiano cum iuramento, licèt non ſit de importantia certiorata S. Conſ. Velleiani, non poteſt defendere, quòd non cenſeatur renunciaſſe dicto beneficio, quod ipſum ignorauerit. Vt multis hinc inde relatis tradit Ant. Gabr. *de iureiur. concl.4.* dicens iſtam eſſe magis communem opinionem, quam multis relatis ſequitur Seraph. *de priu. iur. prin.119.* vbi eam limitat & declarat.

47 Opportunè hîc quæri poteſt, quando dicatur iuramentum habere vim expreſſi, hoc eſt ſpecialis expreſſionis: innumeri ſiquidem ſunt qui tenent partem affirmatiuam, & totidem qui negatiuam, quos longa ſerie recenſet Ant. Gabr. *de iureiur. concl.4. n.1. & 2.*

48 Vera & communis reſolutio eſt, iuramentum habere vim expreſſi, vbi in actu in quo interponitur, non deeſt conſenſus, ſaltem in genere, vt quia de eo quod erat exprimendum, fuit ſaltem in genere cogitatum. Sed ſi deeſt conſenſus in ſpecie, nec in genere de eo in generali conuentione fuit cogitatum, tunc iuramentum non habet vim expreſſi: verbi gratiâ, renunciat filius hæreditati paternæ, num cenſebitur renunciaſſe legitimæ? Clarum eſt quod non, quia vt legitimæ cenſeatur renunciatum, oportet ſpecialiter ei renuncietur, *l. ſi quando, §. generaliter,* vbi Doct. *C. de inoffic. teſtam.* Et tamen, quia in tali renunciatione generali non poteſt non dici cogitatum de legitima, ſaltem in genere, cùm in hæreditate comprehendatur etiam legitima, & eam ſibi competere non poſſet ignorare: ſi in tali renunciatione adſit iuramentum, continebitur etiam legitima, cùm tunc iuramentum habeat vim ſpecialis expreſſionis; vt tradidi ſuprà *lib.1.c.3. de legitima, ad fin.* & fusè proſequitur Dec. *Reſp.39.n.73. cum mult. ſeq. vol.2.*

49 Similiter certum eſt, quod primum teſtamentum habens clauſulam derogatoriam, non reuocatur per ſecundum, niſi de illa clauſula expreſsè mentio fiat, *l. ſi quis in princ. de leg.3.* Si tamen quis cum feciſſet priùs teſtamentum cum clauſula derogatoria, feciſſet poſtea alterum, reuocans omne aliud teſtamentum, & in eo appoſuiſſet iuramentum, illud ſecundum teſtamentum tolleret priùs ratione iuramenti, quod vim habet expreſſi, & ſpecifici conſenſus; cùm tunc in genere conſentire videatur, vt illud prius teſtamentum cenſeatur reuocatum. Etenim cum generaliter omnia teſtamenta reuocaret, cenſetur in genere de omnibus cogitaſſe, maximè cum eorum ignorantia, cum ea ipſe fecerit, allegari non poſſit: vt in ſimili not. Bart. *in l. ſub prætextu, circ. princ. C. de tranſact.* Bec. *conſ.108. n.20.* Secus ſi faceret ſecundum teſtamentum cùm iuramento, nulla facta reuocatione alterius teſtamenti in genere, nec in ſpecie, quia tunc illud prius per poſterius non cenſetur reuocatum: ita Iaſ. iſtam concluſionem pulchrè declarans, *in l. ſi mihi & tibi, §. in legatis, n.16. cum 5. ſeq. de leg.1. & in l. ſancimus, n.14. de teſtam.* Idem not. Imol. *in c. cùm contingat, de iureiur.* Bart. *in l.2.n.10. C. de reſcind. vend.* Rip. *in tract. de peſte, tit. de princ. contract. peſt. n.84.* Natta *conſ.480.n.23.* Rol. à Val. *conſ.6. n.57. vol.1.* Steph. Bertr. *conſ.28.n.12.vol.2.* & fusè Seraph. *de priuil. iuram. prin.70. circ. princ.* & Ioan. Gutier. *in d. Auth. ſacramenta puberum, à n.113. vſque ad n.117.* & Cotta *in memor. in verb. religio iuramenti, circa medium.*

Et licèt videatur dicta diſtinctio inſipida, eo quòd 50
in generali diſpoſitione etiam ſine iuramento veniãt ea, de quibus eſt cogitatum in genere, licèt non in ſpecie, *l. qui iure militari, ff. de teſt. milit. & l. ſub prætextu, la 2. C. de tranſact. cum ſimilib.* Dico multos 51
eſſe caſus, vt ſunt prædicti, & alii, qui requirunt expreſſionem ſpecialem; & tunc iuramentum habet vim illius ſpecialis expreſſionis: verba autem generalia tunc nihil operarentur, vt præter iura allegata not. gl. *in Clem.1. in verſ. ſpecialiter, de iud. & in c. Inquiſitores, verb. expreſsè, de hæret. in 6.* & notat Bart. *in l. fin. §. omnem per illum text. C. de adm. tutor.* Iaſ. *in l.1. n.14. & 15. ff. ſi quis in ius voc. non ier.* vbi ponit multos caſus, in quibus requiritur aliquid ſpecialiter exprimi, ita vt non ſat eſſet exprimi verbis generalibus. Quando de aliqua re in genere cogitatum præ- 52
ſumatur, explicuit Bart. *in l. ſi de certa, n.4. C. de tranſact.* & eum ſequutus Abb. *in c.1. n.6. de tranſ.* & nouè Ant. Padil. *in l. ſub prætextu, n.1. C. illa tit.* & nouiſſimè Aluar. Valaſ. quẽ omninò vide *conſ.39 n.9. & 10.*

Quando dicatur cogitatum in genere, declarat benè Rota *deciſ.149. part.1.n.2.* Purpur. *conſ.189. in fin. lib.1.*

QVÆRO III. Quomodo intelligatur concluſio 53
illa, quod iuramentum facit valere actum eo meliori modo quo de iure valere poteſt, *l. cùm pater, §. filius matrem, ff. de leg.2.* iſtam concluſionem pulchrè eneruat Seraph. *de priuil. iur. prin.97. per tot.* & ideò ad ibi per eum dicta te remitto.

QVÆRO IV. Certum eſt, quod iuramentum 54
cumulat forum foro, & ſic facit vt laicus, cuius aliàs iudex Eccleſiaſticus erat incompetens, ſit competens ratione iuramenti, vt habetur *in cap. fin. de foro compet. in 6. cap. noui, text. de iud.* tradit Abb. *in cap. cùm veniſſent, num.25. de inſtit.* Roman. *ſing.219. & 426.* Afflict. *dec.163 poſt n.3.* Ant. de Gam. *deciſ.247.n.2.* Brun. à Sole *in ſuis qq. legal. q.22. n.29.* & eſt communis opinio Can. & Legiſt. vt tradit Iaſ. *conſ.6. circ. primum, col.1. vol.1.*

Verùm in controuerſiam in facti contingentia de- 55
ductum vidi, an dicta concluſio intelligeretur alternatiuè, ſeu electiuè, vt pars cui iuratum eſt, poſſet adire quem vellet, ordinarium iudicem, ſæcularem, vel Eccleſiaſticum illius qui iurauit: an verò cumulatiuè, vt vno & eodem tempore, pendente lite ſuper vna & eadem rè coram iudice laico, poſſit non obſtante dicta litis pendentia adiri iudex Eccleſiaſticus.

Et licèt iſtam concluſionem iſto poſteriori modo 56
intelligat Iaſ. *in l. pendente, num.3. Cod. de bon. poſſeſſ. ſecund. tab. & in l. nulli, num.6. & 7. Cod. de iudic. & conſ.9. num.3. volum.1.* & nouè poſt aliquos per eum relatos Vincent. Caroc. *in tract. de ſec. part.3. q.7. num.12.* & nouè Gutier. *de iuram. confirm. part.3. cap.12. n.4.*

Tamen vera & communis opinio eſt, quod iuramentum intelligatur cumulare forum foro electiuè, non tamen cumulatiuè. Quinimò ſi lis ſuper dicto facto iurato pendeat coram iudice ſæculari, non poteſt ſuper eodem recurſus haberi ad Eccleſiaſticum pendente dicta lite coram iudice laico, nec è contrario, vt not. aliquibus relatis Seraph. *de iur. prin.67. n.35.* quibus & ipſe ſubſcribo.

Quia non debet fieri interpretatio, vt ex iuramento

mento abſurdum aliquod ſequatur: *argum. leg. nam abſurdum, ff. de bon. libert. l. ſcire oportet, §. aliud, ff. de exc. tutor. l. 2.* & ibi Gloſſ. *C. de cond. inſer.* Sequeretur autem ſi fieret dicta interpretatio: ſequeretur ſiquidem quod quis ſuper eadem re poſſet coram diuerſis tribunalibus vexari, & ſic quod de eadem re diuerſæ, ſeu contrariæ ſententiæ ferri poſſent, quod lex valde abſurdum reputat, *l. ſingulis, cum ſimilib. ff. de except. rei iudicatæ.*

58 Conducit ad prædicta, quia exceptio litis pendentiæ fundata eſt in æquitate: quia trahi coram diuerſis iudicibus ſimul & ſemel de eadem re, eſt vexari, *cap. fin. de reſcr.* not. Marant. *de ordin. iud. part. 6. tit. de except. oppoſ. n. 42.* & alii paſſim. Quod adeò verum eſt, vt & talia attentantem lex puniat, *l. 1. § fin. C. de aſſer. tollend.* & licèt non amiſſione cauſæ, niſi in caſu illius legis, vt ibi volunt Bald. & Salic. ſaltem pro arbitrio, vt tradunt Gloſſ. & Can. *in cap. ex tenore, verſ. caveat, de reſcript.* Et ſic nulla ratione dici poteſt, vt iuramentum cauſet iſtam iniquitatem, ſeu vexationem, contra propriam eius naturam, & ita ex facto obtinui.

59 Vnum tamen eſt, quod pars debet opponere de dicta litis pendentia, aliàs valeret vtrobique proceſſus, vt not Canoniſtæ *in cap. fin. de reſcript.* & Legiſ. *in l. nulli, C. de iud.* vt in ſimili dicimus de exceptione rei iudicatæ, quæ ſi non opponatur, cum quid opponitur aduerſum ſententiam quæ tranſiuit in iudicatum, de eo iudicium eſt tractandum, vt ſcribunt commemorati à Felin. *in cap. inter monaſterium, num. 25. de ſent. & re iudicat.* Ruin. *conſ. 3. n. 10. lib. 3.* Marſ. *conſ. 19. num. 9.* & Bart. *in l. 1. C. de ord. iudic.* Circa quod aduerte, quod exceptio litis pendentiæ, & exceptio rei iudicatæ æquiparantur, itavt cui obſtat exceptio rei iudicatæ, obſtet & exceptio litis pendentiæ, *l. fundum, & l. fundi, ff. de except. & l. mater, ff. de except. rei iudicat.*

60 Litis pendentia allegari non poteſt niſi cum cauſæ ita ſint inter ſe connexæ, vt ſententia lata in vna pariat exceptionem rei iudicatæ in alia: ita Bald. *in cap. 1. circ. fin. de controu. feud. apud pares termin.* Dec. *conſ. 460. Viſo, n. 8.*

61 Quando autem debeat iſta exceptio dilatoria opponi, tum iure communi, tum Cathaloniæ, dixi ſuprà *lib. 1. cap. 18. de except. n. 4. & 6.*

62 Circa prædicta dubitari contingit, an prædicta concluſio procedat non ſolùm contra illum qui præſtitit iuramentum, ſed etiam contra eius hæredem, vt etiam eius hæres ratione iuramenti per defunctum præſtiti, poſſit coram iudice Eccleſiaſtico conueniri. Latè iſtam quæſtionem tractat Seraph. *de iuram. priuil. 67.* Pars negatiua eſt magis communis, vt not. Innoc. *in cap. veritatis, de iureiur* Ioan. Andr. *in cap. fin. de ſepult.* Roman *ſing. 219.* Afflict. *decis. 181.* Pan. *in cap. cùm ſit generale, de foro compet.* Bald. *in Auth. ſacramenta puberum, C. ſi aduerſ. vendit.* Natta *conſ. 605. poſt num. 4.* Caſſad. *de iureiur. dec. 2. n. 8.* & Couarr. *in cap. quamvis pactum, de pact in 6. §. 5. verſ. nonò, n. 6 part. 1. relect.* vbi dicit hæredem eius, in cuius fauorem eſt iuratum, benè poſſe iurantem coram iudice Eccleſiaſtico conuenire. Quod idem nouè probat Ioan. Gutier. *in d. Auth. ſacramenta puberum, n. 16.* & hoc iure vtimur in Cathalonia.

63 Qværo V. An iuramentum tollat beneficium reſtitutionis in integrum? Dixi ſuprà *c. 1. de minorib. 25. ann. num. 263.*

64 Qværo VI. An lex laïcorum poſſit tollere iuramentum, & contra ipſum ſtatuere? Dixi ſuprà *in cap. 1. de minoribus 25 annis, quaeſt. 1. à num. 5. vſque ad num. 10.*

65 Qværo VII. An ex iuramento actio naſcatur? Iſtam quæſtionem ad ſaturitatem vſque declaratam vide apud Seraph. *de iuram priuil. 19* & Couar *in cap. quamvis pactum, 1 p. relect §. 1. n. 3. & 4. de pact. in 6.* Solùm hoc attingam, quod cùm receptum ſit de iure canonico, ex iuramento actionem oriri, cum & ex pacto nudo detur actio, vt eſt concors omnium ſententia *in cap. 1. per illum text. de pact.* & latè id comprobat Seraph. *d. priuil. 19.* Sic & in Cathalonia, vbi æquitate canonica vtimur, ex iuramento dari actionem: & ita ſæpè per Senatum pronunciatum vidi, & tradidi ſuprà *lib. 1. cap 8. de donat n. 23.*

Et licèt multi iſtam ſententiam veram cenſeant in 66
iuramento promiſſorio, vt tradit multos referens Ant. Theſſaur. *decis. 70. num. 8.* vbi nempe aliquid alicui dari, ſeu fieri iuratur: ſecus in aſſertorio, quod eſt quando iureiurando aſſeritur aliquid eſſe de præſenti, vel fuiſſe de præterito. Indiſtinctè tamen cenſeo in 67
vtroque iuramento aſſertorio & promiſſorio, dictam concluſionem procedere, cùm nulla congrua ratio diuerſitatis aſſignari poſſit, cur magis ex iuramento promiſſorio, quam aſſertorio ius quæratur: cùm nihil impediat quominùs in hoc, vt & illo caſu, iuramenti virtus operetur, vt nempe ex eo ius abſenti & ignoranti acquiratur. Pro quo optime facit deciſio Ioan. And. *ad Spec tit. de oblig & ſolut. §. fin. in add. incip. ordine quo ſuprà.* Et ita ſenſiſſe viſus eſt Senatus, ad tradita ſuprà *lib. 1. c. 1. de emphyt. n. 29.*

Ex iuramento promiſſorio ius quæri abſenti, & 68
ignoranti, & irreuocabiliter quoad promiſſorem, declarauit Senatus, ad relationem magnifici Saluatoris Fontanet, die 2. Maii 1598. in cauſa Ioannis Anglada, mercatoris Barcinonenſis, contra Martyrem Mollos ciuitatis Minoriſſæ.

Quam tamen concluſionem libenter limitarem, 69
vbi eſſemus in materia prohibita, & inter perſonas ſuſpectas, vt tunc ex iuramento aſſertorio, quod falſum eſſe potuit, non quæratur ius illi in cuius fauorem eſt factum, cum tunc in fraudem legis factum præſumatur, vt not. Corn. *conſ. 189 vol 4.* & poſt Gloſſ. Bart. *in l. cum quis decedens, § Titia, ff de leg. 3.* Alex. *in l. ſi donatione, n. 6. C. de collat.* Bald. Nouel. *de dote part. 10. n. 10.* Aym. *conſ. 81. n. 3.* Franc. Bec. *conſ 79. num. 8.* Seraph *d priuil. 19.* & innumeri relati ab Ant. Theſſ. *d. decis. 70. num. 8.* qui aſſerunt ſecus eſſe in promiſſorio iuramento, in quo non poteſt adeſſe falſitas, neque mendacium tempore iuramenti, quoniam verè adeſt conſenſus iurantis in promiſſione, cum reuerà tunc temporis illa promiſſio facta ſit.

Et licèt aliqui iſtam limitationem veram non pu- 70
tent, ſed indiſtinctè dictam concluſionem in iuramento promiſſorio & aſſertorio procedere teneant, hac ratione moti, quod qui iurauit, non poſſit allegare turpitudinem ſuam, dicendo non fuiſſe vera quæ aſſeruit, contra *l. alias, ff hoc tit.* Neque ſimiliter eius 71
hæres, cum hæres non poſſit redarguere defunctum mendacii, iuxta not. *in l. rem alienam, ff. de pignor. act. & l. ſi credito, C. de ſerv. pig. dat. manum* vti propter prædicta cenſuit Paul. de Caſtr. *conſ. 383. circa primum, vol 2.* & alii quos recenſet Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſ. 12. num. 46. & 47.* tene tamen dictam diſtinctionem quæ veriſſima eſt.

Quia eſto id non poſſint, quod tamen multi ne- 72
gant, inter quos Socin. *in l. 1. n. 84. ff. ſolut. matrim.* Anch. *conſ. 407.* & Paul. de Caſtr. *d. conſ. 383.* Eſt tamen certum, eos poſſe vti regula illa quæ habet: *Rem inter alios actam aliis non prodeſſe, nec nocere, C. res inter alios actas, per tot. cap pen. ext de ſent. & re iudic.* cùm tali caſu iuramentum nihil in fauorem eius cui eſt iuratum operetur, vt not. Doctor. *vbi ſuprà,* & in expreſſo Ioan. Andr. *in d. addit. ad Spec. titul. de oblig. & ſolut. §. fin. in add. incip ordine.*

Iudex ſæcularis poteſt cognoſcere de nullitate ab- 73
ſolutionis iuramenti factæ ab Eccleſiaſtico: Felin. *in*

Digitized by Google

*cap.cum ſit, num.*8. *de foro compet.* Anchar. *conſ.*382. *retente ordine, num.*11. Crauet. *conſ.*7. *num.*11. dicit iudicem ſæcularem non teneri obedire abſolutioni à iuramento, quæ reperitur ſubreptitia, multo minùs ſi obreptitia: allegat Afflict. *deciſione* 220. *in quinto dubio.*

74 QVÆRO VIII. An iuramentum excludat enormiſſimam læſionem? Dixi ſuprà *lib.*1.*cap.*13. *de empt. & vend. n.*11. *&* 12. vbi dixi reiectis multorum opinionibus, vt quis contrauenire poſſit contractui per eum iurato, teneri priùs petere relaxationem à iuramento: quod idem adnotaui ſuprà, *c.*1. *de minor.*25. *ann.queſt.*54.*n.*266. vbi aliqua notabilia de abſolutione iuramenti dixi.

75 Pendente lite ſuper abſolutione iuramenti coram iudice Eccleſiaſtico, poteſt agi apud iudicem laïcum de contractu exequendo: ita Codex Fabr. *lib.*3.*tit.*7. *de ord. iud.defin.*17.

76 Eſtque obſeruandum, quod ſi is qui iurauit ſe aliquid daturum, aut facturum, obtinuerit abſolutionem ad agendum ad reſciſſionem contractus, & alter in cuius gratiam iuratum eſt, petat iudicium reſciſſionis terminari coram eodem iudice Eccleſiaſtico, qui abſolutionem conceſſit, non auditur: imò is qui verè reus eſt in ea lite, poterit, ſi libuerit, iudicem illum declinare, & petere vt coram ſuo proprio iudice conueniatur. Licet benè is qui iurauit, poſſit agere, vt hic traditur, ad obſeruantiam iuramenti contra abſolutum coram iudice Eccleſiaſtico, quia hic tractat de obſeruantia iuramenti, illic de reſciſſione contractus. Hæc tradit Anaſtaſ. Germ. *de ſacror immun.lib.*3.*c.*21. *num.*214. *& ſeq.*

77 An autem abſolutio iuramenti ad effectum agendi, ſeu excipiendi, debeat concedi parte citata, necne, Doct. diſſident inter ſe, aliique in alia eunt, vt patet ex traditis per Rul. à Val. *conſ.*13. *num.*38. *vol.*1. *& conſ.*1.*lib.*2. Thom. Triu.*deciſ.ciuil.*14.& per Couarr. *lib.*1.*Reſol.cap.*4.*num* 4. vbi docet, coram quo iudice ſit dicta abſolutio petenda: & quia aliquantulum ſe inuoluit, ſcias dictam abſolutionem à iuramento peti poſſe ab Epiſcopo ordinario eius qui iurauit: & coram Epiſcopo illius loci vbi interpoſitum eſt iuramentum, vt per Felin. *cap.*1.*num.*31. *de iureiur.* Cald. *conſ.*6 *eod.tit.* idem Cald.*conſ.*1.*tit.de offic.ordinar.* &

78 Borgn.*deciſ.*9.*num.*30.*part.*1. Veritas eſt in quæſtione principali, quod cum per dictam abſolutionem pars in cuius fauorem eſt interpoſitum iuramentum in nihilo lædatur; cum contractus ita remaneat firmus poſt dictam abſolutionem, atque antea erat: & etiam ille qui iurauit poſſit conueniri coram iudice Eccleſiaſtico, vt antea, vt latè not. multis relatis Marc. Ant. Eugen. *conſ.*3. *num.*18. Camil. Borrel. ad Petr. de Bell. *in ſpecul. Princ.rub.*11.§.*quadam, in add. incip. Abſolutio à iuramento.* Couart. *vbi ſuprà, num.*6. Borguin. *deciſ.*19. *n.*57. *part.*3. Brunor à Sole multos referens *in ſuis quaſt. legal. q.*22. *n.*60. Matth. Brun. *conſ.*20. *num* 24.*lib.*1. *& conſ.*161.*num.*5. *lib.*2. Mot. *conſ.*87. *num.*10.& Gutier. *in rep. Auth. ſacramenta puberum, num.*112. *C.ſi aduerſ.vend.* non eſſe neceſſariam partis citationem. Codex Fabr. *lib.*2. *tit.*35. *ſi aduerſ. vend. defin.*1. *num.*11. *in fin.* Et ita multis hinc inde citatis reſoluit Ioan. Lud.*deciſ. Peruſ.*18.*part.*1. Bron *d.n.*60. Anaſtaſ. Germ.*de ſacror.immun.lib.*3.*cap.*21.*num.*162. *cum ſeq.* Matth. Bron. *conſ.*21. *num.*4. *lib.*1. & Cabal. *deciſ.*9. *num.*24. *part.*1. aduertens debere peti abſolutionem ab omnibus iuramentis interpoſitis in inſtrumento: cùm tot ſint iuramenta quot ſunt capitula, pacta, & promiſſiones inſtrumenti, vt cenſuit Pariſ. *conſ.*97.*num.*89. *cum* 2.*ſeq.* dicens clauſulam Notarii in fine inſtrumenti, *Iurantes, &c.* referri ad omnia in inſtrumento contenta, ſiue principaliter, ſiue acceſſoriè, ſeu incidenter, vt etiam notab. tradit idem Borgn. *dec.*22. *n.*33. *part.*3. perinde ac ſi in qualibet clauſula, ſeu conuentione eſſet inſerta, & ſic quod ſi non eſſet abſolutus ab aliis: allegat Affl.ct. *dec.*20. *n.*5. & alios: hoc intellige quoad contrahentes, ſecus quoad alios, nec quoad conſentientes, vt declarat Cabal. *dict.deciſ.*33. *n.*100.

79 Neque poteſt dici inferri parti alteri præiudicium ex eo, quod poterit is qui iurauit mouere actionem contra eam aduerſus contractum, & ſic iniuſtè eam moleſtare, quia id non eſt in conſideratione, vt pulchrè tradit Ioan. Gutier. *dict.num.*112. optimam reddens rationem: & hæc praxis obſeruatur in Cathalonia, & vbique ita ſeruari atteſtatur Ant. Scap. *in tractat. cui non ſcript. lib.*5. *cap.*54. & meritò, quia in dicta diſpenſatione iuramenti non læditur pars, vt dictum eſt, prout contra ſentiunt affirmantes, qui ſunt Anchar. *conſ.*198. Thom. *dict.deciſ.*14.& alii ab eo relati.

80 Et quod diximus, non excludere enormiſſimam læſionem, fallit in ingrediente monaſterium, qui ſi renunciauerit alicui opulentæ hæreditati pro re vili, non poteſt poſtea dici ſe læſum, neque monaſterium, & hoc rationibus traditis à Couarr. *in d.cap.quamuis pactum,* 3 *part. ſelect.* §.2. *num.*5. allegat Dec. *conſ.*31. Aym. *conſ.*160. *num.*1. quibus addo Salon. de Pac. *conſ.*5. *per tot.* & Ioan. Gutier. *in rep. d.cap.quamuis pactum, verſ.dum nuptui, num.*2. Mench. *de reſol. ſucceſſ.lib.*2. *prima part.*§.18.*n.*116.& melius 130. ita de conſuetudine ſeruari affirmans.

81 Hoc autem hic liber animaduertere, hodie dictam renunciationem fieri non poſſe niſi ſeruata forma tradita per ſacrum Concilium Trident.*ſeſſ.*25.*cap.*16.*de regular.* Prout & aduertunt Gutier. & Salon de Pace *vbi ſuprà.* Super hoc paſſu videatur Prag. vnica, *tit.dels qui en religio.* Vide in iſta materia multa, quæ trado *lib.*3. *Reſol. cap.*15. *de renunciat.n.*8.*cum mult.ſeq. & n.*334. *cum mult. etiam ſeq.*

82 Circa quod te ignorare nolo, in controuerſiam me vidiſſe deductum, an dictum decretum ſacri Concilii Tridentini comprehendat etiam renunciationes, ſeu obligationes iuratas, quæ fiunt antequam quis Religionem ingrediatur, dummodò iam de ingreſſu Religionis cogitaret. Partem affirmatiuam tenet Gut. *vbi ſuprà*, & ſequi viſus eſt Rojas *in epitom. ſucceſſ. cap.*7. *num.*30. *&* 31. Quam ſententiam & ipſe aliàs ſecutus fui ſequendo opinionem illorum, qui æquiparant volentem ingredi religionem ingreſſo: vt per Legiſ. *in Authent. ingreſſi, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & Canon. *in cap. in præſentia, de probat.* tum quia aliàs facilè poſſet eludi dictum decretum ſacri Concilii, donando aliquot dies ante religionis ingreſſum. Et ita poſtea tenere reperi doctiſſimũ Mart. ab Azp. *conſ.*81. 82.*&* 83. *lib.*3. *tit.de regular.vol.*1. mea ratione motum, quod ſi *dict. cap.* 16. Concilii Tridentini non comprehenderet renunciationes, & obligationes quæ ſunt ante ſuſceptum habitum, cogitando tamen de eius ſuſceptione, paſſim dict. cap. decretum fruſtraretur, faciendo dictas renunciationes, ſiue obligationes paulò ante religionis ingreſſum: & ne hoc ſequatur, eſſe dicendum tales obligationes comprehendi ſub dicto decreto Concilii.

83 Quia lex etiam exorbitans, & pœnalis extenditur ad alium caſum, ad quem niſi extenderetur, fruſtraretur: allegat *cap.ſi ciuitas, de ſentent.exc.lib.*7. *& cap.*2. iunct. Gloſſ. *in verb. aliter facta, de vſur.eod.lib.*

84 In fine tamen d. conſil. 82. Azpilcuetæ habentur apoſtillæ dicentes, ſacram Congregationem reſoluiſſe *d.cap.*16. *ſeſſ.*25. Concilii non comprehendere donationes factas ante ſuſceptum habitum. Idipſum nouè atteſtatur Menoch.*in add.lib.*2. *de arbit.iud.caſu* 436. *num.*2.& ſic non eſt curandum de contraria ſententia, quam multi tenebant, quos refert Marc. Ant. *variar. Reſol.*

Reſol. lib. 1. reſol. fin. caſu 62. & ità etiam praxi receptum videmus.

85 Dubitari contingit, quando quis dicatur facere aliquam renuntiationem, ſive obligationem, cogitando de religionis ingreſſu.

86 Si in inſtrumento dictæ obligationis fiat mentio de religionis ingreſſu, ſumus in claris: ſin minus ſumus in dubio, & reſidet in iudicis arbitrio, attento intervallo temporis ab obligatione ad religionis ingreſſum, & perpenſis etiam aliis conjecturis, ut not. Boër. *in d. Auth. ſi qua mulier, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & Covar. *in cap. 2. num. 5. ad fin. de teſtam.* & Ioannes Guter. *in dicto cap. quamvis pactum, verb. dum nuptui, in fine.*

87 Illud circa prædicta intactum non relinquam, dictum decretum *d. cap. 16.* ſacri Concilii Tridentini, non comprehendere ultimas voluntates, ob rationes quas tradit Mart. ab Azp. *d. conſ.* 83. & clariùs *in comment. 2. de regul. in cap. non dicatis, 12. quæſt. 1. num. 51.* ubi cum reſolverit, licere iure communi volenti ingredi religionem, & ingreſſo, ante tamen profeſſionem liberè teſtari ſine licentia & auctoritate Epiſcopi, & conſenſu monaſterii, dicit id non eſſe immutatum *per d. cap. 16. de regul. ſeſſion. 25.* ſacri Concilii Tridentini. Motus hac ratione, quod *dict. cap. 16.* non tollat facultatem teſtandi, ſed ſolùm facultatem omnem diſponendi inter vivos, & ita tene, licèt Ioannes Guter. *in d. c. quamvis pactum, verſ. dum nuptui tradebatur, in fine*, de hoc valde ſe dubitare dicat; quia verba d. cap. ſacri Concilii ſunt propriè intelligenda, ut atteſtatur Mar. ab Azpil. *d. conſ. 82. n. 2.* & ſic cùm tantùm loquatur ſacrum Concilium de actibus inter vivos, non debet fieri interpretatio, ut ultimas voluntates complectatur. Aliquas quæſtiones circa intellectum *d. c. 16. ſeſſione 25.* Concilii Tridentini tradit Spin. *de teſtam gl. 12. prin. tit. de legat. monach. à n. 56. uſque ad finem.*

88 In iſtis renuntiationibus adeò requiritur auctoritas Epiſcopi aut Vicarii generalis, ut non ſufficiat licentia Prælati regularis illius cujus religionem renuncians intravit. Menoch. *de arbitr. caſu 436. n. 7. & 8. per tot.* Iaſ. *in epitome ſucceſſionum, c. 6. n. 29.* Guter. *in cap. quamvis pactum, de pact. in 6. verſ. mutui, & in cap. novi, lib. 1. cap. 2. num. 34.* Theſaur. for. Eccleſ. *part. 1. cap. 16. de iuriſdict. ordin. num. 38.* Spin. *gloſſ. 12. n. 50.* refutato Navarr. qui tenet contrarium *in c. 6. Statuimus, 19. q. 1.*

89 QVÆRO IX. Certum eſt, iuramentum confirmatorium, quod eſt illud per quod iurans confirmat ſe quod promiſit obſervaturum, confirmare & validare actus aliàs invalidos, *ut in Authent. ſacramenta puberum, C. ſi adverſ. vendit. cap. ſi contingat, de iureiur. cap. quamvis pactum, de pact. in 6.* An erit idem ſi quis fidem ſuam de ſervandis per eum promiſſis præſtet? Ex facto conſultus reſpondi affirmativè, per text. ad hoc celebrem, *in cap. ad aures*, ibi, *niſi fortè iuramento, vel fide interpoſita ſit firmata, ext. de his quæ vi, metúſve cauſ. fin.* quem textum ad hoc commendarunt Felin. & alii *in cap. querelam, de iureiur.* Iaſ. *in § item ſi quis poſtulante, num. 54. de action. inſt.* Anton. Scap. *in tract. id. non ſcrib. lib. 3. c. 51. num. 17.* Pinel. *in l. 2. in 3. part. cap. 1. n. 13. C. de reſcind. vendit.* Afflict. *deciſ. 389.* & novè multos referens Ioan. Guter. *in d. Authent. ſacramenta puberum, num. 144. cum aliquot ſeqq. C. ſi adverſ. vend.* & Sfor. Odd. *de reſt. in integ p. 1. quæſt. 7. num. 39.*

90 Hoc intellige ubi fides Chriſtiana eſt appoſita, ſecus ſi humana, quia hujus fidei præſtatio non eſt iuramentum, ut not. Covar. *in d. cap. quamvis pactum p. 1. § 2. n. 3.* & Pinel. & Guter. *ubi ſuprà.* Addo Seraph. *de priv. iur. priv. 77. n. 27.*

91 Et ubi ſimus in dubio, itaut non appareat, quæ fides ſit interpoſita, eſt ſciendum cenſeri interpoſitam fidem humanam, quæ non eſt iuramentum: ita Covar. & Pinel. & Guter. *in locis prææallegatis*, fundando ſe *in l. ſemper in contractibus ff. de reg. iur.* & in communi hominum tali caſu conſuetudine. Ita etiam tene, licèt Bolog. *in leg. ſi quis maior, n. 60. C. de tranſact.* contrarium teneat.

Subditque Pinel. in loco præallegato, quod ſi non 92 ſimpliciter fides ſit præſtita, ſed bona fides, dicta verba referri potiùs ad veram, & Catholicam fidem, quàm humanam loquentis. Quod ſentit Ioan. Guter. *in rep. d. Authent. ſacramenta puberum, num. 149. C. ſi adverſ. vend.* Et ſic in facti contingentia conſului, quendam potuiſſe conveniri coram iudice Eccleſiaſtico, quia præſtiterat ſuam bonam fidem de ſolvendo cuipiam certam pecuniæ quantitatem. Quæ nota, quia utilia.

QVÆRO X. An ſi non ſervetur promiſſum, liceat 93 impunè, & ſine perjurii metu venire contra proprium iuramentum? Dic quod ſic, ut tradidi infrà, *cap. 11. de Treuga, & Pace, quæſt. 1. num. 15. & 16.* eo quòd iura- 94 mentum habet in ſe tacitam conditionem, ut ſervandum ſit, ſi ab adverſario promiſſa ſerventur, ut not. Gloſſ. *in c. quemadmodum, verb. conditio, de iureiur. leg. fin. ff. qui ſatiſd. cogan.* not. Corn. *conſ. 96. & conſ. 121. vol. 1. & conſ. 246. vol. 3.* Dec. *conſ. 306. Iuridicam eſſe arbitr. n. 6.* Et ſic deficiente conditione non committitur perjurium, ut per Gloſſ. *in d. leg. fin.* & Bart. *in leg. Labeo, n. 4. ff. hoc tit.* Et ſic dicit Aym. *conſ. 127. n. 16.* & Dec. *conſ. 380 & 381. circ. fin.* quod non eſt neceſſa- 95 ria abſolutio à iuramento ei qui vult impugnare contractum ex capite implementi non ſecuti.

Idem eſſe cum quis vult contravenire iuramento ratione falſæ cauſæ, aut cauſæ non ſecutæ, tradit Corn. *conſ. 11. colum. 7. verſ. in caſu noſtro, lib. 3.* quem refert & ſequitur Aym. *d. conſ. 127. n. 16.* Anton. Cioff. cum multis quos refert *conſ. 23. num. 16. volum. 2.* Eſt que ratio, quia iuramentum intelligitur, rebus ſic ſtantibus, & perſeverante eadem cauſa, ſive re, ob quam præſtitum fuit, *l. fin. ff. qui ſatiſd. cogan. l. ſi libertus, ff. de oper. lib. c. quemadmodum, ext. de iureiur.* not. Bald. *l. fin. Cod. de non num. pecun.* Aym. *d. conſ. 127. n. 16.* Oldrad. *conſ. 241. Factum tale eſt*, & latè Rol. à Val. *conſ. 13. n. 36. & fin. vol. 1.*

Et ſic ex facto conſului, quod cùm cuidam filio 96 eſſent relicta mille pro ſua legitima in tempus nuptiarum, cum dicta mille non excederent legitimam, exiſtimando ſe non poſſe conſequi dicta mille, niſi contracto matrimonio, pepigit cum fratre ſuo hærede patris, ut illi incontinenti octingentas libras ſolveret, & quod pro eis erat contentus de dictis mille: & in præfatione dicti inſtrumenti narrabatur, dictam remiſſionem ducentarum librarum fieri propter dictam repræſentationem pecuniæ, quia dictum legatum ſolvere ei non tenebatur hæres, niſi tempore nuptiarum, & quia poterat fieri ut ipſe non frueretur dicto legato, quia poterat mori ante tempus nuptiarum: conſului ipſum poſſe petere dictas ducentas libras, etiam nulla abſolutione à iuramento obtenta, ex eo quod ratione falſæ cauſæ volebat iuramento contravenire: motus fui auctoritate prædictorum.

Tum quia ubi deficit conſenſus, iuramentum nihil 97 operatur, *l. fin. C. de non num. pecun.* in errante autem nullum adeſſe conſenſum, pluſquam notum eſt, *leg. ſi per errorem, ff. de iuriſd. omn. iud. l. 2. ff. de iudic. cum ſim.* In prædicto autem caſu affuiſſe errorem remit- 98 tentis, & ſic falſam cauſam dictæ remiſſionis, ſatis, ſuperque patet, cùm legitima nullum onus, neque conditionem admittat, *l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. teſtam.* faciunt quæ ad iſtum caſum tradit Bart. *in l. Titio centum, § Titio genero, ff. de cond. & demonſt.* de quo aliquid ipſe tetigi ſuprà, *lib. 1. reſolut. cap. 9. de*

 dote,

doto,num,68. & ita obtinui,& ſic propter prædicta in ſimili reſolvit Rol à Val multos referens, *conſ.13.per tot.volum.1.*

99 QVÆRO XI. Indubitati iuris eſt, confeſſionem debiti factam, ſive in ſcriptis, ſive non, ſine cauſa, utroque iure cenſeri nullam, tanquam indiſcretam, *leg.cùm de indebito,§.1.ff.de probat.cap.ſi cautio, de fide inſtrument.* Quid tamen erit, ſi interveniat iuramentum.

100 Quidam tenent, talem confeſſionem iuramento non confirmari, ut latè probare nititur Hamber. de Boven. *in rep.d.Auth. ſacramenta puberum, num.99. cum ſeq.* ſentire videtur Rip. *in l. filiusfam. §.divi, n.21. de leg.1.*

101 Contrarium tenet Roman. *conſ.373.*Barb.*conſ.25. ſcribitur, lib.1.* Caccialup. *in rep. leg. admonendi, num.105. de iureiur.* Iaſ. *in leg. ait prætor, §. iureiur. num.4.eod.tit.* Afflict.*decis.83.num.3.*Gram. *decis.34. num.59.* Covarruv. *in d.cap. quamvis pactum, 2.part. §.4.num.15.in fin.* & novè Bardonel. *conſ.83.num.24.*

102 Hac ratione, quod iuramentum faciat præſumi confeſſionem factam animo donandi. Quod idem novè tradidit Seraph. *de priv. iur. priv.94. numero octavo, & nono.*

103 Et hæc opinio mihi in maiore placet: ſecus in minore, in quo iuxta ſuæ ætatis fragilitatem, potiùs errorem & fatuitatem quandam, quàm dationem præſumerem, iuxt.not. per Bald. *in leg. ſecunda, ff. de iureiur. & in rub.Cod.de reb.cred.num.4. & in leg.generaliter,Cod.de non num.pec.* Anton.Gom. *tit.de reſtit. min.num.25.*

104 His patrocinatur, quia ſi dicta concluſio in minore procederet, ſequeretur quod in prædicto caſu duo ſpecialia caderent in eodem ſubjectu, & ab eodem fonte orirentur, quod eſt à iure prohibitum, *leg.1.C. de dot.promiſſ.*

105 Nam eſſet unum ſpeciale, quod iuramentum faceret præſumi donationem in confeſſione debiti ſine cauſa facta, cùm aliàs potiùs debeat præſumi fatuitas quàm donatio, ut tradit Bald. *in d.leg.generaliter,* Iaſ.
106 *in l.ſi non ſortem, §.ſi libertus,num.8.ff.de cond.indeb. verſ.quartus not.effectus,* not.Canon. *in dict.c.ſi cautio,* & Menoch. *de arbitr.iud.caſu 88.num.5.* ubi fusè de iſta materia,& copiosè Maſcard.*de probat.concl.555. per tot.vol.1.*

107 Eſt inſuper & aliud ſpeciale, quod iuramentum faceret valere dictam præſumptam donationem minoris, quæ aliàs nec cum decreto valet, *l.fin.circ.fin.*
108 *C.ſi maior fac.alien rat.hab.* eo quòd donare ſit per-
109 dere, *leg.filiusfam.ff.de donat.*

110 QVÆRO XII. De caſu in quo conſului, promiſi tibi rem iſtam non vendere, niſi priùs te requiſito, an velis eam emere pro eodem pretio ab alio oblato, idque cum iuramento.

Poſtea dictam rem (te inſcio & irrequiſito) alii vendidi, num tenebit venditio? Reſpondi affirmativè, licet aliud vellet conſulens: cùm id eſſet contra id quod cupiebat: non declaro quis ſit, quia pendet nunc lis in Regia Audientia.

111 Iſta quæſtio fallit ubi quis poſſideret, ut plenè not. Codex Fabrian. *lib.4. titul.36. de pact. inter emptor. & vendit.defin.1.* vide *part.3.cap.1.de action.& oblig. num.115.*

112 Motus fui, quia per illam promiſſionem de non vendendo alii pro eodem pretio, licèt iuramento vallatam, nullum ius, neque reale, neque perſonale eſt quæſitum illi in cuius favorem eſt iuratum adverſus rem ipſam, aut emptorem ſecundum, ut not. Doctor. *in leg.qui Romæ,§.coheredes,ff.de verb.oblig. leg in ea lege,Codice de condict ob cauſ.& in leg. ſi ita quis, §. ea lege,ff.de verb. oblig.* not.Iaſ. *in l.quoties, num.36.Cod. de rei vend.* Covar. *in dict. cap.quamvis pactum, in 2.part. relect. §. 5. num.4. verſ. eſt igitur, in fin.*Guid.Pap. *decis.569.* & Eman.Coſt.*lib.1.Select. interpret.c.55.num.3.*Buët.*decis.49.* Anton.de Gam. *decis.556.* Chaſſan. *in conſuet.Burgund.rub.11.§.3.ſub num.19.& 29.* & novè Felician. de Solis *de cenſib. lib.1 cap.10.num.5.ad fin.*Celſ.Hugo *conſ.64.num.11. & ſequent.*

Sed tantùm eſt ei quæſitum ius perſonale ad intereſſe adverſus expromiſſorem, ob pactum non ſervatum, ut not. præcitati Doct.in locis præallegatis, quibus addo Auguſt.Bero.*conſ.155. circa, in n.19 vol.1.* Anton. Gam. *deciſione 13. num.4.* Cacher. *conſil.48. num.57.* & Rol.à Val. *conſ.69. num.19 & 22.& 23. volum.3.* 113

Promittens non alienare, & quod ſi alienaverit, venditio facta habeatur pro nulla, non operatur in præjudicium tertii illud pactum reſolutivum, niſi adeſſet ſpecialis rei obligatio, ut not.Bart.Alexand. & Paul.*in leg.qui abſenti,§.1.de acquir.poſſeſſ.* Anton.de Gam. *decis.356. num.1. etiamſi adſit iuramentum,* ut per Hieronym.Gabriel. qui alios citat *conſ.66. lib.1.* ubi *num.11.* iuramentum habere vim expreſſi quoad ea tantùm quæ neceſſariò exprimenda erant, & hoc niſi conſenſus deſit: allegat Iaſ. *in leg. ſed ſi quis, §.quæſitum,in fin.ff.ſi quis caution.* ubi etiam videndi ſunt Bart.Bald. & Angel.idem not.Stephan.Bertrand. *conſ.74.n.8.& 9.lib.2.* ubi reſolvit iuramentum non habere vim expreſſi,ubi deeſt conſenſus: Magon.*dec. Lucenſ.21.* 114

Neque obſtat, quod iuramentum obliget præcisè ad factum, ut not. Gloſſ. percelebris *in leg. ſi pecuniam,in princ.ff.de cond.cauſ.data,*quam dicit ſingularem Imol. *in cap.1.colum.pen.de iudic.*Gloſſ.*in cap.ex litteris 3.de ſponſal.*quam ibi ad hoc not.Præpoſ.tradit latè Fortun.^us^ *in c.1.n.17.de pact.* 115

Nam id procedit quoad vitandum periurium, non tamen quod propter ipſum mutetur natura actus ſuper quo imponitur, *l.fin.* cum *ibi* not. *C.de non num. pecun.* not. Rip. *in leg.filius,§.divi,n.21.ff.de leg.1.* & Iaſ. *in d.leg.quoties,n 36.* 116

Sicque cum de natura præfatæ promiſſionis ſit, ut per eam non impediatur tranſlatio dominii dictæ rei, ut not.Doct.*in locis ſuperiùs citatis,*eſt certum per iuramentum dictæ promiſſionis naturam non alterari: ita ultra prædictos Doctor. not. in ſpecie Matth. *ſingul.54.* & ibi Addi. Gerard. de Pet.San. *ſingul.98.* Covar. *ubi ſupra,in verſ.ſed & in Gloſſ.*& novè Felic. de Solis *de cenſibus,in proœmio, num.28.* ubi ait iuramentum non alterare, immutare, ampliare, nec extendere ſubſtantiam actus cui adhæret,multa ad propoſitum allegans. 117

Maximè cùm ſit etiam explorati iuris, iuramentum primum non impedire quominus actus contra ipſum factus ſit validus, licèt agens ſit periurus, *cap. ultim.* ubi gloſſ. & Doct. *de prab. in 6. cap. ſicut ex litteris,ext.de ſponſal.* Et licèt contra prædicta afferri ſoleat Gloſſ.communiter recepta, *in cap. licèt mulieres, de iureiur. lib.6.* tamen intellectum dict. Gloſſ. pulchrè tradit Covar. *in dict.§.2.* ibi per te vide, quia copiosè diſſerit. 118

Hoc non ſolùm in temporalibus,ſed & in ſpiritualibus procedere, ut iuramentum neutro caſu irritationem actus inducat,ſed tantùm faciat,ut contraveniens incidat in perjurium, tradit poſt Ioan. Anton. Paul.de Caſtr. & Imol. Franc. Viv. *decis.150. num.9. volum. primo*, in terminis noſtræ quæſt.Hier.à Laur. *decis.108.ad fin.*Felician.de Solis *de cenſib.lib.1.c.10. num.8.& 9.*

Illud tamen non diſſimulabo, quod ſi ad obſervantiam dictæ promiſſionis adeſſet hypotheca ſpecialis dictæ rei, quam quis non alienare in alium pro eodem pretio promiſit, quod tunc impediretur dominii 119

tranſlatio

Digitized by Google

tranſlatio in ſecundum emptorem: ita Doct. in d. §. ea lege. Boët. deciſ. 49. num. 4. Rol. conſ. 6. num. 11. volum. 1. Iaſ. in leg. quoties, num. 28. Cod. de rei vend. Alexand. in leg. ſi filiofam. §. ſi vir, num. 4. ff. ſolut. matr. & novè Solis de cenſib. lib. 1. cap. 10. n. 9. verſ. Et ne omnis evitetur: allegat text. in l. ſi creditor, §. ultimò, de diſtract. pign. per quem ita etiam tenet Hieronym. à Laurent. deciſ. Avenion. 28. n. 4. & Hieronym. Gabr. conſ. 66. n. 10. lib. 3. ubi ex multis reſoluit, ut alienationis prohibitio impediat dominii tranſlationem, requiri ſpecialem obligationem, etiamſi adſit iuramentum.

120 Illud etiam ſcias oportet, hujuſmodi pactum de non vendendo alii, quam alicui pro pari pretio, abſolutè, & ſimpliciter factum, cenſeri reale, & non perſonale, ut factum ſecundùm naturam contractus, quæ eſt ad hæredes tranſire, leg. veteris, C. de con. & com. ſtipul. & pulchrè declarat Cabal. deciſ. 16. n. 3. & ſequent. & n. 6. & 27. & 28. p. 2. & deciſ. 32. n. 21. part. 3. hoc limitans, ubi aliud de mente contrahentium appareret, ut ſi eſſet promiſſum vendere pro pari pretio illi ſoli, vel filiis, aut hæredi tantùm, quod nota.

121 Promiſſio ſimplex an cenſeatur perſonalis, vide Hieronym. Gabr. conſ. 125. numero decimo tertio, allegat Alexand. conſ. 13. num. 4. volum. 5. eſt text. in l. ſi pactum.

122 Illud etiam circa prædicta eſt advertendum, quod ſi ille, cui facta eſt dicta promiſſio, & promiſſa dicta prælatio, eſſet in poſſeſſione dictæ rei, ratione cujus eſt facta dicta promiſſio, quod tunc licèt pro illa promiſſione nulla adeſſet obligatio, quod excipiendo de dicta promiſſione, ita expellet promittentem, quàm etiam emptorem, quia ille non potuit plus iuris habere, quàm ille qui vendidit: ita Codex Fabrian. lib quarto, titul. 36. de pact. inter emptor. & venditor. defin. 1.

123 Tamen virtutem hanc iuramenti ſilentio percurrere non cenſeo, quia caſum habui ex facto, quod electus officialis, licèt ſit ingreſſus locum propriæ reſidentiæ, non poteſt iuriſdictionem ibi exercere, quin priùs ſolitum iuramentum, quod aliàs iudices in ingreſſu ſui officii præſtare ſolent (de quo habetur in Authent. de iureiurand. quod præſt. ab his qui)
124 præſter, leg. prima, ff. de offic. præf. Aug. l. obſervare, §. poſt hæc, ff. de offic. Proconſ. & quod not. in l. ſi fortè, ff de offic. præſid. & per Eugen. in §. iusiurandum, in Authent. ut iudices ſine quoquo ſuffragio.

125 Vbi dicit, quod poteſtas eo ipſo quod ingreditur civitatem, non habet iuriſdictionem incontinenti, antequam iuret, & adminiſtratio fuerit ei decreta: ſequitur Natt. conſ. 331. ubi ſubdit, quod Senator electus, qui poſt multos menſes iuravit, non præcedit eum qui medio tempore eſt ingreſſus dictum ordinem, & iuravit.

126 Vnde fit, ut cum judex poſſit exercere iuriſdictionem ſuam, etiam ultra tempus ſui officii, donec ſucceſſor venerit, leg. meminiſſe, ff. de offic. pro. & legat.

127 Vt & poſſit dictam iuriſdictionem exercere, licèt alter iudex ſit intra finea ſuæ reſidentiæ, quouſque dictum iuramentum præſtiterit, & de eo, & de poteſtate ſua ſit ipſe certior factus; & ita per Senatum deciſum tradit Mich. Fer. tertia part. obſerv. cap. quadringenteſimo decimotertio, & ſimiliter per Senatum Neapol. deciſum tradit Vinc. de Franch. dec. 393. p. 2. vide conſultius Guid. Papæ deciſ. 501. & ibi Rauch. in addit.

128 Et quod diximus de officiali, ut non poſſit iuriſdictionem exercere, niſi priùs ſolitum iuramentum præſtet, procedit & in tutore, ut non poſſit tutelam gerere, niſi priùs præſtiterit iuramentum de faciendo utilia pupillo, & inutilia prætermittendo, de quo habetur in §. fin. in Auth. ut qui ſe obligat. hab. res minor. perhib. l. fin. §. ſed cum antiquitas, C. de curat. fur. & apud nos in conſtit. prima part. titul. de tudors y curadore, & ita poſt multos quos citat, tradit Seraphin. de iur. priv. 159.

Neque mireris quod de officiali converterim ſermonem ad tutorem, cum valeat argumentum de officiali ad tutorem, ut per Nicol. de Neap. in l. proponebatur. ff de Magiſt. conven. Pariſ. de Put. de ſyndic. verſ. accuſatus in offic. num. ſeptimo, Bero. q. 68. numero quarto, quos refert. & ſequitur Ioan. Bologn. conſ. 4 n. 52.

Super his hoc te admonitum volo, per Senatum 129
pronunciatum fuiſſe, geſta per tutorem, qui communiter legitimè adminiſtrare putabatur, licèt poſtea repertum fuerit hujuſmodi iuramentum non præſtitiſſe, non retractari, ob communem omnium errorem.

Quod iuſtè iudicatum fuit, tum per not. in l. Barbarius Philippus, ff. de offic. prat.

Tum quia non poteſt imputari dolus aut culpa 130
illis, qui contrahunt cum aliquo, quorum alii publicè contrahunt, ut adnotavi ſuprà c. 1. de min. 25. annis n. 164. & ita propter prædicta ſatis in terminis cenſuit Paul. de Caſtr. in leg. eſt receptum, n. 5. de iuriſdict. omn. iud. not. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 360. n. 36. tom. 2. ubi addit, licèt tutor non feciſſet inventarium, Pur. deciſ. 287. lib. 2. Salic. in l. tutores, vel curatores, quæſt. quarta, num. ſeptimo, C. de adminiſtrat. tutor. Ruin. conſ. 89. num. 6. lib. 5. Hos, & alios refert Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. 360. numero trigeſimo quarto, ubi antea, num. vigeſimo tertio, & vigeſimo octavo, ſubdit tutorem poſſe obligare pupillum, etiam cum clauſula guarentigiæ, & omnibus clauſulis apponi aſſuetis. Quod ego intelligo, ubi contractus in illa regione non aliàs contraheretur, ſine obligatione guarentigiata, ut ſic propter uniformem conſuetudinem clauſula guarentigia cenſeretur de naturalibus contractus, ut declarat Menoch. conſ. 37. per tot. aliàs ſecus: quia per clauſulam guarentigiæ, etiam in bonis tantùm appoſitam, cenſetur effecta deterior conditio illius qui ſe obligavit, ita ut qui ſimpliciter ſe obligare pro aliqua re promiſit, non cenſeatur ſe voluiſſe obligare cum clauſula guarentigiæ, ut poſt Angel. Alex. Franc. de Aretin. Tiraquel. & alios tradit Paulus Gram. dec. 9. num. 12. ubi n. 13. id limitat, ubi conſuetudo eſſet, quod ſimilia inſtrumenta non niſi cum dictis clauſulis fierent, quod novè tradidit Gutier. pract. qq. lib. 3. q. 95. n. 3. & hoc ego reſpectu bonorum intelligerem: reſpectu tamen perſonæ, ut carcerari poſſet, contrariam ego ſententiam ſequerer, etiam data dicta conſuetudine; & licèt pupillus eſſet proximus pubertati, propter damnum irreparabile, quod ex carceratione pupillo tenellæ ætatis poſſet ſequi, & quando non multum intereſſe poſſet excogitari alterius partis, quod pupillus eſſet carceratus. Et quia ex conſuetudine majorum non poſſet inferri contra pupillum; deberet ſiquidem probari & conſuetudo reſpectu pupillorum.

Hoc inſuper adverte, de quo fortaſsè ſæpè (ut mi- 131
hi accidit) interrogaberis, iuramentum poſſe remitti & relaxari ab eo in cuius favorem eſt præſtitum, c. 1. de iureiur. & c. 2. de ſponſal. & utrobique doct. Mart. ab Azpil. de iureiur. conſ 6. n. .. lib. 1. vol. 1. & Rodeeric. Suar. in leg. quoniam in prioribus, in 3. limit. decl. regni, n. 5. C. de inoffic. teſtament. ubi dicit, iuramentum habere tacitam conditionem, niſi pars remiſerit.

Quam tamen concluſionem limitabis, ut proce- 132
dat priuſquam pars iuramento contravenerit, & ſic

ſit

Digitized by Google

ſit peritura, quia tunc periurium illud à parte in cuius favorem eſt iuratum, remitti non poteſt: ita Bart. *in l. Labeo, ff. de iureiur. n. 6.* Bald. *in Authent. quod eis, Cod. de nupt.* Natt. *conſ. 145. num. 27.* Bald. *in Authent. quod eis, C. de nupt.* Gutierr. *de iuram. confir. part. 1. cap. 49. n. 31. volum. 3.* & Borg. Caval. *deciſ. Finiſ. 9. num. 35. part. 1.*

Pro quo facit, quod tradit poſt Silveſt. Azpil. *in ſuo Man. cap. 27. numero 15.* quod excommunicatio lata ad petitionem partis, antequam incurratur, poteſt de ſolo eius conſenſu tolli. Secus ubi iam eſſet incurſa.

Idem poſt multos per eum relatos tradit D. Spin. *de teſtam. in 11. part. gloſſ. 11. rub. num. 45.* & Ioan. Gutier. *alleg. 9. per tot.*

CAPVT IX.

De Ceſsione bonorum.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ceſſionis bonorum calamitoſum eſt, & miſerabile.*

2 *Iſtud beneficium facit ne quis in carcerem detrudatur, & ſi eſt carceratus, ut eximatur.*

Quid in Cathalonia, num. 9.

3 *Idem facit ne quis poſſit excommunicari, & ſi eſt excommunicatus, ut abſolvatur, praſtita per eum cautione de ſolvendo, ſi ad pinguiorem fortunam devenerit.*

Iſta cautio ſufficit ſi iuratoria, num. 24.

4 *Operatur & alium effectum, ut ſi cedens poſt ceſſionem acquiſierit bona, non poſſit conveniri niſi in quantum facere poſſit.*

Quomodo hoc ſit, declaratur n. 5.

6 *Nemo gaudet hoc beneficio, ut non teneatur niſi in quantum facere poſſit, qui honeſtè opere ſuo victum quarere poteſt.*

Quid ſi ſua culpa in paupertatem devenerit, numero 7.

8 *Qui debitum negavit, non gaudet hoc beneficio.*

10 *Captus vigore inſtrumenti guarentigii an evitet carceres, ſi cedat bonis, & numero 12. 13. & 15.*

11 *De iure communi quis capi poteſt pro debito civili in defectu bonorum.*

13 *Statuta recipiunt interpretationem à iure communi.*

14 *Debitor fiſci ex contractu cedendo bonis evitat carceres.*

An in debito comanda pura admittatur ceſſio, ibid. remiſſivè.

16 *Statutum poteſt diſponere ut cedens bonis non evitet carceres.*

17 *Clericus bene poteſt cedere bonis, ſed non cogi.*

18 *Vt quis gaudeat beneficio ceſſionis bonorum, oportet ut omnia ſua iudicet: alias ſi aliqua doloſè occultaverit, privatur dicto beneficio, & punitur in duplum eius quod occultavit, numero 19.*

Hac bonorum indicatio in Cathalonia ſecundùm auctoris opinionem debet fieri cum iuramento, numero 33.

20 *Inſuper debet agnoſcere, & fateri debitum, & numero 21.*

22 *Si quis primò neget debitum, & poſtea illud poſt ſententiam confiteatur, an gaudeat dicto beneficio ceſſionis bonorum, & reſolvitur affirmativè.*

Declara ut num. 23.

24 *Item cedens bonis debet praſtare cautionem de ſolvendo, ſi ad pinguiorem fortunam devenerit, & dicta cautio eſt iuratoria, num. 25.*

26 *Vbi ceſſio bonorum fit ignominioſè, cedens non tenetur praſtare dictam cautionem, cùm in totum à ſuis creditoribus liberetur.*

Pœna corporalis quando ſuccedat loco debiti pecuniarii, ibid.

27 *Vt ceſſio valeat, debet aliquis ex creditoribus inſtare, ut debitor detrudatur in carcerem, aut excommunicetur.*

De obſervantia Regii Senatus num 28.

29 *Item cedens debet omnia bona ſua creditoribus relaxare, & in poſſe curia ponere.*

30 *Quid Regius Senatus obſervet.*

31 *Traditur alia praxis ceſſionis bonorum.*

32 *In Cathalonia cedens bonis tenetur iurare ſe non eſſe ſolvendo.*

34 *Ceſſio bonorum quomodo fiat. Et in Cathalonia, num. 35.*

36 *Ceſſio bonorum ubi eſt facta alicubi in Cathalonia, per publicum proclama omnibus notificatur.*

37 *An ceſſioni bonorum per pactum iuratum renunciari poſſit, & num. 38. & ibid. quid in Cathalonia.*

39 *Conſtit. 3.* tit. de execution de cenſals, *declaratur.*

40 *Si renunciatum ſit bonorum ceſſioni cum iuramento, an ea admitti poſſit, non obtenta abſolutione prius à iuramento.*

41 *Ceſsio bonorum an admittatur pro pecuniaria ſumma, fiſco aut privato ex delicti cauſa adiudicata, & num. 42.*

43 *Qui non habet in are, luat in corpore.*

Limita ut num. 44.

44 *Si quis egerit actione iniuriarum, licèt concluſerit ad pecuniam, reus condemnatus non admittitur ad ceſſionem bonorum.*

45 *Caſus in quibus quis non gaudet beneficio ceſſionis bonorum, remiſſivè.*

46 *Doloſè in fraudem creditorum bona ſua dilapidans non gaudet dicto beneficio, & de ratione, num. ſeq.*

47 *Beneficium ceſsionis bonorum eſt ſubſidium miſerorum, non autem praſidium doloſorum.*

48 *Beneficia data pauperi à iure non competunt in tertii praiudicium illi qui culpa ſua in paupertatem devenit.*

49 *Decoctores, & falliti non gaudent dicto beneficio.*

Declara ut num. 50.

51 *Intellectus* conſt. 7. tit. de abatuts, y latitantes.

52 *Falliti praſumuntur fraudatores.*

53 *Fallitum receptans, & non indicans, tenetur ad intereſſe, ſi eius bona non ſufficiunt.*

54 *Cedens bonis an poſſit pœnitere ante bonorum diſtractionem.*

55 *Executio inſtrumenti an committi poſſit contra debitorem, lite pendente ſuper ceſſione bonorum.*

Deciſio Senatus, ibid.

BENEFICIUM Ceſſionis bonorum, quod miſerabile, & calamitoſum dixit Iuſtinian. *in leg. fin. Codice qui bonis ceder. poſſ.* plures parit effectus: facit ſiquidem ne cedens in carcerem detrudatur, & ut carceratus à carceribus eximatur, ut tradit Bart. *in rub. ff. de ceſſion. bonor.* Alb. de Roſa *in rub. Codicis eod.* & Doct. *in §. fin. Inſtitut. de action.* latè per Brun. à Sole *in ſuis 99. leg. al. quaſt.* 1 2

q.6. per tot. Mathæum Brun. *in tract. de ceſſion. bon. quaſt.3 princ.* & Vit. de Camb. *in tract. clauſ. in tit. An poſſit renunc. benef. ceſſ. bon. n.1.* Vide etiam de ceſſione bonorum multa apud Ioan. Bapt. Coſt. *de remed. ſubſid. remed. 27.*

3 Inſuper facit ne quis poſſit excommunicari, & vt excommunicatus abſoluatur, recepta ab eo cautione de ſoluendo, ſi ad pinguiorem fortunam deuenerit, *cap. Odoardus*, cum *ibi* not. *extr. de ſolut.* not. Feder. de Senis *conſ.* 188. & Brunor. à Sole *dict. quæſtione 6. num.5.*

4 Operatur & tertium effectum, vt ſi cedens bonis poſt ceſſionem bona acquiſierit, non teneatur niſi in quantum facere poſſit, *leg.3.* vbi Gloſſ. *in verſ. promouere, C. de bon. author. iud. poſſid.* & eſt text. expreſſus *in § fin. Inſtit. de act.*

5 Hoc eſt, vt ei relinquantur tot bona immobilia, ex quorum reditu honeſtè viuere poſſit, *l. in condemnatione ff. de reg. iur.* not. Bart. *in leg. qui bonis, ff. de ceſſ. bonor.* & Menoch. *de arbitr. iud. caſu 183. n.25.* Vit. de Camb. *vbi ſuprà, numero 36.* Alexand. *in leg. maritum, numero 2. ad med. ff. ſolut. matr.* Roman. *conſ.* 510.

6 Circa quod libet aduertere, neminem gaudere hoc beneficio, vt non teneatur niſi in quantum facere poſſit, qui opere ſuo honeſtè victum quærere poſſit, vt not. Matheſ. *in leg. tertia, n.4. C. de bon. aut. iud. poſſ.* & tradidi ipſe *lib.1. reſolut. cap. 9. n. 54.* ſenſit Azpil. *in commen. 1. de regul. num.8. verſ.6. quod non omnis ceſſio.*

Et idem ſi ille contra quem quis vult dicto priuilegio gaudere, eſſet æquè egens ac ille qui eo vult vti: quia cum charitas incipiat à ſeipſo, non obſtabit ei tale priuilegium, *l. preces*, vbi Bald. & Padil. & communiter Scribent. *C. de ſeruit. & aqua*, & not. Bart. *in l. maritum, ff. ſol. matr.* vbi dicit in pari cauſa præferri qui certat de damno vitando.

Iſtam limitationem intellige, niſi æquè egens ageret contra aliquem ex ſua liberalitate; tunc enim ei obſtaret regula *dictæ leg. preces*. Faciunt & quæ tradit Dec. per illum textum *in leg. Diuus Pius, de reg. iur.*

7 Quid ſi ſua culpa in paupertatem deuenerit: vide quæ diximus *infr. n.44.* & per Ioan. Camp. *de dote, part.3 q.246.*

8 Item nota, qui debitum negauit, non gaudet hoc beneficio. Felin. *in cap. exceptionem, n.44. circ. princ. de except. per leg. ſed hoc ita, de re iud.*

9 In Cathalonia ceſſio bonorum non eximit à carceribus eum qui obligatus eſt in inſtrumento guarentigio, cum ſcriptura nempe Tertii, vt tradidi *ſup. lib. 1. cap. 17. de appell. n.19.*

10 In controuerſiam deductum, pauci dies ſunt, vidi, an ceſſio bonorum liberet à carceribus illum, qui debitor eſt ex inſtrumento guarentigio, cuius vigore debitor ex forma ſtatuti capi poteſt. Licèt aliqui teneant partem negatiuam, vt Matheſ. *in l.1. n.11. C. qui bon. ced. poſſ.* & Angel. *in leg. nemo carcerem, Cod. de exact. lib.10.* & Vit. de Camb. *in tract. clauſ. vbi ſupr. num.34.* Reſpondi affirmatiuè hac ratione, quia per tale ſtatutum nihil aliud fit quàm anticipare capturam debitoris.

11 Etenim de iure communi quis pro debito ciuili capi poteſt in defectu bonorum, vt not. Bart. *in l. nemo carcerem, Cod. de exact. trib. lib.10.* Idem Bartol. & Doct. *in l.3. § tutores*, & *ibi* etiam Gloſſ. *ff. de ſuſpect. tut.* & Gloſſ. & Doctor. *in leg. 1. Cod. qui bon. ced. poſſ.* Abb. Felin. & alii *in cap. quoad conſultationem, de re iudic.* & Roman. *conſ. 120. n.4. circ. med. & conſ. 310. num.5.*

12 Et ſic per dictum ſtatutum, nihil aliud fit quàm anticipare capturam debitoris, vt ſcilicet debitor nulla excuſſione bonorum facta capi poſſit. Sicque quemadmodum debitor de iure communi euitat dictam capturam per ceſſionem bonorum, cenſeo quod etiam euitabit capturam quæ poteſt fieri per ſtatutum.

Tum quia dicta captura quæ fit ex inſtrumento guarentigio, non habet plus priuilegii, quàm quæ fit à iure communi, excepta dicta excuſſione bonorum.

Tum quia ſtatuta recipiunt interpretationem à iure communi, *cap. cum dilectus, de conſuet. & leg.2. C. de nox.* & ita aliàs tenui *ſup. lib. 1. reſol. c.17. de appell. n.39.* & ita in terminis tenet Pom. ad Bart. *in leg. fin. ff. de ceſſ. bonor.* qui allegat Alex. *conſ.65. vol.2.* Idem tradit Bald. *in leg. 1. C. qui bon. ced. poſſ.* licèt Paul. *in leg. alia, § eleganter, ff. ſol. matr.* de hoc Florentinos truſari dicat. 13

Pro his facit, quia & fiſci debitor ex contractu poteſt cedere bonis, & euitat carceres, vt per Aufrer. *deciſ. Tholoſ.* 134. qui multos allegat, & nouè Brun. à Sole *in ſuis qq. legal. q.9. n.7.* ſenſit & noſter Iacob. Calic. *in Marg. fiſc. in 3. dub. n.26.* vbi tractat, an ſi quis teneatur in Cathalonia pro debito commendæ puræ, admittatur ad bonorum ceſſionem, & nouè Olib. *de act. part.1. lib.3. § fin. poſt n.19.* dicens obligatum ad puram commendam non effugere pœnam carceris, licèt cedere bonis paratus ſit: & ſubjicit non referre an conſtet de commenda ex inſtrumento, vel ex teſtibus. 14

Sicque ad hoc vt ceſſio bonorum non euitet carceres, oportet vt id expreſsè ſtatutum diſponat, prout eſt diſpoſitum in Cathalonia, vt ſuperiùs adnotaui. 15

Quæ ſtatuti diſpoſitio vt valeat, eſt extra omnem aleam, vt plenè not. Rip. poſt per eum relatos *in leg. obligatione, num 11. cum ſeq. ff. de pign.* Bart. *in leg. Titio centum, § Titio centum, n.3. ff. de condit. & demonſtrat.* Matth. Brun. *in tract. de ceſſ. bon. quæſt. princ. 21 num.4.* Alex. *in leg. alias, § eleganter, num.13. ff. ſol. matr.* & nouè Bec. *conſ.10 n.13.* & poſt Farin. Gut. *de iuram. confirm. part.1. cap.17. num.40.* vbi ſubdit, Clericum qui ſe obligauit cum iuramento in forma cameræ, non gaudere beneficio *dict. cap. Odoardus, de ſolut.* quinimò poſſe capi, & carcerari. Qui etiam ibidem *n.4.* ex communi reſoluit, clericum benè poſſe cedere bonis, ſed non cogi: allegat text. *in c. peruenit, de fideiuſſor.* 16

Et eſt vtilitas, quia ſi cedat bonis, vt ibidem ex Afflict. *n.6.* not. Gut. omnia bona ei creditor aufert, præter proprias veſtes, etſi opponat de beneficio *d. cap. Odoardus*, quod conſiſtit vt ex fructibus beneficii ſui relinquatur congrua portio vnde ſe alere poſſit, & reliquum creditoribus adiudicetur. 17

Vt quis gaudeat huiuſmodi ceſſionis bonorum beneficio, oportet vt omnia bona ſua iudicet, vt not. Gloſſ. & Doct. *in leg.1. Cod. qui bon. ced. poſſ.* Bart. *in l. pen. per illum text. ff. eod.* Angel. Aret. *in § fin. Inſt. de act.* vbi etiam Iaſ. *num.8.* Rol. à Valle *conſ.7. volum.2.* Rebuff. *conſ. 184. in princ.* Natt. *conſ. 361. num.8.* Matth. Brun. *de ceſſion. bonor. q.5. princ.* Brun. à Sole *dict. quæſtione 5. num.31.* Vbi cedentem qui bona aliqua occultauit, non ſolùm dicto beneficio priuari ait, verùm etiam & puniri in duplum eius, quod occultauit: hæc intelligens dummodò doloſè occultauerit. 18 19

Debet inſuper agnoſcere debitum, vt per Pan. *in dict. cap. Odoardus, circ. fin.* & *ibi* But. *num.16.* & Henr. Boic. *n.11.* facit text. *in l. pen.* vbi Gloſſ. *ff. de ceſſion. bonor.* not. Rebuff. *dict. conſ.184. circ. med. verſ. Ad hæc certum eſt.* Roland. *dict. conſilio 7.* de communi atteſtatur Brun. à Sole *in qq. legal. quæſtione 9. numero 27.* 20

Nam

21 Nam ſi nec debitum fateatur, nec neget, ad tale beneficium non admittitur, ut per Gloſſ. *in leg.* 1. ubi Bald. *in* 2. *oppoſit. Codic. qui bon. ced.* poſt Matthæ. Brun. *in tractat. de ceſſ. bonor. quæſt.* 2. *num.* 6. & à Sole *dict. quæſt.* 9. & eſt text. expreſſus *in l. pen. ff. de ceſſ. bonor.*

22 Illud tamen ſcire oportet, quod licèt primò negaverit debitum, ſat eſt poſtea illud confiteatur, etiam poſt ſententiam. Ita Salic. *in d. leg. prima*, Dec. *in l. aemo ex his, num.* 7. *ff. de reg. iur.* Afflict. *deciſ.* 379. Rol. à Valle, qui multos refert, *conſ.* 7. *num.* 7. & 8. *volum.* 2. Et eſt de mente Rebuff. *d. conſ.* 184. *verſ. item quamvis*, dum dicit, quod durante proceſſu quis recipitur ad ceſſionem, ſecus poſt condemnationem; quia eſt in dolo litigando uſque ad finem cauſæ, *c. finem, extr. de dolo, & contum.*

23 Id intelligendum eſſe dicens quoad expenſas cauſæ, quia talis non admittitur ad ceſſionem, niſi expenſas cauſæ prius ſolvat, *per dict. cap. fin.* ubi Pan. & not. Boër. *deciſ.* 349. & ita ipſe in praxi ſervari vidi in curia Reverendiſſ. D. Epiſcopi Barcin.

Hoc intellige, ut præſupponitur, ubi fuiſſet in dolo litigando, negando id ad quod ſciebat ſe teneri: quamvis contendi, quod licèt fuiſſet in dolo litigando, ſi ita erat inops, ut nullo modo cauſæ expenſas ſolvere poſſet, quod eius ceſſio erat admittenda, ad effectum ne excommunicaretur, cùm ſit ceſſionis effectus, ex quo creditor nullum intereſſe prætendere poterat, iuxta per me inferiùs tradita *num.* 34. & ita obtinui.

24 Præterea debet præſtare cautionem de ſolvendo, ſi contigerit eum ad pinguiorem fortunam devenire, ut not. *in dict. cap. Odoardus*, ubi Hent. Boic. *n.* 20. Zab. *num.* 1. Cyn. *in leg.* 1. *num.* 5. *Cod. qui bonis ced. poſſ.* & *ibi* Albert. *in rub. n.* 6. Rol. à Valle *dict. conſ.* 7. *num.* 8. *part.* 2.

25 Quæ cautio eſt iuratoria, ut not. Doct. *in loc. præallegatis*, cùm aliam attento ſtatu ſuo præſtare non poſſit. Et hæc cautio debet præſtari, deducto ne egeat, ut ſtatim declarabimus.

26 Hæc intellige niſi ceſſio fieret ignominioſè, ut quia remotis familiaribus, culo percuſſiſſet ſupra lapidem, vel ſimilibus modis vituperioſis; quia tunc cedens bonis nihil tenetur ſolvere ſuis creditoribus, imò in totum liberatur: cum dicta ignominia, quæ pœna corporalis eſt, ſuccedat loco debiti pecuniarii: ita Guid. Pap *deciſ.* 343. Bald. *in l. fin. ff. de in ius vocand.* Rol. *conſ.* 7. *n.* 10. & 11. *vol.* 2. Menoch. *de arbitr. iud. caſu* 183. *num.* 23. Vital. de Gamb. *in tract. clauſ. tit. an poſſit renunc. benef. ceſſ. bon. n.* 37. novè Brun. à Sole *in ſuis qq. leg. q.* 7. *n.* 10. & 11. & *q.* 9. *num.* 38. *cum ſeq.* & Matth. Brun. *de ceſſ. bon.* 3. *quæſt. princ. n.* 6. Quomodo in Cathalonia fiat, ſtatim dicam.

27 Ad hæc ut dicta ceſſio bonorum valeat, requiritur ut creditor aliquis inſtet debitorem detrudi in carcerem, aut excommunicari, ut per Boër. *deciſ.* 349. *n.* 8. Henric. *in dict. cap. Odoardus*, & Covar. *lib.* 2. *reſol. c.* 1. *num.* 5. ubi dicit ſatis eſſe, debitorem eſſe in carcerem miſſum ad petitionem unius creditoris: & ceſſionem tunc temporis factam cæteris creditoribus præjudicare.

28 Id ipſum probat Brun. à Sole *dict. quæſt.* 9. *num.* 21. Et utrumque Regius Senatus probat, videlicet quod ut ceſſio bonorum valeat, requiratur inſtantia alicujus ex creditoribus; & quod unum ex omnibus inſtare ſufficiat, ut per Mich. Fer. 3. *p. obſerv. cap.* 130. & ſic cavendum eſt ab opinione Rol. à Val. *dict. conſ.* 7. *n.* 9. *vol.* 2. volentis requiri inſtantiam majoris partis creditorum.

29 Inſuper ut ceſſio bonorum valeat, debet cedens omnia ſua bona creditoribus relaxare, ut not. Doctor. *in dict. leg.* 1. *Cod. qui bonis ced. poſſunt*, ponendo dicta bona in poſſe Curiæ, diſtribuenda inter creditores, quia creditores ſua propria auctoritate non poſſunt apprehendere poſſeſſionem bonorum, quibus debitor ceſſit: ſed debent curare ut judicis auctoritate vendantur, & exponantur, & plus offerenti tradantur, & pretium per judicem inter creditores iuxta eorum iura diſtribuatur, ut *in leg. legis Iuliæ, C. qui bon. cedere poſſ.* & tradit Cravet. *conſ.* 213. *num.* 1. Iaſ. *in leg. ſi pacto quo, num.* 11. *C. de pact.* & Natta *conſ.* 440. *num.* 1.

Quod etiam probat ſacer Senatus, ut patet ex traditis à Mich. Fert. *dict. cap.* 130. ubi etiam refert Senatum pronunciaſſe quandam bonorum ceſſionem nullam, eo quòd debitor non poſuiſſet in poſſe Curiæ bona ſua. 30

Eſt & alia praxis, ut poſtquam debitor ceſſit bonis, detur dictis bonis curator, *leg. fin. ff. de curat. bon. dan. l. creditore, in princ. ff. de bonis auct. iud. poſſi.* iſtam praxim probat Spec. *de curat.* § *fin. n.* 15. Crav. *conſ.* 213. *n.* 1. Nat. *dict. conſ.* 440. *n.* 3. Menoch. *de arbitr. iud. caſu* 183. *n.* 19. & ante eos Ang. *conſ.* 193. *mortuo debitore, n.* 2. ubi dicit, poteſtatem huius curatoris eſſe ſolùm circa diſtractionem bonorum, & circa ea ſine quibus dicta diſtractio fieri non poſſet, nullam tamen actionem poſſe ipſum ſuſcipere, cum ad id non ſit ordinatus. 31

In Cathalonia cedens bonis tenetur iurare ſe non eſſe ſolvendo, ut *in conſt. unic. hoc tit. de aquells que fan ceſſio de bens.* Unde colligo teneri cedentem bona ſua cum iuramento indicare, & debere inſuper cum iuramento creditores ſuos deſignare, & quid cuique debeat, ut ſic eum non eſſe ſolvendo appareat. Quod etiam ex d. ſententia Regii Senatus relata per Mich. Fer. *dict. c.* 130. probari videtur. 32 33

Ceſſio bonorum poteſt fieri coram iudice, etiam extra ius, per epiſtolam, vel nuncium, etiam abſente creditore: ita Bart. *in l. fin. ff. de ceſſ. bon.* Bald. *in l.* 1. *C. de confeſſ.* Doct. *in leg.* 1. *C. qui bon. ced. poſſ.* eſtque ad hoc text. ſingularis *in leg. in omni, C. eod.* ubi Salic. ait poſſe cedi bonis ſine aliqua ſolemnitate, ſed ſola nuda debitoris voluntate. 34

In Cathalonia quomodo ceſſio bonorum fiat, docet ſatis apertè Mich. Fer. *dict. c.* 130. *circ. princ.* 35

Facta bonorum ceſſione, fit in Cathalonia publicum proclama in loco ubi creditor ceſſit bonis, per quod omnibus fit notum, talem ceſſiſſe bonis, ut in poſterum à contrahendo cum eo caveant, ut *in dict. conſtit. unica, tit. de aquells que fan ceſſio de bens*, & tradit Calic. *in Margar. fiſc. in* 6. *dub. princ. numero* 61. 36

Ceſſio bonorum per factum etiam iuratum renunciari non poſſe, conſtat ſatis hodie eſſe magis communem, & veram ſententiam, ex traditis à Felin. *in c. ex reſcripto, de iureiur.* Pan. & communiter Scribent. *in d. c. Odoardus*, Cyn. *in l.* 1. ubi etiam Salic. *num.* 19. *C. qui bon. ced. poſſ.* Bellam. *in dict. c. ex reſcripto, n.* 23. Guid. Pap *dec.* 211. Menoch *de arb. iud. caſu* 183. *n.* 18. Boſſ. *tit. de carcer. fideiuſſ. relax. n.* 25. Ioſeph. Ludov. *deciſ. Peruſ.* 64 *part.* 2. Brun. à Sole *in ſuis qq. legal. q.* 8. *num.* 13. & 17. Anton. Theſſaur. *deciſ.* 37. *num.* 4. & fusè Vital. de Gamb. *in tr. de clauſ. in rub an benef. ceſſ. bon. renunc. poſ. per tot.* Quamvis in Cathalonia contrariam ſententiam cenſeo ſequendam, per text. *in conſtit.* 3. Meſavant, *circ. pr. tit. de execut. de cenſals*, & id abſque diſtinctione, quam pro conciliatione opinionum ſuper iſto puncto ex multis colligit Matth. Brun. *de ceſſ. bon. quæſt.* 2. 1. *princ, num.* 12. & *ſequent.* ut videlicet non poſſit cum iuramento bonorum ceſſioni renunciari quoad effectus ceſſionis, in quibus creditor nullum intereſſe prætendere poteſt; videlicet ut cedens evitet carceres, vel excommunicationem: vel ut à carcere extrahatur, & ab excommunicatione abſolvatur. 37 38

Digitized by Google

In his ſiquidem ceſſionis effectibus creditor nullum intereſſe pecuniarium prætenderet poteſt. Cùm eius intereſſe non poſſit, vt debitor ſit ſeparatus à gremio Eccleſiæ, vel vt in carceribus moriatur.

Et ſic hoc iuramentum nihil operari, cum per ipſum inhumanitas deduceretur, *c.cùm quidam, de iureiur.* Secus quoad effectus, in quibus creditor habet intereſſe, & ſic ceſſet inhumanitas, vt nempe in bonis poſtea acquiſitis teneatur in ſolidum, non deducto, ne egeat, vt tunc renunciatio ceſſionis bonorum maximè iuramento firmata valeat.

39 Dicta ſiquidem conſtit.3. *tit.de executio de cenſals*, & quoad effectum detruſionis in carcerem dictam renunciationem iuratam admittit. Prædicta diſtinctio mihi certè æquiſſima videtur, & eam ſequendo in facti contingentia, cùm de iſta renunciatione iurata
40 diſceptaretur coram Reuerendo Officiali domini Epiſcopi Barcinon. prætendi non obſtante dicta renunciatione ceſſionis bonorum cum iuramento, & quod eam non peteret, etiam non obtenta priùs abſolutione à iuramento, ceſſionem bonorum fuiſſe admittendam, ad hoc vt cedens abſolueretur ab excommunicatione, in qua erat: ad meam ſententiam adducebam vltra prædicta, Buër. *decif.*133. Guid.Pap. *decif.*211. *n.*1.& Bec poſt per eum relatos, *conſ.* 10.*n.*6. tandem obtinui vt abſolueretur.

Et ita Oliban.qui poſt hæc ſcripta in lucem prodiit tenet *de act. part.*1. *lib.*3. §. *fin. num.*26. dicens ceſſare beneficium ceſſionis bonorum quando illi cum iuramento eſt renunciatum, *per d.conſtit.*3. tum quando per ſtatutum, aut priuilegium ceſſio bonorum eſt prohibita, & demùm quando debitor eſt in dolo.

41 An ceſſio bonorum admittatur pro pecuniaria ſumma, fiſco, aut alicui priuato ex cauſa delicti, ſeu quaſi adiudicata, in dubium non ſemel verti vidi. Doctores in partes ſciſſi ſunt: alii ſiquidem tenent partem affirmatiuam, vt Ioan. Andr. & Abb. *in d.cap.Odeardus*, & relati à Couar. *lib.*2.*reſol.c.*1.*n.*8. & nouè ab Ant. Theſſaur. *decif.*182.

42 Alii tenent partem negatiuam, licèt agatur ciuiliter pro emenda ex crimine deſcendente, quod nec tali caſu ceſſio bonorum ſit admittenda, ſed pœna pecuniaria debet conuerti in corporalem, vt ſit locus re-
43 gulæ *Qui non habet in ære, luat in corpore*, de qua *in l.*1. *ff. de pœnis*, per text. *in l. quicumque, C.de ſerv. fugit. & l final.* & *ibi* Bald. & Paul.de Caſtr. *ff.de in ius voc.* & per text. optimum *in cap. finem litibus, de dolo, & contum.* vbi Pan.ad hoc ipſum commendat: ſequitur Iaſ. *in l. ſi quis id quod, num.*18. *ff.de iuriſd. omn. iud.* Boër. *q.*349. *num.*8. vbi dicit, quod ſi quis agat actione iniuriarum, & concludat ad pecuniam, quod ſi reus condemnatus velit cedere bonis, non admittatur, ſed quod pœna pecuniaria debeat conuerti in corporalem.

44 Idem tenet Innoc. & Andr. Barb. *in d. cap.Odeardus*, Rebuff. *conſ.*184. *circ.med.verſ.ad hoc certum eſt.* In hanc partem poſt longam diſputationem inclinat Brunor.à Sole *d.quæſt.*9 *per tot.*& Matth.Brun.*de ceſſione bon.* 17. *q.*4. *q.princ.* & nouiſſimè Ioan. Paul. de Batz. *in comm. ad lib.feud. tit. Quæ ſint regalia, verſ. condemnatorum, n.*7.& Vincent.de Franc. *decif.*358.& *decif.* 107. vbi vtiliter limitat in ipſo delinquente ad pœnam pecuniariam condemnato: ſecus in eo qui non deliquit, & qui condemnatus eſt, non in pœnam delicti, ſed ob contrauentionem fideiuſſionis per alium commiſſam.

Quam limitationem nota, quia ſuper ea diſputari apud Senatum, referente inſignis eruditionis I. C. Franciſco Peſcaſes, Regio Conſiliario, vidi: & licèt aliquibus Dominis ex Regia Audientia duram videri hanc limitationem intellexerim, mihi certè placet, cùm fideiuſſor pœna corporali, ob principalis delictum debita, ex ſua fideiuſſione puniri nequeat, etiamſi expreſsè ad eam ſe obligaſſet, vt adduximus ſuprà *cap.*5.*de fideiuſſor.n.*70. quod eſſet in præſenti caſu, ſi ceſſio ei non admitteretur, cùm neceſſariò puniretur fideiuſſor ob delictum principalis, cùm ipſe nullum admiſiſſet.

Et hæc eſt vera & communis opinio, quam per Senatum obſeruari vidi, & ita antea per Senatum obſeruatum poſtea legi apud nobilem Ludouicum à Peguer. Regium Senatorem clariſſimum, *c.*6.*decif.crim.* qui omninò eſt videndus: pulchrè ſiquidem, & copiosè iſtam quæſtionem tractat.

Caſus aliquot, in quibus quis non gaudet beneficio ceſſionis bonorum, tradit Iaſon *in* § *fin.Inſt.de act.*& Soc. *in tract.fallent.in verſ.cedens bonis.* 45

Ex quibus hunc libet referre, quem (pauci dies ſunt) 46 ex facto habui, vbi quis malitiosè, ſeu in fraudem creditorum bona ſua dilapidauit: ita Iaſ. *in* § *ſi quis in fraudem, n.*92.& 94.& *d.*§.*fin.n.*18.*de act.inſt.* quem refert & ſequitur benè eruditus Matt.ab Azpil. *in commen.c.de regul.n* 8 *verſ.ſextè quod non omnis ceſſio, per text. in l.vlt.*§.*vlt. ff quæ in fraud cred.* iun.gloſſ. Natta *conſ.*361.*per tot.*& Balz.*in comment.in lib.feud. tit.quæ ſint regalia, verſ.condemnatorum, n.*7. ſequitur Olib *de act.part.*1.*lib.*3.§.*fin.n.*26. dicens iſtud beneficium ceſſare cùm debitor eſt in dolo.

Qui omnes mouentur, quod beneficium ceſſionis 47 bonorum eſt ſubſidium miſerorum, non autem præſidium doloſorum, *d.l.fin.*§ *fin.ff.quæ in fraud.cred.*& *leg.pen.ff.de iure dot. cum ſimil.*ſenſit Miet.*tit.de capt. part.*1.*n.*10. & Alphonſ.Enem.de Val. *in tract.de eleemoſ.part.*3 *fol.mihi* 41.*col.*2.*n.*3. vbi ex Iaſ.Salic.Ang. Curt.Iun.& Paul.de Caſtr.*in Auth.res quæ, C.commun. de legat.*& ex Bald.Abb.& Felin.*in cap.quæ in Eccleſiarum, de conſt.*reſoluit regulariter beneficia data pauperi à iure non competere in præiudicium tertii illi, 48 qui ex culpa ſua in paupertatem deuenit.

Ex his infero, decoctoribus & fallitis tale beneficium non competere ratione doli qui in eis præſumitur, vt poſt Bald. adnotauit Natta *d.conſ.*361. *num.*7. 49 & Brunor.à Sole *d quæſt.*9. *n.*35. & Plot. *in tract. de in litem iurand.* §.4. *n.*64. quod expreſsè ius noſtrum municipale probat, vt *conſt.*7.*confirm.tit.de Abatuts, y latitants*, notat Oliban. *vbi ſuprà, dicto* §.*finali, num.*26.

Quæ illatio proculdubio vera eſt, vbi quis dolo, 50 & ſua culpa decoxit: ſecus ſi vitio, & ictibus fortunæ decoxerit; hic enim tali beneficio indignus non eſt, vt not. Anchon. *in tract. de mercat.tit.de decoctor.* §. *circa tertiam ſpeciem, num* 2.3.19.20.& 21. quem refert & ſequitur Brun. à Sole *d. q.*9. *num.*35. quod & mihi placet, quia ceſſat ratio, quamobrem falliti à beneficio ceſſionis excluduntur. Et ſic cenſeo eſſe 51 intelligendam *d.conſt.*7.*Confirmant, titul.de Abatuts, y latitants.*

Vnum tamen eſt, quod cum falliti vtplurimùm, & 52 iuxta communem conſuetudinem, ſint fraudatores, vt not.Brun.à Sole *d.num.*35.& Bald.*conſ.*382.*in q.D. Medielan. circ.fin. lib.*5. vbi dicit hanc eſſe optimam conſequentiam, ſi fallitor, ergo fraudator. Sequitur Natta *conſ.*361.*n.*7.& colligitur apud nos *ex tot.tit de Abatuts, y latitants*, cum præſumptio ſit contra fallitos, qui vult dicere, vitio & ictibus fortunæ ſe decoxiſſe, debet id probare: & ita in expreſſo tenet Brun. à Sole *d.n.*35.& Matth.Brun. *in tract.de ceſſ.bon.q.*5. 4.*q.princ. per tot.* vbi *num.*6. aſſerit receptantem fallitum, & illum occultantem, teneri ad intereſſe, ſi falliti 53 bona non ſufficiant.

An autem debitor, qui ceſſit bonis, poſſit pœnitere 54 antequam bona vendantur in foro, diſputari vidi. Concluſum fuit quod ſic, eo quòd cedens bonis non

Google

deſiuit eſſe ſuorum bonorum dominus ante illorum diſtractionem, *l.3.* vbi not. Bart.& Ang. *ff hoc tit.* & *l.2.* vbi etiam Bart.Bald.Salic.& Caſtr.*C.eod.* & eſt deciſum io Capel.Thol. *q.134.*not.& Mat. Bern.*de ceſſ. bon q.princ.15.per tot.*

55 Neque omittam, an lite pendente ſuper ceſſione bon.poſſit committi inſtr.executio contra debitorem in Cathal. Partem affirmat. ſeruari patet ex traditis *n 7.* & *lib.1. reſol. cap.17. de appellat. n.39.* Hoc intellige ſi eſt inſtrumentum ſcripturæ tertii, cui ex eius priuileg exceptio ceſſionis bonorum non obſtat. Et ita pronunciatum fuit per eminentis eruditionis Regium Senatorem Ioſephum Dalmau, die 19. Iulii 1597. in cauſa Gerardi Broſa, contra Ioannem Cocha, oppidi Populæ Clarimontis. Idem dic in executione cenſualium, & aliorum inſtrumentorum, in quibus adſit renunciatio ceſſionis bonorum cum iuramento, *vt in conſtitutione tertia, titulo de execution de cenſals.* Quoad alia inſtrumenta ſequere diſtinctionem traditam per Matthæum Brun. *deciſ. Bon. decimatertia, quæſtione princip.* & vide tradita per Lancellotum *de Attent. parte quarta, in ſecunda limitatione, numero decimo tertio, & vigeſimo quarto*, vbi dicit quod pendente iudicio inopiæ, non dicitur attentari, ſi procedatur in cauſa principali. Idem not. Capella Tholoſana *deciſ.28.*

CAPVT X.

Quando liceat ſine iudice ſe vindicare.

SVMMARIVM.

1 *Regulariter nemo ius ſibi in cauſa propria dicere poteſt, & iure communi, & ſpeciali Cathalonia.*

2 *Auferri debet occaſio veniendi ad arma.*

3 *Inuadens propria auctoritate rem ſuam apud alium exiſtentem, amittit eius dominium.*

4 *Amplia etiamſi dicta res per ſententiam eſſet illi adiudicata, niſi aduerſarius conſentiret, vt nu*mero 5.

6 *Si quis ſine executorialibus capiat poſſeſſionem rei adiudicatæ, dicitur attentaſſe, & commiſiſſe ſpolium.*

7 *Quid ſi ſententia ſit lata ſuper rebus incorporalibus.*

8 *Vbi via iudiciaria quis aliquid ſibi debitum, aut rem ſuam adipiſci non poteſt, ſibi ius dicere propria auctoritate lex permittit.*

Dummodo ea ex re ſcandalum aliquod non ſequatur, & n.9.

10 *Rem meam penes aliquem ſuſpectum de fuga exiſtentem poſſum propria auctoritate accipere.*

11 *Debitorem fugientem poſſum propria auctoritate capere, & ad iudicem ducere.*

Amplia vt id & crediteris procuratori liceat, ibidem.

Amplia 2. vt id etiam liceat, quamvis ſit debitor in diem, vel ſub conditione.

Amplia 3. vt procedat in debitore in nundinis reperto, ibid.

Item amplia quartò, & quintò, vt numere decimo ſecundo, & decimo quarto.

13 *Qui vim fecit apparitori in ius, aut in carceres ducenti, non eſt dignus venia.*

15 *Quis dicatur debitor ſuſpectus, & quomodo id debeat probari, & quomodo etiam aduerſus eum procedendum ſit, remiſ.*

16 *Captura facta de debitore ſuſpecto, poteſt poſtea probationibus conualidari.*

17 *Debitor vt ſuſpectus capi non poteſt, niſi pro debito liquido.*

18 *Debitor conditionalis capi poteſt.*

19 *Debitor ſuſpectus de fuga non liberatur per cautionem iuratoriam, ſed debet præſtare idoneam cum fideiuſſoribus, aut detineri captus.*

Debitor ſuſpectus de fuga non gaudet dilatione conuentionali, nec etiam reſcripto, ſeu priuilegio, ibid.

20 *Hodie qui ſuo nomine conuenitur, tantùm tenetur præſtare cautionem iudicio ſiſti, & non iudicatum ſolui.*

21 *Si dicta cautio præſtetur in Conſulatu Logiæ maris, qui eam præſtitit, non relaxatur à carceribus.*

Quid Regia Audientia obſeruet, n.22.

23 *Quando concedatur captura in Conſulatu Logiæ maris.*

24 *Qui tantùm habetur pro non ſecuro, non dicitur de fuga ſuſpectus.*

25 *An ille qui venit ad paupertatem, caſu & citra dolum, & in quo non apparent indicia fugæ, liberetur per iuratoriam cautionem.*

26 *An captura nulliter facta, ex ſuperueniente probatione confirmetur, &* n.27.

28 *In criminali mala captura confirmatur, vbi ſuperuenirent probationes liquidæ, quod ſi ille captus non fuiſſet, capi poſſet.*

29 *Vbi conſtat debitorem captum, eſſe debitorem, non venit relaxandus, etiamſi captus ſit ordine non ſeruato.*

30 *Securitas data fugitiuo ei non prodeſt, niſi appareat fugitiuo eſſe datam.*

31 *Licet res meas ſaluare etiam occidendo, ſi aliter ſaluæ eſſe non poſſunt, & idem de iure Cathalonia,* n 33.

Amplia vt num.32.

Declara vt num.34.35.& 36.

Limita vt num.43.

37 *Quando dicatur non poſſe haberi iudicis copiam.*

38 *Cum quis rem ſibi ablatam ex interuallo recuperauit, debet illam ſtatim iudici conſignare.*

39 *Fallit vbi per viam iudicii eam conſequi non poſſet: quia tunc nec ad monitorium Epiſcopi eam iudicare tenetur.*

40 *An monitoria concedi poſſint lite pendente coram iudice ſæculari, citra vitium attentatorum.*

41 *Quando monitoriales litteræ conceduntur tantùm ad reuelationem, tunc conceduntur ſine vitio attentatorum.*

Quid Senatus obſeruet, n.42.

44 *Pro paruo debito non dicitur quis debitor ſuſpectus.*

45 *Famæ hominis pro re vili parcitur.*

46 *Ex partium conuentione poteſt quis ius ſibi dicere.*

Quid ſi reſiſtatur, remiſ. ibid.

47 *Habens facultatem faciendi aliquid propria auctoritate, ſi ſuper eo adeat iudicem, an poſſit poſtea variare, & relicta via iudiciaria, redire ad exercendam propriam facultatem, &* numero 48.

49 *Qui poteſt apprehendere poſſeſſionem aliquam propria auctoritate, ſi adeat iudicem, debet adire competentem, alias ſibi præiudicat.*

50 *Nunciatio noui operis poteſt fieri iudicis auctoritate & priuata.*

Nunciatio facta auctoritate iudicis incompetentis, non ſuſtinetur ex iure priuatæ facultatis, ibidem.

Iudicis incompetentia allegari non poteſt, vbi aliquid

Digitized by Google

quid licet parti propria auctoritate, ibid. *& declara vt ibi.*

51 *Immiſſum in meo poſſum propria auctoritate repellere, ſecus ſi ſolùm propendeat.*

52 *Quod non eſt in meo, ſed ſupra meum pendet, non poſſum propria auctoritate tollere.*

53 *Impoſitum in meo fundo poſſum propria auctoritate tollere.*

Fallit vt n.54. in fine.

54 *Si duo contendant de mero imperio, & vnus lite pendente erigat furcas. poteſt qui eſt in poſſeſſione eas propria auctoritate eijcere.*

55 *Ædificare non licet in proprio, per quod immittitur aliquid in alienum.*

56 *Iudici reſiſti poteſt, vbi apparet ipſum manifeſtè contra legem procedere.*

57 *Idem ſi dubitetur an contra legem procedat: eſt tamen damnum irreparabile.*

58 *Aliquando licet recedere à regulis iuris communis.*

59 *Tempore peſtis, vbi de veritate bulletini dubitatur, non debet admitti qui ipſum affert, licèt ab inadmiſſibilitate appellet.*

60 *In dubiis tutior pars & minùs præiudicialis eſt eligenda.*

61 *Senatus deciſio.*

62 *Licet vaſſallo impunè non recipere in oppido aut ciuitate Dominum venientem e loco infecto, aut ſuſpecto.*

63 *Cautela ſeruanda quando iudici eſt reſiſtendum.*

64 *Si iudex eſt in poſſeſſione iuriſdictionis, dicitur ei fieri iniuria ſi in ea turbetur, & poteſt reſiſtere armis materialibus, & legalibus.*

65 *Homicidas & alios malefactores fugientes, aut in crimine fragranti repertos poteſt quiuis capere, & ad iudicem ducere: ſecus ex interuallo.*

66 *Pro defenſione vitæ licet alium interficere, etiam ſine metu irregularitatis.*

67 *Idem pro defenſione honoris & bonorum.*

Honor cunctis rebus eſt præferendus, ibid.

68 *Occidere nunquam licet, niſi pro defenſione neceſſaria.*

69 *Defenſio neceſſaria quæ dicatur.*

70 *Defenſio neceſſaria quomodo probetur.*

71 *Fugere quis non tenetur ſi talis perſona ſit cui fugere eſt dedecori.*

72 *Pro defenſione neceſſaria coniuncti licet alium interficere.*

Percutiens Clericum quando non excommunicationem incurrat, ibid.

73 *Idem & pro defenſione extranei.*

Quid de iure Cathalonia, numero 74. 75. & numero 76.

77 *Argumentum à contrario ſenſu ſumi non debet, vbi abſurditas reſultaret.*

78 *Argumentum à contrario ſenſu in ſtatutis locum non habet, vbi caſus omiſſus reperiretur à iure communi deciſus.*

79 *Intellectus Vſat.* Conſtituerunt igitur, tit. de defenſio permeſa à caſcu de ſi moteix, *& num.* 81. *&* 82.

80 *Dictus vſaticus contradicit iuribus feudalibus.*

83 *Vaſſallus iniens amicitiam cum inimicis Domini, priuatur feudo.*

84 *Hoc verum ſi probetur id in damnum & perniciem Domini factum, quod Dominus probare tenetur.*

85 *Si vaſſallus fuerit monitus à Domino ne talem aſſociaret, an ſi vaſſallus ſecus faciat, præſumatur factum in damnum Domini, iuxta diſpoſitionem dicti vſatici*, Conſtituerunt igitur.

86 *Si inueni animal damnum dans in fundo meo, an poſſim illud retinere, donec de damno mihi ſatiſfiat.*

Quid de iure Cathalonia, num. 87.

88 *Declaratur conſt.* 7. Encaroque, tit. de diuerſes extraordinaris crims, y delictes.

89 *Argumentum ab abſurdo vitando valet.*

Lex vel ſtatutum ſimpliciter loquens, debet reſtringi, ne ſequatur abſurdum, ibid.

90 *Statutum dictans vt ſtetur iuramento damnum paſſi, an valeat.*

Quis dicatur actus reiterabilis, ibid.

91 *Conſuetudo diſponens vt ſtetur cuilibet ſcripturæ mercatoris, vt indiſcreta non valet.*

92 *Multi caſus, in quibus quis poteſt propria auctoritate ius ſibi dicere, remiſſiuè.*

93 *Filius an poſſit pro ſua legitima propria auctoritate res hæreditarias occupare.*

94 *Inſtitutus in re certa poteſt rem illam propria auctoritate capere.*

95 *Locator an finita locatione poſſit propria auctoritate conductorem expellere.*

96 *Barcinonenſes ex priuilegio* Recog. Proceres, *in multis caſibus ſibi propria auctoritate poſſunt ius dicere.*

NEMINEM regulariter ſibi ius propria auctoritate dicere poſſe, explorati iuris eſt, *vt tit. Cod. ne quis in ſua cauſa, l. non eſt ſingulis, ff de reg. iur. & leg. 1. Cod. quand. liceat ſine iud. ſe vindic.* Quod & iure peculiari Cathaloniæ cauetur, *vt tit. tit. Quant ſie licit, o no, quiſcu venjarſe ſenſe jutge.* Eſtque ratio, quia non eſt priuato concedendum, quod à iudice comparari poteſt, *l. non eſt ſingulis, ff. de reg. iur.* idque ne detur anſa veniendi ad arma, & tumultum aliquem commouendi, quod iura abhorrent, *l. æquiſſimum, ff. de vſufr.* Et naturali rationi repugnare, vt quis ſibi ſua manu ius dicat, memoriæ proditum tradit Ariſtot. 3. *lib. Politicor. capite 6.* 1 2

Hinc iura diſponunt, vt ſi quis poſſeſſionem rei ſuæ apud alium conſtitutæ inuaſerit, amittat dictæ rei ſuæ dominium, *l. ſi quis in tantum, C. vnd. vi.* Quod adeò procedit, vt non liceat alicui poſſeſſionem alicuius rei per ſententiam adiudicatæ propria auctoritate capere, etiamſi ab alio non prohibeatur dictam poſſeſſionem capere, aliàs iure ſuo priuatur, vt not. Canon. *in c. cum noſtris, & ibi* Innoc. *n. 3. & 4. de conceſſ. præbend.* vbi hoc limitat, niſi aduerſarius expreſsè conſentiat, vt ſua auctoritate poſſeſſionem capiat: allegat *l. qui reſtituere, ff. de rei vend.* ſubditque ibidem, idem eſſe in omni ſententia, vt non liceat victori poſt ſententiam rem ſibi adiudicatam occupare, ſed debere eam ſibi facere tradi per executores, *arg. l. pen. circ. princ. C. de arbitr, & l. properandum, §. ſin autem reus, C. de iudic.* Quod ego verum puto, licèt Bart. diſſentiat *in d. l. ſi quis in tantum, n. 26.* cùm eadem ratio ſcandali & tumultus militet poſt ſententiam, ſicut antea. Pro his facit quod tradit Salic. *in l. creditores, C. de pignor.* Bald. *in l. fin. 3. col. de edict. D. Adrian. toll.* Petr. de Anchar. & Gemin. *in cap. fin. de elect. in 6.* & hoc iure vtimur in Cathalonia. 3 4 5

Rot. *deciſ. 33 in nouiſſ. part. 3. lib. 3. num. 33.* quod ſi quis ſine executorialibus caperet poſſeſſionem rei adiudicatæ, diceretur attentaſſe, & quod talis dicatur commiſiſſe ſpolium, not. Surd. *conſ. 189. num. 31.* quinimò & Menoch. *de recuper. poſſ. remed. 8. n. 32 & ſeq.* dicit communem eſſe opinionem, iudicem non poſſe concedere talem licentiam, Quod & apud nos ſeruatur, & ſic niſi pars condemnata ſe offerat tradere poſſeſſionem, ſemper extrahuntur executoriales. 6

7 Aduertit Innoc. in d. cap. cùm noſtris, circa fin. quod ſi ſententia ſit lata ſuper rebus incorporalibus, veluti ſuper electione, iuriſdictione, & ſimilibus, victorem poſſe ingedi propria auctoritate poſſeſſionem, quod Inn. dictum ſequitur Bald. in l. traditionibus, C. de pact. & in l. 1. in fin. C. comm. vtriuſq. iud. & in l. quoties, C. de rei vendic. & Alex. in addit. ad Bart. in d. l. ſi quis in tantum, & Suar. valdè illud Innoc. dictum commendans, in l. ſecunda, tit. de los Emplaçamientos, circ. princ. n. 21.

8 Iſta concluſio, vt quis ſua manu ſibi ius dicere non poſſit, fallit in multis caſibus, ex quibus aliquot magis quotidianos referam.

Primus eſt, ſi ei iudicis auctoritate ſuccurri non poſſit, l. 1. & 2. C. quando liceat vnicuique ſine iudice ſe vindic. Et ſic ſi quis non poteſt iudicis miniſterio habere rem ſuam furto ſibi ſubtractam, aut vi, poteſt illam rem, aut æquiualentem propria auctoritate accipere: ita not. gloſſ. ſing. in cap. ius gentium, diſt. 1. & gloſſ. in l. nullus, Cod. de Iudæis, Couar. lib. 5. reſol. cap. 2. num. 15. Marſil. ſingul. 177. num. 6. & conſ. 21. num. 14. Dec. in l. qui iuriſdictioni, num. 12. ff. de iuriſdict. omn. iud. Bart. in l. nullus, C. de Iud. Paul. de Caſtr. conſ. 400. priuſquam iura fierent, per tot. vol. 1.

9 Innoc. in cap. olim 1. n. 8. de reſtit. ſpoliat. ſubdens hoc procedere, dummodò ea ex re non ſequatur ſcandalum aliquod. Mart. Azpilc. in locis ſtatim allegandis, Viu. deciſ. 253. num. 3. & 6. lib. 5. & nouiſſimè Barb. in comment. ad lib. feud. tit. de Pace tenend. lib. 2. § ſi quis, n. 10. & Alphonſ. de Val. in tract. de Eleemoſ. part. 3. fol. mihi 50. col. 4.

10 Similiter rem meam penes aliquem ſuſpectum de fuga exiſtentem, poſſum propria auctoritate capere: ita Alex. conſ. 62. vol. 3. Cabal. ad Bart. in d. l. ſi quis in tantum: & eſt text. expreſſus in l. ait Prætor, §. ſi debitorem, ff. quæ in fraud. credit.

11 Quod adeò verum eſt, vt & debitorem fugientem poſſim propria auctoritate capere, & ad iudicem ducere, d. l. ait Prætor, § ſi debitorem. vbi Bart. & communis Doctorum ſchola, not. Marquil. in vſatic. captus, quæſt. 31. pag. mihi 51 col. 4. & Roder. Suar. in l. 2. tit. de los Emplaçamient. verſ. ſed attende, n. 20. vbi n. 24. & eius procuratori id licere aſſerit, per text. iunct. gloſſ. in l. 1. C. vbi quis de cur. vel cohor. & n. 25. hoc extendit ad debitorem in diem, vel ſub conditione, per text. in l. quæſitum, de pignor. l. in omnibus, ff. de iudic. & textus notab. in l. omne æs, ff. pro ſoc. Et tandem n. 27. id extendit, etiam vbi debitor ſuſpectus in aliquibus nundinis reperitur, licèt regulariter ex nundinarum priuilegio venientes ad eas ſint ſecuri, & eorum bona atteſtari non poſſint, vt per Ang. & Doct. in l. dies feſtos, C. de fer. Bald. conſ. 400. vol. 1. Surd. deciſ. 307. Beroius conſ. 131. n. 14. vol. 1. ait, vbi quis forum declinare poſſet, aut ius reuocandi domum haberet, ſi timor fugæ, & ſuſpicio adeſſet, tunc poterit capi & atteſtari, & compelli, ſaltem vt caueat.

12 Quod procedit licèt debitor non ſit in actu fugæ, appareant tamen fugæ ſigna aliqua, vt per Angel. poſt gloſſ. in l. pignoris cauſa, C. de pignor. act. & latè per Rip. in §. 1. de iud. n. 88. & ibi Felin. num. 14. ad fin. Ant. Theſſ. deciſ. 220. n. 8. allegat gloſſ. in l. quæſitum, ff. de pignor. & Suar. vbi ſuprà, n. 21.

13 Codex Fabr. lib. 1. tit. 18. defin. 1. quando liceat ſine iudice ſe vindicare, dicit quod qui vim fecit apparitori in ius, aut in carceres ducenti, non dignus venia eſt, quòd ex poſtfacto appareat eum duci aut carcerari non debuiſſe.

14 Quod etiam procedit, licèt debitor fugiens ſit clericus, poteſt ſiquidem ſine incurſu excommunicationis à creditore laïco capi, vt per Innocent. in cap. vt famæ, de ſentent. excommunic. & eſt communis Doct. opinio in cap. cùm non ab homine, de iudic.

Quis dicatur debitor ſuſpectus, & quomodo id debeat probari, & quomodo aduerſus eum ſit procedendum. declarat Anton. de Queſ. d. q. in cap. 8. n. 8. & Menoch. de arbitr. iud. caſu 87. Maſcard. de probat. concluſ. 455. vol. 1. & concl. 823. vol. 2. vbi n. 35. ſubdit quid in Cathalonia obſeruetur: tradit Mich. Fer. 1. p. obſ. cap. 38. 15

Maſcard. d. concluſ. 823. tenet capturam factam de debitore ſuſpecto, poſſe poſtea probationibus conualidari. Contrarium tenet Ant. Theſſaur. deciſ. 220. n. 3. Sed plus Maſcardi opinio placet, per notata per Marſil. in l. pen. ff. de quæſtion. & Remig. de Gonn. de immunit. Eccleſ. quæſt. fin. per tot. & Ioſeph. Ludov. deciſ. Peruſ. 48. 16

Debitor vt ſuſpectus capi non poteſt, niſi pro debito liquido, vt not. Bald. in l. apertiſſimi, C. de iud. Gail. obſeru. 44. n. 8. lib. 2. 17

Veritas eſt in contrarium, vt pulchrè declarat Paul. de Caſtr. in conſ. fin. 1. p. Hinc debitor conditionalis capi poteſt. Iaſ. in l. ſi vbi arbitro, n. 7. ff. qui ſatiſdare cogant. Suarez vbi ſuprà, & etiam lite pendente, Coſt. in memor. verſ. lite pendente. Et ſic non ſatis bene diſtinxit Dec. conſ. 75. n. 4. vide Marcabr. conſ. 80. & licèt Marcabr. & Dec. contrarientur, pro Caſt. veritas eſt, vt tradit Caccialup. de debitor. fugitiuo, q. 6. num. 15. vt dictum Caſtr. procedat ſi creditor expreſſit ſe cenſere, quod ei tenetur debitor in certa quantitate. 18

Debitorem ſuſpectum de fuga non liberari per iuratoriam, ſed teneri præſtare idoneam cautionem cum fideiuſſoribus, aliàs debere detineri captum, eſt extra omnem difficultatem, quia iuratoria cautio per eum præſtanda ſeruiret de vento, cùm ſit iuris præſumptio, quod de eo ampliùs non ſit habenda copia, vt not. Caccial. de debit. ſuſpect. q. 9. n. 2. Clar. in § fin. q. 28. n. 6. Ob quod dixit Bald. in l. quæſitum, in 2. lectura, n. 3. ff. de pignor. debitorem ſuſpectum de fuga non gaudere dilatione conuentionali, quia ſi gauderet, dilatio moratoria tranſiret in peremptoriam, quod de iure non permittitur, arg. l. 2. C. de precib. Imper. offer. vbi habetur, reſcriptum per quod conceditur dilatio moratoria, valere, ſecus ſi peremptoria. 19

Hinc ſuſpectus de fuga non gaudet aliquo reſcripto, ſeu priuilegio, niſi de eo fiat mentio, vel ſaltem conjiciatur & ſuſpectum de fuga ſub eo comprehendi, prout nuper declaratum fuit per duas conformes, priuilegium de las vituallas, ciuitati Barcinon. conceſſum, quod eſt in corpore iurit, in 2. vol. conſt. & ſuſpectum de fuga comprehendere not. Bald. conſ. 400. vol. 1. & Surd. aliis relatis deciſ. 307.

Hinc dixit Beroius d. conſ. 138. num. 14. vol. 1. vbi quis forum declinare poſſet, aut ius reuocandi domum haberet, ſi timor fugæ adeſſet, poſſe per dictum iudicem capi, & compelli, ſaltem vt caueat. Et in terminis quod aſſecuratio ſuſpecti de fuga debeat eſſe cum fideiuſſoribus, tradiderunt alii relati per Caccialup. in tract. de debitore ſuſpecto, q. 11. n. 8. ante finem. Et ex noſtratibus Marquil. in vſat. captus, q. 31. fol. 5. & ſic cauendum eſt à Petro Ioanne Fontanella in tract. de pactis nupt. clauſ. 4 gloſſ. 18. part. 4. n. 83. & ſeq. qui dixit Senatum obſeruare, vt captus & ſuſpectus de fuga liberetur à carceribus præſtita iuratoria cautione, vbi præ eius paupertate cum fideiuſſoribus dare nequeat: quia (pace eius ſit dictum) eſt prorſus erroneum, imò contrarium practicatur: lapſuſque fuit ipſe in intellectu dictarum deciſionum ab eo allegatarum, quia loquuntur, vt ex earum ſerie clarè percipitur, non in debitore ſuſpecto, ſed tantùm de eo qui tenetur dare cautionem de iudicio ſiſti, & iudicato ſoluendo, iuxta diſpoſitionem l. 2. ff. qui ſatiſd. cogant. & l. 1. iun. l. generaliter, ff. de prætoriis ſtipul. & tot. tit. ff. iud. ſolui. Nam iſte talis, quia dictam cautionem præ-

ſtare

ſtare tenetur cum fideiuſſoribus, *iur. preallcg.* ſi iu-
ser fideiuſſores non inuenire, ſatisfacit ſuæ obligatio-
ni per iuratoriam cautionem, vt per Gloſſ. *in l.1. verb.*
fideiuſſoribus, ff. qui ſatiſd. cogant. & §. ſed hodie, Inſt. de
ſatiſdation. & licèt de iure communi hodie qui ſuo
20 nomine conuenitur, tantùm teneatur præſtare cautio-
nem iudicio ſiſti, & non iudicatum ſolui, *d. §. ſed*
hodie, & l.1. C. de ſatiſdat. & not. *in rub. ff. iudic. ſolui:*
tamen apud nos regulariter quis compellitur, vt præ-
ſtet cautionem de iudicio ſiſtendo, & iudicato ſoluen-
do, vt not. Olib. *in vſat. alium namque, cap.11. num.16.*
& ita apud omnes ſeruari teſtatur Caccialup. *de de-*
bitore ſuſpecto, quæſt.9. num.3. in fine, licet liberetur
per iuratoriam, ſi inter fideiuſſores inuenire non po-
tuiſſe.

21 Licèt verum ſit, quod ſi dicta cautio præſtetur in
Conſulatu Logiæ maris, vt quia cauſa ſpectet ad di-
ctum Conſulatum, qui præſtitit cautionem à carceri-
bus non relaxatus, vt tradidi *lib.3. reſolut. cap.10. de*
*content. iuriſd. num.*8. vbi tradidi quandam declaratio-
nem, & tradit Olib. *in vſat. alium namque, cap.11.*
n.18. de act. part.1. lib.3. § fin. n.25. qui allegat Mier.
in 2. Curia Barcin. Regis Iacobi II. cap.36. n.17. coll.4.
fol. mihi... part.2.

22 Vidi tamen hiſce diebus, tales captos, ſi euocaue-
rint dictam cauſam ad Regiam Audientiam prætextu
alterius qualitatis, eos liberari à carceribus, ſi fideiuſ-
ſores inuenire non potuiſſe iurauerint; & ita vidi pra-
cticatum, & deciſiones relatæ per Fontanell. de hoc
caſu loquuntur: non autem cùm quis vt ſuſpectus de
fuga eſt detentus. Etenim dicta captura conceditur in
Conſulatu Logiæ maris, vbi actor præſtat quatuor
23 iuramenta, quæ refert Mich. Fer. 3. *part. obſeru. c.38.*
Per quæ iuramenta quis non dicit debitorem ſuſpe-
24 ctum de fuga, ſed tantum non habere illum pro ſe-
curo, quod non eſt dicere ipſum de fuga ſuſpectum:
patet ex his quæ tradit Menoch. *de arbitr. caſu* 87.
Imò contrarium eſt de mente Senatus: nam cùm quia
detineretur captus vigore prouiſionis ſecuritatis iudi-
cij Cõſulatus Logiæ maris, & ego euocaſſem ad Regiã
Audientiam prætextu paupertatis capti, & oppoſuiſ-
ſet aduerſarius ipſum non eſſe pauperem, & ego repli-
caſſem ipſum paupertatem prædictam impugnare non
poſſe, cum ipſe iuraſſet contrarium ad obtinendam
dictam capturam. Nam ſi ipſe ſoluendo eſſet, non
potuiſſet ipſe iurare non habere eum pro ſecuro. Se-
natui hoc non placebat; dicebat ſiquidem poſſe fieri,
vt captus diues eſſet, & ſoluendo, quòd eum creditor
non haberet pro ſecuro.

25 Et licèt aliqui velint illum qui venit ad pauperta-
tem caſu, & citra eius dolum, & in eo non appareant
indicia fugæ, liberari per iuratoriam cautionem, ve-
rùm iſtum apud nos non dicimus ſuſpectum de fuga,
vt contra eum captura prouideri poſſit, niſi barataio-
nis indicia appareant, vel fugæ: & ſed nec hodie con-
tra aliquem vt ſuſpectum de fuga proceditur ad ca-
ptionem ſuæ perſonæ, niſi doloſitatis ſuæ in occulta-
tione, ſeu alienatione bonorum, ſigna aliqua appa-
reant, aut fugæ, vel aliàs debitor ſit ſiniſtræ opinionis,
ex qua præſumatur baratatio, aut fuga, iudicis arbi-
trio, vt cenſent per illum omnes text. *in l. ſi fideiuſſor,*
§. fin. ibi, ſi hoc iudici ſederit, *ff. qui ſatiſdar. cogant.*
nut. Caccial. *de debit. ſuſpecto, q.11. cum mult. ſeq.* Me-
noch. *d. caſu* 87. tantumque vbi quia eſt ſuſpectus nul-
lo ſuo doloſo facto, proceditur contra eum ad ſeque-
ſtrationem bonorum, vt ex multis concludit Franc.
Curtius in *tract. de ſequeſtr. q.2. per tot.* & habetur *in*
tot. tit. extr. de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct. & C. de prohibit.
ſequeſtr. cum vtrobique not.

26 Nuper in Aula dubitatum fuit, an captura nulliter
facta ex ſuperuenienti probatione confirmetur. Licèt
varii varia ſuper hoc dixerint, vera & communia opi-
nio eſt, quod reſpectu debiti, id eſt quod de debito
tempore capturæ non conſtaret, non conualidetur
captura ex ſuperuenienti debiti probatione, licèt benè
reſpectu plenæ probationis ſuſpicionis: ita Natta
conſ.430 n.12. Maſcard. *de probat. concl.*825. *n.*19. Ant.
Theſſaur. *deciſ.*220. *n.*3.

Et prædicta meliùs declarando, dico quod ſi tem- 27
pore capturæ conſtabat plenè de debito, capturam ex
aliis defectibus nullam, imò etiamſi de debito non
erat, vt decebat, facta fidea, conualidari capturam, ſi
poſtea plenè de debito conſtaret, licèt iudex malè fe-
ciſſet eam concedendo, non conſtito liquidò de de-
bito. Videatur Ioſeph. Ludov. & ab eo relati *deciſ.*
Peruſ.40 per tot. Bero. *conſ.*161. *in fin. vol.*3.

Pro quo adduco quod & in criminali mala captu- 28
ra confirmatur, vbi ſuperueniunt probationes liquidæ,
quod ſi ille captus non fuiſſet, capi poſſet, vt circui-
tus inutilea vitentur: ita Rota *in nouiſſ. deciſ.*151. *n.*5.
part.2. Scaccia *de iudiciis, part.1. cap.94. poſt num.*12
verſ. neque obſtat, benè Crauet. *conſ.46. n.7. & conſ.65.*
*ſub num.*4. vbi reddit rationem, quia nec ſpoliatus re-
ſtituitur vbi conſtat ſpoliatum ius non fouere. Aduer-
tit tamen Crauet. *d. conſ.65 poſt n.4.* prædicta eſſe in-
telligenda, niſi iudex vt priuatus proceſſiſſet, & inco-
gnitionaliter: ſecus ſi vt iudex, in aliquo tamen re-
quiſito ad capturam defeciſſet: quia ſubdit, quod ſpo-
liatus iudicis auctoritate non reſtituitur, niſi conſtito
de iuſtitia vel iniuſtitia ſpoliationis. Neque à prædi-
dictis diſcedit Bart. *in quæſt. incip. Lapus.* Videndus in
propoſito Ioſeph. Ludov. *d. deciſ. Peruſ.40. part.1. per*
tot. Bero. *conſ.*162. *in fin. part.*3.

Videndus in materia Cornazz. *deciſ.2. n.18. & 19.* 29
& ſeq. vbi dicit, vbi conſtat debitorem captum eſſe,
debitorem non venire relaxandum, etiamſi captura
fuiſſet ordine non ſeruato.

Securitas data fugitiuo, ei non prodeſt, niſi appa- 30
reat fugitiuo eſſe datam: ita Surd. *deciſ.*307. *n.* 16.
& ſequent.

Inſuper pro defenſione rerum mearum licitum eſt 31
hominem interficere, ſi aliter ſaluæ eſſe non poſſunt,
l. itaque, ff. ad leg. Aquil. & l. furem, vbi Gloſſ. *ff. ad*
l. Corn. de ſicar. not. Bart. *in l.1. n.7. C. vnde vi.* Latè
poſt multos per eum relatos Couar. *in Clem. ſi furio-*
ſus, 3. p. §. vnic. de homicid. Franc. Viu. *deciſ.*197. *n.*30.
Nobilis à Peguer. *in rep. conſt. Item ne ſuper laudi-*
*mio, verſ.8. n.*112. Mart. ab Azpil. *in ſuo Manuali, c.15.*
n.3. & 4. & nouè Alphonſ. de Val. *in tract. de Eleemoſ.*
3. p. fol.50. ſub n.1.

Quod adeò verum eſt, vt pro rebus meis recupe- 32
randis licitum ſit Clericum inuadere cum moderami-
ne inculpatæ tutelæ, *cap. olim cauſam, de reſtit. ſpol.* &
ibi not. Innoc. *n.8. & in c. ſi verè 1. in fin. de ſentent. ex-*
commun. Abb. *in cap. cùm non ab homine, n.18. de iud.*
& Couarr. *vbi ſuprà.*

Hæc etiam de iure peculiari Cathaloniæ proce- 33
dunt, vt habetur *in vſat. qui aliena 1. hoc tit. Quant ſie*
licit e no, à quiſcu venjarſe ſenſe Iutge, vbi Marquil. &
& alii prædicti.

Qui vſat. *qui aliena*, & alia iura ſuperiùs allegata, 34
quibus probatur, vt liceat quem inuadere pro defen-
ſione & recuperatione rerum ſuarum, intelligenda
ſunt, vt liceat id facere incontinenti; ſecus ex inter-
uallo, *l.3. §. cùm igitur, ff. de vi & vi armata*, vbi Bart.
declarat, quando dicatur fieri incontinenti, Iaſ. *in*
l. clam poſſidere, § qui ad nundinas, & ibi Socin. *n.*11.
ff de acquir. poſſeſſ. Fel. *in cap.1. n.*14. *de iud.*

Adde quod & rem meam licet ex interuallo occu- 35
pare, quoties iudicis auctoritate ſuccurri non poſſet,
itavt per viam iuris & iuſtitiæ non poſſem conſequi
ius meum, vt not. Gloſſ. *in cap. ius gentium, diſt.1.*
quam ad hoc allegat Azpil. *in manual confeſſ. cap.17.*
n.112. & conſ.1. n.9. de iniur. & damn. dat. lib.5. vol.2.

Rip. *in cap. ſepè, num.89. de reſtitut.ſpoliat.* Homod. *conſ* 75. *num.* 14. Purpur. *conſ.*547.*num.* 14. & Bec. *conſ* 49. Et ſunt textus optimi *in l.ait Prætor, § ſi debitarem ff.de his quæ in fraud.cred.l.furem ff ad l.Corn. de ſicar.in l.itaque,§ fin.ff.ad l. Aquil.& l.nudus, C.de ina.* not. Ant.Pad. *in l.cùm quis, num.*17. *C.de iur. & fac.ignor.* & Palz. *in d.§ ſi quis, tit.de pace tenend.n.*9. *&* 10.*in comment. ad lib feud.* vbi *n.*12. aſſerit, quod ſi quis iuſta ratione putat rem eſſe ſuam, & ſubtrahit, non punitur criminaliter, ſed ad iudicem ciuilem remittitur, quod eſt notandum. Vide text.not.*in l.*1.*in fin ff de abigeis.*

36 Item vbi iudicis copia minimè adeſſet, *l. ſi alius, §.belliſſimè,* & ibi Bart. *ff.quod vi aut clam,l.generali, C.de Decur.*not. Alex *in l.de pupilla,§ ſi quis ipſi Prætori,ff.de nou oper.nunc.* Homod. *d conſ* 75 *n.*14 Ripa *in cap.*1. *num.*89. *de iudic.* Anchar. *conſ.*277.*num.*17.

37 Quando autem dicatur non poſſe haberi iudicis copiam, declarat Bart. *in tract. de repraſ. in* 5. *quæſt.*2. *quæſt. princ.*

38 Oportet tamen circa prædicta aduertere, quod quoties rei dominus rem ſibi ablatam recuperauit ex interuallo in caſu à iure permiſſo, debet illam ſtatim iudici conſignare, *l. qui vas, ſecundùm vnam intellect. ff.de fur.*tradit Rip. *in cap.ſæpè, n* 89.*de reſt.ſpoliat.& in cap.*1.*n.*84.*de ind.* & Menoch. multos citans *de recup.poſſeſſ.remed.*9.*n.*193.

39 Quod verum puto, niſi in caſu vbi quis rem aliquam propria auctoritate (ſine ſcandalo tamen) accepiſſet, eo quòd via iudiciaria ei ſuccurri non poſſet: quia tunc id reuelare nullo modo tenetur, imò nec ad Epiſcopi monitorium: ita Franciſc. Viu.multos citans *deciſ.*223.*num.*4.*&* 5. *lib.*2. Gutier. *canon.quæſt. lib.*1.*cap.*11. *n.*67. & Pad. *in d.l.cùm quis, n.*17. *C.de iur.& fac.ignor.* & fusè Azpil. *d.c.*17.*n.*114.*&* 115.*& conſ.*34.*&* 35.*de ſentent.excommun.lib.*5.*volum.*2. vbi multa de talibus monitoriis, de quibus inter alia dicit, monitorium de edendo aliquam ſcripturam, non ligare partem aduerſam, neque eius patronos, ſcilicet Aduocatos, & Procuratores, qui per viam petitionis conſilii eam norunt: quod etiam not. *conſ.*16. *de pænit.& remiſ. lib.*5. *vol.*2.

Alios caſus ex multis explicat Ioan. Bapt. Coſta *de remed. ſubſid. remed.*14. *num.*4. & Theſſ. *fori Eccleſ. part* 3.*cap.*38. & nouè Petrus Ant. Lazarius *in tract. de monit. ſect.* 2. *in multis quæſtion.* idem Ioan. Bapt. Coſta *in tract.de facti ſcient.& ignor.diſtinct.*53.Gut. *Canon. quæſt. lib.*1.*cap.* 11. *num.*5. vbi cum certa diſtinctione tenet, Aduocatum in vim litterarum monitorialium teneri reuelare ſecreta ſui clientuli. Contrarium indiſtinctè tenet Graſſis *conſ.*4. *num.*29. *& ſeq. lib.* 1. Auendañ. *de exequend. mandat. lib.*1. *cap.* 2. *num.*25.

40 Super iſtis monaſteriis dubitari ſæpiùs contingit, an poſſint concedi lite pendente coram iudice ſæculari, citra vitium attentatorum: vera reſolutio eſt, quod ſi per monitorium iudex Eccleſiaſticus mandet aliquid reſtitui ex deductis in iudicio ſæculari, & ſic ſe intromittat de eo ſuper quo pendet lis, quod id fieri non poteſt citra vitium attentatorum, ad ea quæ tradit Innoc. *in cap.ſtatuimus,de offic.delegat.* & fuit deciſum per Senatum die 14 Februarii, anno 1602. in cauſa Piæ Eleemoſynæ Sedis Barcinon. contra Syndicum Villæ de Sitijaa, ad relationem doctiſſimi D. Michaëlis Salba & de Vallſeca,nunc in hac prouincia meritiſſimi Regiam Cancellariam Regentis, Actuario Benedicto Sacares.

41 Vbi verò monitoriales litteræ conceduntur tantùm ad relationem, cum per eas iuvetur iudicium ſæculare, tunc conceduntur ſine vitio attentatorum: ita Panorm. *in cap.ad noſtram,lo* 2.*notab.* 3. *de iureiur.& conſ.*15.*n.*2.*lib.*1.Silua Nuptial.*lib.*3. *verb.monitoria, num.*33.*&* 34. Marc.Anton. *variar.reſolut.lib.*1.*reſol. vltima, caſu* 36. Petrus Anton. Lazarius *de monitar. ſect.*4. *quæſt.*1. *num.*27. 28 *&* 29. & Codex Fabrian. *lib.*4.*titul.*15.*de* 15[?]*iman.defin.*24. vbi antea *defin.*16. dixerat teſtes receptos per curiam Eccleſiaſticam vigore litterarum monitorialium eſſe repetendos in curia ſæculari, & nouè multis relatis Lazarius *d.ſect.*4. *quæſt.*9. *per tot.* Circa prædicta etiam videndus Theſſ. *fori Eccleſ.part.*3. *cap.*38. *num.*14. vbi antea *num.*23. dixit vnum, quo viſus fuit in practica, curſum litterarum monitorialium impedire,quando quis comparet coram Epiſcopo, aut eius vicario, allegando ſe partem formalem; quia tunc contra perſonam comparentem procedi non poteſt ex eo quod ſi actor habet perſonam certam, via ordinaria procedere tenetur, & ſic ceſſat remedium extraordinarium cenſurarum: ſubiungens, quod actor non debet ſumere probationes e domo rei, *leg. qui accuſare, C. de edend.* idem tradit Ioan. Bapt. Coſta *de remed. ſubſid. remed.*14. *limit.*15. *per tot.* & fusè hæc proſequitur Lazarius *in dict.tract.de monitoriis,ſect.*4.*quæſt.*1.& licèt Panorm. *dict conſ.*15.*& in dict.cap.ad noſtram,* & eum ſequens Sylua Nuptial. *vbi ſuprà,* & Codex Fabr. *d. defin.*24. *cum multis aliis,* ſentiant dictas litteras non poſſe impetrari ſine licentia iudicis ſæcularis citra vitium attentati.

Senatus tamen cùm fiant ſolùm ad coadiuuandam veritatem, indiſtinctè eas admittit, dummodò teſtes repetantur,& curiam Gratianopol.idem obſeruare atteſtatur Crauet. *conſ.*181.*n.*5. ſenſit & Marius Anton. *variar.reſol.lib.*1.*reſol.vlt.caſu* 36. Franc.Mar. *q.*627. *part.*1. Menoch.*de arbitr. caſu* 201.*&* 202.& Lazar. *dict. ſect.*4. *quæſt.*1.28.*&* 29. Subdens dictam conceſſionem litterarum monitorialium eſſe actum iuſtum non tendentem in d.litis præiudicium, ſed potiùs ad veritatem coadiuuandam: videndus Gutier. *Canon. quæſt.lib* 1.*cap.*11.*n.*84. 42

Circa intellectum dicti Vſat.*qui aliena,*& prædictorum aliorum iurium, quorum auctoritate licitum eſt nobis pro defenſione & recuperatione rerum noſtrarum quem inuadere, & interficere, ſi aliter res noſtræ ſaluæ eſſe nequeant: operæpretium eſt ſcire,prædicta iura limitanda eſſe, vt non procedant pro re vili, & parvi momenti, provt aduertit Rip. *in cap.*1.*num.*87. *in fin.de ind per text.in leg.ſi ex plagiis,§ tabernarius, ff. ad leg. Aquil.* quem ad hoc commendat Mattheſ. *ſingul.*134.& ibi Saray *in add.* vbi declarat quæ dicatur res vilis, & parvi ponderis. Idem tradit Fel. *in cap.interfecti, n.*2. *de homic.* 43

Eſtque ratio,quia pro parvo debito non poteſt dici debitor ſuſpectus, & ſic præhendi non poteſt, ita Socin.*in leg.ſi ab arbitro, num.*21. Iaſ. *n.*5. *in fin. ff. qui ſatiſd. cogant.* Cur. Sen. *in leg. vnica, num.* 39. *in fin. Cod de prohib ſequeſtr.* Ioſeph Ludov. *deciſ.Peruſ* 41. *num.*8.*volum.*1. Bald. *in Authent.ſed iam neceſſe,in* 1. *quæſt.C.de don propter nuptias,*& Cotta *in memor.verſ. fideiuſſor,penult. in fin.* 44

Vnde ſi debitor pro re vili, licèt ea fruſtremur, ſuſpectus dici non poteſt, & ſic non poteſt prehendi; multo minùs poterit occidi, qui rem noſtram vilem nobis eripuit.

Ad hæc ſi famæ hominis pro re vili parcitur, *leg. ſi oleum, in fin. ff. de dolo,* multo magis debet parci vitæ. 45

Eſt præterea & alius caſus, vbi quis poteſt manu ſua ius ſibi dicere, ſi inter partes conueniat, vt res propria auctoritate capiatur, *leg. pignoris, C. de pign. action.leg ſi quis ſub hoc,ff.de cont.empt.* & tradit hoc fusè & benè Menoch. *de adipiſc. poſſeſſ. remed.* 5. *numero* 27. *&* 100. *& ſequent.* vbi paolò ante, *n.* 77. *cum ſequent.* tractat, an hæc facultas ingrediendi poſſeſſionem alicuius rei propria auctoritate, poſſit exer- 46

ceri

Digitized by Google

ceti adverſus debitorem de facto reſiſtentem; ibi per
te vide.
47 Circa hoc Incidenter libet advertere, ubi quis ex
pacto, vel aliàs habet facultatem aliquid faciendi
propria auctoritate, ſi ſuper eo adeat iudicem, non
poſſe poſtea variare,& relicta via iudiciaria,redire ad
exercendam ſuam facultatem,ut latè dixi ſuprà, *lib.*1.
48 *reſol.cap.*17. *de appell.num.*34. Et hoc niſi eſſet facta
reſervatio propriæ facultatis, ut tradidi *dict. cap.*17.
num 36. Addo Hippol. *in rub.de fideiuſ.num.*71. Neguzant.
*de pign.part.*4.*num.*25. & Borgo. Caval. *deciſione* 43. *num.*63. *& deciſ.*45. *num* 74 *part.*1. vide
latè Lancel. *de attentat.c.*4.*in præſ.ampliat.*1. *per tot.*
Iſtam etiam ſententiam tenet Alvar. Valaſc. *conſul.*88.
*num.*9. & Mandoſ. *in tractat. de monit. quæſtione* 53.
*num.*3.
49 Illud etiam non omittam, quod ubi quis habet facultatem
apprehendendi poſſeſſionem aliquam propria
auctoritate, ſi adeat iudicem, debet adire competentem,
aliàs ſibi præjudicat; & talis poſſeſſio nec
ſuſtinetur iure propriæ facultatis, ut poſt Bald. not.
Hier Grat. *conſ.*76.*num.*10. *volum.*2. & Vincent. de
Franc. *deciſ.*204.*num.*17 *part.*1.
50 Et ſic his diebus conſului (cum novi operis nunciatio
poſſit fieri auctoritate iudicis, & privata, *lege
prima*, §. *nunciatio*, *ff. de nov. oper. nunc.*) quandam novi
operis nunciationem factam auctoritate iudicis incompetentis,
non ſoſtineri ex iure privatæ facultatis:
maximè cum potuiſſet haberi copia iudicis competentis.
Quod dico, quia quando aliquid licet propria auctoritate,
licet facere per iudicem incompetentem,
ubi competentis iudicis copia haberi non poſſet, &
non aliàs; ita iſtam concluſionem ſubtiliter limitat
Alexand. *in leg.*2.*n.*8.*ff.de iur.omn.iud.* ſequitur Suar.
*in leg.*2.*tit.de los Emplaçamientos, in fine,num.*50. &
ita ante eos ſenſit Anchar. *conſ.*192. *In auxilium veritatis*,
*num.*4.
51 Immiſſum in meo poſſum propria auctoritate repellere,
ſecus ſi ſolùm propendeat. Ant. Gomez *in
l.*46. *Tauri, num.*19. Surd. *conſ.*137. *lib.*1. Caſanate
*conſ.*41.*num.*12.*& ſeq.*
52 Quod autem non eſt in meo, ſed ſuprà meum pendet,
non poſſum propria auctoritate tollere, *dict.* §. *ſi
per tectum*: *& ſic arborem ſupra meum pendentem non
poſſum propria auctoritate tollere, leg. ſi plures, ff. arb.
furtim cæſarum, leg.*1. *Cod. de interd. leg.*1. *ff. de arb.
caden.* Vide Alber. *in d.*§.*ſi per tectum de aliono tangere,
aut in alienum immittere non licet*, Bero. *conſ.*131.
*volum.*3. Vivi. *deciſ.*306.*num.*11. Caſanat. *conſil.*41.
*num.*12.
53 Ad hæc ſi quis quidpiam in prædio meo à me poſſeſſo
impoſuerit, aut ædificaverit, poſſum id propria
auctoritate amovere, & deſtruere, *leg.*2. *Cod. ut nemo
privat.* & ibi Bartol.& Bald. facit text. *in leg. quemadmodum*,
§. *ſi per tectum*, *ff. ad l. Aquil. leg. ſi vitem*,
§. *ſi ad ianuam. ff quod vi aut clam.* tradit Cot. *de ſerv.
in rub.num.*62. Pract. Papienſ. *in tit. for. libel. in ac. nov.
oper. verſ. novum opus, num.*2. *ad fin.* & practici noſtri
Marquil. *in Vſat. ſi quis in aliene, verſ. pone tu, pag.
mihi* 396. *col.*3. & Cal. *in Marg. Fiſc. in* 7. *dub. in
rub. caſus in quib. pro. auct. pot. quis ſibi ius dicer.* Et ſic
dicit Bald. *in l.*1. *C. ut nemin. liceat ſign. impon.* quod ſi
duæ univerſitates contendant de mero imperio inter
54 ſe, non poteſt altera lite pendente, in præjudicium
alterius, in confinio, de quo diſceptatur, furcas erigere,
& ſi erigat, ille qui eſt in poſſeſſione, poteſt
illas propria auctoritate ejicere: idem eum referens
tradit Franc. de Avil. *in cap. prætor. cap.*42. *in princ.
num.*5. & Thom. Gram. *conſ.*140. *num.*3. *in civ.* ubi
limitando ſupradictam concluſionem, dicit ædificatum
ab alio in re mea à me poſſeſſa, poſſe me propria
auctoritate demoliri, niſi ſit communis,& à condomino
eſſet ædificatum, ut not. Dec. *conſ.*221.*num.*5.
& 6. & iſtam limitationem non probat Cravet. *conſ.*4.
*num.*10.
Quod etiam, & 2. limito ubi id amoveretur, ſeu
deſtrueretur ubi primùm quis id ſcivit, & ſic incontinenti,
ſecus ex intervallo; ad ea quæ tradidi infrà,
*cap.*7.*num.*44. & tradit Borgn. *in Reper. ad primam
& ſecundam partem*, Suar. Dec. *verſ. ædificans in ſolo
alieno.*
Ædificare non licet in proprio per quod immittitur 55
aliquid in alienum. Surd. *conſ.*231.*num.*12. Angel.
*in leg.*1. *in fin. ff. de ſerv. urb. præd.* dicit quod vicinus
non poteſt facere ſupra vicini ſolum.
Inſuper poteſt per privatum iudici reſiſti, ubi ma- 56
nifeſtè apparet, ipſum contra legem procedere, *leg.
prohibitum, Codice de iud. fiſc. lib.*10. *& l. defenſionis
facultas, eod. tit.* not. Innoc. *in cap. ſi quando*, & ibi
Abb.& Fel. *de offic. deleg.* latè Dyn. *in cap. quod quis
mandato, de reg. iur. in* 6.
Et idem ſi eſt dubium, an procedat contra legem, 57
necne, & gravamen eſt irreparabile, quia tunc licet
etiam ei reſiſti, ut per Canon. *in dict. cap. ſi quando*,
& Legiſtas *in l. ut vim, ff. de iuſt. & iur.*
Eſtque ratio, quia quando gravamen eſt irrepara- 58
bile, receditur à regulis iuris communis, ut not. Bald.
*in leg.*1. *ad fin. verſ. præterea exceptio, C. quo. actn, &
in leg. eum qui duas, Cod. de adult.* Alexand. *in leg* 4.
§. *condemnatum, ff. de re iudic.* quos refert, & ſequitur
Dec. *in dict. cap. ſi quando, num.*3. *& in dict. leg.
ut vim.*
Et propter prædicta conſului anno 1589. quo tempore
Barcinone peſtis vigebat, cùm quidam eques
magnæ auctoritatis acceſſiſſet Villam-Francham Penitent.
introque ingredi vellet, quia oſtendebat Bulletinum
loci, unde ſe venire dicebat; non fuiſſe ad- 59
mittendum, eo quòd dictum Bulletinum ab hominibus
deputatis cuſtodiæ dicti morbi, ſuſpectum de
facto iudicabatur, idque non obſtante appellatione
quam dictus eques interpoſuerat a dicta inadmiſſibilitate:
nam dixi cum tali caſu damnum futurum eſſet
irreparabile, appellationem non operari effectum ſuſpenſivum,
iuxta tradita per Rip. *de remed præſer. cont.
peſt. num.*288. *&* 289.
Adducebam inſuper, cum eſſet dubium, utrum 60
dictum Bulletinum eſſet falſum, tutiorem partem,&
minus præjudicialem eſſe eligendam, *argum. leg.*1. *ff.
ſi quis caut. c. invenis, de ſponſ.* facit quod tradit Rip.
tit. *de priv. contract. cauſ. peſt. num.*132. quod tempus
quo dubitatur an vigeat peſtis, vel ſanitas, accedit magis
peſtifero, quàm ſano, ut provideatur, quod tutius
eſt.
Pro prædictis facit optima Senatus deciſio referente 61
D. Franciſc. Vbach Regio Senatore digniſſimo, die
7. Decembris 1589. in cauſa Recurſus interpoſiti
per Iuratos Villæ de Mombrio, à procedimentis factis
contra eos per Bajulum Villæ de Cambrils, ordinarium
etiam dictæ de Mombrio, quod ſi ipſi dicto
tempore quo peſtis in hoc Principatu vigebat ei ingreſſum
in dictam Villam de Mombrio denegaſſent,
quòd Bulletinum unde veniebat non oſtendiſſet, ubi
eos rectè functos fuiſſe ſuo officio fuit pronunciatum,
& dicti Bajuli contra eos procedimenta fuerunt
revocata.
Cum & vaſſallo liceat imponè non recipere in 62
oppido aut civitate dominum è loco infecto, aut ſuſpecto
venientem, ut poſt Rip. not. Menoch. *de præſ.
lib.*3.*præſ* 44.*num.*9.
Eſt tamen advertendum, optimam eſſe cautelam, 63
ubi licitum eſt iudici reſiſti, antequam reſiſtatur, appellare
à gravamine, propter quod reſiſtitur, ut per
Innoc. Felin. & Dec. *in dict. cap. ſi quando*, eundem

Dec. *in dict. leg. ut vim*, & ibi Bald. *in 7. quæſt.* & Rip.
dict. num. 189.
64 Sic ſi iudex eſt in poſſeſſione iuriſdictionis, dicitus ei fieri injuria, ſi in ea turbetur, ex quo volunt
eum expellere à iuriſdictione ſua, & ſic poteſt reſiſtere armis materialibus, & legalibus, Angel. *in leg.
ut vim, ff de iuſt. & iur.* Innoc. *in cap. venerabilis, de
cenſib.* text. optimus *in leg. prima. ff ſi quis ius dicent.
non obtemp.* Pract. Ferrar. *in for. libel. act. confeſſ. num.* 8.
dicens quod eſt utile poſſidere iuriſdictionem, quia ſi
poſſeſſor turbetur in ea, poteſt de facto reſiſtere extra
iudicium. Selle *de inhibit. cap.* 9. §. 1. *num.* 17. & 18.
Bonaventr. *in Politica, lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 6. *in fin.* aſſerit quod ſi aliquis in iuriſdictione alterius ferret baculum, poſſet ei frangi per poſſeſſorem iuriſdictionis:
allegat Avendañ. *de exequend. mand. cap.* 21. *num.* 2.
& 3. & ille talia conſideratur ut privatus, Ioan. Andr.
in cap. ſi contra unum, & ibi Gemin. *de offic. delegat.
in ſexto*, Capyc. *deciſ.* 27. *num.* 11. Menoch. *de arb.
caſu* 438. *num.* 13. circa hæc videndus Oldr. *conſ.* 82.
per tot.
65 Præterea poteſt quis homicidas, & alios malefactores fugientes, vel repertos in crimine fragranti capere
propria auctoritate, & ad iudicem ducere, iuxt. not. *in
l. fin. C. de malefic.* tradit Bart. *in l. generali, n.* 6. *C. de
decur. lib.* 10. Ant. Gom. *de delict. tit. de capt. n.* 3. *ad fin.*
Iul. Clar. *in pract.* §. *fin. q.* 28. *n.* 7. Brun. à Sole *in ſuis
99. legal. quæſt.* 30. *n.* 17. Balz. *in comm. ad lib. feud.
tit. de pace tenen. lib.* 2. §. *ſi aliquis, n.* 9. *ad fin.* & Franc.
de Avil. *in cap. prat cap.* 35. *gloſſ. mandado, n.* 6. Quod
eſt etiam de mente Senatus, ut not. Mich. Ferr. *tertia
part. obſerv. capit.* 99. ubi ſecus eſſe ex intervallo
aſſerit.
66 Pro defenſione vitæ alium interficere licere, nemo
eſt qui ambigat. Etenim ſi pro defenſione rerum licitum eſt alium interficere, ut ſuprà oſtenſum eſt, eſt ſatis expeditum, magis id licere pro vitæ defenſione,
qua nihil mortalibus eſt carius.
Et ita in ſpecie not. Doct. *in d. l. ut vim*, communem
eſſe hanc ſententiam dicit Plaza *lib.* 1. *de delict. c.* 28.
num. 5. *in fin.* quam & in foro conſcientiæ procedere
atteſtatur Clar. *in pract.* § *homicidium, num.* 24. Covar.
in Clem ſi furioſus, 3. *p.* §. *unico*, Sot. *de iuſt. & iur. lib.* 5.
q. 1. *art.* 8. quibus adde S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 64. *art.* 7.
Marqu. *in Vſat. homicidium, lo* 2. *quæſt.* 3. Azpilcuet. *de
homicid. conſ.* 6. *lib.* 5. *volum.* 2. ubi dicit qui pro defenſione ſua, & ad evitandam mortem, aliàs inevitabilem, alium occidit, neque eſſe irregularem: allegat
Clem. 1. *de homic.* per quem text. communiter tenetur,
qui pro defenſione ſua percuſſerit Clericum, non dici
excommunicatum.
67 Idem etiam dic pro defenſione honoris, periculum
ſiquidem famæ æquiparatur periculo vitæ, *l. iuſta, ff.
de manumiſ. vindict.* not. Iaſ. *in d. l. ut vim*, *num.* 36.
Anton. Cioſ. poſt aliquos per eum relatos, *conſ.* 128.
n. 1. *cum* 2. *ſeq. vol.* 1.
Suadetur hoc, quia ſi pro defenſione rerum licet
occidere, multò magis debet licere pro defenſione
honoris, qui cunctis rebus eſt præferendus, *leg. Iulianus, ff. ſi quis omiſ. cauſ. teſtam.* ubi Doctor. *leg.* 3. §. *nec
enim, ff. de leg. præſtan.* not. Gerard. de Pet. San. *ſing.* 1.
& 33. & 81. & tenet in expreſſo Bart. Iaſ. Oroſ. Dec.
& commun. Doctor. *in dict. leg. ut vim*, Bald. *in leg.
filius, ff. de condit. inſtit.* Dom. Sot. *ubi ſuprà*; communem dicit Bolen. *in rep. leg. capitalium*, §. *famoſos*,
poſt num. 161. *ff. de pœnis*, & Azpil. *in Man. cap.* 25.
num. 3. & 4.
68 Vnum tamen eſt, quod interficere nunquam licet,
niſi pro defenſione neceſſaria, ut per Mench. *controv.
illuſt. cap.* 18. *num.* 6. Rom. *ſing.* 28. Iul. Clar. *in pract.*
§. *homicidium, num.* 24. ſenſit Azpil. *d. conſ.* 6. *de homicidio, per tot. vol.* 2. & not. commun. Doct. *in dict. l. ut
vim*, & eſt text. ubi etiam Doct. *in l. ſcientiam*, §. *qui
cum aliter, ff. ad l. Aquil.*
Dicitur autem defenſio neceſſaria, cùm ego vitam, 69
honorem, aut rem aliter ſalvare, quam occidendo,
nequirem, ut not. Doct. *ubi ſuprà*, præſertim Roman.
dict. ſing. 28. Addo Marquil. *in uſat. conſtituerunt igitur, verſ quæro* 3. & fusè Covarruv *in Clem ſi furioſus*,
3 *part.* §. *unico*, *de homicid.* Azpil. *dict. conſ.* 6. & *in ſuo
manual. c.* 15. *n.* 3.
Dubitari tamen contingit, quomodo probetur iſta 70
neceſſaria defenſio, pulchrè hoc explicat Menchac.
controv. illuſtr. cap. 18. *num.* 20. & 21. Iul. Clar. *in dict.*
§ *homicidium, num.* 32. & 33. ubi etiam concludit, non 71
minus dici defenſionem neceſſariam, quod inſultatus, & aggreſſus potuiſſet ſe ſalvare fugiendo, niſi ſit
perſona vilis, cui fugere non eſſet dedecori. Id ipſum
viſum fuit Mart. ab Azpil. *dict. conſ.* 6. ubi tamen talem non excuſari ab irregularitate dicit, & *in dict.
cap.* 15. *num.* 3. & 4.
Et quod diximus, pro defenſione neceſſaria rerum
noſtrarum, vitæ, & honoris, licere quem interficere, 72
procedit etiam pro defenſione patris, fratris, alteriuſve
conſanguinei. Ita Abb. *in cap. olim* 1. *de reſtitut. ſpol.
num.* 18. & *in cap. ſi verò*, 1. *ad fin. de ſent. excommun.* &
in cap. clerici 1. *de vita, & hon. cler.* Paul. de Caſtr. *in
leg.* 1. §. *ius gentium, ff. de iuſt. & iure*, Iaſ. *in dict. leg. ut
vim, num.* 30. facit quod not. Innoc. Abb. Henr. Anch.
Fel. & alii *in dict. cap. ſi verò, de ſent. excommun.* quod
excommunicatus non eſt, qui defendens conſanguineum, clericum percuſſerit.
Idem etiam & in defenſione extranei procedit, 73
cap. non inferenda 2 *quæſt.* 3. *cap. dilecto, de ſentent. excommun. in* 6. quo loco probatur, licitum eſſe cuiquam
proximum, vicinum, & extraneum ab iniuria inferenda defendere.
Quod etiam adnotaverunt Cart. *in d. cap. olim* 1. *de
reſt. ſpol.* & Legiſtæ *in dict. leg. ut vim*, ubi Dec. *n.* 32.
iſtam communem ſententiam dicit, & eius rationem
reddit: & Alciat. *conſ.* 475. Angel. *de Malef. in verſ.
& dictus Titius, n.* 1. Ant. Gom. *de homic. n.* 21. Azpil.
in Man. confeſſ. cap. 15. *n.* 2. nob. à Pegue. *in rep. conſt.
Item ne ſuper Laudemio, verſ.* 8. *n.* 114. & novè Viv.
deciſ. 197. *num.* 31. Facit pro his text. optim. *in leg. devotum*, ubi Bart. *C. de metatis, lib.* 12. & quod tradit
Marc. Ant. Eugen. *conſ* 90. *n.* 36. ubi id ampliat, etiam
illo, qui offenditur, contradicente.
Quam ſententiam & iura municipalia Cathalo- 74
niæ probant, ut *in uſat conſtituerunt igitur, qui eſt unicus, tit. de defenſio permeſa à caſcu de ſi mateix, y altre*,
ubi latè Marquil.
Circa iſtum Vſat. moveo dubium, utrum quem- 75
admodum de iure communi licet unicuique coniunctum, aut extraneum ab iniuria inferenda defendere,
ut ſuperiùs demonſtravimus, ſit etiam licitum de iure
Cathaloniæ? Videtur Reſpondendum negativè, niſi in
caſibus dicti Vſat. *conſtituerunt igitur*, ut videlicet non
poſſim defendere conjunctum, aut extraneum ab injuria aliqua, niſi ille iret, aut eſſet mecum.
Contrarium cenſeo, ut non obſtante dicti Vſat. 76
diſpoſitione, poſſim quemlibet conjunctum, aut extraneum, abſque reſtrictione dicti Vſat. ab injuria eis
inferenda, quam ipſi veriſimiliter evadere non poſſent, defendere. Non ſiquidem debet ſumi argumentum à contrario ſenſu, ex leg. aut ſtatuto, quoties ab- 77
ſurditas reſultaret, *leg.* 2. *C. de condit. inſer. cum ſimil.*
reſultaretque tali caſu abſurditas, quia qui videret
proximo ſuo injuriam inferri, & cùm eam poſſet propulſare, ſic propulſare non tenetur.
Quod eſſet contra charitatem, dummodo id citra
vitæ ſuæ periculum facere poſſet, *ut in cap. non inferenda*, 23. *quæſt.* 3. & *in cap. dilecto, de ſentent. excomm.
lib.* 6.

Inſuper

Digitized by Google

78 Inſuper argumentum à contrario in ſtatutis locum non habet, ubi caſus omiſſus reperitur à iure communi deciſus, ita Iac.Butr. quem refert Bart. *in l.omnes populi, ff.de iuſt.& iur.* & Bald. *in l.apud antiquos, C.de fur.* tradit Rom. *conſ.11.n.2.& conſ.392.n.5.& conſ.399.n.6.*

Et ſic cum de iure communi quis teneatur propulſare injuriam, quam proximo ſuo videt inferri, ut ſuprà probavimus; eſt certum non eſſe firmendum argumentum à contrario ſenſu ex dict. Vſat. *Conſtituerunt igitur*: ut ex eo intelligatur in Cathalonia non licere defendere injuriam, quæ fit extraneo, quam quis propulſare poſſet, niſi in caſu quo ille extraneus iret, aut eſſet cum eo.

Poterit tamen ſubtilis opponere diſpoſitionem d. Vſatici, *conſtituerunt igitur*, videri ſuperfluam, cum diſponat id quod à iure cautum eſt.

79 Reſpond. non eſſe ſuperfluam: dict. ſiquidem Vſat. *conſtituerunt igitur*, diſponit ut licitum ſit cuique iuvare illum, qui ita eſt nobiſcum, etiam contra dominum, quod eſt contra diſpoſitionem tum iurium feu-
80 dalium, ut in *cap.un.tit. Hic finit.lex, de incon.reg.inc. §.contra omnes, in feud.* not.Ioan.Cor. *in leg.frater à fratre, circ.princ.n.54 ff.de con.indeb.*

81 Tum municipalium Cathaloniæ, ut not. Socar. per illum text. in comment. Per.Albert. *cap. ſi dno, n.14. pag.mihi 104.column.2.in fin.* ſecundum quæ iura, vaſſallus dominum contra quaſcumque perſonas juvare regulariter tenetur, aliàs feudo privatur, ut *in uſat. qui ſeniorem 8.& 10.tit. de feus y poſtats*, & in Vſat. *omnes homines, qui eſt 1.tit.de iurament.ax.volun.com. nece.* ubi latè Marq.& Cal. *in uſat.qui ſolitus, n.1.* Per dict. autem Vſat. *conſtituerunt igitur*, eſt certum licere vaſſallo impunè adjovare ſocium ſuum, etiam contra dominum ſuum, ut egregiè animadvertit nobil. à Peguer. *in rep.dict.cap.Item ne ſuper laudemio, verſ.8. num.114.*

82 Quod eſt verum, niſi dominus antea vaſallum monuiſſet ne talem hominem aſſociaſſet, quia tunc non liceret ei, licèt iret, aut eſſet cum eo, eum contra dominum ſuum juvare, ut in d.Vſat. *conſtituerunt igitur*, ibi: *Si donchs de abans per ſon ſenyor, o per ſon amich no ora moneſtat, que nol quias, ni anas ab ell*, & not. Marq. *circ.fin.verſ.nota hic caſum ſingularem.*

83 Imò ſi poſt dictam monitionem accederet ad illum domini inimicum, niſi iuſtam cauſam doceret, quamobrem ad eum acceſſiſſet, putarem eum feudo privandum, eo quòd contra domini voluntatem cum ſuis inimicis amicitiam contraheret, ut voluit gloſſ. *in cap.1.§ porrò, quæ ſit prima cauſ.ben.amitt.in Feud.* & gl. *in leg.1.§.cùm patronus, ff de offic. præfect.urb.* ubi etiam Bald. dicit, *qui confœderat ſe cum inimico domini ſui, perdere feudum, & privilegia omnia quæ à domino habet.*

84 Et licèt hoc verum ſit, ſi probetur, vaſſallum amicitiam iniiſſe cum inimicis domini in eius damnum, & perniciem, & non aliàs, ut not.Mar.Laurent. *in c.1. §.item ſi fidelis, quibus mod.feud.amitt.* Iſer. *in d.c.1. §.porrò, verſ.ſed an domi..us*, Laur.& Præ. quos refert, & ſequitur Rol.à Val. *conſ.1.n.83.cum 3.ſequent.vol.3.* ubi dicit domino incumbere onus probandi vaſallum contraxiſſe amicitiam cum eius inimico, in ſuum damnum & perniciem.

85 Cenſeo tamen quod ſi vaſſallus eſt per dominum monitus, ne cum tali amicitiam copularet, ſi ſecus faciat, eſſe præſumptionem contra vaſſallum, quod in damnum domini id fecerit, cùm rem illicitam ipſe fecerit, *l.ſive poſſideris, C.de probat.* debuit ſiquidem vaſſallus honorem domino ſervare, & eum non contemnere, ut paſſim *in iur.feud.* habetur, pro quo facit quod ad propoſitum tradit Ozaſc. *conſ.65.n.45.* & Barzat. *in comm.ad lib.feud.d.tit.quibus mod.feud.amit.n.12.*

Præterea circa iſtam propriæ facultatis materiam 86
dubitari vidi, an ſi invenerim animal alicujus damnum mihi dans in meo fundo, poſſim illud retinere, donec mihi de damno ſatisfiat.

In facti contingentia dixi quod non, *leg.quamvis alienum pecus, ff ad l. Aquil.* poſſe tamen me illud retinere donec ſciam dominum eius, contra quem agere poſſim, ita Spec. *tit.de act.§.1.n.59.* Albet.& Paul. *in leg.hoc amplius, §.de his, ff.de damn.infect.* Bald. *in l.a.C de ſer.fug.* Plot. *in tract. de in litem iuran.§.52. n.8.* Marq. *in uſat.ſtrata, q.15.pag.210. col.4.* & novè Ioan.Petr.Surd. *in tract de aliment. tit.8. privileg.62. n.3.* ubi dicit, non licere uti retentione alicuius animalis pro damno dato; bene tamen pro pabulo eſſe licitam retentionem, ut ſi cùm ignorarem eius dominum, illud paverim, retinendo incluſum, aut alias legitimè ipſum paverim.

In Cathalonia quid ſuper hoc ſit ſtatutum, loqui- 87
tur ſatis apertè *conſt.7. Encaraque, tit.de divers y extraord. Crims, y delicts.*

Circa quam conſtitutionem in controverſiam non 88
ſemel deductum fuit, an ſit ſtandum iuramento illius, qui animalia domum Magiſtratus tulit, quod ea in fundo ſuo invenerit, & quod damnum, quod in eo reperitur, ei dederint.

Dico quod non, cum dicta conſtitut. id non diſponat: tum quia ſi id admitteretur, daretur anſa delinquendi. Facilè ſiquidem quis poſſet locupletari cum iactura aliena.

Poſſet etenim quis nullo negotio animalia, quæ ut plurimum foris, ut paſcantur, ſola per agricolas dimittuntur, capere, & dicere, ſe in ſua vinea aut olivario ea inveniſſe, & domum Iudicis deferre, & modo ab hoc, modo ab illo tres libras (quæ pœna eſt conſt. extorquere, quod eſſet abſurdum. Eſtque certum non
debere fieri interpretationem, ut abſurdum ſequatur, 89
cum valeat argumentum ab abſurdo evitando, *l.nam abſurdum, de bon.liber.leg 2.* & ibi gloſſ. *C.de cond.inſer. l.ſcire oportet, §.aliud, ff.de excuſ.tut.* tradit Bart. *in leg.omnes populi, n.55.ff.de inſt.& iur.& in l.furti, §.pactus, ff.de his, qui not.infam.* ubi dicit, quod lex vel ſtatutum ſimpliciter loquens, debet reſtringi, ne ſequatur abſurdum.

Suadentur prædicta ex his quæ tradit Plot. *in tract.* 90
de in lit.iur.§.48. n.8. ubi loquens in terminis dictæ conſtitut. dicit ſtatutum dictans, ut ſtetur iuramento damnum paſſi, non valere, eo quòd ad delinquendum invitet: & licet aliqui teneant tale ſtatutum valere, ut Marſil. *ſing.74.n.2.& ſing.357.* Ioan.de Arn. *ſing.45.* & multi relati per Plot. *ubi ſupra*; tamen iſtud ſtatutum ab eiſdem limitatur, ut tantùm valeat in rebus parvis, & minimis quantitatibus, eo quòd non ſit veriſimile, quem velle iurare falſum pro re vili, ut egregiè multis relatis reſolvit Plot. *dict §.48.n.10. ad fin.* & Bald. de Vbal. & Bened. de Plotis *inter conſ.crim. diverſ conſ.5.per tot.vol.2.* Pœnam autem dict.conſt. trium librarum, parvam non cenſeo, maximè cum facilè multiplicari, & reiterari poſſit. Actus iteirabilis dicitur qui effectum non conſummavit, Montcr. *decis.3.num.20.*

Hinc dicit Bart. *conſ.168.* quidam habens bona communia, non valere pactum quod ſtetur ſimplici partis dicto, & ibi tradit quid ſi teſtator id dixerit.

Conſuetudo diſponens ut ſtetur cuilibet ſcripturæ 91
mercatoris, non valet, ut indiſcreta, & prona ad falſum committendum. Caroc. *ſing.579.*

Multos alios caſus ubi quis propria auctoritate 92
ſibi ius dicere poteſt, tradit Cal. *in Marg.Fiſc. in 7. dub. in rub. Caſus in quibus propria auctoritate poteſt quis ius ſibi dicer.* cum omninò vide, quia copioſè diſſerit.

Solùm duos attingam, in quibus vidi pugnam: 93
prior

prior eſt, an filius pro ſua legitima poſſit propria auctoritate res hæreditarias occupare.

Multi faciunt differentiam, an titulo inſtitutionis, vel legati ſit relicta: tenent priori caſu partem affirmativam, poſteriori negativam, ut poſt aliquos per eum relatos tenet Didac. Spin. *de teſt. gloſſ. 17. princ. tit. de inſtit. hæred à n. 15. uſque ad n. 18.* utraque ſententia, ſi rectè intelligatur, eſt vera.

Nam ſi filio pecunia, aut quid incertum pro legitima relinquatur, quocunque titulo ei relinquatur, res hæreditarias pro ea conſequenda propria auctoritate occupare non poteſt. Ita Bart. *in l. 2. n. 6. C. quib. & quand. quar. part, lib.* 10. Purp. *conſ.* 162. Hieron. à Laurent. *deciſ.* 52. *n.* 2. Paul. de Caſtr. *in l. ſi quis in ſuo, C. de inoffic. teſt.* & Ioan. Gutier. *in rep. d. leg. nemo poteſt, num.* 356. Iuvat & quod tradit Surd. *de Aliment. tit. 4. num.* 7. ſentiens poſt Gozad. quod eget liquidatione, propria auctoritate capi non poſſe. Peria *de fideic. q. 15. num.* 53.

94 At ubi res certa eſſet relicta filio pro legitima, tunc prædicta diſtinctio eſt ſervanda, ut ſi ſit relicta titulo inſtitutionis, liceat eam ut hæredi inſtituto in re certa propria auctoritate accipere, ut in terminis not. Bart. *in l. ex facto, la grande ff. de hæred. inſt. & in d. l. 2. C. quan. & qui. quar. part, lib.* 10. Iaſ. *in l. non eſt dubium, C. de legat.* & Alex. *in l. nemo, n.* 15. *de legat.* 1. Bald. & Paul. *in d. l. ſi quis in ſuo.* Secus autem ſi titulo legati, ut not. Bart. *ubi ſuprà*, & Purp. *d. conſ.* 163. & Caſt. *in d. l. ſi quis in ſuo.*

95 Alter eſt, an locator poſſit propria auctoritate conductorem expellere, locatione finita. Affirmativam partem magis communem eſſe patet ex tradita à Borgn. Caval. *deciſ. 45. n. 69. part.* 1. ad quem pro huius quæſtionis reſolutione recurre. Paul. *lib. 2. rerum. quotid. cap* 6. *num.* 3. vide etiam quæ ipſe trado *lib.* 1. c. 14. *de locat. num.* 22.

96 Super quo hoc velim ſcias, Barcinone licitum eſſe locatori, ut ei ſatisfiat in penſione domus locatæ, accipere propria auctoritate res illatas, & inventas in domo locata, idque ex privilegio quod in viridi eſt obſervantia, de quo habetur *in Priv. vulgò dicto Recognover. Procer, in 2. volum. conſtitut. ſub tit. conſuet.* de *Barcelona, cap. 33. in tit. de Cloguers, Priv.* 3. in multis etiam aliis caſibus poſſunt Barcinonenſes ius ſibi propria auctoritate dicere, *ex dict. Priv. Recogn. Proceres,* ibi lege. Quid de iure communi procedat? Dixi ſuprà *lib. 1. c. 14. de locat. num...*

CAPVT XI.

De Pace, & Treuga.

SVMMARIVM.

1 *Pax & treuga quomodo ſumantur in Catholonia.*
2 *In Catholonia omnes homines regulariter, & eorum bona ſunt ſub pace & treuga domini Regis.*
3 *In hoc capite agitur de pace & treuga conventionali.*
4 *Quid ſit treuga conventionalis.*
5 *Quid ſit pax in proprio ſignificatu.*
6 *Pax an dicatur rupta, ſi offenſio fiat ex nova cauſa, reſolvitur quod non,* & n. 7.
Quid in treuga, n. 16. & 17.
8 *Amplia licet illa cauſa quæ ſupervenit, fuerit iniuſta.*
Amplia 2. *ut* num. 15.
Limita ut num. 34.
9 *Quævis cauſa, etiam iniuſta, excuſat à pœna.*
Hæc regula tantùm habet locum in pœnis corporalibus, ſecus in pecuniario intereſſe, ibid.
10 *Cauſa beſtialis excuſat à dolo, non tamen à culpa.*
Quomodo iſtud intelligatur, n. 11. 13. & 14.
12 *Non poteſt quis ſe iuvare ex cauſa, aut titulo qui non erat.*
18 *Si duo invicem fecerunt pacem, & unus alterum offendat, primò offenſus impunè poteſt promiſſis contravenire.*
19 *Frangenti fidem fides non eſt ſervanda.*
Amplia licèt fides eſſet iurata, ut n. 20.
Amplia 2. num. 22.
21 *Qualibet promiſſio & iuramentum habet tacitam conditionem, ſi fides ſervetur.*
23 *Clauſula*, rato manente pacto, *obſervanti non prodeſt.*
24 *An primò offenſus, quem diximus impunè contravenire poſſe, ſi contraveniat, conſequatur etiam pœnam in cauſa pacis ruptæ promiſſam,* & numero 25.
Prius offenſus, & provocatus, ſi offendat, non dicitur offendere, neque contra contractum venire: ibid. n. 25.
Intellectus leg. reſcripto, §. ſi pacto, ff. de pact. *ibidem.*
26 *Quam ex his ſententiis Senatus amplectatur.*
27 *Ut quis ad contractus obſervantiam non teneatur, ſufficit partis contraventio, etiam in minimo.*
28 *Agens ex contractu debet illum pro ſua parte adimpleviſſe, tam circa ſubſtantialia quam accidentalia, alias repellitur exceptione,* & num. 29. & 30.
31 *Si non conſtet ex qua cauſa fuerit facta offenſio, an ex veteri, an nova, ex qua cauſa in dubio præſumatur facta.*
Modus cognoſcendi an offenſio fuerit facta ex nova cauſa, an veteri, n. 33.
32 *Iuris præſumptio transfert onus probandi contrarium in adverſantem.*
33 *Pœna ut non dicatur commiſſa, in dubio debet fieri interpretatio.*
34 *Si duo fecerunt pacem, & mutuò ſe offenderunt, neuter tenetur de pace rupta.*
35 *De conſuetudine Cathalon. pars pœna promiſſa inter privatos in contractu pacis, applicatur fiſco.*
36 *An in prædicto caſu ubi neuter alteri tenetur de pace rupta, fiſcus poſſit petere partem ſuam,* & num. 37.
Auctoris opinio, num. 38. & 39.
40 *Ubi conſtat delictum eſſe ab uno ex certis commiſſum, omnes puniuntur, ne delictum remaneat impunitum; ſed non pœna ordinaria,* & numero 41.
42 *Si duo qui pacem fecerant mutuò ſe offenderint, ſi conſtat ambos fregiſſe pacem, licèt neuter alteri de pace rupta teneatur, tamen fiſcus contra ambos de pace rupta agere poteſt.*
43 *Quando pars pœnæ applicatur fiſco, pars privato, tota pœna debet ſolvi fiſco, & ipſe debet dare partem privato.*
44 *An ob injuriam verbalem pax cenſeatur rupta.*
Injuria illata veſtibus an cenſeatur illata corpori, ibid. *& quandò dicatur injuria illata in perſonam.*
45 *Damnum dans in bonis alterius incidit in pœnam pacis ruptæ de conſuetudine Cathaloniæ.*
Quid de iure communi, num. 56.
46 *Si laceſſitivè iniuria alicuius verbali ipſum offenderim, non dicor pacem rupiſſe.*
47 *Qui contumeliis afficitur, dicitur violentiam pati.*

Cuilibet

Cuilibet licet honori ſuo proſpicere, & infamiam vitare.

Qui honorem ſuum conſervare negligit, in ſeipſum ſavire dicitur, ibid.

48 *Qui laceſſitus injaria verbali ſibi dictum iniuriantem offenderis, mitiùs punitur.*

49 *Defenſionis terminos excedens mitiùs punitur.*

50 *An iudex poſſit compellere partes, ut mutuo ſibi praſtent cautionem de non ſe offendendo*, & numero 51.

Qua ſint utilitates dicta cautionis, remiſſivè, ibid.

52 *Cautio de non offendendo ſimpliciter ſiat temporis praſinitione praſtita, ſinito officio Officialis loci extinguitur.*

53 *An ex ſola invaſione, & inſultu contra aliquem dicatur pax rupta, reſolvitur affirmativè, tam iure communi*, n.54. *tum Cathalonia*, n.55.

55 *Intellectus* conſtitut. 4. titul. de Trevas conventionals.

56 *An ex hoc, quod quis damnum dederit in bonis alicuius, dicatur pax rupta.*

57 *Si plures fecerunt pacem cum pluribus, & promiſerunt ſub certa pœna, quilibet inſolidum ſe invicem non offendere: ſi unus fuit ab altero ex alia parte offenſus, an omnes ex parte offendentis poſſint conveniri inſolidum pro dicta pœna, tanquam rei debendi, & an omnes ex parte offenſi poſſint agere in ſolidum ad dictam pœnam tanquam correi credendi*, & num.59.

Deciſio Senatus, ibid.

58 *An dicta promiſſio cenſeatur rupta per offenſionem factam in alieno territorio.*

60 *Qualiter procedatur contra eum qui fregit treugas ad recuperationem pœnarum, remiſſivè.*

Pax ob levem offenſam non dicitur rumpi, ibid.

61 *Pax interdum ſumitur pro condonatione & remiſſione iniuria, quam facit offenſus ei à quo fuit offenſus.*

62 *Ius pacem, ſeu remiſſionem iniuria faciendi, ad quem pertineat, reſolvitur*, n.67.

63 *Ius faciendi pacem, ſeu criminis remiſſionem, an ſit hareditarium*, & n.64. & 66.

64 *Mors defuncti poteſt vindicari tum ratione ſanguinis, tam ratione hareditatis ex perſona defuncti*, & num.65.

68 *Ius accuſandi cui competat.*

Contrariorum eadem eſt ratio & diſciplina, ibid.

69 *An debeat haberi pax ab omnibus haredibus: an ſufficiat à maiori parte.*

70 *Ius vindicandi mortem defuncti competit pluribus haredibus ut ſingulis.*

Quod multos tangit ut ſingulos, debet ab omnibus approbari, ibid.

71 *Si ſit uxor occiſa, ab ea eſt etiam pax habenda, & ibi quid à ſponſa.*

72 *Hoc tamen ius amittit uxor tranſiens ad ſecunda vota.*

73 *Homicida praterquam quod tenetur criminaliter pœna mortis, tenetur etiam civiliter ad intereſſe ipſi occiſo, & haredibus eius.*

74 *Haredes occiſi poſſunt agere adverſus homicidam ad aſtimationem operarum quas interfectus exercere potuiſſet toto tempore vita ſua.*

75 *Quid ſi aliquis ad ſui defenſionem aliquem interfecerit, & modum defenſionis exceſſerit.*

Qualiter dicta opera ſint aſtimanda, n.76.

77 *Æſtimatio vita hominis an & quando debeat fieri ſecundum diſpoſitionem* l. hæreditatum, ff. ad leg. falc. *& num.*78.

78 *Intellectus* l. hæredit. ff. ad l. fal. *& n.*79.

80 *Si res emphyteutica aut feudalis alienetur ad vitam alicuius, an debebitur laudemium, remiſſivè.*

81 *In donatione redituum ad vitam alicuius, eſt ſervanda diſpoſitio* l. ſi quis argentum, §. ſin autem, C. de donation.

An diſpoſitio d. §. ſin autem, *extendatur ad omnes contractus*, ibid.

82 *Dicta aſtimatio dicti intereſſe, & operarum occiſi an ſpectet ad haredes ſanguinis interfecti, an ad haredes bonorum.*

Quid in Cathalonia, n.83. & n.88.

83 *Intellectus uſat.* de compoſitione, *qui eſt* 2. tit. de accuſations, *& n.*84.

84 *Intellectus uſat.* ruſticus interfectus, *qui eſt* 10. tit. de injuria, y danys donats.

85 *Corpus liberum de iure communi nullam recipit aſtimationem.*

Secus de iure uſaticorum Cathalonia, n.86.

87 *Diſpoſitio d. uſat.* de compoſitione, *& d. uſat.* ruſticus interfectus, *an abierit in deſuetudinem.*

89 *Si haredes defuncti faciant pacem cum reo accuſato, an veniant privandi hareditate.*

90 *Ex generali Cathalonia conſuetudine licitum eſt haredi facere pacem pro quocunque crimine.*

91 *An iniuriam remittens videatur etiam damna remittere.*

Ex iniuria duplex oritur actio, una parti ad intereſſe, altera fiſco ad pœnam: ibid. & n.96.

92 *Aliud eſt damnum, aliud iniuria.*

Remiſſiones & renunciationes ſtrictè interpretanda ſunt, ibid.

93 *Remittens unum ex pluribus iuribus ſibi competentibus, non cenſetur alterum remittere.*

94 *Remiſſiones vulgò dicta*, perdons, *in cauſis criminalibus non poſſunt eſſe conditionales. Et quomodo intelligatur.*

95 *Ubi ex ſtatuto non poteſt procedi contra aliquem, niſi ad partis querelam: an remiſſio partis ſuperveniens tollat proceſſum factum, & faciat reum abſolvi*, & n.96.

97 *Ex delicto duplex oritur actio.*

98 *Explicatur privilegium in iſta materia in Cathalonia conceſſum his qui ſunt de genere militari.*

99 *Milites per ordinarios capi & puniri non poſſunt, niſi Rege conſulto.*

100 *Tutor an poſſit facere pacem nomine pupilli, remiſſ.*

An pater poſſit remittere iniuriam filio factam, ibid.

101 *Actio iniuriarum tollitur anno.*

Quid in Cathalonia, num.101.

102 *Per uſat.* omnes cauſæ, *qui eſt* 2. tit. de præſcriptions, *cenſentur ſublata praſcriptiones decem vel viginti annorum, non minores, nempe anni, ſex menſium, uſucapio trienni, & ſimiles.*

104 *An pax facta cum offenſo probet delictum contra eum.*

105 *Pragm. Reg. Pet. III. qua eſt* 9. tit. de remiſſion de crim, y compoſition, *declaratur*, & num.106. & 115.

107 *Poſſum ſolvere pro alio, etiam invito, & eum liberare, ſecus illi praiudicare.*

108 *An d. Pragm. habeat locum cùm reus compoſuit cum Curia, facta proteſtatione, quod per dictam compoſitionem non intendit delictum confiteri, cùm ea tantùm faciat ad redimendam vexationem.*

Referuntur opiniones quod ſic, n.109.

Reſolvitur tamen negativè, n.110.

Iudices non poſſunt reum quoad fiſcum relaxare, niſi parte laſa ſatisfacta, nec iure Cathalonia, n.111. *nec communi*, n.112.

Nec

Nec guidaticum, ſiue ſalvumconductum dare, numero 113.

114 *An remiſſio teneat ſi pars læſa non ſit conqueſta in iudicio.*

115 *Quilibet ante condemnationem poteſt ſe redimere, itaue ob dictam compoſitionem non videatur crimen fateri.*

Declara vt ibidem.

Quid ſit de mente ſacri Senatus, ibidem.

1 IN Cathalonia Pax & Treuga vno modo ſumitur pro ſecuritate à Domino Rege per conſtit. & alia patriæ iura data hominibus in Cathalonia habitantibus, & etiam bonis, quæ per eos ibi

2 poſſidentur. Sicque in hoc Principatu regulariter omnes homines in eo habitantes, & eorum bona ſunt conſtituti ſub dicta pace & treuga, prout plenè habetur *per tot. titul. de Pau, y Treua.* Dixi regulariter, quia multi ſunt qui ab iſta pace & treuga ſunt per iura patriæ excluſi, quos latè videre eſt apud Calic. *in tract. de Pace, & Treuga, in 5. dub. princ.*

De iſta pace & treuga, prout eſt ordinata & edita in Cathalonia, parum aut nihil in præſentia cenſeo dicere, tum quia iſtam materiam plenè examinauit Calic. *in dict. tractat. de Pace & Treuga*, tum quia de ea nonnihil quod dicere cenſeo, in tertiam

3 partem, vbi locus erit opportunior, reſeruo. Solum igitur eſt mei inſtituti aliqua notatu digna de treuga & pace conuentionali in hoc capite explanare.

4 Hæc Treuga eſt ſecuritas quædam præſtita perſonis & rebus inimicorum ad certum tempus, diſcordia nondum finita. Quæ ſecuritas ex partium conuentione procedit, & formam capit, *l. conuentionum*, vbi gloſſ. & Doct. *ff. de pact.*

5 Pax autem in proprio ſignificatu ſumpta, eſt finis diſcordiæ, quæ vt ait Hoſt. *in ſum. tit. de Pace & Treug.* pax perpetuam remiſſionem denotat.

6 QVÆRO I. An pœna promiſſa in contractu pacis, ſeu treugæ, dicatur commiſſa, ſi ex noua cauſa veniat offenſio? Reſp. quod non, ita Bart. *in l. ant facta, §. cauſa, ff. de pœnis, & l. quid ergo, §. ſi hæres, de leg. 1.* Bald. *in l. prædium, col. pen. C. de edil. act.* facit text. opt. *in l. poſtliminium, §. inducia, ff. de capt. & poſtlim. reuerſ.* Hanc eſſe communem opinionem atteſtantur Angel. & Alex. *in l. qui inſulam, ff. de verb. oblig.* Paul. de Caſtr. & Iaſ. *in l. qui ſeruum, ff. illo tit.* Bun à Sole *in ſuis qq. legal. q. 41. n. 18.* Alex. & Roman. *in l. ſemel mora, ff. ſol. matr.* Laur. de Pin. *conſ. 172. n. 5.* Port. *conſ. 71. n. 15. & ſeq* & latè Benint. *deciſ. Bon. 65. n. 2.* Maſc. *de probat. concluſione 1157. per tot. vol. 3.* & Cotta *in Memor. verb. offenſio*, Veg *conſ. 57.* & Hond. *conſ. 197. tom. 1.*

7 Suadentur prædicta, quia promiſſio de non offendendo, quæ apponitur in contractu Pacis & Treugæ, habet in ſe tacitam conditionem, niſi noua ſuperuenerit cauſa. Ita Ioan. Andr. *ad Specul. in rubr. de Pace, & Treuga*, Baldus *in dicta lege ſemel mora, & in l. qui fidem, ff. de tranſact.* not. Canoniſtæ *in cap. conſtientus, de pœnis*. Egregiè iſtam concluſionem tanquam veram & indubitatam, multis fundamentis defendit Roman. *conſ. 183. & conſ. 258.* & Moron. *de Treng. & pace, quæſt. 9. n. 2.* & Vegius *conſ. 57. n. 3. & ſequent.*

8 Quod adeò verum eſt, vt licèt illa cauſa quæ ſuperuenit, ſit iniuſta, nihilominus tamen excuſet offendentem ex illa noua cauſa, vt non dicatur pacem ſiue treugam fregiſſe, vt per Alex. *conſ. 19. viſo proceſſu, n. 2. vol. 1.* quem ſequitur Iaſ. *in d. l. qui ſeruum, in princ. n. 2. ff de verb. oblig.* Marſil. *ſing. 503.* Bero. *conſilio 198. n. 1. vol. 3.* vbi dicit nihil referre, an noua cauſa fuerit, iuſta vel iniuſta: ſed ſolùm attendi debere an cauſa & origo aſſertæ ruptelæ fuerit vetuſta vel noua: ſequitur Maſcardus *de probat. dicta concluſ. 1157. numero 13.*

Pro his etiam facit, quia quævis cauſa etiam iniuſta, excuſat à pœna, *l. igitur, §. 1. ff. de liber. cauſ.* & gloſſa communiter approbata *in l. plagii 2. C. ad l. Flav. de plagiar.* quod declara vt per Maſcard. *de probat. concl. 1157. n. 18. & ſeq.* & Bec. multis relatis *conſ. 4. n. 17. & 18.* vbi ex multis reſoluit, ad hoc vt cauſa etiam iniuſta excuſet à dolo, & à pœna, neceſſe eſſe quod appareat per veriſimiles coniecturas, quod quis ex illa cauſa quam credidit iuſtam, motus fuerit; quia quis non poteſt ſe iuuare ex cauſa aut titulo quem ignorabat. Et adhuc hæc regula habet tantùm locum in pœnis corporalibus, ſecus in pecuniario intereſſe: ita Honded. *conſ. 35. lib. 1. n. 60.* vide omninò eundem Honded. *conſ. 105. lib. 1.* & quæ trado *lib. 3. cap. 22. num. 109.* 9

Licèt cauſa beſtialis excuſet à dolo, non tamen excuſat à culpa. Bart. *in l. ſi mora, in Præfat. n. 11. ff. ſolut. matrim.* latè Seſſe *de inhibition. cap. 10. §. 2. n. 31. & mult. ſeq.* vbi reſoluit dictam cauſam excuſare à pœna ordinaria, quæ dolum requirit; non tamen excuſare à pœna extraordinaria, quæ venit imponenda pro modo culpæ: culpam ſiquidem leuem conſiſtentem in faciendo, aſſerit criminaliter puniri, & multa ad id allegat: nam de lata non dubium eſſe dicit, licèt mitiùs puniatur quàm dolus. 10

Iſtud quod quævis cauſa beſtialis excuſet à dolo & à pœna, intelligitur ſi conſtet ex ea cauſa motum quem fuiſſe ad quid faciendum: ita Aret. *conſ. 80. ſicut decet, n. 2.* Alex. *conſ. 103. videtur prima, num. 13. lib. 1.* Dec. *conſ. 452. viſa inſtructione, n. 11.* Corn. *conſ. 33. viſa Inquiſitione, n. 16 & conſ. 280. n. 6. lib. 4.* Et eſt ratio, quia in dubio non præſumitur quod dicta beſtialis cauſa mouerit delinquentem, ſed potiùs dolus, & nocendi animus, niſi per coniecturas appareat ita credidiſſe, vt benè declarat Bart. *in l. inter omnes, § rectè, ff. de furt.* & Angel. *in leg. 1. in fin. ff. de eo per quem factum eſt.* Supradictæ limitationis ratio eſt, quia quis non poteſt ſe iuuare ex cauſa aut titulo qui non erat, vt dixit Alex. *d. conſ. 103. n. 13.* Dec. *d. conſ. 452. n. 11. & ſeq.* vel ſi erat, illum ignorabat, & ſic eius reſpectu actum non fecerat, vt benè ex multis reſoluit Alex. *conſ. 108. num. 15. lib. 2.* vbi dicit non ſufficere probare vſum, niſi probetur titulus vel cauſa ex qua proceſſit, in caſu nempe vbi vſus & poſſeſſio non iuuat ſine titulo: clarè hoc procedit in ignorante, *l. mater decedens, C de inoffic. teſtam. l. ad dominum, ff. de furt.* vbi non dicitur poſſidere qui ignorat poſſidere, not. Crauet. *conſ. 171. n. 18.* 11 12

Inſuper ſcire oportet dictam regulam, quod cauſa beſtialis excuſet à pœna, intelligi pro dolo impoſita, ſecus pro culpa lata, aut leui: ita Bartolus *in leg. ſi mora, n. 11. ff. ſoluto matrimonio*, benè notat Ioſephus de Seſſe *in tract. de inhibition. cap. 10. §. 2. n. 31. & multis ſequentibus*, & nouè Coſta *de retrotract. caſu 14. cap. 8. n. 10.* 13

Hinc dixit Honded. *conſ. 35. n. 60. lib. 1.* regulam prædictam habere locum in pœnis corporalibus, non in pœnis pecuniariis.

Inſuper prædictam regulam intellige, niſi cauſa adeò eſſet beſtialis, vt reprobata eſſet à iure naturali, aut ciuili notorio, & indubitato, quia tunc nec à dolo excuſaret, vt notat Alexander *conſ. 103. num. 14. lib. 1.* Honded. *conſ. 105. lib. 1. n. 34.* Curt. Iun. *conſ. 34. in fine*, Gall. *conſ. 34. n. 9.* Menoch. *conſ. 165. n. 10.* aliquid dixi ipſe *lib. 3. c. 21. n. 108. in fin.* 14

Ampliatur 2. dicta communis concluſio, vt ex noua cauſa pacem nequerumpi, neque pœnam deberi dicendum ſit, ſiue agatur de pœna conuentionali, ſiue legali. 15

Digitized by Google

legali, vel ſtatutaria: ita Bart. *in d.l. aut facta, §. cauſa, ff. de pœnis*, Maſil. *conſ.* 123. *num.* 18. *volumine ſecundo*, qui plures ad hoc adducit, quos etiam nouè ſequitur Cioff. *conſ.* 127. *num.* 2. *volumine* 1. Franciſcus Veg. *conſ.* 57. & fusè hoc explicans Honded. *conſ.* 97. *tomo primo*, & apud nos Marq. *in Vſat. Treuga, pag. mihi* 276. *colum.* 2. Quod nota pro pœnis in quas iure peculiari Cathaloniæ incidunt, qui pacem aut treugam violant, de quibus habetur *in tit. de Trenas conuenti onals.*

16 Et licet multi cenſeant prædicta vera eſſe in pace, vt ex noua cauſa non dicatur rumpi, ſecus in treuga, vt per Felin. *in cap.* 1. *de Treuga*, Ioan. Andr. *ad Spec. in rub. de Pace & Treuga, circ. fin.* & Iaſ. cum multis quos recenſet *in d.l. qui ſervum.*

17 Verior tamen eſt contraria ſententia, vt nec treuga dicatur rumpi ex nouæ cauſæ interuentione: ita Corn. *conſ.* 175. *& ſeq. volumine primo*, Benint. *dict. deciſ.* 65. *num.* 4. *& ſeq.* Hier. Grat. *conſ.* 105. *volum.* 1. Maſcard. *d. conc.* 1157. *à num.* 74. *vſque ad n.* 77. & dicit communem Franc. Viu. *in ſuis commun. opin. in verbo, Pax.* Et ita tene, quia congrua diuerſitatis ratio aſſignari nequit, & ita ſenſiſſe viſus eſt poſt Imol. *in cap. peruenit, de iureiur.*

18 Ex his manifeſtè colligitur, quod ſi duo fecerint pacem, ſiue treugam, & pœnam invicem promiſerint, ſi alter alterum offendat, offenſum contravenien-do per eum promiſſis, nullam pœnam incurriſſe.

19 Quod vltra prædicta ſuadetur, quia ſecundus non tenetur obſeruare contractum illi qui non obſeruauit, cum frangenti fidem non ſit fides ſeruanda, *l. cum proponas* 2. *C. de pact. cap. peruenit* 2. *de iureiur.* not. Bart. *in leg. quæro, §. inter locatorem, ff. de locat.* vbi dicit, quod in omnibus contractibus, vbi vltro citroque aliquid promittitur, ad pœnam quis non obligatur, ſi per partem aduerſam omnia non ſunt obſeruata. Quod probauit & Dec. *in l. cum proponas* 2. *n.* 9. *C. de pact.* dicens, quem non poſſe ſe iuuare ex contractu quem impugnauit, non illum ſeruando: & Maluaſ. *conſ.* 89. *n.* 35. *& 36.*

20 Et hoc licèt in dicto inſtrumento iuramentum vtriuſque partis interueniat: quia data contrauentione ab vna parte, impunè & abſque metu periurij altera pars contrauenire poteſt: ita Dec. *conſ.* 380. *concluſio ſuperius, & conſ.* 452. *viſa inſtructione, num.* 10. Felin. *in d. cap. peruenit, num.* 5. *de iureiurand.* Mat. ab Azpil. *conſ.* 7. *tit. de pact. n.* 3. *lib.* 1. *vol..* Cagnol. *in leg. ſi quis maior, num.* 196. *Cod. de tranſact.* Abb. *in cap. ſicut, n.* 6. *verb. ſed quæro, de iureiurand.* & fusè Franc. Bec. *conſ.* 45. *per totum*, Maſcard. *d. conc.* 1157. *num.* 30. *& 31. vol.* 3. & Balz. *in com. ad lib. feud. tit. de Pace tenen. in princ. n.* 10. & nouè Hier. Gonzalez *ſuper regul.* 8. *cancell. gloſſ.* 27. *per tot.*

21 Pro his, quia quælibet promiſſio & iuramentum habet tacitam conditionem, ſi fides ſeruetur, *d. cap. peruenit*, & rebus ſic ſtantibus, & aliquo de nouo non ſuperuenienti, *cap. quemadmodum, de iureiur.*

22 Quod procedit licet in inſtrumento diceretur, quod pœna ſoluta, vel commiſſa, pactum firmum maneat: nam vno contrauenientè, alter obſeruare non tene-
23 bitur. Quod talis clauſula non obſeruanti non prodeſt, *l. cum pater, §. libertis*, vbi Bart. *de leg.* 2. Bart. & alij *in leg. qui fidem, ff. de tranſact.* Felin. *in dicto capite peruenit, in fine, de iureiurand.* Cor. *conſ.* 40. *in hac, verſicul. Primum eſt quod, lib.* 2. & Natta *conſ.* 676. *in cauſa, n.* 13. & Ant. de Padill. *in l. cùm proponas* 2. *n.* 5. *C. de tranſact.*

24 Eſt tamen aduertendum, quod licèt iſte ſecundus licitè & impunè contrauenire poſſit; ſi tamen contrauenìat, non poterit conſequi ab illo qui primo contrafecit, pœnam per eum in caſu contrafactionis promiſſam, quia non debet vtrumque conſequi, poſſe contrauenire, & etiam pœnam petere, *l. reſcriptum, §. ſi pacto, ff. de pact.* notat Alex. *in l. ſemel mora, num.* 3. *in ſin. ff. ſoluto matrim.* Dec. omninò videndus *conſilio* 380. *concluſio ſuperius firmata*, vbi dicit, quod ſi pœnam petere vidit, obſeruet promiſſa, quia agens ad pœnam, debet probare ſe ex parte ſua contractum impleuiſſe, aliàs repellitur. Magon. *deciſ. Florent.* 16. *num.* 42. Quamvis contrarium verius opinor, quia qui offendit, priùs offenſus, & prouocatus, non dicitur offendere, neque contra contractum venire. vt notat Rom. *conſ.* 258. & alij Doctores in locis prælleg tis. Addo Ioan. Petr. Surd. *de alim tit.* 9. *q.* 26. *n.* 81. Vnde nil mirum ſi pœnam petere poſſit, prout ſenſit Bart. *in dict. l. cum pater, § libertis, de leg.* 2. *& in l.* 1. *§. cum arietes, & ibi add. incip. Facit ad quæſtionem, circ. med. ff. ſi quis paup. fec. dicat.* Magon. *d. dec. Florent.* 16. *n.* 41. *& 42.* Et omnes ita ſentire dicit Barbatia *conſ.* 75. *n.* 23. *ante finem, lib.* 3.

Neque obſtat *l. reſcriptum, § ſi pacto, ff de pact.* qua 25
ſe fundant contrarium tenentes, quia hoc caſu prius offenſus contrauenìens, & petens pœnam, non dicitur petere id quod bona fides non patitur, *l. bona fides, ff. de reg. iur.* propter quod vitandum fuit facta deciſio d. text. *d. §. ſi pacto*, vt ibi notat Iaſ. & alij; cùm contrauenìendo nihil conſequatur, cùm tantum propulſet iniuriam, quæ ei infertur ſe defendendo, quod cuique licet, vt fusè *cap. p aced* demonſtrauimus, & tantum dicatur vnam rem conſequi, nempe pœnam in contractu pacis promiſſam.

Priorem ſententiam Senatus amplectitur, & ſic 26
noluit (pauci dies ſunt) prouidere regaliam ex vſat. *Iudicium in Curia datum*, ex eo quod pars quæ regaliam inſtabat, non adimpleuerat pro parte ſua ſententiam contra quam aſſerebat aduerſarium ſuum veniſſe.

Illud etiam circa prædicta non eſt ſilentio inuol- 27
uendum, quod vt quis ad contractus obſeruantiam non teneatur, ſufficit contraventio partis, vel in minimo, vt ait Decius *num.* 5. Curtius Iunior *num.* 12. Clau. *num.* 3. *in dicta leg. cum proponas* 2. *Cod. de pactis*, Bero. *conſ.* 25. *numero* 14. *lib.* 3. Maluaſia *dicto conſilio octuageſimo ſexto, numero trigeſimo ſexto.*
Cum eia eſt Baldus *in leg. pacta conuenta, circa principium, Cod. de pactis*, inquiens agentem ex contra- 28
ctu, debere implere contractum, tam circa ſubſtantialia, quàm accidentalia, aliàs exceptione repelli. Ibi- 29
demque in 2. *notabil.* aſſerit, propter vnumquodque capitulum, quamvis minimum, repelli quem ab agen-
do virtute illius contractus. Idem Baldus *in capit. cùm* 30
adeo, de reſcript. ait, quod ex paruo defectu incidit quis in magnam pœnam reſciſſionis contractus, quia qui contrauenit, non ſeruat formam contractus, quæ ex integritate conſiſtit, *l. heredes, §. idem, ff. fam. erciſc.* latè Maſcard. *concluſ.* 1387. *numero nono & ſeq.*

Circa prædicta QVÆRO, certum eſt, vt ex ſupradi- 31
ctis patet, offenſionem venientem ex noua cauſa non dici violare pacem: quid iuris erit, ſi non appareat cauſa ex qua offenſio proueniat? Reſpondeo in dubio de iure præſumi nouæ cauſæ ſuperuenientiam, vt per Bart. *in dicta leg. aut facta, §. cauſa*, Imol. Alex. & Iaſ. *in dict. leg. qui ſervum*, Pariſ. *conſ.* 165. *pacem, n.* 26. *lib.* 4. Soc. Iunior. *conſ.* 103. *num.* 14. *volum.* 3. Maſil. *ſingul.* 303. Laurentius de Pin. *conſ.* 272. *num* 5. Grat. *conſ.* 73. *n.* 19. *volum.* 2. Cotta *in Memor. in verb. offenſio*, & Bald. *in lege ſi pradium, ad finem, Cod. de adil. act.*
quæ præſumptio transfert onus probandi contrarium 32
in aduerſantem, *l. licèt Imperator, de leg.* 1. *& l. ſi tutor petitus, C. de pericul. tutor. & l. in pari, ff. de reg. iur.* not. Hond. *conſ.* 77. *n.* 31.

Conducit, quia in dubio fieri debet interpretatio, 33
vt pœna non dicatur commiſſa: ita Baldus *in d. leg. ſi*

*prædium,num.*7. Giat.*conſ.*73.*num.*19 *part* 2. Roman.
*conſ.*183. Dec. *conſ* 406 *licet, num ſeptimo*, Socin.Inn.
*conſ.*103 *n.*14.*part.tertia*,& Alciat.*de præſumpt.reg* 3.
præſumpt. ultima, num primo, & Baldus in *dict leg ſi*
prædium,de adil.act. ubi ſubdit,quod ſi qualitas novæ
offenſæ correſpondet qualitati præſentis offenſæ,
præſumitur ex nova cauſa ; ſin verò minus , ex an-
tiqua.

34 Quid tamen erit,ſi offendens dedit cauſam, & oc-
caſionem ſecundæ rixæ ? Cenſeo ſi probari poſſet,
eum dictam rixam procuraſſe & affectaſſe , ipſum in
pœnam promiſſam incidiſſe : ſecus ſi præter ſpem ta-
lem occaſionem dederit,ut not.Clar. *in pract.§.final.*
*q.*47.*n.*9. Pet.Cabal.*in reſol.crim.caſu* 101.

35 Ad hæc quid iuris erit , ſi non conſtet quis prius
pacem rupetit ? Reſp.neutrum tali caſu teneri,ut per
Bart.*in l.*2.*§.cum arietes,ff. ſi quadr.pauper & in leg.*
*cum pater, §.libertis.in fine,ff de leg.*1. Abb & Felin.
*in c.*1.*de Treug.& Pace*, Pet.Cabal. *in reſol.crim.caſu*
103. Iacob.Novel.*in pract crim.verſ.fin n.*47.Decium
conſ. 380. *n.*3. & Clar.multos citantem *d q.*47.*n.*10,
& eſt text.optimus *in cap.conſticatus,de pœnis*, & gl.
in d § cum arietes ,in verſ ſibi.

36 Circa hoc tamen moveo dubium, cum pœnæ ap-
poſita in contractu treugarum, pars applicetur fiſco
de communi Cathaloniæ conſuetudine : an prædicto
caſu , ubi non conſtat uter pacem ruperit , fiſcus pro
ſuo intereſſe poſſit agere ad pœnam. Dixi de com-
muni conſuetudine , quia regulariter pœna conven-
tionalis parti, & non fiſco applicatur,ut not.Iaſ.& alii
in l.ſi quis maior,C. de tranſact. Mich.Fer.3.*p.obſerv.*
*cap.*144.*col* 4.

37 Videtur dicendum quod ſic.per ea quæ tradit Ma-
rant. *de ord.iud.part.*4.*diſtinct.*1 ,*n.*102. ubi referendo
Alex *in d.l.ſemel mora*,dicit quod ſi duo mutuò ſe af-
fecerint iniuria , nec appareat quis primò inceperit,
quod ceſſat actio iniuriarum quoad pœnam ipſos
tangentem , ſecus quoad pœnam tangentem fiſcum :
cui dicit tali caſu oriri actionem , licèt non ipſis de-
linquentibus. Quamvis ego in meo lib.id Alex. dice-
re, invenire nequivi.

38 Idem adnotavit Bald.*in lege ut vim.ff.de inſt.& iur.*
ſequitur Iul.Clar. *in pract.* §.*fin.q.*47. *n.*10. & *q.*60.
n 31.ubi dicit, quod licet ratione incertitudinis regu-
lariter omnes debeant abſolvi , id procedere quando
agitur de pœna corporali, ſecus ſi agatur de pœna pe-
cuniaria : nam tunc omnes puniendos eſſe affirmat,
ne delictum remaneat impunitum.

Contrarium in noſtro caſu verius cenſeo , quia di-
cta pœna debetur ex contractu,& committitur ab eo
qui treugam violavit. Si igitur non poteſt conſtare
quis eam violarit,ſtipulatio pœnæ commiſſa non eſt,
cùm ipſe obtinere non poſſit, niſi ſuam intentionem
probet, *l.*1. *C.de probat. leg.*2.*ff.eod.l.qui accuſare,C.*
de eden.cum ſim.

39 Neque obſtant auctoritates in contrarium addu-
ctæ, quia ut ex ipſis patet , loquuntur in caſu ubi per
partes eſſet commiſſum delictum, ex quo à lege fiſco
actio competeret : nam tali caſu cùm conſtaret deli-
40 ctum commiſſum ab uno ex multis , licet ignorent
à quo, ne delictum remaneret impunitum,omnes eſ-
ſent puniendi, licet non pœna ordinaria,iuxta notata
per Bart.*in l.fin ff.ad leg.Cor.de ſic.* Can.*in cap.ſigni-*
ficaſti 2,*de hom.* Spec. *de hom.*§.1.*num.*5. Anch. *con-*
ſilio 216.*Nos Bartholomaus*.Et ita ſenſiſſe viſus eſt Fe-
lin. *in cap.dilecti, n.*16.*de except.* Azpilcuet. *in princ.*
*diſt.*5.*de pœnitent.in* 3.*gl. num.*21. Boſſ. *in tract conſ.*
*crim.tit de iniuriis,n.*8.& Angel. Aret. *de maleſic.verſ.*
*& dictus Titius,num.*7.& Anton.Gom. *de hom.n.*36.
verſ.quarta Et ſic non dubium eſt,quod ſi iſti mutuo
41 ſe vulneraſſent , quod licet fiſcus non poſſet agere ad
dictam pœnam conventionalem , poſſet tamen ad-
verſus eos agere pro delicto ab eis commiſſo , mu-
tuo ſe vulnerando : & in iſto caſo loquuntur prædicti
Doct. in contrarium adducti : ſenſit & Maſc. *dict.*
*concl.*1157.*n.*28.& 29. & in terminis Boër. *dec* 257.
*num.*4.

Ex quibus etiam infero, quod ſi fiſcus poſſet pro- 42
bare ambos treugas fregiſſe,quod licet alter ab alte-
ro nihil petere poſſet, tamen fiſcus poſſet pro ſuo in-
tereſſe contra ambos agere , & in ſpecie voluit Ang.
*de maleficiis,verſ.ut dictus Titius,num.*37. Maſcard.&
Boër. *ubi ſuprà*,

Circa quod te animadverſum volo , quod ubi ex 43
aliqua pœna para applicatur fiſco , & pars privato,
quod tota pœna debet ſolvi fiſco , & ille qui habet
partem,debet eam a fiſco petere : ita not. tradit Bart.
in l.Senatus,§ 1.*circ.fin.ff de iur.fiſc.*& ita communi-
ter teneri tradit Clar *d.§.fin.q.*95.*n.*9.& apud noſtra-
tes Calic. *In Margar. fiſc.* in 2.*dub princ.n.*5. Cenſeo
tamen,quod licet fiſcus poſſit totam pœnam exigere,
& ei non poſſit ſolutio recuſari : verum quod ſi pars
ſolviſſet privato partem pœnæ quæ eum tangit, quod
contingeret ei liberatio, ut advertit Franc. Avil. *in c.*
*Prætor.c.*11.*in princ.*

Principaliter Quæro II. An ex iniuria verbali 44
pax , ſive treuga violata cenſeatur ? Cenſeo negativè
reſpondendum. Etenim cautio quæ in contractu pa-
cis, ſive treugæ apponitur , eſt de non offendendo in
perſonam talis : per iniuriam autem verbalem non
dicitur fieri offenſio in perſonam alicuius: cum ut
dicatur offenſio in perſonam,opus ſit ut perſona tan-
gatur ,& eius corpus percutiatur : not. Bald. *in l. ſi*
qua per calumniam,circ.princ.C.de Epiſc & Cler. ubi
poſt Guil de Cun.dicit, quod ſi quis tangat veſtes cle-
rici injurioſè,dicitur injuria perſonalis,ſed non in per-
ſonam,ex eo quod corpus non fuit tactum.Facit text.
in l.ſed eſt quaſtionis,ff de iniur. ubi dicitur, quod in-
iuria illata veſtibus,non dicitur illata corpori,quia nõ
tangitur corpus. Conducit quod not. idem Bald. *in*
*rub.ff ſolut.matrim.*quod non dicitur iniuria in perſo-
nam,niſi corpus ſentiat. Et ita per prædicta in termi-
nis noſtræ quæſtionis tenet Dec *conſ.*406.*Licet à præ-*
*clariſſimis,n.*5.quem refert & ſequitur Ceph.*conſ.*587.
*n.*41.*vol.*4. Viv. *deciſ.*368. *n.*9. & omnino Honded.
*conſ.*103. *n.*13 *cum* 3 *ſeq. vol.*1. Vulpel. *de ſignif. ad-*
verb ſuper dict.In,n 1.& *ſeq.* & ex noſtratibus Marq.
in uſat.Trenga, ad ſin pag.mihi 176.*col.*2. ubi dicit,
quod de generali conſuetudine Cathaloniæ , paces 45
propter iniurias verbales non rumpuntur , ſed ſolùm
propter damna illata perſonis,aut rebus.

Vnum tamen eſt,quod licet quis non cenſeatur pa- 46
cem fregiſſe ob injuriam verbalem : tamen ſi ille cui
iniuria verbalis dicta eſt, offenderet eum qui eam di-
xerit,non dicetur pacem fregiſſe. Quia quando ex ali-
quo mihi illato, iuſtè ad iracundiam provocor, dicor
offendi, ſive ex eo veniat, ſive non veniat imponenda
pœna inferenti, *l.teſtamento Centurio, ff.de man. teſt.*
not. Bart. *in l.locatio, § quod illicitè,ff. de public.* &
magis in terminis Lud.Rom. *conſ.*183.*n.*2. & novè
Ant.Cioff. *conſ.*100 *n.*4.*vol.*2.

Suadentur prædicta , quia qui contumeliis affici- 47
tur,dicitur violentiam pati,ut not.Lud.de Pen. *in leg.*
*erat,C de caſt.pec lib.*12.Et cuicunque licet ſuæ famæ,
& ſuo honori proſpicere & infamiam vitare, *leg.iſti*
quidem,ff de eo quod met cauſ Bald. *in c.*1.*col pen.de*
*pace tenen.& conſ.*312. *Viſis actis,lib* 4. Adeo ut qui
honorem ſuum conſervare negligat, in ſeipſum ſævire
dicatur, *cap.nolo,*12.*q.*1. Pro quibus faciunt quæ fusè
tradidimus *cap.praced.n.*41.

Quæ adeò vera ſunt , ut ſi quis ira ſuccenſus ex in- 48
iuria verbali ſibi dicta, iniuriantem interfecerit, licet
fines defenſionis exceſſerit, non veniat pœna ordina-
ria puniendus, quoniam indulgendum eſt ei qui pro-
vocatus

vocatus occiſcirit, ut not. Angel. in l. ſi adulterium cum
inceſtu, §. Imperatores ff. de adulterio. Angel. de maleſic.
verſ. & Lucius Titius, n.28. Cai. in Clem. 1. de homicid.
q.28. Iaſ. & Moder. in l. ut vim, ff. de iuſt. & iur. latè
Mench. controv. illuſt. c.18. n.18. cum mult. ſeq. fac. text.
49 in c. ſignificavit, de pœn. & remiſ. ubi committentibus
homicidium imponitur minor pœnitentia, quando
commiſerunt ſe defendendo, licèt defenſio non fuerit
moderata Per quem text. dicit Ioan. Andr. ad Specul.
tit. de homicid. quod licet excedens modum in ſe de-
fendendo, teneatur de culpa, tamen ſi in illo exceſſu
occidat aggreſſorem, non tenetur ut homicida, quam
ſequitur cum multis quos refert Felin. cap. dilecti,
n.13. de except. & in c. ſignificaſti, 2. de homicid. Et in
Cathalonia habemus text. optimum in conſt. 1. Parta-
ço, verſ. En aqueſtas empero caſas, tit. de Homicidis, &
per prædicta novem anni ſunt quando liberavi quen-
dam hominem, qui ob injuriam verbalem ſibi à
quodam Clerico dictam, ipſum incontinenti interfe-
cerat, à pœna mortis.
50 QUÆRO III. An iudex poſſit partes compelle-
re ad concordiam, ſive pacem, hoc eſt, ad præſtandam
mutuam cautionem de ſe non offendendo? Dico quod
ſic, ubi eſt timor probabilis rixæ, & ne partes veniant
ad arma. Bart. Ludov. & Angel. in l.2. §. ex his, ff. de
verb. oblig. per l. æquiſſimum, ff. de uſufr. Et hoc non ſo-
lùm ad petitionem partis, ſed ex mero arbitrio, ubi
timor ſcandali ſubeſt. Et licèt iſti opinioni adverſetur
Pariſ. conſ.168 n.10. lib.4. & Plax. lib.1. de delict. c.7.
n.1. in fine, qui ambo dicunt contrariam communem;
prior tamen ſententia magis æquitati accedit, à qua
nullatenus iudices recedere debent, prout advertit
Clar. in d. §. fin. q.47. n.7. Vincent. de Franc. multos
referens deciſ. 359 part. 2. quam ſententiam uti æquiſ-
ſimam in hoc Principatu ſervari vidi: hoc intellige
abſque fidejuſſoribus, ſed ſolùm ſub hypothec. bo-
norum.
51 Nam ut pro ſecuritate præſtentur fideiuſſores, cùm
ſatiſdare laborioſum cenſeatur, argum. leg. 2. §. ſed
etſi dubitetur, ff. de iud. id iudex facere non poteſt,
niſi adhibita cauſæ cognitione, ut per Dyn. in l.2. §.1. in
fin ff ſolut. matrim. quem ibi ſequitur Imol. & Felin. in
rub. de Treuga, & Pace, num.10. verſ ſecunda declara-
tio, & fusè Laurent. de Pinu conſ.171. per tot. & nobi-
lis à Padil. in l. ſuper poſſeſſione, num.26. C. de tranſ-
act. ubi à num.27. uſque ad num.31. multas utilitates
52 iſtius cautionis enumerat. Hanc cautionem de non
offendendo, præſtitam ſine temporis præfinitione, ex-
pirare finito officio officialis loci, ubi non ſit reſſuma-
ta per ſucceſſorem, tradit Mar. Anton. Eugen. conſ.82.
num.8.
53 QUÆRO IV. An ex ſolo inſultu, & invaſione
contra aliquem dicatur pax rupta? Videtur reſpon-
dendum negativè, cum non dicatur offenſio facta in
perſonam, niſi corpus percutiatur, ut latè tradidimus
ſup. q.2. n.38.
54 Oppoſitum verius cenſeo, ubi ex parte mea feci
quidquid potui, ut ſic telum in te projecerim, & tu
ab eo fortuito caſu, vel aliàs te defenderis, ut in ter-
minis not. Viv. poſt multos quos citat deciſ.368. circa
fin. ubi tradit exemplum de eo qui adverſus aliquem
archabuſium exoneraverit, ut talis dicatur pacem
fregiſſe, eo quòd ex parte ſua fecerit quidquid po-
tuerit, ut damnificaretur adverſarius in ſua perſona.
Idem tradit Balz in lib. feud. tit. quæ ſit prim. cauſ benef.
§. porrò, num.8. Barbatia conſ.11. num.12. lib.4. alios
55 citat Honded. conſ.103. num 8. volum.1. Quod eſt
& de mente ſacri Senatus, ut tradit Nobilis à Pegue.
in deciſ. crim. cap.21. per conſt.4. titul de Trevas con-
ventionals, quæ ſatis apertè hoc decidit. Nam ſi is qui
ſub pace & treuga cum alio eſt conſtitutus, perſequi-
tur eum cum quo treugas habet, & aliquem actum
adverſus eum fecerit; ſeu attentaverit, ex quo ipſe
damnificari poſſet, dicitur pacis violator, multò ma-
gis dicitur pacem fregiſſe, qui in ipſum inſultavit, &
ex parte ſua ad eum damnificandum quidquid potue-
ſit fecerit.
QUÆRO V. An ſi quis dederit damnum in bo- 56
nis alterius, ex hoc videatur pax rupta? Iacob. Novel.
in pract. crimin. poſt Alvar. in verſ. quoniam ut docet,
n.8. tenet quod ſic. Tu circa hoc ſequere diſtinctio-
nem quam tradit Bart. in l. locatio, §. quod illicitè, n.3.
ff. de publican. Quid in Cathalonia ſervetur, dixi ſuprà
num.39.
QUÆRO VI. An ſi plures ex una parte fecerunt 57
pacem cum pluribus ex alia parte, & promiſerunt ſub
certa pœna, quilibet eorum inſolidum ſe invicem non
offendere, & unus offenderit, an pœna ab omnibus,
etiam his qui non fregerunt pacem, inſolidum exi-
gi poſſit, vel an pro rata? Et an quilibet partis offen-
ſæ inſolidum eam petere poſſit, vel tantùm pro rata?
Vide per Bart. in Authent. hoc ita, n.15. C. de duo reis,
& in l. fin. n.2 ff. eod. & in l. opera. ff. de oper. liber. Paul.
de Caſtr. in l. ſi id quod. ff. de duo. reis, ubi Alex. ad Bart.
allegat optimum Bald. conſilium 221. lib.2 & vide tu
pulchram Senatus deciſionem apud Michaëlem Fer-
rer. 3. parte obſervantiarum, c.347. vide noviſſimè Fa-
rinacium lib.3. q.107. art.10. Fachin. controverſ. iur.
lib.10. c.57. bene etiam hoc diſputantem Franc. Veg.
conſ.17 per tot. Quid apud nos ſervetur, tradit Don
Lud. à Peguer. deciſ. tom.2.
An dicta promiſſio cenſeatur rupta per offenſio- 58
nem factam in alieno territorio, affirmativè & bene
reſolvit Iaſ. in l. fin. num.17. & Maſcard. n.20. de mr.
omnium iud. Multos in iſtam ſententiam adducit Per.
Cabal. var. reſol. crim. caſu 31.
Mihi illud placet, quod eo caſu quo plures ſe obli- 59
garunt de non offendendo ſub certa pœna, quod fa-
ctum unius alteri noceat, & ſic pœna inſolidum ab
eo etiam qui non offendit, exigi poſſit, cum tunc plu-
res pro uno habeantur, l. cum fundus, de cond & dem.
Caſt. in l.5. §. fin. n.2. de verb. oblig. Burſ. conſ.176. n.50.
volum.2. Nam licet aliàs pœna ſequatur ſuos aucto-
res, id eſt cum eſt pœna legalis, l. ſancimus, C. de pœnis,
ſecus eſt in pœna conventionali. Eſtque ratio diffe-
rentiæ, quia priori caſo nihil eſt quod imputetur ei
qui non deliquit: poſteriori verò caſu eſt quid impu-
tetur ei qui voluntariè ſe obligavit, ut per Arch. Pe-
drocha in reſponſo de interpr. & reſol. contract. n.407.
& ſeq. allegat Dec. conſ.492. n.5. & 6. & ita propter
prædicta in terminis huius quæſtionis tenet idem
Pedrochà, alios referens d. reſponſo, n.715. cum mult.
ſeq. noviſſimè ſuper hoc eſt edita deciſio Don Ludov.
à Peguer. vol.2.
QUÆRO VII. Qualiter procedatur contra eum 60
qui fregit Treugam ad recuperationem pœnarum
promiſſarum in treugæ inſtrumento? Praxim ex mente
Senatus tradit Mich Fer. 3. p. obſerv. c.344.
Illud pro iſtius materiæ coronide adjiciam, pacem
non dici ruptam, ſi offenſa ſit levis, quod proſequere,
ut per Maſcard. d. concl.1157. n.77. ſeq. & concl.1131.
num.2. ubi n.3. & 4. quomodo hoc ſit intelligendum
explicat.
Hactenus egimus de Pace, prout ſumitur pro treu-
gis, & ſic pro ſecuritate, quæ alteri de non offendendo
eum præſtatur, prout promiſcuè hæc duo vocabula in
Iure ſumuntur, iuxt. not. per Canon. tot. tit. de Pace &
Treuga.
Verùm cum ſæpiſſimè ſumatur pax pro remiſſione 61
Injuriæ, ſeu delicti, quam facit offenſus ei qui ipſum
offendit, aliqua ſcitu digna de pace in hoc ſignificatu
ſumpta, dicamus.
Ordinemque ſequendo principaliter QUÆRO 62
VIII. ad quem pertineat ius faciendi pacem, ſeu re-

miſſionem, ſeu condonandi injuriam? Veritas eſt, quod ſi offenſus vivit, ad eum ſpectat: ſi verò eſt mortuus, ad eius proximiores, eo ſcilicet ordine, ut qui præfertur in accuſatione, præferatur & in remiſſione facienda: ita perbellè hoc explicat Clar. *in pract. §. fin. quaſt. 58. n. 21.* & alibi idem Clar. *in d. §. fin. quaſt. 15.*
64 *num. 6.* dicit in iure accuſandi præferri illum, qui ſuam vel ſuorum iniuriam proſequitur, extraneo accuſare volenti. Et inter eos, qui ſuam vel ſuorum iniuriam proſequuntur, præferri proximiorem: & ſi omnes ſint in pari gradu, omnes ſimul admitti: quod fuſius idem ante eum declarat Ant. Gomez *de delict. num. 34. & 35.*

Ego pro huius dubii perfecta dilucidatione, primum explanandum puto, an ius faciendi pacem, ſeu criminis remiſſionem ſit hæreditarium, necne. Omiſſiſque opinionibus, cenſeo proculdubio eſſe ſervan-
65 dam diſtinctionem quam tradit Rip. *in l. 4. §. Cato, num. 102. ff. de verb. obligat.* ut mors defuncti dupliciter vindicari poſſit: uno modo ratione ſanguinis, & hoc modo dictum ius non eſt hæreditarium, & ſic pertinet ad filios, & ipſis deficientibus, ad proximiores defuncto, & iſto modo intelligitur Bartoli opinio communiter approbata *in l. ſi filius qui patri, ff. de vulg. in fine.*

Altero modo poteſt vindicari mors defuncti, ra-
66 tione hæreditatis, & ex perſona defuncti. Et iſto modo iſtud ius faciendæ pacis eſt hæreditarium, & tranſit in hæredem hæreditatis, & bonorum defuncti, ut *in leg. 1. & l. ſororem, & per tot. tit. Cod. de his quib. ut indig. l. hæres, ff. ad Syllan.*

Hæcque diſtinctio probari videtur per textum *in l. 1. C. de iniur. & in lege ſororem, C. de his quibus ut indignis,* & eam poſt Ripam tradit Antonius de Padil. *in l. transfigere, n. 61. & 62. de tranſact.*

67 Ex quibus manifeſtè colligitur ius faciendæ pacis competere & ſanguinis & bonorum hæredibus, & ſic ſi reperiatur aliquis ſanguinis & bonorum hæres, illi dictum ius competit. Sin verò unus ſit hæres ſanguinis, & alter extraneus ſit hæres bonorum, requiritur ut pax ab omnibus habeatur. Aliàs ſi ab uno ex eis tantùm pax habeatur, alter poſſet pro ſuo intereſſe accuſationem proſequi: ita Farin. *quaſt. 13. & 14.* & loquitur etiam de ſpuriis. Et hæc opinio placet Iul. Clar. *in d. §. fin. q. 58. n. 32.* & eam aſſerit Regium Senatum ſupremum Domini noſtri Regis obſervare, quam etiam in praxi in hoc Principatu obſervari intellexi. Hanc veriorem dicit, licèt titubanter in hoc procedat, Ceval. *com. cont. comm. q. 77. n. 2.*

68 Ex his etiam remanet expeditum, cui competat ius accuſandi, cùm contrariorum eadem ſit ratio, & diſciplina, *l. ſecundum naturam, ff. de reg. iur. & l. ſicut periculum, C. de act. empt. l. 1. in princ. ff. de his qui ſunt ſui vel alien. iur. cum concord.*

69 Si plures ſint hæredes ſanguinis & bonorum, à maiori eorum parte pacem habere ſat eſt, iuxta opin. Bart. *in d. §. Cato, n. 33.* quam communem eſſe atteſta-
70 tur Boër. *deciſ. 121. poſt num. 3.* Quæ certè mihi non placet: nam cùm quilibet ex hæredibus pro ſua parte repræſentet perſonam defuncti, & ſic eis dictum ius competat ut ſingulis, *l. 3. §. ſi ad plures, ff. de ſepul. viol. l. 1. per tot. ff. & C. de his quib. ut indig.* omnes in eo remittendo debent conſentire, & non ſufficit maior pars, *l. per fundum, ff. de ſerv. ruſt. præd. l. fin. ff. com. præ. c. quod omnes, de reg. iur. in 6.* Iſtamque ſententiam in terminis amplectitur Mench. *qq. uſufruq. c. 30. n. 39.* Covar. *lib. 1. reſol. cap. 13. poſt n. 8.* Veriorem & crebriori calculo approbatam profitentur Iaſ. *in d. §. Cato, n. 57.* Socin. iun. *n. 173.* & Rip. *n. 205.* ubi pulchrè Bart. fundamenta diſſolvit, & Fel. *in cap. cum omnes, n. 16. in fin. de conſtit.* & hoc iure in Cathalonia uti non ſemel vidi.

Unum tamen eſt, quod ſi ſit uxor occiſi, ab ea eſt 71
etiam pax habenda, cum una caro cum viro cenſeatur, *cap. gaudemus, §. quia verò, de divort. cum ſimil.* ita ut meritò inter hæredes ſanguinis numerari poſſit. Et advertit Ant. Gom. *de hom. n. 65. in fin.* ſentiens uxorem præferri in accuſando & remittendo hæredibus ſanguinis & bonorum, ob ſummam viri & uxoris coniunctionem, & affectionem. Sequitur Ant. de Padil. *in l. ſi transfigere, n. 57.* ubi *num. 58.* idem de ſponſa dicit, *C. de tranſact.* Cum prædictis eſt Azev. *reſp. 30. num. 55.* Caſtillo Sotomayor *in tract. de uſufr. lib. 1. c. 40. n. 7.* Cevallos *com. cont. Comm. q. 77. n. 6. & 7.* Codex Fabrian. *lib. 9 tit. qui accuſ. non poſſ. defin. 2.* tenet primò competere ius accuſandi filiis, & poſt eos uxori: quod uxor cæteris præferatur, tenet dict. Azev. *d. reſp. 30. n. 55.* & Florez Diaz de Mena *lib. 1. variar. q. 7. ante fin.*

Iſtud tamen ius amittit ex quo tranſit ad ſecunda 72
vota, *argum. text. in §. non tamen, in Auth. de nupt.* ubi habetur mulieri tranſeunti ad ſecunda vota, non permitti uti dignitatibus & privilegiis prioris viri, cum effecta ſit una caro cum ſecundo viro: ita Florez de Mena *lib. 1 var. q. 7. n. fin.* alios citat Perez de Lara *de anniverſ. lib. 1. cap. 13. n. 5. & 6.* & ita hic practicari vidi.

Item iuxta prædicta QUÆRO, Certum eſt in lu- 73
ce, quod homicida præterquam quod tenetur criminaliter pœna mortis, tenetur etiam civiliter ad intereſſe ipſi occiſo, ſeu eius hæredibus, cùm regula ſit & generalis concluſio, quod ex quocunque crimine publico oritur actio criminalis ad vindictam, & etiam actio civilis in factum ad intereſſe, vel damnum parti applicandum, ut probat text. quem ad hoc dicunt ſingularem Bart. Alber. & alii antiqui Doct. *in l. qui nomine, ff. ad leg. Cornel. de falſ.* & text. ubi etiam gloſſ. & Doct. *in l. quidquam, ff. pro ſocio,* Bart. *in l. 2. §. hoc edicto, ff. vi bon. rap. n. 1. & in l. infamem, n. 4. ff. de publ. iud.* Qui Doctores in prædictis locis aſſerunt, 74
hæredes occiſi poſſe agere actione civili in factum, contra homicidam pro expenſis factis in eius cura, & pro operibus quibus caruit defunctus, ſi fortè erat Officialis, vel perſona, quæ ſuo labore & induſtria aliquid acquirebat, & pro omni alio intereſſe, ſive damno ex dicta morte contingente. Pro quo & eſt optimus text. *in l. fin. ff. de his qui eiec. vel effud. & in cap. 1.* ubi communiter Canon. *de iniur. & dam. dat.* & declarat pulchrè Plot. *inter conſ. crim. div. conſ. 73.* & meliùs *in tract. de in litem iurand. §. 40.* cum ibi omnino vide.

Eſt tamen advertendum, quod ſi quis aliquem oc- 75
cideret ad ſui defenſionem, licèt defenſionis modum exceſſerit, non tenetur totaliter ad dicta damna, & intereſſe, ſed tantùm iudicis arbitrio, propter exceſſum. Ita poſt Sum. Angel. not. Ant. Gomez *de hom. num. 38. in fin.* Et bene, quia ut dictum eſt, talis ſemper mitius punitur, & non eſt ratio diverſitatis cur hoc in caſu non debeat etiam mitius puniri, ut in aliis: & ita tene, licèt contrarium velit Azpil. *in Marg. confeſſ. c. 15. num. 27.*

Dubitari vidi qualiter, & pro quot annis æſtimen- 76
tur dictæ operæ occiſi, cum incertum ſit, per quod tempus ille vivere poſſet.

Veritas eſt, quod debet fieri æſtimatio dictarum 77
operarum, habita ratione annorum, per quos vivere potuiſſet occiſus, ſecundùm diſpoſitionem textus *in l. hæreditatum, ff. ad l. Falcid.* ita not. Spec. *tit. de iniur. §. ſequitur, n. 6.* Alb. *in l. hac lege, ff. ſi quadr. paup. feciſ. dic.* Io. Fab. & Ang. *in §. 2. Inſt. de oblig. quæ ex delict. naſc.* Lup. *in rub. de donat. int. vir. & uxor. § 25. num 5.* Vincent. de Franc. *deciſ. 460. n. 6. part. 3.* Marant. *de ord. iud. p. 4. diſtinct. 1. num. 7.* Rol. cum multis quos citat, *conſ. 39. n. 14. vol. 2.* Cum eis eſt Bald. *in l. 1. §. nihil, ff. de*

ff. de tranſact. Plot. *ubi ſuprà, d. § 40. n. 7. in fine*, & ex noſtratibus Marquil. *in uſus. Indei ceſſi, verſ. & nota quod ultra aſtimationem, pag mihi 40. col. 2.* ubi praxim huius rei plenè proſequitur.

78 Et ſic cavendum eſt ab Imol. & Alex. *in d. l. hareditatum*, tenentibus *d. l. hareditatum*, tantùm habere locum in æſtimando legato alimentorum, propter detractionem legis Falcidiæ; non verò in aliis caſibus, in quibus aſſerunt debere fieri æſtimationem uſque ad centum annos, cùm tantùm de iure quis præſumatur vivere, *l. fin. C. de ſacroſanct. Eccleſ. & § 1. in Novel. ut Eccleſ. Rom.* quam etiam ſententiam ſecuti fuerunt Iaſ. *in l. eum qui, § qui ita, n. 11. de verb. oblig.* Paul. de Caſtr. *in d. l. hareditatum*, quos optimis fundamentis reprobat Suar. *in l. quoniam in prioribus, 3. ampliat. n. 10. C. de inof. teſt.*

79 Licèt tamen prædicto caſu ſit ſervanda diſpoſitio *d. l. hareditatum*, non tamen eſt eius diſpoſito ſervanda generaliter in omnibus controverſiis, ubi de æſtimatione reditus ad vitam, vel de humanæ vitæ præſumptione, conjecturaque ad certum limitem reducenda tractatur, ut voluit Baldus *in leg. hi, § nihil, ff. de tranſact.* & Anton. Gom. qui plura citat *de homicid. n. 38. circ. med.* ſed ex negotii qualitate res eſt perpendenda, an computatio vitæ, & annorum hominis ſit facienda ſecundum diſpoſitionem *d. l. hareditatum*, necne, ut egregiè animadvertit Covarruv. *lib. 3. reſolut. cap. 9. num. 8.* multis exemplis id corroborans. Aym. *conſ. 194. num. 3. & 4.* & Hieron. à Laur. *deciſ. Aven. 95. n. 6.*

80 Si res emphyteutica, aut feudalis alienetur ad vitam alicuius, an debebitur laudemium. Et videndum an dicta alienatio ſit facta ad modicum tempus, & ſic non debebitur, vel ad longum, ut ſic debeatur: & ut hoc ſciatur, eſt conſideranda ætas illius hominis ad cuius vitam eſt facta alienatio, ut ſciatur quantum vivere præſumatur, iuxta diſpoſitionem *l. hareditatum, ff. ad l. falc.* ita Iacob. de Monte Iud. *in Vſat. ſi quis ſuum feudum, in fin.* In hærede ad vitam non eſſe attendendam diſpoſitionem *d. l. hareditatum*, quinimò abſolutè teneri ſolvere laudemium, cenſuit Senatus. Vide quæ ipſe ſcribo *3. part. cap. de invent. num. 179.* vide Molin. *de Hiſpan. primogen. lib. 1. c. 19. n. 39. in fine.*

81 Et ſic in donatione redditu um ad vitam alicuius ſervatur diſpoſitio *l. ſi quis argentum, § ſin autem, C. de donat.* ut fiat æſtimatio pro quindecim annis. Et licèt Afflict. diſpoſitionem *d. § ſin autem*, ad omnes contractus extendat *in dec. 34.* Contrarium tene, quia ibi id eſt ſpeciale favore donantis, ut poſt Bald. Fulg. & Salic. tradit Pinel. *de reſcind. vend. leg. 2. part. 3. cap. 4. num. 32.* & Covarru. *lib. 3. reſolut. cap. 9. num. 5. in fine.*

82 Iuxta prædicta quæro, iſta operarum, ſeu intereſſe æſtimatio cui applicabitur, hæredibus ſanguinis occiſi, aut hæredibus bonorum? Cenſeo quod hæredibus bonorum. Etenim cùm ſit intereſſe, & damnum pecuniarium, ad hæredem bonorum cum cæteris bonis tranſit. Pro quo adduco text. in materia notabilem, ſumpto argumento à contrario ſenſu *in l. ſi verò, circ. med.* ibi, quod in corpore libero damni datur, iure hæreditario ad ſucceſſores tranſire non debet, quaſi non ſit damnum pecuniarium, & *in leg. fin. ff. de his qui deiec. vel effud.* facit text. *in l. unic. in fin. & in l. nam ſicut*, & utrobique Gloſſ. *ff. ad l. Aquil.*

83 In Cathalonia tamen contrarium diſponi videtur *per text. in Vſat. de compoſitione, qui eſt 2. tit. de accuſations*, ubi emendam, quæ datur pro homine interfecto, cavetur competere hæredibus ſanguinis, & non hæredibus bonorum, quod etiam ibi atteſtantur Guiliel. de Valleſ & Marq. *verſ. quaro an iſta emenda*, *pag mihi 278. col. 5.* & Calic. *in Vſat. ruſticus interfectus, qui eſt 10 tit. de iniur y danys donats*, & ibi etiam Marquil.

Contrarium tamen eſt verius; ſiquidem emenda, 84
de qua loquitur *d. Vſat. de compoſitione*, eſt illa quæ traditur *in d. Vſat. ruſticus interfectus*, prout advertunt *in d. Vſat. de compoſitione*, Marquil Iacob. de Mon. Iud. Iacob. de Valleſ. & Guliel. de Valle. Dicta autem emenda eſt pro æſtimatione corporis, ut not. practici prædicti, *in d. Vſat. ruſticus interfectus, & in d. Vſat. de compoſitione*. Non tamen pro æſtimatione operarum, quibus caruit defunctus. Nec pro alio intereſſe, ut ut not. Calic. *in d. Vſat. ruſticus in fin.*

Dictaque emenda d. Vſat. de iure communi eſt ſu 85
blata, ſiquidem de iure communi corpus liberum nullam recipit æſtimationem, ut not. *in leg. fin. ff. de his qui deiec. vel effud. l. ex hac lege. ff. ſi quadr. paup. feciſ. dicat. l. qua actione, § ſi in colluctatione, & l. liber homo, ff. ad l. Aquil.*

Et ſic dicit Iacob. Calic. *Vſat. ruſticus interfectus*, 86
n. 11. oppoſ. 7. & 8. & in Vſat. ut qui interfecerit, n. 6. quod de iure Romanorum corpora libera non recipiunt æſtimationem, ſecus iure Vſaticorum Cathaloniæ. idem ibi not. Marquil. *notab. tertio, pag. 25. col. 1.*

Et quamvis idem Calic. *in d. Vſat. ruſticus, num. 26.* 87
cenſeat diſpoſitionem dicti Vſat. non exoleviſſe: ego tamen in deſuetudinem abiiſſe cenſeo, neque unquam ad praxim deduci vidi; cum mille tamen neces perpetratas viderim.

Et ſic cum circa emendam, quæ fit pro operis, & 88
aliis damnis contingentibus ex nece perpetrata, dict. Vſat. nihil immutent, eſt ſtandum diſpoſitioni iuris communis: cum quod non immutatur, nihil ſtare prohibeat, *l. præcipimus, in fin. C. de appel.* ut dicta emenda dicti intereſſe ſpectet ad hæredes bonorum, & non ad hæredes ſanguinis.

Quæro IX. An hæredes defuncti poſſint facere 89
concordiam, ſeu pacem cum reo accuſato, abſque eo quod incurrant pœnam privationis hæreditatis? Videtur dicendum quod non, quia hæredes non vindicantes mortem defuncti, privantur hæreditate, *l. 1. & per tot. tit. ff. & C. de his quib. ut indig. & in leg. 1. C. ubi cauſ. fiſc.* not. Iacob. de Mon. Iud. *in d. Vſat. de compoſitione*, quem ibi refert, & ſequitur Marquil. & hoc de iure communi procedit, in caſibus nempe ubi per legem non eſt permiſſa concordia, nec tranſactio, ut
not. Anton. Gom. *de homicid. num. 65.* ſicque cum in 90
Cathalonia ex generali eius conſuetudine ſit licitum pacem facere pro quocunque crimine, iſtius quæſtionis diſputatio parum aut nihil prodeſt. Adde quod de communi conſuetudine ab Aula receſſiſſe videtur quod hæres teneatur vindicare mortem defuncti, eo quòd reperiatur aliquis qui ſine animi livore, & ſic peccato ad vindictam etiam medio iure accedere poſſit, tradit Anton. Scap. *in tract. iur. non ſcript. lib. 5. cap. 14. num. 13.*

Quæro X. An remittens injuriam, cenſeatur 91
damna, & intereſſe remittere? Dico quod non, ſed tantùm pœnam civilem, vel criminalem, vindictæ. Eſtque ratio, quia ex injuria duplex oritur actio, una ad pœnam, altera ad damna, expenſas, & intereſſe, *leg. qui nomine, ff. ad l. Cor. de falſ. leg. locatio, § quod illicitè, ff. de publ. & vectig.* Gloſſ. *in leg. qua actione, § ſi in colluctatione, ff. ad leg. Aquil. & in l. defuncto, ff. de publ. iudic.* Et cùm aliud ſit damnum, aliud injuria, ut 92
not. Bald. *in leg. ſi domus, ff. de ſerv. urban. prædiorum*, remittens iniuriam, damna remiſiſſe non cenſetur.
Tum quia remiſſiones, & renunciationes ſtrictè ſunt 93
interpretandæ, ut not. Dec. multis relatis, *conſ. 452. Viſa inſtructione, num. 21.* Socin. *conſ. 96. in fin. leg. 1.* Grat. *conſ. 17. num. 46. lib. 1.* Marc. Ant. Eugen. *conſ. 13. num. 39.*

num.39. & alij pſſim. Tum quia remittens ûnum ex pluribus iuribus ſibi competentibus, alterum non videtur remittere, ut not. Bart. *per illam text. in dict. leg. ſi donum*, Facit text. optimus *in l. ſunm heredem, C. de iure delib.*

Et in expreſſo iſtam ſententiam tenet Spec. *de accuſation.* § 1. *num.* 8. Pan. *in cap. 1. de iniur. & damn.* Iaſ. *in leg. 1. num. 16 ff. de pactis*, Balza. *in lib. Feud. titul. de Pace tenen. in princ. n. 16.* qui multos citat, Calic. & alii pract. *in d. uſat. de compoſitione, & uſat. ruſticus interfectus.*

94 Iuxta prædicta eſt advertendum, dictas remiſſiones fieri non poſſe ſub conditione, ut remitto tibi talem injuriam, qua me affeciſti, ſi tale quid feceris, ſervaveris, vel dederis, ſio minus dicta remiſſio habeatur pro non facta. Nam dicta pactione non obſtante, etiamſi fides ex parte delinquentis remiſſi non ſervetur, oon poterit offeoſus ad accuſationem redire, quioimò remiſſio valebit perinde ac ſi ſine aliqua conditione facta eſſet, & tantùm adſtringitur offenſor promiſſa adimplere, text. eſt ad litteram *in leg. ſi unus*, § *pactus ne peteret, verſ. ſed ſi pactum, ff. de pact.* & ibi not. Bart. *num. 26.* Iaſ. *num. 46.* Otoſ. *num. 66.* & in terminis Ioan. Guter. *in rep. auth. Sacramenta puberum, n. 137. C. ſi adverſ. vend.* confert text. optimus cum Gloſ. & ibi Doct. *in l. ſi donatione, C. de donat.* ubi traditur quod actio injuriarum remiſſa cum cauſa, vel ſine cauſa, ea etiam non ſecuta, vel etiam ex cauſa ingratitudinis, non poteſt reſuſcitari, quem text. ad hoc ponderavit Roder. Suarez *de los caſamientos, in fin.* quod nota, qoia in facti contingentia multùm mihi profuit.

95 Quæro XI. Exſtante ſtatuto, ut contra certum genus hominum non poſſit inſtitui cauſa criminalis, niſi ad partis querelam, ſi inſtituta fuerit cauſa contra aliquem ex illis ad partis inſtantiam, remiſſio partis poſtea ſuperveniens impediat qoominus ad ulteriora per fiſcum in dicta cauſa procedi poſſit? Videtur dicendum quod ſic, cùm ceſſante cauſa ceſſet effectus, *cap. cum ceſſante, de appellat.* Et ſic cùm iudex oon poſſet contra talem procedere ſine partis querela, ea ceſſante, debet ipſe ceſſare, & ita tenet Iul. Clar. *pract.* § *fin. quaſt. 58. numero tertio*, ubi dicit, quod in quibus caſibus non poteſt procedi niſi ad partis querelam, remiſſio partis ſuperveniens tollit omnem proceſſum: & quod accuſatus venit abſolvendus.

96 Contrarium verius puto. Certum eſt enim, quod ſimul atque talis accuſatus eſt, eſt aperta via iudici ad procedendum contra eum, & ſic remiſſio partis poſtea ſuperveniens illud iudici quæſitum auferre noo potuit. Neque obſtat quod dicitur, quod ceſſante cauſa, ceſſet effectus, quia id procedit, niſi cauſa produxerit effectum conſummatum, quia tunc etiam remota cauſa, durat effectus, ut not. Bart. *in l. 5.* § *fin ff. de donation.* & ſic cum hoc caſu iam ſit effectus conſummatus, cùm per accuſationem ſit ius quæſitum fiſco ad procedendum adverſus talem, eſt certum, licèt ceſſet poſtea cauſa, non ceſſare prædictum effectum, & ita in ſimili argumentatur Dec. *conſ. 24. n. 5. & 6.* ubi dicit mulierem, quæ tempore mortis mariti erat inops poſſe petere quartam ex diſpoſitione *auth præterea, C. un. vir. & uxor*, licèt poſt mortem viri ſit effecta dives, eo quòd tale ius eſſet ei ſtatim poſt mortem viri quæſitum, & quod ſupervenientis divitiarum non faceret ceſſare petitionem dictæ quartæ, cum dictum ius eſſet iam ei tempore mortis quæſitum, & ſic effectus eſſet conſummatus, ut ipſe ibi latè explicat Cur. Iun. *in d. auth. præterea, num. 11. ad fin.* tenet quod ſi mulier non petita quarta nupſerit ſecundo viro, ooo poteſt petere quartam in bonis primi viri, ſed tantùm ſecondi. Iuvat quod tradit Bart. *in l. inter omnes,* § *recte*, *num. 3. ff. de furt.* obi dicit quod ſi iudex inquiſivit contra aliquem de furto, & compareat dominus rei ſubtractæ dicens, illud factum fuiſſe ex ſua voluntate, quod ille ex hoc non liberatur ab actione furti, niſi appareant aliqua iodicia de eius conſenſu, ut quia erat ſibi conſanguineus, vel amicus, vel res erat parva, vel dominus conſuetus talia concedere, & ſimilia. Movetur hac ratione, quod ex delicto oritur 97
duplex actio, & ſic duplex offenſa, una quæ fit parti, altera qoæ fit Reipublicæ, *l. licentia,* § *ſed quod illicita, ff. de publ. & vectig.* & ſic quod confeſſio dicti Domini non poteſt iuri publico præjudicare. Vnde cùm per dictam accuſationem ſit ius quæſitom fiſco ad ſuam proſequendam actionem pro iure publico, clarum eſt remiſſionem partis poſtea ſupervenientem, dictum ius fiſco quæſitum tollere non poſſe: *l. ius noſtrum, ff. de reg. iur.* Et ita ex facto conſultus reſpondi. Poſt ea quæ ita in terminis tenere reperi Boſſ. *in tract. cauſ. crim. tit. de accuſ. n. 14.* allegat Bart. *in l. inter accuſatorem, in fin. ff. de publ. iudic.*

In Cathalonia qui ſunt de genere militari, habent 98
privilegium, ut contra eos nequeat cauſa criminalis inſtitui, niſi ad partis inſtantiam, ut in Priv. de quo habetur in 5. *volum. conſt. tit. de accuſations, cap. 4.* & *in cap. ſeq.* cavetur, ut ea ceſſante, ceſſet & dicta cauſa criminalis.

Milites per ordinarios capi, & puniri non poſſunt, 99
niſi Rege conſulto. Paſlador. *lib. 2. rer. quotid. cap. 2. num. 50.*

Quæro XII. An tutor nomine pupilli poſſit fa- 100
cere pacem? Vide apud Iul. Clar. *in Pract.* § *fin. q. 58. n. 27.* & ibi *num. 22.* tractat an pater poſſit remittere injuriam filio factam.

Iuxta prædicta quæro: Certum eſt, actionem inju- 101
riarum, quæ tendit ad vindictam, diſſimulatione lapſo anno aboleri, *l. ſi non convicii, C. de iniur. l. ſed ſi unius,* § *ſi eum antè*, & ibi Gl. *ff. eod.* & hoc ſive expreſsè fuerit ad animum revocata, ſive non, ut ex Bart & aliis contra Hoſt. & eius ſequaces reſolvit, & benè, Roder. Suar. *in l. 2. tit. de los caſamientos, n. 39.*

Nunquid in Cathal. ſimiliter anno delebitur? Vide- 102
tur reſpondendum negativè, per Vſat. *omnes cauſa*, qui *eſt 2. tit. de præſcriptions*, cum ibi not. ubi concluditur, omnes cauſas civiles & criminales non minori triginta annorum ſpatio tolli.

Contrarium eſt verius, quia per dict. Vſat. *omnes* 103
cauſa, ſunt ſublatæ tantùm præſcriptiones decem, & viginti annorum, non tamen aliæ præſcriptiones minores anno, ſex menſium & ſimiles; ut ſunt actio injuriarum, redhibitoria, quanto minoris, & ſimiles: & etiam uſucapio triennii, ut in terminis not. Thom. Mier *tit. ut infrà certum tempus querela pacis, & cauſa crim. finian. part. 5. n. 45. & 46.* Pro quo facit quod tradidi ſuprà, *cap. 2. num. 124.* Quæ mente tene, qoia proderunt tibi aliquando, neque majores 30. annorum, vide *in 3. p. c. 4. de ſervit. n. 46. & ſeq.*

Qoæro XIII. An pax, ſive tranſactio facta per 104
aliquem cum offenſo de ipſa offenſione, probet delictum contra eum, qoi pacem fecit? Vide Plot. *in tr. de in lit. iur.* § *53. n. 16.* Iul. Clar. *in pract. crimin.* § *fin. quaſt. 21. num. 38.* & novè Menoch. *de præſumpt. lib. 1. quaſt. 89. num. 83. cum 2. ſeq.* qoi multa citat: explicat hoc bene Thom. Gram. *voto ult. ad fin.*

Neque quidquam hac in re per iura Cathaloniæ 105
eſt immutatum. Nam Prag. *R. Pet. III. incip. Expoſito nobis, quæ eſt 9 tit. de remiſſion. de crims, y comp. in 2. vol. conſt.* oon loqoitur quando reus tranſigit cum offenſo, ſed quando tranſigit cum Curia. Et diſponit, tranſigentem cum Curia pretio, vel gratis, haberi pro confeſſo quoad offenſam: & ſic ex ſola dicta tranſactione facta cum Curia, dictum tranſigentem per captionem perſonæ compelli ad ſatisfaciendum offenſo in dam-

nis,

Digitized by Google

nis, intereſſe, & iojuria. Idem not. Marquil. *in Vſat. ruſticus interfectus, quæſt.12.pag.mihi 44.col.2.* ubi d. Pragm. allegar.

106 Quæ prag. locum habet, quando ipſe reua cum Curia compoſuit. & remiſſionem obrinuit, ſecus ubi terrius generaliter pro omnibus, quorum intereſt, compoſuiſſet, vel etiam ſpecialiter pro ipſo reo, ut in ſpecie not. Socar. *in comm. P Alber. pag. mihi 596. col.1.* argumentando à ſimili. Quod ſicut de Iure communi pax, ſive tranſactio facta per terrium generaliter nomine omnium quorum iotereſt, vel ſpecialiter pro aliquo, ei in nihilo officit, ut nor. relati per Socar. ibi: quibus addo Plot. Iul. Clar. Menoch. Gram. Scap. *ubi ſuprà*, ſic nec d. Regia Pragm.

107 Quæ interpretatio valde placet. Quia certum eſt quod ille qui tranſegit pro me, (me inſcio) cum Curia, potuit pro me, etiam inviro, ſolvere, & me liberare, *l. ſolvendo, ff. de neg. geſt.* præjudicare autem mihi facto ſuo non potuit, *d. l. ſolvendo, l. non debet alteri, cum ſimil. de reg. iur.* Quod nota ad praxim, quia ſæpè occuiter.

108 Iuxt. d. R. Prag. quæro, otrum habeat locum, cum reua compoſuiſſet cum Curia, facta proteſtatione, quod per dictam compoſitionem non inteudit confiteri ullo modo delictum, cum rantùm eam faciat, ut liberet ſe à labore, quo premitur?

109 Videtur dicendum, rali caſu d. Prag. locum non habere, juxta ea quæ in ſimili tradit Plot *d. §. 33. num. 16.* & Doct. *in l. tranſigere, C. de tranſact.*

110 Contrarium verius arbitror, quia ſi dicta cautela admitteretur in præjudicium offenſi, diſpoſitio dict. Prag. ſerviret de vento, cùm omnea ſemper ea uterentor, & ne eius diſpoſitio facilè eludi poſſit, dicendum eſt, non obſtante d. proteſtatione, dict. Prag. locom habere, *arg. cap. ſi civitas, de ſent. excr. in 6. & cap. 2. iun.* Gloſſ. *in verſ. aliter factu, de uſur. eod. lib.*

111 Confert ad prædicta, quia iudices oon poſſunt ullo modo cum reo componere, neque reum quoad fiſcum relaxare, niſi parte læſa ſatisfacta, ut *in conſt. Nos, e officials noſtres, qua eſt 3. & conſt. confirmants, qua eſt 6. tit. de iniur. y danys donats*, & idem eſt de iure communi, *ut in §. oportet, in auth. ut ind. ſine quoquo*
112 *ſuffragio, & §. illud, in auth. ut lic. mat. & avia*, & not. Aym. *conſ. 14. n. 6.* Ant. Theſaur. *dec. 21.* Thom. Gram. *voto 35. num. 8.* & Hieron. à Laur. *decis. Aven. 47. n. 3.* & propter prædicta in iſtam partem inclinar Socar. *ubi ſuprà*, aliam ſimilem caorelam adducens, & eam improbans: ſubditqoe ita olim judicatum, qoæ nota, quia utilia, & oſu frequentia.

113 Adde quod nec Guidaticum dari poteſt per judicem, niſi parte læſa ſatisfacta, or In expreſſo not. Ioan. Bapr. Plot. *inter conſil. crim. diverſ. conſil. 73. num. 65. vol. 2.* allegat *in argum. text. in cap. cùm quid, de reg. iur. in 6.* habemuſqoe de hoc notabilem de iore Patriæ text. *in conſtit. lo Senyor Rey, tit. de cuſtodia de preſos.* Pro qoo facit, quod goidare, eſt quodammodo remiſſionem facere, ut tradit Mich. Fer. *in 2. part. obſerv. Guber. gen. Cath. c. 13. circ. med.* & facit text. *in d. conſt. lo Senyor Rey.*

114 Vtrum remiſſio teneat ſi pars læſa oon ſit cooqueſta in judicio? Die quod ſic, per dict. conſtit. *lo Senyor Rey*, & not. Olib. *de action. p. 2. lib. 3. in addit. ad §. pœnalis, n. 59. & 60.* & elariſſimè Mier. *collat. 4. cap. 9. de emendis maleficior. n. 19. uſque ad fin. fol. 44.* Secus ſi ſit conqueſta: & ira ibi Mier. *num. 22.* declarat conſtit. *Nos, e noſtres Officials, titul. de iniur. y danys donats*, videndus omninò Seſſe *in tract. de inhibition. cap. 1. §. 5. an. fin.*

115 QUÆRO XIV. & ultimò circa d. Reg. Prag. An ille qui pecunia rranſegit cum Curia ante condemnationem, habeatur pro confeſſo, præterquam quoad intereſſe partis læſæ? In facti contingentia reſpondi quod non; cum ipſam tranſactionem, experientia ipſa magiſtra, multi inſontes, & ut plurimum omnes faciant ad ſe redimendum, nolendo dubium litis eventum expectare, ut bene declarat Put. *in tract. Syndic. verſ. ablution, cap. 1.* & eum referens Anton. Eſcob. *in tract. sud non ſer. lib. 5. cap. 130 n. 10. & 11.* Et eſt etiam de mente Senatus.

Nam cum ſuperioribus hiſce diebus in cauſa con- 116
tentionis ortæ inter curias Eccleſiaſticam & ſæcularem civitatis Gerundæ ſuper immunitate Eccleſiaſtica allegata per quendam clientulum meum, informatem Illuſtriſſimum admodumque Reverendum D. Raphaëlem Rovirola Canonicum Sedis Barcin. Tertium in dicta cauſa à ſua Excellentiſſima nominatom ob infirmitatem Domini Cancellarii, & quinque D. Regios Conſiliarios, qui in dicta cauſa fuerunt adhibiti, videlicet Hieronymum Planar, Franciſcum Vbach, Ioſephum Mur, Narciſſum Regas, & Ioſephum Ferrer, quos honoris cauſa nomino, & agerem inter alia cum eis ſuper intellectu d. Reg. Prag. quod per eam reus tranſigens cum Curia, etiam pretio, tantùm cenſeatur crimen confiteri quoad intereſſe partis læſæ, &c. ſic quod non poterat declarari clientulum meum non poſſe gaudere immunitate Eccleſiaſtica, propter remiſſionem ex adverſo productam, ubi d. clientulus per iudicem Vicecomitatus Capratiæ erat more ſolito remiſſus certa compoſitione de quodam publico latrocinio, ut ſic quoad ipſum pro confeſſo, propter d. remiſſ. haberetur, cum aliter de eo ipſum eſſe culpabilem non conſtaret in dicta informatione, quoad caput dictæ remiſſionis, dicti Domini mei prædictum intellectum d. Reg Prag. unanimiter probabant, & ſic die 13. Iulii 1597. in d. conſt. cauſam pro cura Eccleſiaſtica, & ſic pro clientulo obtinui.

CAPVT XII.

De Rebus litigioſis.

SVMMARIVM.

1 *Litigioſa res qua dicatur.*
2 *Si agam ad dominium alicuius rei obtinendum actione perſonali, an res ſit effecta litigioſa.*
3 *Referuntur plurimorum opiniones.*
4 *Auctoris opinio.*
5 *Sunt diverſa agere de rei dominio, & agere ad rei dominium obtinendum.*
6 *Tit.* de litigioſis, *eſt pœnalis, & ſic eius diſpoſitio non eſt extendenda.*
7 *In quo ſit correcta* l. 2. C. hoc tit. per Auth. litigioſa, C. eod.
8 *Vt res efficiatur litigioſa per citationem, qualis debeat eſſe citatio.*
10 *An ſi ad aliquam rem ſit actum hypothecaria, ſit res illa effecta litigioſa.*
11 *Niſi agatur de rei dominio, non dicitur res fieri litigioſa, licèt agatur de aliquo iure rei annexo.*
12 *Si de poſſeſſione alicuius rei contendatur, an res illa ſit litigioſa.*
13 *Non contrahitur vitium litigioſi, ſi agatur incidenter ad rei reſtitutionem.*
14 *Quis ſit effectus rei litigioſa.*
15 *Quamvis res litigioſa alienari prohibeatur, non prohibetur tamen acquiſitio rei litigioſa in alterum ex litigantibus.*
16 *Vitium litigioſi non habet locum niſi inter litigantes, ſecus quoad tertium.*
17 *Vitium litigioſi operatur ut ſententia lata contra principalem poſſit mandari executioni recta via*

contra illum, in quem dicta rei litigioſa eſt facta alienatio.

18 *Amplia licèt ipſe tertius rem eſſe litigioſam ignorare.*

Declara ut num.20.

19 *Intellectus* conſt.ſu huius tit. *uſque ad* n.21.

21 *Dictus intruſus poteſt habere iuſtam cauſam ad impediendam executionem.*

22 *Item poteſt opponere omnes exceptiones, qua principali condemnato adverſus executionem conceduntur.*

23 *Cautela ut tertius non poſſit impedire, ut contra eum recta via fiat executio.*

24 *An ſi ſit renunciatum inſtantia, liti, & cauſa, dicatur amplius res illa litigioſa.*

25 *Vitium litigioſi ceſſat lata ſente. c 2, ſi ab ea non eſt appellatum, licèt circa executionem non contendatur.*

26 *Si inſtantia tantùm ſit renunciatum, vel per lapſum triennij ſit ea perempta, an vitium litigioſi ſit peremptum.*

27 *In Cathalonia inſtantia nunquam perit in prima cauſarum cognitione, ut nec iure Canonico.*

28 *Conſt.* 2.*tit.*de appellations, *declaratur, & refertur deciſio Senatus.*

29 *A ſententia lata in cauſa reclamationis an liceat appellare.*

30 *Si lata ſit ſententia ab obſervatione judicii abſolutoria, utpotè quia proceſſus ſit nullus, an ſit peremptum vitium litigioſi.*

Proceſſus nullus nullum de iure producit effectum. ibid.

31 *In Cathalonia propter ineptitudinem proceſſus, ſive libelli, dummodo conſtet de intentione actoris, proceſſus non eſt nullus.*

31 *Litis pendentia coram arbitro, non inducit vitium litigioſi.*

Nec minus coram arbitratoribus, n.43.

Quid in Cathalonia, n.37.& 41.

33 *Arbitraria ſunt redacta ad inſtar iudiciorum.*

Declara ut num.34.

35 *Confeſſio facta coram arbitro non valet, ac ſi eſſet facta in iudicio, ſed operatur ut confeſſio extraiudicialis.*

Actus arbitri non dicuntur iudiciarii, ibid.

36 *Secus ubi arbitrorum ſententia mereretur executionem.*

38 *In Cathalonia arbitri & arbitratores pro veris iudicibus habentur, & eorum ſententia paratam habent executionem.*& num.41.

39 *Sententia arbitrorum de iure communi non omnino ſunt ſententia.*

40 *Statutum irritans ſententias non habet locum in ſententiis arbitrorum, niſi illa à ſtatuto mererentur executionem.*

42 *Quando arbitri ſententia mereatur executionem? remiſſivè.*

44 *Litis conteſtatio facta coram arbitro, an interrumpat praſcriptionem de iure communi: & quid de iure Cathalonia,* & num.45.

46 *An res litigioſa poſſit obligari.*

Prohibitus alienare, prohibetur & obligare, ibid.

47 *An res litigioſa poſſit locari.*

48 *Res litigioſa poteſt alienari ex cauſa neceſſaria.*

49 *Alienatio neceſſaria qua dicatur? remiſſivè.*

50 *Res litigioſa ſi eſt tempore peritura, poteſt alienari.*

51 *Item ratione dotis, ſive conſtituenda, ſive reſtituenda,* & num.52.

53 *Item ex cauſa tranſactionis.*

54 *Item & in alias caſibus? remiſſivè.*

55 *An actio realis cedi poſſit poſt emanatam citationem, ante tamen litem conteſtatam? reſolvitur affirmativè,* n.56.

57 *In Cathalonia lapſis octo diebus ex quo petitio actoris reo eſt intimata, etſi reus nihil dicta petitioni reſponderit, lis habetur pro conteſtata.*

Declara ut num.58.

59 *Contumax non dicitur qui obedire non tenetur.*

60 *Contumacia non datur coram eo qui non habet iuriſdictionem.*

61 *Ubi eſt licita actionum ceſſio, cedens tenetur proſequi litem uſque ad finem, non ceſſionarius.*

Declara ut num.62.

63 *Actiones ante litem conteſtatam licitè cedi poſſe, eſt intelligendum quoad vitium litigioſi.*

64 *Ceſſio actionum ſimulata non valet. Et ibidem quando dicatur, ſeu praſumatur ceſſio ſimulata? remiſſivè.*

65 *Ceſſio actionum non poteſt fieri potentiori, ratione officii.*

Quis intelligatur potentior ratione officii, ibid.

66 *Qua pœna talis cedens puniatur.*

67 *Quid ſi ceſſio fiat potentiori alia ratione quàm officii.*

68 *Ti.*de alien.iud.mut.cauſ.fac. *an habeat locum non ſolum in reo, ſed & in actore.*

69 *Tit.* ff.de alien.iud.mut.cauſ.fact. *& tit.* C.ne lic. potent. *non habent locum cùm alienatio non ſit malitioſè.*

70 *Et in dictis caſibus in dubio debet praſumi bona fides.*

71 *Ex quibus conjiciatur ceſſionem fieri cauſa judicii mutandi.*

72 *In Cathalonia neque Princeps poteſt titulo oneroſo aut lucrativo rem litigioſam acquirere.*

73 *Intellectus* conſt.1.huius tit.

Princeps obnoxius puritatem colit quàm privatus, ibid.

74 *Si minor, aut Eccleſia ceſſerint actionem potentiori ratione officii, & ſic paſſi ſint iacturam cauſa, an reſtituantur.*

Refertur opinio Specul. tenentis partem negativam, n.76.

Auctor tenet partem affirmativam, n.76.

75 *In delictis minor non reſtituitur.*

Declara ut n.76.

Ut quæ in hoc capite tradenus, melius intelligantur, libet primùm explanare, quæ dicatur res litigioſa.

Res igitur litigioſa dicitur ea de cuius dominio, 1
ſeu quaſi, directo, ſive utili, inter partes iudicialiter contenditur, *Auth.litigioſa,C.hoc tit.*

Eſt tamen non parva inter Doctores altercatio, an 2
ſit neceſſe, ut res ſit litigioſa, ut res petatur actione reali, an verò ſufficiat, ut dominium rei petatur actione perſonali, putà ſi ex empto agam ad rem, ut eam mihi tradas, & ſic dominium eius in me transferas. Vel ſi ex ſtipulatu agam adverſus te, ut rem mihi promiſſam des.

Multi magna auctoritate viri cenſuerunt, utroque 3
caſu rem effici litigioſam: Sed priori, effici rem litigioſam per citationem, poſteriori verò per litis conteſtationem. In hac ſententia fuerunt Salic. *in l.2.C.de litig.* Gl. *in l.quamquam,§.1.verſ.iudicium ff.de aqua plu.arcen.*& ibi Bart.& Barbat. *in add.*Immol.& Fel. *in cap.dilecti,de except.*& Covarr.poſt innumeros per eum relatos, *in pract.c.15. n.6.* Qui licèt omnes hic citatos, & alios quos ipſe citat, hac ratione moveri dicat, quod *per d.auth.litigioſa,* nō ſit derogatum *l.1.C. eod.* niſi in eo, quod ſi res petatur actione reali, efficitur litigioſa per citationē. Pace tamen tanti viri dixerim, non omnes dicta ratione moventur. Alii ſiquidem dicta

Digitized by Google

dicta de cauſa. Alij, quod *cum d. auth. litigioſa*, generaliter diſfiniat rem litigioſam dici illam, de cuius dominio iudicialiter diſceptatur, quod ſi agatur actione perſonali pro transferendo rei dominio in agentem, utputa ex empto, ſtipulatu, vel alia ſimili cauſa, quod res illa auctoritate *d. auth. litigioſa*, dicatur litigioſa: cum ſatis dici poſſit, contendi tunc de dominio rei. Hancque rationem inter alios tradit Felin. *in d. c. dilecte, poſt n. 8.* videndus Iaſ. *conſ. 43. in fin. lib. 1.* ubi dicit, quod cùm iſtud ius effectum dominii contineat, idem de eo iudicatur, ac de ipſo dominio.

4 Hæc tamen opinio (pace tantorum Patrum dixerim) neutiquam placet. Neutra ſiquidem ratio ſatiſfacit: *d. ſiquidem auth. litigioſa*, manifeſtè generaliter diſfinit, quæ dicatur res litigioſa, dicens eam eſſe de cuius dominio in cauſa tractatur. At cùm perſonali actione ad rem agitur, nō propriè dicitur de dominio rei contendi. Certum eſt enim dominium non eſſe penes agentem, imò eum ad ipſum obtinendum agere:
5 Suntque diverſa agi de dominio rei, vel ad rei dominium obtinendum, ut ex ſe patet, & voluit Rom. *conſ. 270. circ. princ.* & Covar. *d. c. 15. n. 6.* Et licèt hæc inter ſe non multùm differre videantur, non tamen aliqua
6 extenſio fieri debet: cum Titulus *de litig.* ſit pœnalis, *l. fin. C. eod. argum. cap. odia, de reg. iur. in 6.* unde proculdubio dicendum eſt, cum res petitur actione perſonali, non dici litigioſam.

Et in iſta ſententia fuerunt Alber. Bald. & Angel. *in l. 2. C. hoc tit.* Specul. *titul. de appellat. §. noviſſimè, n. 17.* Innoc. & Ioan. Andr. *in cap. cum M. de conſtit.* gloſ. *in cap. fin. 11. q. 1.* Guid. Papæ *deciſ. 437. & 479.* Aym. *conſ. 279. num. 1.* communem eſſe iſtam ſententiam profitetur Felin. licèt ab ea ipſe recedat, *in cap. dilecte, de except.* & Rom. *d. conſ. 270. circ. princ.* Eam ſequuntur Practici noſtri Iacob. de Monte Iud. & Marq. *in uſat. de altis namque Bauſitis.* Calic. *in Marg. Fiſc. in 4. dub. num. 19. circ. med.* & Mier. *tit. de litigioſ. col. 3. pag. 31. part. 1. & in part. 2. pag. 15. col. 4. titul. ne fiant alia in prob.* & ita tene. Nota quod licèt ſi non agitur actione reali, ſed perſonali ad debitum, poſſit reus vendere res ſuas lite pendente; tamen ſi emptor ſciverit litis pendentiam, & inopiam rei vendentis, poterit contra eum peti ſententiæ executio, aliàs ſi iſta duo ignoravit, ſecus, ut per Covar. *in prac. c. 15. n. 7. verſ. Imo.*

Adde quod non ſolùm per litis pendentiam, ſed nec per ſententiam inducitur hypotheca: ut per Ranch. ad Guid. Pap. *dec. 26.* Rebuff. *in conſtit. reg. tit. de conſtit. red. art. 1. gl. 14. in fin. tom. 1.*

7 Nam quod dicitur de correctione *dict. leg. 2. per d. auth. litigioſa*, veritas eſt, *in dict. leg. 2.* tantùm remanere intactum, quod traditur ibi de actionibus in iudicium deductis, ut litigioſæ fiant per litis conteſtationem, ut ſatis apertè *ex d. l. 2.* colligitur, iun. *d. auth. litigioſa.*

8 Oportet advertere, quod ad hoc ut res efficiatur litigioſa per citationem, citatio debet eſſe facta cum plena cauſæ expreſſione, per quam poſſit adverſarius inſtrui ſuper quo citatur, & qua de cauſa, *iuxt. not. in Clem. ult. ut lite pen. nihil innov.*

Circa hæc obiter ad intellectum conſt. 3. *Mes angadint, tit. de Donar libel, o demanda*, libet advertere, d. conſtit. non habere locum, ubi citatio fuiſſet facta cum prædicta expreſſione cauſæ, propter quam adverſarius citatur, quia tunc licèt intra ſex dies poſt terminum citationis non eſſet datus libellus, ad notat. per gl. & Doct. *in d. Clem. fin.*

9 Et ita cenſuit Senatus die 15. Iulii 1592. ad relationem dicti I. C. Franciſci Deſcapins, quondam primùm Regii Senatoris, poſtea Regentia digniſſimi, in cauſa Hieronymi Sacirera, contra nobilem Michaëlem de Agullo, & Pinos.

Principaliter QUÆRO I. an ſi ad aliquam rem ſit actum actione hypothecaria, res illa dicatur litigioſa? 10
Reſp. quod non, ſive illa hypothecaria ſit generalis, ſive ſpecialis. Quia cum hypothecaria actione non agatur de dominio Regis, ſed tantùm ad debitam pecuniam conſequendam, non efficitur per eam res litigioſa: ita probat text. ad litteram *in § ab hoc autem, in novel. de litigioſ.* & tradit fusè Burgenſis *conſil. 35. per tot.*

Idemque eſt, ſi agatur confeſſoria, negatoria, vel pro 11
aliis ſervitutibus, quia non ob id dicitur res litigioſa: ita Bart. *in l. 1. §. 1. ff. hoc tit.* Quod generaliter verum eſt, ubi non eſt quæſtio de ipſius rei connexo, *l. quamquam, §. 1. de aqu. plu. arcen.* not. Rom. *d. conſ. 270. n. 2.* Arch. *in c. fin. 11. q. 1.* Abb. *conſ. 270. in cauſa Hoſpitalis, prope fin. lib. 2.*

Quid autem erit, ſi de poſſeſſione alicuius rei contendatur, an res erit litigioſa? Dic quod non, ſed tan- 12
tùm poſſeſſorio erit litigioſa: ita gloſ. cum not. per Doct. *in c. 1. de confir. ut vel inut.* Natt. *conſ. 145 n. 16.* Æmil. *conſ. 51. in præmiſſo caſu, n. 18.* Auguſt. Bero. *conſ. 155. circa id, n. 41. vol. 1.* & Azpilcueta *conſ. 3. tit. de præſcript. num. 1. in fin. lib. 2. vol. 1.*

Ad hæc ſcias oportet, non contrahi vitium litigio- 13
ſi, ſi agatur incidenter ad rei reſtitutionem: ut ſi agerem contra furem criminaliter ad punitionem, & incidenter ad rei reſtitutionem, vel de ſpolio contra ſpoliatorem, & interim res mea perveniret ad alienas manus, ut in ſpecie not. Marant. *de ord. iud. p. 4. tit. iudicium an ſit civile, vel criminale, num. 50. & 51.* Quod placet, cum attendatur ſolùm quod principaliter agitur, *l. ſi quis nec cauſam, ff. ſi cert. pet.* not. Ant. de Gamma *deciſ. 202. n. 4.* ubi dicit, conſequenter provenientia ex cauſa principaliter deducta, non eſſe in conſideratione, iſtam concluſionem ſequitur Lancel. *de Attent. c. 4. lim. 2. n. 30.*

QUÆRO II. Quis ſit effectus rei litigioſæ? 14
Reſp. Res litigioſa alienari non poteſt, & ſi alienetur, alienatio eſt ipſo iure nulla. Et ultra dictam nullitatem, puniuntur emptor, & venditor, & pœna aliquando applicatur fiſco, aliquando emptori, ſeu acquirenti, ſecundum diſtinctionem traditam *in l. fin. C. de litig. & eſt text. in cap. in Eccleſia, ut lite pend.* Et habemus in Cathalonia text. *in uſat. cùm in contentione*, qui eſt unicus, hoc titul. *de coſas litig.* licèt non loquatur niſi de nullitate alienationis, & hoc videtur fuiſſe de mente Calic. *in Marg. in 4. dub. princ. n. 19. circ. med.*

Res litigioſa licèt alienari prohibeatur, tamen non 15
prohibetur acquiſitio rei litigioſæ in alterum ex litigantibus, ut not. Innoc. *in c. fin. ut lite pendent. in add.* & probat text. *in l. ſicut, §. 1. & l. ſi poſt en cæptum, ff. de rei vend. & cap. oblata, de re iudic.* not. Bellam. *deciſ. 749. n. 3.*

Item vitium litigioſi non habet locum niſi inter li- 16
tigantes, ſecus quoad tertium, ut per Boſſ. *tit. de pœnis, n. 42.* explicat benè Angel. *in auth. de litig. n. 3.*

Inſuper vitium litigioſi operatur, ut ſententia lata 17
contra principalem, poſſit mandati executioni abſque novo proceſſu, recta via contra illum in quem facta eſt dictæ rei litigioſæ tranſlatio, quem intruſum deinceps appellabo, *d. l. fin.* ubi Bart. & comm. Doct. & not. Bald. *in l. 1. C. com. div.* Angel. *in auth. de litig. in princ.* idem Bart. *in rep. l. creditores, n. 23. C. de pign.* Auguſt. Bero. *conſ. 155. circa id, n. 40. vol. 1.* & Caval. *deciſ. 16. n. 7. p. 1.*

Et hoc procedit, licèt ille intruſus litis pendentiam 18
ignoraret, quia non obſtante quod bona fide rem acquiſierit, mandabitur executioni ſententia contra illū, ut *d. l. fin.* & not. Covar. *d. c. 15. num. 7.* ſubdens illum propter iuſtam ignorantiam non debere pœna aliquas ſ lecti. Facit pro his gloſ. *in c. Eccleſia 1, verſ. litigioſi;*

gieſi,ut lit.pendent.nihil innou. & gloſſ. *in c.fin.*11.*q.*1. Habemus etiam & pro his in Cathalonia text. optimum. *in conſtit fin.hoc tit.*

19 Ex qua conſtit. colligitur interdum non poſſe fieri dictæ ſententiæ executionem, non citato eo in quem eſt translata dicta res litigioſa. Quare pro intellectu d.conſtit libet explanare,quando non poſſit fieri executio dictæ ſententiæ, non citato eo in quem dicta res litigioſa eſt tranſlata.

20 Oportet igitur ut contra poſſeſſorem intruſum lite pendente, poſſit fieri executio, ipſo minimè citato, ut conſtet rem fuiſſe poſſeſſam lite pendente per eum, adverſus quem lis dicitur, ut intruſus qui dicitur,ab eo cauſam habeat. Ita Bart. *in l.*1.*§.*1.*ff.de litig.& in l. crediteres, num.* 23. *C. de pignor.* & Bart. *in c.quia,C.de ind,n.*15.& diſponit hoc expreſsè dicta conſtit. fin.

Vide omninò Honded. *conſ.*20.*n* 50.*lib.*..& ita obtinui ad relationem Domini Salv. Fontanet, in cauſa t. Miquel contra Petrum Meſtre del Cornel. Vide omnino Hieron.Gabr. *conſ.*51.

21 Inſuper eſt etiam certum, intruſum lite pendente habere poſſe iuſtam aliquam cauſam ad impediendum executionem. Potuit ſiquidem, ut dictum eſt,emere, aut aliter acquirere bona fide dictam rem litigioſam, & bona fide multas expenſas,& melioramenta facere In dicta re. Tunc ſiquidem eo non citato, non poſſet fieri executio dictæ ſententiæ, iuxt. not. per Bart. *in l fondo, num.*26 *ff. de rei vendic.* Paul. *in l.ſi de ee, § fin.n.*4.*in fin.ff de acquir. poſſeſſ.* Cur. Iun. *conſil.*41. *n.*10. Natta *conſ* 350 *n.*4.

22 Ad hæc, eſt certum, etiam intruſo lite pendente competere eas exceptiones, quæ principali, & condemnato in ſententiam conceduntur contra executionem,eas ſcilicet, quæ ſententiam non impugnant, iuxt. not. *in l.Neſennius, § fin. ff.de re iudic.* & fusè per Gabr. *conſil.*52. *num.*13. *lib.*1. Quæ not. ad intellectum iſtius articuli, & maximè d. conſtitutionis finalis.

23 Ex quibus infertur, cautelam eſſe, ne in prædicta dubia incidamus, citare dictum intruſum in dicta cauſa. Maximè cum non deſint qui ſentiant non poſſe recta via fieri executionem contra eum, qui ignoranter rem litigioſam emit,ut ſunt Ang. *in auth,de litig.col.*1. Pur.poſt Bald. ab eo relatum, *conſ.*141.*n.*5. *vol.*1.& ipſe ita ſemper practicavi,& per alios practicari vidi.

24 QVÆRO III. An ſi ſit renuntiatum cauſæ,liti, & inſtantiæ, amplius res illa dicatur litigioſa? Reſp. quod non, cum tunc iam non dicatur lis pendere, quin potiùs ſit prorſus extincta: ita Bart. & Doct. *in d.l.cum mota,C.de tranſact.* Aym. *conſ.*182.*n.*2. & 4. Abb. *in d.c.Eccleſia,n.*10. allegat text. *in l. poſtquam liti, C.de pact.*

25 Sic in ſimili dicimus vitium litigioſi ceſſare lata ſententia, ſi ab ea non eſt appellatum. Licèt ſuper executione contendatur, eo quòd iam lis ſuper dicta re ſit extincta: ita Alb.de Roſa. *in l.*1.*verſ.remaneat ergo, col.*5.*C.ne liceat potent.* Aym.alios citans *d.conſil.*182.*num.*4.

26 Idemque procedit, licèt inſtantiæ tantùm renuntiatum eſſet,vel etiam eſſet perempta inſtantia,per lapſum nempe triennij, de iure civili, *l properandum,C. de ind.* Quia & tunc perimitur vitium litigioſi quoad effectus reſpicientes rem ipſam litigioſam, & ſic res ipſa poterit alienari,*l.*1.*C.de long.temp.præſ.*licèt ſecus ſit quoad effectus reſpicientes perſonas litigantium: ita declarat Iaſ. *in l.*2.*n.*19.*C. eod.* Guid.Papæ *deciſione* 337.*n.*4. & melius Abb.*in d.c.Eccleſia, n.*10.*circ. med.* Aym. *conſ.*279.*n.*1.Plot. *de in litem iurand.§.*4. *num.*75.& Anton.Gam. *deciſ.*199.*num.* 5. & Hieron. Gabr. *conſ.*52. *num.*8, *lib.*1. ubi *num,*9. ſubdit iſtius efficere rem litigioſam, ſi res ſit empta ab eo cuius lis erat nomine proprio, & ille lite pendente rem illam ſit adeptus ut hæres alicuius,& ut talis eam vendiderit, eo quòd tum exinde habeatur ac ſi ab alio tertio emiſſet, cum certum ſit duo iura, vel qualitatem habentem vim duorum obtinere etiam olim de re iudicata,Felin.*in c.ex litteris,de probation.* Sic hæres non poteſt conveniri actione in factum ex re iudicata ex turbatione defuncti,ſi doceat diverſam cauſam poſſidendi, Capyc. *deciſ.*1.*num.*12.

27 Circa hoc obiter libet advertere, in Cathalonia cauſæ inſtantiam, iuxta diſpoſitionem iuris canonici *in cap.ult.& pen. de ind.* & ibi Hoſt. & Fel. nunquam perire in prima cauſarum cognitione,& ita not.Caſſ. *deciſ.*5.*tit. ut lite pendent.* ubi dicit iure Canonum ad litem finiendam non eſſe certum tempus præfixum,& ita hic practicatur.

Iſtam reſolutionem ſequitur Mier. *in tit.de appell. n.*16.17.& 30. *collat.*5. *p.*1. ubi *n.*30. dicit *d.conſt.*2. *de appell.* intelligi debere de illis contra quem duæ ſunt latæ ſententiæ.

28 Quia hic de cauſarum inſtantia fuit facta mentio, & nudius quartus fui interrogatus, an qui obtinuit in Aula magnif. Regentis Cancellariam, & poſtea ſuccubuit in Aula admodum Reverendi D. Cancellarii,& cauſa ſit ducta ad tertiam Aulam,poſſit ibi facere probationes,an verò prohibitus ſit, *iuxt. conſt.*2. *tit. de appell.* libet referre ſacrum Senatum fuiſſe partem affirmativam ſecutum,die 1.Octobr.1578. referente magnif.Ioan.Amell.& Petro Balle, olim Regiis Conſiliariis, in cauſa Ludov.Villaplana, contra Iacobum de Copons:ubi redditur ratio,quia quoad illum non eſt tertia inſtantia, cum ſit prima eius ſupplicatio. Pro iſta ratione facit, quod notabiliter tradit Angel. *in leg.*1.*C.ne lic.ter.provoc.*poſſe tertiò appellari à ſententia, quæ novum gravamen infert, quia quoad illud novum gravamen,ultima ſententia prima dicitur. Idem fuit proviſum referente Mag. Hieron. Planas, die 18.Maii 1595. in cauſa Pauli Soler Preſbyteri,contra univerſitatem de Guimera:proceſſus eſt penes Sacares Actuarium, quam ſententiam ſequuntur Aym. *conſ.*182.*ad fin.* & Didac.Covarr. *in pract.* 29 *cap.*25. *n.*6. Hinc etiam licèt iuxta privilegium Barcinonenſ.non liceat reclamare,vel appellare à ſententia lata in cauſa reclamationis, ſive ſit confirmatoria, ſive infirmatoria proviſionis à qua fuit reclamatum, tamen ſi iudices reclamationum ſententiant aliquid, de quo nihil fuerat declaratum in proviſione à qua fuit reclamatum, liceat à novo gravamine appellare, ut ea mente Senatus tradit Mich.Fer. 3. *p. obſervant. c.*455.& ita ſi in cauſa contrarii aliquis novus articulus explicatur, à dicta ſimonia ſupplicare,à qua aliàs non liceret, ita decidit Senatus ad relat. Ioſephi Mir. die 30.Octobris 1595.in cauſa Petri Loca contra Mariam Annam Barutell,ſcriba Forr.Illud etiam(quia eſt controverſum) nullatenus ſilentio involuam ad relationem nobil.Ludovic.à Peguer. Senator. doctiſſimi, die 13.Ianvarii, 1505.in cauſa Gab.Martira Agricolæ, termini de Sobirats, contra Ioan. Meſtre del Gornet, termini de Avinyonet,deciſum per Regiam Audientiam,cum ſecunda appellatio eſt facta ad Regiam Audien.licet ſententia in dict.cauſa per Senatum lata ſit confirmatoria aliarum duarum ſententiarum per inferiores latarum,licere à dicta ultima ſententia ſupplicare. Quam deciſionem huc adduxi, quia videtur contra ea quæ diximus, & denique iura expreſſa habentia,non licere tertio provocare.

30 Pro qua deciſione videndi ſunt Abb.*in cap.cùm ex litteris,num.*5.*de reſtit.in integ.*Franc.Marc. *deciſ.*55. *num.*3. *part.* 2. Rebuff. *tom.*2.*ad conſtit.Reg. in tract. de ſupplicat.num.*62. Minſing. *cent.*1.*obſer.*15. Quid tamen erit, (ut ad rem redeamus) ſi ſit lata ſententia

ab

abſolutoria ab obſervatione judicii, utpotè quia proceſſus ſit nullus, iuxta diſpoſitionem text. *in cap. examinata, de iudic.* num tali caſu res dicetur litigioſa? Reſpon. quod non, quia proceſſus nullus nullum potuit producere iuris eff. ctum, *leg. 4 §. condemnatum, de re iud.* not. Dec. *in d. l. 2. n. 57. C. de eden. & in cap. ex tenore, ad fin. de reſcript.*

31 Hoc obiter te animadverſum volo, in Cathalonia propter ineptitudinem proceſſus, ſive libelli, dummodo conſtet de intentione actoris, proceſſum non eſſe nullum, ut *in conſtitut. 1. titul. de donar libello.*

32 In dubium revocari vidi, utrum litis pendentia coram arbitro inducat vitium litigioſi. In facti contingentia conſului, quod non, per id quod not. Bald. *in leg prima, Cod. com. div.* quem refert, & ſequitur Alexand. *in leg. filiusfamil. §. divi, num. 18.* & Iaſ. *in leg. lecta, num. 96 & §. 2. numero 128. de leg. 1.* Facit optimus text. *in Clem fin. verb* coram iudice competenti, *ut lite pendent.* tenet in expreſſo Natta *conſil. 2. volum. 2.*

33 Dubitandi cauſa erat, quia arbitria ſunt redacta ad inſtar iudiciorum, *l. 1. ff. de recep. arbit.* Et ſic quemadmodum coram iudice litis pendentia de dominio alicuius rei inducit vitium litigioſi, ſic & in arbitro.

34 Ad hoc tamen Natt. *dict. conſ. 2.* reſpondet, arbitria eſſe redacta ad inſtar iudiciorum, quoad iuris ordinem, ſecus quoad alia. Et ſic (ait) videmus, conceſſionem factam coram arbitris, non operari, ac ſi eſſet facta in iudicio, ſed operari tantùm ut extrajudicialem: allegat Cyn. *in leg. 1. Cod. de confeſ & ibi* Bald. & alios. Suadeturque hoc ex text. *in leg quod ergo, §. ex compromiſſo, ff. de his qui not. infam.* ubi habetur, ſententiam arbitri non infamare. Quia, ut inquit ibi Iur. Conſul. non eſt per omnia ſententia. Vel aliter reſponderi poteſt, quod licet arbitria ſint redacta ad inſtar iudiciorum, verùm ſententiæ arbitrorum non ſunt tantæ efficaciæ, quantæ ſententiæ, & iudicium, ut per multa iura Bartol. *in leg. 2. numero vigeſimo quinto, Cod. quæ ſit longa conſuet.*

35 Iuvat etiam quod tradit Ioan. And. ad Spec. *tit. de confeſſ. §. nunc videndum, in add. incip. apud,* ubi dicit, actus arbitri non dici iudiciarios, *per l. primam, C. de arbit.* ubi habetur ex ſententia arbitri non dari actionem, niſi ad pœnam.

36 Ex quo infertur, ſecus eſſe dicendum, ubi arbitrorum ſententia mereretur executionem, ad notata per Bart. *in dict. l. 2. n. 25. C. quæ ſit long. conſ. & in leg. 1. num 20. C de confeſſ.* & Abb. & Innoc. *in cap. per tuas, de arb.*

37 Ex prædictis datur intelligi, in hoc Principatu litis pendentiam coram arbitro, vitium litigioſi inducere. Cum in Cathalonia arbitri, ut veri iudices habeantur,

38 & eorum ſententiæ habeant iure municipali paratam executionem, & producant actionem, & exceptionem, ut docuimus *lib. 1. reſol. cap. 11. de arbit. à n. 7. uſque ad num. 19.*

39 Pro quo allego Bartol. *in dict. §. ex compromiſſo,* ubi cum habeatur, ſententias arbitrorum non infamare, quippe quæ non per omnia ſententiæ ſint, dicit Bartol. quod ſi ſententiæ arbitrorum ex forma ſtatuti mereantur executionem, infamant tunc, quod ſententiæ ſint, quaſi dicat, tunc æquiparantur ſententiis aliorum iudicum, & ſic ſicut illæ infamant. Patrocinatur & quod tradit Maſcard. *de probat. concluſ. 348. num. 14. volum. 1.*

40 Suadetur etiam mea opinio ex his quæ tradit Imol. *in c. ſuper quæſtionum, de offic. delegat. circ. princ.* dum dicit, ſi ſtatutum irritat ſententias non regiſtratas, habere locum in ſententiis arbitrorum, in caſibus in quibus ſententiæ arbitrorum merentur executionem.

Et licet contra prædicta teneat Abb. *in c. irrefragabili, circ. fin. de offic. Ordin.* ita tene, tum ob rationes, & auctoritates prædictas, tum ob evitandas, & fugiendas litigantium calumnias.

Et idem dic de ſententiis arbitratorum, cùm ipſæ in Cathalonia paratam habeant executionem, ut tradidimus ſup. *d. c. 11. de arbit.* 41

Roder. Suarez *allegat. decimanona, numero 21.* dicit quod ubi ſententia arbitri meretur executionem ut iudicis ſententia, uti ex ſententia iudicis transfertur dominium, *l. Pomponius, § ſi iuſſu, de acquir. poſſ.* ſic ex ſententia arbitri. 42

Quod ſecus eſt de iure communi, ſecundum quod coram arbitratoribus multò minus contrahitur vitium litigioſi, atque coram arbitris, ut notat Bald. *in leg ſecunda, in ult. opp. C. de rei vend.* Innoc. *in capite Quintavallis, de iureiur.* quos refert, & ſequitur Natt. *d. conſ. 2.* 43

Ex his datur intelligi, in Cathalonia litis conteſtationem factam coram arbitro, & arbitratore interrumpere præſcriptionem. Licèt ſecus ſit de iure communi in arbitratore, ut notat Rip. *in l. 2. n. 28. C. de eden.* Padil. poſt per eum relat. *in l ſi aquam, n. 3. C. de ſervitut. & aqua.* 44

Iaſ. *in l. pecuniam, n. 6. ff. ſi cert. pet.* dicit ubi ſententiæ arbitratorum producunt actionem, ſive exceptionem, ſicut pendente lite coram ordinario non poteſt me coram alio iudice convenire, obſtante except. litis pendentiæ; ſic pendente lite coram arbitro, quia tali caſu ut verus iudex habetur, non poſſe me ea de re coram alio iudice conveniri. 45

QUÆRO IV. An res litigioſa poſſit obligari? Reſp. negativè, per gloſſ. *in l. 1. § 2.* ubi Bald. *Cod. hoc tit.* not. Bartol. *in l. 1. § 1. ad fin. ff hoc tit.* Guid. Pap. *deciſ. 337. num. 5.* Abb. *in cap. Eccleſia, num. 5. ut lite pendent.* 46

Eſtque ratio, quia prohibitus rem alienare, prohibetur & eam obligare, *l. fin. cum ibi not. C. de reb. alien. non alien.*

Quid locari? Reſp. poterit ad modicum tempus, quia prohibitus alienare & obligare, non cenſetur prohibitus locare ad modicum tempus, ut probat text. cum gl. & ibi Doct. *in Clem prima, de reb Eccleſ. non alien.* notat Iaſ. *in l manumiſſiones, ff de iuſt. & iur.* Secus ad longum tempus, quia tunc conſtituitur ius in re, & dicitur res alienata, *leg. prima, ff. de ſuperf* & dixi plenè ſuprà *lib. 1. cap. 14. de loc. num. 16.* ubi dixi quando dicatur facta locatio ad longum tempus. Et ita in terminis tenet Abbas *in dicto capit. Eccleſiar. num. 9.* 47

QUÆRO V. An ſint aliqui caſus, in quibus res litigioſa alienari poſſit? Dico quod ſic, ubi ſiquidem ex cauſa neceſſaria fit alienatio, ceſſat vitium litigioſi: ita Innocent. *in cap. cum M. circa fin. de conſtitut.* Bald. *in l. alienationes, per illum text. ff. famil. herciſc.* Bartol. *in leg. inter quos, § ſi dominus, ff. de dam. infect.* Angel. *in Authent. de litigioſ. circ. princ. quæſtion. 2.* Marquil. *in uſat. cum in contentione, verſ...* & notat Alexand. *in leg. ſi conſtante, §. final. num. 2. ff. ſolut. matrim.* ubi dicit litigioſi vitium non impedire alienationem quæ fit per confiſcationem bonorum, quia talis alienatio dicitur neceſſaria. Facit text. *in leg is à quo, ff. de rei vendic. leg. peto, §. prædium, ff. de leg. ſecundo, leg. prima, ff. de fun. dotal. & leg ſecunda, Cod. illo tit.* 48

Dicitur autem alienatio neceſſaria, quando poſſeſſor rem ex neceſſitate transfert, ut declaravi ſuprà, *lib. 1. cap. 11. de Emphyt. num. 78. & in cap. 15. de loc. num. 21.* 49

Item ſi res litigioſa ſit tempore peritura. *leg. final. ff. de requir. reis,* tradit Bartol. *in l. intereſſe, ff. de acquir. poſſ.* Bald. *in l. ſi oleum, ff. de dolo.* Marq. *in dicto Uſat.* 50

cum

cum in contantione pag mihi 380. *colum.* 3.{& Maſſil.
leg qui eadem,n.6 ff.ad leg.Corn. de Sic. obi *n.* 12.ſub-
dit, contemni poſſe legis ſolemnitatem, ſi mora eſſet
damnum allatura.

51 Inſuper in caſu dotis, ratione publicæ utilitatis,
ut mulieres faciliùs nubere valeant, res lite penden-
te,non obſtante litigioſi vitio,alienari poſſunt: *dicta
leg final.Cod eod.* notat gloſſ. *in leg ante diviſionem,*
& *ibi* Bald. *Cod. de iure dot.* Angel. *in autheat. de li-
tigioſ.in princ.* ubi dictam concluſionem declarando,
ait id procedere, ſive dos conſtituatur, ſive reſtitua-
tur. Sequitur Natta *conſilio* 401. *numero primo*, &
52 Marq. *in d.Vſat.cum in contentione*, dum recenſet ca-
ſus in quibus res litigioſa poteſt alienari, quibuſdam
verſibus.

53 Præterea ex cauſa tranſactionis licitum eſt alie-
nare rem litigioſam, quia tunc vitium litigioſi ceſſat:
ita Angel. *in d.auth.de litigioſ. ad fin.* ſequitur Natt.
*conſ.*350. *& conſ.*401. *num.*2. gloſſ. & communiter
ſcribentes *in l. fin.de litig.* Marq. *ubi ſuprà, in dictis
verſibus.*

54 Alios caſus, ubi licita eſt rei litigioſæ alienatio,
vide per gl. *in c.Eccleſia* 1.*ut lite pendent.*

55 QUÆRO VI. An actio realis cedi poſſit poſt
emanatam citationem,ante tamen litem conteſtatam?
Reſp. quod ſic: ita Cyn. *in d.auth.de litigioſ.* quem
probat Nat. *conſ.*2.*num.*4.Abb. *in dict.c.Eccleſia,n.*7.
circ.med.

56 Eſtque ratio, quia hæ,ut aliæ actiones in iudicium
deductæ,non fiunt litigioſæ,niſi poſt litis conteſtatio-
nem,ut probat text.expreſſus *in l.*2.*C.hoc tit.*

57 Circa hæc illud huc adducere erit operæ pretium.
In Cathalonia lapſis octo diebus,ex quo petitio acto-
ris reo intimata, etſi reus nihil dictæ petitioni reſ-
ponderit, haberi litem pro conteſtata, ut *in conſtit.*1.
*tit.de denar libel, e demanda,ian.conſtit.*1.*tit. de di-
lations.*

58 Et quod dixi, etſi reus nihil petitioni reſponderit,
litem haberi pro conteſtata, eſt intelligendum, ſi ci-
tatio ſit emanata à iudice competenti, ut probatur *in
d.conſt.*1.*ibi,o eſſen en contumacia le ree de reſpondere.*
Nam ſi ſit protecta citatio à iudice incompetenti, li-
cet reus non reſponderit poſt dictos octo dies dictæ
59 petitioni, non dicitur contumax, cum ei obedire non
teneatur,*leg.contumacia,§.contumaces,de re iudic.*facit
pulchrum conſilium Old. 301. breves allegationes.
Corn. *conſil.*205. *num.*6. *lib.*2. Baldi *conſil.*245. *viſis
60 dictis, ad fin. lib.*5. Pro his, quia contumacia con-
ſiderari non poteſt coram eo, qui non habet iuriſdi-
ctionem, ut tradunt Old. & Corn. *ubi ſuprà*, Dec.
in cap. ex tenore, ad fin. de reſcript. & Aym. Cravet.
*conſ.*103.*num.*7.

Imò conſilium eſt,ut nihil reſpondeat, ut ſic non
poſſit dici eſſe prorogatam dicti iudicis iuriſdictio-
nem, & ſic omnia acta dictæ cauſæ ex defectu iuriſ-
dictionis ſint nulla, cum cenſeantur facta à privato,
iuxta tradita *per tot.tit. Codicis ſi à non competent. iu-
dic.* & quod in ſimili tradit Vantius *in tract.de nullit.
titul. de nullis.ex defect. iuriſd. num.*107. Aym. *conſi-
lio* 302.*n.*4. Anchar. *conſ.*248.*n.*6. Et ita in terminis
noſtræ q. probè advertit Covar. *in pract.cap.*12. *n.*5.
in fin. Faciunt quæ tradit Mich.Fer.3.*p.obſerv.c.*150.
in fin.

Verum tamen eſt, quod iſti contumaci incumbit
onus probandi defectum iuriſdictionis, ut ex multis
reſolvit Vincent. Caroc. *ſing.*160.

61. Illud etiam circa prædicta eſt obſervandum, quod
in caſibus, in quibus eſt licita actionum ceſſio, ut eſt
in omni caſu ante litis conteſtationem, vel poſt litis
conteſtationem,in caſibus quos recenſuimus *q.*5. ille
qui cœpit litem,tenetur eam perficere. Ita notabiliter
ſentire videtur Innoc. *in cap.fin.n.*3.*circa medium,de
alien. iud.mutan. can. fact. ſumpto argument. ex text.
in leg. quamquam,* §.1. *& leg. poſt venditionem, ff. de
aqua pluu.arcen.& in autheat. nunc ſi hæres,Cod.de li-
tigioſ.* Nam ſicut ibi actio litigioſa poteſt legari in te-
ſtamento, & tamen cauſæ proſecutio debet fieri per
hæredem, & non per legatarium,licet id fiat ad com-
modum legatarii. Sic & in aliis caſibus, ubi licita eſt
actionum ceſſio inter vivos, debeat fieri proſecutio
cauſæ per eum, qui litem cœpit. Quod etiam ſequi-
tus Abb. *in dict. cap. fin. de alien. iud.mut. can. fac.
num.*5. & eſt text. optimus. *in leg. pen. ff. de alie.iu.
mu. can. fac.*

Quod & ipſe probo, ubi pars adverſa prætenderet 62
intereſſe in non mutando adverſarium, ut quia ipſe
eſſet legalior,quàm ejus ceſſionarius,*iuxt.l.ſi actor,ff.
de proc.*alias ſecus. Quod etiam videtur fuiſſe de men-
te Panormitani *in d. cap. final.n.*5.*ibi*,non enim debet
alterari judicium cum præjudicio adverſarii: confert
ad hoc text.iun. gloſſa *in dict. l. penal. de alie.iu.mu.
can. fac.* & hoc jure utimur.

Quod autem diximus,licitè actiones cedi poſſe ante 63
litis conteſtationem, oportet advertere, id dictum
eſſe quoad vitium litigioſi tantum. Nam præter id, 64
cavendum eſt, ne ceſſio actionum ſit ſimulata, quia
tunc ceſſio non valeret, ut latè tradit Specul. *de ceſſio.
actio.in rub.* & tradidi ipſe ſuprà,*lib.*1. *c.*13.*de empt.&
vend à n.*33.*uſque ad num.*34. ubi docuimus, quando
ceſſio ſit, ſeu præſumatur ſimulata.

Inſuper cavendum eſt, ne fiat potentiori. Quia ſi 65
ſit potentiori ratione officii (dicitur autem potentior
ratione officii ille, qui ratione officii cui præeſt,ha-
bet merum, vel mixtum imperium, qua de cauſa ter-
ribilis poteſt eſſe adverſario, ut notat. *in leg. pen. ff.
de alien iu.mu.can. fac. & leg. ſecunda, Codice ne lic.
poten. & cap. fin. eo. titul.*) ille qui ceſſit, amittit ius 66
ſuum, præterquam quod ceſſio non valet, *dict. leg.
ſecunda.* Et idem eſt de jure Cathaloniæ, ut per tot.
titul. *Que no ſia licit ceſſio o transf.coſa algu en altres
mes potens.*

Si ceſſio fiat alia ratione potentiori, quàm ratio- 67
ne officii, cui præeſt, utpote quia ſit nobilior,vel di-
tior, vel aliquis cavilloſus,tunc ſi conjici poſſit, ceſ-
ſionem eſſe factam cauſa mutandi judicii,cedens non
perdit jus ſuum, ſed punitur in hoc, ut ille qui ceſſit,
debeat agere, & non poſſit amplius actionem alteri
cedere, nec in ea conſtituere procuratorem, ſed ipſe
proſequi teneatur, ut notat Bartol.*in l. penult. ff. de
alien.iudi.mutandi cauſa fac.*& Abb. *in c. fin. n.*4.*illo
tit.* & gloſ *in d. c. fi.& in l.*2.*C.ne lice.poten.*& etiam
pœna *d. l. fin.*

Etenim licet aliqui velint, Tit. *de alien.jud.mu.can.* 68
fact. non habere locum niſi in reo rem, aut poſſeſ-
ſionem in judicium non deductam, cum tamen ti-
meret pro ea actione in rem, vel perſonali in rem
ſcripta conveniri, transferente: habet tamen locum
& in actore, qui actionem quam contra alium habe-
bat, ceſſit malitioſe cauſa adverſarium opprimendi,
potentiori alia ratione, quàm officii, ut probat Bart.
& alii per illum text. *in l. pen. ff.de alien.jud.mu. can.
fac.* & Can.*in capit. fin.ex. illo tit.* Specul. *de ceſſion.
action.* §.1. *num.*3. & *ibi* Ioan.Andr. *in ad.incip. unde
conſuluit Dy.*

Dixi malitioſe, quia titul. *de alienat. mutan. judic.* 69
*cauſ. & tit. Cod.ne lic.poten.*non habent locum, cum
alienatio ſit bona fide, *iuxt. leg. qui ſtipendia,Cod.de
precar.*not.Specul. *dict* §.1.*num.*8. quem refert, & ſe-
quitur Abb. *dict.cap.fin.num.*5. & Doct. *in dict.leg.*1.
Cod.ne lic. poten. & *ibi* Iacob. *num.*14. dicit ad pro-
bationem bonæ fidei in hoc caſu conjecturam ali-
quam ſufficere,quem refert,& ſequitur Salon de Pace
*conſ.*35. *per tot.*ubi ſubdit in his caſibus bonam fidem
præſumendam, argumen.text.*in leg. penult.C.de evict.* 70
&

& leg. quotiens, §. qui dolo, ff. de probat. addens ita in Pinciono Prætorio pronunciatum, & Franciſc. de Avil. *in cap. præt. c. 3. in gloſſ. procuratores, n. 20.*

7 Ex quibus autem conjicitur, ceſſionem fieri cauſa iudicium mutandi, & adverſarium opprimendi, traditur *in leg. 1. cum duabus ll. ſeq. ff. de alien. iud. mut. cauſ. fact.*

72 Pro iſtius materiæ coronide eſt advertendum, dominum noſtrum Regem voluiſſe ſe ſubjicere diſpoſitionibus prædictis, et noluit acquirere titulo oneroſo aut lucrativo rem, aut actionem litigioſam, aut ſuper qua litigium oriri ſperatur, ut habetur *in conſtit. 1. nos e los fills, hoc noſtro tit.*

73 Super qua conſtit. dubitavit Iacob. Calic. *in Marg. Fiſc. in 4. dub. princ. n. 19. an dict. conſtit. 1.* dum loquitur de actionibus, intelligenda ſit poſt litem conteſtatam, ut diximus in privatis. Credo tamen eam eſſe intelligendam etiam ante litis conteſtationem, ut id ſit in Principe ſpeciale; quippe qui obnixiùs puritatem colat. iuxt. text. cum gloſ. *in l. pen. ff. de hæred. inſt. & §. fin. Inſtit. quibus mod. teſt. infirm. & l. res, §. lutet, ff. de iud. fiſc. facit conſt. 1. tit. Que no ſia licit ceſſionar.*

74 Illud tamen intactum non relinquam, quod ſi minor, ſive Eccleſia ceſſerit actionem potentiori, & ſic paſſus ſit iacturam cauſæ, non poſſe eos petere reſtitutionem in integrum, ut per Spec. *de ceſſ. action. § 6. num. 2.* reddit rationem, quia in delictis non habet locum reſtitutio, *l. unic. C. ſi adver. delict. l. auxilium, ff. de min.*

75 Quamvis contrarium ipſe in facti contingentia conſului, hac ratione, quod iſtud delictum non ſit atrox, cùm non ſit prohibitum à iure divino, nec gentium, ſed tantùm à iure civili; & tunc ſit certum etiam adverſus delictum competere minoribus reſtitutionem, ut not. Iaſ. *in l. 1. §. nunciationem, fin. ff. de nov. op. nunt.* ſequitur Matth. *ſingul. 164.* & *ibi* Sarey *in add. ad Anton. Gom. de delict. c. 1. n. 61. in fin.* Purp. *conſ. 507. n. 34.* faciunt & quæ tradidimus ſuprà, *c. 1. de min. 25. an. num. 230. & 231.*

CAPVT XIII.

De Reconventione.

SVMMARIVM.

1 *Reconventio quid ſit.*
De reconventione debetur ſalarium, ibid.
2 *Quando debeat fieri reconventio de iure communi.*
Quid de iure Cathalonia, n. 3.
4 *Si reconventio fiat poſt octo dies, & pars taceat, an debeat admitti.*
5 *Quid operentur clauſula*, ſalvo iure reconveniendi, & ſalvo iure cedendi.
Limita prædicta ut num. 6.
7 *Reconventio non mutat cauſæ qualitatem, hoc eſt non facit illam maiorem.*
8 *Quomodo in Cathalonia debeat fieri reconventio.*
9 *Si reconventio ſit facta ante litis conteſtationem, vel paulò poſt, pari paſſu ambulat cum conventione.*
Limita ut num. 10. *ſecundùm aliquos: quam limitationem non approbat Auctor, ut etiam* numero undecimo.
12 *Non dicitur liquere de cauſa, niſi lapſo tempore probatorio, & publicato proceſſu.*
13 *Quando dicantur admiſſi articuli.*
14 *An poſſit fieri reconventio ex intervallo poſt litem conteſtatam, non ad effectum ſimultanei proceſſus, ſed ad effectum ut non poſſit opponi de incompetentia iudicis*, & n. 15.
Auctoris opinio, num. 17.
16 *Iudicium dicitur durare uſque ad concluſionem in cauſa.*
18 *Reconventio poteſt fieri coram alio iudice, parte non opponente.*
19 *In Cathalonia an poſſit fieri reconventio poſt tempus à conſtitutione definitum, quoad effectum ſaltem prorogationis.*
Lex generaliter loquens generaliter eſt intelligenda, ibid.
20 *An valeat reconventio facta multo poſt octo dies, quando pars non oppoſuit, & ſuper ea fuit articulatum, & teſtes miniſtrati.*
21 *Reconventio facta longè poſt octo dies contra clericum, cum ipſe non reclamaſſet, imò paſſus fuiſſet ſuper ea fieri probationes, operata eſt ut iudex ſæcularis eſſet iudex dictæ reconventionis.*
22 *Tutorio nomine tutor conveniens debitorem pupilli, an poſſit nomine proprio reconveniri.*
23 *Adverſus quem fiat reconventio.*
24 *Ubi ius in cauſa inter aliquos vertente aliquid ſtatuit, intelligetur ſi ſuo nomine agat, aut conveniatur.*
25 *Faciens aliquid ex neceſſitate, non ſibi præiudicat.*
26 *Si tutor fuerit negligens in exigendo nomina pupilli, & poſtea dicta nomina fiant inania propter inopiam debitorum, dicta nomina pereunt dicto tutori.*
Litigare coram non ſuo iudice, præiudiciale & damnoſum eſt.
27 *Præſtat non ſolvere quàm ſolutum repetere.*
28 *Conſt. 1. tit. de exceptions, y recon. non comprehendit compenſationem.*
Reconventio & compenſatio ſunt res diverſæ, ibid.
29 *Compenſatio non admittitur, niſi debitum ex utraque parte ſit liquidum, & ex utraque parte debeatur quantitas, vel ſpecies.*
30 *Reconventio poteſt fieri de re illiquida, & de re omnino diverſa ab ea quæ petitur.*
31 *Caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis.*
32 *Compenſatio poteſt opponi poſt ſententiam in cauſa executionis.*
33 *In cauſa depoſiti non admittitur compenſatio, admittitur tamen reconventio quoad effectum prorogationis.*
Et quid in cauſa appellationis, n. 34.
35 *Statuta in compenſatione non habent locum in reconventione, eo quod ſint res diverſæ.*
36 *Reconventio interdum habet vim exceptionis.*
37 *Conſtit. 1.* huius tit. *declaratur.*
38 *Si actor deſiſtat à lite, an præiudicium generetur reconventioni factæ*, & n. 39.
40 *Agens ex inſtrumento guarentigio an poſſit reconveniri.*
Inſtrumentum guarentigium habet vim ſententiæ, ibid.
Quomodo id intelligatur, n. 41.
42 *In cauſis ſummariis & executivis quæ celeritatem deſiderant, non admittitur reconventio.*
Declara ut n. 43.
44 *Quæ cauſæ dicantur celeritatem deſiderare.*
45 *An poſſit fieri coram arbitro reconventio.*
46 *Quid in Cathalonia*, & n. 47.
48 *Reconventio non habet locum coram iudice delegato de conſenſu utriuſque partis.*
Quid de iudice delegato à ſuperiore, non de conſenſu partium, n. 49.
50 *An in cauſis ſummariis admittatur reconventio de cauſa plenaria.*

51 *Reconuentio aſſumit naturam cauſa principalis.*
Declara vt num.42.
53 *An in cauſa poſſeſſorij admittatur reconuentio.*
54 *Clericus poteſt reconueniri coram iudice ſaculari.*
Limita vt num 55.58.& 60.
56 *Preturata & affectata procurantibus non proſunt.*
57 *Iniuriatus agens pro iniuria,furto,damno, aut alio malo,non poteſt conueniri coram non ſuo iudice, & n.70.*
59 *Reconuentio tollit priuilegium perſona, non tamen tollit priuilegium cauſa, de qua iudex aliàs etiam partibus conſentientibus cognoſcere non poſſet.*
61 *An in cauſa appellationis reconuentio admittatur.*
62 *Iudex appellationis non poteſt cognoſcere de alio, quam de quo in prima inſtantia eſt cognitum.*
63 *Vbi appellatum eſſet extraiudicialiter,habet locum reconuentio coram iudice appellationis.*
64 *An coram Paribus Curia poſſit fieri reconuentio.*
65 *Pares Curia de iure communi & municipali habent iuriſdictionem in cauſis qua occaſione feudi mouentur inter dominum & vaſallum*
66 *Reconuentio habet locum coram iudicibus deputatis ad certum genus cauſarum.*
67 *Coram arbitro iuris deputato ad vnam cauſam habet locum reconuentio, ſecus ſi eſt deputatus ad vnum cauſa articulum, vt in cauſa ſuſpicionis, aut aliàs.*
68 *Mier.*tit.de for.pro.in offi iud.tab.n.58.*reprehenditur.*
69 *Reconuentio non habet locum coram Iudicibus tabula.*
71 *An procurator in rem ſuam cogatur defendere dominum in cauſa reconuentionis.*
72 *Venditor citatus per emptorem in cauſa ratione euictionis, an poſſit actorem emptoris reconuenire.*
73 *Talis venditor quoad dictum actorem non dicitur reus neceſſarius.*
74 *Clericus nominatus in judicio ſaculari à laico iuxta diſpoſitionem* l. a.C ubi in rem actio exercer.debeat,*an poſſit forum declinare,& n.75.*
76 *Vſufructuarius licèt nominet in judicio auctorem proprietarium, non facit transfundi in eum iudicium: quia ipſe ex propria perſona habet ius in re.*
77 *Conuentus poſſeſſorio recuperanda, an euitet iudicium, dicendo ſe poſſidere nomine talis.*
Limita at num.77.

1 RECONVENTIO eſt mutua petitio quæ à reo fit adverſus actorem, *leg. cum Papinianus, & authent. conſequenter, Cod. de ſenten. & interlocut. omn. iudic.cap.1. de mut. petition. & in conſtitut.1.titul. de Exceptions y reconventions*, not. Miet. *part.2. collat.9. cap.7.fol.83.* ubi *num.*23. docet de reconventione, cùm mutua petitio ſit, deberi ſalarium, ſecus de compenſatione, & aliis quæ opponuntur per viam exceptionis: idem poſtea ſenſit Mic. Fer. *tertia parte obſervationum cap.* 3. ubi dicit reconventionem non mutare cauſæ qualitatem, nec illam facere majorem, deberi tamen de ea judici ſalarium.

2 QUÆRO I. Quo tempore debeat fieri reconventio? Reſp. de jure communi ante litis conteſtationem, vel paulo poſt, ut not. Legiſtæ *in d. Auth. & cõſequẽter*, & Can. *in d.c.1. & in Clem. ſæpe, verſ. non ſic tamen, de ver. ſig & in cap. diſpendia, §. fin. de reſcript. in 6.* & relati per Hieron. à Laurent. *deciſ.192.n.4.*

In Cathalonia tamen debet fieri reconventio intra octo dies, ex quo actor petitionem ſuam obtulit reo, ut *in conſ.1. tit. de excep. y reconvent.* & tradidimus nos ſuprà. *lib.1. c.18. de except. n.6.* 3

Si reconuentio fit poſt octo dies conſtitutos,& pars taceat,an debeat admitti? Dico quod ſi pars probauit ſuper reconuentione, quod judex ſuper ea ferre tenetur ſententiam, cùm parte non opponente in judicio, de ea conſtet,ut poſt Abb.& alios in ſimili not. Maſcar. *de probat. concluſ.1325.n.6* ubi dicit quod extante ſtatuto quod poſt duos menſes non admittatur quia ad dicendum de nullitate, ſi dicit,& pars non opponat,& judici de ea conſtet,teneri ſuper ea pronuntiare, Abb. *conſ.89 lib.1.* Miuting. *centur. 5. obſerv.11.* Corn. *conſ.296.num.11.lib.3.* Anton Gaglialdus *de abſol. à jur.§.3.n.6.* ubi dicit, ubi eſt cognitum de aliqua exceptione, judex debet de ea judicare, licèt aliàs non debeat admitti. 4

Hoc anno 1618. obtinui clauſulam (ſalvo jure reconueniendi) non operari, nulla ſubſiſtente cauſa, ut recõventio fieri poſſit poſt dictos octo dies, eo quòd clauſula, ſaluo iure addendi, non operetur contra legis diſpoſitionem. Bart. *in l. edita, n.30. C. de eden. & in l. Neſennius, ff. de negotiis geſt.* plures citat Marius Giurba *deciſ.108. n.4.* 5

Oportet etiam aduertere, quod oppoſita exceptione dilatoria, tempus reconventionis non concurrit, niſi dicta exceptione deciſa, ut not. Peguer. *in pract. rub.9.n.9. allegat conſtit.13.tit. de dilations*, dummodo oppoſitio exceptionis non fuerit calumnioſa, ſed dubium probabile contineret, ut dicitur de decennio ad appellandum, quod non currit pendente nullitatis iudicio, niſi nullitas fuiſſet calumnioſa, & non probabilis, ut not. relati per Giurbam *deciſ.110.n.7.* Huc ſpectant quæ tradidi circa intellectum *conſt. fin. tit. de altercats, lib.3. cap.14, n.83. & ſeq.* 6

Reconventio non mutat cauſæ qualitatem, hoc eſt quod non facit illam majorem, ut per Fer. *1.p. obſerv. c.13.* tamen debetur de ea judici ſalarium, ita Mier. *p.2. collat.9.c.7.fol.83. n.23.* ubi de compenſatione & aliis quæ opponuntur per viam conceptionis, non deberi ſalarium dicit, benè tamen de reconventione quæ eſt mutua petitio. 7

Quomodo in Cathalonia debeat fieri reconventio, cavetur *in conſt.4.d tit. de Exceptions y Reconv.* 8

Quod diximus, reconventionem debere fieri ante litis conteſtationem, vel paulò poſt, eſt intelligendum quoad effectum, vt dicta reconuentio pari paſſu ambulet cum ipſa conuentione, & ſimul debeat tractari, & terminari, vt not. Doct. *in locis praalleg.* & ſunt text. optimi *in cap.1. & 2. de mutuis petitionibus, & c. cum dilectus, de ordine cognitionum.* Adeo vt ſi ſentẽtia ſit lata ſuper conuentione,& non ſuper reconuentione, ſit nulla, quaſi nõ lata ſuper toto, ad text. *in l. in hoc iudicio,* & ibi glo. *ff. fami. erciſc. l. apud Iulianum, §. Item quaritur,* & *ibi* gl. *in ver. fuerit, ff. de dolo mali, metuſve except.* Bart. *in l.1. in fi. C. ſi aduer. rem iudi.* & Cano. *in c. cum inter, de re iudic.* not. hæc Barz. *deciſ.123.n.24. & 25.* vbi *n.26.* limitat, niſi iudici de vtraque cauſa nõ liqueret, quia tunc aſſerit poſſe pronuntiare de cauſa de qua liquet, allegat Matan. *de ordi. iudi.4. par.6. diſtinct. princ. in prin. n.9.10. & 11.* & Spec. *de recõuen. §.5. videndum, n.5.* hoc voluerunt practicare duo ex doctiſſimis Aduocatis huius ciuitatis coram Domino Ioſepho Dalmau. Dixi dictam opinionem nõ eſſe veram nec ſequendam, cum de natura reconuẽtionis *ita* proprium ſit, vt cauſæ ſimul tractentur, vt quantumcunque de vna prius liqueat, quam de altera, debeant ſimul, & vnica ſententia terminari, *dicto capite primo, & ſecundo, de mutuis petit. & dicta authent. &* 9 10

conſequenter

Digitized by Google

conſequenter, *Codic. de ſentent. & interlocut. omnium iud.*

11 Quid plura? Si dicta opinio vera eſſet, ut cauſa de qua prius liqueat prius ſit terminanda certè, & in cauſis ſummariis & quæ celeritatem deſiderant admitteretur reconventio, cùm nullum fieret parti præjudicium; nam ſi cauſa ſummaria prius liqueret, prius eſſet terminanda, & hoc eſt contra receptam ſententiam, de qua per Doct. per me relatos *in hoc c. n. 32. & 33.* & per Avendañ. *de exeq. mandat. reg. lib. 1. c. 30. num. 6.*

12 Inſuper animadverti non poſſe dici liquere de cauſa, niſi lapſo tempore probatorio, & ſic publicato proceſſu, ut per Bero. *conſ. 16. n. 8. & 9. libro tertio,* alios refert *libro tertio, capite decimo quinto, de renunciat. num.* 184.

13 Articuli dicuntur admiſſi eo ipſo quod teſtes ſunt recepti, ut per Vrſil. ad Afflict. *decis. 7. n. 8.*

14 Dubium tamen eſt, & difficile, an ſaltem de iure Canonico poſſit fieri reconventio etiam poſt litem conteſtatam ex intervallo uſque ad concluſionem in cauſa, non ad effectum, ut pari paſſu ambulet cum reconventione, quia clarum eſt non poſſe; ſed ſaltem quoad effectum tantùm, ut non poſſit opponi de incompetentia iudicis.

Super qua quæſtione, alii in alia ierunt, prout tradit latè Soc. *in cap. 1. de mut. petit.* relatis omnibus opinionibus concludit, reconventionem factam ex intervallo poſt litem conteſtatam, non importare prorogationem aliquam, niſi ex voluntate actoris, idipſum fatetur ibi Felin. & multi alii.

15 Alii tenent contrarium, quod reconventio facta in quacumque parte iudicii, operetur, ut non poſſit opponi de incompetentia iudicis, ut ſi eſſet facta ante litis conteſtationem, vel poſt incontinenti, licèt non procedatur tunc pariter in cauſa conventionis, & reconventionis, per text. *in cap. diſpendia, §. fin. ibi,*
16 *durante iudicio, de reſcript. in 6.* Dicit enim ibi text. quod reus durante iudicio poteſt uti beneficio reconventionis. Et cum iudicium dicatur durare uſque ad concluſionem in cauſa, *cap. cùm dilectus, de fide inſtrument.* aſſerunt ibi eſſe text. expreſſum, quod reconventio fieri poſſit in quacunque parte iudicii, ſed quod hæc reconventio tantùm inducat prorogationem iudicis legalem, in qua non eſt neceſſarius conſenſus actoris. Et ita in expreſſo tenet Phil. Franc. *in dict. cap. diſpendia, §. reus, numero quinto,* Imol. *in c. 1. de mut. pet.* eandem ſententiam probarunt Spec. *de Reconvent.* §. 3. Bart. & Bald. *in dict. Auth. & conſequenter,* & Bov. *ſing.* 34. egregiè Vincent. de Franchis *decis.* 376.

17 Et hæc opinio placet; nam cum ferè omnes concordent, reconventionem poſſe fieri, etiam uſque ad ſententiam, ut not. Can. *in dict. cap. 1.* & firmat Proſp. de Com. *de diff. iur. can. & civ. num.* 77. Ioan. Andr. ad Spec. *tit. de Reconvent.* §. 3. licèt hæc non ſit propriè Reconventio, tamen niſi ſaltem operaretur prorogationem iudicis à lege, ſed tantùm cum conſenſu actoris, neſcio quo modo poſſet affirmari, poſſe fieri reconventionem uſque ad ſententiam: cùm talis reconventio utroque privilegio reconventionis, videlicet ſimultanei proceſſus, & prorogationis careret.

18 Etenim quod poſſit fieri reconventio cum conſenſu actoris, in quacunque parte iudicii, nihil miri, cum & parte non opponente fieri poſſit reconventio coram alio iudice, ut per Ioan. Andr. *in dict. cap. diſpendia, § fin.* Aym. *conſ.* 220. n. 5. Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſumpt.* 46. *n.* 13. optima deciſio Vincentii de Franc. 376.

19 In Cathalonia cum generaliter ſit præfinitum tempus ad faciendam Reconventionem, lapſo dicto tempore, eſt certum contradicente actore, non poſſe fieri reconventionem, nec quoad primum, nec ſecundum effectum, cum lex generaliter loquens, generaliter ſit intelligenda, *l. 1. § generaliter, ff. de legat. præſtan.* & ita practicari vidi.

Nuper tamen dubitari contigit ſuper quadam reconventione quæ fuit facta multo poſt octo dies, intra quos reconventio fieri debebat, & cum adverſarius non oppoſuiſſet contra dictam reconventionem, qui reconvenerat ſuper ea articulavit, & teſtes produxit. 20

Qua probatione facta advertit pars quod reconventio erat facta extra tempus conſtitutionis, & quod de ea non poterat haberi ratio, ea de re conſultus reſpondi ſerò partem alteram recordatam fuiſſe cõtradictionis adverſus reconventionem, cum iam teſtes eſſent ſuper dicta reconventione miniſtrati: allegavi ad id Vrſil ad Afflict. *decis. 7. n. 7.* ubi dicit articulos cenſeri admiſſos ubi teſtes ſunt ſuper eis recepti. Idem not. Cravet. *conſ.* 179. *n.* 12. & cenſuit dominus Hieronymus Senjuſt die 13. Novembr. 1608 in cauſa coniugum Lucians civium Barcinonis, contra Hieronymum Ferrer Doctorem Medicum Villæ Guiſonæ, Actuario Dominico Fontana Notario. Allegavi inſuper poſt Abb. & alios, Maſcard. *de prob. concl.* 1325. *n.* 6. ubi dicit quod extante ſtatuto, quod poſt duos menſes non admittatur quis ad dicendum de nullitate, ſi dicit, & pars non opponat, & iudici de ea conſtet, utpotè quia factæ ſint debitæ probationes, teneri ſuper ea iudicem pronunciare. Videndus & Abb. *conſ.* 89 *lib.* 1. & Corn. *conſ.* 296. *n.* 11. *lib.* 3. ibi ſiquidem per ſtatutum agens non recipitur, niſi infra certum tempus intelligatur, ſi à parte excludatur, *leg. 4. §. hoc autem iudicium, ff. de damn. infect.* Adverſans à ſua prætenſione deſtitit, & ſæpè idem conſului intempeſtivè opponi adverſus reconventionem factam extra tempus ubi pars ſuper ea debitas fecit probationes, & ſic iudici ea fecit conſtare, ante quod tempus ſemper adverſus eam poſſe opponere dixi.

Et hoc anno 1620. conſului reconventionem factam longè poſt octo dies conſtitutionis adverſus clericum, cum ipſe non reclamaſſet, imò paſſus fuiſſet ſuper ea fieri probationes, operari ut iudex ſecularis eſſet iudex dictæ reconventionis, prout in terminis cenſuit Vincent. de Franc. *decis* 376. & quanquam non reclamaſſet, eſt reſpectu conſtitutionis, quia reſpectu iuris communis non erat neceſſarius ſuus conſenſus, ut bene dixit Vincent. de Franc. *dict. deciſione* 376. In ea cauſa obtinui cenſeri factam reconventionem, licèt non dixerim Reconvenio, dummodo narraverim factum ex quo reſultet reconventio, ad ea quæ not. Bart. *in leg. prima, num. ſexto, ff. de except.* 21

QUÆRO II. De caſu in quo conſului. Quidam tutor tutorio nomine petiit certam pecuniam à quodam pupilli debitore; qui debitor tutorem ex certa cauſa qua ſibi nomine proprio teneri aſſerebat, reconvenit; tutor objecit reconventionem non eſſe admittendam, cum ipſe ab adverſante nihil proprio nomine peteret: & ſic ipſum non cogi litigare coram non iudice ſuo. Quæſitum fuit quid iuris? Conſului pro tutore, rationibus ſequentibus. 22

Etenim reconventio fit adverſus eum qui convenit, ut not. *in dict. Auth. & conſequenter, & in dict. cap. 1. & 2. de mut. pet.* ſed tutor proprio nomine non convenit: ergo adverſus eum nomine proprio reconventio fieri non potuit. 23

Ad prædicta confert, quod ubi ius in cauſa inter aliquos vertente, ſeu vertenda aliquid ſtatuit, intelligitur, ſi ſuo nomine agant, vel conveniantur, *l. quæſitum, ff de in ius voc. leg. lis nulla, cum gl. ibi, niſi hoc faciat nomine alieno, ff. de iud,* facit lex *furti, § alieno,* 24

& l.ſeruus, ff.de his qui not.infam. explicat hoc bene
Bat.*in quaſt.incip.Piſana,n.9.*

Et ſic quod diſponitur à iure, vt iudex in cauſa
conuentionis cēſeatur à iure habere prorogatam iu-
riſdictionem quoad conuenientem,eſt intelligendum,
ſi ſuo nomine conueniat; ſecus ſi alieno.

25 Suadentur prædicta,quia ex eo actu,quem quis fa-
cit inuitus,facienti præiudicium non paratur, *leg.poſt
legatum §.aduocatum,ff.de his quib.vt indig.l.cùm qui-
dam,C.de adm.tutor,leg.pr.io,§.prædium,de leg.1.l.in-
terem.ff. de his quib. vt indig.*& latè tradidi ſuprà *c.1.
de minor.25.an.q.27.per tot.*ubi fusè declaraui quomo-
do intelligatur iſta regula.

26 Sed iſte tutor cogitur exigere,ut tutor,nomina pu-
pillaria, aliàs ſi pereunt ſua negligentia, ſuo peri-
culo pereunt,*leg.periculum,* cum *ibi* not. *ff. ſi cer.pet.*
ergo per iſtam conventionem, quam ut tutor, & ſic
ex neceſſitate ſui officii facit, non ſibi aliquod præ-
iudicium parari debet:quod eſſet, ſi ratione dictæ pe-
titionis poſſet reconueniri, cum teneretur cum ma-
gna fortaſſe rerum ſuarum iactura coram non ſuo
iudice litigare, *argument.leg. ſecunda,§. legatis,ff.de
iudic.*

Q v æ r o III. Certum eſt iuxt.conſt.1. *hoc.tit.de
Exceptions,y Reconuen.*Reconuentionem debere fieri
in Cathalonia intra octo dies,qui conceduntur reo ad
reſpondendū petitioni actoris. Pone quod Petrus fuit
à Ioanne conuentus ad centum, quæ ei quodam in-
ſtrumento debebat: Et Ioannes erat obligatus Petro
alio inſtrumento in ducentis. Petrus non reconuenit
Ioannem intra dictos octo dies, conſuluit me, quod
remedium haberet ne ipſe cogeretur ſoluere dicta cen-
tum Ioanni,cum præſtet non ſoluere, quàm ſolutum
repetere,*argum.l.fin.C.in quib.cau.reſt.in integr.non ſit
neceſſ.& in l.1.C.quan.lic.ſine iud.ſe vindicare.*

27 Dixi quod cùm non poſſet reconuenire Ioannem,
quod produceret dictum inſtrumentum debitoris di-
ctatum ducentarum librarum, & opponeret com-
penſationis exceptionem vſque ad concurrentem
28 quantitatem, & quod ei id licebat. Quia dicta con-
ſtitutio 1. huius tituli non comprehendit compenſa-
tionem, quæ diuerſa res eſt à reconuentione; cum
compenſatio non admittatur,niſi debitum ex vtraque
29 parte ſit liquidum,& ex vtraque parte debeatur quan-
titas, vel ſpecies, ſecus ſi ab vna debeatur quantitas,
ab altera ſpecies,vt *l.fin.*& *ibi* Doct & latè Bald *ff.de
compenſation.*

30 Reconuentio autem poſſit fieri de re illiquida, &
de alia re diuerſa omnino ab ea, quæ petitur, vt not.
Doct.*in d. Auth. & conſequenter, & in d.c de mut.pe-
tit.* Salic.*in l.neque ſcriptura, in fin. Cod.de compenſ.*
31 & Hieron.Grat.*conſ.121.num.15.volum.1.*Et ſic con-
ſtat eſſe caſum omiſſum à conſtitutione, qui remanet
in diſpoſitione iuris communis,*leg.commodiſſimè,ff.de
lib.& poſthum.& l.ſi cum dotem ff.ſol. matrim.* & ſic,
32 cum iure communi compenſatio poſſit fieri vſque ad
concluſionem in cauſa executionis, *l.ex cauſa,*vbi D.
Cod. de compenſat. ſic & in Cathalonia. Et ita pra-
xis obſeruat.

Prædictaque ſatis in terminis ſenſiſſe viſus eſt Bart.
*in d.l.leg.cum Papinianus,in fin.*Nam cum ibi diſpu-
tet,an ſit ſuperfluum remedium reconuentionis,cum
per viam compenſationis idem poſſet obtineri iure
Digeſtorum, quod iure Codicis, per viam recon-
uentionis.

Reſoluit negatiuè, eo quòd compenſatio fieri non
poſſet, niſi quando hinc inde deberetur quantitas.
Et demùm aſſerit vtile eſſe habere plura remedia per
viam actionis, & eſſe reconuentionem, & per viam
exceptionis, & eſſe compenſationem: videndus Se-
baſtian.Medices *de compen. part.2.quæſt. prima,n.15.
& 16.*

Conducit ad prædicta, quod tradit Bald. *in leg. ſi 33
quis,Cod.depoſ.*quod in depoſiti cauſa non habeat lo-
cum compenſatio; admitti tamen reconuentionem,
quoad effectum prorogationis,vt in ea poſtea proce-
datur,quod etiam probauit Mattheſ. *in dict. Authent.
& conſequenter,n.*10.& nouè Vincent. Caro.*in tract.
depoſit.part.2.quæſt.53.*

Ad hæc in cauſa appellationis non admittitur re- 34
conuentio,admittitur tamen compenſatio.Ita Sebaſt.
Medices *in tract. de compenſ.part.2.q.10.*

Prædicta bene declarat Codex Fabrian.*lib 2.tit.de 35
eden.def.6.*vbi bene declarat ſtatuta in compenſatio-
ne,non habere locum in reconuentione, eo quòd re-
conuentio diuerſa res ſit à compenſatione.

Nam licet qui compenſat, quodammodo agere &
petere videatur,eſt tamen fauorabilior quàm recon-
uentio: nam compenſatio,eo ipſo quod oppoſita eſt,
ipſo iure actionem perimit & eliſit,*leg.fin. C.de com-
penſat.* non tamen reconuentio, quæ tantum mutuæ
condemnationi locum aperit, & non differt in alio à
noua, & ſeparata petitione, niſi quod apud eundem
iudicem,& in eadem inſtantia fit. Hactenus Anton.
Faber.

Vnum tamen eſt aduertendum, interdum recon- 36
uentionem habere vim exceptionis, vt quando venit
ad perimendam conuentionem,vt not.Bald.Alexand.
& alij,*in leg.viro,ff ſol.matrim.* Anton.Cloſſ.*conſ.41.
n.7.vol.1.* & nouè Viui. *deciſ.128.n.3.* Exemplificari
hoc poteſt,quando conuentio, & reconuentio reſpi-
ciunt eandem rem, & ſic petitiones eſſent de directo
contrariæ,tunc reconuentio habet vim exceptionis,&
defenſionis,vt not.Lap.*alleg.4.poſt princ.*Felin.*in c.1.
n.3.de mutuis petit.* Natta *conſ.155.n.2.& 3.*& nouè
Barboſa *in l.viro,n.55 ff.ſolut.matrim.* vbi dicit,quod
licet reconuentio fiat per viam agendi,cum regulari-
ter poſtulemus aliquid nobis dari,vel fieri aduerſario,
interdum tamen reconuentionem habere effectum ex-
pulſiuum, quod eſt proprium exceptionis, per quam
tantum conſequimur aduerſarium à ſua prætenſione
repelli.

Et tali caſu non dubium eſt, non obſtante dicta
conſtitutione prima,*titulo de Exceptions y Reconuen-
tions*,fieri poſſe recōuentionem, non quoad priuilegia
reconuentionis, ſed quoad deſtruendam intentionem
actoris,& ſic quoad juſtitiam cauſæ, ut in ſimili not.
Bart. *in l.eleganter, §. ſi quis poſt, numero ſeptimo,*
Paul.*n.8 ff.de cond.indeb* quod licet exceptiones im-
pedientes litis ingreſſum, debeant proponi ante litem
conteſtatam. Si tamen non opponantur ad impedien-
dum proceſſum, ſed ad juſtitiam cauſæ, poſſe poſtea
opponi ut peremptorias, ad victoriam reportandam.
Idem not. Feder.de Senis *conſ.133.Quidam à ſenten-
tia,num.3.*

Q v æ r o IV. An ſi actor deſiſtat à lite,præju- 37
dicium aliquod generetur reconventioni factæ? Re-
ſpond. quod non, ſi reconventio ſemel eſt facta: ita
Cyn.*in d.authent. & conſequenter,*Ioan.And.*in c.1.de
reſcript.in 6.* Alex. *in l.3. n.7. ff. quod quiſque iuris.*
Afflict. *deciſ.173.in fin.*Vincent.de Franc. *deciſ.193.
n.13.* & novè Franc. Viv. *deciſ.123.n.4.*

At verò priuſquam ſit facta reconventio,benè po- 38
teſt actor à ſua conuentione deſiſtere, ita Socin.*in d.
c.1.n.22.de mut.petit.*quem refert,& ſequitur Maran.
*de ordin.iud. part.4.diſtinct.6.n.17.& 55.*qui multos
congerit,& Vincen.de Franc.*deciſ.349.part.2.*& hoc
iure vtimur

Q v æ r o V. An agens ex inſtrumento guaren- 39
tigio poſſit reconueniri? Dico quod non, vt per Bald.
in d.auth.& conſequenter,col.3.ver.quæro nunquid. Me-
noch.*de adipiſ.poſſeſſ.remed.4.n.649.*Soc. Sen.*conſ.41.
col.3. ad fin. lib.1. & in tract.Fallen.in ver.Reconuen-
tio,fallen.fin.*vbi reddit rationem,quia inſtrumentum
guarentigium

Digitized by Google

guarentigium habet vim ſententiæ,& poſt ſententiam non habet locum reconventio. Quæ ratio (pace tanti Doctoris dixerim) videtur mihi erronea.

41 Quia quod inſtrumentum guarentigium habeat vim ſententiæ diffinitivæ, intelligitur quoad hoc ut poſſit incipi ab executione,non quoad hoc,ut ſit præcluſa via opponendi quaſcumque exceptiones peremptorias, ut egregiè poſt Paul. de Caſtr. not. Nat. *conſ.51.Viſo proceſſu,n.4.* & poſt aliquos per eum relatos tradit Franc.de Avil *in c.Synd.Iud.c.3.in Gloſſ. el deſcarge,n.3.*dicens in iſtis executionibus quæ fiunt vigore inſtrumenti guarentigii, non tolli parti defenſionem,ſed ex poſtfacto reſervari.

42 Et ſic ratio eſt,quia ſpernitur reconventio in cauſis ſummariis, & executivis, quæ celeritatem deſiderant,ut in terminis noſtræ quæſtionis tradit doctiſſimus Menoch. *de adipiſc.poſſeſſ.remed.4 n.649.*multos laudat Avendañ. *de exequen.mandat.regiis lib.1.c.30. num.6.*

In cauſa t. Ferrandiz & Rius civitatis Ilerdæ, & Ioſephi Menargues Villæ Tarregæ, ubi agebatur pro quibuſdam penſionibus cenſualis, quia eſt cauſa ſummaria, fuit referente magnifico Salvatore Fontanet die 1. Iulii 1602. declaratum non eſſe locum reconventioni. Actuario Brotons.

43 Iſtam concluſionem intellige præterquam quoad eff.ctum prorogationis: quia ut poſtea ſuper reconventione procedatur, non dubium eſt, quin in cauſis executivis,& ſummariis, quæ celeritatem deſiderant, admittatur reconventio,ut not. Marant. *d.diſtinct.6. num.36.& 39.* Soc. *in tract. Fallent.verſ reconventio, Fallent.11.*novè Vinc.Caroc. *in tract.depoſit,part.6.*

44 *quæſt.35.* Quæ autem cauſæ dicantur celeritatem deſiderare,iudicis arbitrio relinquitur.ut tradit Menoch. *de arbit.iud. caſu* 184.ubi exemplificat in cauſa depoſiti, & electionis, & Socin. *in d. Fallent.11. in cauſa alimentorum.*

45 Qu æro VI. An coram arbitro poſſit fieri reconventio? Reſp.de iure communi clarum eſſe,quod non, *c.cum dilectus,ext. de arbit.* cum arbitri nullam habeant iuriſdictionem, ſed tantùm notionem, ſive cognitionem, *l.notionem,* ubi Gloſſ. *ff.de verb.ſignific.* & ſic nihil poſſint, niſi ſecundum arbitrium eis à partibus datum, *dict.cap.cum dilectus,& l.non diſtinguendum,§ de officio, ff.de recept.arbit.* not. in ſpecie Math.Brun. *conſ.121. num 7.* Abb. *in c.1.n.3.de mut. pet.* pulchiè per Iaſ. *in l.eſt receptum, ff.de iuriſ.omn. iud.ad fin.*

46 Quid tamen dicendum in Cathalonia, ubi arbitris à iure municipali iuriſdictio tributa cenſetur, ut tradidimus ſuprà *c.21. de arbit.n.18. verſ. Eſtque ratio, lib.1.& c.præced.de reb.litig. n.34.* Videtur tenenda pars affirmativa, per ea quæ alios citans tradit Marant. *de ord.iud part.4.diſt.6.num.10.* Veritas tamen eſt in contrarium.

47 Quia cum arbitri in Cathalonia eligantur de communi partium voluntate,ut fieri ſolet,& non habeant poteſtatem iudicãdi niſi de his,de quibus extitit compromiſſum,prout eſt de iure communi,eſt certum,licet in eo iuriſdictionem à iure municipali habere videantur, non poſſe coram eis fieri reconventionem. Quia & etiam tunc militat ratio *d.c.cum dilectus,*prohibentis coram arbitris poſſe fieri reconventionem, & ceſſat ratio *d.l.cum Papinianus,* propter quam admittitur reconventio,ut in ſpecie not.Iaſ. *in d.l.eſt receptum,ad fin.ff.de iuriſ.omn.iud.*Bart.*in d.auth.& con-*

48 *ſequenter,num.20.& 21.*ubi ſubdit,quod prædicta de cauſa, nec coram iudice delegato de conſenſu utriuſque partis habet locum reconventio, quod ibidem not.Matth. *n.10.circ.med.* Abb. *in c.1.de mut.pet.* & Marant. *d.diſt.6.n.13.* Et ſic coram arbitro non poſſe fieri auctoris laudationem, & quod auctor laudatus eis nullam dederit poteſtatem, tenet Marant. *de ord. iud.tit.de laud.auct.n.2 & 3.*

Bene tamen poteſt fieri reconventio coram iudice 49
delegato,qui ſit à ſuperiore,non de conſenſu partium datus,ut not. *in c 1.& 2.de mut.pet.*not.Bart. *in auth. & conſequenter,C.de ſent.& interl.omn.iud.*Chriſtoph. Torniola *conſ.82. n.27.*

Qu æro VII. An in cauſis ſummariis admitta- 50
tur reconventio de cauſa plenaria? Omiſſis opinionibus, pars affirmativa eſt vera, debet tamen cauſa reconventionis, licet plenaria, tractari ut ſummaria: ita not. *in c.1.de mut pet.* & not.Gloſſ. *in Clem.ſæpè, § non ſic,verſ. Si quid petere voluerit,de verb.ſignific.* ubi id pulchiè declarat Car. Zab. *n 9.* Abb. & Felin.
in cap.1.hic num.3. ille 18.de mut.pet. ubi dicunt re- 51
conventionem aſſumere naturam cauſæ principalis,ut ſi principalis cauſa ſit ſummaria,ſic & reconventio:& novè Menoch. *de arb.iud.quæſt.44.n.7.* ubi dicit reconventionis cauſam habere eadem privilegia cum cauſa conventionis. Quod advertit circa ſtatuta,quibus cavetur,ut in aliquibus cauſis ſummariè procedatur: ut & intelligantur quoad cauſam reconventionis, & eſt pro his optima deciſio Senatus Mich. Fer. *1.p.obſerv.c.4.*

Ibidemque Menoch. advertit, prædictam doctri- 52
nam, ut cauſa reconventionis ſortiatur naturam cauſæ principalis, intelligi quoad modum procedendi, non quoad vim probationum Quoniam ſi cauſa conventionis poſſet probari levi probatione,non ſic cauſa reconventionis, quæ ſui natura plenam probationem requireret. Itaque ait ſe intelligere Socin. *in tractat. Fallent.verb.reconventio, fallent.4.*

Idem ante eum adnotavit Zab. *in dict. Clem. ſæpè, §.non ſic, n.9.* dicens ſic debere intelligi opinionem Innoc. & ſequacium, *in cap.1. de mut. pet.* Id ipſum ſentiunt Abb. *in d.c.1.n.18.* & Felin. *n.3.*

An in cauſa poſſeſſorii admittatur reconventio,vi- 53
de per Marant. *de ord.iud.part.4.diſt.6.n.41.cum ſeq.* ubi egregiè diſſerit.

Qu æ r o VIII. An Clericus poſſit reconveniri 54
coram iudice ſeculari? Licèt ſint diverſæ opiniones, affirmativè reſpondendum cum communi Doctor. Schola cenſeo, ut per Maria.Socin. *in d.c.1. de mut. pet.* Abb.& Felin. *in cap. At ſi Clerici,de iud.* Bart. *in d. Authent.& conſequenter,n.19.* Bald. *in l.2. §. ſed ſi agant,de iud.* Cabal. *deciſ.19.n.60.part.3.* Spec. *tit. de reconvent.§.2.n.7.*ubi iſtam concluſionem in tribus caſibus limitat, & ſunt ſequentes, licet ipſe non ſatis explicet.

Primus eſt, ubi aliquid laicus molitetur adverſus 55
clericum hoc animo,ut ipſe adverſus eum agere compelleretur,ut tunc poſſet eum reconvenire; quia tunc talis reconventio procurata non admitteretur: ita etiam Angel. *in d.Authent.& conſequenter.* Et iſtam eſſe omnium concordem ſententiam atteſtatur Mar. Socin. *in d. cap.1.in 5.princ.art.*

Pro qua ſententia eſt text.notabilis *in leg. 2. §.ſed* 56
ſi agant, de iudic. & text. *in leg. ſpadonem,in fin. ff.de excuſ.tut.& leg.ſed & qui data,ff ex quibus cauſ.mai.* ubi habetur, procurata, & affectata, procurantibus non prodeſſe,& hoc Anchar. *conſ. 408. probata tanti viri,num.3.* Dec. *conſ. 525.viſis his,num 9.* & Natta *conſ.233.n.2.*

Et ita ipſe obtinui in quodam familiari ſancti Officii, qui data opera, multa animalia ſua in agrum ſeminatum cujuſdam non familiaris coniecit,ut conveniretur pro damnis datis à ſuis animalibus coram Reverendo Commiſſario S.Officii, ut ipſe pro certa quadam cauſa poſſet ibidem reconvenire dictum non familiarem.

Dicto enim eius animo,quem multis manifeſtaverat, patefacto,fuit eius reconventio repulſa.

57 Addc quod licet eius animus non eſſet probatus, obtlouiſſem, & ex alia cauſa; quia iniuriatus agens pro iniuria, furto, damno, vel alio malo, non poteſt coram non ſuo iudice reconveniri, ut per Bald. ſtatim citandum, & text. optimum *in leg.2. §. ſed ſi agant, ff. de iud.*

58 Secundus caſus eſt, ſi reconveniretur de cauſa ſpiritnali, cuius ſecularis eſt incapax.

59 Eſtque ratio, quia licet reconventio tollat privilegium perſonæ, per quod quis eſt exemptus ab illa iuriſdictione, non tamen tollit privilegium cauſæ, de qua iudex aliàs, etiam partibus conſentientibus, cognoſcere non poſſet. Ita Innoc. Hoſt. Ioan. Andr. Abb. Felin. & commun Doctor. *in dict. cap.1.* Bald. & alii *in dict. Anthent. & conſequenter*, Ceſſ. Hugo *conſ.46. num.3.* & Marant. *de ord. iudic. part. quarta, diſt ſexta, num. trigeſimo tertio*, ubi pulchrè iſtam concluſionem enervat.

60 Tertius caſus eſt, ſi reconveniretur clericus de cauſa criminalì, quia tunc ratione proximè dicta non admitteretur reconventio.

61 Quæro IX. An in cauſa appellationis reconventio admittatur? Reſp. quod ſi appelletur poſt litem conteſtatam, putà à ſententia diffinitiva, non habet

62 locum coram iudice appellationis reconventio. Quia iudex appellationis non poteſt cognoſcere de alia re, quàm eſt cognitum in prima inſtantia, *in leg. hanc, C. de temp. appell.* & not. Rom. *conſ.381. num.3.* & in ſpecie not Zab. *in Clem. ſæpè, verſ. non ſic, num.10. de verb. ſignific.* Spec. *de reconv. §.2. n.6.* & noſter Mier. *part.2. tit. de for. proced. in offic. ind. tab. n.52.* novè Peregr. *deciſ.142. per tot.*

Si autem ſit appellatum ab aliqua interlocutoria ante litem conteſtatam, ſi iudex appellationis confirmat dict. interlocutoriam, non habet locum coram eo reconventio. Quia cauſa conventionis reſtituitur iudici primitivo.

Si autem iudex appellationis retractavit dictam ſententiam interlocutoriam, quia tunc cauſa principalis devoluitur ad iudicem appellationis, *cap. ut debitus*, & ibi Doct. *de appell.* Et ſic iudex appellationis tali caſu habetur pro iudice primæ inſtantiæ, *ut 3. quæſt.8. cap.* cuius in agendo, & ſimul ante litem conteſtatam, habet coram eo locum reconventio: ita Abb. Ioan. Andr. & alii *in d. c.1. de mut. pet.* Specul. *de recon. §.2. n.6.* & Natt. *conſ.155. n.4.* Adde Peregr. *d. deciſ.142. n.18.*

63 Et idem eſt, ubi appellaretur extraiudicialiter, quia cum tunc ille iudex principaliter adeatur, habet coram eo locum reconventio: ita Specul. *de recon. §.2. num.6.* Abb. *in c.1. n.31. in fin. de mut. pet.* & Marant. multos citans, *de ord. ind. part.4. diſt.6 num.27.* & Peregrin. *dict. deciſ.142. num.18. in fin.* ibi. Hæc autem dicta intellexit Abb. *in appellatione iudiciali*, & benè; ſecus autem *in appellatione extraiudiciali*: quoniam cum ſit procuratio ad cauſam, non impeditur reconventio.

64 Quæro X. De quæſtione in Cathalonia uſufrequenti, an coram Paribus curiæ poſſit fieri reconventio? Omiſſis opinionum conflictibus, pars affirmativa eſt vera.

65 Certum ſiquidem eſt, Pares curiæ habere iuriſdictionem à lege, in cauſis, quæ occaſione feudi moventur inter dominum & vaſſallum, tam iure communi, *ut in cap.1. de controv. feud. apud Pares term. & cap.1. de probib. feud. alien. per Feder. in fin.* quam de iure peculiari Cathaloniæ, *ut in conſt.3. En todas coſas, & conſt.7. tit. de Fens y Poſtats.*

Et ſic cum ipſi in dictis cauſis habent iuriſdictionem à lege, & actor in eis coram dictis Paribus neceſſe habeat litigare, eſt certum coram eis poſſe fieri reconventionem; quia militat ratio *dict. leg. cum Papinian. & dict. Anthent. & conſequenter*, ob quam de iure reconventio permittitur.

Neque obſtat quod dicti Pares Curiæ ſint iudices deputati ad certum genus cauſarum. Nam per viam reconventionis fit a lege extenſio ſuæ iuriſdictionis ad alias cauſas, ut patet in iudice delegato ad unam cauſam, qui per viam reconventionis extendit ſuam iuriſdictionem ad aliam cauſam, *cap. diſpendia, §. reus, de reſcript. in 6.*

Et in expreſſo, quod coram iſtis iudicibus particularibus ad certa negotia, vel perſonas deputatis, habeat locum reconventio, tenet Abb. *in dict. cap.1. de mut pet. num.37. & 38.* & multos refert Balzaran. *ſuper 2. lib. Feud. tit. de controv. Feud. apud Pares terminand. in princ. n.17.* 66

Ad quod etiam confert, quod & coram arbitro iuris electo ad unam cauſam, habet locum reconventio, ut per Abb. *in cap. cum dilectus, num.7. de arb.* Et licet aliud velle videatur Spec. *tit. de Recuſat. §. effectus num.12.* tamen eius dictum procedit in arbitro iuris deputato ad certum articulum cauſæ, ut in cauſa ſuſpicionis, aut aliàs, non in arbitro iuris deputato ad totam cauſam: ita dictum Spec. declarat Apoſtil. *ad Rom. ſing.783.* dicens ita communiter ſentire Doct. *in d. cap cum dilectus*: ita etiam declarat Marant. *de ord. iud. p.4. diſp.6. n.20. in fin.* dicens iſtam eſſe meram veritatem, prout certè eſt, quidquid dubitet Iaſ. *in l. eſt receptum, in fin. ff. de iuriſd. omn. iud.* 67

Vnde cavendum eſt ab opinione Mier. *in tit. de for. proced. in offic. ind. tab. n.58. pag. mihi 26.* ubi dicit non habere locum reconventionem coram iudicibus Tabulæ, quia non habet locum reconventio coram iudicibus certarum cauſarum. 68

Quia licet verum ſit coram Iudicibus Tabulæ, ſeu Syndicatoribus officialium, non habere locum reconventionem, verùm non propterea quod ſint iudices certarum cauſarum, ut malè opinatus eſt Thom. Mier. ſed propterea quod cum agatur coram dictis iudicibus, per eos conqueruntur adverſus officiales, ſe eſſe ab eis iniuria aliqua affectos, eſt certum, coram eis ipſos non poſſe reconveniri. Quia nullus iniuriatus agens pro iniuria, furto, vel alio malo, poteſt coram non ſuo iudice reconveniri, ut per Bald. *in c.1. de contr. feud.* quem refert, & ſequitur Pariſ. *ad Bart. in d. auth. & conſequenter*, ex text. opt. *in l.2. § ſed ſi agant, ff. de iudic.* Greg. Lopez *part.1. tit.6. De los clerigos, l.57. n.4.* 69 70

Quæro XI. An procurator in rem ſuam cogatur defendere dominum in cauſa reconventionis? Vide text. cum ſua Gloſſ. & ibi Doct. *in l. ſi quis rem ſuam, ff. de procur.* Quis dicatur procurator in rem ſuam, *in cap ſeq.* declarabo. 71

Tandem pro iſtius materiæ coronide, deciſionem Regiæ Audientiæ in caſu dubio, in quo hinc inde ſunt opiniones, libet enarrare. 72

Venditorem citatum per emptorem ratione evictionis in cauſa mota contra emptorem, non poſſe actorem reconvenire, eo quòd in dicta cauſa quoad agentem non poſſit dici dictus venditor reus neceſſarius, & ſic ceſſet ratio *d. l. cum Papinianus, & d. auth. & conſequenter*, & apud Mich. Fer. *3. part. obſerv. c.459.* Et quod talis venditor citatus ab emptore non poſſit dici reus neceſſarius, probat Gloſſ. in *c. clericum nullus, 11. q.1.* cuius ſenſus in id tendit, quod quamvis clericus præſtet emptori coram iudice ſeculari defenſionem, litique aſſiſtat eam aſſumens, non ex hoc dicatur coram iudice ſeculari litigare. 73

Ad prædicta confert, quod ſi is qui à clerico habet feudum, ſive emphyteuſim, conveniatur ratione dicti feudi, ſive emphyteuſis, & clericus dominium directum dictæ rei prætendens accedat ad defenſionem dicti Emphyteutæ, ſeu Feudatarii, cauſam avocare ad iudicem 74

Digitized by Google

iudicem Eccleſiaſticum, non poteſt: quia propter ius quod habet laicus in iudicium vocatus, cauſa tractabitur apud iudicem ſæcularem, ut per Abb. *in c. quoniam frequenter, §. in aliis, n. 28 ut lite non conteſt.* Innuens aliud eſſe dicendum, ubi clericus, ut defenſor neceſſarius ad Iudicium vocaretur, ad defenſionem coloni, vel inquilini, qui nullum ius habet in re.

75 Quia cum tunc clericus, ut dominus omnino rei petitæ, rem propriam cogeretur defendere, & ſic ipſe eſſet reus neceſſarius, ubi clericus compareret, & peteret cauſam ad ſuum iudicem remitti, abſque aliqua probatione per eum facienda, eſſet remittenda, niſi pars bona propria eſſe conventi vellet probare, ut per

76 Nat. *conſ.* 324. Capel. Toloſ. *quæſt.* 360. Tiber. Dec. *conſ.* 118 *volum.* 3. & per eundem Abb. *ubi ſuprà, n.* 23. & 28. & ante eos per Specul. *tit. de primo decreto, §. rei at, num.* 20. *cum* 2. *ſeq.* & novè per Hier. Gabr. *conſ.* 47. *per tot.* & Borgn. Caval. *deciſ.* 45. *n.* 74. *part.* 1. Capyc. *deciſ.* 197. & Marant *de ord. iudic. tit. de auct. laud. num.* 10.

Patrocinatur & pulchra deciſ. 165. Anton. de Gam. ubi inter alia tradit, quod licet uſufructuarius nominet in iudicio auctorem proprietarium, non transfundit iudicium in proprietarium, quòd ipſe habet ius in re: & ſic non eſſe cogendum actorem cum domino agere, ſed poſſe uſufructuarium condemnari, ſalvo iure domini, cum quo poſtea poterit agi: idem not. Borgn. *ubi ſuprà*, & ibi per eum relati. Circa iſtam nominationis auctoris materiam, videas quæ tradidimus *lib.* 1. *reſol. cap.* 14. *num.* 54. *& ſeq.* & pul-

77 chram Afflict. *deciſ.* 217. ubi dicit conventum poſſeſſorio recuperandæ, non liberari à iudicio per auctoris nominationem, dicendo quod ipſe tenet, & poſſidet nomine talis, eo quòd ipſe ex delicto, & facto proprio conveniatur. Sequitur iſtam deciſionem Ant. de Gam. *deciſ.* 159. *circ. fin.* quam nota, quia ad multa conducit. Vide etiam ad materiam Menoch. *de arbitr. iud. caſu* 476. & eundem Menoch. *de recup. remed.* 15. *q.* 38. *& de retin. remed.* 3. *q.* 46.

78 Iſtam concluſionem limitat Ioan. Baptiſt. *in leg. ſi quis in tantam, num.* 780. *cum ſeq. Cod. und. vi.* ubi iſte qui de mandato alterius ſpoliavit, exiſtimavit ſe nec ſpoliare, nec turbare; nam ait, ſi aliquo modo de eius bona fide appareret, & nominaret illum de cuius mandato id fecit, ipſum probando, excuſaretur. Idem adnotavit & Caroc. *de locato, part.* 2. *tit. de nominat.* Inter alia hunc excuſari, ſi credidit bono viro, ſeu nobili: tradit Barbatia *conſ.* 77. *vol.* 4. Imol. *conſ.* 254. *an. fin.* pulchrè Magon. *dec. Floren.* 250. & omnino videndus Franciſc. Bec. *conſ.* 96. *num.* 16. *&* 17. & Malvaſia *conſ.* 56. *n.* 18. *vol.* 1. ubi dicit quod licet credens viro probatæ fidei iuſtiſſimam dicatur habere credulitatem, ſubdit tamen id fallere, in his quæ à iure ſunt prohibita, quia cum propter iuris prohibitionem reſultet præſumptio in contrarium, una præſumptio tollit aliam: *& num.* 41. etiam ſubdit, in his quæ requiruntur pro forma, non credi non probo viro, eo quòd forma ſit adimplenda, & ſervanda in forma ſpecifica, nec ſufficiat adimpleri per æquipollens, *l. qui heredi, & l. Mævius, ff. de cond. & demonſtrat.*

CAPVT XIV.

De Procuratoribus.

SVMMARIVM.

1 *Generale mandatum cum libera æquiparatur ſpeciali mandato.*

Fallit ut ibid.

2 *Procurator conſtitutus ab Vniverſitate, non eſt idoneus in cauſis ſingulorum.*

3 *Si contraham tecum reſpectu animus mandati inſufficientis, & tu habeas aliud ſufficiens quod ignorabam, ſuſtinetur contractus ex illo mandato, quod ignorabam.*

4 *Procurator habens mandatum ad aliquid faciendum, licet non exprimat ſe ut procuratorem facere, cenſetur ſi illud faciat, procuratorio nomine facere.*

5 *Confeſſio procuratoris an noceat Domino.*

6 *Confeſſio procuratoris quando dicatur voluntaria, & quando neceſſaria, facta per modum contentioſæ iuriſdictionis.*

Procurator poteſt cogi ut adverſarij poſitionibus reſpondeat.

7 *Confeſſio procuratoris non nocet domino, ubi ipſe rem aliter ſe habere docet.*

Quod procedit licet dicta confeſſio fuiſſet à parte acceptata, ibid.

8 *Procurator regulariter non poteſt facere cadere dominum in delictum, aut pœnam aliquam.*

9 *In generali mandato non venit ut quis rem illicitam faciat.*

10 *Vt dominus ex facto procuratoris poſſit facere incidere dominum in delictum, aut pœnam, opus eſt mandato ſpecialiſſimo.*

11 *Cautela ut ex facto procuratoris poſſit agi adverſus dominum actione injuriarum, vel ad pœnam aliquam.*

12 *Procurator poteſt cogi ut reſpondeat perſonaliter, licèt principalis ſit præſens.*

13 *Si procurator fines mandati exceſſit, domino ſciente & non contradicente, dominus obligatur.*

14 *Declara ſi dominus id ſciret tempore quo actus geritur per procuratorem.*

15 *Secus ſi dictum exceſſum ignoraret; niſi re iam perfecta.*

16 *Quando actus qui reſpicit meum præiudicium, geritur me abſente, licèt poſtea illum ſciam & taceam, non ob id videor conſentire.*

Cautela tamen eſt, ut quamprimum ſciat, de ſua contraria voluntate proteſtetur, ibid.

Cap. cum olim, l. 1. de offic. deleg. *& cap. fin.* de iureiur. in 6. *declarantur*, ibid.

17 *Qui injuſtè fecit capi aliquem, aut in eius bonis fecit executionem, tenetur parti actione injuriarum, per quam injuriatus damnum & iniuriam conſequitur*, & n. 18.

In Cathalonia contra talem agitur ut contra pacis, & treugarum violatorem, n. 23.

19 *Quanam dicatur iniurioſa executio.*

20 *Qui conſtituit procuratorem ad exigendum, & dat ei inſtrumenta debita probantia, cenſetur demandaſſe ut dicta debita petat.*

21 *Per ſolam conventionem de exigendis debitis cenſetur datum mandatum ad ea exigenda.*

22 *Huiuſmodi ſi ab aliquo ex ſuis debitoribus debitum aut eius partem petere non poteſt, tenetur de eo procuratorem ſuum monere, aliàs ſi procurator petat, ei imputatur.*

24 *Procurator ſimpliciter ad aliquem actum conſtitutus, poteſt in eo actu exercendo apponere omnes pœnas & clauſulas aſſuetas apponi.*

15 *Procuratoris negligentia in non appellando non nocet domino.*

26 *Si verò procurator non eſt ſolvendo, ita ut dominus ſuum intereſſe ab eo conſequi non poſſit, reſtituitur ad appellandum*, & n. 27.

28 *Conſtit.* 2. huius tit. *declaratur.*

29 *Quis procurator dicatur non ſolvendo.*

30 *Solutio facta per procuratorem an præſumatur de mandato domini facta? remiſſivè.*

31 *Procurator an ſine mandato ſpeciali poſſit iuriſdictionem prorogare.*

32 *Procurator generalis cum libera, poteſt iuriſdictionem prorogare, & in iudicem incompetentem conſentire.*

33 *Procurator qui nomine domini contrahit, præiudicat ſibi in iure ei competenti in re in contractum deducta.*

Fallit ſi de iure ſuo proteſtetur, ibid.

Item fallit ut n. 35.

34 *Secus eſt in tutore.*

De ratione diverſitatis inter Tutorem, Procuratorem, & Advocatum, ibid.

36 *An procurator poſſit eſſe fideiuſſor domini ſui.*

De obſervatione Regii Senatus, ibid.

37 *Intellectus* conſt. 6. ſtatiumy ordenam, tit. de Citations, *& num.* 53.

38 *Procurator per litis conteſtationem fit dominus litis.*

39 *Et tali caſu mortuo domino poteſt ferri ſententia in perſona procuratoris.*

Qualiter verba dictæ ſententiæ concipi debeant? remiſſivè, num. 42.

Declaratur dicta concluſio, numero 40. *& fallit*, num. 43.

41 *Qui ſint caſus ubi requiritur ſpeciale mandatum? remiſſivè.*

44 Clem fin. tit. de Prob. *an habeat locum in procuratore conſtituto ab adminiſtratoribus civitatum, hoſpitalium & confraternitatum.*

45 *An dicta* Clem. fin. *habeat locum ubi beneficiarius Eccleſiaſticus civiliter tantùm moritur, ut quia deponitur, renunciavit, aut transfertur.*

46 *Procurator litis dominus factus an poſſit appellare, & appellationem proſequi.*

47 *Procurator intelligitur factus dominus litis, id eſt inſtantiæ.*

48 *Cauſa principalis eſt eadem cum cauſa appellationis.*

Declara ut num. 51.

Diverſa eſt inſtantia cauſæ principalis & cauſæ appellationis, ibid. num. 48.

Ex diverſis non infertur, n. 49.

50 *Procurator factus dominus litis in cauſa principali, non poteſt ſubſtituere in cauſa appellationis, eo quod eius poteſtas ſit finita.*

52 *Advocatus pro eodem ſalario non tenetur patrocinari in cauſa appellationis.*

54 *Utrum mortuo iudice, vel alias mutato, iudex ſucceſſor teneatur partes citare.*

55 *Intellectus Clem.* ne Romani, de elect.

56 *Conſtit.* 10. tit. de Evocatio de cauſas, *declaratur.*

57 *An dicta conſt.* 10. *procedat, ubi Gubernator Cathaloniæ ſuccedit in locum Locumtenentis generalis Cathaloniæ.*

Et ibidem quando Gubernator dicatur ſuccedere in locum Locumtenentis generalis Cathaloniæ.

58 *An dicta conſt.* 10. *habeat locum in curiis iudicum inferiorum.*

59 *Si fui conteſtatus litem cum aliquo ut procuratore alienius, an poſſim poſtea opponere illum non habere mandatum*: & num. 60. 61. & 66. *ubi traditur quæ opinio in hoc Principatu prævalere debeat.*

62 *Iudex ex officio poteſt cogere procuratorem ad exhibendum mandatum.*

Deciſio Senatus, ibid.

Amplia ut num. 63.

64 *Iudicis intereſt ne actus qui coram eo fiunt reddantur eluſorii.*

Mandatum poteſt produci poſt concluſionem in cauſa, ibid.

65 *In Cathalonia ſcriba cauſæ non poteſt aliquid in acta cauſæ nomine alicuius nomine alieno comparentis redigere, niſi poteſtatem ſuam penes ſe habeat.*

67 *Delinquere nemo præſumitur.*

68 *Approbatio non præſumitur, ubi poteſt præſumi alia cauſa, quàm approbationis.*

69 *Ex confeſſione iudiciali alicuius probatur aliquem eſſe illius procuratorem.*

70 *Non probatur mandatum per ſententiam enunciantem aliquem eſſe alicuius procuratorem.*

Declara ut ibid.

71 *Si procurator, ſive Advocatus promiſit operas ſuas duobus, & illi inter ſe litigent, utri eorum Advocatus operas ſuas novare tenebitur*, & numero 72. & 74. *& limita declarando, ut* num. 75.

73 *Duobus æquale ius habentibus, occupantis, aut prævenientis, potior & validior eſt conditio.*

76 *Nemo cogitur alterum iuvare cum damno ſuo.*

77 *Procurator conſtitutus ad ſolutionem recipiendam, non præiudicat domino confitendo ſe ſolutionem recepiſſe.*

Fallit ut num. 79. 81. 82. & 83. *ubi de veritate ultimarum limitationum.*

Quid ſi habeat mandatum ad recipiendum, & recepiſſe confitendum, num. 80.

78 *Procuratoris confeſſio non probat numerationem.*

84 *Neque talis procurator poteſt diem ſolutionis prorogare.*

85 *Utrum præfatus procurator poſſit pecuniam à debitoribus exigere, reſolvitur negativè.*

Et ibidem traditur an procurator ad exigendum poſſit pecuniam à ſponte ſolventibus accipere.

86 *Habens mandatum ad locandum, an cenſeatur habere mandatum ad ſolutionem recipiendam ex illo contractu*, & n. 87.

Traditur nova Auctoris opinionum conciliatio, n. 100. 101. 102. & 103.

88 *Intellectus* leg. 1. §. igitur, ff. de exercitor. action.

89 *Procurator cenſetur habere mandatum ad ea quæ ſunt acceſſoria mandati, & è contrario*, numero 90.

91 *Idem eſt iudicium de his quæ veniunt in conſequentiam, quod de ipſo principali.*

92 *Procurator conſtitutus ſimpliciter ad vendendum, poteſt habere fidem de pretio.*

93 *Secus ſi limitatè eſſet conſtitutus ad vendendum tantum.*

94 *Procurator conſtitutus ad agendum tenetur defendere dominum.*

Secus ſi eſt conſtitutus ad agendum tantùm, ibid.

95 *Habens mandatum ad vendendum præſentè pecunia, non poteſt habere fidem de pretio.*

96 *An procuratoris conſtituti ad vendendum confeſſio de pretio recepto præiudicet domino.*

97 *Procurator conſtitutus ad recipiendam penſionem alicuius rei, an cenſeatur habere facultatem locandi rem illam.*

98 *Habens mandatum ad conſequens, cenſetur & habere ad eius antecedens.*

Declara ut n. 99.

104 *Solutio penſionis facta illi qui habebat facultatem ad locandum, an liberet ſolventem, ubi eſſet procurator conſtitutus ad recipiendam ſolutionem, cum tamen id ignoretur.*

Digitized by Google

105 Abſens poteſt conſtitui procurator.
106 Verum tamen tunc requiratur nuntius, vel epiſtola ad conjungendam voluntatem procuratoris, & domini, & n.107.& 108.
109 Procuratori abſenti non competit officium, neque exercitium procurationis, donec ei præſentetur mandatum, & ipſe illud acceptet.
110 Iudici delegato an ante præſentationem reſcripti acquiratur iuriſdictio.
111 An procurator cui nullum eſt commiſſum ſalarium poſſit agere ut ille conſtituatur, reſolvitur negativè, num.112.
Fallit ut n.114.
113 Obligatio antidoralis eſt ut benefacienti benefaciamus.
115 Filius qui de mandato patris eius bona adminiſtravit, mortuo patre non poteſt petere ſalarium pro labore dictæ adminiſtrationis.
116 Famulus qui ſervivit alicui per aliquod tempus, nulla conventione ſalarii facta, non poteſt ſalarium petere, niſi ipſe operas ſuas locare conſuevisſet, & dominus conducere.
Et quid tunc conſequi poſſit, n.117.
Tutor an teneatur compenſare alimenta per eum pupillo præſtita cum operis per pupillum ei exhibitis, ibid.
118 Intellectus conſtit. 1. verſ. ajuſtant. titul. de Preſcriptions.
119 Quando præſumatur procuratorem qui operas ſuas locare conſueverat, amicitia cauſa inſerviſſe.
120 Si litigans eſt Doctor & Advocatus in cauſa propria, non poteſt petere in condemnatione expenſarum quantum habuiſſet ſolvere alii Advocato.
121 Quid dicendum de illo qui habuit Advocatum ſive procuratorem gratis, remiſſivè.
122 An prima cauſa citatio poſſit incipere à procuratore, & n.123.
124 Abſens quis dicatur, & n.125. quomodo adverſus eum oporteat ſe gerere.
126 Appellationis intimatio debet fieri domino, non procuratori.
127 Proteſtatio eſt facienda principali, ſi reperiri poteſt, non procuratori.
128 Procurator tamen bene poteſt proteſtari. Declara ut num.129.
130 Factum ab aliquo ut procuratore alicuius, valet ſi ipſe revera erat procurator: licèt tempore actus de ſua poteſtate non conſtaret.
131 Fallit in procuratore qui proteſtatur, qui tempore proteſtationis debet de mandato ſuo docere: aliàs nihil operatur proteſtatio.
Declara limitationem, ut n.132.
133 Procurator qui vult aliquem conſtituere in mora, debet fidem facere de ſuo mandato, licèt à parte non petatur.
Declara id procedere in extrajudicialibus, ſecus in judicialibus, ibid.
134 Proteſtans an teneatur ſuis expenſis dare copiam inſtrumentorum ſuper quibus proteſtatur.
De ratione, num.135.
136 An ſufficiat ſcripturam oſtendere, an debeat legi, ut operetur effectum.
137 Conjuncta perſona poteſt agere ſine mandato.
Debet tamen cavere de rato, ut n.138.
Ampliationes & limitationes dictæ regulæ remiſſivè, num.140.
139 Factum coniuncti coniuncto non præjudicat, niſi ratum habeat.
141 Coniunctus ſi egerit pro coniuncto ut eius procurator, ſi non conſtat de mandato, non ſuſtinetur iudicium quaſi agitatum à coniuncto.
De ratione, n.142.& 143.
Limita ut n.144.
145 Quid importet clauſula, omni meliori modo, remiſſivè.
146 Coniunctus agens pro coniuncto, qualiter debeat concipere libellum, remiſſivè.
147 Coniunctus an agere poſſit ut ei ſolvatur, reſolvitur negativè.
148 Coniunctus poteſt agere ut pecunia debita deponatur, & n.149.
150 Coniuncta perſona poteſt ſolvi ex contractu cum ea celebrato.
151 Coniunctus non poteſt proteſtari.
Limita 1. ut n.155.
Limita 2. ſi coniunctus eſſet minor, prodigus, mente captus, aut furioſus, 153.
152 Hoc caſu coniunctus poteſt ea quæ ſpeciale mandatum requirunt.
Ad poſtulandam capturam requiritur ſpeciale mandatum, & ſic coniunctus eam poſtulare non poteſt, ibid.
Declara ut n.156.
154 An in prædicto caſu coniuncto poſſit ſolvi, reſolvitur negativè, & n.157.
Amplia licet de rato caveat, n.158.
159 Procurator de cuius mandato dubitatur, debet cavere de rato, & tunc admittitur.
160 Fallit in procuratore ad exigendum.
161 Quando dicatur dubitari de mandato alicuius.
162 Fœmina non poteſt agere coniunctorio nomine.
Amplia licèt ſit mater, n.163.
Limita in uxore, n.164.
Monachus non poteſt agere coniunctorio nomine, ibid.
165 Rati cautionem quam coniunctus præſtare tenetur, an teneatur ultro præſtare, an tantùm ad partis petitionem. Reſolvitur quod ad partis petitionem.
166 Sufficit ſi pars per verba generalia opponat.
167 In cauſis criminalibus ubi de intereſſe tantum pecuniario agitur, admittitur coniunctus defenſorio nomine coniuncti abſentis.
168 Coniunctus ante litem conteſtatam non poteſt conſtituere procuratorem.
Coniuncti uſque ad quem gradum dicantur, ibid.
169 An in criminalibus admittatur coniuncta perſona pro coniuncto, etiam ubi agitur de imponenda pœna corporali.
170 Conſors eiuſdem litis an poſſit agere pro conſorte, cum cautione de rato.
171 Alienam defenſionem quis ſuſcipere poteſt ſine mandato, cum cautione de iudicato ſolvendo.
Declara niſi animo novandi fiat, n.172.
173 Procuratoris revocatio cui intimari debeat in iudicialibus, & n.174.
175 Quid in extraiudicialibus, & n.176.
177 Curioſus debet eſſe qui contrahit ut inquirat, an mandatum ſit revocatum, necne, & quando.
178 Pactum de quota litis danda procuratori, ſive Advocato, eſt à iure reprobatum.
179 Quid in pacto de dando certam quantitatem, aut rem in caſu victoriæ.
180 Licet promittere Advocato, ſive procuratori ultra ſuum ſalarium aliquid moderatum in caſu victoria.
181 Communis Bartoli concluſio in l. ſumptus, ff. de pact. quod valet pactum per quod promittitur certa res, ſive quantitas procuratori aut Advocato, non habito reſpectu ad id quod in litem deducitur.
Declaratur n.182.& 183.

184 *Tale promiſſum debetur Advocato, ſive procuratori, licèt lis partium concordia ſit ſopita.*

185 *An in ſollicitatore pactum de quota litis locum habeat, & etiam in ceſſionario, & procuratore in rem ſuam*, & n.186.189 & 190.

187 *De quibus loquantur iura per qua prohibetur pasciſci de quota litis.*

188 *Non poteſt calumniari circa exercitium litis, qui non eſt in cauſa.*

In pœnalibus non fit extenſio ex identitate rationis, ibid.

191 *Mandatum regulariter teſtibus probari poteſt.*

192 *Fallit 1. in mandato ad exigendum, quod ſcripturam requirit.*

193 *Fallit ſecundo in mandato ad exercendas lites, de communi iudiciorum conſuetudine.*

194 *Fallit 3. in mandato Principis, & 4. in mandato de iuriſdictione attendo.*

195 *Vbi in aliqua cauſa ſunt plures, an & quando cogantur conſtituere unum procuratorem.*

196 *An procurator ad lites non habens poteſtatem exigendi, poſſit petere ut res, vel pecunia extrahatur de poteſtate debitoris, & in loco idoneo deponatur: & an petere executionem guarentigia.*

497 *An dictus procurator per ſuam interpellationem conſtituat debitorem in mora.*

Declara ut n.198.& 199.

200 *Debitor quando etiam per lapſum diei non conſtituatur in mora.*

201 *Si plures ſint conſtituti procuratores ad exigendum, an unus ab altero exigere debitu poſt conſtitutionem contracta poſſit.*

Quando procurator poſſit ſibi ipſi ſolvere, ibid.

202 *An mutuans procuratori conſtituto ad accipiendum mutuum in certam cauſam, debeat eſſe ſollicitus, ut pecunia convertatur in illam cauſam.*

203 *Quando dominus obligetur ex contractu procuratoris, remiſſivè.*

204 *Quando debitum eſt ſtipulatum per procuratorem ex rebus ſui principalis, actio utilis eſt inconti-nenti nequaſita ipſi principali ſine procuratoris ceſſione.*

205 *An directa præferatur utili, vel è contra, remiſſivè.*

QVIA de iſta materia multa, eaque eruditione referta à Doctoribus tradita ſunt, tantùm aliqua Practicis obvia, in quibus peritos errare vidi, breviter, & ſuccinctè more meo attingam.

1 Generale mandatum cum libera, æquiparatur ſpeciali mandato, *l.mandato,ff.de procur.* Fallit ubi requiritur individuum mandatum, Magon. *deciſ.Lucenſ.58. num.18.*

2 Procurator conſtitutus ab univerſitate non eſt idoneus in cauſis ſingulorum. Dec. *conſ.61.num.3. & in cap.eam te,n.7.de reſcript.* & Ant. Gabr. *in tit. Quod cuiuſque univerſ.nomin.concl.1.n.7.* aſſerit procuratorem univerſitatis non afficere ſingulares. Adeſt pro hit optima, & omnino videnda deciſio 19. Ægidii Bellameræ.

3 Si contraham tecum reſpectu unius mandati quod poſtea fuit repertum inſufficiens, & tu haberes aliud ſufficiens quod ignorabam, ſuſtinetur contractus ex illo mandato quod ignorabam. Mat. Montet. *deciſ.41. num.72.*

4 Procurator habens mandatum ad aliquid faciendum, licèt non exprimat ſe ut procuratorem facere, cenſetur ſi illud faciat, procuratorio nomine facere, Maſcard. *concl.38.* Pariſ. *conſ.72.n.34.vol.1.* Bart. *in l. poſt dotem,n.12.ff.ſol.matr.*

QVÆRO I. An confeſſio procuratoris noceat minori. Reſp. quod ſi dicta cōfeſſio non eſt voluntaria, ſed facta per modum contentioſæ iuriſdictionis, puta iuſſu iudicis ad reſpondendum præcedente, *l.non ſolùm,in prin.ff.de procur.* not.Bart. *in l.certum, §. ſed an ipſos, num.1.ff.de confeſſ.* Specul. *de confeſſ. §.1,num 9. & in §.4. n.2.* facit text. *in cap.1.* ubi pulchrè Felin. *num.14.& ſeq.ut lite non conteſt.* ubi explicat, quando confeſſio procuratoris dicatur voluntaria, vel neceſſaria, facta per modum contentioſæ iuriſdictionis Ozaſc. *conſ.8.num.32.* Matth.Brun. *conſilio 113.num.1.* Ruin. *conſ.150. in caaſu, col.pen.verſ. & ſimiliter etiam, vol.3.* & Maſcard. *de probat.concluſione 360 per tot.vol.1.* De materia confeſſionis procuratoris, vide Ludov. *deciſ.170.n.12.* & plenè etiam Caroc. *deciſ.60.per tot.* 5 6

Ex quibus manifeſtè patet, procuratorem poſſe per partem compelli, ut medio iuramento reſpondeat perſonaliter poſitionibus ſuis, cuius confeſſio ita præjudicabit, ut ſi eſſet facta à domino: ut plenè not. Doctores *in d.§.ſed an ipſos*, & eſt textus ad litteram *in l.non ſolùm,ff.de procurat.* & facit text. *in conſt.1 in fin. tit. de Dilationi*, & ita ſæpè apud Regium Senatum multos procuratores partis alterius coëgi, ut medio iuramento perſonaliter meis poſitionibus reſponderent, licèt periti aliqui Advocati repugnarent.

Vnum tamen eſt, quod ſi dominus doceat rem aliter ſe habere, atque confeſſus eſt procurator, eius confeſſio ei non nocebit, ut *cap.fin. de confeſſ.sup.cum cauſam,de appell.c.olim,de cenſib.* not. Spec. *ubi ſuprà* Felin.& alii *in d.cap.1.*& Matth.Brun. *d.conſ.113.n.8.* ubi hoc ampliat, licèt confeſſio fuiſſet ab adverſario acceptata. 7

Prædictam concluſionem etiam intellige, niſi procurator per talem confeſſionem faceret incidere dominum in delictum, pœnam, ſive damnum aliquod à cauſa diverſum; quia tunc talis confeſſio non noceret domino: cum nec in generali mandato veniat, ut quis rem illicitam faciat: ita poſt gloſſ. Doct. per illum text. *in l.1.§ ſi procurator,ff.quod quiſque iur.& in d.l.non ſolùm,& in l.ſi procurator,ff. de cond.indeb.* fac. text. *in c.1.de iureiur.in 6.* & not. Bart. *in l.unica, §.ſi procurator ff.ſi quis ius dicent.non obtemperav.* Azpilc. *conſ.19.in fin.de empt.& vend.lib 3.vol.1.& conſ.4.ne cler.vel mon.lib.3.vol.2.* & Ozaſc. poſt multos per eum relatos *conſ.64 n.43.& 50.* 8

Et propterea cùm hiſce diebus ſucceſſiſſet, quod cùm quidam procurator acceſſiſſet ad baiulum de Subitats, cum quibuſdam litteris ſubſidiariis citatoriis, è Curia Magnifici Regentis Vicariam huius civitatis emanatis, & perſuaſiſſet dicto Bajulo litterarum inſcio, dictas litteras eſſe retroclami ſcripturæ tertii, & ſic ut earum vigore promptam, & rigidam executionem faceret in bonis illius, qui in d.litteris nominabatur, & ſic per eum bona illius qui per d.litteras citabatur, inventariata eſſent, & ille cuius bona erant inventariata intellexiſſet iniuſtam fuiſſe dictam executionem adverſus eum factam, & voluiſſet agere actione injuriarum adverſus principalem.

Conſului eum id facere non poſſe, ſed tantùm contra procuratorem agere poſſe, cùm dominus id procuratori demandaſſe non cenſeatur: cum tale factum illicitum in mandato non veniat, iur. ſuprà allegat. & not. Bart.& Paul. de Caſtr. *in d. l. non ſolum, & in d.l.3.§.ſi procurator,ff.quod quiſque iuris*, Lap. *allegat. 127. Primò quæritur,colum.quarta*, quam ſequitur Gemin. *in c.cum qui,de præbend. in 6.* Anchar. *conſ.158. Ex narratis, n.14.* ubi dicit id eſſe regulare in delicto adminiſtratoris, procuratoris, & ſimilium, ut eorum delictum non noceat dominis: allegat *leg.1.§.ſi* 9

procurator,

procurator, ff. ſi quis ius dicent. non obtemp. & leg. non eſt, Cod. de adminiſtratione tneorum, eo quod in generali mandato non venit, ut delinquant: iur. præallegatis, quibus addit l. ſi pater, ff. de his quæ in fraudem creditorum.

10 Etenim ut dominus ex facto procuratoris poſſit incidere in delictum, vel pœnam, opus eſt mandato ſpecialiſſimo, ut not. Bart. in l. filiusfamilias, n. 11. de donat. quem refert & ſequitur Meoochius de arbitr. iud. caſu 315. num. 23. 24. & 25. & Marcus Antooius Eugen. conſ. 60. n. 48.

Hinc ſuperioribus diebus conſulvi procuratorem pupillorum Monſerrats, & Dominæ Dionyſiæ de Belluet, militis villæ Tarregæ, non potuiſſe appellare à ſententia arbitrali lata per egregior I.C. R. Audientiæ Doctores, Dominos Ioannem Gallego, & Hieronymum Aſtor, quod partes in compromiſſo ſub certa pœna non appellare à laudo ſuper dicto compromiſſo ferendo invicem promiſiſſent: idque non obſtante quod dictus procurator iam aliàs haberet poteſtatem ad appellandum; quia tali caſu ne poſſet facere incidere ſuns principales in pœnam compromiſſi, debebat ad id ſpeciale mandatum habere. Adduxi præter prædicta quæ io propoſito tradit Roland. à Val. conſil. 43. num. 11. volum. 1. Cabal. poſt alios deciſ. 33. num. 9. parte ſecunda, & ſic mandatum ad ſyndicandum debere eſſe in individuo ad opponendum ſic, & ſic: poſt Spec. tradit Giaccha. in conſ. de ſyndicatu, n. 51. & ſi fiat ratificatio, debere fieri intra tempus deſtinatum ad proponendum querelas, ut ibi latè proſequitur. Eoque magis id defendebam, quia videbam dictam ſententiam doctam & iuridicam, qualis à talibus conſultiſſimis viris ſperari poterat, & debebat.

11 Et ſic conſuluit Paul. de Caſtr. in dict. leg. 3. §. ſi procurator, quod ad hoc ut ex facto procuratoris poſſit agi adverſus dominum actione injuriarum, vel ad pœnam aliquam, eſt cautela ut interrogetur dominus an ratum habeat factum procuratoris, & an velit in eo inſiſtere. Diceos, quod ſi reſpondeat affirmativè, tenebitur ipſe, & non procurator: ſi reſpondeat negativè, tenebitur procurator, & noo ipſe.

Eandem cautelam tradit Capyc. deciſ. 67. num 2. cuius & oos meminimus ſuprà lib. 1. cap. 20. de Teſtibus, num. 49. & ſic in prædicto caſu fieri feci: vide Lapum allegat. 119. num. 6. & 7. ubi ſubdit, quod principalis præciſè tenetur reſpoodere ſi velit approbare factum procuratoris, vel oon. Coſta de fac. ſcient. aut ign. diſtinctione quadrageſima nona, num. 10. cent. 2.

12 Procurator poteſt cogi ut reſpondeat perſonaliter, licet principalis ſit præſens, ut per Afflictum deciſione 92.

13 Illud tamen eſt, quod ſi procurator excedit fines maodati, domino ſciente & non contradicente, tunc dominus obligatur: ita Felinus multis relatis in cap. 1. n. 12. in fine, ut lite non conteſtata. Decius conſ. 437. Quæritur, n. 1. Rota deciſ. 13. aliàs 428. n. 3. de conceſſ. prabend. in nov. & novè multis relatis Matth. Bruo: conſ. 16. n. 21. & ſunt textus ad litteram in c. cum olim, lo 1. iun gloſſ. in verſ protinus, de offic. deleg. & in c. fin. de iureiurand. in 6.

14 Quod eſt intelligendum ubi dominus id ſciret tempore quo actus geritur per procuratorem, quia tunc tacendo, & noo contradicendo, cenſetur factum procuratoris ratum habere: ita Abb. in l. nenne, n. 4. de præſumpt. Alex. in l. ſæpè, n. 87. verſ. non obſt. not. per gloſſ. in d. l. Caius, ff. de re ind. ſenſit & Felin. in d. cap. cum olim, n. 7. in fin.

15 Secus ſi dominus ſciret exceſſum procuratoris, te iam perfecta, quia tunc licet taceret, & ſic oon contradiceret, noo cenſeretur approbare factum procuratoris: ita in terminis iſtam concluſionem declarat
Borgn. deciſ. 31. n. 582. parte ſecunda. Pro qua facit, 16
quod egregiè tradit Bart. in l. quo enim, ff. rem rat. haber. ubi dicit quod quando actus, qui reſpicit, ſeu reſpicere poteſt meum præjudicium, geritur me abſeote, & ego poſtea iotelligo & taceo, non videor conſentire, & illa taciturnitas mihi noo præjudicat, niſi cum ſcientia domini aliquis actus concurrat, ut ibi probè declarat Bartolus, quem ſequitur Dec. conſ. 98. Iuridicum eſſe arbitror, n 3. volum. 1. & Abb. in d. capitonenne, n. 4. Alexand. dict. num. 87. Et ſic cautela eſt, ut cum primum ſcit, contradicat, ut per Rol. conſ. 70. n... vol. 1. docent text. qui ſic ſunt iotelligendi, in dict. cap. cum olim, & d. cap. fin.

Circa prædicta quæro de alia quæſtiooe in qua etiam conſului. Petrus debebat centum Ioanni, quæ tamen iam ei ſolverat, licèt inſtrumentum non eſſet cancellatum. Ioannes conſtituit quendam procuratorem ad exigendum credita ſua à debitoribus, & tradidit ei inſtrumenta dictorum debitorum, & inter ea inſtrumentum debiti dicti Petri: non tamen ipſe dixit ei ut adverſus Petrum quidquam faceret, ſed generaliter eum conſtituit ad exigendum ſua credita. Iſte procurator virtute inſtrumenti guarentigii, io quo Petrus ad dicta centum Ioanni tenebatur, expoſuit retroclamum pro dictis centum adverſus Petrum, neſciens dictum debitum ſolutum, & in cauſam executionis capi, ſeu (ut noſtrati ſermone utar) inventariari fecit bona dicti Petri pro dictis centum, & Petrum
iocarcerari. Qui cum eſſet declaratum dictum retro- 17
clamum eſſe malè expoſitum, quod eſſet pro indebito expoſitum (utile ſiquidem eſt ut antequam in his, & ſimilibus caſibus agatur actione injuriarum, ut tuto intentari poſſit, expectare ſententiam ſuper factu ex quo prætenditur ortam fuiſſe actionem injuriarum, iuxta tradita per Franciſc. Avil. in capitibus prætor. cap. 1. gloſſ. donation, n. 42. & ita etiam hic praxis obſerva) conqueſtus eſt de dicta iniuſta captura, & executione adverſus Ioannem, agens adverſus eum actione iniuriarum, iuxta text. in l. iniuriarum, §. ſi quis per iniuriam, & §. idem Labeo, ff. de iniur. l. apud Labeonem, §. ſi quis bona, & ſeq. eod. titulo, & §. 1. Inſt. quibus ex cauſ. manum. non lic. & not. per Guid. Pap. deciſ. 324.

Si retroclamum eſt expoſitum pro debito in aliqua 18
parte, non tenetur actione iniuriarum, cùm debitor deberet remanere captus, ſed ſolùm in expenſis poſſet condemnari: ad not. per Barna. Cornazza n. deciſ. 2. num. 19. Felin. in cap. cum ſuper, n. 17. in fin. de ſent. & re ind. ubi dicit injuſtè incarceratum poſſe agere actione iniuriarum, & per eam ipſum conſequi iniuriam, & damnum, allegat text. in l. pen. C. qui bon. ced. poſ. De quo non eſt dubitandum, argum. eorum quæ latè tradit Franc. de Avil. in cap. prætor. cap. 1. in gl. donatio, num. 41. & 42.

Ioiurioſa executio eſt quæ fit adverſus non deben- 19
tem: ita Cod. Fabr. lib. 7. tit. de execut. rei iudic. defin. 15. ubi idem eſſe dicit licèt debitor verus eſſet, paratus tamen erat ſolvere, allegat l. ſi creditor 19. ff. de iniur.

Iniuriæ actio quomodo ſit proponenda, ſi agatur civiliter, & etiamſi criminaliter, in §. in ſumma, Inſtit. de iniur. & ſimiliter io Cathalonia, ut not. gl. in uſat. ſi quis alicui, pulchrè Auſt. ad Capel. Tholoſ. deciſ. 144.

Ioannes dicebat ſe non teneri ex factu ſui procuratoris, quia ipſe non mandaverat dicto procuratori, ut adverſus Petrum quidquam ageret, & ſic defendebat ſe iis quæ proximè tradidimus.

Dixi Ioannem teneri actione iniuriarum dicto Pe- 20
tro ob dictam injuſtam expoſitionem retroclami. Quia cum ipſe conſtituiſſet procuratorem ad exigendum

gendum,& ei tradidiſſet inter alia inſtrumenta inſtru-
mentum debitoris Petri, viſus fuit ei demandaſſe, ut
dicta centum a Petro exigeret, iuxta not. Bart. doct.
commun receptam *in l. in illa ſtipulatione, quæ eſt 50.*
in ordine, ff de verb. oblig. ubi dicit quod dominus di-
citur reipſa prohibere procuratorem ne petat, ſi non
dat inſtrumenta ad cauſam, id eſt ad debiti exactionem
neceſſaria: ergo à contrario ſenſu, ſi dat ei dicta in-
ſtrumenta, cenſetur ei demandaſſe ut petat.

21 Hinc dixit Padil. *in l. naturalis, §. ſed ſi facio, n.3.*
ff. de præſcript. verb. quod per ſolam conventionem
de exigendis debitis, cenſetur datum mandatum ad ea
exigenda.

22 Quid quod tenebatur Ioannes monere procurato-
rem ſuum, ne à dicto Petro quidquam peteret, arg.
text *in l. ſi fideiuſſor, § 1. ff. mand.* & faciunt quæ tradit
Bart. per illum text. *in d. l. in illa ſtipulatione*, Lanc. *de*
attent. c. 1. n. 20. & Alex. *in l. 3. §. ſi procurator, n. 5. ff.*
quod quiſque iuris, quos ſequitur Iaſ. *in l. procurator,*
23 *n. 17. de cond. indeb. & in d. l. in illa ſtipulatione, n. 4.* &
ita demùm pronunciatum fuit in cauſa querelæ Pa-
cium & Treugarum violatarum, mora per Petrum
contra Ioannem: in Cathalonia ſiquidem pro talibus
realibus injuriis, utplurimum offertur dicta querela
pacium & treugarum violatarum (ſumitur autem tunc
pax & treuga primo modo, ex his quos diximus ſup.
c. 12. de Pace & Treuga, n. 1.) ut per Iac. Calic. *in tract.*
de pace & treuga, in 3. dub. princ. n. 7. & Mich. Fer. 3.
part. obſerv. c. 144. circ. med.

24 Oportet tamen circa prædicta advertere, quod pro-
curator qui habet ſimplex mandatum in aliquo actu
vel contractu, poteſt opponere omnes clauſulas &
omnes pœnas quæ de conſuetudine in tali actu, ſive
contractu ſolitæ ſunt apponi, ut plenè tradidi ſuprà,
c. 5. de fideiuſſ. n. 142.

25 QUÆRO principaliter II. An negligentia pro-
curatoris in non appellando noceat domino? Reſp.
quod ſic: ita Bart. *in l. 1. §. ſi procurator, n. 4. ff. ſi quis ius*
dic. non obtemp. & in l. 1. §. fin. ff. quan. appell. ſit. Inn.
& commun. Canon. *in c. 1. ut lite non conteſt.* & novè
Math. Brun. *conſ. 149. n. 11. lib. 2.*

26 Eſt tamen verum, quod ſi procurator non eſt ſol-
vendo & ſic dominus non poteſt ab eo conſequi ſuum
intereſſe, poteſt dominus appellare, etiam poſt lapſum
tempus decennii: ita not. poſt Gl. Doct. *in l. 1. §. 1. ff.*
quan. appell. ſit, & gl. 3. *in Auth. hodie.* Idem Bal. *in l. ab*
eo, in 2 col. C. quom. & quan. iud. Math Brun. *conſ. 149.*
n. 15. vol. 5. & Hier. à Laur. *deciſ. Aven. 90.* Ioan. Bap.
Coſta *de remed. ſubſid. remed. 47.*

27 Quod intellige petita in integrum reſtitutione: ita
Sal. *d. auth. hodie*, Bald. *in c. ſignificante, de appell.* Old.
conſ. 157. qui alleg. text. opt. *in l. fin. de eo per quem fact.*
& Brun. *ubi ſupra.* Et ſic arbitror intelligendã conſt. a.
28 *com per la negligencia, hoc tit.* quæ ſtatuit, ut ſi aliqua
cauſa appellationis fiat deſerta procuratoris negligen-
tiâ, aut dolo, ut de ſuo procurator damnum quod de-
dit domino reſarcire teneatur: ut caſu quo procurator
non ſit ſolvendo, dominus adverſus dictam deſertio-
nem reſtitui debeat. Pro his facit quod tradit Caſſad.
in *de appell. dec. 5.* quem refert & ſequitur Rol. à Val.
29 *conſ. 91. n. 16. vol. 4.* ubi *n. 18.* ait procuratorem dici non
ſolvendo, quando non habet bona in territorio, vel
ibi prope: pro quo eſt etiam optima deciſ. 40. Ant.
Theſſaur. Plenè etiam quæſt. reſolui ſup. *lib. 1. c. 17. de*
appell. q. 9. ubi quid ſuper hoc tres Aulæ ſimul con-
gregatæ reſolverint trado.

30 QUÆRO III. De caſu in quo conſului. Petrus
egit adverſus Franciſcum ad quandam annuam pen-
ſionem, dicens ſe eſſe in poſſeſſione, ſeu quaſi, perci-
piendi illam ab eo. Franciſcus id negat. Petrus probat
T. procuratorem ſuum eius nomine ei dictas penſio-
nes ſolviſſe. Franciſcus replicat dictas ſolutiones non
eſſe factas de eius mandato. Nunquid ex dictis ſolu-
tionibus probabitur, Petrum eſſe in quaſi poſſeſſione
percipiendi a Franciſco dictam penſionem? Conſului
quod ſic, per ea quæ tradidi ſuprà, *cap. 6. de ſol. n. 45.*
Circa quæſt. hanc vide quæ trado *lib. 1. c. 17. de appel.*
n... Addo quod ſi conſtaret ſolutiones dictas eſſe fa-
ctas per dictum procuratorem inſcio Franciſco, nul-
lam quaſi poſſeſſionem poſſet Petrus prætendere ad-
verſus Franciſcum, quia præſtationes factæ ab illo qui
non poteſt transferre poſſeſſionem, non conſtituunt
poſſeſſorem, ut not. Corn. *conſ. 19. vol. 2.* & Mar. Ant.
Peregr. *de fideicom art. 46. n. 52.*

QUÆRO IV. An procurator ſine ſpeciali man- 31
dato poſſit iuriſdictionem prorogare? Reſpond. quod
non: ita Inn. *in c. de cauſis, n. 1. in fin. ext. de offic. deleg.*
quem refert & ſequitur Guid. Pap. *deciſ. 585. n. 5.* Gl.
& Pan *in c. cum olim Abb. de offic. deleg.* Balb. *deciſ. 66.*
Felin. *in cap. P. & G. n. 11. de off. deleg.* ubi id limitat, ſi
prorogatio fieret ſciente & patiente domino: quæ
limitatio eſt vera, per doctr. Inn. commun. receptam
in cap. ex parte, de reſcript.

Item fallit dicta concluſio, ſi eſſet procurator gene- 32
ralis cum libera, quia talis in iudicem incompetentem
poteſt conſentire, *l. procurator cui generaliter, ff. de*
proc. tradunt Canon. *in cap. cum olim Abb de offic. de-*
leg. Nat. *conſ. 413. n. 5.* Angel. *l. 2. in princ. ff. de iud.*
Felin. *in d. cap. P. & G. n. 11.*

QUÆRO V. An procurator qui nomine domini 33
contrahit, præjudicet ſibi iure ei competenti in re
illa in contractum deducta? Licèt Imol. *conſ. 57.* &
eum ſecutus Guid. Panc. *conſ. 37. in fin.* teneant partem
negativam; affirmativam cenſeo veriorem, per text.
optimum *in l. fin. ff. de inof. teſt.* Et ſic de iuris ſui
conſervatione debet proteſtari, arg. text. *in l. ſi filius 2.*
ff. ad Maced. & not. gloſſ. *in l. Pomponius, aliàs gra-*
tuitam, §. 1. in verſ. obligatas, ff. in qu. cauſ. pig. vel hy-
poth. tacit. contrah.

Neque prædictis obſtat *l. cum quadam, C. de admin.* 34
tut & §. ſi tutor, Inſt. de inoff. teſt. Quia eſt differentia
inter officium tutoris, & procuratoris, ſeu Advocati,
quia illud eſt neceſſarium, *§. 1. Inſt. de exec. tut.* & ex
neceſſitate officii adſtringitur ad nihil prætermitten-
dum, unde pupillo commodum acquiratur, *ut ff. de*
tut. & ration. diſtrahend. per tot. Officium autem pro-
curatoris & Advocati voluntariè ſuſcipitur, *§. manda-*
tum, Inſt. mandati, & ſic tacitus conſenſus eis nocet,
d. l. fin. not. Angel. Aret. Vigl. Mynſing & alii *in d. §. ſi*
tutor, multos citans Tiraq. *de retract. conſanguin. §. 1.*
gloſſ. 9. n. 276. fac. textus optimus, ubi Can. *in cap. ex*
litteris, de tranſact.

Quod intellige ubi procurator, ſive Advocatus eſſet 35
ſciens iuris ſui, *l. inter officium, ff. de rei vend. & d. cap.*
ex litteris, cum *ibi* not. Pro his vide quæ tradidimus
ſuprà, *c. de Minor. 25. Ann. q. 27. per tot.*

QUÆRO VI. An procurator poſſit eſſe fideiuſ- 36
ſor domini ſui? Dico quod ſic, niſi cavilloſum eſſe
probetur, ut tradit Bart. *in l. fideiuſſor, in princ. ff. qui*
ſatiſd. cogant. Idem voluit Purp. *conſ. 128. num. 15.* ubi
ait, meritò magnifica Conſilia Ducalia admittere pro-
curatores in fidejuſſores, modo aliàs ſint ſolvendo, &
non cavilloſi probentur: quod idem noſter Regius
Senatus obſervat. Imò & iudicem pro altera ex par-
tibus fidejubere poſſe, poſt Put. tradit Franc. de Avil.
in cap. ſyndic. iudicum, cap. 3. in gloſſ. pregonar, nu-
mero 23. ex eo tamen ipſum reddi ſuſpectum nemo
non videt.

QUÆRO VII. Conſt. 6. incip. *Statuim, y orde-* 37
nam, tit. de Citations, cavetur, quod ſi lite pendente
alter ex litigatoribus, vel eorum procuratoribus è vi-
vis migraverit, quod debeat citari ad continuatio-
nem cauſæ perſona ad quam cauſæ intereſſe ſpectat.
Pone quod in quadam cauſa procurator fuit litem
conteſtatus,

conteſtatus, & lite pendente eius principalis deceſſit, nunquid poterit procurator proſequi dictam cauſam, & valida ſententia in ea ferri abſque dicta citatione.

38 Cenſeo quod ſic. Quia dictus procurator per litis conteſtationem fuit effectus dominus litis, *l. neque tutoro*, cum ibi not. *C. de procur. l. procuratoribus, C. eod. cap. 1. §. licèt, eod. tit. in 6.* & ſic mors ſui principalis nihil præiudicat dictæ liti, cuius procurator per litis conteſtationem fuit dominus effectus.

39 Et tali caſu poteſt ferri ſententia in perſona procuratoris, mortuo domino, ut eſt textus expreſſus *in l. nulla*, ubi omnes, *Cod. hoc tit.* tradit Purpur. *conſ. 12.*
40 *n. 10.* Mat. ab Azpil. *conſ. 5. de iureiur. lib. 2. vol. 1.* ubi dictam concluſionem declarando, dicit procuratorem licet dominum litis factum, intelligi dominum factum quoad ipſam litem, & quoad incidētia, & emergentia, quæ non requirunt ſpeciale mandatum, ſecus quoad requirentia ſpeciale mandatum. Cuius dictum verum puto in caſibus ibi per eum traditis, nempe de finienda lite per iuramentum, vel ſimilibus: cum ſit certum, procuratorem ad iudicia exceptionibus peremptoriis, quæ iuris domini abdicationem important, renunciare non poſſe, ad not. per Bart. *in l. fin. in princ. ff. quæ in fraud. cred.* ubi Rom. *in add. ad Alex.* talem procuratorem, imò nec Prælatum renunciare poſſe appellationi dicit. Secus ubi ageretur de fovendo, & inſtaurando litem, licèt opus eſſet ſpeciali mandato, quia tunc id dicto procuratori liceret, *arg. text.* iun. Gloſſ. *in verb. poſtulante*, & ibi not. per Doct. *in cap. ſuſcitata, de in integr. reſtit.*

41 Qui ſint caſus, in quibus requiritur ſpeciale mandatum, tradit gloſſ. *in cap. qui ad agendum, §. procurator*, ubi Philip. Franc. alios addit *hoc tit. lib. 6.*

42 Qualiter debeant concipi verba ſententiæ, cùm domino mortuo condemnatur procurator litis dominus factus, tradit Alex. communiter receptus *in dicta leg. nulla.*

43 Inſuper Azpil. loco ſuperiùs allegato dictam concluſionem limitat in procuratore conſtituto à beneficiario Eccleſiaſtico, cuius mandatum etiam poſt litem conteſtatam, & ſic re non integra, morte Prælati, Rectoris, vel alterius beneficiarii Eccleſiaſtici expirat:
44 allegat text. *in Clem. fin. de procur.* Quæ Clementina cum ſit exorbitans, licèt multi aliter ſentiant, non eſt extendenda ad procuratores conſtitutos à Rectoribus, ſive adminiſtratoribus civitatum, hòſpitalium, confraternitatum, & ſimilium. Sed tantum habet locum in procuratore conſtituto à beneficiario Eccle-
45 ſiaſtico, propter edictum, *ne ſede vacante*. Quæ ratio in Eccleſiaſtico ceſſat, ut not. Gloſſ. *in dict. Clem. fin.* & ibi Cardin. *num. 11. & 12.* quem omninò vide, ubi cum eo tene, dictam Clementinam habere etiam locum, ubi beneficiarius Eccleſiaſticus civiliter tantùm moritur, ut quia deponitur, renunciavit, vel transfertur. Ad quod etiam confert deciſio Rotæ 28. aliàs *376. tit. de procur. in noviſſ.*

46 Sed circa prædicta moveo dubium. Dictum eſt poſſe ferri ſententiam in perſonam procuratoris, (etiam mortuo principali) qui per litis conteſtationem eſt effectus dominus litis: num tali caſu idem procurator poterit appellare, & appellationem proſequi.

47 Quod poſſit appellare, non dubium eſt, *l. ab executore, §. fin. ff. de appell. & in l. invitus, C. eod.* Proſequi tamen appellationem non poterit, quia quod procurator ſit factus dominus litis, intelligitur, id eſt, inſtantiæ, ut not. Gloſſ. & Doct. *in l. nulla, C. hoc tit.* & Gloſſ. & Doct. *in cap. 1. §. licèt, & cap. qui ad agendum, eod. tit. in 6.*

48 Et ſic cùm inſtantiæ cauſæ principalis, & cauſæ appellationis ſint protinus diverſæ, licèt ſit eadem cauſa principalis & appellationis, ut not. Gloſſ. *in c. 2. de iuram. calum. in 6 & in cap. fin. de teſtib. eod. lib.* licèt ſit factus dominus dictæ primæ inſtantiæ, non cenſetur factus dominus ſecundæ cùm ex diverſis non inferatur, *l. Papinianus exuli, ff. de minor. l. naturaliter, §. nihil commune. ff de acquir. poſſeſſ.* Imò finita dicta 49
prima inſtantia, eius poteſtas eſt finita, ut pulchrè not. Domini de Rota *deciſ. 20. alias 281. ſi contra procuratorem, in fin. tit. de procur in noviſſ.* & Paul. de Caſtr. *conſ. 12. tota diſputatio, lib. 1.*

Hinc dicit Philip. Franc. referendo Old. *in cap. 1.* 50
§ licèt, n. 5. de procurat. in 6. quod procurator factus dominus litis in cauſa principali, non poteſt ſubſtituere in cauſa appellationis, eo quod ſint diverſæ inſtantiæ, & ſic eius poteſtas ſit finita. Idem not. Guid. Papæ *ſing. 610.*

Et licet ut dictum eſt, dicatur eadem cauſa prin- 51
cipalis, & appellationis, intelligitur reſpectu rei de qua agitur, ut not. Alex *in l. ita demùm, n. 18 C. hoc tit.* Subdens quoad alia, diverſas eſſe cauſas: unde ibi *n. 19.* aſſerit communiter ea de cauſa eſſe receptum, Advocatum pro eodem ſalario non teneri patrocinari in cauſa appellationis.

Quod idem ante eum propter prædicta tenuit 52
Spec. *tit. de Salariis, §. ſequitur, n. 11. & 12.* Idem propter prædictam rationem tenuit Gloſſ *in c. fin. in verſ. appellationis, de teſtib. in 6.* Quæ not. quia utilia & uſu frequentia.

Circa d. conſtit. 6. libet advertere, quod mortuo 53
actore, qui ei ſubrogatur, vel ſuccedit, poteſt cauſam continuare cum procuratore rei ſuperſtitis, non aliter id intimando reo abſenti. Iuxta not. per Felin. *in cap. quia G. num. 4. ad fin. de iud.* quem refert & ſequitur Celſ. Hug. *conſ. 89. num. 5.* Et idem dic è contrario in ſucceſſore rei mortui, & hoc iure in præſenti Principatu utimur.

Verum autem mortuo iudice, vel aliàs mutato, ſit 54
neceſſe ut iudex ſucceſſor citet partes, an ipſæ ultro comparere teneantur, non parum dubii eſt? Dic quod non tenentur comparere niſi denuò ad continuandam cauſam citentur: ita Abb. *in cap. licèt, de accuſ. n. 8.* Gloſſ. & Bald. *in l. conſentaneum, C quomod. & quand.*
iudex, Felin. *in cap. quia G num. 4. in fin. de indic.* ubi 55
dicit, *Clem. ne Romani, in fin. de elect.* loqui in ſuo caſu, nempe in Papa citante, quia eo mortuo, citatus tenetur ire, vel mittere Romam, ut etiam advertit Ioan. Andr. *in d. Clem. ne Romani.* Ad prædicta confert text. optimus *in l. edictum, ff. de iudic.* quem ad hoc expendit Anton. de Padilla *in l. 1. n. 18. C. de iuris & fac. ignorant.* qui alios adducit.

In Cathalonia idem olim obſervabatur. Sed hodie 56
per conſt. 10. incip. *Approbant, tit. de evocat. de cauſas*, licèt Locumtenens Generalis mutetur, non eſt neceſſe fieri evocationem cauſarum, nec opus eſt partes ad continuandam cauſam citare: imò continuantur cauſæ in ſtatu in quo erant, perinde ac ſi Locumtenens Generalis non eſſet mutatus.

Quæ conſtitutio non habet locum, ubi guberna- 57
tor Cathaloniæ ſuccederet in locum Locumtenentis generalis, quod eſt, Domino Rege, & eius Locumtenente Generali abſentibus à Cathalonia, *ut in conſt. unica, tit. de la Audientia del Govern. vice Regia*; quia tunc opus eſt, ut fiat evocatio cauſarum, & pars, vel eius procurator debet citari ad continuandam cauſam: hoc eſt, cauſæ evocatio debet procuratori intimari, vel ſi pars eſt abſens, & non habeat ibi procuratorem, debet citari, ut explicat Mich. Fer. *in 1. p. obſerv. Guber. Gen. Cath. vice Regia, cap. 18.* ſubdens ita hactenus tali caſu eſſe ſervatum, & nunc ſervari. Redditque rationem, quia non eſt unum, ſed diverſum tribunal, quaſi dicat, & ſic d. conſt. 10. non eſt ad iſtum caſum extendenda.

58 Sed an d.conſtit. 10. *tit.de evocat.de cauſas*, habeat
locum in curiis iudicum inferiorum, in foro fuit al-
tercatum. Cenſeo negativè reſpondendum. Cum d.
conſtitutio ut exorbitans iur.vulgat.non ſit extenden-
da: & non militat ita ratio finalis d. conſt. in curiis
inferioribus, ut in Regia Audientia.

59 QVÆRO VIII. De quæſt. quæ ſæpè in practica
uſu venit. Litigavi cum aliquo ut procuratore alicu-
jus, & cum eo ut tali fuit lis conteſtata: poſtea op-
pono illum non habere mandatum, num debeo audi-
60 ri? Multi tenent partem negativam, quod jam eum
ut procuratorem approbaverim. niſi in me onus pro-
bationis aſſumere vellem: ita gloſſ. *in l. licèt, in verſ.
inveniatur, C. de procurat.* quam ſequuntur Sal. Paul.
de Caſtr. Alex. & Iaſ. *in d.l.licèt*, & Nat.multos refe-
rens *conſ.262. num.7.* Ioan.Andr. Imol & Fel. *in cap.
quoniam contra, de prob.n.53.*& Ant.de Butr. *in c.cum
M de conſtit.* & novè Maſcard. *de probat.concl.1005.
n.12.& 13.vol.2.*

61 Contrarium tenent Guil. de Suza, Cyn.Franc.Tig.
Bart.& Bald.*in d.l.licèt,per text.in l.actor,C.de probat,
& l.aſſeveratio,C.de non num.pecun.*Roman.*conſ.170.
62 per tot.* Et iſtam opinionem vidi in praxi ſervari, quæ
eſt æqua,maximè cum iudex ex officio,nemine oppo-
nente, poſſit cogere procuratorem ad exhibendum
mandatum,ut per Gloſſ.*in c.1.in verſ.abſentia,de elect.
in 6.* Iſtam ſententiam firmant Ant. de Butr.& Barb.
in c.cum M. de conſt. Gemin. *c.cauſam quæ, per illum
text.de iudic.* ubi dicit, iudicem poſſe ſupplere,quan-
do videt iudicium futurum eluſorium. Idem ibi not.
Abb.& Dec *n.2.*ubi dicit gloſſ.*in d.verb abſentia*,eſſe
communiter approbatam: quod etiam firmat Rip. *in
in l.4.§ hoc autem iudicium,n.49.ff.de damn infec.*ſenſit
Matth.Brun. *conſ.139. n.5.vol.1.*& Hier. à Laur. *deciſ.
Avea.69.ad fin.*Maril.*dec.46.n.4.*& viſum fuit Regiæ
Audientiæ ad relationem nunquam ſatis pro meritis
laudati I.C. Principatus Cathaloniæ decoris, & orna-
menti Domini Franciſci Sans,nunc apud S. C. M. in
ſupremo Aragonum Regio Conſilio Regentis digniſ-
ſimi, anno 1582. die 7.Sept. in cauſa venet. Gerardi
Olos, Sacriſtæ Eccleſiæ parochialis loci de Ordis, &
63 Syndici,ſeu Oeconomi Capituli Sedis Gerun. Imò &
quod magis eſt,quod licet reus confiteretur procura-
torem habere mandatum, poteſt iudex eum compel-
lere ad oſtendendum mandatum, aliàs eum repellere:
ut per Rim.*in l.gen.*ubi Ant.Pad. *n 5.C.de tranſ.* Ne-
64 viz.*conſ.19.n.12.* Eſtque ratio,quia iudicis intereſt,ne
actus qui coram eo fiunt, reddantur eluſorii, ut not.
Paul.de Caſtr. *in l.Pomponius, §.ratihabitionis,n.4 ff.
hoc tit.* Rom.*d.conſ.170.n.2.*ubi allegat text.*in l.ſi præ-
65 tor,ff.de iud.*& not.gl.*in d verſ.abſentia,in fin.*& ſic ex
mente Senatus Regni Aragoniæ dicit Montet.*dec.40.
n.67.*mandatum ſi non ſit oppoſitum à parte, vel à iu-
dice,ſemper produci poſſe. Hinc etiam eſt,ut quando-
cunque ante ſententiam mandatum exhiberi poſſit, ut
not Alex.*conſ.112.n.3.vol.5.* Crav.*conſ.108.circ.princ.*
Alex. *in l.licèt,n.3.C.de procur.*& Borgn. *dec.23.n.17.
circ.fin part.1.* Seſſe *de inhibit.c.16.n.3.*

66 In Cathalonia ad fugiendas iſtas opinionum diver-
ſitates, ſanctè cautum eſt,ut notarius,ſeu ſcriba cauſæ
non poſſit aliquid in actis cauſæ redigere nomine ali-
cuius, qui procuratorio nomine comparet, niſi eius
mandatum penes ſe habeat.Et etiam ut nullas intima-
tiones faciat alicui ut procuratori alicuius, niſi de ſuo
mandato in proceſſu conſtet, ſub pœna privationis
officii,& præter id ut parti, quæ ea ex re damno affi-
cietur, totum id, quidquid ſit, reficiat, ut habetur *in
conſt. fin hoc tit.*

67 Ex qua conſtit. infero in Cathalonia proculdubio
hanc poſteriorem ſententiam eſſe ſervandam,maximè
ubi ille quocum ſum litem côteſtatus. aliquid in actis
redigi feciſſet.Quia tunc cùm exiſtimare debeam ſcri-
bam cauſæ habere penes ſe eius mandatum, cum non
debeam præſumere,eum in officio deliquiſſe,*l merito,
ff.pro ſocio*, nô poteſt præſumi,me dictum procurato-
rem ut talem approbaſſe. Non ſiquidem approbatio 68
præſumitur, ubi alia cauſa quàm approbationis præ-
ſumi poteſt, ut fusè tradidi ſuprà,*c.6.de ſolut.n.93.*

Circa prædicta eſt utile ſcire,probari quem eſſe pro- 69
curatorem alicuius abſque aliqua oſtenſione man-
dati, ubi principalis comparens cum eo fatetur eſſe
ſuum procuratorem, *l.ne ſatiſdatio.ff.rem rat hab.*tra- 70
dit Lud.Rom. *conſ.63.* & Purpur. *conſ.51.n.5.*Fel. *in
c.cùm in iure peritus,n.14.de offic.deleg.*ubi notabili-
ter ait, non probari quem eſſe procuratorem,per ſen-
tentiam enuntiantem eum eſſe procuratorem: quod
intellige quoad tertium, ſecus quoad ipſos colliigan-
tes, ut poſt Bald.tradit Suar.*in l poſt rem iudicatam, in
2.limit,l.regni, num.2.in fin. ff.de re iudic.* vide Abb.
conſ.18.n.1.& 5.lib.2.

QVÆRO IX. De quæſtione, de qua conſultus 71
fui. Quidam procurator, ſeu Advocatus locavit ope-
ras ſuas in annum cuidam certæ perſonæ, ut fit in
Cathalonia. & poſtea alii. Succeſſit quod procedente
tempore,oritur lis inter iſtos duos,qui habent ſalaria-
tum dictum Advocatum, ſive procuratorem. Quid
hoc in caſu procurator, ſive Advocatus eſt facturus,
utri iſtorum operas ſuas navabit? Videtur dicendum
neutri: iuxta gloſſ. notabilem *in c.fin. in verſ.contra
Eccleſiam, de poſtul.* ubi Clericus beneficiatus in plu-
ribus Eccleſiis, non poteſt præſtare patrocinium uni
contra alteram.

Veritas eſt, quod tenetur juvare illum cui primo 72
operas ſuas promiſit. Quia cum ille adverſarium ſuum
tempore prævenerit,debet in jure prævalere,*l.2.C.qui
pot.in pign.hab.c.qui prior, de reg.iur.in 6.*

Ad hæc certum eſt,duobus æquale jus habentibus, 73
occupantis,aut alio modo prævenientis, potiorem, &
validiorem eſſe conditionem, *l.ſi pluribus, de leg.1.*

Et ita in expreſſo per prædicta tenet Paul. de Caſtr. 74
per illum text. *in l.in operis,ff.loc.*ubi *circ.princ.* aſſerit
ſecundam promiſſionem operarum factam per Advo-
catum,ſive procuratorem,intelligi ſine præiudicio pri-
mæ:& ſic ſine præiudicio iuris quæſiti alteri ex prima
promiſſione. Et ita etiam in ſpecie tenet Rip. *d.c.ſin.
n.16.de priu.cred.*& Roman. *conſ.47.n.2.* ubi pulchrè 75
limitat iſtam conclusionem, ubi ſecundus iuſtam cau-
ſam haberet:quia tunc illum,primo relicto,iuvandum
eſſe contendit; cùm primus iuvari nequeat,*l.rem non
novam, C. de iud.* in dubio tamen primo, idem novè
ſenſit Ioan.Paul.Balz.*in comment.ad lib feud.tit.qua fit
prim.cauſ.beneficii amittend.lib.2.§.item ſi delator,n.25.*
multos in iſtam ſententiam adducit Cenedo *in collect.
ad decretales, collect.109.in fin.*

Neque obſtat d.gloſſ. *in d. c.fin.de poſtuland.* quia 76
cum prohibitum ſit Clerico contra Eccleſiam ſuam
poſtulare ſub privatione beneficii *in l. fin.* fit ut non
poſſit cogi uni contra alteram patrocinari, cùm ea ex
re magno afficeretur incommodo, arg.text. *in c.dein-
que 14.q.1.* faciunt not.per Balzar.*in d. §.item ſi dela-
tor, n.55.*& per Ant.Padil. *in l.preces,n.9.C.de ſervit.
& aqua.*

QVÆRO X. An procurator conſtitutus ad ſolu- 77
tionem recipiendam,præiudicet Domino, confitendo
ſe ſolutionem recepiſſe? Reſp.negativè,per text.*in l.1.
§ ſi mutuam, ff.ſi quid in fraud.patron.l.2.§.creditum,
ff.ſi cert.pet.* & ita tenet Bart.*in l.ſi debitorem.ff.de no-
vation.*Ioan.Gutierrez *allegat.1.n.19.* ubi ex Tiraq.ad
tutores,curatores,executores, & alios adminiſtratores
extendit. Eſtque pro hoc optimus text. *in l.non abſtu-
lit, C de novat.*

Eſtque ratio, quia procuratoris confeſſio non pro- 78
bat numerationê.*d.l.1.§.ſi mutuam,ff.ſi quid in fraud.
patron.* Ad hæc,cùm aliud ſit numeratio, aliud con-
feſſio,

Digitized by Google

feſſio, *l. ſi ex cautione, C. de non num. pec.* habens man-
datum ad unum, non cenſetur habere ad alterum, ut
not. Felin. *in c. cùm olim 2. n. 3. de offic. iud. deleg.*

79 Vnde collige, ſi id quod confeſſus eſt, revera acce-
piſſe probetur, tunc talem quietationem, & confeſ-
ſionem valere, & domino præiudicare, *d. l. non abſtulit,*
& plenè Bart. Alex. Dec. Soc. & cæteri omnes, *in l. 2.*
§. creditum, ff. ſi cert. pet. Hanc eſſe communem opi-
nionem poſt Dec. & Paul. de Caſtr. tradit Hier. Grat.
80 *conſ. 12. n. 72. & conſ. 14. n. 19. vol. 1.* ubi idem eſſe dicit
licèt haberet mandatum ad recipiendum, & liberan-
dum, ut intelligatur, quod poſſit quietare de eo quod
verè & realiter recepiſſe conſtet. Quod idem ante eum
tenuit Bart. *in d. l. 2. §. creditum, ff. ſi cert. petat.* Ioan.
81 Andr. ad Spec. tit. *de teſte, §. 1. verſ. ſed pono.* Quamvis
in hoc ultimo communis opinio eſt in contrarium, ut
procurator habens mandatum ad recipiendum, &
quietandum, ſeu confitendum recepiſſe, præiudicet
domino per eius quietationem, ſeu confeſſionem,
licèt aliter de ſolutione non conſtet, ut ferè omnes
tenent *in d. §. creditum,* ubi Soc. & Iaſ. iſtam eſſe com-
munem opinionem dicunt. Idem firmat Fel. *in c. ſi*
cautio, n. 87. de fide inſtrum. & clariùs *in c. cùm olim 2.*
n. 3. de offic. delegat. & novè Ioan. Gutier. *allegat. 1.*
num. 30. Qui omnes moventur hac ratione, quod
aliàs verba illa, ad quietandum, ſeu recepiſſe confi-
tendum, eſſent ſuperflua, *contra l. ſi quando, de leg. 1.*
& ita tene, licèt non deſint qui contrariam ſententiam
communem dicant, ut per Maſc. *de probat. concl. 369.*
num. 9. vol. 1.

82 Item aliqui eandem concluſionem limitant, quo-
ties dominus in mandato iuraſſet habere rata, grata,
& firma omnia, & quæcunque geſta fuerint per ipſum
procuratorem, quod tunc dominus ex confeſſione
procuratoris obligetur, ut tradit Grat. *d. conſ. 139.*
num. 21. vol. 2. Paul. de Caſtr. *conſ. 410. conſideranda*
ſunt verba, num. 2. vol. 1. Iaſ. Paulum referens *in l. 2.*
§. creditum, num. 22. ff. ſi cert. pet. & novè Maſc. *ubi*
ſuprà, n. 12.

83 Quam tamen limitationem veram non cenſeo:
prædicta namque clauſula, Promittens habere rata,
&c. etiam cum iuramento, eſt intelligenda, quod iu-
rans habebit ratum, quod fiet per procuratorem ſu-
per actu ei commiſſo, nempe ſuper receptione pecu-
niæ. Et ſic talem clauſulam nihil operari tenet gloſſ.
in verb. ratum, l. ſi procuratorem abſentem, ff. de procur.
quam communiter approbatam dicit Covar. innume-
ros citans *lib. 1. reſol. c. 6. n. 4.* Ant. de Padill. multos re-
ferens *in l. tranſactionis placitum, C. de tranſact.* de
communi etiam atteſtatur Iaſ. *in l. 1. n. 21. ff. de offic.*
Proc. Cæſar. Thom. Triu. *deciſ. criml. 14. n. 10.* Limitatur
& 3. dicta concluſio in procuratore cum libera, ut poſt
Bart. Bald. & alios tradit Viu. ſæpiùs ita deciſum affir-
mans *deciſ. 384. n. 8. lib. 2.* Quæ etiam limitatio diſpli-
cet. Etenim ut dictum eſt, dicta confeſſio procurato-
ris non præiudicat domino, quia cenſetur quædam
donatio. Et cum nec procurator cum libera poſſit
donare, *l. filiusfam. ff. de donat. l. contra iuriſd. §. fin. ff. de*
pact. ob id nec eum per ſuam confeſſionem domino
præiudicare cenſeo.

84 Neque hic procurator poteſt diem ſolutionis pro-
rogare, *l. qui Romæ, §. Callimachus,* ubi omnes, *ff. de*
verb. oblig. & ita in praxi ſervari tradit Modern. *in*
Conſ. Pariſien. tit. de mater feu. §. 27. n. 4. Bald. *in l. non*
abſtulit, C. de novat.

85 Vtrum autem prædictus procurator ad ſolutionem
recipiendam conſtitutus, poſſit pecuniam exigere, in
controverſiam deductum vidi. Cenſeo partem negati-
vam veram, per not. per Bald. *in l. 2. num. 1. verſ. ex*
prædictis, ff. de iuriſ. om. iud. qui id expreſsè affirmat, cu-
ius ſententiam & ipſe ſequor, quoniam fieri poteſt, ut
qui dedit mandatum ad recipiendum ſolutionem, no-
luerit ut pecunia ab invito exigeretur, vel propter
qualitatem perſonæ debitoris, vel quod ipſe creditor
lites exerceret, *l. item ſi rei, §. 1. ff. de alien. iud. mutand.*
cauſ. fact. not. & Cotta *in Memor. verb. procurator.*

E contrario autem an procurator conſtitutus ad
exigendum, poſſit pecuniam à ſponte ſolventibus ac-
cipere, valde eſt etiam controverſum, ut per Doct. *in*
l. non ſolùm, ff. ſol. matr. partem tamen affirmativam
cenſeo veriorem, propter rationes traditas à Padil. *in*
l. tranſactionis placitum, n. 26. C. de tranſact. & per
Rod. Suar. *in l. poſt rem iudicatam, verſ. quia ſuprà,*
n. 11. ff. de re ind. in declar. l. Regni.

QUÆRO XI. De caſu in quo conſului. Venera-
bilis Salvator Vilella presbyter Villæ Franchæ Pœni-
tent. habebat mandatum à Hieronymo Ioſre Regni
Valentiæ, ad locandum quaſdam domos, & terras:
Dubitatum fuit, an ipſe cum in mandato non eſſet ex-
preſſum, cenſeretur etiam habere mandatum ad reci-
piendum mercedem dictarum locationum.

Videbatur dicendum quod non. Quia habens 86
mandatum ad locandum, non cenſetur habere man-
datum ad ſolutionem recipiendam. *l. 1. §. igitur, ff.*
de exercit. action. per quem text. ita ibi tenent Angel.
& Ludov. Roman. *ſing. 23. & conſ. 330. numero 6. &*
conſ. 461. ubi multa ſimilia ad corroborationem dictæ
ſententiæ adducit. Idem tradit Cioff. *conſ. 56. num. 9.*
volum. 1.

Contrarium conſului, quod habens mandatum ad 87
contrahendum, cenſeatur habere mandatum ad ſolu-
tionem recipiendam ex illo contractu, *l. quod ſervus,*
ff. de ſolut. not. Bart. Paul. & alii *in l. filia, ff. ſolu. tit.*
Idem Bart. *in l. enim qui ita, §. qui ſibi,* ubi Moder. *ff. de*
verb. oblig. & in l. filius, C. de pact. & Paul. de Caſtr. *in*
l. quod ſervus, ff. depoſ. ubi pro illa ſolutione illum in
iudicio ſuo nomine, cùm ſibi ſit acquiſita actio, licèt
eam cedere teneatur, poſſe agere affirmat.

Neque obſtat text. *in d. l. 1. §. igitur, ff. de exerc. act.* 88
Quia ideò ibi mandatarius ad locandum non poterat
exigere penſionem dictæ locationis, quia erat conſti-
tutus cum dictione taxativa *tantùm.* Secus autem ſi
eſſet conſtitutus ſimpliciter procurator ad locandum:
ita illum text. pulchrè declarat Dec. *in d. l. filius, circ.*
fin. C. de pact. & Iaſ. *in l. enim qui ita, § qui ſibi, n. 13. ff. de*
verb. oblig. qui de iſta ſolutione multùm gloriatur, di-
cens ſe ab aliquo non vidiſſe expreſſam. Sequitur no-
bilis Ant. Padil. *in l. tranſactionis placitum, n. 25. circ.*
med. C. de tranſact.

Et iſta eſt veritas, cum declaratione tamen nova 89
per me inferiùs tradita. Quia procurator cenſetur ha-
bere mandatum ad ea quæ ſunt acceſſoria, ſeu ſequela
mandati, *in l. quicunque, §. ſi ei quem, & §. ſeq. ff. de in-*
ſtit. action.

Et è contrario habens mandatum ad conſequens, 90
cenſetur habere mandatum ad antecedens, & paulò
inferiùs *n. 93.* vide omninò ſuprà *c. 5. de fideiuſſ. n. 142.*

Idem ſiquidem eſt iudicium de his quæ veniunt in 91
conſequentiam ſeu ſequelam, quod de ipſo principa-
li, ut *in d. §. ſi ei, & in l. 3. C. ubi cauſ. fiſ.* & tradit Franc.
de Avil. latè hoc exemplificans, *in c. Prat. c. 1.* in gloſſ.
mandando, per tot.

Facit pro his, quod fortius eſt, quod & procurator 92
conſtitutus ad vendendum, non ſolùm poteſt ſolutio-
nem recipere, verùm & de pretio fidem habere, & do-
minium transferre, *l. à divo Pio, §. ſed ſi emptor,* ubi
omninò vide Bart. qui benè hoc declarat, *ff. de re iud.*
text. in l. 1. §. 1. ff. de except. rei vend. & tradit. Vide
Alv. Velaz. *conſult. 21.* ubi ſubdit ſocium partiarium
cenſeri à iure habere mandatum ad vendendum, etiam
habita fide de pretio; teneri tamen tradere inſtru-
menta cautionis, aliàs teneri ſolvere.

Aliudque eſſet, ſi quis haberet mandatum ad ven- 93
dendum tantùm, quia tunc non poſſet ſolutionem

recipere, licèt id veniret ex natura mandati, ut videmus
in procuratore conſtituto ad agendum, qui ex natura
mandati tenetur defendere dominum, *l. mutus, § pen ff.*
hoc tit. & *l. actionem, C. eod.* Secus tamen eſt, ſi eſt con-
94 ſtitutus ad agẽdum tantùm, quia tunc non poterit de-
fendere dominum, quaſi id ei ſit per mandatum pro-
hibitum: ita Bart. *in l. ſeruum quoque, § prætor ait, n. 3.*
ff. de procur. Alex. *in l. 1. n. 5. ff. ſi quis ius dicent. non*
obtemp. fac. text. cum *ibi* not. *in c. conſtitutus, extr. eod.*

95 Pro quibus etiam facit, quod ſi quis habet manda-
tum ad vendendum præſenti pecunia, non poteſt ha-
bere fidem de pretio, *leg. quicumque, § ſi ei quem, de*
inſt. act. not. Doct. *in l. à Diuo Pio, §. ſed ſi emptor, ff. de*
re iudic.

96 An procurator conſtitutus ad vendendum, præiu-
dicet domino confitendo pretium recepiſſe. Servan-
da eſt diſtinctio, quam tradit Pan. *in c. cùm olim 2. n. 6.*
de offic. deleg. ubi Bart. variè de hoc loquentes conci-
liat: & eum referens Iaſ. *in l. à diuo Pio, §. ſed ſi em-*
ptor, ad fin. ff. de re iudicat. & vide quæ circa hæc cu-
mulat Ioan. Gutierrez *alleg. 1. per tot.*

97 Econtrario commodè hic quæri poteſt, an procu-
rator conſtitutus ad percipiendum penſiones alicuius
fundi, cenſeatur habere poteſtatem locandi fundum
illum? Iſtam quæſt. proponit Ludov. Rom. *ſing. 624.*
qui eam negativè reſoluit, non tamen reſpondet *ad*
98 *l. ad legatum, & l. ad rem nobilem, ff. de procurat.* ubi
habens mandatum ad conſequens, cenſetur & habe-
re mandatum ad eius antecedens. Et ſic cum locatio
ſit antecedens penſionis, cùm ex locatione penſio pro-
cedat, videtur dicendum, quod habens mandatum ad
percipiendum penſionem alicuius, cenſeatur habe-
re mandatum ad illam locandam, ipſe Lud. Roman.
conſ. 330. n. 11. & *conſ. 461. n. 5.* ad d. ll. reſpondet, quod
d. ll. loquantur cum ipſum conſequens ſine anteceden-
99 ti commodè explicari non poteſt: allegat text. *in l. 1.*
§. igitur. ff. de exercit. act. Et ſic cùm facultas exigendi
poſſit à notorio commodè ſtare ſine facultate locandi,
& facultas locandi ſine facultate recipiendi penſio-
nem, audacter teneo in præc. locis habentem faculta-
tem ad locandum, non cenſeri habere ad penſionem
rei locatæ percipiendam, nec è contrario.

Iſtum intellectum ad dictas leges firmat Fel. *in cap.*
cùm olim 1. in fin. de offic. & pot. iud. deleg. & latiùs *in*
c. præterea, ad fin. eod. tit. & in c. cauſam quæ, n. 7. de ſent.
& re iudic. & id ipſum ſentire videtur Menoch. *de*
præſ. lib. 5. præſ. 3. qui plura allegat.

100 Ego novè has opiniones ſic conciliari poſſe cenſeo,
ut procurator conſtitutus ad exigendum penſiones
alicuius rei, non poſſit eam locare, ſi alius eſſet qui ha-
beret poteſtatem eam locandi; quia hæc duo ſunt per
ſe ſeparata, & unum ſine altero commodè tunc ſtare
poteſt, ut not. Roman. *in locis præallegat.*

101 Et è contrario habens poteſtatem ad locandum,
non cenſetur habere poteſtatem ad exigendum pen-
ſionem, ubi iam eſſet alius qui poteſtatem exigendi
haberet, & tali caſu ſuſtineri poſſet Romani opinio.
Cùm etiam & tali caſu veriſimiliter affirmari poſſet,
eam fuiſſe principalis voluntatem, cum in utroque
caſu de procuratore providerit.

102 Si verò quis haberet mandatum ad locandum rem
aliquam, vel penſionem exigendam, nullo alio exiſten-
te procuratore, ut tunc procedat altera opinio, ut ha-
bens mandatum ad locandum, habeat & in conſe-
quentiam mandatum ad penſionem exigendam, &
è contrario habens poteſtatem ad exigendum penſio-
nem, habeat in neceſſarium antecedens poteſtatem lo-
candi ex præſumpta voluntate principalis, *d. l. ad rem*
mobilem, & d. l. ad legatum.

Neque tunc dici poteſt, unum ſine altero poſſe
commodè ſtare; non ſiquidem eſt veriſimile, quod do-
minus velit, ut res ſua ſit locata, & nemo ſit qui eius
nomine poſſit penſionem recipere, & ſic ut conductor
fruatur fructibus rei conductæ, & penſione condu-
ctionis. Inſuper ad quid prodeſſet mandatum ad reci-
piendum penſionem, ſi nemo eſſet qui locare poſſet?
Et ſic ne talia abſurda ſequantur, fatendum eſt hoc
caſu contrariam opinionem procedere: arg. not. per
Bart. *in l. quiſquis, C. de agric. & cenſit. lib. 11.*

Quia ex te etiam infero, quod ubi mandatum eſſet 103
exercendum in loco, ubi præſens eſt principalis, vel in
loco proximo, quod eſſet ſervanda opinio Roman.
Ang. & eſſe clarum eo, quòd facilè adiri poſſet princi-
palis, & ei ſolui. Pro quo facit quod tradit Spec. *tit. de*
probat. §. videndum, n. 3.

Circa prædictam declarationem moveo dubium, 104
quis habet mandatum ad locandum quaſdam res ſi-
tas procul à loco, ubi dominus habitat, nec conſtat
dominum ibi habere procuratorem ad recipiendum,
cùm tamen ſit, num rectè dicto procuratori ſolvetur
penſio? opinor quod ſic, cùm ut dictum eſt, dicta pen-
ſionis perceptio veniat in conſequentiam dicti man-
dati, ubi veriſimiliter de contraria principalis volunta-
te non apparet, vel per conſtitutionem alterius procu-
ratoris, aut aliàs. Et cum dictum mandatum dictam fa-
cultatem in conſequentiam importet ex veriſimili, &
tacita mente principalis, ei incumbit contrariam ſuam
voluntatem aperire his qui cum dicto ſuo procuratore
contrahunt, *argum. l. ſed & ſi pupillus, circ. princ. ff. de*
inſtit. action.

QUÆRO XII. Certum eſt procuratorem poſſe 105
conſtitui abſentem, *l. 1. ff. de procur. Clem. 1. eod. tit. & c.*
licèt is, iun. gloſſ. cum mille aliis, *de procur. in 6.* In 106
dubium tamen verti ſolet, an tunc requiratur nuntius
vel epiſtola ad coniungendas voluntates domini, &
procuratoris. Bart. tenet quod ſic, *in l. in cauſa, § ſi ex*
parte, poſt gloſſ. *ff. eod.* Idem tenet Paul. *in l. 1. ff. hoc tit.*
& in l. cùm furioſus, n. 5. ff. de iud. Bald. *in l. falſus, C. de*
fur. & ſer. cor. & in l. licèt, C. hoc tit. Sequitur Becian.
conſ. 65. n. 4. & Viuian. *deciſ. 15. n. 6. & 7.*

Contrarium voluit Dyn. relatus à Paul. de Caſtr. *in* 107
d. l. cùm furioſus, n. 4. & Add. ad Spec. *in nouiſ. tit. de*
proc. in add. inc. in l. 1. in fin. ubi dicit eſſe mirabile,
quod ad eſſentiam mandati non requiritur nuntius,
vel epiſtola.

Ego priorem ſententiam veriorem cenſeo, etenim 108
eſt certum iſtum contractum mandati, qui inter do-
minum & procuratorem contrahitur, eſſe ex his con-
tractibus, qui ſolo conſenſu contrahuntur, *l. 1. ff. de*
procur. & ſic cum ſit regula, quod ubi iſti contractus,
qui ſolo conſenſu contrahuntur, celebrantur inter ab-
ſentes, eſt neceſſe ad eorum validitatem coniungi
contrahentium voluntatem per nuntium, vel per epi-
ſtolam, *l. conſenſu*, cum ibi not. per gloſſ. & Doct. *ff. de*
act. & oblig. proculdubio eſt regulæ ſtandum, cùm de
exceptione non appareat, ut tradit. Dec. *in l. 1. n. 7 ff. de*
reg. iur.

Et ſic conſuluit Bart. *conſ. 75. quæritur*, quod pro- 109
curatori abſenti non competit officium, neque exerci-
tium procurationis, donec ei præſentetur mandatum,
& ipſe illud acceptet. Quia tunc per illud inſtrumen-
tum mandati, quaſi litteras, ſeu organum medium do-
mini, perficitur contractus mandati, dicens ſic eſſe in-
telligendas opiniones Ioan. And. *in Clem. 1. de procur.*
ſuper verſ. receptis, & eod. tit. cap. non poteſt, & Comp. *in*
c. 1. de elect. in 6. & Spec. *ff. hoc* tit. dicentium, quod ad
hoc ut procurator poſſit officium procuratoris exer-
cere, eſt neceſſe, quod pervenerit ad eum mandatum,
& cenſuit Hier. à Laur. *deciſ. Auen. 69. n. 4.* & Mart.
Monter. *deciſ. 43. n. 72. & 73.*

Iſtud Bart. conſilium ſequuntur Domini de Rota
deciſ. 145. in nou. de proc. Aret. *conſ. 68.* Paul. de Caſtr.
poſt Bart. *in l. abſenti, ff. de donat.* ubi dicit in hoc dif-
ferre procuratorem à iudice delegato, cùm huic ante

præſenta

præſentationem reſcripti acquiratur iuriſdictio, iuxt.
110 Gloſſ.fin.*in cap.cùm olim eſſemus, de privil.* quæ dicit,
quod ſi litteræ, vel reſcriptum perdantur antequam
præſententur, facta fide delegato de tenore ipſarum,
poterit procedere. Subdit Paul. de Caſtr. *ubi ſuprà*,
ita eſſe intelligendam Gloſſ. *in Clem.1.de procur.* Sequitur
Alex. ad Bart. *in d.l.abſenti,in add.incip. Adde quod iſta lex.*

111 Qværo XIII. An procurator, cui nullum eſt
promiſſum ſalarium, poſſit agere, ut ſibi conſtituatur?
Videtur dicendum quod non, quia mandatum debet
eſſe gratuitum,*l.1.ff.de mandat.* & quod gratis fit, petitionem
oon inducit, *d.l.1.& l.3.in fin.ff.de negot.geſt.*
112 licèt recipiens ad antidota teneatur, quod eſt iua naturæ,ut
benefacienti benefaciamus, *l.velnti, & leg.ex hoc iure.ff.de iuſt.& iur.l.ſed & ſi lege,§.conſului,ff.de petit.hered.*

113 Iſtam ſententiam, quod ſalarium non debeatur
procuratori, cui non fuit promiſſum, tenet Fulgoſ. *in
l.ſalarium,ff.mandat.* & Alex.eum referens *conſ.*119.
*ſuper eo de quo quaeritur,lib.*6.facit text.optim.*in l.qui*
114 *mutuam, § ſalarium, ff.illo tit.* Et iſta eſt veritas,intellecta
cum grano ſalis, niſi videlicet procurator eſſet
conſuetus locare operas ſuas; quia tunc cenſeretur
eas locaſſe ſecundum conſuetudinem ſuam. *arg. l.exceptio,C.loc.& Inſt.illo tit.poſt princ.*Et ita in terminis
tenet Bart. per illum text. *in l.1. §. ludi quoque, ff. de
var.& extr.cog.* ubi dicit, quod ſi ſalarium eſt procuratori
promiſſum, aget ad id conſequendum ex promiſſione:
ſed ſi nullum eſt promiſſum ſalarium, non
poſſet petere ſic conſtitui iudicis officio, niſi conſueviſſet
operas ſuas locare.

115 Accedit quod ſcribit Angel.*conſil* 85. Ex themate,
quod filius, qui vivo patre adminiſtravit bona, & ex
his eſt lucratus, non poteſt mortuo patre ſalarium
petere pro adminiſtratione, quia ex quo illud fecit
mandante patre, mandatum ſolet eſſe gratuitum in
non aſſueto locare operas ſuas, hoc Angel.conſilium
refert,& ſequitur Steph.Bertr.*conſ.*71.*pro facilliori declaratione, num.fin.vol.*1. & Spinus *de teſtam.gloſſ.*18.
*princ.tit.de melior. n.*103.*ad fin.* ubi tamen diſtinguit.
Vide Valaſc.*conſult.*31.

116 Confert etiam quod vult Feder. de Sen. *conſ.*218.
Domine Federice, cum add.ſeq. quod ſi famulus ſtetit
cum aliquo ad ſerviendum, nulla facta conventione
ſalarii, non poteſt illud petere, quia id eſt ſpeciale in
Advocato; niſi ille conſueviſſet locare operas ſuas,&
117 dominus condocere operas ſimilium famulorum. Quia
tunc ſalarium deberetur ei,ſaltem uſque ad ſummam,
ſecundum quam alterius operas conducturus eſſet,
*l.ſi non ſortem, §.libertus, verſ.ſed hæ,ff.de cond.indeb.
l.in ædibus,in princ.ff.de dol.l.fin. C.de fund.patrimon.
lib.*11. Iuvat & quod tradit Aot.de Gamma *deciſ.*26.
ubi reſoluit, operarum exhibitarum, quæ locari non
ſolent, mercedem aut ſalarium non deberi. Ibidem
etiam reſoluit & illam quotidianam quæſtionem, an
nempe tutor teneatur compenſare alimenta per eum
pupillo præſtita,cum operis per pupillum tutori exhibitis.
Vide etiam Marilianum *deciſ.*6.

Alimenta minuuntur per operas pupilli, modò ſit
maior ſeptennio: Ita Aret. *conſ.*48.*n.*7.

118 Circa quod Feder. de Sen. dictum, illud obiter
libet advertere, in Cathalonia, qui fuerunt in famulitio
alicuius per aliquod tempus, licèt conſueviſſet
operas ſuas locare, nullum ſalarium petere pro ſuis
laboribus poſſe,mortuo domino, niſi certum ſalarium
ab eo ſibi eſſe promiſſum probet,*ut in conſt.*1. *Iutges,
verſ.Ajuſtant, tit.de præſcript.* quam conſtit. & in his
qui operas ſuas conſueverunt locare, intelligendam
cenſeo: tum quia id ſatis ex ea colligitur, tum ut aliquid
iori communi addat,iuxta not. per Bart.*in leg.*4.
*§. prætor ait, num.*15. *ff.de damn. infect.* Circa quam
*conſt.*1. *&* 3. 4. *&* 8. *tit.de præſcript.* libet advertere,
quem non poſſe ſe iuvare diſpoſitione d. conſtit. niſi
ſolutionem debiti prætenderet, & ad eam probandam
adduceret lapſum temporis à dict. conſt.ſtatuti.
Nam ſi confiteretur ſe non ſoluiſſe,& ſic ſolùm præſcriptioni
ſtatutariæ inniteretur, procuIdubio eſſet
condemnaodus ut ſolveret, cùm mens d.conſtit. tantum
ſit curare ne talia debita ob defectum probationis
ſolutionis, quia ſæpiùs ſolvere cogatur. Non tamen
ut verè debitum etiam lapſo dicto tempore oon
ſolvatur. Et ita in terminis ſenſiſſe viſus eſt Gutier *in
leg.nemo poteſt, num.*301. *de leg.*1. Anton.de Gamma
*deciſ.*334.*n.*7. & oovè Felic. de Solis *lib.*2. *de cenſib.
cap.*1.*n.*31.*verſ.quando debitor allegat*, & iſtam ſententiam
Rota Avenion. amplectitur, iuxta tradita per
Hier. à Laur. *deciſ.* 86.*per tot.* quam lege ad intellectum
dictæ conſtit. Iſtam etiam doctrinam ante eos
probaſſe viſus eſt Ozaſc. *conſ.*21. *num.*1. & Surdus
*deciſ.*138. & novè Mat. Giurba *deciſ.*13.*n.*12. in qua
deciſiooe multa ad intellectum huius noſtræ conſt.
tradit.

Ad hæc quando præſumatur, procuratorem qui 119
operas ſuas locare conſueverat, amicitiæ causà inſerviſſe,
ut ſic ſalarium petere non poſſit, explicat
Menoch *de arbit.iud caſu* 88. *n.*60.

Qværo XIV. de quæſt. in qua conſului: An 120
Advocatus, ſive procurator, qui patrocinium in ſua
cauſa præſtitit, poſſit petere in taxatiooe expeoſarum,
haberi rationem ſui patrocinii, de eo ſcilicet, quod
alteri procuratori,ſive Advocato ſoluturus eſſet. Communiter
Doctor. reſolvunt negativè, ut per Bartol,
& Bald. *in leg.fin.C de fruct.& lit.expenſ.*Iaſ.*in l properandum, §.ſin autem alterutra, num.*14. *Cod. de
iud.* facit optima deciſio 25. Hieron. à Laurent. &
Mynſinger. *cent.*1.*obſerv.*2. ubi dicit, quod ſi cauſam
communem egiſſet, putà pro ſe, & cohærede, debere
haberi ratiooem ſui patrucinii quoad partem cohæredis.

Quid tamen in eo qui habuit Advocatum,ſive pro- 121
curatorem gratis? Ioſeph. Ludov. *deciſ. Peruſ.* 112.
*part.*2. dicit iſtam quæſt. licèt vulgatem, eſſe ſatis
controverſam, ut vix dignoſci poſſit, quæ opinio in
praxi ſit ſervanda, ibi per te vide, & etiam Hieron à
Laurent. *dict. deciſ.*25. ea quæ ibi traduntur, ſequitur
Senatus Aragoniæ,auctore Matt.Monter.*deciſ.*14.*n.*1.
Deciſiones ſiquidem harum quæſtiooum ad multa
conducunt.

Qværo XV. An prima cauſæ citatio poſſit inci- 122
pere à procuratore rei? Communis & vera reſolutio
eſt,quod in his quæ ſunt magni præiudicii,non poteſt
prima cauſæ citatio incipere à procuratore: ita communis
Doct.Schola *in l.eum qui,C.hoc tit.* facit Gloſſ.
ubi etiam Can. *in cap. cauſam, de dolo. & contum.* &
Doct. *in cap.fin.de eo qui mitt. in poſſeſſ.*

Quam concluſionem Doctores intelligunt proce- 123
dere,ubi reus eſt propè. Secus ſi eſſet abſens: ita Paul.
*in d.l.eum qui,num.*2.Iaſ.*n.*1. Alex.*num.*2. & ibi etiam
alii. Senſit & novè Balz. *in comment. ad lib. Feud.tit.
de milite vaſſal qui contumax eſt,lib.*2.*n.*30. & Thom.
Triu.*deciſ.civil.*55. vide omninò Gutier.*de iuram.confirm. part.*1. *cap.*23. *n.*6.

Eſt tamen non inutilis inveſtigatio, quis hoc caſo 124
dicatur abſens. Veritas eſt, quod ille qui eſt extra
Provinciam, *cap.cauſam, de dolo, & c.cùm olim,ad fin.
eod.tit & c.1.qui mat.ac.poſſ.*tradit Zabar.*in Clem.cauſam,
§.1.n.4.de elect.*& Thom. Triu. *d.deciſ.*35.*n.*2. &
ita practicatur.

Vnum tamen eſt, quod ſi qui abeſt à Provincia, eſt 125
citandus, & habet domicilium in Provincia, ſemper
in domo dicti citandi eſt facienda citatio, relinquendo
ſcripturam alicui de domo: & ſi domus eſt
clauſa, foribus eam affigere, & ſi adeſt procurator, ei

etiam citationem præſentare, & hoc modo erit legitima abſeotis citatio, ut benè tradit Antun. Faber *in ſuo C.lib.2. tit.a.de in ius vocando, defin.1.* & cenſuit Senatus die 15. Ianuatii 1556. Referente Hieronymo Guinat, in cauſa t. Breſco, contra Marchionem de Camataſſa, Actuario Franciſco Palau, olim Petro Lloreoz, ubi fuit declatatum citationem factam de Marchioue qui Cæſarauguſtæ vivebat, legitimam, cum litteræ citatoriæ eſſent affixæ foribus Caſtri de Camaraſa, quod clauſum erat, & præſentatæ Franciſco Pelegri ejus Procuratori; & ita etiam ipſe practicari vidi in aliquibus cauſis, quæ motæ fuerunt contra Excellentiſſimum Ducem Cardonæ, poſt mortem Excelleotiſſimæ Duciſſæ aviæ ſuæ.

126 Hinc eſt, quod appellationis intimatio non poteſt fieri procuratori, ſed debet fieri domino, ut not. Cald. per illum text. *in d. Clem. cauſam, §.1.* ubi docetur, ubi ſit facienda intimatio appellationis, ubi nec appellatus, nec eius procurator invenitor.

127 Hinc etiam eſt, quod proteſtatio eſt facienda principali, ubi repetiri poteſt, & oon procuratori: ita Bartol. *in l. non ſolùm, §. morte, num.38. ff. de nov. oper. nuntiat.* Iaſ. Paul. & Moder. *in l. procuratori præſenti, de verb. obligat.* tradit Azpll. *conſ. 1. de dolo, & contum. n.3. lib.2. vol.1.* & Fel. *in cap. cum M. Ferrarienſis, n.49. de conſtit.*

118 Procuratorem tamen ſine dubio proteſtari poſſe, tradit idem Fel. *n. 47.* allegat Bart. *in dict. §. morte, num.37.* Inooc. *in cap. cum in iuventute, de præſumpt.*

119 Subdens non requiri ſpeciale mandatum, ſecundum Bart. *in leg.1. in princ. ff. de lib. agnoſc. & in l. de pupillo, §. qui procuratorio, ff. de non. oper. nuntiat.* Card. *in d. Clem. cauſam, q.11.* ubi id limitat in caſibus requirentibus ſpeciale mandatum, de quibus habetur per Gloſſ. & Doctor. *in cap. qui ad agendum, de proc. in 6.* Idem ante eum not. Bart. *in d. l. de pupillo, §. qui procuratorio, num.3.* & clariùs *in l.1. §. permittitur, n.1, ff. de lib. agnoſc.*

130 Eſtque circa prædicta advertendum, quod licèt aliàs ſi quis ut procurator alicuius fecerit aliquem actum, licèt tunc de ejus mandato non cooſtaret, non dicatur oulliter proceſſiſſe, ſi appareat poſtea eum tali tempore fuiſſe procuratorem, ut not. Domini de Ruta *decis.19. aliàs 247. tit. de procurat. in antiq.* Gemin. & Franc. *in cap. is qui, de procur. in 6.* Spec. *hoc tit. §.1. n.18. in fin.* & quod notab. tradit Innoc. *in c. tua, in fin. de cohabit. cleric.*

131 Tamen ad proteſtandum, ut proteſtatio debitum operetur effectum, procurator ipſe tempore proteſtationis habet oſtendere ſuum mandatum, ut tradit Bart. *in d. § morte, n.37. in fin. & in l. qui abſentem, n.4. de procur. & in l. grege, §.1. ff. de pignor.* per text. ubi Bart. *in l. ſi quis inficiatus, in verſ. cognoverit, ff. depoſit.* Sequitur Roman. *conſ. 204. pro diſcutienda veritate, n.12.* Coſ. *ſingul. incip. Procurator 1.* & novè Maſcard. *de probat. concluſ. 1001. n.26. vol.2.*

132 Quod intellige, ubi proteſtatio eò tendit, ut ille, cui fit, aliquid det, ſeu ſolvat, vel aliquid aliud faciat, vel ut aliàs conſtituatur in mora, *ut d. l. ſi quis inficiatus, & l. non ſolùm, §. qui alieno, ff. de procur.* ubi Bald. *& in cap. Cumanu, de elect.* Iaſ. *in l. de pupillo, §. qui procur. num.5. circ. med. ff. de non. oper. nuntiat.* Afflict. *decis.316. num.3.* & Alex. *conſ.78. viſo, lib.5. quod repetitur conſ. 26. lib.6.* ubi dicit, quod ubi denuotiatio, ſioe proteſtatio fit ad conſtituendum aliquem in mora, non habet eum effectum, niſi doceatur de mandato. Sequitur Maſcard. *de probat. concluſione 1001. num. 29.* obi dicit, ſecus eſſe, ſi tamen fiat interpellatio ad conſtituendum aliquem in mala fide.

Item licet aliàs ubi de mandato dubitatur, ſufficiat cavere iutato, *d. § qui procur.* Secus tamen ad conſtituendum aliquem in mora, ut poſt Bald. not. Tiraq. *de retract. lignag. §. 1. gloſſ. 10. num. 93.* ubi etiam *num. 107.* poſt relatas aliquas opiniones, tenet d. 133
procor. qui aliquem vult conſtituere in mora, debere de ſuo mandato fidem facere, licet à parte noo petatur, per pulchram rationem ab eo traditam, quæ mihi arridet: & ita etiam tenet Afflict. *decis. 317. num.4.* ubi dicunt quod io extraiudicialibus aduerſarius oon tenetur opponere de mandato, ſed pars per ſe tenetur illud oſtendere, ſecus in judicialibus: ita etiam tenet Corſ. *in ſing. incip. procurator. 1.* Cag. *in l. qui in alterius, num.18. de reg.* & noviſſimè Borg. *decis. 19. n.52, part.3.*

Quia (noo diu eſt) fuit in foro altercatum, an inter- 134
pellans aliquem, ut conſtituat eum in mora ex facto alieno, teneatur ſuis expenſis dare interpellato copiam inſtrumentorum, quæ illi oſtenſa, & perlecta per notarium fuerunt, ubi dicta copia ſit per partem petita: quid tunc diaerim, & nunc cenſeam, libet adducere. Partem affirmatiuam eſſe veram, per text. *in Clem. cauſam, verſ. porrect. de electione,* ubi habetur, qui intimat alicui aliquid, licet perlectus fuerit tenor rei quæ intimatur, teneri dare copiam dictæ rei quam intimat, illi cui intimatur, ſi ab eo petita fuerit. Et ſic cum ad id teneatur, clarum eſt, ſuis expenſis teneri id facere, provt explicat etiam ibi Gloſſ. *in verſ. porrect.* & ibi Cardinal. *q.21. & 22.* & Rip. *in l. quod te, n.62. ff. ſi cert. pet.*

Et reddunt rationem, quoniam dicta intimatio fit 135
ad utilitatem intimantis, & ſic ſuis expenſis tenetur eam facere. Pro quo adduco Mar. Monter. *decis. 10. n. 67.* quod creditor ſoluere debet notario ſalarium recipienti inſtrumentum debitoris, eo quòd fiat ob eius utilitatem.

An ſufficiat ſcripturam oſtendere, an debeat legi, 136
aliàs oon operetur effectum ſcientiæ, traditur *in dict. Clem.* coram ſufficere oſtendere ſcripturam, ſi non petatur legi, aut copia, *& cap. appellatio, de appellat. in 6.*

Quæro XVI. Quæ perſonæ poſſint agere ſine 137
mandato? Reſpond. coniuncta perſona poteſt agere pro coniuncta, ſine eius mandato, *l. ſed & ea, ff. de procur.* ubi enumerantur, quæ dicantur coniunctæ perſonæ, *& in l. 1. in fin. cum l. ſeq. ff. de poſtulat.* oportet tamen vt coniuncta perſona poſſit agere ſine mandato, ut caveat de rato, *l. exigendi, Cod. hoc tit.*
Et niſi ille ratum habeat, geſta per coniunctam per- 138
ſonam ei non præiudicant, *l.5. §. ſed et ſi fortè, ff. iu-* 139
dic. ſol. Ampliationes aliquas & limitationes ad 140
iſtam regulam vide per Iaſ. Alex. & alios *in d. l. exigendi.*

Solum hoc dicatur, de quo, pauci dica ſunt, vidi 141
controverti, ſi coniunctus agat pro coniuncto ut eius procurator, ſi non doceat de mandato, non ſuſtineri iudicium, quaſi agitatum à coniuncto: ita Bald. & Salic. *in l.1. Cod. hoc tit.* idem Bald. *in cap. ex parte Decani, de reſcript.* Felio. *in cap. nonnulli, §. ſunt & alii, num.16. verſ. limit.2. de reſcript.* Senſit Bart. *in l. ſancimus, n. 11. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* Myuſing. *centur.3. obſerv.53.* Roman *conſ.446. Primus propoſitæ propoſitionis articulus,* ubi dicit, quod ſi maritus agit tanquam procurator uxoris, deinde repertum fuerit eum non habere mandatum, non valere iudicium
tanquam agitatum à coniuncta perſona. Et hoc per 142
regulam *l. multum, C. ſi quis alteri, vel ſibi, & cap. cum ſuper, de offic. delegat. Quod potui, nolui: quod volui, adimplere nequivi.* Idem novè cenſuit Borgoin. Caval. *decis.24. circ. princ. art.1.* dicens coniunctum non poſſe poſtea ut coniunctum comparere ad convalidandum proceſſum.

Alii reddunt aliam rationem, quod allegando 143
mandatum, facit ſe alienum à legis providentia, ut

tradunt

tradunt Bald.Felin. & alii *in dict. §.ſunt & alii*, utra-
que ratio placet, & placuit Vivio *deciſ.31.num.13.
part.1.*
144 Iſtam concluſionem limita, ubi coniunctus pete-
ret ut procurator conjuncti, vel aliàs omni meliori
modo, quo de iure poſſet; quia tunc per dictam
clauſulam ſuſtinetur iudicium ex capite, quo poteſt:
145 iuxta not. per Felin. *in cap. cum ex officii, num.27. de
preſcript.& in cap.cum ſuper, de offic. delegat. num.11.*
ubi explicat, quid importet clauſula, *omni meliori
modo.*
146 Qualiter coniunctus agens pro coniuncto, de-
beat libellum concipere, tradit Bartol. *in l. vero procuratori, ff.de ſolution.* Aret. *conſ.136.circ.princ. verſ.
ad certium.*
147 Vidi tamen in foro diſputari, an coniuncta per-
ſona agere poſſit, ut ſibi ſolvatur. Veritas eſt, quod
non, licèt velit cavere de rato: ita Paul. de Caſtr. *in
leg. vero procuratori, ff. de ſolut.* Iaſ. *in l. non ſolùm,
num.3 ff ſolut.matrim.per text.in l.2 ff.ut legat.nomin.
caveat.& l.3. §.ſed forte, ff.ind.ſol.* idem not. Anton.
Padil. *in l.tranſactionis placitum, n.24. C. de tranſact.*
Roderic.Suar. *in l.poſt rem iudicatam, in 3 quaeſt.de-
clarat.l.Regni, num.29.* Addo text. optimum *in l.cùm
maritum, C.de ſolut. & l.qui aliena, §.quamquam, ff.
de negot.geſt.*
148 Vnum tamen eſt, quod licet coniunctus non poſſit
cogere debitorem ad ſolvendum ſibi, poteſt ad depo-
nendam pecuniam: ita Bald. *in l. ſia autem, ff.de neg.
geſt.* & ibi Iaſ. & Aret. Ioan. Andr. *ad Specul. tit. de
coniunct.perſ.* Iaſ. *in l.non ſolùm, num.5.ff.ſolut.matrim.*
Roder.Suar. *in l.poſt rem indicatam, in 3.quaeſt declar.
l.Regni, n.29. ff. de re indic.* & novè Viv. *deciſ.349.
num.5.part.2.* Et ita tene, licèt Alex. *in d.l.non ſolùm,
numero 2.ff.ſolut.matrim.* de hoc dubitare videatur,
alióſque referens id tantum verum cenſeat, ubi de-
bitor eſſet ſuſpectus. Etenim cum coniunctus poſſit
agere in favorem coniuncti, poterit & agere ut res
debita deponatur, licet debitor non ſit ſuſpectus, ut
coniuncto pecunia debita ſit parata, atque in prom-
ptu! cum id favorem coniuncti concernat, & nec
tunc coniunctus nihil agere dicatur: Parlad. *lib.2.rer.
quotid.c.fin.3.part.§.2.*
149 Et ita contra Alex. indiſtinctè tenent Iaſ. *in d.l.non
ſolùm*, Cot. *in Mem. in verb.coniuncta perſona*, & novè
Vincent. Caroc. alios referens, *de ſequeſt.p.3. q.52.* &
Mar. Maor. *ſing 260.*
150 Subditque Alexand. *in d. l.non ſolùm, num.3.* quod
coniunctae perſonae poteſt ſolui ex contractu cele-
brato cum dicta coniuncta perſona. Quod licèt aliqui
in dubium vertant, verum cenſeo. Nam ſi ſolui poteſt
praedoni ex contractu cum eo celebrato, ut tradidi-
mus ſuprà, *cap.6.de ſolut. num.34.& ſeq.* multo ma-
gis poterit ſolui non praedoni ex contractu cum eo
celebrato: & ita communiter tenent Doct. *in d.l.non
ſolùm.*
151 Coniunctam perſonam non poſſe proteſtari, not.
Bald. *per illum text.in l.tutor, ff.de min.* quem refert,
152 & ſequitur Felin. *in cap.cùm M.num.48.de conſt.* ubi
limitat, niſi eſſet talis proteſtatio quae ſit ad finem, ut
quis non faciat id quod facere non tenetur: quae
proteſtatio à quocumque fieri poteſt, *l.prohibere*, ubi
hoc not. Angel. *ff.quod vi aut clam*, & Felin. *in d.cap.
cùm M. num.46.* vel cum proteſtatio ſit tantùm ad
notificandum, ut quis ſcilicet conſtituatur in mala
fide, ut per Maſcard. *de probat.concluſ.1001.num.19.
volum.2.*
153 Fallit etiam dicta concluſio, ubi coniunctus eſſet
minor, prodigus, mente captus, aut furioſus, quia
tunc eius coniunctus poſſet pro eo proteſtari, ut per
Tiraquel. *de retract.lignag.§.1. gloſſ.10.num.95.* Eſt-
que vera proculdubio dicta fallentia. Quia tali caſu
poteſt coniunctus agere ea quae ſpeciale mandatum 15
requirunt, *leg.patri*, ubi Bartol. Bald. & communiter
ſcribentes, *ff.de min.* cum tamen alias ea, quae ſpeciale
mandatum requirunt, coniunctis ſint interdicta, *leg.
patri coniuncta. leg.illud. ff.de minor.* latè per Recen-
tiores *in dict.leg.exigendi, hoc tit. & in cap.nonnulli,
§.ſunt & alii, extr.de reſcript.& in c.cum M.de conſt.*
& not. Purp. *conſ.282.num.29.* ubi dicit coniunctum
non poſſe obtinere capturam pro coniuncto, quod
ad eam obtinendam requiratur ſpeciale mandatum.
Idem latè tradit Rom. *conſ.241.n.11.& 12.* Ita tene,
licèt contrarium velit Caccialup. *in tract. de debit.
ſuſpect. q.2.*
Dubium tamen, & ſubtile eſt, utrùm in praefato 155
caſu poſſit dictae coniunctae perſonae ſolui. Roman.
tenet partem affirmativam *in l.non ſolùm, ff.ſol.matrim.
& in ſing.227.* ipſum ſequitur Iaſ. & Socin. *in d.leg.
non ſolum.*
Contrarium tenet Alexand. *in d.leg non ſolùm, n.4.
verſ ſed hoc non puto verum*, & not. *in l.placitum, n.14.
C. de tranſact.* quod placet ſequitur Parlad. *lib.2. rer.
quotidian.c.fin.3. p.§.2.n.7.*
Nam quod coniunctus poſſit agere pro coniuncto, 156
ideo eſt, quia coniunctus nihil poteſt agere in prae-
judicium coniuncti. Nam ſi actum à coniuncto eſt ei
utile, id ratum habendo ei proderit: ſin damnoſum,
non ratum habendo, non ei nocebit, *l.3. §. ſed etſi
forte. ff ind.ſol.* Et hoc ita procedit in caſibus requi-
rentibus ſpeciale mandatum, atque in aliis, ut ſenſit
Alex. *d.num.4.* & Iaſ. *in dict.leg.exigendi, n.9.verſ.4.
fallit.* Cumque receptio ſolutionis poſſit eſſe coniun- 157
cto damnoſa, ſi recipiens conſumpſiſſet pecuniam,
hinc fit ut nullatenus etiam in praedicto caſu poſſit
ſolui coniuncto.
Neque per cautionem rati debet cenſeri ſufficien- 158
ter proviſum, *arg.text.in l.cogi, §.ſi pater, in fin.* ibi,
non oportere ſub incerto cautionis, *ff. ad Senat.
Conſult.Trebel.*
Iuvatur haec ſententia, quia licet aliàs procurator, 159
de cuius mandato dubitatur, debeat admitti cum cau-
tione de rato, *leg.1. C.de procur. leg.non ſolùm, §.qui
alieno, ff.eod.& c.1.ext. eod.* tamen ſi eſt conſtitutus 160
procurator ad exigendum, & de eius mandato dubita-
tur, non admittitur cum rati cautione: ut per Guliel.
de Cuneo poſt Gloſſ. & Bald. *in d. l.non ſolùm, §.qui
alieno, ff.eod.* Cyn. Ray Bald. Fulg. & alii *in l.1.C.eod.*
Anton. à Padill. *in d. l.tranſactionis placitum, n.22.
& 23.* Paul. de Caſtr. *in l.ſi ſine, §.enim autem, ff. rem
rat.hab.* licèt ibi Bart. aliter teneat, quem ſequitur Fel.
in c.coram, n.7.de offic.& pot.ind. deleg. ubi pulchrè 161
declarat, quando dicatur dubitari de mandato, tum ad
hoc ut qui dicit ſe procuratorem, cogatur praeſtare
cautionem de rato: tum ad hoc, ut ipſe admitti debeat
cum cautione de rato.
Circa praedicta quaero, an foemina poſſit agere 162
coniunctorio nomine? Dic quod non, *l.alienam, C.
de procur.* Et hoc licèt ſit mater, *l.qui aliena, §.quan- 163
quam, ff.de negot.geſt.* not. *in leg.alienam, C.de procur.*
ubi Iaſ. multas limitationes refert, & Natta *conſ.143.
num. ſexto.* Quod tamen ſingulariter limita in uxore 164
pro marito: ut not. Marſil. *ſingul.636.* qui multa alle-
gat. In Monacho praedictam etiam concluſionem li-
mitat Fed. de Sen. *conſ.387.quidam verè, ad fin.*
Ex praedictis liquet, ut coniuncta perſona poſſit 165
agere pro coniuncto, debere rati cautionem praeſtari.
In foro tamen diſputari non ſemel vidi, an ipſe ultro
teneatur dictam cautionem praeſtare, an verò ad par-
tis petitionem. Ex facto conſultus reſpondi, non
ultro, ſed ad partis petitionem teneri eam praeſtare:
hac ratione, quod quoties lex, vel ſtatutum aliquid
fieri mandat, maximè in favorem alicuius, ut in prae-
miſſo caſu, intelligitur, ſi à parte petatur, ut copiosè

ſcripſi *lib.1.reſol.cap.15. de præſcript.num.15. & 16.*
multos in dictam ſententiam adducens, quibus addo
Franc.de Cal. *in rep. l. ſi curatorem habens, in definit.*
reſt.verſ. per quod, num.29.Cod. de in integr.reſt.min.
Ioan.Gutei.*in rep.leg.nemo poteſt,num.435.de legat.1.*
166 qui *num.436.* dicit ſatis eſſe hoc caſu, ſi reus opponat
per verba generalia, quæ in libellis communiter di-
cuntur: ſcilicet, non eſſe petitum per partem contra
partem, neque tempore, neque forma, neque modo
debitis, licet aliud non exprimat. Quod mihi placet,
quia ſatis expreſsè videtur reus alioqui, dum dicit
petita per adverſarium fieri non debere, quia non pe-
tuntur forma, nec modo debitis: manifeſtè ſiquidem
exprimit ſe poſtulare, ut adverſarius quæ petit, petat
prout lex, vel ſtatutum tali caſu diſponit. Patrocinatur
quod in terminis tradit Cravet. *de antiquit. temp.*
part.1.§.hoc quæritur, num.32. cuius auctoritatem,
etſi *lib.1.reſolut.cap.19.num.14.* impugnaverim, nunc
tamen, re maturiùs perpenſa, & in illo caſu in quo
impugnavi, in præſenti ſequor, cùm illo caſu ſatis
apertè videar impugnare omnia per partem deducta
& probata, cum contrarium fieri debere affirmem,
& hoc caſu ſatis etiam manifeſtè defectum petitionis
partis aperiam; quod ſatis eſt in quacumque excep-
tione, ut aliquo modo de partis intentione conſtet,
ut not.Alex.*in l.Titia textores, de leg.1.*& Bart.*in l.1.*
ff.de except.

167 Et in cauſis criminalibus ubi de intereſſe tantùm
pecuniario agitur, admitti coniunctum defenſorio no-
mine coniuncti abſentis, tradit Clarus *in §. fin. q.33.*
n.5.& Boſſ. *in pract. tit. An in crimin. iudicio procur.*
adm. & Bayar. *ad Iul.Clar.ibid.* ubi ante *q.52. n.11.*
ait, quod dicitur Iudicem poſſe dicere, Nolo aliquis
non pateat, ſed ſolùm principalem procedere, reſpectu
procuratoris poſſit ipſum repellere, non reſpectu in-
ſtructoris, ſeu defenſoris: allegat Capyc. *deciſ.143.*
Roland. *conſ.47.num.21. lib.3.* Boſſ. *d.tit. An in iu-*
dicio crim.num.6.

168 Neque illud ſilentio pertranſeam, coniunctum ante
litem conteſtatam procuratorem conſtituere non
poſſe, ut per Roman.*conſ.241.*& Iaſ. *in leg.quod quis,*
fallent.7.Cod.eod. qui alios citat. Coniunctos intel-
lige, qui ſunt intra quartum gradum incluſivè, ut ex
multis tradit Menoch. *de arbitr.iudic. caſu 146.* reli-
quos ulterioris gradus iudicis arbitrio relinquens:
pro hoc facit quod tradidi *libro primo reſolut.cap.pri-*
mo, num.24.

169 An in criminalibus admittatur coniuncta perſona
pro coniuncta, etiam ubi agitur de imponenda pœna
corporali. Hoc anno milleſimo ſexenteſimo duode-
cimo, in quadam cauſa ubi fiſcus agebat contra quen-
dam Nobilem Barcinonæ populatum ad confiſcatio-
nem bonorum ſuorum ex quodam particulari privi-
legio civitatis Barcinonæ, ex eo quoniam prætende-
bat falſificaſſe monetam cuſam in officina dictæ civi-
tatis, dum eſſet per Regium Conſilium citatus dictus
nobilis, ut perſonaliter compareret ad videndum de-
clarari ſe incidiſſe in pœnam confiſcationis ſuorum
bonorum, ob falſificationem dictæ monetæ; oppoſui-
mus ego, & Doctiſſimus Iur.Conſul. Michaël Salva,
admittendam fuiſſe ad defenſionem dictæ cauſæ uxo-
rem dicti rei, quæ in dicta cauſa defenſorio nomine
uti uxor & perſona coniuncta mariti ſui ſe oppoſue-
rat, & etiam pro ſuo intereſſe: & cùm de eo Senatus
dubitaret, conſuluimus pro admiſſione, hiſce funda-
mentis.

Primum, quoniam in dicta cauſa non agebatur de
ordinaria criminis punitione, ſed tantùm de intereſſe
pecuniario confiſcationis bonorum, quo caſu & pro-
curatorem admittendum eſſe probant omnes, ut per
Boſſ. *in tract.crim.tit. An in criminali iudicio, num...*
alios refert Clarus *in §.fin.quæſt.33.n.4.*& ibi Bayard.
in add. Menoch. *de arbitr. q.80.* Farinac. *in tract.*
crimin.q.99.

An conſors eiuſdem litis poſſit agere pro conſorte 170
abſque mandato, cum cautione de rato, uti coniuncta
perſona, tradit Felin. *in dict.cap.cum M.num.7.& 9.de*
conſt. Nat. *conſ.138.n.17.*

Hoc tamen circa prædicta animadverſum volo, 171
quod licet regulariter quis alieno nomine agere non
poſſit ſine mandato, ut ſuperius adnotavimus, & eſt
text. *in l.nemo alieno, ff.de reg.iur.* alienam tamen de-
fenſionem ſuſcipere poteſt, licèt mandatum non ha-
beat, dummodo præſtet cautionem de iudicato ſol-
vendo, *leg.exigendi, Cod.de procur.* Quod intellige, niſi 172
novandi animo id facere vellet, ut per Dec. *in dict.l.*
nemo alieno, & ibi etiam debent proteſtari, quod per
interventum novæ perſonæ alienam defenſionem ſuſ-
cipientis, non intendunt diſcedere à convento, nec
illius perſonam relinquere.

QUÆRO XVII. Cui intimari debeat procura- 173
toris revocatio? Dic quod in iudicialibus, ubi iam de
mandato pars eſſet certificata, debet revocatio inti-
mari iudici, aut parti. Neque ſufficit, ut tantùm inti-
metur ipſi procuratori. Aliàs geſta per eum tenent
quoad præiudicium revocantis, non tamen quoad
eius commodum, *cap.mandato, cum concord.* de qui-
bus in Gloſſ. *ext.de procur.*

Quod intellige cum diſtinctione tradita per Doct. 174
in d.cap.mandato, & per Bart.Bald. & Salic. *in leg.1.*
Cod. de ſatiſdat. & per Zab. *in Clem. 1. num. 10. de*
renunt.

In extraiudicialibus, ſi agitur cum certa perſona, 175
ut quia cùm conventum eſſet ut quis contraheret ſu-
per certa re cum aliquo, ad contrahendum cum eo
conſtituiſſet procuratorem, tunc revocatio debet parti
intimari: not.Doct. *in cap. ex parte Decani, de re-*
ſcript.& in Clem.1.de renunt. per leg.fideiuſſor, §.1. ff.
mandat. Et idem eſt, ubi quis generaliter eſſet conſti-
tutus procurator, ad certum tamen locum. Quia tunc
ſequitur generalis revocatio per publicum procla-
ma, vel per propoſitionem edicti generalis, *argum.*
text. in leg. ſed ſi pupillus, § præſcribere, ff. de inſtit.
action.

Secus autem ſi locus ad contrahendum non eſſet ei 176
deſignatus, nec quocum: quia tunc non eſt neceſſe
contrahenti intimare revocationem mandati, ſed ſuf-
ficit ipſi procuratori: ita Bart. & Bald. *in leg. unica,*
Cod.de ſatiſdat. Cardin. *in Clem.1. num.10. de renunt.*
Ioan.Andr. & alii *in d.cap.ex parte Decani.* Et ita eſt
Intelligendum dictum Bart. in *l.qui hominem, §.ſi Ti-*
tium, ff. de ſolut. ut not. Alexand. *in leg. non ſolùm,*
§.morte, n.50.ff.de novi op.nunt.

Curioſus ſiquidem debet eſſe qui contrahit, ut in- 177
quirat, an mandatum ſit revocatum, necne, *arg.l.3.§.*
ſed et ſi, ff.de in rem.ver.& debuit cogitare hoc evenire
poſſe, *arg.l.ſi quis domum, §.1.ff.locat.& leg.inter ſti-*
pulantem, §.ſacram, ff.de verb.oblig. Maximè cum, ubi
non eſt deſignata perſona, quacum contraheret, aut
locus, ubi contraheret, non reperiatur commoda re-
vocationis intimatio, niſi ipſi procuratori: vide Ioan.
de Anan. *conſ.25.n.2.*

QUÆRO XVIII. Manifeſti iuris eſt, pactum 178
de quota litis danda Advocato, ſive procuratori, eſſe à
iure reprobatum, *leg. ſi qui, C.de poſtul.leg.litem, C.de*
procur. Quid tamen erit in pacto de dando certam
quantitatem Advocato, ſive procuratori, caſu quo
vincat? Veritas eſt, quod nec tale pactum valet, quia 179
militat eadem ratio prohibitionis pacti de quota li-
tis. Quia cùm Advocatus, ſive procurator nihil habi-
turus eſſet, niſi in caſu victoriæ, curaret per fas, vel
nefas vincere, ne ſuis laboribus prorſus fruſtraretur:
ita not.Gloſſ.communiter recepta *in leg. ſumptus, ff.*
de pact.

At

Digitized by Google

180 At verò ſi Advocato, vel procuratori promiſſum
eſſet certum ſalarium in omni caſu ſuccumbentiæ,
vel victoriæ, prout ferme fit, & præter id certa res vel
quantitas, in caſu victoriæ: licitum eſt tale pactum,
dummodo promiſſum eſſet quid moderatum, pro per-
ſonarum, & rei, de qua litigatur, qualitate, quia tali ca-
ſu ceſſaret prædicta occaſio delinquendi, cum dictus
procurator, vel Advocatus in omni caſu præmium
ſuorum laborum ferret. Ita Paul. de Caſtr. *in dicta leg.
ſi qui, Cod. de poſthum.* Alexand Salic. Iaſ. & alii *in dict.
leg. litem.* Sequitur Mar. ab Azpilc. *conſ. quarto de
pact. libro primo, volum. 1. & in Manu. Confeſſ. capi-
to 25. numero trigeſimo,* & Borgnin. *deciſion. 41. & ſe-
quent part. 1.* Stephan. Gratian. *deciſ. 218. n. 8.* ait iudi-
cem dictum modum poſſe arbitrari, latè Farin. *q. 106.
num. 42.*

181 Circa prædicta fui à quodam Doctore interroga-
tus, quid ſibi vellet Bartol. *in dicta leg. ſumptus, in fin.*
dum de iſta materia loquens dicit, quod ubi promit-
teretur ſimpliciter certa quantitas, vel res, non reſpe-
ctu eius quod in litem deducitur, quod pactum va-
let: quam concluſionem communiter receptam atte-
ſtatur Rol. *conſ. trigeſimoſexto, numero vigeſimo pri-
mo, vol. 3.* & Steph. Grat. *deciſ. 118. n. 1.* dicebat ſiqui-
dem ſe non probè dictam communem concluſionem
callere.

182 Dixi, & dico dictam communem concluſionem
eſſe iuxta prædicta intelligendam, ut ſi promittatur
certa res, vel quantitas, reſpectu eius, quod in litem
deducitur, id eſt eo caſu quo res in iudicium deducta
obtenta ſit, & ſic ſolo caſu victoriæ, quod pactum
non valeat, cum militet legis prohibitio, quia datur
occaſio Advocatis & procuratoribus calumniandi,
ne ſuis laboribus fruſtentur.

183 Si autem ſimpliciter aliquid promittatur, non reſ-
pectu eius, quod in litem deducitur, id eſt, non habita
ratione an dominus rem in litem deductam conſe-
quatur, tunc tale pactum valet: cum ceſſet ratio dictæ
prohibitionis legis. Et hoc intellige cum ſuprà ſcripta
modificatione: & ita ſenſiſſe viſus eſt Azpil. in locis
proximè citatis. Stephan. Gratian. *deciſ. 218.* Farinac.
dict. q. 106. Plot. *in tract. de in lit. iuran. §. 16. n. 10.* be-
ne Farinac. *dict. q. 106. n. 37.* & Guid. Papæ *deciſ. 102.*
184 ubi dicit, tali caſu Advocatum & procuratorem con-
ſequi promiſſum, licèt partium concordia lis ſopia-
tur, cum per eum non ſtet quominus cauſam agat,
argum. l. 1. §. divus, ff. de var. & ext. cog. & *ibi* not. per
gloſſ. Bart. & alios. & notat Borgo. multos laudans *de-
ciſ. 41. n. 48. part. 1.* Sequitur Mieres *p. 2. colliat. 6. ca-
pite decimoſeptimo, de profeſſor. & iuris peritis, num 11.
fol. 37.* multos citat Trentacinq. *variar. reſolut.
volum. 1. libro ſecundo, tit. de poſtulando, poſt numerum
ſeptimum.*

185 Eſt tamen verum, quod ubi certum ſalarium eſt
promiſſum Advocato ſive procuratori, tunc licèt (ut
dictum eſt) aliquid plus ei promittere in ſolo caſu
victoriæ, ut ſuperius dictum eſt.

An autem in ſollicitatore pactum de quota litis lo-
cum habeat, quidquid alii dubitent, recepta eſt ſen-
tentia, quod non: quia pactum de quota litis, tantùm
habet locum in eo qui in iudicio ut Advocatus, ſeu
procurator litem exercet, ut ex multis reſolvit Addi-
tio *in littera C ad Farinac. conſ. 70.* & neque in ceſ-
ſionario, & procuratore in rem ſuam locum habere
dicit, & allegat inter alios Pariſ. *conſil. 19. num. 53.
libro tertio.* Item nec in procuratore ad negotia, præ-
dictam prohibitionem locum habere, not. Farinac.
dict. quæſt. 106. Qui in iſta materia videndus eſt, &
etiam Alexand. Trentacinq. *variar. reſolut. volum. 1.
lib. 2. titul. de poſtuland. reſolut. 1.* Idem Farinac. *in
dict. quæſt 106. num quinquageſimoſexto,* & Menoch.
de arbitr. lib. ſecundo, centur. ſexta, caſu 522. per tot.

Quæ nota, quia alibi ita clarè examinata fortaſſe non 186
reperies.

An iſtud pactum de quota litis habeat locum in
ſollicitatore, diſputatum fuit nuper in Senatu. Pro
parte affirmativa videntur facere, quæ ex Soto, & aliis
tradit Menoch. *de arbitr. iud. cent. 6. caſu 522. num. 7.*
Maynar. *deciſ. 12. lib. 3.*

Pars tamen negativa eſt verior & magis recepta,
propter duas elegantes rationes, quas tradit Stephan.
Bertran. *conſ. 160. ante fin. vol. 4.* Prima eſt, quod iura
per quæ prohibetur paciſci de quota litis, loquuntur 187
in Advocato & procuratore, & ſic non poſſe habere
locum in ſolicitatore, de quo cùm non loquantur,
ceſſare in eo debet eorum diſpoſitio, *l. 4. §. toties, ff.
de dam. infect. l. hos accuſare. §. omnibus, ff. de accuſ l. 1.
§. loquor, ff. de aqua quotid. & æſtiva.* Subdens non ob-
ſtare quod opponitur dicta iura habere locum & in
ſolicitatore, quia in eo militat eadem ratio. Nam hoc 188
negat, & bene, eo quod non poſſit ſic calumniari circa
exercitium litis qui non eſt in cauſa, ſicut Advocatus
& procurator, qui ſunt lo cauſa: reddit & aliam ratio-
nem, quia in pœnalibus non fit extenſio ex identitate
rationis, *l. de interpretatione, l. ſanctio legum. leg. ho-
die, & l. reſpiciendum, ff. de pœnis, cap. odia reſtringi.
de regul. iur. in 6.* Hac ratione moti in iſta fuerunt
ſententia Natta *conſ. 145. n. 15.* Peregrin. *de iure fiſc.
lib. 4. titul. 7 numero 16.* Franciſc. Becian. *conſil 49.
num. 2.* Emporium iuris *titul. 3. de pact. num. 66.*
neque invenio quod Soto *de iuſt. & iure, loco à Me-
noch. allegato, nempe libro 5. quæſt. 8. articul. 4.* id di-
cat ad quod à Menoch allegatus, quod nempe pactum
de quota litis non habeat locum niſi in advocato, &
procuratore.

Bene tamen habere locum cenſeo ubi darentur per- 189
ſonæ coniunctæ Advocati, vel procuratoris, de qua
veriſimiliter ipſe ita confideret ut de ſeipſo, arg. text.
*in leg ſi remunerandi, §. Maurus, ff. mandat. leg heres
meus, §. fin. ff. de cond. & demonſtr.* optimè Iaſ *in leg. Ti-
tia, ff. de verb. obligat.* & in noſtris terminis Marcab.
conſ. 45. num. 10. & quæ ipſe trado *lib. 3. reſol. cap. 15.
num. 346.*

Neque in procuratore in rem ſuam habet locum 190
pactum de quota litis: ita Pariſ. *conſ. 19. n. 43. lib. 3.*
Farinac. *dict. quæſtion. 106.* qui loquitur in procu-
ratore ad negot. Videndus in materia pacti de quo-
ta litis, Trentacinq. *var. reſol. libro ſecundo, de poſtul.
reſol. 1.*

QUÆRO XIX. An mandatum teſtibus proba- 191
ri poſſit? Reſp. quod ſic, *leg. cum te tranſegiſſe, Cod. de
tranſact.* not. gl. *in l. Marinus, C. de procur.* & Bart. *in
leg. 1. Cod. eod.*

Fallit dicta concluſio in mandato ad exigendum, 192
quod ſcripturam requirit, neque ſatis eſt illud teſtibus
probare, ut per Bald. *in leg. falſus, numero 27. Cod. de
furt.* Alexand. *in leg. 1. numero 16. Cod. de procur.* ubi
inquit Bald. in hoc contradicentem habere neminem.
Idem not. Cret. *ſingul. 119.* & Buër. plures citans
deciſ. 181. Suar. *in leg. poſt rem iudicatam, in 3. quæſt.
ſuper declar. l. Regni, n. 28. ff. de re iudic.* & Cavalc. *de-
ciſione 45. n. 16 p. 1.*

Idem dic de mandato ad lites exercendas, quod de 193
communi iudiciorum conſuetudine per ſcripturam
probari oportet, neque per teſtes eius probatio ad-
mittitur, ut notat Ioan And. *ad Spec. tit. de procuratore,
§. ratione 3. in add. inc. p. teſtes.* De eadem conſuetudi-
ne atteſtatur Caſt. *in l. non ſolùm, §. 1. numero ſexto, ff.
hoc titul.* & ut de Caſtellæ conſuetudine atteſtatur
Gregor. *in leg. 21. gloſſ prima, ante fin. titul. 5. part. ter-
tia.* ſic & ipſe de Cathaloniæ conſuetudine affirmare
poſſum.

Vbi verò ageremus de actu præterito, an nempe
talis fuerit procurator, & ſic ad ſuſtinédum proceſſum
actum

Digitized by Google

factum mandatum poſſet per teſtes probari: ita Bald. *in leg. geſta, numero duodecimo, Cod. de re iudic.* Angel. *conſ. centeſimo nonageſimo ſecundo*, & Steph. Gratian. *deciſ.* 105. *numero quarto*, ubi *numero ſexto*, ſubdit quod ſi in aliqua ſcriptura etiam inter alios narraretur talis procurator, & eius tenor ibi eſſet inſertus, convalidaretur proceſſus: Roman. *conſ. ſexageſimotertio*, Boët. *deciſ.* 281.

194 Et idem dic de mandato Principis, & de mandato de iuriſdictione utendo, ut non niſi per ſcripturam probari poſſint, ut not. Ioan. de Plat. *in leg. prohibitum*, per illum text. *Cod de iur. fiſc. lib.* 10. & eum referens Franc. Avil. *in capit. prætor. c.* 1. *gloſſ. cartas, num.* 4. *& 9. & per tot.* ubi aliqua adducit, quæ non niſi per ſcripturam probari poſſunt, & Cabal. *deciſ.* 11. *num.* 2. *part.* 1.

195 Vbi in aliqua cauſa ſunt plures, an & quando cogantur conſtituere unum procuratorem? pulchrè reſoluit Stephan. Gratian. *deciſion. centeſima ſeptima.*

196 Quæro XX. An procurator ad lites nullam habens poteſtatem ſolutionem exigendi, poſſit petere, ut res, ſive pecunia extrahatur de poteſtate debitoris, & in loco idoneo deponatur, & an poſſit petere executionem guarentigiæ? Iſtas qq. pulchrè tradit Rod. Suarez *in dict. leg. poſt rem iudicatam, in* 3. *quæſt. ſuper declar. leg. Regni*, ibi per te vide. Et ibidem
197 *numero trigeſimotertio*, ſubdit dictum procuratorem ad lites poſſe interpellare debitorem ut ſolvat domino, & illum in mora conſtitueret, allegat Bartol. *in leg. ſi ſervum, § nunc videamus, ff. de verb. obligat.* quem ibi
198 ſequuntur Imol. Alex. & Iaſ. qui omnes iſtud dictum intelligunt, ubi debitor & creditor eiuſdem eſſent fori, aliàs ſecus. Quia cum tunc debitor non teneretur deferre ſolutionem domum creditoris, *l. item illa, ff. de conſtitut.* ubi Bartol. & Paul Caſtrenſ. qui pulchrè iſtam concluſionem limitant, & declarant, cum non eſſet cui ſolvere poſſet, ipſe non conſtitueretur in mora.

199 Ex quo infero, quod ubi debitor ex pacto, conſuetudine, aut alias teneretur deferre ſolutionem domum creditoris, ubicumque domicilium haberet, ut fit in Cathalonia in ſolutione penſionum cenſualium, & violariorum, quod tunc procuratoris interpellatio conſtitueret debitorem in mora, qui alias fortaſsè, ſine interpellatione in moram non incideret, putà ſi in obligatione non eſſet dies tacita, vel expreſſa, *leg. ſi ex legati cauſa, ff. de verb. oblig.* cum ſimilibus:
200 vel licèt dies eſſet expreſſa, ſi mutaſſet domicilium, & ignoraret debitor ubi illud haberet, vel ſi creditor deceſſiſſet, & debitor ignoraret, quis ſucceſſiſſet, quia donec de his fiat certior, non incidit in moram, ut per Iaſ. *in leg. vinum, numero decimo, ff. ſi cert. pet.* qui multa allegat.

201 Quæro XXI. Quidam conſtituit plures procuratores inſolidum ad petendum, exigendum, &c. utrum unus ex procuratoribus poſſit ab alio exigere debita poſt conſtitutionem contracta: vel utrum unus poſſit alteri ſponte ſolvere, & liberationem conſequatur? Albericus *in dict. verb. procurator.* Feder. de Sen. proponit iſtam quæſtion. *conſil.* 154. *Quidam conſtituit.* Omnium optimè eam explicat Bart. hic Bartol. tractat quandonam procurator poſſit ſibi ipſi ſolvere, *in l. qui proprio, §. fin. ff. de procur.* ad eum recurre. Adde quod per dicta Bartoli *in dict. leg. qui proprio, §. ſi duobus*, dicit Surd. *de aliment. titulo octavo, priv.* 32. *numero tertio*, ubi ſint dati plures executores, poſſe unum alterum convenire, qui debitor ſit hæreditatis.

202 Quæro XXII. An mutuans procuratori conſtituto ad accipiendum mutuum in certam cauſam, debeat eſſe ſollicitus, ut pecunia in illam cauſam convertatur, ut dominus remaneat obligatus? Vide Bart. *in auth. hoc ius porrectum, num.* 17. *C. de ſac. ſanct. Eccl. & in leg. doli mali, n.* 8. *ff. de nov. & in leg. civitas*, ubi commun. Scriben. *ff. ſi cert. pet.* Vide etiam text. optimum *in l.* 1. *§. non autem, verſ. unde quæris, & l. fin. ff. de exerc. act.* & novè vide Guter. *allegat.* 1. ubi bene iſtam materiam declarat.

Ex contractu procuratoris quandonam dominus 203
obligetur? vide Bart. *in l. ſi pupilli, §. item ſi procuratori, ff. de negot. geſtis.*

Quæro XXIII. De caſu qui diſceptatus fuit hoc anno 1618. coram admodum Illuſtriſſimo Domino Cancellario Gabriel Aroles. Mercator civis Barcinonenſis confeſſus fuit publico inſtrumento debere quaſdam pecuniæ quantitates Franciſco Reyner civi etiam Barcinon. ut procuratori alterius civis, lapſi fuerunt 30. anni à tempore firmæ dicti debitorii, procurator ille deceſſit, deceſſerunt & principales, vivo dicto Aroles. Hæredes procuratoris petierunt dictas quantitates à dicto Aroles, qui licèt eas ſolviſſe diceret, de ſolutione docere non poterat. Conſultus ab eo reſpondi, quod cum de ſolutione docere non poſſet, eum eximi à ſolutione facienda ſaltem principali; replicavit ipſe quod ab hæredibus principalis erat certus non eſſe eum moleſtandum. Hoc præſuppoſito conſului non poſſe ipſum cogi ſolvere dictas quantitates dicto procuratori. Etenim cum dictum debito- 204
rium eſſet ſtipulatum per procuratorem, ex rebus ſui principalis actio utilis fuit incontinenti acquiſita ipſi principali, ſine procuratoria ceſſione, quidquid ſe involuat gloſ. *in cap. quamquam, verb. poſſunt acquirere, circ. med. de uſu. l. ſi procurator, ff. de procurat.* not. Cyn. *in leg. multum intereſt, C. ſi quis alteri vel ſibi.* Bald. & Salic. *in leg. cùm per eos, Cod. eod. titul. ſi quis alteri vel ſibi.* Capella Tholoſan. *deciſ. centeſimaquinquageſima ſecunda*, bene Paul. de Caſtro *in leg. ſi procurator, numero quarto, & quinto*, ubi reſoluit utilem quæ tranſit in dominum, præferri directæ quæ remanſit penes procuratorem, reddens rationem, cum quæritur an directa præferatur utili vel è contra, dicit, inſpicien- 205
dum eſſe cuius ſit negotium, videlicet ſi eſt illius, cuius eſt directa, tunc directa præfertur utili: ſi illius cuius eſt utilis, præferatur utilis: *per l. qua ratione, §. licet, de acquir. rer. domin. & in leg. ſecunda, de loco pub. fruen.* & demùm concludit ut procurator qui nomine ſui principalis contraxit, per inſtrumentum guarentigiæ non poſſit ex eo petere executionem in vim ſuæ directæ, cum non eam quæſierit ad ſuam utilitatem: ſubdens, quod licèt quis poſſit ſolvere alicui ex contractu cum eo celebrato, *leg. ſi unus, ff. de pact. & leg. ſi ſervus, ff. de ſolution.* non tamen cogi ſolvere, nec iudicium cum eo ſuſcipere, & ita fuit iudicatum.

CAPVT XV.

De litteris vulgo dictis Requiſitoriis.

SVMMARIVM.

1 *Literarum requiſitoriarum quando incidat uſus.*
2 *Iudices tenentur ſibi mutuò auxiliari.*
3 *Amplia licèt iudex auxilium petens ſit delegatus, & de iure Cathalonia.*
4 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt cenſuris compellere ſecularem, ut ei ſubſidium præſtet.*
5 *Iudex ſæcularis non compellit Eccleſiaſticum, ſed adit eius ſuperiorem, ut compellat.*
Qualiter in hoc caſu in Cathalonia procedatur, num. 8.

6 *Iudex*

6 Iudex qui negat auxilium ſuum alteri,præterquam quod poteſt puniri per ſuperiorem, tenetur parti ad intereſſe.

Limita ut num. 9.

7 Rex poteſt bannire Clericum aut Epiſcopum eius iuriſdictionem turbantem, aut impedientem.

10 An iudex requiſitus habeat cognitionem, an ab eo iuſtè vel iniuſtè petatur auxilium, & n.11. & 12.

Declara ut num.13.

14 Iudex executor de communi conſuetudine citat partem contra quam petitur executio ad opponendum,ſi quam habet exceptionem adverſus executionem.

Quid Senatus obſervet, ibid.

Quid in criminalibus obſervetur, n.16.

15 Si dicta pars poſtea compareat coram dicto executore, & alleget aliquas exceptiones directè ſententiam impugnantes,iudex executor poteſt de illis cognoſcere, ut non pronuntiet; ſed ſi viderit eas obſtare, ſuperſedeat in executione,& eas remittat iudicandas ad iudicem primum: ſin verò videat non obſtare, ut in executione, eis non obſtantibus procedat, & n.21.

16 Intellectus capit. paſtoralis, §. quia verò, de offic. delegat.

17 Si pars coram executore aliquas exceptiones opponat quæ merita cauſæ reſpiciunt, an executor de eis aliquo modo cognoſcere poſſit. Referuntur opiniones, & n.18.

18 Alex. ſedere diſtinctionis dict. quæſt. reſolvit, ut ſi dictæ exceptiones ſunt de illis, quæ poſt ſententiam non poſſunt opponi,iudex executor nullo modo de eis cognoſcere poſſit; ſi verò ſint de illis quæ licèt merita cauſæ reſpiciant, poſſunt poſt ſententiam oppon, tenet quod poſſit de eis cognoſcere, ad effectum prædictum: id eſt non ut ſuper eis pronuntiet, ſed ut ſi viderit eas obſtare, eas remittat ad iudicem requirentem: ſin minus, ut in executione ipſis non obſtantibus procedat, & num.19.& 21.

20 Quæ exceptiones reſpiciant merita cauſæ,& poſſint poſt ſententiam opponi, remiſſivè.

22 Intellectus l.pen.ff.de confeſ.

24 Bart.Socin. in l. à divo Pio, ff. de re iud. dictam diſtinctionem Alex. reprehendit.

25 Reprehenſio Barth.Soc. reprobatur ab Auctore, & num. 26.

Alex. diſtinctio probatur ab Auctore, & ab eodem declaratur.

28 Vbi iudex requirens cognovit de aliqua exceptione, quæ etiam poterat poſt ſententiam opponi, poſtea dictæ exceptiones coram executore opponi non poſſunt: & n.33.imò tali caſu opus eſt appellatione, n.30.& 31.

De ratione, num. 29.

Limita dictam concluſionem, n.35.& 38.

32 Spontanea appellationis omiſſio purgat iniuſtitiam ſententiæ contra ius litigatoris lata.

34 Iudex ad quem an in iudicando ſui loci ſtatuta ſervare teneatur.

35 Merus executor an aliquando habeat cognitionem rei ſibi demandatæ, & poſſit cognoſcere de facto ſuperioris iudicis.

36 Iudex inferior poteſt cognoſcere de facto ſuperioris, ubi notoriè eſt nullum, aut iniuſtum.

37 Vt nullitas vel iniuſtitia ſit notoria, non debet dubitationem, vel diſputationem aliquam continere.

39 Vbi nullitatis exceptio requirit altiorem indaginem, reſervatur poſt executionem.

40 Quando dicatur requirere altiorem indaginem.

Dicta limitatio recipit aliquas reſtrictiones, ibid.

41 Quatuor caſus,in quibus merus executor habet cognitionem, enumerantur remiſſivè.

In quibus caſibus iudex executor poſſit pronuntiare, ibid. remiſſivè.

42 An in Cathalonia prædicta procedant, ut nullitas ſententiæ poſſit opponi coram executore, cum in Cathalonia debeat opponi intra decem dies, intra quos licet appellare.

Reſolvitur affirmativè, n.43.

Conſt. 1. tit. de appellat. non intelligitur de nullitate notoria, quæ ex ipſis actis reſultat, nullumque examen requirit, ibid.

44 Statutum prohibens dici de nullitate,non intelligitur de notoria nullitate,ſecundum Baldum.

45 Multi iſtud Baldi dictum declarant, ubi ſtatutum ſimpliciter de nullitate dici diſponat: ſecus ubi præfigat tempus intra quod dici poſſit de nullitate, quia tunc eo elapſo, nec de nullitate notoria dici poſſe aſſerunt.

46 Ioſephi de Seſſe circa hæc opinio adfertur,& etiam Mier.

47 Contrarium ex multis verius eſſe Auctor affirmat.

De ratione, n.48. ubi traditur quæ fuerit mens ſic ſtatuentium, & ſic d. conſt. 1.

49 Deſertio appellationis non impedit allegationem notoriæ nullitatis.

50 Vbi ex diſpoſitione ſtatuti quis notoriam nullitatem allegare non poſſit, iudex tamen ex officio eam allegare poſſet.

51 Nullitas notoria quæ dicatur.

52 Quænam ſententia dicatur continere iuris errorem expreſſum. Et quænam ſententia dicatur contra ius litigatoris lata,& quid inter eas interſit.

Sententiæ continent errorem iuris expreſſum, eſt ipſo iure nulla, & ſic ab ea non eſt neceſſe appellare, ibid.

53 Sententia contra ius litigatoris lata valet, & ſi ab ea non appelletur, facit ius inter partes.

Limita ut n.56.59.& 60.

54 Imputandum eſt litigatori qui non appellavit.

55 Vbi ſententia contra ius litigatoris lata tranſivit in iudicatum, iudex executor de eius iuſtitia aut iniuſtitia cognoſcere non poteſt.

Limita ut n.56.59.& 60.

56 Sententia contra ius litigatoris lata,licèt non contineat iuris errorem expreſſum, ſi eſt notoriè iniuſta, eſt nulla, & debet executioni mandari, & num. 57.

58 Sententia quæ ſit notoriè iniuſta nunquam apud Regem,eiuſve Regiam Audientiam tranſit in iudicatum.

59 Sententia contra ius litigatoris lata an faciat ius irrevocabile inter partes.

60 Iura dicentia ſententiam tranſactam in iudicatum recipi pro veritate,intelliguntur in dubio; ſecus ubi notoriè de eius iniuſtitia conſtaret.

61 De iniquitate ſententiæ notoriè conſtare, perinde eſt ac ſi in ea eſſet iuris error expreſſus.

62 Iura dicentia parendum eſſe præcepto ſuperioris iuſto vel iniuſto, intelliguntur dummodo non ſit ipſo iure nullum, vel non contineat notoriam iniuſtitiam.

63 Idem operatur notoria iniuſtitia, quod nullitas notoria.

64 Debet eſſe tamen notoria iniuſtitia certa & infallibilis,& quæ in dubium revocari non poſſit.

Exempla traduntur remiſſivè, ibid.

65 Contra ſententias iniuſtas ex eiſdem actis poteſt pars implorare iudicis officium, ex æquitate l. ſi me & Titiom,ff.ſi cert.pet. vel ex denunciatione Evangelica.

66 *Si iudex executor in executione gravet, ad quem ſit appellandum.*

67 *Litteris requiſitoriis, vulgò dictis in Cathalonia,* De fadiga, *Iudices in Cathalonia uti non poſſunt pro exequendo aliquo contractu, niſi de illo ſit factum publicum inſtrumentum, in quo adſit proprii fori renunciatio, & ſubmiſſio cuiuſcumque alterius.*

Declara dictam concluſionem ut n.68.

69 *Iudex negotii principalis debet eſſe iudex in cauſa acceſſoria.*

70 *Deſertio non curatur ubi apparet de iuſtitia naturali.*

71 *Iſta littera requiſitoria de iure communi debent eſſe ſignata ſigillo iudicis requiſentis.*

72 *In Cathalonia manu iudicis requirentis, vel eius aſſeſſoris.*

73 *Iudex requiſitus an teneatur litteras requiſitorias exequi, ubi iudex requirens è vivis migraverit, aut ſuo officio functus, aut priuatus fuerit.*

1 LITTERARUM vulgò dictarum Requiſitoriarum, utplurimùm incidit uſus, ubi cùm aliquis iudex quidpiam diffinierit, executioni mandare non poſſit: quod perſona, aut res in qua facienda ſit executio, ſit extra ſuum territorium. Tunc ſiquidem ille iudex ut illud quod legitimè diffiniuit, debitæ executioni mandetur, utitur dictis litteris requiſitoriis adverſus illum iudicem, qui executionem ipſam ad effectum deducere poteſt.

2 Tenentur que Iudices, alter alteri, ſiue ſint ſæculares, ſive Eccleſiaſtici, ſive unus ſæcularis, alter Eccleſiaſticus, ſibi tali caſu mutuum præſtare auxilium, ut probat text.iun.gloſſ *in verſ.publicum*, & *ibi* Panorm. & alii, *in c.1 de offic.ordin. text. optimus*, ubi Ioan.Andr. & Phil.Franc *in cap.dilecto,de ſent.exc.in* 6.not.& *in l.à diuo Pio,§ ſententiam,de re iudic.& text.in iure noſtro municipali,in conſtit.2. hoc tit.*

3 Quod procedit licèt Iudex requirens ſit delegatus, *cap.vt officium,§.compeſcendi*, & ibi Domin.de Franc. *de hæretic,in* 6. not. Ioan.Anton.Abb. Dec. & commun. Doct. *in cap.ſignificaſti, de offic.delegat.* Lup *in c per veſtras,2.notab.§ unico, n.18. de donat.int.vir.& uxor. & text. optimus de iure noſtro municipali in d. conſtitut.2. hoc tit.*

4 Iudexque Eccleſiaſticus requirens ſæcularem poteſt ad auxilium ei exhibendum compellere cenſuris, & ſpiritualibus pœnis, *cap.2.de maledic.& 23.q.5.C.ad-*
5 *miniſtratores*, fac.text. *in cap.2. de except.in 6.* Iudex vero ſæcularis non poteſt cogere Eccleſiaſticum, ſed debet adire eius ſuperiorem, & ab eo petere, ut inferiorem iudicem Eccleſiaſticum compellat, ad ei au-
6 xilium præſtandum ad executionem ſuæ ſententiæ. Ita Innoc. Abb. Dec.& alii *in cap.1. de offic Ordinar.* & Legiſtæ *in d.l.à dive Pio,§.ſententiam*, ubi not.quod iudex requiſitus, ſiue ſæcularis,ſiue Eccleſiaſticus,qui non vult auxilium præſtare, prætetquam quod poteſt per ſuperiorem ſuum puniri, tenetur parti ad intereſſe.

7 Rex poteſt bannire Clericum aut Epiſcopum, eius iuriſdictionem turbantem aut impedientem, ut per Garciam *in tractat.de nobilit.in gloſſ.nona, numero trigeſimo tertio.*

8 Adde quod in hoc Principatu, ſi iudex Eccleſiaſticus recuſat facere ea quæ requirunt vt faciat per Regios Iudices; vel aliàs impediat Regiam iuriſdictionem, compellitur per Regios Iudices per captionem, & apprehenſionem temporalitatis ipſius: ut pulchrè declarat Mich. Fer. *tertia parte, obſervation. capite centeſimo ſeptuageſimo ſecundo, & capite 272. & 273.*

Iſthæc concluſio limitatur, ubi iuſtè iudex requiſi- 9
tus ſuum officium,& auxilium negaret,vt per Covarr. *in Pract.cap.10. num.2. in fin.* vbi egregiè iſtam concluſionem declarat, & Franc. Auil. *in cap. prater, cap.20.*in gloſſ.*uſurpan, n.19.& 20.* & Alvar. Valaſc. *conſul.48.*

Ex qua communi & indubitata limitatione colligi 10
videtur, iudicem requiſitum habere aliquam cognitionem in videndo, an ipſe teneatur præſtare auxilium ab eo poſtulatum, necne, not. Parlad. *lib. 2. rerum quotidian. cap. fin. §.2. 3.part. per totam*: quod videtur contra text. *in cap. de liguribus, & cap. princeps ſæculi, 23. quæſtione 5. & cap. vt inquiſitionis, §. prohibemus, de hæret. lib. 6.* ubi habetur poteſtatem ſæcularem requiſitam à iudice Eccleſiaſtico, ſtatim ſine aliqua cognitione, & indagine ſæculari, debere iuvare Eccleſiam, & ei brachium ſuum concedere.

Item & prædicta limitatio videtur contra text. *in* 11
cap. paſtoralis, in fin. de offic.delegat. ubi delegatus ad executionem,non admittit exceptiones contra ſententiam, neque cognoſcit.

Et contra text. *in l. ſi vt proponis, C. de execut. rei* 12
iudic.& leg. ſi prætor, in princ ff.de iud. ubi executor de iuſtitia aut iniuſtitia cauſæ non cognoſcit,ſed omninò exequi tenetur: quod etiam not. Scribentes *in l.à diuo Pio, §.1. de re iudic.*

His tamen non obſtantibus tene dictam limitationem,& illationem, utpote veriſſimas, cum modificationibus tamen de quibus ſtatim.

Et primùm ſciendum eſt,quod ubi iudex requiritur 13
de aliqua cauſa, de qua principaliter cognoſcere non poſſet,tunc nec minùs requiſitus cognoſcere poteſt,& tunc ſi ſuper tali cauſa eius auxilium petatur,ſine aliqua cognitione eſt præſtandum, & ita procedunt prima iura in contrarium allegata.

Nam cum ibi requireretur Iudex ſæcularis ab Eccleſiaſtico in cauſis, de quibus aliàs ſæcularis cognoſcere non poterat, nempe de cauſa hæreſis, clerici incorrigibilis, & ſimilibus; ideò ibi iudex ſæcularis cogebatur ſine aliqua cunctatione brachium ſuum concedere: ita Rebuff. *in 2. tom. ad conſtitut. Regias, titul. de liter. requiſ. numero* 20. & 21. ubi dicit, fac regulam, quod Iudex ſæcularis tenetur ſine aliqua cognitione impartiri ſuum officium in eo,de quo non poteſt cognoſcere, *cap. cùm non ab homine, de indic. cap.ad falſarios, de crimin.falſ. cap.degradatio,de pœnis,lib.6.* & innumeri quos longa ſerie recenſet Clar. *in pract. §.fin. quæſt.96. num. 7.* & novè Anton. de Gamma *deciſ. 207. num. 6. circa med,* & ſic tradit Anton. Scap. *in tract. iur. non ſcript. lib.6. cap. 132.* de communi conſuetudine obſervari, ut Iudex laicus, cui ab Eccleſiaſtico hæreticus eſt traditus puniendus, nullo modo de crimine cognoſcat, ſed ſolum ad punitionem hæretici procedat. Idem tradit Avil. *dict.cap.20. gloſſ.vſurpan, n.20.* & ita fit in hac patria.

At verò ubi eſſemus in cauſis, in quibus vterque 14
iudex, & requirens, & requiſitus poſſet cognoſcere, tunc in civilibus, non obſtantibus iuribus in contrarium adductis, quorum intellectus ex infra dicendis apparebit, praxis obſervat, ut iudex requiſitus citet partem ad opponendum, ſi quam habet exceptionem adverſus executionem, vt tradit Bart. *in dict. leg. à divo Pio,§.in venditione,& in leg.1.ff.nil nov.app.pen.* Innoc. *in cap.ex ratione, num.1. de appellat.* Oldrad. *conſ.89.*Epiſcopus Bellam.*in cap.Romana,§.contrahenses, de for.compet.in 6.* & bene Boſſ. *tit.de for.compet. num.88. & 94.*

Quam

Quam praxim probat Senatus, ut ſæpè ipſe vidi,
& docuit manifeſtè deciſio facta die 3. Novembris,
anno 1583. in cauſa œconomi Monaſterii Beatiſſimæ
Mariæ Montis-Serrati contra Ioannem Folgueres
Villæ Aſparagariæ, ſuper quibuſdam litteris requi-
ſitoriis à Regia Audientia Regni Sardiniæ ema-
natis, ubi dictus Folgueres extiterat condemna-
tus, in qua ad relationem conſummatiſſimi I. C.
Franciſci Sans, nunc in Supremo Aragonum Regio
Conſilio Regentis Meritiſſimi prædicta obſervata
fuere.

15 Et ſi pars contra quam ſubſidium poſtulatur, co-
ram iudice implorato compareat contradicendo, &
allegando, dictum iudicem requiſitum non teneti mi-
niſterium ſuum præſtare iudici requirenti, allegan-
do aliquid quod ſententiam impugnet, utpote quod
ſit nulla, vel quod non tranſierit in iudicatum, quia
ſuſpenſa appellatione, *cap. venientes, de iureiurand.*
vel quia lata à non ſuo iudice, fori declinatoria op-
poſita, ut *Codic. ſi à non comp. iud. per totum, cap. at
ſi clerici, de iudic.* vel quid ſimile, tunc iudex requi-
ſitus ad ſui inſtructionem, poterit recipere aliquas
probationes. & de eis cognoſcet, non ad effectum,
ut ſuper eis pronunciet, interloquaturve, ſed ut ſi
videat eas obſtare, ſuperſedeat in executione, & iudi-
ci requirenti remittat iudicandas: ſin minus, ut exe-
quatur requiſita, ut per Innoc. Abb. Felin. & alios *in
dict. cap de cætero, de re iudic.* Bart. *in dict. leg. à divo
Pio, n. 9.* ubi dicit quod ideo executor non poteſt
ſuper dictis exceptionibus cognoſcere ad effectum
ut ſuper eis pronuntiet, quia ſequeretur quod iudex
inferior, ſive par, infringeret ſententiam ſuperioris,
ſive paris, *contra leg. nam & magiſtratus, ff. de recept.
arbitr.*

Iſtam opinionem dicit communem Alexand. *in
dict. l. à divo Pio, numero decimo*, Felin. *in dict. cap.
paſtoralis, § quia verò, numero decimoſexto*, Innocent.
in cap. primo, de offic. ordin. Cuman. *conſ. 141. numero
tertio*, Anton. de Gamma *deciſ. 207. numero ſexo*, &
Vital. de Gamb. *tract. clauſ. in clauſ. ſi tibi ita conſtiter.*
Faciunt text. *in dict. l. ſi prætor, §. Martellus, ff. de iud.
& in dict. cap. de cætero*, ubi Canon. not. Mar. ab Azpil.
in rep. c. cum contingat, & cap. ſi quando, in nona cauſa
16 *nullit. & in remed. primo*, ubi tradit intellectum *dict.
c. paſtoralis, §. quia verò, de reſcript.* dict. enim *cap. pa-
ſtoralis*, loquitur in iudice inferiore, ut plenè not. Fa-
rinac. *lib. tertio, quæſt. 97. num. 70.* Et eſt de mente Se-
natus, iuxt. tradita per Mic. Fer. *tertia part. obſ. c. 67. &
c. 339.* ubi quid in criminalibus obſervetur, ex men-
te Senatus tradit: de quo videas etiam Boſſ. *in tract.
cauſ. crim. tit. de ſentent. in fin.* & Franc. de Avil. *in cap.
prat. cap. vigeſimo*, in gloſſ. *verſ. uſurpan, numero vige-
ſimo.*

17 Si verò pars adverſus executionem aliquid oppo-
nat, quod merita cauſæ reſpiciat, tunc iudicem execu-
torem nullo modo de iſtis exceptionibus cognoſcere
poſſe. tradit Bart. *in dict. l. à divo Pio, num. 7.* & cum eo
eſt Anchar. *in Clem. 1. de re iudic.* Abb. & Bart. *in c.
de cætero, de re iudic.* pro quo allegant text. *in l. pen. ff.
de confeſſ.*

18 Alexand. tamen *in dict. l. à divo Pio, num. 9. & 10.*
diſtinguit, quod aut dictæ exceptiones, quæ merita
cauſæ reſpiciunt, ſunt ex illis quæ non poſſunt poſt
ſententiam opponi, & tunc tenet cum Bart. & eius
aſſeclis.

19 Aut ſunt de illis, quæ licet merita cauſæ reſpiciant,
20 poſſunt tamen poſt ſententiam opponi, ut ſunt quas
tradit gl. & Bart. *in l. 1. C. de iur. & fac. ignor.* & Felin,
in c. exceptionem, n. 44. verſ. item fallit, de except. & de
his iudicem requiſitum poſſe cognoſcere, tene; non ut
21 interloquatur, ſed ut dixi, ad ſui inſtructionem, & ſi
viderit eas obſtare, ab executione ſe abſtineat, ſin mi-
nus, ut illis non obſtantibus ad executionem proce-
dat, *l. 2. C. de falſ.* ita intelligens text. *in d. l. pen. ff. de* 22
confeſſ. redditque rationem.

Quia certum eſt talem iudicem requiſitum poſſe 23
cognoſcere de exceptionibus directò ſententiam im-
pugnantibus, ut proximè tradidimus, ut puta de exce-
ptione nullitatis, non ut pronuntiet, ſed ut ſi viderit
eas obſtare, remittat ad iudicem requirentem, *l. ſi præ-
tor, §. Marcellus, ff. de iud.* & fatetur idem Bart. *in d. l.
à divo Pio, n. 9.* & quod nulla poteſt dari congrua ra-
tio diverſitatis, cur magis de his, quàm de illis ad di-
ctum effectum poſſit cognoſcere.

Cum Alexand tenet Iaſ. *in dict. l. à divo Pio, n. 12.
& 13.* Felin. *in cap de cætero, num 3. de ſent. & re iud.*
ſenſit & Caval. *deciſ. 10. num. 30. part. 1.* & Mynſing.
cent. 3. obſ. 69.

Bart. Socin. *in d. leg. à divo Pio, num. 26.* indiſtin- 24
ctè tenet cum Bart. illum cui in auxilium iuriſdictio-
nis eſt commiſſa executio de exceptionibus reſpi-
cientibus merita cauſæ, nulla ratione poſſe cognoſ-
cere. Redditque rationem diverſitatis inter dictos
duos caſus, quod ideò executor non poteſt cognoſ-
cere de exceptionibus quæ reſpiciunt merita cauſæ,
quia dictæ exceptiones, ſive ſint ex illis, quæ non poſ-
ſunt opponi poſt ſententiam, ſive ex illis, quæ poſſunt
opponi poſt ſententiam, oriuntur à principio ante
ſententiam, & ſic earum cognitio pertinet ad iudicem
primum.

An verò exceptiones quæ tendunt ad annullandam 25
ſententiam, naſcantur poſt ſententiam: quo caſu pri-
mus iudex eſt functus ſuo officio, nil mirum ſi de eis
poſſit cognoſcere iudex executor.

Quæ ratio in neutra ſui parte mihi placet. Nam li-
cèt dictæ exceptiones oriantur ante ſententiam, cùm
ſint peremptoriæ, & earum cognitio pertineat origi-
naliter ad primum iudicem: verum ſunt eius naturæ,
ut poſt ſententiam poſſint opponi, & ſic nil mirum ſi
coram iudice executore poſſint opponi, ut potuiſſent
coram iudice primo.

Inſuper (ut deveniam ad ſecundam rationis partem) 26
iudex primus non dicitur functus ſuo officio etiam
poſt ſententiam, quoad exceptiones tendentes ad an-
nullationem ſententiæ, ut docuimus ſuprà, *c. 1. de iu-
riſdict. omn. iudic. n. 266.*

Ad hæc ſi primus iudex diceretur functus ſuo of-
ficio, quorſum iudex executor tales exceptiones co-
ram eo propoſitas ad dictum primum iudicem re-
mitteret iudicandas, prout communis Doctor. ſchola
tenet.

Quare cenſeo Alexand. conciliationem veram eſſe, 27
eam intelligendo, ubi dictæ exceptiones non eſſent
propoſitæ coram iudice primo, ut tunc coram dicto
executore opponi poſſint.

Vbi verò eſſent oppoſitæ coram iudice primo, cen- 28
ſeo coram executore non poſſe opponi: ita not. Mot-
la *in emp. iuris, tit. 2. quæſt. 19. numero 7.* quia ſenten-
tia iudicis primi ius inter partes feciſſet, *dict. cap.
paſtoralis, §. quia verò, cap. cùm inter, de re iudic. l. res
iudicata, ff. de reg. iur.* Eſtque text. ſatis expreſſus *in l.
tametſi non oppoſita, ff. ad Maced.* & hoc caſu procedit
opinio Bart. Et not hoc in terminis Caval. *deciſ. qua-
drageſima quinta, in addit. num. 64. part. 5.* qui multos
laudat.

Nam aliàs ſi oppoſita exceptione, etiam ex his quæ 29
poſſent poſt ſententiã opponi coram iudice executo-
re, ſequeretur quod non eſſet neceſſe appellare à ſen-
tentia lata in cauſa in qua competeret exceptio, quæ
poſſet poſt ſententiam opponi, cum coram executo-
re poſſet dicta exceptio allegari, & ipſe de ea cogno-
ſcere teneretur, non obſtante quod coram primo iu-
dice eſſet oppoſita, & ſuper ea per eum eſſet pronun-
ciatum.

30 Quod eſt contra *tot.tit.ff.qua ſent.ſine appell.& C. quand pronoc.non eſt neceſſ.* vbi cùm enumerentur caſus,in quibus non eſt neceſſe appellare,oon tamen apponitur iſte. Bene Surd.*conſ.*405. ubi *n.*15.*&* 16. dicit,ſi iudex primitivus cognovit ſuper executione,iudex executor, licèt mixtus, non habet iuriſdictionem ad cognoſceodum de dicta executione, nec poteſt remittere partes ad iudicem primitivum ſub prætextu, quod ſententia eſt notoriè iniuſta,ſed debet eam exequi, & imputet ſibi pars quare non appellaverit.Surd. *dict.conſil.*405.*poſt n.*15.

Ad hæc cum omnes concordent quod executor debet remittere dictas exceptiones iudicandas per iudicem primum, ſi ſemel de eis cognovit., lata ſententia, functus eſt ſuo officio, & ſic oon poteſt ampliùs de eis cognoſcere, *l.iudex poſteaquam, ff. de re iudicat.* Et ſic fruſtranea eſſet dicta remiſſio iudicis executoris.

31 Vnde tali caſu ad reſcindendam dictam ſententiam contra ius litigatoris latam, quem non poſſe uti auxilio iudicis executoris, ſed tantùm beneficio appellationis cenſeo, *leg. peremptorias, C.ſent. reſc. non*
32 *poſſe.* Et imputet ſibi litigator qui non appellavit, ut dicit gloſſ.*in dict.cap.paſtoralis, §.quia verò:* obi ſubdit, ſpontaneam appellatioois omiſſionem,iniuſtitiam ſententiæ contra ius litigatoris latæ purgare, allegans ad id multa. Ob idque iure optimo dicit Innoc. *in c.primo, de offic.Ordin.* quod iudex executor de iniuſtitia, aut iuſtitia ſententiæ cognoſcere non poteſt: pro quo etiam eſt optimus text.cum ſua gloſſ. *in cap.2.de except. in 6.*

33 Pro his etiam facit,quia ſi per iudicem primum de dictis exceptionibus etiam in cauſa executionis eſſet cognitum, & ſententia ſuper eis lata tranſiſſet in iudicatum, etiam tunc iudex executor nullam dictarum exceptionum cognitionem haberet: tum qoia tali caſu eſſet merus executor, ut nuntius, cui nuda facti executio commiſſa eſt, ot not. *in l. executionem, & l.ſicut proponis, C.de execut.rei iudicat.* quia cùm omnis præceſſiſſet cognitio,nuda ſuperfuit executio,quæ ſola mandata dicitur: ita Bart. *in l. à divo Pio, in princ. num.*10. & *ibi* Iaſ. *num.*14. ita declarat Morla *in Emporio Iuris, tit.2. quaſt.*19. *circ. princ.* Bald. & Salic.*in l etſi non cognitio,C.ſi cont.ius vel util. public.* not. in terminis Abb. *in dict. cap. de catero, num.*5. & Bero. *in cap quoniam Abb. n.*512. *de offic. delegat.* ubi dicit executorem tali caſu non debere ſpectare an ſententia ſit æqua, vel iniqua, ſed ſuum mandatum exequi, quia non dicitur illum, ſed mandantem exequi.

34 Vnum tamen eſt, quod huiuſmodi iudex executor circa ea quæ executionem concernunt, quod ad ſuam iuriſdictionem attinet,ſui loci ſtatuta ſervabit.Quia in exequendo iodex non alterius iuriſdictionem ſequi debet, *l. miſſi opinatores, C. de exact. trib. lib.*10. & tradidimus fusè ſuprà, *c.*3.*n.*26.*cum* 2.*ſeq.* ubi Regiæ Audientiæ deciſionem retulimus.

35 Illud etiam eſt, quinque caſus eſſe, ubi etiam merus executor habet cognitionem. Primus eſt ubi opponeretur coram eo nullitas notoria, qoia ubi de ea liqueret, non teneretur exequi: ita Mar.ab Azpilcue, tradens intellectum *dict.§.quia verò, in cap.ſi quando, remed.*1.*de reſcript.* Imol.*in Clem.*1.*verſ.ſed nunquid,* & *ibi* Card.*n.*6.*de re iudic.*dicens quod executor merus non tenetur parere ſuperiori, viſa notoria nullitate ſententiæ: not.Bero. *in cap.ſignificaſti,num.*14.*de offic.delegat.*Felin.*in cap.ſi quando,per tot.illo tit.*Abb. *in cap de catero, num.*5. *de re indic.* Roman. *conſ.*51. Celſ. Hug. *conſ.* 85. Card. *in Clem.*2. *numero decimo,*
36 *de pœnit. & remiſſ.* ubi dicit, quod iudex inferior poteſt cognoſcere de facto ſuperioris, ubi eſt iniuſtum, & nullum, obviando ne ſortiatur effectum, ſi nullitas ſit ita notoria, ut non indigeat probatione.

Nullitas, vel iniuſtitia, ut ſit notoria, non poteſt dubitationem, vel diſputationem aliquam continere, itaut ſi modicam diſputationem recipiat, non dicatur notoria. Surd.*conſ.*405. *num.*25. *&* 26. & debet eſſe ex eiſdem actis, viſo proceſſu tantùm, uti Surd. *num.*17. 37

Eſtque pulchra de hoc noviſſima Rotæ deciſio 85. *volum.primo*, ubi iſtam concluſionem veram, & intelligendam eſſe dicit, ubi nullitas eſſet notoria, & de qua in promptu fieret fides: ſecus ſi eſſet velata aliqoa probabili, & colorata ratione, vel altiorem requireret indaginem, cùm tunc & miſtus executor eam poſt executionem reſervare teneretur, ut per Rip. poſt antiquos, *in leg. quarta, §. condemnatum, numero* 17. *in fin. de re iudic.* Rom. *conſ.* 51. Bald. *in ſua Margar. in verſ. index à quo, poſt med. allegat. leg.tertia, Codice de edict. dict. Adr. tollend.* Old. *conſ.*206. 38

Quoad litteras executorias, Card. *in dict. Clem.*2. *num.* 10. *de pœnit. & remiſſ.* Viu. *deciſ.* 53. *num.* 3. 4. *&* 5.*& dict.Clem.*2. *de re iudic. leg. fin. Cod. de ordin. cognit. & leg.* 2. *Cod. de falc.* not. Anchar. *conſ.* 297. *Efficacibus, num.* 10. *circ. med.* Rip. *in dict. §. condemnatum, num.*17. *in fin.* ubi *numero* 20. reddit rationem, quia in executione facienda proceditur ſummariè, *leg à divo Pio, § ſi ſuper rebus, ff.de re*
indic. Et in iudicio ſummario eſt certum non ad- 39
mitti exceptionem requirentem altiorem indaginem, *leg* 3. *§. ibidem ſubiungit, ff. ad exhib. leg. ille à quo, §. ſi de teſtamento, ff. ad Trebell. & leg. ſi is à quo, ff. ut in poſſeſſ. legator.* idem tradit Pract. Ferr. *in for.*
*execut. ſent. verb. ſapiens, num.*5.*&* 6. ubi dicit, tunc 40
exceptiones dici requirere altiorem indaginem,quando de illis non poteſt cognoſci intra tempus, intra quod debet executio terminari; quod etiam aduoravit Caval. *deciſ.* 28. *numero duodecimo, part.* 2. Recipit tamen iſta limitatio aliquas reſtrictiones, quas vide apud Rip. *dict. §.condemnatum, num.* 20. *cum ſequent.*

Alios quatuor caſus, in quibus merus executor habet cognitionem, vide per Felin. *in dict. cap.de catero, à numero quarto uſque ad numerum ſeptimum,* & novè Menoch. *de arbitr.iudic. quaſt.*38. *per totam,* ubi aliquos etiam refert, ubi iudex executor non ſolùm habet cognitionem veram, & poteſt iudicare, ibi per te vide. 41

Circa prædicta quæro, certum eſt quod in Cathalonia nullitates ſententiæ diffinitivæ debent opponi intra decem dies,intra quos licet appellare,ut habetur *in conſtit.leg.tit.de appell.* & diximus ſuprà *lib.*1.*c.*17. *de appell.n.*14. Num ergo prædicta,quæ tradidimus, quod nullitas ſententiæ notoria poſſit opponi coram iudice executore,ut ille ab executione ſe abſtineat,habebunt locum & in Cathalonia? Videtur reſpondendum negativè, præterquam in illis caſibus, quos tradimus *dict.c.*27.*n.*15.*&* 16. 42

Contrarium eſt verius,quod dicta conſtituti eo.*tit. de appell.* non iotelligatur de nullitate notoria, quæ nullum examen requirit, iuxta quod Bald. tradit *in*
*l.*1. *C.ne lic. ter. provoc.* quod ſtatutum prohibens de 44
nullitate dici, noo intelligatur de nullitate notoria: quod Bald.dictum refert,& ſequitur Felin.*in cap.inter catera,n.*4.*verſ.ſexta declaratio,de ſent.& re iud.* Aret. *conſ.*68.*in fin.*Alex.*conſ.*77.*lib.*3.*& in leg.*4. *§.condemnatum,n.*7.*ff.de re indic.*Barb.*conſ.*38.præclarè ſcripſit, *vol.*2. Abb. *conſ.*55. *in cauſa qua ad praſens, n.*2. *lib.*2. Maſcard. *de probat.q.*8.*n.*17.*vol.*1. & Ozaſc. *conſ.*67. *num.* 23. 43

Et licèt hanc doctrinam ex mente Bald. limitet Nat. *conſ.*120. *num.* 25. dicens eam procedere, ubi ſimpliciter 45

ſimpliciter ſtatutum nullitatem excluderet: ſecus ſi proponat tempus intra quod dicta nullitas opponi poſſit. Quia tale ſtatutum intelligitur illud tempus propoſuiſſe etiam illi qui habet proſequi evidentem nullitatem.

46 Quod idem ante eum tradidit Gozad. *conſ.* 103. *n.* 9. Pract. Ferr. *in for. Executionis ſententia, verb. ſapient, num.* 13. & de communi atteſtatur Bec. *conſ.* 40. *n.* 4. *&* 5. & novè poſt alios Borgn. *deciſ.* 19. *n.* 6. *&* 7. *part.* 3.

Et licèt Ioſephus de Seſſe *in tractat. Inhibitionum, & Magiſtrat. iuſtitia Aragonum, c.* 1. §. 6. teneat, ubi eſt ſublatus recurſus ſuper meritis cauſæ, cenſeri ſublatum ſuper notoria iniuſtitia, & ſic tantùm non poſſe dici de nullitate ſententiæ quæ oritur ex notorietate iniuſtitiæ, ſed tantùm de illa nullitate, quæ provenit ex defectu formæ, aut ritus proceſſus. Verum placet mihi doctiſſimus ille Aragonenſis; nam contrarium verius puto, ut & tali ſtatuto extante, non cenſeatur reiecta notoria iniuſtitia oriens ex ſola actorum inſpectione, ut fusè diſſerui *part.* 5. *Reſolut. c.* 17. *de ſententiis, n* 53 *cum* 3 *ſequent. & cap.* 18. *in quibus cauſ. non liceat ſupplic. neque appellar. num.* 29. Mier. *collat.* 11 *fol.* 11. *col.* 3. dicit, prompta probatio nullitatis impedit executionem ſententiæ, allegat *cap. prim. de except. in* 6 ſecus ſi non eſt prompta, quia præſumitur ſemper ſummaria.

47 Indiſtinctè tamen tene, quod ſtatutum ſimpliciter prohibens dici de nullitate, vel cum temporis præfixione, non cenſeatur excludere nullitatem notoriam.

48 Quia mens ſic ſtatuentium, & ſic *dict. conſt.* 1. *tit. de Appellat.* eſt ne lites calumniis litigantium protelentur, ut not. Doct. per illum text. *in Clem.* 1. *de ſent. & re iudic.* & ſic talia ſtatuta ſolùm intelliguntur excludere nullitatem celatam, quam probari oportet, in qua poteſt præſumi calumnia: non autem notoriam, quæ probatione non indiget, in qua non poteſt præſumi calumnia, *l.* 1. *Cod. quand. provoc. non eſt neceſſ. cap. litteras. de reſtit. Spoliat.* ita Abb. *conſ.* 55. *num.* 2. *lib.* 2. Roman *conſ.* 41. *per tot.* Ad. *conſ.* 106. Anchar. *conſ.* 211. *de iure communi*, & in expreſſo Franc. Viu. *deciſ.* 210. *num* 3. *lib* 1. Ozaſc. *conſ.* 13. *num.* 25. & Celſ. Hug.

49 *conſ.* 48. *num.* 8. *& conſ.* 87. *num.* 3. *in fin.* ubi ſubdit, quod deſertio non impedit huiuſmodi nullitatem proſequi.

50 Et ibidem *n.* 4. aſſerit, quod tali caſu, ubi pars ex diſpoſitione ſtatuti, aut aliàs non poſſet talem nullitatem allegare, quod iudex ex officio poſſet illam allegare, & ſic non exequi.

Id quod tradit Zabar. *in Clem.* 1. *n.* 16. *de re iudic.* novè Matth. Brun. *conſ.* 26. *in fin.* & Ioan. de Camp. *inter conſ. crimin. diverſ. conſ.* 51. *n.* 14. *vol.* 2. & ita pauci dies ſunt, quod obtinui in curia magni Regen. vicariam huiuſce Civitatis.

Etſi *per conſtitut. ſextam, tit. de appell.* non poſſit pars poſt decennium allegare nullitatem, etiam ex proceſſu reſultantem, poterit tamen iudex eam attendere.

Nota quod *dict. conſtitut ſexta, tit de appell.* intelligitur de nullitatibus ex proceſſu reſultantibus, in aliquibus omiſſis non ſervata ſolemnitate; ſecus ubi iuſtitia naturalis læderetur. Vide Brun. *d. conſ.* 26. *circ. princ.*

51 Dicitur autem nullitas notoria illa quæ ex actis reſultat, nullumque examen ad eam requiritur, iut. præalleg. addu Celſ. Hug. *conſ.* 87. *n* 5. Brun. à Sole *in ſuis qq. legal. q.* 24. *n.* 84. Hier. Gab. *conſ.* 49. *n.* 8 *&* 9. Angel. *in l. ſi pars, ff. de inoffic. teſt.* & Angel. de Cal. *inter conſilia crimin. diverſ. conſ.* 61. *n.* 3. *vol.* 2. ubi dicit quod per inſpectionem ſcripturæ dicitur res in notorium deducta.

Cancerij variar. Reſol. Pars II.

De iſta nullitatis materia ad intellectum *dict. conſtitut. prima, & tit. de Appellation.*, videas quæ tradidi ſuprà, *cap.* 2. *de iuriſd. omn. iudic. à n.* 269. *ad numerum* 275.

Opportunè hic inſeram dubium, de quo (non diu 52 eſt) à quodam Doctore Tarraconenſi fui interrogatus, quonam pacto cognoſceretur, quænam ſententia eſſet lata contra iuris errorem expreſſum, & quænam contra ius litigatoris.

Reſpondi id ſatis ſuperque declarari *in l.* 1. *ff. quæ ſent. ſine appell. reſcind.* & per Paul. de Caſtr. *in l. ſi expreſſim, ff. de appell.* Subdidique hoc inter eas intereſſe, quod illa eſt nulla ipſo iure, & ab ea non eſt neceſſe appellare, *dict. l.* 1. *& per tot. tit. C. quand. provoc. non eſt neceſſ.*

Hæc verò valet, & ſi ab ea non appelletur, facit ius 53 inter partes, *dict. l.* 1. *& cap. cum inter vos de ſent. & re iud. l. eleganter, §. ſi quis poſt, ff. de cond. indeb.* Eſt ſiquidem imputandum litigatori, qui non appellavit, 54 *l.* 1. *C. ſi ſæpius reſtitut. in integr. poſtul.* not. gloſſ. *in dict. cap. paſtoralis, §. quia verò.*

Quæ dicit, idcirco tali caſu iudicem executorem 55 de iuſtitia aut iniuſtitia cauſæ cognoſcere non poſſe. Quod idem tenuit Innoc. *in c.* 1. *de offic. Ord.* & Spec. *de execut. ſent. §* 2. *n.* 1.

Verum tamen eſt, quod ſi ſententia ſit notoriè iniuſta, licèt ſit contra ius litigatoris lata, & non 56 contineat errorem iuris expreſſum, eſt nulla, & eum iudicem requiſitum executioni non debere mandare, ut per Abb. *in cap. inter cæteras, num.* 6. *de ſent. & re iudic.* ubi Felin. & alii, not. Guid. Panc. *conſ.* 63 *n.* 16. Gloſſ. & Doct. *in l. ubi pactum, Cod. de tranſact.* Bald. *conſ.* 174. *volum.* 3. ubi ait, quoties ex ſola inſpectione 57 actorum, & iuris allegationibus percipitur iniquitas ſententiæ, impediri eius executionem: idem not. Roman. *conſ.* 51. *n.* 1. Anchar. *conſ.* 208. *num* 6. dicit communem Hier. Gabr. *conſ.* 43. *n.* 48. & dicta noviſſima Rotæ *deciſ.* 85. *lib.* 1. quæ eſt noſtratis I. C. domini Robuſteri, maximi huius Patriæ decoris, & ornamenti.

Sententia quæ ſit notoriè iniuſta, nunquam apud 58 Regem, eiuſve Regiam Audientiam tranſit in iudicatum Mier. *collat.* 11. *fol.* 2. *col.* 4. *circ. med.* Olib. *de act. part.* 1. *lib.* 1. *ad §. rurſus, n.* 14. Mier. *eadem collat.* 11. *tit. de la forma de proceir, fol.* 11. *col.* 4. ubi dicit Principem poſſe revocare ſententias ſuas & ſuorum prædeceſſorum, in iudicatum tranſactas, ſi evidenter appareat contra veritatem latas: reddens rationem, quod res iudicata non concludit Principi.

Ad iſtud propoſitum vide Gail. *lib.* 1. *obſ.* 141. *n.* 7. Mynſing. *cent.* 1. *obſ.* 51. *n.* 7. Men. *de arbit. lib.* 1. *q.* 8. *n.* 20.

Neque obſtat, quod ſententia contra ius litigatoris 59 lata faciat ius irretractabile inter partes. Quia id fallit ubi eius iniquitas eſt notoria, quæ ex ſolo eius tenore, aut actorum inſpectione apparet, ut not. Abb. *in dict. cap. inter cæteras, n* 8. ubi dicit, omnia iura dicen- 60 tia ſententiam tranſactam in iudicatum accipi pro veritate, & facere ius inter partes, intelligi in dubio. Secus ubi notoriè de eius iniuſtitia conſtaret. Id ipſum adnotavit multa allegans Corſ. *verb. ſententia, num* 8. Senſit & Zabar. *in Clem. paſtoralis, §. rurſus, de ſent. &* 61 *& re iud.* dum dicit, ubi de iniquitate ſententiæ notoriè conſtaret, perinde eſſe ac ſi eſſet error iuris in ſententia expreſſus.

Idem dicit Anchar. *conſ.* 198. *prædictis ſubtiliter,* 62 *n.* 3 & Marant. *in ſua diſp.* 1. *num* 36 *quæſt.* 37. ſubdit, omnia iura, quæ dicunt eſſe parendum præcepto ſuperioris iuſto, vel iniuſto, intelligi, dummodo non ſit ipſo iure nullum, vel non contineat notoriam iniuſtitiam.

Eſtque ratio, quia idem operatur notoria iniuſti- 63 tia, quod evidens nullitas, & notoria: ut ſcilicet nec

Digitized by Google

executioni mandari poſſit, nec in rem iudicatam tranſeat, ut multis egregiè comprobat Celſ. Hug. *conſ.* 87. *n.* 4 Matant. *d. diſputatione* 1. *n.* 36. qui multos citat, Maſcard. *de probat. concl.* 1110. *n.* 5. *&* 6. & Ozaſc. *conſ.* 13. *n.* 14. *&* 15.

64 Debet tamen eſſe dicta notoria iniquitas, certa, & infallibilis, iuxta ea, quæ not. Paul. de Caſtr. *in l. ſi expreſſim, in fin. de appellat.* & Felin. *in dict. c. inter caetoras, n.* 2. *verſ. ſextu declaratio*, ubi dicit prædictam doctrinam intelligi de vera notorietate, non de ea, quæ in dubium revocari poteſt, ibi ponit exempla, ad eum recurre. Idem multis relatis not. Farin. *in tract. cauſ. crimin. part.* 1. *q.* 21. *n.* 16. *&* 17. dicens ceſſare notorietatem iniuſtitiæ ubi aliquid eſſet, quod dubietatem, & offuſcationem pareret; nam tunc ait notorietatem converti in dubietatem. Et iſtam limit. not.

65 Hinc eſt, quod contra tales iniuſtas ſententias ex eiſdem actis poſſit pars implorare iudicis officium, ex æquitate, *l. ſi me & Titium, ff. ſi cert. pet.* ne quia cum iactura aliena locupletetur, vt in terminis not. Bald. *conſ.* 141. *n.* 7. *cum ſeq. vol.* 1. Angel. *in l. fin. n.* 1. *in fin. cum ſequent. de pet. hared.* & dict. Rot. *deciſ.* 85. ubi ſubdit, vel ex denunciatione Evangelica, allegat Abb. *in c. novit, n.* 9. *de iudic.* Barbat. *conſ.* 1. *num.* 4. 5. 6. *&* 7. *& conſ.* 38. *n.* 7. *vol.* 2. & Bero. *in cap. item cum quis, n.* 38. *de Reſtit. Spoliat.*

Et iſtam æquitatem amat Sacer Senatus, qui non curando deſertiones, neque iuris ſubtilitates, ſententias notoriè iniuſtas etiam in iudicatum tranſactas, beneficio reſtit. in integrum reſcindit: quæ opinio, vt cæteræ omnes dicti Sacri Senatus, eſt æquiſſima. Vide *in lib.* 3. *mear. reſol. c.* 18. *n.* 131. Pro qua eſt videndus Sfor. Oddus, qui multos citat, *de reſtit. in integ. p.* 2. *q.* 79. *art.* 2.

66 Si iudex requiſitus in executione gravet aliquem, ad quem ſit appellandum, docent Bart. & Doct. *in d. l. à Divo Pio, §. ſententiam.*

67 Circa iſtas litteras requiſitorias, vulgò dictas in Cathalonia de Fadiga, oportet advertere, non poſſe eius iudices in hoc Principatu uti pro exequendo aliquo contractu, niſi de illo contractu ſit factum publicum inſtrumentum, in quo adſit fori proprii renunciatio, & ſubmiſſio cuiuſcumque alterius, vt habetur *in conſtit. fin. hoc tit.*

Poteſt etiam ex iudicis officii imploratione, vt dictum ſuperius eſt, reſcindere: vide etiam Odd. hic allegat. & Muſil. *ſing.* 473. ubi ſubdit, quod pars poteſt impedire executionem ſententiæ ſic notoriè iniuſtæ, ſaltem per viam implorationis officii iudicis, & ſic per viam ſupplicationis, ex gratia, ubi non poſſet per viam appellationis, aut reſtitutionis in integrum.

68 Libet tamen circa iſtam concluſionem afferre quandam limitationem traditam à Mich. Fer. 3. *p. obſ. c.* 484. ex mente Regii Senatus, quam ad multa applicare poter: Advocatum, ſive procuratorem alicuius cauſæ quæ ducta fuerit in Regia Audiencia, ſive in aliis tribunalibus inferioribus, poſſe petere ſalarium ſibi promiſſum coram iudice, coram quo dicta cauſa agitata fuit, licèt clientulus degeret extra vicariam, ſive locum ubi cauſa fuit ducta, mittunturque tunc litteræ requiſitoriæ iuxt. formam, & praxim traditam per Mich. Fer. 3. *part. obſ. cap.* 8.

69 Eſtque limitationis ratio, quia tale ſalarium eſt quid dependens ex dicta cauſa: & eſt certum iudicem negotii principalis debere eſſe iudicem in cauſa acceſſorii, ut not. Matth. Brun. *conſ.* 129. *n.* 6. allegas *reg. acceſſorium, de reg. iur. in* 6. Senſit & Mich. Fer. ex Senatus mente, *in* 1. *p. obſ. Guber. Gen. Cath. c.* 70. Quod nota, quia ad multa confert.

70 Deſertio non curatur, ubi apparet de iuſtitia naturali: Maſcard. *de probat. concl.* 127. *in appell. deſertum*: Peguer. *in praxi, tit. de except. nul. contra ſent. diffin. in fin.* Viſil. ad Afflict. *deciſ.* 70. *n.* 3.

Iſtæ litteræ requiſitoriæ de iure communi debent eſſe ſignatæ tam in civili, quam criminali, ſigillo iudicis requirentis, aliàs fidem non facerent, *arg. l. ſi qua per calumniam, in fin. C. de Epiſc. & Cleric. & c.* 3. *loco, de probat.* 71

In Cathalonia dictæ litteræ debent eſſe ſignatæ manu iudicis requirentis, vel eius Aſſeſſoris, *vt in conſt.* 1. *hoc tit.* 72

Circa iſtas litteras requiſitorias oportet indagare unum valde quotidianum, ſi dictus iudex requirens ante præſentationem dictarum literarum vitam cum morte commutet, vel ſuo officio ſit functus, aut privatus, an iudex cui dictæ litteræ ſunt deſtinatæ, teneatur dictas litteras exequi: an verò ſecus, quaſi virtus dictarum literarum defecerit, deficiente munere, & officio publico apud requirentem. Vide iſtam quæſt. ad ſaturitatem uſque declaratam apud Covarr. *in pract. cap.* 11. aliquid per Bart. Socin. *in l. more, à n.* 81. *uſque ad numerum* 85. *ff. de Iuriſd. omn. iud.* & vide ſuprà *c.* 2. *de iuriſdict. omn. iud. n.* 143. *& ſequent.* 73

CAPVT XVI.

De Tertiis Oppoſitoribus.

SVMMARIVM.

1 *Tertius oppoſitor quis dicatur.*

2 *Triplex eſt genus tertiorum oppoſitorum.*

Explicatur ibi. & n. 3. & 4.

5 *Tertius oppoſitor qui venit ad defendendum reum, ſive actorem, debet ſumere litem in ſtatu quo invenit, itaut præcluſa via principali, cenſeatur & præcluſa dicto tertio.*

6 *Hoc procedit ſive dictus tertius habuerit ſcientiam dicta litis, ſive non.*

7 *Tertius qui ad iudicium accedit excluſurus actorem ſive reum ab actione, ſive defenſione cauſæ, vel utrumque à re petita, non aſſumit litem in ſtatu quo eam invenit, imò licèt ſit præcluſa via principali, ipſe admittitur ad probandum quæ velit.*

Et ibidem traditur quid interſit inter eum qui actorem vel reum ab actione, ſeu defenſione cauſæ excludere vult: & eum qui utrumque à re petita.

8 *Hoc caſu ſi res adiudicatur alteri ex principalibus litigantibus, ipſe tenetur præſtare cautionem de eam reſtituendo dicto tertio oppoſitori, ubi ipſe obtinuerit.*

9 *Regius Senatus indiſtinctè nullum tertium oppoſitorem admittit, niſi in ſtatu quo cauſam invenit, itaut præcluſa via principali, ſit & cuicumque tertio præcluſa.*

10 *Poſt concluſionem in cauſa, Senatus nullo modo tertium admittit, ſed ius ſuum in aliud iudicium reſervat.*

11 *Ratio qua Senatus ad prædicta obſervanda movetur.*

12 *Minor pro ſuo intereſſe poteſt ſe opponere alicui liti, etiam poſt concluſionem in cauſa: & beneficio reſtitutionis in integrum admittitur ad probandum.*

Declarant num. 13.

14 *Senatus tamen etiam minoris oppoſitionem poſt concluſionem in cauſa repellit, neque beneficio reſtitutionis in integrum admittit, & inibi de ratione.*

15 *Ex dicta ſacri Senatus deciſione infert Auctor aliqua. Et primum quod ubi minor læderetur, niſi ei dictum beneficium reſtitutionis in integrum concederetur, fore ut Senatus ipſum ei non concedat.*

Traduntur

Traduntur exempla, num. 16. & 18.

17 *Sententia lata ſuper ætate facit ius quoad omnes.*

19 *Et idem cenſet Auctor in maiore, ubi iuſta aliqua cauſa adeſſet.*

25 *Sententia in quibus caſibus faciat ius quoad omnes? remiſſivè.*

21 *Senatus non admittit ut ad inſtantiam alicuius ex litigantibus tertius citetur in cauſa poſt denunciationem proceſſus.*

22 *Quid ſi proceſſus ſit in puncto denunciationis?* & n. 23. & 24.

25 *Auctor cenſet ſacrum Senatum admiſſurum tertium, etiam ubi proceſſus eſſet in puncto denunciationis, ſi ille offerret probationem incontinenti.*

26 *Quia ceſſat fraudis & malitiæ ſuſpicio in eo qui offert probationem incontinenti.*

27 *Interdum hoc fallit, & ſic ſtatur iudicis arbitrio.*

28 *Termino probatorio elapſo, admittitur probatio, quæ incontinenti probanda affertur.*

29 *Infert etiam Auctor Senatum admiſſurum tertium etiam poſt conclusionem in cauſa, ſi ipſe nihil probare vellet, quinimò ius ſuum iuſtificatum ex proceſſu inter partes agitato prætenderet.*

Traditur deciſio Senatus, ibid.

30 *Ius ſuperveniens an poſſim poſt concluſum in cauſa in iudicium deducere.*

Deciſio Senatus, ibid.

31 *Tertius pro ſuo intereſſe comparens, debet incontinenti de ſuo intereſſe docere.*

32 *Is cuius non intereſt, non auditur.*

Satis eſt ut poſſit caſus exiſtere in quo interſit, ut quis audiatur, ibid.

33 *Illud* (incontinenti) *quomodo intelligatur, &* num. 35.

34 *Iudex debet ſtatuere certum terminum tertio ad faciendam fidem de ſuo intereſſe.*

Et idem de iure Cathaloniæ, ibid.

35 *Ubi iudex dictum terminum non ſtatuerit, dicitur tertius incontinenti probare de ſuo intereſſe, ubi illud probaret intra tempus aſſignatum inſtantiæ, & cauſæ principali.*

36 *Quod etiam praxis Cathaloniæ obſervat.*

37 *Iudex in cauſa poteſt regulariter terminos à lege aſſignatos reſtringere & prorogare.*

Limita ut ibidem.

38 *Tertius etiam ſine aliquo eius intereſſe favore, pupilli admittitur.*

39 *Idem favore Reipublicæ.*

40 *Tertius comparens pro ſuo intereſſe, non poteſt cauſam ad alterum forum trahere.*

Et iure Cathaloniæ, n. 41.

Fallit in fiſco, n. 42.

Secus in clerico, licèt aliqui repugnent, n. 43.

Declara ut num. 44.

45 *Fiſci iudex in Cathalonia eſt Baiulus generalis Cathaloniæ.*

46 *Ordinarii in Cathalonia non cognoſcunt de cauſis patrimonialibus fiſcalibus: nec Baiulus generalis de cauſis criminalibus.*

47 *An tertius poſſit impedire executionem ſententiæ inter alios latæ.*

48 *In quibus cauſis ſententia ſuapte natura faciat ius quoad omnes, & ſic noceat tertio quoad plenum præiudicium, licèt tertius de illa cauſa ſcientiam non habuerit, &* n. 49.

Declara ut n. 115. 116. & 118.

50 *Explicatur in quibus cauſis ſententia noceat tertio quoad plenum præiudicium, ubi ipſe cauſæ ſcientiam habuerit, alias ſecus.*

Limitatio ad dictam concluſionem, n. 51.

Declara ut num. ſeq.

52 *Cui dicatur competere primo loco actio, ſeu defenſio alicuius cauſæ.*

53 *Ubi quis non obtineat primum locum in agendo, ſive defendendo cauſam, ſive ſciat cauſam per alium agitari, ſive non, ſententia quæ inter partes fertur, tertio non præiudicat, niſi quoad qualemqualem præſumptionem.*

54 *Quoties ſententia nocet tertio quoad plenum præiudicium, tertius non poteſt executionem ſententiæ aliter impedire quàm ab ea appellando, vel de nullitate dicendo.*

55 *Huic tertio tempus appellandi currit à die ſcientiæ prolationis ſententiæ.*

Venditor non poteſt appellare ubi ſententia tranſivit in iudicatum cum emptore, ibid.

56 *Si ſententia non nocet tertio quoad plenum præiudicium, poteſt tertius executionem ſententiæ impedire, vel per viam appellationis, vel lapſo tempore appellandi, tempore executionis.*

Appellandi tempus currit huic tertio à die ſcientiæ prolationis ſententiæ, ibid.

57 *Poſſidens rem aliquam alicui oneri obnoxiam ſi illi res ea auferatur, liberatur omninò ab obligatione ſolvendi illud onus.*

Et quando iſtis cenſeatur currere tempus appellandi, num. 58.

59 *Forma appellationis facienda per tertium exprimitur.*

60 *Tertius appellans pro ſuo intereſſe, tenetur exprimere cauſam propter quam ſua intereſſe dicat.*

Et ibidem ad quem effectum dicta cauſæ expreſſio fieri debeat.

61 *Quoties ſententia non nocet tertio quoad plenum præiudicium, cautela eſt ut citetur in cauſa, ut ei ſententia plenè præiudicet.*

62 *Quod procedit licèt tertius citatus non compareret.*

Declara dictam concluſionem ut n. 63.

64 *Tertius ſi executione aliqua damnificetur, impedit eam, ſi de intereſſe ſuo intra breve tempus doceat.*

Traduntur exempla, n. 65. *& etiam* n. 66.

67 *Poſſeſſor præſumitur dominus, maximè ſi alius dominus non apparet, &* n. 68.

69 *Licèt executio petatur in re condemnata, ſi tertius eam poſſideat, eo probato impedit executionem.*

Fallit num. 70.

71 *An dicta limitatio habeat locum ubi peteretur executio ſententiæ latæ in actione perſonali.*

72 *Ubi ſit executio in re petita quam tertius prætendit eſſe ſuam, cùm tamen eam non poſſideat, an impediatur executio.*

Reſolvitur diſtinctione, n. 73. & 74.

75 *Si tertius in iudicio ante ſententiam compareat, petens rem in iudicium deductam, victor tenetur cavere dicto tertio de reſtituendo ei dictam rem, caſu quo eam evincat.*

76 *Si tertius dictam rem petat poſtquam ſententia tranſivit in iudicatum contra victum, tunc per dictam petitionem non impeditur executio, nec aliqua cautio dicto tertio eſt præſtanda; ſed tertius contra victorem actione ſibi competenti aget.*

Hoc de mente Senatus eſſe traditur, ibid.

77 *Ex cauſa in caſu prædicto iudex poterit compellere victorem ad præſtandam dicto tertio prædictam cautionem.*

78 *Tertius poſſidens rem in qua ſit executio, confitens*

Google

eius rei victum eſſe dominum, ſe tamen eam aliqua ex iuſta cauſa poſſidere, an impediat executionem, & n.80.

79 Poſſeſſio in dubio potiùs præſumitur quam detentio. Et poſſeſſio in dubio præſumitur iuſta.

Declara ut num.81.

82 In rebus quæ reperiuntur penes victum fit executio, non obſtante quod tertius quid prætendat, niſi id probet, & inibi de ratione.

83 Tertius qui ſe alicui executioni opponit, an ſit admittendus à iudice qui executionem ad requiſitionem alterius iudicis facit? remiſſivè.

84 Quid ſi tertius iſte ſit clericus?

Quid de oppoſitione, quæ fit ab uxore pro ſua dote & ſponſalitio, ibid.

85 An tertius poſſit impedire executionem trium ſententiarum ex cauſa nullitatis, & num.86. 87. & 88.

89 Spoliato impeditur reſtitutio per comparitionem tertii prætendentis rem de cuius ſpolio agitur eſſe ſuam, & ſic ei non ſpoliato eſſe reſtituendam.

90 Limita ubi tertius non agendo, ſed excipiendo vellet repellere ſpoliatum.

De ratione limitationis, n.91.

92 Quando dicatur tertius opponere de iure ſuo agendo, & quando excipiendo.

Limita 2. ut num.93.

94 Tertius poteſt pro ſuo intereſſe opponere ſe in cauſa appellationis.

95 Poſt binam appellationem victi non poteſt tertius appellare.

96 An tertius poſſit per ſuam appellationem impedire executionem ſententiæ, quæ fieri poterat contra condemnatum.

97 Executio ſententiæ, & executio quæ fit vigore inſtrumenti guarentigii pariſicantur.

98 An ſententia lata cum poſſeſſore bonorum reſtitutioni ſubiectorum, præiudicet ſucceſſoribus, nec per proclama generale citatis, n.99. & 100. & reſolvitur, n.102. & 105.

101 Inſtantia cœpta cum poſſeſſore, in ſucceſſores tranſit.

102 Regulare eſt in quocumque iudicio illum ſolum eſſe citandum, ad quem defenſio principaliter attinet, neque exigi citationem illorum qui ex iudicio in conſequentiam lædi poſſunt.

103 Sententia lata contra Rectorem, ſive Prælatum, nocet ſucceſſori.

104 Sententia lata contra univerſitatem nocet ſucceſſoribus in ea.

106 Iudicium ſolemniter actum cum anteceſſore, cenſetur agitatum cum ſucceſſore.

107 Intellectus l.ait Prætor, ff.de iur. delibet. & numero 108.

109 Prohibita alienatione, non cenſetur prohibita alienatio quæ fit ex ſententia.

110 Sententia lata contra poſſeſſorem maioratus nocet ſucceſſoribus, licèt non ſuccedant iure hæreditario, ſed iure ſanguinis.

111 Licèt ſententia lata cum poſſeſſore bonorum reſtitutioni ſubiectorum præiudicet ſucceſſoribus; ipſi tamen ab ea poterunt appellare intra decem dies à tempore notitiæ dictæ ſententiæ.

Quod declara ut n.112.

113 An dictum tempus ad appellandum currat ſucceſſori à tempore ſcientiæ dictæ ſententiæ, ex quo ſucceſſio dictorum bonorum eſt ei delata: an etiam antea.

114 Succeſſor vivente poſſeſſore nullum ius habet in dictis bonis, ſaltem conſiderabile.

115 Sententia lata contra contumacem, nunquam nocet tertio, & num.116. & ibi de ratione.

Declara ut num.117.

118 Ubicumque circa ſententiam concurrit fraus, negligentia, colluſio, culpa, aut actus voluntarius ſuccumbentis, talis ſententia non præiudicat tertio.

119 Fraus & colluſio ſuccumbentis quomodo probetur.

120 De iure tertii excipi quando poſſit, remiſſivè.

121 Non ſolùm poteſt excipi de iure tertii, ubi rem ea totum ius agentis excludat, ſed etiam etſi in parte.

Quid in iudicio poſſeſſorio? ibidem remiſſivè.

122 Exceptio, quod extat proximior, vel, tu habes parem in gradu, admittitur, licèt ſit de iure tertii.

123 Poteſt etiam opponi de iure tertii, ubi agens ceſſiſſet alteri ius ſuum.

124 Non metimur ius ex non iure rei, ſed tantùm ex iure actoris.

Exceptio defectus intentionis agentis non dicit oppoſitionem de iure tertii, ibid.

125 Licèt etiam opponere de iure tertii, ubi quis damnum pateretur, niſi exciperet.

126 Item opponi poteſt de iure tertii, ubi actus quo adverſarius utitur, eſſet ipſo iure nullus.

127 In quacumque materia poteſt opponi de iure tertii ab eo cuius intereſt.

128 Creditor adverſus alium creditorem in cauſa aggraduationis bonorum debitoris poteſt opponere exceptionem præſcriptionis ex mente Senatus.

129 An & quando in beneficialibus poſſit opponi de iure tertii? remiſſivè.

130 Poſt ſententiam tranſactam in iudicatum non admittitur exceptio de iure tertii.

Deciſio Regii Senatus, ibid.

131 An & quando ius tertii poſſit in iudicium deduci agendo, & n.132.

133 Poſſeſſio alicuius rei ſi ſit data alicui per iudicem contra tertium poſſeſſorem abſentem, poteſt dictus tertius poſſeſſor impunè ſuam poſſeſſionem, quâ per dictum factum iudicis non cenſetur privatus, continuare.

134 Si iudex violenter ejiciat quem de poſſeſſione, ille non cenſetur privatus ſua civili poſſeſſione, ſecus ſi ejiciatur à privato.

De ratione ibidem.

ANTEQUAM ad notabilia de tertio 1
oppoſitore accedamus, libet primùm
aperire, quem hic tertii oppoſitoris
appellatione intelligamus. Tertium
igitur oppoſitorem illum in præſentia intelligimus,
qui cùm duo litigent, illorum liti, & cauſæ examini
ſeipſum opponit, & offert. Eſtque eorum triplex
genus. Alii ſiquidem ſe opponunt gratiâ coadiu- 2
vandi reum, ſive actorem, utque eis aſſiſtant, ut ſi
legatarius velit aſſiſtere hæredi ſcripto in cauſa teſtamenti: vel venditor emptori, cui de evictione tenetur.

Alii veniunt ad iudicium, gratia excludendi acto- 3
rem, ſive reum ab actione, vel defenſione cauſæ: vel
utrumque à rebus, ſeu iuribus, de quibus agitur.

Alii veniunt poſt ſententiam, ad eius tamen execu- 4
tionem impediendam, ut pulchrè hæc tradit Bart. *in l. ſi perluſorio, §. 1. ff. de appellat.* Quæ ſuper his ſcitu digna ſunt, ex ſequentibus apparebit.

QUÆRO I. An tertius, qui ſe liti alicui opponit, 5
teneatur ſumere cauſam in ſtatu quo eam invenit?
Iſtam quæſtionem non ſatis apertè à Doctoribus, iudicio meo, declaratam ſic reſolue. Aut tertius oppoſitor venit ad aſſiſtendum liti, & defendendum actorem, ſive

ſive reum: & tenetur aſſumere litem in ſtatu quo eam invenit, *cap. finali, ut lite pendente, in 6.*

Et ſic tali caſu non poteſt allegare, neque probare, niſi id quod poteſt principalis, quem ipſe defendit &
5 coadjuvat; præcluſa ſiquidem via principali litigatori, cenſetur præcluſa venienti pro ſuo intereſſe, alium defendendo. Ita Bald. *in l. ſi eo tempore, C. de remiſ. pignor.* Anchar. *conſ.* 184. *Statutis cavetur, num.* 2. Natta
6 *conſ.* 457. Neque hoc caſu refert, an iſte tertius habuerit notitiam litis motæ, necne, ut per Covarr. *in pract. cap.* 13. *num.* 2. Honded. *conſ.* 25. *lib.* 1.

7 Aut tertius oppoſitor accedit ad iudicium excluſurus actorem, vel reum ab actione, ſeu defenſione cauſæ, ut qui contendat actorem, vel reum ab actione, vel defenſione debere excludi, eo quod actio, vel defenſio, quæ in iudicium deducitur, ei competat, & non actori, vel reo: vel utrumque, reum & actorem à re petita, ut ſi contendat rem de qua agitur ſibi debere dari, & non actori, & reum ad id eſſe condemnandum. Et tunc tertius iſte non tenetur aſſumere litem in eo ſtatu, in quo verſatur inter actorem & reum: imò ipſe admittitur ad probandum, & allegandum pro ſua intentione quidquid voluerit, licèt diverſimodè: quia qui vult excludere actorem, ſive reum ab actione, ſive defenſione cauſæ, repetit omnia acta cauſæ ex integro, cum diſtinctione tradita à Bart. *in leg. ſi per luſorio, § 1. ff. de appellat.*

Secus tamen qui utrumque à re petita excludere vult: imò propter ſuam oppoſitionem in nulla parte differtur definitio litis inter actorem & reum quoad eorum præiudicium, ut copioſè multis relatis tradit Covarr. *in pract. cap.* 14. ubi dicit, de hoc non eſſe mirandum, cùm certum ſit, poſſe cauſæ alicuius diffinitionem quoad aliquos ſuſpendi, & quoad alios ſtatim expediri, *leg. non idcirco, ff. de iudiciis.*

8 Idem ante eum ſenſit Innocent. *in cap. veniens* 2. *num.* 1. *de teſtibus*, dicens quod tali caſu ſi res adiudicetur alteri ex litigantibus, debet ille præſtare cautionem de eam reſtituendo tertio oppoſitori, ubi ipſe obtinuerit, per text. *in leg. is à quo, ff. de rei vendicat.* & Chaſſan. *in conſuet. Burgundia, rubr.* 5. § 3. *column.* 2. Et latè Honded. *conſ.* 25. *lib.* 1.

9 Regius Senatus ſupradictam conſtitutionem non obſervat, ſed indiſtinctè nullum tertium oppoſitorem admittit, niſi ſolùm in eo ſtatu, in quo eſt cauſa, ita ut ſit præcluſa via cuicunque tertio oppoſitori, ius ſuum in alium iudicium intactum reſervando, per text. *in conſt. fin. hoc tit.* not. Mich. Ferrer. 3. *part. obſerv. cap.* 60. *in principio, & verb. An tertius, in fine.* Tradidimus & nos ſuprà *lib.* 1. *cap.* 13. *de Emptione & venditione, num.* 66. & 67.

10 Et hoc ubi ſumus ante concluſionem in cauſa: nam ubi eſt in cauſa concluſum, & ut noſtrati ſtylo utar, ut proceſſus eſt denunciatus, nullo modo tertius oppoſitor per Senatum admittitur: ſed ei ius ſuum ſalvum in alio iudicio reſervatur, ut per Mich. Ferrer 3. *part.*
11 *obſerv. cap.* 511. *verb. & an tertius, & cap.* 512. Moveturque Regius Senatus ob publicam utilitatem, ut ſit litium finis, & ne detur occaſio partibus cavillandi, & lites protelandi: iuxta Gloſſ. *in cap. fin. ut lite pendente, in 6.*

12 Quod adeo Senatus obſervat, ut licèt regulariter minor qui ſe liti oppoſuit pro ſuo intereſſe, poſſit reſtitui in integrum ad probandum, iuraque ſua deducendum, ut not. Gloſſ. *in leg. ſi parentes, Cod. de evict. in verb. Ex perſona*, Apoſt. ad Bart. *in leg. ſi per luſoris, littera B, ff. de appellat.* Afflict. *deciſ.* 15. Viu. *deciſione* 291. *num.* 7. & Covarr. *in pract. cap.* 14. *num.* 3.
13 ubi id procedere declarat, ſi minor petat reſtitutionem intra id tempus, intra quod principali eam petere licebat, ſi minor eſſet.

Regius tamen Senatus, ſi accedat ad iudicium mi- 14
nor poſt concluſionem in cauſa, illum non admittit, ut habetur per Mich. Ferrer. 3. *part. obſervant. cap.* 511. *verb. Et tum in eadem cauſa, & cap.* 512. *verb. Item in cauſa, ad finem*, moveturque Regius Senatus, quia in eo minor non læditur, cùm ei ſuo loco & tempore ſuccurratur.

Ex quo infero, eſſe de mente ſacri Senatus, quod 15
ubi minor læderetur in dicta cauſa, ſi ei non concederetur beneficium reſtitutionis ad probandum & allegandum quæ vellet pro ſua intentione, quod eſſet
beneficio reſtitutionis in integrum admittendus: ut ſi 16
minor teneretur alicui de evictione, & eſſemus in caſu in quo emptor non teneretur requirere venditorem, ut aſſumeret litis & cauſæ defenſionem: quia tunc cùm illa ſententia lata contra emptorem, noceret minori venditori, non in vim rei iudicatæ, quia examen iuſtitiæ dictæ cauſæ poſſet repetere: ſed in hoc, quod emptor poſſet adverſus eum agere de evictione, & ſic eum ſaltem de facto damnificare: nam tali caſu procuidubio cenſeo fore, ut tertius oppoſitor minor per Senatum admittatur. Pro quo adduco quæ ſatis in terminis tradit Felin. *in cap. cum ſuper, n.* 17. *extr. de ſent. & re iudic.*

Sententia lata ſuper ætate facit ius quoad omnes. 17
Bald. *in l. ingenuum, in 2. lect. num.* 3. *ff. de ſtatu hominum, in leg. quoties, num.* 13. *C. de ſuis, & legit. hæred.* Albes. *in dict. leg. ingenuum, n.* 1. Additio ad Paul. de Caſtr. *in l. Papinian. § fin. ff. de inoffic. teſtam.* videatur Gloſſ. *in l. ſi parentes, C. de evict.*

Similiter in quibus caſibus ſententia quoad omnes 18
ius facit, ſi accederet in iudicium etiam poſt concluſum in cauſa, crederem à Senatu admittendum beneficio reſtitutionis in integrum, ad probandum quæ vellet, propter illud præiudicium, quod ſibi ex illa ſententia pararetur.

Et idem in maiori cenſeo, ubi iuſta cauſa aliqua 19
adeſſet, ad tradita per Felin. *ubi ſuprà*, & quæ tradit Ladcr. *conſ.* 175. *per tot.* in quibus autem caſibus ſententia quoad omnes ius faciat, explicat pulchrè Paul.
de Caſtr. *in leg. Papinian. § fin. ff. de inoffic. teſtam & 20*
in leg. ſi ſervus plurium, § 1. num. 2 *de leg.* 1. Abb. & Felin. *in cap. quamvis, de ſentent. & re iudic.* & fuſiùs Alex. *in d. l. ſæpè, ff. illo tit.*

Ex prædictis collige & aliud, quod obſervat Sena- 21
tus, tertium ad inſtantiam alterius ex litigantibus, non poſſe citari in cauſa poſt proceſſus denunciationem, ut ex mente Senatus tradit Mich. Ferrer. 3. *part.*
obſerv. cap. 512. ubi idem eſſe tradit, etiam ubi proceſ- 22
ſus non eſſet denunciatus, eſſet tamen in puncto denunciandi: ut in terminis tenet Cod. Fabr. *lib.* 3. *tit.* 1. *de iudiciis, definit.* 7. reddens rationem, quod parum referat quid factum ſit, an de proximo faciendum, *l. pen. de milit. teſtam.*

Quamvis hoc poſteriori caſu vidi ipſe in Regio Se- 23
natu tertium citari in cauſa tempore denunciationis proceſſus, & tempus quoddam moderatum illi præfigi ad probandum, & allegandum quæ vellet, & licèt pars altera id fieri non poſſe valdè repugnaret, ita decidit Senatus apud Michaël. Ferrer. 3. *p. obſerv.* s. 291. & 300.

Videndus ſuper prædictis Cod. Fabr. *lib.* 3. *tit. de iudiciis, definit.* 37. ubi dicit ipſum poſſe recuſare iudicem, ſi ſit ſuſpectus.

Quod ab æquitate non abhorret, ubi iudici veriſſi- 24
militer conſtaret, omnem à parte calumniæ, & fraudis ſuſpicionem abeſſe, & iniquos circuitus vitari. Quod eſſet ſi plenè, & intra breve tempus tertius de iure ſuo docere vellet probatione aliqua evidenti, & fori diſceptatione non indigente, iuxta not. per Panorm. *in cap. ſuper eo, num.* 6. *de offic. delegat.* Et eundem Pan.

& Dec. *in cap. interpoſita, de appellat.* quos refert & ſequitur Covar. *in pract. cap. 16. num. 1. circa principium,* & Aym. *conſ. 14 per tot.* & facit text. opt. *in l ſi is à quo. ff. ut in poſſeſſ. legat.*

25 Qua ratione idem cenſeo Regium Senatum obſervaturum, ubi tertius eo tempore non citatus pro ſuo intereſſe in cauſa compareret, & probationes in promptu offerret; quia tunc ceſſat omnis fraudis &
26 malitiæ ſuſpicio, propter quam Regia Audientia tertium repellit.

Pro quo faciunt quæ tradit Abb. *in locis prallegatis & in cap. ſuſcitata, num. 7. de reſtit. in integr. & conſ. 31. Circa primum videtur, ad finem, & conſil. 55. In cauſa quæ ad præſens, num. 2. lib. 2.* Menoch. multis
27 relatis *de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 47. per tot.* & Corſ. *ſing. 95.* ubi hoc limitat, ubi contra talem, qui offert probationem incontinenti eſſet præſumptio fraudis, & malitiæ. Qua in re multum iudicis arbitrio tribui teſtatur Covar. *in pract. cap. 16. num. 2.* & Menoch. *de arbitr. caſu 439.*

28 Iuvat quod poſt Old. Aym. & Menoch. tradit Maſcardus *de probat. concluſ. 687. num. ſexto, volumine ſecundo,* quod terminis probatoriis elapſis recipitur probatio, quæ incontinenti probanda offertur: quod nota ad terminum probatorium per conſtitut. præfixum.

29 Ex quibus cenſeo etiam Regiam Audientiam admiſſuram tertium etiam poſt denunciationem proceſſus, ubi tertius nullas probationes facere vellet, ſed tantum ex proceſſu agitato inter partes ius ſuum iuſtificatum, & ſuam intentionem probatam prætenderet, tum propter prædictam rationem ceſſationis fraudis & malitiæ, tum propter rationes traditas in propriis terminis noſtræ quæſtionis per Crav. *conſ. 14. per totum.*

Et ita (pauci dies ſunt) vidi obſervatum per ſacrum Senatum, referente clariſſimo I. C. Ioanne Sabater, die 23. Iulii 1596. in cauſa Capituli Sedis Illerden. contra univerſitatem de Iuneda: in qua denunciato proceſſu, Reverendiſſ. Epiſcopus Illerden. aſſiſtendo dicto Capitulo pro ſuo intereſſe ſe oppoſuit, & fuit admiſſus, cum ex probatis in proceſſu ſuam intentionem fundatam prætenderet, nihilque probare vellet, in dictaque cauſa obtinuerunt dictus dominus Epiſcopus & Capitulum. Et idem cenſeo obſervandum, ubi tertius ſe opponeret excludendo alterum ex litigantibus, vel utroſque, cum eadem in omnibus admiſſionibus ratio militet.

Die 30. Ianuarii 1601. referente magnifico Salvatore Fontanet, facto verbo fuit repulſus dominus Michaël Meca, qui ſe oppoſuerat in cauſa quæ ducebatur inter nobilem Federicum Meca, & dominum Petrum Vila, eo quòd dictus dominus Michaël ſe oppoſuerat iam denunciato proceſſu; licet ius ei ſupervenilſet denunciato proceſſu, & aotea agere non poſſet: & licet proteſtaretur ſe nullas velle facere probationes in cauſa, ſed ius ſuum ex probatis per litigantes iuſtificatum prætenderet.

30 Pro his etiam facit quod decidit Senatus die 11. Aug. 1584. in cauſa Philippi Cacireta, contra Franciſcum Altarriba, referente magnifico Petro Balle, ubi (licet aliàs ius ſuperveniens poſt litem conteſtatam ex cauſa de præterito, poſſit in iudicium deduci ad victoriam cauſæ, tum ubi agitur actione, *l. ſin autem, §. poſſidere, ff. de rei vendicat. cap. Abbate ſanè, de re iud. in 6.* tum ubi perſonali, *l. ſi rem, §. fin. ff. de pignor. act.* & etiam in univerſali iudicio, *& l. ſi quo tempore, ff. de petit. hæred.* non poſſit tamen poſt concluſum in cauſa allegari, ut not. Bart. *in l. mater, §. eundem, in fine,* & multos citans Marc. Anton. Pereg. *de fideic. art. 41. num. 6.*) deciſum fuit non potuiſſe dictum Cacireta ius quod ei poſt litem conteſtatam ſupervenerat, etiam ex cauſa de præterito, allegare poſt concluſum in cauſa de præterito, cum probatio aliqua requireretur ad iuſtificationem illius ſupervenientiæ iuris. Secus exiſtimans, ſi nulla probatio requireretur, ſed ex ſola productione alicuius inſtrumenti ius ſuperveniens probatum remaneret, ut ex ea deciſione infertur. Pro qua illatione faciunt quæ tradit Innoc. *in d. cap. Abbate ſanè, n. 2.* & Aret. *in l. ſi Titius, ff. de verb. obligat.*

Circa prædicta eſt advertendum, quod tertius pro 31
ſuo intereſſe comparens, debet incontinenti de ſuo intereſſe docere, ut admitti debeat: ita Abb. & Felin. *in cap. cum ſuper, de ſentent. & re iudic.* Bart. & Doct. *in l. à ſententia,* per text. ibi, *ff. de appellat.* Bald. *in l fin. num. 42. Cod. de edict. divi Adriani tollend.* & novè Menoch. poſt aliquos per eum relatos *de Arbit. iudic. caſu 18.*

Eſtque ratio, quia non debet audiri is, cuius non 32
intereſt, *l. ille à quo, § ſi de teſtamento,* ubi Doct. *ff. ad Trebell.*

Die 25. Februarii 1551. fuit per magnificum Stephanum Riuſech, R. A. D. facto verbo in Regia Audientia repulſus Syndicus Argentonæ, qui ſe oppoſuerat cauſæ quam ducebat Syndicus de Vilaſar, contra Franciſcum Boſch, ſuper quadam ferreria prætenſa de diſtrictu per dictum Boſch, quia non conſtabat de intereſſe dicti Syndici de Argentona. Adde Bald. *in l. ſi defunctus, C. de ſuis, & legit. hæred.* ubi dicit ſatis eſſe, quod poſſit aliquis caſus exiſtere, in quo interſit, ut quis audiri debeat.

Dubitari tamen licet, quomodo illud tempus (in- 33
continenti) intelligatur. Communis opinio eſt, quod ad iudicis arbitrium refertur, ut per Menochium *dict. caſu 18.* eo quod ubi non eſt tempus à iure determinatum, ſtatur iudicis arbitrio, *l. 1. in fin. ff. de iure deliber. cap. de cauſis, de offic. delegat. cum mille aliis.* Et 34
ſic iudicem debere ſtatuere certum terminum dicto tertio ad faciendum fidem de ſuo intereſſe, tradit Alexand. *conſ. 101. volumine quinto,* Roland. à Val. *conſil. quinto, num. 14. volumine ſecundo,* à quo non abhorret ius noſtrum municipale, *ut in conſtitut. 2. hoc tit.*

Et ubi iudex dictum terminum non ſtatuerit, eſt 35
certum dici dictum tertium incontinenti probare de ſuo intereſſe, ubi illud probet intra tempus, intra quod cauſa principalis expediretur, ubi nulla eſſet facta per dictum tertium oppoſitio, ut per Rip. *in l. 4. §. condemnatum, num. 31. ff. de re iudic.* Pract. Papien. *in forma exec. ſentent. verſ. ſapiens, n. 3.* & novè multis relatis per Ludovicum Molinam *de primogen. Hiſpan. lib. 3. cap. 13. num. 16.* ubi dicit illud dici incontinenti probari, quod probatur intra terminum aſſignatum inſtantiæ, & proceſſui principali. Idem not. Rota Lucen. *deciſ. 24. & deciſ. 27. num. 56. & 57. parte prima,* Cabal. multis relatis *deciſ. decima, num. 22. parte prima.*

Et ita etiam in præſenti Principatu practicari vidi: 36
eſt tamen verum ex cauſa poſſe iudicem, maximè ubi calumniæ, & fraudis ſuſpicio eſſet, iſtud tempus arctare, ut not. ibid. Rip.

Pro quo facit, quod regulariter iudex poteſt ex 37
cauſa terminos à lege aſſignatos reſtringere & prorogare, ut not. Bart. communiter receptus *in l. 2. ff. de re iudic.* & Molin. *de Hiſpan. primogen. lib. 2. c. 14. num. 19.* ubi id limitat non procedere, quando lapſo termino imponitur alicui pœna privationis, vel alia quæcumque ſimilis.

Prædicta concluſio, quod tertius non habens in- 38
tereſſe in cauſa, non admittatur, fallit favore pupilli, pro quo ſine aliquo eius intereſſe volens deducere, & probare

probare auditur, ut not. Bartol. *in leg. 2. per illum textum, Codice de negot. geſt.* cuius doctrinam communiter eſſe approbatam dixit Alexander *in leg. à divo Pio, §. ſi ſuper rebus, numero vigeſimonono, ff. de re iudicat.*

39 Sequitur Felin. *in dict. cap. cum ſuper, num decimoquarto*, ubi alioa refert, *ex illo titul.* ubi etiam aſſerit tertium debere admitti pro intereſſe Reipublicæ, etiamſi ſua privatim nihil intereſſet, neque dici poſſe ei, Tua non intereſt, prout dici poſſet in concernentibus utilitatem privatorum. Idem ante eum adnotavit Bartol. *in leg. ubi pactum, num. 10. & 11. Cod. de tranſact.*

40 QUÆRO principaliter II. An tertius comparens pro ſuo intereſſe, poſſit cauſam ad alium forum trahere? Respondeo negativè, *per legem venditor, ff. de iudic.* notant in ſpecie Bartol. Paul. & alii *in leg. 1. Codice ubi in rem actio exercer. deb.* Pet. de Anchar. *conſil. 351. Ad dubia, num. primo*, Purpurat. *conſ. 46. per totum*, ubi pulchrè explicat text. *in dict. leg. venditor.*

41 Quod & Ius noſtrum municipale probat, dum *in conſtit. 2. hoc titulo*, traditur, ad inſtantiam illius qui ſe in aliqua cauſa oppoſuerit, petendo, aſſiſtendo, aut excludendo aliquem ex litigantibus, non poſſe cauſam illam evocari ad Regiam Audientiam, ob qualitatem, quæ in perſona dicti tertii oppoſitoria concurreret.

42 Probabiliter tamen dubitari poteſt, an *d. lex venditor, ff. de iudic.* procedat in fiſco: quidquid aliqui contendant, pars negativa eſt verior, quam tenet Bart. per illum textum *in l. 3. Cod. de iure fiſc. lib. 10.* Eſt etiam text. optim. *in l. ad fiſcum, & per totum titulum, C. ubi cauſ. fiſcal.* & not. Paul. de Caſtr. *in dict. leg. venditor, in prima & ſecunda lect.* qui licèt idem eſſe affirmet in clerico, verùm in hoc contrarium communiter tenetur, ut per Covarruv. qui multos in eam ſententiam adducit, *in pract. cap. 8. n. 3.* Anton.

43

44 Scap. *in tract. iur. non ſcript. lib. 1. c. 21.* niſi ubi clericus ut reus neceſſarius in iudicio compareret, quod quando ſit, declaravimus ſuprà, *cap. 13. de Reconvent. num. 63. & 64.* Et prædictam ſententiam tum reſpectu fiſci, tum clerici, ſequitur Borgo. Caval. *deciſ. Fivi. 8. num. 1. & 2. p. 3.*

Et hoc iure utimur in Cathalonia, & de fiſco atteſtatur Iac. Calic. *in Margar. fiſc. in tertio dubio, n. 24.*

45 *verſ. 28. Quia reus conventus*, ubi in fine aſſerit in Cathalonia in cauſis patrimonialibus fiſcalibus, privatos, ſive fiſcus agat, ſive conveniatur, ſequi iudicem fiſci Baiulum, nempe Generalem Cathaloniæ: in

46 cauſis verò criminalibus & fiſcalibus, fiſcum ſequi iudicem rei delinquentis. Reſolvendo ordinarios non cognoſcere de cauſis patrimonialibus, nec Baiulum Generalem de cauſis criminalibus. Quod utrumque not. Ant. Pad. *in l. ſi manifeſtè, num. 4. Cod. de ſerv. & aqua.*

47 QUÆRO III. An & quando tertius poſſit impedire executionem ſententiæ in alios latæ? Ad huius quæſtionis reſolutionem, oportet primum indagare, quando ſententia lata inter alios noceat tertio quoad plenum præjudicium; & quando non noceat tertio niſi quoad qualequale præjudicium.

48 Veritas eſt, quod in aliquibus cauſis, ut in cauſis ingenuitatis, teſtamenti, & legitimitatis, ſeu filiationis, ſententia propria vi, ſuapteque natura nocet tertio, etiam quoad plenum præjudicium: ut not. Paul. de Caſtr. *in l. 1. Papinianus, § fin. ff. de inoffic. teſtam.* & latè Alexand. *in l. ſæpè. ff. de re iudic.* Abb. & Felinus *in cap. penultimo, de ſentent. & re iudic.* ubi alios caſus addunt, & novè Peregrin. *de fideicom. art. 53. per tot.*

Et hoc ſive ille tertius cauſam illam agitari ſciverit, ſive ignoraverit, nec ad iudicium vocatus fuerit, ut probat text. *in l. 1. § fin. & leg. ſequenti, ff. de lib. agn.* not. Alex. *in dict. l. ſæpè*, & latè Covarru. *in pract. cap. 13. n. 5.* 49

Interdum etiam ſententia inter alios dicta nocet tertio quoad plenum præjudicium, non ſuaptè natura, ſed ubi quia ea de re, cuius actio vel defenſio ſibi primum competit, id ſciens, alium agere, aut defendere patitur, Nam tunc cùm ille primas habeat illius litis defenſiones, eique primo loco, & non litiganti competat ius defendendi litem illam, cum poſſit litis defenſionem aſſumere, & alium à priori ſaltem defenſionis loco depellere, cum id non fecerit: quinimò illum agere & defendere paſſus fuerit, ratione taciti conſenſus ſibi præjudicat. Et ſententia quæ in dicta cauſa fertur dicto tertio id ſcienti, & patienti plenè præjudicat, *l. ſæpè, ff. de re indic. & cap. penultimo, ext. tit. illo*: vide quæ trado *libro tertio, cap. 13. numero 116.* 50

Hoc tamen intellige, ſi ille ageret nomine proprio, ſecus ſi nomine tertii, cuius ipſe nullum mandatum haberet, quia tunc non fit præjudicium tertio etiam id ſcienti: ut not. Bart. & omnes *in dict. l. ſæpè*, niſi ille, tertio in iudicio præſente, nomine eius comparuiſſet, uti egregiè innumeris relatis tradit Alex. *in d. l. ſæpè, num 87. & 93.* & novè Pinel. *in l. 2. p. 2. cap. 1. num. 18. C. de reſcind. vend.* 51

Illi autem actio, ſeu defenſio primo loco competere dicitur, cuius eſt ius, vel res in iudicium deducta: ſeu de cuius præjudicio principaliter in dicta cauſa agitur ut declarat Abb. *in cap. penult. num. 6. ad fin. de ſent. & re iudic.* 52

Quando principalis non poteſt appellare, nec tertius, hoc intelligitur quando tertius nititur eodem iure quo iudicatum eſt: Covarru. *pract. cap. 11.* Felinus *in cap. cum ſuper, num. 11. de re iudic.* Lader. *conſ. 175. in fin.*

Vbi verò quis non obtineret primum locum in agendo, & defendendo cauſam, & ſic non poſſet ipſe à iudicio principalem defenſorem repellere, tunc ſive is ſciat cauſam per alium tractari, ſive ignoraverit, ſententia quæ inter dictas partes fertur, ut res inter alios acta, dicto tertio non præjudicat, nec prodeſt ſaltem plenè, licet benè quoad qualemqualem præſumptionem: ita Gloſſ. Bartol. Iaſ. & alii *in l. ſi duo patroni, ff. de iureiur.* Anton. Abb. & Felin. *in cap. penultimo, de re iudic.* text. optim. cum Gloſſ. *in leg. 2. Cod. quib. res iudicat. non nocet, & in l. ab executore, §. alio, cum l. ſequenti, ff. de appell.* tradit hoc benè Gozad. *conſ. 103. num. 11.* Lader. *conſ. 175.* & Ozaſc. *deciſ. 157. num. 17.* Vbi etiam ſubdit, ſententiam, quæ ſua natura facit ius quoad alios, non intelligi facere ius quoad æquè principale ius cum litigatore habentes, per text. *in l. cum duobus, C. de inoffic. teſtam. iuncta l. Papinian. §. ſi ex cauſa, ff. illo tit.* 53

Quod benè etiam not. Alex. *in dict. l. ſæpè, num. 57.* & Marc. Anton. Peregr. *de fideic. dict. art. 53. num. 40.* Surd. *conſ. 189. num. 44. lib. 2.* ubi ex Bald. Salic. & Cyn. *in l. 2. Cod. quibus res iudic. non nocet*, ſi quis agat contra unum poſſeſſorem bonorum, pronunciationem non nocituram alii poſſeſſori, quia eius intereſt æquè principaliter, Bero. *conſ. 102. num. 43. lib. 2.* ubi dicit, in caſibus ubi ſententia alii nocet propter ſimplicem ſcientiam, abſque citatione, de quibus *in d. l. ſæpè*, illam ſcientiam debere intervenire tempore iudicii, & proceſſus: nam ſi interveniſſet poſt latam ſententiam, tunc talis ſcientia & patientia in non appellando eia non noceret: allegat Bald. *in l. 2. Cod. de fide inſtrumentorum*, qui citat text. *in leg. ſi rem, §. quodlibet, Cod. de evictíon.*

His

54 His ſic præmiſſis ſcire oportet, quod quoties ſententia nocet tertio quoad plenum præiudicium, tertius executionem dictæ ſententiæ aliter impedire non poteſt, quam ab ea appellando, ut explicat Covarr. *in pract. cap. 15. n. 2. & cap. 16. circa princip.* vel de nullitate ſententiæ dicendo, ut ſtatim dicemus, & Schol. Cler. *conſ. 175. n. 6.*

55 Solet tamen in controverſiam deduci, an ſi tali caſu ſententia tranſierit in iudicatum contra victum, poſſit dictus tertius ab ea appellare? Veritas eſt quod ſic: appellandi enim tempus dicto tertio currit à die ſcientiæ prolationis dictæ ſententiæ, ut not. Covarr. *in pract. cap. 15. n. 1. & 8.* & Bart. *in dict. l. à ſententia,* Paul. *in l. ab executore, §. alio ff. de appell.* & Innoc. *in dict. cap. cum ſuper,* qui dicunt, quod ſi tertius appellet intra decem dies à tempore latæ ſententiæ, illa appellatio prodeſt victo qui non appellavit. Secus ſi appellet poſtquam ſententia quoad victum eſt tranſacta in iudicatum. Faciunt & quæ tradidimus *lib. 1. Reſolut. cap. 17. de Appell. n. 46.*

Quare autem venditor appellare non poſſit, ubi ſententia tranſierit in iudicatum cum emptore, explicat Covarr. *dict. cap. 15. n. 4.* & clarius Paul. *in d. §. alio, num. 2. verſ. in ſecundo caſu.*

56 Si verò dicta ſententia non nocet tertio quoad plenum præiudicium, ſed quoad qualemqualem præſumptionem, tunc dictus tertius poteſt impedire executionem dictæ ſententiæ, vel per viam appellationis intra tempus appellandi, vel poſt tempora appellandi, tempore executionis, ut not. *in dict. l. à ſententia, & in dict. §. alio, & dict. c. cum ſuper,* & per Covarr. *in pract. cap. 15. ad fin.* ubi dicit hunc tertium non habere neceſſe appellare à ſententia, nec dicere de nullitate, ſed tantùm uti regula illa iuris: Res inter alios acta, & clarius hoc proſequor *lib. 3. cap. 17. de ſent. n. 548.* & novè Scſſe *de inhibit. cap. 12. §. 1.*

57 Eſt etiam caſus, ubi ſententia inter alios acta aliis nocet, ubi fertur ſententia contra aliquem, qui poſſidebat rem aliquam alicui oneri obnoxiam, qui ſi res ei auferatur, liberatur ab obligatione ſolvendi illud onus, licèt ille in cuius favorem onus ſolvebatur; non eſſet in iudicio: ita Cod. Fabr. *de tranſact. lib. 2. tit. 4. defin. 9.*

58 Appellandi autem tempus iſtis cenſeo etiam currere à die ſcientiæ prolationis ſententiæ, cum & ipſi nomine proprio appellent, & propter dictum qualequale præiudicium eis ex dicta ſententia generatum, ad tradita per Covar. *dict. cap. 15. n. 1.* & Caſtr. *dict. §. alio,* licèt ibi ipſe alia ſentiat. Ratio tamen qua movetur, manifeſtè apparet falſa ex his quæ tradit Bartol. *in dict. l. à ſententia, num 5. in fin.* & Berous *conſ. 30. num. 21. & ſequent. volum. 2.* quod ideò verum eſt.

59 Formam appellationis faciendæ per tertium tradit Innoc. *in dict. cap. cum ſuper,* & Bart. *in dict. l. à ſententia,* & Paul. *in dict. §. alio,* ubi docent, quid tertius debeat petere in dicta cauſa appellationis.

60 Et in quantum prædicti & alii Doct. ibidem paſſim docent, tertium appellantem pro ſuo intereſſe, teneri cauſam exprimere, propter quam ſua intereſſe dicat: oportet ſcire iſtam cauſæ expreſſionem non requiri ad appellationis ſubſtantiam, ſed ut ſciatur, an iudex debeat appellationi deferre, necne: ita poſt Bald. Franc. Viu. *deciſ. 291. num. 6. in fin.*

61 Iuxta prædicta eſt advertendum, quod quoties ſententia non nocet tertio, quoad plenum præiudicium, ut plenè ei præiudicet, eſt conſilium, ut in illa cauſa ille citetur, & tunc ſententia ei plenè præiudicabit, ita Cyn. *in l. 1. C. de advoc. diverſ. ind.* Anton. *in cap. cum ſuper, verſ. 2. quæro, de ſent. & re indic.* Aym. *conſ. 12. num. 8.* fusè Bocr. *deciſ. 182. n. 49. cum 3. ſeq.*

Quod verum eſt, licèt ille tertius citatus, in iudicio non compareret, quia cenſetur proceſſui conſentire, ut tradit Paul. de Caſtr. *in l. in concedendo, n. 2. ff. de aqua pluv. arcend.* licèt in hoc contrarium certo modo 62
velit Panc. *in dict. cap. cum ſuper, n. 21.* & ita practicari ſemper vidi. Intellige tamen prædicta, ubi illud ius quod ad tertium pertinebat, fuiſſet in iudicio deductum, ſecus ſi aliud ius eſſet in iudicio deductum, licèt ex eodem fonte manaret, ut not. & declarat Alex. *in dict. l. ſæpè, num. 6.* ubi dicit ſic limitari omnia ſuta volentia, ſententiam latam contra unum nocere tertio citato, cuius intererat. Subdens idem fuiſſe de mente Bald. *in l. 2. Cod. de fide inſtrument.* Id ipſum probat Gozad. *conſ. 103. n. 12.* 63

Atque ut eò, unde digreſſi ſumus, redeamus, ſi tertios cui ſententia nihil nocet, aut ſaltem non nocet niſi ratione qualiſqualis præiudicii, vult impedire executionem alicuius ſententiæ, dicendo ſe non fuiſſe condemnatum, nec victum, & ſic executionem inſtatam fieri non poſſe, cùm ex ea ipſe damnificetur, ad id admittitur, ſi ſummarim & intra breve tempus doceat, quod damnum ei immineat, ſi dicta ſententia executioni mandetur, ut per Canon. *in cap. veniës 2. de teſtib.* & Legutas *in l. à divo Pio, §. ſi ſuper rebus. ff. de re indic.* not. Paul. de Caſtr. *conſ. 179. in cauſa, quam magnificus, n. 9. volum. 1.* & alii paſſim. Ve- 64
lut ſi cum quis intentaret executionem certi ſui crediti in aliqua re, in qua tertius hypothecam prætenderet: quia tunc tertius allegans dictam hypothecam, & de ea incontinenti iudicis arbitrio docens, impediet dictam executionem, *dict. leg. à divo Pio, §. 5. ſi res ſit pignerata,* quouſque uter eorum melius ius in dicta re habeat, poſtea plenè diſcutiatur: ut per Abb. *in dict. cap. cum ſuper, num. 7. in fin.* Pract. Papien. *in for. execut. ſent. verb. ſapiens, num. 17. & 19.* Gozad. *conſ. 103. num. 10.* etiam vide Nicol. Carbonum *in ſua praxi, § execut. ſentent. num. 25.* & Natt. *conſ. 552. num. 1.* Covar. *in pract. cap. 16. num. 4. verſ. ſed hunc diſtinctione,* & novè Ioſeph. Ludov. *deciſ. Peruſ. 26 per tot. part. 1.* Intellige hæc, quod hypothecam, hoc eſt rem, in qua habet hypothecam, poſſideat vel ratione pignoris, vel poſſeſſionis precariæ, in vim clauſularum Conſtituti & Precarii, ut tunc adita poſſeſſione, non priùs quam cognito de iure ſuo, dimoveri queat, ut reſolvunt præfati Doctor. *ubi ſuprà,* quibus addo Nattam *conſ. 552. n. 1. lib. 5.* Nicolaum Carbon. *in ſua pract. § executio ſententiæ, n. 23.* & clariſſimè hoc explicantem Thom. Grammat. *dec. 92. n. 21. & ſeq.* Milanenſ. *dec. 12. n. 132. tom. 2.* 65

Hæc animadverto propter ea quæ tradit eruditiſſimus Mar. Giurb. *dec. 61. n. 11.*

Et multò fortius impeditur executio dicti crediti, & ſic illius qui egit actione perſonali, & vicit, ſi peteret ſententiam executioni tradi in aliquibus rebus, quarum dominus eſſet quidam tertius, allegansque ſe dominum dictarum rerum, offerret id ſe ſtatim probare, impediet dictam executionem, *dict. § ſi ſuper rebus & dict. cap. veniens 2.* quod tamen intellige iuxta infraſcriptas declarationes. 66

Nam hoc caſu, ſi tertius rem illam poſſideat, cùm poſſeſſor præſumatur dominus. *l. fin. C. de rei vendic.* not Doct *in dict. §. ſi ſuper rebus,* & Dec. *conſ. 117.* Et pro tenui facultate, *num. 2. circa finem,* ubi dicit id maximè procedere ubi alius dominus non apparet, habet iſte tertius ſuam intentionem fundatam, & onus probandi contrarium incombit petenti executionem, ut notant communiter Doctor. *in dict. §. ſi ſuper rebus,* & Gloſſ. *in leg. ob maritorum, Cod. ne uxor pro marito.* 67 68

Et idem dic licèt eſſet actum actione reali, & executio peteretur in re condemnata: nam tertius aſſeverans 69

Google

tans rem petitam eſſe penes ipſum, & ſe poſſeſſionem eius habere, eo probato impedit executionem, cum hic poſſeſſor non ſit victus ab eo qui petit executionem, *l. fin. Cod. ſi per vim, vel alio modo*, ibi Gloſſ. ubi non vocatus turbari non debet in ſua poſſeſſione, nec Principis reſcripto, nec iudicis interlocutoria: notat etiam & *in dict. cap. cùm ſuper, & in dict. §. ſi ſu-*
70 *per rebus*, & per Corr. *conſ.* 19. & Æm. Ferr. *conſ.* 51. Niſi poſſeſſio in eum vitiosè eſſet translata, & id evidenter appareret, ut declarat Iaſ. *in dict. §. ſi ſuper rebus, num.* 10. & novè Ioan. Ludoviſ. *deciſ. Peruſ.* 26. *num.* 9. *part.* 1. & Guid. Papæ *deciſ.* 81. Et probat ius noſtrum municipale *in conſtit. de coſas litigioſ.* Quod intellige ut declaravi ſuprà, *cap.* 12. *de rebus litigioſ. à num.* 14 *uſque ad num.* 18.

71 An autem executio ſententiæ latæ in actione perſonali, poſſit fieri contra tertium poſſeſſorem, ſive cœperit poſſidere ante litem conteſtatam, ſive poſt, & ſive condemnatus deſierit dolo poſſidere, ſive non, tradit pulchrè Roland. à Valle multa allegans *conſ.* 5. *num.* 9. & 10. *vol.* 2.

72 Si verò, ut ad rem redeamus, ubi fit executio in re petita, tertius non poſſideret rem illam, prætenderet tamen eſſe ſuam, an iſte tertius impediat executionem, controverſa res eſt. Dic, quod ſi res illa à nemine
73 poſſidebatur, quinimò eius poſſeſſio erat vacans, tunc dictus tertius impedit executionem dictæ ſententiæ: quia faciliùs ipſe eam obtinebit vacantem, quàm ſi alicui tradita fuerit, & propter dictum præiudicium ſuperſedetur in executione. *d. cap. veniens*, ubi omnes, not. Bartol. Alexand. & Iaſ. *in dict. §. ſi ſuper rebus*, idem Bartol. *in l. penult.* ubi perbellè hoc declarat, *ff. de pet. hered.* & nove Ioan. Ludov. *deciſ. Peruſ.* 26. *n.* 14. *p.* 1.

74 At ſi victus poſſideret talem rem, ſi tertius illam eandem rem petiiſſet ab illo, antequam ille alter obtinuiſſet ſententiam contra victum, tum quia ceſſat præiudicium, quod mox diximus, cùm poſſeſſio iam eſſet occupata, dictus tertius non poſſet impedire
75 executionem dictæ ſententiæ. Sed ſolùm ille, qui obtinuit pro ſe ſententiam, debet præſtare cautionem, quod ubi dictus tertius rem illam evincat, ei reſtituet, aut ipſum victum indemnem conſtituet, *leg. is à quo, cum l. ſeq. ff. de rei vendic.* not. Bartol. Alexand. & Iaſ. *in d. §. ſi ſuper rebus*, & Canon. *in dict. cap. veniens*, ubi Felin. *numero* 7. prædicta & in beneficialibus procedere affirmat. Inſuper & in feudalibus ea procedere tradit Afflict. *in cap. imperialem, §. præterea inter duos, num* 97. *de prohib. feud. alien per Feder.* quos utroſque refert, & ſequitur Ioan. Ludoviſ. *deciſ.* 26. *num.* 12. Ozaſc. *deciſ. Pedemont.* 38. *num.* 4. Lancel. *de attentat. ſecunda parte, cap.* 12. *de attent. appellat. pendent. ampliat.* 14. *num.* 12. *per noſtram l. is à quo, ff. de rei vendic.* quæ declaratur per Surd. *deciſ.* 335. *volum.* 2.

76 At verò ubi in prædicto caſu tertius non intervenisſet in iudicio, nec dictam rem petiiſſet antequam ille alter pro ſe ſententiam obtinuiſſet: ſed tantùm poſtquam ille alter obtinuit contra victum, & ſententia tranſivit in iudicatum contra eum, dictus tertius cœpiſſet agere contra victum, aut dictæ executioni ſe opponeret: tunc neque dictus tertius impedit executionem dictæ ſententiæ, nec aliqua cautio eſt per illum qui inſtat executionem præſtanda. Sed aget tertius contra victorem rei vendicatione, aliáve actione quæ ſibi competit, ut probatur *in d. l. is à quo*, & not. Alexand. & Iaſ. *in dict. §. ſi ſuper rebus*. Idem Alexand. *in l. ſi alienum, poſt num.* 10. *ff. ſol. matrim.* Innocent. Imol. & Felin. *in dict. cap. cùm ſuper, de re iudic.* vide omninò Cod. Fabr. *lib.* 7. *tit.* 53. *de execut. rei iudic. definit.* 39. Idem Felin. *in dict. cap. veniens, n.* 8. & 9. ubi omnes iſtam ſententiam ſequi atteſtatur, quod & de mente Regii Senatus videtur, iuxt. tradita per Mich. Fer. 3. *part. obſerv. cap.* 330.

Quamvis ex cauſa non malè faceret iudex, qui 77
dictam executionem petentem cogeret dictam cautionem præſtare, iuxta ea quæ ad propoſitum tradit Covarruv. *in pract. cap. decimoſeptimo, numero tertio, circ. princ.*

Illud circa prædicta eſt obſervandum, quod ſi ter- 78
tius, qui poſſidet rem illam, in qua inſtatur executio, opponens ſe executioni, fateatur victum eſſe illius rei dominum; ſe tamen eam ex aliqua iuſta cauſa quam allegat, poſſidere; & probet ſe eam poſſidere, quod poteſt, & debet fieri dicta executio abſque præiudicio dictæ poſſeſſionis. Licèt dictus tertius non probet iuſtam cauſam poſſidendi, cùm ea præſumatur, ſi allegetur, ita ex Bartol. *in dict. §. ſi ſuper rebus, in fin.* & *ibi* Alexand. *num.* 12. tradit Covarr. *in pract. cap.* 16.
num 4. *verſ.* 5. pro quo facit, quod in dubio potiùs 79
præſumitur poſſeſſio, quàm detentio, ut tradit Menoc. *de præſ. lib* 6. *præſ.* 68. Et poſſeſſio in dubio præſumitur iuſta, ut not. idem Menoch. *de præſ. lib.* 5 *præſ.* 2. *num.* 17.

Si tamen ſimpliciter victum dominum confiteatur, 80
& ſe poſſidere dicit, nullam exponens cauſam, neque titulum ſuæ poſſeſſionis; tunc licet probet ſe poſſidere, cum talis poſſeſſio præſumatur iniqua, cum poſſeſſio debeat eſſe apud dominum, *cap cum dilectus, de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* debet fieri dicta executio, etiam quoad poſſeſſionem, ita ut dicto tertio, non obſtante contradictione res auferri poſſit, ut poſt Bald. tradit Covarru. *in pract. dict. cap.* 16. *n.* 4. *verſ. ſextum maiorem*, quibus & ipſe aſſentio, quia poſſeſſionem iuſtam præſumi intelligitur, ubi titulus verus, vel putativus præcedit, vel poſſeſſio eſt longa, iuxta tra-
dita per Anton. Gabr. *lib.* 7. *concluſ. titulo de crimin.* 81
concluſ. 2. *num.* 35. & 36. qui multos refert, maximè cùm iſte tertius habeat præſumptionem contra ſe, cum alium rei dominum fateatur, iuxt. not. per Pan. *de reſtit. ſpoliat. cap. in litteris, num.* 18.

Illud etiam addam, quod ſi res in qua fit executio, 82
reperiatur in poſſe victi, & tertius alleget ſe dictam rem, in qua fit executio, poſſidere; aſſerendo ſe rem illam victo in depoſitum, commodatum, aut locationem dediſſe, teneri dictum tertium dictam poſſeſſionem, quam allegat, probare. Nam cùm res reperiatur in poſſe victi, præſumitur ſua, cùm poſſeſſor præſumatur dominus, ut proximè dixi: & facit quod tradidimus *libro primo Reſolutionum, cap. nono, de Dote, num.* 44.

Neque illud tacitum relinquam. Tertium, qui comparuit ad impediendam executionem, non prohiberi, ſi ſuccumbat, ordinariè denuò agere, ut ex multis reſoluit Vinc. de Franch. *deciſ.* 289. *num.* 2. *part.* 2. *Pro notariis Regiis*, Cæſar Bachii hoc not. *deciſione* 85. *num.* 24.

Et ita iudicatum fuit die 13. Novembris 1608. ad relationem Domini Hieronymi Aſtor, in cauſa viduæ Iuorra, contra Anfrium Pelegri, & Regium ſequeſtrum loci de Claravlis, quod ego intelligo, niſi plenè in illo iudicio licet executivo, de iure tertii eſſet diſcuſſum, ad not. ſuprà, *num.* 63. Pro iſta limitatione adeſt optima Gloſſ. fin. *in l. ſi iudex, ff de his qui ſunt ſui vel alien. iuris*, licet iuxta communem reſolutionem Doctor. *in l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de verb. oblig.* poſſit quis id in quo ſuccubuit excipiendo, deducere in alio iudicio contra eandem perſonam, etiam ad eundem finem agendo.

Fallit tamen dicta concluſio ubi plenè eſſet cognitum id quod in iudicio excipiendo propoſuerat, & mea exceptio eſſet expreſsè reprobata, ut omnium optimè,

optimè declarat Paul. de Caſtr. *in dict. § duo fratres*
num.7. Ludovic. Rom *conſ.410.num 3.* Aret. *conſ.155.*
num.5. Marihan. *deciſ.39.num.1.& 2.* & optima Gloſſ.
fin. *in l. ſi Index, de his qui ſunt ſui, vel alien. iuris,*
Natta *conſ.138.num.25.*

Eſtque horum ratio, quia ſententia in iudicio ſum-
mario ad hoc ut præjudicet in plenario, non ſufficit
eſſe cognitum ſuper meritis illius actionis, aut exce-
ptionis, ſed debet eſſe cognitum plenè, *l. ſi index*, ubi
omnes, *ff. de his qui ſunt ſui vel alien. iur.* ut per Soc.
qui alios refert, *conſ.255. num.2. & ſub num.6. vol.2.*
faciunt tradita per Alexand. *in l. naturaliter, §. nihil*
commune, num.78. ff. de acquir. poſſeſſ. quos refert &
ſequitur Barz. *deciſ. 82. num. 15.* Giurba *deciſ.61.*
num.5. & pleniùs Surd. *conſ.189. num.42. volum.2.*
ubi dicit, ut ſententia pariat exceptionem rei iudicatæ
ſuper aliquo articulo, neceſſe eſſe quod de eo fuerit
principaliter, & propter ſe tractatum, & cognitum, &
plenè diſcuſſum, & non propter aliud, & ſubdit benè
hoc declarare Bartol. *in l. qui Romæ, §. duo fratres,*
num 7. de verb. oblig. ſed latius & melius declarat ibi
Paul. de Caſtr. *num.7.* alios ipſe retuli *lib.5. reſolut.*
83 *cap.17. de ſent. n.552.*

Vtile eſt, imò & neceſſarium circa prædicta ſcire,
utrum ſi executio fiat non per iudicem qui ſententiam
tulit, ſed per alium in ſubſidium, ad requiſitionem iu-
dicis, qui ſententiam tulit, tertius contradictor, qui
executionem impedire vult, debeat ſe opponere dictæ
executioni coram iudice illo requiſito, vel teneatur
84 adire iudicem requirentem.

Vide quæ ſuper hoc dixi *ſuprà, cap.2. de iuriſdict.*
omn. iudic. quæſt.28 per tot. ubi etiam adduxi, an ſi
iſte tertius, qui vult impedire executionem, præten-
dendo rerum illarum, in quibus ſit executio, ſe eſſe
dominum, vel poſſeſſorem, ſit clericus, debeat com-
parere coram iudice ſæculari requirente, vel requi-
ſito: vel coram ſuo iudice Eccleſiaſtico, ut inhibeat
dictis iudicibus ſecularibus, ne in dictis rebus per
clericum poſſeſſis illum moleſtent, aut vexent: quin-
imò ſi in eis aliquid contra ipſum quiſpiam præten-
dat, coram ſe, ut eius iudice competenti, partem re-
mittant iuſtitiæ complementum ſuscepturam. Et inibi
declaravi *conſtit.11. tit. de Iuriſ. de tots Iutges*, quæ
loquitur de oppoſitione uxorum pro ſua dote &
85 ſponſalitio.

Quæro principaliter IV. An tertius poſſit im-
pedire executionem trium ſententiarum ex cauſa nul-
litatis? Reſpond. quod ſi dictæ tres ſententiæ ita præ-
judicarunt tertio, ut victo: ſicut victus non poteſt
executionem trium ſententiarum ex cauſa nullitatis
impedire, ſic nec tertius, ita not. Doctor. *in Clem. 1.*
de ſentent. & re indic. & Covarruv. *in pract. cap.15.*
86 *num.9.*

Et ut clarius rem doceam, ſi ſententiæ ſint eius
qualitatis, ut ſuapte vi, & natura omnibus præjudi-
cent: Tunc cum, ut dictum eſt, non conſideretur
ſcientia aut ignorantia tertii, ſicut victus non poteſt
dicere de nullitate adverſus tres ſententias confor-
87 mes, *d. Clem.1.* ſic nec tertius.

At verò quoties ſententiæ non parant plenum præ-
judicium tertio, niſi ratione ſcientiæ, ut eſt in illis
caſibus, ubi quis obtinens primum locum in agendo,
ſeu defendendo cauſam aliquam, ſciens patitur cau-
ſam per alium nomine eius proprio agitari, ut ſuprà
latè expoſuimus, tunc ſi iſte tertius ignoravit dictam
cauſam agi in prima, ſecunda, & tertia inſtantia, cum
ei dictæ ſententiæ non nocuerint, poteſt adverſus eas
de nullitate dicere, ut not. Doctor. per illum text. *in*
dict. Clem.1. imò & appellare, quia quoad eum eſt
prima appellatio, ut not. Innocent. *in dict. cap. cum*
ſuper, num.1. ubi Abb. *num. 26.* & Felin. *num. 18.*
Bartol. *in dict. leg. à ſententia, num.8.* & Ozaſc. *de-*
ciſione 157. num.13. Pro quo facit quod & ex mente
Regiæ Audientiæ tradidimus ſuprà, *cap. duodecimo,*
num.25.

Si verò dictæ ſententiæ nullo modo noceant ter- 88
tio, vel ſaltem non quoad plenum præjudicium, tunc
poteſt tertius indiſtinctè executionem dictarum trium
ſententiarum ex cauſa nullitatis impedire, ut not.
Doctor. *in dict. Clement.1.* & Covarr. *in pract. cap.15.*
num.9. & Rebuff. *conſil.176. verſ.2. licèt ſententia*, &
Ozaſc. *d. deciſ.157 per tot.*

Quæro V. De quæſtione quam ex facto ha- 89
beo, an ſpoliatus reſtituatur, quando tertius compa-
ret in illo iudicio, dicens rem illam eſſe ſuam, & ei
eſſe tradendam, non autem illi, qui ea ſe ſpoliatum
dicit?

Reſpond. communem, & veram eſſe concluſio-
nem, petitam reſtitutionem ad rem ſpoliatam impe-
diri per dictam tertii comparitionem, dicentis rem
illam eſſe ſuam, & ſic non debere dicto ſpoliato reſti-
tui, ſed ſibi ut vero domino rei, per text. *in l. bona fi-*
des, ff. depoſ. not. Alexand. *in leg. naturaliter, §. nihil*
commune, num.33. ff. de acquir. poſſeſſ. & *ibi* Rip. *nu-*
mero 79. Panorm. & alii *in cap. in litteris, de reſtitut.*
ſpoliat. Felin. *in cap. cum ſuper, num. 17.* in *fin. de*
ſentent. & re indic. & novè Menoch. *de recup. poſſeſſ.*
remed. prima, num.72. qui omnes concludunt, pen-
dente iudicio poſſeſſorio inter ſpoliatum, & ſpolian-
tem, poſſe tertium comparere, & agere petitorio ad
rem conſequendam; quia tunc ceſſat cauſa privilegii
ſpolii adverſus dictum tertium. Addo Ioſeph. Ludo-
viſ. *deciſ. Peruſ.26. num.2.* & Cod. Fabr. *lib. 3. tit.22.*
de rei vendic. defin.8.

Iſtam concluſionem limita, ubi iſte tertius non 90
agendo, ſed excipiendo vellet excludere ſpoliatum
agentem: quia tunc non auditur, ſive ius tertii ſit
connexum cum iure ſpoliatoris, ſive non: ita Bero.
in dict. cap. in litteris, in *fin. de reſtitutione ſpolia-*
torum.

Eſtque ratio, quia replicari poteſt dicto tertio, ni- 91
hil ſua intereſſe quoad iudicium intentatum, *arg. l. fin.*
C. de rei vendic.

Quando autem dicatur tertius opponere de iure 92
ſuo agendo, explicat ſatis clarè Menochius *de recuper.*
poſſeſſ. remed. primo, num.381. verſ. primus, & verſic.
ſecundus.

Limita ſecundo, ſi ius tertii ita eſſet coniunctum 93
cum iure ſpoliatoris, ut oppoſitio tertii ita principa-
liter reſpiceret commodum ſpoliatoris, atque ipſius
tertii, quia tunc non obſtante dicta tertii oppoſitione
ſpoliatus reſtituitur, ne aperiatur via violentiis, ſi ſo-
cius ab eis ſe defendere poſſet: ita Rip. *in dict. §. nihil*
commune, num.108. quem refert, & ſequitur Menoch.
de recuper. poſſeſſ. remed. primo, num.381. ubi *in fin.*
aſſerit in hoc iudicio tertium admitti in terminis, in
quibus ipſum reperit: vide etiam omninò eundem
Menoch. *de recuper. poſſeſſ. remed. decimaſeptima, nu-*
mero 45. in fin. Quod idem paulò ante fusè expo-
ſuimus.

Quæ nota, quia in his peritos decipi tradit Ioſeph.
Ludoviſ. *dict. deciſ.26. part.1. in fin.* & ego idem
expertus affirmare poſſum, & alibi ita ſuccinctè, &
clarè examinata non reperies. Aliqui etiam limitant
ubi tertius incontinenti de iure ſuo probationes offer-
ret, ut Innocent. & Abb. *in cap. veniens, de ſponſal.* &
Anton. Gabr. *de reſtitutione ſpoliatorum, concluſ.1.*
num.46. ubi dicit, aliàs fieri ſpoliato reſtitutionem
præſtita cautione: iſtam limitationem ſequitur Se-
raph. *deciſ.793.* 94

Quæro VI. An tertius pro ſuo intereſſe ad-
mittatur in cauſa appellationis? Vide notabile con-
ſilium

lium Old. 255. *Contra prouiſionem*, & Felin. *in dict. cap. venient* 2. *num.6. de reſtitut.* & Aym. Crauet. *conſ.14.num.4.* & benè hoc reſoluentem Marzarium *conſ.24 per totum*, vbi reſoluit ex communi, quod ſi tertius facit cauſam agitari per alium ſiue in prima appellatione, ſiue ſecunda, & in ea ſe opponat ante concluſionem, tunc poſſe appellare, vel appellationem proſequi eo modo & tempore, atque reus conuentus, & non aliter, *argum. leg. prima, Cod. ne lice.* 95 *ter.prouoc.* & ſic non poſſe poſt binam appellationem victi ipſum appellare: allegat Nattam *conſil.157.* ex eo reſoluens quod ſi tertius poſt vnam vel plures ſententias latas compareat, connumerabuntur contra ipſum tertium, ad conſtitutionem trium, & ſic rei iudicatæ.

Et ita in Senatu obſeruatum fuit in cauſa, quam refero *lib.3.reſolutionum, cap 16. de ſentent. num.546. cum mult. ſequent.* quod ſecus eſſet ſi in cauſa non comparuiſſet, & ſententia non eſſet ius naturæ, vt contra eum ius feciſſet, quia tunc à tertia ſententia contra victum lata poſſet tertius appellare, vt not. Marz. *dict. conſ. 24.*

96 An tertius poſſit per ſuam appellationem impedire executionem ſententiæ, quæ fieri poterat contra condemnatum, plenè diſputat Scaccia *in tractat. de appellat. quæſt.17. limitat.6. membr.2. num.46. cum mult. ſequent.* & quia minus ſe inuoluit, ſic habe, quoties appareret fieri per executionem præiudicium conſiderabile tertio, tunc eius appellatio impediret executionem, vt not. relati per Scacciam *dict. num.46. cum ſequent.* At vbi per executionem non fieret præiudicium tertio, qui appellauit, aut non eſt conſiderabile, tunc non impedit executionem, ita Scaccia *vbi ſupra, num.28. ant. fin.* multos citans, & tradit exemplum in creditore, qui ſe opponit executioni, quam facit alius creditor in bonis debitoris, qui data per exequentem cautione, non poteſt ex defectu intereſſe eam impedire per ſuam appellationem: allegat optimam deciſionem Creſcentij 1. alias decimam quartam, Beatrix: *de reſcript.* multos nouè citat Scipio Rendin. *in ſuo promptuario iuris, tom. 1. titul. de appellation. num. 1.* iuxta prædicta ſenſit Vincent. de Franch. *deciſ. 561.*

Et ſic in facti contingentia de anno 1615. conſului, cum quidam maritus fuiſſet condemnatus, & fuiſſet prouiſum executionis decretum contra ipſum; & ipſe à dicta prouiſione ſupplicaſſet in forma, & mulier tanquam tertius ſupplicaſſet, contrario imperio, non admittendam eius ſupplicationem, quia erat calumnioſa, cùm nullum fructum operaretur, niſi impedimentum executionis, & tanquam calumnioſam eſſe reſpuendam, quia quæ calumnioſè petuntur, non ſunt concedenda, ad not. per Dec. *in cap. licet cauſam, num.42. de probat.* multos citat Scaccia *vbi ſuprà, num.87. circ. medium*, & ſic illam reiecit Senatus.

Adde quod & tertius pro ſuo intereſſe poteſt comparere in cauſa appellationis, etiam non appellando, nec appellationi adhærendo, ſed ſimpliciter de iure ſuo docendo, & conſtito de intereſſe, venit omnino audiendus, vt benè proſequitur omnino videndus Oldr. *dict. conſil. 255. poſt prin. & numero quarto, quinto, & ſexto.*

98 Hæc quæ tradidimus de oppoſitionibus, quæ fiunt per tertium executioni ſententiæ, applica ad executiones, quæ fiunt vigore inſtrumenti guarentigij. Nam hæ duæ executiones parificantur, vt tradit Roman. *conſil.77. numero quarto, & ſeptimo*, Couarruu. *in pract. cap.16. in fin.* Menoch. *de præſ. lib.3, præſ.23. num.10.* & Viu. *opin.304. ad fin.*

Cum in his ſcriptis verſarer, rogatus fui à quodam Doctore amico, quod quia in capite egeram, quæ ſententiæ noceant tertio quoad plenum præiudicium, & quæ non; explanarem, an in fideicommiſſis, feudis, & ſimilibus bonis reſtitutioni ſubiectis ſententia lata contra legitimum poſſeſſorem noceret ei qui poſt eum ad dicta bona vocatur. Vtque precibus amici annuerem id hic, licet ſuperius opportunior eſſet locus, inſerere decreui. 98

Multi tenent partem negatiuam: niſi ille, cui poſt dictum poſſeſſorem bona deferuntur, fuerit ad dictæ cauſæ examen vocatus, ſaltem per proclama generale, ita Felin. *in cap. fin. num.5. de maior. & obedient.* Curti. *de feud. ſeptima parte, quæſtione vndecima, num.29.* Matthæus de Afflict. *in capite primo, §. vaſſallus, ante p. ſi de feud. controv. ſit int. dom. & agnat.* vbi Bald. Præpoſ. & alij Feudiſtæ, & Capyc. *deciſione vigeſima, numero vigeſimo tertio*, Aleaand. *in leg. de vnoquoque, numero decimo ſeptimo, ff. de re iudicat.* 99

Alij tenent partem affirmatiuam, quod in quolibet iudicio ſolùm ille regulariter ſit citandus, ad quem defenſio principaliter attinet: neque exigi citationem illorum, qui ex eo iudicio in conſequentiam lædi poſſunt, ad not. per Gloſſ. communiter receptam *in leg. de vnoquoque, verſ. quot cauſa, ff. de re iudicat.* & text. eſt optimus *in leg. ex contractu ff. de re iudicat.* vbi habetur, ſententiam latam contra inſtitutum nocere ſubſtituto, & ex tali ſententia dari ius executium contra ſubſtitutum, aliumve ſucceſſorem, ſicque ex illo textu probatur, ſententiam latam contra eum, qui primum locum habet, nocere illi, cui poſt eum ius defertur. 100

Et ita in ſpecie propter prædicta tenuit Oldr. *conſilio 94. Eleganter, numero 18.* cuius ſententiam probat Tiraquel. *in tractat. de primogen. quæſtione 35. numero 17.* Boër. *deciſione 255.* Suarez *allegat. 27. numero tertio*, Marzar. *in epitom. fideicommiſſ. quæſt. 72.* Couarruu. *in pract. capite decimo tertio, numero ſexto, in fin.* & multi quos refert, & ſequitur Molin. *de primogenit. Hiſpan. libro quarto, capite octauo, numero tertio, & numero octauo*, vbi dicitur inſtantiam cœptam 101 cum poſſeſſore in ſucceſſores tranſire, qui multa allegat. & nouiſſimè Marc. Antonius Peregrinus *de fideicommiſ. artic. octuageſimo tertio, per tot.* vbi *numero quinquageſimo ſexto*, ob prædicta reſoluit, vbi ſententia prædicta tranſiſſet in iudicatum de iure communi per tres ſententias conformes, vel ex forma ſtatuti per duas (ſententia ſiquidem à qua appellari nequit, dicitur in iudicatum tranſiſſe, vt per Gloſ. *in cap. non ſolùm, de appellat. in 6.* not. Abb *in rubr. de re iudicat.* & alij ibi allegati per Peregrin.) ſucceſſorem in fideicommiſſo non poſſe ab illa ſententia ſic in iudicatum tranſacta, appellare. Licet benè, quoniam omne debitum examen non fuiſſet adhibitum, vt inferiùs dicetur.

Ex quibus hanc eſſe magis communem, & veram ſententiam liquidò apparet. 102

Pro qua ſententia facit, quod receptum eſt in iure, ſententiam latam contra Rectorem, vel Prælatum nocere ſucceſſori, vt per Panormitanum *conſilio ſexageſimo ſecundo, Illud de iure, libro primo*, Aymarum *conſilio decimo, numero octauo*, facit text. cum ibi not. *in cap. edoceri, de reſcriptis.* Confert etiam quod tra- 103 dit Guid. Papæ, *deciſione 479.* quod ſententia lata contra Vniuerſitatem, præiudicat ſucceſſoribus in ea, 104 & nouè Marcus Antonius Peregrinus, multos citans *in tractat. de fideicommiſ. artic. quinquageſimo tertio, num. 48.*

Suadentur etiam prædicta ex cauſa publicæ vtili- 105

tatis vt ſit litium finis, qui aliàs non eſſet, ſi poſt ſententiam in feudo, maioratu, & cæteris bonis reſtitutioni ſubiectis cum legitimo poſſeſſore latam poſſet qui poſtea in dictis bonis ſucceſſit, rem illam per ſententiam legitimè definitam iterum in ius deducere. In infinitum ſiquidem poſſent omnes ſucceſſores, vnus poſt alium, id facere, contra doctrinam text. *in l. ſingulos ff. de except. rei iudic.*

Et ſic iſtam ſententiam iudices in practica prædicta de cauſa debere ſequi, tradit Gregor. Lopez *in leg. vigeſima, titul. vigeſimo ſecundo, part. tertia, ver. Peron* quæ vti æquiſſima, & in hoc Principatu ſeruatur.

106 Neque obſtat fundamentum illorum qui contrà ſentiunt, qui fundant ſe in regula illa, Res inter alios acta. Quia iudicium fuit ſolemniter actum cum anteceſſore. Vt præclarè declarat Pinel. *in l. 1. part. 1. n. 49. C. de bon. Mater.*

107 Neque etiam obſtat alterum eorum fundamentum, *d. leg. ait prator. ff. de iur. deliber.* quod qui non poteſt alienare, non poteſt ius ſuum in iudicium deducere: quia omiſſo ſubtili intellectu *dicta leg.* dato per Pinel. *in dict. leg. 1. 3. part. num. 47.* Socin. iun. *conſil. 181. num. 92. lib. 2.* omnino Decian. *conſ. 445. n. 19.* Cenſeo verum dictæ legis intellectum eſſe, vt qui non poteſt alienare, non poſſit actiones ſuas exercere voluntariè & doloſè, eo ſcilicet animo vt iudicio mediante & ſententia in eo proferenda, poſſit ſequi alienatio, vt ſic quod vna via ei eſt prohibitum, altera conſequi poſſet, contra doctrinam *cap. cum quid, de regul. iur. lib. 6. & l. ſcire oportet, §. ſi mater ff. de excuſat. tutor.*

108 Secus vbi inuitus, & cum omni rectitudine iudicium ſubiret. Quia tunc iſte talis, qui prohibetur alienare, poterit, imò & tenetur ius ſuum in iudicium deducere: tuncque licet iſte talis ſuccumbat, non dicitur alienaſſe: argumen. text. *in leg. 1. ff. de fun. dot.* vbi prohibita alienatione, non cenſetur prohibita alinatio ex ſententia, & re iudicata.

109 Iuuat iſtum intellectum, quod tradit Rip. *in leg. filiusfam. §. diui, de legat primo, num. quinquageſimo nono*, circa illam cautelam, quæ datur à Doctoribus prohibitis alienari, vt alienare valeant, vt ſcilicet faciant ſibi litem ab amico moueri, & patiantur contra ſe ferri ſententiam, & rem prohibitam vendicari. Subdens ex Bartol. periculoſam eſſe iſtam cautelam, quia colluſione detecta, ſententia non noceret fideicommiſſariis: innuens ſecus eſſe vbi iudicium prohibiti alienare, fraude ceſſaret, & ipſe prohibitus quidquid potuiſſet, in lite feciſſet, & ita tene.

110 Sententia lata contra poſſeſſorem maioratus nocet ſucceſſoribus, licèt non ſuccedant iure hæreditario, ſed de iure ſanguinis, vt not. Menoch. *conſ. 904. num. 64.*

111 Eſt tamen circa hoc obſeruandum, quod licet dicta ſententia noceat ſucceſſoribus, non tamen eis adimitur facultas appellandi intra decem dies à tempore ſcientiæ dictæ ſententiæ, vt per Alexand. *in dicta leg. filiusfam. §. diui, num. 9. ad fin.* Rip. *n. 61.* Loaz. *num. 128.* Felin. *in cap. cum ſuper, num. 21. de ſent. & re iudic.* Pinel. *in leg. 1. 3. part. n. 50. limit. tertia, Cod. de bon. mat.* & Marc. Anton. Peregr. *de fideicom. art. 53. per tot.*

112 Quam doctrinam ego intelligo veram, vbi poſſeſſor, qui ſuccubuit, non appellaſſet, & ſic cauſam ad ſupremum tribunal non detuliſſet, & denique omne examen rectitudinis dictæ ſententiæ fieri non curaſſet, argument. text. *in leg. ſi ſeruus plurium, §. primo, cum gloſſ. ff. de legat. 1.* ſenſit Alexand. *in dict. leg. ſæpe, num. 85. ff. de re iudicat.* & Pinel. *in leg. 1. part. 3. num. 50. limit. 3. C. de bon. mat.* Peregrin. *de fideicommiſ. art. 53. num. 56.*

Eſtque ita proculdubio tenendum; nam ſi cum nulla culpa imputari poſſet poſſeſſori circa defenſionem cauſæ, ſucceſſores in dictis bonis poſſent eandem rem per viam appellationis in iudicium deducere, incideremus in illud idem inconueniens infinitatis, quod in infinitum per ſucceſſores in dictis bonis res illa in iudicium ſaltem per viam appellationis deduci poſſet. Infinitatem autem iura vetant, *d. l. fideicommiſſa, §. ſi quis, ff. de leg. 3.* not. Gloſſ. *pen. in leg. in legat. ff. de contrah. empt. & in leg. 1. §. ficut, ver. in infinit. ff. de leg. præſt.*

Dubitari vidi, an iſti decem dies ad appellandum 113
currant ſucceſſori à tempore ſcientiæ, poſtquam illi ſucceſſio dictorum bonorum eſt delata, an etiam antea. Dixi quod ex quo ſucceſſio dictorum bonorum eſt delata. Pro quo ſumo argumentum ex his quæ tradidi *lib. 1. reſolut. c. 7. de tut. n. 35.*

Et confert quod tradit Pinel. *in dict. leg. prima, tertia part. numer. 50. limit. 6.* quod vbi ſententia eſſet ex aliquo defectu nulla, admittitur ſucceſſor ad dicendum de nullitate, etiamſi poſt dictam ſententiam nullam tranſiiſſent cum condemnato triginta anni, ita vt ipſi eſſet præſcriptum tempus ad dicendum de nullitate.

Suadetur etiam hoc, quia iſte ſucceſſor, viuente 114
poſſeſſore, nullum ius habet in dictis bonis, ſaltem conſiderabile, vt notat Bart. *in leg. fin. in fin. in prima lect. Cod. de pact. & in leg. is poteſt, num. 7. & 9. ff. de acquir. hæred.* & Molin. *de Hiſpan. primogen. libro tertio, capite decimo quarto, numero decimo quinto*, vbi dicit ſucceſſorem viuente poſſeſſore nullam actionem in dictis bonis habere, nil mirum ſi nullum tempus ei currat, *leg. prima, §. fin. C. de ann. except.* iſtam ſententiam in terminis tenet Valaſc. *conſult. ſeptuageſima ſecunda, num. ſexto*, dum dicit fideicommiſſario nullum currere tempus, niſi poſt diem fideicommiſſi cedentem, & reſtitutionem ei factam re, & verbo.

Illud tamen non omittam, quod iam penè excidera, in hoc, & in illis caſibus, in quibus ſententiam 115
contra vnum latam alteri præiudicare diximus, id fallere, vbi ſententia eſſet lata contra contumacem: vt per gloſſ. not. *in §. fin.* iunct. gloſſ. vltim. *Inſtit. de noxal* quam ſequitur Bartol. *in leg. ſi finita, §. ſi de vectigalibus, num. decimo quarto, ff. de damno infect.* Anton But. *conſil. 5.* Matheſ. *ſingul. vigeſimo ſexto*, Ludouic. Roman. *conſil. centeſimo quinquageſimo quarto, & conſilio 529. num. 10.*

Nunquamque ſententiam latam contra contuma- 116
cem nocere tertio, eo quòd talis ſententia cenſeatur lata potius ob contumaciam, quàm ob non ius contumacis, ſunt text. expreſſi *in cap. fin. de empt. & vend. & in l. qui repudiantis, §. fin. ff. de inoff. teſt. & l. ſi perluſorio, §. fin. de appellat.*

Oportetque hic aduertere, ſatis eſſe, licet multi 117
repugnent, vt principalis contradictor fuerit præſens in tota cauſa, licet in actu ſententiæ fuerit contumax, vt ſententia etiam tertio præiudicet, vt multis comprobat Gabr. Saray omnino in iſta materia videndus ad Mattheſ. *notab. 25. circ. princ.* & Peregrin. *ad artic. quinquageſimum tertium, numero quinquageſimo ſeptimo.*

Fallit etiam ſecundò, vbicunque circa ſententiam 118
concurriſſet dolus, fraus, colluſio, negligentia, vel actus voluntarius ſuccumbentis, vt ex multis reſoluit Molin. *de Primog. Hiſp. lib. 4. cap. 8. n. 10.*

Probabiturque fraus, aut colluſio, eo ipſo quod 119
victus

Digitized by Google

victus non curabit iura ſua deducere, aut exhibere, vt poſt Dec. & Alciat. tradit Molin. *dict. cap.8.num.9.* Peregrin. *dict. art.53. à num.58. vſque ad fin.* & Surd. *de Aliment. tit. nono, quaſt.41. num. trigeſimo ſecundo.*

Vidimus ſatis abundè quomodo, & quando poſſit tertius pro ſuo intereſſe in iudicio comparere: quæro nunc ſeptimò, ordinem quæſtionis ſequendo, an quis poſſit in iudicio ius tertij reducere agendo, ſiue excipiendo.

120 Quando quis poſſit excipere de iure tertij, dixi *libro primo reſolut.capite decimo octauo, de except.num. decimo tertio, cum duobus ſeqq.* declarando in ea, quæ ibi tradidi, ſic habe: Non ſolum poſſe opponi de iure tertij, vt in totum ius agentis reus excludat, vt ſi dicat, res quam à me petis non eſt tua, ſed Titij, & ſic non venis audiendus, cum petas rem, in qua nullum ius tibi competit, vt fusè tradidi *dicto capite decimo octauo, numero decimoquarto*: verum etiam etſi ſolum in parte ius agentis excludat, vt ſi quis totum petat, cum ſint alii ſimile ius eadem in re obtinentes.

121 Ita Paul de Caſtro *conſ.quatercenteſimo quinquageſimo quinto,* Viſo & examinato proceſſu, *numero tertio, libroprimo, & conſ ſeptuageſimo ſeptimo,* Viſa facti narratione: *lib. ſecundo,* Crauet *conſ.ſeptuageſimo ſecundo, numero ſexto, & conſ centeſimo quadrageſimo quarto, in fin.* & latè Anton. Theſſaur. *deciſ.4. numero octauo,* & Marc. Anton. Peregrin. *in tract.de fideicom.art.quadrageſimo octauo, numero ſeptuageſimo,* vbi *numero quadrageſimo ſexto,* quid iuris ſit in poſſeſſoriis explicat.

Addo Petr. Ioan. Surd. *deciſ.100. quadrageſima tertia, numero decimo octauo, & decimo nono,* vbi ſubdit regulariter ius tertij ſemper à poſſeſſore allegari poſſe, Cod. Fabrianus *lib 8.tit.53. de except.defin.19. & 28.*

122 Exceptio, quod extat proximior, vel tu habes parem in gradu, admittitur licet ſit de iure tertij, Surd. *deciſ. centeſima quadrageſima quarta, num. 18.* Menoch. *conſil. trecenteſimo nonageſimo quinto, num.91 libro quarto,* vbi dicit quod ſi quis agat in ſolidum, cum ſuperſint alij pares in gradu, libellus redditur ineptus; & ob id in totum debere ſuccumbere: allegat Crauet. *conſ. ſeptuageſimo ſecundo, in fin. & conſ.centeſimo quadrageſimo quarto, in fin,* Catthar. *deciſ 182.*

123 Itidem de iure tertij poteſt opponi, quando agens ceſſit ius ſuum alteri; ei namque obiici poteſt, tu ceſſiſti ius tuum alteri, & ſic cum nullum ius apud te remanſerit, non potes experiri, ita Bartol. *in leg.facta.§.ſi hares, num.tertio, ff.ad Senat.Conſul. Trebel.* Guid. Papæ *deciſ quingenteſima trigeſima, & quingenteſima ſexageſima ſeptima,* & Crauet. *conſ.centeſimo ſexageſimo ſexto, in fin.* Flam. Chartar. *deciſ. centeſima vigeſima octaua,* & Codex Fabr. *lib.8. titul. vigeſimo tertio, de except.defin.28.*

124 Eſtque ratio, quia ſufficit reo, vt vincat ob non ius agentis, etiam ſi de iure ſuo non conſtet: *leg.fin.Cod. de rei vendi.leg.prima, §.primo, ff.ſi pars hare.pet.* vbi non metimur ius ex parte rei, ſed ex parte actoris, not.in ſpecie Rom. *conſ. tercenteſimo quadrageſimo ſeptimo, num.4.*

Et ob hoc ex multis reſoluit *deciſio Genua decima quarta, numero quinquageſimo quinto,* exceptionem defectus intentionis agentis, non dici oppoſitionem de iure tertij: vide Geor. Cabedo *deciſ.ſexageſima tertia, libro primo.* Barb. *in leg. ſi alienam, num. quinquageſimo quinto, & ſequenti ff. ſol.matr.* Cod Fabrian. *lib.3. titul. vigeſimo 1. de petit.heredit. defin. ſecunda,* vbi dicit quod licet regulariter exceptio quæ non eſt exclusiua iuris agentis, ipſo iure, ſed ita ſi tertius velit, non poſſit opponi, poteſt opponi etiam ſine voluntate tertij, dummodo non conſtet, quod tertius nolit, vt opponatur, quod intellige de iſtis, quibus oſtenditur deficere ius actori in parte, quia eſt alterius. Coſta *de remed. ſubſid. remed.vndecimo, num.7.* ſubdit minus agendo licere allegare ius tertij, quàm excipiendo: allegat Ruin. *conſ.centeſimo decimonono, num.1.vol.1.*

Ad hæc de iure tertij licet excipere, vbi quis dam- 125
num aliquod pateretur, niſi exciperet, *leg quandiu ff. de bon.lib.l.qui cum herede,* vbi pulchrè Socin. & Iaſ. *de except.rei iud.* & quod tradidi ſuprà *capite decimo octauo, de except. numero decimoquinto,* & tradit Anton. Cioff. *conſ vigeſimo octauo, num. trigeſimoprimo, vol. primo,* Crauet. *conſ. ſeptingenteſimo octuageſimo primo, numero primo, in fin vol.quinto,* & Mich. Ferr. ex mente Regij Senatus *3.par.obſer. cap. tercenteſimo vigeſimo octauo.*

Inſuper poteſt opponi de iure tertij, vbi actus quo 126
quis vtitur, eſſet ipſo iure nullus: ita Rui. *conſ.quadrageſimo, ad fin volum. quinto,* Alexand. *conſ. trigeſimo octauo, ad fin.vol. ſecundo,* Menoch. *conſ. ſeptuageſimo nono, numero vigeſimo octauo, & vigeſimo nono, & conſ. 101.num.31.vol.1.* Fran. Viu. *deciſ.291.n.11.* & Rol. *conſil.15. num. 52. & 53. volum.1.* vbi dicit ea de cauſa tertium poſſe opponere de nullitate alienationis rerum Eccleſiaſticarum. Hinc qui habet bona alienius obligata, poſſe eo inuito deducere contra tertium, idem quod poſſet ipſe creditor, not. Caſtren. *in leg. cum ſeruum, n.2. Cod.de ſer.fugit.* & not. Ladet. *conſil.8 & 19.*

Et demùm in quacunque materia poteſt allegari 127
ius tertij ab eo, cuius intereſt: ita Alexand. & Paul de Caſtr. *in leg. ille à quo, §. ſi de teſtamento, ff. ad Treb.* Abb. *conſ ſexageſimo quarto, num. 3.* quos refert, & ſeq. Anton. Theſſaur. *dicta deciſ.quarta, numero ſeptimo* & eſt de mente Senatus, ad tradita per Mich Fer. *3 part. obſ.cap.328.*

Hinc creditorem aduerſum alium creditorem in 128
cauſa aggraduationis bonorum debitoris poſſe opponere exceptionem præſcriptionis, ex multis decidit Senatus apud Michaëlem Fer. *3.par obſer cap.tercenteſimo vigeſimo nono, per leg.ſi cui.qua eſt pr.Cod.de non num. pecun.* quæ licèt loquatur in exceptione non numeratæ pecuniæ, habet tamen locum & in qualibet exceptione peremptoria, vt notat ibi Caſtrenſ. *in princ.*

Adde quod tertio volente indiſtinctè poteſt opponi de iure ipſius tertij: ita poſt Bartol. Andreas Geor. *alleg.25.num.53.*

An & quando in Beneficialibus liceat excipere de 129
iure tertij, vide per Lud. Rom. *conſ.347.* quoad articulum primum, aliquid per Anchar. *conſ.297. Efficacibus, num.6.15.& 16.*

Circa prædicta eſt aduertendum poſt ſententiam 130
tranſactam in iudicatom, non admitti exceptionem de iure tertij, vt patet ex his quæ tradidimus ſuprà *num.74.* Et viſum fuit Senatui & per Mich. Fer. *3.part. cap.330.* & hoc licet exciperetur in fauorem fiſci, & iuris publici, vt per Burſ. *conſ.11.num.37.vol.1.* Mar. Lau. *conſ.1.num.11.*

An autem agendo poſſit ius tertij in iudicium de- 131
duci, in controuerſiam cadere vidi? Dicas igitur, quod aut quis agit ex iure alieno in tertii perſona fundato, & tale ius tertij non poteſt in iudicium deduci ſine eius mandato, *leg.ſi pupilli, § videamus, ff.de neg. geſt. & l.quoties, §.item ſi temporalis, ff. de admin.tut.* & habetur latè *in tot.tit.ff.& C.de procurat.*

Aut quis agit ex iure proprio in ſua perſona fun- 132
dato, deſcendente tamen ex facto, & iure tertij, &

tunc tale ius tertij poteſt in iudicium deduci ad corroborandum ius proprium in iudicio propoſitum, *leg. ſi poſt mortem.§.fin ff. de bon poſſeſ. contr.tab.* vbi licet alicui agere petitione hæreditatis pro parte ſibi ab inteſtato delata, allegando nullitatem teſtamenti, ex eo quod tertius quidam fuerit præteritus, quia iſta petitio hæreditatis eſt ius proponentis, licet cauſetur ex iure tertij, nempe nullitatis teſtamenti.

133 QVÆRO VIII. & vltimò, de caſu in quo conſului. Iudex fecit executionem in bonis à tertio poſſeſſis, nempe in quodam eius fundo, & creditorem qui executionem inſtabat, in eius poſſeſſionem immiſit, hoc omnino ignorante dicto tertio domino rei, & poſſeſſore Qui ſciens poſtea dictum iudicis factum, me ea de re conſuluit: conſului ei, eum ſua poſſeſſione non eſſe priuatum, & ſic quod intrepidè eam continuaret: motus fui per not.per Alexand. *in leg. à diuo Pio,§ ſi ſuper rebus, num.31 ff. de re iudic.* & ibi Ioan. de Imol. Bald. *conſ.149. ad fin. volum.2.* Anchar. *conſ.292.* Roland. à Val. *conſ.5. num.13. volum.2.* & pulchrè per Aym. omninò videndum *conſilio 235. numero 2.*

Iuuat notabilis deciſio Innoc. *in cap. quoniam frequenter, num.8. verſ. ſed reſponde, vt lite non conteſt.* vbi dicit, quod ſi colonus per iudicem violenter eiiciatur, dominus non amittit poſſeſſionem ciuilem, licet ſecus ſi deiiceretur à priuato, *leg. poſſideri,§. ſi ſeruus, ff. de acquir. poſſeſ.* reddens rationem, quia iudex non intendit poſſeſſionem aut ius alterius dare; & vbi id intenderet, non poſſet, *leg. vlt. C. ſi per vim vel alio mod.* Idipſum poſt eum tradit Anchar. *d. conſ.292. n.1. in fin. &* 2, quod nota. 134

LAVS DEO.

INDEX

INDEX
RERUM ET VERBORUM
NOTABILIUM.

Quæ in hoc Opere Reſolutionum IACOBI à CANCER, in duas Partes diſtincto, continentur, locupletiſſimus.

Prior numerus Partem: Secundus Caput: Tertius numerum: Quartus folium indicat.

A

ABSENS quis dicatur, part.2.c.5.n.193.f.117.& c.14.n.114. f.209
Quomodo aduerſus Abſentem oporteat ſe gerere, part.2 c.14.n.125. fol.209
Abſolutio à iuramento eſt neceſſaria, antequam quis poſſit venire contra contractum iuratum ratione enormis læſionis, part.1. c.1. n.296. f.48
Si ante impetratam Abſolutionem quis contrauenіat, an abſolutio poſteà obtenta ei proſit, n.197. & 198. f.48
Abſolutio à iuramento ad effectum agendi ſeu excipiendi, an debeat concedi parte citata, necne, part.2. c.8.n.77.78.& 79. f.162
Coram quo Iudice ſit petenda, num.77. f.162
Quid in Cathalonia ſeruetur, num.79. ibid.
Abſolutio à iuramento non eſt neceſſaria illi qui venit contra contractum iuratum ex capite implementi non ſecuti, part.2.c.8.n.95. f.163
Neque illi qui venit contra iuramentum ratione falſæ cauſæ, aut cauſæ non ſecutæ, num.95. ibid.
Si teſtator ponit deſcendentes in conditione per Ablatiuum abſolutum, non cenſetur eos vocare, vbi ablatiui abſoluti concepti ſunt negatiuè, part.1. c.1.n.142. f.22
Abſurditatis vitandæ causâ ſtatuta recipiunt interpretationem extenſiuam, part.2. cap. 1. num.150. f.15
Abſurdum debet conſiderari ſecundùm mentem teſtatoris tempore ſuæ diſpoſitionis, part.1.c.1.n.249. f.35
Accedens ſimile fit ei cui accedit, ibid. num.290. f.41.
Aceſſorium non poteſt eſſe ſine principali, part 2.c.5. n.3. f.101
Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis; fallit tamen data diuerſitate rationis, part.1.c.13.n.141, fol.165
Acquirere quis non cogitur etiam in creditorum præiudicium, part.1.c.3.num.71. f.74
Acquiſitio quoties fit de eiſdem rebus, cenſetur fieri ad cautelam, caſu quo eâ opus ſit, part.1.c.8.n.152. fol.161
Actio quæ datur ex l.2. C. de reſc.vend. no competat contra tertium rei venditæ poſſeſſorem, part.1.c.13, n.16. f.250
Actio quæ alioqui durabat 30.annis, per litis conteſtationem perpetuatur vſque ad 40.annos, part. 1. c.15.n.4. fol.274
Actio perſonalis ad rem conſequendam, eiuſdem iuris eſt cuius eſt ipſamet res, part.2. c.1. num.134. fol.23
Actio realis cedi poteſt poſt emanatam citationem; ante tamen litis conteſtationem, part. 1.c.12.n.55. f.192
De ratione, num.56. ibid.
Actionum ceſſio vbi eſt licita, cedẽs tenetur proſequi litem vſque ad finem, non ceſſionarius, ibid.n.61
Actiones ante litem conteſtatam cedi poſſe quomodo intelligatur, ibid.num.63
Actionum ceſſio ſimulata non valet, & quando dicatur ſiue præſumatur ſimulata, ibid.n.64
Actionum ceſſio non poteſt fieri potentiori ratione officij, ibid.n.65
Et qua pœna talis cedens puniatur, ibid.n.66.
Quis dicatur potentior ratione officij, ibid. n.67
Actionum ceſſionem ex quibus cauſis coniiciatur fieri causâ iudicij mutandi, ibid.n.68
Actiones quando dicantur acquiſitæ reuocabiliter & irreuocabiliter, part.1.c.2.n.63. fol.57
Actionis intentatæ natura, & formâ à iure in tali negotio data ſeruanda eſt, alias valida ſententia proferri non poſſet, part.1.c.13.n.50. fol.253

Index Rerum.

Actio alia eſt in rem quam prætendo eſſe meam, & alia in rem quam prætendo mihi debitam eſſe, p.1. cap.7.num.71. fol.114

Quid requiratur in caſibus vbi Actiones & rerum dominia ipſo iure tranſeunt, part.1.c.2.num.62. fol.57.

Actus dependens à iure non eſt conditionalis, ex quo ius ſemper eſt certum, n.57. f.375

Actus illi in quorum euentum declaratur res dubia præcedens, non inducunt conditionem quando declaratio non pendet à futuro euentu dubio, ſed à voluntate & perſona ipſius declarare volentis, ibid.

Actibus ex duobus, qui eſt minus præiudicialis vtrique contrahentium ſumi debet, part. 1.cap.9.num. 214 fol 212.

Actui conſentiens quomodo cenſeatur remittere iura ſua verſus illum actum, part.1.c.9.n.218. f.313

Actu reuocato, cenſentur reuocatæ clauſulæ appoſitæ, part.1.c.1.n.261. f.36

Actus conditionalis habetur pro non facto, vbi conditio ſub qua factus eſt defecerit, part.1. c.8. n.213. f.174.

Actus qui duplici reſpectu fieri poteſt, cenſetur factus prout eſt magis vtilis facienti, par.2.c.6.n.106. f.130

in Actibus debet attendi propter quem, & cuius contemplatione actus cenſeatur factus, non in quẽ effectus & emolumentum conferatur, part.1.c.8. n.165. f.164

Actus aliquis an debeat iudicari iuxta tempus in quod eſt collatus, an iuxta tempus in quo ipſe fuit factus, part.2.c.3.n 145.146.& 155. fol.90.91

Actus qui nondum eſt reſciſſus, ſed allegata contra eum ſtant in cognitione cauſæ, ea durãte actus permanet in ſuo robore, donec per ſententiam reſcindatur, part.1.c.18.n.45. f.325

Fallit tamen illud. ibid.

Habens ſimplex mandatum ad aliquem Actum, poteſt apponere omnes clauſulas, & omnes pœnas quæ de cõſuetudine ſolitæ ſunt apponi in illo actu, part.2.c.5.n.169. f.115

Actus nullus non remouet voluntatem diſponentis, part.1.c.1.n.262. f.96

Actus vt valeat, debet fieri interpretatio, part.1. cap.8. n.130. f.157

Actorum cauſæ appellatione quid veniat, part.1.c.20. num.53. f.333

Actus agentium non debent operari vltra eorum intentionem, part.1.c.18.n.6. f.316

Actus idem non poteſt inducere præmium & pœnam, part.1.c.7.n.18. f.119

Actus factus ex neceſſitate, non comprehenditur ſub lege, ſine ſtatuto prohibente actum fieri, part.2.c.1. n.179. f.27

Actus quando valet de iure gentium, quia habet voluntatem & partium conſenſum, licèt non ſit ſeruata forma à iure poſitiuo inducta, eſt tutus in foro conſcientiæ, part.2.c.1.n.205. f.27

Actorum iudicialium ſcribam, ſiue notarium poteſt creare qui iuriſdictionem ciuilem habet, part.2. c.2.num.60. f.49

Acta iudicialia debent ſcribi per notarium, ſiue ſcribam deſignatum per dominum iuriſdictionis, part. 2.c.2.num.48. f.48

Actorum iudicialium ſcribæ deputatio eſt illius ſpeciei iuriſdictionis, cuius eſt cauſa, in qua ſit deputatio, num.62. fol.49

Acta curiæ probant ſine teſtibus, part.2. c.2. n.239. fol.65

Actum quiuis præſumitur facere nomine proprio, par.2.c.6.n.8. f.122

Actus ſi non valet prout ago, an, & quando valeat prout valere poteſt, part.2.c.6.n.14.15.& 16.f.123.

Actus cenſetur factus vt valeat omni meliori modo quo poſſit, & declaratur [illegible]iſſiuè, n.17. ibid.

Actus eſt nullus, vbi forma à lege ſiue ſtatuto data, non ſeruatur, par.2.c.1.n.272. f.35

Actus ex principali fine, non ex ſecundario, neque accidentali iudicatur, part.2.c.1.n.84. f.18

Adiectio eſt expreſſio eius quod tacitè inhæret. part. 1.c.1.n.222. f.30

Adiectus ſolutioni: de hac materia vide cap.6.de ſolut.part.2. f.118

Aditio facta ex capite incongruo, non ſuſtinetur ex capite congruo ex quo fieri poterat, part.2.c.6. n.19.fol.123.

Adiunctum declarat & reſtringit id cui eſt adiunctum, part.1.c.1.n.223. f.30

Adminiſtratorum, procuratorum, & ſimilium delictum non nocet dominis, part.2.c.14.n.9. f.202

Adminiſtrator, ſeu procurator alicuius vbi agit, dominus in effectu agere dicitur, part.2.c.1.n.80. f.18

Adultus non poteſt contrahere abſque tutoris auctoritate, poteſt tamen etiam eo inuito teſtari, pat.1. c.7.n.149. f.132

Aduocatus, ſiue procurator, ſi promiſit ſuam operam duobus, & ipſi inter ſe litigent, vtri eorum operas ſuas nauare teneatur, part.2.c.14 n.71. f.206

Aduocatus & procurator, qui patrocinantur in cauſa in qua ius habent, an ſibi præiudicent, part.2.cap.5. n.156. f.25

Aduocatus conſequitur promiſſum, licet partium concordiâ lis ſopita ſit, part.5.c.14.n.184. f.253

Aduocatus qui fuit in cauſa, an poſſit poſtea eſſe in ea iudex, ambabus partibus conſentientibus, part.1. c.21.num.42. f.344

Aduocatus pro eodem ſalario non tenetur patrocinari in cauſa appellationis, part.2.c.14.n.52. f.205

Quid Senatus ſenſerit in penſionibus Aduocatorum & procuratorum, part.1.c.15.n.10. f.185

Aduocato qui lucratur ex officio ſuo victum & alia neceſſaria, beneficium, *ne egeat*, non competit, nec alteri qui honeſtè ex officio poteſt ſibi victum comparare. part.1.c.9.n.117. f.196

Et in illis qui viuere poſſunt ex ſua arte, non attenditur quod poſſint ægrotare, ibid.

Aduocatus ad omnes cauſas aſſalariatus, an poſſit eſſe iudex meus in aliqua cauſa in qua ipſe nullo modo interuenit, aut conſilium præſtitit, part.1.c.21.n.53. fol.346

Ædificare non licet in proprio fundo per quod immittitur aliquid in alienum, part.2.c.10.n.55.f.175

Æqualitas eſt ſeruanda, part.2.c.1.n.307. f.39

Æquiuocum verbum ſumptum vno modo in vna parte diſpoſitionis, debet eodem modo ſumi in alia, part.1.c.1.n.98. f.17

Æquum illud eſt cuius contrarium eſt abſurdum, p.1.c.7.n.80. f.126

Æſtimatio quando faciat emptionem, & quando non, remiſſiuè, part.1.c.11.n.82. f.229

Æſtimatio omni tempore permiſſa eſt, quomodo id intelligendum ſit, par.1.c.27.n.68. f.310

Æſtimationis faciendæ praxis, par. 2. cap.8.num.26. fol.158

Agens ex vna cauſa, & probans ex alia, an obtineat, part.2.c.2.n.258. f.67

Agens ex contractu, debet illum pro parte ſua prius adimplere, tam in ſuſtantialibus, quàm accidentalibus, aliàs exceptione repellitur, part.2.c.12.n.28. 29.& 30. f.181

Alienare prohibitus, prohibetur & obligare, par.1. c.15.n.46. f.191

Alienare prohibitus, vt bona ad deſcendentes perueniant, poteſt inter decendentes diſponere arbitrio ſuo, part.1.c.1.n.280. f.40

Alienatio

Alienatio quando dicatur mala fide facta, & poſſit retractari iudicis arbitrio, part. 1. cap. 2. num. 48. fol. 52.

Alienatio in frandem non poteſt prætendi, quando emptor non probatur particeps fraudis, par. 1. c. 2. num. 105. fol. 57

Alienatio prohibita in non ſubditum, non cenſetur prohibita in Eccleſiam, part. 2. cap. 2. num. 103. fol. 53

Alienationis rerum immobilium prohibitio tantum importat, quantum ſequeſtrum in rebus mobilibus, par. 2. cap. 4. num. 48. f. 106

Alienatio neceſſaria quæ dicatur, par. 2. cap. 12. num. 49. fol. 214.

Alienatio facta per hæredem granatum valet, fideicommiſſi conditione pendente, ſed conditione purificata reſoluitur, non obſtante lapſu cuiuſcumque temporis, conditione pendente, par. 2. c. 2. n. 82. f. 55

Alienatio fundi dotalis cum conſenſu mulieris an teneat, par. 1. cap. 9. num. 124. f. 196

Alienans ſi remanet in poſſeſſione rei alienatæ, præſumitur alienatio ſimulata, part. 1. cap. 53, num. 81. fol. 258

Et quid in Cathalonia ſuper hoc ſit diſpoſitum, n. 84. ibidem.

Alimentarum cauſa eſt ſummaria de iure communi, part. 1. cap. 16. n. 1. & 2. f. 296. & Cathaloniæ, n. 4. declaratur hoc in d. n. 2. f. 296

Alimenta relicta in vltima voluntate, non poſſunt remitti tranſactione, niſi interueniente iuramento, aut iudicis decreto, n. 6. ibid.

Intellige de Alimentis futuris, ſecus de præteritis, n. 6. ibid.

Item de Alimentis debitis ex vltima voluntate, ſecus ex contractu, ibid.

Alimentarius an cogatur ſtare in domo granati ei alimenta præſtare, part. 1. cap. 16. num. 15. 16. & 17. fol. 207

Alimentario incumbit onus probandi, ſe non poſſe commodè morari in domo hæredis, n. 16. ibid.

Alimenta præterita an peti poſſint, n. 19. f. 198

Alimenta petendi forma, n. 20. ibid.

Alimentarius an teneatur præſtare operas ſuas ei, qui alimenta ei præſtat, n. 28. ibid.

Alimentorum præſtatio an impediatur per appellationem, ibid.

Alimenta ſunt præſtanda ſecundum dignitatem alimentarij, & quantitatem patrimonij, redituum nempe, qui ſingulis annis ex dictis bonis percipiuntur, num. 23. fol. 298

Alimenta debent ſolui anticipatè in ingreſſu cuiuſlibet anni, num. 32. fol. 299. & ibidem quæ vtilitas ex hoc reſultet.

Alimenta an præſumantur præſtita ab eo, quocum quis moratus eſt, & vixit, num. 33. f. 300

Alimentorum appellatione quid veniat, num. 14. fol. 301

Alimenta tutoris compenſanda ſunt cum operis ei per pupillum præſtitis, dummodo ſit conſiderabilis operarum vtilitas, part. 1. c. 16. n. 35. f. 300

An vidua, quæ intra annum luctus de ſuis bonis ſe aluit, nec debitum aliquod pro Alimentis contraxit, alimentorum valorem poſſit ab hærede petere, num. 36. fol. 300

Alimenta anni luctus debentur ex diſpoſitione iuris municipalis, etiam ſine interpellatione hæredis, part. 1. cap. 16. n. 37. fol. 300

Alimentis præteritis non conceduntur eadem priuilegia, quæ futuris, part. 1. cap. 16. n. 2. f. 296

Alimenta futura currunt à die litis motæ, ibid.

Alimenta quando lite pendente decerni debeant, n. 38. 39. & 40. f. 300

Quid iuris, ſi à prouiſione, qua fuit prouiſum vt capto præſtentur alimenta, ſit appellatum contrario imperio, & interim pendente ſupplicatione non ſint præſtita alimenta, par. 1. cap. 16. num. 15. f. 297

Alimenta domi præſtanda, an extra domum peti poſſint, par. 1. cap. 16. num. 18. f. 298

Allodialis præſumitur in dubio quælibet res, & non feudalis, nec emphyteuticaria, par. 1. c. 11. num. 29. & 30. & num. 31. f. 223

Alternatiua poſita inter perſonas, inter quas cadit ordo charitatis & affectionis, intelligitur ordine ſucceſſiuo, par. 2. c. 1. n. 112. f. 19

Alternatiua poſita inter perſonas honoratas, inter quas eſt ordo affectionis, reſoluitur in copulatiuam, n. 112. & n. 113. f. 19

Alternatiuæ pars vna ſecundum alteram debet intelligi & declarari, par. 1. c. 8 n. 195. f. 170

Alternatiuæ pars incerta & non taxata, ſed quæ venit per relationem ad aliam partem taxanda, non dicitur eſſe in obligatione, ſed in ſolutione, par. 2. c. 6. n. 90. & num 97. f. 129

Alternatiuæ vtraque pars vbi eſt in obligatione, praxis petendi, n. 95. f. 129

Alternatiuæ vbi vtraque pars eſt in obligatione, vna re perempta, in ſuperſtite remanet obligatio, circumſcripta mora eligere debentis, part. 2. c. 6. n. 96. fol. 129.

Alternatiua poſita inter perſonas grauatas, facit quemlibet teneri inſolidum, part. 2. cap. 6. num. 98. fol. 129

Alternatiua poſita inter perſonas honoratas, ſumitur pro coniuncta, par. 2. cap. 6. n. 174. f. 136

Aliqua notabilia de Alternatiua ex mente Senatus, n. 175. f. 136

Animal ſi moriatur intra triduum à tempore venditionis præſumitur mortuum ex morbo quem tempore venditionis habebat, par. 2. cap. 1. n. 184. f. 28

Declaratur, num. 184. & 185. f. 28

Animal dans damnum in fundo meo ſi inueniam, an poſſim illud retinere donec de damno mihi ſatisfiat part. 2. cap. 10. num. 86. f. 177

Quid de iure Cathaloniæ, n. 87. ibid.

Anno elapſo non datur locus purgationi moræ in petitione tutoris, par. 1. c. 7. n. 56. f. 122

Annuam præſtationem habens ſpoliatur, ſi præſtare recuſat qui debet, par. 2. cap. 7. num. 217. f. 153.

Antecedens qui vult neceſſarium, vult & neceſſarium conſequens, & è contra, part. 1. cap. 9. num. 227. fol. 214

Antidoralis obligatio quæ ſit, par. 2. cap. 14. num. 135. fol. 209

Apodigia reperta penes debitorem an probet ſolutionem, part. 2. c. 6. n. 212. f. 140

Apodigiæ redditio, & ſolutionis confeſſio facta per vnum ex correis, an noceat alteri correo, part. 2. c. 6. n. 203. 204. & 206. f. 134

Apparitori qui vim facit in ius, aut in carceres ducenti, non eſt dignus venia, part. 2. cap. 10. num. 13. fol. 178.

Appellare quando liceat tertiò, part. 2. c. 12. num. 18. & Deciſio Senatus refertur, f. 190

Appellare in Cathalonia hodie licet in criminalibus, præterquam in illis caſibus, in quibus de iure communi non admittitur appellatio, part. 1. c. 17. n. 13. fol. 304

Cum dubitatur de Appellatione alicuius cauſæ, an cognitio pendeat à iudice à quo, vel ad quem, n. 14. ibid.

Appellatione prohibita, non cenſetur prohibita dictio de nullitate, par. 1. c. 17. n. 22. f. 304

Si iudex aliquid mãdet iniuſtè, nõ in forma iudicij, nec præcedente citatione, poteſt peti reuocatio nõ

ſolùm per viam Appellationis coram ſuperiore, ſed etiam per viam querelæ, coram eodem iudice vel ſuperiore, part. 1. c. 17. n. 5. f. 303
Quæ ſit differentia inter illos duos modos appellandi, num. 6. ibid.
an eundem effectum aſſequatur minor appellando atque petendo reſtitutionem in integrum, num. 70. fol. 311
An minor pendente cauſa appellationis, ſeu ſupplicationis, poſſit petere reſtitutionem in integrum aduerſus ſententiam, n. 71. ibid.
de materia interponendi appellationem coram honeſtis perſonis, part. 1. c. 17. n. 64. f. 310
Appellationi aduerſantis adhærere quando quis poſſit, & quæ requirantur, n. 65. ibid.
Appellans non poteſt renunciare appellationi in præiudicium eorum qui poſſunt adhærere. ibid.
Intellectus conſtit. 2. incip. *per abreuiar, tit. de Appellations*, num. 66. f. 310
Appellari poſſe à denegatione iuſtitiæ nemo in dubium vertit, cum etiam poſſit adiri ſuperior per viam querelæ, part. 1. c. 17. n. 69. f. 310
Appellatio an detur ſuſpenſiua à ſententia quæ fertur in iudicio poſſeſſorio extraordinario, quod ſummariiſſimum appellauimus, part. 1. c. 17. num. 26. fol. 305
Appellare à manca condemnatione expenſarum victor poteſt, part. 1. c. 17. n. 90. f. 314
Quando in ſecunda instantia facta eſt in Senatu condemnatio in expenſis, non poteſt in Cathalonia ſupplicari, num. 91. ibid.
Licet expreſsè à condemnatione vel abſolutione non ſit appellatum, articulus ille deuoluitur ſimul cum principali, num. 92. ibid.
Appellationis iudex an abſoluerit ſimpliciter ab expenſis, in quibus pars erat in prima inſtantia condemnata, part. 1. c. 17. n. 93. f. 314
ſit ſint latæ apud inferiorem duæ ſententiæ conformes, & appellatum ſit ad Regiam Audientiam, & in ea lata ſit confirmatoria aliarum præcedentium, poteſt ab ea ſupplicari, n. 94. ibid.
Si coram Regio ordinario latæ ſint tres ſententiæ conformes, & ab vltima appelletur ad Regiam Audientiam, an ſit admittenda appellatio, num. 95. ibid.
Appellationis in cauſa tenetur Tertius regulariter comparere, vt ſententia in dicta cauſa ferenda ei plenè proſit aut noceat, part. 1. c. 17. n. 98. f. 315
Qui ſint iſti tertij, num. 99. ibid.
ſtatutum quod appellatio deſerta fiat non facto depoſito in tres, non comprehendit non nominatum in ſententia, part. 2. c. 3. n. 86. f. 84
Non ſolum conſuetudo quæ ex ſe eſt ſtricti iuris, ſed & lex prohibens appellationem, eſt odioſa & ſtrictè interpretanda, part. 1. c. 17. n. 80. f. 313
Appellare non poteſt tertius poſt binam victi appellationem, part. 2. c. 16. n. 95. f. 229
Appellationis iudex, ſi per viam querelæ adiri poteſt, eius iuriſdictio eſt prorogabilis, part. 2. c. 2. n. 213. fol. 63
Appellatio ab inſtrumento guarentigio non cenſetur impedita quoad tertium, part. 2. c. 3. num 84. fol. 84
Appellatio à prouiſione de exequendo inſtrumento guarentigio an admittatur, part. 2. c. 3. num. 96. fol. 85
Appellationis intimatio debet fieri domino, non procuratori, part. 2. c. 14. n. 126. f. 210
Appellare ab omni grauamine licet de iure Canonico, part. 1. c. 17. num. 2. f. 303
Itidem in Cathalonia, n. 3. & 4. Fallit in aliquibus caſibus qui ibi referuntur. ibid.
Appellatio à grauamine extraiudiciali præſumitur interpoſita intra decem dies à tempore notitiæ appellantis, num. 4. ibid.
Appellare non licet à ſententia lata in cauſa de domibus euacuandis, ſed tantum reclamare, n. 10. f. 303
Appellare non licet à cauſa merè criminali in Cathalonia, num. 12. & ibi declaratur quæ dicatur cauſa merè criminalis, f. 303
Appellare non licet fiſco in Cathalonia in cauſis ciuilibus, nec criminalibus, part. 1. c. 17. n. 15. f. 304.
Fallit in aliquibus caſibus, ibid.
Appellat de iure communi fiſcus, vt quilibet priuatus, num. 17. ibid.
Appellari debet intra decem dies à tempore latæ ſententiæ, num. 18. ibid.
Appellare an liceat à ſententia lata in poſſeſſorio, num. 23 f. 304
Quid in Cathalonia, num. 25. f. 305
Appellare an liceat à prouiſione alimentorum, n. 26. ibid.
Appellare an liceat in Cathalonia ab executione penſionum, cenſualium, & violariorum, num. 28. fol. 305
Appellari an poſſit à prouiſione de exequendo inſtrumento guarentigio, n. 29. ibid.
Appellatio iſta quem effectum operetur, n. 29. ibid.
Appellatio à liquidatione inſtrumenti guarentigij admittitur quoad vtrumque effectum, & ſuſpenſiuis & deuolutionis, num. 36. f. 306
Appellationum primarum cauſæ an ſpectent ad dominum caſtri, qui in eo habet iuriſdictionem, n. 53. fol. 308
Quid de iure Cathaloniæ, num. 54. ibid.
Appellationum primarum cauſas, quas interponit emphyteuta à iudice aſſignato per dominum directum, non admittit Regius Senatus ſine qualitate: cauſas verò ſecundarum appellationum ſine vlla qualitate admittit, num. 55. f. 308
Appellare an poſſit dominus directus à ſententia contra ſe lata per iudicem per eum aſſignatum, n. 56. f. 309
Appellare poſſunt & ij, quibus ſententia in conſequentiam nocet, num. 57
Appellandi tempus à quo tempore currat eis declaratur, ibidem.
Appellari ad quem debeat ex laudo, vbi ex ſtatuto executionem paratam habet, part. 1. c. 21. num. 26. fol. 341
Quid ſuper hoc ſeruetur in Cathalonia, num. 27. ibid.
Quid ſit agendum de ſententia à qua eſt appellatum, vbi etiam de inſtrumento Appellationis non conſtat. part. 1. c. 17. num. 61. f. 309
Apriſiam Notarius qui ſcripſit, poteſt in nota declarare verba ambigua, quæ ad plures ſenſus trahi poſſunt, part. 1. c. 19. num. 17. f. 323
Quid autem ſi conſtet notam fuiſſe factam incontinenti, num. 18. f. 324
Approbatio non præſumitur vbi poteſt præſumi alia cauſa quàm approbationis, part. 2. c. 2. n. 174. f. 60. & c. 14. num. 68. f. 206
Aquarum currentium quis ſit index de iure communi, & quis in Cathaloniæ, part. 2. c. 2. num. 304. & 305. fol. 71
Arbitralis ſententiæ executio committi non poteſt, ſed eſt iudicis ordinarij, part. 2. c. 21. n. 16. f. 341
Cauſæ executionis ſententiæ latæ ab ordinario regulariter ad Regiam Audientiam per pupillum, pauperem, aut viduam euocari nequeunt, ibid.
Arbitralis ſententiæ executio duobus modis euocatur, ibidem.
Conſtitut. 5. hoc titul. non habet locum vbi per rei euidentiam

Digitized by Google

euidentiam conſtat ſententiam arbitralem non valere in vim ſententiæ, ſed tantum in vim pacti, num. 17. ibid.
Aibitri actus non dicontur indiclarij, niſi vbi aibitrorum ſententia mereretur executionem, part. 2. c. 12. num 35. f. 191
Aibitri ex quo ſemel fuerunt à partibus electi & nominati, an durante tempore ad arbitrandum recuſari poſſint, part. 1. c. 21. n. 62. f. 347
Aibitratoris ſententia de iure communi lapſu decennij non cenſetur emologata, part. 1. c. 21. num. 21. f. 341
Aibitri ſcotentia quando mereatur executionem. p. 2. c. 12. num. 42. f. 191
Aibitria ſunt redacta ad inſtar iudiciorum, part. 2. c. 12. num. 33. f. 191
Declaratur vt num. 34. f. 214
Aibitri acte non dicuntur iudiciaria, n. 36. ibid.
Quid in Cathalonia, n. 37. ibid.
Aibitrorum tres ſunt ſpecies, part. 1. c. 21. num. 1. fol. 340
Aibitri ſententia an producat actionem, ſiue exceptionem, num. 5. ibid.
Aibitri ſententiæ metu pœnæ parendum eſt, & ab ea nec appellatur, nec petitur reductio ad aibitrium boni viri, n. 6. & 7. ibid.
Aibitri ſententia vbi eſt manifeſtè iniqua, contra agentem ex ea poteſt opponi doli exceptio, quæ eſt quædam appellationis ſpecies, n. 7. f. 340
Aibitri ſententia in aliquibus caſibus producit actionem, n. 8. ibid.
Aibitratorum, ſiue aibitrorum ſententiæ producunt actionem vbi viget ſtatutum, vt mandentur executioni, num. 10. ibid.
Atbitrorum, ſiue arbitratorum ſententiæ in Cathalonia producunt actionem, ſiue exceptionem, n. 11. fol. 340
Aibitri poſſunt reſeruare ſibi tempus ad rearbitrandum, ſi id eis à partibus in compromiſſo ſit conceſſum, num. 12. ibid.
Aibitrorum iuris ſententiæ an producant actionem, ſiue exceptionem. Et an ab eis liceat appellare, & ad quem, part. 1. c. 21. n. 30. f. 342
Aibitri electi ſuper ſuſpicionibus propoſitis aduerſus iudicem delegatum, ſiue ordinarium, ſi recuſent proferre ſententiam ſuper dicta ſuſpicionum cauſa, poſſunt compelli per iudicem recuſatum, vt ſententiam ferant, & ſi ſint diſcurdes, vt tertium eligant, part. 1. c. 21. n. 36. f 342
Arbitralis ſententiæ nullitates quæ ſunt, remiſſiuè, num. 81. f. 352
Argumentum à veroſimili in qualibet materia locum habet, part. 1. c. 1. n. 66. f. 14
Argumentum de contractu ad vltimam voluntatem, & è contrario procedit, part. 1. c. 1. n. 101. f. 18. & c. 2. n. 85. f. 36
Argumentum de fiſco ad dotem valet, part. 1. c. 3. n. 72. fol. 74
Argumentum à contrario ſenſu vbinam valeat, part. 1. c. 4. num. 51. f. 87
Argumemtum de re ad perſonas procedit, part. 1. c. 17. num. 34. fol. 306
Argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale procedit, part. 1. c. 24 n. 10. fol. 364
Argumentum de ſtatuto, ſiue lege, ad teſtatorem, valet, part. 1. c. 14. n. 24. f. 367
Argumentum de officiali ad tutorem valet, part. 2. c. 8. num. 128. f. 165
Argumentum de bello ad peſtem valet, part. 2. c. 2. num. 317. f. 72
Argumentum de iure venandi ad ius piſcandi, & è contrario, valet, part. 2. c. 2. n. 89. f 51
Argumentum ab abſurdo vitando valet, part. 2. c. 8. n. 57. f. 161. & c. 10. n. 88. fol. 177
Argumentum à contrario ſenſu ſumi non debet, vbi abſurditas reſultaret, part. 2. c. 10. n. 77. f. 177
Argumentum à contrario ſenſu in ſtatutis locum non habet, vbi caſus omiſſus reperiretur à iure communi deciſus, part. 2. c. 10. n. 78. f. 177
Armorum delationem prohibere, an ſit iuriſdictionis ciuilis vel criminalis, part. 2. c. 2. num. 90. fol. 52. & num. 105 f 63
Aſſeſſor. Mortuo præſide, ſeu officiali ordinario, cui Aſſeſſor aſſiſtit cum iuriſdictione, expirat aſſeſſoris iuriſdictio, part. 2. c. 2. n. 168. f 59
Aſſeſſores electi & creati à Principe habent iuriſdictionem, cæteri verò aſſeſſores ab officialibus electi nullam habent iuriſdictionem, part. 1. c. 2. n. 165. fol. 59
Aſſignatio facta per patrem filiis in poteſtate, niſi aliter titulus donationis exprimat, in cauſam peculij facta præſumitur, part. 2. c. 3. n. 24. f. 67
Aſſiſtentiam an & quando poſſit concedere iudex ſine partis citatione, part. 2. c. 7. n. 62. f. 165
Attenditur ſolum quod principaliter fit, part. 1. c. 24. num. 12. f 364
Fallit ſi adſit ratio diuerſitatis. ibid.
Attenditur non quod venit in conſequentiam, ſed quod agitur in primis, part. 1. c. 1. num. 84. f. 19. & c. 11. n. 13. f. 212
Attentata non debent reuocari, ſi conſtet appellationem eſſe friuolam, part. 1. c. 17. n 58. f. 309
Attentatorum cauſa non impedit quominus procedatur in cauſa principali, nec iure communi, nec Cathaloniæ, n. 59. ibid.
Fallit in Cathalonia, vt n 60. ibid.
Attentata petens reuocari, non debet probare ſe prius poſſediſſe, ſed ſat eſt ſi probet attentata. ibid.
Auctorare ſibi in cauſa propria nemo poteſt, part. 2. c. 1. n. 72. f. 17
Authoritate propria immiſſum in meo fundo poſſum repellere; ſecus ſi ſolum propendeat, part. 2. c. 10. num. 51. f. 175
Quod non eſt in meo, ſed ſupra meum pendet, non poſſum propria auctoritate tollere, n. 52. ibid.
Auctoritate propria inuadens rem ſuam apud alium conſtitutam, amittit eius dominium. p. 2. c. 10. n. 2. fol. 171
Amplia vt num. 4. ibid.
Limitatur, num. 10. & 11. f. 172
Auctoritate propria qui poterat facere, ſi elegit viam iudiciariam, non poteſt poſtea ea relicta redire ad viam facti, part. 2. cap. 10. n. 47. f. 175
Limita vt num. 48. ibid.
Auctoritate propria an quis poſſit vti aduerſus reſiſtentem. part. 2. c. 10. n. 46. f. 174
Auctoritate propria valens aliquid facere, ſi ſuper eo adeat iudicem incompetentem, an ſibi præiudicet, part. 2. c. 10. n. 49. f. 175
Auctoritate propria impoſitum in fundo meo poſſum tollere, n. 53. f. 175
Auctoritate propria vbi quis quidpiam facere poteſt, Iudicis, ſeu eius familiæ aſſociationem petere poteſt. An tamen ei debeat concedi abſque partis citatione, part. 2. c. 7. n. 62. f 147
Auctoritate propria quando poſſit quis ius ſibi dicere, part. 2. c. 10. per tot. f. 170. & c. 7. n. 27. & 28. fol. 144. & num. 54. f. 146
Augmentum dotis quod facit vir vxoris reſpectiuè ad dotem in contractu ſui matrimonij, hodie ferè vbique terrarum dicitur donatio propter nuptias, part. 1. c. 9. n. 28. f 185
Inducta ad Augmentum, non debent operari contrarium, part. 2. c. 7. n. 69. f. 148

Idem

Digitized by Google

Idem indicatur de Augmento quod de principali, part.1.c.1.n.191. f.41

Authentica præterea, C. vnde vir & vxor, declaratur, part.1.c 9.n.130. f.197

Authent. *præterea*, *C. vnde vir & vxor*, an procedat vbi mulier tempore mortis mariti eſſet pauper, & poſtea antequam quartam peteret, eſſat effecta diues: part.2.c.11.n.96. f.186

Authent. *minoris debitor*, an habeat locum in actione reali, ſicut in hypothecaria, de qua non eſt dubium, part.1.c.7.n.52. f.122

in Aragonia ſeruatur diſpoſitio Authent. *Res qua*, non ſolum in fideicommiſſo deſcendentibus relicto, ſed & collaterali, part.1. cap.9. num.22. fol.285.

Authent. *Res qua*, *C. communia de legat.* declaratur, par.1.c.9.n.164.& 166. f.202

Authen. *Res qua*, an habeat locum in dote confeſſata, part.1.c.9.n.182. f.205

An diſpoſitio dict. Authent. *Res qua*, intelligatur de prima vice, part.1.c.9.n.187. f.206

Authent. *Ex cauſa*, *C. de lib. præ. vel exhared.* Declaratur, part.1.c.4.n.53. f.87

Authent. *Ex cauſa*, diſpoſitio an habeat locum ſi teſtator præterierit poſthumum, n.57. f.88

Senatus noſter in vtraque Aula tenet, quod pater non poſſit eligere vnum ex filiis ad bona per *Auum* donata, part.1.c.8.n.103. f.155

B

B*Aiulus* Baronis an poſſit deputare actorum iudicialium ſcribam, vbi Baro non deputaſſet, par.2.c.2.n.63. f.49

Baiulus generalis Cathaloniæ eſt iudex aquarum currentium, part.2.c.2.n.305. f.71

Quid in terra Baronum, ibid.

Banchum ſi duo ſimul tenuerint, an cenſeantur ſimul, & inſolidum obligari, an verò quilibet pro parte ſua, part.1.c.11.n.35. f.356

Banna an debeant promulgari ab habente iuriſdictionem ciuilem, an criminalem, part.2. c.2. n.207. fol.63

Barcino eſt patria communis inter Cathalanos, & ſic quilibet in ea inuentus ibi poteſt conueniri, par.2. c.2.n.250. f.66

Declara vt n.251.& 252. ibid.

Barcinonenſes ciues habent priuilegium ne poſſint trahi ad Regiam Audientiam, quoad primam cauſæ cognitionem: niſi eorum aduerſarius eis ſi maueriit ius, & de iure in Curia Vicarij, aut Baiuli Barcinonis, part.2.c.2.n.40. f.37

Declara dictum priuilegium, c.41. ibid.

Limitatur ex mente Senatus, n.42. ibid.

Barcinone licèt fideiuſſores renunciarint beneficio Epiſtolæ diui Adriani, non tenentur niſi pro parte, niſi alter ex fideiuſſoribus ſit abſens, vel non ſoluendo, part.2.c.5.n.163. f.115

Barcinonenſes in multis caſibus poſſunt ius ſibi propria auctoritate dicere, part.2. cap.10. num.96. fol.178

Priuilegium, *Recognouerunt Proceres*, non habet locum vbi agitur de re quæ eſſet extra Barcinonem, & ibi reperiretur ciuis Barcinonenſis, quia ibi poſſet conueniri, part.2.c.2.n.43. f.37

In aliis etiam caſibus non habet locum. ibid.

Baronum à ſententiis pœnam mortis continentibus, an liceat appellare ad Senatum, part.1.c.17. n.83. fol.513

Baronis iuriſdictionem an prorogare poſſint qui ſunt de iuriſdictione Regis per contractum, renunciando proprio ſuo foro cum iuramento, & ſe foro alterius cuiuſcumque ſubmittendo, part 2.c.2.n.219. fol.64

Cum in Cathalonia diuerſis conſtit. ſit cautum vt iudices omnes eſſe debeant Cathalani, quomodo fit vt multi ſint Barones non Cathalani, qui exercent in ſuis Baroniis omnimodam iuriſdictionem, part.2.c.2.n.331. f.73

Baro an poſſit punire familiarem ſancti Officij, qui erat eius Baiulus, & in Baiuliæ officio deliquerat, part.2.c.2.n.330. f.73

Barones an poſſint cogere vaſſallos, vt eant de vno loco ad alium, vt eis ius reddatur, part.2.c.2.n.263. fol.67

Baro ſi male tractet vaſſallos, poteſt priuari iuriſdictione in eos, part.2.c.2.n.188.

Deciſio Senatus, n.34.

Aliqua de Baronibus notabilia, vide ver. *Iuriſdictio*, & *Vaſſallus*, & verb. *Domini*.

Beneficia legis, conſuetudinis, aut ſtatuti, recipiunt hanc interpretationem, ſi is, in cuius fauorem fuerunt conceſſa, eis vti velit, part.2.cap.7.num.105. fol.152

Beneficium legis communis, vel municipalis prodeſt, & competit etiam ignoranti, part.2.c.7. num.98. fol.151

Beneficium ab Epiſcopo collatum ex capite inualido, non ſuſtinetur ex capite valido, ex quo conferri poterat, part.2.c.6.n.154. f.134

Beneficium *Ne quis exigatur*, *niſi in quantum facere poſſit*, an competat contra æquè egentem, part.2. c.9.n.6. f.167

Quid interſit inter Beneficium, *ne egeat*, & beneficium Authent. *præterea*, *C. vnde vir & vxor*, part.2. c.9.n.111. f.195

Quando maritus conſtante matrimonio conuenitur pro dote, non habet Beneficium, *ne egeat*, non poteſt tamen ad petitionem vxoris carcerari & detineri, n.112. ibid.

Similiter ſi vxor quæ repetit dotem eſt inopa, tunc maritus non vtitur Beneficio, *ne egeat*; quia ambo ſunt in pari caſu inopiæ, part.1.c.9.n.113. fol.195

Si maritus tranſeat ad ſecunda vota, amittit illud Beneficium, *ne egeat*, quia per illum tranſitum dicitur maritus afficere vxorem iniuria, ibid.

Beneficium *leg. fin.* non ſolum competit hæredi vniuerſali, ſed etiam & illi qui pro vniuerſali habetur, part.1.n.47.& 48. f.375

Beneficium conſtit. *hac noſtra*, an tranſeat in fideicommiſſarium, part.1.c.7.n.91. f.150

Bona ſubiecta reſtitutioni non applicantur fiſco ob delictum hæredis grauati, part.1. c.6. num.13. fol.111.

Bona quæ reperiuntur penes vxorem conſtante matrimonio, vel poſt, intra tamen annum luctus, præſumuntur eſſe mariti, part.1.c.9.n.76. f.191

Bona patrimonij tum fiſcalis, tum priuati Principis, quãto tẽpore præſcribantur, vide in ver. *præſcriptio*.

Bona intelliguntur deducto ære alieno, part.2. c.6. num.64. f.128

Bona ad cognoſcendum an pertinerint ad aliquem ex linea paterna, vel materna, an ſit conſideranda primæua bonorum origo, vnde bona deſcendunt, an perſona per quam immediatè ad illum peruenerunt, part.1.c.1.n.45. f.11

Bonorum poſſeſſio contra tabulas datur ad reſcindendum teſtamentum, quod aliàs de iure ciuili valet, part.1.c.4.n.53. f.84

Interdum datur, vt declaretur teſtamentum nullum, cum limitatione, de qua n.55. f.85

Bona Principis quanto tempore præſcribantur, part 1. c.75.n.47. f.289

Bonorum

Bonorum appellatione, interdum intelligimus hæraditatem, & è contrario, p.2.c.6.n.66. f.128

Bona inuenta in aliqua domo præſumuntur eſſe illius cuius eſt domus, part.1.c.9.n.76. f.191

Bona fideicommiſſi pro dote conſtituenda & reſtituenda alienari poſſunt, part.1. cap.9. num.16. cum multis ſeqq. f.185. Et etiam pro alimentis, n.189. f.206

Bona ſua ſi quis donauerit, vt poſt mortem ſuam reſtituantur filiis ſuis, obtemperatur eius præcepto, donando ea vni ex filiis, part.1. cap.8. num.202. fol.172

Bona ſua ſi teſtator iubeat diſtribui inter pauperes per aliquem eligendos, non poteſt ille tantum vnum eligere, & ei omnia bona dare, p.1.c.8.num.204. fol.172

Brachium Eccleſiaſticum an in Cathalonia ſibi præindicet in conſtitutionibus condendis, part.2.c.1. num.124. fol.21

C

CAmbij litteras qui recipit ſibi directas ad aliquid ſoluendum ſine vlla conditione, & illas retinet penes ſe per aliquod tempus, an videatur approbare contenta in dictis litteris, & ad ea ſe obligare virtute tacitæ acceptationis, part.1.c.22.n.20. & 21. fol 354

Campſorum bona de iure Cathaloniæ ita ſunt hypothecata creditoribus ac ſi publica ſcriptura ſpecialiter aut generaliter obligarentur, part,1,c.22.n,33. fol.354

Canon eſt acceſſorium ad directum dominium, & ſemper ſequitur naturam directi dominij, quod eſt impræſcriptibile, part.1.c.12.n.19. f.235

Hoc motiuum procedit quando dominus directus eſt dominus cenſuum, ſecus quando ipſe dominium dictorum cenſuum in alium tranſtulit. num.20. ibid.

Capi per quemcunque iudicem quis poteſt ad partis inſtantiam, part.2.c,2.n.72. fol.50

Deciſio Senatus. ibid.

Capi an poſſint à priuato malefactores fugientes, aut in crimine reperti, part.2.c.10.n.65. fol.176

Captus nulliter, vel iniuſtè, ſi fuerit relaxatus ſub ſacramento & homagio, vel ſub fideiuſſoribus de repræſentando, cenſetur capturam approbaſſe, ſecundum Celſ.Hug.part.2.c.2.n.172. f.60

Auctor Cel Hug. ſententiam improbat, & contra eum obtinuiſſe refert. ibid.

Captus ſponte ſoluens an videatur capturam approbaſſe, num.173. f.60

Captus vigore inſtrumenti guarentigii, ſi ceſſerit bonis, an debeat à carceribus relaxari, tum iure communi, tum ſpeciali Cathaloniæ, part.2. c.3. n.128. fol.88

Captura nulliter facta an ex ſuperuenienti probatione confirmetur, part.2. cap.10. num.26. & 27. fol.194

Captura mala in criminali confirmatur vbi ſuperuenirent probationes liquidæ, quod ſi ille captus non fuiſſet, capi poſſet, ibid.num.28.

Vbi conſtat debitorem Captum eſſe debitorem, non venit relaxandus, etiamſi captus ſit ordine non ſeruato, ibid.n.29.

Carcerem habere poteſt habens iuriſdictionem ciuilem, p.2.c.2.n.64. f.49

Carcer non debet eſſe ad pœnam, ſed ad cuſtodiam, num.66. ibid.

Carcer non debet eſſe nimis durus, n.55. f.58

Carceris metus eſt iuſtus, ibid.n.176. fol.60

Carceratus iniuſtè, an poſſit pro alia cauſa recommendari, part.2.c.7.n.137. f.154

Carceratus pro delicto, an pro debito ciuili recommendari poſſit, num.138. ibid

Et an recommendatio poſſit fieri die feriato. ibid

Caſus in quibus confeſſio dotis facta per maritum probat veram numerationem in præiudicium creditorum, remiſſiuè, p.1.c.9.n.184. f.205

Caſus omiſſus quando habeatur pro omiſſo, p.1.c.5. num.73. f.15

Caſus vulgaris pro non ſcripto aliquando habetur, p.1.c.1.num.217. fol.20

Cauſam habens ab aliquo, non poteſt eſſe melioris conditionis, quàm ille à quo cauſam habet. p.1. c.5.num.10. f.103

Cauſa finalis quæ dicatur, & quæ impulſiua, par.1.c.8. num.95. f.153

De Cauſa criminali quando dicatur agi ciuiliter, p.2.c.8.n.17. f.158

Cauſæ continentia diuidi non debet, part.2.c.5.n.45. fol.47

Cauſa de domibus euacuandis eſt iudicium poſſeſſorium. part.2.c.1.n.214. fol.31

Cauſa ceſſante ceſſat etiam & eius effectus, p.2. c.11. num.95. f.186

Declara vt num.96. ibid.

Cauſa principalis an ſit eadem cum cauſa appellationis, p.2.c.14.n.48. fol 205

Cauſam poſſeſſionis nemo poteſt ſibi mutare, niſi ſuperueniat cauſa extrinſecus, part.1.c.14.n.97 f 281.

Indubitatum eſt, ex voluntaria permiſſione nulli ius quæri. ibid.

Cauſæ mixtæ, in eo quod reſpiciunt intereſſe ciuile, etiam inter partes principales, regulantur vt cauſæ merè ciuiles, p.1.c.17.n.82. f.313

Cauſa beſtialis excuſat à dolo, non tamen à culpa, p.2. c.11.n.10. f.180

Non poteſt quis ſe iuuare ex Cauſa, & titulo qui non erat, num.12. ibid.

In Cathalonia in Cauſis criminalibus non proceditur ad diffinitiuam ob rei contumaciam, p.1.in 1. iur.reſp.n.122.& 126. f.370

Cautela, vt fideicommiſſarius non excludatur à vendicatione rerum ſuppoſitarum fideicommiſſo, ob ignorantiam venditoris & emptoris, p.1.c.2.n.100. fol.57

Cautela extorquendi confeſſionem ab aliquo, part.1. c.22.num.19. f.354

Cautio. Non poſſunt grauati reſtituere ſub conditione, cogi ad Cautionem præſtandam, niſi iuxta vires ſui patrimonii. p.1.c.5.n.28. f.51

Cautio non eſt præſtanda, vbi grauamen eſt appoſitum in contractu, ſecus ſi appoſitum eſt in vltima voluntate, quia in contractu ſtrictior ſit interpretatio, p.1.c.2.n.129. fol.59

Excipiuntur parentes grauati reſtituere filiis, aut aliis deſcendentibus, & frater grauatus à patre & matre reſtituere fratri, n.130. ibid.

Hodie qui ſuo nomine conuenitur, tantum tenetur præſtare Cautionem iudicio ſiſti, & non iudicatum ſolui, p.2.c.10.n.20. f 173

Cautio dicta ſi præſtetur in cóſulatu Logiæ maris, qui eam præſtitit, non relaxatur à carceribus.n.55.ibid.

Cedere bonis bene poteſt clericus, ſed non cogi, p.2. c.9.n.17. f.167

Cedi poſſunt etiam & merè perſonalia, p.2.c.7.n.107. fol.152

Cel.Hug. *conſ.*1.*n.*51. & *conſ.*129.*n.*3.reprehenditur, p.1.c.9.n.41. f.187

Cenſualia inter bona immobilia computantur, part.1. c.7.num.142. f.132

Cenſualiũ penſiones, quæ ex tẽpore longinquo ſoluebantur in fruméto, aut oleo. Senatus ex æquitate reduxit ad ratioẽ ſolidi pro libra, p.2. c.1.n.273.f.35.

Digitized by Google

Index Rerum,

Cenſualia an poſſint creari pretio non ſoluto in pecunia numerata, iuxta proprium motum Pij Quinti, ibid. n. 52. & 53. f. 15

Cenſualium de materia vide alia. ibid.

Cenſuum ius ex titulo non probatur, quinimò probari debet illum qui cenſum impoſuit ſuper aliqua re, fuiſſe dominum illius rei, part. 1. c. 15. num. 62. fol. 293

Cenſus an poſſint ſeparari à domino directo, & quid hoc importet, remiſſiuè, part. 1. cap. 10. num. 96. fol. 216

Cenſum non dicitur debere tertius qui ſolum poſſidet, cum actione perſonali conueniri nequeat, p. 1. c. 15. num. 57. f. 291

Cenſuale creari debet ex pretio certo, & indubitato, & quod non poſſit ſe habere ad eſſe, & ad non eſſe, p. 2. c. 3. n. 73. f. 83

Cenſualiſta debitor, an debitum annuum petentem exceptione repellere poſſit, quod iniuſtè ſit creatus, p. 2. c. 5. n. 19. f. 83

An prædictis obſtent *l. fideiuſſor, & l. cum prior, ff. de diſtr. pign. & l. Paulus, ff. de fideiuſſ.* n. 20. & 22. ibid.

Cenſualia poſſunt in Cathalonia conſtitui, & creari, prout paſſim creantur ex pecunia ante creationem cenſualis debita, p. 1. c. 1. n. 276. f. 36

Poſſunt etiam ita conſtitui, vt pretium antea in pecunia numerata conuentum, poſtea voluntate venditoris ſoluatur in pecoribus, oleo, frumento, &c. n. 277. ibid.

Dubium circa hæc Cenſualia vide, ibid. & n. 278. & 279. f. 36

Cenſualia an poſſint creari ex penſionibus eiuſdem cenſualis debitis, n. 280. ibid.

Cenſuale iam creatum an poſſit minori pretio, quàm quo eſt conſtitutum, vendi, n. 281. ibid.

Quod dictum eſt de Cenſualibus, ad violaria applica, n. 282. f. 36

Cenſus præteritos an dominus directus poſſit prætendere ſibi deberi, & eos poſſe exigere à poſſeſſore rei, poſtquam recognouit dictam rem emphyteuticariam, p. 1. c. 11. n. 92. f. 230

Ceſſat in tertio ratio, quæ militat in domino directo circa Cenſuum præſcriptionem, p. 1. c. 12. n. 16. fol. 234

Cenſum habens ab Eccleſia, non gaudet priuilegiis Eccleſiæ in præſcriptione, ſed præſcribitur contra eum, vt contra alium, n. 17. f. 235

Ceſſionarius non poteſt eſſe melioris conditionis quàm cedens, & eadem contra ipſos opponuntur, p. 1. c. 2. n. 67. f. 54

Ceſſionarius vtitur adminiculo auctoris ſui, non verò ille, cui facta eſt delegatio, p. 1. c. 2. n. 69. f. 54

Ceſſionarius non poteſt agere aduerſus ei cedentem, niſi facta prius diligentia contra nomen ceſſum, p. 2. c. 6. n. 184. f. 137

Ceſſio ſimplex duplex mandatum importat, n. 185. & 186. f. 137

Ceſſionis bonorum beneficio non gaudet qui debitum negauit, p. 1. c. 9. n. 8. f. 167

Ceſſio aliquorum iurium ſi fiat alicui, & intimetur debitori, quid interſit ſi ille ſimpliciter acceptet ceſſionem, vel vltra acceptationem interueniat promiſſio de ſoluendo, p. 2. c. 6. n. 76. f. 118

Ceſſionis bonorum beneficium quid operetur, p. 2. c. 9. n. 2. 3. & 4. f. 166. & n. 9. f. 167

Ceſſionis bonorum beneficio non gaudet, qui honeſtè opere ſuo victum quærere poteſt, p. 1. c. 9. n. 6. fol. 167

Ceſſionis bonorum beneficio vt quis gaudeat, quæ requirantur, part. 1. c. 9. num. 18. fol. 167. cum mult. ſeqq.

Ceſſio bonorum vt valeat, debet aliquis ex creditoribus inſtare, vt debitor detrudatur in carcerem, vel vt excommunicetur, vel aliàs, part. 2. c. 9. num. 27. fol. 168

Deciſio Senatus. ibid.

Ceſſionis bonorum renunciatio cum iuramento an valeat, n. 37. ibid.

Quid in Cathalonia, n. 38. ibid.

Ceſſio bonorum quomodo fiat & in Cathalonia, n. 34. & 35. f. 168

De ceſſione bonorum multa notabilia vide in c. 9. per tot. f. 166

Ceſſio actionum præſumitur ſimulata, ſi modico pretio facta eſt, p. 1. c. 13. n. 74. f. 257

Modicum pretium vt dicatur, quid attendi debeat, n. 75. ibid.

Ceſſio actionum quibus aliis caſibus præſumatur ſimulata, num. 75. ibid.

Ceſſio ſi ſit facta ex cauſa oneroſa, debet conſtare de vera pretij numeratione, aliàs præſumitur ſimulata, part. 1. c. 17. n. 41. f. 307

Limita vt ibid.

Ceſſio bonorum liberat debitorem à carceribus de iure communi, ſecus de iure Cathaloniæ, p. 1. c. 17. n. 30. f. 308

Ceſſionis bonorum materiam vide n. 51. ibid.

Ceſſio nominum quando habeat vim ſolutionis, p. 2. c. 6. num. 182. vſque ad num. 196. traditur ſuccinctè hæc ceſſionis nominum materia, fol. 136. & ſeqq.

Chartæ ſtandum eſt in Aragonia, & inſtrumenta ſunt ad litteram intelligenda, vt ſunt iura municipalia vulgata, p. 1. c. 8. n. 226. f. 176

Charta comandæ Regni Aragonum an in Cathalonia habeat paratam executionem, p. 2. cap. 3. num. 19. fol. 77

Deciſio Senatus. ibid.

Chirographo ſuper vno dubium, p. 2. cap. 6. num. 7. fol. 122

Chirographum condicens, quod ſpe futuræ numerationis illud dederit, non tenetur probare ſe eſſe intra biennium à tempore quo illud dederit, p. 2. c. 1. n. 243. f. 32

Circuitus inutiles ſunt vitandi, part. 2. cap. 3. num. 57. fol. 81

Citandi ſunt illi tantum, ad quos defenſio principaliter pertinet, non qui in conſequentiam lædi poſſunt, p. 2. c. 16. n. 100. f. 229

Citatio non valet facta die feriata in honorem Dei, vt compareat quis die non feriata, quia ius reſiſtit tali actui, p. 2. c. 3. n. 147. f. 90

Citatus tanquam conſanguineus ad præſtandum conſenſum à ſtatuto requiſitum, debet perſonaliter comparere, p. 2. c. 1. n. 100. f. 19

Citatio prima an poſſit incipere à procuratore, part. 2. c. 14. n. 122 f. 209

Citatione opus eſt cum contra perſonam certam agitur. ibid.

Poſſeſſionis occupatio ſolùm facit vt ſine Citatione qui poſſeſſionem occupatam habet non poſſit ab ea deiici, part. 2. c. 7. n. 61. f. 147

Citatio quando non habeatur pro circumducta, licet libellus non ſit datus intra ſex dies poſt terminum citationis, iuxta conſt. p. 2. c. 12. n. 8. f. 189

Ciuis ex priuilegio an habeatur pro vero ciue, & naturali, p. 2. c. 1. n. 197. f. 29

Ciuis nouellus an habeatur vt forenſis, p. 2. c. 1. n. 15. fol. 11

Clandeſtinam non facit non eſſe poſſeſſionem quod inſtrumentum poſſeſſionis fiat publicè coram teſtibus, p. 1. intr. reſp. n. 110. f. 378

Idē ſequitur effectus ſi dicas poſſeſſionē Dom Ludouici

dovici eſſe Clandeſtinam, ſive violentam violentia expulſiva, vel turbativa, cum non appareat deſeciſſe animum poſſidendi, n.111. ibid.

Confutatur opinio affirmantium, quod ſi quis eſſet ejectos per vim magnam, & pro recuperatione adeat iudicem, quod dicatur amiſſa poſſeſſio civilis, & contraria opinio probatur, n.112.113. & 114. fol.578

Declaratur theorica illa, quod nihil relevat allegare poſſeſſionem adverſarii eſſe clandeſtinam, niſi allegetur eſſe reſpectu ſuæ poſſeſſionis, part.1.iur.reſp. n. 82.83.& 84. f.576

Clam Dominus non dicitur poſſidere rem ſuam, n.84. ibid.

Clauſula conſtituti, & retentionis uſusfructus producunt eoſdem effectus quoad acquiſitionem dominii, atque realis traditio, part.1.c.8. num.31. fol.145

Clauſula codicillaris, quid operetur, & alia de dicta Clauſula, part.1. cap.4. num.59. cum tribus ſeqq. fol.88.

Clauſula (*rata manente pacto*) non obſervanti non prodeſt, part.2.c.11.n.23. f.181

Clauſula (*omni meliori modo*) quid importet, part.2. c.14.n.145. f.211

Clauſula (*rebus ſic ſe habentibus*) in omni diſpoſitione intelligitor, part.2.c.5.n.69. f.108

Clauſula reſervativa, ſeu modificativa generaliter relata ad priorem donationem, debet etiam generaliter in eam influere, part.1.c.8.n.143. f.160

Clauſulæ derogatoriæ inſeruntur in teſtamentis, quia ſuſpicatur teſtator ne in mortis articulo, vel alias à conſanguineis, vel amicis inſtigetur ad illud mutandum, part.1.c.4.n.14. f.83

Clauſula codicillaris non operatur inſtituto extraneo in præjudicium filii ignoranter præteriti, part.1. c.4.n.45. f.86

Clauſula codicillaris tantum operatur in caſu invaliditatis teſtamenti, part.1.c.1.n.124. f.20

Clauſula (*ex nunc prout ex tunc & è contraria*) poſita in donatione non impedit dominii tranſlationem, ſed tantum effectum differt, p.1.c.8. n.217. f.174

Clauſula codicillaris inducit repetitionem fideicommiſſi univerſalis, ubi res rediter ad cauſam inteſtati, part.1.c.4.n.108. f.94

Clauſula quæ dicatur non ſtare de per ſe, ſed acceſſivè, continuativè, & conſecutivè, part.1.c.1.num.274. f.59

Clauſula codicillaris non apponitur in teſtamento pro conſervatione voluntatis defuncti, part.1.c.1.n.137. fol.35

Clauſula reſervativa eſt quædam proteſtatio declaratoria voluntatis, quæ actum contrarium tollit, p.1. c.8.n.139. f.159

Clauſula nulla, imò nec ullum verbum cenſetur alicubi poſitum ſine effectu aliquid operandi, part.1. c.8.n.157. f.162

Clementina finalis, titol. *de Procurat.* an habeat locum in procuratore conſtituto ab adminiſtratoribus civitatum, hoſpitalium, & confraternitatum, part.2. c.14.n.44. f.205

Clem. prædicta an habeat locum, ubi beneficiarius Eccleſiaſticus civiliter moritur. ibid.

Clericus nominatus in judicio ſæculari à laico, an poſſit forum declinare, part.2.c.13.n.74. f.198

Clericus, & laicus ſi ſimul delinquant, an dicta cauſa ſit remittenda judici Eccleſiaſtico, tanquam digniori, part.2.c.2.n.144. f.56

Quid in Cathalonia ſervetur, n.146. ibid.

Clericus, aut Monachus ſi quis efficiatur poſt delictum commiſſum, an poſſit puniri per judicem ſæcularem, part.2.c.2.n.148. f.57

Quid in Cathalonia ſervetur, n.149. ibid.

Quid ſi in carceribus quis exiſtens ſuſcipiat titulum Eccleſiaſticum, aut ordinem ſacrum ſumat, part.2.c.2.n.151. ibid.

Deciſio Senatus, n.155. ibid.

Clericus, qui tacens ſe clericum, fuit condemnatus per judicem ſæcularem, poteſt etiam poſtquam ſententia tranſierit in judicatum, opponere exceptionem fori declinatoriam, & ſic executionem ſententiæ impedire, n.153. ibid.

Iſte talis poterit condemnari per judicem ſæcularem in expenſis ratione retardatæ exceptionis, p.2. c.2.n.154. ibid.

Executio tamen dictarum expenſarum debet fieri per judicem Eccleſiaſticum. ibid.

Clericus ſi poſſideat rem aliquam iure emphyteuſis à laico, an reſpectu illius utilis dominii ſit ſubjectus juriſdictioni ſæculari, & dominus directus poſſit aſſignare Clerico judicem laicum, p.1.c.12. n.87. fol.242

Clericus & laicus ſi in cauſa individua ſint obligati, cauſa ad judicem Eccleſiaſticum remittitur, p.2.c.2. num.147. f.56

In geſtis per Clericum, tam in criminalibus quàm civilibus, judici ſæculari non competit juriſdictio, neque actu, neque habitu, part.2.cap.3. num.152. fol.91.

Ad fundandam juriſdictionem attenditur qualitas quæ aderat ab initio tempore actus geſti, aut delicti commiſſi, n.154. ibid.

Adverſus Clericum qui aliquam adminiſtrationem à judice ſæculari habuit, judex ſæcularis eſt competens, ut compellatur via ſummaria ad reddendam rationem adminiſtrationis, non autem via ordinaria, n.154. ibid.

Vbi cauſa eſſet individua, & ageretur de intereſſe Clerici, licet omnes tutores eſſent laici præter unum, debet iudex eſſe Eccleſiaſticus, part.1.c.7. n.157. f.134

Clericus ſi incidenter ad cauſam aliquam vocetur, non cogitur coram judice laico litigare, p.2.c.2. n.44. fol.47

Clericum exemptio à limine judicii ſæcularis, iuris eſt divini, non humani, part.2.cap.3.numero 150. fol.91

Codicillus. Non poteſt in Codicillis revocari inſtitutio facta in teſtamento, part.1. cap.4. numero 99. fol.93

Fideicommiſſum dari & adimi poteſt in Codicillis, & poteſt adimi hæreditas dicta in teſtamento per fideicommiſſum. ibid.

Cogitatum in genere de aliqua re quando præſumatur. p.2.c.8.n.51. f.160

Cogitare debemus quod evenire poteſt, part.2. c.14. n.72. f.206

Cognitionem tantum unam ſummariiſſimam continere leg final. multi tenent, alii & plenariam, & hæc opinio eſt verior, part.1. iuris reſponſ. num.41. & 42. f.574

Cognitiones duas habet dicta lex final. ſummariiſſimam & plenariam, part.1.iur.reſp.n.8. f.573

Fusè declaratur, num.40.& fuſius, num.41. & 42. ibid.

Collectarum materiam vide in part.2.cap.6. num.196. & 200. f.138

Collectas ad quas clerici teneantur, part.2.c.6.n.197. ibid.

Collectis impoſitis ab univerſitate ratione onerum præſentium datur executio parata, rejecta appellatione: ſecus in collectis impoſitis ratione onerum futurorum, part.1.c.16.n.3. f.296

Vbi quis collegio, vel communitati pee tres annales Collectas ſoluit, cum collegium, aut communitas recipiat, in præteritum ſoluiſſe præſomitur, part.1.c.14.n.74. f 277
Dicta præſumptio haber eriam locum in favorem crediroris, ut ſi probet ſibi ſolutum tribus continuis anois, cenſeatur & retro ſolutum, ad interrumpendam præſcriptionem, n.75. ibid.

Colonus. An ſingularis ſucceſſor poſſit propria auctoritate Colonum expellere, part.1.cap.14. oum.36. fol.172
Limitatur prædicta cooclusio, ubi propria auctoritas poteſt exerceri ſine vitio, n.37. f.173
Idemque eſt cum quis à priocipio non poſſedit eem abſolute, ſed limitate ad tempus, vel ad aliquam cauſam, n.38. ibid.

Colono an ſtare teneatur emens ab Eccleſia, part.1. c.14.n.46. f.274

Colono partiario an ſingularis ſucceſſor ſtare teneatur, n.47. ibid.
Propeietarius finito uſufructu non tenetur ſtare locationi uſufructuarii, n.48. ibid.

Comanda triboitur in Cathalooia parata executio perſonalis & realis, part.1.c.3.n.140. f.89
Peo debito puræ Comandæ datur in Cathalonia executio realis & perſonalis. ibid.

Comanda pura quæ dicatur. ibid.
Deciſio Senatus in civitate Barcinone in executione Comandæ, n.141. ibid.

Commiſſio facta de capiendo aliquem, morte committentis expirat, part.2.c.2.n.158. f.58

Commiſſum in Cathalonia in duobus caſibus tantum locum habet, part.1.c.11.n.10. f.220
Vbi declarantue iſti duo caſus.
Additor & tertius. ibid.

Commodans, vel mutuans aliquid, non poteſt incontinenti repetere, part.2.c.3.n.97. f.85

Commodatum & depoſitum debent reſtitui deponenti, & commodanti, licet non ſit dominus rei depoſitæ, ſeu commodatæ, part.2.c.6.n.39. f.125
Declara or n.40.

Commodum quod io conſequentiam venit, non attenditur, part.1.c.20.o.6. f.327

Communi in domo ſi aliquæ res ſint, quomodo haberi poſſint à domino, ſi ſocius recuſat tradere domus communis claves, part.2.c.7.n.31. f.145

Communis uſus loquendi prævalet propriæ ſignificationi, part.1.c.5.n.49. f.107

Cummunis uſus loquendi attenditur in ſtatutis, par.1. c.1.n.171. f.16
Et traduntue limitationes, & ampliationes, remiſſivè. ibid.

Communis uſus loquendi non indiget probatione, ſed tantum allegatione: cautela tamen eſt ipſum probare, part.1.c.1.n.173. f.17
Et quomodo debeat probari, remiſſivè. ibid.

Compendioſa. In Compendioſa vulgaris dupliciter conſideratur, part.1.c.1.n.160. f.23

Compenſationis exceptio quæ poterat opponi cedenti, poteſt & opponi ceſſionatio ex quocumque titulo ſit facta ceſſio, part. 2. c 6. num.81.82.83. & 84. fol.129

Compeoſans non dicitur excipere, part.2.c.3.n.55. fol.82

Compenſans dicitur ſolvere, ſed fictè, part.2.cap.3. n.59. ibid.

Compenſationis exceptio in Cathalonia an admittatur ad impediendam executionem ſcripturæ tertii, & ſic inſtrumenti guarentigii, num.63.64. & 65. fol.82

Compenſatio eſt realis ſatisfactio, n.65. ibid.

Compenſatio oon admittitur, niſi debitum ſit liquidum, ſecus reconventio, part.2.c.13.n.19. f.196

Compenſatio poteſt oppooi poſt ſenteotiam in cauſa executionis, part.2.c.13.n.22. f.195

Compromiſſum factum inter duos cum poteſtate eligendi tertium incertum in caſu diſcordiæ, an valeat ſi arbitri concordauerint de tertio, part.1.c.21. n.63. f 347

Compromiſſi tempore durante, qood poſtea exitom non habuit, tempus conſtitutionis ad probaodum non cucurrit, part.1.c.21.n.65. ibid.

Compromiſſum ſi ſit factum lite pendente, & poſtea laudum non ſit ſecutum, perinde babetur ae ſi factum non fuiſſet, n.66. ibid.
Auctoris conſultatio, quoad mercatorem, qui cuidam militi conſignavit quinque mille libras ſibi debitas per alium mercatorem, ratione Computorum inter ipſos, part.1. c.6. num.190.191.& 192. fol.137

Conciliatio traditur *l. ſi quis ad ſe fundum, C. ad leg. Iul. de vi publ. & l.1. C. de appellat.* part. 1.iur.reſp. n.121. f.378

Coucilium Trident. *cap.16. ſeſſ.15.* declaratur, part.2. c.8.n.82.& 87. f.162.& 163

Concilii Trideotini verba ſunt propriè intelligenda. n.87. f.163

Concubina donatio facta per clericom, oon tenet, part.1.c.8.n.172. f.166

Concubinæ donatio facta per quendam Advocatum, tempore quo non erat coucubina, an valeat, n.173. ibid.
Ratio quare prædictis prohibeatur talis donatio, cum in privatis licita ſit. ibid.

Concobinæ dooatio facta per quendam presbyterum, quæ proptee ſenectutem deſierat eſſe concobina, fuit nulla, part.1.c.8.n.175. ibid.

Concubinæ donatio facta bona eſt, quam conſtaret ad bonam frugem ſe recepiſſe, & peccatum dimiſiſſe, part.1.c.8.n.174. ibid.

Condemnatio ad Regias triremes, an ſit meri imperii, part.2.c.2.n.48. f.48

Conditio voluntaria debet impleri in forma ſpecifica, part.1.c.1.n.64. f.14
Declara ut n.19. f.8

Conditio, ſi deceſſerit ſine filiis, nun ſtatim impletur cum gravatus presbyter factus eſt, ſed tempus mortis expectator, part.1.c.24.n.38. f.369
Et an poſt mortem videatue defeciſſe, num. 39. ibid.

Conditio regulariter non reſtringitur ad tempus, niſi aliud diſpoſitum appareat, part.1.c.8.n.214. f.176

Conditio in dubio præſumitue indeterminatè poſita, niſi teſtator per dictionem, *tunc*, aut æquipollentem, ſuam diſpoſitionem ad certum tempus reſtrinxiſſet, p.1.c.8.n.225. ibid.

Conditio appoſita in traditione poſſeſſionis, ſi de iure deberetur, non ſuſpendit acquiſitionem poſſeſſionis, eo quòd illa conditio inhæret actui, & eſt de ſubſtantia & natura ſua, part.1.iur.reſp.n.61. f.375
Diſpoſitio quæ ex aliquo futuro evento poteſt reſolui, non minus dicitur pura, quam ſi nullo caſu poſſet reſolui. ibid.
Enarrator diſcrimen inter conditiones facti, & conditiones iuris, n.63. ibid.

Conditio adjecta vulgari, debet attendi, & verificari, part.1.c.1.n.158. f.23

Cooditio ſi deficiat adjecta primo ſubſtituto, deficiunt & cæteræ, part.1.c.1.n.156. ibid.

Conditio de præſenti quæ tacitè ineſt, ſi exprimatur, licet quoad veritatem non ſit in pendenti, eſt tamen neceſſaria cognitio cauſæ, ad videndum an ita ſit vel non, & tunc non habet locum *l.3. ff. de leg. 3. & l. non rectè, C. de fideiuſſ.* part. 1.iur.reſp.n.58 f.375

Declaratur

Declaratur quomodo dicta theotica procedat, & n.61. dicta cauſæ cognitio non facit ot conditiones de præſenti, vel de præterito, quæ ſui natura inſunt, ſuſpendant actum, n.60. ibid.

Conditio nulla eſt quæ ad præſens vel ad præteritum confertur, part. 1. int. reſp. n.56. f.375

In Conditionibus quoad earum defectum, vel implementum, attenditur principium primæ exiſtentiæ, & poſtea non curatur de ejus ſucceſſu, part. 1. c.8. n.213. f.176

Conductor rem ſibi locatam poteſt alteri locare, part. 1. c.14. n.2. f.269

Conductori an fiat remiſſio mercedis ob peſtem, bellum, ſterilitatem, & alios ſimiles caſus, num. 51. f.174.

Conductor ſi probet equum quem conduxit eſſe mortuum in itinere, an mors præſumatur ex caſu, an ex culpa conductoris, n.52. ibid.

Quomodo iſtam mortem probare debeat, num.53. ibid.

Conductor non tenetur de caſu, nec de leviſſima culpa, tenetur tamen de dolo, lata culpa, & levi, n.53. ibid.

Conductor non poteſt renovationem contractus allegare, ſi mercedem non ſoluerit, n.70. f.176

Conductor, quem conſtat ſoluiſſe tribus primis annis, præſumptione juris præſumitur ſolviſſe pro toto tempore præterito, n.71. ibid.

Declara quomodo id procedat. ibid.

Celebrantur curiæ generales in aliquo loco, & ex eo merces locationis creſcit, an eo caſu Conductor tenebitur ſupplere augmentum mercedis, part. 1. c.14. n.105. f.282

Conductor, ſi actione reali pro re conducta conveniatur, liberatur à judicis inſtantia, ſi nominet dominum rei, & ſe nomine illius poſſidere dicat, part. 1. c.14 n.99. f.281

Emphyteuta an, & quando per nominationem domini ad inſtantiam judicis liberetur. ibid.

Conductor, qui cum inſtrumento guarentigio eſt obligatus ad mercedem, & ſic non ſolvendo poterat incarcerari, an ſi tacitè reconduxerit, poſſit etiam pro mercede non ſoluta carcerari, part. 1. c.14. num.66. f.276.

Conductor primus ſi non ſolverit penſionem domino, & rem relocaverit, poteſt ſecundus expelli, niſi ſolvat penſiones debitas per primum, part. 1. c.14. n.4. f.169

Conductor ſi in domum conductam invexerit codicem ſuarum rationum, vel inſtrumenta ſuorum debitorum, non cenſentur tacitè hypothecata, n.5. ibid.

Confeſſio in judicio, etiam ſine cauſa valet, part. 2. c.3. n.74. fol.83

Confeſſio in judicio facta inducit obligationem, p.2. c.1. n.90. f.19

Confeſſio facta coram arbitro, non operatur vt ſi eſſet facta in iudicio, ſed ut extrajudicialis, part. 2. c.12. n.35. f.191

Confeſſio partis poteſt recipi in iudicio die feriata, part. 2. c.2. n.241. f.66

Confeſſio debiti ſine cauſa eſt nulla, tanquam indiſcreta, part. 2. c.8. n.99. f.164

Quid ſi ſit iuramento vallata, n.100. ibid.

Quid in inſtrumento guarentigio, part. 2. c.3. n.3. f.76.

Confeſſus recepiſſe decem ad complementum centum, tota centum recepiſſe cenſetur. & ex ea confeſſione probatur, part. 2. c.6. n.5. f.122

Idem ſi confiteetur pro reſta, ſive reſiduo, num.6. ibid.

Confeſſus in iudicio per modum contentioſæ iuriſdictionis, non poteſt opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ, part. 2. c.1. n.107. f.86

Conjuges in capitulis matrimonialibus hæredatunt filios ex illo matrimonio; ita tamen ut ſi non extarent maſculi ex illo, poſſet pater hæredare filium ex ſecundo matrimonio, vide ibi conſultationes, part. 1. c.8. n.199. f.171

Conjugi ſuperſtiti inopi debetur quarta pars de bonis coniugis, qui dives deceſſit, part. 1, cap 9. n.130. f.197.

Coniux pauper, aut dives quis dicatur, remiſſivè, n.131. ibid.

Filia minor 24. annorum ſub ſpe futuri Coniugii paſſa eſt cognoſci carnaliter à viro ei condigno, pater caſum ægrè ferens noluit ei dotem aliquam conſtituere, nec amplam dotem maternam tradere, quid juris? part. 1. c.24. n.32. f.168

Coniunctus admittitur defenſorio nomine coniuncti abſentis, in cauſis criminalibus, ubi de intereſſe tantum pecuniario agitur, part. 2. cap.14. num.167. f.211.

Coniunctus poteſt agere pro coniuncto ſine mandato, part. 2. c.14. n.134. f.210

Debet tamen cauere de rato, num. 138. & 139. fol.210.

Coniunctus ſi egerit pro coniuncto, ut eius procurator, ſi non conſtat de mandato, non ſuſtinetur iudicium, quaſi agitatum a coniuncto, n.140. ibid.

Limita ut n.144. f.211

Coniunctus agens pro coniuncto, qualiter debeat concipere libellum, n.146. ibid.

Coniunctus an poſſit agere ut ei ſolvatur, num.147. & 150. ibid.

Quid ut pecunia deponatur, n.148. ibid.

Coniunctus non poteſt proteſtari, n.151. ibid.

Limita ut n.152. & 153. ibid.

Coniunctus an poſſit ea quæ ſpeciale mandatum requirunt, part. 2. c.14. n.154. & 156. ibid.

Coniunctorio nomine an poſſit agere fœmina, n.162. ibid.

Amplia licet ſit mater, n.163. ibid.

Limita in uxore, n.164. ibid.

Coniunctus ante litem conteſtatam non poteſt conſtituere procuratorem, n.168. f.112

Coniuncti uſque ad quem gradum dicantur, n.168. ibid.

Conſanguineum ſe eſſe per lineam legitimam perpetuo deſcendentem, tenetur actor probare, quia poſſet eſſe conſangoineus & inhabilis ad ſuccedendum, putà ſi ex illegitimis deſcenderet, part. 1. c.5. n.66. f.110

Vbi quis vult ad hæreditatem, beneficium, honores, aliquidve aliud admitti ut legitimus, debet illam qualitatem probare, quæ ſuæ intentionis eſt fundamentum, n.67. ibid.

Conſenſus alicuius ubi in actu aliquo requiritur, ille cuius conſenſus requiritur, antequam illum præſtet, debet prævidere an ille contractus ſit utilis illi in cuius fauorem conſenſus deſideratur, part. 2. c.1. n.49. f.15

Conſenſus patris qui requiritur in Cathalonia in contractibus filiorum per conſt. 1. & 2. *titul. de men. de 25. anys*, requiritur pro forma, part. 2. cap.1. n.32. f.13.

Conſenſus per dict. conſt. requiſitus an poſſit præſtari per nuncium, vel epiſtolam, n.47. f.14

Conſentire facto plus eſt quàm verbis, n.51. f.15

Conſenſus ſuperioris, ſeu alterius, ad aliquem actum requiſitus, poteſt ex cauſa neceſſitatis omitti, n.54. f.15.

Conſenſus requiſitus ex forma ſtatuti, debet in ipſo actu præſtari, aut paulò ante, aut paulò poſt; ſecus

ſecus ex intervallo, ibid. num.70. fol. 17. & n.215. fol.21.

Conſenſus in genere præſtitus an valeat ad commodum conſentientis, n.76. f.17

Conſenſus expreſſus ubi requiritur, non ſufficit tacitus, n.93. f.19

Conſentiens in aliquo actu in forma ſtatuti, an ſibi præjudicet, ibid. n.154. & 155. f.25

Filia contrahendo matrimonium ſine patris Conſenſu, peccat mortaliter, contraveniendo præcepto de honorandis parentibus, part.1.c.24.n.33. f.368.

Conſenſus patris in contractibus filiorum requiſitus per conſt. 1. & 2. *tit. de menors de 25. anys*, an ex diuturnitate temporis interveniſſe præſumatur, numero 32. ibid.

Contrahere matrimonium ſine conſenſu parentum, eſt contra bonos mores omnium, maximè prudentum, part.1.c.24.n.34. f.368

Conſolidata interdum non acquiruntur illo jure quo res cum qua conſolidantur, part.1.cap.1.num.192. f.41

Conſtitutio final. locum habet in filio legatario, ſi mater inſtituat filium, & dotem alteri leget, part.1. cap.9.n.224. f.214

Conſt.1. incip. *Iutges, Advocats, Procuradors*, quomodo ſit intelligenda, *& Conſtit. fin. titul. de praſcript.* p.1.c.15.n.13. f.285

Conſt.5. *hoc tit.* quas privilegiat executiones, part.1. c.21.n.80. f.351

Conſt.13. *E per ſemblant, tit. de execution de cenſals*, declaratur, part.1.c.5.n.152. f.114

An virtute dictæ Conſtitutionis 13. fidejuſſor poſſit agere executivè contra ſuum principalem, n.153. ibid.

Conſtitutioni appoſita iſta verba: *De par del pare, & de par de la mare*, quid ſignificent, part.1.c.1.n.50. f.12

Conſt. fin. an in majori 25. annis locum habeat, part.1. c.7.n.147. f.132

Solemnitas requiſita per Conſtitutionem Paulinam, an ſit neceſſaria in ceſſione facta de juribus hæreditariis per Monaſterium, & ſic per Eccleſiam, part.2.c.1.n.131. f.22

Conſtitut. Paulina incip. *Ambitioſa*, quomodo intelligatur de rebus Eccleſ. non alien. num. 132. ibid.

Conſt. Paulina ut habeat locum, probari debet eam eſſe receptam in loco ubi diſceptatur, num. 133. f.23

Conſt. fin. titul. *Diſſolt lo matrimoni*, an habeat locum in nepotibus, filiis non extantibus, remiſſivè, part.1. c.9.n.221. f.263

Conſt. 1. & 2. tit. *De menors de 25. anys*, adverſatur juri communi, p.2.c.1.n.1. f.9

Conſt. ſupradictæ de quibus filiis loquantur, ibid. num.4. ibid.

Conſt. dict. qualis ſit mens, n.9. f.10

Conſt. dict. an habeant locum ubi filius contrahit cum forenſi, & extra Cathaloniam, n.14. f.11

Quid ſit in Cathalonia, n.15. ibid.

Conſt. dictæ an extendant vires ſuas extra territorium, num.16. ibid.

Conſt 2. declaratur, n.18. ibid.

Conſt. 1. & 2. an habeant locum, ubi filius forenſis contrahit in Cathalonia, n.26. f.12

Conſt. dict. an militent ubi filius falſo juravit ſe habuiſſe uxorem, n.27. & 31. f.12. & 13

Conſt. dict. an procedant, ubi filius abſque patris conſenſu pro dote alicujus mulieris ſe obligavit, p.2. c.1.n.41. f.14

Conſt. ſupradict. an ſit ſatisfactum, ſi pater fidejuſſerit in contractu filii, n.50. & 51. f.15

Quid ſi pater & filius contrahant, n.52. ibid.

Conſt. dict. an habeant locum in contractibus filiorum factis tempore peſtis, n.53. ibid.

Conſt. dict. an includant donationem cauſa mortis, n.63. & n.67. f.16

Conſt. illæ an habeant locum, ſi pater contrahat cum filio, n.71. & 75. f.17

Conſt. illæ an habeant locum, ubi filius contrahit uti procurator alicujus, n.78. f.18

Quid ſi tutorio nomine, n.79. ibid.

Quid ſi filius contrahat per procuratorem, n.80. ibid.

Conſtit. dict. an prohibeant filios adire hæreditatem abſque patris conſenſu, num. 81. 82. & 83. ibid.

Declaratur, n.87. ibid.

Conſt. illæ, quatenus de filiis loquuntur, an procedant in eo, qui jam eſt ingreſſus vigeſimum quintum annum, n.106. f.20

An diſpoſitioni dict. Conſt. poſſint filii renunciare, n.108. 109. & 111. ibid.

Quid cum iuramento? n.10. ibid.

Conſt. dict. an militent, ubi filius contrahit cum Eccleſia, monaſteriis, aut aliqua perſona Eccleſiaſtica, n.117. & n.124. f.21

Conſtit. dict. an habeant locum in filiabus, n.147. & 149. f.25

An habeant locum in filio, qui deſponſatus eſt per verba de præſenti, num. 167. & num. 172. fol.26

Declaratur, n.174. f.27

An habeant locum, ubi filiusfamilias cenſebatur paterfamilias, & ut talis publicè habebatur ab omnibus, n.175. ibid.

Deciſio Senatus. ibid.

Quid ſi ambo contrahentes eſſent filii? num.188. fol.28.

Habeantne locum in obligationibus deſcendentibus ex delicto? num.190. ibid.

Et an in filiis legitimatis per reſcriptum? num.196. & 198. f.28. & 29

Quid in ſpuriis? n.202. f.29

Aliqua alia circa d. Conſt. 1. & 2. vide in verbo, *Filius*, & *Statutum*.

Conſt. fin. tit. *de actions y obligations*, declaratur, part.2.c.1.n.113. f.20

Conſt. 24. *Conſiderant, tit. de evocation de cauſas*, declaratur, part.2.c.2.n.34. f.47

Conſt. 3. tit. *de donar libel ò demanda* declaratur, p.2. c.12.n.8. f.189

Conſt. 2. tit. *de preſcriptions*, non comprehendit Regalias, part.2.c.2.n.127. f.54

Conſt. dict. de quibus Principis bonis loquatur, d.c.2. n.118. ibid.

Conſt. 8 tit. *de offici de Iutges de taula*, declaratur, d.c.2. n.178. f.60

Conſt. 14. *Clarificant, tit. de juriſdiction de tots Iutges*, non habet locum in juriſdictione voluntaria, ſed tantum in contentioſa, d.c.2.n.121. f.54

Conſt. final. tit. *de juriſdict. de tots Iutges*, & cap.10. ibi relatum declarantur, part.2. cap.2. num.246. f.66

Conſtit. 10. *eiuſdem tituli*, declaratur, numero 265. f.68.

Conſt. 11. *eiuſdem tituli*, declaratur, num. 269. & 270. ibid.

Conſt. dicta non habet locum ubi mulier ſe opponeret ex alia cauſa, quàm dotis, & ſponſalitii, d.c.2. n.270. ibid.

Conſtit. *Ajuſtant al capitol, titul. de offici de Iutges y aſſeſſors*, declaratur, n.272. ibid.

Conſt.

Conſt.1. tit. *de appellations*, declaratur, oum.292. fol.70.

Conſt.6. tit, *de appellations*, declaratur, oum. 294. ibid.

Conſt. 1. & 6. tit. *de appellations*, ao auferant poteſtatem dicendi de oollitate adverſus ſententiam ſeorſum ab appellarione, num.295. ibid.

An dictæ Conſtit.tit. *de appellations*, habeant locum in mandato judicis ex abrupro facto, oom. 296. ibid.

Conſt.3. tit. *de offici de Iutges, y aſſeſſors*, declarator, n.308. & 310. f.71

Conſt.onica,tit. *de Deutors, & univerſitats*, declaratur, part.2.c.5.n.202. f.117

Conſt.1.tit. *Que no ſia licit ceſſionar*, Intellectus, p.2. c.2, n.323. fol.72

Conſt.1. & fin. tit. *De cauſas ſummarias*, declaratur, part.2.c.5.n.84. f.109

Conſt.1.tit. *De ſequeſtres, y emparas*, declarator, part.2. c.4.n.16.& 17. f.94

Conſt.1. loquitur de emparis verbalibus, ſeu inhibitionibus quæ fiunt de judicis maodato, ſina cognitione cauſæ, part.2.c.4.n.18. ibid.

Conſt.1.quoad illa verba, *ſia aguda*, declaratur, n.42. fol.96.

Conſt, nnica, tit. *De peſos, y meſuras*, declaratur, part.2. c.6.n.153. f.134

Conſt.2. *Declarant, tit. Diſſolt lo matrimoni*, declaratur, part.2.c.7.n.47.& 48. f.146

An qood diſponitur per dictam Conſtit.2. eſſet jam diſpoſitum per famoſam conſt. *Hac noſtra*, quæ eſt 1.tit. *Diſſolt lo matrimoni*, n.50. ibid.

Conſt.1.& 2.tit. *Diſſolt lo matrimoni*, an habeant locum in quaſi poſſeſſione, n.49. f.50

Conſt.1. & 2. an habeant locum ubi maritus aliquid poſſidebat ut uſufructuarius, part.2. c.7. n.54. 57. & 59. fol.146.147

Remedium recuperandæ, quod competit viduæ beneficio dictæ Conſtit. 2. an competat ejus hæredi, num.85. f.149

Conſt. 2. ut contraria juri commoni, eſt ſtrictè interpretanda, n.87.88.89. f.150

Cooſt.2. quatenus de filiis loquitur, an habeat locum in nepotibus, n.90. f.150

Conſt. 2. an habeat locum, ubi cum filiis primi matrimonii neque concurrit noverca, nec eius filii, ſed hæres extraneus à patre inſtitutus, part.2. c.1. num.150. f.25.

Deciſio Senatus traditur. ibid.

An poſſeſſio, quæ transfertur in viduam beoeficio dict. Cooſtit.1. & 2. transferatur in viduam mortem mariti ignorantem, part.2. cap.7. n.97. f.151

Conſtit.1. & 2. beneficium noo competit ſimpliciter viduæ, ſed cum qualitate pro ſua dote, oum.99. ibid.

An vidua poſſit iſtud jus contiouatæ poſſeſſionis, & intentandi remedia, qoæ pro ea illi, beneficio d. Conſtitut. competunt, alteri cedere, num.107. f.152.

Conſt.7. *De abatuts, y latitans*, Intellectus, part.2. c.9. o.50. f.169

Conſt.7. *Encara que, tit. de divers, y extraordinars crims*, intellectus, part.2.c.10.o.88. f.177

Conſt.4.tit. *De trevas conditionals*, intellectus. part.2. c.11.n.54. f.183

Conſt.fin. tit. *de coſas litigioſ.* intellectus, part.2. c.12. n.19.20.21.& 22. f.190

Conſt.fin.tit. *De depoſit, y depoſits*, part. 2. c.4. n.37. fol.96.

Conſtit. 1. *eiuſdem tit.* intellectus, part. 2. cap.12. num.73. f.193

Conſt.1.tit. *De exceptions, y reconventions*, noo comprehendit compenſationem, part.2. c.13. num.28. f.196.

Conſtitut. 1. declaratur, part. 2. cap.13. oom.36. ibid.

Conſt.6.tit. *De execution de cenſals*, declaratur, part.2. c.4.n.30. f.95

Conſt.2.tit. *De procuradors*, declaratur, part.2. c.14. o.28. f.204

Conſt.3. tit. *De execut. de cenſals*, declaratur, part.2. c.9.n.39. f.169

Conſt.6. *Statnim, tit. De citations*, Intellectus, part.2. c.14.n.37. f.204

Conſt.10.tit. *De evocatiò de cauſas*, declaratur, part.2. c.14.n.56. fol.205

Conſtit. 10. an procedat, ubi Gubernator generalis Cathaloniæ ſuccedit in locum Locumtenentis generalis Cathaloniæ, part.2. cap. 14. num.58. f.206

Et an habeat locum io Curiis jodicum inferiorum, ibid.

Conſt.2. tit. *de appellations* declaratur, part.2. c.12. n.28 f.190

Conſt.1. verſ. *ajuſtans tit. de preſcripcions*, Intellectus part.2.c.14.n.118. f.209

Conſt.1.tit. *de appellations*, non intelligitur de notoria nullitate, quæ ex ipſis actis reſultat, oullumque examen requirit, part.2.c.13.n.43. f.218

Conſt.2.tit. *de tudors y curadors*, intellectus, part.2. c.6.n.177.& 178. fol.136

Conſtitutiones alicujus regni, ſeu provinciæ, dicuntur ſtatuta in regno aut provincia, part.2.c.1.n.168. fol.26.

Conſtitutiones ex majoritate rationis extenduntur, part.2.c.1.n.150. f.25

Deciſio Senatus. ibid.

Conſt.1.tit. *de delmes*, an valeat, part.1.cap.23. num.5. f.257.

Cooſt. *los impubers*, quæ eſt 2. tit. *de pupillars, y altras ſubſtitutions*, de quibus bools loquatur, part.1.c.1. n.37. f.10

Conſt. d. *los impubers*, an ſit favorabilis, vel odioſa, n.50. f.12

Conſt. d. an babeat locum in deſcendentibus ex ſponſiis natis ex damnato coïtu, part.1. cap.1, oum.62. fol.13.

Dictio (uſque) ſive, (hus alquar grau) dict. Conſt, an ſumatur incluſivè vel excluſivè, part.1. c.1. n.30. f.12

Conſtitutiones & oſatici ſumunt iotcrpretationem à jure commoni, n.52. ibid.

Cooſt.1.tit. *de appellations*, declaratur, part.1. c.17. n.21.& 25. f.304

Conſtitut. 12. titul. *de appellations* declaratur, n.37. f.306

Conſtit.1.titul. *de legit*.declaratur, part.1.cap.3. n.64. fol.75.

Conſt.fin.tit, *de pupillars, y altras ſubſtitut*. declaratur, part.1.c.1,n.37. f.10

Conſtit.2.tit. *De tudors, è curadors*, part.1.c.8. num.26. f.144

An diſpoſitio dict. Conſt. habeat locum in filia, qoæ tempore nuptiarum fecit remiſſionem, & diffinitionem patri, n.29. ibid.

Conſt.1. & fin. tit. *de menors de veinti quinque anys*, an comprebendat forenſem, part.1.cap.10. num.21. f.217.

Conſtitutiones alicujus Regni aut provinciæ, dicuntur eſſe ſtatuta in regno, ſive provincia, part.1. c.24. num.8. f.364

Conſt.2.& 3.tit. *de ſpoſalles y matrimoni*, quæ imponunt pœnam privationis ſucceſſionis paternæ filia-

bos minoribus 24. annis, quæ matrimonio ſe copolant ſine parentum conſenſu, an valeant. part.5. c.24 n.5. f.564

Conſt.dict.2.& 5. quæ de filiabus loquuntur, an habeant locum & in filiis, ibid. n.8. ibid.

Conſt. *per tot. tit. de donationſe*, in finalibus verbis declaratur, part.1. c.8. & n.5. fol. 142

Conſt. *hac noſtra*, materiam vide in verb. *mulier*, & verb. *vidua*,

Conſuetudinis ad probationem debet probari uſus populi, frequentia actuum, & temporis diuturnitas, part.1.c.4.n.120. fol.96

Conſuetudo ſi habeat cauſam diſcontinuam, an ad eam probandam requiratur tempus immemoriale, remiſſivè, n.125. f.97

Quando per conſuetudinem agitur de derogando juri alterius, tunc non inducitur conſuetudo, niſi per tempus immemoriale, ſecus quando non agitur de uſurpatione juris alieni, n.122. ibid.

Conſuetudo ſemel cauſata non tollitur, licet ſemel aut bis contrarium obſervetur, n.123. ibid.

Conſuetudo interpretativa non datur, ubi non proceſſit dubia diſpoſitio, & obſervantia ſubſecuta non attenditur in caſu dato, ſed tantum dubio, part.1.c.8.n.181. f.167

Conſuetudo diſponens ut ſtetur cuilibet ſcripturæ mercatoris, ut indiſcreta non valet, part.2. c.10. n.91. f.177

Conſuetudo quæ apparet ex inſpectione plurium inſtrumentorum, tanquam notoria non indiget alia probatione, part.1.c.4.n.119. f.96

Conſuetudinem probant decem inſtrumenta, ſed ubi plura adhiberi poſſent, conſultius eſt ea adhibere, ibid.

Conſuetudinis eſſentia eſt præſcriptio, quæ quidem conſuetudo 40. annorum iuri præualet, part.1. c.4. n.119. f.96

Conſumptum per maritum in alimenta filiorum, vel familiæ, non dicitur conſumptum in promiſcuos uſus uxoris & mariti, ſed tantum mariti, part.1.c.9. n.19. f.185.

Non placet illa opinio quoad famulos, benè tamen quoad filios, ibid.

Conſumpti in communem uſum præſumuntur fructus in dubio, n.20. ibid.

Conſumpti autem fructus ubi apparerent in proprios uſus mariti converſi, vel contra voluntatem uxoris, ſunt per maritum, ſeu ejus hæredes reſtituendi, p.1. c.9.n.21. f.185

Conſulatus, Quando concedatur captura in Conſulatu logiæ maris, part.3.c.10.n.27. f.173

Contractus implementum quando ſequitur de neceſſitate, inſpicimus diem celebrati contractus, quando verò ex voluntate ſequitur, diem implementi inſpicimus, part.2.c.5.n.155.& 156. f.114

Contractibus nominatis licet opponere exceptionem contra agentem ex contractu, quem aliàs non obſervavit, ut ei fides non ſit ſeruanda, part.1. c.15. num.7. f.241

Contractui ubi adeſt juramentum, qui ipſum non ſeruauit, non poteſt ſe illo contractu juuare. ibid.

Contractus factus in executionem ultimæ voluntatis, non judicabitur ut contractus, ſed ut ultima voluntas, ex eo quod origo ſit ſpectanda, part.1. cap.8. num.168. f.165

Promiſſio de hæreditando, pro hæreditamento habetur. ibid.

In Contractibus onerosis, ultro citroque obligatoriis, licet Notarius ſtipulatus ſit pro abſente, non tamen dicitur perfectus contractus, & irrevocabilis, niſi interveniat conſenſus expreſſus abſentis, part.1. c.8.n.48. f.147

Contractu principali durante, tacitus ut acceſſorius ſequitur naturam ſui principalis: ubi verò contractus principalis expiravit, tunc cum novus conſenſus accedat, non ſe habet tacitus contractus ut acceſſorius ad primum, nec ſequitur eius naturam, part.1.c.14.n.68. f.276

Si in Contractu matrimonii pater donet bona ſua primogenito, & primò naſcatur filia, deinde filius, præfertur filius in donatione, part.1. c.12. n.57. fol.239

Contractus in ſcriptis celebrari quando dicatur, & quid id interſit, part. 1. cap.15. num.10. & 11. fol.148.

Contractus ſi eſt factus in uno loco, & ſolutio differtur in alium, attenditur locus contractus in his quæ pertinent ad litis deciſionem, & verborum contractus interpretationem, part.2. c.6. num.157. f.134

In Contractibus ſubintelligitur clauſula, *rebus ſic ſtantibus*, part.2.cap.6.num.154. ibid.

Contraxiſſe an quis cenſeatur in loco in quem ſolutio eſt deſtinata, n.158. ibid.

Contrahens cum aliquo contra juris diſpoſitionem, dicitur eſſe in mala fide. part. 2. cap.1. num.54. fol.15.

Contrahens ex neceſſitate præcedentis obligationis, non dicitur propriè contrahere, part.2.cap.1. n.180. f.27.

Contractus, qui lapſo temporis incipit eſſe valde nocivus, reducitur ad æquitatem, part.2. c.1. n.164. f.26

Contradictio dicitur expreſſa, quæ colligitur ex facto prohibitioni contrario, part.2. cap.2. num.105. fol.53.

Contrariorum eadem eſt ratio, & diſciplina, part. 5. cap.12.num.81.fol.241. & part.2. cap.11. num.68. f.206.

Controverſia eſt in Senatu, quando agatur de intelligenco quæ ſit & fuerit conſuetudo, part.1,c.9,n.86. f.191.

Contumacia rei non poteſt ei eſſe proficua, & tertio damnoſa, part.1.jur.reſp.n.125. f.379

Declaratur quare in primitiva promiſſione fuerint appoſitæ ſaluitates quæ in ea leguntur, part.1. jur. reſp.n.127. ibid.

Contumax non dicitur qui obedire non tenetur, p.2 c.21.n.57. f.185

Contumacia non datur coram eo, qui non habet juriſdictionem, n.58. ibid.

Conuentio, & reconventio mutuò ſe contingunt, & mutuò ſe perimunt, cum ex eodem fonte deſcendant, idcirco omnium Doctorum conſenſu ſimul ſunt decidendæ, part. 1.c.21.n.75. f.349

Conventio & reconventio unica ſententia terminari debent, quando judici de utraque cauſa liquet: ſecus ſi prius de una quàm de alia liqueat, p.2. c.21. n.67. f.348

Hoc procedit in tribus caſibus, ut n.68.69.& 70. ibid.

Aliter proceditur, quando reconventio eſt ſeparata à Conventione, & aliter quando conventio & reconventio ſunt connexæ, & reſpiciunt eandem rem, n.71. ibid.

Cum agitur ad pecuniam ex Conuentione debitam, cauſa civilis eſt, & intereſſe non poteſt iudicari ex legibus ex quibus condemnatio, vel abſolutio eſt facienda in cauſa criminali, part.1. c.17. n.81. f.315

Quod ſit ex Conventione, licet poſtea dicatur neceſſarium, dicitur neceſſitas voluntaria, & non neceſſaria, cum à lege neceſſitas non ſit inducta, part.1. c.13.n.136. f.264

Per

Per ſecundam Conventionem nunqnam cenſetue receſſum à prioti,niſi quatenur de neceſſitate infertur, & reſervatum in vna, cenſetur reſervatum in alia, part.1.c.8.n.136. f.158

Corpus liberum de iure communi nullam recipit æſtimatinnem, part.2.c.11.n.85. f.185

Secus de iure vſaticorum Cathaloniæ, n.86. ibid.

Correus an poſſit cogere correum, ut eum liberet ab obligatione, ſi diu ſtetit in fideiuſſione, part.2. c.5. num.83. f.108

Sufficit vni ex correis promittere pretium numerari, vt omnea obligati remaneant, part.2. c.5. n.41. foi.106.

Correi inter ſe invicem fideiubere cenſentor, part.2. c.5.n.7. f.101

Credendum non eſt facile,dixiſſe quem quod noo ſcieipſerit,neque voluiſſe quod non dixerit, part.1.c.1. num.180. f.25

Credenti alicui, cui veriſimiliter credendum eſt, non eſt imputandum, part. 1. cap. 22. nnmer. 22. foi.355.

Non eſt imputandum alicoi,ſi crediderit cui veriſimiliter credendum erat, licet remaneat deceptus, part.1.c.22.n.23. f.355

Quid circa hæc ſit obſervandum,n.24. ibid.

Creditor habent facultatem vendendi pignua cui velit, an poſſit vendere ſibi ipſi? part.1. c.1.,n.135. foi.60.

Creditor ſi cœpit agere contra debitorem via ordinaeia, an poſſit poſtea redire ad viam executiuam, p.1.c.17.n.30. f.305

Creditori partem debiti petenti opponi poteſt, quod non audiatur,oiſi totam ſummam petat,part.1.c.18. num.21. f.317

Creditor popilli poteſt ſnis ſumptibus pro ſuo intereſſe improbare redditionem eationum factam per tntorem pupillo, & novam poſtulare, part.1. c.7. num.134. f.130

Vbi creditoe excuſſerit debitorem,& repererit bona quæ ſine controverſia poſſideri nequeunt, poteſt agere contra quem voluerit ex tertiis poſſeſſoribus, parte.2.c.5.n.198. f.117

Creditoria negligentia non debet oocere debitori contra iuris æquitatem, & rationem naturalem, part.1.c.11.n.41. f.225

Creditor pupilli an poſſit impugnare rationum redditionem ſemel factam pec tutorem,& novam poſtulare,part.1.c.7.n.133. f.120

Actio tutelæ tantum competitei,cuius bona adminiſtrata fuerunt, aut eius hæredi. ibid.

Creditor adverſus alium creditorem, in cauſa aggraduationis bonorum debitoris, poreſt opponeee exceptionem præſcriptionis,ex mente Senatus,part.2. c.16.n.128. f.231

Si quia emat prædium ab aliquo, & promittat ſolvere ſuia Creditoribna, an creditorea poſſint illum convenire recta via, abſque ceſſione, part.2. c.6. n.215. f.140

Solvens iudici, aut apparitori exequenti, liberatur, num.216. ibid.

Creditor prioe tempore, ſed in diem, an præferatur creditoribnr poſterioeibus,quorum dies iam veneeat, part.2.c.5.n.154. f.114

Creditor an poſſit petere execntionem inſtrumenti guarentigij adverſus debitorem, qui pecuniam de iudicis mandato emparatam,ſeu ſequeſtratam penes ſe habet, part.2.c.3.n.94. f.85

Creditoe, qui vigore inſtrumenti guarentigij cœpit agere via ordinaria, an ea relicta poſſit agere via executina, part.2.c.3.n.132. f.89

Creditoe quomodo poſſit exigere debitorem ſui debitoris, n.137. f.89

Creditor, cui bona debitoris ſunt addicta pro pretio, qnod pro eis de iudicis licentia obtulit, quòd erat integrum eius debitum, ſi illud fuit coactus deponere ob aliorum creditorum oppoſitiones,poteſt ad debitoris capturam recurrere, numer. 126. fol.88.

Creditor, qui habet pignus,& fideiuſſorem, an poſſit vendere pignus, antequam agat adverſus fideiuſſorem, part.2.c.5.n.55. f.107

Creditor, qui habet pignns, an poſſit agere contra fideiuſſorem,n.57. ibid.

Creditor, an cogatur liberare fideiuſſorem datum, ſi alius æquè idoneus offeratur, numer. 159. & 160. fol.114.

Creditores primi, an pecuniam poſterioribus creditoribus ſolutam ab eis auocare poſſint, part. 2. c.6. num.177. f.136

Creditoe non cogitur recipere ſolutionem noctu, num.60. f.127

Verum ſi recuſat,tenetur expectare in diem ſequetem,nnm.61. ibid.

Creditor poſterior quando ſuccedat in locum primi creditoris,n.44. f.125

Ceeditor an poſſit agere via execntiua contra debitoeem ſui debitoris, part.2.n.137. f.89

Creditor,cui debebantur ducenta,ſi dixerit deberi ſibi centum, an in aliis centum ſibi præiudicet,part.2. c.6.n.137. f.132

Criminaliter quando ex aliquo facto agi poſſit, & quando non, vide infra *Rem meam*.

Culpa. In exactione nominum non tenetur tutor de leui Culpa, ſed tantum de lata, part.1. c.7. n.171. foi.136.

Culpa non poteſt imputari illis, qui contrahunt cum illo, quocum alij communiter paſſim contrahunt, part.2.c.8.n.129. f.165

Cumulatio. De natura Cumulationis eſt,non derogare diſpoſitioni cui ſit cumulatio,ſed quod ambæ ſtent de per ſe, part.1.c.8.n.151. f.161

Curator ad lites de conſuetudine neque ſatiſdat, neque inventarium facit, part. 1. cap.7. num. 38. foi.121.

Curia Principis, vide *Principis curia*.]

D

DAmnum datum in aliqua meſſe nondum matura, iudicatur ſecundum tempus quo damnum datum eſt, non ex tempore ſuperuenienti,part.1.c.13. num.12. f.248

Datoris iure reſoluto,ex neceſſitate contractus præambuli reſoluitur & ius acceptoris,part.1.c.13.n.137. fol.264.

Debitor legana creditori ſuo,an, & quando cenſeatur velle compenſare cum debito, part.1.c.9.num.74. fol.191.

Debitor, quando etiam per lapſum diei non conſtituatur in mora, part.2.c.14.n.195. f.214

Debitor, qui tenetur ſolvere vnam de pluribus rebus, quam creditor eliget, non eſt in mora, donec creditor elegerit, part.2.c.3.n.99. f.85

Debitorem debitoris quomodo exequamur, remiſſiuè, part.2.c.3.n.137. f.89

Debitor in diem,vel ſub conditione, an teneatur cavere cum fidejuſſoribus de ſolvendo, adveniente die, ſiue conditione, part. 2. cap.5. numer. 154. foi.114.

Debitor ſi ſemel ſatiſdederit,an cogatur iterum ſatiſdare,ſi fideiuſſor ſit factus non ſoluendo,num.157. & 168. ibid.

Debitores ſolnentes ante diem,an poſſint à ſucceſſore moleſtari, part.2.c.6.n.135. f.132

Index Rerum;

de Debitore in diem, & creditore conditionali, multa ſcitu digna, remiſſiuè, part.2.cap.7.num.39. fol.145.

Debitor, ſi dixerit creditori: Ecce centum quæ tibi debeo, cum tamen ducenta deberet, & creditor acceperit, an habeat ex eo ſuam intentionem fundatam, quod non niſi centum illi ſoluta deberet, p.2. c.6.n.137. f.132

Debitor ubi eſt in mora, omne damnum ex mora contingens ad eum pertinet, n.141. f.133

Debitoris morte non mutatur, neque alteratur ius creditoris, part.2.c.7.n.120. f.153

Debitorem fugientem poſſum propria auctoritate capere, & ad judicem ducere, part.2.c.10. num.11. fol.172.

Amplia triplicitet, ut ibid.

Amplia etiam ut n.12. ibid.

Debitor ſuſpectus quis dicatur, & quomodo adverſus eum ſit procedendum, n.15. ibid.

Debitor pro parvo debito non dicitur ſuſpectus, n.44. fol.174.

Debitor ſuſpectus in nundinis repertus, an poſſit capi à ſuo creditore, ut judicio ſiſti caueat, part.2. c.10. num.11. f.172

Debitoris ſuſpecti captura facta, poteſt poſtea probationibus conualidari, part.2. cap.10. num.16. fol.172.

Debitor ut ſuſpectus capi non poteſt, niſi pro debito liquido, num.17. ibid.

Debitor conditionalis capi poteſt, n.18. ibid.

Debitor ſuſpectus de fuga, non liberatur per iuratoriam, ſed debet præſtare idoneam cum fideiuſſoribus, aut detineri captus, n.19. f.172

Debitor ſuſpectus de fuga non gaudet dilatione conuentionali, nec etiam reſcripto, ſeu privilegio, ibid.

Debitor, ſi cum ſtipulatione, & juramento ſubmiſit ſe omni & cuicunque Curiæ Eccleſiaſticæ, & ſæculari ubicunque exiſtenti, poteſt ubique debitor conveniri, part.2.c.6.n.160. f.134

Debitor, ſi ſe ſubmiſit cuicumque Curiæ in illo loco expreſſo, poteſt vbique conveniri, niſi ſit locus inſolitos, n.161. f.135

Debitor vbi ſimpliciter ſoluit in exonerationem ſui debiti, illa ſolutio in dubio cenſetur facta nomine omnium, qui ad dictum debitum fideiuſſorio nomine conveniri poterant, part.2. c.5. num.204. & 205. fol.128

Deciſio Senatus, num.206. ibid.

Debiti partem ſoluent, an videatur debitum agnouiſſe, part.2.c.6.n.213. f.140

Per ſolam conventionem de exigendis debitis, cenſetur datum mandatum ad ea exigenda, part.1.c.14. num.21. f.204

Debitor poteſt compellere creditorem, ut excipiat ex bonis ſuis æſtimata uſque ad concurrentem quantitatem debiti, vbi non reperitur emptor, qui juſtum pretium offerat, part.2.c.6.n.217. f.140

Debitor ſimpliciter ſoluens, cenſetur ſoluere pro debito pro quo interuenit fidejuſſor, n.207. f.139

Debitor qui poſt ſolutionem trium annorum continuorum fuit in mora per aliquot annos, an gaudeat beneficio legis *Quicunque*, part.1.c.14. n.80. fol.278.

Decimarum ſunt incapaces laici de iure communi, part.1.c.23.n.1. f.357

Decimas laici in Cathalonia iuſte poſſident, ex conceſſione Summi Pontificis, n.2. ibid.

Decimam qui ſoluere eſt exemptus, ſi acquirat poſſeſſiones, pro quibus decima ſoluebatur, an pro eis teneatur decimam ſoluere, n.3. ibid.

Quid in Cathalonia ſuper hoc ſit cautum, n.51. ibid.

Decimæ an in Cathalonia à laicis præſcribi poſſint, num.6. ibid.

Decimarum exactor poteſt prohibere domino fundi, ne fructus illinc exportet, niſi ſe, aut ſuo nuncio præſente, n.7. f.357

In Cathalonia ſuper hoc eſt edita quædam Regia Pragmatica, n.8. ibid.

Conſuetudine poteſt obtineri, ut laici liberè colligant fructus, & ſine teſtibus in horrea recondant, & poſtea Decimas ſoluant, n.9. ibid.

Decima, ut ex certis fructibus non ſoluatur, an conſuetudine induci poſſit, n.11. f.358

Decima prædialis an poſſit reduci conſuetudine ad viceſimam, aliámve portionem, n.11. ibid.

Si quis vendat alicui fundum, & affirmet eſſe liberum ab omnibus Decimis, intelligitur de extraordinariis, non de ordinariis, n.13. f.358

Decimas alienant laici quas poſſident in Cathalonia, de eius conſuetudine, ex conceſſione Summi Pontificis, in alios laicos, ſine Epiſcopi aſſenſu. Et eadem conſuetudo eſt in Gallia, & vniuerſa Hiſpania, n.29. & n.31. f.358

Decimas quamuis laici de jure communi legitimè poſſideant, ex conceſſione Summi Pontificis, non poſſunt eas alienare in laicos ſine Epiſcopi aſſenſu, num.19. ibid.

Decimarum quota ſicut per conſuetudinem minui poteſt, ita etiam introduci poteſt, quod de quibuſdam fructibus non ſoluatur, part.1.c.23. num.27. fol.359.

Decimarum certas ſpecies vbi aliquis non percipit, an præſcriptio dicatur realis, & extendatur ad omnes alias ejuſdem prædij? num.28. f.360

Decimas non ſoluendi de laboribus propriis privilegium, intelligitur tam de præſentibus, quàm de futuris, & ſic comprehendit novalia, non tamen poſſeſſiones poſt privilegium acquiſitas, part.1. c.23. num.15. f.358

Decimas, ſi quis præſcriptione acquiſierit in aliquo loco, non habet eas in novalibus, n.16.17.18.& 19. ibidem.

An vniverſitas eximatur à ſolutione Decimarum de ſiliquis, vigore promiſſionis ei factæ tempore ſuæ populationis, part.1.c.23.n.22. f.359

Coloni partiarii, vel cenſuales privilegiatorum ſimpliciter de non ſoluendo Decimas, tenentur decimam ſoluere, niſi privilegium ſit reale, part.1.c.23. num.4. f.357

Expreſſio certorum fructuum, de quibus eſt ſoluenda Decima, importat virtualiter, ut de aliis fructibus quàm expreſſis, non ſit ſoluenda, n.34. f.351

Decimarum poſſeſſione probata in vna ſpecie fructuum, an inferatur ad alios fructus? part.1. c.23. num.24. f.359

Decimator vniuerſalis, an habeat intentionem fundatam quoad omnes fructus territorii decimalis? n.25. ibidem.

Declarandi ius cui competit, ſi ſemel declararet, non poteſt amplius variare, part.2.c.7.n.103. f.169

Decretum judicis debet interponi cum cauſæ cognitione, aliàs nihil operatur, part.2.c.7.n.122. f.129

Defectus etiam in minimo facit corruere actum, part.2.c.11.n.27. f.181

Defenſionis terminos excedens, mitiùs punitur, part.1. c.12.n.51. f.238

Delegatus ad vniverſitatem cauſarum, æquiparatur ordinario, part.2.c.2.n.289. f.69

Delegatio non fit ſine ſtipulatione, part.2.c.6.num.71. fol.128.

Delegatio ut fiat, quæ requirantur, n.72. ibid.

Delegatio utrum de iure Canonico, & ſic in Cathalonia fieri poſſit nudo pacto, n.73.& 74. ibid.

Ille

Digitized by Google

Delegatio. Ille cui eſt facta Delegatio,non agit ex prima obligatione, ſed ex ſecunda reſultante ex promiſſione delegati per ſtipulationem, part.1. cap.2. num.68. f.54
Diſtinctio de cauſa lucrativa,& oneroſa,conſideratur in Delegatione,non in ceſſione,part.1.c.2.n.70. f.54
Delictum. Ex Delicto quis commodum ſentire non debet,part.1.c.18.n.34. f.319
Deſcendentium ab uno, & deſcendentium à pluribus eadem eſt ratio, part.1.c.1.n.203. f.27
Qui dicantur vocati à teſtatore, cum mentionem facit de ſingulis Deſcendentibus, numero 145. fol.22
Deſcendentes, ex quo non ſunt honorati, onus prohibitionis eis impoſitum non tenet, num. 275. f.39.
Depoſitum an poſſit fieri penes judicem,part.2. cap.4. n.35. f.96. & penes quem ſit faciendum, de jure communi, ibid.
Quid in Cathalonia ſervetur, ibid.
Deſertio non curatur, ubi apparet de juſtitia naturali, part.2.c.15.n.60. f.219
Deſertionem non curat Senatus, ubi Juſtitia naturalis eſt clara, part.2.c.16.n.65. f.226
Deſertio appellationis non impedit allegationem notoriæ nullitatis, part.2.c.15.n.49. f.219
Deſtinatum, tempore deſtinationis habetur pro facto, quando non fuit receſſum per deſtinantem à propoſito,p.1.c.8 n.208. f.172
Detentatio non juſtificata ex aliqua juſta cauſa, reſpectu veri poſſeſſoris, præſumitur injuſta, part. 2. cap.7.n.133.fol.154.
Detentatio eſt nuda facti inſiſtentia, ſine jure inſiſtendi, poſſeſſio autem eſt cum jure inſiſtendi, p.1. jur.reſp.n.46. f.375
In judicio interim,quod non ſit l. fin. omnes concordant, attendi Detentationem tempore litis motæ,p.1.iur.reſp.n.31. f.374
Declaratur quomodo hoc procedat, n.107.& 137. f.378.379
An habeat locum conſtit.1. & 2. quoad Detentationem, part.2.cap.7.n.74. f.149
Detentatio quævis in Aragonia, ex lege ſpeciali tempore litis motæ juvat in poſſeſſorio ſummariiſſimo,part.1.iur.reſp.n.90. f.377
Detentatio non juvat neque in poſſeſſorio ſummariiſſimo, ubi conſtat non procedere ex juſta cauſa, cap.1.jur.reſp.n.107.f.378.& n.137. f.379
Confutantur alia motiva Regiæ proviſionis, n.109. ibidem.
Dictiones appoſitæ ſubſtitutioni demonſtrativè, & non diſpoſitivè, non alterant naturam ſubſtitutionis, part.1.c.1 n.18. f.7
Dictiones licet denotantes perpetuitatem,reſtringuntur ſecundum clauſulam in qua ſunt poſitæ, part.1. cap.1.num.278. f.40
Dies interpellat pro homine, part.2. cap.5. num.71. fol.108
Differentia eſt inter conceſſionem pro ſuis hæredibus, & ſimpliciter pro ſuis, part.1. cap.1. num.207. fol.27
Diffidamenti delictum an ſpectet ad juriſdictionem civilem,part.2.cap.2.n.55. f.58
Diffinitiva. Si iudici criminali conſtat de delicto,& de intereſſe partis læſæ,poteſt ex cauſa providere ſuper intereſſe,omiſſa Diffinitiva, part. 1. iur.reſp.n.124. f.379
Quid in Cathalonia, part.1. iur. reſp. num.124. 125. 126. & 127. f.379
Directa an præferatur utili,vel è contra,part.2.cap.14. n.205. f.214
Diſponens non cenſetur velle, niſi quod locutus eſt, p.1.c.1.n.73. f.15
Declaratur, ibid.
Diſponere qui poteſt de aliqua re in vita, non poteſt de ea in morte diſponere, part.1. cap.2. num.112. fol.58
Diſpoſitio affirmativa intelligitur de prima vice, p.1. c.9.n.187. f.206
Declaratur, ibid.
Diſpoſitum in uno ex correlativis,cenſetur & diſpoſitum in alio,p.1.c.6.n.4. f.111
Amplia ut ibid.
Non poteſt fieri interpretatio,ut eadem Diſpoſitio difformiter verificetur, part. 1. cap. 5. num.57. fol.106
Diſpoſitio una reſpiciens plures perſonas, intelligitur eas æqualiter & uniformiter determinare, p.2. c.6. n.179. f.136
Diſpoſitio facta contra regulas iuris in una perſona, non extenditur ad aliam, part.2. cap.7. num.88. f.150
Diſponens de donatione, cenſetur & diſponere de vinculo quod in ea ineſt, part.1. cap.8. num.140. f.159.
Diſpoſitionis,verba quoties in ſua iuſta,vera, & naturali ſignificatione verificari poſſunt, non debent ad improprium intellectum trahi, part.1.cap.5.n.58. f.109
In dubio quomodo intelligatur Diſpoſitio facta in favorem alicuius & ſuorum hæredum, part.1. c.1. n.206. f.28
In Diſpoſitione teſtamentaria indefinita dictio æquipollet univerſali, part.1. cap.1. num.218. f.30
Diſpoſitio odioſa continet inæqualitatem inter filios, p.1.c.1.num.189. f.26
Diſpoſitio per quam primogenitus, ſeu maior natu ſuccedit,dicitur odioſa,quia qui aliàs de iure ſuccederent,excluduntur,part.1.c.8.n.205. f.172
Limita ubi electio, & impoſitio gravaminum, ſeu diſtributio fieret unico contextu, ſecus ſi ex intervallo poſt factam electionem. ibid.
Diſpoſitio dicitur favorabilis,attenta principali intentione, licet ſecundario ex ea reſultet alicui tertio damnum,part.1.c.3.n 85. f.76
Diſpoſitionis continentis publicam utilitatem, latior eſt facienda interpretatio, part. 1. cap. 8. num. 23. f.144
Diſpoſitionem conditionalem non reddit illa adiectio: *Inſtituo haredem quatenus poſſum.* part.1. iur.reſp. num.53. f.375
Diſpoſitio quando cenſeatur in fraudem facta, part.2. c.6.n.134. f.132
Validum eſt argumentum de Diſpoſitione teſtatoris ad diſpoſitionem ſtatuti, & è contra, part.1.c.1. n.61. f.13
Diſponere de re ſua,& non alterius, in dubio quilibet cenſetur, part.1.c.9.n.220. f.215
Diſpoſitio, quæ non refertur in futurum, ſed ad præſens, non eſt conditionalis. etiamſi partes rei veritatem ignorent,part.1.iur.reſp.n 55. f.375
Doctorum legentium commoda, & ſtipendia militum non poſſunt capi in cauſam iudicati, niſi in ſubſidium,part.2.c.5.n.196. f.117
An filius doctor in iure comprehendatur ſub Diſpoſitione conſt.part.2.c.1.n.295. f.70
Doctor in iure, an reſtituatur in integrum? part.2.c.1. num.308. f.71
Doctoris actus exercens, cum non ſit, punitur pœna falſi, part.2.c.2.n.274. f.69
Doloſe factum, & directo in alterius præiudicium,de iure non tenet,part.2.c.3.n.24. f.78

Index Rerum,

Dolum allegare debet agens actione injuriarum, p.2. c.2.n.170. f.19

Dolus futurus remitti non poteſt, præteritus tamen poteſt,p.1.c.7.n.87. f.126

Dolus reipſa naſcitur ex enormi læſione, part.1.c.13. n.22. f.249

Dolus reipſa, & dolus ex propoſito æquiparantur quoad reſciſſionem contractus, n.23. ibid.

Dolum aut culpam allegans,debet probare, p.1. c.14. num.53. f.274

Domini temporales an poſſint prohibere ſubditis, ne litigent coram alio, quàm coram ſe, part.2.c.2. n.100.& 101. f.52

Dominus directus, an ſi donaverit alicui cenſus qui ei præſtantur pro aliqua re,jure dominii directi,reſervato dominio directo dictæ rei,dicti cenſus poſſint præſcribi adverſus poſſeſſores,part.1.c.12. num.14. fol.234

Dominii directi reſpectu cenſus ſe habent tanquam acceſſorium & principale, ibid.

Dominus directus pro cenſibus nullum privilegium habet, ſi agat in perſonam, ſecus ſi in rem ipſam emphyteuticariam, part.1.c.11.n.42. f.125

Dominus præfertur omnibus creditoribus quantumcunque privilegiatis,part.1.c.9.n.12. f.184

Dominus directus an habeat juriſdictionem in emphyteutam de jure communi, part.1.c.11. num.63. f.227

Quid de jure municipali Cathaloniæ, numero 64. ibidem.

Dominium qualificatum, ſive revocabile in aliqua re habens, non poteſt rem illam deteriorare, part.1. c.13.num.89. f.258

Dominium directum an probetur per unicam recognitionem,part.1.c.11.n.21.& n.22. f.212

Dominus, ſi ratione proprii uſus expellat conductorem domo, & dominus ſtatim ab ea recedat, cenſetur id fraudulenter feciſſe, ſi conductor poteſt agere adverſus locatorem ad intereſſe, vel ut eum in re conducta reponat, part.1. c.14. num.10. fol.170

Donatio cauſa mortis an ſumat plus de natura contractus, quàm ultimæ voluntatis, part.2.c.1. num.65. fol. 16.

Quoad effectum eſt ultima voluntas, numero 68. f.17.

Donatio propter nuptias,vide *Sponſa per verba de præſenti.*

Donatio facta alicui Baroni in ſuo Caſtro & juriſdictione,an metu facta præſumatur,part.2.c.2.n.321. fol.72.

Quid in Cathalonia,n.322. ibid.

Donare eſt perdere, part.2.c.5.num.64. f.107. & c.8. n.109. f.164

Donavit ſi quis alicui bona ſua præſentia & futura cum clauſula conſtituti,ſi poſtea acquirit bona, ſimul atque ea acquirit,fiunt donatarii, part.2. c.5. n.60. f.107

Donationem propter nuptias an lucretur ſponſa per verba de præſenti, vide *Sponſa.*

Donatio non præſumitur, imò potius fatuitas, part.2. c.8. n.106. f.164

Donatio inofficioſa judicatur ſecundum tempus quo facta fuit,part.1.c.13.n.14. f.248

Donatio excedens quingentos aureos eſt nulla quoad exceſſum, niſi ſit inſinuata, part.1. cap.8. num.1. f.142

Itidem & in Cathalonia,n.121 f.143

Donationes factæ in capitulis matrimonii, tam ex cauſa dotis, quàm donationis propter nuptias, non indigent inſinuatione ,nec jure communi, nec ſpeciali Cathaloniæ,n.30. f.145

Donatio juramento firmata non requirit inſinuationem,ſecundum magis communem opinionem, & in Cathalonia receptam,n.5. f.142

Limita in præjudicium tertii, ibid.

Donatio,ſeu remiſſio facta per minorem 20.annis ſine ſolemnitate requiſita per Conſtit.2. tit. *de Tudors è Curadors*,an cum iuramento minoris valeat, n.27. & 28. f.144

Donatio dicitur perfecta duobus modis, part.1.n.30. f.145.

Donans,antequam rem tradat,remanet dominus,& ſic poteſt rem illam obligare, ibid.

Sufficit facta traditio per actus fictos iuris civilis, ut donator rem donatam obligare non poſſit, n.31. ibidem.

Donatarius, cui eſt factum conſtitutum, præfertur ſecundo,cui realis traditio facta eſt,n.52. ibid.

Donans ſi donet alicui rem aliquam, in cuius poſſeſſione erat iam donatarius, & poſt dictam donationem patiatur donatarium poſſidere rem donatam, illa patientia pro donatione habetur, n.33. ibid.

Donatio verò talis non requirit acceptationem donatarii, iuxta ſententiam per Regium Senatum receptam, num.34. ibid.

Declaratur, ibid.

Donatarius conventus hypothecariâ, an teneatur probare prius rem illam illi fuiſſe donatam,quam alteri obligatam,n.33. f.143

Donatio facta abſenti,an valeat,n.36. ibid.

Et quid ſi ſit jurata,n.38.& 39. f.146

Donatio facta Eccleſiæ,ſeu piis locis,non valet, niſi ſit qui pro Eccleſia,vel piis locis donationem recipiat, n.37. ibid.

Donatarius poſt mortem donatoris donationem acceptare nequit,n.41. f.146

Donatio facta præſenti, & tacenti,an valeat, num.45. f.146

Donationi ſi ſit appoſitum pactum in favorem tertii abſentis ſine cuiuſquam acceptatione pro eo, n.52. f 147.

Et utrum tale pactum poſſit revocari ſine dicti tertii conſenſu. ibid.

Donatarius omnium bonorum, an poſſit conveniri à creditoribus donatoris actione perſonali, num.68. fol.150.

Donatarius, caſu quo in ſubſidium conveniatur pro debitis donatoris ante donationem contractis, non tenetur ultra vires bonorum donatorum, licet inventarium non fecerit,n.73. f.151

Donatio omnium bonorum, præſentium & futurorum,ſine reſervatione ad teſtandum, eſt nulla,n.74. fol.151.

Donatio talis ſi eſt facta cum iuramento, quid iuris? ibidem.

Donatione etiam facta Eccleſiæ, vel piis locis, quid agendum, ibid.

Donatio omnium bonorum, præſentium & futurorum,reſervato uſufructu,an valeat, n.78. f.152

Donator,qui ſibi reſervavit aliquid,de quo in vita diſponere poſſet,non poteſt de eo in ſua morte diſponere,n.79. ibid.

Donator omnium bonorum, præſentium & futurorum,cum reſervatione uſusfructus, non tenetur cavere ut cæteri uſufructuarii, ſed ſat eſt ad ſummum caveat ſub hypotheca bonorum ſuorum, num.82. ibid.

Donatio inter patrem,& filium in poteſtate,an valeat, ibid, n.85.*cum mult. ſeqq.* f.153

Quid ſi ſit iuramento vallata talis Donatio? n.92. f.153

Donatio inter virum & uxorem regulariter non valet, num.92. ibid.

Fallit

Fallit ſi ſit cum juramento, ſecundum magis communem opinionem, & in Cathalonia receptam, num. 94. f. 153

Donatio facta per patrem filio cauſa matrimonii, an denotet cauſam impulſivam, vel finalem, num. 95. ibidem.

Donatio facta per patrem filio, nepotibus ex eo, cenſetur facta ordine ſucceſſivo, n. 97. f. 154

Donatarius filius in tali donatione non poteſt diſponere de rebus donatis in præjudicium filiorum ſuorum, niſi uſque ad ſuam legitimam, numero 97. ibidem.

Donatarius filius utrum in tali donatione poſſit præjudicare filiis ſuis, dando de bonis donatis plus uni quam alteri: referuntur opiniones, & quam partem ſit ſecuta Regia Audientia, n. 101. f. 154

Donatio ſi ſit facta filio, & eius filiis & quibus voluerit, an filius donatarius poſſit de dictis rebus donatis ad libitum diſponere, n. 104. f. 155

Donatio ſi ſit facta primogenito, ſeu alteri filio maſculo, ſi pater maluerit, talis donatio quoad primogenitum eſt pura, & quoad alios eſt conditionalis, n. 105. f. 155

Donatio ſi ſit facta filio & ſuis, qui appellatione ſuorum veniant, n. 106. ibid.

Donatio ſi ſit facta filio, & nepotibus ex eo, ſi eo tempore jam aliqui nepotes eſſent nati, num ſi alii naſcantur, in dicta donatione comprehendantur? num. 110. ibid.

Donans ſimpliciter an cenſeatur rem pleno iure donare, in ſolum jus, quod in re habet, n. 111. f. 156
Et quid ſi res ſit penitus aliena, n. 114. ibid.
Quid interſit inter Donantem, & legantem rem alienam, n. 114. f. 156.

Donatio in dubio non præſumitur, n. 117. f. 156

Donatio facta per patrem filio, vel extraneo, ſive ſit inofficioſa re, aut re & conſilio, non revocatur de iure Cathaloniæ, niſi uſque ad legitimam filiorum, num. 123.

Donatio ſimiliter de iure Cathaloniæ non revocatur ob ſupervenientiam filiorum, niſi uſque ad legitimam, n. 124. ibid.
Quid de iure communi, n. 125. ibid.

Donationem reſcindi ex capite *l. ſi unquam, C. de revoc. donat.* vel ex titulo inofficioſæ donationis, quid referat, n. 127. f. 157

Donatio inofficioſa re & conſilio quæ dicatur, n. 128. ibid.

Donatio hæreditatis de jure communi an valeat. num. 131. f. 158
Si pater & mater donent omnia bona filio, retento uſufructu, an mortuo altero ex conjugibus, ſuperſtes retineat uſumfructum omnium bonorum Donatorum, an tantum eorum quæ dedit, part. 1. c. 8. n. 66. f. 150
In qua Donatione facta per patrem filio, debeat ſubintelligi conditio, ſi filius ſupervivat patri, part. 1. c. 8. n. 219. f. 175
An ſi ſuperſint filii ex primo matrimonio, mulier lucretur Donationem propter nuptias, id eſt, medietatem. part. 1. c. 9. n. 81. f. 192
Si ipſa tranſeat ad ſecunda vota, tenetur reſervare proprietatem ſponſalitij filiis ex illo matrimonio, n. 83. ibid.
An teneatur dicta mater cavere filiis pro conſervatione dictæ proprietatis, n. 84. ibid.
In Cathalonia in omnibus ferè capitulis matrimonialibus Donatio facta mulieri à marito, appellatur donatio propter nuptias, & talis eſt judicandus contractus, qualem partes nominatunt, niſi verbo repugnent. p. 1. c. 9. n. 91. f. 193
Non ſecundum quod jus dictat res eſt judicanda, ſed ſecundum opinionem contrahentium, n. 92. ibidem.
Poſſunt res ſubjectæ fideicommiſſo alienari in ſubſidium Donationum propter nuptias, quoniam ipſæ habent tacitam hypothecam, part. 1. cap. 9. num. 95. ibidem.
Hypotheca tacita non inducitur, niſi in caſibus à iure expreſſis. ibid.

Donatio propter nuptias ſi fiat in Cathalonia viduæ (quod non ſolet fieri) ipſa gaudet beneficio *conſt. hac noſtra*, p. 1. c. 9. n. 94. f. 193

Donatio quam pater facit filio ut matrimonium ineat, non eſt donatio propter nuptias, ſed tantum quædam donatio inter vivos contemplatione matrimonii, part. 1. c. 9. num. 95. f. 194

Donatio mutua quæ fit inter conjuges ſupervivent, non eſt donatio propter nuptias, n. 96.

Donatio propter nuptias in Cathalonia, ſive detur ſimpliciter, ſive in augmentum dotis, non habet privilegium veræ dotis, id eſt tacitam hypothecam. p. 1. cap. 9. n. 97. f. 194

Donatio propter nuptias reputatur augmentum dotis ex parte viri, ſed non vera dos, ibid.

Donationi inter vivos appoſita iſta verba (*poſt mortem*) ſuſpendunt executionem donationis, non ipſam donationem, part. 1. c. 8. n. 218. f. 174
Per dictionem (ſuos) abſolutè poſitam in Donationibus, qui ſignificentur, part. 1. cap. 1. num. 203. f. 27.

Donationes, & legata facta ad certum tempus, vel incertum, puta ad decem annos, vel ad vitam, nullo alio addito, cenſentur temporalia, part. 1. c. 11. n. 84. f. 219.
Secus eſt in hærede, licet ad vitam inſtituto, quia cum hæreditati non poſſit adduci temporalitas, itatim de dicta acquiſitione non limitata tempore debetur laudemium, n. 85. ibid.

Donatio an valeat quando aliqua quantitas eſt reſervata pro anima, part. 1. c. 8. n. 81. f. 152

Donationem perfectam poteſt donator ex intervallo declarare, part. 1. c. 8. n. 180. f. 167
Limita ubi declaratio fieret tempore quo nullus poſſet prætendere intereſſe ex priori Donatione, eo modo quo ſtabat. ibid.
Ex declaratione non poteſt reſultare nova diſpoſitio, etenim quod declaratur, eſt quod diſponit, non quod declarat, ibid.

Donatio quæ fiebat olim ex neceſſitate, iuxta leges Codicis, non eſt hodie in uſu, ſed ea quæ fit ex partium conventione, part. 1. cap. 9. num. 89. fol. 193.

Donatio hodie propter nuptias eſt debitum conventionale, part. 1. c. 9. n. 90. f. 193

Donatio propter nuptias facta uxori ad ſuas liberas voluntates, poſt eius mortem ſpectat ad ſuum hæredem. ibid.

Donatio omnium bonorum non comprehendit omne æs, ſed ſolum illud quod ſupereſt, deducto ære alieno part. 1. c. 8. n. 69. f. 150

Donatio partis bonorum, ſeu quotæ, non intelligitur deducto ære alieno, & ſic talis donatarius pro ære alieno moleſtari non poteſt, nec à creditoribus, nec ab hærede donatoris, num. 70. ibid.

Donatione facta alicui de medietate bonorum cum pacto ut medietatem onerum ſuſtineat, tenetur donatarius ad dimidiam partem legitimarum, & funeris impenſarum. ibid.

Donatio ubi eſſet facta filio & filiis illius matrimonii, tunc exiſtentibus filiis ex illo matrimonio, non poteſt filius donatarius accipere ſecundam uxorem dotatam in præiudicium dictæ donationis, part. 1. c. 9. n. 128. f. 215

Præliſ

Præſumitur fraos in Donatione,ſi vir donet cognatæ uxoris ſi cohabitabant,& etiam ſi donatarius eſt in poteſtate eius cui donati noo poteſt, part.2. c.7. n.137. fol.131

Donatio facta filio, cenſetur contemplatione patris facta,vbi conſtat merita patris præceſſiſſe, & non apparet alia cauſa affectionis donatoris erga filium, num.138. ibid.

Donatio vt intelligatur facta deducto ære alino, ſufficit vt omnia bona collectiuè ſint donata, p.1.c.8. n.71. fol.151

Donator an poſſit vendere de rebus donatis pro exſoluendo ære alieno ante donationem contracto, num.71. ibid.

Donationi ſi interueniat ſtipulatio Notarij vel iuramentum,quod vim habet ſtipulatioois Notarij,minus eſt difficultatis,p.1.c.8.n.43. f.146

Non exigitur præſentia, neque conſenſus Donatarij,ſi donatio collata ſit in incertam perſonam, veluti ſi res habeatur pro derelicto,p.1.cap.8.num.51. fol.147.

Donationem non confirmari juramento,tenent aliqui, niſi ſit renunciatum inſinuationi, Senatus vero noſter contrarium tenoit, part.1. cap. 8. num. 6. fol.142.

Donatarius inſtitutus hæres à donatore, conſequitur mutationem dominii habitu,in caſu quo ius donatoris extinguatur, part.1.c.8.n.198. f.171

Pater in capitolis nuptialibus filii ſui dedit ei omnia bona ſua præſentia & futura, reſervatis ſibi bis mille libris pro alus filiis quos habebat, an valida fuit illa Donatio, eo quod libera facultas teſtandi per illam donationem cenſetur ablata, part.1. c.8. n.206. f.172

Donatio an præiudicet creditori, quando à tempore donationis uſque ad tempus inſinuationis lapſi ſunt viginti octo dies, & debitum fuit contractum die octava poſt factam inſiouationem, part.1. c.8. n.12. f.144

Donatarius poſt mortem donatoris nequit acceptare donationem, quia jus acceptandi donationem ad hæredem non tranſit,p.1.c.8.n.42. f.146

Hoc intellige,niſi Donatio in vita donatoris ex eius parte ſuam haberet perfectionem. ibid.

Donatio eſt ſtricti juris, niſi ſit facta à Principe, quæ latiſſimam habet interpretationem,p.1.c.8. n.146. f.160.

In Donatione non eſt inſpiciendum quid donatarius putaverit acquisere, ſed quid donator dooare voluerit, n.147. ibid.

Donatione facta ei qui conſeotire non poteſt,puta infanti, aut non natis, acquiritur eis irrevocabiliter abſque acceptatione,p.1.c.8.n.58. f.148

Donationi ſi ſit adjectum aliquod onus,aliquiſve modus,an ſi facta ſit præſenti, & tacenti, cenſeatur ſecura acceptatio, n.47. f.147

Donare poteſt quis inter vivos,& reſervare ſibi facultatem diſponendi inter vivos & in ultima voluntate, de rebus donatis, & donatio habet effectum ſi non ſit diſpoſitum,p.1.c.8.n.179. f.167

Quid ſi quis Donaverit bona ſua cum reſervatione, quod donatarius teneatur ſatisfacere omnibus creditoribus ſuis. ibid.

Donatio facta à minore ratione juramenti ſuſtinetur,& in ea læſio noo conſideratur, cùm procedat ex liberalitate,p.1.c.7.n.136. f.131

Minor regulariter oon reſtituitur adverſus Donationem iuratam,niſi adſit enormis læſio, habito reſpectu ad qualitatem. ibid.

Donatio facta filio,aut conſanguineo tutoris, cenſetur facta in fraudem legis,& quare, p.1. c.7. num.159. f.131

Pater in capitulis matrimonialibus, univerſam facit donationem filio,cum reſervatione tres mille librarum pro aliis duobus filiis tempore nuptiarum, & non antea: moriuntur illi duo filii nullo contracto matrimonio, quid inde? latè diſcutitur,part.1.c.8. n.211. f.173

Donatio omnium bonorum facta per patrem filio impuberi, abſque aliqua cauſa,de falſo ſuſpecta habetur,p.1.c.7.n.141. f.132

Si doloſe dicitur facere ſi quis interveniat in actu qui fit ab adoleſcente ſtatim conſumptiuo, multo magis dicetur eſſe in dolo qui intervenit in actu diſſipatiuo,n.142. ibid.

Iudex non poteſt interponere decretum in Donatione minoris;etiamſi intervenerit juramentum, eo quod donare ſit dilapidare. ibid.

Donatoris hæres non poteſt infringere donationem juratam,eo quòd deficiat inſinuatio,cum iuramentum obliget hæredes,p.1.c 8.n.7. f.142

Donatio valida eſt, ſi uxor donet marito ſecundo ut reſtituat filiis communibus, & conſtet maritum adhibitum fuiſſe io nudum miniſtium, part.1. c.4. n.104. f.94

Donatio quædam non inſinuata fuit nulla,in præiudicium creditorum, licet non excederet quingeotos aureos; quia continebat majorem partem patrimonii. p.1.c.8.n.24. f.144

Donatio inter vivos non poteſt fieri in diem certum vel incertum, & ſuſpendi in aliquem conditionis eventum, & ſub modo, part.1. cap.8. num.215. f.174.

Nihil repugnat quod actus inter vivos ſit collatus in tempus mortis. ibid.

Donans volens in ſecunda donatiooe priori derogare, debet illud exprimere, & non verbis generalibus & ambiguis uti, part. 1. cap. 8. num. 237. f.159.

An ſi tertius cui veniebat res reſtitoenda, mortuus ſit antequam evenerit caſus reſtitutionis,res illa veniat reſtituenda hæredi, vel remaneat apud donatarium,p.1.c.8.n.53. f.148

Si promitto ſolvere annuatim certum quid tertio ex certa cauſa, ea ſine mea culpa, ceſſante non teneor ad dictam ſolutionem,n 54. ibid.

Donator reſervato uſufructu, & certa quantitate ad teſtandum, cenſetur quoad bona quæ uſu conſumuntur reſervaſſe ſibi potiùs uſumfructum cauſalem,quàm formalem,p.1.c.8.n.83. f.152

Donatio omnium bonorum mobilium, & immobilium,præſentium, & futurorum, abſque reſervatione valida fuit, quia in ea non comprehendebantur iura.nec actiones,n.84. ibid.

Donatæ ſi ſint plures res in una donatione,an cenſeatur unica dooatio, vel tot donationes quot ſunt res donatæ, remiſſivè, part.1. cap.13.numero 19. fol.249

Purificato caſu fideicommiſſi, diſpoſitio Donatarii ſuper dictis bonis quæ nec obolum valebat, ſuſtinetur in totum ex dicto titulo inſtitutionis,part.1. c.13.n.188. f.169

Donatio facta poſthumo pura eſt, quamvis effectus pendeat ex eius nativitate, p.1.c.1.n.244. f.34

Quænam differentia ſit in Cathalonia inter Donationem propter nuptias, & augmentum dotis ex parte mariti, part.1.c.9.n.89. f.193

Donatarius an præſens præſumatur, ſi de ſua præſentia inſtrumentom nullam faciat mentionem, p.1. c.8.n.46. f.147

Facta non præſomuntur, niſi probentur, ibid.

Donator non poteſt donare reſervatum ad teſtandum quia auferret ſibi teſtandi libertatem, numero 209. fol.172

Dos,

Dos ſuccedit loco legitimæ, & utrum debeat commenſurari ſecundum legitimam, part.1. c.3. n.29. fol.69
Dos & fiſcus pari paſſu ambulant in privilegiis, p.1. c.3.n.71. f.74
Dotales res non datæ æſtimatæ viro, ſunt ſoluto matrimonio reſtituendæ tales, quales reperiuntur, p.1. c.9.n.100. f.194
Dotales illæ res ſi ſint datæ æſtimatæ, conſumuntur damno viri. ibid.
Dos licèt ſit ſoluta in diverſis terminis, debet unico contexto reddi, n.107. f.195
Dotis actio cui competat conſtante matrimonio, numero 120. f.196
Dotalis rei æſtimatio an faciat emptionem, num.122. fol.196
Dotem ſi mulier non ſolverit, an debeat habere proviſionem anni luctus, n.153. f.200
Dotis uſuræ utroque iure ſunt licitæ, part.1.c.9.n.159. f.201
Declaratur, ibid.
Dotis non ſolutæ uſuræ à quo tempore incipiant currere, n.169. ibid.
Dotis uſuras ſi maritus in eius vita non petierit, an eius hæres poſſit eas petere, n.161. ibid.
Et an ſi maritus per longum tempus eas non petierit, poſſit poſtea eas petere, ibid.
Dote non ſoluta, an donatio propter nuptias debeatur, part.1.c.9.n.152. f.200
Dotis nomina ſibi in dotem data, an maritus exigere expenſis propriis teneatur, numero 151. fol.199
Dotem ſi in contractu matrimonii mulier donavit filiis ex illo matrimonio procreandis, an ſi maritus prædecedat, poſſit mulier ſecundo nubere, & de dote ſua liberè diſponere, n.145. f.199
Dos quando debeat reſtitui, n.98. f.194
Dotis reſtitutio facta conſtante matrimonio, quando liberet ſolventem, n.121. f.196
Dotis confeſſio facta per maritum quando probet veram dotis numerationem, part.2. c.6. n.54. & 55. fol.189
Dos confeſſata non habet dotis privilegia, & quando, p.2.c.9.n.182. f.205
Ad recuperationem Dotis agens, an teneatur probare eſſe elapſum annum à tempore ſoluti matrimonii, part.2.c.7.n.39. f.145
Dos ſoluto matrimonio diverſis terminis ſoluta, unica debet reddi ſolutione, etſi aliud in capitulis nuptialibus eſſet pactum, part.1.c.9.n.107. f.195
Quæ bona ſint relinquenda marito, ratione dicti beneficii, *ne egeat*, remiſſivè, ibid.
In Cathalonia illud attenditur, ut non diminuatur de primo ſtatu mariti, itaut ſi plures famulos, & equos habebat prius, tot habere debeat, n.109. ibid.
In hac deductione non habetur reſpectus ad debita, vel obligationes mariti, n.110. ibid.
Dotare matrem inopem, quæ tranſit ad ſecundas nuptias, non tenetur filius dives, quia ſimilis fit ei injuria ac marito, part.1.c.9.n.115. f.196
De conſuetudine Cathaloniæ, vir tranſiens ad ſecundas nuptias, non amittit illud beneficium, niſi accipiat tantumdem Dotis, quantum acceperat à priori uxore, n.116. f.196
An pater, qui ſimpliciter intervenit in contractu matrimonii filii, capitula non firmando, cenſeatur obligatus pro Dote nurus, part.1. cap.9. num.217. fol.212
Dotis augmentum ex parte mulieris factum conſtante matrimonio, an habeat veræ dotis privilegia, p.1. c.9.n.4. f.183
Dotalium rerum dominium quamvis ſoluto matrimonio iure ipſo transferatur in mulierem, non tamen poſſeſſio, niſi hærede mariti conſentiente, part.1. c.9.n.86. f.192
Dotalia rei mulier aget ad pretium ſoluto matrimonio, ſi remanſit enormiter læſa, & ſi mariti bona, aut hæredis non ſint ſolvendo, vendicare poteſt rem dotalem à poſſeſſore, part.1.c.9.n.125. f.196
An qui duxit uxorem de loco remoto, teneatur pro Dote habenda illuc ire, vel pater mulieris teneatur eam deferre in domum ſui generi, part.1.c.9.n.158. f.201
Dotem ſi debet mater tutrix recipere in pecunia, poterit ſibi ſolvere de rebus, quæ ſervando ſervari non poſſunt, part.1.c.9.n.47. f.188
In Cathalonia mulieres degentes in oppidis Regiis, ſi fiat executio in bonis virorum ſuorum, ſi in dictis bonis ſunt potiores pro ſua Dote, & ſponſalitio, poſſunt uſque ad concurrentem quantitatem dotis, & ſponſalitii optare bona virorum ſuorum mobilia vel immobilia, ut ſibi in ſatisfactionem dictæ dotis & ſponſalitii æſtimata tradantur, part.1.c.9.n.36. f.186
Illud etiam privilegium optionis competit ipſis viduis, n.37. ibid.
Dote ſimpliciter à marito recepta, non poteſt poſtea uſuras petere, quia per receptionem ſortis principalis extinguitur intereſſe, part.1. cap.9. num.163. fol.202
Mulier pro Dote non præfertur habenti anteriorem expreſſam; præfertur tamen creditori in refectione navis, p.1.c.9.n.8. f.183
Alia de Dote vide in verb. *Maritus.*
Dubietas probabilis iuris idem operatur, quod dubitatio facti, part.1. *iur.reſp* n.35. f.374
Dubium verbum declaratur ex verbis ei conjunctis, copulativè, vel alternativè, part.1. cap.1. num.268. fol.38
Ducatos tot dare promittens in certis fructibus, & fructus pro tanto pretio, an omnia in obligatione eſſe cenſeantur, part.2.c.6.n.100. f.130
Duo ſpecialia circa idem concurrere non poſſunt, part.1, cap.9.n.178. f.204
Fallit ſi unum veniat in conſequentiam ad aliud, ibidem.

E

E*Cleſia*, loca pia, & fiſcus ſunt exempti à pœnis ſtatutis contra omittentes facere inventarium, p.1. c.2.n.6. f.49
Eccleſia, minor, & reſpublica admittuntur beneficio reſtitutionis in integrum ad producendos teſtes in cauſa appellationis, & etiam in prima inſtantia ſuper eiſdem articulis, vel directù contrariis, etiam poſt didiſcita teſtificata, part.1. cap.20. num.39. fol.331
Quid in muliere, & ruſtico, n.41. ibid.
Eccleſia ratione feudi ſubjicitur laico, part.1. cap.12. n.83. f.242
Eccleſia, & univerſitas finguntur eſſe in ultimo inſtanti, part.2.c.1.n.239. f.25
Eccleſia, & reſpublica ſi ſint vehementer læſæ, etiam ultra quadriennium reſtituuntur, n.240. ibid.
Deciſio Senatus, ibid.
Quando dicantur vehementer læſæ, reſidet in judicis arbitrio, ibid.
Eccleſia an habeat privilegium miſerabilium perſonarum, ut poſſit quem trahere ad Curiam Principis quoad primam cauſæ cognitionem, part.2.c.2.n.15. fol.45
Eccleſia Romana non reſtituitur adverſus centenariam præſcriptionem, p.2.c.1.n.257. f.32

Eccleſiæ, reipublicæ, & ſuo caſu minori reſtitutio competens, debet peti intra quadriennium, part.2. c.1.n.238. f.32
De caſu in quo Eccleſia eſſet hæres inſtituta, p.1. cap.1.n.216. f.19
Eccleſiaſticus, ſi habeat iuriſdictionem à principe, non iure feudi, ſed liberè, an ſit ab eius ſententiis appellandum ad ſuperiorem ſui tribunalis, an verò ad principem remiſſivè, part.1.cap.12. numero 88. fol. 142
Eccleſia ratione feudi ut cæteri vaſſalli tenetur præſtare domino fidelitatis iuramentum, part.1.c.12.n.84. f.142
Eccleſia tenetur ad collectam quæ pro feudis imponitur, n.85. ibid.
Si Epiſcopus aut alius Prælatus Eccleſiaſticus habeat iuriſdictionem temporalem ab aliquo Principe, ad ipſum Principem, & non ad Archiepiſcopum eſt appellandum, part. 1. cap. 12. num.86. f.141
Ab Epiſcopis & Prælatis Eccleſiaſticis iuriſdictionem temporalem à Rege poſſidentibus appellatur ad ipſum Regem, cum ad ipſum totalis cognitio pertineat, p.1.c.12.n.90. f.143
Electio. De caſu in quo pater hæreditavit filios in pactis matrimonialibus, reſervata ſibi Electione ex illo matrimonio, p.1.c.8. n.176. f.166
In Electione conſtare debet de mente teſtatoris ex antecedentibus, vel conſequentibus, part. 1. cap. 1. n.193. f.16
Pater qui ſibi reſervavit in pactis facultatem Eligendi unum ex filiis, poteſt ad libitum eligere vel unum, vel duos, vel omnes ſimul, part. 1.c.8.n.201. f.171
Eligendi facultatem habens de pluribus alternativè vocatis, inter quos eſt ordo charitatis, & affectionis, non poteſt eligere de ſecundò nominatis & vocatis, niſi primis deficientibus, part.1. c.2. n.113. f.58
Emancipatio. Conſtit. unica, tit. de Emancipatione, indiſtinctè operatur quoad filiis favorabilia, & odioſa, part. 1.c.10.n.22. f.211
Emancipatio an poſſit fieri quoad unum, part.1.c.10. num.10. f.210
Emancipationis, & patriæ poteſtatis eſt hodie ſublata differentia, quoad ſucceſſionem ab inteſtato, ſecus quoad ſucceſſionem ex teſtamento, p. 1.c. 10. n.12. & 14. f.211
Quoad alia præter ſucceſſionem, remanet differentia patriæ poteſtatis, & Emancipationis, n.15. ibid.
Emancipati ſuccedunt non ut ſui, ſed ut extranei, n.13. fol.211
De effectu huius rei, ibid.
Emancipatio an poſſit fieri die feriato, numero 23. f.212
Emancipationis materiam vide in verb. *filius*, & aliquid in verb. *pater*;
Emens rem ſub haſta, an ab aliquo poſſit moleſtari, p.1.c.7.n.27. f.144
Emolumentum. Quod ſibi placuit in eius perſona Emolumentum, non debet in alterius perſona odiſſe, p.1.c. 1.n.303. f.45
Emparata res ſi pereant abſque alicujus culpa, pereunt debitori domino rerum, niſi Empara injuſtè facta eſſet, part.2.c.3.n.13. f.77
Emparæ realis practicam vide in part. 1. c.12. num.5. *cum quatuor ſeqq.* f.133
Emparæ non poſſunt fieri per judicem Eccleſiaſticum in manibus laici, part.2. cap.4. numero 10.& 11. f.94
Empara an poſſit fieri in poſſe clerici per judicem ſecularem, n.11. ibid
Emparæ verbales, quæ paſſim fiunt in Cathalonia, & ferè ubique gentium, ſunt iure communi reprobatæ, uſu tamen ſunt receptæ, part.2. c.4. numero 6. fol.93
Emparæ dicuntur inhibitiones. ibid.
Emparæ prædictæ, & ſatiſdatio pro eis tollendis durant in Cathalonia anno, n.11. f.94
Declara ut n. 16.& 17. f.94
Empara an poſſit fieri die feriato, part.2. c.4. num.31. fol.95
Empara una facta in bonis debitoris, an poſſit fieri alia in aliis bonis, n.50. f.97
Empara nullam litis pendentiam inducit, numero 51. ibid.
Empara poſt litem cœptam, niſi cauſa cognita fieri non poteſt. ibid.
Empara ut tolleretur, qui fidejuſſit, an teneatur ſolùm uſque ad valorem rei emparatæ, p.2.c.4. num.55. fol.98
Empara ut tolleretur, cautio data, an duret in alia inſtantia, donec ſententia in judicatum tranſierit, part.2.cap.4.n.53. f.97
Emphyteuta privatus de iure communi ceſſans à ſolutione canonis per triennium, cadit à iure ſuo, p. 1. c.11.n.1. f.220
De iure ſpeciali Cathaloniæ ſolùm punitur in duplicata canonis ſolutione. ibid.
Emphyteuta, & feudatarius alienantes rem ſine conſenſu domini, cadunt à iure ſuo de iure communi, num.4. ibid.
De iure Cathaloniæ ſecus, n.5. ibid.
Emphyteuta, & feudatarius alienantes rem ſine conſenſu Domini, in Cathalonia puniuntur tribus pœnis, n.6. ibid.
Quæ ſint iſtæ pœnæ ſucceſſivè declaratur, ibid.
Emphyteuticariæ res & feudales poſſunt per judicem capi in cauſam judicati ſine conſenſu domini, n.9. fol.210
Emptor qui bona fide emit rem feudalem, ſive Emphyteuticariam ſine domini conſenſu, exiſtimans eſſe allodialem, prout ſibi venditus, recuperat pretium, & damna à venditore, part.1. c. 11. num.65. fol.220
Emphyteuticariæ cauſæ in prima inſtantia ad Regiam Audientiam evocari nequeunt, part.1.cap.11.n.65. fol.217
In Emphyteuſi & etiam feudo recepto ab Eccleſia, leges municipales, & ius commune ſæcularium ſibi locum vendicant, n.66. ibid.
Si venditor non eſt ſolvendo, an dictus bonæ fidei Emptor debeat à Domino directo ſaltem in pretio ſervari indemnis, part. 1. cap. 11. numero 12. fol.221
Emphyteuta ſi obligavit bona ſua alicui generaliter, ſine conſenſu domini, & deinde alteri ſpecialiter cum conſenſu domini, uter ex creditoribus alteri præferatur in re emphyteuticaria, n.13. f.221
Et quid ſit in obligatione rerum feudalium, ibid.
Emphyteuſis ſi redeat ad dominum, an redeat libera à debitis contractis per emphyteutam, num.16. *cum quatuor ſeqq.* f.221
Emphyteuſis, & feudum, ad Eccleſiam, & alias manus mortuas an pervenire poſſint, n.61. f.217
Emphyteuta an poſſit præſcribere partem canonis, ſive cenſus adverſus dominum, part.1. c.11. n.63. fol.217
Emphyteuſis poteſt dividi, part.1.cap.32.numero 34. fol.236
Emphyteuſis an poſſit obligari ſine domini conſenſu, part.1.c.12.n.71. f.241
Quid de re feudali de iure communi, num.69.& de iure Cathaloniæ, n.70. f.240

Qui

Qui plures res accepit in Emphyteuſim ſimul, & ſub una omnium penſione, ſi in una ex dictis rebus malè verſatus ſit, ab omnibus cadit, & idem eſt in pluribus rebus una mercede locatis. p.1. c.13. n.18. fol.249.

Cauſa finalis ſumitur ex omnibus deductis in contractu, & ſic ut cauſa finalis deficiat, ſufficit aliquod ex pactis non fuiſſe obſeruatum. ibid.

Emphyteuſis non poteſt conſtitui ſine certa penſione, verùm cenſus ſeparari poſſunt à dominio directo, cum inter ſe ſint diuerſa & ſeparata, p.1. c.13.n.15. f.234.

Cenſus à principio non poteſt creari niſi ſuper re, ex poſtfacto tamen re perempta conſiſtit cenſus in perſona; & mutatione perſonæ mutatur rei ſtatus, qualitas, & priuilegium. ibid.

Etſi contra Eccleſiam non currat præſcriptio longiſſimi temporis, bene tamen currit contra Emphyteutam Eccleſiæ reſpectu eius dominii utilis, part.1. c.12.n.18. f.235

in Emphyteuta temporali, puta per decem, aut viginti annos, ſi finito tempore Emphyteuta remaneat in poſſeſſione rerum ſciente & patiente domino, non cenſetur tacitè renouata Emphyteuſis, cum requiratus ſcriptura, part.1. cap.14. numero 61. f.275.

Emptor fructuum, & Emptor uſusfructus quomodo differant, p.1.c.14 n.34. f.272

Quando ſolutioni nulla dies eſt præfixa, ut conſtituatur Emptor in mora, debet interpellari, p.1.c.13. num.8. f.247

Emptor ubi eligit reſtituere rem, tenetur ad fructus poſt litem conteſtatam perceptos, & ei ſoluendum eſt intereſſe pretii, part.1. cap.13. numero 48. f.253.

Si adeſt annonæ caritas, ciues, ipſæque urbes præferuntur extraneis in Emptione frumenti in territorio ſuo collecti, p.1.c.11.n.55. f.226

Emptori cum pacto de retrouendendo an cedat damnum, vel commodum in ſe empta fortuitò contingens, p.2.c.1.n.187. f.28

Emptum ex pecunia mea, an efficiatur meum, p.1.c.9. n.77. f.192

Emptor, cui traditur res alteri hypothecata, non cogitur pretium ſoluere, niſi venditor prius rem à nexu pignoris liberauerit, part.1. cap.13. numero 61. f.255.

Declaratur, n.62.& 63. ibid.

Emptor rei fideicommiſſo ſubjectæ, an cogatur pretium ſoluere, priuſquam venditor ei pro euictione fideiuſſores præbeat, n.64. f.256

Emptor non cogitur pretium ſoluere, ſi euictio imminet in limine contractus, niſi venditor pro euictione fideiuſſores præſtet, n.65. ibid.

Declaratur, n.66.& 67. f.256

Quod diſcrimen ſit, an vendatur res alteri hypothecata, vel immineat euictio in limine contractus, n.68.& 69. f.256

Emptor ſi rem quam emit cum pacto de retrovendendo, alteri obligauerit, an reſtituto pretio emptori, redeat res illa libera ab omnibus obligationibus emptoris, n.102. f.260

Emptor cum pacto de retrovendendo, ſi fecerit melioramenta in re, an poſſit ea repetere, p.1.c.13. n.105. f.260.

Epiſcopi monitorium quando non liget eum, qui rem aliquam occupauit, p.2.c.10.n.39. f.174. ubi multa remiſſiuè de Epiſcopi monitoriis.

Epiſtola pro ſcribente nullam fidem facit, ſecus tamen contra ſcribentem, p.1.c.22.n.11. f.353

Errantis nullus eſt conſenſus, p.1. c.1. n.155. f.36. & p.5.c.8.n.99. f.183

Error juris ambigui nedum excuſat, ſed & titulum præbet, p.1.c.1.n.560. f.36

Error facti eſt omninò excuſabilis, p.1.c.1. num.250. f.36.

Idem iudicatur de iuris Errore, quod de errore facti, quando error eſt in iure ſubtili, p.1. c.1. num.158. fol.36. ibid.

In dubio potius præſumitur Error, quàm donatio, p.1.c.1.n.257. ibid.

Æſtimatio rei dotalis an faciat Emptionem, p.1.c.9. n.111. f.196

Æſtimationis faciendæ praxis, part.5. c.8. num.55. f.158.

Ætas alicuius, & mors ſepulcrorum, an probetur ex libris Rectorum Eccleſiaſticorum, p.1. c.25. n.28. & 29. f.355

Dicitur in Euangelio, ut in ore duorum, vel trium ſtet omne verbum, de quo vide p.1.c.4.num.114. fol.96.

Euictionis ratione an poſſit tertius in cauſa appellationis citari, remiſſiuè, part.1. cap.13. num.118. f.262.

Euictionis promiſſio ſpecialiter facta in caſum qui euenit, obligat promittentem, part.1. c.13. n.124. f.262.

Creditor qui iure creditoris vendidit, an, & quando de Euictione teneatur, & quando non, numero 125. ibid.

Si debitor non ſit ſoluendo, creditor qui vendidit, tenetur de Euictione ad pretii reſtitutionem, n.126. ibid.

Euictio habet locum in contractu oneroſo, p.1. c.13. n.109. f.260

Quæ requirantur, ut agi poſſit de Euictione, n.110. f.261.

Evictio in quibus caſibus ceſſet, ibid. n.115. f.261. & n.119.& 120. f.262

Euinco. Is à quo res Euincitur, tenetur appellare à ſententia contra ſe lata, vel denunciare auctori ſuo intra tempus opportunum, ut appellet ſi velit, part.1. c.13. n.114. f.261

Exceptio iuris reuocandi domum, quando debeat opponi de iure communi, part.2. cap.2. num.38. f.47.

Quid in Cathalonia, n.39. ibid.

Exceptione ſublata non cenſetur ſublata actio, p.2.c.2. num.295. f.70

Exceptio, *ne quis exigatur, niſi in quantum facere poſſit*, an retardet executionem inſtrumenti guarentigii, p.2.c.3.n.115. f.87

Quid in Cathalonia, n.216. f.87

Exceptiones quæ reſpiciunt merita cauſæ, & poſſunt opponi poſt ſententiam, quæ ſint, p.1. c.15. n.18. f.217.

Expoſitio, ſeu defenſio poteſt opponi poſt ſententiam, ubi lex remouet potentiam à contrahente, p.2.c.15. n.19. f.244

Exceptio declinatoria fori, reddens iudicium retro nullum, poteſt quandocunque opponi. p.2.c.2. num.153. f.57

Exceptiones rei cohærentes quæ ſint, p.2. c.5. n.98. f.110

Exceptiones impedientes litis ingreſſum, & ſimiles, ſi non opponantur ad impediendum proceſſum, ſed ad victoriam cauſæ poſſunt poſt tempora conſt opponi, p.2.c.13.n.36. f.196

Exceptio de iure Tertij, vide *Tertij de iure*.

Exceptio quæ obſtat delegato, an obſtet delegatario, p.2.c.6.n.70. f.128

Quid in ceſſionario, num.76. & num.86. fol.128. & 129.

Exceptiones perſonales non tranſeunt in fidejuſſorem, part.2.c.5.n.199. f.117
Limita, n.200. ibid.
Exceptio non implementi non poteſt opponi, niſi ab eo cui eſt implendum, part.2. cap.3. numero 112. fol.87
Exceptio litis pendentiæ eſt fundata in æquitate, p.1. c.8.n.58. f.148
Exceptio litispendentiæ, & exceptio rei judicatæ æquiparantur, part.2.c.8.n.59. f.161
Si de litis pendentia para non opponat, uterque proceſſus valet. ibid.
Exceptio rei judicatæ quomodo opponi debeat, p.2. c.3.n.126. f.88
Excipiendo ſi quid in aliquo judicio deduxi, & ſuccubui, an illud idem in alio judicio agendo deducere poſſim, p.2.c.16.n.82. f.217
Exceptio iſta quando debeat opponi de iure communi, & quando de iure Cathaloniæ, part.2.c.8. n.61. fol.81
Exceptio non numeratæ pecuniæ non competit confeſſo in judicio, p.2.c.3.n.107. f.86
Quid confeſſo in inſtrumento guarentigio, p.2.c.3. num.107. ibid.
Exceptio quod inſtrumentum non eſt inſtrumentum, an impediat executionem inſtrumenti guarentigii, part.1.c.17.n.38. f.306
Exceptionum diviſio, part.1.c.18.n.2. f.316
Exceptiones dilatoriæ regulariter de iure communi debent opponi ante litem conteſtatam, n.3. ibid.
Fallit, n.4.& 5. f.316
In quibus contractibus habeat locum Exceptio non implementi, ex regula *frangenti fidem*, part.1.c.3. num.110. f.94
Exceptiones dilatoriæ intra quantum tempus debeant opponi in Cathalonia, part. 1. cap.18. numero 6. fol.316
Et intra quod tempus debeant probari, p.1. c.18. num.7. fol.316
Ex eo quod quis impugnat, ſe juvare non poteſt, ibid.num.13. f.316
Excipiens de iure tertii regulariter non auditur, n.16. fol.317
Fallit, n.17.& 18. ibid.
Exceptio, *tua non intereſt*, impedit litis ingreſſum, & progreſſum, n.19. f.317
Exceptio itidem, *ſine actione agis*, part.1.c.18.n.20. fol 317
Exceptio, *quod non debeam audiri, niſi totam ſummam petam*, an & quando poſſit opponi creditori partem debiti petenti, n.21.& 22. f.317
Exceptio debet opponi per excipientem, ut ei proſit, num.23. f.317
Exceptio ſi oriatur ex eodem fonte, ex quo petitio, judex poteſt de ea habere rationem, p.1. c.18. n.25. f.417
Exceptio præſcriptionis an ſit à parte allegãda, n.27. fol.318
Et an judex de ea ſi ex actis, vel per partis confeſſionem conſtet, poſſit habere rationem, quamvis à parte non opponatur, n.28. ibid.
Exceptio dominii an poſſit objici in judicio poſſeſſorio, num.30. f.318
Quid in judicio retinendæ, n.31. ibid.
Et an in judicio recuperandæ, ibid. n.32.33.& 34. f.319
Exceptio an videatur rejecta per proceſſum ad ulteriora, n.38. f.319
Exceptiones quæ opponuntur contra teſtes, debent ſpecificè proponi, aliàs nihil relevant, part.1.c.20. n.96. f.337
Exceptionem opponens compenſationis, an videatur fateri debitum, part.1.c.18.n.15. f.317
Quid de Exceptione dilatoria, quæ reddit judicium retro nullum, part.1.c.18.n.8. f.316
Exceptio, *quod extat proximior*, vel, *tu habes parem in gradu*, admittitur, licèt ſit de iure tertii, p.2.c.16. n.122. f.231
Exceptio rei non traditæ, quæ ex ipſo inſtrumento guarentigio oritur, impedit eius executionem, p.2. c.3 n.108. f.86
Adverſus inſtrumentum guarentigium admittitur Exceptio implementi non ſecuti, n.108. ibid.
Inſtrumentum guarentigium à ſtatuto rejiciens omnem defenſionem, præterquam ſolutionis, in Cathalonia rejicit & judicis officium, num.109. fol.87
Exceptio ſpolii dilatoria eſt, & non poteſt opponi poſt litem conteſtatam, ad effectum ut per eam ſuſpendatur poſſeſſorium retinendæ, ſeu petitorium ab actore propoſitum, p.1.c.18.n.46. f.325
Exceptionem qui ad proceſſum oppoſuit, licèt ſuccubuerit in oppoſitione quoad proceſſum, poteſt deinde eam opponere quoad merita, n.47. ibid.
Exceptiones liquidæ in diffinitivam reſervari nequeunt, n.48. f.321
Exceptiones præjudicales an ante diffinitivam declarari debeant, vel ſimul cum diffinitiva terminari poſſint, n.49. f.321
Qui creditum non poſſunt petere ob lapſum temporis, non poſſunt ſe juvare Exceptione compenſationis de eo excipiendo, part. 1. cap.15. num. 8. fol 284
Qui prætendit ſoluiſſe, poteſt cogi ut dictam ſolutionem jurejurando adveret, & reus eſt condemnandus: niſi exceptionem opponat, p.1. c.15. n.12. fol.285
An illi quibus eſt præfixum tempus ad ſua credita petendum, ſi eis ſit lapſum dictum tempus, & ſic jure actionis ea petere non valeant, poſſint tamen ea conſequi per viam Exceptionis, part.1.cap.15.n.6. f.284
Temporalia ad agendum ſunt perpetua ad Excipiendum, n.7. ibid.
Exceptio & actio ſi competant ad diverſos fines, tunc ſublata actione non tollitur exceptio, imò eſt perpetua. ibid.
Excommunicatio, ad partis petitionem lata ſolo partis conſenſu, antequam incurratur, tolli poteſt, p.2.c.8. n.135. f.166
Excuſſio quomodo fiat, part.1, cap. 9. numero 174. fol.203
Excuſſionis exceptione non oppoſita valet proceſſus, & executio cenſetur legitimè facta, p.2.c.5.n.172. fol.115
Senatus obſervantia circa excuſſionis exceptionem, p.2.c.5.n.178.& 179. f.116
Altera Senatus obſervantia, n.180. ibid.
Excuſſionis exceptio contra hypothecam ſolùm competit, non contra dominii vendicationem, p.1.c.13. n.104. f.260
Excuſſio non dicitur facta, niſi ſit facta in bonis rei & fidejuſſorum, p.2.c.5.n.191. f.117
Excuſſionis exceptio an debeat opponi ante litem conteſtatam, p.2. cap.5. n.173. uſque ad num.176. fol.115
Excuſſionis dicta exceptio an poſſit opponi de iure Canonico, & ſic in Cathalonia, n.181.185. & 186. fol.116
Deciſio Senatus. ibid.
Excuſſionis exceptio an obſtet agenti adverſus poſſidentem rem ſpecialiter obligatam, numero 187 fol.116
Excuſſionis praxis, & iuxta Senatus obſervantiam. ibid.
Excuſſio

Excuſſio non eſt neceſſaria, ubi principalis eſt abſens, ibid.n.194. f.117
Excuſſio an debeat fieri in bonis etiam extra territorium ſitis, part.2 c.5.n.195. f.117
Executio in rebus dotalibus conſtante matrimonio an fieri poſſit pro debitis uxoris ante matrimonium contractis, part.1.c.13.n.100. f.260
Executio rigida,& ſine aliqua exceptionis oppoſitione ius petendi, an ex tacita conventione competat, part.1.c.3.n.119.& n.120. f.88
In Executivis attenditur ſtatutum loci, ubi executio petitur, part.2.c.3.n.20. f.77
Et quomodo intelligatur, declaratur. ibid.
Executione facta in bonis debitoris, an impediatur in perſonam eius executio,& è contrario, part.2. c.3. n.130. f.89
Executivam viam murandi praxis, part.2.cap 3.n.126. fol.88
Executio quæ fit vigore inſtrumenti guarentigii, vide verb. *Inſtrumentum.*
Executio inſtrumenti, aut ſententiæ, an poſſit fieri contra hæredem, dum eſt intra tempus conficiendi inventarium, part.2.c.3.n.133. f.89
Executio quæ fit vigore inſtrumenti guarentigii, & vigore ſententiæ parificantur, part.2. cap.16. n.97. fol.219
Executor iudex, vide verb. *Iudex.*
Executionis diſcurſu non ſufficit liquidari quantitatem debitam, eo quod virtus executiva debeat ineſſe à principio, part.2.c.3.n.14 f.77
Executio injurioſa quænam dicatur, part.2.c.14.n.19. fol.203
Executiva via ubi creditor poterat agere contra debitorem, & intentavit viam ordinariam, cum proteſtatione, quod redire poſſit ad viam executivam cum velit, poteſt ad eam redire, part. 1.cap.17.n.46. fol.308
Vbi omnes probationes hinc inde factæ eſſent, & concluſum in cauſa, tunc non poſſet à dicto judicio recedi, etiam refectis expenſis, n.4. ibid.
Vbi ſimpliciter via ordinaria eſſet intentata abſque reſervatione, ſi in inſtrumento adſit facultas variandi de uno judicio ad aliud, non dubium eſt, quin refectis expenſis, poſſit redire ad viam executivam, n.48. f.308
De ſuperiori ad inferiorem non licet variare. ibid.
Executio dicitur de ordinatoriis judicii, ſive loquamur de ordine proceſſus, ſive de ordine executionis, p.2. c.5.n.207. f.218
Lex reſpiciens ordinatoria judicii, vel Executionis, trahitur ad præterita, ibid. numero 206. & 209. f.218
Executionis formâ non datur iuris ablatio, ſed tantùm modificatio, quæ facilè permittitur, n.210. ibid.
Executoria dari à Senato poteſtas ad exequendam ſententiam aliquam, licèt propriam, & ordinariam juriſdictionem habeat, part.2. cap.12. numero 271. fol.68
Executores, ſive univerſales, ſive particulares, non habent poteſtatem inſolidum exequendi, niſi ea in teſtamento à teſtatore ſit eis data, part.1.cap.7.n.27. fol.120
Executorum major pars eſt convenienda, aliàs proceſſus eſſet nullus. Limita tamen, niſi alii eſſent abſentes in remotis partibus. ibid.
Quomodo intelligenda ſit *l. fiſtulas, §. fundum, de contrah. empt.* ubi traditur, poſſe Executorem ſibi ſolvere, & legati relicti poſſeſſionem propria auctoritate capere. part.1.c.7.n.28. f.120
Quibus caſibus poſſit unus ſolus ex Executoribus exequi, n.29. ibid.
Executorum officium licèt ad pias cauſas, eſt à principio voluntarium, ubi verò ſemel eſt agnitum, eſt neceſſarium, n.30. f.120
Executor unus non tenetur pro altero, ſed quilibet tantùm tenetur de eo quod adminiſtravit, quia non habent poteſtatem inſolidum, n.31. ibid.
Executores particulares quando agere, vel conveniri valeant, n.32. ibid.
Executores ſi inter ſe diſcordant, & ſunt pares numero, quorum mandatum ſequendum eſt, num.33. ibid.
Executio contractus quando perfectè facta eſt per eum qui vult contractum reſcindere, opus eſt ei via actionis, quam non conſequitur, niſi data inobſervantia cauſæ finalis, quæ ſit alia præter ipſum pretium, part.1.c.13.n.9. f.248
Executio autem contractus quando facta non eſt, tunc datur via exceptionis ad reſciſſionem contractus. ibid.
Exhæredatio, vel inſtitutio filii naſcituri, nullius temporis facta mentione, puta dicitur, part.1.c.1.n 228. fol.31
Exhæredari an poſſit filius minor quindecim annis, nubens digno ſine conſenſu parentum, p.1.c.24.n.36. fol.368
Expellendi facultas proprio uſu non tranſit in donatarium, emptorem, aliumve ſingularem ſucceſſorem, eo quod ſit privilegium perſonale, part.1.c.14. n.21. f.271
Expenſæ non ſunt faciendæ, ubi plus expenderetur, quàm commodi perciperetur, part. 2.cap.4. num.8. fol.93
Expenſarum condemnatione quid veniat, de jure communi, part. 1.cap.6.num 31.& 32. fol.124
Quid de ſtylo ſacri Senatus obſervetur, ibid. n.33. fol.125
Experientia eſt rerum magiſtra, part.2.cap.5.num.74. fol.108
Expreſſio in contractu facta debet interpretari ut operetur, part.1. cap.14.num.16. f.270
Expreſſio conditionis exiſtentiæ diverſificat perſonam ad quam fit relatio, ab alia, part.1.cap.1.num.246. fol.34
Expreſſio eius quod tacitè ineſt, nihil operatur, part.1. iur.reſp. num.54. f.375
Expreſſum ubi requiritur, non ſufficit tacitum, part.2. cap.1.num.76. f.17
Ex ſeparatis & diverſis non infertur, part.2.c.5.n.131. fol 112
Extenſio non dicitur, ſed comprehenſio illa, quæ eandem rationem habet, part.1. c.1. num.201. fol.29. & c.7.num.92. f.150
Extraneus ſolvens non cogit creditorem, ut ei iura ſua cedat, part.2.cap.6.num.214. f.140

F

FAcere quod debebat qui non fecit, non recipit quod oportet, p.2.c.7.n.115. f.153
Facere ſi debebam aliquid, licèt non fecerim, non mihi imputatur, ſi idem erat, licet feciſſem, futurus eventus, part.2.c.6.n.166. f.135
Faciens aliquid nomine alterius, eo inſcio, pœna falſi tenetur, p.2.c.2.n.274. f.69
Facta in quibus requiruntur ſumptus, præſumuntur facta per eum, qui debebat facere, p.1.c.7. n.105. fol.128
Facta non præſumuntur niſi probentur, p.1.c.8.n.46. fol 147
Factum proprium quando quis poſſit impugnare, p.1. c.13.n.120. fol.262
In factis contra legem, ſi non valet quod fit ultra, neque etiam quod ſit intra, p.1.c.8.n.75. f.151

Index Rerum,

Iſta propoſitio (ex facto Ius oritur) quomodo ſit intelligenda,p.2.c.3.n.50. f.81
Et quando dicatur quæſtio Facti, ſeparata à quæſtione juris, n.52. ibid.
Quando partes concordant in Facto, jam non eſt quæſtio facti,ſed iuris, n.52. ibid.

Factum legitimè ex cauſa ſupervenienti, non reducitur ad imperfectum, part.1. cap.13. numero 116. fol.261

Factum don Franciſci de Gril,contra donnam Annam de Cardona, part.2.c.4.n.23. f.95
Narratur Factum inter nobilem Michaëlem de Cardona & Rocaberti, & don Ludovicum Deſcallar, p.1.iur.reſp.n.13. f.373

Facultates ſubjacent iuribus, & ſtatutis territorii in quo ſitæ ſunt, nullo habito reſpectu ad perſonam petentis hæreditatem, part. 1. cap. 5. numero 72. fol.510
Patrimonium duplex quis habens in diverſis provinciis,cenſetur duplex homo, unus in loco domicilii, alius in loco poſſeſſionis bonorum. ibid.
Si in aliquo loco diverſæ ſint conſuetudines teſtandi,accidere poteſt,ut quis partim teſtatus,partim inteſtatus decedat. ibid.

Facultatis quæ ſunt, an præſcribantur, p.1.c.2.n.109. fol.53

Fœmina ubi abſolutè, & non ad tempus eſſet in aliqua diſpoſitione excluſa, tunc perpetuò manet excluſa, nec defectus maſculi ullum ius ei tribueret, reluctante diſponentis voluntate, part.1.c.12.n 60. fol.239
An de iure Canonico in Cathalonia Fœminæ poſſint eſſe teſtes in teſtamento, remiſſive, p.1.c.4.n.3. fol.81

Fœmina in aliquibus caſibus admittitur in feudis inferioribus de iure communi, remiſſivè, part.1.c.12. num.61. f.239

Fœminæ non magis ſuccurritur quàm mari,niſi in caſibus à iure expreſſis, p.2.c.1.n.226. f.33

Falcidia non confecto inventario amittitur, p.1.c.2. num.4. f.49
Et quid de legitima. ibid.

Falcidia non detrahitur ex contractu, p.1.c.2. num.9. fol.49

Falcidia non deducitur de fideicommiſſo pio,num. 12. ibid.

Falcidia quæ de fideicommiſſo pio non deducitur, an honoret tantum hæredem, an hæredem & legatarios, n.12. ibid.

Falcidia liberis primi gradus prohiberi poteſt, ibid. num.18. f.50

Falcidia qualiter deducatur, ibid. n.24. f.50
Et an falcidia concurrat cum legitima. ibid.

Falcidia,& Trebellianica tranſmittuntur ad hæredes extraneos, n.29. f.55

Falcidia & Trebellianica de ſingulis rebus debentur, ſed an detrahantur de ſingulis rebus, ibid. num.56. fol.57

Falcidia & Trebellianica per errorem iuris ſoluta repeti non poteſt, p.1.c.2.n.123. f.59

Falliti præſumuntur fraudatores, part.2.c.9.num.53. fol.169

Falſi pœna punitur qui, ſe fingit illum qui non eſt, p.2.c.2.n.274. f.69

Famulitio alicuius qui interfuerunt, & ab eo receſſerunt, intra quod tempus debeant ſuam mercedem petere, p.1.c.15.n.16. f.285
Qui fuerunt in famulitio alicuius, poſt mortem domini nullum ſalarium petere poſſunt, niſi probent certum ſalarium inter eos & dominum conventum,n.18.
Quid ſi perſona ſit pauper, & conſueverit locare operas ſuas. ibid.

Fatica. In quibus caſibus Fatica locum non habeat. p.1.c.11.n.49. f.226

Faticæ ius Dominus habet, etiam in meliorationibus emphyteutæ. ibid.
Si plures res ſint venditæ unico pretio,& teneantur pro diverſis dominis, an habeat locum Fatica, p.1. c.11.n.57. f.226
Vtrum dominus directus minor reſtituatur in integrum adverſus non uſum Faticæ intra 30. dies, vel ex eo quod non ſolverit pretium, remiſſivè, n.58. f.226
Dicti triginta dies ad utendum Fatica currunt à die veræ notitiæ,& præſentationis inſtrumentorum. Et non dicitur dominus ſciviſſe alienationem, niſi ſit in individuo certificatus de omnibus pactis in ea conventis. ibid.
Ante præſentationem inſtrumentorum non competit domino ius Faticæ, quia partes re integra invito domino poſſunt recedere à contractu impunè, & ſine metu ſolvendi laudemium. ibid.
Poſt factam declarationem per dominum, quod vult uti Fatica intra 30.dies à die declarationis, tenetur pretium ſolvere,aut deponere,n.59. f.227

Fatica uti volens, debet in Cathalonia pretium intra triginta dies ſolvere, p.2.c.1.n.304. f.48

Faticæ materiam vide infra,in verb. *Ius prælationis.*

Favore alicuius inductum, non debet in odium eius retorqueri, part.1, c.13. à n.86. uſque ad num.19. f.258

Feudum & emphyteuſis iiſdem regulis judicantur, & argumentum ab uno ad aliud valet, niſi in contrarium expreſsè cautum reperiatur, part.1. c.12. n.2. fol.233

Feudum utrum dividi poſſit, part.1. cap.12. num.29. fol.236

Feudum in Cathalonia non dividitur, n.31. ibid.

Feudi ſucceſſio quæ ſit de iure communi, n.35. ibid. fol.237.& quæ de iure Cathaloniæ,num.36.& 37. fol.237
In Cathalonia vaſſallus de Feudo ad libitum diſponere poteſt,vel inter vivos,vel in ultima voluntate, fol.236

Feudum an veniat in reſtitutionem fideicommiſſi, num.62. f.239

Feudum in Cathalonia venit in reſtitutionem fideicommiſſi, n.64. f.240

Feudum an de iure communi obligari poſſit ſine domini conſenſu,& quid de iure Cathaloniæ,vide ſuprà,in verb. *Emphyteuſis.*

Feudales cauſæ coram quo iudice ſint terminandæ, ibid.n.73. f.241
Licet fœmina iure communi non ſuccedat in Feudis inferioribus, ſuccedit tamen de conſuetudine hactenus obſervata in feudis dignitatem Regalem annexam habentibus, & ſimiliter in aliis majoratibus ſimplicibus, ibid.n.55. f.239
De iure Cathaloniæ fœmina ſuccedit in Feudo,p.1. c.12.n.56. f.239
Aliqua alia ad Feudi materiam pertinentia, vide in verb. *Emphyteuſis.*

Fideicommiſſarius an poſſit propria auctoritate capere poſſeſſionem bonorum ad quæ eſt vocatus,p.2.c.7. num.111. f.152
Deciſio Senatus, ibid.n.112. f.153
Declaratio Deciſionis. ibid.

Fideicommiſſarius ſuccedit in bonis teſtatoris, non autem pupilli, p.1.c.1.n.29. f.8
Per Fideicommiſſum ſucceditur primo teſtatori, non autem hæredi gravato, ibid.n.45. f.15

Fideicommiſſum relictum poſt mortem filii,an intelligatur relictum à filio, vel eius legitimo hærede, ſive

ſubſtitu

Digitized by Google

ſubſtituto pupillari, p.1.c.1.n.34. f.9

Quæ inde utilitas reſultet. ibid.

Fideicommiſſi in ſucceſſione an debeat attendi proximitas reſpectu primi teſtatoris, an verò reſpectu ultimi poſſeſſoris gravati, part.1.cap.1. numero 137. fol.21

In fideicommiſſo relicto alicui poſt mortem gravati, ineſt tacita conditio, ſi fideicommiſſarius ſupervivat gravato: nam ſi prædecedat, extinguitur fideicommiſſum, & remanet penes hæredem gravatum, p.1.c.2.n.89. f.56

Hoc habet locum in Fideicommiſſo univerſali, & ſingulari. ibid.

Intellige prædicta ſi fideicommiſſum ſit relictum in ultima voluntate, ſecus in contractu, quia tunc non extinguitur per prædecedentiam fideicommiſſarii, imò ad hæredes eius tranſmittitur. ibid.

Fideicommiſſario an competat rei vendicatio ad alienata per gravatum, niſi primo facta excuſſione in bonis gravati, ibid.n.102. f.57

Fideicommiſſarius in vita hæredis non poteſt revocare alienationem per hæredem factam, niſi teſtator in alienatione expreſsè prohibuiſſet, quia tunc ſtatim poſſet, ibid.n.119.f.58. Etiamſi Fideicommiſſi conditio poſtea deficeret, n.120. f.58

Fideicommiſſarius ante reſtitutionem nullum ius habet in hæreditate, neque conſequitur iura hæreditaria, n.121. f.59

Fallit, n.122. ibid.

Fideicommiſſaria non fit per verba merè obliqua, ſed communia, p.1.c.1.n.168. f.24

Fideicommiſſarius an poſſit propria auctoritate capere bona fideicommiſſo ſubjecta, part.1. c.2.n.135. f.60

Fideicommiſſarius accipiens poſſeſſionem vacantem rerum fideicommiſſo ſuppoſitarum, non cadit in pœnam *l.non dubium, C. de legib.* verumtamen per interdictum *quorum bonorum*, tenetur dimittere dictam poſſeſſionem hæredi, & ab eo eam petere, n.136. ibid.

Fideicommiſſarius quid probare debeat quando agit ad reſtitutionem fideicommiſſi, part.1. c.2. n.140. fol.60

Fideicommiſſum collectivum comprehendit perſonas diverſorum graduum. p.1.c.1.n.300. f.44

Fideicommiſſarius verus hæres non eſt, p.1.c.1.n.268. fol.38

Aliud eſt quod fideicommiſſum conditionale ad hæredes tranſmittatur, aliud quod etiam in fideicommiſſis filius ingrediatur locum patris præmortui, p.1.c.5.n.13. f.103

In reſtitutionem Fideicommiſſi venit quidquid pervenit ad hæredem occaſione hæreditarii tituli, p.1.c.1.n.293. f.41

Ad inducendum Fideicommiſſum non ſunt neceſſaria verba diſpoſitiva, p.1.c.1.n.202. f.27

Qui vocatur ad fideicommiſſum, debet verificare conditionem ſub qua ad illud aſpirat, p.1.c.1.n.167. fol.24

Fideicommiſſum relictum poſt mortem filii impuberis, an intelligatur relictum à filio, an ab eius hærede, p.1.c.1.n.34. f.9

Quæſtio de Fideicommiſſario agente rei vendicatione contra tertium poſſeſſorem, part.1.c.2.n.53. fol.52

Vbi proximiores vocantur per fideicommiſſum, cenſentur vocati proximiores ultimi poſſeſſoris, & non teſtatoris, p.1.c.1.n.296. f.[illegible]

Si teſtator ſubſtituit per verba communia in re certa, cenſetur velle Fideicommiſſum facere particulare, p.1. c.1.n.20. f.6

Fideicommiſſum in dubio cenſetur iniunctum primo filio inſtituto, p.1.c.1.n.95. f.17

Ratio conſervandi bona in familia eſt apta inducere Fideicommiſſum inter omnes de familia, p.1.c.1. n.277. f.39

Per Fideicommiſſum poteſt ſubſtitutio relinqui perſonæ quæ non eſt in rerum naturâ, part.1.cap.1. n.128. fol.20

Fideicommiſſi conditione deficiente, deficit fideicommiſſum, p.1.c.1.n.270. f.38

An evanuerit Fideicommiſſum univerſale, ex quo defecit conditio ſub qua erat factum, p.1.c.4.n.109. fol.94

Fideicommiſſaria reciproca non datur niſi adſit urgens conjectura, p.1.c.1.n.282. f.40

Ablativus abſolutus ultra vulgarem inducit Fideicommiſſum, p.1.c.1.n.134. f.21

Per Fideicommiſſariam vocatus ea duplici via venire poteſt, p.1.c.1.n.163. f.24

Fideicommiſſum reciprocum non dicitur inductum inter quos teſtator noluit facere expreſſum, p.1. c.1.n.284. f.40

Quomodo clauſula generalis vocationis inducat Fideicommiſſum, p.1.c.1.n.271. f.39

Fideicommiſſarii poſſeſſio capta vacante hæreditate, dicitur vitioſa, niſi habeat licentiam à teſtatore, p.2. c.7.n.10. f.170

In dubio ſummariiſſimo d. l.fin. eiuſve interim, ut Fideicommiſſarius, aliuſve contradictor obtinere poſſit, debet legitimè poſſidere, & vigore tituli clari, p.1.int.reſp.n.33. f.374

Fideicommiſſarius nihil poteſt objicere de non iure hæredis, niſi ius ſui fideicommiſſi incontinenti probet, p.1.int.reſp.n.67. f.376

Fideicommiſſum relictum Titio & hæredibus, tranſit ex perſona Titii ad hæredes, & non ab eis incipit, p.1.c.1.n.201. f.27

Quid ſi Notarius ſtipulatus ſit abſenti, & ſuis hæredibus, n.212. f.29

Fideicommiſſum revocatum in dubio non debet cenſeri, p.1.c.8.n.156. f.162

Si filiis reſtituenda ſit hæreditas patris, tale Fideicommiſſum debetur filiis ſuperſtitibus, & non nepotibus ex filio præmortuo, p.1.c.5.n.53. f.106

In ſimplici Fideicommiſſo appellatione filiorum comprehenduntur nepotes. ibid.

In Fideicommiſſis perpetuis non eſt neceſſe probare certum conſanguinitatis gradum, cum omnes ſint ſucceſſibiles, p.1.c.5.n.69. f.110

In Fideicommiſſo per gradus ſubordinato ineſt altera vulgaris, & fideicommiſſaria, p.1.c.1.num.161. fol.13

In Fideicommiſſis ſuccedĭtur ſecundum ordinem à iure traditum in ſucceſſione ab inteſtato, p.1.c.1. n.294. f.42

Fideiuſſor tutoris tenetur pro rebus adminiſtratis per tutorem poſt pubertatem pupilli, part.1.c.7.n.146. f.132

Fidejuſſor non poteſt repetere à debitore quod pro eo ſoluit, ſi eſt quod ei imputetur cur ſolverit, p.2.c.5. n.116.& 117. f.111

Fidejuſſor per ſolam unius penſionis ſolutionem non poteſt debitorem compellere ad redimendum, ſed requiritur, quod veniatur pro ſolutione penſionum, p.2.c.5.n.93. f.109

Fidejuſſor ſi habet ceſſam hypothecariam à creditore, poteſt agere contra tertios poſſeſſores debitoris, p.2.c.5.n.162. f.114

Non tenetur Fidejuſſor reſciſſo contractu ex iuris communis diſpoſitione, licèt ex iure ſpeciali teneatur, p.1.c.13.n.123. f.262

Fidejubens in aliquo contractu an cenſeatur ei conſentire, p.2.c.5.n.20. f.83

Fides quæ cenſetur præſtita debitori per fidejuſſorem, eſt de luendo,& liberando pignus, non de emendo pro ſe. Et ſi emerit pignus à creditore mandati, cogi illud cum fructibus reſtituere, part. 2. cap. 5. n. 14. f. 182
Refelluntur adducta in contrarium iſtius concluſionis, n. 15. ibid.
An emptio cenſualis, ſeu violarii facta per fideiuſſorem, valeat in vim emptionis, an tantum luitionis, part. 2. c. 5. n. 8. f. 82
Fideiuſſor pro tollenda aliqua empara, an teneatur ſolùm uſque ad valorem rei emparatæ, p. 2. c. 4. n. 55. f. 98.
Fideiuſſor de judicato ſoluendo ad quid teneatur, part. 2. c. 4. n. 56. f. 98
Fideiuſſor iſte an teneatur, ſi reus eſt abſolutus in cauſa Principali, & condemnatus in cauſa appellationis, part. 2. c. 5. n. 120. 121. & 122. f. 111
Fideiubens pro officiali annali non tenetur amplius, ſi aſſirmetur, part. 2. c. 2. n. 64. f. 49
Fideiuſſio utrique obligationi ciuili, & naturali, & cuilibet earum accedit, part. 2. c. 4. n. 1. f. 101
Fideiuſſor non tenetur ubi principalis obligatio eſt nulla, n. 2. ibid.
Fideiuſſorem unum an poſſit creditor liberare in præjudicium aliorum confideiuſſorum, n. 4. ibid.
Fideiuſſor qui emit à creditore cenſuale, in quo ipſe erat fideiuſſor, an cenſeatur ipſum luiſſe, & redemiſſe, n. 5. & n 6 & 7. f. 101
Fideiuſſor an poſſit per eundem judicem qui contra eum fecit executionem, facere executionem aduerſus principalem, ſi ille non eſt ſuus iudex principalis, num. 24. f. 104
Fideiuſſor qui promiſit ſoluere ſine aliqua exceptione, an poſſit opponere beneficium excuſſionis, n. 30. fol. 104.
Fideiuſſori non poteſt imputare principalis, quod beneficium excuſſionis non appoſuerit, n. 29. ibid.
Fideiuſſor an pro eo quod ſoluit, poſſit confideiuſſores in ſolidum, deducta ſua parte conuenire, n. 33. & 34. fol. 105.
Fideiuſſor an releuetur ex eo quod denunciauerit creditori, ut conueniat debitorem, quia fit non ſoluendo, n. 46. f. 106
Vel ne numeret debitori pecuniam prædicta de cauſa, n. 47. ibid.
Fideiuſſor an poſſit conueniri durante lite inter debitorem & creditorem, vel alium ex fideiuſſoribus, & creditoribus, n. 48. f. 106
Fideiuſſor an poſſit accedere obligationi præſcriptæ, n. 49. f. 106
Fideiuſſio an pacto nudo valeat, n. 52. ibid.
Quid de iure Canonico, n. 53. ibid.
Fideiubere eſt perdere, n. 64. f. 107
Fideiuſſor indemnitatis non poteſt conueniri, niſi principali excuſſo, n. 78. f. 108
Fideiuſſor non poteſt cogere principalem, ut eum à fideiuſſione liberet, antequam ſoluat, part. 2. cap. 5. n. 84. f. 109
Fallit n. 86. *cum duobus ſeqq.* ibid.
Fideiuſſor de iudicato ſoluendo ad quid teneatur, p. 2. c. 4. n. 55. f. 98
Fideiuſſor an poſſit ſe obligare ad pœnam corporalem ad quam principalis eſt obligatus, part. 2. c. 5. n. 95. f. 109.
Fideiuſſori an noceat interpellatio facta debitori, & è contrario, ibid.
Fidejuſſor qui ſe obligauit in plus quàm principalis, an remaneat obligatus in quantitate debita per principalem, n. 100. & n. 101. & 102. f. 110
Fideiuſſor poteſt obligari executiuè, licet principalis ſit tantum ſimpliciter obligatus, n. 105. ibid.
Fideiuſſor poteſt ſoluere de bonis principalis, n. 104. f. 121
Limitatur, ibid. n. 105. f. 110
Fideiuſſor qui fideiuſſit pro carcerato, ut poſſet eſſe in quadam camera, liberatur, ſi poſtea carceratus in arctiori carcere ponatur, ibid. n. 129. ad fin. f. 112
Fideiuſſor an liberetur per prorogationem ſolutionis factam debitori, ibid. n. 107. f. 110
Fideiuſſor de iudicato ſoluendo, an poſſit conueniri priuſquam principalis, ibid. n. 125. f. 111
Fideiuſſorem qui dare tenetur, an teneatur illum dare in loco & domicilio creditoris, part. 2. cap. 5. n. 109. f. 112
Fideiuſſor an poſſit repetere à principali uſuras quas creditor ſoluit, ibid. n. 113. f. 110
Fideiuſſor non poteſt repetere à debitore quod pro eo ſoluit, ſi eſt quod ei imputetur cui ſoluerit, part. 2. c. 5. n. 115. f. 111
Deciſio Senatus. ibid.
Fideiuſſio de non offendendo, præſtita ſimpliciter, ſine temporis præfinitione, expirat finito officio Officialis, part. 2. c. 11. n. 52. f. 183
Fideiuſſor poteſt aliquid accipere pro fideiuſſione facienda, p. 2. c. 5. n. 118. f. 111
Fideiuſſor de repræſentando, ſi reus, pro quo fideiuſſit eſt relaxatus ſimpliciter ad requiſitionem dierum publicato proceſſu, cùm iſta relaxatio habeat vim abſolutionis, fideiuſſor non tenetur, niſi reus denuò delictum committat, ibid. n. 131. f. 112. & n. 146. f. 113. idque intra duos annos: nam poſtea licet delinquat, non tenetur, cum fideiuſſio lapſo biennio ſit extincta, ibid. n. 131. f. 112
De aliis fideiuſſoribus, qui promiſerunt pro reo relaxato, ut intra certum terminum ſe reponat in carceribus, vulgo reincidentia, vel relaxato ſimpliciter ad requiſitionem dierum, non publicato proceſſu, trado multa d. c. 5. fol. 101. & ſeqq. & ibi de iſta materia plura.
Fideiuſſor cui per creditorem non ſunt ceſſæ actiones, an præferatur creditoribus mediis inter fideiuſſionem & ſolutionem, ibid. n. 148. cum duobus ſeqq. fol. 113.
Fideiuſſor habet duas actiones aduerſus principalem, ibid. num. 151. ibid.
Fideiuſſor dicitur propriè debitor, ibid. n. 202. f. 117
Fideiuſſor in cenſuali, qui diu ſtetit in obligatione, an poſſit cogere reum ut à fideiuſſione eum liberet, ibid. n. 91. f. 109
Aliqua alia de fideiuſſoribus ſcitu digna, vide in cap. 5. per tot. f. 101. & ſeq.
An ut amittatur ius agendi ad recuperandam poſſeſſionem, requiratur bona fides poſſidentis, part. 2. c. 7. n 45 & 46. f. 146
Fidem ſuam qui interpoſuit in aliquo contractu, an cenſeatur iuraſſe, part. 2. c. 8. num. 89. f. 163
Fidem frangenti fides non eſt ſeruanda, part. 2. c. 11. n 19. f. 18[illegible]
Filia ex eo quod conſenſit in matrimonium, videtur & in pacta dotalia conſenſiſſe, part. 1. c. 3. n. 6. f. 64
Filia quæ ceſſit omnia iura quæ habebat ſuper hæreditate, & bonis paternis, an cenſeatur ceſſiſſe iura dotis maternæ, part. 2. c. 6. n. 61. cum tribus ſeq. f. 127
Filia quæ per contractum matrimonii in Cathalonia eſt liberata à patria poteſtate, an mortuo eius viro redeat in patris poteſtatem, part. 1. c. 10. n. 3. f. 216
Filia congruè dotata, inſpecto valore bonorum patris, iuxta tempus quo ipſam dotauit, non poteſt dicere ſe læſam, licet poſtea patris bona ſummè aucta fuerint, part. 1. c. 3. n. 29. f. 66
Filia, quæ cum iuramento renunciauit hæreditati paternæ, an, & quando poſſit patri ab inteſtato ſuccedere, p. 1. c. 4 n. 69. f. 89

Filius

Filius emancipatus minor,& filiusfam.ſive minor, ſive major, qui uxorem non habuerit, in Cathalonia nullos contractus obligatarios facere poteſt ſine patris conſenſu, p.2.c.1.n.4.per tot. f.10
Quid cum juramento. ibid.
Quid ſi filius falsò habuiſſe uxorem juraverit, ibid. n.27. f.12
Filii contractus abſque conſenſu paterno factus, an poſt quinquennium ex quo filius poteſt liberè contrahere, reconvaleſcat, ſi filius per dictum quinquennium tacuerit, & de dicto contractu conqueſtus non fuerit, ibid.n.37. f.13
Filius ſi fecit obligationem ſine conſenſu paterno,& pro ea intervenit fidejuſſor,an fidejuſſor remanſerit obligatus, ibid.n.58. f.15
Filius emancipatus minor poteſt donare cauſa mortis, ibid. n.63. f.16
Filii contractus an reconvaleſcant, ſi pater ex poſtfacto præſtet ſuum conſenſum, ibid. numero 69. fol.17
Filii in Cathalonia, an ſine patris conſenſu poſſint adire hæreditatem, ibid.n.81.& 83. f.18
Declara ut n.86. ibid.
Filii in Cathalonia an poſſint aliquid in judicio confiteri ſine patris conſenſu, ibid.n.88. f.19
Filiusfam. major de iure communi, an habeat legitimam perſonam ſtandi in judicio ſine patris conſenſu, ibid.n.91. ibid.
Filii utiles contractus, licet ſine patris conſenſu, valent. ibid.n.18. f.12
* Limita ut ibid.n.104. f.20
Filii an poſſint facere remiſſionem, ſive liberationem ſine paterno conſenſu, ibidem, num. 177.& 178. fol.27
Filius an poſſit ſine patris conſenſu donationem ei abſenti factam repudiare, ibid. num.134.139.140.& 141. f.23.& 24
Filius dicens contractum nullum ob defectum paterni conſenſus,tenetur reſtituere quod ex illo contractu accepit, quatenus eſt factus locupletior,ibid.n.169. fol.26
Filii, qui habent peculium caſtrenſe, aut quaſi,an poſſint actus obligatorios facere abſque patris conſenſu, ibid.n.176. f.27
Filius minor emancipatus, qui veniam ætatis impetravit,an poſſit actus obligatorios facere abſque patris conſenſu, ibid.n.194. f.28
Filii legitimati per reſcriptum,an ſub dict.conſt.diſpoſitione comprehendantur, p.2.c.1. n.196. & 198. f.28.& 29
Declaratur, ibid.
Filii ex primo matrimonio an poſſint propria auctoritate, ratione ſuæ civilis, & naturalis poſſeſſionis, quam habent vigore conſt.2.tit. *diſſolt lo matr.* occupatorem bonorum patris propria auctoritate expellere, part.2.c.7.n.62. f.147
Filius an poſſit propria auctoritate res hæreditarias pro legitima occupare, part.2. cap.10. numero 94. f.178
Filiusfam. conſtitutus in publico alicujus univerſitatis officio, ſi fecit aliquas obligationes ſine patris conſenſu,an valeant, p.2.c.1.n.105. f.20
Filius condemnatus, quippe qui omiſerit opponere exceptionem nullitatis contractus beneficio conſt.1.& 2.tit.*de menors de 25.anys*,poteſt poſt ſententiam in judicatum tranſactam eam opponere, part.2.c.1. n.214. f.30
Filii poſiti in conditione, ſecundum opinionem in Cathalonia,& ubivis terrarum receptam, non cenſentur poſiti in diſpoſitione, part.1.c.1.n.78. f.16
Limite ut ibid.
Filii militum majores quatuordecim annis, minores tamen viginti, licèt juxta ius ſpeciale Cathaloniæ ſint ſub poteſtate tutorum, poſſunt teſtari etiam invitis tutoribus, p.1.c.7.n.20. f.119
Et eorum contractus cum juramento valent,& tenent, n.21. ibid.
Filius præſumptione iuris præſumitur eſſe in patris poteſtate, p.1.c.10.n.2. f.216
Filium ſi pater emancipat, debetur ei in præmium emancipationis dimidia pars uſusfructus bonorum filii,etiamſi eam non ſibi reſervaverit, cui dimidiæ pater poteſt renunciare, n.5. ibid.
Declaratur, n.6. ibid.
Filius conjugatus de patris conſenſu,cum in Cathalonia habeatur pro emancipato, non tranſmittit hæreditatem non aditam ad quoſcumque ex potentia ſuitatis: ſed tantùm hæreditatem aſcendentis, non aditam à deſcendente ex potentia ſanguinis, vel quamcumque hæreditatem ad quoſcumque ex capite iuris deliberandi intra annum, numero 16. ibid.
Declara ut ibid.n.17. f.217
Filius in Cathalonia ſive ſit in poteſtate, ſive emancipatus aliter quam per contractum matrimonii, ſi eſt minor 25.annis, ex nullo contractu obligatur ſine patris conſenſu, p.1.n.18. f.217
Filius ſi eſt major 25.annis,ſi eſt in poteſtate, etiam ex nullo contractu obligatur, ſine patris conſenſu, ibid.
An prædicta habeant locum in filio forenſi, n.20. ibid.
Filius de iure communi ex omni contractu obligatur, præterquam in mutuo,& voto,n. 19. ibid.
Filius, ſive in poteſtate, ſive emancipatus, non poteſt exhæredari, niſi cauſa adjecta in teſtamento, aliàs teſtamentum eſt nullum, part.1.c.4.n.35. f.85
Et illa cauſa debet ad hærede vera probari, alias teſtamentum corruit quoad inſtitutionem, num.36. ibid.
Filius qui ab inteſtato ſuccedere non poteſt, nequit rumpere teſtamentum patris ex cauſa præteritionis, vel exhæredationis, ibid.n.69. f.89
Filius an,& quando in fideicommiſſo repræſentet patris perſonam, p.1.c.5.n.50 & n.51. f.107
Filius qui gravatus onere fideicommiſſi alienavit, an poſſit res quas alienavit pro ſua legitima eligere, p.1.c.3.n.66. f.75
Filii poſiti in conditione,ubi cenſentur gravati, cenſentur & vocari, part.1.c.1.n.100. f.13
Filii hæredis poſiti in conditione, an cenſeantur poſiti in diſpoſitione,ibid.n.210. f.28
Filiusfam. de iure communi tutor eſſe non poteſt : in Cathalonia tamen dubium eſt, quia filiifam. etiamſi ſint majores,non poſſunt ſine patris conſenſu obligari, part.1.c.7.n.161. f.134
Filii,& nepotes, an poſſint alienata per parentes ſuos in eorum vita revocare, p.1.c.8.n.99. f.154
Filii ut excludantur ab hæreditate, & extranei admittantur,repugnat rationi naturali, & demens dicitur qui ſobolem alienam propriæ anteponit, p.1. c.4. num.41. f.85
Filii ex duobus matrimoniis quoad patrem æquè ſunt dilecti, p.1.c.8.n.170. f.166
Filii naturales ſuccedunt patri ab inteſtato in duabus unciis,ubi non adſunt legitimi,nec conjux, part.1. c.5.n.46. f.106
Filio naturali unciam poteſt pater relinquere, etiam extante ſobole legitima & uxore,& eis non extantibus, totam ſuam ſubſtantiam, relicta legitima aſcendentibus. ibid.
Filio naturali quocunque caſu ſi pater nihil relinquat, non poteſt tamen ipſe agere contra teſtamentum patris. ibid.

Filii naturales tantum, & filii legitimi & naturales, non differunt inter ſe reſpectu matris. ibid.

Filii naturales poſſunt eſſe hæredes matrum ſuarum, etiam extantibus legitimis & naturalibus. ibid.

Filii tamen naturales tantum matris illuſtris, non ſunt ſucceſſibiles, nec filii nati ex nefando coitu patri, aut matri ſuccedunt, ſed ipſis debentur alimenta, de æquitate Canonica. ibid.

An conſt. *Hac noſtra*, habeat locum in Filio fideicommiſſario matris, contra ſecundam mariti uxorem, remiſſivè, p.1.c.9.n.122. f.196

Firmare directum, eſt firmare ius, & de iure, p.2.c.5. n.165. f.115

Fiſcus ſemper accipit ab eo, qui accipit, licèt non cum effectu. p.1.c.5.n.23. f.104

Fiſco ubi pars alicujus pœnæ applicatur, ipſi debet tota pœna ſolvi, & fiſcus debet partem pœnæ privato contingentem ei tradere, part.2.cap.11.n.45. f.182

Fiſci iudex in Cathalonia, eſt bajulus generalis Cathaloniæ, p.2.c.16.n.45. f.225

Fiſcus laudatus trahit cauſam ad ſuum iudicem, p.2. c.16. n.44. f.225

Si inter aliquos fuerit factum pactum de hæreditate viventis ſine eius conſenſu, & hæreditas perveniat ad aliquem ex paciſcentibus, illa applicatur Fiſco, p.1.c.6.n.18. f.11

Conventio facta per viam donationis valet, n.19. ibid.

Fiſcus ſi habeat cauſam communem cum alio, & eius litis conſors ſupplicavit, an illius ſupplicatio proſit fiſco, p.1.c.17.n.16. f.304

Bona vacantia quanto tempore in Cathalonia adverſus Fiſcum præſcribantur, p.1.c.2. num.132. & n.133. f.55

Fiſcus, & mulier ſi concurrant ad quæſita poſt contractam obligationem dotis & fiſci, uter præferatur, p.1.c.9.n.3. f.163

Fiſcus ſolus poteſt opponere indignitatem occidentis, quoniam iura fiſci ſolus fiſcus intentat, part.1. c.6. n.10. fol.112

Fiſcus, & qui poteſt procedere executivè, non poteſt lite pendente executivè procedere, ſi probabiliter dubitetur an ſit debitor, part.2. cap.3. numero 36. fol.79

Forenſis an teneatur ad collectam, part.2. c.6. n.196. f.138

Vbi reſolvitur quid in Cathalonia.

Forum quis quot modis ſortiatur, part.2. c.2.n.248. fol.66

Quomodo ſit intelligendus forus primus, tit. de ſucceſſoribus ab inteſtato, part.1. cap.8. num.220. f.175

Non attenditur quod continentia cauſæ dividatur, dum quæſtio eſt inter perſonas diverſi fori, p.1.c.7. n.158. f.134

Si in duobus locis quis Forum ſortiatur, fit ſeparatio bonorum, ot quodlibet ſecundum ſuam legem & ſtatutum iudicetur, part.1. cap.5. numero 72. f.110

Frater non poteſt imputare ſorori in legatum dotis ſibi à patre relictum, alimenta quæ ei præſtitit, p.1. c.16.n.31. fol.299

Fructus rei venditæ ad quem ſpectent, p.1. c.15. n.94. f.259

Fructus percepti per hæredem gravatum iudicio teſtatoris, regulariter computantur in quartam Trebellianicam, p.1.c.2.n.56. f.57

Fructus in falcidiam regulariter non imputantur, p.1. num.76. f.55

De ratione. ibid.

Limita in tribus caſibus, p.1.c.2.n.78. f.55

Fructus ſuos facit bonæ fidei poſſeſſor, iure poſſeſſionis, non iure dominii, p.2.c.9.n.25. f.185

Fructibus induſtrialibus æquiparantur cenſus, redditus, penſiones, prædiorum afflictus. ibid.

Fructus pendentes ad quem pertineant in alienatione quæ fit pro executione rei judicatæ, remiſſivè, p.1. c.13.n.95. f.259

An in fructibus rei locatæ dominus pro mercede præferatur habentibus hypothecam expreſſam anteriorem, p.1.c.14.n.94. f.280

Fructus an in dubio cenſeantur percepti de voluntate uxoris, vel non, p.1.c.9.n.22. f.185

Fructus naturales, niſi ſint parvæ conſiderationis, tenetur maritus, ſeu eius hæres reſtituere, licèt eos receperit de voluntate uxoris, quatenus tamen eſt factus locupletior, parte 1. cap. 9. numero 25. f.185

Sicut in fructibus induſtrialibus vir non tenetur reſtituere fructus conſumptos in communem uſum, ſic nec poteſt repetere meliorамenta quæ in eis fecit, part.1.c.9.n.24. f.185

Fruſtra fiunt per plura, quæ poſſunt fieri per pauciora, part.2.c.3 n.58. fol.81

Fuga. Qui tantum habetur pro non ſecuro, non dicitur de fuga ſuſpectus, part.2. cap.10. numero 24. f.173

An ille qui venit ad paupertatem caſu, & citra dolum, & in quo non apparent indicia fugæ, liberetur per iuratoriam cautionem, n.25. ibid.

Fugere quis non tenetur, ſi ei eſt dedecori, part.2. c.10.n.71. f.176

Securitas data Fugitivo ei non prodeſt, niſi appareat fugitivo eſſe datam, part.1. cap.10. numero 50. f.173

Fundamento deſtructo, cætera corruunt, p.1. iur.reſp. n.74. f.376

Funeris impenſæ, & ultimæ infirmitatis, doti præferuntur, & creditoribus habentibus hypothecas anteriores, etiam expreſſas, parte 1.cap.9. numero 9. f.184

Limita quoad expenſas, quæ erant verè neceſſariæ in infirmitate, non quæ prodigalitate factæ ſunt, ibid.n.9. f.184

Veſtes lugubres uxoris, & familiæ Funeris privilegium habent. ibid.

Funeris impenſa non propriè dicitur debitum defuncti, ſed hæredis. ibid.

Furcas erectas continuo tenere an poſſit, qui tantum habet criminalem iuriſdictionem, p.2. c.2. n.511. f.71

Furnus, vide *Vaſſalli*.

Fuſtigatio eſt pœna ſimilis relegationi, p.2.c.2. n.58. f.49.

G

G*Abellarum* debitor quamuis teneatur ad pretium in genere, tamen cum videatur obligatus contemplatione monetæ quam exigit de fructibus gabellarum, liberatur à communiter accidentibus ſolvendo de pecunia exacta ante reprobationem monetæ, & moram, p.1.c.11.n.40. f.215

Gabellarii liber probat quando eſt quæſtio inter gabellarium & deſcriptum in eo, non tamen probat ad tertii utilitatem, p.1.c.22.n.18. f.354

Generalis oppoſitio adverſus inſtrumentum productum, & circa alia, an & quando ſufficiat, p.2.c.14. n.166. fol.212

Generalis citatio non ſufficit, ubi poſſeſſor eſt certus, p.2.c.7.n.13. f.143

Generali in diſpoſitione veniunt ea, de quibus eſt cogitatum in genere, licet non in ſpecie, p.1.c.8.n.50. fol.160.

Fallit

Digitized by Google

• Fallit, num.5 1. ibid.

Generalia verba non operantur, ubi requiritur ſpecialis expreſſio, p.2.c.8.n.51. f.160

Generi per ſpeciem non derogatur in diverſis legibus, quod eſt notandum pro ſtatutis, part.1.cap.11. n.6. fol.220

Gratificatio babet locum in Cathalonia, part.1. c.11. num.32. f.236

Gratificato quid ſit, ibid. & ſucceſſivè multa ad gratificationis materiam ſpectantia. ibid.

Gravamen ſi ſit expreſsè impoſitum filiis in conditiorione poſitis, tale gravamen tenet, part.1.c.1.n.90. fol. 16

Explicatur quomodo dicantur filii in conditione poſiti Gravati, p.1.c.1.n.91. f.27

Gravamen nominatim injunctum ſubſtitutionem producit in antecedens neceſſarium, part.1. c.1.n.92. ibid.

Gravamen nominatim injunctum ſubſtitutionem producit in antecedens neceſſarium, ſecus ſi imperſonaliter, p.2.c.1.n.141. f.21

Gravatus reſtituere ex contractu, non detrahit trebellianicam, p.1.c.2.n.9. f.49

Gravatus reſtituere poſt mortem, poteſt illud in vita reſtituere, part.1.cap.3.n.21. fol.67

Gravatus qui eſt reſtituere in diem, vel ſub conditione, an teneatur ſatiſdare, part.1. cap.2. num.127. fol.59

Gravati quis non poteſt ex delicto alterius, part.1.c.6. n.13. f.112

Gravatus de reſtituendo hæreditatem poſt mortem, ſi eſt de deſcendentibus, intelligitur gravatus ſub conditione, ſi deſcendentes non relinquat, part.1. c.2. n.81. f.55

Amplia & limita dictam concluſionem, ut in num. ſequent.

Gravatus reſtituere hæreditatem, ita ut poſſit diſponere de mille, ſi decedat inteſtatus, nulla facta diſpoſitione de dictis mille, an eius legitimi hæredes in dictis mille ſuccedant, part. 1.cap.2.n.112. fol.58

Gravare non poſſum quem non honoro, part.1.cap.1. n.82. f.16

Guarentigia quid ſit, p.1.c.3.n.6. f.76

Guarentigium inſtrumentum vim diffinitivæ ſententiæ habere quomodo intelligatur, part.2.c.13.n.41. fol.197

Guarentigium inſtrumentum quod hodie dicatur, p.2. c.3.n.6. fol.76

Ad Guarentigii inſtrumenti materiam pertinentia, vide verb. *Inſtrumentum.*

Guidaticum datum per officialem durat donec eius officium durat, p.2.c.2.n.160. f.58

Guidatus an cenſeatur vocatus ad conſilium, ibid. n.313. f.71

Guidaticum datum in caſu quo dari non potuerit, eſt ſervandum per eum qui ipſum dedit, part.2.cap.2. n.314. f.72

Decisio Senatus. ibid.

Guidaticum datum ab inferiori, an ſuperior obſervare teneatur. ibid.

Guidaticum an amittatur ob ſubſequens delictum, ibid.

Guidaticum dari non poteſt, niſi parte læſa ſatisfacta, part.2.c.11.n.113. f.187

H

HAbere quis poteſt dominium aliquarum rerum habitu, qui quidem non exit in actum, niſi in eventu alicujus caſus, part.1.cap.8.numero 189. fol.169

Hæreditas eſt nomen univerſale, comprehendens iura activa & paſſiva, p.2.c.6.n.64. f.128

Cum ſit mentio de bonis alicujus univerſaliter, idem judicamus de bonis quod de Hæreditate, & è contrario, p.2.c.6.n.66. f.128

Hæredes occiſi poſſunt agere adverſus homicidam, ad æſtimationem operarum, quas interfectus exercere potuiſſet toto tempore vitæ ſuæ, part.2.cap.11. n.70. f.184

Qualiter dictæ operæ ſint æſtimandæ, ibid.num.76. & 77. ibid.

Hæredis licèt in contractu non fiat mentio, tranſit contractus ad hæredes, niſi aliud de voluntate partium conſtet, p.2.c.8.n.119. f.164

Hæres durante tempore inventarii, an poſſit conveniri à creditoribus aut legatariis, part.2.c.3. n.234. fol.89

Hæres licèt cenſeatur una & eadem perſona cum defuncto, non tamen hæredis hæres, part.2.c.7.n.92. fol.150

Hæres an poſſit conveniri coram judice Eccleſiaſtico, ratione iuramenti per defunctum præſtiti, p.2. c.8.n.62. f.161

Hæres ſemper cenſetur nominatus in inſtrumento, licèt de eo non fiat mentio, part.2. cap.3.num.92. fol.85

Hæres non poteſt redarguere defunctum mendacii, part.2.c.8.n.71. f.161

Hæres an teneatur vindicare mortem defuncti, part.2. c.11.n.90. f.185

Hæres inſtitutus in aliqua hæreditate quæ teſtatori obvenit, licèt ſubeat commoda, & incommoda dictæ hæreditatis, non dicitur hæres univerſalis, part.1.c.2.n.124. f.59

Hæres inſtitutus in re certa, non dato cohærede, cenſetur inſtitutus in univerſum, part.1. c.1. n.7. f.6. & c.4.n.55. f.87

Hæredes legitimi pupilli, ubi compendioſa cenſetur fideicommiſſaria, intra pubertatem tenentur reſtituere fideicommiſſario bona tantùm teſtatoris, deducta per eos legitima & Trebellianica, part.1.iur. reſp.n.30. f.374

Limita ut n.31. ibid.

Hæres gravatus ſi fecit melioramenta in re fideicommiſſo ſubjecta, conditione fideicommiſſi pendente, poteſt ea repetere à fideicommiſſario, purificata fideicommiſſi conditione, part.1.cap.2.numero 33. fol.51

Declara ut n.39. f.52

Hæres qui alienavit de bonis fideicommiſſo ſubjectis, an poſſit unam de eis eligere pro ſua Trebellianica, & etiam legitima, ſi eſt filius, fideicommiſſario invito, n.43. ibid.

Hæres gravatus habens poteſtatem alienandi de bonis fideicommiſſo ſubjectis pro ſuis neceſſitatibus, quid facere poſſit, n.117. f.58

Hæres non tenetur fideicommiſſario ad æſtimationem rerum hæreditariarum, quæ ſine eius culpa perierunt, p.1.c.2.n.137.f.60. Tantum ſiquidem ei tenetur de dolo & lata culpa. ibid.

Hæreditatem alicujus ſi petam ab inteſtato, an obtinere debeam, ſi probem me eſſe conſanguineum talis, & aſſeverem me eſſe illi proximiorem, p.1. c.5.n.65. f.110

Hæreditas quæ aufertur indigno, an applicetur fiſco, an verò ad hæredes defuncti pertineat, p.1.c.6.n.7. f.111

Hæreditamentum factum per conjuges in contractu matrimonii filiis ex ſe naſcituris, an ſit validum in Cathalonia, p.1.c.8.n.130. f.157. Et quid de iure communi, n.132. f.158

Hæres creditoris, & etiam ceſſionarius, poteſt petere

executio

Index Rerum,

executionem inſtrumenti guarentigii, ut creditor principalis ſine aliqua partis citatione, aut ceſſionis intimatione, ſecundum magis communem opinionem per Regium Senatum receptam, part. 1. c. 17. n. 40. f. 307

Aliqua alia ad materiam Hæredis grauati de reſtituendo pertinentia, vide in verb. *Gravatus*.

Hæres hodie non vindicans mortem defuncti, an priuetur eius hæreditate, remiſſiuè, part. 1. c. 6. n. 12. fol. 112.

Pœna quæ à iure imponitur Hæredi non vindicanti necem defuncti, limitatur in fideicommiſſario, eo quod non ſit propriè hæres. ibid.

Hæres inſtitutus donec vixerit, nullo dato ſubſtituto, grauatur de reſtituendo ſuis legitimis hæredibus, part. 1. c. 1. n. 209. f. 28

Non poteſt præſumi hæredem grauatum facere aliquid in præiudicium fideicommiſſarii, ſi ex eo ipſi primùm præiudicetur, p. 1. c. 14 n. 82. f. 278

Hæres fiduciarius eſt nudus miniſter bonorum, & alteri debet ea reſtituere, part. 1. cap. 1. num. 211. f. 29.

Per ſimplicem Hæreditatis aditionem non approbatur teſtamentum in omnibus, part. 1. c. 1. n. 204. f. 27.

Hæres ſcriptus habet fundatam intentionem quoad poſſeſſionem, part. 1. iur. reſp. n. 37. & 58. f. 374

Senatus obſeruantia, n. 39. ibid.

Hæredi inſtituto ſub conditione, non competit beneficium *l. fin.* part. 1. iur. reſp n. 51. f. 375

Hæredibus ius non quæritur, niſi ex iure & perſona auctoris, part. 1. c. 1. n. 199. f. 16

Hæres propriè alius eſt, & alius hæres fiduciarius, p. 1. c. 1. n. 112. f. 29

Hæc pars don Michaëlis habetur pro Hærede uniuerſali, quia inſtitutus fuit in hæreditate, quæ teſtatori obuenerat, p. 1. iur. reſp. n. 49. f. 375

Hæreditate filios inter viuos quoquo modo parentibus eſt præiudicium, cum talia hæreditamenta obſequium debitum parentibus per filios minuere ſoleant, part. 1. c. 8. n. 159. f. 163

Hæreditamenti nullum genus ponitur in capitulis nuptialibus per maritum in fauorem filiorum ex illo matrimonio, niſi ad requiſitionem futuræ uxoris, cum nemo cenſeatur velle ſibi præiudicare, num. 160. ibid.

Conſt. *hac noſtra*, inducta eſt in odium Hæredis mariti, non ſoluentis viduæ dotem, & ſponſalitium, ſecundum aliquos, part. 1. c. 9. n. 179. f. 204

Auctoris opinio eſt, fuiſſe principaliter inductam in fauorem dotis viduarum, ut illis dos citiùs ſoluatur per Hæredes mariti. ibid.

Hæres grauatus, qui poteſt alienare de bonis fideicommiſſo ſubiectis pro dote reſtituenda, an poſſit pro illo capitali, pro quo poterat bona alienare, imponere dicto fideicommiſſo cenſuale, & pro eo bona fideicommiſſi obligare, in præiudicium ſucceſſorum in fideicommiſſo, part. 1. cap. 9. n. 185. f. 205

Hæres grauatus, ſeu eius hæres, ut non faciant fructus ſuos, ſat eſt non interueniat negligentia fideicommiſſarii. part. 1. c. 2. n. 59. f. 53

Hæreditamento prælatiuo pater non cenſetur vocare præciſè filios, neque promittit bona ſua filiis hæreditaria conſeruare, part. 1. c. 8. n. 169. f. 165

Hæreditamentum quamuis in diuerſis orationibus conſiſtat, reputatur tamen pro una, propter continuationem ſermonis & ſcripturæ, p. 1. c. 8. n. 212. f. 173.

Clauſula, ſeu qualitas poſita in uno capitulo diſpoſitionis, refertur ad omnes diſpoſitionis partes, quando non ponitur tanquam quid acceſſorium. ibid.

Hæres non poteſt cogere viduam ad præſtandam patientiam, ut de bonis viri ſui per eam poſſeſſis vendatur, ut ei ſatisfiat in ſua dote, ſponſalitio, & aliis iuribus, part. 1. c. 7. n. 79. f. 125

Hæres grauatus tenetur rectè & fideliter gubernare bona reſtituenda per fideicommiſſum, part. 1. cap. 2. num. 107. f. 57

Hæres grauatus tenetur reddere rationem, & bona eius ſunt obligata pro ipſa ratione reddenda, n. 108. ibid.

Vbicumque ſolus extraneus eſt hæres inſtitutus, non poteſt dici teſtatorem habuiſſe animum teſtandi inter liberos, nec etiam ſi immiſceatur extraneus, part. 1. c. 4. n. 101. f. 94

Quando principaliter eſt inſtituta pia cauſa in minus ſolemni teſtamento, & extraneis ſunt relicta legata, valet teſtamentum, n. 101. ibid.

Hæres ſcriptus cum prætendit poſſidere, & non timet turbationes de præſenti, ſolet proponere iudicium ordinarium d. l. fin. part. 1. iur. reſp. num. 19. fol 373.

Refertur forma libelli iudicii dictæ legis finalis, num. 17. f. 374

Hæreditamento prælatiuo exiſtente, ſemper debet fieri mentio de filiis alterius matrimonii, cum prælatio nonniſi inter duos ad minimum cadat, part. 1. c. 8. num. 163. f. 163

Hæres fiduciarius quamuis ſit merus cuſtos, habet tamen interim ius & nomen hæredis, part. 1. cap. 1. num. 254. f. 36

Qui voluit rem aliquam pertinere ad tempus ad aliquem, poſt tempus cenſetur velle, ut ad ſuum hæredem redeat, part. 2. c. 1. n. 185. f. 40

Hæres grauatus, an poſſit deducere pro ſuis creditis tot bona hæreditaria pro pretio tempore mortis teſtatoris, ſeu quo ſoluit creditoribus, & legatariis, an verò credita in pecunia ſint ei præſtanda, part. 1. c. 9. n. 50. f. 189

Hæres ſcriptus in iudicio *l. fin.* mittitur in poſſeſſionem ex ſola inſpectione teſtamenti non vitiati, nec cancellati, ubi poſſeſſio vacat: adeo ut nec venientes ab inteſtato citari debeant, part. 1. iur. reſp. n. 15. f. 373.

Hæres inſtitutus ſimpliciter, liberè poteſt diſponere de rebus in quibus eſt inſtitutus, part. 1. c. 1. num 220. Fol. 30.

Vbi datum eſt aliquid filio hæredi, non poteſt filius id acquirere, niſi ſit etiam hæres patris, part. 1. c. 8. n. 178. f. 167

Hæres ſcriptus quoad poſſeſſionem habet, fundatam intentionem, quoad immiſſionem, aut confirmationem, ubi titulus poſſeſſoris altiorem requirit indaginem, p. 1. iur. reſp. n. 17. & 18. f. 373

Homagium quod vaſſallus præſtat ratione iuriſdictionis, in quo differat ab eo quod præſtatur ratione feudi, p. 2. c. 2. n. 284. 285. & 286. f. 69

Homicida, præterquam quod criminaliter pœna mortis tenetur, tenetur etiam ciuiliter ad intereſſe ipſi occiſo, ſeu eius hæredibus, part. 2. c. 11. n. 73. f. 184

Quid ſi ad ſui defenſionem occiderit, modum tamen defenſionis exceſſerit, n. 75. ibid.

An dictum intereſſe applicetur hæredibus ſanguinis inteſtati, an hæredibus bonorum, num. 82. f. 185.

Quid in Cathalonia, n. 83. ibid.

Honorem ſuum conſeruare qui negligit, in ſeipſum ſæuire dicitur, n. 47. f. 182

Honori ſuo proſpicere, & infamiam vitare cuilibet licet, n. 47. ibid.

Honor cunctis rebus eſt præferendus, part. 2. c. 10. n. 67. f. 176

Hypotheca omnium bonorum ſolita apponi in inſtrumentis,

tis, ſi ob ſimplicitatem notarii ſit omiſſa apponi, habetur perinde ac ſic fuiſſet appoſita, part.1. c.14. n.45. f.574
Hypothecaria in aliquibus caſibus eſt ſine perſonali, part.1.cap.14.n.3. f.269
In bonorum dotalium hypotheca inſpicitur tempus contractus matrimonii, non dotis ſolutæ, p.1. c.9.n.10. fol.184
In Hypotheca verò bonorum paraphernalium attenditur tempus traditionis, ibid.
Hypotheca evaneſcit, vel ex natura rei, vel ex cauſa neceſſaria hypothecam antecedente, appoſita in contractu, part.1.c.13.n.112. f.265
Hypothecaria quando dicatur agi, part.2.c.5.num.288. fol.128
Quid in Cathalonia, n,189. ibid.
Dicta de Hypothecaria quomodo procedant,part.1. c.13.n.70. f.257
Hypotheca tacita non datur, niſi in caſibus à iure expreſſis, p.1.c.2.n.109. fol.66
Hypothecaria actio non datur in rebus hæredis, ſed teſtatoris, & non pro fideicommiſſo univerſali, ſed pro particulari, & legatis, part. 1. cap. 2. num.104. fol.57

I

IDentitas rationis idem importat, ac verba legis expreſſa, part.1.c.2.n.144. f 60
Idoneus quis præſumitur quoad omnia, præterquam quoad facultates,part. 1.c.7.n.47. f.151
Ignorantia iuris non cadit in Principe, & Senatu, in quo Princeps repræſentatus, part.5.cap.3.num.53. fol.81
Ignorantia iuſta debitoris ſolventis cauſat ei liberationem, part.1.c.13.n.148. f.264
Ignorantia præſumitur in facto alieno, niſi ſcientia probetur, part.1.c.2.n.95. f.56
Immiſſio. Vbi adeſt poſſeſſor, citatur, & judex habita cognitione ſummaria prætentionum partium, concedit Immiſſionem, aut confirmationem potiora iura habenti, p.1.ius.reſp.n.16. f.373
Immunitas promiſſa per dominum venientibus ad inhabitandum aliquem locum, an debeat eis ſervari, part.1.c.53.n.31. f.361
Imperator non poteſt ſtatuere,ut in magnis cauſis credatur uni in præjudicium alterius, part.2.c.2.n.542. fol.66
Fallit ut num.543. ibid.
Imperium. Quæ pertineant ad merum Imperium, & quæ ad mixtum, remiſſivè, part.2. cap.2. num.54. fol.38
Imperium merum habens dominus, an poſſit punire alium habentem civilem plenam juriſdictionem in eodem loco, part.2.cap.2.n.80. f.51
Imperium merum, aut mixtum ſi quis in Cathalonia poſſederit per triginta annos,defenditur in poſſeſſorio, & de facto dejici poſſeſſione nullo modo poteſt, p.2.c.2.n.118. fol.44
Imputo. Pater filii hæres tanquam extraneus Imputat fructus in quartam, part.1. cap.2. numero 74. fol.54
Imputatio, & reſtitutio quomodo inter ſe differant, n.75. fol.54
Imputandum eſt contrahenti, qui non exploravit conditionem eius cum quo contraxit, p.1. c.9. n. 170. f.202
In muliere dotis favore fallit, ibid.
Imputandum eſt illi qui ſe obligavit voluntariè, p.2. c.1.n.62. f.73
Inæqualitas inter fratres eſt odioſa, part.1. c.1.n.190. fol.26
Incidentia, & emergentia ſequuntur naturam principalis cauſæ, part.1.ius.reſp.n.533. f.379
Concluditur clarè conſtare poſſeſſionem certorum molendinorum ex adverſo captam eſſe vitioſam, num.134. ibid.
Incluſio unius perſonæ, ſeu caſus, non inducit excluſionem alterius, ſi incluſio propter majorem frequentiam facta ſit, part. 1. cap. 8. numero 16. fol.143
Expreſſio eorum quæ frequentius contingunt, non excludit alia in quibus eſt eadem ratio, n.17. fol.144
Incontinenti probari quando quid dicatur,part.5.c.16. num.66. f.266
Incorporatio dicitur facta, quando capta eſt poſſeſſio, part.2. c.2. n.134. f.55
Indebitum non conſideratur ex parte recipientis, ſed ſolventis, part.1.c.2.n.65. f.54
Indebitum recipientis bona fides,non impedit repetitionem, ibid.
Indebiti condictio non datur,niſi negotium ſit geſtum inter dantem & recipientem, part.1. c.2. num.64. fol.54
Indemnitas. Teneri ſervare aliquem Indemnem, eſt eſſe obligatum ad ſolvendum omne damnum,& intereſſe quod patietur ille cui eſt promiſſa indemnitas, part.2.c.5.n.82. f.108
Indigna quæ perſona dicatur, part.1.c.24. num.37. f.369
Induciæ principali conceſſæ non proſunt fidejuſſori, part.2.c.5.n.108.& 110. fol.110
Inducta ad unum effectum,non debent operari contrarium, part.1.c.1.n.85. f.18
Inferior non poteſt præjudicare facto ſuperioris, p.2. c.5.n.314. fol.72
Infinitas eſt vitanda, part. 1. cap.16. numero 512. fol.230
Iniuſtitia notoria idem operatur quod evidens nullitas, part.2.c.15.n.63. f.519
Iniuriarum actione poteſt agi contra eum,qui injuſtè fecit capi aliquem, aut fecit executionem in bonis ſuis, p.2.c.14.n.17. f.203
Injuriam remittens, an videatur & damna remittere, p.2.c.11.n.91. f.185
Injuriarum actio quomodo in Cathalonia proponatur, p.5.c.14.n.17. fol.203
Injuriarum actio an tollatur anno, part.5.c.11.n.101. f.186
Quid in Cathalonia, num.102. ibid.
Injuriatus agens pro injuria, non poteſt reconveniri coram non iudice ſuo, part.5.cap.13.numero 57. fol.198
Injuriarum actione agens debet dolum allegare, p.2. c.2.n.164. f.59
Inquiſitores hæreticæ pravitatis in Cathalonia virtute clauſularum renunciationis proprii fori, & ſubmiſſionis cujuſcumque alterius, non poſſunt eligi in judices, p.2.c.2.n.218. f.64
Inſinuatio an requiratur in remiſſione debiti, p.1.c.8. num.4. f.142
Inſinuationis forma quæ ſit, n.10. f.143
Inſinuatio donationis coram quo iudice fieri debeat, tam iure communi quàm municipali Cathaloniæ, p.1.c.8.n.11. f.143
In Cathalonia diſpoſitio *conſt.fin. tit. de donations*, non præfigit tempus ad Inſinuandum reſpectu donatoris quoad donationis validitatem, ſed reſpectu creditorum, & contrahentium cum dictis donatoribus, p.1.c.8.n.19. f.144
Inſinuatio ſi eſt facta ex intervallo, donatio habet vim ex tempore inſinuationis, & non à tempore donationis, n.20. ibid.

Inſinuatio ubi in ipſo contractu doortionis interve- nit, vel ſtatim poſt, tunc ceſſat omnis fraudis præ- ſumptio, n.21. fol.144
Inſinuatio donationis in uno loco facta, prorogat vires ſuas, etiam ad bona extra territorium ſita, eo quod donatio in loco inſinuationis ſumat eſſentiale prin- cipium & ſotmale, & hoc reſpectu validitatis do- nationis, part,1.c.8.n.8. f.142
Secus in præjudicium creditorum, quia Inſinuatio in uno loco ſacta, non eſſet ſufficiens ad evitandas fraudes in alio loco, ibid.
Inſinuare donationem idem eſt, quod illam publicam reddere, itaut per illam publicationem fraudes evi- tentur, part.1.c.8.n.13. f.143
Inſinuatio inventa eſt, non ſolùm gratia donantis, ſed etiam ob commodum creditorum, ibid.
Quotieſcumque aliqua ratio eſt generalis in lege, vel diſpoſitione, licet dictum ſit ſpeciale, extendi- tur illud ad omnes caſus in quibus militat illa ratio generalis, ibid.
Vbi ratio legis eſt amplior dicto, dictum ipſum ex- tenditur ad terminus rationis legis, & magis debet attendi ratio legis, quàm eius deciſio, ibid.
Inſinuatio non poteſt fieri per inferiorem à Principe, itaut ipſe ſit iudex & donator, part.1.c.8. num.23. f.144
Inſinuatio oun poteſt fieri per donatarium invito do- natore, & poteſt dicta inſinuatio fieri ex intervallo, part.1.cap.8.n.18. f.144
Inſtantia in prima cauſarum cognitione in Cathalo- nia nunquam perit, part.2. c.12.n.27. f.190
An & quando in ſecunda Inſtantia liceat renuncia- re, part.1.cap.20.n.57. f.333
Inſtitutus in re certa, poteſt illam propria auctoritate capere, part.2.cap.10.n.94. f.178
Inſtitutio filii, & nepotis, an cenſeatur facta ordine ſucceſſivo, part.1.c.1.n.103. f.18
Inſtitutio duorum, vel plurium, quoties intelligitur ordine ſucceſſivo, refertur ad vulgarem, num.116. fol.19
Quod dictum eſt de Inſtitutione, eſt etiam intelli- gendum de ſubſtitutione, ibid.
Declaratur, n.118. ibid.
Inſtitutio facta de aliquo, quando eſt effecta caduca, capirant etiam conditiones illi adjectæ, & ſubſtitu- tus ſimpliciter admittitur, part.1. cap.4. num.110. fol.95
Inſtitutionis actus purè & ſimpliciter factus, non ſtat in ſuſpenſo uſque ad poſthumi nativitatem, part.1. c.1.n.240. f.33
Inſtitutio facta de ventre, eo nato, nullo exiſtente ſub- ſtituto caducatur, p.1.c.1.n.232. f.32
Inſtitutio facta per verba importantia perpetuitatem, p.1.c.1.n.125. fol.20
Dictiones importantes perpetuitatem, includunt omne tempus & omnes caſus. ibid.
Inſtitutionis vigore radicatur ius donatoris in perſona donatarii ſtatim mortuo donatore, & adita per eum hæreditate, p.1.c.8.0.191. f.169
Qui ſtipulatur, aut recipit pro ſe nominando, facta nominatione ius quæritur nominato, & reputatur à principio ius ei quæſitum, n.192. ibid.
Inſtitutio facta de filiis naſcituris, alio inſtituto hærede quomodo valeat, part.1.c.5.n.213. f.29
Inſtitutio don Michaëlis eſt pura, part.1.iur.reſp.n.50. & 57.f.375.& n.66. f.376
Inſtitutio verbis civilibus facta, quæ iure directo vale- re potuit, nunquam obliquatur, part.1.cap.1.n.323. fol.20
Inſtitutionis titulus incipit operari eo tempore, quo donatarius moritur, part.1. cap.8. numero 186. f.168
Inſtitutio quando nullius utilitatis eſt, habetur pro eo ac ſi facta non eſſet, ibid.
Inſtitutio facta per teſtatorem, ut includat res donatas, debet de eis fieri ſpecialis mentio, part.1.c.8.n.185. f.168
Inſtrumentum edere an poſſit cogere actor reum, p.1. c.19.n.1. f.312
Quid de iure Cathaloniæ, n.5. ibid.
Inſtrumentorum productionem generalem facere an liceat, n.7. ibid.
Quid de iure Cathaloniæ, n.8. f.323
Inſtrumenta poſſunt produci uſque ad concluſionem in cauſa incluſivè, n.9. ibid.
Limitatur, n.10.& 11. fol.323
Quid ſervetur in Cathalonia, n.12. ibid.
Inſtrumenta habentia paratam executionem non affi- ciunt tertium, neque contra eum vim habent, p.1. c.17.n.34. f.306
Inſtrumentum productum ante litis conteſtationem non probat, niſi poſt litis conteſtationem reprodu- catur, part.1.c.19.n.13. f.324
Inſtrumentum falſum producens, an amittat cau- ſam, numero 14. fol.323. & cap.20. numero 60. f.333
Inſtrumentum falſum ſi produxerit procurator, quid iuris? part.1 c.20.n 60. f.333
Inſtrumentum edere cogitur, qui de eo mentionem fecit, part.1.c.19.n.20. f.324
Inſtrumentum ſi nolit producere pars quæ tenetur, cum judex ei præceperit, poteſt judex pronunciare, ut in perpetuum tali inſtrumento fides non adhi- beatur, part.1.c.19.n.23. f.324
Inſtrumentum ſi produxi, & poſtea caſu illud amiſi, ſi id iurem, liberor ab eius reali productione, ſi ſit im- poſſibilis, n.24. ibid.
Alia circa inſtrumentorum materiam vide in verbo *Producens*.
Inſtrumenta de iure communi non habent paratam executionem, p.2.c.3.n.1. f.76
Inſtrumentum ut habeat executionem paratam, par- tium conventione fieri non poteſt, numero 3. fol.76
Limitatur n.4. ibid.
Inſtrumentum guarentigium quod dicatur, numero 7. ibid.
Inſtrumentum ſcripturæ tertii in Cathalonia eſt gua- rentigium, n 8. f.76
Inſtrumentum guarentigium continens certam triti- ci, olei, aut vini menſuram, poteſt executioni man- dari, antea quam liqueat quantus ſit valor tritici, olei, aut vini, n.12. fol.76
Declaratur, n.13. f.77
Inſtrumenti guarentigii executio, an poſſit alibi peti ſine litteris requiſitoriis judicis loci, ubi inſtrumen- tum eſt confectum, n.17.& 19. f.77
Inſtrumentum guarentigium æquiparatur ſententiæ diffinitivæ in judicatum tranſactæ, numero 21. fol.77
Inſtrumentum an ubi ex aliquo defectu ſit nullum, poſſit quod ibi continetur per teſtes probari, p.2. c.1.0.12. f.10
Inſtrumentum guarentigium, & ſententia æquiparan- tur, & quomodo id intelligatur, part.2. c.13. n.41. fol.197
Inſtrumentum guarentigium ſi eſt deperditum, & eius tenor per teſtes probetur, an habeat paratam exe- cutionem, part.2.c.3.n.135. fol.89
Inſtrumenti guarentigii executio, an impediatur per præventionem judicii, n.23. f.78
Inſtrumenti guarentigii executionem, vel ſententiæ, non remoratur exceptio litis pendentiæ, part.2.c.3. n.21.& 22. f.77.& 78

Quid

Digitized by Google

Quid hoc caſu ſit faciendum, ibid.

Inſtrumenti guarentigii executionem an impediat exceptio, quod inſtrumentum cujus vigore inſtatur executio, non eſt inſtrumentum guarentigium, .ibid.

Ex inſtrumento guatentigio cancellato non poteſt agi executivè, ſed via ordinaria, n.34. f.79

Inſtrumentum guarentigium continens manifeſtè contractum uſurarium, an recipiat paratam executionem, n.35.& 36. f 79

Inſtrumentum factum ſuper contractu reprobato, non poteſt dici inſtrumenlum, n.43. f.80

Inſtrumentum poteſt eſſe nullum, & contractus qui in eo continetur, validus, n.40. ibid.

Inſtrumentum guarentigium nullam admittens exceptionem, niſi ſolutionis, an admittat exceptionem compenſationis, n.54. f.81

Inſtrumenti ſcripturæ tertii executionem, an in Cathalonia impediat exceptio compenſationis, n.63. fol.82

Quid reſtitutio in integrum? n.67. ibid.

Quid præſcriptionis exceptio, n.75.& 76. f.83

Quid exceptio non numeratæ pecuniæ, num.106. & 107. fol.86

Quid exceptio, *Ne quis exigatur, niſi in quantum facere poterit*, n.115.& 116. fol.87

Inſtrumentum in quo quis eſt obligatus in centum, plus minuſve, prout facto calculo apparebit, an cenſeatur liquidum, & ſic recipiat promptam executionem, n.69. f.82

Inſtrumentum guarentigium continens debiti confeſſionem ſine cauſa, an poſſit mandati executioni, n.74. fol.83

Inſtrumenti guatentigii executio, an impediatur, ſi quis velit probare per confeſſionem adverſarii, n.77,& 78. f.83.84

Inſtrumentum guarentigium non afficit tertium, n.78. fol.84

Inſtrumenti ſcripturæ tertii ut ſuſpendatur executio, an ſufficiat fieri depoſitum de quantitate reclamata, & an debeat fieri de expenſis circa executionem factis, n.123. f.88

Inſtrumenti guatentigii executio impeditur, ſi debitor de iudicis mandato penes ſe pecuniam ſequeſtratam habet, part.2.c.4.n.24. fol.95

Limita in tribus caſibus, ut num. 28. 29. & 30. fol.95

Declara ut poſt n.50. fol.95

Inſtrumentum quitatorium in dubio cenſetur factum debitori ad probationem ſolutionis, quæ poterat probari per teſtes, p.2.c.6.n.1. f.222

Inſtrumenta duo facta ad liberandum probant duas ſolutiones, n.2. ibid.

Limita, ut num.3. & 4. ibid.

Inſtrumenti partem producens, an cogatur totum inſtrumentum exhibere, part.1.cap.19. numero 25. fol.325

Inſtrumentum authenticum ſi quis produxerit in judicio, & tantum copia fuerit parti exhibita, an poſſit cogi ad exibendum verum inſtrumentum, num.26. ibid.

Inſtrumenta relata in inſtrumento exhibito, an cogatur quis exhibere, part. 1. cap. 19. numero 22. fol.324

Inſtrumentum ſocietatis, finita ſocietate poteſt pro ſorte principali executioni mandari, p.2.c.3.n.142. fol.90

Inſtrumentum habens à ſtatuto paratam executionem, debet eſſe liquidum, non ſolùm quoad rem debitam, ſed & quoad perſonam obligatam, p.1.c.17. num.34. f.306

Argumentum de re ad perſonas procedit, ibid.

Inſtrumento falſo qui uſus eſt in prima inſtantia, an poſſit in cauſa appellationis pœnitere, & dicere ſe nolle eo uti, part.1.c.20.n.64. f.334

Committens falſitatem circa acta cauſæ, perdit cauſam, & tamen adverſarius non ob id obtinet, niſi ſuam probet intentionem, n.65. ibid.

Inſtrumentum falſum præſumitur falſificatum ab eo cui prodeſt, n 66. ibid.

Præſumitur ſubtraxiſſe ſcripturam, qui ex ſubtractione commodum percipit, n.67. ibid.

An producens falſam ſcripturam in eo capite ubi non eſt vis quæſtionis, cauſam amittat, numero 68. ibid.

Non debet tribui parata executio inſtrumento quod Notarius confitetur ſe falſo ſcripſiſſe, p.2.c.3.n.158. fol.92

Conſt.5. *incip. Meſavant, tit.de executio de cenſals y violars*, explicatur, n.139. f.92

An poſſit minor capi vigore Inſtrumenti guarentigii ubi legitimè ſit confectum inſtrumentum, & cum iuramento, part.2.c.3.n.1. f.77

Inſtrumentum ſcripturæ tertii poteſt executioni mandari contra clericos, n.16. ibid.

Extante ſtatuto ut procedatur ſummariè in cauſis vertentibus ſuper Inſtrumento guarentigio, non intelligitur reſpectu tertii, p.2.c.3.n.85. f.84

Quod nota ad intellectum *conſt.1.& fin.tit.de cauſa ſumma*. ibid.

Inſtrumentum contra guarentigium poteſt opponi quod non eſt inſtrumentum, & impeditur executio ſi vitium eſt patens, ut ſi careat die aut teſtibus, part. 2.c.3.n.114. f.87

Non dicitur conſtare de voluntate teſtatoris per Inſtrumentum minus ſolemne, part.1. c.4. n.105. f.94

Intellectus capituli 89.*Item ſtatuens*, part.2.c.5.n.205. fol.117

Intellectus *l.pignus, C.de pignor.act.* part.2. c.1. n.183. fol.27

Intellectus *l.1.§.quid ergo, ff.quod ius*, part.2,c.5.n.20. fol.83

Intellectus c.1.*de pact.*n.53. f.106

Intellectus *leg. illud, ff. ad leg. Aquil.* numero 103. f.110

Intellectus *leg. cum apud, ff. iudic. ſol.* numero 122. fol.111

Intellectus *l.ſi cum eos, ff.rer.amor.* part.2.c.6.num.42. f.125

Intellectus *l.2. C. quand. decr. opus non eſt*, num.117. f.131

Intellectus *leg. 3. Codice de novat.* numero 129. f.132

Intellectus *cap. olim, & cap cum canonicis, de cenſib. & leg. eleganter, §. qui reprobus, ff. de pignor. act.* numero 145. fol.133. & num. 169. & 170. f.135

Intellectus *leg. contraxiſſe, ff. de act.& oblig.* p.2.c.6. n.159. f.134

Intellectus *l. ſi eo tempore, C.de remiſ.pignor.* p.2. c.7. n.23. f.144

Intellectus *cap.clericus, de iureiur.* part.2.c.8.num.43. f.159

Intellectus *l.reſcriptum, §. ſi pacto, ff. de pact.* part.2. c.11.n.24. f.181

Intellectus *l.hereditatum, ff. ad leg. falc.* part.2. c.11. n.78.& 79. f.185

Intellectus *Clem.ne Romani, de elect.* part.2.c.24.n.55. f.203

Intellectus *cap. paſtoralis, §. quia verò, de offic. deleg.* part.2. cap.17.n.60. fol.206

Intellectus *l.pen. ff.de confeſſ.* part.2. cap.15. num.21. fol.217

Index Rerum.

Intellectus *l.1.§.igitur, ff.de exerc. action.* part.2.c.14. n.88. ſ.107

Intellectus *l.ait prator, ff. de iur. delibor.* part.1. c.16. n.107. f.230

Intellectus Conſtitutionum multarum, vide in verb. *Conſtitutio.*

Intellectus multorum uſaticorum, vide verb. *Vſaticus.*

Intellectus Conſt. *per tolre, tit.de donatione*, part.1.c.8. n.5. *in fin.* f.142

Intellectus Conſt. *5. tit.de execucio de cenſals*, part.2. c.3.n.152. f.114

Intellectus *l.1.C.de rep.qua fiunt in iud. reſt. in integr.* part 1.c.20.n.40. ſ.331

Intellectus Conſt. 1.tit. *del inventari faedor per lo hereu*, part.2.c.3.n.2. f.48

Intellectus cap.57.privilegii, *Recognoverunt Proceres*, part.1.c.25.n.12. ſol.353

Intellectus Conſt.unic. tit. *de indignes de ſucceſſ.* p.1. c.6.n.1. f.111

Intellectus Conſt. *los impubers 2. tit. de pupillars y altras ſubſtit.* quoad illa verba, *fins al quart grau.* part.1.c.1.n.50. f.12

Intellectus *l.hareditas ad Statium, ff. de hared. inſtit.* num.88. f.16

Intellectus *l.ab eo, C.de fideicommiſ.* n.86. ibid.

Intellectus *l.iubemus, C.ad Trebel.* part.1.c.2. num.78. f.55

Intellectus *l.fin.§ fin.de leg.2.* n.76. f.55

Intellectus Conſt. unic.tit. *de promeſa de dot*, part.1. c.8.n.59. f.149

Intellectus Conſt. *hac noſtra 1.tit.diſſolt lo matrimoni.* part.1.c.9.n.18 f.185. *cum mult.ſeq.*

Intellectus *l. exigere dotem, ff. de iudiciis*, num.157. f.100

Intellectus *l.cogi, de petit.hared.* part.1. cap.11. n.34. f.253

Intellectus Conſt. *A la difficultat. tit. de demonſtrar, y exibir cartas*, n.35. f.224

Intellectus *cap. ſi Caſtellanus, qua conſuetudo eſt Cathalonia. titul.* de feus, numero 37. & 38. f.214

Intellectus *l. ſi in lege, §.1. ff.locati*, part.1.c.14. n.2. f.269

Intellectus uſatici, *omnes cauſa, tit.de praſcript.* part.1. c.15.n.3. f.283

Intellectus *l. fœmina, §. illud, Cod. de ſecund. nupt. & leg. mater, Cod. ad Tertyl.* part.1. cap.5. num.27. f.105

Intellectus *leg. ſi extraneus, de iur. dot. & leg. ſi ſocer, § Lucius, ff. ſolut.matrimon.* part.1.cap.9.num.146. f.199

Intellectum multarum aliarum Conſtit. vide ſuprà, *verb. Conſtitutio.*

Intereſſe non habens non eſt audiendus, part.2. c.16. num.31. f.224

Interim. Cum verſemur in ſummariiſſimo Interim, dictæ legis finalis, motiva regiæ proviſionis non ſubſiſtunt, p.1.iur.reſp.n.30. ſ.374

Sed neque etſi verſaremur in judicio Interim, alterius poſſeſſorii, aut petitorii, num.6. *& ſequenti*, f.373

Interim judicium, de quo contenditur cum agatur de beneficio d.l fin.in quo hæres ſcriptus habet fundatam intentionem, quoad poſſeſſionem eſt judicium diverſum à judicio Interim alterius poſſeſſorii, p.1. iur.reſp.n.28. ſ.374

Senatus diſcrimen iſtud agnoſcit, n.29. ibid.

Don Ludovicus Deſcallar intentavit Interdictum Interim reſpectu molendini de S. Mori, & loci de Vilabut, part. 1. iur. reſp. numero 10. fol.373

Don Ludovicus obtinuit in prima inſtantia in dicto ſummariiſſimo, ibid.

Impugnatur dicta proviſio, n.12. ibid.

Interim quod datur in judicio d. l. fin. eſt diverſæ naturæ, atque interim quod datur in aliis poſſeſſoriis, n.18.& 19. f.374

Iuſtitia Don Michaëlis non minùs ſplendet ſi verſemur in ſummariiſſimo d.l.fin. ſeu eius Interim, quã ſi verſemur in interdicto Interim aliorum judiciorum, part.1.iur.reſp.n.68. f.376

Narratur primum motivum primitivæ proviſionis reſpectu molendini de S.Mori, n.69. ibid.

Refertur aliud motivum ejuſdem proviſionis, n.79. f.376

Confutantur dicta motiva, numero 71.72. & 73. ſ.376

An in judicio l. fin. detur interdictum Interim, reſolvitur ſub diſtinctione, ut ſi ordinariè ex d.leg.fin. actum ſit, detur: aliàs non, p.1.iur.reſp.n.14.& n.26. f.373

Interpellatus à lege, ſive ab homine, adhuc habet tempus congruum judicis arbitrio, part.2.cap.5. n.144. f.113

Interpellatio facta principali an noceat fidejuſſori, & è contrario, n.99. f.110

Interpoſitio auctoritatis iudicis, licet aliàs conditionem non recipiat, tamen illam quatenus de iure fieri poteſt, recipit, part.1. iur. reſp. numero 64. ſ.376

Idem eſt de additione, ut valeat facta ſub conditione, *ſi de iure poſſum*, n.65. ibid.

Interpretatio. In dubio benignè ſumenda eſt Interpretatio, ſupplendo id quod deficit, part.1. cap.1. num.170. f.25

Semper illa ſumenda eſt Interpretatio, per quam utriuſque partis ius remanet illæſum, part.1.cap.8. n.144. ſ.160

Interpretatio in dubio facienda eſt in ſavorem donatoris, & contra donatarium, n.145. ibid.

Omnis reſtrictiva Interpretatio eſt contra litteralem ſermonem, part.1.c.8 n.227. f.176

In dubio debet fieri Interpretatio pro eo qui certat de damno vitando, & contra eum qui certat de lucro captando, part.1.c.8.n.148. f.160

Interpretationem debere fieri pro actus validitate, non procedit regula illa, quando ita interpretando fieret actus contra voluntatem diſponentis, p.1.c.8.n.107. f.172

Interrogatio. Non ſemper expreſſa in Interrogatione virtualiter cenſetur expreſſa in reſponſione, part.1. c.4.n.137. f.99

Interruptio facta contra unum ex tertiis poſſeſſoribus alteri non nocet, part.1. cap.15. numero 48. f.289

Inteſtatus decedens videtur diſponere de bonis ſuis in favorem eorum, qui ab inteſtato ſuccedere poſſunt, p.1.c.8.n.521. f.175

Vbi pater ſuccedit filio ab Inteſtato cum altero filio ſuo fratre inteſtati, non habet uſumfructum in portione quæ filio ſuo obvenit, ſecus ſi pater unà cum filio ſuccedat extraneo, part.1.cap.1. n.43. fol.11

Inteſtati ſucceſſio judicanda eſt ſecundum legem, & ſtatuta patriæ, ubi bona ſita ſunt, & non ſecundum legem municipalem, part. 1.c. 1.n.38. f.10

Inteſtatus quilibet decedere præſumitur, part.1. c.5. num.63. f.110

Introductum in favorem alicujus non debet in odium eius redundare, p.1.c.7.n.12. f.118

Inventarium hæres qui non confecit, an amiſerit Trebellianicam, latè diſcutitur, part.1.cap.2.num.1. fol.48

Quid

Quid in filio? ibid.
De iure Cathaloniæ hætes qui non confecit Inuentarium, amittit Trebellianicam, numero 2. fol. 48.
In liberis primi gradus id non procedere Regius Senatus obſeruat. ibid.
Inuentarium intra quod tempus fieri debeat de iure communi, & ſpeciali Cathaloniæ, n. 3. f. 49
An ſufficiat hæredem perficere Inuentarium intra ſexaginta dies, licet ipſum non inceperit intra triginta, n. 4. ibid.
Inuentarium ſi hæres fecerit, dolosè tamen omiſerit apponere aliqua in inuentario, an inuentarium habeatur pro non facto. ibid.
Minor teſtitūitur aduerſus omiſſionem confectionis inuentarii, n. 6. ibid.
Inuentarium hæres qui non confecit, præterquam quod amittit Trebellianicam, tenetur ultra vires hæreditarias creditoribus, & legatariis, n. 8. ibid.
Excipiuntur tamen Eccleſia, loca pia, & fiſcus, n. 6. ibidem.
Inuentarium ſi hæres non confecit, non tenetur fideicommiſſario uniuerſali ultra vires hæreditarias, ſed tantum ad id quod eſt in hæreditate, n. 8. ibidem.
Poteſt tamen fideicommiſſarius univerſalis, tum iure communi, tum Cathaloniæ, iurare in litem aduerſus hæredem grauatum, & eius hæredes pro rebus deficientibus in hæreditate. ibid.
Inuentarium conficere ſolum tenetur, qui rationem reddere tenetur, part. 1. c. 7. n. 96. f. 117
Inuentarii confectionem poteſt teſtator remittere tutori, part. 1. c. 7. n. 85. f. 126
Si iudex tamen videat damnum imminere pupillo ex non confectione inuentarii, poteſt cogere tutorem ut inuentarium conficiat, non obſtante remiſſione ei per teſtatorem facta, n. 95. f. 127
Mulier in Cathalonia tenetur intra duos menſes facere inuentarium de bonis viri ſui, & debent computari à die ſcientiæ mortis viri, incipiendo illud intra unum menſem, & intra alterum perficiendo, part. 1. c. 9. n. 16. f. 185
Inuentarium mulier quæ non confecit, non facit fructus ſuos, licet habeat pactum in ſuis capitulis nuptialibus, de faciendo fructus ſuos, num. 27. ibidem.
In Aragonia quilibet ipſo iure ſuccedit cum beneficio inuentarii, part. 1. c. 8. n. 114. f. 174
Excuſatur etiam vidua à non confecto inuentario, ſi fuit impedita, & ipſa de impedimento eſt proteſtata, part. 1. c. 9. n. 51. f. 186
Alia ad materiam inuentarii pertinentia, vide in verb. *Vidua*.
Iocalia tradita per ſponſum ſponſæ, an ei donata cenſeantur, part. 1. c. 9. n. 192. f. 206
Quid de Iocalibus ei datis per conſanguineos viri, an ſint ſponſæ, an viri, n. 194. f. 207
Ipſe. Regulariter qui non poteſt facere tanquam Ipſe, poteſt facere tanquam alius, part. 2. cap. 5. num. 11. fol. 82.
Iudex parte etiam non opponente, tenetur repellere actorem agentem ſina actione, quando id ei conſtat ex partis confeſſione, vel ex actis, part. 1. c. 18. n. 27. fol. 518.
Præſumitur pro geſtis à iudice, part. 1. int. reſp. n. 131. fol. 379.
Iudex non tenetur ſequi voluntatem teſtatoris, quæ ſit nociua pupillo, part. 1. c. 7. n. 94. f. 127
Iudex appellationis an poſſit ſententiam nullam reformare, part. 1. c. 17. n. 62. f. 309
Iudicis factum non rectè procedentis, æquiparatur facto priuati, part. 2. c. 7. n. 7. f. 143
Iudex domicilii, vel originis, an poſſit cognoſcere de delicto per ſubditum extra territorium commiſſo, part. 2. c. 2. n. 70. f. 49
Deciſio Senatus, n. 72. f. 50
Et an poſſit ei dictum delictum condonare, n. 74. fol. 50.
Quid de Iudice loci delicti, n. 81. f. 51
Iudex laicus, ſi ceperit aliquem clericum qui habitu laicali incedebat, an teneatur ſtatim eum remittere, ſine aliqua cognitione, ſitne clericus, an non, part. 2. c. 2. n. 158. f. 58
Quis ordo in dicta cognitione ſeruetur, de iure communi, & quis in Cathalonia. ibid.
Iudex non poteſt commutare, aut minuere pœnam ad quam reum condemnauit, n. 155. f. 58
Deciſio Senatus, ibid.
Limitatur dicta concluſio, n. 156. f. 58
Iudex ſæcularis an ſit competens in cauſa uſurarum, n. 247. f. 66
Iudices inferiores tenentur capere maleſactores, etiam ubi de delicto ſuo cognoſcere non poſſent, & eos ad ſuperiorem remittere, n. 257. f. 67
Iudex an poſſit ferre ſententiam ſuper non petito, probato tamen, n. 158. & 160. f. 67
Quid de Senatu ſupremo, num. 260. 261. & 262. fol. 67.
Iudex poteſt ferre ſententiam ſuper non petitis, ubi ius petendi petita, & non petita competit ex eodem fonte, part. 2. c. 6. n. 22. f. 123
Iudex executor poteſt cognoſcere de oppoſitione proprietario facta à tertio, part. 2. c. 2. num. 266. f. 68.
Iudices ordinarii temporales, an poſſint in officio tenſirmari, tum iure communi, tum Cathaloniæ, n. 275. 276. & 277. f. 69
Iudex qui nullam protulit ſententiam, an poſſit iterum iudicare, num. 287. 288. & 289. f. 69
Quid in Cathalonia, numero 290. & 291. f. 69. & 70.
Iudex ordinarius, vel delegatus, an poſſit eſſe minor viginti quinque annis, tum iure communi, tum Cathaloniæ. n. 306. 307. & 309. f. 71
Iudex Eccleſiaſticus an poſſit carcerare laicos, part. 2. c. 2. n. 319. f. 72
Iudex ſæcularis an poſſit punire ſæcularem, qui aliquid in contemptum fidei Chriſtianæ commiſit, ibidem.
Iudex non poteſt procedere via executiva ad executionem ſententiæ latæ per alium iudicem, niſi ipſe ſit ſuis literis requiſitus, part. 2. c. 5. n. 62. f. 81
Iudex ex officio poteſt compellere creditorem pararum ad uſurarum exactionem, ut deſiſtat, numero 41. fol. 20.
Iudicis iuſſus excuſat à mora, periurio, & pœna, part. 1. cap. 4. n. 25. f. 95
Iudex an poſſit eſſe ſequeſter in cauſa in qua iudicaturus eſt, n. 35. f. 96
Quid in Cathalonia, n. 36. ibid.
Iudices qui iudicant ſola facti veritate inſpecta, poſſunt proferre ſententiam ſuper probato, licet non deducto, part. 2. c. 6. num. 21. f. 123
Deciſis ut n. 52. ibid. & vide cap. 2. num. 258. uſque ad 261. f. 67
Iudices poſſunt reducere ad æquitatem contractum, quando res tractu temporis efficeretur iniqua, & in immenſum creſceret, part. 2. cap. 1. num. 274. f. 35.
Quid Senatus obſeruet. ibid.
Iudex poteſt officio informare ſe de quantitate, aut rerum valore, ubi de debito, aut rebus conſtat, p. 2. c. 8. n. 14. f. 158
Deciſio Senatus. ibid.

Iudex in exeqnendo,ſuam, non alterius juriſdictionem ſequi debet, part.2.c.15.n.33. f.218
Iudici, reſiſti quando poſſit, part.2.c.10.num.56.& 58. f.175
Iudex an poſſit compellere partes, ut ſibi mutuò præſtent cautionem de ſe non offendendo, part.2.c.11. n.50.& 51. f.183
Iudices non poſſunt reum quoad fiſcum relaxare, niſi parte læſa ſatisfacta, tum iure communi, tum Cathaloniæ, n.111.& 112. f.187
Iudicium dicitur durare uſque ad concluſionem in cauſa, part.2. c.13.n.15. f.195
Iudicis beneficio quis decipi non debet, p.2.c.5.n.145. f.113
Iudex appellationis non poteſt cognoſcere de alia re, quàm de qua fuit cognitum in prima inſtantia, p.2. c.13.n.62. f.198
Iudex poteſt ex officio cogere procuratorem ad exhibendum mandatum, p.2.c.14.n.61. f.206
Iudicis intereſt,ne actus qui coram eo fiunt,reddantur eluſorii, n.65. ibid.
Iudicium idem eſt de iis quæ veniunt in conſequentiam,atque de ipſo principali, n.91. f.107
Iudicium ſolemniter actum cum anteceſſore, cenſetne agitatum cum ipſius ſucceſſore, part.2.c.16.n.106. f.230
Iudex ex cauſa poteſt terminos à lege aſſignatos reſtringere,& prorogare, n.37. f.224
Limita ut n.38. ibid.
Iudex non excuſatur quod ad partis inſtantiam quid fecerit, nec è contrario, part.2. cap.2. num.164. fol.59
Iudex ſi violenter ejecerit aliquem de poſſeſſione, ille non cenſetur ſua civili poſſeſſione privatus: ſecus ſi à privato ejiceretur, p.2.c.16.n.134. f.232
Iudices tenentur ſibi mutuò auxiliari, p.2.c.15.num.2. f.216
Et qualiter alter ab altero compellatur, n.3.4.5.& 8. f.216
Iudex qui negat auxilium ſuum alteri, præterquam quod poteſt puniri per ſuperiorem, tenetur parti ad intereſſe, n.6. ibid.
Declaratur, n.9. ibid.
Iudex an teneatur citari ad deferendum ea quæ ratione ſuæ iuriſdictionis fecit, part.2. cap.2. num.328. f.73
Iudex requiſitus an habeat cognitionem,an ab eo iuſte vel injuſte petatur auxilium, part.2. c.15. num.11. & 12. fol.216
Declaratur ut n.13. ibid.
Iudex executor de communi conſuetudine citat partem contra quam petitur executio,ad opponendum, ſi quam habet exceptionem adverſus executionem, p.2.c.15.n.14. f.217
Iudicem eſſe & aſſeſſorem,ſunt incompatibilia, part.2. c.2.n.167. f.59
Iudex executor de quibus exceptionibus cognoſcere poſſit, part.2.cap.15.num.15.17.18. & etiam n.27. f.217
Et de quibus poſſit pronunciare,remiſſivè, num.41. f.218
Iudex inferior poteſt cognoſcere de facto ſuperioris, ubi notoriè eſt nullum, aut injuſtum, numero 36. f.218
Iudex negotii principalis debet eſſe iudex in cauſa acceſſorii, n.69. f.120
Iudex requiſitus, an teneatur litteras executorias exequi, ubi judex requirens è vivis migraſſet, aut officio ſuo functus, aut privatus eſſet, numero 72. f.220
Iudicis factum nemini partium obeſſe debet, part.2. c.4.n.16. f.94
Iudicium intentatum contra minorem non habentem curatorem, eſt nullum, nec aliquem ſortitur effectum, part.2.c.1.n.216. f.30
Fallit tamen aliquando iſta concluſio, ut num.217. fol.30
Quid ſit facturus qui litigat cum minore indefenſo, n.215. fol.30
Cætera circa hæc vide verb. *Minor*.
Iudicis incompetentia allegari non poteſt, ubi aliquid licet parti, quod propria ſua auctoritate poteſt agere, p.2.c.10.n.49. f.175
Declara ubi Iudicis competentis copia haberi non poſſet, & non aliàs, ibid.
Alia de iudice vide in verb. *Officialis*.
Iudicem ut recuſare poſſimus, an ſit opus ſpeciali mandato,ubi licèt quis non obtineret in cauſa recuſationis, nullam pœnam incurreret, part.1. c.21. num.46. f.345
Iudicem ſuſpectum parti iuris ſuſpicione, an procurator cum ſpeciali mandato approbare poſſit, n.47. ibid.
Iudicem ſuſpectum à iure in una cauſa prohibitum, an poſſint partes approbare, n.48. ibid.
Iudicem aliquem an poſſit procurator recuſare,coram eo expreſsè litigando, p.1.c.21.n.40. f.344
Iudices ſuſpecti ſuſpicione iuris,& de iure, ut in cauſa intervenire poſſint,opus eſt ſpeciali mandato, neque ad id generale procurationis mandatum ſufficit, ibid.
Iudices inferiores an poſſint Regium portarium in ſuo territorio delinquentem capere,& punire, p.2. c.2.n.1. f.44
Iudicem ſuſpectum facit quartus gradus conſanguinitatis,computatus ſecundum ius Canonicum,part.1. c.21.n.55. f.346
Iudicem recuſare non poteſt adverſarius, ex cauſa pro qua poterat ab altero colligitante recuſari, num.56. f.347
Iudex cum ſit in poſſeſſione iuriſdictionis, dicitur ei fieri injuria ſi in ea turbetur,& poteſt reſiſtere armis materialibus,& legalibus, p.2.c.10.n.64. f.196
Iudicis incompetentia an per proceſſum ad ulteriora cenſeatur tacitè rejecta, part.1. cap.18. numero 41. f.310
Iudex an exceptionem declinatoriam in diffinitivam reſervare poſſit, n.42. ibid.
Iudicium leg.fin.eſt multo magis ſummarium, quàm aliud iudicium poſſeſſorium retinendæ, aut adipiſcendæ, p.1.iur.reſp.n.15. f.373
Iudicium rerum inſeparabilium idem eſt, part.1. c.13. n.134. f.263
Iudicis decretum quod interponitur in aliquo actu voluntario, vires ſuas extendit ad bona ubicumque exiſtentia,niſi adſit contradictor, part.1. c.8. num.9. f.143
Iudex non attento an affuerit iuſta cauſa litigandi vel non, an teneatur indiſtinctè ad expenſas condemnare, part.1.c.21.n.32. f.343
Iudex eſſe non poteſt pater in cauſa civili filii, de iure communi,Pontificio,& Cæſareo, p.1.c.21.num.50. f.345
An ſit contra publicam honeſtatem, quod quis ſit Iudex in eadem cauſa in qua fuerat antea Advocatus, n.51. f.346
Illud procedit ex communi opinione in Advocato, qui nondum in cauſa ſuum votum propalavit,n.51. ibid.
Iudex ſæcularis ſi eſt certus ſuæ juriſdictionis, & videat ſibi factam inhibitionem injuſtam, non tenetur ei parere, p.2.c.3.n.47.& 48. f.71
Iudex quilibet ſæcularis poteſt cognoſcere de re ſpirituali,non directè,ſed per modum cauſæ, n.49. f.71

Iudex

Iudex ſpoliando ſine cauſæ cognitione, dicitur quodammodo vim intoliſſe, & ideo ſecundum aliquos tenetur ad reſtit.fructuum, part.2.cap.7.n.7. & 18. fol.143

Iudex ſæcularis poteſt cognoſcere de nullitate abſolutionis iuramenti factæ ab Eccleſiaſtico, part.1.c.8. n.73. f.161

Iudex in his quæ ipſe intelligit, magis tenetur credere ſibi ipſi quàm alii, part.1.cap.13. numero 77. f.257

Iura correctoria extenſionem non recipiunt, p.1. c.1. n.7. f.6

Iura tractantia de viro & uxore, non habent locum in ſponſo & ſponſa, p.2.c.1.n.287. f.37

Iura nova generaliter loquentia, non intelliguntur loqui in caſibus ſpecialibus, aut habentibus favorem ſpecialem, p.2.c.1.n.42. f.14

Iura generaliter loquentia, non reſtringuntur ex habilitate perſonæ, publicæ utilitatis cauſa, præter habilitatem ætatis, & intellectus, num.45. & 46. ibid.

Iura municipalia non ligant probabiliter ignorantes, n.15. f.11

Iura municipalia debent intelligi in propria ſignificatione, part.2.c.1.n.81. f.18

Iura ſubſtitutionis tantum cadunt in vivum, non in mortuum, part.1. c.1.n.225. f.31

Iura municipalia exorbitantia non ſunt trahenda extra caſum in quo loquuntur, part.1.c.21. num. 79. fol.351

Ius tranſmiſſionis habet locum in iuribus conditionalibus per conventionem acquiſitis, part.1. c.2. n.91. fol.56

Iura loquentia de his quæ fiunt in contractibus inter vivos, non ſunt admittenda in his quæ fiunt in ultima voluntate, p.1.c.7.n.148. f.132

Iuramentum ſupplet partis præſentiam, de iure Canonico, part.1.c.11.n.23. f.122

Iuramentum non probatur per inſtrumentum, cujus fides per ſtatutum eſt caſſata, part.1. c.8. num.65. f.150

Iuramentum unius tertio non præjudicat, num.64. ibid.

Iuramentum firmat contractum minorum, qui per ſtatuta contrahere probibentur, part.1.c.7.num.21 f.119

Iuramentum tollit defectum non ſolùm minoris ætatis, ſed & ſtatuti requirentis certam ſolemnitatem, p.2.c.1.n.5. f.10

Iuramentum aſſertorium, quo minor iuravit ſe majorem, excludit minorem à beneficio reſtit. in integrum, n.28. f.12
Limita tamen prædicta in tribus caſibus, ut n.29. & 30. ibid.

Iuramentum prædictum non excludit minorem à beneficio nullitatis allegandæ, quæ provenit ex defectu ſolemnitatis à ſtatuto requiſitæ, n.1. f.13

Iuramentum ita ligat fœminam ſicut marem, num.126. f.31

Iuramentum excludit minorem à beneficio reſtitutionis in integrum, n.192. f.37
Fallit ut n.193.& 194. ibid.

Iuramentum fidelitatis an debeat præſtari habenti tantum ſimplicem juriſdictionem, part.2.c.2.num.283. f.69

Iuramentum fidelitatis quod præſtatur ratione juriſdictionis, quî differat ab eo quod præſtatur ratione feudi, n.284.285.& 286. ibid.

Iuramentum ſuppletorium quando deferri debeat, part.2.c.8.n.1. f.157
Requiſita ut iſtud Iuramentum deferatur, num.4. ibid.
An poſſit deferri ex officio, parte non petente, n.5. ibid.
Deciſio Senatus, n.6. ibid.
Defertur in cauſis arduis, ubi eſt pluſquam ſemiplenè probatum, n.8. f.157
Deciſio Senatus, ibid.

Iuramentum ſibi deferri non poteſt pars petere, poſt concluſionem in cauſa, n.10. ibid.
Deciſio Senatus. ibid.

Iuramento prædicto an ſit locus, ſi de cauſa aliàs criminali civiliter agatur, n.17. f.158
Quid in actione injuriarum civiliter intentata, n.17. & 18. ibid.
Deciſio Senatus, ibid.

Iuramentum an debeat deferri ad probandam quantitatem ubi de debiti ſubſtantia plenè conſtat, & apparet, n.19. ibid.
Declaratur id quod ſuprà diximus, num.20.21.22. & 23. ibid.

Iuramento ſupradicto an ſit locus, ubi teſtes ſunt ſingulares, n.32.34.& 35. f.158. & 159

Iuramentum ſi in prima inſtantia non ſit petitum, an poſſit peti in ſecunda, n.36. f.159
An poſſit præſtari coram arbitris, & arbitratoribus, n.38. ibid.
Quid in Cathalonia, n.39. ibid.

Iuramentum iſtud petendi praxis, & obſervantia, n.40. ibid.

Iuraſſe an dicatur qui promiſit aliquid per iuramentum, vel cum juramento. n.41. ibid.

Iuramentum an impediat ne ignorantia allegari poſſit, n.43.& 44. ibid.

Iuramentum non extenditur ad id in quo deficit conſenſus, n.41. ibid.

Iuramentum habet vim expreſſi, num.46.47. & 49. f.160

Iuramentum cumulat forum foro, n.54. ibid.
Quomodo id intelligatur, n.55.& 56. ibid.
Ex Iuramento an actio naſcatur, n.65. f.161
Ex Iuramento in Cathalonia datur actio etiam abſenti, n.65. ibid.
Deciſio Senatus, n.66. ibid.
An dicta concluſio habeat locum in juramento aſſertorio, & promiſſorio, part. 1. cap.8. num.67. ibid.

Iuramentum ita operatur in favorem abſentis, ut ſtipulatio Notarii, part.2.c.1.n.146. f.14

Iuramentum habet in ſe tacitam conditionem, ſi promiſſa ſerventur, part.2.c.8.n.93. f.163

Iuramentum intelligitur rebus ſic ſtantibus, & perſeverante eadem cauſa, ſive re, ob quam præſtitum fuit, n.96. ibid.

Iuramentum nihil operatur, ubi deficit conſenſus, n.97. ibid.

Iuramentum an faciat valere confeſſionem debiti ſine cauſa, n.100.101.& 102. f.164

Iuramenta tot ſunt, quot ſunt capita & conventiones in inſtrumento, n.78. f.162

Iuramentum primum non impedit, quominus actus contra ipſum factus valeat, licèt agens ſit perjurus, n.118. f.164

Iuramentum poteſt remitti, & relaxari ab eo, in cujus favorem eſt iuratum, n.131. f.165
Limitatur, n.132. ibid.

Iuramentum non tollit neceſſitatem interpellandi, ubi eſt adjectum contractui, in quo illa requiritur, p.2. c.3.n.97. f.85

Iuramentum nihil operatur, quando actus præſumitur per dolum celebratus, part.2. cap 8. num.2. f.157

Iuramentum ſuppletorium quando deferatur, num.3. ibid.

Digitized by Google

Iuramento non eſt vis facienda, ubi ſtatutum annullat contractum tanquam doloſè aut ſimulatè factum, p.1.c.7.n.143. f.132

Iuramentum petitum, & in ſententia delatum, habetur pro eo ac ſi iuratum eſſet, part.1.cap.8 num.13. f.143

Iuramentum in ſupplementum deferre non poteſt iudex in cauſa appellationis, n.14. ibid.

Ea quæ in animo conſiſtunt, non poſſunt aliter quam per partis iuramentum probari, part. 1. c.4. num.77. f.90

An prædicta ceſſent, ubi quis poſitus in diſcrimine vitæ verba diſpoſitiva ſonantia in ultimam voluntatem proferret, n.78. f.90

Iuramentum firmat contractum minorum, qui per ſtatuta contrahere prohibentur, part. 2. cap.7.num.22. f.119

Pendente lite ſuper abſolutione Iuramenti coram judice Eccleſiaſtico, poteſt agi apud judicem laicum de contractu exequendo, part. 2.c.8.num.75.& 76. fol.162

Ex Iuramento promiſſorio Ius quæritur abſenti, & ignoranti. & irrevocabiliter quoad promiſſorem, p.2.c.8.n.68. f.161

Iurati contractus an intelligantur prohibiti per ſtatutum ſimpliciter contractum aliquem annullans, part.1.c.8.n.69. f.149

Iuriſdictionem ſimplicem habens poteſt imponere pœnam quinque ſolidorum, part. 2. cap. 2. numero 52. fol.38

Iuriſdictio civilis plena continet omnem iuriſdictionem civilem, & mixtum imperium, ibid.

Iuriſdictio quid ſit, & quotuplex, part.2.c.2. num.46. fol.37

Iuriſdictionis qui poteſt aliquem actum alicubi exercere, poteſt & alios ei ſimiles, n.49. f.38

Iuriſdictionem civilem ſimplicem habentes quid poſſint, n.67.68.& 69. f.49

Iuriſdictio hæc ſimplex multis in Cathalonia competit iure caſtri, ibid.

Iuriſdictionem altam & baſſam habentes, quid poſſint, vide verb. *Merum imperium.*

Iuriſdictio conſuetudine, & præſcriptione quæritur, & ampliatur, n.69. fol.49

Iuriſdictio pluribus communis in eodem territorio, quonam pacto exercenda, n.78. f.50

Quid Senatus obſervet, ibid.

Iuriſdictio an præſcribatur, n.112. f.43. & vide plura in verb. *Merum imperium.*

Iuriſdictio Baronum ſequeſtratur, ſi ea ipſi abutantur, num.187. f.61

Iuriſdictionis defectus reddit judicium retro nullum, n.200. f.62

Iuriſdictio quot modis prorogetur, vide verb. *Prorogatio.*

Iuriſdictio iudicis menſuratur ex eo quod petitur, non ex eo quod in veritate debetur, numero 202. fol.62

Iuriſdictio quando cenſeatur conceſſa cumulativè, & quando privativè, num. 220. uſque ad num. 223. fol.64

Iuriſdictio extra territorium exerceri non poteſt, num.231. f.65

Declara ut n. 223.& 234. f.65

Iuriſdictio voluntaria quæ dicatur, & quæ contentioſa, num.235. f.65

Iuriſdictionis voluntariæ quæ ſunt, diebus feriatis expediri poſſunt, n.237. f.65

Iuriſdictiones omnes regulariter ſunt Regis, & omnes judices ab eo ſuſcipiunt adminiſtrationem, n.327. fol.73

Iuriſdictio Locumtenentis, an exſpiret per mortem Officialis qui ipſum in adminiſtratione juriſdictionis conſtituit, n.323. f.72

Iuriſdictionis contentioſum praxis, part.1.c.2.n.325. fol.72

Ius Canonicum non curat iuris apices, ſed rei effectum, part.2.c.5.n.182. f.116

Iuri publico, pactis privatorum derogari non poteſt, part.2.c.1.n.111. f.20

Iuris municipalis, & ſtatuti idem eſt judicium, part. 2. c.1.n.168. f.16

Ius debet reddi in loco ſolito, part.2. c.2. num.164. fol.68

Iuris præſumptio transfert onus probandi contrarium in adverſantem, part. 1. cap. 11. numero 32. fol.181

Ius ſibi dicere in cauſa propria regulariter nemo poteſt, nec iure communi, nec Cathaloniæ, p.2.c.10. num.1. f.171

Fallit in multis caſibus, quos vide in dicto cap.10. per totum. f.171

Ius ubi quis ſibi dicere poterat propria auctoritate, ſi adierit judicem, an poſſit poſtea variare, & relicta via iudiciaria, ad exercendam propriam facultatem redire, p.2.c.10.n.47. f.175

Ius ſuperveniens an poſſint poſt concluſum in cauſa in iudicium deducere, part. 2. cap.16. numero 29. fol.214

Ius ceſſum ſine vitio perſonali ad ſucceſſorem tranſit, part.2.c.3.n.109. fol.86

Ius petendi paratam executionem, an competat ex tacita conventione, n.119. fol.88

Ius eligendi tranſit ad hæredem, ſecus ius declarandi voluntatem, part.2.c.7.n.101. f.131

Ius recuperandi poſſeſſionem poteſt alteri cedi, n.108. f.152

Secus tamen ius recuperandi poſſeſſionem propria auctoritate, ibid.

Ius revocandi domum non ſolùm competit repertis in curia Principis, ſed etiam in qualibet curia, p.2. c.2.n.37. fol.47

Iuris revocandi domum exceptio quando opponi debeat, tum iure communi, tum Cathaloniæ, n.38. & 39. fol.47

Ius tertii, vide *Tertius.*

Iuris præſumptio debet allegari, aliàs nihil relevat, part.1.c.18.n.23. f.317

Iuris præſumptio transfert onus probandi contrarium, in adverſantem, part. 1.cap.5. numero 65. fol.110

Iuris præſumptio an poſſit allegari poſtquam eſt in cauſa concluſum, n.66. fol.110

Ius prælationis, quod *Faticam*, noſtrates appellant, habet Dominus directus in rebus emphyteuticariis, p.1. c.11.n.45. fol.257

Intra quod tempus debeat Dominus uti dicta fatica, ſive Iure prælationis, de iure communi, part.1. c.11.n.46. f.216

Quid de iure Cathaloniæ. ibid.

Ius prælationis de iure communi Dominus alteri cedere non poteſt, n.74. ibid.

Secus de iure Cathaloniæ. ibid.

Ius prælationis in quibus caſibus Dominus non habeat, n.49. f.226

Enumerantur diverſi caſus, in quibus habet locum ius prælationis, ibid. à num.52. uſque ad num.56. f.226

Hoc ipſum etiam exploratur & in cap.13.num.105. fol.260

Qui exercet unum capitulum univerſi iuris, quod habet in uno loco, in omnibus locis, & perſonis. & in omnibus capitulis illud ipſum retinere videtur, part.2.cap.23.n.31. f. 60

In quibus caſibus procedat caput *Cum in tua*, n.32. f.361.

Ius aliquod quando donator ſibi reſeruanit, & de eo non diſpoſuit, illud ius quod in ſpe habebat videtur in hæredes ſuos ab inteſtato tranſmiſiſſe, p.1. c.8.n.196. f.170

Eligens incertum de certis, babet nudum miniſterium facti, & electus non dicitur babere jus ab eligente, ſed à concedente,n. 197. f.171

Grauatns reſtituere perſonis incertis, liberè poteſt alienare. ibid.

Ius quæſitum maſculis dici non poteſt contra, vel præter intentionem contrahentium, & ut eorum actus ultra eorum inteotionem operentur, p.1.c.8. n.166. f.165

Ius aliquod uniuerſale quando præſcribitur, non habet locum regula, *Quantum poſſeſſum, tantum præſcriptum*,p.1.c.23.n.23. f.359

Iure directo ſi quis hæreditatem capere non poſſit, capiat per fideicommiſſum, part.1. cap.1. n.238. f.3.

Iua offerendi quando ceſſet, remiſſiuè, p.1.c.23.n.19. f.150

Ius reſeruatum in ſpe conſiſtens; impedit fieri dominii tranſlationem irrevocabiliter, donec ex futuro euentu certificetur an dicta ſpes euaueſcat, p.1.c.8. n.182. f.168

Iuuare alterum cum damno ſuo nemo cogitur,part,1. c.14.n.76. f.206

L

L*æſio* ob qnam minor reſtituitur, judicatur ſecundum tempus contractus, part.1.c.13.n.14. f.247

Ex Læſione ultra dimidiam juſtæ æſtimationis,naſcitur dolus reipſa, n.22. f.249

Læſio regulariter attenditur tempore contractus, niſi contractus habeat tractum ſucceſſivum, & ibi traditur deciſio Senatns, part. 2. cap. 5. num. 147. f.35.

Læſio an debeat probari ex proceſſu tantum, an etiam extrinſecus,p.1.c.21.n.59. f.347

Læſio minoris qnanta debeat eſſe ut reſtitnatur, p.2. c.1.n.283. f.36

In ſciente Læſionem ultra dimidiam, beneficium leg.2. non habet locum, part. 1. cap.13. num.32. f.151.

Læſio ultra dimidiam qualiter exemplificetur, tam reſpectu venditoris,quam emptoris,remiſſiuè,n.33. ibid.

Laicus non poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi, cùm iuriſdictio Eccleſiaſtica debeat exerceri per perſonas Eccleſiaſticas,p.2.c.2.n.166. f.59

Latro. De promiſſione facta per Regium præconium cuicumque qui caperet famoſum Latronem, & vivum aut mortuum Regiæ Coriæ traderet, part.1. c.17.n.78. f.312

Laudemium, ſiue laudimiom quid ſit, & de quibus alienationibus ſoluatur, part. 1. cap.11. num.67. f.227.

Pro Laudemio Domious habet actionem perſonalem in rem ſcriptam,n.38. f.214

Laudemium in Cathalonia non debetur ex recognitione intra annum facta,n.68. f.227

Laodemium ex titulis lucratiuis debetur Domino directo,& iure communi, & Cathaloniæ,n.71.& 72. f.228.

Laudemium iſtud quaotum ſit, declaratur. ibid.

Laudemium an ſoluatur de tranſactione,n.74. ibid.

An de diuiſione,n.75. ibid.

Et an de permutatione,n.76. ibid.

Laudemium an debeatur ex alienatione neceſſaria, n.77. ibid.

Laudemium ita debetur ex alienatione rei feudalis, ac emphyteuticariæ, part.1. cap.12. num. 3. & 4. f.233

Laudemium duplicatum an ſoluat emptor bonæ fidei, p.1.c.11.n.12. f.121

Laudemium ſi vaſallus ſolvere recuſat, poteſt Dominus in Cathalonia uti empara reali, p.1.c.12.n.25. fol.233.

Laudemium an præſcribatur 30. annis, numero 10. f.134

Laudemii præſcriptio à quo tempore currere incipiat aduerſus Dominum,n.11. ibid.

Laudemium non debetur niſi ſecuta reali traditione rei feudalis, ſiue emphyteuticariæ,n.22. f.235

Et ſic partes re non tradita poſſunt reſilire à contractu, ſiue metu ſoluendi laudemium. ibid.

Neque Dominus poteſt cogere partes,ut procedant ad realem traditionem,n.24. ibid.

Laudemium à quo ſit ſoluendum, de iure communi, n.27. f.236

Quid in Cathalonia ſeruetur,n.28. ibid.

Laudemium an debeatur illi, qui reperitur Dominus tempore quo res alienata traditur, an verò illi qui erat Dominus tempore quo res ſolum erat alienata? referuntur opiniones,n.79. f.241

Auctoris opinio,n.81. ibid.

Laudemiom non debetur cùm emphyteuta ſecundus emit à primo de conſenſu Domini, p.1.c.11.n.81. f.229.

Laudemiorum materiam ampliorem vide cap.11. & & 12. f.210.& 233

Laudemii cauſa Dominus babet actionem perſonalem io rem ſcriptam, part.1. cap. 51. num.43. f.25.

Tacita hypotheca nunquam cenſetur inducta, niſi expreſsè inveniatur à lege cautum, p.1.c.51.n.43. ibid.

Laudemium & canon diuerſitatem rationis admittunt, n.44. f.226

Laudemiom an debeatur, ſi res emphyteutica aut feudalis alienatur ad vitam alicuius, part.1. c.11.n.80. f.219

Si extraneus eſt hæres inſtitotus, & grauatos de reſtituenda hæreditate, & ille non vixerit decem annos poſt inſtitutionem, non debetur Laudemium ex ſua acquiſitione dictæ hæreditatis, p.2. c.11.n.83. ibid.

Laudemium an debeatur de venditione quæ fit per iudicem,ad inſtantiam alicuius creditoris, p.1. c.11. n.91. f.230

Si alienetur res fideicommiſſo ſubjecta, valet alienatio,& debetur Laudemium, licet poſtea reſoluatur eueniente caſu fideicommiſſi,part. 1.c.11.n.89. ibid.

Laudemium an debeatur de locatione quæ fit tribus perſonis coniunctis ad quinquennium, num. 97. f.231.

Legatum factum alicui ſi nubat, conſequitur & ille, qui religionem eſt profeſſus, ex præſumpta mente teſtatoris, p.1. c.24. n.21. f.366

Legata etiam pia grandia non conſervantur filio ignorantes præterito, p.1.c.4.n.4. f.85

Legata conſervantur per Authenticam *Ex cauſa*, ſed de quibus legatis intelligatur, part.1. cap.4. n.53. fol.87.

Legatum agnoſcendi ius præſcribitur triginta annis, part.1.c.15.n.63. f.294

Legatum ut agnoſcamus,ſiue acceptemus, currunt triginta anni, ex quo verò eſt acceptatum. cùm adſit

hypothe

hypothecaria currunt quadraginta annis, num.64. ibid.

Legatum ut valeat vel fideicommiſſum extraneæ perſonæ, conſtare debet de illo, ſaltem per duos teſtes, & intelligendum eſt de fideicommiſſo particulari, non autem uniuerſali, part.1.c.4.n.7. f.80

Legatum ſibi in teſtamento adſcribens aliquod ante fideicommiſſum, fit dicti relicti incapax, & habetur pro non ſcripto, part.1.c.6. n.23. f.113
An hoc habeat locum in teſtamento nuncupativo, remiſſiuè, n.24. ibid.
In teſtamento nuncupatiuo non poteſt fraus committi, cum teſtes ſciant effectum teſtamenti. ibid.
An teſtamentum impugnans aut redarguens amittat Legata in eo relicta, part.1.c.6.n.21. f.113
Dicens teſtamentum nullum aliquo nullitatis defectu, licet ſuccumbat, non amittit Legata in eo relicta, quia tantum allegat teſtatoris errorem, non verò ipſius iudicium impugnat. n.22. ibid.
Quomodocumque quis impugnat teſtamentum, poteſt ex eo iuuari, deſiſtendo à prætentione ante ſententiam, n.22. f.113

Legatum temporale illud eſt, quod nunquam eſt ad hæredes tranſitorium, part.1. cap.11. num.86. fol.230.

Legata ſi præſcribantur per hæredem grauatum, non ad ſui beneficium, ſed hæreditatis præſcribuntur; cogitur quippe hæreditatem fideicommiſſariam diminutam reſtituere, part.1. cap.3. num.82. fol.75.

Legatum ubi eſt factum adjecto aliquo onere conſiderabili, non cenſetur factum animo compenſandi, part.1.c.9.n.75. f.191
Si quis præter hæredem conſenſit ut res ſua alteri legetur, non ex eo Legatario datur actio aduerſus dominum qui legato conſenſit, part.1.c.9.n.219. f.213

Legatum temporale conſolidatur cum hæreditate iure quodam acceſſionis, part.1.c.1.n.289. f.41
An teſtamentum impugnans amittat Legata ſibi in illo relicta, p.1.c.4.n.130. f.98

Legare alicui ad vitam dicitur legatum temporale, p.1.c.1.n.226. fol.31

Legatum ſibi factum mulier quæ acceptavit, an ſi poſtea vellet exigere dotem, teneretur reſtituere fructus virtute legati perceptos, vel eos compenſare uſque ad concurrentem dotis quantitatem, deducto ſuæ dotis intereſſe, part.1. cap.9. num.156. fol.100.

Legitima. An pro Legitima filius poſſit res hæreditarias propria auctoritate occupare, part.1.c.10.n.93. fol.177.

Legitimari, vide verb. *Filius.*

Legitima magis eſt debita filiis, quàm Trebellianica, part.1.c.2.n.72. f.54

Legitima deſcendentium & aſcendentium quanta ſit de iure communi, part.1.c.3.n.1.& 2. f.64
Quid de iure Cathaloniæ, n.3. ibid.

Legitimam non cogitur filius accipere de iure communi, niſi in corporibus hæreditariis, num. 4. ibid.
Fallit ut n.12. f.65

Legitima poteſt aſſignari aſcendentibus in pecunia, ipſis inviris, n.4. f.64
In Cathalonia hæres habet electionem ſoluendi Legitimam filio in pecunia, vel corporibus hæreditariis, p.1.c.3.n.9. f.65
Declaratur, n.13. ibid.

Legitima debet relinqui filio titulo inſtitutionis de iure communi, aliàs ut præteritus rumperet teſtamentum, n.14. ibid.

De iure Cathaloniæ quocumque titulo poteſt filio relinqui Legitima, n.15. ibid.

Legitimæ ſupplementum poteſt peti uſque ad 30. annos, n.16. f.66

Legitimæ petendi ſupplementum ius tranſmittitur ad hæredes, etiam extraneos, licet filius in vita tale ſupplementum non petierit, n.31. f.69

Legitima quanta ſit, conſideratur tempus mortis patris, n.20. f.66
Fallit ut n.21. f.67

Legitima an poſſit filio in eius vita aſſignari, num.21. fol.65.

Legitimam aſſignatam per patrem filio in eius vita, ſi filius conſumpſerit, an pater ei iterum legitimam relinquere cogatur, n.30. f.69

Legitimæ ſupplementum an debeat peti ab hærede uniuerſali tantum, an ab hærede & Legatariis, p.1.c.3.n.313. f.64

Legitimæ ſupplementum qua forma ſit petendum, num.34. f.69

Legitima nullum grauamen patitur, n.35. ibid.
An filio de eius conſenſu poſſit imponi grauamen in Legitima. ibid.

Legitimam non minuunt legata pia, ſed tantum æs alienum, & funeris impenſæ. n.44. f.70
Quæ dicatur funeris impenſa. ibid.

Legitimam filii condemnati an pater cogatur ſoluere de iure communi, n.46. f.71
Quid de iure Cathaloniæ. ibid.

Legitima an debeatur in linea tranſverſali, p.1. c.3 n.47.
Quanta ſit Legitima aſcendentis, habentis multos filios fratres teſtatoris, qui inſtituit quandam honeſtam perſonam, & fratres exhæredauit, n.48. ibid.
An filii juſtè exhæredati faciant partem quoad Legitimam, licet ad eam non admittantur, n.49. ibid.
Quid de filiis deportatis, & aliis ſucceſſionis incapacibus, n.50. ibid.
Quid de filio, qui renunciauit bonis paternis cum iuramento, n.51. f.72

Legitimæ fructus debentur à tempore mortis patris, ſicut ipſa legitima, n.53. ibid.
Filio quid in Legitimam imputetur, remiſſiuè, n.62. f.73

Legitima non amittitur ob non confectum inuentarium, n.67. ibid.

Legitima an debeatur de Regno, Comitatu, Marchionato, Ducatu, & ſimilibus dignitatibus, & an de feudo, tam de iure communi, quàm municipali Cathaloniæ, n.68. ibid.

Legitima an veniat in generali renunciatione facta de bonis paternis, n.73. f.74 & c.4. n.70. f.89

Legitima non debetur illi, qui ab inteſtato ſuccedere non poteſt, p.1.c.4.n.69. ibid.

Legitima de bonis pupilli inteſtati quomodo detrahatur, iuxta conſtit. *los impubers*, part.1. c.1.n.51. f.12.

Legitimati in feudis non ſuccedunt, niſi expreſsè quoad feudum legitimatio facta fuerit, p.1. c.5. n.42. fol.106.

Legitimati non ſolum ſuccedunt parentibus ſuis ab inteſtato, ſed & agnatis & cognatis, inſtar filiorum legitimorum, & naturalium. ibid.

Legitima, & eius ſupplementum dicuntur ius quærendum, part.1.c.3.n.70. f.74
An donatum filio ob cauſam matrimonii contrahendi cum aliqua, cenſeatur pro Legitima datum, part.1.cap.3.n.7. f.64

Legitimæ validatio conſideratur iuxta tempus quo eſt aſſignata, & non iuxta tempus mortis eius qui aſſignauit, p.1.c.3.n.25. f.68

Si de grauamine impoſito filio io Legitima, filius in vita non conqueſtus fuerit, hæres eius illud oon poterit remouere, quia non eſt ſibi ius tranſmiſſum, p.1.c.3.n.42. f.70

Legitima cum ſoluitur, attenditur quantitas bonorum tempore mortis, qualitas verò tempore petitionis, & ſic auctis bonis poſt mortem patris, augetur legitima, part.1.c.3.n.27. f.68

Pater non cenſetur apponere filio grauamen in Legitima, nec de eius bonis diſponere, niſi id expreſsè dicat, vel ex coniecturis appareat patrem de re filii diſpoſuiſſe, p.1.c.4.n.38. f.70

Legitima an debeatur de bonis fideicommiſſo ſubiectis, o.78. f.75

Poteſt apponi grauamen filio in Legitima, quando ipſi utile eſt, & hoc cum diſtinctiooe, part.1.c.3. o.40. f.70

Legitima, & dos in multis differunt, p.1.c.3.n.93. f.77.

Filius poteſt in Legitima grauari in proprietate, & uſufructu, ſi tantumdem ei, vel plus relinquatur, quàm ſit valor legitimæ, cum in re propria poſſit grauari, n.37. f.70

Legitimatiu impetrata antequam quis haberet filium legitimum, & naturalem, nulla de eo facta mentione, valet etiam filio nato, n.77. f.77

Legitimam ſoluere in pecunia numerata eſt in manu hæredis in Cathalonia, n.28. f.68

Legitima filii quomodo poſſit à patre grauari, p.1.c.3. n.92. f.77

Legitima tranſmittitur ad hæredes extraneos, & etiam ſupplemeotum eius. p.1.c.3.n.42. fol.70

Legitima dicitur quaſi debita debito legali, & cenſetur quaſi æs alienum, & per eam dicitur filius creditor in bonis paternis. part.1. cap.3. num.45. fol.71.

Legitimæ in computatione non veniuot niſi bona, quæ reperiuntur tempore mortis defuncti, & ius adeundi oon reputatur in bonis quoad augendam legitimam, p.1.c.3.n.79. f.75

Legitimam non poteſt detrahere filius, quando grauamen approbauit, p.1.c.3.n.91. f.77

Legitima requirit ſpecificam mentionem, & ſtatutum generaliter loquens non includit legitimam, part.1. c.3.n.90. ibid.

An mater quæ intra annum filio tutorem oon petiit, amittat Legitimam quam habet in boois filii, p.1.c.7.n.54. f.72

Excludens à ſucceſſiooe non cenſetur excludere à Legitima, cum non dicatur, ſuccedere qui in legitima ſuccedit, ibid.

Nulla interueniente renunciatione cum iuramento, ſula dotis perceptio non excludit filiam, quominus poſt mortem patris Legitimam petere poſſit ſed quod accepit in legitimam imputare debet, p.1. c.3.n.5. f.64

Qui allegat imputationem faciendam, fatetur ſe totum debere; qui verò allegat ſolutiouem factam, contendit ſe minus debere. ibid.

Legitimam pater filio in vita aſſignavit, ſi ante obitum patris bona augeantur, an poſſit filius poſt eius mortem ad ſupplementum agere, p.1.c.3. num.25. fol.68.

Quid ſi filius promiſit cum iuramento ſe nihil amplius petiturum. ibid.

Donatio facta per patrem filio gratia contrahendi matrimonii cum perſona incerta, eſt ſimplex donatio, & non in Legitimam imputatur, ſecus vero ſi cum perſooa certa contrahatur matrimonium, p.1. c.3.n.5. f.64

Quod ſimpliciter datum eſt filio, & non titulo donatioois, ſi illud Legitimam æquet, imputandum eſt filio in legitimam, non autem ſi titulo donationis datum ſit, etſi legitimæ æquiualeat, ibid.

Legitimam ſuam poſt mortem patris ceſſit filius cuidam ſuo amico pleno iure, & ille oon petiit legitimam niſi poſt quindecim annos: differentes ſuper eo opiniooes, p.1.c.3.n.59. f.72

Filius ſimpliciter alienaos cenſetur feciſſe electionem, & pro ſua Legitima, & Trebelliaoica alienaſſe, p.1.c.2.n.52. f.52

Legitimam detrahere, vel Trebellianicam, quid utilius filio, p.1.c.2.n.28. f.51

Legitima, & Trebellianica interdum non coocurrunt, p.1.c.2.n.16. f.50

Legitimæ fructus non debentur ratione moræ fictæ, vel regularis, ſed ratione dominii rerum debitarum pro legitima, vel ratione ſucceſſionis, & hæreditatis quæ recipit augmentum, part.1. cap.3. oum.60. fol.72.

Legitimæ ſupplementum debetur, etiamſi quis ei renunciaverit cum iuramento, petita tamen, & obtenta aduerſus renunciationem in integrum reſtitutione, p.1.c.3.n.54. f.72

Quoties mater excluditur à ſucceſſiooe, cenſetur excluſa & à legitima, cum legitima ſit quota ſucceſſionis ab inteſtato, part.1. cap.7. num.35. f.122.

Filius præſumitur alienaſſe pro ſua Legitima, ſi cum alienatione concurrit arbitrium boni viri. p.1. c.2.n.47. f.52

Legitima quæ non eſt relicta in teſtamento, ſeu eius ſupplementum, noo habet tacitam hypothecam, p.1.c.3.n.18. f.66

Donatum per patrem titulo donationis ſimpliciter, ſive Legitimam æquet, ſive traoſcendat, cenſetur voluiſſe imputari in legitimam, ne alioqui magna inæqualitas inter filios inducatur, part.2. c.3. n.8. f.64.

Legitima, & dos id inter ſe commune habent, ut dos imputetur in legitimam, & legitima imputetur pro concurrenti quantitate in dotem conſtituendam, n.8. f.64. & 65

Si filius cui Legitima debetur, moratus fuerit cum hærede, qui ei alimenta præſtiterit, debet valor alimentorum detrahi de valore dictorum fructuum, p.1.c.3.n.56. f.72

Legitimæ fructus, & ſupplementum debentur à tempore mortis parentum: ſed intellige quoad res, quæ fructus pariunt, non autem quoad pecunias, de quibus debetur intereſſe tantum à tempore litis motæ, p.1.c.3.n.55. ibid.

Legitimæ fructus computantur ſecundum quod communiter res potuerunt ſingulis annis locari, non autem ſecundum valorem rerum, part.1.c.3.n.57. ibid.

Quid ſi in hæreditate ſunt res pretioſæ, quæ fructus non pariont, nec communiter locari ſolent, quid etiam de ædificiis ſumptuoſis, n.58. ibid,

Legitima ex quo tranſit ad aliam perſonam, non dicitur eſſe legitima, p.1.c.3.n.61. ibid.

Legitima ubi non debetur niſi actione perſonali in rem ſcripta, ſi agatur aduerſus legatarios, vel alios tertios poſſeſſores, pro rata agendum eſt, p.1. c.3. n.19. f.66

Legitimæ ſupplementum petendi ius tranſmittitur ad hæredes extraneos, quod ooo fit in ſupplemento dotis, quæ non debetur loco legitimæ. ibid.

Legitimæ factum ex ſuperueniente caſu ad imperfectum reduci non debet, p.2.c.1.n.275. f.35

Lex quæ admittit ſimpliciter ad ſucceſſionem, cenſetur inſolidum vocare. ibid.

Lex quando reſiſtit initio cauſæ efficienti & perſonæ diſponenti, tunc non poteſt actus conferri in tempus habile: ſecus autem ubi lex reſiſtit ſuſcipienti, vel inſtituto, p.2.c.3.n.149. f.90

Lex *ſi quis conductionis titulo*, *C. locati*, non ſolum habet locum in locatione, ſed etiam in omnibus caſibus, ubi quis habens cauſam ab agente, indebitè rem aliquam reſtituere recuſat, part.1. c.14. num.89. f.289

Legis 2. C. *de reſc. vend.* optio non habet locum in contractibus uſurariis, part. 2. cap.13. num.42. fol.252

Similiter in Cathalonia Regia pragm. *de domibus euacuandis*, p.1.c.14.n.89. f.279

Lex priuans aliquem ſucceſſione, propter aliquod extrinſecum, procedit, etiamſi per ſtatutum hæreditas deferatur, p.1.c.7.n.60. f.123

Lex, vel ſtatutum, quoties aliquid fieri mandat in fauorem alicuius, intelligitur ſi per partem petatur, p.1.c.15.n.39. f.188

Lex *ſi quis maior*, *C. de tranſact.* non ſeruatur in practica, p.2.c.1.n.300. fol.48

Lex, *non eo minus*, *C. de procur.* non habet locum cum minor litigat contra minorem, part.2.cap.1.n.260. fol.34

Lex, *quod ab initio*, *ff. de reg. iur.* limitatur, part.2.c.3. n.41. f.80

Lex, *hereditatum*, *ff. ad leg falc.* declaratur, p.2.c.11. n.76. & 77. f.184

Lex, *Sancimus*, *C. de fideiuſſor.* non eſt in vſu in Cathalonia, p.2.c.5.n.144. fol.113

Lex *final. C. ſi mai. fact. alien. ſin. decr. fa. rat. hab* non habet locum in Eccleſia, part.2. cap.1. num.239. fol.32

Lex humana poteſt facere iuſta ex cauſa, ne alicui ex iuramento ius quæratur, part.2. cap.1. n.10. & 11. fol.10

Et an poſſit aliquid contra iuramentum ſtatuere, p.2.c.8.n.66. fol.161

Lex, vel ſtatutum, vbi introducit in aliquo caſu ſolemnitatem ad vitandas fraudes, contractus contra diſpoſitionem dictæ legis, aut ſtatuti factus non firmatur iuramento, p.2.c.1.n.13. f.10

Lex, vel ſtatutum, vbi aliquid introducit cum certis modificationibus, quidquid ibi exprimitur, cenſetur de forma, p.2.c.1.n.33. f.13

Lex confidit de patre erga filium, part.2. cap.1.n.74. fol.17

Lex etiam exorbitans, & pœnalia extenditur ad caſum, ad quem niſi extenderetur, fruſtraretur, part.2. c.1. n.89. f.19. & c.8.n.85. f.163

Lex prohibens aliquem contrahere, non habet locum ubi prohibitus contrahit ad ſui utilitatem, p.2. c.1. n.191. f.20

Declaratur n.104. & 105. ibid.

Lex ciuilis ubi aliquid iuſte ſtatuit, tale ſtatutum eſt in foro pœnitentiali ſeruandum, p.2. c.1.n.205. fol.29

Lex ciuilis iuſta excuſat conſcientiam à peccato, n.207. ibid.

Idem in ſtatutis, n.208. f.30

Quando habeat locum *lex fin. C. ſi major factus*: p.2.c.1.n.40. f.14

Lex municipalis iuri communi conformis, eius ſapit naturam, & ut illud interpretatur, p.2. c.2. n.259. fol.67

Lex reſiſtens actui, ſiue obligationi, impedit otiam obligationem ciuilem, & naturalem, p.2.c.1.n.211. fol.30

Et quando dicatur Lex reſiſtere actui, ſiue obligationi. ibid.

Lex, vel ſtatutum vbi loquitur per hæc verba (*eo ipſo*, *ipſo facto*, *ipſo iure*) dicitur canonem latæ ſententiæ continere, p.2.c.43. f.96

Lex ſemper eſt certa de eo, quod eſt in rerum natura, p.2.c.7.n.99. f.152

Legis, ſtatuti, & conſuetudinis beneficia recipiunt interpretationem, ſi is in cuius fauorem fuerunt conceſſa, eis vti velit, n.105. f.152

Lex vel ſtatutum ſimpliciter loquens, debet reſtringi, ne ſequatur abſurdum, part.2. cap.10. num.89. fol.177

Lex *quicumque*, non habet locum in fauorem debitoris, niſi conſtet illum qui recipit ſolutionem, habuiſſe poteſtatem recipiendi, part.1. cap.14. n.76. fol.277

Nec etiam habet locum dicta præſumptio in fauorem creditoris, niſi appareat illum qui ſoluit, habuiſſe poteſtatem à debitore id ſoluendi, & de eius voluntate ſoluiſſe, n.77. ibid.

Duæ circa hæc concurrunt præſumptiones. ibid.

An cum Lex vel ſtatutum aliquid ſtatuit ipſo iure fieri, veluti cum pœna ipſo iure imponitur, requiratur iudicis ſententia, part.2. cap.4. num.44. fol 96

Lex *fin.* non habet locum vbi pater donat realiter dotem tradendo; nam tunc ſi dicat ſe donare dotem tam de bonis paternis, quàm maternis, vel filiæ, aut ei debitis, cenſetur etiam dotata de bonis filiæ debitis, habita ratione ad dotem & patris facultates, & ipſius filiæ, p.1.c.9.n.226. f.214

Multa admittuntur per Legem aut ſtatutum, quæ non licent ex humana conuentione, part.2. c.3. n.151. fol.91

Nemo poteſt contra Legem in teſtamento ſuo diſponere, part.1.c.1.n.23. fol.7

In factis contra Legem, ſi non valet quod fit vltra, neque valet quod fit intra, p.2.c.8.n.76. f.151

Si fiat conceſſio vltra licitum, non valet etiam in eo quod eſt licitum. ibid.

Lex ſupplet voluntatem defuncti, præſumendo eam eſſe talem. Et quod à lege ſuppletur, habetur pro relicto in teſtamento patris, part.1.c.3.n.17. f.66

Tunc ceſſat præſumptio voluntatis teſtatoris cùm de contraria apparet. ibid.

Libelli infamatorii crimen an ſpectet ad iuriſdictionem ciuilem, part.2.c.2.n.55. f.38

Libellus, vide *Citatio*.

Liberatio generalis non excludit actionem realem, p.2.c.6.n.68. f.128

Liberationem facere non poteſt, qui non poteſt ſe obligare, p.2.c.1.n.125. f.22

Si iudex præcipiat debitori pupilli, ut tutori ſoluat, debitor conſequitur pleniſſimam liberationem ei ſoluendo, part.2.c.6.n.118. f.131

Neque talis debitor à tali præcepto tenetur appellare. ibid.

Liberatio à reddendis rationibus quid importet, p.1. c.7.n.86. f.126

Cætera de Liberatione, vide verb. *Renunciatio*.

Libertas diſponendi conceſſa hæredibus quæ ſit, p.1. c.1.n.198. f.26

Liber rationum probat contra ſcribentem, non tamen pro ſcribente, p.1.c.22.n.6. f.353

Quid de Libris mercatorum, n.7. ibid.

Libro rationum tutoris ſtatur contra tutorem, in eius verò fauorem non ſtatur ſine alia probatione, præterquam in paruis expenſis, in quibus non ſolent parari probationes, p.1.c.7.n.103. f.128

Licent multa in conſequentiam, quæ non licent principaliter, & propter ſe, p.1.c.3.n.86. f.76

Limitatio illa, *Si priùs liqueat de una, quàm de alia*

quomodo ſit intelligenda, part.1. cap.21. num.72. fol.349

Linea. Quomodo cognoſcatur, an quis ſit coniuncta ex Linea paterna, vel materna, part.1. cap.1. n.48. fol.12

Per fœminam rumpitur Linea paterna, & eſt ipſa fœmina caput, & finis ſuæ familiæ. ibid.

Literas recipiens, & legens, niſi ſtatim contradicat, cenſetur fateri vera eſſe, quæ in literis continentur, p.1.c.22.n.19. f.354

Literæ vulgo dictæ Credentiæ, an probent contra ſcribentem, n.30. f.351

Literæ commendatitiæ, an obligent commendantem, n.31. ibid.

Literarum requiſitoriarum quando incidat vſus, p.2. c.15.n.1. f.216

Literis requiſitoriis in Cathalonia, iudices vti non poſſunt pro exequendo aliquo contractu, niſi de illo ſit factum publicum inſtrumentum, in quo adſit fori proprij renunciatio, & ſubmiſſio cuicumque alteri, n.66. f.220

Literæ requiſitoriæ de iure communi debent eſſe ſignatæ ſigillo iudicis requirentis, numero 71. fol.220

Quid in Cathalonia, num.72. ibid.

Literas requiſitorias an exequi teneatur iudex requiſitus, ſi iudex requirens obierit, vel officio functus, vel priuatus fuerit, part.2. cap.15. n.75. ibid.

Litigantium ſumptibus debet parci, p.2. c.2. n.265. fol.34

Litigare coram non ſuo iudice, eſt præiudiciale, & damnoſum, p.2.c.13.n.26. f.196

Litigans cum vniuerſitate, an teneatur contribuere in collecta ratione litis impoſita, p.2.c.6.n.244. cum ſeq. f.153

Litigioſa res quæ dicatur, part.2. cap.12. numero 1. fol.188

Tit. *de Litigioſis*, eſt pœnalis, & ſic eius diſpoſitio non eſt extendenda, n.6. f.189

Lex 1.*C.de Litigioſis*, in quo ſit correcta per Authent. *litigioſa, eod.tit.*n.7. ibid.

Litigioſa res vbi efficitur per citationem, qualiter debeat eſſe concepta citatio, n.8. ibid.

Litigioſa res an fiat, ſi ad eam agatur hypothecaria, n.10. ibid.

Litigioſa res an illa dicatur, de cuius poſſeſſione contenditur, n.12. ibid.

Litigioſi vitium non contrahitur, ſi incidenter ad rei reſtitutionem agatur, n.13. ibid.

Litigioſæ rei effectus quis ſit, n. 14. cum tribus ſeq. ibid.

Litigioſi vitium ceſſat lata ſententia, ſi ab ea non eſt appellatum, licet circa executionem contendatur, n.25. f.190

Item, an ceſſet, ſi inſtantia ſit perempta, vel ei ſit renunciatum, n.26. ibid.

Quid ſi lata ſit ſententia abſolutoria ab obſeruatione iudicii, n.28. ibid.

Litigioſi vitium non inducit litispendentiam coram arbitro, n.32. f.191

Nec minus coram arbitratoribus, numero 45. ibid.

Quid in Cathalonia, n.37.& 41. ibid.

Litigioſa res an poſſit obligari, n.46. ibid.

Quid locari, n.47. ibid.

Litigioſa res in quibus caſibus poſſit alienari, n.48. vſque ad n.54. f.191.& 192

Litis conteſtatio in Cathalonia, n.57. f.192

Declaratur, vt n.58. ibid.

Litis pendentia non alterat ſtatum, qui erat tempore litis motæ, part.1.cap.2.num.138. fol.55

& cap.7.num.119. fol.153

Lite pendente inter creditorem, & vnum ex fideiuſſoribus, ſeu principalem, vnumve ex correis, an poſſit creditor agere contra alium fideiuſſorem, ſiue correum, part.2. cap.5. numero 48. fol.106

Lite pendente, ſi quis in re à me poſſeſſa aliquid plantauerit, vel ædificarit, poſſum propria auctoritate tollere, p.2.c.10.n.46. f.174

Limita vt ibid.

Lite pendente canere pars debet, ne faciat actum contrarium petitioni ſuæ, ne iuri ſuo renunciaſſe videatur, p.2.c.7.n.119. f.153

Vbi tali caſu ſaltem proteſtatione vtendum eſſe dixi,

Litis pendentiæ exceptio, vide *Exceptio*.

Litis ſumptus, de materia vide part.2. cap.6. à num.14. vſque ad n.55. f.124

Litis pendentia facit illicitum quoad antea aliàs erat licitum, p.2.c.5.n.25. f.78

In executiuis litis præuentio aduerſarij non impedit executionem, nec appellatio operatur effectum ſuſpenſiuum. ibid.

Litis pendentia non alterat poſſeſſionem, ſeu ſtatum quem quis tempore litis motæ habebat, n.27.& 28. fol.78

Lis calumniosè mota non cauſat attentata, & non habetur pro mota, n.29. ibid.

Litis dubiæ euentus quomodo articulari debeat, & probari; p.1.c.13.n.36. f.151

Litis præuentio non alterat ſtatum alicuius, quem tempore litis motæ habebat, aut poſſeſſionem, p.1. cap.17.n.52. f.305

Lis pendere quando dicatur. ibid.

In executiuis non datur appellatio quoad effectum ſuſpenſiuum, n.53. ibid.

Litis pendentia quando allegari non poſſit, p.2. c.8. n.60. f.161

An in ſollicitatore pactum de quota litis locum habeat, etiam in ceſſionario, & procuratore in rem ſuam, part.2. cap.14. num.185. 186. 189. & 190. fol.213

De quibus loquantur iura, per quæ prohibetur paciſci de quota litis, n.187. ibid.

Non poteſt calumniari circa exercitium litis, qui non eſt in cauſa, n.188. f.213

In pœnalibus non fit extenſio ex identitate rationis, ibid.

Litigioſa res quamuis alienari prohibeatur, non prohibetur tamen acquiſitio rei litigioſæ in alterum ex litigantibus, p.2.c.12.n.15. f.189

Vitium Litigioſi non habet locum niſi inter litigantes, ſecus quoad tertium, n.16. ibid.

Lite pendente an quis à ſuo ſtatu & poſſeſſione dimoueri poſſit, p.2.c.2.n.156.& n.139. f.55

Locator an finita locatione poſſit propria auctoritate conductorem expellere, p.2.c.10.n.95. f.178

Locator an durante tempore locationis poſſit expellere conductorem, p.1.c.14.n.6. f.269

Locator qua ratione vſus proprij poſſit expellere conductorem à re conducta, habet locum in prædio vrbano, ſecus in prædio ruſtico, n.9. f.270

Quæſtiones aliquas circa hæc de vſu proprio, vide n.10.11.& 14. ibid.

Locatio ad longum tempus, dicitur alienatio, n.26. fol.271

Locatio quando cenſeatur facta ad longum tempus, de iure communi, n.27. ibid.

Quid in Cathalonia, n.28. ibid.

Locatio facta per adminiſtratorem aliquem, an finiatur finita eius adminiſtratione, n.30. f.272

Praxis ad expellendum conductorem, de iure communi,

muni,part.1.cap.14.num.84. f.278
De iure Cathaloniæ, n.85. f.279
Locator an teneatur ſoluere collectam, & tributa, an verò conductor,n.92. f.280
Locare rem communem, quando ſocius poſſit invito ſocio, tam reſpectu prædii ruſtici, quàm urbani, p.1.c.14.n.102. f.281
Locata rem communem poteſt ſocius inuito ſocio, utiliter faciendo, ſi tanquam ſocius rem locaverit, ſecus ſi nomine proprio rem locauerit, aſſerendo rem inſolidum ad ſe pertinere,n.103. f.282
Quomodo intelligenda ſit regula, *Quod potui nolui: quod volui, adimplere nequivi*, numero 104. f.282
Iuramentum præſtitum in contractu Locationis pro obſeruantia contractus, facit ut conductor non poſſit expelli ante finitam conductionem per emptorem, & hoc ex Regii Senatus deciſione declaratur,part.1.c.14.n.44. f.274
Locationi temporali factæ à prædeceſſore, an ſucceſſor in beneficio ſtare teneatur,n.45. ibid.
Pactum, ut Locator non poſſit expellere conductorem durante tempore locationis, intelligitur,etiamſi locator habitatione indigeat pro ſe, part.1.cap.14. n.18. f.271
Locationis in contractu ubi interuenit iuramentum, licet adſit generalis hypotheca, ſingularis ſucceſſor non poteſt expellere conductorem, num. 19. ibidem.
Locator an propria auctoritate poſſit expellere conductorem finita locatione.n.90. f.279
Locator quo remedio poſſit uti & valeat ad expellendum conductorem finita locatione, de iure communi,n.84. f.278
Qui rem venditam cum pacto de retrovendendo redemit, tenetur ſtare Locationi illius qui rem cum pacto de retrovendendo antea poſſidebat, part.1. c.14. n.49. f.274
Locator quando in contracto locationis domus proprium uſum ſibi reſervavit, quomodo hoc intelligatur, n.15. f.270
Locatione finita ſi quis perſeueret in re conducta per triginta annos, ſciente, & patiente locatore, & ei ſemper annuam penſionem ſolvat, non poteſt intelligi facta tacita renouatio, ſed cenſetur inducta perpetua locatio,n.97. f.281
Vbi verò præſtatio poſterior eſſet penitus informis à contenta in priori inſtrumento, & ſimilitudo nouæ conuentionis appareret, tunc præſumeretur inductus nouus titulus, ibid.
Locatio prior ſi eſſet facta per ſtipulationem, renouatio tacita non cenſeretur facta ſine ſtipulatione, eo quod ſtipulatio certam verborum ſolemnitatem requirat, part.1.c.14.n.67. f.276
Locupletari nemo debet cum jactura aliena,part.2.c.1. n.264. f.26
Locupletior quando quis factus cenſeatur ex aliena pecunia,n.166. ibid.
Locus ubi eſt celebratus contractus, vel factum teſtamentum, inſpicitur quoad ſubſtantiam,ſeu valorem contractus, & teſtamenti, part.1. cap.9. num.157. fol.200.
Fallit in contractu dotis, ubi inſpicimus locum domicilii mariti, ibid.
Quod declara ut ibid.
Lucrum radicatum amittens, damnum pati dicitur, part.2.c.2.n.306. f.39
Lucra facta per conjuges conſtante matrimonio,ſi ſint inter eos ex pacto communia,an ſi vir fecerit aliquam fidejuſſionem, lucra tangentia partem mulieris ſint etiam pro ea obligata, part.2. cap.5. n.58. f.107.
Lucra prædicta non reſpiciunt dotis ſolutionem, ſed matrimonii conſummationem, & cohabitationem, num 66. f.107
Lucra dicta an mulier à viro ſeparata debeat habere, ibid.
Lucrum captare quando quis dicatur,& quando damnum vitare,part.2.c.1.n.262. f.34

M

M*Aioratus*, ſeu fideicommiſſi ſucceſſor, qui poſſeſſorem interfecit, ut indignus ab eius ſucceſſione excluditur,p.1.c.6.n.7. f.112
Mandatum an probetur per ſententiam enunciantem aliquem eſſe procuratorem, part.1.cap.14.num.70. fol.206.
Si contraham tecum reſpectu unius Mandati inſufficientis, & tu habeas aliud ſufficiens quod ignorabam, ſuſtinetur contractus ex illo mandato quod ignorabam, part. 2. cap.14. numero 4. fol.202
Mandatum regulariter teſtibus probari poteſt, n.191. f.213
Fallit num.192. & 194. f.213
Mandatum produci poteſt etiam poſt concluſum in cauſa,n.65. f.206
Mandatum de ſoluendo, ſi eius vigore eſt ſecuta promiſſio, revocari non poteſt, part.1. cap.22. n.25. f.355
Mandatum generale cum libera, æquiparatur ſpeciali mandato, part. 2. capite 14. numero 1. f.201.
Alia de mandato, vide verb. *Procurator*.
Manuleuta in Cathalonia quando habeant vim abſolutionis, part.2. c.5. n.132. Et ibi alia de Manuleuta. f.112
Maritus an, & quando, ſeu eius hæres teneatur ad reſtitutionem fructuum bonorum paraphernalium, p.1.c.9 n.18, f.185
Maritus non dicitur commode ducturus uxorem, niſi dotem commodam recipiat, quia non dicimus poſſe quod nonniſi incommodè poſſumus, part.1. c.8.n.200. f.172
Maritus licet uſuras in vita extraiudicialiter petiiſſet, monendo cenſetur eas remiſiſſe,p.1. c.9. num.161. f.201
Maritus non tenetur ad reſtitutionem fructuum rerum paraphernalium, etiam in dubio an ipſe eas adminiſtrauerit de conſenſu uxoris. ibid.
Maritus, qui ſe implicat multis fideiuſſionibus, dicitur male uti ſua ſubſtantia, & ſic ab eo uxor poteſt dotem repetere, part. 2. cap. 5. numero 64. f.107
Maritus, qui ob mortem uxoris tenetur poſt annum reſtituere dotem, an ſi interim dotem debitam petat,repellatur exceptione,*Dolo facis,&c.* part.2.c.7. n.33. f.145
Marito miſerationis cauſa datur annus ad reſtituendam dotem in mobilibus conſiſtentem, part.2. c.7. n.37. f.145
Quis inde effectus reſultet,n.38. ibid.
Maritus tenetur ad ſolutionem ſumptuum funerum uxoris ſtatim, licet eos poſtea in dotem computet, num. 39. f.145
Maritus facit fructus ſuos pignoris pro dote ſibi dati, p.1.c.9.n,62. f.190
Maritus legans uxori, in dubio cenſetur velle compenſare cum iuribus anni luctus, & aliis,quæ vidua conſequitur de conſuetudine Cathaloniæ, num. 73. f.191.
Maritus,ſeu eius hæres qui habet annum ad ſoluendum dotem conſiſtẽtem in rebus mobilibus,tenetur ſatiſdare

date de dicta dote poſt annum reſtituenda, ibid. n.102. f.194

Maritus non tenetur ad reſtitutionem dotis, niſi in quantum facere poteſt, deducto ne egeat, num.103. ibid.

Fallit prædicta regula, ibid. n.104.105.106. & 108. f.194. & 195

Maritus poteſt paciſci ſuper dote, conſtante matrimonio, prout vult, nec mulier conqueri poteſt, niſi ſoluto matrimonio, ibid. n.121. f.196

Maritus an de ſuo teneatur facere expenſas in exigendis nominibus ſibi in dotem datis, ibid. num.151. fol.199

Maritus non tenetur præbere alimenta vxori infirmæ vltra fructus dotis, ſi ea habeat vnde aliunde ſe alat, p.5.c.16.n.26. f.299

Maritus occidens vxorem priuatur ſucceſſione bonorum eius, in quibus ſuccedebat ex pacto, vel aliàs, tam iure communi, quàm Cathaloniæ, p.1.c.6.n.2. fol.111

Declaratur n.2. ibid.

Maritus ſi in vita vxorem adulterij non accuſauit, an hæres eius poſſit accuſare, part.5.cap.9. num.156. f.197

Maſculus in iure primogenituræ præfertur fœminæ, p.1.c.12.n.53. fol.239

Declaratur. ibid.

Amplia vt n.57. ibid.

Maſculinum, *filius*, an verificetur in filiabus in ſtatutis, p.2.c.1.n.148. f.25

Maſculinum an concipiat fœmininum in ſtatutis, p.2.c.1.n.148. f.25

Mater tranſiens ad ſecunda vota de conſenſu filij, non priuatur proprietate bonorum, in quibus ſucceſſit filiis ab inteſtato cum aliis filiis, part.1.cap.3.n.29. f.105

Idem ſi tranſeat de conſenſu viri ſibi dato in teſtamento, n.31. ibid.

Mater & auia, licet ſint debitrices pupilli, poſſunt eſſe eius tutrices, p.1.c.7.n.50. fol.122

Mater filio non habenti tutorem, debet intra annum petere: aliàs priuatur ſucceſſione filij, qui impubes deceſſit, p.1.c.7.n.53. fol.122

Limitatur, ibid. n.69. f.123

Mater tutrix filiorum ſuorum, quid debeat facere antequam ad ſecundas nuptias conuolet, n.64. ibid.

Mater & auia non coguntur eſſe tutrices, licet in teſtamento ſint relictæ, n.70. ibid.

Mater, non obſtante quod in contractu matrimonij donauerit dotem filiis ex illo matrimonio, ſi maritus prædecedat, poteſt ſecundo nubere, & de dote relicta filiis in primo matrimonio legitima, liberè diſponere, p.1.c.8.n.131. f.157

Matris præteritio pro exhæredatione habetur, p.1.c.4. n.37. f.85

Mater hodie non poteſt præterire filios, licet ipſos in poteſtate non habeat, ſine inſertione cauſæ legitimæ, quæ vera ab hærede probetur. ibid.

Mater & auia curatrices eſſe poſſunt, non tamen regulariter ad lites, p.1.c.7.n.72. f.124

Mater non priuatur legatis ſibi à viro factis, nec ſubſtitutione fideicommiſſaria, per quam non ſuccedisur pupillo, etiam non petito intra annum tutore, p.1.c.7.n.57. f.122

Mater ſi tranſeat ad ſecundas nuptias non petito tutore, grauius punitur, n.58. ibid.

Mater quæ de facto adminiſtrauit vt protutrix, ſi conuolet ad ſecundas nuptias non reddita ratione, nec petito tutore, an priuetur ſucceſſione pupilli, n.59. ibid.

Mater quæ relicta fuit vſufructuaria omnium bonorum, conſequitur alimenta in vita filij, & quid mortuo fillo, part.1.cap.3.num.39. f.70

Mater tutrix, quæ ex ſecundis nuptiis tutelam renunciauit, an ſoluto dicto ſecundo matrimonio per mortem viri, poſſit reaſſumere priſtinam tutelam, p.1.c.7.n.160. f.134

Mater moroſa in petenda tutela filiorum, quam debet petere intra quatuor menſes, non poteſt remouere à tutela tutorem datum, licet ipſa ignorauerit fuiſſe inſtitutum. ibid.

Mater tutrix, vbi tranſit ad ſecunda vota non petito tutore, priuatur & ſucceſſione filij, & legitima, & etiam iure ſubſtitutionis ſibi obueniente ex parte filij, p.1.c.7.n.66. f.123

Mater per tranſitum ad ſecunda vota amittit tutelam, & nulla ratione in ea conſeruari poteſt, etiamſi iudex id decreuiſſet, n.67. ibid.

Mater ſi debeat aliquid de adminiſtratione tutelæ, bona viri tacitè obligata ſunt à iure, numero 68. ibid.

Latè diſcutitur tutela relicta Matri in teſtamento, dum ipſa ageret vigeſimum tertium annum, quæ ſtatim mortuo marito inuentarium cœpit, & à iudice petiit ſibi decerni adminiſtrationem, & poſt annum conuolauit ad ſecundas nuptias, p.1. c.7.n.78. f.125

Mater & auia poſſunt eſſe tutrices, & curatrices filiorum ſuorum, non ſolùm minorum, ſed & maiorum, furioſorum, & mente captorum, p.1. cap.7.n.168. fol.135

Agnati vel tutores poſſunt impunè pupillam à Matre vi auferre, ſi ſentiunt matrem velle eam indigno viro copulare, p.1.c.7.n.29. f.144

Mater minor viginti quinque annis an ad tutelam admittatur, p.1.c.7.n.75. f.124

Mater minor an ad teſtamentariam tutelam admittatur, cum qui de ſe eſt ſub cura alterius, non debeat ipſe alium regere, remiſſiuè, numero 76. ibid.

Mater ſi minor de facto tutelam ſuſcepit & adminiſtrauit, tenebitur de adminiſtratione facta tempore minoris ætatis, quæ doloſa ſit, non de culpoſa, n.77. ibid.

De adminiſtratione verò facta poſt minorem ætatem tenebitur, ſicut & alij. ibid.

Matrix. Si productæ ſint plures ſcripturæ publicæ per partes inuicem contrariæ, & diuerſæ, recurrendum eſt ad Matricem ſcripturam, cui ſtandum eſt, p.1. c.19.n.16. f.323

Matrimonij contemplatione donatum aliquid ſimpliciter per patrem filio, ſi poſtea ſecuto matrimonio moriatur ſine filiis, patre ſuperſtite, an illud donatum tranſeat in hæredem extraneum filij, an verò reuertatur ad patrem, p.1.c.8.n.65. f.150

Medicamenta. An ſi teſtator mandauit in ſuo teſtamento ſolui omnia ſua debita, poſſit cogi hæres ad ſoluenda Medicamenta recepta plus duobus annis à morte teſtatoris, quæ dubium eſt an ſint ſoluta, remiſſiuè, p.1.c.15.n.14. fol.270

Meliorationes factæ per vaſſallum in re feudali, an aſſumant naturam feudi, & ſpectent ad dominum feudi, vel ad ipſum vaſſallum, eiuſve hæredes, latè diſcutitur, p.1.c.13.n.144. f.266

Melioramenta, quæ non inerant à principio ipſi principali, ſed poſtea facta fuerunt, non ſequuntur naturam principalis, ſed ſeparatam conditionem de per ſe habent, p.1.c.13.n.143. f.265

Meliorare vnum ex filiis in tertio, quando poſſit pater, & quomodo id intelligatur, p.1. cap 8. num.103. fol.172

Mentio hæredum inanis eſt in se tranſitiua ad hæredes, p.1.c.1.n.196. fol.26

Mentio mortis tunc dicitur facta per modũ dilationis,

quando fuit adiecta veibis importantibos ſubſtantiam donationis, part.1. cap.8. numero 216. fol.174

Mentio alicuius rei tribus modis poteſt fieri: generaliter, ſpecificè, & ſingulariter, ſeu in indiuiduo, p.1. c.7.n.154. fol.133

Merum imperium habens, de quibur criminibus poſſit cognoſcere, part.2.c.2.n. 47. f.48

Miſtum imperium habens in Cathalonia, de quibus cauſis poſſit cognoſcere, n.49. & 50. & num.51. fol.48

Et de quibus criminibus, n.55. ibid.

Meri, vel miſti imperij an ſit tortuta, n.57. ibid.

Quid Relegatio, num.58. fol.49

Quid fuſtigatio, ibid.

Quid condemnatio ad Regias triremes, num.48. fol.48

Merum & miſtum imperium in præiudicium inferiorum à Principe, quanto tempore præſcribantur, num.113. fol.54

Quid in præiudicium Principis, oumero 114. fol.54

Merum imperium nullo tempore in Cathalonia aduerſus Principem præſcribitur, n.117. fol 54

Declaratur, n.127. fol.54

Idem dic de regaliis, quæ ad Regiam dignitatem pertinent, n.119. fol.54

Intellige vt n.119.& 121. f.54

Meri imperij an ſit, an verò ciuilis iuriſdictionis, prohibere ne homines ex loco ſano ad infectum, & è contrario accedant, n.315. f.72

Metus. In donatione conſideratur læſio, quando deducitur per modum coniecturæ, ad interpretandum an interuenerit metus, dolus, vel coactio, part.1.c.7. num.140. f.131

Dicitur committi dolus circa volentem, & ſcientem, quando calliditate ſeductus, & ſollicitatus vult, & conſentit. ibid.

Militibus datur reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem legalem, & non aduerſus præſcriptionem conuentionalem, part. 1. cap.13. num.56. fol.254

Militis in teſtamento nulla ſolemnitas requiritur, ſed verba ab ipſo prolata debent ſonare teſtamentum, & hæredis inſtitutionem, non verò proferri locoſe, & adulatoriè, p.1.c.4.n.75. f.89

Milites per ordinarios capi, & puniri non poſſunt, niſi Rege conſulto, part. 2. cap. 11. num. 99. f.186

Milites, Domicelli, & alii de genere militari, ex Regalia Regis, tam in ciuilibus, quàm criminalibus ſunt de foro Domini Regis, & ſuorum Vicariorum, & dicto priuilegio renunciari non poteſt, quia eſt introductum fauore ordinis militaris, p.2. c.2.n.140. & 141. f.56

Illuſtres perſonæ capite plecti non poſſunt inconſulto Principe. ibid.

Miniſter nudus bonorum electus tenetur ad fructuum reſtitutionem, & an hæres ſcriptus ſit verus, an fiduciarius hæres, part. 1.c.1.n.119. f.30

Licet quis ſit purè grauatus, dicitur electus novus miniſter, part.1.c.1.n.214. f.29

Minor viginti quinque annis, an poſſit eſſe iudex ordinarius, vel delegatus, part.2. cap. 2. num.306. f.71

Quid de iure Cathaloniæ, n.307. f.71

Minor aut Eccleſia, ſi ceſſerint actionem potentiori ratione officii, & ſic paſſi ſint jacturam cauſæ, an reſtituantur, part.2.c.12.n.74. f.193

Minor in delictis non reſtituitur, part.2. c.1. o.250. f.33

Declaratur, num.150.fol.33.& cap.12. num.75. & declaratur item, num.76. fol.193

Minor aduerſus delictum, quod conſiſtit in omittendo, præſeruatur illæſus, part.2. cap.1. num.250. fol.33

Minor pro ſuo intereſſe poteſt ſe opponere alicui liti, etiam poſt concluſionem in cauſa, & beneficio reſtitutionis in integrum admittitur ad probandum, part.2.c.16.n.12. f.223

Intellige, num.13. f.213

Quid Senatus obſeruet, n.14. ibid.

Ex dicta Senatus deciſione Auctor infert aliqua, num.15.cum ſeq. f.223

Minor viginti annorum poteſt donare bona ſua Eccleſiæ, ſine ſolemnitate requiſita per Conſt.2. *tit. de tudors, y curad.* p.2.c.1.n.155. f.25

Minor etiam ad lucrum reſtituitur, part.2. c.1. n.135. fol.23

Minor experiens poſſeſſorio iudicio ſine curatore, an poſſit reconueniri, n.220. fol.30

Minor cum iuramento de non contraueniendo contra proceſſum, nec ſententiam, habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio, n.224. f.31

Fallit vt num.229. fol.31

Idem obſeruatur, ſi litigat per procuratorem cum iuramento, ibid.

Quid ſi Minor ſit mulier, n.225. f.32

Minor licet litiget cum Auctoritate tutoris, vel curatoris, ſi in cauſa lædatur, habet beneficium reſtitut. in integr. n.227 f.31

Secus ſi litigat per procuratorem cum iuramento conſtitutum, n.228. f.31

Traditur quædam limitatio. ibid.

Minor qui iurauit ſe maiorem, an amittat beneficium reſtitutionis in integrum, n.28. f.12

Limita vt num.29.& 30. fol.12

Minor non reſtituitur aduerſus contractus, quos fecit intra quadriennium poſt vigeſimumquintum annum, n.240. fol.32

Minor quid probare debeat, vt reſtituatur, num.242. ſol.32

Minor non reſtituitor, ſi fecit id, quod quilibet paterfamilias prudèns feciſſet, licet ex eo ſui patrimonij diminutio ſecuta ſit, n.243. f.32

Minoris iure reſtitutionem petens, non debet allegare, nec probare, eſſe hodie intra tempora reſtitutionis, ibidem.

Intellige vt ibid.

Minor ſi legitimatur iure communi, aut municipali ad aliquem actum, an ſi eo lædatur, habeat beneficium reſtitutionis in integrum, num.146. fol.33

Minor non reſtituitur in caſu dubio, qui ſe habebat ad damnum, & commodum, num.147. ibid.

Declata vt num.273. ful.35

Minor non reſtituitur aduerſus remiſſionem iniuriæ, num.248. f.33

Minores an comprehendantur ſub ſtatuto aliquid generaliter diſponente, part.2.c.1.n.252.253.& 254. fol.33

Minores reſtituuntur aduerſus concordiam omiſſam, num.255. f.33

Minoribus litigaturis vtilis cautela, numero 256. ibid.

Minor ſi litigat contra minorem, an reſtituatur, o.259. fol.34

Minor an poſſit contrahere, n.265. ibid.

Minor, licet veniam ætatis impetrauit, non poteſt ſine decreto bona ſua immobilia alienare, nec obligare, n.195. fol.28

Minor læſus reſtituitur in integrum, numero 266. fol.34

Fallit, num.292. fol.37

Quid

Quid ſi læſio non adfuit tempore coottactus, ſed poſtes ſuperuenerit, ibid. n. 273. f. 35
Mioor an lædatur circa rem, vel circa pretium, quid interſit, ibid n. 267. f. 34
Minor petens beneficium reſtitutioois in integrum, debet reſtituere quod ex illo contractu accepit, ibid. n. 268. f. 35
Declara vt ibid. n. 269. f. 35
Minor habet electionem agendi contra tutorem, vel petendi reſtitutionem, ibid. n. 285. f. 37
Minor an reſtituatur aduerſus fori declinatotiam omiſſam, ibid. n. 302. f. 38
Deciſio Senatus, ibid.
Minor an reſtituatur aduerſus omiſſas exceptiones contra teſtes, ibid. n. 303. f. 38
Deciſio Senatus, ibid.
Quid aduerſus propriam confeſſiooem: Et an teneatur de læſione probare, ibid. n. 245. f. 33
Minor dominus directus an reſtituatur aduerſus lapſum duorum menſium, qui dantur de iure communi ad vtendum fatica, ibid. num. 304. & 306. f. 38. & 39
An in Cathalonia reſtituatur aduerſus lapſum triginta dierum, qui dantur ad vtendum fatica, ibid. n. 307. f. 39
Minor cum agit de acquirendo, an reſtituatur, ibid. n. 304. 305. & 306. f. 38. & 39
Minori læſo vltra dimidiam, an competat beneficium reſtitutionis in integrum, an tantum remedium *leg. 2. Cod. de reſcind. vend.* ibid. num. 284. & 289. fol. 37
Minor qui immoderatè dotauit ſororem ſuam, vt nuberet, an debeat reſtitui in integrom aduerſus læſionem, p. 2. c. 1. n. 273. f. 35
Minor qui veniam ætatis impetrauit, quoad contractus, & iudicia habetur pro maiore, noo quoad munera publica, p. 2. c. 1. n. 191. f. 28
Minor habens curatorem, vel non, poteſt impetrare veniam ætatis, n. 192. ibid.
Quando veniæ ætatis impetratio noceat impetranti, n. 193. ibid.
Diſponi debet de maiori in Minorem præferendo maſculos fœminis. p. 1. c. 1. n. 195. f. 28
Non tollitur Minori beneficium reſtitutionis, vbi non interfuit illius vendere pretio iuſto vel ioiuſto, p. 2. c. 1. n. 191. f. 37
Minor reſtituitur aduerſus terminum appoſitum per teſtatorem io vltima voluntate, p. 1. c. 17. num. 58. fol. 309
Minor tutori ſuo donare non poteſt, tum ne totor ſit ſibi auctor in cauſa propria, tum propter reuerentiam quam pupilli habent tutoribus tempore tutelæ, & curæ, p. 1. c. 7. n. 136. f. 131
Minor poteſt petere rem alienatam vnà cum fructibus ſine debitis ſolemnitatibus, part. 2. c. 1. num. 288. fol. 37
Minor, qui geſſit negotia alterius, tenetur in duobus caſibus de dolo, & vbi eſt factus locupletior, p. 1. c. 7. n. 78. f. 146
Miſerabiles perſonæ gaudent priuilegio *l. vnica, Cod. quando Imper. int. pupill. & vid.* & de hac materia vide part. 2. cap. 2. à num. 2. vſque ad num. 29. fol. 45
Mobilia quæ conſiſtunt in numero, pondere, aut menſura, cenſentur à iure æſtimata, p. 1. c. 9. oum. 101. fol. 194.
Mobilium & ſe mouentium appellatione idem ſignificatur, niſi in eadem oratione ſeparatim proferantur, p. 1. c. 5. n. 59. f. 109
Moderator, & arbiter rei ſuæ quilibet eſt, part. 1. c. 1. n. 221. f. 30
Molendinum an probetur eſſe de dominio directo alicuius ex recognitione facta terræ, in qua dictum molendinum eſt conſtructum, p. 1. cap. 11. num. 93. fol. 230
Poſſeſſio don Ludouici reſpectu Moleodinorum, fuit clandeſtina, ex quo naturalis vacabat, quia arrendator molendini tunc non erat in molendino, nec io eius conſpectu, & don Michaël dicti ingreſſus ſcientiam non habuit, part. 1. iur. reſp. num. 115. fol. 378
Molendinum, vide *Vaſſallus.*
Monaſterium ingrediens poteſt teſtari ſine ſolemnitate à ſtatuto requiſita, part. 2. cap. 1. numero 122. fol. 23
Monaſterium an habeatur loco filij, latè diſcutitur, part. 1. cap. 24. à num. 20. vſque ad numerum 22. fol. 366
Refertur opinio Regiæ Audieotiæ, ibid. num. 25. fol. 367
Monaſterium voluiſſe teſtatorem haberi loco filij, ex quibus conijcitur, part. 1. cap. 24. uum. 27. & 28. fol. 367
Moneta æſtimatio ſi ſit mutata, cuius temporis æſtimatio attendatur, p. 2. cap. 6. n. 138. 139. & 140. & n. 145. f. 133
Monetæ bonitas iotrinſeca quando dicatur mutata, ibid. n. 142. f. 133
Et quando intrinſeca, n. 143. ibid.
Moneta, ſi in totum ſit reprobata, qualiter æſtimatio ſit ſoluenda, ibid. n. 144. & 145. f. 133
Monetæ valor ſi ignoretur quis fuerit tempore contractus, debitor liberatur ſoluendo monetam currentem tempore ſolutionis, n. 146. ibid.
Monetam antiquam ſoluendi obligatio tollitur quadraginta annis contra Eccleſiam, & contra alios triginta. ibid.
Moneta debita ex vltima voluntate, ſi ſit mutata, quid iuris, ibid. n. 148. & 149. f. 133
Monitoriales litteræ quando conceduntur tantùm ad reuelationem, tunc conceduotur ſine vllio attentatorum, p. 2. c. 10. n. 41. f. 174
Monitorium, vide *Epiſcopi monitoria.*
Mora purgatio ao in Cathalonia admittatur, p. 2. c. 5. n. 137. f. 112
Nunquam admittitur actori Moræ purgatio ad acquirendam actionem, p. 2. cap. 5. num. 140. & 141. fol. 113
Vbi quis eſt alternatiuè obligatus ad electionem creditoris, non eſt in Mora donec creditor elegerit & interpellauerit debitorem, part. 1. cap. 3. num. 28. fol. 68
Quod debeat attendi tempus declarationis clarum eſt, quia declaratio oon trahitur retro ad tertij præiudicium. ibid.
Mora patris contracts poſt donationem factam filio, oon poteſt ei nocere, vt ſucceſſori particulari, p. 1. c. 8. n. 174. f. 166
Moriens ab inteſtato videtur hæreditatem venientibus ab inteſtato relinquere, verum ex hoc non cenſetur eos oominaſſe hæredes. p. 1, cap. 8. num. 193. fol. 170
Mors defuncti vindicari ex duplici capite poteſt, p. 2. c. 11. n. 63. & 64. fol. 205
Mors ciuilis & naturalis vbi eundem operantur effectum, idem eſt iudicium de voa, atque de alia, p. 1. c. 24. n. 31. f. 367
Mortem defuocti vindicandi ius competit pluribus hæredibus vt ſingulis, part. 2. cap. 11. numero 69. fol. 184
Mulier quæ tempore mortis mariti erat inops, & poſtea eſt effecta diues, an poſſit petere quartam ex diſpoſitione *Auth. præterea, C. vn. vir & vxor.* p. 2. c. 11. n. 96. f. 186

Index Rerum,

Mulier pro dote præfertur omnibus creditoribus, etiam anterioribus tacitam hypothecam habentibus, ſecus ſi expreſſam, p.1.c.9.n.1. f.183

Mulier præfertur etiam creditoribus poſterioribus, ex quorum pecunia res eſt empta, refecta, aut renovata, licet pro dicta pecunia rem illam ſpecialiter obligatam habeant, ibid.n.6. f.183

Mulier præfertur etiam creditori, qui rem marito vendidit, & de pretio fidem habuit, part.1.c.9. num.7. fol.183

Mulier quæ nupſit nulla dote conſtituta, an cenſeatur omnia bona ſua in dotem attuliſſe, ibid. num.154. fol.200

Mulier an habeat tacitam hypothecam in bonis viri pro alimentis, ſicut pro dote, part.1.cap.16.num.5. fol.296

Mulier ius quod habet recuperandi dotem ex bonis fideicommiſſo ſubjectis, tranſmittit ad hæredes ſuos, etiam extraneos, part.1. cap.9. numero 174. fol.203

Mulier præfertur priori creditori tacitam vel expreſſam hypothecam anteriorem habenti, in quæſitis poſt ſuam obligationem, p.2.c.9.n.2. f.183

Ampliat Ripa ad Eccleſiam, & alias cauſas privilegiatas, ibid.

Mulier tutrix an ſi fecit inventarium, poſſit dotem exigere antequam reddiderit rationes, p.1 c.7.n.113. fol.128

Mulier relicta uſufructuaria, dum caſtè & honeſtè vixerit, & vitam vidualem ſervaverit, non privatur uſufructu per ſponſalia de futuro, p.1.c.7.num.65. fol.123

Mulier, aut minor quando dant aliquid ſine cauſa, vel ſaltem iniuſta, præſumuntur id facere ſua fragilitate, & ſimplicitate, & poſſunt iurare, & à contractu diſcedere, part.1. c.7.n.140. f.131

Mulier quæ ſe obligavit pro marito, ſi fuit curatrix bonorum, & potuit ſibi de bonis ſatisfieri, & non ſibi ſolvit, ſi maritus fuit effectus non ſolvendo ex poſtfacto, ei debet imputari, part.1. cap.9. numero 52. fol.189

Multipliciter expoſitum, quid ſit, ignoratur, part.1.c.1. n.175. fol.25

Municipalis iuris, & ſtatuti idem eſt judicium, p.2.c.1. n.168. f.26

Municipale ius iuri communi conforme, eius ſapit naturam, & quemadmodum illud per omnia interpretatur, part.2.c.1.num.174. f.60

Municipalia iura quando recipiant extenſionem de perſona ad perſonam, part. 2. cap. 7. numero 92. fol.150

Mutatio voluntatis non præſumitur, p.1. c.8. n.92. fol.153.

N

N*Atura* quos non obligat, conſcientia non ligat, part.2. c.1.n.210. f.30

Naturaliter debitum in animæ iudicio eſt ſolvendum, part.2.c.1.n.206. f.29

Naturalis obligatio inter alios effectus habet hunc, ut imponat ſolvendi neceſſitatem, aut reſtituendi in foro animæ, ibid.n.209. fol.30

Naturalis obligatio non oritur ex contractu, cui lex reſiſtit, part.2.c.1.n.211. f.30

Naturalis obligatio impedit repetitionem ſoluti, p.1. c.15.n.29. f.287

Neceſſitas non ſubjacet legi, part. 2. cap.1. num.54. fol.15

Neceſſitate cogente actos factus non comprehenditur ſub lege, ſive ſtatuto actum fieri prohibente, ibid. n.169. fol.26

Negatio facit rem dubiam, part.2.c.4.n.22. f.103

Negativa facti ſimplex eſt improbabilis.p.5.c.15.n.41. fol.288

Negans qualitatem facti, non cenſetur fateri factum præceſſiſſe, p.2.c.18.n.11. f.359

Inter affirmantem & Negantem illud intereſt, quod negans admittatur per leviores probationes, p.1.c.2. n.54. f.52

Negligentia ignoranti imputari non poteſt, p.1.c.15. n.26. f.286

Nemo transferre poteſt quod non habet, p.1.c.1.208. fol.28

Nepotes an debeant imputare in legitimam bonorum avi, quod per avum parentibus eorum datum eſt, inſpecto iure communi, part.1. cap.3. numero 62. fol.73

Quid de iure Cathaloniæ, ibid.n.64. f.73

Nepotes an filii appellatione veniant, part.2.c.7.n.96. f.127

Deciſio Senatus. ibid.

Nepotes non veniunt appellatione filiorum, quando teſtator locutus eſt diſcretivè de filiis & nepotibus, part.1.cap.5.n.59. f.109

Nepotes nomine filiorum non comprehenduntur ubi agitur de filiorum incommodo, ſcilicet ad eorum excluſionem, p.1.c.5.n.60. f.109

Nepotes nullis exiſtentibus filiis tempore reſtitutionis fideicommiſſi ſuccedunt, ſi conjecturæ id ſuadeant, ibid.

Nepotes non veniunt appellatione filiorum, quando ſubſtitutio eſt reſtricta ad filios nominatos, non ſimpliciter, ſed ſub nomine proprio, p.1. c.5. n.54. fol.108

Nepotes non veniunt appellatione filiorum, quando conſtat teſtatorem noluiſſe inter ſuos deſcendentes ordinem ab inteſtato obſervari, n.55. ibid.

An conſt. *hac noſtra*, habeat locum in Nepotibus ex filio præmortuo, & an *conſt.2. alias fin. tit. diſſolt lo matrimoni*, habeat locum in nepotibus ex filio præmortuo, remiſſivè, parte 1. cap. 9. numero 60. f.190

Nepos quando patris ſui perſonam ingreditur, eiuſque commoda & privilegia conſequitur, p.1.c.2.n.232. fol.59

Nepos in locum patris ſuccedens in bonis avi, ſi ſit inſtitutus hæres univerſalis ab avo gravatus, detrahet duas quartas, part.1.c.2.n.141. f.60

Statutum diſponens in favorem filiorum, ipſis non extantibus comprehendit Nepotes, p.1.c.2. n.143. f.60

Nepos intrat locum præmortui filii quoad ſucceſſionem, p.1.c.2.n.155. fol.60

Nec Nepotes imputant fructus in quartam, p.1.c.2. n.73. f.54

Nepotes dicuntur portio patris, & caro patris augmentata, & pars avi, ſicut filius eſt pars patris, p.1. c.2. n.147 f.65

An qui obligatus eſt donare filiis, poſſit dare Nepoti ex filio præmortuo, p.1.c.2.n.148. f.61

Reſpectu ſucceſſionis maternæ parificantur filii cum Nepotibus ex filio præmortuo, n.149. ibid.

Nihil fit ex nihilo, p.2.c.5.n.51. fol.107

Nihil & inutile æquiparantur, p.2.c.2.n.9. f.49

Nomen nudum hæredis ſine corporibus hæreditariis interdum proficit, p.1.c.1.n.215. f.29

Nomina collectiva faciunt ut vocati ſub his nominibus cenſeantur vocati ordine ſucceſſivo, n.114. f.19

Nominationis Auctoris materiam vide, p.2. c.13. à n.74. uſque ad fin. f.198

Nominatio Auctoris in judicio quid operetur, & alia de nominatione Auctoris, p.1.c.14.n.59. f.281

Non eſſe, & non apparere paria ſunt, p.1.iut.reſp.n.81. f.376

Non

Non refert quid ex æquipollentibus fiat, p.1.c.1.n.65. fol.14

Non entis nullæ ſunt qualitates, part.1. c.3. num.63. fol.73

Notarius cenſetur rogatus de apponendo omnes clauſulas in inſtrumento quod conficit ſolitas apponi, part.1.cap.14.n.43. f.274

Notario an credendum de ſana mente teſtatoris atteſtanti, cùm agatur de ſuſtinendò ſuo actu, & ſic de ſua laude, aut vituperio, part.1. cap.4. numero 140. fol.109

Notarius malè facit apponens clauſulas derogatorias, niſi expreſsè ſit rogatus, part.1. cap.4. numero 19. fol.83.

Notarius inſtrumentum conficiens ſuper re in qua ius habet, an ſibi præjudicet, part.2. cap.1. num.154. fol.25

Notarium, ſive actorum judicialium ſcribam poteſt creare Dominus juriſdictionem civilem habens, p.2. c.2.n.60. f.49

Notarius ſe ſcribens tutorem in teſtamento, non poteſt ſe excuſare à tutela, part.2.cap.1.numero 157. fol 25

Notorii injuſtitia quoad nullitatem, idem operatur quod iuris error expreſſus, part.2.cap.15. num.60. f.219

Novatio non fit hodie niſi verbis exprimatur, p.2.c.6. n.75. fol.128

Novitius qui eſt intra annum probationis, an cenſeatur perſona ſæcularis, an Eccleſiaſtica, part.2.cap.1. n.118.119.& 120. fol.21

Novitius nullam renunciationem, aut obligationem facere poteſt hodie, niſi iuxta formam ſacri Concil. Trid. *de Regularib. ſeſſ.*26. part.2. cap.1. num.123. f.13

Nubentium ſecundò pœnæ an ſint ſublatæ de iure Canonico, p.1.c.5.n.32. f.103

Nullitas à quo poſſit allegari, part.2. c.3. num.113. fol 87

Nullitas ſententiæ de iure communi ſemper allegari poteſt, p.1.c.17.n.18. f.304

Nullitatis exceptio in Cathalonia debet opponi intra decem dies, intra quos licet appellare, n.19. ibid.

Limita ut n.10.& 21. ibid.

Nullitas ſententiæ an in Cathalonia poſſit opponi coram judice executore, part.2. c.15.num.42. & 43. f.218

De nullitate ſententiæ dici poteſt ſeorſum ab appellatione, & ſimul cum appellatione, part.2. c.2. n.292. fol.70

Nullitatis exceptio requirens altiorem indaginem, reſervatur poſt executionem, part.2. cap.15. num.39. fol.218

Declaratur n.40.& 41. ibid.

Nullitas notoria non cenſetur rejecta per ſtatutum prohibens dici de nullitate, ibid. n.44. f.218

Declaratur, ibid.n.45.46.& 47. f.219

Nullitas notoria non impedit allegari per deſertionem appellationis, f.219

Nullitas notoria ubi ex diſpoſitione ſtatuti allegari non poſſet, iudex poſſet ex officio eam allegare, ibid.

Nullitas notoria quæ dicatur, n.51. ibid.

De nullitate ſententiæ aliqua notabilia in Cathalonia, p.2.c.2.n.294.295.& 296. f.70

Nullitas non implementi, non tollit actionem, ſed ſuſpendit tantum exercitium actionis, p.2. c.3.n.111. fol.87

Nunciatio novi operis poteſt fieri iudicis auctoritate, & privata, part.2.c.10.n.49. f.175

Nunciatio facta auctoritate iudicis incompetentis non ſuſtinetur ex iure privatæ facultatis, ibid.

O

O*Bedire* qui non poteſt, contravenire non valet. p.1.c.1.n.281. f.40

Objectus contra teſtes de iure communi regulariter debent opponi ante teſtium publicationem, part.1. c.20.n.46. f.332

Quid in Cathalonia, n.47. ibid.

Obligatio quando unica eſt inter plures, ſufficit cauſam finalem obligationis ex uno verificari, part.2. c.5. n.42. f.106

Obligatio naturalis de iure communi eſt inefficax ad agendum, p.2.c.1.n.141. f.24

Obligatio non poteſt quæri abſenti, cum debeat fundari in perſona illius, in qua contractus ſubſiſtentiam percipit, n.142. ibid.

Oblivione amittitur poſſeſſio, cùm nonniſi animo retineatur, part.2. c.7.n.43. f.146

Oblivio per quod tempus inducatur, remiſſivè, n.44. ibid.

Occidens, non ſolùm immediatè privatur ſucceſſione occiſi, ſed etiamſi legitimus hæres defunctô ſucceſſerit, non poteſt in dictis bonis occiſorem illum hæredem inſtituere, nec etiam ei ab inteſtato ſuccedere, p.1.c.6.n.11. f.112

Occidere nunquam licet, niſi pro defenſione neceſſaria, part.2.c.10 n.68. f.178

Defenſio neceſſaria quæ dicatur, n.69. ibid.& quomodo probetur, n.70. ibid.

Occidere etiam alium licet pro defenſione neceſſaria conjuncti, ibid. n.73. f.176

Et etiam extranei, n.74. ibid.

Quid de iure Cathaloniæ, p.2.c.10.n.75.76.& 77. fol.176

Alia vide verb. *Homicida.*

Occidens alterum in caſu à iure permiſſo, privatur ſucceſſione bonorum occiſi in Cathalonia, p.1.c.6. n.5. f.111

Idem de iure communi, n.6. ibid.

Et ibi ſucceſſivè excutitur, an iſta hæreditas quæ aufertur indigno, applicetur fiſco, p.1.c.6. num.8. f.112

Odium quod poteſt in hærede conſiderari, eſt quod retardet dotis ſolutionem, part.1. cap.9. num. 180. fol.204

Dicta conſt. idem operatur in fideicommiſſarium, ſicut & in hæredem, quia militat eadem ratio, ibid.

Reſpondet Auctor objectionibus Olibæ, dicentia bona vinculata poſt eventum conditionis non imputari in patrimonio mariti, imò ut æs alienum recuperari, ibid.n.182. fol.204

Offenſus primo, & provocatus, ſi offendat, non dicitur offendere, p.2.c.11.n.25. fol.181

Officialem ſuum laicum in officio delinquentem poteſt Epiſcopus punire, part.2. cap.2. numero 329. fol.73

Officialis faciens aliquid de conſilio aſſeſſoris, non dicitur eſſe in dolo, p.2. c.2.n.170. fol.59

Officialis, ſive ordinarius faciens aliquid injuſtè, de conſilio ſui aſſeſſoris, an teneatur in ſyndicatu, p.2. c.2.n.162. f.58

Declaratur, n.165. ibid.

Deciſio Senatus, ibid.n.163.& 164. f.59

Officialium, quos Princeps creat, non tenetur ipſa facta emendare, n.165. ibid.

Officialis finita adminiſtratione officii, tenetur in loco officii manere 50.dies, & ſi recedit, poteſt per querelantes contra eum iurari in litem, ibid.num.177. fol 60

Limitatur dicta concluſio, ibid.n.181. f.61

Idem procedit de iure Cathaloniæ, ibid.n.178. f.60

Officiales pro re parvi ponderis non poſſunt gravem

impunere pœnam, alias contraveniens io nihilo tenebitur, ibid. oum.208. & 209. f.63
Officialis pœnas inconſuetas imponens poteſt ſyndicari, ibid.n.210. f.63
Officialis ab aliquo offenſus, an poſſit eſſe io dicta cauſa iudex, ibid. oum.253.254.255. & 256. f.66. & 67
Officialis in officio aliqua ea iuſta cauſa refirmandos, an debeat prius ſyndicari, part.2. cap.2. num.278. fol.69
Officialis noo poteſt exercere iuriſdictionem, licet ſit ingreſſus locum propriæ reſidentiæ, niſi prius ſolitum præſter iuramentum, part.2. cap.8. num.123. f.165
Quid ſit iſtud iuramentum, n.124. ibid.
Officialis poteſt exercere iuriſdictionem ultra tempus ſui Officii, donec ſucceſſor veoerit, & ſolitum præſtiterit ioramentum, ibid.n.126. f.165
Deciſio Senatus, ibid. n.127. ibid.
Officialis ſyndicatur pro culpis ſoi Locumtenentis, & iure commuoi, & Cathalooiæ, p.2.c.2.oum.93. fol.51
De eatione, ibid.n.94. fol.52
Officialis, ſi neceſſariò unum ex certis eligere tenetur in ſuum Locumtenentem, ooo tenetur pro illios culpis, ibid.n.95. f.52
Officialis an lite pendente poſſit uti ioriſdictione in illum, qui ſe exemptum ea privilegio, aut aliàs allegat, ibid.n.137. f.55
Officialis qui fuit abſolutus io ſyndicatu, poteſt agere actione injuriarum adverſus querelantem, qui non probavit, ibid.n.183. f.61
Officialis an evadat à ſyndicatu, ſi querelæ non fuerint datæ intra tempus conſtitutionis. ibid.
An poſtea tamen alibi conveniri poſſit. ibid.
Intellectus uſat. *Omnes cauſæ*, part.1.c.15. oum.28. fol.287
Onus in dubio cenſetur iojunctum hæredi, vel ſubſtituto, & ooo pupillo, p.1.c.1.n.35. f.9
Quando militat præſumptio contra debitorem, æquè privilegium habent, quoad exactiooem, Onera præterita atque præſentia, part.1. c.16. num.3. f.296
Cum ceſſaverit omninò perſona, cuius favore eſt appoſitum Onus, debet ceſſare & illud onus, & ceſſante principali debet ceſſare & acceſſorium, p.1. c.4.n.111. fol.95
Non poteſt quis allegare defectum conditionis, quæ non ſit in eius favorem appoſita. ibid.
Operis pupilli ſi totor utatur, cùm operas alterius conducturus eſſet, licèt aliàs pupillus non conſueviſſet operas ſuas locare, poteſt tameo pro eis pupillus conſequi ſalarium, part.1.c.15.n.19. f.286
Operæ dicti pupilli non æſtimabuntur quantum alteri locari potuiſſent, ſed pro emolumento quod ea eis tutor accepit, n.20. ibid.
Opinioni, & noo veritati ſtandum eſt in his, quæ pendent à ſolo animo, p.1. c.1. n.251. f.35
Opponens ſe in aliqua executione, coram quo judice debeat ſe opponere, part. 2. cap.16. nomero 83. f.228
Oppoſitiones, quæ fiunt per mulieres pro ſua dote, & ſponſalitio, vide verb. *Optio*. Et cap.16. num. 84. f.228
Optio, quæ per Regiam Pragmaticam Regis Iacobi conceditur molieribus, an tranſeat in filios matris hæredes, p.2.c.7. n.102. f.151
Traditur ibid. deciſio Senatus.
Optio prædicta an concedatur uxoribus militum degentibus in oppidis Baronum, ibid.n.94. f.150
Ordine ſucceſſivo quomodo intelligatur ſuccedi, p.1. c.1.n.103.f.21.& 0,112. f.18
Et ſucceſſivè vide de materia eorum, qui ſuot vocati, ſeu ſucceduot ordine ſucceſſivo, ibidem.
Ordo charitatis, & affectionis ioter quos cadere dicatur, ibid.n.105.& n.107. f.18
Et ibi ſucceſſivè vide quomodo ſuccedunt iſti, ioter quos cadit ordo charitatis, & affectioois, cum ſimpliciter ſunt vocati. ibid.

P

PActum de retrovendendo, cum pretii modicitate, arguit contractum ſimulatum, & uſurarium, p.1.c.13.n.40. f.252
Pactum de retrovendendo, an præſcribatur 30. annis, ibid.n.51. f.253
Refertur opinio Regii Senatus. ibid.
Pacto de retrovendendo an liceat conditionem adjicere, ut liceat rem redimere intra certum tempus, & non poſtea, vel è contrario, ut non liceat non redimere, niſi poſt certum tempus, ibid.num.53.& 55. f.254
Pacto in mei favorem appoſito uti non cogor, ibid. n.89. f.258
Pactum oudum an producat actionem de iure Canonico, p.2.c.5.n.53. f.106
Pactum de quota litis danda Procuratori, ſive Advocato, eſt à iure reprobatum, part.1.c.14. num.178. f.212
Caſus qui accidit circa fundum venditum certo pretio, cum Pacto de retrovendendo intra quioquennium, part.1.c.13.n.57. f.254
Qui agit ex Pacto de retrovendeodo, lucratur fructur à tempore litis motæ, etiam nullo facto depoſito de pretio; condemnabitur tameo ipſe ad uſuras pretii, part.1.c.13.0.49. p.253
Pactum de dando certam rem, aut quantitatem in caſu victoriæ, quale ſit, p.2.c.14.0.178. cum duob.ſeq. f.212
Pactum factum in favorem alicuius, non debet in odium eius retorqueri, part.2. cap.2. numero 111. fol.53
Pactum de noo vendendo alii quam tibi eodem pretio, quando ſit reale, & quando perſonale, part.2. c.8.n.119. f.164
Pactum in dubio magis debet cenſeri ſuperfluum, quàm iuri communi contrarium, p.1.c.14.num.20. f.271
Pactum de ſupervita debetur, oulla cooſideratiooe ſolutionis dotis, cum fiat mutuò per coujugea ſuperviventi, p.1.c.9.n.149. f.199
Ioter alia Pacta, quæ faciunt valere rem minoris, eſt pactum de retrovendendo: ſed quanti dictum pactum æſtimandum ſit, dubium eſt, p.1.c.13.0.44. f.253
Læſio probatur habito reſpectu ad Pacta, qualitates, & cooditiones in contractu appoſitas, part.1.c.13. n.45. f.251
Pactum retrovenditionis non operatur reſpectu hypothecarum anteriorum legitimè contractarum, ſed tantum poſteriorum, part.1.c.13. oumero 139. f.264
Pactum reſervativum in favorem donatoris factum, clariori revocatione indiget, quàm ſi eſſet factum in favorem tertii, parte 1. capite 8. oumero 138. f.159
In dubio pro conſervatione iuris, & non pro extinctione illius, debet fieri interpretatio. ibid.
Pacta ita ſunt interpretanda, ut ſe invicem compatiantur, itaut poſteriora ſerveotur, ſaluis prioribus, p.1. c.8.n.141. f.159
Pactum debet reſtringi, ne quis indebitè ad lucrum

admit

admittatur: & ne quis damnum indebitè patiatur, p.1.c.8.n.149. f.160

Papa auctoritas debet intervenire in alienatione rerum Eccleſiaſticarum neceſſariò in Cathalonia, part.1. c.1.n.133. fol.21

Par in parem non habet imperium, part.2.c.2.n.320. fol.72

Fallit in Cathalonia, n.321. ibid.

Paria ſunt aliquid fieri certo tempore, vel fieri alio, & conferri in illud, parte 2. capite 3. numero 148. fol.90

Pares curiæ, & iure communi, & municipali habent juriſdictionem in cauſis, quæ occaſione feudi moventur inter dominum & vaſſallum, p.2.c.13.n.65. fol.198

Coram Paribus curiæ an poſſit fieri reconventio, ibid.n.64. f.198

Parentes qui ſuccedunt in rebus donatis, dicuntur quodammodo hæredes, eo quod habeant iura activa,& paſſiva adinſtar legatarii hæreditatis, part.1. c.8.n.232. f.175

Parentes tranſeuntes ad ſecunda vota amittunt proprietatem bonorum, in quibus ſucceſſerunt filio inteſtato unà cum aliis filiis, part.1. cap.5. num.25. f.103

Declaratur, n.26. ibid.

Amplia ut n.17. ibid.

Pater an poſſit remittere injuriam filio factam, p.2. c.11.n 98. f.186

Pater per fideicommiſſum non poteſt gravare filium in legitima,nec in aliis bonis ſuis, part.1.c.1.n.51. fol.9

Pater tamen poteſt legitimos hæredes filii ſui impuberis, aut ſubſtitutum pupillarem gravare in legitima filii, & reliquis eius bonis: quod gravamen ita demum tenet,ſi filius impubes decedat,ibid. Et c.12. n.42. f.237

Pater poteſt ſubſtituere filio ſuo impuberi quemcunque velit, p.1.c.11.n.36. f.10

Limita in Cathalonia, n.37. ibid.

Pater ſi ſupervivit filio, ultra legitimam quam detrahit de bonis filii, retinet uſumfructum omnium bonorum,quæ fuerunt filii, ibid.n.41.

Quod nota ad intellectum Conſt. *Los impubers*.

Pater cogitur facere inventarium de bonis filii, ut ſciatur an quidquam alienaverit, part.1.cap.7.n.95. fol.127

Pater an poſſit præjudicare filiis immensè donando, part.1.c.119. f.156

Et an eis poſſit præjudicare per titulum oneroſum, ibid.n.129. f.157

Pater legavit filiæ pro dote ducenta,poſtea procedente tempore eam maritat, deceditque cum illo teſtamento, an filia poſſit conſequi tale legatum, part.1. c.9.n.127. f.197

Pater ſi ſecundò collocat filiam in matrimonio, & ei dotem conſtituit,nulla facta mentione de priori, filia debet eſſe contenta dote poſteriori, modo non ſit minor priori, ibid.n.129. f.197

Pater habet virilem portionem uſusfructus cum filiis in bonis maternis, & acquiſitis poſt emancipationem,p.1.c.10.n.6. f.216

Pater, qui ex neceſſitate ſtatuti tenetur filium meliorare in quarto, aut quinto bonorum, non poteſt in eo filium gravare,eo quod in eo filius non tam à patre, quàm à ſtatuto cenſeatur honoratus, part. 1.cap.12. num.45. fol.237

Pater expendens pro filio, ſi penes ſe habeat bona adventitia filii, an de bonis filii in dubio expendiſſe præſumatur, part.1.c.13.n.30. f.299

Pater ſi legat filiæ ducenta ſi nupſerit, & centum ſi Religionem intraverit, an ſi filia ingreſſa eſt Religionem, poſſit conſequi integra ducenta, p.1.c.14. n.10. f.366

Pater habens duos filios, inſtituit unum hæredem in bonis ſitis in una provincia, & alterum in ſitis in alia. Deinde unus eorum non poteſt exigere quædam debita ob inopiam debitorum, ambo debent ſentire illud damnum novè emergens, part.1, c.8. n.171. f.166

Pater gravatus filio emancipato non tenetur cavere cum fidejuſſoribus, ſed tantum ſub hypotheca bonorum, part.1.c.2.n.131. fol.59

Pater habet liberam bonorum ſuorum diſpoſitionem reſpectu filiorum contra quos prælatio data non fuit, part.1.c.8.n.164. f.164

Pater non tenetur ad reſtitutionem fructuum per eum perceptorum in vita filii, part.1.cap.1. numero 42. fol.11

Pater ſi habet animum filiis principaliter providendi in confectione teſtamenti, dicitur voluiſſe teſtari inter liberos, part.1.c.4.n.106. f.94

Patientia filii vel uxoris ubi agitur de eorum præjudicio,ob metum reverentialem,non habetur pro conſenſu, p.1.c.3.n.30. f.105

Paupertas an minuat fidem teſtis, p.1. c.20. num.88. fol.336

Pauperi beneficia à iure conceſſa non ſunt ſervanda, quando pauper in paupertatem ſua culpâ devenit & alteri fit præjudicium, part.2. cap.9. numero 47. fol.169

Pax non eſt habenda cum uxore tranſeunte ad ſecunda vota, p.1.c.11.n.72. f.184

Pax & treuga quomodo ſumantur in Cathalonia, p.2. c.11.n.1. f.180

Pax quid ſit,n.5. ibid.

Pax non dicitur rupta, ſi offenſio fiat ex nova cauſa, ibid.n.6.& 7. f.180

Amplia, licet illa cauſa, quæ ſupervenit, fuerit iniuſta, ibid.n.8. f.180

Si duo invicem fecerunt pacem, & unus alterum offendat, primò offenſus impunè poteſt per eum promiſſis contravenire, ibid.n.18. f.181

Et ſi contraveniat, an poſſit conſequi ab adverſario pœnam,in caſu pacis ruptæ promiſſam, ibid. n.24. & 25. f.181

Pacem qui fecerant, ſi mutuò ſe offenderint, neuter tenetur de pace rupta, n.31. ibid.

An tali caſu fiſcus partem ſuam poſſit conſequi, ibid.n.44. fol.182

Quid ſi quis dederit damnum in bonis alterius,ibid. n.45.& 46. f.182.& 183

Quid ob levem offenſam, ibid.n.60. f.183

Quid ex ſola invaſione, & inſultu contra aliquem, tum iure communi, tum Cathaloniæ, ibid.n.53.54. & 55. f.183

Quid ſi laceſſitus injuria verbali offenderit, ibid. n.46. f.182

Pax interdum ſumitur pro remiſſione,& condonatione injuriæ, ibid.n.61. f.183

Ius faciendi pacem, ſeu injuriæ remiſſionem, ad quem ſpectet, ibidem numero 63. 64. & 66. f.184

Pax an debeat haberi ab omnibus hæredibus, an ſufficiat à majori parte, ibidem numero 69. folio 184

Item eſt habenda ab uxore occiſi,& ab ſponſa,ibid. num.71. f.184

Pacem facere regulariter, ex communi Cathaloniæ conſuetudine pro quocumque crimine licet, ibid. num.90. f.185

Pax facta cum offenſo an probet delictum contra eum, ibid.n.104. f.186

Pecunia ſoluta per debitorem poſteriori creditori, an

&

Digitized by Google

& quando poſſit per anteriores creditores reperi, p.2.c.6.n.177. f.136

In dubio negotiatum,& emptum ex pecunia hæreditaria, nomine proprio cenſetur negotiatum & emptum,part.1.cap.2.n.106. f.57

Pœna, qua plectuntur qui delicta atrocissima adverſus divinam, vel humanam Majeſtatem commiſerunt, p.1.c.6.n.14. f.112

Pœnam non meretur quod fit lege permittente, p.1. c.6.n.2. f.111

Pœna ut non dicatur commiſſa, in dubio debet fieri interpretatio, part.1.cap.11.n.53. f.181

Pœna ſi debeatur fiſco, & parti,an fiſcus poſſit totum exigere, ibid.n.43. f.182

Penſionem ſi tertius poſſeſſor ſolvere negaverit, non datur adverſus eum interdictum poſſeſſorium, p.2. c.7.n.123. f.153

Permiſſio faciendi expenſas in aliqua re, non intelligitur de expenſis exceſſivis, part.2.cap.2.numero 41. fol.52

Perpetuum, vel temporale ſi aliquid debeat eſſe,in dubio judicatur perpetuum, part.1.cap.8. numero 87. fol.130

Idem eſt in inſtitutione facta ad vitam cum datione ſubſtituti, n.88. ibid.

Perpetuitatis mentio non facit, ut fideicommiſſum in caſu contrafactionis ſit ſimplex, part.1.cap.1.n.266. fol.38

Perſonæ conditio ubi locum facit beneficio, ea deficiente ceſſat beneficium, & mutata perſona mutatur ſtatus, & natura rei, part. 1. cap. 5. numero 61. fol.72

Perſonas plures poteſt quis in eodem tempore repræſentare, p.1.c.1.n.206. f.28

Perſonas duorum poteſt quis diverſis reſpectibus repræſentare, p.2. c.5. n.11. f.102

Perſonam unam & eandem ad varios reſpectus diverſo iure cenſeri,non eſt inconveniens, part.1.c.9.n.215. fol.212

Peſtis tempore poteſt denegari ingreſſus etiam ordinario loci, niſi oſtendat bullettinum loci unde veniat, part.2. c.10. n.60. f.175

Deciſio Senatus. ibid.

Petens plus iuſto,quibus pœnis puniatur, p.2.c.6.n.23. fol.124

Quid Senatus obſervet,n.24. ibid.

Petens plus, ſi in parte rei obtineat, an condemnetur in expenſis, n.25.& 26. ibid.

Si actor petat centum, & obtineat in quinquaginta, præterquam quod condemnatur in expenſis, reus non dicitur in mora eſſe, nec quoad illa quinquaginta, & ſic non tenetur ad intereſſe, num.27. ibid.

Fallit ut n.28. ibid.

Deciſio Senatus, n.30. ibid.

Cautela, ne quis in pœnam plus Petentium incidat, ibid.n.30. f.124

Succedens in ius alterius, plus Petens, an excuſetur ab expenſis. ibid.

Deciſio Senatus. ibid.

Petens unum, & probans aliud, quando poſſit obtinere, ibid.n.22. f.123

Petitio & reconventio ab eodem principio manant, & exceptio rei iudicatæ in una, facit præjudicium in alia, part.1.c.21.n.77. f.350

Pharmacopola pro ſuis medicamentis datis in morbo ex quo quis deceſſit, præfertur aliis creditoribus, eo quod illa medicamenta expenſis funeris æquiparentur, non autem alia medicamenta in aliis infirmitatibus data, part.1. cap.13. num. 9. fol.284

Pignus ſi creditor à debitore accipiat, in dubio pignus præſumitur idoneum, part.2. cap.3. numero 131. fol.89

Pignus cum uſuris, an creditor poſſit transferre in fidejuſſorem,eo modo quo erat penes ipſum, part.2. c.5.n.21. fol.101

Pignus emere ne poſſit fidejuſſor,an interſit debitoris, ibid.n.23. f.104

Pignoris ius, quod eſt creditoris, & dominium pignoris,quod eſt debitoris, in pignoribus conſiderantur, p.2.c.5.n.16. f.102

Piſcari, vide verb. *Vaſſallus*.

Pluralitas perſonarum non præſumitur,p.1.c.17.n.35. fol.306

Pluralitas inducit obſcuritatem, & facit rem dubiam, ibid.

Pollicitatio facta præſenti & tacenti, non tranſit in vim pacti, quando pollicitatio eſt oneroſa ipſi tacenti,& continet pacta ipſi præjudicialia,part.1.c.8. n.49. f.147

Quando actus reſpicit acquiſitionem, non improbare,eſt approbare, n.50. ibid.

Poſſeſſor titulo præambulo poſſidere præſumitur, p.1. c.14.num.95. f.280

Poſſidens nomine alieno, ratione illius rei conventus, liberatur ab inſtantia iudicii per nominationem domini, ibid.n.99. f.281

Poſſidere quiſque præſumitur iure proprio, part.1. c.11.n.30. fol.223

Poſſeſſoria remedia an dentur pro annuis præſtationibus, parte 2. capite 7. numero 126. & 127. fol.165

Poſſeſſorio agenti an ſit neceſſe allegare cauſam præſtationis, n.128. ibid.

Poſſeſſor præſumitur dominus, part. 2. c. 4. num.32. fol.95

Poſſeſſor hæreditatis,de qua eſt controverſia,prohibetur alienare de rebus hæreditariis, niſi præſtita ſatiſdatione, ibid. n.47. fol 97

Poſſeſſio poteſt in alium ipſo iure, & ſine alicujus facto, ex legis, ſive ſtatuti diſpoſitione transferri, p.2. c.7.n.53. f.146

Poſſeſſor, in quem poſſeſſio fuit tranſlata ex diſpoſitione legis,ſive ſtatuti, habetur pro vero poſſeſſore, ſaltem quoad iuris effectus,n.54. ibid.

Poſſeſſio tranſlata vigore ſtatuti parat interdictum recuperandæ, ibid.n.23. f.145

Poſſeſſionis, aut dominii continuatio ubi datur, non datur hæreditas jacens, ibidem numero 57. folio 147

Poſſeſſio regulariter ignoranti non quæritur,ibid.n.95. fol.150

Declaratur, ibid.n.96. f.151

Poſſidens civiliter, an poſſit propria auctoritate occupatorem expellere, ibid.n.62. f.147

Poſſeſſionis recuperandæ ius poteſt alteri cedi, ibid. n.108. f.152

Poſſeſſionem recuperandi propria auctoritate ius cedi alteri non poteſt. ibid.

Poſſidens rem ſpecialiter obligatam cum clauſulis conſtituti,& precarii,renunciationis proprii fori, & ſubmiſſionis cuicumque alteri, poteſt conveniri coram iudice quem creditor eliget, p.2. c.2. n.189. & 190. fol.61

Deciſio Senatus, ibid.n.192. f.61

Poſſidens rem ſpecialiter obligatam,poteſt conveniri, nulla facta excuſſione adverſus principalem, ibid. num.190. f.61

Et ita Regius Senatus obſervat. ibid.

Poſſeſſio potiùs in dubio præſumitur, quàm detentio, p.2.c.16.n.79. f.227

Poſſeſſio quam conſtat eſſe injuſtā non prodeſt,nec in poſſeſſorio ſummariiſſimo,p.1.tit.recip.n.135.f.379

Tradi

Digitized by Google

Traditur obſeruantia Senatus noſtri Regii, ibid. n.136. f.379

Docetor de detentatione, ſeu poſſeſſione molendinorum don Ludovici, quibus ex cauſis eum non juvet in poſſeſſorio ſummariſſimo, n.137. ibid.

Poſſeſſionem recentem, ob quam judicium eſt motum, non poteſt quis continuare lite pendente, ſine vitio attentatorum. ibid. n.138. f.379

Poſſeſſio loci de Vilahur, capta per don Ludovicum, eſt momentanea, & inſuper nulla, numero 139. ibid.

Status quem inducit Poſſeſſio de præſenti, præſumitur in præteritum, part.1. cap.15. numero 60. f.192

Poſſeſſio in qua quis eſt, transfert onus probandi in illum, qui in præteritum non fuiſſe talem poſſeſſionem dicit, ibid.n.61. f.193

Poſſidens limitatè rem aliquam ex contractu, ceſſante cauſa poſſidendi, non poteſt propria auctoritate poſſeſſionem auocare, ſed iudicem debet adire, p.1. c.14.n.39. f.273

Detentatori expulſo non competit ad recuperandum tenutam ſuam interdictum poſſeſſorium, competit tamen judicis officium. ibid.

Poſſeſſio recens non juvat, neque in poſſeſſorio ſummariſſimo, part.1. iur. reſp. numero 87. 88.& 89. f.377

An vidua tenens & Poſſidens bona habentia jus patronatus annexum, poſſit præſentare intra annum luctus, an verò ad hæredem præſentatio ſpectet, p.1.c.9.n.216. f.212

Poſſeſſio immemorialis an vitiari poſſit per inſtrumentum antiquum metas centum annorum excedens, quando de eo dubitari poſſet an dederit initium dictæ poſſeſſioni immemoriali, p.1.c.14.n.98. f.281

Quæ ſit differentia inter eum qui poſſidebat, & à poſſeſſione dejectus fuit, & eum qui fuit dejectur, ex eo quod poſſeſſio præſumatur antiqua, p.1.c.14. n.91. f.279

Poſſidens rem aliquam alicui oneri obnoxiam, ſi illi res ea auferatur, liberatur omnino ab obligatione ſoluendi illud onus, parte 1. cap.16. numero 57. f.216.

Et quando iſtis cenſeatur currere tempus appellandi, n.58.

Poſſeſſio generalis non extenditur contra tertium in particulari poſſidentem, part.1. cap.23. num.26. f.359.

Poſſidere res diverſas diverſis titulis non eſt incompatibile, p.1.c.1.n.205. f.28

Poſſeſſio de præſenti facta à legitima perſona, juncto titulo de præterito, facit præſumi poſſeſſionem & in præteritum, p.1.c.14.n.83. f.278

Poſſeſſor non poteſt condemnari pro fructibus pro alio poſſeſſore, ſi omnes ſint bonæ fidei, p.2.c.7.n.19. f.143.

Iudex in dubio non intelligitur voluiſſe privare ſua poſſeſſione aliquem, ſecus eſt in priuato, ibid. n.20. f.143

Vbi conſtat de priori Poſſeſſione, actus poſſeſſorii ab alio geſti non probant poſſeſſionem, ſed turbationem, p.1.iur.reſp.n.76. f.376

Poſſeſſor qui junior eſt, tenetur probare, antiquiorem poſſeſſorem cecidiſſe à poſſeſſione ſua culpa, aut facto, aliàs eius poſſeſſio præſumitur clandeſtina, aut violenta, ibid. n.77.& 78. f.376

Poſſeſſionem eſſe clandeſtinam probatur probata mea poſſeſſione antiquiori, n.79. ibid.

Et quod ſit clandeſtina à iure probatur, eo ipſo quod non probetur clandeſtina ab alio, num. 80 ibid.

Poſſeſſio ciuilis non amittitur, licet interueniente violentia expulſiua, ſi incontinenti facio apparatus opportunos ad recuperandam poſſeſſionem, part.1. n.94.95.& 96. f.377

Idem eſt, ſi relicta via facti, incontinenti adeam judicem pro recuperatione poſſeſsionis, non quod ſuſpicer me poſſe repelli, vel viter mihi deeſſe ad recuperationem propria auctoritate, ſed ut urbanius agam, ibid.n.98.& 99. f.377

Poſſeſsionem ciuilem turbat, qui naturalem, quæ ciuili cohærebat, non reſtituit, part.1. iur. reſp. num.100. f.377

Poſſeſsionem ciuilem habens, quando naturalem recuperat, non dicitur poſſeſsionem aliquam de novo acquirere, ſed continuare, quia naturalis ſe habet acceſſoriè ad ciuilem, n.101. ibid.

Continuatio ciuilis fit per modum recuperationis: hinc iſta recuperatio appellatur continuatio, ibid.

Remedium retinendæ dicitur hoc caſu habere vim reſtitutorii. ibid.

Poſſeſsio ciuilis acquiritur domino per procuratorem, & etiam naturalis, corpore ipſius procuratoris, p.1. iur.reſp.n.71.& 72. f.376

Poſſeſsionem ciuilem, & naturalem ubi quis acquiſiuit mediante perſona alterius, ſi eo exiſtente in abſentia rei, res ab alio occupetur, non acquiritur illi poſſeſsio, ſed tantum detentio, n.73. ibid.

Poſſeſsio momentanea non eſt in conſideratione, ibid. n.91.& 92. f.377

Poſſeſsio ciuilis in dubio præſumitur animo retenta. p.1. iur.reſp.n.117. f.378

Poſſeſsionem don Michaëlis eſſe legitimam, & don Ludouici vitioſam, concluditur, numero 118. ibid.

Confutatur alterum motiuum primitiuæ prouiſionis, dum ex ea reſultat confutatio prouiſionis Regii criminalis Conſilii, per don Michaëlem contra don Ludouicum obtenta, n.119. ibid.

Defenditur dicta prouiſio criminalis, num. 120. ibid.

Si lite pendente ſuper interdicto retinendæ turbetur poſſeſſor per violentiam, pro facto illo poteſt adire judicem ciuilem, & iudicem criminalem, ad omnimodam electionem turbati. ibid.

Poteſtas, & voluntas in quolibet actu requiruntur, p.1. iur. reſp.n.52. f.375

Poteſtas in quocumque actu requiritur, p.2.c.2.n.109. f.62

Pragmatica Reg. Iacobi I. *tit. de priuil. dotals*, declaratur, p.2.c.7.n.94. f.150

Pragmatica Reg. Pet. III. quæ eſt 9. *tit. de remiſſ. de crims, y compeſ.* declaratur, p.2.c.11.n.106.108.109. & 110. f.187

Pragmatica unica, tit. *de euoc. de cauſas*, declaratur, p.2.c.2.n.16. f.45

Pragmatica quæ eſt in 2. vol.conſt. ſub tit. de legitima, extenditur ad bona forenſia civium Barcinonis, & quam ob cauſam dicta pragmatica edita fuerit, p.1. c.3.n.84. f.76

Pragmatica Regia quæ inducit validitatem teſtamenti, nonobſtante filii aut poſthumi præteritione, eſt intelligenda ubi tantum vitio præteritionis eſt affectum teſtamentum, p.2.c.4.n.44. f.86

Pragmatica Regia an habeat hodie locum in prædiis ruſticis, p.1.c.14.n.87. fol.279

Vbi conductori ſuperueniſſet nova cauſa non reſtituendi, ſi eam intra tempus Pragmaticæ probaret, non teneretur reſtituere, n.88. ibid.

Præceptum de domibus euacuandis interans, dicitur intentare iudicium poſſeſſorium, p.2. cap.1. n.223. fol.31.

Præla

Index Rerum,

Prælatus non poſſit repudiare hæreditatem Eccleſiæ delatam ſine debitis ſolemnitatibus, num. 130. fol. 22
Quid vbi ipſe iura Eccleſiæ competentia cederet, aliquo accepto, ibid.
Prælationis priuilegium, quod habet mulier pro dote, an tranſeat in hæredes extraneos, part. 1. c. 9. n. 14. fol. 184
Prærogatiua, quæ primæ vxori pro ſua dote de iure competebant, ea mortua, & filiis ſuis, aduerſus dotem ſecundæ vxoris, & eius filios conceduntur, part. 1. cap 9. n. 223. fol. 213
Præſcriptio decem, vel viginti annorum in Cathalonia non habet locum, ſed tantum præſcriptio triginta annorum, part. 1. c. 15. n. 1. fol. 283
Præſcriptio quadraginta annorum, & non minor currit aduerſus Eccleſiam, & loca pia, numero 2. ibid.
Præſcriptiones quædam ſtatutariæ Cathaloniæ enumerantur, n. 5. f. 284
An dictæ ſtatutariæ Præſcriptiones habeant locum in eo, qui ſcit ſe debitorem, n. 22. f. 286. & n. 45. f. 289
Et an habeant locum contra debitorem, iuſtè debitum ignorantem, n. 47. ibid.
Præſcriptiones ſtatutariæ Cathaloniæ, an interrumpantur per petitionem extraiudicialem, num. 43. ibid.
Debitor, qui liberatus erat pœnali diſpoſitione dictarum Præſcriptionum, an ſoluens poſſit ſolutum repetere, n. 19. f. 287
Præſcriptione triginta annorum tutus, an ſoluens poſſit ſolutum repetere, n. 30. ibid.
Præſcriptio an interrumpatur per agnitionem debiti, n. 32. ibid.
Præſcriptionis exceptionem opponens in Cathalonia aduerſus aliquod inſtrumentum cenſualis, ſiue violarij, quid facere debeat, n. 17. f. 288
Præſcriptio annuarum præſtationum quando incipiat, n. 40. ibid.
Præſcriptionem allegans dicendo quod non ſoluerit, an teneatur probare ſe non ſoluiſſe, n. 41. ibid.
Præſcriptionis exceptio an debeat opponi, num. 41. fol. 289
Præſcriptionis interruptio facta contra principalem, an noceat fideiuſſori, & è contrario, num. 44. & 45. ibid.
Præſcriptio non tollit actionem ipſo iure, ſed ope exceptionis, part. 1. c. 18. n. 28. ibid.
Præſcriptiones minores decem annis, non cenſentur ſublatæ in Cathalonia per vſat. *Omnes cauſæ*, p. 2. c. 11. n. 103. f. 186
Præſcriptiones minores decem annis per conſtitutionem inductæ quomodo procedant, part. 2. cap. 14. n. 118. f. 209
Aduerſus Præſcriptionem triginta annorum, an ex capite iuſtæ ignorantiæ detur reſtitutio in integrum, p. 2. c. 1. n. 257. fol. 34
Quid in Cathalonia, n. 258. ibid.
Præſcriptio non poteſt habere locum viuente beneficiato alienante rem Eccleſiæ, part. 1. c. 15. num. 59. f. 292
Præſcriptio an interrumpatur in Cathalonia per litis conteſtationem factam coram arbitro, part. 2. c. 12. n. 44. f. 191
Præſcriptio non procedit in his, quæ ſunt facultatis, p. 2. c. 2. n. 109. f. 53
Declaratur. ibid.
Præſcriptio an valeat aduerſus illum qui de iure communi habet fundatam intentionem, n. 116. f. 54
Præſcriptionis interruptio facta contra principalem, an noceat fideiuſſori, p. 2. c. 5. n. 97. f. 109
De Præſcriptione bonorum Principis, tum iure communi, tum Cathaloniæ, part. 2. cap. 2. num. 113. vſque ad n. 131. fol 54. & 55
•Præſcriptio in fideicommiſſis cœpta contra hæredem grauatum, aut fideicommiſſarium, an cæteris ſucceſſoribus in fideicommiſſo noceat, part. 1. cap. 15. n. 65. f. 294
Præſcriptio etiam millenaria in fideicommiſſis perpetuis, & maioratibus non nocet ſucceſſuri, ibid.
Præſcribi qui patitur, non tenetur ob negligentiam ad refectionem damnorum erga alios ſequentes, ibid.
Vt tertius poſſeſſor præſcribat aduerſus hypothecariam, opus eſt habeat titulum & bonam fidem, part. 1. cap. 15. n. 50. f. 290
Tertius habens cauſam à debitore non Præſcribit niſi quadraginta annis, ibid.
Præſcribere non poteſt tertius poſſeſſor, qui ſcit rem quam poſſidet alteri eſſe obligatam, nec dicitur bonam fidem habere, n. 51. ibid.
Præſcriptio an procedat in tertio poſſeſſore rerum cenſualium, à die quo debitor principalis ſoluere ceſſauit, an verò à die quo tertius cœpit poſſidere, licet debitor principalis ſemper ſoluerit penſionem, aut alius in ipſius loco, n. 52. fol. 290
Præſcriptio an concedatur debitori contra creditorem, part. 2. c. 15. n. 24. f. 286
Præſcriptionis exceptionem poteſt creditor opponere contra alterum concreditorem propter ſuum intereſſe, quæ exceptio non opponitur per debitorem, num. 25. ibid.
Præſcriptio ad petendum ſupplementum currit à tempore renunciationis, non à tempore mortis patris, p. 1. c. 3. n. 26. fol. 68
Præſcriptio currit in Cathalonia à die ceſſationis ſolutionis, part. 1. c. 15. num. 58. f. 291
Facultas an præſcribatur, n. 70. f. 294
Denunciatio bonorum vacantium facta poſt completam Præſcriptionem, non eam perimit, part. 2. cap. 2. num. 135. fol. 53
Præſcriptionis iuris agnoſcendi tempus, ſeu acceptandi fideicommiſſum, currit à die purificati fideicommiſſi, part. 1. c. 15. num. 66. f. 294
Quæ ſit differentia inter Præſcriptionem legalem, & conuentionalem, n. 67. ibid.
Præſcriptio cœpta contra maiorem, currit contra minorem, etiam in pupillari ætate, n. 68. ibid.
An conſt. 7. *tit. de Præſcrip.* habeat locum vbi penſiones eſſent conſtitutæ cum publico inſtrumento, & iuramento, part. 1. cap. 15. numero 21. fol. 185
Si Eccleſia ſuccedat creditori, antequam lapſum ſit tempus conſtitutionis, Præſcriptio non perficitur aduerſus eam, part. 1. cap. 15. num. 36. fol. 288
Præſcriptio currit contra excommunicatum, quando petere potuit abſolutionem, & non curauit, part. 1. c. 15. n. 53. f. 290
Negligentia non ſufficit, vt Præſcribatur contra valentem petere penſionem, num. 54. ibid.
Præſcriptio nulla currit aduerſus filiumfam. quandiu eſt in patris poteſtate, n. 55. f. 291
In Cathalonia in Præſcriptione longiſſimi temporis non requiritur bona fides, num. 56. ibid.
Per vnicum præſtationis actum plenum conſtituitur poſſeſſio, part. 2. c. 6. n. 57. f. 127
Numquid operetur clauſula codicillaris, ſi teſtamentum corruat cauſa Præteritionis: veritas quod ſic, ſi præteritio eſt filij iam nati, part. 1. cap. 4. n. 6. fol. 81
Præſcriptio eſt tituli acceſſoria, & idcirco ipſa ſequitur naturam tituli, p. 1. c. 3. n. 80. [illegible]
Præſcriptionē inchoatā à defuncto hæres perficit [illegible]

Digitized by Google

quirit ſibi rei vendicationem, & non hæreditati, p.1.c.3.n.81. f.75

Præſcriptiones ſtatutariæ an habeant locum contra creditorem iuſtè debitum ignorantem, p.1. c.15. n.26. f.186

Negligentia ignoranti imputari non poteſt, ibidem.

Si creditor minor eſt, licet tempora dictarum conſtitutionum contra ipſum cucurrerint, reſtituitur tamen in integrum, n.27. ibid.

Præſcriptio non incipit currere quando quis confitetur ſemper ſe ſolitum fuiſſe ſoluere aliquod cenſuale, p.1.c.15.n.34. f.187

Præſcribitur debitum licet iuratum ſpatio triginta annorum, n.35. f.188

Præſcriptio non currit aduerſus eum, cui exceptio compenſationis opponi poterat, n.69. f.194

Præſcriptio aduerſus ſeipſum poſſidentem nec per mille annos currit, n.71. ibid.

Præſcriptionibus ſtatutariis an poſſit renunciari, p.1. c.15.n.15. f.285

Præſtationes annuæ ſolutæ ab illo, qui poſſeſſionem transferre non poteſt, non conſtituunt poſſeſſorem, p.2.c.14.n.30. f.204

Præſtatio annua, vide de hac materia, p.2.c.7.à n.116. vſque ad n.134. f.153

Præſumitur ex præſenti in præteritum, p.2.c.6.n.147. fol.133

Præſumitur quis idoneus quoad omnia, præterquam quoad facultates, part.1. cap.7.n.45. f.121

Præſumitur quiſque ſine liberis decedere, niſi contrarium probetur, p.1.c.5.num.64. f.110

Præteritio matris ita reddit teſtamentum nullum, atque præteritio patris, ſi ſine cauſæ adiectione filius fuerit præteritus, p.1.c.4.n.32. f.84

Præuentioni quando locus ſit, p.2. c.2.n.224. & 230. fol.65

Præuentio quot modis fiat, n.227. ibid.

Præueniens in criminalibus in citatione reali, capiendo nempe reum, præfertur illi qui præuenit in citatione verbali, p.2.c.2.n.228. ibid.

Declaratur, n.229. ibid.

Præueniens per citationem, licet poſtea ſtatum mutet, non poteſt iudicis citantis iuriſdictionem declinare, n.245. f.66

Præuentio non habet locum, vbi quia non fuit benè punitus in loco domicilij, ſiue originis, num.76. fol.55.

Præuentio procurata non prodeſt, n.229. f.50

Presbyter non poteſt conqueri de laudo vt laudo coram iudice ſæculari, ſed tantum coram Eccleſiaſtico, p.2.c.21.n.74. f.349

Querela propoſita per clericum coram iudice ſæculari, nulliter propoſita fuit, & ab ea grauatus presbyter ad Epiſcopum ſuum recurrere debet, p.1.c.21. n.76. f.350

Pretium. De pretio quando dicatur habita fides, p.1. c.13.n.3. f.146

Princeps magis quam priuatus puritatem colit, part.2. c.12.n.73. f.193

Princeps ſæcularis an poſſit aliquid circa iuramentum ſtatuere, p.1.c.1.n.8. f.6

Principis curiam adire per viam querelæ, omiſſis ordinariis iudicibus, quis regulariter non poteſt, p.2. c.2.n.2. f.44

Fallit in pupillis, viduis, & aliis miſerabilibus perſonis, n.4. f.45

Idem de iure Cathaloniæ, n.5. ibid.

Declara vt n.21. f.46

Iſtud priuilegium vocandi quem ad curiam Principis, quoad primam cauſæ cognitionem, competit viduis, & pupillis, licèt ſint diuites, num.6. fol.45

Declaratur, n.7. ibid.

Fallit dicta concluſio in vidua inhoneſta, num.8. ibid.

An mulier, quæ virum quidem habet, ſed inutilem, gaudeat huiuſmodi priuilegio, numero 9. ibid.

Quid fœmina quæ degit in cœlibatu, n.10. & 11. ibid.

Principis curiam quis etiam adire poteſt ex cauſa perhorreſcentiæ, n.18. f.46

Dicta perhorreſcentis de iure communi, quomodo probetur, n.19. ibid.

Et quomodo etiam de iure municipali Cathaloniæ, n.20. ibid.

An vidua, pupillus, & cæteræ miſerabiles perſonæ dicto priuilegio fori gaudeant aduerſus ſui ſimiles, n.22. ibid.

Quid noſter Senatus Regius obſeruet, n.23. & 24. ibid.

An dictum priuilegium competat dictis miſerabilibus perſonis, quando lis eſt cœpta coram ordinario, n.27. ibid.

An dicto priuilegio gaudeant & illi, qui cum dictis miſerabilibus perſonis habent cauſam communem, n.28. ibid.

Traditur Senatus noſtri Regij obſeruantia, n.29. ibid.

An dicto priuilegio poſſint miſerabiles perſonæ renunciare, n.70. f.47

Enumerantur & aliæ cauſæ, quæ quoad primam cauſæ cognitionem poſſunt ad Curiam Principis euocari, n.31. ibid.

Princeps tollere non poteſt ea, quæ ſunt iuris gentium, num.81. f.52

Fallit tamen hæc concluſio ex aliqua iuſta cauſa, num.81. ibid.

Princeps non poteſt mandare Officialibus Baronis vt non iudicent in aliqua cauſa, niſi cum conſilio talis perſonæ, part.2.cap.2.n.35. f.47

Princeps laicus an teneatur obedire Papæ circa bona, part.2.cap.3.n.46. f.80

Princeps duplex habet ius in caſtro, vnum vt dominus caſtri particularis, & illud tranſit in conceſſione caſtri cum territorio; aliud tanquam Princeps, & dominus vtilis in toto regno, & illud ius non venit in tali conceſſione, part.1. cap.12. numero 89. fol.230

Priuatio præſupponit habitum antecedentem, part.1. c.18 n.14. f.317

Declara vt ibid.

Priuilegium conceſſum miſerationis cauſa, nunquam tollitur per ſequentes generales derogationes, p.2. c.2.n.25. f.46

Priuilegiatus quando vtatur priuilegio contra pariter priuilegiatum, p.2.c.1.n.188. & 189. f.28. & n.161. fol.34

Priuilegium dicitur conceſſio contra ius commune, p.2.c.7.n.88. f.150

Priuilegij vulgò dicti, *Recognouerunt proceres, quod eſt in 2. volum. Conſt. tit. Conſuetuts de Barcelona, cap.107.* aſſeruntur tres Auctoris declarationes, p.2.c.2.n.42. f.47

Priuilegij huius, *Recognouerunt proceres, cap.24.* aſſeruntur in medium quatuor declarationes, p.2.c.1. num.24. f.12

Priuilegia, & beneficia fauore liberorum conceſſa in teſtamento inter liberos condito, non habent locum niſi pater in fauorem omnium filiorum diſponat, p.1.c.4.n.20. f.87

Index Rerum,

Non tamen nocet diſpoſitioni inæqualitas , per quam filius in legitima non læditur , alioquin adimeretur parentibus libertas in diſponendo. ibid.

Priuilegium *Recognouerunt proceres* , *cap.*24.habet locum in permutatione , quia eſt inductum in fauorem publicum, p.2.c.1.n.21. f.12

Priuilegium *l. Aſſiduis* , in ſponſalibus per verba de futuro locum non habet , part. 1. cap. 9. num.5. fol.183

Priuilegium Barcinoni conceſſum , inductum eſt in fauorem teſtantium ; nec poteſt in eorum damnum retorqueri, p.1.c.1.n.236. f.53

Probatio , quæ incontinenti offertur , etiam lapſis terminis probatoriis recipitur, part.2.cap.16.num.27. fol.224

Probatio per coniecturas ſufficit in his quæ ſunt difficilis probationis , part.2. cap.1. num.272. fol.35

Declara vt ibid.

Probari quæ non poſſint niſi per ſcripturam , remiſſiuè, p.2.c.14.n.194. f.214

Probatio ſufficit, ſi appareat quem non conſentire alicui probationi, quamuis non appellet, part.1.c.18. num 40. f.320

Non dicitur liquere de cauſa , niſi lapſo tempore Probatorio , & publicato proceſſu , part.2.cap.13. num.12. f.195

Quando dicantur admiſſi articuli, n.13. ibid.

Proceſſus ineptitudo in Cathalonia, dummodo conſtet de intentione, non reddit proceſſum nullum , p.2. c.12.n.31. f.191

Proceſſus nullus nullum de iure producit effectum, num.30. f.190

Proceſſum qui fecit cum minore ſine curatore , quid facere debeat , vt ſententia valida etiam pro ſe ferri poſſit, part.1.c.13.n.91. f.259

Proclamata facta à Magiſtratibus , an ſint extincta finita eorum adminiſtratione , part.2. cap.2. n.157. & n.161. f.58

Proclamata generalia non nocent certis poſſeſſoribus, minoribus, abſentibus , & ſimilibus, part.2. cap.7. num.26. f.144

Proclamata prædicta quem fructum pariant , n.27. ibid.

Procurator ad lites , an poſſit petere,vt pecunia extrahatur de poteſtate debitoris , & in loco idoneo deponatur, p.2.c.14.n.196. f.214

Procurator ad lites , an per ſuam interpellationem conſtituat debitorem in mora , num.197. & 198. ibid.

Procurator poteſt cogi , vt reſpondeat perſonaliter aduerſarij poſitionibus, n.7. f.202

Procurator in rem ſuam, an cogatur defendere dominum in cauſa reconuentionis , part.2.cap.15. n.71. fol.198

Procuratores iuriſdictionales , an debeant ponere ſuam poteſtatem in cauſis, quæ coram eis ventilantur , part.2.c.2.n.193.& n.195. f.62

Declaratur, vt n.196.197. & 199. ibid.

Quid de ordinaria , n.194. ibid.

Procurator ad lites poteſt petere executionem inſtrumenti guarentigij, part.2.c.3.n.124. f.88

Procurator ſimpliciter conſtitutus ad fideiubendum, an poſſit renunciare beneficio excuſſionis , part.2. cap.5.num.168.& 170.fol.115.& cap.14.num.24. fol.204

Procuratoris confeſſio an noceat domino,part.2.c.14. n.5.6.7.& 8. f.202

Procurator regulariter non poteſt cadere facere dominum in delictum,aut pœnam aliquam,n.8.9.& 10. fol.202

Cautela , vt ex facto Procuratoris poſſit agi aduerſus dominum actione iniuriarum , vel ad pœnam aliquam,num.11. f.203

Procurator ſi excedit fines mandati,domino ſciente, & non contradicente , obligatur dominus,num.13. ibid.

Intellige vt n.14.& 15. ibid.

Procuratorem qui conſtituit ad exigendum , & ei dat inſtrumenta debita probantia , cenſetur demandaſſe vt dicta debita petat,n.20. ibid.

Procuratoris negligentia in non appellando,nocet domino, n.25. f.204

Intellige conclusionem iſtam , ſi procurator eſt ſoluendo , ſin minus enim reſtituitur dominus ipſe ad appellandum, n.26.& 27. ibid.

Procurator an poſſit iuriſdictionem prorogare , n.39. & 40. f.205

Procurator, qui nomine domini contrahit,præiudicat ſibi in iure ei competenti in re in contracto deducta, n.33. f.204

Procurator per litis conteſtationem fit dominus litis, n.38. f.205

Et tali caſu mortuo domino poteſt ferri ſententia in perſona procuratoris, n.39. ibid.

Procurator intelligitur factus dominus litis , id eſt inſtantiæ , n.46. ibid.

Procurator conſtitutus ad ſolutionem recipiendam, non præiudicat domino , confitendo ſe recepiſſe, n.77. f.206

Fallit, n.79.82.& 83. f.207

Quid ſi habeat mandatum, & ad recepiſſe confitendum, num.80. ibid.

Procurator huiuſmodi non poteſt ſolutionem prorogare, n.84. ibid.

Procurator habens mandatum ad locandum , an cenſeatur habere mandatum ad ſolutionem recipiendam ex illo contractu , n.86. & 87.f.207. & n.100. 102.& 103. f.208

Quid è contrario , an habens mandatum ad recipiendam penſionem alicuius rei, habeat mandatum ad locandum, n.90. f.207

Procurator cui nullum eſt promiſſum ſalarium , non poteſt agere vt ei conſtituatur , num.111. & 112. fol.209

Fallit vt n.113. ibid.

Procuratoris factum valet , licet tempore actus de ſua poteſtate non conſtaret per aliquod inſtrumentum, n.130. f.210

Fallit in procuratore proteſtante, qui vt proteſtatio effectum ſuum operetur, debet de ſuo mandato docere, n.131. ibid.

Intellige vt n.132. ibid.

Amplia licet mandatum à parte non petatur,n.133. ibid.

Ampliationem declara , vt n.134. ibid.

Procuratores ſi ſint plures conſtituti ad exigendum, an vnus ab altero debita poſt conſtitutionem contracta exigere poſſit , n.201. f.124

Procurator,de cuius mandato dubitatur, debet cauere de rato,& admittitur, n.159. f.212

Fallit in procuratore conſtituto ad exigendum , vt num.160. ibid.

Quando dicatur dubitari de mandato alicuius, num.161. ibid.

Procurator ad iudicia , an poſſit renunciare exceptionibus peremptoriis , num.40. fol.205. & ibi etiam an Prælatus poſſit renunciare appellationi. ibid.

Procuratoris reuocatio cui intimari debeat , & quomodo, n.173.vſque ad n.177. f.212

Alia de procuratore, vide part.2.cap.14.per totum, fol.202

Procura

Digitized by Google

Procurata, & affectata, procuratoribus oon proſunt, part. 1.c.13.n.56. f.197

Procurator habens mandatum ad aliquid faciendum, licet non exprimat ſe vt procuratorem facere, cenſetur ſi illud faciat, procuratorio nomine facere, p.2.c.14.n.4. fol.202

Quando dominus obligetur ex contractu Procuratoris, p.2.c.14.n.203. f.214

Quando debitom eſt ſtipulatum per Procuratorem ex rebus ſui principalis, actio vtilis eſt incontineoti acquiſita ipſi priocipali ſine procuratoris ceſſione, n.204. fol.214

Procurator poteſt cogi vt reſpondeat perſonaliter, licet præſens ſit principalis, part.2.cap.14. num.12. fol.203

Vbi in aliqua caoſa ſunt plutes, an, & quando cogantur conſtituere vnum Procuratorem, part.2. c.14.n.194. f.214

Procurator conſtitutus ab vniuerſitate, non eſt idoneus in cauſa ſingulorum, part.2. cap.14. num.2. fol.208

Producens falſum inſtrumentum, an amittat cauſam, p.1.c.19.n.14. fol.323

Producens falſam ſcripturam, poteſt interrogari, an ea vti velit, & quomodo ipſe reſpondere debeat, ibid.

Producens ſcripturam aliquam, cenſetur fateri vera eſſe ea quæ in dicta ſcriptura continentut, num.3. fol.322

Produxi in iudicio ſcripturam aliquam publicam, ſiue priuatam, ſi pars contra eam oihil oppoſuit, cenſetur eam approbare, n.15. f.323

Probibitio facta hæredi ſcripto eſt perſonalis, part. 1. cap.1.0.279. f.40

Prohibitio ex eo quod ſit alicui, non cenſetur vocatus, p.1.c.1.n.246. fol 34

Prohibitio debet ſemper intelligi retento eodem themate inſtitutionum & ſubſtitutionum, part.1.c.1. n.272. f.39

In ſimplici probibitione perſonali non includitur alieoatio neceſſaria, vt eſt hæredis inſtitutio, aut ſucceſſio ab inteſtato, p.1.c.1.0.267. f.38

Probibitio ſimplex alienationis, ſi præcedat, vel ſequatur verbum importans actum inter viuos, reſtringitur ad alienationem inter viuos, part.1.c.1. n.269. ibid.

Promiſſio. Quod diſcrimen ſit inter bas Promiſſiones: *Ille & ego ſoluemus tibi*, vel: *Ille, aut ego ſoluemus tibi*, vel: *Satisfiet tibi*, part.2. cap.6. num.172. fol.135

Promiſſio de ſoluendo debitum poſt decem dies, quam ſpoote facinot debitores apud acta curiæ, poteſt fieri die feriato, p.2.c.2.n.238. f.65

Promiſſio talis an probetur per curiæ acta, ſine teſtibus, n.240. ibid.

Promittens vendere, vide *Vendere.*

Promitteos dare, vel facere, nullo præfixo tempore, non conſtituitur in mora ſine interpellatione, p.2. c.3.0.97. f.85

Promiſſio facti alieni quomodo intelligenda, p.2.c.6. 0.166. f.135

Promiſſio facta ſub certa pœna, an cenſeatur rupta per offenſionem factam in alieno territorio, part.2. cap.11.n.58. f.183

Promiſſio ſimplex, an cenſeatur perſooalis, p.2. c.8. n.121.& 122. f.165

Promittens non alienare, & quod ſi alienauerit, venditio facta pro nulla babeatur, non operatur in præiudicium tertij illud pactum reſolutiuum, niſi adſit ſpecialis rei obligatio, part. 2. cap. 8. num. 214. f.164

Per dictam Promiſſionem non impeditur tranſlatio dominij, o.117. fol.164

Proprietatem bonorum ſibi à coniuge relictorum, amittit parens qui tranſiuit ad ſecunda vota, ſi filij ſuperuiuant, p.1.c.5.n.34. f.105

Proprietarius, etiam finito vſufructu, viuo vſufructuario non poteſt propria auctoritate ingredi poſſeſſionem bonorum, vel mortuo vſufructuario, poſſidente eius hærede, aut alia perſona, p.2.c.7. n.77. f.149

Declaratur, n.78. ibid.

Prorogari an poſſit iuriſdictio in cauſa criminali, p.2. c.2.n.214. fol.63

Quid io cauſa appellationis, n.211. ibid.

Prorogata an cenſeatur iuriſdictio per cautionem de iudicato ſoluendo, n.215. ibid.

Proteſtatio eſt facienda priocipali, ſi reperiri poteſt, part.2.c.14.n.127. f.219

Proteſtari an poſſit procurator, n.128. ibid. & etiam n.129. ibid.

Proteſtatio conſeruatoria iuris proprij, ex qua ſequitur tertio præiudicium, debet ipſi tertio denunciari, p.2.c.1.n.36. fol.13

Quid coniuncta perſona, part.2. cap.14.num.152. & 153. f.221

Proteſtatio præſeruat iura illæſa, part.2.cap.1. n.254. fol.21

Proteſtatio non prodeſt in actibus coactis à lege, vel ab homioe, niſi vtriuſque conſenſus accedat, p.2. c 6.n.50. fol.126

An ſoluens metu cenſurarum conſtituat aduerſatium ſuum in quaſi poſſeſſione iuris incorporalis, n.51. f.127

An maritus recuperare poſſit expenſas vltimæ infirmitatis citra Proteſtationem, cùm reputentur à iure æs alienum, p.1.c.16.n.28. f.299

Proteſtatio illa debet fieri à principio, & in ipſo actu præſtationis alimentorum, 0.29. ibid.

Proteſtatio reſultans ex clauſula præſeruatiua, non reiicitur tanquam contraria facto, imò eſt iurium conſeruatiua, p.1.c.8.n.242. f.160

Clauſula tantæ eſt virtutis, vt ſi oon inueniat in quo modificet oratiooem præcedentem, illam extinguat, & ad nugationem reducat. ibid.

Prouidentia generalis hominis non derogat ſpeciali prouidentiæ, p.2.c.8.n.510. f.173

Prouiſionis primitiuæ motioum refutatur, quod ratione detentionis tempore litis motæ, concedatur parti alteri interdictum Interim, part.1.iur. reſpon. num.44. f.375

& num.107. f.378

Redditur ratio, n.45.& 46. f.375

Proxeneta, ſiue mediatoris dictum qoam fidem faciat, p.1.c.20.n.11. f.328

Proximitas in vocatione proximiorum per fideicommiſſum, attenditur reſpectu hæredis grauati, p.1. c.1.n.302. f.45

Pupilli inteſtati bona, ad quem de iure communi ſpectent, & ad quem de iure Cathaloniæ, p.2.c.1. n.37. & 38. f.10

Pupillus in dubio præſumitur alitus à tutore, part.1. c.16.n.34. f.309

Pupillus factus pubes, licet habeat curatorem, poteſt teſtari inuito curatore, part.1. cap.7. num.9. fol.118

Pupillus recuperans rem venditam ſine tutoris auctoritate, tenetur reſtituere pretium, quatenus ex eo eſt factus locupletior, p.2.c.1.n.165. fol.26

Quando dicatur factus locupletior, n.166. ibid.

Et cui incumbat onus probandi, illum factum eſſe locupletiorem, ibid.

Pupilli ignorantia, quæ pes ætatem contingit, non debet eſſe alij captioſa, & illi lucroſa, part.1.c.13. num.58. f.234
Qui poteſt ſuccedere ex pupillari, poteſt etiam ex vulgari in ea contenta, part. 1. cap. 1. num. 17. fol.7
Vbi mater per pupillarem cenſetur excluſa à legitima, ſi ante impuberem decedat, & extet auia, cenſetur & ipſa ab ea excluſa, p.1.c.1.n.24. f.8

Q

QVadriennium ad petendam reſtitutionem in integrum eſt vtile à principio, part.2. c.1.n.231. fol.31
Deciſio Senatus, ibid.
Quadriennium an duret vſque ad centum annos, p.2. c.1.n.234. f.32
Deciſio Senatus circa illud Quadriennium, n.235. ibid.
Qualitas tribuens iuriſdictionem, an debeat ante omnia probari, aliàs proceſſus ſit nullus, part.2. c.2. n.201. f.62
Qualitatem tribuentem iuriſdictionem ſufficit in libello exprimere, ad fundandam iudicia iuriſdictionem, n.202. ibid.
Qualitas perſonæ, cum quæritur cui acquiratur, attenditur in contractibus, licet conditionalibus, tempore celebrati contractus, non autem tempore euentus conditionis, part. 1. cap. 8. num. 111. fol.155
Qualitas requiſita à lege, ſiue ſtatuto, ante omnia debet verificari, vt diſpoſitio legis, ſiue ſtatuti vendicet ſibi locum, p.1.c 9. n 41. f 187
Quando aliquid fauore alicuius conceditur, per id non debet cenſeri ſublatum, quod aliàs iure communi competebat, part.1.c.7. n.18. f.119
Quantitatem certam ſi quis promittat ſuper aliquibus bonis, eo caſu quantitas eſt in obligatione, & bona in ſolutione, part.1.c.3.n.88. f.77
Querelas habens contra Officiales, ſi non eas propoſuerit coram iudicibus Tabulæ, intra triginta dies ab eis præfixos, an admittatur poſtea ad eas proponendum, part.2.c.2.n.183. f.61
Qui non facit quod debet, non recipit quod oportet, part.1.c.7.n.114. f.153
Quis poteſt cogere alterum, vt fiat ad probationem ſcriptura de contractu inter eos celebrato, p.1.c.13. num.10. f.248
Quis cogitur facere quod ſibi non nocet, & alteri prodeſt, ibid.
Quod vna via prohibetur, alia non debet admitti, p.2. c.1.n.12. f.10
Limitatur vt ibid.
Quod ab initio eſt nullum, tractu temporis non conualeſcit, part.2.c.1.n.38. f.14
Declara vt ibid.
Quod potui, nolui; quod volui, adimplere nequiui, part.2.c.6.n.155. f.134

R

RAtio vbi eadem militat, idem ius eſt ſtatuendum, part.1.c.9.n.189. f.206
Rationum doloſa redditio ex quibus conjiciatur, part.1.cap.7.n.155. f.133
Rationes legendas in ſuis codicibus, non autem illas in folle exhibere debet qui aliena negotia tractauit, part.1.c.7.n.152. f.133
Quæ formalitas ſequatur in reddenda Ratione à tutore, ne dolus aliquis interueniſſe cenſeatur, & iterum eaſdem rationes præſtare cogatur, p.1.c.7. num.153. f.133
Rationibus redditis, an præſumantur reddita pupillo inſtrumenta rationum, part.1. cap.7. num.132. fol.130
Ratio naturalis pro lege habetur, part.1. cap.1.n.239. fol.33
Ratificatio. An ſuperuenientia mandati ſpecialis, cum expreſſa Ratificatione validet recuſationem, p.1. c.21.n.43. f.344
An ex quo eſt oppoſitum de defectu mandati, Ratificatio poſtea ſuperueniens validet geſta, num.44. ibid.
An vbi quis poſt oppoſitionem factam de defectu mandati pergeret ad vlteriora in cauſa, Ratificatio poſtea ſecuta operaretur actorum geſtorum conualidationem poſt factam oppoſitionem, n.45. fol.345
Ratificare quis cenſetur contractum, ſi ex eo ſoluat, aut ſolutionem recipiat, part.2.c.6.n.101.& 102. fol.130
Intellige vt n.103. ibid.& ſeq.
Deciſio Senatus, ibid.
Ratificatio poteſt fieri parte abſente, & ex ea abſenti ius quæritur, p.2.c.6. n.108. ibid.
Declaratur, vt n.109. ibid.
In Ratificatione requiritur eadem ſolemnitas, quæ in confectione actus, n.110. f.131
Declaratur, vt n.111. ibid.
Deciſio Senatus, ibid.
Ratificatio non præſumitur, vbi alia cauſa quàm ratificationis præſumi poteſt, part.2. c.2.n.175. f.60 & c.6.n.104. f.130
Receptans fallitum domi ſuæ, & illum occultans, tenetur ad intereſſe, ſi bona falliti non ſufficiunt, p.2. c.9 n.51. f.169
Reciprocum non ſuboritur inter poſitos in conditione, p.1.c.1.n.144. f.22
Reclamatio. An à ſententia lata in cauſa Reclamationis liceat appellare, part. 2. cap. 12. num.28. fol.190
Deciſio Senatus, ibid.
Recognitio quando non noceat ipſi etiam recognoſcenti, p.1.c.11.n.22. f.222
In Recognitionibus ſæpè recognoſcitur rem præſtare annuum quid tertio abſenti, idque per verba diſpoſitiua, num ex dicta aſſertione quæſitum eſt ius illi tertio? p.1.c.11.n.25. f.223
Recognitiones factæ ab emphyteuta, quid de iure importent, p.1.c.11.n.16. f.223
De Recognitione actus quem quis pro alio geſſerit, quid iuris? num.27. ibid.
Aduerſus tertium à Recognoſcente cauſam non habentem, prædictæ recognitiones non probarent, c.11.num.14. f.222
Recommendari captus, vide *Carceratus*.
Reconuentio quid ſit, p.2.c.13.n.1. f.194
Reconuentio quando debeat fieri, de iure communi, & Cathaloniæ, n.2.& 3. ibid.
Reconuentio in Cathalonia quomodo fieri debeat, num.8. f.194
Reconuentio an poſſit fieri ex interuallo, poſt litem conteſtatam, n.14. f.195
Auctoris opinio, n.17. ibid.
Reconuentio an poſſit fieri in Cathalonia, poſt tempus à conſtitutione definitum, quoad effectum ſaltem prorogationis, n.19. ibid.
Reconueniri an poſſit nomine proprio, ille qui agit alieno, num.22.& 24. ibid.
Reconuentio, & compenſatio ſunt res diuerſæ inter ſe, num.27. fol.196

Oſtenditur

Oſtenditur diſcrimen,n.28.& 30. f.196
Reconuentio interdum habet vim exceptionis, n.36. ibid.
Reconuentioni factæ an generari poſſit præiudicium, ſi actor deficiat à lite, n.38.& 39. ibid.
Reconueniri an poſſit agens ex inſtrumento guarentigio, n.40. ibid.
Reconuentio an admittatur in cauſis ſummariis, & executiuis,n.41.& 43.& n.50. f.197
Reconuentio an fieri poſſit coram arbitro,n.45. ibid.
Quid in Cathalonia,n.46. ibid.
Quid coram iudice delegato,n.48. ibid.
Quid coram paribus curiæ, n.64. f.198
Quid coram ſyndicatoribus, ſeu, vt vulgari noſtro ſermone vtar,coram iudicibus tabulæ,n.69. ibid.
Quid coram arbitro iuris,ad vnam cauſam deputato,n 67. ibid.
Reconuentio aſſumit naturam cauſæ principalis,n.31. fol.197 ibid.
Declara vt n.52. ibid.
Reconuentio an admittatur in cauſa poſſeſſorij, n.53. ibid.
An in cauſa appellationis,n.70. f.198
Reconueniri an poſſit clericus coram iudice ſæculari, n.54. f.197
Reconueniri an poſſit iniuriatus agent pro iniuria, n.57.& 60. f.198
Reconuentio ſi fiat poſt octo dies, & pars taceat, an debeat admitti,p.2.c.13.n.4. f.194
Quid operentur clauſulæ, *ſaluo iure Reconueniendi*, *& ſaluo iure cedendi*,n.5.& 6. ibid.
Reconuentio non mutat cauſæ qualitatem, hoc eſt non facit illam maiorem. ibid.
Reconuentionis iure ſi actor reconueniatur coram iudice coram quo aliàs conueniri non poterat, neceſſario natura reconuentionis eſt ſequenda quod ambæ cauſæ ſimul terminentur, p.1. c.21. n. 73. fol.439
Reconuentio facta multo poſt octo dies, an valeat, quando pars non oppoſuit, & ſuper ea fuit articulatum,& teſtes miniſtrati, part.2. cap.13. num.20. fol.195
Reconuentio facta longè poſt octo dies contra clericum,cum ipſe non reclamaſſet, imò paſſus fuiſſet ſuper ea fieri probationes, operata eſt vt iudex ſecularis eſſet iudex dictæ reconuentionis, num.21. ibid.
Reconuentio an habeat locum coram iudice delegato à ſuperiore non de conſenſu partium, part.2. c.13. n.49. f.197
An in cauſa appellationis admittatur Reconuentio,p.2.c.13.n.34. f.196
Statuta in compenſatione non habent locum in Reconuentione, eo quod ſint res diuerſæ, part.2. c.13.n.34. ibid.
Reconuentio interdum habet vim exceptionis, n.36. ibid.
Recuperatio naturalis poſſeſſionis incontinenti, & lite pendente fieri poteſt,part.2.cap.7. n.65. & 66. fol.148.
Redemptio annui reditus fieri non poteſt ab eo, qui alienare non poteſt,p.1.c.6.n.119. f.131
Redimere ſe ante condemnationem cuique licet, & ob id non videbitur crimen fateri,p.2.c.11. n.115. fol.187
Declara vt ibid.
Redimere cuique ſuam vexationem licet, part.2. c.2. n.176. f.60
Redimere ſi quis velit fundum, quem vendiderat cum pacto de retrouendendo, tempore quo fundus eſt plenus fructibus,quo pacto fructus veniant diuidendi, part.2.c.13.n.60. f.198
Reditus annui,an inter immobilia computentur, p.1. c.7.n.121. f.129
Reductio ad arbitrium boni viri,intra quantum tempus peti poſſit,p.1.c.21.n.27. f.342
Reductio ad arbitrium boni viri coram quo iudice petatur,part.1.cap.21.n.23.& 24. ibid.
Regalia an aduerſus Principem præſcribantur, part.2. c.2.n.117.119 & 121. fol.54
Regaliæ quæ competant domino Regi,tum iure communi,tum Cathaloniæ, ibid.
Regaliæ quæ ſint conceſſibiles, & quæ non,num.123. 124.& 126. ibid.
Regaliæ non veniunt in generali conceſſione, n.125. ibid.
In Regalium præſcriptione an requiratur ſcientia Principis, aut ſuorum officialium, part.2. cap.2. num.126. ibid.
Regula, Dolo facit, qui petit, quod ſtatim reſtituturus eſt, declaratur,p.2.c.7.n.33. f.145
Regulæ, *malè captus, bene detentus*, intellectus, p.2. c.7.n.35. ibid.
Regula, *ſi vinco vincentem te, à fortiori vincam te*, non ſemper habet locum, part.1. cap.9. num.8. fol.183
Relatiuum refertur ad id, quod ſtat diſpoſitiuè, p.1. c.1.n 96. f 17
Quomodo ſumatur *Illud* pronomen, quando teſtamentum ſcriptum eſt in prima perſona, vel in tertia, n.96. ibid.
Relatio de filiis vnius matrimonij, ad filios alterius matrimonij, ſuperfluè fit, & ſine effectu aliquid operandi, p.1.c.8.n.161. f.163
Relatio nec diſponit, nec probat, vbi de relato non apparet,p.1.c.4.n.132. f.98
Religio. Quid in Cathalonia ſtatutum ſit, circa poteſtatem diſponendi de bonis ingredientium Religionem,p.1.c.4.n.126. f 97
Quomodo intelligatur priuilegium Regis Iacobi, circa bona ingredientium Religionem,& an excludat monaſterium à ſucceſſione ingredientis, part.1. c.14.n.17.18.& 19. f.365
Remedium l.fin.C.de edict.diui Adriani tollend. nedum datur pro adipiſcenda poſſeſſione, ſed pro adepta confirmanda,p.1.iur. reſp.n.2. f.372
Remedium dictæ *leg. fin.* datur etiam aduerſus tertium, qui habet occupatam poſſeſſionem,n.6. f.373
In dubio præſumitur actum Remedio *can. Redintegranda*,p.1.c.7.n.16. f.143
Remedium poſſeſſorium aliquando non competit deiecto,p.2.c.7.n.131. f.154
Secus de deiecto,qui non erat poſſeſſor, num.132. ibid.
Remedium *l.2.C.de reſcind. vend.*an habeat locum in re vendita in publica ſubhaſtatione, part.1. cap.13. n.26. f.250
Et ibi,an laudemia faciant exceſſum, & computentur ad reſcindendam venditionem. ibid.
Remedium dictæ legis 2. an habeat locum in contractu iurato,n.21.& 25. f.149.& 250
Remiſſio generalis actionem realem non includit, p.1. c.7.n.92. fol.127
Remittere & donare paria ſunt, part.1. cap.8.num.4. fol.142
Remittens vnum ius ex pluribus ſibi competentibus, alterum remittere non cenſetur, part.2.c.11. n.93. fol.185
Remiſſio delicti facta per Baronem poſt proceſſum Regaliæ de dicto delicto factum, nihil valet, p.2. c.2.n.313. fol.72
Remiſſiones, vulgò *perdons*, in cauſis criminalibus non

non poſſunt eſſe conditionales, & quomodo id intelligatur, part.2.c.11.n.84. f.186

Remiſſio ao teneat, ſi pars læſa non ſit conteſtata in iudicio, part.2.c.1t.n.114. f.187

In generali Remiſſione, certum eſt in dubio non venire dolum verum, nec præſumptum, part.1.c.7. n.88. f.127

Renunciatio ſimplex quid differat à renunciatione quæ fit cum iurium ceſſione, part.1. cap.1.n.130. fol.22

Quoties aliquid iotroducitur fauore alicoius, non illi conceditur facultas renunciandi, ſi ex tali Renunciatione ius alteri quæſitum lædatur, p.1.c.4. num.29. f.84

In Renunciatione generali facta per filium parentibus non venit quod ipſi amiſerunt poſt tranſitum ad ſecunda vota, part. 1. cap. 5. oum. 33. fol.105

Qui Renunciat iuri quod ſperat, & eius hæredes renunciant,p.1.c.1.n.200. f.26

In Renunciationibus requiritur auctoritas Epiſcopi, aut Vicarij generalis, nec ſufficit licentia Prælati religionis,p.2.c.8 n.88. f.163

Renuncians omni iuri quod habet, ſeu habere ſperat, intelligitur ex cauſa de præſenti, p.2. cap.5. n.69. fol.108

Renunciatio eſt ſtrictè interpretanda,part.2. c.6.n.65. f.128.& c.11.n.92. f.185

Renunciatio facta per verba generalia, & prægnantia, p.2.c.8.n.46. f.160

Renunciatio inſtantia monaſterium qualiter, & quando fieri debeat, p.2.c.8.n.81. f.162

Renunciatio einſmodi non poteſt reſcindi prætextu enormiſſimæ læſionis, nec à mooaſterio, oum 80. & 81. ibid.

Renunciatum vt fideicommiſſo intelligatur, debet probari habitam ſcientiam fideicommiſſi, num.46. fol.160

Reo ſufficit, vt vincat ob non ius agentis, licèt de iure ſuo non conſtet,p.2.c.16.n.124. f.231

Repræſentatio habet locum in linea deſcendentium,& non ſolum extenditur ad prooepotes,ſed & in infinitum,p.1.c.5.n.6. f.102

Repræſentatio habet locom & in primo collateralium gradu, neque vlterius extenditur, n.7. ibid.

Repræſentatio io duobus tantum caſibus locum habet. ibid.

Repræſentationis ius, quando non concedatur filio, o.10. f.103

Repræſentatio an non habeat locum,niſi com bona deferuntur ex ſucceſſione legali,n.11. ibid.

Repræſentationis ius vbi non habet locum, nec etiam habet locum ſucceſſio in ſtirpes, eſt enim idem ſuccedere in ſtirpes, quod per repræſentationem, p.1.c.5.n.17. ibid.

Inter aſceodentes concurrentes ad deſcendentium ſucceſſionem, non datur repræſentatio, ſed tantum prioritas, & proximitas in gradu,part.1.cap.5. num.9. f.102

in materia Repræſentationis ex diſpoſitione hominis attendendum eſt an teſtator habuerit reſpectum ad modum ſuccedendi ſibi, vel ad modum ſuccedendi alteri,part.1.c.5.n.17. f.103

In fideicommiſſis particularibus regulariter non datur Repræſentatio, p.1.c.5.n.56. f.108

Ius Repræſentationis competit ex priuilegio, priuilegium enim illud appellat, n.57. ibid.

Quando teſtator vſus eſt nomine appellatiuo collectiuo vnius gradus tantum, eo caſu non poteſt tractari de vi Repræſentationis, ſed tantum de vi comprehenſionis,p.1.c.5.n.53. ibid.

Repudiare licet quod quis acqoirere poteſt, licet non poſſit alienare, p.2.c.5.n.130. f.22

Requiſitio vulgò *Requeſta*, vide *Proteſtatio*.

Res fortius afficitur quam perſona,p.2.c.2. num.195. fol.61.

Rem aliquam, ſi iuſtè exiſtimans eſſe meam, ſubtraxi, & ſuper eo accuſer,an cauſa ſit ciuilis, vel criminalis,p.2.c.10.n.35. f.173

Super iſta materia quando ex aliquo facto oriatur actio criminalis, & quando non,eſt videndum pulchrum *conſilium* Clauet.180.*vol*.2.

Res vna & eadem oon debet diuerſo iure cenſeri, p.1. c.23.n.14. f.259

Res perit domino eius, p.2.c.1.n.181. f.27

Declara vt ibid.

Res mobiles venditæ in curiæ diſtrictu,ſi pereant intra decem dies, qui de ſtylo multarum curiarum dantur earum domino ad eas recuperandum, an pereant dicto domino rei,an earom emptori,n.187. fol.28

Res alienas cogitor quis ad tertij vtilitatem medio iuramento manifeſtare, ſecus res proprias, p.2. cap.4. n.19. f.94

Res non priuilegiata ſi perueniat ad priuilegiatium, an aſſumat eius priuilegium, part.1.cap.13. num.128. fol.263

Res alienas detinens, licet nullam iuſtam cauſam poſſidendi habeat, non cogitur vendicanti reſtituere, niſi ille contra eum ſuam probet intentionem, p.1. c.53.n.30. f.360

Exiſtente expreſſa prohibitione dotem in indiuiduo comprehendere, an Authent. *Res quæ*, locum habeat,p.1.c.9.n.172. f.103

Res perit periculo eios qoi rei dominus eſt, p.1. c.13. o.135. f.264

In generali liberatione facta per teſtatorem, non includuntur Res quæ veniient reſtituendæ, n.89. fol.258

Authent. *Res quæ*, locum habet in fideicommiſſo vniuerſali, & particulari, part.1. cap.9. num.165. fol.102

An dicta Aothent. procedat in dotis augmento conſtante matrimonio facto,n.166. ibid.

An mulier quæ ſioe dote nupſit, poſſit vti beneficio dictæ Authent.*Res quæ*,n.167. ibid.

Reſciſſo principali contractu, reſcinduntur & cætera eius acceſſoria, putà pactum euictionis, confeſſio, pœna,& ſimilia, p.1.c.13. n.121. f.262

Reſeruatio per donatorem facta intelligitur, vt à ſe ipſo iure ſuo reſeruata accipiat, & de eis diſponat, p.1.c.8.n.194. fol.170

Reſeruans ſibi donator certam quantitatem ſuper bonis donatis, poteſt propria auctoritate vendere de bonis donatis, pro ſibi io ea quantitate ſatisfaciendo. ibid.

Reſolutio in contracto emptionis recepta, procedit & io donatione, ſecundum aliquos,p.1. c.13. num.72. f.157

Reſolutiones circa recuperationem proprietatum hæreditatis, quæ alienatæ fuerant cum pacto de retrouendendo,p.1.c.1.n.263. f.36

Reſponſiones perſonales poſſunt exigi poſt concluſionem in cauſa,p.1.c.17.0.67. f.310

Reſtitutio conceſſs minori, an poſſit maiori litis conſorti prodeſſe,p.2.c.1.n.231. f.31

Deciſio Senatus,n.232. ibid.

Reſtitutio in integrum, intra quaotom tempus peti debeat,n.233.& n.239. f.31.& 32

In Aragonia dominium ipſo iure transfertur in ſubſtitutum ante actualem reſtitutionem, part.1. c.2.n.61. f.33

Reſtitutio

Digitized by Google

Reſtitutio in integrum ſi petita ſit aduerſus ſententiam arbitralem per viam actionis, poteſt executioni mandari, petita cautione, part.1.cap.21.num.14. fol.341
Reſtitutio quando ſit ipſo iure, fructus reſtituuntur à die euenientis conditionis, part.1.c.2.n.60. f.53
Reſtitutio minori competit in integrum, etiam poſt concluſum in cauſa aduerſus omiſſam ſuſpicioſis allegationem, part.1.c.21.n.41. f.344
Reſtitutio ex capite iuſtæ ignorantiæ non datur niſi cum quis certat de damno vitando, non autem quando certat de lucro, cum præiudicio tertij, p.1. c.13.n.59. f.255
Reſtituuntur Eccleſia, & Reſpublica vehementer læſæ, poſt quadrieonium vſque ad triginta annos, licet læſio non excedat dimidiam partem iuſti pretij, p.2.c.1.n.240. f.32
Deciſio Senatus. ibid.
Reſtitutiones poſtulatæ lite pendente, conceduntur abſque læſionis probatione, p.2.c.1.n.144. f.33
Quid Senatus obſeruet. ibid.
Reſtitutio in integrum an impediat executionem ſententiæ, n.163. f.34
Quid Senatus obſeruet, ibid,
An executionem inſtrumenti guarentigij, n.264. f.34.& c.3.n.64. f.82
Reſtitutio in integrum facit, vt res præciſè reſtituatur, vnà cum fructibus, part.2. cap.1.num.286. & 288, fol.37
Reſtitutio tantum reddit, quantum læſio abſtulit, num.190. f.37
Reſtitutio in integrum ad appellandum, ſeu ad ſupplicandum, debet peti coram iudice à quo, n.303. fol.38
Deciſio Senatus, ibid.
Retentio in quibus caſibus ſit permiſſa, p.1.c.7.n.128. fol.130
Retentionis ius tranſit in quemlibet ſingularem ſucceſſorem, part.1.c.9.n.61. f.190
Retroclamum qui pro indebito omnino expoſuit, tenetur parti actione iniuriarum, part.2. cap.14. n.17. fol.203
Et n.23. traditur praxis Cathaloniæ, ad intentandum dictam actionem iniuriarum. f.204
An poſſit exponi Retroclamum ſcripturæ tertij contra eum qui promiſit ſub pœna tertij, & clauſulis guarentigiis vacuare tali die domum per ipſum conductam, p.2.c.3.n.160. f.92
An ſi filiusfamilias ſe obligauit ſimul cum patre, ſtatim atque ſui iuris eſt factus, poſſit opponi Retroclamum contra ipſum, p.2.c.3.n.129. f.89
Reuendens vigore pacti de retrouendendo, an recuperet expenſas primæ emptionis, p.1. cap.11. n.80. fol.229
Reuerentia durat, etiam ſoluta affinitate, part.2.cap.6. n.182. f.136
Reuocabiliter quæri ius donatario ex donatione ante acceptationem, quomodo intelligatur, part.2.c.1. à num.128. vſque ad n.146. f.22
Reuocatio ſolùm fieri poteſt per donatorem, non per eius hæredem, quoniam facultas reuocandi ad illum non tranſit regulariter, part.1.c.8.n.41. f.146
Cenſetur donatio reuocata, ſi donans diſponat de bonis donatis inter viuos, vel in vltima voluntate, ibidem.
An licèt non admittatur Reuocatio alienatorum, impediatur tamen eorum venditio, ita vt iudex conſentire non debeat, vt talia bona vendantur, ſed ſolùm vſusfructus eorum, p.1.c.8.n.100. f.154
Rex poteſt bannire clericum aut Epiſcopum eius iuriſdictionem turbantem, aut impedientem, part.2, c.15.n.7. f.216
Regem ſi contingat ampliſſimis verbis donare terras Regiæ coronæ cum clauſula (ſaluo iure Regiæ coronæ) verba illa ampliſſima per dictam clauſulam reſtringuntur, p.1.c.8.n.150. f.165
Rex an poſſit cogere Barones, vt oſtendant titulum, quo iuriſdictionem exercent, part.2. cap.2. n.316. fol.72
Rex non poteſt ſtatuere legem aliquam in præiudicium Eccleſiæ, ſiue locorum piorum, part.1.c.13. n.2.fol.283
Rex an habeat fundatam intentionem ſuam quoad dominium rerum in ſuo regno ſitarum, part.1.c.11. num.31. f.223
Rex in Cathalonia non poteſt edere legem de per ſe, part.1.c.3.num.87. f.76

S

Salarium ſi non ſit promiſſum procuratori, ipſe non poteſt agere vt ei conſtituatur, p.2. c.14.n.111. fol.209
Limitatur, ibid.
Salarium an poſſit petere filius mortuo patre, qui de patris mandato, eo viuente, eius bona adminiſtrauit, n.115. f.209
Salarium an poſſit petere famulus, qui ſeruiuit alicui per aliquod tempus, nulla ſalarij conuentione facta, num.116.& 117. f.109
Quid de iure Cathaloniæ, n.118. ibid.
Saluus conductus, vide *Guidaticum.*
Satiſdare laborioſum eſt, p.2.c.11.n.51. f.183
Licet pater non teneatur viuente filio ei ſatiſdare, eo mortuo tenetur ſatiſdare proprietario, part.2.c.1. n.44. f.12
Schedula priuata ſcripta, ſeu ſubſcripta manu patris, continens eius vltimam voluntatem, valet inter liberos in vim teſtamenti, licèt ſit ſine teſtibus, part.1.c.4 n.5.& 6. f.81
Quid ſi talis Schedula ſit ſcripta in fauorem piæ cauſæ, n.5.& 7. f.82
Scriptura vt fiat ad probationem rei geſtæ, quilibet poteſt alterum cogere, p.1.c.13.n.21. f.248
Scriptura priuata regulariter non requirit diem, neque conſulem contra ſcribentem, ſeu eius hæredem, ſecus contra tertium, part.1.cap.4.n.5. f.81
Scripturæ priuatæ materiam vide in c.22.per tot.f.352
Scriptura non eſt de ſubſtantia contractus, præterquam in aliquibus caſibus, part,1.cap.13. num,10. fol.248
Scriptura publica, vel priuata continens debiti confeſſionem, nulla expreſſa cauſa, non probat, part.1. c.22.num.13. f.352
Scriptura tertij, multa de eius materia vide in cap.17. num.29.& 30. f.305
Scripturam acta quæ requirunt, an poſſint probari per teſtes, part.2.c.1.n.12. f.10
Scripturam quæ requirant, part.2. cap.14. num.193. fol.213.
Scripturæ tertij inſtrumentum in Cathalonia eſt guarentigium, p.2.cap.3.num.8. f.76
De executione Scripturæ tertij, vide *Inſtrumentum.*
Scriptum, & non ſcriptum non differunt quoad ſubſtantiam, ſed bene quoad executionem, part.2.c.3. n.121. f.88
Scripturam per partem productam, an cenſeat approbare, niſi expreſſe illam impugnem, part.2. c.14. n.166. f.212
Partes facere non poſſunt vt Scriptura priuata habeat executionem paratam, p.2.c.3.n.5. f.76
Scriptura partis per comparationem litterarum probari poteſt, part.1.c.4.n.24. f.84

Digitized by Google

Index Rerum,

Vbi eadem pars produxiſſet contrarias Scripturas, tunc neutri ſtandum eſſet ſi commodè conciliari nequirent, part.1.c.19.n.19. f.324

Limitatur concluſio vbi pars altera impugnaſſet talem productionem. ibid.

Scripturæ tertij obligatio facta per eum qui eo tempore laicus erat, an habeat effectum contra eundem factum clericum, p.2.c.3 n.143. f.90

Factum nobilis Iacobi Caſſador dum eſſet clericus, & poſt aliquot annos vxori coniunctus, num.144. fol.90

Scriptura priuata an verificetur per teſtes, qui dicant videri eis talem ſcripturam eſſe talis, part.1.c.22. n.15.& 16. f.354

In ſummis non magnis poteſt ſcriptura priuata verificari per teſtes, non autem in ſummis magnis, num.17. ibid.

An ſufficiat Scripturam oſtendere, an debeat legi vt operetur effectum, part.2. cap.14. num.176. fol.212

Scriptura tertij an admittat exceptionem nouationis, & delegationis, part.2. c.3.n.66. f.82

Res iudicata ſi nouata fuerit, non mandatur executioni. ibid.

An conſt. *pareſſer*, *titul. de crimin. falſ.* habeat locum in Scriptura priuata, part.1.cap.20. num.61. fol.343

Per Scripturam priuatam recognitam ita inſtruitur proceſſus ad victoriam in cauſa atque per publicum inſtrumentum, n.62. ibid.

Seminans, ſiue ædificans in ſolo alieno ſcienter, præſumitur donare, p.1.c.8.n.18. f.144

Fallit vt ibid.

Senatus iudicat vt Princeps, ſola facti veritate inſpecta, part.2. c.2. num.259. f.67. & cap.6. num.20. fol.123

Senatus an poſſit proferre ſententiam ſuper probatis, non petitis, part.2. cap.2. num. 260. 261. & 262. fol.67

Senator electus, qui poſt multos menſes iurauit, non præcedit eum qui medio tempore dictum ordinem eſt ingreſſus, & iurauit, part.2. cap.8. num.125. fol.165

Vnus ex dominis Senatoribus non poteſt à munere iudicandi in cauſa repelli, bene tamen ne ſit cauſæ relator, p.1.c.12.n.54. fol.346

Senſus verborum non debet ſumi contra veriſimilem mentem recipientis vel dantis, part.1. cap.8.n.167. fol.165

Sententia, qua pronunciatur, aliquod inſtrumentum guarentigium eſſe executioni mandandum, an ſit diffinitiua, vel interlocutoria, part.1.cap.17.num.38. fol.306

Sententia diffinitiua, & inſtrumentum guarentigium æquiparantur, p.2.c.13.n.41. f.197

Sententiæ arbitrorum poſſunt mandari executioni per iudicem partis condemnatæ, ſine arbitrorum requiſitione, p.2.c.3.n.18. f.77

Sententia in qua quis condemnatus eſt in certa quantitate, addita clauſula, *plus minuſve*, ex forma ſtatuti dicitur certa, part.2.c.3.n.71. f.83

Sententia lata contra principalem, mandatur executioni contra fideiuſſorem de iudicato ſoluendo, ſine nouo proceſſu. Et etiam contra fideiuſſorem de aliquem repræſentando, part.2.c.5. n.120. & 126. fol.125

Secus contra fideiuſſorem contractus, part.2.cap.5. num.125. f.111

praxis petendi executionem Sententiæ latæ contra principalem aduerſus fideiuſſorem de iudicato ſoluendo, num.124. ibid.

Sententia quæ dicatur continere iuris errorem expreſſum, & quæ dicatur lata contra ius litigatoris, part.2.c.15.n.25. f.219

Quod diſcrimen ſit inter eas, & multa notabilia de eis, à n.52 vſque ad 70. fol.219

Sententiam tranſactam in iudicatum facere ius inter partes, intelligitur niſi ſit notoriè iniuſta, num.62. fol.219

Sententia iniuſta ex eiſdem actis retractatur officio iudicis, ex æquitate *l ſi me & Titium, ff ſi cert. pet.* & ex denunciatione Euangelica, n.65. f.220

Sententia in quibus caſibus dicatur facere ius quoad omnes, p.2.c.16.n.20. f.223

Sententia in quibus caſibus dicatur ſuapte natura facere ius quoad omnes, licet tertius de ea notitiam non habuerit, n.48.& 49. f.225

Declara vt n.115.116.& 118. f.230

Sententia in quibus caſibus noceat tertio quoad plenum præiudicium, vbi ipſe cauſæ ſcientiam habuerit, alias non, part.2.cap.16.n.50. cum ſeqq. fol.225

Sententia lata cum legitimo poſſeſſore bonorum reſtitutioni ſubiectorum, an præiudicet ſucceſſoribus, nec per proclama generale citatis, n. 98. 99. 100. & 102. fol.229

Sententia lata contra Rectorem, ſiue Prælatum, nocet eius ſucceſſori, n.103. f.229

Sententia lata contra vniuerſitatem nocet ſucceſſoribus in ea, n.104. ibid.

Intellige iſta, vt n.111.& 112. f.130

Sententia lata contra contumacem, nunquam nocet tertio, n.115.& 116. f.230

Declaratur, n.117. ibid.

Sententiæ appellatione in dubio intelligitur de diffinitiua, p.1.c.1 n.296. f.70

Sententia quando poſſit eſſe non conformis libello, part.2.c.2. à num.258. vſque ad n.262. f.67. & c.6. n.22. f.123

Sententia contra minorem indefenſum lata, confirmanda eſt, p.1.c.17.n.63. f.309

Sententiæ executio arbitralis præſtita cautione non poteſt impediri quacumque exceptione nullitatis, enormiſſimæ læſionis, doli, aut corruptionis arbitrorum, part.2.c.21.n.78. f.352

An ſi quis obtinuerit Sententiam in qua ſuper expenſis nihil pronunciatum fuerit, poſſit ab ea appellare, part.1.c.17.n.86. f.314

Sententia quando non trahit ſecum executionem, proculdubio eſt neceſſaria ſententia condemnatoria iudicis, part.2.c.4.n.45. fol.97

Sententia lata contra poſſeſſorem maioratus nocet ſucceſſoribus, licet non ſuccedant iure hæreditario, ſed iure ſanguinis, part.2. cap.16. num.110. fol.230

Sententia legis, ſiue canonis, non habet iudicis officium executiuum, niſi ſuper facto ſententia hominis feratur, part.2.cap.3.n.30. f.79

Sententia diffinitiua vt eſt executoria, ſic & interlocutoria in ea facta, p.1.c.17.n.3. fol.303

Sententia quamuis contra ſententiam non teneat, tamen ſi pars conueniatur in alio iudicio de eadem re, & non opponat exceptionem rei iudicatæ, valebit ſecunda ſententia, part.2. cap.3. num.127. fol.88

Sententia lata contra tutorem an noceat eius fideiuſſori? remiſſiuè, p.1.c.7.n.206. f.528

Sententia lata contra tutorem qui non confecit inuentarium, non nocet pupillo, n.107. ibid.

Data iniquitate Sententiæ arbitrariæ, ſuperior ex officio poteſt eam retractare, part.1. cap.21. n.64. fol.347

Sententia arbitraria an poſſit acceptari pro parte, & pro parte non, p.1.c.12.n.60. f.347

Sententiæ

Sententiæ appellatione an veniat arbitralis ſententia, ibid.
Sententia quæ ſit notorie iniuſta nunquam apud Regem, eiuſve Regiam Audientiam tranſit in iudicatum, part. 2. c. 15 n. 58. f. 219
Separata quæ dicantur, & quæ connexa, remiſſiuè, part. 1. c. 13. n. 20. fol. 249
Separatio bonorum peti poteſt intra quinquennium, p. 1. c. 83. fol. 75
Sequeſtratio vtroque iure eſt regulariter prohibita, & etiam iure Cathaloniæ, part. 2. cap. 4. num. 1. & 2. fol. 93
Sequeſtratio vbi eſt probibita, admittitur bonorum deſcriptio, num. 4. ibid.
Declara vt num. 5. ibid.
Sequeſter an poſſit eſſe Iudex in cauſa, in qua iudicaturus eſt, n. 35. f. 96
Quid in Cathalonia, n. 36. ibid.
Sequeſtrum nullam litis pendentiam inducit, n. 51. fol. 97
Sequeſtrata res vendi non poteſt, n. 48. ibid.
Alia de Sequeſtro, vide *Empara*.
Pro Sequeſtranda puella in loco honeſto, vt liberè nubere poſſit, Dominus Rex adiri poteſt, part. 2. c. 4. n. 56. f. 98
Sermo alicuius quando eſt de voluntate determinandi, & efficiendi per actum alterius voluntatis, tunc non eſt diſpoſitiuus, ſed enunciatiuus, part. 1. cap. 4. num. 131. f. 98
Seruitia feudi an præſcribat vaſallus aduerſus dominum, p. 1. c. 12. n. 12. f. 234
Seruitij præſtationis quando caſus euenit, & dominus eo indiget, ſi vaſallus illud non præſtet, prætendendo ad id non teneri, & alij illud præſtent, dicitur ille quaſi iuris alieni detentor, part. 1. cap. 23. num. 29. fol. 360
Dictio (ſibi) demonſtrat, & non arctat, part. 1. cap. 1. n. 94. f. 17
Simulatio præſumi non poteſt, niſi data cauſa ſimulandi, quæ ſit rationabilis, part. 1. cap. 13. num. 85. fol. 259
Solemnitatis imperfectio non attenditur, vbi agitur probando teſtamentum non per ſcripturam, ſed per teſtes, part. 1. c. 4. n. 112. fol. 95
Solemnitas extrinſeca ex diuturnitate temporis præſumitur intereſſe, part. 1. cap. 7. num. 123. fol. 129
Iſta temporis diuturnitas, pro quanto tempore ſumatur, ibid.
Solemnitas, quæ requiritur in confectione actus, requiritur in ratificatione, part. 2. cap. 6. num. 110. fol. 131
Declara vt num. 111. ibid.
Deciſio Senatus, ibid.
Dictio *ſo es*, Latine *videlicet*, poteſt ſtare declaratiue, & etiam reſtrictiue, ſeu limitatiue, & etiam ampliatiue, & augmentatiue, part. 1. cap. 8. num. 158. fol. 162
Solum ſi eſt allodiale, & ædificium in eo ædificatum eſt allodiale, p. 1. c. 21. n. 94. fol. 230
An prædicta procedant, vbi in medio dicti corporis reperitur tertius poſſeſſor, non habens in re poſſeſſa ius, & cauſam à domino, nec ab eo qui poſſidet à domino, n. 93. f. 230
Soluens tribus annis præteritis, an retro ſoluiſſe præſumatur, & quando non, part. 1. cap. 14. num. 71. fol. 276
Soluendo qui non eſt hodie, talis olim fuiſſe præſumitur, p. 2. c. 7. n. 45. f. 130
Solutio annuæ præſtationis denegari iuſte poteſt illi, qui non præſtat quod facere tenetur, part. 2. cap. 7. num. 124. f. 153
Solutio vnica, an tribuat poſſeſſionem, numero 134. fol. 154
Soluere pro alio, eo inuito poſſum, & eum liberare, ſecus illi præiudicare, part. 2. cap. 11. num. 107. fol. 187
Non Soluere præſtat, quàm ſolutum repetere, part. 2. cap. 13. num. 27. f. 196
Soluens in dubio cenſetur ſoluere propria obligatione, part. 2. c. 6. n. 8. fol. 122
Solutio ſimpliciter facta, diuiditur pro rata inter plura debita æquè grauia, n. 13. f. 123
Soluens prædoni ex contractu cum eo celebrato, liberatur, n. 37. f. 125
Declaratur, num. 40. ibid.
Solui poteſt filiofamilias, monacho, & ſeruo, ex contractu cum eis celebrato, n. 38. ibid.
Intellige, vt num. 40. ibid.
Eo quod ſoluerim tibi, an ſit præſumptio, quod nihil à te debeam accipere, n. 41. ibid.
Soluens creditori alicuius, licet priori, non poteſt ſe tueri aduerſus creditores poſteriores, niſi ſibi ſint iura ceſſa, n. 43. & 44. ibid.
Solutio facta à tertio, præſumitur iure facta de voluntate illius, ad quem ſoluere ſpectabat, num. 46. fol. 126
Solutio facta cum proteſtatione, quod eam facio voluntarie, & ſine præiudicio iurium meorum, nullum mihi generat præiudicium, part. 2. cap. 6. num. 48. fol. 126
Solutio trium annorum continuorum probat ſolutionem præcedentium, n. 54. f. 127
Soluere qui promiſit certo die, aut dare pignora, an adueniente illo die poſſit præciſe cogi ſoluere, n. 55. fol. 127.
Soluere qui promiſit, non liberatur præſtando fideiuſſorem, num 59. ibid.
Solutionem noctu recipere creditor non cogitur, num. 60. f. 127
Solutionis faciendæ dies termini non cenſetur præteritus, ſi die ſequenti ſummo mane ſolutio fiat, n. 61. fol. 127
Si creditor recuſat recipere ſolutionem noctu, tenetur expectare in diem ſequentem, part. 2. cap. 6. num. 61. f. 127
Solui aliud pro alio, creditore inuito, non poteſt, n. 85. fol. 129
Limita in aliquibus caſibus, num. 86. ibid.
Soluens cum proteſtatione non dicitur facere actum ſolutionis plenum, quia in eo deficit voluntas ſoluentis, part. 2. c. 6. n. 53. f. 127
Solutio facta ad ordinationem iudicis, non dicitur plena, ibid.
Soluere licet aliud pro alio, cum vnum eſt in obligatione, alterum in ſolutione, n. 88. f. 129
Dicta facultas Soluendi aliud pro alio, quandiu duret, n. 89. 91. 92. 93. & 94. f. 129
Quando dicatur vnum eſſe in obligatione, & alterum in ſolutione, ibid.
Soluens poſſeſſori hæreditatis, an, & quando liberetur à vero hærede, n. 40. f. 125
Soluens ex cauſa alcuius contractus, cenſetur ipſum approbare, & ratificare, part. 2. cap 6. num. 101. fol. 130
Idem ſi ex cauſa alicuius contractus ſolutionem recipiat, n. 102. ibid.
Limitatur, num. 103. & 104. ibid.
Deciſio Senatus, ibid.
Amplia, vt num. 107. fol. 130
Solutio præſumitur facta ex propria pecunia, n. 112. fol. 131

Amp lia

Digitized by Google

Amplia vt num.113. ibid.
Soluens ſolutioni adiecto liberatur, numer. 121. fol.131
Quid vetante creditore, numero 122.123.& 124. fol.132
Soluendi adiecto facultas quando tollatur, num.125, & 126. fol.132
Soluendi adiecto facultas ad hæredes non tranſit, num.128. f.132
Soluentes ante diem, an poſſint à ſucceſſore moleſtari, num.135. f.132
Solutione debiti principalis, an tollatur omnis obligatio acceſſoria, n.136. ibid.
Licet ſolutio facta ſecondo creditori præiudicet priori habenti hypothecam ſuper bonis debitoris, quando bona fide pecunia fuit recepta, non poteſt per primum creditorem à ſecundo reuocari, part.1, c.13.n.140. f.165
Si quis promiſit ſoluere Barcinonæ, Tarraconæ, Ilerdæ, & generaliter in quocunque alio loco, vigore dictæ generalitatis, non poterit conueniri in loco remotiori ab expreſſis, part.1. c.6. n.163. & 164. fol.135
Solutionis tempore pecunia ſi ſit mutata, quid iuris, vide verb. *Moneta*.
Solutiones ſubſecutæ declarant qualis fuerit conuentio præcedens, n.146. f.133
Solutionem allegans, an videatur fateri debitum, num.156. f.134
Solutio ſi debebat fieri certo die, & loco, ſi creditor non fuit ibi, aut eius procurator ad recipiendam ſolutionem, debitor non eſt in mora per curſum illius diei, licet debitor ibi non fuiſſet ad ſoluendum, num.155. f.134
Soluendi promiſſio tribus æqualibus ſolutionibus, de qualibet intelligitur, part. 1. cap.6. num. 165. fol.135
Alia de ſolutione, vide cap.6. per tot. fol.132. & ſeqq.
Soluendo non eſſe dicitur, qui non habet bona in territorio, vel prope, p.1.c.14.n.29. f.204
Si reperiatur inſtrumentum Solutionis, poteſt beneficio reſtitutionis in integrum retractari ſententia in iudicatum tranſacta, part.1. cap.6. n.218. fol.140
Solutio quibus præſumptionibus probetur, remiſſiuè, num.219. fol.140
Solutio qualibet, licet interpretatiua, habetur pro vera ſolutione, creditore valente, n.220. ibid.
Solutionis exceptio an poſſit apponi in actu executionis, num.221. ibid.
Solutio præteritorum annorum, an probetur per tres continuas ſolutiones, quando in tertia creditor proteſtatur nolle ſibi præiudicare in præcedentibus penſionibus, & tamen accipit ſolutionem, p.1.c.14. num.81. f.178
Solutioni adiectus non poteſt agere regulariter vt ei ſoluatur, ſed ſolum poteſt ab ſponte ſoluente recipere, part.1.c.6.n.171. f.135
Solutio magnæ quantitatis an poſſit fieri in minutiſſima pecunia, p.1.c.6.num.202. f.138
Solutio facta vigore pacti de retrouendendo, retrotrahitur ad tempus celebrati contractus, part.1.cap.1. n.264. f.37
Solutionem an probet ſcriptura mercatoria mortui, part.1.c.6.num.208. f.140
Soluens alij, inuito, vel ignorante creditore, non liberatur, n.209. ibid.
Soluere quis ſibi ipſi non poteſt, niſi per directionem ſcripturæ in libro ſoluere debentis, n.210. ibid.
An poſſit ſolui ſocio pars ſocij, n.211. ibid.
Specialis obligatio, vide verb. *excuſſio*, & vide aliquid in part. 1.c.2.n.189. f.61
Specialia duo circa idem an concurrere poſſint, part.1. c.9.n.177. f.204
Spes fundata in iure de præterito, vel præſenti, recipit æſtimationem, p.1.c.13.n.117. fol.162
Spoliatorem non licet ex interuallo ſpoliare, part.1. c.18.n.36. f.306
Spoliatus ante omnia eſt reſtituendus, part.1. cap.7. n.5. fol.143
Etiamſi Spolium ſit factum à iudice, num.6.7. & 9. ibid.
De Spolio agere non poteſt, qui tacuit per decennium, n.40.& 41. f.145
Limitatur, vt n.46. f.146
In Spolij iudicio quid ſit probandum, ſi ciuiliter agatur, n.47. ibid.
Quid ſi criminaliter, num 48. ibid.
Quid aduerſus titulo poſſidentem. ibid.
Spoliatus, an reſtituatur quando tertius comparet in iudicio, dicens rem illam eſſe ſuam, n.115. f.153
Spoliare an dicatur, qui præſtationem annuam, quam ſolitus erat præſtare, recuſat ſoluere, num. 116. & n.125. f.153
Quid ſi præſtationem illam annuam deponat ſub alicuius ordinatione, & vt vigua ait, *ad ſoltam*, num.117. f.153
Praxis illorum, qui ex cauſa ſe eximere volunt à ſolutione dictæ annuæ præſtationis, n.118. & 119. fol.153
Spoliatus an reſtituatur aduerſus habentem fundatam intentionem de iure communi, n.136. fol.154
Spoliator debet reſtituere omnes fructus à ſe perceptos, licet obtineat in petitorio, part.1.c.7.n.21. fol.143
Intellige vt ibid. de perceptis ante latentatum petitorium.
Spoliator condemnatus auditur ad rem ſuam proſequendam antequam iudicato pareerit, oblata idonea ſatiſdatione, n.22. ibid.
Spolium etiam ſine vi ſecundum communem opinionem continet cauſam criminalem, part.1. c.7. num.3. f.143
In Cathalonia pro Spolio aut turbata poſſeſſione non agitur criminaliter, niſi adſit vis, n.4. ibid.
Si quis ſine executorialibus capiat poſſeſſionem rei adiudicatæ, dicetur attentaſſe & commiſiſſe Spolium, p.1.c.10.n.6. f.171
Spoliatus cui comperit interdictum recuperandæ, non tenetur iuſtificare cauſam poſſeſſionis, part.1. c.7. n.129.& 130. fol.154
Spoliatus etiam à iudice non procedente cum cauſæ cognitione, & ſic nulla præcedente citatione, ante omnia reſtituitur, part.1.c.7.n.28. f.144
Sponſa, licet per verba de præſenti, non dicitur propriè vxor, p.1.c.1.n.168. f.26
Iura tractantia de viro & vxore, an habeant locum in Sponſo, & Sponſa, n.170. ibid.
Sponſa de præſenti non lucratur donationem propter nuptias niſi domum viri traducta eſſet, vel alibi ipſe cum ea cubuiſſet, part.1. cap.1. n.173, in fin. fol.27
Status præſens, & non qui eſſe poteſt, debet in conſideratione haberi, p.1.c.3.n.70. f.82
Statutum requirens conſenſum conſanguineorum, non cenſetur velle requirere conſenſum ſpurij, part.1.cap.1.n.55. f.13
Statuta iuri communi contraria, licet principaliter inducta in fauorem alicuius, dicuntur odioſa, n.52. fol.12
Statutũ poteſt facere, vt quis decedat pro parte teſtatus, &c.

Digitized by Google

& pro parte inteſtatus, part.1. cap.2. num.125. fol.59.

Statuta loquentia de ſuccedentibus ab inteſtato, an ſibi vendicent locum in pupillis, part.1. cap.5. n.48. fol.106.

Statuti verba debent ſumi in proprio ſignificatu, ibidem.

Statutum pœnale loquens de vxore, ex identitate rationis extenditur ad virum, & è contrario, part.1. cap.6. n.4. f.111

Statutum, ſive lex diſponens aliquid contra ius commune, non extenditur extra id, quod in diſpoſitione exprimitur, p.1.c.7.n.17. f.219

Statutum remouens occaſionem fraudis committendæ, dicitur continere publicam vtilitatem, part.1. c.8.n.62. fol.149

Statutum habilitans, vel inhabilitans perſonam, an comprehendat forenſem, part.1.c.10. num.20.21. & 22.fol.217.

Statuto extante, quod volens fundum aliquem vendere de tali territorio, teneatur priùs illum vendere hominibus ex illo territorio, quàm forenſi, an ſi quiſpiam ex illo territorio, & dominos directus ad dictam venditionem concurrant, quis debeat præferri, part.1. cap.11.num.60. f.227

Statuta recipiunt ſuam interpretationem à iure communi. ibid.

Statutum prohibens frumentum extrahi ex aliquo loco, non intelligitur de eo, quod quis extrahit ratione vſus proprij, part.1. cap. 14. num. 14. fol.270.

Statutum, ſive lex aliquid fieri mandans in fauorem alicuius, intelligitur ſi per partem petatur. part.1. c.15.n.39. f.288

Statutum prohibens à laudo recurſum, ſive appellationem, intelligitur, niſi enormiter quis lædatur, part.1. cap.21. num.18. fol.341

Statutum, vt libris campſorum, ſive mercatorum, etiam pro ſe fides adhibeatur, valet, part.1. cap.21. n.8. fol.353.

Limitatur, num.9. ibid.

Statutum infligens pœnas filiis, qui contrahunt matrimonium ſine conſenſu parentum, an valeat, p.1. c.24.n.2. f.363

Statutum laicorum diſponens circa ſubſtantiam matrimonij, non tenet; ſecus ſi diſponat circa qualitates, & acceſſori matrimonij, putà ſucceſſiones, & dotes, n.4. f.364

Statutum laicorum prohibens filiam ſine patris conſenſu coniugium contrahere, eſt rationabile, n.6. fol.364.

Statutum vt ingrediens Religionem ſucceſſione priuetur, an valeat, n.10. ibid.

Statutum vocans proximiores ex illa parte vnde bona deſcendunt, cenſetur vocare proximiores ex illa parte, vnde bona immediatè deſcendunt, part.1.c.1. n.45. fol.11

Statutum, vt bona ciuium ſemper poſſint collectari, etiamſi tranſeant ad Eccleſiam, an valeat, part 1. cap.23.n.5. fol.357

Statutum, vt quis non poſſit ſe obligare ſine certa ſolemnitate, intelligitur de nova obligatione, & voluntaria, non autem ad veterem obligationem refertur, p.1.c.1. n.182. fol.27

Statutum ſimpliciter diſponens vt poſſeſſio defuncti continuetur in hæredem, non habet locum, quando poſſeſſio defuncti medio tempore fuiſſet occupata, part.2. cap. 7. numero 51. & num.56, fol.146.

Statutum concedens facultatem accipiendi poſſeſſionem propria auctoritate, intelligitur, ſi poſſeſſio vacet, num.62. f.147

Statutum, vt poſſeſſio defuncti continuetur in hæredem, intelligitur de poſſeſſione quæ erat apud defunctum ex cauſa ad hæredes tranſitoria, n.80. & n.83. fol.149

Statutum poteſt diſponere, vt cedens bonis non euitet carceres, p.2.c.9.n.15. fol.167

Statutum diſponens vt ſtetur iuramento damnum paſſi, an valeat, part.2. cap.2. num.244. f.66. & c.10. num.90. f.177

Statutum, ubi prohibet contra aliquem procedi, niſi ad partis querelam, an remiſſio partis ſuperveniens tollat proceſſum factum, & faciat reum abſolui, p.2. c.11. n.95. f.186

Statutum irritans ſententias, non habet locum in ſententiis arbitrorum, niſi illæ à ſtatuto habeant paratam executionem, part.2. cap. 12. num. 40. fol.191.

Statutum poteſt auferre vim inſtrumento iurato, ita vt nihil probet illud inſtrumentum, nec ſortiatur effectum, p.2.c.1.n.6. fol.10

Statutum an poſſit prohibere, ne iuramentum in aliquo contractu apponatur, n.7. ibid.

Statutum ubi prohibet perſonam liquam contrahere, vel ſe obligare, tunc contractus non firmatur iuramento, n.13. fol.10

Statutum inhabilitans perſonam, etiam reſpectu certæ ſolemnitatis, porrigit vires extra territorium, num.16. f.11

Declaratur ut num.17. ibid.

Statutum generaliter loquens, an complectatur dotis cauſam, n.43. & 44. ful 14

Statuto extante, ut quis non poſſit contrahere ſine certa ſolemnitate, ſi contrahat ſine illa, ex illo contractu non oritur naturalis obligatio, numero 59. fol.16.

Statuto extante, ut quis non poſſit contrahere ſine conſenſu propinquorum, an poſſit donare cauſa mortis, n.66. f.16

Statutum quod prohibet contrahere, differt ab eo, quod prohibet obligari, n.68. f.13

Statuto extante, ut in contractibus mulierum requiratur certa ſolemnitas, illa ſolemnitas non requiritur, ſi mulier cum patre ſuo contractum aliquem faciat, n.74. f.17

Statutum dictans, vt ſtetur dicto alicuius in cauſa propria, eſt contra ius naturæ, & meram æquitatem. num.77. ful. 17

Statutorum verba ſunt intelligenda per prius, & non per illud quod in conſequentiam venit, num. 84. fol.18.

Statutum loquens de minoribus viginti quinque annis, an intelligatur de cœptis, an de completis, num.106. f.20

Statutum quo quis prohibetur ſe obligare ſine certa ſolemnitate, non poteſt ſine ea aliquem liberare, num.126. & 127. f.22

Statuto ſtante, ne mulier poſſit alienare immobilia ſine certa ſolemnitate, poteſt ſine ea donationem rerum immobilium ei abſenti factam, antequam eam acceptet, repudiare, numero 130. fol.22

Statuta recipiunt interpretationem extenſiuam, cauſa abſurditatis vitandæ, n.150. f.25

Statutum dicitur lex municipalis, numero 168. fol.26.

In Statutis attenditur communis uſus loquendi, num.171. fol.26

Statuta laicorum non ligant Eccleſias, nec laicos cum eis agentes, part.2.cap.2. numero 101, fol.52.

Statuto ſtante, vt in contractu minoris requiratur certa ſolemnitas, ſi minor impetrauerit veniam ætatis,

&

Index Rerum,

&c contraxerit ſine illa ſolemnitate, an contractus valeat, parte.2.c.1.n.195. f.28

Statutum loquens de filio, an comprehendat legitimatum, n.197. f.29

Quid ſi ſpurium, n.202.& 203. f.29

Statutum cum habet locum in vno ex æquiparatis, habet locum in alio, n.109. ibid.

Statutum, quod filius non poſſit contrahere ſine patris conſenſu, an habeat locum, ſi filius contrahat cum Republica, n.214. f.31

Statutum ſimpliciter diſponens ſuper deciſionibus cauſarum, non comprehendit cauſas miſerabilium perſonarum, part.2.c.2.n.25. fol.46

Statutum prohibens alienationem lo non ſubditum, non comprehendit Eccleſiam, n.103. f.53

Statutum, vt nemo audeat ſub certa pœna deferre triticum molendum ad aliud molendinum quàm Reipublicæ, non comprehendit molendina Eccleſiæ, n.102. fol.53

Fallit vt n.104. ibid.

Statuto ſtante, vt inſtrumenta guarentigia, nulla exceptione obſtante mandeotur executioni, exceptio reſpiciens nullitatem contractus, non impediet executionem inſtrumenti, part.2.c.3. n.36. fol.79

Statutum impediens appellationem ab inſtrumenti guarentigii executione, non cenſetur non impedire quoad tertium, n.91. f.85

Statuto extante, vt quis contra concinem non poſſit agere ex inſtrumento guarentigio executiue, an poſſit forenſis agere executiuè, ex iure ſibi aduerſus concinem ceſſo, n.98.& 102. f.85.86

Statuto extante, vt contra inſtrumentom nulla poſſit opponi exceptio, non cenſetur ſublata exceptio, quæ ex eodem fonte prouenit, numero 126. fol.86

Statutum continuans poſſeſſionem in hærede, an ſit ſimile Conſtitutioni *Hac noſtra*, part.2.c.7.n.58.59. & 60. fol.147

In Statuto correctorio, & exorbitanti, licet verba deficiant, comprehenduntur omnes caſus, in quibus militat eadem ratio, part.1. cap.8.num.14. fol.143

Statutum, & qualibet diſpoſitio, licet ſtricti iuris, ſemper trahitur ad caſum & perſonas, in quibus veriſimile eſt, idem ſtatuendum fuiſſe per diſponentem, ſi de eo fuiſſet interrogatus, n.15. ibid.

Statutum vt victus victori condemnetor in expenſis quomodo intelligatur, part. 2. cap. 6. num. 36. fol.125

Quod iuſta cauſa non excuſet ab expenſis conuentionalibus, quando procedat, n.36. ibid.

Statutum non recipit interpretationem à iure communi extraordinario, & ſpeciali, ſed ſolùm ab ordinario, p.1.c.4 n.23. fol.94

In Statutis, quamuis ſint ſtrictè interpretanda, mens potius quam verba attendenda eſt, p.1.c.1. n.55. f.13

In Statutis licet odioſis, ſolet fieri extenſio de caſu ad caſum, in quo militat eadem ratio, non per viam extenſionis, ſed comprehenſionis, numero, 56. ibid.

Non fit extenſio vbi eſt ratio eadem, ſed bene vbi eſt par, vel ſimilis. ibid.

Vna ratio decidit omnes caſus, non per extenſionem, ſed per comprehenſionem. ibid.

In vim rationis expreſſæ Statuti verba etiam in materia correctoria ſunt interpretanda ad ampliationem ſtatuti, n.59. f.13

Statutum interpretandum eſt ioxta ius commune, ne quis indebitè damnum patiatur, part.1.c.21.n.33. fol.343

Intellectos *conſtit.8. ſtatuim, tit. de recuſat.de tots iuges*, part.1.cap.21.num.59. f.347

Statuta intelliguntur impropriè, exiſtente eadem ratione, part.1.cap.1.n.13. f.55

Vbi non conueniunt verba Statuti, nec etiam eius diſpoſitio conuenire poteſt, part.1.cap.8.n.12. fol.143

Stipulari alteri an quis poſſit de iure Canonico, part.2. c.1.n.13.& 138. fol.25

Quid interſit inter Stipulationem factam ab extraneo, & illam quæ fit a notario, ſeu illis perſonis, quæ traduntur per gloſſam & Doctores in § *ſi quis alij, Inſtit.de inutil.ſtipulation*.p.2.c.1.num.139. f.23.& num.146. fol.24

Stipulari alter alteri de iure ciuili non poteſt, nec alteri per alterum actio quæri, part.2. c.1. n.140. fol.23

In Cathalonia, de generali dicti Principatus conſuetudine, quæritur ex Stipulatione notarij ius abſenti, & ignoranti, p.1.c 8.n.44. f.145

Stipulatio notarij generaliter facta tantum operatur pro omnibus quorum intereſt ſeu intererit, quantum ſi fiat ſpecialiter pro aliquo. ibid.

Stipulatio in delegatione non eſt neceſſaria inter mercatores, p.2.c 6.n.72. f.128

Stipulatio conuentionalis vbi eſt volū ſtis, tunc verba non interpretantur ſecundum naturam contractus, ſi ex hoc ſuperflua redderentur, part.1. c.14. n.17. fol.171

De natura Stipulationia eſt, vt ius conditionale tranſeat in hæredem, part.1. cap 2. num.91. fol.56

Vt vtilis actio quæratur ei pro quo facta eſt Stipulatio, neceſſaria eſt ſtipulantis ceſſio, part.2.cap.1. num.143. fol.24

Regulariter quando alteri per alterum acquiritur, non acquiritur via recta, ſed mediante prædicta Stipulantis ceſſione, ibid.

Quomodo procedat dicta regula, n.44. ibid.

Prædicta procedunt in procuratore in actionibus perſonalibus, ut non quærantur domino pro quo Stipulatus eſt, niſi facta, & acceptata ceſſione, ut dictum eſt.ibid.n.145. f.24

Subrogatus ſapit naturam eius, in cujus locum ſubrogatur, p.1.c.2.n 146. f.65

Subſtitutio quid ſit, part.1. cap.1. n.1. f.6

Subſtitutio poteſt fieri verbis directis, obliquis, & communibus, n.2. ibid.

Verba directa, obliqua, & communia, quæ dicantur, num.3. ibid.

In Cathalonia in ſubſtitutione pupillari, verba communia habentur pro directis, numero 6. ibid.

Subſtitutos in re certa, non dato conſubſtituto, cenſetur ſubſtitutus in univerſum, n.7. ibid.

Subſtitutus pupillaris in re certa, etiam per verba communia, cenſetur ſubſtitutus in vniverſum in Cathalonia, ſecus de jure communi, n.16. f.7

Subſtitutio compendioſa facta à pagano per verba communia, cum expreſſa temporum dinumeratione, matre exiſtente in medio, an intra pubertatem cenſeatur pupillaris, n.25. f.8

Referuntur duæ opiniones. ibid.

Quæ harum duarum opinionum ſervetur in Cathalonia. ibid.

Subſtitutio compendioſa non eſt ſpecies ſubſtitutionis per ſe, ſed quædam adjectio. n.27. f.8

Subſtituere poteſt pater filio pupillo quemcomque velit, n.36. f.9

In Cathalonia iſta poteſtas eſt limitata, num. 37. fol.10.

Subſtitutus pupillaris, ſi ſit datus ventri, & venter non

nafcatur

Google

naſcatur, admittitur ſubſtitutus ex tacita vulgari, ibid.num.63. fol.13

Subſtitutio pupillaris facta filio militis, etiam in Cathalonia expirat decimo quarto anno completo, part.1.cap.7.num.13. f.119

Subſtitutus poteſt cogere hæredem ad faciendum inuentarium ſine expenſis, quando hæres fuit releuatus à teſtatore, ab onere faciendi inuentarium, ibid.n.96. fol.127

Subſtitutio compendioſa facta in se certa per verba communia, non continet vulgarem directam, nec pupillarem, ſed fideicommiſſariam tantùm, p.1.c.1. num.12. fol 6

In compendioſa Subſtitutione continetur vulgaris, part.1.cap.1.num 151. f.23

Perſona ſemel excluſa à Subſtitutione, perpetuò remanet excluſa, p.1.c.1.n.21. f.7

Subſtitutionis conditione deficiente, ſubſtitutus habetur pro non ſubſtituto, part.1. cap.1. num.150. f.22

Subſtitutio ſeconda, & tertia vt ſubſiſtant, oportet primam ſortitam fuiſſe ſuum effectum, part.1.c.1. num.166. fol.24

Qui aſſerit Subſtitutionem comprehendere aliquam perſonam, debet id clarè probare, part.1.cap.1. num.171. f.25

Subſtitutus vulgariter dicitur ſecundus hæres, part.1. cap.1.num.287. f.41

In vulgari Subſtitutione attenditur conditio in ipſa vulgari adiecta, part.1. cap. 1. numero 156. fol 23

Subſtitutio in dubio potius præſumitur directa, quam fideicommiſſaria, ibid.num.131. f.20

Subſtitutio quando eſt imperſonaliter facta, eo caſu eſt facta filiis inſtituti, ibid.n 93. f.17

An ſpes ſubſtitutionis pupillaris non tranſmittatur ad hæredem ab inteſtato, ibid.n.155. fol.23

In vulgari Subſtitutione verborum obliquum trahitur ad directum ex voluntate teſtatoris, & ſubſtitutio directa fit ex verbis obliquis, ibidem num.14. fol.6

Subſtitutus primus vbi deceſſit pubes, ſecunda ſubſtitutio pupillaris non habet locum in eius hæreditate, ibidem, num.154. f.23

De Subſtitutione facta in defectu omnium maſculorum non honoratorum, ſed tantùm in conditione poſitorum, ibid.n.143. fol.22

Subſtitutus ſubſtituto cenſetur ſubſtitutus primo inſtituto, & pupillariter hæredi impuberi ſubſtituto, ibid. n.152. f.23

Subſtitutio quæ habeat locum, quando prima eſt pupillaris, & ſecunda merè fideicommiſſaria, part 1. cap.1.num.153. f.23

Subſtitutio fideicommiſſaria eatenos durat, quatenus pupillaris ſubſtitutio, ibid.n.32. f.9

Id quod percipitur ex pupillari Subſtitutione, venit regulariter in reſtitutionem fideicommiſſi, part.1. cap.1.num.33. f.9

In ſubſtitutione reciproca frater vtrinbique coniunctus præfertur coniuncto ex vno latere, ſecus in fideicommiſſaria, part.1.c.1.n.40. fol.10

In Subſtitutione facta caſu quo vltimus maſculus deceſſerit ſine filiis maſculis, ſunt in conditione poſiti omnes deſcendentes maſculi, ibid.num.147. f.22

In Subſtitutione facta de hæredibus, non continetur fideicommiſſaria vniuerſalis, ibid.

Subſtitutio ſi ſit facta per verba directa, ea fiunt obliqua, vt ſit locus fideicommiſſariæ, & ſi fiat per verba merè obliqua, fiunt directa, vt valeat iure vulgaris directæ, & pupillaris, ibid.num.13. fol.6

Si in Subſtitutione per verba communis repetitur verbum merè directum, ſubſtitutio cenſetur merè directa, ibid.n.11. f.6

Subſtitutus vniuerſalis venit appellatione hæredis vniuerſalis, vbi caſus ſubſtitutionis vulgaris in eius perſona euenit, part.1.c.2.n.265. f.37

Succeſſor ſingularis an teneatur ſtare colono, part.1. cap.14.num.47. f 274

Quid de ſingulari ſucceſſore neceſſario, ibid.

Et declaratur, quis dicatur ſingularis ſucceſſor neceſſarius, ibid.

Succeſſor ſingularis, an poſſit propria auctoritate colonum expellere, ibid.num.36. f.272

Succeſſor ſingularis an teneatur colono partiario, ibid. num.47. f.274

Succeſſionis ab inteſtato prima cauſa eſt liberorum, part.1.c.5.n.2. f.102

Succeſſio ab inteſtato non datur iure affinitatis, ibid. n.40. f.106

Succeſſionis ab inteſtato materiam, & quomodo, & quando quis alteri ab inteſtato ſuccedat, vide ad ſaturitatem in *cap* 5. per tot. f.102

In Succeſſione fideicommiſſi, an debeat attendi proximitas teſtatoris, an verò grauati, part.1.c.1. num.137. f.21

Et quid in Subſtitutione vulgari aut pupillari obſeruetur, ibid.

Succeſſio ex fideicommiſſo regulatur eo ordine & modo, quo ſucceſſio ab inteſtato, part.2. c.1. n.298. fol.43

Succeſſionis ordo non datur in vno & eodem gradu, ſed tantùm inter eos qui ſunt gradu diſpares, part.1. cap.1.num.301. f.44

Succeſſiones deficiunt, quando deficiunt gradus ex quibus deferuntur, part.1.cap.1.num.164. f.24

Paribus gradibus in Succeſſione collateralium, fauorabilior eſt cauſa eorum qui deſcendunt, quàm qui aſcendunt, part.1.cap.5.n.41. f.106

In Succeſſione patrui, nepos inteſtati ex fratre præfertur patruo dicti inteſtati, ibid.

Regulariter in vltimis voluntatibus dictio, *ſuorum*, reſpicit ſucceſſionem ſanguinis, non hæreditariam, part.1.cap.8. num.107. fol.155

In contractibus dictio, *ſui*, pro quolibet hærede extraneo ſumitur, num.108. ibid.

In donationibus quæ fiunt per parentes filiis ſuis, & ſuis, maximè in capitulis matrimonialibus, debet dictio, *ſuis*, regulari, vt ſi facta eſſet in vltima voluntate, ibid.n.109. f.155

Succeſſio inteſtati iudicatur ſecundum leges, & conſuetudines locorum, in quibus bona ſita ſunt, p.1. cap.5.n.71. f.110

Si parentes ex teſtamento ſuccedunt filiis, pleno iure ſucceſſio eis acquiritur, & idem etiam, ſi ex contractu bona filij, aut filiæ ad parentes perueniant, part.1.cap.5.n.28. f.105

In Succeſſione debent omnes conditiones impleri, vt omiſſum gradibus ſequentibus locus ſit, p.1. cap.1.num.159. f.23

In omni Succeſſione attenditur perſona vltimi poſſeſſoris, non autem eius à quo bona deſcendunt, part.1.cap.1. num.299. f.43

Succeſſio mediata alia eſt à ſucceſſione immediata, part.1.cap.1.num.297. fol.43

Quid in ſingulari Succeſſore neceſſario, & quis dicatur ſingularis ille ſucceſſor neceſſarius, part.1. c.14.n.35. f.272

Reſpectu repræſentationis parentum, nulla eſt differentia inter Succeſſionem aſcendentis, & patrui, parte prima, capite quinto, numero decimoſexto. fol.103

Vbi agitur de hæreditate aui, ſemper deſcendentes vocantur in ſtirpes, ſiue cum aliis præcedentibus in gradu ſuccedant, ſiue cum æqualibus, ibid.
Succedens pupillo non in bonis paternis, ſed aduentitiis, dicitur eius hæres vniuerſalis, part. 1. cap. 1. n. 30. f. 10
Suorum appellatione qui intelligantur, part. 1. cap. 8. n. 106. f. 155
Superexiſtentiæ qualitas efficit vocationem verè conditionalem, part. 1. c. 1. n. 243. f. 34
Superflua in diſpoſitione vbi fuit aliquid noui additum, toleratur ſuperfluitas, part. 1. cap. 8. num. 153. fol. 161
Superfluitatis vitium tolerabilius eſt, quàm contradictionis, ibid.
Supplementum eſt veluti quoddam acceſſorium, & ſic ſequitur naturam principalis cui annectitur, part. 1. c. 3. n. 4. f. 64
Supplementum habet ſecum voluntatem teſtatoris, nec poteſt peti quaſi relictum in teſtamento, ſed tantum conditione *ex l. ſcimus, C. de inoffic. teſtam.* part. 1. cap. 3. n. 17. f. 66
Suppletiones duas fieri iure prohibitum eſt, licet aliàs actus vitiaretur, part. 1. cap. 14. n. 78. f. 227. & c. 24. num 35. f. 368
Suppletio, quæ eſt interpretatio extenſiua, prohibita eſt, part. 1. c. 1. n. 194. f. 26
Supplicatio. Quid de Supplicatione cuiuſdam à prouiſione ſibi valde præiudiciali, quam procurator ob negligentiam eius paſſus fuit in iudicatum tranſire, petita reſtitutione, quia procurator erat non ſoluendo, part. 1. c. 17. n. 75. f. 311
Vbi apparet ex tenore ſententiæ, & ex eiſdem actibus, quod procurator debuit appellare, aut Supplicare, & id non facit, tunc admittenda eſt ſupplicatio, n. 76. fol. 312
Supplicauit quis contrario imperio, aduerſarius vltima die contrarij imperij deponit ſalarium, ſupplicans eodem die renunciat ſupplicationi, an cogatur ſoluere illud, n. 77. f. 312
An ſi quis Supplicauit, & renunciauit ſupplicationi, facta cum victore compoſitione, poſſit victor cogere iudicem, vt ſententiam ferat pro intereſſe aliorum litis conſortium, qui non ſupplicarunt, nec in cauſa ſupplicationis comparuerunt, part. 1. c. 17. n. 100. f. 315
Et quid in Cathalonia circa prædicta obſeruetur, num. 101. f. 315
Supplicatio in cauſis criminalibus non admittitur in Cathalonia, niſi in quibuſdam caſibus. ibid.
Lex aut ſtatutum prohibens Supplicationem, non cenſetur illam prohibere reſpectu tertii, ſed reſpectu partium principalium. ibid.
Si plures in eadem ſententia eſſent condemnati, & eadem omnium eſſet cauſa defenſionis, & unus tantum ex illis ſupplicaſſet, an ex illa Supplicatione jus ſit aliis quæſitum, part. 1. c. 17. num. 96. fol. 314.
Diſcrimen eſt inter tertium qui vult proſequi appellationem interpoſitam per reum principalem, & inter litis conſortes, ex quibus unus tantum Supplicauit, n. 97. f. 315
Suſpicionum cauſæ quæ ſint, remiſſivè, part. 1. cap. 21. num. 37. f. 344
An judex Suſpectus ſuſpicione juris, & de jure, debeat ſe ultro abſtinere, an verò expectare ut recuſetur, n. 38. f. 344
In pronunciatione quæ fit in cauſis Suſpicionum, non datur ſupplicatio, n. 39. ibid.
Suſpicionis cauſa ſi non poteſt exprimi ſine ſcandalo, & tertij præiudicio, maximè ſi ſit notabilis perſona, tunc ſufficit partis iuramentum, part. 1. c. 21. num. 35. f. 343
Sindicari. Aliqua de Sindicatus materia vide in verb. *Officialis.*

T

T*Acens* in iudiciis habetur pro conſentiente, p. 1. c. 18. n. 38. f. 319
Tacita pupillaris contra matrem, an admittatur in legitima, & aliis bonis quæ ad pupillum pertinent, part. 1. c. 1. n. 19. f. 7
Tacita pupillaris quamuis de iure non admittatur contra matrem, poteſt tamen facere teſtator vt admittatur, part. 1. c. 1. n. 22. f. 7
Taciturnitas per quinquennium poſt minorem ætatem, an, & quando confirmet actum nullum factum per minorem, part. 1. cap. 1. num. 34. & 35. fol. 9
Quomodo intelligatur in regno Caſtellæ *l. 24. Tauri, num. 3. verſ. ſed his non obſtantibus*, part. 1. cap. 4. num. 43. fol. 106
Temeritas litigandi perſonam tantum afficit, non autem afficit vllo modo rem ſuper qua litigatur, part. 1. c. 8. num. 135. f. 158
Temporalitatum occupationis quando incidat uſus, p. 2. c. 15. n. 8. f. 216
Tempus quod reſpicit obligationem, impedit diem actionis venire, non tempus quod miſerationis cauſa indulgetur, p. 2. c. 7. n. 36. f. 145
Tempus, ſiue principij, ſiue medij, ſiue finis, eſt ſpectandum, vbi actus ſuam recipit perfectionem, p. 1. c. 12. n. 81. f. 242
Tempus centum annorum dicitur immemoriale, p. 2. c. 1. num. 235. f. 32
Per hoc tempus cenſetur poſſidenti ius plenè quæſitum, quia illud tempus habet vim legis, conceſſionis, & priuilegij, iuſtè & decenter parti conceſſi, num. 236. f. 32
Tenuta data alicui, præcedente tantum citatione generali, eſt nulla, p. 2. c. 7. n. 15. f. 143
Terminos à lege aſſignatos an iudex poſſit prolongare, vel arctare, p. 2. c. 16. n. 37. f. 224
Territorij dominus eſt ille, qui habet iuriſdictionem ciuilem, p. 1. c. 2. n. 317. f. 72
Quid ſi intra territorium reperiatur aliquis poſſidens fundum particularem, de illo territorio non inueſtitus, nec habens cauſam ab inteſtato, part. 1. c. 11. n. 36. f. 224
Tertius poſſidens rem ſpecialiter obligatam, poteſt conveniri hypothecaria, nulla facta excuſſione adverſus principalem, part. 2. cap. 3. numero 192. fol. 61.
Tertius non nominatus in inſtrumento, non poteſt agere via executiva vigore illius inſtrumenti, licèt eius interſit, p. 2. c. 3. n. 90. & 91. f. 85
Quid autem dicendum de hærede creditoris, n. 92. f. 85.
Et quid etiam dicendum eſt in ceſſionario, num. 93. fol. 85.
Tertius oppoſitor quiſnam dicatur, part. 2. cap. 16. n. 1. fol. 222.
Et quotuplex ſit, num. 2. 3. & 4. ibid.
Tertius oppoſitor, an, & quando debeat ſumere cauſam in ſtatu, quo eam invenit, n. 5. & 7. f. 223
Quid Senatus obſervet, n. 9. ibid.
Tertium oppoſitorem poſt concluſionem in cauſa Senatus nullo modo admittit, n. 11. ibid.
Declaratur, ibid.
Etiamſi ſit minor tertius oppoſitor, numero 14. fol. 223.

Ex

Etiamſi ſit minus tertius oppoſitor, numero 14. folio 223
Ex dicta Senatus deciſione infert Auctor multa, quæ in num. ſeq. explicantur. fol. 223
Tertium citari in aliqua cauſa poſt concluſionem in cauſa, Senatus non admittit, n. 21. f. 223
Quid ſi proceſſus ſit in puncto denunciandi, num. 22. 23. & 24. f. 223
Traduntur aliquæ Auctoris limitationes, num. 25. & 29. f. 224
Tertius pro ſuo intereſſe comparens, debet de ſuo intereſſe incontinenti docere, n. 30. f. 224
Illud, Incontinenti, quomodo intelligendum ſit, n. 33. & 35. f. 224
Fallit dicta concluſio fauore pupilli, numero 38. fol. 224
Fallit etiam illa concluſio fauore Reipublicæ, n. 39. fol. 225
Tertius comparens pro ſuo intereſſe, non poteſt cauſam ad aliud forum trahere, n. 40. ibid.
Idem de iure Cathaloniæ, n. 41. ibid.
Fallit in fiſco, num. 42. ibid.
Non tamen in Clerico, licèt aliqui contrarium teneant, n. 43. ibid.
Tertius an poſſit impedire executionem ſententiæ inter alios latæ, num. 47. f. 225. & num. 64. cum ſeq. fol. 226
Tertio quando noceat ſententia quoad plenum præiudicium, & quando non: vide *Sententia.*
Tertio quando currat tempus appellandi, num. 55. fol. 226
Forma appellationis faciendæ per Tertium, num. 59. fol. 226
Tertius qui comparuit ad impediendam executionem, non prohibetur, ſi ſuccumbat, ordinariè agere, n. 81. fol. 227
Declarã vt ibid.
Tertius qui alicui executioni ſe opponit, an teneatur ſe opponere coram iudice requiſito, an verò debeat ire ad iudicem requirentem, n. 83. f. 228
Quid ſi Tertius ſit clericus, n. 84. ibid.
Quid de oppoſitione vxoris, ibid.
Tertius an poſſit impedire executionem trium ſententiarum ex cauſa nullitatis, n. 85. cum tribus ſequentibus. fol. 228
Tertius quando dicatur opponere de iure ſuo agendo, & quando excipiendo, n. 92. & 93. ibid.
Tertius an poſſit ſe opponere pro ſuo intereſſe in cauſa appellationis, n. 94. fol. 229
Tertij de iure quando poſſit excipi, numero 120. fol. 231
Non ſolum poteſt excipi de iure Tertij vt in totum ius agentis excludat, ſed & ſi in parte tantùm, num. 121. fol. 231
Tertij de iure non poteſt opponi, vbi agens ceſſit ius ſuum alteri, fol. 23
Tertij de iure poteſt excipi, vbi quis damnum pateretur, niſi exciperet, n. 125. ibid.
Item vbi actus quo aduerſarius vtitur, eſſet ipſo iure nullus, n. 134. fol. 232
Tertij de iure, an & quando in beneficialibus poſſit opponi, n. 129. fol. 231
Tertij de iure exceptio poſt ſententiam tranſactam in iudicatum, non admittitur, n. 130. ibid.
Deciſio Senatus, ibid.
Tertij ius quando poſſit in iudicium deduci agendo, part. 2. c. 16. n. 131. & 132. f. 231
Tertius habens intereſſe in aliqua cauſa, poteſt comparere in iudicio, & in dicta cauſa aſſiſtere, part. 1. cap. 13. n. 11. f. 261
Tertij de iure excipiens, an, & quando debeat auditi, part. 1. cap. 18. numero 16. 17. & 18. fol. 317
Si poſſideo aliquam iuriſdictionem & Tertius vſurpat mihi eam quoad aliquas cauſas, poſſum cogi eam continuare quoad alias, part. 2. cap. 7. num. 30. fol. 144
Differentia inter Tertium, qui eligitur ex iure communi, vel ſtatutario à iudice, vel ab arbitris, & tertium, qui ex voluntate partium eligitur, part. 1. c. 21. num. 4. f. 340
Teſtamenti tempus attenditur in legatis particularibus, in vniuerſalibus tempus mortis teſtatoris, part. 2. c. 6. n. 150. f. 134
In teſtamento de iure communi requiruntur ſeptem teſtes, p. 1. c. 4. n. 1. fol. 81
Fallit tamen dicta concluſio in aliquibus caſibus, num. 4. f. 81
In Cathalonia duo aut tres teſtes, ad omnes ter ſufficiunt, n. 2. ibid.
Teſtamentum primum per ſecundum reuocatur, niſi primum habeat expreſſam clauſulam derogatoriam, num. 9. f. 82
Fallit vt ibid.
In Teſtamento inter liberos ſemper ſubintelligitur clauſula codicillaris, ibid.
Teſtamenta duo ſi eodem die confecta reperiantur, & non appateat vtrum ſit prius, quod præualeat, remiſſiuè, n. 25. f. 84
Teſtamentum, in quo filius in poteſtate eſt præteritus, eſt ipſo iure nullum, n. 33. fol. 83
Fallit vt num. 69. f. 89
Quid de teſtamento, in quo filius emancipatus præteritur, n. 33. f. 84
Quid ius Cathaloniæ ſtatuat ſuper præteritione, vel exhæredatione filiorum in Teſtamentis parentum, n. 39. f. 85
In Cathalonia poſſunt filij in ſuo Teſtamento præterire parentes, n. 51. fol. 87
Secus de iure communi, n. 50. ibid.
Teſtamentum poteſt vires aſſumere à tacita vulgari, num. 53. f. 87
Teſtamentum ſi non contineat inſtitutionem hæredis, nihil in eo ſcriptum valet, n. 55. f. 87
Si eo Teſtamento non adeatur hæreditas, nihil in eo ſcriptum valet, n. 76. f. 88
Neque tunc quidquam iuuat diſpoſitio Auth. *ex cauſa, C. de l. b. præter. vel exhæred.* quæ ſolum habet locum cùm defectu præteritionis vel exhæredationis teſtamentum corruit. ibid.
Teſtamentum ſi corruat defectu præteritionis, vel exhæredationis, tantum corruit quoad inſtitutionem: nam cætera in teſtamento ſcripta ſuum ſortiuntur effectum, n. 52. fol. 87
Teſtamentum nuda voluntate confici non poteſt, factum tamen ipſum nuda voluntate confirmatur, p. 1. c. 4. n. 46. f. 86
Teſtamentum ſacramentale, in quo inſtitutum eſt monaſterium, an debeat publicari coram Iudice Eccleſiaſtico, part. 1. cap. 4. n. 93. f. 92
Teſtamenti ſacramentalis validitas in controuerſiam deducta, eo quod teſtes omnes in eo eſſent domeſtici, n. 94. fol. 92
Quid iuris de Teſtatore, qui ſuum condidit teſtamentum nuncupatiuum, adhibito Notario, & teſtibus, & cum Notarius recitare vellet quæ ſcripſerat, mortuus eſt teſtator, n. 95. ibid.
Quid etiam ſi teſtator declaret ſuam diſpoſitionem coram teſtibus, & poſtea iubeat vocari Notarium, ad redigendam ſuam voluntatem in ſcriptis, & moriatur ante aduentum Notarij, vel ante publicationem per Notarium factam, n. 96. ibid.

Digitized by Google

Imperfectæ habentur prædictæ diſpoſitiones in dubio, niſi Teſtamentum ſit ſcriptum, vel ſubſcriptum manu teſtatoris, ibid. n.97. f.93

Teſtamentum primum per ſecundum revocatur, niſi primum habeat clauſulam derogatoriam, part.1. cap.4. num.9. f.82

Fallit ſi primum Teſtamentum ſit inter liberos, & in ſecundo extranea perſona ſit inſtituta. ibid.

Qui habet partem aliquam bonorum vinculatam, de ea Teſtari non poteſt, part.1. cap.1. num.207. fol.28

Teſtamenti forma duplex eſt, probatoria, & ſubſtantialis, part.1. cap.4. n.76. f.90

In teſtamento inter liberos, & ad pias cauſas, & militari, omnis ſolemnitas juris civilis eſt relaxata, & ſufficit juris gentium probatio, & item in teſtamento ſacramentali, ibid.

Teſtamenti forma ſubſtantialis conſiſtit in voluntate & conſenſu, & quomodo probetur illa voluntas, & animus teſtandi, ibid.

Si pater filium unicum, aut poſthumum ignoranter præterierit, Teſtamentum dicitur ruptum, non tam cauſa præteritionis, quam ex cauſa defectus voluntatis diſponentis, part.1. cap.4. numero 42. f.85.

Teſtamentum ultimum condidit vidua nullos habens liberos, & inſtituit ſororem hæredem, poſtea nupſit ſecundo viro, & ex eo peperit filiam, de qua nullam fecerat mentionem in ſuo teſtamento, an dictum teſtamentum valeat? part.1. cap 4 num.40. fol.85.

An vt per ſecundum Teſtamentum derogetur priori habenti clauſulam derogatoriam, debeat in eo fieri mentio clauſulæ derogatoriæ in priori teſtamento inſertæ, remiſſivè, ibidem numero 11. f.82.

Limita, vt non procedat, ſi veriſimiliter non ſit præſumptio, quod teſtator oblitus fuerit verborum clauſulæ derogatoriæ, num.12. ibid.

Non eſt veriſimile, quod à Teſtamento ſolemniter facto, & à longo tempore condito, breuibus verbis teſtator velit recedere, maximè nihil relinquendo eis quos in alio teſtamento hæredes fecerat, part.1.c.4.n 82. f.91

Teſtamentum poſterius faciliùs ſuſtinetur, vbi nullum præcedit, quàm ſi aliud præcedat. ibid.

Teſtamentum ferè in tota Cathalonia cum duobus teſtibus valet, etiam inter extraneos: ſed debent illi teſtes idonei eſſe, & omni exceptione maiores, aliter non probant, part.1. cap.4. numero 127. fol.98

Teſtamentum conditum à filiofamilias nullum eſt, & quid dicendum de eo qui ingreditur Religionem, ibid.num.124. fol 97

Teſtamentum factum ab habente animum ingrediendi monaſterium, reuocari non poteſt poſt factam profeſſionem, & diſtinctio inter monaſterium capax, & incapax. ibid.

Si monaſterium eſt capax, fructus bonis monachi ipſius vita durante, & hæres mortem teſtatoris expectabit: ſecus ſi monaſterium ſit incapax, ibidem num.125. fol 97

De priuilegio Teſtamentorum in ſcriptis, quod conceditur ciuibus Barcinonenſibus, quod incipit *Recognouerunt Proceres, in 2. volum. Conſtitution. ſub tit. de conſuetuts de Barcelona, cap.*25. part.1. cap.4.num.113. fol.95

An ſi quis in teſtamento diſpoſuiſſet de re quæ eſſet de hæreditate ſibi relicta, & ſic per dictum relictum cenſeretur eam adiiſſe, dicta aditio cenſetur reuocata, ſi teſtator illud teſtamentum poſtea reuocaſſet, part.1.c.1.num.87. fol.18

Declaratio ſemel facta non poteſt reuocari ob tertij præiudicium. ibid.

Quoad vocationem in Teſtamentis, attendendus eſt ordo literæ, quæ præſtat argumentum prælationis, p.1.c.5.n 61. f.109

Teſtamentum, in quo filius eſt præteritus, eſt nullum, etiam antequam impugnetur ab ipſo filio, p.1.c.4. n.27. f.105

Teſtamentum ſemel ruptum an conualidetur ex ſuperuioentia poſthumi ex clauſula codicillari, p.1. c.4.num.48. f.86

Teſtamentum ad alterius interrogationem factum non valet, ſi aliud prius à teſtatore ſine interrogatione factum eſſet, ibid.n.84. f.91

Teſtamentum ſcriptum manu teſtatoris non indiget publicatione, vbi eſt factum inter liberos, vel ad pias cauſas. p.1.c.4.n.98. f.93

An iuxta priuilegium Barcinone conceſſum. *Debita meditatione, tit. de teſtam vol.2. Conſt.* poſſit præteriti filius, abſque vitio nullitatis teſtamenti, ibid. n.22. f.84

Teſtamentum ſacramentale, & nuncupatiuum multùm inter ſe differunt, ibid.n.72. f.89

Teſtamentum prius, in quo eſt habita ratio conſeruandæ agnationis, nòn ita facilè tollitur per ſecundum, quod aliquid dubitationis in ſe continet, p.1. c.4.n.83. f.91

Vbi moribundus habens aliquem rationis vſum, aſtantium importunitatibus laceſſitus, mutat ſuum Teſtamentum, nullum robur habet talis voluntas, quia præſumitur malitia illorum potius feciſſe, etiam de ſuo conſenſu, ibid.n.130. f.98

Teſtamenti verba debent intelligi ſecundum tempus teſtamenti, part.1. capite 1. numero 241. folio 33

Teſtamentum pupilli quindecim annorum in fauorem tutoris, excluſa ſorore egena, fuit nullum, quia probatum fuit tutorem aſtutum eſſe & callidum, p.1. c.7.n.150. f.133

Teſtamentum factum ad interrogationem Notarij, vel alterius, quando valeat, part.1. cap.4. num.133. fol.98

Si in Teſtamento ſint filij inæqualiter inſtituti, ille cui minus relictum eſt, poteſt etiam filio præterito tacente, dicere teſtamentum nullum, & omnia reducere ad cauſam inteſtati, ibidem, numero 28. fol.84

Teſtamentum valet vt nuncupatiuum, quando teſtator dedit ſchedulam Notario, & ipſum rogauit, vt leuaret inſtrumentum, & quod volebat valere iure teſtamenti nuncupatiui, & omni meliori modo, p.1. c.4.n.115. fol.96

Si in Teſtamento inſtitutus primus non adeat, perit teſtamentum, & reducitur ad cauſam inteſtati: p.1.c.1.n.9. fol.6

Teſtamentum, & etiam quælibet alia vltima voluntas, ſumunt vires ſuas tempore mortis teſtatoris, p.1. c.1.n.247. fol.34

Teſtamenti vis per clauſulam codicillarem conuertitur in cauſam codicillorum, part.1. cap.2.num.27. fol.50

Teſtamentum clauſum quod recipitur à Notariis publicis Barcinone, an dicatur factum ad Notarii interrogationem, part. 1. capite 4. numero 134. fol.98.

Teſtamentum non dicitur inter liberos, ubi extraneus eſt univerſaliter inſtitutus, & filius in re certa, ibid. n.103. f.94

Filio præterito in Teſtamento parentum tacente, non poteſt extraneus eiuſdem teſtamenti nullitatem allegare, p.1. c.4. n.30. f.84

Limi

mita prædicta, niſi filius ſuæ præteritioni conſentiret ante conditum teſtamentum, vel in ipſo actu teſtandi, n.31. f.84

In teſtamentis attendendum eſt quod teſtator voluerit, non quod voluiſſe melius fuiſſet, part.1.c.1. n.172. f.25

Teſtamentum ſacramentale ſecundum aliquos non poteſt dici teſtamentum nuncupatiuum, ſed quædam ultima voluntas in genere, part.1. cap.4. n.71. fol.89

Si partes poſſent paciſci ot Teſtamentum minus ſolemne eſſet teſtamentum, tolleretur ſolemnitas teſtamenti, p.1.c.1.n.304. f.45

Teſtamentum ſubſcriptum à teſtatore, in quo nec eſt dies, nec locus, an validum ſit, part.1.c.4. n.100. fol.93.

Teſtamentum ſacramentale ot publicetur, an teſtes debeant eſſe concordes, non ſolum in ſubſtantia facti, ſed etiam in formalibus verbis teſtatoris, part.1.c.4. n.85. f.91

Teſtamentum ſacramentale factum à forenſi in ciuitate Barcinone, in forma qua ciues Barcinonenſes illud faciunt, an publicari poſſit, part.1.c.4.num.91. fol.92

Si in Teſtamento adhibeantur duo teſtes, quorum vnus ſit iam defunctus, alter ita cognitus, vt ſuper veritate teſtamenti examinari non poſſit, illud teſtamentum de falſo ſuſpectum habetur, part.1.c.4. num.110. f.98

In teſtamento curator dari non poteſt, p.1.c.7. n.3. fol.118

Teſtamentum factum à patre manu ſua inter filios ſuſtineri non poteſt, ſi ex poſtea naſcatur alter filius, de quo nullam fecit mentionem in dicto teſtamento. part.1.c.4.n.21. f.83

Teſtamentum non approbatur in omnibus per ſimplicem hæreditatis aditionem tantum, part.1. c.1. n.204. f.27

Teſtamentum poſterius quando non valeat, etiamſi mentionem faciat clauſulæ derogatoriæ in priori inſertæ, & ex quibus coniecturis illud probetur, part.1.cap.4.n.13. f.82

Teſtamentum ſecundum, etiam inter liberos, quod eſt fauorabilius filiis quàm primum, illud reuocat, licèt de eo nulla fiat mentio, ſecus quando ſunt æquè ſolemnia teſtamenta, n.9. fol.81

Teſtamentum illud dicitur fauorabilius filiis, in quo hæreditas eis naturæ iure debita minus eſt exhauſta, & legatis onerata. ibid.

Teſtamenta duo ſi adſint, quorum prius ſit derogatorium poſterioris, nec in poſteriori clauſula illa adſit ſpecialis, quæ priori deroget, teſtamentum poſterius nullum eſt, ex defectu voluntatis teſtatoris, part.1. c.4 n.10. f.82

Teſtamentum ſecundum an valeat, vbi teſtator iurat ſe pœnitere clauſarum derogatoriarum, & quando de eis tunc non recordatur vlla ratione, part.1. c.4. n.15. f.83

Teſtamentum poſterius valet factum in favorem illios, in cujus odium non poteſt veriſimiliter conjici clauſulas derogatorias appoſitas eſſe in priori teſtamento, n.16. f.83

Teſtamentum poſterius faciens mentionem primi generalem, vel ſpecificam, non tamen indiuiduam, an reuocet prius teſtamentum habens clauſulam derogatoriam, iudicis arbitrio ſtandum eſt, num.18. ibid.

Quamuis ex Teſtamento vltimo non adeatur hæreditas, & nihil in eo ſcriptum valeat, per ipſum tamen reuocatur prius teſtamentum, dummodo ex vltimo teſtamento hæreditas adiri potuiſſet, num.56. f.88

In teſtamentis ſeruanda eſt ſolemnitas locorum, in quibus conduntur, n.92. f.92

Teſtamentum quod iure ſpeciali valet, tollit primum iure communi validum, habens omnes ſolemnitates, ibid.

Vbi agitur de ſignificatione alicuius verbi ambigui In Teſtamento à forenſi condito, interpretatio facienda eſt ſecundum mores regionis teſtatoris, vel loci vbi verſatus fuit, ibid.

Teſtator cenſetur magis diligere proximiorem, part.1. c.5.n.51. f.107

Teſtator poteſt remittere confectionem inuentarij tutori, part.1.c.7.num.85. f.116

Teſtator intelligitur ſe velle conformare cum diſpoſitione iuris, n.52. f.122

Quid tutor conſequatur per remiſſionem pupilli quoad confectionem inuentarij, part.1. cap.7.n.85. fol.126

Teſtatoris liberatio à reddendis rationibus, non includit dolum, nec reliqua, n.86. ibid.

Amplia vt num 87. f.126

Teſtator reliquit mille vxori, ipſa in viduitate manente, & poſt eius obitum ea reliquit Titio, an ſi vidua migret ad ſecunda vota, admittatur Titius ad mille petenda, non expectata morte vxoris, part.1.cap.1. n.65. f.14

Teſtator ſi in diuerſis locis habeat bona, tenetur leges ſpeciales illorum locorum ſeruare, part.1. cap.4. num.92. f.92

Teſtatoris mens alioquin præſumpta non poteſt attendi, part.1.cap.1.n.179. f.25

Teſtator ſibi ſemper, & ſuis hæredibus proſpicere videtur, part.1.cap 1.n.197. f.26

Teſtator ita præſumitur prouidere poſthumo, atque filio iam nato, n.252. f.35

Teſtator non debet habere maiorem rationem tranſuerſalium, quàm deſcendentium, part.1. cap.1. num.99. f.19

Vt conſtet Teſtatorem in extremis poſitum eſſe ſanum mente, opus eſt vt ex ſeipſo aliquid loquatur, part.1.cap.4.num.138. f.99

Iudicandum eſt ſecundum quod Teſtator putauit euenturum, part.1. cap.1. numero 250. fol.35

Teſtator poteſt dare tutorem ſub conditione, & ex certo tempore, & ad certum tempus, p.1.c.7.n.135. fol.131

Non eſt veriſimile quod Teſtator voluerit extraneum ſoboli propriæ præferre, part.1.cap.1.n.217. fol.29

Vbi de contraria voluntate manifeſtè non conſtat, creditur Teſtatorem voluiſſe bona ſua relinquere ſuccedentibus ab inteſtato, part.1. cap.4. num.82. fol.91

Verba ambigua in dubio potius ad Teſtatorem quàm ad hæredem referenda ſunt, part.1.c.1.n.295. fol.42

Teſtator in dubio præſumitur loqui cum hærede, tam in honoribus quàm in oneribus, part.1.c.1.n 286. fol 41

Teſtans quando ægrotat, proculdubio cogitat ſe citò moriturum, idcirco non cogitat de filiis naſcituris, num.188. f.26

Teſtatorem voluiſſe parare anſam litigandi hæredibus ſuis, de iure præſumi non poteſt, part.1. c.1.n.181. fol.25

Teſtator præſumitur de liberis cogitaſſe, ſi concepit clauſulam codicillarem per verba futuri temporis, p.2.c.4.n.64. f.88

Militat hæc opinio, & vera eſt, vbi filius alter eſſet inſtitutus, ſecus autem vbi extraneus, part.1. c.4. num.65. f.88

Index Rerum,

Teſtatoris verba ubi non poſſunt aliter verificari, inducitur directa inſtitutio, part. 1. cap. 1. n. 203. f. 27.
Non ſufficit prudenter conſiderare ſic Teſtatorem voluiſſe, ſed verbis ipſius inhærendum eſt, part. 1. c. 1. n. 173. f. 25
In dubio non eſt præſumendum voluiſſe Teſtatorem teſtari ſecundum ius ſpeciale, ſed ſecundum commune, p. 1. c. 1. n. 235. f. 33
Teſtati cauſa reducitur ad cauſam inteſtati. part. 1. c. 1. num. 253. f. 35
Teſtatoris filius ſi eſt ſubſtitutus, tunc tacita pupillaris expreſſa matrem excludit, part. 1. cap. 1. n. 20. f. 6
Teſtator non videtur voluiſſe ut ei odioſus ſit capax ſuæ diſpoſitionis, part. 1. c. 1 n. 191. f. 26
Teſtator qui præteriit poſthumum, & vult mutare teſtamentum, illud tempus mutationis attenditur, ex quo poſthumus natus eſt, non antea, part. 1. c. 4. num. 47. fol. 86
Habens facultatem eligendi quem velit, non poteſt eligere Teſtatoris inimicum, part. 1. cap. 1. n. 192. fol. 26.
Teſtes, & inſtrumenta pari paſſu ambulant, part. 1. c. 3. n. 135. f. 89
Declaratur n. 136. ibid.
Teſtium numerus ſupplet eorum defectum, p. 2. c. 8. n. 13. f. 138
Declaratur ibid.
Teſtes in Cathalonia, ſive ſit maſculus, ſive fœmina, non admittitur ad teſtificandum, niſi completo 14. anno, p. 1. c. 20. n. 2. f. 327
Teſti qui deponit in ſui exonerationem, non creditur. ibid. n. 4. f. 327
Fallitur n. 5. ibid.
Teſtes de univerſitate, an ſint idonei in cauſa univerſitatis, ibid. n. 8. f. 328
Teſtis an poſſit eſſe ſubditus pro domino, n. 9. & 10. part. 1.
Teſtes domeſtici quando probent, n. 13. ibid.
Teſtes aliàs inhabiles quando probent, n. 14. ibid.
Teſtem inhabilem, contra quem pars nihil oppoſuit, judex repellere non poteſt, num. 24. f. 329. part. 1.
Fallit n. 27. ibid.
Teſtibus publicatis probationes factæ adverſario tacente, valent, n. 26. f. 329
Teſtes an poſſint produci ſuper eiſdem articulis vel directo contrariis in cauſa appellationis, ibid. n. 28. f. 329. & n. 39. & 49. f. 331
Teſtes in quibus caſibus poſſint produci poſt didiſcita teſtificata, ibid. n. 28. f. 329
In cauſa criminali, an poſſit fieri Teſtium productio poſt publicatas atteſtationes, ad offenſam, n. 43. fol. 332.
Quid ad defenſam, n. 44. ibid.
An in cauſa appellationis liceat objicere contra teſtes, contra quos in prima inſtantia nihil eſt objectum, ibid n. 46 & 48. f. 332
Teſtium objectiones quando debeant proponi, de jure communi, n. 46. ibid.
Et quando de jure Cathaloniæ, n. 47. ibid.
Teſtium publicatio de jure communi fit per judicem, ibid.
Quid in Cathalonia. ibid.
Teſtes recepti coram arbitro, an fidem faciant inter eaſdem perſonas coram judice ordinario, ibid. n. 49. fol. 332.
Teſtem falſum ſcienter producens, an cadat à cauſa de jure communi, ibid. n. 52. f. 333
Et quid de jure Cathaloniæ, n. 54. ibid.
Quid ſi procurator falſum teſtem produxerit, an cauſam dominus amittat, ibid. n. 63. f. 333
Teſtis unicus regulariter non probat, n. 70. f. 180
Fallit remiſſivè, ibid. n. 71. & 72. f. 334
Teſtes teſtimonium ferre regulariter coguntur, n. 74. fol. 333.
Fallit, n. 75. ibid.
Teſtes examinandi ad futuram rei memoriam, coram quo judice ſint examinandi, n. 79. ibid.
Teſtes recepti in judicio ſummario, an fidem faciant in plenario inter eaſdem perſonas, numero 97. fol. 337
Teſtes ſingulares, an & quando probent, num. 98. ibidem.
Teſtes in dubio præſumuntur eſſe conteſtes, ibid.
Teſtes inſtrumentarii poſſunt eſſe inhabiles, cenſentur enim à partibus approbari, numero 100. fol. 337.
Cætera ad materiam Teſtium pertinentia, vide in dicto c. 20. per tot. f. 327
Teſtes recipiuntur ſuper eiſdem articulis quando ſunt perſonæ diverſæ, vel cauſæ agendi diverſæ, part. 1. c. 20. n. 36. f. 331
Teſtes requiruntur in teſtamento de jure civili & canonico pro forma ſubſtantiali, & non probatoria, p. 1. c. 4. n. 116. f. 96
Teſtes debent præcipuè recordari de inſtitutione hæredis, quod eſt caput teſtamenti, part. 1. c. 4. n. 118. fol. 96.
Quando quis produxit in judicio certos Teſtes, & poſtea intelligit fore ut contra ſuam intentionem deponant, idcirco non curat eos examinari, an adverſarius illud ſciens poſſit eos facere examinari, part. 1. c. 10. n. 101. f. 337
Teſti uni plenè creditur contra ipſum producentem, p. 1. c. 20. n. 72. & 73. f. 334
Limitatur ut ibid.
Sequenda eſt opinio teſtium, quia non formalitatem verborum, ſed ſubſtantiam facti attenderunt, part. 1. c. 4. n. 89. f. 91
Vbi diſcordia inter Teſtes eſſet minima, neutro caſu noceret, n. 90. ibid.
In examinatione Teſtium ad perpetuam rei memoriam neceſſaria eſt partis citatio, part. 1. c. 20. n. 110. f. 338.
Et quid in Cathalonia, n. 111. ibid.
Teſtis ſi revocet extrajudicialiter quod cum juramento in judicio dixerat, idque ante ſententiam, debilitatur ejus fides, ſecus ſi poſt ſententiam, part. 2. c. 3. n. 157. f. 92
Teſtium poſt publicationem, & didiſcita teſtificata non poſſunt examinari alii teſtes ſuper eiſdem articulis, p. 1. c. 20. n. 31. f. 330
Vbi verò ſecundi articuli comprehenduntur ſub primis de neceſſitate facti, ſed non probationis, tunc ſuper dictis articulis Teſtes examinari poterunt, n. 32. f. 330
Teſtium publicatio facta in cauſa ſummaria non obſtat quominus ſuper eiſdem articulis vel directo contrariis poſſint teſtes recipi, part. 1. cap. 26. n. 37. f. 331
An tertius qui ſe oppoſuit in cauſa poſſit poſt didiſcita teſtificata Teſtes producere ſuper eiſdem articulis vel contrariis, n. 38. ibid.
Teſtes citati & jurati intra tempus contrarii imperii, an poſſint poſt illud examinari, part. 1. c. 20. n. 99. f. 337
Diſcordia inter Teſtes ſuper formalitate verborum, inducit ſingularitatem, quæ teſtibus fidem aufert, p. 1. c. 4. n. 87. f. 91
Teſtes loquentes per eundem & præmeditatum ſermonem, ſunt repellendi ut ſuſpecti, part. 1. c. 4. n. 88. f. 91.
Teſtium idoneitas quando à jure requiritur, illa debet articulari & probari, part. 1. cap. 4. num. 128. fol. 98.

Non

Digitized by Google

Non obſtat Teſtium publicatio receptioni aliorum, cum adeſt concomitantia inſtrumentorum, part.1. cap.20.n.29.& num.30. fol.330
Teſtes præſumuntur omni exceptione maiores, ſed tamen ſi illud requiratur ad aliquid probandum, non ſufficit illa præſumptio, ſed debet articulari & probari, part.1.c.5.n.68. f.210
Teſtes recepti ante litem conteſtatam propter abſentiam, impedimentum, ſeu periculum, probant ſi poſt litem conteſtatem impedimentum duret, ſecus ſi potuerunt repeti,& non fuerunt repetiti, part.1. cap.20 n.82. f.335
Quid iuris quando pars petit vt Teſtes producti repetantur, & producens opponit non eſſe locum repetitioni, ibid.
Teſtes vbi nulliter ſunt recepti, poſſunt recenſeri & ſeu repeti, num.84 & 85. ibid.
Quid in Cathalonia obſeruetur circa Teſtium productionem poſt publicatas atteſtationes in cauſa criminali, part.1.cap.20 n.45. f.331
An depoſitio Teſtis in vna cauſa faciat fidem contra eum, itavt tertius poſtea ex ea poſſit contra illum teſtem obtinere, part. 1. cap.20. num.102. fol.337
Teſtium dicta diuidi an poſſint,n.103. ibid.
Teſtes recepti in cauſa criminali an faciant fidem in ciuili inter eaſdem perſonas, n. 104. ibid.
Teſtium dicta regulanda ſunt ex partis confeſſione, ibid.n.105. fol.337
Quomodo ſe habeat *conſtit.* 1. *ſtatuim,tit. de dilations*, & quid de Teſtibus vltramarinis, vel extra prouinciam commorantibus, n. 106. 107. & 108. ibid.
Sicut poteſt fieri probatio per Teſtes vltramarinos & extra prouinciam, ita etiam per inſtrumenta illic exiſtentia, ibid.n.109. f.338
In qualitatibus quæ poſſunt adeſſe & abeſſe circa pactum, & de illis Teſtes nihil dixerunt in primis articulis, poſſunt pro eis probandis fieri de nouo articuli, part.1.cap.20.n.33. f.330
In caſibus vbi admittuntur Teſtes poſt teſtium publicationes & didiſcita teſtificata, non admittuntur vbi iam ſunt informati iudices pro ferenda ſententia,& per partes ſuper probatione teſtium eſt diſputatum,ibid.n.34. fol.331
Hoc intellige vbi quis iure communi vtetetur, ſecus ſi ſpeciali per viam reſtitutionis in integrum, num.35. ibid.
Teſtes habentes plures defectus repelluntur & in cauſis priuilegiatis, vbi aliter fides haberi non poteſt, part.1.cap.20.num.15. f.328
An data partis culpa Teſtes minus idonei adhibeantur, num.16. ibid.
An dicta theorica locum habeat in fauorem illius qui deliquit, & delicti remiſſionem habuit, n.17. ibid.
Ad inſtantiam partis,Teſtes inhabiles admitti poſſunt,ibid.n.18. f.329
Admittuntur dicti Teſtes ad probandam innocentiam, non ad reprobationem aliorum teſtium idoneorum, ibid.
Titulum ſuæ poſſeſſionis quando quis cogatur oſtendere, part.1.cap.31.num.33. f.223
Et ibid.declaratur quid in Cathalonia procedat.
Titulum ſuæ poſſeſſionis an quis cogatur oſtendere, part.2.cap.2.num.326. f.72
Tit.*nihil appellat. pendent. innonan*, non habet locum reſpectu tertij,part.2.c.3.n.87. fol.84
Limitatur, n.88.& 89. ibid.
Tit.*de alien.iud.mut. cau.fac.*an habeat locum non ſolum in reo,ſed & in actore,part.2.cap.12.num.68. fol.192
D.Tit.*de alien. iud. mut.cau.fac.* & Tit.C.*ne lic.potent.* non habent locum cum alienatio non ſit malitioſè,n.69. ibid.
Valdè vtile eſt donatario habere non ſolum Titulum donationis, ſed & inſtitutionis, quia vterque tendit ad eundem finem, & ſibi non aduerſantur, p.1.c.8 n.183. f.205
Titulus donationis vtilis eſt, caſu quo donatarius decedat cum filiis; & titulus inſtitutionis, caſu quo ſine filiis decedat. ibid.
Quando teſtator de rebus donatis in præjudicium donationis diſponit in teſtamento, tunc Titulus inſtitutionis aduerſatur donationi, & per acceptationem poſterioris tituli, cenſetur priori renunciaſſe, n.184. ibid.
Declaratur quando Titulus non dicatur clarus,p.1. tit.reip.n.34. f.374
Quamuis allegans Titulum teneatur illum exhibere ex diſpoſitione vtriuſque iuris, fallit tamen vbi ſufficit tituli allegatio,p.1.c.19.n.27. f.325
Inſtrumentum exemplatum, parte abſente exhibitum in iudicio,ſi quis dicat velle impugnare, cogitur alter exhibere originale ſi petatur, n.28. ibid.
Titulus ne dicatur inutilis, ſufficit vt in aliquo caſu habere effectum poſſit,p.1.c.8 n.190. f.169
Si quis poſſideat rem ex certo Titulo,præſcribit aduerſus ſeipſum reſpectu alterius tituli,p.2.c.5.n.12. fol.102
Quomodo interpretanda ſint iſta verba *tit. de maior à menor*, p.1.c.1.n.182. f.25
Toto deficiente & pars deficit, part.1.c.11 num.157. fol.23
Tractum temporis in futurum ſignificantia, quæ verba ſint,p.1.c.1.n.132. f.10
Quid attendatur ad Tractum futuri temporis,n.132. ibid.
Trahere aliquem coram diuerſis iudicibus ſimul,& ſemel ſuper eadem re, eſt vexare illum, p.2.c.8.n.58. f.161.
Tranſactionem qui vult reſcindere, debet offerre quod accepit vigore tranſactionis, part.1.c.13. num.35. f.251
An remedium d.leg.2.habeat locum in tranſactione,p.1.c.13.n.34. f.251
In contractu tranſactionis læſio debet probari habito reſpectu ad dubium litis euentum; & ſi talis dubius euentus ſit, quid iuris, nihil intereſt probari, cum id ad iudicem ſpectet, part.1.cap.13.num.46. f.253
Tranſactio vt valida ſit,debet eſſe de re dubia,p.1.c.13. n.38. f.252
Calumnia eſt quando aliquis in tranſactione aliquid aſſeuerauit, & poſtea in cauſa non probauit, n.39. ibid.
Quæ ex Tranſigentis dicto promanarunt, eo vſque ſubſiſtunt, donec contrarium probetur, p.1. c.13. n.39. f.252
Quando quis per tranſlationem ab aliqua præſtatione liberatur, non dicitur ius,ſiue beneficium in eum conferri,cum non ſit de mente Tranſigentium vt vnus ius in alium transferat, p.1. c.23. num.35. f.362
Debitum ex cauſa Tranſactionis non dicitur deberi ex cauſa ſua originali,ſed ex cauſa tranſactionis,n.36.
Quando Tranſactio lite pendente ſit,& *lití* & cauſæ renunciatur,omnes actus iudiciales & probationes, imò & actio & inſtantiæ ſunt extinctæ, p.1.c.18. n.43. fol.310
Tranſactio ſi facta fuerit poſt iudicatum,aut poſt tempus compromiſſi, vel nihil ſit pronunciatum ſuper compromiſſis, tunc tranſactione nunobſtante,poteſt lis primitius continuari, n.44. ibid.

Index Rerum,

Transferre nemo poteſt quod noo babet, p.2. c.1. o.208. f.28

Tranſigere quomodo poſſit Prælatus ſupes sebus Eccleſiæ,& pater ſuper trbus filij, part.1.c.7. o.117. fol.119

Trebellianica an amittatur ob non confectum iouentarium de iure commuoi, part.1. cap.2. numero 1. fol.48

Quid in filio. ibid.

Quid de iure muoicipali Cathaloniæ, ibid. num.2. fol.48

Trebellianicam non detrahit grauatus reſtituere ex contractu,ibid.n.9. f.49

Nec ex donatione cauſa mortis. ibid.

Trebellianica, an de relictis piis deducatur, num.11. ibid.

Quid ſi pia cauſa ſuccedat mediatè. ibid.

Trebelliaoica, & falcidia an prohiberi poſſint, ibid. n.14. f.49

Quid io liberis primi gradus, n.18. ibid.

Trebellianica an in codicilis prohiberi poſſit, ibid. n.19. f.50

Trebelliaoica qualiter deducatur, num.25. ibid.

Trebellianica,& falcidia an tranſmittantur ad hæredes extraneos, ibid. f.51

Quæ in Trebellianicam, & falcidiam imputentur, ibid.n 56. f.53

Trebellianicam an detrahat hæres inſtitutus in re certa,ibid.n.123. f.59

Trebellianica per errorem iuris ſoluta,an repeti poſſit, ibid.n.133. f.59

Trebellianica de ſingulis rebus debetur, ibid. num.43. fol.52

Et an de ſingulis rebus ſit detrahenda. ibid.

Filius purè grauatus, detrahit tantum vnam quartam, vel legitimam, vel Trebellianicam: & ſi ſub conditione, duas. parte 1. capite 2. numero 141. fol.60.

Quando hæres fuit privatus Trebellianica, tunc regulariter eam detrahit fideicommiſſarius, p.1. c.2. n.31. f.51

Non detrahit Trebellianicam qui eſt inſtitutus contemplatione fideicommiſſarii, p.1.c.2.num.32. fol.51.

Si contingat Trebellianicam abſumi per perceptionem fructuum, alienationes antea factæ corruunt, p.1.c.2.n.46. f.52

Trebellianica an deducatur de relictis Confraternitatibus, p.1.c.5.n.150. f.65

Vt fideicommiſſarius detrahat Trebelliaoicam, quam hæres grauatus non detraxit, quomodo intelligatur, p.1. c.2. n.30. f.51

Treugarum factarum cauſa an ſit ciuilis, p.5. c.8 n.15. & 16. f.157

Treuga, vide *pax*.

Tridentinum Concilium, c.16.ſeſſ.25.declaratur,part.2. cap. 8. à numero 85. vſque ad numer. 87. folio 162.

Tutor de iure communi non poteſt dari, niſi in teſtameoto, vel codicillis teſtamento confirmatis, p.1. c.7. n.1. f.118

Quid in Cathalonia, n.2. ibid.

Tutorum quilibet babet officium io ſolidum, ibid. n.26. f.120

Fallit, vt ibid.

Tutores habent à iure quatuor beneficia, ibid. n.35. fol.120

Tutores ſubrogati in locum defuncti, exigunt rationes ab hæredibus defuncti, ibid.n.36. f.121

Tutores hodie omoes ſatiſdant, præter teſtamentarios, neque à tali ſatiſdatione mater, & auia eximuntur, ibid.n.38. f.125

Tutor qui timet damnum pati ex admioiſtratione ſuorum contutorum, quid ſit facturus, ibid. num.41. fol.121

Si aliquis ex contutoribus, finita Tutela eſt ſoluendo, & poſtea priuſquam adultus petat rationes, fiat non ſoluendo, reliqui contutores pro eius parte non tenentur, n.45. ibid.

Tutor non poteſt eſſe debitor,aut creditor pupilli,ibid. n 111. f.128

Declarat vt ibid.

Fallit in matre & auia, ibid.n.50. f.122

Et in Tutore teſtamentario, quem teſtator debitorem, aut creditorem ſciebat, n.51. ibid.

Tutor,& eius hæres tenentur ad reddendam rationem tutelæ, vſque ad 30. annos, ibid. n.83. f.126

Redditio rationum debet fieri coram iudice illius loci, vbi adminiſtratio facta eſt, ibid. numero 99. fol.127

Et ibi traditur forma ſeruanda io reddenda ratione tutelæ, n.100. ibid.

Qualiter procedere debet adultus cootra Tutorem, qui inuentarium non fecit, aut confectum noo exhibet vnà cum libro rationum, n.101. ibid.

Quomodo articulare debeat adultus contra Tutorem,qui aliqua booa deſiit apponere in inuentario, ibid.n.111. f.128

Tutor qui dolo deſiit apponere aliqua bona io inuentario, punitur in duplum,n.112. ibid.

Tutor an poſſit tranſigere,ibid.n.116 & 117. f.129

vel compromiſſum facere,n.116. ibid.

Et an oouationem ſuper rebus immobilibus pupilli, ſine decreto, n.120. ibid.

Tutor an poſſit alienare aonoos redditus pupilli ſine decreto, n.121. ibid.

Tutor non cogitur res hæreditarias pupilli reſtituere, ante redditiooem rationis, & antequam ſibi ſatisfiat de eo, quod ſibi debetur, ibid. numer.124. fol.130

Tutori,vt poſſit adultus diffinitionem,& remiſſionem facere, quid requiratur In Cathalooia, n.131.ibid.

Tutor regulariter tenetur de dolo, lata culpa, & leui, non autem de leuiſſima: aliquando ſolùm tenetur de lata culpa, p.1.c.7.n.163. f.134

Tutor tenetur exonerare hæreditatem pupilli, p.1.c.9. o.45. f.188

Tutor poteſt ſibi ſatisfacere de eo,quod popillus ei debet, ibid.o.44. f.187

Tutori an rectè ſolui poſſit, p.2.c.6. n.116. vſque ad o.119. f.131

Tutoris confeſſio, quando probet veram oumeratiuoem in præiudicium pupillorum. ibid.

Tutores an poſſint terminum ſolutionis prorogare, ibid.n.132. f.132

Declaratur, n.133. ibid.

Tutor non poteſt tutelam gerere,niſi præſtet Iurameoſum de vtilia pupillo faciendo, & inutilia prætermittendo, p.2.c.8.o.558. f.165

An ſi Tutor tale iuramentum noo præſtiterit,geſta per eum valeant, n.129. ibid.

Tutor an poſſit facere pacem nomine pupilli,p.2.c.11. n.100. f.186

Tutor tutorio nomine conueniens debitores pupillares, an proprio nomine poſſit recoouenIri,p.2.c.13. o.21. f.195

Tutor negligeos lo exigendo nomina pupillaria, an ſi poſtea dicta nomina fiant inania, pereaot tutori, n.56. f.195

Tutor, an teneatur compeoſare alimenta popillo præſtita,cum operis per pupillum ei exhibitis,p.2.c.14. n.517. f.209

Tutor retrouendere poteſt ſine decreto,vbi id facit vigore contractus à defuncto facti,p.2.c.1.n.179.f.27.

Et

Et declaratur, c.6. n.117. f.131

Tutor clericus conveniri poteſt coram judice ſæculari, qui ei tutelæ adminiſtrationem commiſerat, p.1.c.7. n.159. fol.134

Tutor debiti pupillaris ſolutionem prorogare poteſt modo id bona fide factum appareat, & hoc poteſt unus tutor ſine conſenſu alterius, modo adſit juſta cauſa, p.1.c.7.n.162. ibid.

Tutores cum rationes non reddiderunt, & continuant rerum pupillarium adminiſtrationem, habentur ut tutores, quia tutela finitur tantum redditis rationibus, p.1.c.7.n.145. f.132

Tutor an poſſit ſalarium petere initio ſuæ adminiſtrationis, vel finita tutela, part.1. cap.7. numero 48. f.181

De rigore juris non poteſt Tutor petere niſi expenſas quas pro pupillo fecit. ibid.

Si ſemel citaveris aliquem ſimpliciter tanquam Tutorem alicujus, videris per illam citationem approbare hunc eſſe talem, nec poteſt poſtea compelli ut doceat ſe tutorem eſſe, part.1. cap.7. num. 166. f.134

Potes tamen implorare judicis officium, ut compellat eum, ut doceat de Tutela, ne actus qui coram judice fiunt, ſint eluſorii. ibid.

In nominibus debitorum Tutor liberatur reddendo finita tutela inſtrumenta, & ſcripturas nominum pupillo qui poteſt recuperare quod ſibi debebatur, ibid. n.172. fol.136

Tutor quod tenetur adverſus alium facere, id ipſum debet adverſus ſeipſum facere, p.1. cap.7. num.82. f.126.

Tutor ſi leget pupillo, an qui creditor eſt ex cauſa tutelæ, cenſeatur in dubio legaſſe animo compenſandi, ibid. n.151. f.133

Tutor qui à tutela ſe excuſavit, hodie non poteſt petere legatum: & ſolutum reſtituit, part.1. c.7. n.74. f.124.

Differentia inter Tutores eos qui publicam habent adminiſtrationem, & eos qui tenentur reddere rationes ex aliqua privata cauſa, part.1. cap.2.num.111. f.58.

Tutor non poteſt remittere pupillum ad tertium, licet benè ſuo caſu tertius pupillum contra tutorem, p.1. c.7. n.173. f.136

Tutor an poſſit bona pupilli obligare guarentigiæ, n.174. ibid.

Bona propria hæredis Tutoris non ſunt obligata pro adminiſtratione tutoris, etſi hæres tutoria illa emiſſet de pecunia hæreditaria, part.1.c.2.num.110. f.58.

Tutor an mortuo pupillo, aut aliter finita tutela, poſſit, vel cogatur appellare, & appellationem proſequi, remiſſivè, p.1.c.7.n.164. f.134

Tutor debet vendere de bonis pupilli, ubi pecunia non adſit, ad liberationem æris alieni, maximè patientis uſuras, aliàs tenetur pupillo ad intereſſe, p.1. c.9.n.51. f.189

Geſta per Tutorem qui non confecit inventarium, & publicè adminiſtravit, valent, ne contrahentes cum eo decipiantur, p.1.c.7.n.108. f.128

Tutor ſuper negotiis pupilli bona fide per eum factis, poteſt eũ obligare guarentigiæ, p.1.c.7. n.167. f.135

Tutor cogi non poteſt reſtituere bona in inventario deſcripta, ante redditam generalem adminiſtrationis rationem, p.1.c.7.n.126. f.130

Tutor aut curator ſi non fecerit inventarium, & non poſſit juridicè reddere rationem ſuæ adminiſtrationis, non poteſt etiam petere creditum, ſi quod habebat ſuper bonis pupilli, quia præſumitur juris præſumptione ſatisfactus, p.1.c.7.n.115. f.128

Quamvis mater non poſſit dare Tutorem filiis, cum non habeat eos in poteſtate, poteſt tamen committere alicui adminiſtrationem rerum quas reliquit filiis ſuis, part.1. cap.7. n.4. f.118

Quævis fœmina poteſt talem adminiſtrationem habere. ibid.

Tutor ſi reſtituat bona pupillo ante tempus deſtinatum, & pupillus ea dilapidet, ipſe tutor ei tenebitur, part. 1.c.3.num.43. f.70

Procurationem ad ſatiſdationem non poſſunt facere Tutores legitimi, aut dativi, qui ſatiſdederunt, niſi ſatiſdatio poſtea defeciſſet, part.1.cap.7.num.41. fol.121.

Tutores qui ſatiſdederunt, & ſatiſdatio non defecit, ubi ex cauſa aliqua non concordant in adminiſtratione, poſſunt petere ut adminiſtratio inter eos dividatur, ibid. num.43.

Cum adminiſtratio diviſa eſt, quilibet ex Tutoribus tenetur tantum pro ſua adminiſtratione, ſed in ſolidum, n.44. ibid.

Poteſt vitari diviſio adminiſtrationis, ſi unus ex Tutoribus offerat ſatiſdare pro tota adminiſtratione. ibid.

Tutor poteſt pupilli bona palam, & publicè bona fide emere, ſed præſumetur mala fides ex modicitate pretii, vel ſi per interpoſitam perſonam faciat emptionem, part.1.c.7.n.165. f.134

Vbi autem res pupilli alieno fuerit venditæ legitimè, illam Tutor ab eo benè poterit acquirere, ibid.

Tutor tenetur pupillo de neglectis, male adminiſtratis, & indebite conſumptis, & reſarcire ei omne damnum quod ſua culpa ſenſit, vel lucrum quod ſua levi etiam culpa amiſit, ibid.n.170. f.135

Probata negligentia in una actione Tutoris, præſumitur & in alia, & tunc præſumitur tutor negligens quando negligit facere quod diligens homo non neglexiſſet. ibid.

Tutela durat quouſque datus ſit curator, vel aliàs pupillus poteſtate Tutelari ſit exemptus, part.1. c.7. num.55. f.120

Tutores manent Curatores, tutela per pubertatem finita, ibid.

Quomodo dicatur ſub poteſtate qui eſt viginti annorum, cum dicatur Tutela finiri pubertate, n.144. fol.132.

Tutor quamvis non ſibi ſolvere poſſit propria auctoritate, ſi adſit in hæreditate pupilli debitum uſurarium, cogitur tutor liberare pupillum à dicto debito, p.1.c.9.n.48. f.188

Quæ forma & ſolemnitas requiratur à jure, ibid.

Vſat. *Tutores*, eſt introductus in favorem filiorum militum, quibus non datur curator, niſi ſint prodigi, aut mente capti, n.12. f.118

Filii militum, ſeu deſcendentes ex genere militari, non poſſunt in Cathalonia eſſe ſub curatore, ſed ſolum ſub tutore uſque ad vigeſimum annum, n.13. ibid.

Si filii militum lædantur in cauſa ab anno vigeſimo uſque ad vigeſimum quintum, reſtituuntur ut alii minores, quamvis in Cathalonia ipſi habeantur pro majoribus, n.14. ibid.

Tutorum ſi unus ſit clericus, & alter laïcus, ſi conveniantur pro pupillo, cum ad unum judicem ſit eundum, convenientur coram Eccleſiaſtico ut digniori, p.1.c.7.n.156. f.133

Si verò major pars tutorum eſſent laïci, tunc coram judice ſæculari negotium tractandum eſſet. ibid.

Tutor etiam poſt finitam tutelam, quacumque ex cauſa finiatur, tenetur appellare ſeu ſupplicare, quouſque reddiderit rationem ſuæ adminiſtrationis, p.1. c.17.n.72. f.124

Et quid de actore per eum conſtituto cum decreto

judicia ante litem conteſtatam quoad explicationem rerum per tutorem cœptarum, n.73. ibid.
Tutor motuo pupillo poteſt appellare. ibid.

V

Valor rei diminuitur in ſeata parte, ex eo quod res ſit emphyteuticaria, part.1.c.13. num.47. fol.253
Variare non licet de ſuperiori judice ad inferiorem, licet in inſtrumento ſit data facultas variandi de uno judicio ad aliud, part. 2. cap. 3. num. 124. fol.88.
Vaſſalli, an poſſint prohiberi à dominis, ne litigent coram alio, quam coram ſe, part.2.cap.2. num. 100. & 101. f.52
Vaſſallis an poſſit prohibere dominus conſtructionem furnorum, & molendinorum, & ne eant ad alium furnum, aut molendinum, quam ſuum, part.2.cap.2. n.106. f.53
Deciſio Senatus, ibid.
Vaſſalli an cogi poſſint à dominis, ut eos adjuvent pro filia maritanda, part.2.c.2, n.298.299. & 300. fol.70.
Quid in Cathalonia, n.301. f.71
Vaſſalli, qui tenentur contribuere in dote filiæ domini, an ſi ſemel contribuerint, & poſtea fiat vidua, iterum teneantur contribuere, n.302. ibid.
Et an pro filia illegitima teneantur contribuere, part.2,c.1.n.303. f.72
Vaſſallo licet impunè non recipere in oppido aut civitate Dominum venientem è loco infecto, aut ſuſpecto, part.2, c.10.n.62. f.171
Venatio, & piſcatio, an poſſint prohiberi Vaſſallis per dominos, part.2. cap.2. n.81. cum ſequentibus. f.51.
Deciſio Senatus, num. 81. ibid.
Venationem certo tempore interdicere, publicæ utilitatis eſt, part. 2.c.2 n.88. f.51.
Vendere rem ſuam an quis cogatur, part.1. c.13.n.130. fol.263
Venditor rei cum pacto de retrovendendo, an poſſit agere contra tertium, qui primus emptor rem illam vendidit, n.103. f.260
Venditor citatus per emptorem in cauſa ratione evictionis, an poſſit actorem emptoris reconvenire, p.2. c.13.num.72. f.198
Deciſio Senatus. ibid.
Venditæ res curiæ in diſtrictu, ſi pereant intra tempus, intra quod de curiæ ſtylo poſſunt à dominis recuperari, cui pereant, part.2. cap. 1. num.187. fol.281
Vbi quis tenetur ſtare colono, venditor exiget penſionem, & eam reſtituet emptori, aut actionem cedere cogetur, p.1.c.14.n.30. f.274
Venditæ res vili pretio in incantu publico, iterum vendi poſſunt, in præſenti Principatu, part.1. c.13. num.21. f.250
Vbi autem non adeſſet læſio ultra dimidiam, non fieret ſecunda ſubhaſtatio, niſi favore minorum, aut eorum, qui gaudent beneficio reſtitutionis in integrum, n.27. f.250
Limitationes variæ circa prædicta, p.1.c.13.n.28. fol.250.
Vbi pretium eſt ſingulis rebus conſtitutum, in dubio præſumuntur tot Venditores quot ſunt res, & ſic ſingulæ venditiones per ſe judicantur, p.1. c.13. n.16. f.249
Vnicus dicitur contractus, non obſtante pluralitate rerum Venditarum, quando quis non fuiſſet unam empturus ſine aliis; & idem eſt de legato plurium rerum. ibid.
Simul geſta præſumuntur vel omnia verè, vel omnia doloſè geſta. ibid.
Venditio ſi tacita ſit, renovatio non habet locum, p.1. c.14.n.61. f.275
Statutum in Venditione, cum propriè debeat ſumi, non habet locum in permutatione, p.2. c.2. n.22. fol.13.
Venditionis ſtatutum habet locum in permutatione, ſubſiſtente eadem ratione, n.23. ibid.
Laudemium non facit exceſſum, neque computatur ad reſcindendam Venditionem, quia venditor id non recipit, part. 1. cap. 13. num. 30. fol.250.
Venditioni & emptioni gabella, & alia onera adjecta, non habentur loco pretii, & ibi conſilium Auctoris circa carnes venditas per annum à quodam macellario cuidam viro nobili. ibid.
An actio quæ datur ex *l. ſecunda*, competat adverſus tertium rei venditæ poſſeſſorem. Et an procedat in minute læſo, n.51. f.251
Venditor licèt in contractu venditionis permiſerit emptori facere ſumptus quos voluerit in re vendita cum pacto de retrovendendo, non poteſt emptor facere ſumptus exceſſivos, de quibus non cenſetur cogitatum, part.1. cap.13. num.106. fol.260.
Vendere volens dominus proprietatem, tenetur potiùs eam vendere emphyteutæ quam alii, part.1. c.11. fol.226.
Vendere volens fructus fundi colonus, potius tenetur vendere eos domino fundi, quam alii, n.52. ibid.
Idem eſt in uſufructuario volente locare commoditatem uſusfructus alicui, n.53. ibid.
Rem communem cum alio habens, ſi partem ſuam Vendere velit, debet priùs conſortem requirere, num.54. f.226
Venditioni adjici poteſt pactum reſervativum dominii, donec exſolvatur pretium, part.1. c.13. num.4. f.220.
Vbi non eſt habita fides de pretio, nec pro pretio ſatisfactum eſt Venditori, licet pars pretii ſit ſoluta, dominium non transfertur in emptorem, p.1. c.13. num.5. f.220
Vubi habita eſt fides de pretio certa die ejus ſolutioni præfixa, ſi adveniente die emptor non ſolverit pretium, vel reliquum, ſi pars ſit ſoluta, contractus habetur pro non facto, & venditor rem illam alteri vendere poteſt, n.6. ibid.
Venditio nominum debitoris, & venditio pignoris inter ſe differunt. p.2.c.5.n.9. f.102
Vendi non poteſt pignus, niſi ſervatis à jure requiſitis, n.10. ibid.
Venditio ſi læſionem enormiſſimam contineat, ita ut ultra beſſem juſti pretii venditor deceptus ſit, eo caſu contractus judicatur nullus, quaſi in eo adſit dolus ex propoſito, part. 1. cap. 13. num.43. fol.225.
Veniam ætatis qui impetravit, amittit beneficium reſtitutionis, p.1.c.7.n.15. f.119
Veniæ ætatis impetratio eſt publicatio prudentiæ minoris, teſtimonio Principis confirmata. ibid.
Minor qui Veniam ætatis impetravit, habetur pro majore quoad contractus & judicia, non quoad munera publica. ibid.
An ſit neceſſe, ut conceſſio Veniæ ætatis præſentetur judici ordinario. part. 1. cap. 7. numero 16. f.119.
Verba debent ſumi in proprio ſignificatu, part. 2. c.2. num. 127. f.54.
Verbum nullum debet cenſeri alicubi poſitum, ſine effectu aliquid operandi, part.1. cap.14. num.12. fol.270.

Fallit

Fallit, num.25. ibid.

Verba perſuaſoria vim habere dicuntur, quando prolata ſunt ab eo cui alter debet reverentiam, part.1. c.7.n.141. f.152

Verba debent interpretari prout veriſimile eſt partes facere voluiſſe ſecundum eri naturam, etiamſi nihil alioqui verba operarentur, part.1. cap.8. n.155. fol.162

Verba prolata cauſaliter & enunciativè, non inducunt ſimplex fideicommiſſum, part.1. cap.1.,n.273. fol.59.

Via publica ſimul atque ingreditur plateam, moritur. p.2.c.2.num.99. f.42

Viæ, quæ ſunt intra urbem, non ſunt de Regaliis domini Regis. ibid.

Vidua, ſi in vita non declaraverit ſe velle dimidiam partem donationis propter nuptias, jus id declarandi an tranſeat in hæredem, part.2. cap.7.n.101. fol.151.

Deciſio Senatus,n.102. ibid.

Vidua inhoneſta non gaudet privilegiis viduis ratione viduitatis conceſſis, part. 2. cap.1, num.8. fol.45.

Quid de muliere, quæ in cœlibatu degit, num.10. & 11 ibid.

Viduæ beneficium quod competit ex conſt.1. & 2. tit. *diſſolt lo matr.* an competat eius hæredi, part.2. c.7.n.85.& 90. f.149

Vidua an poſſit ius intentandi remedia continuatæ poſſeſſionis, quod illi competit beneficio d.conſt.2. alteri cedere, part.2.c.7.n.107. f.152

Vidua quæ bonorum viri facit fructus ſuos, debet de dictis fructibus, quatenus ſufficiunt, filios ex illo matrimonio alere, part.1.c.16.n.12. f.197

Vidua in Cathalonia tenetur facere inventarium de bonis viri ſui intra duos menſes computandos poſt novem dies à die ſcientiæ mortis mariti, incipiendo illud intra unum menſem, & perficiendo intra alium, aliàs privatur proviſione anni luctus, & commodo faciendi fructus ſuos, p.1.c.9. n.26. fol.185

Vidua, quæ inventarium quidem fecit de bonis mariti, iuxta formam conſt. *hac noſtra*, 1. *tit. diſſol. lo matrim.* ſed ſcienter aliqua in inventario apponere omiſit, an incidat in dictas pœnas, num. 28. f.185.

Et quid ſi inventarium non incepit intra menſem: perfecit tamen illud intra duos menſes, an dicatur ſatisfeciſſe conſtitutioni,n.29. ibid.

Vidua, quæ inventarium facere omiſit, ſi ſit minor, reſtituitur in integrum ad illud faciendum, part. 1. c.9.n.30. f.186

Vidua in Cathalonia, viro ſuo defuncto, confeſtim cenſetur poſſidere bona viri pro ſuis dote, & ſponſalitio, ſine aliqua apprehenſione poſſeſſionis,n.32. ibid.

Declaratur.n.39. & 40. f.187

Si ſint filii primæ uxoris, ipſi præferuntur in dicta poſſeſſione pro dote ſuæ matris ſecundæ uxori, ſeu eius filiis, n.33. f.186

Vidua, quæ agit interdicto recuperandæ, contra aliquem qui bona viri poſt mortem eius occupavit, an debeat docere de ſolutione dotis, an etiam nō docto de ſolutione, obtinere poſſit, p.1.c.9.n.39.40.& 41. f.187

Vidua, quæ per maritum fuit relicta tutrix filiorum ſuorum, & invenit in hæreditate viri pecuniam numeratam, ex qua ſibi in dote & ſponſalitio ſatisfacere poterat, an fecerit fructus dictæ hæreditatis ſuos beneficio dictæ conſt. *hac noſtra*, dum poſſedit dictam hæreditatem, numero 43. ibid.

Vidua, quæ ſolutionem dotis aliter probare non poteſt, quàm per mariti confeſſionem in teſtamento factam, an gaudeat beneficio dictæ conſt. *hac noſtra*, n.53.54.& 55. f.189

Vidua quæ inventarium non fecit, juxta conſt. *hac noſtra*, eſt tamen relicta uſufructuaria à viro, an faciat fructus bonorum viri ſuos,n.57. ibid.

Vidua ſecundò nubens, an amittat privilegium faciendi fructus ſuos beneficio dictæ conſt. *hac noſtra*, n.58. f.190

Quid ſi luxurioſè vivat, part.1. cap.9. num.140. f.198.

Vidua, quæ habet tenutam in bonis viri pro ſua dote, & ſponſalitio: ſi decedat, an ius faciendi fructus ſuos ad hæredem tranſmittat, numero 59. & 61. f.190

Vidua, ſi intra annum luctus nubat, an teneatur veſtes lugubres hæredi reſtituere, part.1. cap.9. num 64. ibid.

Vidua quid conſequatur de bonis viri ex conſuetudine Cathaloniæ, n.72. f.191

Vidua intra annum luctus præſumitur acquiſiviſſe de bonis viri, n.76. ibid.

Vidua, quæ ſtuprum commiſit, an amittat dotem de jure communi. n.138. f.198

Quid de jure Cathaloniæ,n.140. ibid.

Vidua inhoneſta, an gaudeat beneficio Authent. præterea, *Cod. unde vir & uxor*, part.1. cap.9.num.141. ibid.

Vidua, quæ dotem non ſolvit, an habeat proviſionem anni luctus, n.153. f.220

Vidua, cui plenus uſusfructus eſt relictus, an dum uſumfructum habet, poſſit dotem ſuam exigere, n.155. ibid.

Vidua an faciat fructus bonorum vinculatorum ſuos, dum ei dos, & donatio propter nuptias non ſolvitur,n.176. f.204

Vidua poſſidens bona viri pro ſua dote,& ſponſalitio, ad inſtantiam creditorum, tenetur præſtare patientiam, ut bona viri vendantur, itaut ipſa pretia accipiat, & facta ſibi ſatisfactione jurium ſuorum, reſiduum tradat creditoribus, ad inſtantiam verò hæredis non tenetur dictam patientiam præſtare, niſi prius ſibi ſatisfiat, part. 1. cap.9. num.195. fol.207

Vidua tenetur intra triennium lactare filium, niſi ſit inops, & propriis manibus victum ſuum quærere debeat, quia tunc pater tenetur dare nutricem filio, etiam intra triennium, aut ſaltem matrem alere debet,p.1.c.16.n.13. f.297

Utrum illa obligatio matris intra triennium ſit tantum reſpectu nutrimenti lactis, an etiam aliarum rerum neceſſariarum ad filii educationem, remiſſivè, n.14. ibid.

Vidua quæ ſola fuit relicta tutrix filiorum ſuorum, an fecerit fructus hæreditatis viri ſui ſuos, ut tenutaria dictorum bonorum, part.1. cap.9. num.46. f.188.

Si mater tutrix debet recipere dotem in pecunia, poterit ſibi ſolvere de rebus, quæ ſervando ſervari non poſſunt, propria auctoritate: de immobilibus verò, aut aliis, quæ ſervando ſervari poſſunt, non ſine judicis auctoritate,n.47. ibid.

Vidua ſi intra annum luctus tranſeat ad ſecundas nuptias, an teneatur veſtes lugubres reſtituere hæredibus viri,p.1.c.9.n.64. f.190

Quid circa hanc opinionem obſervetur, in Cathalonia, ibid.

Mulier ex quo nupſit ſecundo viro, deſinit eſſe in priori matrimonio, & tranſit in alienam familiam, ſecundi nempe matrimonii, & non poteſt dici de domo prioris viri,n.65. ibid.

Index Rerum,

Vidua binub a an perdat jocalia, & alia q. æ de conſuetudine ultra jura anni luctus lucratur, in caſu ubi intra tam breve tempus nupſerit, ut dubitari poſſet an remanſerit prægnans, & ſic eti ſanguinis perturbatio in dubium revocetur', . mero 67. ibid.

Quoad pœnas æquiparantur quod Vidua commiſerit ſtuprum mortuo viro, vel quod ipſa convolaverit ad ſecundas nuptias intra annum luctus, ibidem,n.70. f.190

Vidua non cenſetur poſſidere bona, quæ maritus in vita donavit & conſtituit ſe nomine donatarii poſſidere, part.1.c.9.n.42. f.187

Abſurdum eſt Viduam tenere bona pupilli magni valoris, & eorum fructus facere ſuos pro tenui dote, & debet imputari tutori quod non curaverit ſatisfieri viduæ, part. 1. cap. 7. numero 81. fol.126.

Vidua non facit fructus hæreditatis mariti ſuos, ſi tempore mortis ejus in dicta hæreditate reperiatur pecunia numerata, aurumve & argentum, ex quibus poſſet ſibi ſatisfacere, part.1. cap.9. num.49. fol.122

Vidua quid conſequatur de bonis viri, de conſuetudine Principatus Cathaloniæ, part.3. cap.9. n.72. f.124

Iocalia, & alia ornamenta, quæ fuerant data Viduæ contemplatione mariti, debet ipſa ſi ſecundo nubat, reſervare filiis quos ex illo priori matrimonio procreavit. ibid.

Quæ dicantur veſtes quotidianæ, quas conſequitur Vidua poſt mortem viri, de conſuetudine hujus Principatus. ibid.

Vinculum ubi eſt in donatione reſervatum in favorem filiorum donatarii ex illo matrimonio, & ab eis deſcendentium, non poſſunt donator & donatarius illi vinculo aliqua ex cauſa derogare, part.1. c.8. num.154. f.161

Vna & eadem diſpoſitio diverſo modo accipi non poteſt. ibid.

Si pater inſtituat filium donatarium,non poteſt ſuper rebus donatis Vinculum aliquod injicere, quoniam ex tunc bona pleno jure ſunt ipſius filii. p.1. c.8.n.187. f.169

Purificato caſu fideicommiſſi, diſpoſitio donatarii ſuper bonis facta, quæ nec obolum valebat,ſuſtinetur in totum ex titulo inſtitutionis. ibid.

Valida eſt diſpoſitio, quod ſuccedatur iuxta vincula alterius teſtamenti prioris, part. 1.cap.1.n.149. fol.22

Violaria, vide *Cenſualia*.

An poſſit obtineri ſuperſedimentum in executione penſionum cujuſdam violarii, quod falsò fabricatum prætendebatur, eo quod Notarius aufugiſſet, p.2.c.5.n.156. f.91

Violeptia Dom Ludovici remanet probata ex proviſione criminali, part.1.iur.reſp.num.128.129.& 130. f.379

Vita. Quis dicatur regulariter conſtitutus in ultimo Vitæ diſcrimine, part. 1. cap. 4. numero 79. fol.90

Non dicitur ille mortis articulus, unde quis poteſt mori, ſed unde communiter ſolet ſequi mors,ibid. num.80. fol.90

Vitium ex conjunctione procedens, totum vitiat, p.1. cap.13.n.17. f.249

Vitricus an poſſit repetere alimenta per eum privigno præſtita,part.3.c.16.n.25. f.198

Vniformis diſpoſitio non debet variari ex poſtfacto, part.1.c.1.n.423. f.33

Vniverſitas, & Eccleſia finguntur eſſe in ultimo inſtanti minores,p.2.c.1.n.239. f.32

Vniverſitas, & Eccleſia ſi ſint vehementer læſæ, etiam ultra quadriennium reſtituuntur, p. 2. cap.1.n.240. f. eodem.

Deciſio Senatus. ibid.

Vniverſitas ſi debet quidpiam alicui de univerſitate,& pro dicto debito exſolueodo imponat collectam,an in ea contribuere teneatur dictus creditor, qui eſt de dicta univerſitate, part. 2. cap. 6. num. 167. f.135

Vniverſitas, ſi litigat cum aliquo de univerſitate, & pro litis ſumptibus imponat collectam, an in dicta collecta contribuere teneatur, qui litigat cum dicta univerſitate, parte 2. cap.6. numero 169. & 170. fol.135

Vniverſitas ubi nihil habet in communi de quo ſolvere poſſit aliquod debitum, ſinguli de univerſitate coguntur illud ſolvere, part.2. cap.6. numero 171. ibid.

Si univerſitas non vult imponere taleam ad illud debitum perſolvendum,judex poteſt eam imponere vocatis de univerſitate. ibid.

Vniverſitatis in conſilio ad minus debent eſſe duæ partes Conſiliariorum ex tribus, & major pars ex dictis duabus partibus debet conſentire,alioquin talis actus non cenſeretur actus alicujus univerſitatis,p.1.iur.reſp.n.140. f.380

An juridicè prætendatur,ſingulares de quadam Vniuerſitate præſcripſiſſe cenſuale quoddam, ad quod dicta univerſitas & ſingulares erant proprio nomine obligati, ex eo quod centum ab hinc annis nihil petitum fuiſſet à ſingularibus, cùm univerſitas ſemper prædictum cenſuale perſoluiſſet, p.1.c.15.n.72. fol.194

Vniverſitas poteſt obligari jurejurando, licet animam non habeat, hocque caſu juramentum referendum eſt ad animas civium, ibid.n.73. fol.295

Vniverſitas aliud eſt,& aliud ſingulares de univerſitate. ibid.

Vniverſitate ſoluente aliquid, an dicantur & ſingulares ſolvere, ibid.

Factum aliquod ab eo qui habet poteſtatem aliquid faciendi à conſilio Vniverſitatis, cenſetur & illud geſtum ab ipſa univerſitate, part. 1.cap.14.num.79. f.278.

Solutiones factæ ab eo qui poteſtatem habet ab Vniverſitate, valent, maximè cum ſit præſumptio quod ipſe reddiderit rationem adminiſtrationis pecuniæ uniuerſitatis, cùm quilibet adminiſtrator ad id teneatur, & ad reliquatus reſtitutionem, ibidem. 7

Præſumi non poteſt Vniverſitatem deſiiſſe petere redditionem rationum, & reliquatus reſtitutionem à creditore, nec etiam præſumi poteſt creditorem tacuiſſe ſolutiones quas fecit pro univerſitate in ſuarum rationum redditione. ibid.

Vocatio ſimpliciter facta de primogenito, eſt perſonalis, & non comprehendit ſecundogenitum,tertiogenitum,nec ulteriori loco natos, part.1.c.1.n.129. fol.20.

Vocatio ſi eſſet facta de primogenito alicujus, cum adjectione dictionis, in perpetuum, ſive in infinitum, tunc omnes deſcendentes illius cenſentur vocati cum prælatione primogeniti, ob dictionem illam, in infinitum,ibid.n.130. f.20

Vocati quomodo cenſeantur aliqui activè tantum, & non paſſivè, parte 1. capite 1. numero 122. folio 20

In inſtitutione licet adſit nomen collectivum, quod ſui natura importat perpetuitatem, cenſentur deſcendentes vocati ordine ſucceſſivo.per vulgarem, in caſu nempe ubi inſtitutio in filio locum non haberet. ibid.

In

In vocatione facta de non nato, tacita ineſt conditio, ſi naſcatur, & ſic ejus expreſſio nihil operatur, p.1.c.1.n.227 f.31
Conditio, ſi naſcatur poſthumus, neceſſaria eſt Inſtitutioni de poſthumo, quia non poſſet inſtitui ſi non naſceretur. ibid.
Exhæredatio, vel inſtitutio filii naſcituri, ſub conditione, ſi natus fuerit, nullius temporis facta mentione, pura dicitur, n.228. ibid.
Vocatio filiorum, cui eſt adjecta conditio, ſi extabunt, an ſit conditionalis, n.219. ibid.
An verba iſta, *veniens alius vivat*, importent veram conditionem, ibid.
Vocatio per inſtitutionem, & ſubſtitutionem, p.1.c.1.n.146. f.22
Ex tacita vocatione non infertur aliud tacitum reciprocum fideicommiſſum, n.147. ibid.
Non eſt inconveniens quod fideicommiſſum etiam perpetuum in eventum alicujus conditionis ſuſpendatur, & interim ſint bona libera penes poſſeſſores, & alienari poſſint revocabiliter. ibid.
De vocatione alicujus cum adjectione, in perpetuum, ſive in infinitum, part.1. cap.1. num.150. fol.20.
Voluntas teſtatoris cum ſit individua, dividi non poteſt, part.1.c.8.n.177. f.166
Alias teſtator decederet pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, ibid.
Inſtitutus hæres, & ſimul executor teſtamenti, non poteſt eſſe executor ſi ſemel repudiaverit dictam hæreditatem, ibid.
Non licet arguere à præſumpta voluntate defuncti, niſi ſit legis auctoritate fulta, part.1. cap.1. n.174. fol.25
Secus ſi adſint conjecturæ claræ reſultantes ex verbis teſtatoris, quæ id ſolum, & non aliud importare poſſint, ibid.
Voluntatibus ultimis adjectum verbum (hæres) operatur tranſmiſſionem, ſecus autem in donatione, p.1.c.1.n.205 f.17
In donatione facta alicui, & ejus hæredibus, hæredes recipiunt jus à donatore, & ſic donatio tranſit ad hæredes ex perſona donatarii, ibid.
Habens voluntatem diſponendi inter vivos, non cenſetur eamdem habere diſponendi in ultima voluntate, part.1.c.7.n.149. f.132
Prohibita per viam ultimæ Voluntatis, non cenſentur prohibita per viam contractus, nec è contrario etiam, ibid.
Filius, qui prohibetur retrodonare patri, per conſtitutionem *A foragitar fraus*, intelligitur per actum inter vivos, non per ultimam voluntatem, ibidem.
Voluntas teſtatoris expreſſa præponderat tacitæ, quæ oritur ex ſpecificatione rei certæ, part.1.cap.1.n.15. fol.7.
Tradita de jure municipali in pupillari ſubſtitutione, habent locum & in pupillari comprehenſa in compendioſa, n.16. ibid.
Voluntas ultima ut valeat, requiritur ut appareat, teſtatorem habuiſſe animum deliberatum teſtandi, & diſponendi, part.1.c.4.n.75. f.89
In ultima voluntate, ſeu teſtamento militis nulla requiritur ſolemnitas, ibid.
Voluntas teſtatoris ſua morte confirmatur, part.1.c.1.n.248 f.35
Illud autem interpretandum eſt ſecundum tempus ſuæ diſpoſitionis. ibid.
Voluntatea ultimæ non regulantur à ratione, ſed à mera voluntate, part, 1.cap.1. numero 178. fol.25.
Voluntas illa quam verba non patiuntur, non poteſt attendi, n.179. ibid.
In interpretanda alicujus voluntate, attendendum eſt ut ... o recti ſermonis ſervetur, p.1. c.8.n.162. fol.163
Talis præſumitur mens alicujus, qualis ſecundum rectum ſermonem procedere poteſt, ibid.
Vulgaris fideicommiſſaria elicitur ex præſumpta voluntate teſtatoris, parte 1. cap.1. numero 162. fol.24.
Voluntas præſumpta teſtatoris ea intelligitur, ut primo ex fideicommiſſariis volente, aut non volente capere fideicommiſſum, capiat alter fideicommiſſarius, & ſic deinceps, ut ſubrogatus in locum primi per vulgarem fideicommiſſariam, . ibid.
Voluntas ultima an dicatur teſtamentum nuncupativum, vel ſacramentale, vel ultima voluntas innominata, nihil intereſt, quia certum eſt talem diſpoſitionem interpretandam eſſe, & diſtinguendam juxta jus commune, part.1. cap.4. num.75. f.89.
Voluntas ultima probari poteſt per duos teſtes tantum in locis ubi duo tantum ſufficiunt, p.1. c.4. n.74. ibid.
An ſufficiant dicti duo teſtes, ſi ſint rogati, vel non, ibid.
Deciſio Senatus, ibid.
Voluntas teſtatoris manifeſtè non conſtat, quando ipſe gravi aliquo morbo premitur, & non libenter reſpondet, quamvis ab aſtantibus interrogetur, p.1. c.4.n.136. f.99
Voluntas teſtatoris non elicitur, ſi bis interrogatus à Notario nihil reſpondeat; quia ex eo præſumitur non habuiſſe animum teſtandi, ſed quod ægrè ferebat illas interrogationes, ibid.
Si vidua in vita ſua non declaravit Voluntatem ſuam, velitne dimidiam partem ſponſalitii ad ſuas voluntates, an hæres eius poſſit dictam declarationem facere, p.1.c.9.n.85. f.192
Deciſio Senatus, ibid.
Formalia in ultimis voluntatibus, ſaltem quoad hæredis inſtitutionem per æquipollens impleri non poſſunt, p.1.c.4.n.117. f.96
Ad efficaciam ultimæ voluntatis non ſufficit quod veritas appareat, ſi illa eſt ſine ſolemnitate, quia non habetur pro veritate, ibid.
Deciſio Senatus, ibid.
Voluntas teſtatoris poteſt probari per conjecturas, p.1. c.1.n.175. f.25
Voluntas teſtatoris mutari non poteſt ex eo quod evenit poſt mortem ipſius, part.2. cap.1. num.242. fol.33
Voluntas pura teſtatoris non poteſt ſtare in pendenti, ibid.
Non debet variari uniformis diſpoſitio, cum ſit generaliter concepta, ibid.
Voluntatem ultimam alicujus ut probemus per teſtes, quid requiratur, parte 1. capite 4. numero 86. fol.91.
Quando agitur de probanda formalitate verborum, teſtes debent eſſe conteſtes, ibid.
Voluntas dubia non eſt voluntas, part.1.c.1.num.177. f.25.
Non dicitur velle, qui verbis ambiguis uſus eſt in ſua diſpoſitione. ibid.
Voluntatem ultimam alicujus ut probemus, licet arguere à priori, à poſteriori, & à geſtis in ipſo actu, part.1.c.1.n.233. f.31
Voluntas teſtatoris in individuo probatur non ſolum ex his quæ teſtator protulit in ipſo teſtamento, ſed etiam extra teſtamentum. ibid.

Vſatici

Digitized by Google